הלכה · ראשונים

הלכות גדולות

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

הלכות גדולות

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/הלכות-גדולות/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

הקדמה 5
סימן א 11
סימן ב 65
סימן ג 77
סימן ד 79
סימן ה 82
סימן ו 84
סימן ז 85
סימן ח 116
סימן ט 129
סימן י 132
סימן יא 144
סימן יב 154
סימן יג 155
סימן יד 163
סימן טו 165
סימן טז 176
סימן יז 189
סימן יח 194
סימן יט 203
סימן כ 206
סימן כא 214
סימן כב 223
סימן כג 227
סימן כד 229
סימן כה 234
סימן כו 237
סימן כז 239
סימן כח 242
סימן כט 257
סימן ל 292
סימן לא 293
סימן לב 308
סימן לג 327
סימן לד 328
סימן לה 329
סימן לו 333
סימן לז 370
סימן לח 376
סימן לט 379
סימן מ 400
סימן מא 415
סימן מב 423
סימן מג 426
סימן מד 448
סימן מה 465
סימן מו 488
סימן מז 514
סימן מח 520
סימן מט 533
סימן נ 551
סימן נא 556
סימן נב 565
סימן נג 587
סימן נד 588
סימן נה 592
סימן נו 605
סימן נז 606
סימן נח 608
סימן נט 609
סימן ס 612
סימן סא 622

סימן סב 640
סימן סג 642
סימן סד 643
סימן סה 648
סימן סו 654
סימן סז 657
סימן סח 660
סימן סט 661
סימן ע 665
סימן עא 668
סימן עב 671
סימן עג 672
סימן עד 683
סימן עה 687
סימן עו 693

הקדמה

(כפי מה שנדפסה בכל הדפוסים)

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על דברי תורה. הערב נא ה' אלהינו את דברי תורתך בפינו ובפיפיות עמך בית ישראל בצאצאינו ובצאצאי עמך בית ישראל ונהיה כולנו לומדי תורתך ברוך אתה ה' נותן התורה. ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו ברוך אתה ה' נותן התורה: אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתי בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו. לב טהור ברא לי אלהים ורוח נכון חדש בקרבי. דרכיך ה' הודיעני ואורחותיך למדני. ברוך אתה ה' למדני חקיך. טוב אתה ומטיב למדני חקך. חם לבי בקרבי בהגיגי תבער אש דברתי בלשוני. לעולם לא אשכח פקודיך כי בם חייתני. ה' קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז. אמרה תורה עד שלא נברא העולם נבראתי. אמר רב הונא בשם רבי שמעון בן לקיש שני אלפים שנה קדמה תורה לבריאתו של עולם שנא' ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום אמון אומן אמרה תורה אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה בי נסתכל וברא העולם שנא' ה' קנני ראשית דרכו. יום יום יומו של הקב"ה אלף שנים שנא' כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול וכתוב אחד אומר זכר בריתו לעולם דבר צוה לאלף דור מלמד שנבראת תורה תשע מאות ושבעים וארבעה דורות עד שלא נברא העולם ועשרים וששה דורות משנברא העולם מן אדם ועד משה רבינו. וכשאתה מחשב תשע מאות ושבעים וארבעה דורות לשני אלפים שנה נמצא כל דור ודור שתי שנים ותשעה עשר יום ואחת עשרה שעות ושני שלישים וארבעה עשר חלקים וזה הוא דור. אמר לה החסד אע"פ שקדמת אותי צריכה את אותי שבשבילי נברא העולם שנאמר כי אמרתי עולם חסד יבנה תכין אמונתך בהם. למה הדבר דומה לאשה נאה ומשובחת אלא שצריכה לגודלת שתקשט אותה כך אמר החסד לתורה פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה וכי יש תורה של חסד ויש תורה שאינה של חסד א"ר אלעזר תורה לשמה זו היא תורה של חסד שלא לשמה זו היא תורה שאינה של חסד. דבר אחר תורה שלא ללמדה זו היא תורה שאינה של חסד תורה ללמדה זו תורה של חסד. דרש רבי שמלאי שש מאות ושלש עשרה מצות נצטוו ישראל אמר רב המנונא מאי קרא תורה צוה לנו משה, תור"ה בגימטריא הכי הוי, שש מאות ואחת עשרה הואי, אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמעום, שלש מאות ששים וחמשה מצות לא תעשה ומאתים וארבעים ושמונה מצות עשה, כל המקיימם זוכה לעולם הבא וכל העובר עליהן נידון בשבעה עונשין.

סקילה. שריפה. הרג. וחנק. מיתה. וכרת. ומלקות:
אלו הן הנסקלין. הבא על האם ועל אשת אב ועל הכלה והבא על הזכר ועל הבהמה והאשה הנרבעת לבהמה והמגדף והעובד עבודה זרה והנותן מזרעו למולך ובעל אוב וידעוני והמחלל את השבת והמקלל אביו ואמו והבא על נערה מאורשה והמסית והמדיח ומכשף ובן סורר ומורה. אלו שמונה עשר בסקילה:
אלו הן הנשרפין. הבא על אשה ובתה ובת כהן כי תזנה ויש בכלל אשה ובתה הבא על בתו ועל בת בתו ועל בת בנו ועל בת אשתו ועל בת בנה ועל בת בתה ועל חמותו ואם חמותו ואם חמיו. אלו תשעה בשרפה:
אלו הן הנהרגין. רוצח ואנשי עיר הנדחת. שתים:
אלו הן הנחנקין. מכה אביו ואמו וגונב נפש מישראל וזקן ממרא על פי בית דין ונביא השקר והמתנבא בשם עבודה זרה והבא על אשת איש והיא עמו וזוממי בת כהן ובועלה. אלו תשעה בחנק:
אלו שבכרת. הבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו ועל אחות אשתו ועל אשת אחי אביו ועל הנדה וטמא שאכל קדש והבא למקדש טמא והאוכל חלב ודם ונותר ופיגול והמפטם את השמן והמפטם את הקטרת והסך שמן המשחה והשוחט והמעלה עולה בחוץ והאוכל והעושה מלאכה ביום הכפורים והאוכל חמץ בפסח ושלא עשה פסח ושלא מל. אלו עשרים ושתים בכרת:
אלו שבמיתה. האוכל את הטבל וכהן טמא שאכל תרומה טהורה וזר שאכל תרומה וזר ששימש במקדש וטמא ששימש ומחוסר ששימש ומחוסר כפורים וטבול יום ששמש ולא רחוץ ידים ורגלים ושתויי יין ופרועי ראש ששמשו במקדש. אלו אחת עשרה במיתה. הרי אלו שבעים ואחת מצות שבמיתות ששה עונשין:
אלו לאוין שבמלקות ארבעים. לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה. פסח כל ערל לא יאכל בו. כל בן נכר לא יאכל בו. תושב ושכיר לא יאכל בו. אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל במים. לא תשחט על חמץ דם זבחי. לא ילין חלב חגי עד בקר. לא ילין לבוקר זבח חג הפסח. לא ילין מן הבשר אשר תזבח בערב. לא תוציא מן הבית מן הבשר חוצה ועצם לא תשברו בו. לא תותירו ממנו עד בקר שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיכם. לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאר. ולא תעשה מלאכה דלאו מאבות מלאכות בשבת. ומלאכת עבודה בראשון ובשביעי של פסח. ושל עצרת. וביום הזכרון. וביום הכפורים. ובראשון ושמיני של חג הסכות. לא יראו פני ריקם. לא תוסיף לראותם עוד עד עולם. לא יהיה לך. לא תשא. לא תרצח. לא תנאף. לא תגנב. לא תענה. לא תחמד. ולא תתאוה. לא תבנה

אתהן גזית. לא תעלה במעלות. לא ימשול למכרה. שארה כסותה ועונתה לא יגרע. וגר לא תונה ולא תלחצנו. כל אלמנה ויתום לא תענון. לא תהיה לו כנשה. לא תשימון עליו נשך. את כספך לא תתן לו בנשך, ובמרבית לא תתן אכלך. אלהים לא תקלל ונשיא בעמך לא תאר. מלאתך ודמעך לא תאחר. טרפה לא תאכלו. לא תשא שמע שוא. אל תשת ידך עם רשע. לא תהיה אחרי רבים לרעות. לא תענה על ריב לנטות. ודל לא תהדר בריבו. לא תטה משפט אביונך בריבו. ונקי וצדיק אל תהרג. ושם אלהים אחרים לא תזכירו ולא ישמע על פיך. לא תבשל גדי בחלב אמו. לא תעשה כמעשיהם ובחקותיהם לא תלכו. לא תתחתן בם בתך לא תתן לבנו ובתו לא תקח לבנך. ולא תכרת להם ולאלהיהם ברית, ולא תחנם. לא ישבו בארצך. לא יסורו ממנו. ולא יזח החשן. לא תבערו אש. בכנפיו לא יבדיל. כל שאר וכל דבש לא תקטירו. מנחת כהן לא תאכל. ראשיכם אל תפרעו ובגדיכם לא תפרמו. לנפש לא יטמא בעמיו. לא יטמא בעל בעמיו להחלו. לא יקרחו קרחה ופאת זקנם לא יגלחו. לא ישרטו שרטת. לא יחללו שם אלהיהם. אשה זונה וחללה לא יקחו. גרושה מאישה לא יקחו. וכהן גדול אלמנה לא יקח. לא יפרע. ולא יפרום. ומן המקדש לא יצא. ולא יחלל שם אלהיו ולא יחלל זרעו בעמיו. לחם אלהיו לא יגש להקריב. אל הפרוכת לא יבא ואל המזבח לא יגש. בקדשים לא יאכל. היא בתרומת הקדשים לא תאכל. ולא יחללו את קדשי בני ישראל. נבלה וטרפה לא יאכל. לא תאכלו ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה. תשקצו מן העוף לא יאכלו. כל אשר אין לו סנפיר וקשקשת לא תאכלו. וכל אשר אין לו ארבע רגלים וארבע כנפים וקרסוליו וכנפיו חופין את רובו לא תאכלו. שרץ העוף שרץ המים שרץ הארץ לא תאכלו. לא תשקצו את נפשותיכם ולא תטמאו את נפשותיכם, אשר יגע בכל טמא לא יאכל. לא תכלה פאת שדך. ולקט קצירך לא תלקט. לא תגנבו. לא תכחשו. לא תשקרו איש בעמיתו. לא תשבעו בשמי לשקר. לא תעשק. לא תגזל. לא תלין פעולת שכיר. לא תקלל חרש. לא תתן מכשול. לא תעשו עול במשפט. לא תשא פני דל ולא תהדר פני גדול. לא תלך רכיל. לא תעמד על דם רעך. לא תשנא את אחיך בלבבך. ולא תשא עליו חטא. לא תקום ולא תטור את בני עמך. בהמתך לא תרביע כלאים. שדך לא תזרע כלאים. ובגד כלאים שעטנז לא יעלה עליך. ערלים לא יאכל. לא תאכלו על הדם. לא תנחשו ולא תעוננו. לא תקיפו פאת ראשכם. לא אשחית פאת זקנך. ושרט לא תתנו בבשרכם. וכתבת קעקע לא תתנו בכם. אל תחלל את בתך להזנותה. ולא תזנה הארץ. לא תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמשורה. אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד ולא תחללו את שם קדשי. עורת או שבור לא תקריבו. ומעוך וכתות ונתוק וכרות לא תקריבו. ובארצכם לא תעשו. ומיד בן נכר לא תקריבו.

כל מום לא יהיה בו. ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו. בשביעית שדך לא תזרע וכרמך לא תזמר. ספיח קצירך לא תקצר. ענבי נזיריך לא תבצר. ביובל לא תזרעו ולא תקצרו את ספיחיה ולא תבצרו את נזיריה. לא תונו איש את עמיתו. לא תרדה בו בפרך. לא ימכרו ממכרת עבד. לא תעבד בו עבדת עבד. אבן משכית לא תתנו בארצכם. לא יבאו לראות כבלע. נזיר יין ושכר וחומץ יין לא ישתה. וכל משרת ענבים לא ישתה. לחים ויבשים לא יאכל. מחרצנים ועד זג לא יאכל. תער לא יעבר על ראשו. על נפש מת לא יבא. לאביו ולאמו לאחיו ולאחותו לא יטמא להם. לוי לא יעבד עוד. לא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. ולא יהיה כקרח. לא תחניפו את הארץ. ולא תטמא את הארץ. לא תגורו מפני איש. פן תשכח את הדברים. פן תשכח את ה'. לא תנסו את ה'. לא תחוס עינך עליהם. לא תחמד כסף וזהב עליהם. ולא תביא תועבה. אל תאמר בלבבך בהדף. וערפכם לא תקשו עוד. לא תעשון כן לה'. לא תאכל הנפש עם הבשר. לא תעשון ככל אשר אנחנו עושים. לא תשמע אל דברי הנביא ההוא. לא תוכל לאכול בשעריך. והלוי לא תעזבנו. לא תתגודדו ולא תשימו קרחה. לא תאכל כל תועבה. לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו. לא יגש את רעהו. לא תאמץ. לא תקפץ. ולא ירע לבבך. לא תשלחנו ריקם. לא יקשה בעינך. לא תעבד בבכור שורך ולא תגז בכור צאנך. לא תבנה עוד. ולא ידבק בידך מאומה. לא תוכל לזבח את הפסח. לא תטה משפט. לא תכיר פטם ולא תקח שחד. לא תטע לך אשרה. לא תקים לך מצבה. לא תזבח לה' אלהיך. לא תסור מן הדבר. לא יזידון עוד. לא ירבה לו סוסים ולא ישיב את העם. לא תוסיפון לשוב. לא ירבה לו נשים וכסף וזהב לא ירבה לו מאד. לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש. לא תשיג גבול. לא יקום עד אחד באיש. לא תגור ממנו. לא תחיה כל נשמה. לא תשחית את עצה. ואותו לא תכרת. לא יעבד בו ולא יזרע. לא תמכרנה בכסף. לא תתעמר בה. לא תלין נבלתו. לא תראה שור נדחים. לא תראה חמור נפלים. וכל אבדה לא תוכל להתעלם. לא יהיה כלי גבר. ולא ילבש גבר. לא תקח האם. לא תשים דמים. לא תחרש בשור. לא תזרע כרמך. לא תלבש שעטנז. ומוציא שם רע. וענשו אותו מאה כסף. לא יוכל לשלחה. ואונס לא יוכל לשלחה. לא יגלה כנף אביו. לא יבא פצוע דכה. לא יבא ממזר. לא יבא עמוני. לא יבא להם עד עולם. לא תדרש שלמם וטובתם. לא תתעב אדומי. לא תתעב מצרי. לא יבא בעל קרי אל תוך המחנה. לא יראה בך ערות דבר. לא תסגיר עבד. לא תוננו. לא תהיה קדשה. ולא יהיה קדש. לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב. לא תשיך לאחיך. לא תאחר לשלמו. ואל כליך לא תתן. וחרמש לא תניף. לא יוכל בעלה הראשון. לא תחטיא את הארץ. ולא יצא בצבא. ולא יעבר עליו לכל דבר. לא יחבל רחים. לא ימס את לבב

אחיו. לא תבא אל ביתו לעבט עבוטו. לא תשכב בעבוטו. לא תעשק שכיר. לא תבא עליו השמש. לא יומתו אבות. לא תטה משפט גר יתום. לא תחבל בגד. לא תשוב לקחתו. ארבעים יכנו לא יוסיף. זיתך לא תפאר. כרמך לא תעולל. לא תחסם שור. לא תהיה אשת המת. וקצתה את כפה לא תחוס עינך. לא יהיה לך בכיסך. לא יהיה לך בביתך איפה. לא אכלתי באוני ממנו ולא בערתי ממנו בטמא ולא נתתי ממנו למת. לא תניף עליהן ברזל. לא תסור מכל הדברים. אלו מאתים ושבעים ושבעה לאוין. ושבעים ואחת עבירות שבמיתות ששה עונשין. הרי אלו שלש מאות וארבעים ושמונה מצות לא תעשה: ואלו מצות קום עשה, קריאת שמע ותפילין ומזוזה. ציצית ומילה פדיון הבן ופדיון פטר חמור. והפרשת בכורות שור וכשב או עז ופריה ורביה תרומה גדולה ומעשר ראשון. תרומת מעשר מעשר שני ומעשר עני. ראשית הגז והמתנות. חלה בכורים שקלים עורות קדשים. והמורם תרומה מתודה. וחזה ושוק, וברכת המזון. ותלמוד תורה. מאה ברכות בכל יום. קדוש השם ואהבת השם ויראת השם לעבוד לשם להשבע בשם ולדבק בשם וללכת בדרכיו. להלביש ערומים. לקבור מתים לנחם אבלים. בקור חולים ואהבת שלום. וצדק אמת ללמוד וללמד לשמור ולעשות. מוצא שפתיך תשמור ועשית. מורא וכבוד אב ואם, מוראת מקדש ושמור שבת ושמחת שבת ועינוג. והחיאת אח והלואת אביון. והשבת העבוט ושכחה ופאה בכרם. הפקר שביעית דייש ושביעית לעניים ולקט שכחה ופאה בתבואה ושכחה באילן ופרט ועוללות ומתנה כמתנת ידך, הוכח תוכיח השמטת כספים ושילוח עבדים ואהבת לרעך כמוך. הענק תעניק. פתח תפתח נתן תתן העבט תעביטנו. למד בנך תורה ומצות. ושננתם ושמתם את דברי. קביעות ראשי חדשים וחישוב תקופית וספירת העומר. לעשות הפסח. לשמרו שבעת ימים. לאכול פסח צלי. לאכלו על מצות ומרורים. קדוש שמונה ימים. שבות ח' ימים ראשון ושביעי של פסח ועצרת ויום זכרון ויום כפורים וראשון ושמיני של חג הסכות. תקיעה בראש השנה ועינוי ביום הכפורים וסוכה ולולב וימים שמונה עשר ולילה אחד לגמור בהן את ההלל. לעבוד בעבד כנעני לעולם.. מעשר בכמה. ראייה וחגיגה ושמחת שלש רגלים. לשרוף ולגדע עבודה זרה. לאכול קדשים ומעשר שני בירושלים. לשבות עבדך ואמתך ובהמתך כמוך. שמח לוי וגר יתום ואלמנה בשלש רגלים. השב אבידה ושילום גזל וחמשה חומשין. נר שבת נר חנוכה. נבלה לגר תושב. לאהוב גר צדק. לאהוב משפט. צדוק הדין. להיות תמים. לעשות צדקה. לרדוף צדק. לגמול חסד. שמחת כלה. שכר שכיר ביומו לטעון ולפרק עם חבירך. שלוח הקן והכן יתד על אזנך. ליראה מן החכמים. מצות חליצה ויבום. צדק הינין ושילום מדות. ביעור שביעית. וידוי מעשר. מקרא בכורים ומצות הקהל. והתקדשתם

והייתם קדושים והוי שפל רוח. למחות זרעו של עמלק. לשרוף נותר באש. לקום מפני שיבה ולהדר פני זקן. ביעור חמץ וכיסוי הדם וטבילה בזמנה ומצות נדרים ונדבות ועולות ושלמים וחטא להתכפר בתחנונים ובקרבן טמאים. לטהר בהזאות וטבילה וקרבן אחד כראוי. מצות מלך לכתוב לו ספר תורה לשמו. מצות כהן גדול ליקח בתולה. להביא פר הבא על כל המצות ופר יום הכפורים ועשירית האיפה חביתי כהנים. כל מעשה יום הכפירים מצות כהנים ללמוד לעשות יציקות ובלילות ופתיתות מליחות תנופות הגשות קמיצות הקטרות שחיטות ומליקות קבלות והזאות השקיית סוטה ועריפת עגלה טהרת מצורע אדם ובגדים ובתים ונשיאות כפים ועשיית מעקה ומקרא מגילה. הרי אלו מאתים וארבעים ושמונה מצות על כל אחת ואחת קום עשה: אלו פרשיות וחקים ומשפטים המסורים לציבור. פרשת סנהדרי גדולה וסנהדרי קטנה דיני נפשות ודיני ממונות עבד עברי ומוכר עצמו ומכרוהו בית דין ונמכר לגוי ואמה עבריה פרשת שש ערי מקלט ארבעים ושתים עיר פרשת נזיקין החובל בחבירו ונוגח ונוגף וגונב (נפשות) וממונות. פרשת משכן וכל כליו ושמן המאור בגדי שרד קידוש כהנים וחינוך מזבח. פרשת שמן המשחה וקטרת הסמים. פרשת תחנונים. פרשת עולות מנחות ושלמים. פרשת חוטא וחטאת עולה ויורד. פרשת אשם ודאי אשם תלוי. פרשת מעילות. פרשת טומאת נבלות וטהרת נבילות טומאת שרץ וטהרת שרץ וטומאת כלים אדם ואוכלין ומשקין. פרשת יולדת. פרשת נגעים. פרשת זב וזבה נדה ובועל נדה שכבת זרע. פרשת יום הכפורים. פרשת נחרפת. פרשת ערלה. פרשת מומי בהמה. פרשת נדרים ונדבות. פרשת שתי הלחם. פרשת לחם הפנים. פרשת נותן מום בחברו. פרשת שביעית. פרשת יובל. פרשת ממכר ובתי ערי חומה ובתי החצרים. גר ותושב. פרשת ערכין פרשת מקדיש וחרמים. פרשת כהנים ומנחת ישראל. פרשת שלוח טמאים פרשת סוטה. פרשת נזיר פרשת ברכת כהנים פרשת חנוכת מזבח. פרשת פסח שני. פרשת חצוצרות. פרשת נסכים. פרשת העלם דבר. פרשת מתנות כהונה. פרשת פרה אדומה. פרשת נחלות ובת יורשת נחלה. פרשת תמידין. פרשת עשרים מוספין. פרשת נדרים ושבועות. פרשת תרומות המכס. פרשת הלוקח כלי תשמיש מן הגוים. פרשת קידוש הארץ לתת ללוים ערי מקלט. פרשת נביא השקר. פרשת עיר הנדחת. פרשת המלך. פרשת עדים זוממין. פרשת משוח מלחמה. פרשת עיר משלמת ועיר שאינה משלמת. פרשת עגלה ערופה. פרשת יפת תואר. פרשת משפט הבכורה פרשת בן סורר ומורה. פרשת מוציא שם רע. פרשת אונס מפתה. פרשת לקוחין פרשת גירושין פרשת יבמין. פרשת שולחת יד במבושיו. פרשת בכורים. פרשת אבנים גדולות. פרשת ברכות וקללות. פרשת הקהל. אלו ששים וחמש

פרשיות: הרי כאן שש מאות ושלש עשרה מצות שקיבלו ישראל בסיני יהי רצון שנזכה לקיימן כהלכה. משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים ווקנים לנביאים ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה חגי זכריה ומלאכי ועזרא וסיעתו. ומשמתו נביאים האחרונים חגי זכריה ומלאכי נסתלקה רוה"ק מישראל ואף עפ"כ היו משתמשין בבת קול. מכאן ואילך הט אזנך ושמע דברי חכמים ולבך תשית לדעתי, חומר בדברי סיפרים מדברי תורה האומר אין תפילין לעבור על דברי תורה פטור העיבר על דברי סופרים חייב מיתה. אמר רבי אבדימי דמן חיפא מיום שחרב בית המקדש נטלה תורה מן הנביאים ונתנה לחכמים אטו חכם לאו נביא הוא הכי קאמר אע"פ שניטלה נבואה מן הנביאים חכמה מן החכמים לא ניטלה. אמר אמימר וחכם עדיף מנביא שנאמר ונביא לבב חכמה מי נתלה במי קטן נתלה בגדול. כתיב כי טובים דודיך מיין רבי חנינא בריה דרבי אדא משום רבי תנחום בר חייא חביבין דברי סופרין וחמורין מדברי נבואה משל למלך ששלח שני פלומנטרין על אחד מהן כתב אם אינו מראה לכם חותם שלי וסימנטרין שלי אל תאמינו לו ועל אחד מהם כתב אף על פי שלא הראה לכם חותם שלי וסימנטרין שלי האמינו לו, כך בדברי נבואה כתיב כי יקום בקרבך נביא או חולם חלום ונתן אליך אות או מופת. בדברי סופרים על פי התורה אשר יורוך תורך אין כתיב כאן אלא אשר יורוך ועל המשפט אשר יאמר לך אין כתיב כאן אלא אשר יאמרו לך שאם יאמרו לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין שמע להם וכ"ש כשיאמרו לך על ימין ימין ועל שמאל שמאל ועל טמאה שהיא טמאה ועל טהורה שהיא טהורה:

סימן א

מאימתי קורין את שמע בערבין משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן עד סוף האשמורת הראשונה דברי רבי אליעזר וחכמים אומרים עד חצות רבן גמליאל אומר עד שיעלה עמוד השחר.

(ברכות ד:) תנו רבנן חכמים עשו חיזוק לדבריהם שלא יהא אדם בא מן השדה בערב ויאמר אכנס לביתי ואוכל קימעא ואישן קימעא ואקרי קרית שמע ואתפלל ונמצא ישן כל הלילה אלא אדם בא מן השדה בערב נכנס לבית הכנסת או לבית המדרש אם רגיל לקרות קורא לשנות שונה וקורא קרית שמע ומתפלל ואוכל פתו ומברך וכל העובר על דברי חכמים חייב מיתה. קתני מיהא קורא קריאת שמע ואחר כך מתפלל. מסייע ליה לר' יוחנן דאמר ר' יוחנן איזה הוא בן העולם הבא זה הסומך גאולה של ערבית לתפלה של ערבית ור' יהושע בן לוי אמר תפלות באמצע קסבר כד קאים משנתיה קרי

קרית שמע ומצלי דצפרא ולפניא מצלי דמנחה ולאורתא מצלי והדר קרי קרית שמע דהויין להו תפלות באמצע וקמיפלגי בהאי קרא ובשכבך ובקומך. ר' יוחנן סבר מקיש שכיבה לקימה מה קימה קרית שמע ואחר כך תפלה אף שכיבה קרית שמע ואח"כ תפלה. ורבי יהושע בן לוי סבר מקיש שכיבה לקימה מה קימה סמוך למטתך ק"ש אף שכיבה סמוך למטתך קרית שמע ומדקמסייע ליה תנא דברייתא לר' יוחנן הלכה כר' יוחנן. ואמרינן (יבמות י"ד. ע"ש) ר' אבהו איקלע לאתריה דרבי יוחנן ולא מטלטל שרגא לאתריה דריב"ל ומטלטל שרגא ודילמא מקומות שאני אנן הכי קאמרינן רבי אבהו היכי שביק רבי יוחנן ועביד כריב"ל אלמא הלכה כרבי יוחנן דאמר לאורתא קרי ק"ש ולבתר כן מצלי וכן עמא דבר ואי קשיא לך בערב מברך שתים לפניה ושתים לאחריה דקא מפסקא השכיבנו בשלום בין גאולה לתפלה ולא קא סמיך גאולה לתפלה השכיבנו בברכת גאולה היא וגאולה אריכתא היא. (ברכות ד:) אמר ריב"ל אף על פי שקורא אדם ק"ש בבית הכנסת מצוה לקרותה על מטתו אמר רבי יוסי מאי קראה רגזו ואל תחטאו אמרו בלבבכם על משכבכם ודומו סלה. אמר ר"נ בר יצחק ואם תלמיד חכם הוא אינו צריך אמר אביי וצריך למימר האי קרא בידך אפקיד רוחי פדיתה אותי ה' אל אמת. (ברכות ה.) אר"א כל הקורא קריאת שמע על מטתו כאלו אוחז חרב שתי פיות בידו שנאמר רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם מאי משמע אמר רב זוטרא ואיתימא רב אשי מרישיה דענינא יעלזו חסידים בכבוד ירננו על משכבותם:

פסק ואי אישתלי ולא קרא ק"ש באורתא קרי עד דסליק עמודא דצפרא דתנן (שם) רבן גמליאל אומר עד שיעלה עמוד השחר ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן גמליאל. תניא רבי שמעון בן יוחי אומר פעמים שאדם קורא ק"ש שתי פעמים בלילה אחת קודם שיעלה עמוד השחר ואחת לאחר שיעלה עמוד השחר ויוצא בהן ידי חובתו אחת של לילה ואחת של יום. אמר רב אחא ברבי חנינא אמר רבי יהושע בן לוי הלכה כרבי שמעון בן יוחי. ואיכא דמתני לה אהא ר' שמעון אומר משום רבי עקיבא פעמים שאדם קורא ק"ש שתי פעמים ביום אחת קודם הנץ החמה ואחת לאחר הנץ החמה ויוצא בהן ידי חובתו אחת של לילה ואחת של יום ואף על גב דקודם הנץ החמה יממא הוא כיון דאיכא אינשי דנאנו בההיא שעתא נפיק ידי חובא דליליא. אמר רבי אחא ברבי חנינא אמר רבי יהושע בן לוי הלכה כרבי שמעון שאמר משום רבי עקיבא אמר רבי זירא ובלבד שלא יאמר השכיבנו. (שם ט.) ק"ש בלילה והלל בלילי פסחים ואכילת פסחים מצותן עד שיעלה עמוד השחר. (שם ע"ב) מאימתי קורין את שמע בשחרין משיכיר בין תכלת ללבן רבי אליעזר אומר בין תכלת לכרתן. עד הנץ החמה רבי יהושע אומר עד שלש שעות

שכן דרך בני מלכים לעמוד בשלש שעות הקורא מכאן ואילך לא הפסיד כאדם שקורא בתורה. תניא רבי מאיר אומר כדי שיכיר בין זאב לכלב רבי עקיבא אומר כדי שיכיר בין חמור לערוד אחרים אומרים כדי שיראה את חבירו ברחוק ארבע אמות ויכירנו אמר רב הונא הלכה כאחרים אמר אביי בתפלה כאחרים בק"ש כותיקין דאמר רבי יוחנן ותיקין היו גומרין אותה עם הנץ החמה. תניא נמי הכי רבי יהודה בן תימא אומר ותיקין היו גומרין אותה עם הנץ החמה. תניא אידך מצותה עם הנץ החמה כדי שיסמוך גאולה לתפלה ונמצא מתפלל ביום אמר רבי זירא מאי קראה ייראוך עם שמש. העיד רבי שמעון משום קהלא קדישא שבירושלים שכל הסומך גאולה לתפלה אינו ניזוק כל היום כולו ואי קרי עד תלת שעי ביממא נפיק ידי חובתו דתנן עד הנץ החמה רבי יהושע אומר עד שלש שעות ואמר רבי יהודה אמר שמואל הלכה כר' יהושע. והקורא מכאן ואילך לא הפסיד כאדם שקורא בתורה אמר רב חסדא אמר מר עוקבא מאי לא הפסיד לא הפסיד ברכות. תניא נמי הכי הקורא מכאן ואילך לא הפסיד כאדם שקורא בתורה אבל מברך הוא שתים לפניה ואחת לאחריה. אמר רבי מני גדול הקורא ק"ש בעונתה יותר מן העוסק בתורה דתנן הקורא מכאן ואילך לא הפסיד כאדם שקורא בתורה מכלל דבעונתה עדיף טפי. בית שמאי אומרים בערב כל אדם יטו ויקרו ובבקר יעמדו שנאמר ובשכבך ובקומך ובית הלל אומרים כל אדם קורין כדרכן שנאמר ובלכתך בדרך אם כן למה נא' בשכבך ובקומך בשעה שדרך בני אדם שוכבין ובשעה שדרך בני אדם עומדין. (שם יא.) רב יוסף אמר עשה כדברי בית שמאי לא עשה כלום ורב נחמן בר יצחק אמר עשה כדברי בית שמאי חייב מיתה דתנן אמר רבי טרפון אני הייתי בא בדרך והטיתי לקרות כדברי בית שמאי וסכנתי בעצמי מפני הלסטים אמרו לו כדיי היית לחוב בעצמך שעברת על דברי בית הלל. תניא בית הלל אומרים עומדין וקורין יושבין וקורין מטין וקורין הולכין בדרך וקורין עוסקין במלאכתן וקורין. (שם טז.) והני מילי בפרק שני אבל בפרק ראשון בטלין. ואי קא מסגי באורחא והגיע זמן ק"ש יעמוד ויקרי עד על לבבך ואחר כך יהלך (שם יג:) שעד כאן מצות כוונה מכאן ואילך מצות קריאה. בשחר מברך שתים לפניה ואחת לאחריה הני שתים לפניה מאי נינהו (שם יא:) אמר רבי יעקב בר אידי ת"ר אושעיא יוצר אור ובורא חשך ואידך רבנן אמרי אהבת עולם. תניא נמי הכי אין אומרים אהבה רבה אלא אהבת עולם וכן הוא אומר ואהבת עולם אהבתיך על כן משכתיך חסד. אמר רב יהודה אמר שמואל השכים לשנות קודם שיקרא ק"ש צריך לברך אחר שקרא ק"ש אין צריך לברך שכבר נפטר באהבה רבה אמר רב הונא למקרא צריך לברך למדרש אין צריך לברך ורבי אלעזר אמר למקרא ולמדרש צריך לברך למשנה אין צריך לברך ורב

אמר אף למשנה צריך לברך דאמר רב חייא בר אשיי זימנין סגיאין הוה קאימנא קמיה דרב לאתנויי ספרא דבי רב קאים ומשי ידיה ומברך ומתני לן מאי מברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על דברי תורה ורבי יוחנן אמר הערב נא ה' אלהינו ורב המנונא אמר אשר בחר בנו אמר רב הונא זו היא מעולה שבברכות אמר רב פפא הלכך נימרינהו כולהו.

(שם יב.) ת"ר בשחרית פתח ביוצר אור וסיים במעריב ערבים לא יצא פתח במעריב ערבים וסיים ביוצר אור יצא ערבית פתח במעריב ערבים וסיים ביוצר אור לא יצא פתח ביוצר אור וסיים במעריב ערבים יצא. כללו של דבר הכל הולך אחר החתום שמע מינה בתר חתום ברכות אזלינן ש"מ. אמר רבה בר חיננא סבא משמיה דרב כל שלא אמר אמת ויציב שחרית ואמת ואמונה ערבית לא יצא ידי חובתו שנא' להגיד בבקר חסדך ואמונתך כלילות. (שם ע"ב) מזכירין יציאת מצרים בלילות אמר ר"א בן עזריה הרי אני כבן שבעים שנה ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה בן זומא שנא' למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך ימי חייך הימים כל ימי חייך הלילות וחכמים אומרים ימי חייך העולם הזה כל להביא את ימות המשיח. תניא אמר להן בן זומא לחכמים וכי מזכירין יציאת מצרים לימות המשיח והלא כבר נאמר לכן הנה ימים באים נאם ה' ולא יאמר עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים כי אם חי ה' אשר העלה וגו' אמרו לו לא שתעקר יציאת מצרים ממקומה אלא שתהא שעבוד מלכיות עיקר ויציאת מצרים טפל. ואי בריך ברישא אהבת עולם ובתר כן יוצר אור יצא דאמר: (שם יא.) רבי זריקא אמר רבי אמי אמר רשב"ל זאת אומרת ברכות אין מעכבות זו את זו היכא דקא מסדר ברכות אין מעכבות זו את זו:

פסק ואי אישתלי ולא בריך כל עיקר וקרא ק"ש נפיק דתנן היה קורא בתורה והגיע זמן המקרא אם כוון לבו יצא ואיתא בתלמוד דמערבא (פ"ב) א"ר אבא הדא אמר שאין הברכות מעכבות:

פרק שני

תנו רבנן (שם יג.) ק"ש ככתבה דברי רבי וחכמים אומרים בכל לשון דכתיב שמע בכל לשון שאתה שומע ותנן (סוטה לב.) ואלו נאמרין בכל לשון פרשת סוטה וידוי מעשר וק"ש ותפלה וברכת המזון.

(שם יג:) תנו רבנן שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד עד כאן צריכה כוונת הלב דברי רבי מאיר אמר רבא הלכה כרבי מאיר. תניא סומכוס אומר כל המאריך באחד מאריכין לו ימיו ושנותיו אמר רב אחא בר יעקב ובדל"ת אמר רב אשי ובלבד שלא יחטוף בחי"ת. רבי

ירמיה הוה יתיב קמיה דר' חייא בר אבא חזייה דהוה קמאריך טובא אמר ליה לא צריכת אלא כדי שתמליכהו עליך ועל השמים ועל הארץ ועל ארבע רוחות העולם. (שם) אמר רב יוסף פרקדן לא יקרי ק"ש (שם יד.) ת"ר הקורא ק"ש ופגע בו רבו או מי שהוא גדול ממנו בפרקים שואל מפני הכבוד ואין צריך לומר שהוא משיב באמצע שואל מפני יראה ואין צריך לומר שמשיב דברי ר"מ רבי יהודה אומר באמצע שואל מפני יראה ומשיב מפני הכבוד בפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם והלכה כרבי יהודה. (שם יג.) ואלו הן בין הפרקים בין ברכה ראשונה לשניה בין שניה לשמע בין שמע לוהיה אם שמוע בין והיה אם שמוע לויאמר בין ויאמר לאמת ויציב ר' יהודה אומר בין ויאמר לאמת ויציב לא יפסיק. (שם יד.) אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן הלכה כרבי יהודה ואמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן מאי טעמא דרבי יהודה דכתיב וה' אלהים אמת. (שם ע"ב) אמר רב יוסף כמה מעליא הא שמעתא דכי אתא רב שמואל בר יהודה אמר אמרי במערבא [ערבית] דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אני ה' אלהיכם אמת ועד השתא כמה מדינות בא"י הכין נהיגין למימר באורתא וקסברי שמע והיה אם שמוע נוהגין ביום ובלילה ויאמר אינו נוהג אלא ביום ואף על גב דאמר רב כהנא אמר רב לא יתחיל ואם התחיל גומר אמר רב פפא קסברי במערבא ואמרת אליהם נמי לא הויא התחלה עד דאמר ועשו להם ציצית. אמר אביי הלכך אתחולי מתחלינן דהא קא מתחלי במערבא ומיגמר גמרינן לה לפרשת ויאמר דאמר רב כהנא אמר רב לא יתחיל ואם התחיל גומר. אמר עולא כל הקורא ק"ש בלא תפלין כאילו מעיד עדות שקר בעצמו אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כאלו הקריב עולה בלא מנחה זבח בלא נסכים. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן הרוצה שיקבל עליו מלכות שמים שלמה יפנה ויטול ידיו ויניח תפלין ויקרי ק"ש ויתפלל וזו היא מלכות שמים שלמה ורב דקרא ק"ש והדר אחית תפילי שליחא דאיתרח ולא אקדים אייתי ליה תפיליה. (שם טו.) אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל הנפנה ונוטל ידיו ומניח תפלין וקורא ק"ש ומתפלל כאלו בנה מזבח והקריב עליו קרבן שנאמר ארחץ בנקיון כפי ואסובבה את מזבחך ה' אמר ליה רבי אבא לימא מר כאלו טבל אמר ליה שפיר קאמרת דכתיב ארחץ ולא כתיב ארחיץ אמר ליה רבי אבא לרב נחמן חזי מר האי מרבנן דאתא ממערבא ואמר מי שאין לו מים ליטול ידיו יקנח ידיו בעפר ובצרור ובקיסמית אמר ליה שפיר קאמר מי כתיב ארחץ במים כפי בנקיון כתיב במידי דמנקי. רב חסדא לייט אמאן דמהדר אמיא בעידן ק"ש אלא יקנח בעפר ויקרא ק"ש בעונתה אבל לתפלה בעי אהדורי דתפלה רחמי וכל אימת דבעי מצלי לה. הקורא את שמע ולא השמיע לאזנו יצא רבי יוסי אומר לא יצא מאי טעמא דרבי יוסי והאזנת

למצותיו כתיב. קרא ולא דקדק באותיותיה רבי יוסי אומר יצא רבי יהודה אומר לא יצא. (שם טו:) אמר רבי טאבי אמר רבי יאשיה הלכה כדברי שניהם להקל תאני רב עובדיה קמיה דרבא ולמדתם שיהא למודך תם ולא ליגמגם מיליה. (פסחים נו.) וכד מאטי היום לשתוק ולימא על לבבך כדי ליתן ריוח בין הדבקים עני רבא בתריה כגון בכל לבבך על לבבך בכל לבבכם על לבבכם עשב בשדך ואבדתם מהרה הכנף פתיל אתכם מארץ. אמר רבי חמא בר חנינא כל הקורא ק"ש באותיותיה ומדקדק בה אפילו נתחייב דינה של גיהנם מצננין לו גיהנם שנאמר בפרש שדי מלכים בה תשלג בצלמון אל תהי קורא בפרש אלא בפרש אל תהי קורא בצלמון אלא בצלמות:

פסק ומאן דזהיר בק"ש שחרית וערבית כמאן דקא מקיים לא ימוש דא"ר יוחנן (מנחות צט:) משום ר"ש בן יוחי כיון שקרא אדם ק"ש שחרית וערבית קיים מצות לא ימוש. ואסיר לרמוזי בעיניה ואחוי באצבעותיה ומקרץ בשפוותיה בעידנא דקרי ק"ש (יומא יט:) דאמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב הקורא ק"ש לא ירמוז בעיניו ולא יראה באצבעותיו ולא יקרוץ בשפתותיו ותניא רבי אלעזר חסמא אומר הקורא את שמע ומרמז בעיניו ומראה באצבעותיו ומקרץ בשפתותיו עליו הכתוב אומר ולא אותי קראת יעקב כי יגעת בי ישראל משום דקא משוי ליה עראי ודוקא בפרק ראשון. ותניא ודברת בם בם ולא בתפלה אלא בתפלה בלחש בם יש לך רשות לדבר ולא בדברים אחרים ומאי היא שיחת חולין בם עשם קבע ואל תעשם עראי ומצוה לאגבוהי קליה כי היכי דשמען אודניה דכתיב שמע (ברכות טו.) השמיע לאזניך מה שאתה מוציא מפיך הקורא למפרע לא יצא האומר שמע שמע משתקין אותו (ברכות לג:) דאמר רבי זירא כל האומר שמע שמע כאלו אומר מודים מודים ומשתקין אותו ואי אמר פסוקא פסוקא כוליה ותנייה הרי זה מגונה מגונה הוא דהוי שתוקי לא משתקינן ליה דאמרינן הקורא ק"ש וכופלה הרי זה מגונה. קרא וטעה יחזור למקום שטעה. (שם טז.) תאני תנא קמיה דרבי יוחנן הקורא את שמע וטעה ואינו יודע היכן טעה חוזר לראש טעה באמצע הפרק חוזר לתחלת הפרק בין פרק לפרק חוזר לפרק ראשון בין כתיבה לכתיבה חוזר לכתיבה ראשונה א"ל ר' יוחנן תני והוא דלא אמר למען ירבו ימיכם אבל אמר למען ירבו ימיכם סירכיה נקט. ת"ר האומנין קורין בראש האילן ובראש הנדבך ומתפללין בראש הזית ובראש התאנה משום דנפיש ענפייהו ושאר כל האילנות יורדין למטה ומתפללין ובעל הבית בין כך ובין כך יורד למטה ומתפלל לפי שאין דעתו מיושבת עליו. חתן פטור מקרית שמע לילה הראשון עד מוצאי שבת אם לא עשה מעשה וכשנשא ר"ג קרא לילה הראשון שנשא אמרו לו

למדתנו רבינו שחתן פטור מק"ש אמר להם איני שומע לכם לבטל ממני מלכות שמים אפילו שעה אחת. ת"ר בשבתך בביתך פרט לעוסק במצוה ובלכתך בדרך פרט לחתן:

פסק ומהכא גמרינן דמותר לבעול לכתחלה בשבת חתן דנסיב בתולה לא יקרי ק"ש דהלכה כרשב"ג מכאן אמרו הכונס את הבתולה פטור ואת האלמנה חייב בתולה דטריד למצוה פטור אלמנה דמצוה ולא טריד חייב. (שם טז:) רחץ לילה הראשון שמתה אשתו אמרו לו תלמידיו למדתנו רבינו שאבל אסור לרחוץ אמר להם איני כשאר כל אדם איסטניס אני קסבר אנינות לילה דרבנן היא ובאיסטניס לא גזרו רבנן. מת טבי עבדו וקבל עליו תנחומין אמרו לו למדתנו רבינו שאין מקבלין תנחומין על העבדים אמר להם אין טבי עבדי כשאר כל העבדים כשר היה. ת"ר עבדים ושפחות אין עומדין עליהם בשורה ואין אומרים עליהם ברכת אבלים ולא תנחומי אבלים אלא כשם שאומרין לו לאדם על שורו וחמורו שמתו המקום ימלא חסרונך כך אומרים לו לאדם על עבדו ושפחתו שמתו המקום ימלא חסרונך אמר רבי אלעזר מאי דכתיב כן אברכך בחיי בשמך אשא כפי כן אברכך בחיי זו קרית שמע בשמך אשא כפי זו תפלה:

פרק שלישי

(שם יז:) מי שמתו מוטל לפניו פטור מקרית שמע ומן התפילין מוטל לפניו אין בבית אחר לא ורמינהי מי שמתו מוטל לפניו אוכל בבית אחר אין לו בית אחר אוכל בבית חבירו ואם לאו עושה מחיצה ואוכל אין לו דבר לעשות מחיצה מחזיר פניו ואוכל ואינו מיסב ואוכל ואינו אוכל בשר ואינו שותה יין ואינו מברך ואינו מזמן ואין מברכין עליו ואין מזמנין עליו ופטור מקרית שמע ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה ובשבת מיסב ואוכל ואוכל בשר ושותה יין. ומברך ומזמן ומברכין עליו ומזמנין עליו וחייב בקרית שמע ובתפלה ובכל מצות האמורות בתורה רבן גמליאל אומר הואיל ונתחייב באילו נתחייב בכולן. וא"ר יוחנן תשמיש המטה איכא בינייהו. (שם יח.) אמר רב פפא תרגימה דברייתא אמחזיר פניו ואוכל רב אשי אמר כל זמן שמוטל עליו לקברו כמוטל לפניו דמי שנאמר ויקם אברהם מעל פני מתו וכי מעל פני מתו קם אלא כל זמן שמוטל עליו לקברו כמוטל לפניו דמי מתו אין משמרו לא ורמינהי המשמר את המת אע"פ שאינו מתו פטור מקרית שמע ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה היו שנים זה משמר וזה קורא בן עזאי אומר היה מוליכו בקרון או בספינה מניחו בזוית זו ומתפלל בזוית אחרת ואמר רבינא חוששין לעכברין איכא בינייהו מתו ואע"פ שאינו משמרו פטו' שאינו מתו משמרו פטור שאינו משמרו חייב. ת"ר המוליך עצמות ממקום למקום לא יתנם בדיסקיא ויניחם על גבי חמור וירכב עליהם מפני שנוהג בהם

מנהג בזיון ואם היה מתייירא מן הגוים או מן הליסטים מותר וכדרך שאמרו בעצמות כך אמרו בס"ת אהייא אילימא אירשא מי גרע ס"ת מעצמות אלא אסיפא ואם היה מתייירא וכו'. ואילו מאן דשכיב ליה שבבא מיחייב למיבכיה ולמספדיה ולמיקבריה דהכי אשכחן באברהם בעידנא דשכיבא שרה בכיה וספדה וקברה שנ' ותמת שרה בקרית ארבע וגו' (סנהד' מו:) א"ר יוחנן משום רשב"י מנין למלין את מתו שהוא עובר בל"ת ת"ל כי קבור תקברנו מה ת"ל תקברנו מדסמיך ליה לא תלין נבלתו משמע ללא תעשה ומכאן למלין את מתו שהוא עובר בלא תעשה ואיכא דאמרי. א"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי רמז לקבורה מן התורה מנין ת"ל כי קבור תקברנו מה ת"ל תקברנו אלא מכאן רמז לקבורה מן התורה. (ברכות יח.) אמר רחבה אמר רב יהודה הרואה את המת ואינו מלוהו ארבע אמות עובר משום לועג לרש חרף עושהו ואם ליווהו מה שכרו אמר רבי אסי עליו הכתוב אומר מלוה ה' חונן דל וגמולו ישלם לו. ואפילו תלמוד דגדול הוא ממעשה מבטלין להוצאת המת ולהכנסת כלה. (כתובות יז.) אמרו עליו על רבי יהודה ברבי אילעאי שהיה מבטל תלמוד תורה להוצאת המת ולהכנסת כלה במה דברים אמורים כשאין עמו כל צרכו אבל יש עמו כל צרכו אין מבטלין וכמה צרכו אמר רבי שמואל בר אוניא משמיה דרב תליסר אלפי גברי ושיתא אלפי שיפורי ואיכא דאמרי תליסר אלפי גברי ומינייהו שיתא אלפי שיפורי עולא אמר כגון דחייצי גברי מאבולא ועד סיכרא. אמר רב ששת אמר רבי אמי אמר רבי יוחנן כנתינתה כך נטילתה מה נתינתה בששים רבוא אף נטילתה בששים רבוא והני מילי למאן דקרי ותאני אבל דמתני לית ליה שיעורא:

פסק ואסור לאישתעויי קמי שיכבא מילתא דלא צריכא דאמר (שם ב:) רבי זריקא אמר רבי אמי אמר רבי שמעון בן לקיש אין אומרים בפני המת אלא דבריו של מת. אמר רבי אבא בר כהנא לא נצרכא אלא בדברי תורה דחלשא דעתיה אבל במילי דעלמא לא. איכא דאמרי אמר רבי אבא בר כהנא לא נצרכא אלא אפילו בדברי תורה וכל שכן במילי דעלמא.

(שם יט.) תנו רבנן אין מוציאין את המת סמוך לקרית שמע ואם התחילו אין מפסיקין. תניא לא יהלך אדם בבית הקברות ותפילין בראשו וספר תורה בזרועו משום שנאמר לועג לרש חרף עושהו דכיון דאינהו לאו בני הכי נינהו חלשא דעתייהו וש"מ בית הקברות כפני המת דמי ואידי ואידי כי מרחיק ארבע אמות שפיר דמי. (שם כ.) נשים ועבדים וקטנים פטורין מקרית שמע ומן התפילין וחייבין בתפלה ובמזוזה ובברכות המזון מאי טעמא פטורות מקרית שמע דכתיב בשכבך ובקומך ותפילין לילה לאו זמן תפילין הואי

מצות עשה שהזמן גרמא וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות. וחייבות בתפלה דרחמי היא. ובמזוזה פשיטא מצות עשה שלא הזמן גרמא היא סלקא דעתך אמינא והואיל וכתב ביה בשכבך ובקומך תהוי כמצות עשה שהזמן גרמא קמ"ל. אימא הכי נמי (יומא יא:) אמר קרא למען ירבו ימיכם וימי בניכם גברי בעו חיי נשי לא בעו חיי הילכך מיחייבן. (ברכות כ:) ברכות המזון פשיטא דמצות עשה שלא הזמן גרמא היא סד"א הואיל וכתיב ויאמר משה בתת ה' לכם בערב בשר לאכל ולחם בבקר לשבע תהוי כמצות עשה שהזמן גרמא קמ"ל. בעל קרי מהרהר בלבו ואינו מברך לא לפניה ולא לאחריה ועל המזון מברך לאחריו ואינו מברך לפניו רבי יהודה אומר מברך לפניהם ולאחריהם. בעל קרי מהרהר בלבו משום דעזרא תיקן טבילה לבעלי קריין. (ברכות כב.) אמר רבי ינאי שמעתי שמקילין בה ושמעתי שמחמירין בה וכל המחמיר בה מאריכין לו ימיו ושנותיו. מקילין בה מסחא במים שאובין מחמירין בה דמצרכי טבילה במי מקוה. והשתא נהוג עלמא דקארי בעל קרי בתורה וקרית שמע ותפלה ויורד לפני התיבה קמי טבילה דכי אתא זעירי אמר בטלוה לטבילותא ואמרי לה בטלוה לנטיליתא מאן דאמר בטלוה לטבילותא כרבי יהודה בן בתירה ומאן דאמר בטלוה לנטילותא כרב חסדא דרב חסדא לייט אמאן דמהדר אמיא בעידן קרית שמע. ואף על גב דאמר רבה (שם כב:) מדברי כולם נלמד בריא המרגיל ארבעים סאה חולה המרגיל ובריא לאונסו תשעת קבין חולה לאונסו פטור מכלום. (שם ע"א) אמר רב נחמן בר יצחק נהוג עלמא כתלתא סאבי כרבי אילעאי בראשית הגז דתניא רבי אילעאי אומר ראשית הגז אינו נוהג אלא בארץ כרבי יאשיה בכלאים דתניא רבי יאשיה אומר לעולם אינו חייב עד שיזרע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד כרבי יהודה בן בתירה בדברי תורה דתניא רבי יהודה בן בתירה אומר אין דברי תורה מקבלין טומאה שנאמר הלוא כה דברי כאש נאם ה' מה אש אין מקבלת טומאה אף דברי תורה אין מקבלין טומאה. (שם כא.) אמר רב יהודה אמר שמואל ספק קרא קרית שמע ספק לא קרא קרית שמע אין חוזר וקורא קרית שמע ספק אמר אמת ויציב ספק לא אמר אמת ויציב חוזר ואומר אמת ויציב אלמא קסבר קרית שמע דרבנן אמת ויציב דאורייתא מתיב רב יוסף ובשכבך ובקומך א"ל אביי ההוא בדברי תורה כתיב ורבי אלעזר אמר ספק קרא קרית שמע ספק לא קרא קרית שמע חוזר וקורא ספק התפלל ספק לא התפלל אין חוזר ומתפלל. ור' יוחנן אמר ולואי שיתפלל אדם כל היום כולו. והלכתא ספק קרא קרית שמע ספק לא קרא חוזר וקורא. ודאי קרא ובא ומצאן שהן קורין קורא פסוק ראשון לבדו. ספק אמר אמת ויציב ספק לא אמר חוזר ואימר וכן ברכות המזון וכן ברכת שבעת המינין דחיובא דאורייתא נינהו חוזר ומברך אבל שאר ברכות

דרבנן לא הדר ומברך. (שם) ספק התפלל ספק לא התפלל חוזר ומתפלל ודאי התפלל ומצא ציבור שמתפללים אם יכול לחדש דבר בתפלתו יתפלל ואם לאו אל יתפלל ור' יוחנן אמר ולואי שיתפלל אדם כל היום כולו והילכתא כרבי יוחנן בספק. (שם ע"ב) אמר רב הונא הנכנס לבית הכנסת ומצא ציבור שמתפללין אם יכול להתחיל ולגמור עד שלא יגיע שליח ציבור למודים יתפלל ואם לאו אל יתפלל. ורבי יהושע בן לוי אמר אם יכול להתחיל ולגמור עד שלא יגיע שליח ציבור לקדוש יתפלל ואם לאו אל יתפלל. במאי קמיפלגי רב הונא סבר יחיד אומר קדוש ורבי יהושע בן לוי סבר אין יחיד אומר קדוש וכן אמר רב יצחק אין יחיד אומר קדוש וכן אמר רב אדא בר אהבה אין יחיד אומר קדוש דאמר רב אדא בר אהבה מנין שאין יחיד אומר קדוש שנאמר ונקדשתי בתוך בני ישראל הוי דבר שבקדושה וכל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה. מאי משמע תאני רבנאי אחוה דרבי חייא בר אבא אתיא תוך תוך כתיב הכא ונקדשתי בתוך בני ישראל וכתיב התם הבדלו מתוך העדה הזאת מה להלן עשרה אף כאן נמי עשרה. ומנין לעדה שהיא עשרה שנאמר עד מתי לעדה הרעה יצאו יהושע וכלב. דכולי עלמא מיהת מיפסק לא פסקינן לקדושה. איבעיא להו מהו להפסיק ליהא שמיה רבא מברך כי אתא רב דימי אמר ר' יהודה ור"ש ותלמידי ר' יוחנן אמרו לכל אין מפסיק חוץ מיהא שמו הגדול מבורך שאפילו עוסק במעשה מרכבה פוסק והני מילי דשתיק ולא עני בהדייהו דאמר מר שמע ולא ענה יצא וכדאמרינן ויתברך הדר לצלותיה וכן נהיגין רבנן דכד עסיקין בשמונה עשרה לא ענו קדוש מידי דהוה אפועלין דכל חד וחד עסיק במלאכתו ולבתר שמונה עשרה ענו. (סוכה לח:) בעו מיניה מר' חייא בר אבא שמע ולא ענה מהו אמר להו חכימיא וספריא ודורשיא ורישי עמא אמרי' שמע ולא ענה יצא השומע כעונה. (ברכות יג:) בעא מיניה שמואל מרב מהו לענות אמן אחר תינוקות של בית רבן א"ל מן הכל עונין אמן חוץ מתינוקות של בית רבן הואיל ולהתלמד עשויין והני מילי בלא עידן אפטורי אבל בעידן אפטורי ענינן.

(ברכות כב:) ת"ר הי' עומד בתפלה ונזכר שהוא בעל קרי [לא יפסיק אלא יקצר היה קורא בתורה ונזכר שהוא בעל קרי] אינו מקצר ועולה אלא מגמגם וקורא ר"מ אומר אין בעל קרי רשאי לקרות בתורה יותר משלשה פסוקין. ת"ר היה עומד ומתפלל וראה צואה כנגדו מהלך לפניו כדי שיזרקנה לאחריו ארבע אמות ויתפלל והתניא לצדדין לא קשיא הא דאיפשר הא דלא איפשר. (פסק) והיכא דצלי ואשכח צואה היכא דצלי צלותיה לאו צלותא היא ומיבעי' ליה למיהדר מצלי דתנו רבנן התפלל וראה צואה במקומו אע"פ שחטא תפלתו תפלה מתקיף לה רבא האי זבח רשעים תועבה אלא אמר רבא כיון שחטא

אין תפלתו תפלה. תנו רבנן היה עומד בתפלה ומים שותתין לו על ברכיו פוסק וממתין עד שיכלו המים וחוזר להיכן הוא חוזר רב חסדא ורב המנונא חד אמר חוזר לראש וחד אמר למקום שפסק לימא הא דשהה והא דלא שהה ובהא פליגי דמר סבר אם שהה כדי לגמור את כולה חוזר לראש ומר סבר אם שהה כדי לגמור את כולה חוזר למקום שפסק אמר רב אשי דכולי עלמא אם שהה כדי לגמור את כולה חוזר לראש והא פלוגתא בדלא שהה מר סבר כיון דהוה צריך להטיל מים ואיתעקור מיניה גברא דחיא הוא ולאו בר צלויי הוא ומר סבר כיון דלא נפיק מעמוד מעיקרא השתא הוא דאידחי אידחי ומאי דצלי צלי וחוזר למקום שפסק ואם שוהה כדי לגמור את כולה חוזר לראש.

(ברכות כג.) תנו רבנן הצריך לנקביו אל יתפלל ואם התפלל תפלתו תועבה אמר רב זביד ואיתימא רב יהודה לא שנו אלא שאין יכול לעמוד על עצמו אבל יכול לעמוד על עצמו תפלתו תפלה ועד כמה עד פרסה הלכך כד צריך איניש לאיפנויי אסיר ליה לצלויי עד דמיפני ואי מצלי לא מקבלא צלותיה. (פסחים מו.) אמר ר' אבהו אר"ש בן לקיש לגבל ולתפלה ולנטילת ידים ארבעת מילין א"ר יוסי בר' חנינא לא אמרן אלא לפניו אבל לאחריו אפילו מיל אינו חוזר אמר רב אחא בר יעקב ומינה מיל הוא דאינו חוזר הא פחות ממיל חוזר.

(ברכות כג.) תניא אידך הצריך לנקביו אל יתפלל משום שנאמר הכון לקראת אלהיך ישראל שמור רגלך כאשר תלך אל בית האלהים רבי אסי ואיתימא ר' חנינא בר פפא אמר שמור נקביך בשעה שאתה עומד בתפלה לפניו. ומיבעי' ליה לבר ישראל לנקויי נפשיה ולדכויי נפשיה והדר צלויי שנאמר ארחץ בנקיון כפי וגו'. (יומא ל.) זה הכלל היה במקדש כל המסיך רגליו טעון טבילה וכל המטיל מים טעון קידוש ידים ורגלים בשלמא רגלים משום ניצוצות אלא ידים מ"ט אמר רב אשי זאת אומרת מצוה לשפשף מסייע ליה לרבי אמי דאמר רבי אמי אסור לאדם שיצא כניצוצות שעל גבי רגליו מפני שנראה ככרות שפכה ומוציא לעז על בניו שהן ממזירין:

פסק ואסור ליה לאיניש למקרי קרית שמע או לצלויי או לברוכי או למיגמר הלילא בדוכתא דמיטנפא שנאמר כי ה' אלהיך. מתהלך בקרב מחניך וגו'.

(ברכות כד:) ת"ר היה ישן בטליתו והגיע זמן קרית שמע ואין יכול להוציא ראשו מפני הצנה חוצץ בטליתו על צוארו וקורא ויש אומר על לבו והילכתא על לבו משום דלבו רואה את הערוה אסור. אמר רב הונא היה מהלך במבואות המטונפות מניח ידו על פיו וקורא קרית שמע אמר רב חסדא האלהים דאי אמר לי רבי יוחנן לא צייתנא ליה. איתמר נמי אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן היה מהלך במבואות המטונפות מניח ידו על פיו

וקורא קרית שמע אמר רב חסדא האלהים דאי אמר לי יהושע בן נון לא צייתנא. תניא כותיה דרב חסדא לא יהלך אדם במבואות המטונפות ויקרי קרית שמע ולא עוד אלא שאם היה קורא ובא פוסק לא פסק מאי א"ר מיאשא בר בריה דר' יהושע בן לוי משמיה דריב"ל עליו הכתוב אומר וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים ומשפטים לא יחיו בהם. רבי אסי ואיתימא רבי חנינא בר פפא אמר מהכא הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה. רב אדא בר אהבה אמר מהכא כי דבר ה' בזה. פסק מאי אמר רבי אבהו עליו הכתוב אומר ובדבר הזה תאריכו ימים. אמר רב הונא היתה טליתו חגורה לו על מתניו מותר לקרות קרית שמע. תניא נמי הכי היתה טלית של בגד ושל שק ושל עור חגורה לו על מתניו מותר לקרות קרית שמע ולתפלה עד שיכסה את לבו. (ברכות כו.) איתמר צואה על בשרו או ידו בבית הכסא אמר רב חסדא אסור לקרות קרית שמע עד שירחץ אמר רבה מאי טעמיה דרב חסדא דכתיב כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך וכן הלכה. אמר רבה הלכתא כי הא מתניתא לא יקרי אדם קרית שמע לא כנגד צואת אדם ולא כנגד צואת כלבים בזמן שיש בהם עורות. בעו מיניה מרב ששת ריח רע שאין לו עיקר מהו אמר להו תו חזו הני ציפי דבי רב דהני גאנו והני גרסו אלמא שרי והני מילי לדברי תורה אבל לקרית שמע אסור וד"ת נמי לא אמרן אלא בדחבריה אבל בדידיה אסור. ותפלה כקרית שמע דמי דתנן כמה ירחיק מהם וממים רעים וממי המשרה ומן הצואה ארבע אמות. ואמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא לא שנו אלא לאחריו אבל לפניו מרחיק לקרית שמע ולתפלה מלא עיניו.

(סוכה מב:) תנו רבנן קטן שהוא אוכל כזית דגן פורשין מצואתו וממימי רגליו ארבע אמות. (ברכות כה. ע"ש) ואין פורשין אלא משל אדם ומשל כלבים בזמן שנתון לתוכה עורות. איתמר צואה עוברת אביי אמר לא כמונחת דמי רבא אמר כמונחת דמי ואסור לקרות כנגדה קרית שמע. אמר אביי מנא אמינא לה דתנן טהור עומד תחת האילן וטמא עובר טהור ואם עמד טמא הטהור טמא וכן באבן המנוגעת ורבא אמר לך התם בקביעותא תלא רחמנא בדד ישב הכא בעינא והיה מחניך קדוש וליכא אמר רב פפא ופי חזיר כצואה עוברת דמי פשיטא לא צריכא דאף על גב דסליק מן נהרא כצואה עוברת דמי ואסור לקרות קרית שמע כנגדו והלכתא כרבא. (יומא ל.) אמר רב פפא צואה במקומה אסור לקרות קרית שמע כנגדה היכי דמי אי דנראית פשיטא דאסור אי דלא נראית לא ניתנה תורה למלאכי השרת לא צריכא דיושב ונראית ועומד ואינה נראית. (ברכות כה.) אמר רבא הלכתא צואה כחרס אסורה ומי רגלים על גבי קרקע כל זמן שמטפחין אסורין ר' יוסי אומר כל זמן שהיד טופחת בהן:

פסק ואסור ליה לאיניש לעיקרי קרית שמע כשהוא ערום ואפילו קאים במיא ומטא זמן קרית שמע דהא מיכסי במיא אסיר ליה למקרי דתנן (ברכות כב:) ירד לטבול אם יכול לעלות ולהתכסות ולקרות עד שלא תהא הנץ החמה יעלה ויתכסה ויקרא ואם עד דסליק עבר זמן קרית שמע יתכסה במיה ויקרא (ברכות כה:) והני מילי במים עכורין אבל במים צלולין לא מאי טעמא דקא חזי לבו ערוה ואסיר דאמר רבה המתפלל אם היה לבו רואה את הערוה אסור שנאמר והיו עיני ולבי שם כל הימים. ואומר נשא לבבנו אל כפים אל אל בשמים. תנו רבנן מים צלולין אדם עומד בהן עד צוארו וקורא ויש אומרים עוכרן ברגלו והא עקבו רואה את הערוה קסבר עקבו רואה את הערוה מותר והילכתא עקבו רואה את הערוה מותר עקבו נוגע בערוה אסור:

פסק וכי היכי דאסיר לבר ישראל למקרי קרית שמע כשהוא ערום אסור נמי למיקרי קרית שמע קמי מאן דקאים ערום שנאמר ולא יראה בך ערות דבר. אמר רב יהודה גוי ערום אסור לקרות קרית שמע כנגדו מאי איריא גוי אפילו ישראל נמי אסיר לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא ישראל דאדם נינהו ואיכא ערוה ואסיר אבל גוים דכתיב בהו אשר בשר חמורים בשרם אימא בהמה נינהו ושרי קמ"ל דפרט בהו הכתוב ערוה דכתיב וערות אביהם לא ראו. (שם כד.) אמר רבי יצחק טפח באשה ערוה למאי אילימא להסתכל בה והאמר רב ששת למה מנה הכתוב תכשיטין שבחוץ עם תכשיטין שבפנים אצעדה וכומז לומר לך כל המסתכל באצבע קטנה של אשה כאלו נסתכל במקום התורף אלא באשתו ולקרית שמע דאפילו אשתו כי מגלי טפח מינה אסור לקרות קרית שמע כנגדה ואי לבישא לבושא תלישא ומיתחזי בגויה אסיר (שם כה:) דאמר רבא צואה בעששית מותר לקרות קרית שמע כנגדה ערוה בעששית אסור לקרות קרית שמע כנגדה מאי טעמא גבי צואה כתיב והיה מחניך קדוש ומפסקא עששית ושרי גבי ערוה כתיב ולא יראה בך ערות דבר (אפילו דבר לא יראה את הערוה) וכיון דקמתחזיא אסור לקרות קרית שמע כנגדה וכן הלכה. (שם כדי) אמר רב חסדא שוק באשה ערוה דכתיב גלי שוק עברי נהרות וכתיב תגל ערותך. אמר רב ששת שער באשה ערוה שנאמר שערך כעדר העזים. אמר שמואל קול באשה ערוה שנא' כי קולך ערב ומראיך נאוה. אמר רבי חנינא אני ראיתי את רבי שתלה את תפליו. (ברכות כד.) מיתיבי התולה תפליו יתלו חייו דורשי חמורות אומרים והיו חייך תלואים לך מנגד זה התולה תפלין. לא קשיא כאן ברצועה כאן בקציצה. והלכתא בין ברצועה בין בקציצה אסיר ורבי בכיסתא דתפלי תלא כיסתא מאי למימרא מהו דתימא תיבעי כיסתא דתפלי הנחה כספר תורה קמ"ל. אמר רבי חנינא אני ראיתי את רבי שגיהק ופיהק בתפלתו ונתעטש ורק (ברכות כד:)

ומשמש בבגדו אבל לא נתעטף ולא הטח ידו על סנטרו. ומותבינן עלה המגהק והמפהק בתפלתו הרי זה מגסי הרוח והמגביה קולו בתפלתו הרי זה מקטני אמנה והמשמיע קולו בתפלתו הרי זה מנביאי השקר והמתעטש בתפלתו סימן רע לו ויש אומרים הרי זה מכוער והרק בתפלתו כאילו רק בפני המלך לא קשיא המגהק והמפהק בתפלתו לרצונו אסור לאונסו שרי. המתעטש בתפלתו מלמעלה סימן יפה לו מלמטה סימן רע לו דאמר רבי זירא הא מילתא אבלע לי בי רב המנונא ותקילא לי כי כוליה תלמודאי המתעטש בתפלתו סימן יפה לו כשם שעשו לו נחת רוח מלמטה כך עשו לו נחת רוח מלמעלה. רבי זירא הוה קא משתמיט מרב יהודה דבעא למיסק לארץ ישראל דאמר רב יהודה כל העולה מבבל לארץ ישראל עובר בעשה שנאמר בבלה יובאו ושמה יהיו עד יום פקדי אותם אמר איזיל אשמע מניה מילתא והדר איסק אזל אשכחיה לתנא דקא תני קמיה היה עומד בתפלה ונתעטש פוסק עד שיכלה הרוח וחוזר לתפלתו ואיכא דאמרי הכי תנא קמיה היה עומד בתפלה וצריך להתעטש חוזר לאחוריו ארבע אמות ופוסק ומתעטש ועומד במקומו עד שיכלה הרוח וחוזר ועומד למקומו אמר אילו לא באתי אלא לשמוע דבר זה דיי. הרוקק בתפלתו כאילו רק בפני המלך הני מילי דשדאי לה לקמיה אבל מבלע ליה במאניה שרי דאמר רב יהודה היה עומד בתפלתו ונזדמן לו רוק מבליעו בכסותו ואם היתה כסותו נקיה מבליעו באפקרסיתו ואי אינא דעתיה שדאי ליה לאחוריה דאמר רבינא הוה קאימנא קמיה דרב אשי ואיזדמן ליה רוקא ופתקיה לאחוריה אמרי ליה לא סבר לה מר מבליעו באפקרסיתו אמר ליה לדידי אינא דעתאי. המשמיע קולו בתפלתו אמר רב הונא לא שנו אלא בציבור דטריד ציבורא אבל ביחיד לית לן בה. המגביה קולו בתפלתו אמר רב הונא לא שנו אלא שיכול לכוין את לבו בלחש אבל אם אין יכול לכוין את לבו בלחש לית לן בה והני מילי ביחיד אבל בציבור לאו אורח ארעא. אמר רבי יוחנן צואה כל שהו מבטלה ברוק אמר רבה וברוק עבה. (שם כה:) אמר רבי יוחנן צואה בגומא מניח סנדלו עליה וקורא קרית שמע דבוקה בסנדלו לא יקרא קרית שמע. תנו רבנן גרף של רעי ועביט של מימי רגלים אסור לקרות קרית שמע כנגדן ומי רגלים עצמן עד שיטול לתוכן מים וכמה מים יטיל לתוכן כל שהוא ר' זכאי אומר רביעית ואמר רב נחמן מחלוקת לכתחילה אבל לבסוף נותן למי רגלים כל שהו ורב יוסף אמר מחלוקת לבסוף אבל לכתחלה דברי הכל נותן רביעית מים ומטיל מי רגלים. א"ל רב יוסף לשמעיה עייל לי רביעתא דמיא במשיכלא בתחלה כרבי זכאי. (שם כו.) אמר רפרם בר פפא אמר רב חסדא עומד אדם כנגד בית הכסא ומתפלל ודוקא חדש דלית ביה צואה ואי אית ביה צואה אי לאחריו מרחיק ארבע אמות ואי לפניו מרחיק

מלא עיניו ואף על גב דחדש הוא ולית ביה צואה כיון דאזמניה אסיר לצלויי ביה. (שם כה:) ספק צואה אסור ספק מי רגלים מותר. (שם יג.) כדבעי מגנא ואתחיל בקרית שמע וקרא פסוקא קמא ונאנס בשינה יצא ידי חובתו:

פרק רביעי

(שם כו.) תפלת השחר עד חצות רבי יהודה אומר עד ארבע שעות תפלת המנחה עד הערב רבי יהודה אומר עד פלג המנחה תפלת הערב אין לה קבע ושל מוספין כל היום. תפלת השחר עד חצות ורמינהו מצותה עם הנץ החמה כדי שיקרא קריאת שמע קודם הנץ החמה ויסמוך גאולה לתפלה ונמצא מתפלל ביום כי תניא ההיא לותיקין דאמר רבי יוחנן ותיקין היו גומרין אותה עם הנץ החמה. ועד ארבע שעות נמי איכא שכר תפלה בעתה דתנן רבי יהודה אומר עד ארבע שעות. (שם כז.) ואמר רב כהנא הלכה כר' יהודה הואיל ותנן בבחירתא כוותיה ועל תמיד של שחר שקרב בארבע שעות. ואי טעה ולא צלי עד ארבע שעות מצלי עד מנחה ושפיר דמי דאמר (שם כו.) מרי בריה דרב הונא בריה דרב ירמיה בר אבא אמר רבי יצחק א"ר יוחנן טעה ולא התפלל ערבית מתפלל בשחרית שתים בשחרית מתפלל במנחה שתים מיהו עד ארבע שעות איכא שכר תפלה בעתה מכאן ואילך שכר תפלה איכא שכר תפלה בעתה ליכא. איבעיא להו טעה ולא התפלל במנחה מהו שיתפלל בערבית שתים אם תימצי לומר טעה ולא התפלל בערבית מתפלל בשחרית שתים משום דכוליה חד יומא הוא אבל הכא עבר יומו בטל קרבנו או דילמא תפלה רחמי הוא דכל אימת דבעי מצלי לה. ת"ש דאמר רב הונא בר יהודה אמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן טעה ולא התפלל מנחה מתפלל בערבית שתים ואין בזו משום עבר יומו בטל קרבנו. מיתיבי מעוות לא יוכל לתקון זה שביטל קרית שמע של שחרית או קרית שמע של ערבית או תפלה של שחרית ושל ערבית. וחסרון לא יוכל להמנות זה שנמנו חביריו לדבר מצוה ולא נמנה עמהם אמר רבי יצחק א"ר יוחנן שבטל במזיד אמר רב אשי דיקא נמי דקתני ביטל ולא קתני טעה ש"מ.

(שם כו:) תנו רבנן טעה ולא התפלל מנחה בערב שבת מתפלל בערבית שתים של שבת טעה ולא התפלל מנחה בשבת מתפלל במוצאי שבת שתים של חול ומבדיל בראשונה ואין מבדיל בשניה. ואם הבדיל בשניה ולא הבדיל בראשונה שמה עלתה לו ראשונה לא עלתה לו. איתמר רבי יהושע בן לוי אמר תפלות כנגד תמידים תקנום רבי יוסי בר' חנינא אמר תפלות אבות תקנום ואתו רבנן אסמכינהו אתמידים. תניא כוותיה דרבי יהושע בן לוי מפני מה אמרו תפלת השחר עד חצות שהרי תמיד של שחר היה קרב והולך עד חצות רבי יהודה אומר עד ארבע שעות שהרי תמיד של שחר קרב והולך עד ארבע שעות

וארבע שעות בכלל. (שם כז:) תפלת המנחה עד הערב רבי יהודה אומר עד פלג המנחה. א"ל רב חסדא לר' יצחק התם אמר רב כהנא הלכה כרבי יהודה הואיל ותנן בבחירתא כוותיה הכא מאי אישתיק ולא אמר ליה ולא מידי אמר רב חסדא נחזי אנן מדרב צלי של שבת בערב שבת ש"מ עד פלג המנחה דמתקרי מנחה והלכה כרבי יהודה אדרבה מדרב הונא ורבנן לא מצלו דאורתא עד לאורתא ש"מ הלכה כרבנן והואיל ולא איתמר הלכתא לא כמר ולא כמר דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד. ת"ש דרב איקלע לבי גניבא צלי של שבת בערב שבת וצלי רב ירמיה בר אבא אחוריה תפלה של חול סיים רב ולא פסקיה לרב ירמיה בר אבא ש"מ דלא עד פלג המנחה הוא דמצלינן תפלת מנחה מכאן ואילך תפלת ערבית קאמר רב דהא לא פסקה לרב ירמיה בר אבא דצלי דמנחה ורב הכי סבר אי בעאי לצלויי של שבת בערב שבת מצלי כלומר מוסיפין מחול על הקדש וש"מ מתפלל תלמיד אחורי רבו וש"מ אסור לעבור כנגד המתפללין והיכי מצלי רב ירמיה בר אבא אחורי רבו והאמר רב יהודה אמר רב לעולם אל יתפלל אדם לא כנגד רבו ולא אחורי רבו. ותניא ר' אלעזר בן חסמא אומר המתפלל כנגד רבו או אחורי רבו והנותן שלום לרבו והמחזיר שלום לרבו והחולק על ישיבתו של רבו גורם לשכינה שתסתלק מישראל ואמרי' שאני רב ירמיה בר אבא דתלמיד חבר הוה לגבי רב דא"ל רב ירמיה בר אבא לרב מי בדלת וא"ל אין בדילנא ולא קאמר ליה מי בדיל מר.

(ברכות כו:) ת"ר איזו היא מנחה גדולה משש שעות ומחצה ולמעלה ואיזו היא מנחה קטנה מתשע שעות ומחצה ולמעלה פלג מנחה אחרונה אחת עשרה שעות חסר רביע. והיכא דקא מצלי אסיר ליה לאיניש למיחלף קמיה (ברכות כז.) דא"ר יהושע בן לוי אסור לעבור כנגד המתפללין והא ר' אמי ורבי אסי חלפי חוץ לארבע אמות הוא דחלפי:

פסק ואסור למיתב בארבע אמות דצלותא (ברכות לא:) דכתיב אני האשה הנצבת עמכה בזה להתפלל אל ה' ואמר רב ואיתימא ר' יהושע בן לוי מכאן שאסור לישב בארבע אמות של תפלה ותניא שנים יושבין ואחד מתפלל סימן רע למתפלל שנים מתפללין ואחד יושב סימן רע ליושב אלא מרחיק חמש אמות ומתפלל שנא' אני האשה הנצבת עמכה בזה מלא ה' חמשה וה"מ כי יתיב במילי דעלמא אבל יתיב וקארי קרית שמע או במילי דצלותא לית לן בה סימן רע ואי לא בעי מתרחק חמש אמות. (ברכות כז:) תפלת הערב אין לה קבע. מאי אין לה קבע אי נימא דמצלי ואזיל כוליה ליליא ליתני תפלת הערב כל הלילה אלא מאי אין לה קבע אינה קבע כמאן דאמר תפלת ערבית רשות גמרינן מן סתם מתניתא דתפלת ערבית רשות. ת"ר מעשה בתלמיד אחד ומנו ר"ש בן יוחאי שבא לפני רבי יהושע אמר לו תפלת ערבית רשות או חובה אמר לו ר' יהושע רשות. בא לפני

ר"ג אמר לו תפלת ערבית רשות או חובה אמר לו חובה אמר רבן גמליאל כלום יש אדם שחולק עלינו אמר לו ר' יהושע לאו והלכה כרבי יהושע ואף על גב דאמר רבן גמליאל כלום יש אדם שחולק עלינו ואמר לו רבי יהושע לאו לא תימא אודויי אודי ליה לרבן גמליאל אלא משתק בעלמא הוא דאישתיק ליה והלכה כרבי יהושע מפלוגתא דאמוראי דפליגי אליבייהו דאמר רב יהודה אמר שמואל תפלת ערבית רבן גמליאל אומר חובה ורבי יהושע אומר רשות והלכה כדברי האומר חובה ורב אמר הלכה כדברי האומר רשות והלכה כרב באיסורי והכא תפלה איסורא היא וחובת גברא היא והלכה כר' יהושע דפסק ליה רב כוותיה (והוה) ליה סתם מתניתין וליכא דפליג עליה דרבי יוחנן דאמר (יבמות מב:) הלכה כסתם משנה והני מילי היכא דליכא פלוגתא בברייתא אבל הכא סתם מתניתין ומחלוקת בברייתא הלכה כסתם וכי קאמרינן דתפלת ערבית רשות הני מילי היכא דלא קבעי לצלויי כלל אבל אי צלי או קבלה עליה שויה עליה כחובה והדר מצלי דאי לא תימא הכי בראש חדש דקאמרינן טעה ולא הזכיר של ראש חדש בערבית אין מחזירין אותו שאין מקדשים את החדש אלא ביום מאי איריא ראש החודש תיפוק לי' דבימים טובים ושבתות נמי אין מחזירין אותו דהא תפלת ערבית רשות נינהו אלא שמע מינה כי קא אמרינן תפלת ערבית רשות הני מילי היכא דלא בעי צלויי כלל אבל היכא דבעי צלויי שוויה עליה כחובה. ואי טעי בשבת וביום טוב מהדרינן ליה. ועוד קאמרינן (שבת ט:) אמר זעירי הני חברין בבלאי למאן דאמר תפלת ערבית רשות כיון שהתיר חגורו לא מטרחינן ליה מכלל דכמה דלא התיר חגורו מטרחינן ליה והכא נמי כיון דקא מצלי גלי על דעתיה דלא קא בעי למיפטר נפשיה ואי טעי הדר מצלי. (ברכות כח.) ושל מוספין כל היום אמר רבי יוחנן ונקרא פושע כל מאן דמצלי תפלת מוסף בתר שבע שעות ותפלת צפרא בתר ארבע שעות פושע הוא דאמר רבי אלעזר כל המתפלל תפלה של שחרית אחר ארבע שעות לרבי יהודה עליו הכתוב אומר נוגי ממועד אספתי ממך היו. ואמר ר' יהושע בן לוי כל המתפלל תפלת המוספין אחר שבע לרבי יהודה עליו הכתוב אומר נוגי ממועד. כי מצלי איניש בהדי ציבורא אסיר למקדם איהו לצלויי מן קמי ציבורא (ברכות כח:) דאמר ר' יוחנן אסור לאדם להקדים תפלתו לתפלת כציבור ואמר ר' אבא בציבור שנו. ולית הלכתא כרב הונא דאמר אסור לאדם שיטעום כלום קודם שיתפלל תפלת המוספין. ולית הלכתא כרבי יהושע בן לוי דאמר כיון שהגיע זמן תפלת המנחה אסור לאדם לטעום כלום קודם שיתפלל:

פסק והיכא דפשע ולא צלי דמוסף עד דמטא זמן תפלת המנחה מצלי ברישא דמנחה ובתר כן דמוסף דתנו רבנן (שם ע"א) היו לפניו שתי תפלות אחת של מנחה ואחת של

מוספין מתפלל של מנחה ואחר כך של מוספין ר' יהודה אומר מתפלל של מוספין ואחר כך מתפלל של מנחה שזו מצוה עוברת וזו מצוה שאינה עוברת. אמר רבי יוחנן הלכה מתפלל של מנחה ואחר כך מתפלל של מוספין מאי טעמא. כיון דמטא ליה זמן תפלת מנחה כמאן (דשטיחן) [דשחיטן] תרוייהו דמו. (שם כו.) שכח ולא התפלל ערבית מתפלל בשחרית שתים שכח ולא התפלל בשחרית מתפלל במנחה שלש של ערבית ושל שחרית ושל מנחה. (שם כח:) רבי נחוניא בן הקנה היה מתפלל בכניסתו לבית המדרש וביציאתו תפלה קצרה בכניסתו אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהי שלא אכשל בדבר הלכה ולא אומר על טמא טהור ועל טהור טמא ואל יכשלו חבירי בדבר הלכה ואשמח להם. ביציאתו מהו אומר מודה אני לפניך ה' אלהי ששמת חלקי מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקי מיושבי הקרנות מפני שאני עמל והן עמלין אני עמל בדברי תורה והן עמלין בדברי שיחה אני רץ לחיי העולם הבא והן רצין לבאר שחת. רבן גמליאל אומר בכל יום מתפלל אדם שמונה עשרה רבי יהושע אומר מעין שמונה עשרה. הני תשע עשרה הויאן ברכת המינין ביבנה תקנוה. שליח ציבור היורד לפני התיבה וטעה בכל הברכות כולן אין מעלין אותו בברכת המינין אם טעה מעלין אותו חיישינן שמא מין הוא. אמר להם רבן גמליאל לחכמים כלום יש אדם ביניכם שיודע לתקן ברכת המינין עמד שמואל הקטן על רגליו ותקנה לשנה אחרת שכח והשקיף בה שתים ושלש שעות ולא העלוהו ומאי טעמא לא סלקוה חדא דאיהו תקנה ועוד שמואל הקטן לשנה אחרת נמי אתחיל בה. ואמר רב יהודה אמר רב ואיתימא רבי יהושע בן לוי לא שנו אלא שלא התחיל בה אבל התחיל בה גומרה. (שם כט.) רבי יהושע אומר מעין שמונה עשרה מאי מעין שמונה עשרה רב אמר מעין כל ברכה וברכה ובקשה בכל אחת ואחת כגון אתה חונן לאדם דעת חננו מאתך דעה והשכל וצריך למיחתם בכל חדא וחדא ושמואל אמר הביננו. הביננו ה' אלהינו לדעת דרכיך ומול את לבבנו ליראתך לסלוח (היה) [לנו] להיות גאולים ורחקנו ממכאוב דשננו בנאות ארצנו ונפוצים מארבע תקבץ והתועים בדבר משפט לדעתך ישפוטו ועל הרשעים תניף ידך וישמחו צדיקים בבנין עירך ובתיקון היכלך ובצמיחת קרן לדוד עבדך ובעריכת נר לבן ישי משיח צדקך טרם נקרא אתה תענה ברוך שומע תפלה. ואף על גב דלייט עלה אביי אמאן דמצלי הביננו הני מילי מאן דרגיל למשבק שמונה עשרה וצלויי כל יומא ובמתא אבל כדנפיק לאורחא להיכא דאיכא דחלתא הביננו עדיפא טפי מן תפלה קצרה דאחרים. (שם ע"ב) אמר רבי תנחום אמר רבי אסי טעה ולא הזכיר של ראש חדש ונזכר בעבודה חוזר לעבודה בהודאה חוזר לעבודה בשים שלום חוזר לעבודה ואם סיים תפלתו חוזר לראש. וכי קא אמרינן הכא חוזר לעבודה והתם טעה בשלש ראשונות

חוזר לראש באמצעיות חוזר למקום שטעה באחרונות חוזר לעבודה הני מילי דלא סיים ועקר כרעיה אבל עקר כרעיה ונזכר דטעה באמצעיות נמי חוזר לראש. ואמר רב פפא בריה דרב אחא בר אדא הא דאמרת אם סיים חוזר לראש לא אמרן אלא שעקר את רגליו אבל לא עקר רגליו חוזר לעבודה אמרו ליה מנא לך הא א"ל מאבא מרי שמיע לי ואבא מרי מרב. אמר רב נחמן בר יצחק הא דאמרת שעקר את רגליו חוזר לראש לא אמרן אלא שאין רגיל לומר תחנונים אחר תפלתו אבל רגיל לומר תחנונים אחר תפלתו חוזר לעבודה מכלל דכי לא עקר את רגליו אף על פי שאינו רגיל לומר תחנונים אחר תפלתו חוזר לעבודה. איכא דאמרי אמר רב נחמן בר יצחק הא דאמרת כי לא עקר את רגליו חוזר לעבודה לא אמרן אלא שרגיל לומר תחנונים אחר תפלתו. אבל אינו רגיל לומר תחנונים אחר תפלתו חוזר לראש מכלל דכי עקר את רגליו אע"פ שרגיל לומר תחנונים אחר תפלתו חוזר לראש. ת"ר המהלך במקום גדודי חיה ולסטים ולא איפשר ליה לצלויי שמונה עשרה אי נמי הביננו מתפלל תפלה קצרה איזו היא תפלה קצרה אחרים אומרים צרכי עמך מרובין ודעתם קצרה יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתתן לכל אחד ואחד כדי פרנסתו ולכל גויה וגויה כדי מחסורה ברוך שומע תפלה. אמר רב הונא הלכה כאחרים ולא בעי מימר שלש ראשונות ושלש אחרונות ומצלי לה מעומד ואפי' מהלך. (שם ל.) מאי איכא בין הביננו לתפלה קצרה. הביננו צריך לצלויי שלש לפניה ושלש לאחריה וכד מטאי ביתיה לא צריך לצלויי. תפלה קצרה לא בעי צלויי שלש ראשונות ושלש אחרונות וכי מטאי ביתיה צריך לצלויי. הביננו מעומד מצלי לה תפלה קצרה אפילו מהלך. (שם כט:) א"ל אליהו לרב יהודה אחוה דרב סלא חסידא לא תרתח דלא תחטא לא תרוי דלא תחטא וכשאתה יוצא לדרך המלך בקונך וצא מאי המלך בקונך וצא אמר רבי יעקב אמר רב חסדא התפלל תפלת הדרך מאי תפלת הדרך אמר רבי יעקב אמר רב חסדא יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתוליכני לשלום ותסמכני לשלום ותצילני מכף אויב ואורב בדרך ותתנני לחן לחסד לרחמים בעיניך ובעיני כל רואי ברוך אתה ה' שומע תפלה. ואפי' נפיק לסגויי חדא פרסה צריך לצלויי תפלת הדרך אימת מצלי לה אמר רבי יעקב אמר רב חסדא משיחזיק בדרך קאים ומצלי.

(שם ל.) ת"ר היה רוכב על החמור והגיע זמן תפלה אם יש לו מי שיאחז חמורו ירד למטה ויתפלל ואם לאו ישב במקומו ויתפלל ר' אומר בין כך ובין כך ישב במקומו ויתפלל לפי שאין דעתו מיושבת עליו אמר רבה ואיתימא רבי יהושע בן לוי הלכה כר'.

(ב"מ קה:) ת"ר הנושא משאוי על כתפו והגיע זמן תפלה פחות מארבע קבין מפשילו לאחוריו ומתפלל ארבעת קבין מניחו על גבי קרקע ומתפלל. היה יושב בספינה או באסדה יכוין את לבו. כנגד בית קדשי הקדשים.

(ברכות ל.) תנו רבנן הסומא ומי שאינו יכול לכוין את הרוחות יכוין את לבו כנגד אביו שבשמים שנאמר והתפללו אל ה'. תנו רבנן השכים לצאת לדרך מביאין לו שופר ותוקע לולב ומנענע מגילה וקורא בה ומתפלל וכשיגיע זמן קרית שמע קורא וכן מי שהשכים לישב בקרון או בספינה מתפלל וכשיגיע זמן קרית שמע קורא רבי שמעון בן אלעזר אומר בין כך ובין כך ממתין וקורא קרית שמע ומתפלל. במאי קא מיפלגי מר סבר תפלה מעומד עדיף ומר סבר מסמך גאולה לתפלה עדיף. אף על גב דאבוה דשמואל ולוי עבדו כי הא מתניתא דאמרינן אבוה דשמואל ולוי כי הוו בעו למיפק באורחא הוו מיקדמי ומצלו וכד מטי זמן קרית שמע קארו כמאן כי האי תנא דתניא השכים לצאת לדרך מביאין לו שופר ותוקע לולב ומנענע מגלה וקורא בה ומתפלל וכשיגיע זמן קרית שמע קורא רב אשי לא סברה דקאמר לא חזינן רבנן קשישין דעבדין הכין. (שם) רבי אלעזר בן עזריה אומר אין תפלת המוספין אלא בחבר עיר וחכמים אומרים בחבר עיר ושלא בחבר עיר והלכה כחכמים. רבי חייא בר אבא צלי והדר צלי א"ל רבי זירא מאי טעמא הדר מר צלי אי נימא משום דלא כוין מר דעתיה והאמר רבי אלעזר לעולם ימוד אדם את עצמו אם יכול לכוין את לבו יתפלל ואם לאו אל יתפלל ואלא משום דלא אדכר מר דראש חדש והתניא טעה ולא הזכיר של ראש חדש בשחרית אין מחזירין אותו מפני שתפלת מוספין לפניו. אמר ליה רבי חייא בר אבא לרבי זירא ולאו איתמר עלה אמר רבי יוחנן בציבור שנו. הילכך היכא דטעה שליח ציבור ולא אדכר דראש חדש בשחרית אין מחזירין אותו שהרי תפלת מוסף לפניו ודוקא שליח ציבור מפני טורח ציבור אבל יחיד הדר מצלי:

פסק והיכא דקמצלי אינש בשבתא וביומא טבא וטעה ופתח באתה חונן ואדכר דשבתא הוא לא פסיק לה לברכה והדר למגן אלא מסיים לה לברכה והדר לברכת השבת דאמר רבא (שם כא.) כי הוינן בי רב כהנא איבעיא לן האי מאן דקא מצלי בשבתא ואשתלי ופתח בדחולא היכי לעביד אמר לן גומר כל אותה ברכה וחוזר לברכת השבת:

פסק והיכא דטעה יחיד ולא אדכר דראש חדש בין בצפרא בין במוסף בין במנחה הדר מצלי בין איתיה לשליחא דציבורא ובין לא איתיה ואי איתיה לשליחא דציבורא ואזיל מכוין דעתיה ושמע כולה צלותא משליחא דציבורא מרישא ועד סופה נפיק ידי חובתה אבל היכא דצלי ערבית ולא אדכר דראש החדש אין מחזירין אותו דאמר (שם ל:) רב ענן

אמר רב טעה ולא הזכיר של ראש חדש בערבית אין מחזירין אותו לפי שאין מקדשין את החדש אלא ביוה והני מילי בראש חדש אבל טעה ולא אדכר דשבתא ודיום טוב או דחולו של מועד בערבית מהדרינן ליה ואף על גב דקיימא לן דתפלת ערבית רשות הני מילי היכא דלא קבעי צלויי דלא מטרחינן ליה אבל טרח צלי ליה ולא אדכר דשבתא ודיום טוב ודחולו של מועד קבלה ושויה עליה חובה והדר מצלי לבר מראש חדש דלא הדר מצלי דאין מקדשין את החדש אלא ביום. ושליח ציבור כי טעי בכל תפלות מהדרינן ליה ומצלי לבר מן תפלת שחרית דלא מטרחינן ליה למיהדר חדא מפני טורח ציבור ועוד שהרי תפלת המוספין לפניו:

פרק חמישי

(ברכות ל:) אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללין כדי שיכונו את לבם למקום אפי' המלך שואל בשלומו לא ישיבנו ואפי' נחש כרוך על עקיבו לא יפסיק. אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש. וליתני מתוך כובד הגוף כיון (שבת סא.) דאמר מר ראש מלך על כל האברים כולן בכלל:

פסק וכד מצלי מיבעי ליה לצלויי בדחלתא ובאימתא ובמרירא דנפשא דאמרינן (ברכות ל:) מנא הני מילי א"ר אלעזר דאמר קרא והיא מרת נפש ודילמא שניא חנה דהוה לבה מריר טובא אלא אמר רבי יוסי בר' חנינא מהכא ואני ברב חסדך אבא ביתך דילמא מלך שאני אלא אמר רבי יהושע בן לוי מהכא השתחוו לה' בהדרת קודש אל תהי קורא בהדרת אלא בחרדת ואימא הדר ממש כדרב יהודה דהוה (מצליין) [מציין] נפשיה ומצלי אלא אמר רב נחמן בר יצחק מהכא עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה.

(ברכות לא.) תנו רבנן אין עומדין להתפלל (אלא) [לא] מתוך דבר הלכה דכיון דקשיא שמעתא מיטרדא דעתיה אלא מתוך הלכה פסוקה כגון מאי אמר אביי כי הא דאמר רבי זירא בנות ישראל הן החמירו על עצמן שאפילו רואות דם טיפה כחרדל יושבות עליה שבעה נקיים. רבנן עבדין כמתני' רב אשי עביד כהך ברייתא. אין עומדין להתפלל לא מתוך עצלות ולא מתוך עצבות ולא מתוך שיחה ולא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך דברים בטלים אלא מתוך דבר שמחה (ע' שבת ל:) שנאמר ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן.

(ברכות שם) תנו רבנן המתפלל צריך שיכוין את לבו אבא שאול אומר סימן לדבר תכין לבם תקשיב אזנך. תניא אמר רבי יהודה כך היה מנהגו של ר' עקיבא כשהיה מתפלל עם הציבור היה מקצר ועולה מפני טורח ציבור בינו לבין עצמו אדם מניחו בזוית זו ומוצאו בזוית אחרת וכל כך למה מפני כריעות והשתחויות. יכול יתפלל אדם כל היום כולו

כבר מפורש על ידי דניאל וזמנין תלתא ביומא הוא ברך על ברכוהי ומצלא ומודא קדם אלהיה ולא תימא דדניאל מן כדגלא לבבל הוא דצלי אלא מן כדהוה בארץ ישראל ומקיים בית המקדש צלי תלתא זימני דאמרינן יכול משבא לגולה החל ת"ל כל קבל דהוה עביד מן קדמת דנא. יכול יתפלל אדם לכל רוח שירצה ת"ל וכוין פתיחין ליה בעיליתיה נגד ירושלם. יכול יהא כוללן לשלש תפלות בבת אחת כבר מפורש על ידי דוד ערב ובקר וצהרים אשיחה ואהמה ערב זו תפלת ערבית ובקר זו תפלת שחרית וצהרים זו תפלת המנחה. יכול ישאל אדם צרכיו ואחר כך יתפלל כבר מפורש על ידי שלמה לשמוע אל הרנה ואל התפלה רנה זו תחנה תפלה זו בקשה. אמר רב המנונא כמה הלכתא גיברתא איכא למישמע מהני קראי דחנה וחנה היא מדברת על לבה מכאן למתפלל צריך שיכוין את לבו. רק שפתיה נעות מכאן למתפלל צריך שיחתוך בשפתיו. וקולה לא ישמע מכאן למתפלל שאסור להשמיע קולו בתפלתו. ויחשבה עלי לשכורה מכאן לשכור שאסור להתפלל: וגברא דהוה מצלי רוי כמאן דקא פלח לע"ז דכתיב אל תתן את אמתך לפני בת בליעל (ברכות לא:) אמר רבי אלעזר מכאן לשכור המתפלל כאלו עובד עבודה זרה כתיב הכא בני בליעל וכתיב התם יצאו אנשים בני בליעל מקרבך מה להלן עבודה זרה אף כאן נמי עבודה זרה:

פסק ורויא זביניה בין דזבין ובין דמזבין ואי עבר עבירה דמחייב עלה קטלא קטלינן ליה ואי מחייב עלה מלקות מלקינן ליה ובצלותא לא מיחייב (עירובין סה.) דתנו רבנן שכור מקחו מקח וממכרו ממכר עבר עבירה שיש בה מיתה ממיתין אותו מלקות מלקין אותו כללו של דבר הרי הוא כפקח לכל דבר אלא שפטור מן התפלה ודוקא דידע משקל ומטרא וידע מאי יהיב ומאי שקיל אבל ודאי שכור שעברו יין ולא ידע מאי יהיב ומאי שקל כשכרותיה דלוט דכתיב ביה ולא ידע בשכבה ובקומה פטור דאמר רבי חנינא לא שנו אלא שלא הגיע לשכרותו של לוט אבל הגיע לשכרותו של לוט פטור מכלום ואי לא (נראה דצ"ל ואילו) אשתי רביעית יין וגאני קליל או דמסגי (מי לא) [מילא] מצי מצלי (שם סד:) דאמר רמי בר אבא דרך מיל ושינה כל שהו מפיגה את היין. אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לא שנו אלא ששתה רביעית אבל יתר מרביעית כ"ש שדרך טורדתו ושינה משכרתו וה"מ מהלך יתר ממיל דמשכרא ליה דרך אבל רכוב לא משכרא ליה דרך. ולא מיבעיא שכור דאסור לצלויי אלא אפי' איניש דטרידא דעתיה לא מיבעי ליה לצלויי עד דצילא דעתיה (שם ס"ה.) דאמר רב חייא בר אשי אמר רב כל שאין דעתו מיושבת עליו אל יתפלל דאמר מר בצר אל יורה. ובעידנא דרתיח איניש לא מיתבעי ליה לצלויי עד דנייח דר' חנינא יומא דרתח לא מצלי דאמר מר בצר אל יורה. שמואל

לא מצלי בביתא דאית ביה שיכר' רב פפא לא מצלי בבית' דאית ביה הרסנא. אמר רבי חנין לא נברא יין בעולם אלא לנחם בו אבלים ולשלם בו שכר לרשעים בעולם הזה שנא' תנו שכר לאובד ויין למרי נפש. (ברכות ל"א:) ויאמר אליה עלי עד מתי תשתכרין מכאן לרואה דבר מגונה בחבירו צריך להוכיחו. ותען חנה ותאמר לא אדני אמר עולא ואיתימא ר' יוסי בר' חנינא אמרה לו לא אדון אתה בדבר זה (ע"ש). איכא דאמרי הכי קאמרה ליה לא אדון אתה בדבר זה ולא רוח הקודש שרויה עליך מי לא ידעת דאשה קשת רוח אנכי. ויין ושכר לא שתיתי מכאן לחושדים אותו בדבר ואין בו שצריך להודיעו. ויען עלי ויאמר לכי לשלום מכאן לחושד את חבירו בדבר שאין בו שצריך לפייסו ולא עוד אלא שצריך לברכו שנ' ואלהי ישראל יתן את שלתך:

פסק ומיתבעי ליה לבר ישראל לכווני דעתיה ושוויה ללביה כבישרא וצלויי (סוטה ה.) דאמר חזקיה אין תפלתו של אדם נשמעת אלא אם כן משים לבו כבשר שנאמר והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר. אמר רב זירא בשר כתיב ביה ונרפא שנאמר ובשר כי יהיה בו בעורו שחין ונרפא אדם לא כתיב ביה ונרפא. (עירובין סד.) אמר רבה בר רב הונא שתוי אל יתפלל ואם התפלל תפלתו תפלה. שכור אל יתפלל ואם התפלל תפלתו תועבה. היכי דמי שתוי והיכי דמי שכור כי הא דרבה בר שומני ורבי מנשי בר ירמיה מגובתא הוו מיפטרי מעברי על נהרא דזופתי אמרי נימא מילתא דתאני מרי בריה דרב הונא בריה דרב ירמיה בר אבא לא יפטר אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה שמתוך כך זוכרו פתח חד מינייהו ואמר היכי דמי שתוי והיכי דמי שכור שתוי כל שיכול לדבר בפני המלך שכור כל שאינו יכול לדבר בפני המלך אלמא היכא דאשתי ודעתיה ומנדעיה עילויה דכדקאים קמי מלכא יכול לאהדורי שפיר דמי לצלויי ואי לא אסיר:

פסק ואסיר ליה לבר ישראל למיעבד עיבידתא מן קמי צלותא דצפרא (ברכות יד.) דאמר רב אידי בר אבין אמר רב יצחק בר אשיין אסור לאדם שיעשה חפציו קודם שיתפלל שנאמר צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו. ואסיר ליה לבר ישראל למיתן שלום לחבריה מן קמי צלותא דצפרא דאמר רב אידי בר אבין אמר רב יצחק בר אשיין (ע"ש) אסור לאדם שיתן שלום לחבירו קודם שיתפלל שנאמר צדק לפניו יהלך והני מילי במשכים לפתחו. ואסיר ליה למיטעם מידי מן קמי צלותא דצפרא (ברכות י:) דאמר רבי יוסי ברבי חנינא משום רבי אליעזר בן יעקב מאי דכתיב לא תאכלו על הדם לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם. ואמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן משום רבי אליעזר בן יעקב כל האוכל ושותה

ואחר כך קורא קרית שמע עליו הכתוב אומר ואותי השלכת אחרי גיוך אמר הקב"ה אחר שנתגאה זה מקבל עול מלכות שמים:

פסק וכד קאים לצלויי אסיר ליה למיקם בדוכתא דמדליא דאמר רבי יוסי בר' חנינא משום רבי אליעזר בן יעקב לעולם אל יעמוד אדם במקום גבוה ויתפלל שנא' ממעמקים קראתיך ה'. תניא נמי הכי אל יעמוד אדם לא על גבי מטה ולא על גבי כסא ולא על גבי הפסל ולא על גבי מקום גבוה ויתפלל אלא במקום נמוך שאין גבהות לפני המקום שנא' ממעמקים קראתיך ה'. וכד מצלי צריך לכווני כרעיה ושוינון כחדא כרעא וצלויי דא"ר יוסי בר' חנינא משום ר' אליעזר בן יעקב המתפלל צריך שיכוין את רגליו שנאמר ורגליהם רגל ישרה אלו הוה כתוב רגליהם ישרות כל היכא דקאים שפיר דמי השתא דכתב ורגליהם רגל ישרה בעי כווני תרתי כרעיה כחדא. וכד מצלי מתבעי ליה למיקם באימתא. (סנהד' כב.) דאמר רב חנא בר ביזנא א"ר שמעון חסידא המתפלל צריך שיראה עצמו כאלו שכינה כנגדו שנא' שויתי ה' לנגדי תמיד.

(ברכות כח:) תנו רבנן כשחלה ר' אליעזר נכנסו תלמידיו לבקרו אמרו לו רבינו למדנו ארחות חיים ונחיה בהם אמר להו הזהרו בכבוד חביריכם וכשאתם מתפללין דעו לפני מי אתם עומדים שבשביל כך תזכו לחיי העולם הבא:

פסק ואסיר ליה לבר ישראל למתבע צרכיה מן קדם דמצלי אלא מצלי ברישא והדר תבע צרכיה (ע"ז ז:) דתניא רבי אליעזר אומר לעולם ישאל אדם צרכיו ואחר כך יתפלל שנא' תפלה לעני כי יעטף ואחר כך ולפני ה' ישפוך שיחו ואין שיחה אלא תפלה שנאמר ויצא יצחק לשוח בשדה וגו' רבי יהושע אומר לעולם יתפלל אדם ואחר כך ישאל צרכיו שנא' אשפוך לפניו שיחי ואחר כך צרתי לפניו אגיד. וחכמים אומרים לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא שואל אדם צרכיו בשומע תפלה. אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילא משמיה דרב אף על פי שאמרו שואל אדם צרכיו בשומע תפלה אבל אם בא לומר בסוף כל ברכה וברכה אומר. אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה שואל אדם צרכיו בשומע תפלה אמר רב חייא בר אשי אמר רב אף על פי שאמרו שואל אדם צרכיו בשומע תפלה אבל אם יש לו חולה בתוך ביתו אומרה בברכת חולים ואם צריך לפרנסה אומרה בברכת פרנסה. אמר ר' יהושע בן לוי אע"פ שאמרו שואל אדם צרכיו בשומע תפלה אבל אם בא לומר אחר תפלתו אפי' כסדר וידוי של יום הכפורים אומר (סנהדרין מד:) היערך שועך לא בצר וכל מאמצי כח א"ר אלעזר לעולם יקדים אדם תפלה לצרה שאילמלי לא הקדים אברהם אבינו תפלה בין בית אל ובין העי לא נשתייר משונאיהן של ישראל שריד ופליט. ר"ל אמר כל המאמץ את כחו בתפלתו אין לו צרים למעלה שנא' היערך שועך

לא בצר. ורבי יוחנן אמר לעולם יבקש אדם רחמים שיהו הכל מאמצין כחו מלמטה ואל יהו לו צרים למעלה. ומתבעי ליה לבר ישראל לצלויי בהדי ציבורא (ברכות ח.) דא"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחי אין תפלתו של אדם נשמעת אלא עם הציבור שנא' ואני תפלתי לך ה' עת רצון איזו היא עת רצון שעה שהציבור מתפללין בה. ר' יוסי בר' חנינא אמר מהכא בעת רצון עניתיך. רב נחמן בר יצחק אמר מהכא הן אל כביר לא ימאס. תניא נמי הכי היה ר' נתן אומר מנין שאין הקב"ה מואס תפלתן של רבים שנא' הן אל כביר ולא ימאס. (ברכות ד:) אמר ר' יוחנן בתחילה הוא אומר ה' שפתי תפתח ולבסוף הוא אומר יהיו לרצון אמרי פי:

פסק ומיתבעי ליה לאיניש לצלויי בבי כנישתא בדוכתא דמייחדא לצלותא שנא' ויפגע במקום אין פגיעה אלא תפלה שנא' ואל תפגע בי. (ברכות ו.) אבא בנימין אומר אין תפלתו של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת שנא' לשמוע אל הרנה ואל התפלה. ומתבעי ליה לבר ישראל למקבע דוכתא לצלותא (ברכות ו:) דא"ר חלבו אמר רב הונא כל הקובע מקום לתפלתו אלהי אברהם בעזרו שנא' וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם ואין עמידה אלא תפלה שנא' ויעמד פנחס ויפלל וכשמת אומרים עליו אי עניו אי חסיד תלמידו של אברהם ומ"ט אברהם משום דאברהם תקין כנישתא והוא קבע ברישא מקום לתפלתו. (ברכות מז:) א"ר יהושע בן לוי לעולם ישכים אדם לבית הכנסת כדי שימנה בעשרה ראשונים. (ברכות ח.) ואמר להו רבי יהושע לבריה קדמו ואחשכו לבי כנישתא כי היכי דתורכון חיי וצורבא מרבנן מתבעי ליה לצלויי בדוכתא דקביע ליה דיתיב וגריס דכתיב ה' אהבתי מעון ביתך. א"ל רבא לרפרם בר פפא לימא לן מר מהני מילי מעלייתא דהוה אמר לן מר משמיה דרב חסדא במילי דבי כנישתא א"ל הכי אמר רב חסדא מאי דכתיב אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב אוהב הקב"ה שערים המצויינין בהלכה מכל בתי כנסיות ובתי מדרשות והיינו דאמר רב חייא בר אמי משמיה דעולא אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד. רבי אמי ור' אסי אע"ג דהוו תלת עשר כנישתא בטבריא לא הוו מצלו אלא ביני עמודי היכא דהוו גרסי. (ברכות יב.) אמר רבה בר חיננא סבא משמיה דרב המתפלל כשהוא כורע כורע בברוך וכשהוא זוקף זוקף בשם. א"ל שמואל לחייא בר רב בר אוריא תא אימא לך מילתא מעלייתא דהוה אמר אבוך המתפלל כשהוא כורע כורע בברוך וכשהוא זוקף זוקף בשם אמר שמואל מ"ט דאבא דכתיב ה' זוקף כפופים. רב ששת כי הוה כרע כרע כחיזרא דדיקלא דכתיב הלכף כאגמון ראשו כי הוה זקיף זקיף כחויא. (שם ע"ב) ואמר רבה בר חיננא סבא משמיה דרב כל השנה כולה מתפלל אדה האל הקדוש מלך אוהב צדקה ומשפט חוץ מעשרה

ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים שאומר המלך הקדוש המלך המשפט רב יוסף אמר מלך הקדוש מלך המשפט והלכתא כרבה:

פסק וכד מצלי לא תהוי תפלה עליה כטוענא אלא ליצלי בלשון בקשה ובלשון תחנונים. דתנן (אבות) ר' אליעזר אומר אל תעש תפלתך קבע אלא תחנונים לפני המקום. וכד מסיים צלותיה צריך למיפסע שלש פסיעות לאחוריה בחדא כריעה ויהיב ברישא שלמא לשמאליה והדר יהיב לימיניה (יומא נג:) דא"ר אלכסנדרי אמר ר' יהושע בן לוי המתפלל צריך שיפסע שלש פסיעות ואח"כ יתן שלום. תניא נמי הכי המתפלל צריך שיפסע שלש פסיעות לאחוריו ואחר כך יתן שלום ואם לא עשה כן ראוי לו כאלו לא התפלל משום שמעי' אמרו נותן שלום לימינו ואחר כך לשמאלו שנא' מימינו אש דת למו ואומר יפול מצדך אלף ורבבה מימינך מאי ואומר וכי תימא אורחא דמילתא הוא דכי יהיב איניש מידי בימיניה יהיב ומחשב לא חשיבא ימין טפי משמאל ואומר יפל מצדך אלף ורבבה מימינך. רבה אשכחיה לאביי דקא כרע לימיניה ברישא א"ל מי סברת ימינו שלו שמאלו שלו שהיא ימינו של הקדוש ברוך הוא. אמר רב חייא בריה דרב הונא חזינא להו לאביי ורבא דפסעי הני שלש פסיעות בכריעה אחת. וכד מצלי ליחתי אנפיה לארעא ולביה לרקיעא. (יבמות קה:) דרבי חייא ורבי שמעון ברבי הוו קיימין אפיתחא דבי מדרשא פתח חד מינייהו ואמר המתפלל צריך שיתן עיניו ולבו למטה שנאמר והיו עיני ולבי שם כל הימים. פתח אידך ואמר המתפלל צריך שיתן פניו ולבו למעלה שנא' נשא לבבנו אל כפים אל אל בשמים ואומר עד אשר יאשמו ובקשו פני אתא רבי ישמעאל ברבי יוסי אשכחינון אמר להו המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולבו למגילה כדי לקיים שני מקראות הללו. (מדרש ילמדנו) אמרין במערבא דאשכחן בתפלת חנה מעין שמונה עשרה כנגד מגן אברהם רמה קרני בה'. כנגד מחיה מתים ה' ממית מחיה. כנגד האל הקדוש אין קדוש. כנגד חונן הדעת כי אל דעות ה'. הרוצה בתשובה ונכשלים אזרו חיל מרבה לסלוח מוריד שאול ויעל גואל ישראל שמחתי בישועתך רופא חולים מקים מעפר דל מברך השנים שבעים בלחם מקבץ נדחי רגלי חסידיו ישמר אוהב צדקה ומשפט ה' ידין אפסי ארץ מכניע זדים ורשעים בחשך ידמו מבטח לצדיקים קשת גבורים חתים אלהי דוד ובונה וירם קרן משיחו שומע תפלה ואין צור כאלהינו עבודה אל תרבו תדברו הודאה יצא עתק מפיכם שים שלום ויתן עוז למלכו. (ברכות לב:) א"ר אלעזר גדולה תפלה מכל מעשים טובים שאין לך גדול במעשים טובים יותר ממשה רבינו ואע"פ כן לא נענה אלא בתפלה שנא' בדבר הזה עלה ראש הפסגה. וא"ר אלעזר גדולה תפלה יותר מכל הקרבנות שנא' למה לי רוב זבחיכם וגו' ובפרשכם כפיכם אעלים עיני מכם גם כי

תרבו תפלה אינני שומע ואילו בקרבנות כתיב לא חפצתי. (ירושלמי פ"ד) מנין לתפלת נעילה מן התורה שנא' גם כי תרבו תפלה הא למדת שכל המרבה בתפלה נענה. (ברכות שם) א"ר אלעזר מיום שחרב בית המקדש ננעלו שערי תפלה שנאמר גם כי אזעק ואשוע שתם תפלתי ואעפ"י ששערי תפלה ננעלו שערי דמעה לא ננעלו שנא' אל דמעתי אל תחרש. אמר רבי חנין ואיתימא ר' חנינא כל המאריך בתפלתו אין תפלתו חוזרת ריקם שנא' ואתנפל לפני ה' וכתיב וישמע ה' אלי גם בפעם ההיא. (ברכות לא.) אין אומר דברים אחר אמת ויציב כדי שיתמוך גאולה לתפלה אבל אם בא לומר אחר תפלתו כסדר וידוי של יום הכפורים אומר. (ברכות לב:) חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללין כדי שיכוונו את לבם למקום. מנא הני מילי א"ר יהושע בן לוי דאמר קרא אשרי יושבי ביתך עוד יהללוך וגו'. ואמר ר' יהושע בן לוי המתפלל צריך שישהא שעה אחת קודם תפלתו ושעה אחת אחר תפלתו. קודם תפלתו מנין דכתיב אשרי יושבי ביתך ואחר תפלתו מנין שנאמר אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך הלכך צריך שישהא קודם תפלתו ולאחר תפלתו: ת"ר חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללין שעה אחת וחוזרין ושוהין שעה אחת וכי מאחר שתשע שעות ביום בטילין תורתן היאך משתמרת ומלאכתן היאך נעשית אלא מתוך שחסידים הן תורתן משתמרת ומלאכתן מתברכת. אפילו המלך שואל בשלומו לא ישיבנו. אמר רב יוסף לא שנו אלא מלכי ישראל אבל מלכי אומות עולם פוסק. ומותבינן לרב יוסף ראה הגמון בא כנגדו אינו פוסק ועולה אלא מקצר ועולה לא קשיא אי איפשר לקצורי מקצר ואי לא פוסק. ת"ר מעשה בחסיד אחד שהיה מתפלל בדרך ובא הגמון אחד ונתן לו שלום ולא החזיר לו המתין לו עד שסיים תפלתו אמר לו לא כך כתוב בתורתכם רק השמר לך ושמור נפשך מאד אלו חתכתי את ראשך מי תובע את דמך מידי אמר לו המתן עד שאפייסך בדברים אלו היית עומד לפני מלך בשר ודם ובא חבירך ונתן לך שלום כלום אתה מחזיר לו שלום אמר לו לאו ואם היית מחזיר לו מה היו עושין לך אמר לו היו חותכין את ראשי אמר לו ומה מלך בשר ודם שהיום כאן ומחר בקבר כך אני שהייתי עומד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה שהוא חי וקיים לעולם על אחת כמה וכמה מיד נתפייס אותו הגמון ונפטר אותו חסיד והלך לביתו לשלום:

פסק והלכתא שרי לצלויי באורחא ואי דחיל דילמא פסקין ליה אסיר. (ברכות לג.) ואפילו נחש כרוך על עקיבו לא יפסיק. אמר רב יוסף לא שנו אלא נחש אבל עקרב פוסק. ונחש לא פסיק והתניא נפל לגוב אריות אין מעידין עליו שמת לחפירה מליאה נחשים ועקרבים מעידין עליו התם אגב איצצא מזקי. אמר רב יצחק בריה דרב יהודה ראה

שוורים באין כנגדו פוסק תפלתו דתני ר' חייא בר אושעיא מרחיקים משור תם חמשים אמה ומשור מועד מלא עיניו. ת"ר מעשה במקום אחד שהיה בו ערוד והיה מזיק את הבריות באו והודיעו את ר' חנינא בן דוסא אמר להם הראוני את חורו הראוהו את חורו והניח עקיבו עליו נשכו ומת ערוד נטלו על כתיפו והביאו לבית המדרש אמר להם בניי ראו שאין ערוד ממית אלא חטא ממית באותה שעה אמרו אוי לו לאדם שפגע בו ערוד אוי לו לערוד שפגע בו ר' חנינא בן דוסא. אמרין במערבא כל מי שנשכו ערוד אם הוא קודם למים מת ערוד ואם ערוד קודם למים מת אדם ורבי חנינא בן דוסא היה מתפלל ונשכו ערוד זמן לו הקב"ה מעין תחת עקבו ונגעו רגליו במים ומת ערוד. (ברכות לג) מזכירין גבורות גשמיה בתחיית המתים ושואלין את הגשמים בברכת השנים והבדלה בחונן הדעת ר' עקיבא אומר אומרה ברכה רביעית בעצמה רבי אליעזר אומר בהודאה. מזכירין גבורות גשמים בתחיית המתים מאי טעמא תני רב יוסף מתוך ששקולה כתחיית המתים לפיכך קבעוה בתחיית המתים. ושואלין את הגשמים בברכת השנים. מאי טעמא תני רב יוסף מתוך שהיא פרנסה לפיכך קבעוה בברכת פרנסה:

פסק וכד נחית שליחא דציבורא ביומא דשמיני דסוכה בצנותא דצפרא לא מדכר ולמוסף מדכר משיב הרוח ומוריד הגשם וביומא קמא דפסחא בצלותא דצפרא מדכר במוסף לא מדכר (תענית ב.) דתנן אין שואלין את הגשמים אלא סמוך לגשמים ר' יהודה אומר העובר לפני התיבה בי"ט האחרון של חג האחרון מזכיר הראשון אינו מזכיר בי"ט הראשון של פסח הראשון מזכיר האחרון אינו מזכיר. (תענית ה.) ואנן דאית לן תרי יומי היכי עבדינן אמר רב מתחיל במוסף ופוסק מנחה וערבית ושחרית וחוזר ומתחיל במוסף והדר ביה רב דאמר רב חננאל אמר רב מונה עשרים ואחד יום כדרך שמונה מראש השנה ועד יום הכפורים וכיון שהתחיל שוב אינו פוסק והלכתא כיון שהתחיל שוב אינו פוסק. (שם י.) בשלשה במרחשון שואלין את הגשמים ר"ג אומר בשבעה בו שהן חמשה עשר יום אחר החג כדי שיגיע האחרון שבישראל לנהר פרת:

פסק ומדכרינן בבבל ותן טל ומטר בשיתין יומי לתקופת תשרי דתניא חנניה אומר ובגולה עד ששים יום בתקופה ואמר רב הונא בר חייא אמר שמואל הלכה כחנניה. ויום ששים כלאחר ששים דאמר רב פפא הלכתא יום ששים כלאחר ששים. (שם ג:) וא"ר חנינא בימות הגשמים לא אמר משיב הרוח אין מחזירין אותו לא אמר מוריד הגשם מחזירין אותו. (ברכות כט.) א"ר תנחום א"ר אסי טעה ולא הזכיר שאלה בברכת השנים אין מחזירים אותי מפני שיכול לאומרה בשומע תפלה ואי לא אדכר קודם שומע תפלה הדר לרישא. ומותבינן עלה טעה ולא הזכיר גבורות גשמים בתחיית המתים ושאלה בברכת

השנים מחזירים אותו הבדלה בחונן הדעת אין מחזירין אותו מפני שיכול לאומרה על הכוס ומתרצינן הא ביחיד הא בציבור ומתקינן שמעתין הא והא ביחיד הא דאידכר קודם שומע תפלה והא דאידכר לאחר שומע תפלה הלכך אי אדכר קמי שומע תפלה אומרה בשומע תפלה ואי לא הדר לרישא. אמר רב הונא (ברכות לד.) טעה בשלש ראשונות חוזר לראש באמצעיות חוזר לאתה חונן באחרונות חוזר לעבודה. רב אסי אמר אמצעיות אין להם סדר דאי שבק ברכה ואמרה בתר חבירתה שלא במקומה שפיר דמי ולא צריך למיהדר לאתה חונן ובשלש ראשונות ואחרונות לא פליג רב אסי. מתיב רב ששת לרב הונא לסיועא לרב אסי מאין הוא מתחיל מתחילת ברכה שטעה בה בשלמא לרב אסי כדקאמרי' אמצעיות אין להם סדר אלא לרב הונא קשיא ומפרקינן אליבא דרב הונא דאמר אמצעיות כולהו כחדא ברכה דמיין ומאי מתחילת ברכה אתה חונן ואע"ג דקא משנינן הא אמרינן בעלמא דאשינוי' לא סמכינן וקמו להו רב ששת ורב אסי בחדא שיטתא ומתניתא מסייעא להון הילכך טעה באמצעיות חוזר למקום שטעה באחרונות חוזר לעבודה דרב אסי לא פליג על רב הונא אלא באמצעיות אבל בראשונות ואחרונות מודה ליה. אמר רב יהודה לעולם אל ישאל אדם צרכיו לא בשלש ראשונות ולא בשלש אחרונות אלא באמצעיות דא"ר חנינא שלש ראשונות דומה לעבד שמסדיר שבח לפני רבו באמצעיות דומה לעבד שמבקש פרס מרבו באחרונות דומה לעבד שנטל פרס מרבו ונפטר והלך לו. ומהכא לא שבקין רבנן למימר (מעומד) ואפי' זכרנו לחיים במגן לא אמרינן וכ"ש זכור רחמיך וכבוש כעסך במודים לא אמרינן אבל ובספר חיים אמרינן בשים שלום דסליקו להו שמונה עשרה והוה ליה בתחנונים. תנו רבנן אלו ברכות שאדם שוחה בהם אבות תחילה וסוף והודאה תחילה וסוף ואם בא לשחות בסוף כל ברכה וברכה מלמדין אותו שלא ישחה.

(שם לד:) ת"ר קידה על אפים שנאמר ותקד בת שבע אפים ארץ. כריעה על ברכים שנא' קם מלפני מזבח ה' מכרע על ברכיו. השתחייה זו פישוט ידים ורגלים שנא' הבוא נבוא אני ואמך ואחיך להשתחות לך ארצה. (שם לד.) העובר לפני התיבה לא יענה אחר הכהנים אמן מפני הטירוף. (שם ע"ב) המתפלל וטעה סימן רע לו ואם שליח ציבור הוא סימן רע לשולחיו. אר"ח בהידי אמר רב ספרא משום חד דבי רבי באבות תניא נמי הכי המתפלל צריך שיכוין את לבו בכולה ואם אינו יכול לכוין בכולה יכוין את לבו באחת בהידי אמר רב ספרא משום חד דבי רבי באבות. (שם לא.) אמר רבי חנינא לעולם אל יתפלל אדם אלא בבית שיש בו חלונות שנא' וכוין פתיחין ליה בעיליתיה נגד ירושלם. (תענית ח.) א"ר אמי אין תפלתו של אדם נשמעת אלא אם כן משים נפשו בכפו שנאמר

נשא לבבנו אל כפים אל אל בשמים בתר דנפק אוקים רב אמורא עליה ודרש ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו ולבם לא נכון עמו ולא נאמנו בבריתו ואף על פי כן והוא רחום יכפר עון:

פרק ששי

(ברכות לה א) כיצד מברכין על הפירות, על פירות האילן אומר בורא פרי העץ חוץ מן היין שעל היין אומר בורא פרי הגפן, על פירות הארץ אומר בורא פרי האדמה חוץ מן הפת שעל הפת אומר המוציא לחם מן הארץ, על הירקות אומר בורא פרי האדמה, ר' יהודה אומר בורא מיני דשאים. (ירושלמי פ"ו) ואילו הן מיני דשאים הקינרס והחלמא הדמוע והאטד.

תנו רבנן (ברכות שם) קודם הלולים לה' מלמד שטעון ברכה לפניו ולאחריו מכאן אמר רבי עקיבא אסור לאדם שיטעום כלום קודם שיברך. ת"ר אסור לאדם ליהנות מן העה"ז בלא ברכה וכל הנהנה מן העה"ז בלא ברכה מעל, מה תקנתו, ילך אצל חכם, חכם מאי עביד ליה, אלא אמר רבה ילך אצל חכם מעיקרא וילמדנו ברכות כדי שלא יבוא לידי מעילה.

[פסק] ואלתר דמברך לטעום ולא לישתעי, ואפילו בתר ברכה נפשיה לא צריך למענא אלא לאתר דכאלי אמן מפי רוב עונין טעים איהו ברישא. ת"ר (ירושלמי פ"ה) הפורס על שמע והעובר לפני התיבה והנושא את כפיו והקורא בתורה והמפטיר בנביא והמברך על הפירות והמברך על אחת מכל מצות האמורות בתורה לא יענה אמן אחר עצמו ואם ענה הרי זה בור, ותניא אידך הרי זה חכם, אמר רב חסדא מאן דאמר הרי זה בור בעונה אחר כל ברכה וברכה, ומ"ד הרי זה חכם בעונה בבונה ירושלים.

ת"ר (ברכות מו א) כל הברכות כולן פותח בהן בברוך וחותם בהן בברוך, חוץ מברכת הפירות וברכת המצות וברכה הסמוכה לחבירתה וברכה אחרונה שבקריית שמע, יש מהן פותח בהן בברוך ואין חותם בהן בברוך יש מהן שחותם בהן בברוך ואין פותח בהן בברוך. וצריך לאדכורי שם ומלכות בכל ברכה וברכה, דאמר רב (שם מ ב) כל ברכה שאין בה הזכרת השם אינה ברכה, ורבי יוחנן אמר כל ברכה שאין בה מלכות שמים אינה ברכה, ואע"ג דאמר אביי כוותיה דרב מסתברא דתניא לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי לא שכחתי מלברכך ומלהזכיר שמך, רבי יוחנן מתרץ הכי מלהזכיר שמך ומלכותך עליו. ודווקא ברכת פירות וברכת מצות דצריכן מלכות אבל דתפלה לית בהו מלכות, ודקרית שמע ודברכת המזון ראשונה אית בה מלכות אחרונות לית בה מלכות.

וכל מינא ומינא מיחייבינן לברוכי עליה ברכתא דמיא ליה (שם מ. סוכה מו א) דכתב (תהלים סח, כ) ברוך ה' יום יום וכי ביום מברכין אותו ובלילה אין מברכין אותו, אלא לומר לך כל יום ויום תן לו מעין ברכותיו אף כל מין ומין תן לו מעין ברכותיו.

וכל מידי דאית ביה מחמשת המינין כגון חטים ושעורין וכוסמין שיבולת שועל ושיפון, (פסחים לה א) כסמין גולב"א ומין חטין הוא, שיבולת שועל שובלי תעל"א, שיפון דישר"א ומין שעורים נינהו, מברכינן עליה בורא מיני מזונות (ברכות לו ב) דרב ושמואל דאמרי תרויהו כל שיש בו מחמשת המינין מברכינן עליה בורא מיני מזונות. והני מילי דעבדוה במיני דמשבח ליה כגון חביצא או בישולא דמיחין ליה בקימחא, אבל ודאי קא כייס מיכס מהני חמשת המינין מברך עליה בורא פרי האדמה, דתניא (שם לז א) הכוסס את החטה מברך עליה בורא פרי האדמה, טחנה לשה אפאה, בזמן שהפרוסות קיימות בתחילה מברך המוציא לחם מן הארץ ולבסוף מברך שלש ברכות, אין הפרוסות קיימות בתחילה מברך בורא מיני מזונות ולבסוף מברך ברכה אחת מעין שלש. (שם לו א) קמחא דחטי, רב יהודה אמר בורא פרי האדמה, רב נחמן אמר שהכל, רב יהודה אמר בורא פרי האדמה אע"ג דאישתני במילתיה קאי, ורב נחמן אמר שהכל כיון דאישתני אשתני, ולגריעותא אישתני דחטי מתעבדן כסאני ומיתכלן, וקימחא בעיניה לא אכלין אינשי, והלכתא כרב נחמן.

שם קורא, רב יהודה אמר בורא פרי האדמה, שמואל אמר שהכל. רב יהודה אמר בורא פרי האדמה אוכלא הוא, ושמואל אמר שהכל כיון שסופו להקשות מברכינן עליו שהכל. א"ל שמואל לרב יהודה שיננא כוותיך מסתברא דהא צנון שסופו להקשות מברכינן עליו בורא פרי האדמה, ואע"ג דקלסיה שמואל לרב יהודה הלכתא כשמואל, מאי טעמא, צנון נטעי אינשי אדעתא דפוגלא, ודיקלא אדעתא דקורא לא נטעי אינשי.

ארוזא, בין בשליה בשולי ובין אפייה לחם בתחילה בורא פרי האדמה ולבסוף בורא נפשות רבות, מאי טעמא, לאו מין דגן הוא, וכן דוחן. ואע"ג דפליג רבי יוחנן בן נורי דאמר אורז מין דגן הוא, לית הלכתא כוותיה, דאמרינן לעניין מצה (פסחים קיד ב) מאי שני תבשילין אמר רב הונא סילקא וארוזא אמר רב אשי ש"מ לית דחש לה לדר' יוחנן בן נורי, ואית דאמרי ארוזא כייס מיניה בורא פרי האדמה אקימחיה שהכל בשליה או אפייה לחמא בורא מיני מזונות, אבל המוציא לא דלית דחש לה לדר' יוחנן בן נורי, ומקשינן אי הכי בורא מיני מזונות לא ליבריך, משום דהוה ליה מעשה קדירה ותני (ברכות לז א) על מעשה קדירה בתחלה מברך בורא מיני מזונות ולבסוף מברך ברכה אחת מעין שלש, וכי תימא קא הויא תיובתא דרב ושמואל דאמרי תרויהו כל שהוא מחמשת המינין בתחלה

מברך בורא מיני מזונות, ההיא תיובתא דאצרכתא, תתעקר אצרכתא ותיובתא כדקיימא קיימא, מתנייאתא לא ליתעקרן, ודרב ושמואל נמי איתה, הילכך אורז כד מבשל או אפי מברך עליה בורא מיני מזונות ולבסוף בורא נפשות רבות כדקא מתרצינן בברייתא תני גבי אורז ולבסוף ולא כלום דלא מחמשת המינין הוא, ומאי לא כלום, לאפוקה ברכה אחת מעין שלש אלא מבורא נפשות לא נפיק. דוחן בתחלה בורא פרי האדמה ולבסוף בורא נפשות רבות. כיסאני בורא פרי האדמה לבסוף בורא נפשות רבות.

קליינון לחטי ושוינון שתיתא, אי סמיכא בתחילה בורא מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש, אי קליישא ולשתייה עבדין לה שהכל, דאמרינן (שם לח א) שתיתא רב אמר שהכל, ושמואל אמר בורא מיני מזונות, אמר רב חסדא ולא פליגי הא בעבה הא ברכה, עבה לאכילה עבדי לה, רכה לרפואה שתי לה. שאדי לפומיה שתיתא בורא פרי האדמה כי כיסני ואורז ודוחן, אית בהו חמשת המינין מברך בורא מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש.

אמר רבי יעקב בר אידי אמר רבי חנינא (שם מד א) כל שהוא מחמשת המינין בתחלה מברך בורא מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת. אמר רבה בר מרי אמר רבי יהושע בן לוי כל שהוא משבעת המינין כגון חטה ושעורה וגפן ותאינה ורימון זית ותמרים בתחלה מברך מה שהוא או בורא מיני מזונות או בורא פרי העץ ולבסוף ברכה אחת מעין שלש. וחיטי ושערי דאמרינן דוקא דעבידן מידי דמשבח להון כגון דייסא וחביצא וחושלא אבל כיסאני כיון דתחילתן בורא פרי האדמה סופן בורא נפשות רבות דקתני (שם לז. ע"ש) אין הפרוסות קיימות בתחלה מברך מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש.

א"ל אביי לרב דימי (שם מד א) מאי ברכה אחת מעין שלש, א"ל על חמשת המינין על חביצא ודייסא וחושלא אומר על המחיה ועל הכלכלה ועל ארץ חמדה טובה ורחבה שרצית והנחלת את אבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה ולהודות לך עליה רחם על עמך ועל עירך ועל היכלך ועל מקדשך ובנה ירושלים עיר קדשך במהרה בימינו ונאכל מפריה ונשבע מטובה ונברכך עליה בקדושה ובטהרה בכבוד ב"א ה' על המחיה ועל הכלכלה. ומר רב פיאס הכין הוה חתים על הארץ ועל המחיה וכן הלכה אית דאמרי על הארץ ועל מיני מזונות. [פסק] וכד אכיל פירות גפן תאינה ורמון זית ותמרים מברך על העץ ועל פרי העץ וחתים על הארץ ועל הפירות. וכד שתי חמרא מברך על הגפן ועל פרי הגפן וחתים על הארץ ועל פרי הגפן.

וכל מיא דקימחא וארדלג אע"ג דאית בהון חלבא ומישחא ודובשא, קמחא עקר ומברך עליהון בורא מיני מזונות. והיכא דעבד מיני קיטניות באפשמקא ומייח ליה בקימחא לא חיישינן למיחא דלדבוקי בעלמא הוא דעבדין ליה ומברך עליה בורא פרי האדמה.
(שם לט א) ופת צנומה בקערה בדליכא ריפתא מברך עליה המוציא, ואי איכא ריפתא צריך שתכלה ברכה עם הפת. דוקא צנומה בקערה דכיון דשאדי רותחין עלה הוה ליה כלי שני, אבל רמא פת בקדירה הוה ליה כלי ראשון כיון דמבשלא אף על גב דאיתיה בעינא, נפקא ליה מתורת לחם ומברכינן עלה בורא מיני מזונות, דקתני גבי מצה (פסחים מא א) יוצאין ברקיק השרוי ובמבושל שלא נימוח דברי רבי מאיר, ר' יוסי אומר יוצאין ברקיק השרוי אבל לא במבושל ואע"פ שלא נימוח, והלכה כרבי יוסי.
(ברכות לח א) וכובא דארעא מברכין עליה בורא מיני מזונות, מאי טעמא, גובלא בעלמא הוא, והני מילי דלא קבע סעודתיה עלה אבל קבע סעודתיה עלה וליכא ריפתא אחריתי מברך עליה המוציא, דאמרינן מר זוטרא קבע עלה ומברך עלה המוציא לחם.
ולחמא דטפקא וכל מעשה אילפס, (פסחים לז א) היכא דהרתיח ולבסוף הדביק כגון דארתחיה לטפקא או לטנגידא ובתר כן אפה בהון לחמא דברי הכל כתנור דמי וחייב בחלה ומברך עליה המוציא. הדביק ולבסוף הרתיח רבי שמעון בן לקיש אמר פטור מן החלה וכיון דפטור מן החלה לא מברך עליה המוציא, ר' יוחנן אמר חייב בחלה והילכך מברך עליה המוציא לחם, גמרא בפרק כל שעה והלכה כרבי יוחנן.
והני פיספג וגושקנג אי לאקראי בעלמא קאכיל להון אי נמי לקינוח סעודה, הוה להו כפת הבאה בכיסנין ומברך עליה בורא מיני מזונות, ואי קבע סעודתיה עלוהי המוציא לחם מן הארץ.
והיכא דאייתו לקמיה ריפתא ומיני מיכלא אחריני כל מידי דדרכיה למיכלא בריפתא בתוך הסעודה, כי שארי המוציא פטרא להון ריפתא לכל מיני דמתאכלין בריפתא מברכתא ולא צריך לברוכי עליהו, דתאני רבי חייא (ברכות מא ב) פת פוטרת כל מיני מאכל ויין פוטר כל מיני משקין. ואמר רב פפא הלכתא דברים הבאין מחמת הסעודה בתוך הסעודה, כגון בישרא וכוארי וכל מיני בישולי דדרכייהו למיכל בהו ריפתא וירקי ובוציני, אין טעונין ברכה לא לפניהם ולא לאחריהם. דברים הבאין שלא מחמת הסעודה בתוך הסעודה כגון חביצא ודיסא טעונין ברכה לפניהם ואין טעונין ברכה לאחריהם. דברים הבאין לאחר סעודה ונאכלין לאחר סעודה כגון תמרי ורומני ושאר מגדי, ואיתינון וקא אכיל להון בתוך סעודה, טעונין ברכה בין לפניהם ובין לאחריהם. חביצא דקאכיל

ליה בתוך הסעודה מאי טעמא לא צריך ברכה אחריו דכיון דמין מזון הוא מיפטר בברכת המזון, אבל תמרי ורומני ושאר מגדי, דלאו מין מזון הוא לא מיפטרי בברכת המזון.
(שם מ א) וכל אילן דנתרין טרפיה בסיתוא ופיישין גואזי והדר מפיק טרפיה מיגואזיה, אילן מיקרי ומברכינן אפירי בורא פרי העץ. וכל אילן דבאלי לגמרי טרפיה ועציו והדר פארי משרשין דיליה כגון מוזי, וכיסאני לישנא דרבנן דמיקרו שאהדנג, ואינון קינבדים ושושמי הני בורא פרי האדמה משום דמשרשין פארי. ואיכא דאמרי מוזי שהכל נהיה בדברו ממה נפשך, אי עץ הוא הא תאני ליה גבי ערלה, ואי ירק הוא הא תאני ליה גבי כלאים, הילכך שהכל מברכינן עליה, ושושמי וכיסאני משום דיבישין אילניהון לגמרי בורא פרי האדמה. והשתא דאמרת כל אילן דפארי משרשין דיליה לאו אילן הוא הרי צלף דיבש לגמרי ופארי משרשיו ותניא (שם לו א) על מיני נצפה על העלין ועל התמרות אומר בורא פרי האדמה על האובינות ועל הקפריסין אומר בורא פרי העץ, אמרי אין צלף איכסא ומספקא להו לבית שמאי, דתניא צלף בית שמאי אומרים כלאים בכרם אלמא מין ירק הוא, ובית הילל אומרים אין כלאים בכרם אלמא מין אילן הוא, ואלו ואלו מודים שחייב בערלה אלמא מין אילן הוא, והא שמעינן להו לבית שמאי דאמרי צלף מין ירק הוא, אלמא בית שמאי מספקא להו אי ירק הוא אי אילן הוא ומחמרין ביה חומרי ירק וחומרי אילן, ודילמא ההוא דמספקא להו לבית שמאי משום דאיכא אינשי דאכלין ליה בירקי, דאמר רב נחמן בר יצחק (שם לו א) צלף נטעי אינשי אדעתא דשותא, אלא צלף פארי מעצו ופארי משרשיו, ומשום הכין דמספק דדאמי לירק ודאמי לאילן.
[סכר] (שכר), קנה דיליה ודאי עץ הוא וכי נטעי ליה אינשי נמי אדעתא [דסכר] (דשכר) נטעי ליה ומברכינן עליה בורא פרי העץ ועל [סכר] (שכר) נמי בורא פרי העץ. ואית רבנן דאמרי [סכר] (שכר) וקניא [דסכר] (דשכר) בורא פרי האדמה, ולאו משום דסבירא להו דקנה לאו עץ הוא אלא הכין סבירא להון אע"ג דעץ הוא כיון דלאו פירא קא מפיק ולאו פיריה קא אכלינן לא מתאמר לן בורא פרי העץ אלא בורא פרי האדמה מידי דהוה אשותא דפרחא.
שושמי, בחיותיהו בורא פרי האדמה, טחנונין שהכל, על משחיהון וכוספיהון בורא פרי האדמה, אמגוזי ולוזי ובוטמי בורא פרי העץ לבסוף בורא נפשות רבות, על כוספיהון בורא פרי האדמה.
ועל מיני אילנות דלא פרישין בפסוק (דברים ח, ח) ארץ חטה כגון שיסקי וחבושי וחאחי, בתחילה בורא פרי העץ ולבסוף בורא נפשות. והני צנובר פירא דארוזא נינהו, בורא פרי העץ, ואהיני דשכר וקריאתא ודסוחרין ודטובניא דקרו להו גיסואן ואהיני שליקי

בתחילה בורא פרי העץ ולבסוף בורא נפשות רבות, מידי דהוה אחבשוי ושאר פירי, ואע"ג דדבש כתיב בהו הני לא מטו לכלל דבש, דתניא (עירובין כח ב) פגי ביתוני ואהיני דטובניא חייבין במעשר אלמא פירא נינהו.

עינבי ותאיני יבישתא ואהיני שליקי, עינבי ותאיני קדמי ברישא משום דלא אשתנו, ואהיני אישתנו על ידי האור, ועינבי ותאיני יבישתא מברכינן עליהו על העץ אבל אהיני שליקי לא.

והיכא דאייתו לקמיה מיני מגדי מן שבעת המינין ארץ חטה ושערה כל דקדים בפסוקא קדים לברוכי עליה דאמר רב יוסף וכן תני ר' יצחק (ברכות מא ב) כל הקודם בפסוק זה קודם לברכה ארץ חטה ושעורה. והיכא דכלם לאו משבעת המינין נינהו אי ברכותיהן שוות או בורא פרי העץ או בורא פרי האדמה מברך על חביב שבהן ומיפטרין כולהון, ואי אין ברכותיהן שוות מברכין ברישא בורא פרי העץ והדר בורא פרי האדמה. והיכא דאייתו פרי העץ ממין שבעה וממין אחר דברכותיהן שוות וחד מנהון עיקר וחד מנהון טפל מברך על העיקר ופוטר את הטפילה, דתניא (שם מא א) ר' יהודה אומר אם מחמת צנון בא זית מברך על הצנון ופוטר את הזית. היכא דתרויהו כהדדי נינהו מאי, אזית מברך דהוה ליה משבעת המינין וחשיב טפי או דילמא על אתרוג מברך דחביב ליה טפי, פליגי בה רבי יהודה ורבנן דתנן ר' יהודה אומר היו לפניו מינין הרבה ר' יהודה אומר אם יש בהן ממין שבעה מברך עליה, וחכמים אומרים מברך על אי זה מהן שירצה, רבי יהודה סבר חשוב עדיף והילכך מברך על הזית, ורבנן סברי חביב עדיף, ומברך על אתרוג. ואמר עולא מחלוקת בשברכותיהן שוות דרבי יהודה סבר חשוב עדיף ורבנן סברי חביב עדיף אבל אין ברכותיהן שוות מברך על זה וחוזר ומברך על זה, מיתיבי היו לפניו צנון וזית מברך על הצנון ופוטר את הזית ר' יהודה אומר מברך על הזית שהזית ממין שבעה. והלכה כר' יהודה דאמר רב יוסף וכן תני ר' יצחק כל הקודם בפסוק זה קודם לברכה. וכי קאמרינן כל הקודם בפסוק זה קודם לברכה אלמא חטה עדיפא ועלה מברכים ברישא, ה"מ דווקא דעבידא חביצא או אברושג או מינין אחרים דשוייה מיני מזונות דאשבחא ועלייהי מברכין ברישא, אבל אייתי כיסאני ועינבי, על עינבי מברך ברישא דאחשבינהו קרא ובתר כן על כיסאני בורא פרי האדמה. ובמקום דאיכא בורא פרי האדמה ובורא פרי העץ בורא פרי העץ קודם, וכן פרי האדמה ושהכל פרי האדמה קודם.

והיכא דקדים ובריך על פרי האדמה לא מיפטר פרי העץ כדתנן (שם ה א) ברך על פירות האילן בורא פרי האדמה [יצא], ודוקא דנקיט עינבי בידיה ואישתלי ובריך בורא פרי האדמה, אבל ברוכי על פרי האדמה לא מיפטרין דעץ אלא בעי מעין ברכותיו.
והיכא דאייתו לקמיה תמרי ורימני אע"ג דרימני קדימי בפסוקא מברך על תמרי ברישא, (שם מא ב) דרב חסדא ורב המנונא הוו [יתבי בסעודתא] אייתו לקמייהו תמרי ורימוני, שקל רב חסדא בריך אתמרי ברישא, [עמוד סח] א"ל לא סבר לה מר להא דאמר רב יוסף ואיתימא ר' יצחק כל הקודם בפסוק זה קודם לברכה, א"ל זה שני לארץ וזה חמישי לארץ, א"ל מאן יהיב לן נגרי דפרזלא ושמעינך.
וכל מידי דתחילתו בורא פרי האדמה או שהכל, אחריו בורא נפשות, דא"ר יצחק בר אבודימי משום רבי (שם מד ב) על הביעה ועל הקופרא דהוא בשר, בתחילה מברך שהכל ולבסוף בורא נפשות רבות, אבל ירקא לא צריך ברכה לאחריו, ור' יצחק אמר אפילו ירקא צריך ברכה לאחריו, אבל מיא לא צריכי ברכה לאחריהן, ורב פפא אמר אפילו מיא, הילכך כולהו צריכי, דאמר רב אשי אנא כי מדכרנא עבידנא ככולהו, ומותבינן כל הטעון ברכה לאחריו טעון לפניו ויש טעון ברכה לפניו ואין טעון ברכה לאחריו, ומדחינן, לרב יצחק בר אבודימי לאפוקי ירקא, לרבי יצחק לאפוקי מיא, לרב פפא למעוטי מצוות דלא צריך ברכה לאחריהן. ולבני מערבא דמברכין בתר דאסלקי תפילייהו ברוך אשר קדשנו במצותיו וציונו לשמר חוקיו. בריתא למעוטי מאי, למעוטי ריחני דלא צריכי ברכה לאחריהן. והא דתניא (שם לז ב) כל שאינו לא משבעת המינין ולא ממין דגן כגון פת אורז ופת דוחן ר"ג אומר שלש ברכות וחכמים אומרים לא כלום, מאי ולא כלום, מברכה אחת מעין שלש, אבל בורא נפשות רבות צריך.
וצינובר פירא דארזא הוא, מ"ד בורא פרי העץ ולבסוף בורא נפשות, מדקתני להו גבי שביעית דתניא (ע"ז יד א) הוסיפו עליהן אלכסין ואיצטרובלין מוכססין ובנות שוח, ואי ס"ד תרניתא תרניתא בת שביעית היא, אלא אמר רב ספרא פירא דארזא, ומי מצית אמרת פירא הוא והא דרש ר' חייא בר לוליאני (תענית כה א) מאי דכתיב (תהלים צב, יג) צדיק כתמר יפרח וגו' אם נאמר תמר למה נאמר ארז ואם נאמר ארז למה נאמר תמר, אילו נאמר תמר ולא נאמר ארז הייתי אומר מה תמר אין גזעו מחליף אף צדיקים חס ושלום אין גזעם מחליף לכך נאמר ארז ואם נאמר ארז ולא נאמר תמר הייתי אומר מה ארז אין עושה פירות אף צדיקים חס ושלום אין עושים פירות לכך נאמר תמר, אלמא ארז לאו בר פירא הוא ושהכל מברכינן, ומפרקינן בשאר מיני ארזים וכדרבה בר רב הונא דאמר

רבה בר רב הונא אמרי בי רב עשרה מיני ארזים הן שנאמר (ישעיה מא, יט) אתן במדבר ארז שטה וגו' ומברכינן עליה בורא פרי העץ.

(ברכות לו ב) זנגבילא רטיבא, אע"ג דאית ביה דובשא כיון דלא יביש כלל איהו עקר ומברכינן עליה בורא פרי האדמה, דאמר רב נחמן האי הימלתא דאתיא מהי הינדואי שריא, והיינו זנגבילא רטיבא, דלא חיישינן דפסיק בסכין של גוים משום שמנונית, דקים להו לרבנן דנותן טעם לפגם הוא ושרי, ומברכינן עליה בורא פרי האדמה. זנגבילא יבישא ופלפלי ולא כלום, דאמר רבה כס פלפלי ביומא דכפורי פטור כס זנגבילא ביומא דכפורי פטור.

(עירובין כח ב) כפניות דנסחני דקארו להו כופרי מברכינן עליהו בורא פרי העץ, דכיון דלא עבדין פירי אחריני היינו פיריהו, וכי א"ר יהודה כפניות הרי הן כפירי לכל דבריהן אלא שפטורות מן המעשר לאו בדנסחני, אבל דנסחני חייבות במעשר מידי דהוה אפגי ביתיאני ואהיני דטובניא.שקדים המרים בין קטנים בין גדולים ולא כלום, דא"ר אלעא א"ר מני הורה ר' חנינא בציפורי ואמרי לה ר' חנניה בציפורי הלכה כמ"ד זה וזה לפטור.

שם כשות בורא פרי האדמה, חפורא שהכל, דר' זירא כי הוה חליש מגירסיה הוה אזיל ויתיב אפיתחא דבי רב יהודה בר אמי אמר כי עיילי ונפקי רבנן אוקים מקמייהו ואיקביל אגרא, נפק אתא הך ינוקא דבי רב אמר ליה מאי אגמרך רבך בכשות ומאי אגמרך רבך בחזין, אמר ליה כשות בורא פרי האדמה חזין שהכל. והילכתא כינוקא דבי רב, מאי טעמא כשות גמר פירי חזין לא גמר פירי, מאי אמרת, מאוירא קא ראבי. ולא היא, כשות מארעא קא ראבי דהא קא חזינן דקטלין להיזמתא ומייתא כשותא.

תנו רבנן (ברכות מ ב) על דבר שאין גידולו מן הארץ כגון בשר בהמה וחיה ועופות ודגים אומר שהכל נהיה בדברו. על היין שהקרים ועל הפת שעיפשה ועל תבשיל שעברה צורתו ועל החלב ועל הגבינה ועל הביצים ועל החומץ ועל הנובלות ועל הגובאי ועל המלח ועל הזמית ועל כמיהין ופטריות אומר שהכל, ונובלות דקא תני הכא בושלי כומרא, זמית מיא דכמכא, אהיני מרירי ולא כלום וכל ולא כלום בברכות שהכל. אמגוזי ושיגדי ובוטמי בשילי בורא פרי האדמה.

(שם לח א) דובשא דתמרי דתארו להו מיתרא שהכל, דאמר מר בר רב אשי האי דובשא דתמרי מברכינן עליה שהכל, מאי טעמא, זיעה בעלמא הוא דקיימא לן הלכה כרבי יהושע דתנן דבש תמרים ויין תפוחים וחומץ ספניות ושאר כל מיני פירות של תרומה רבי אליעזר מחייב בקרן וחומש ור' יהושע פוטר. דובשא דדאיב מן תמרי, בורא פרי העץ.

דובשא דבוא שהכל שאין גדוליו מן הארץ. תנו רבנן (בכורות ז ב) מפני מה אמרו דבש דבורים מותר, מפני שמכניסות אותו לגופן וממצות אותו מגופן, הוא דאמר כרבי יעקב, דתנא רבי יעקב אומר (ויקרא יא, כא) אך את זה תאכלו מכל שרץ העוף זה אתה אוכל ואי אתה אוכל שרץ עוף טמא, שרץ עוף טמא בהדיא כתיב ביה, אלא שרץ עוף טמא אי אתה אוכל אבל אתה אוכל מה ששרץ עוף טמא משריץ, ואיזה זה, זה דבש דבורים, יכול שאני מרבה אף דבש חגזים וצרעים, אמרת לאו, ומה ראית לרבות דבש דבורים ולהוציא דבש חגזים וצרעים, מרבה אני דבש דבורים שאין לו שם לווי ומוציא אני דבש חגזים וצרעים שיש לו שם לווי.

[פסק] גשך עוקץ דאטרוגא, מאן דאכיל ליה בירקיה מברך שהכל, דלא נטעי אינשי אטרוגא אדעתא דגשך.

זיתי, בורא פרי העץ. (ברכות לח ב) משח זיתי בעיניה או דשתי ליה ולא כלום, דהוא שהכל. ואי חש [עמוד ע] בגרונו וקא שתי שמן זית על ידי אניגרון דהוא מיא דסילקא, דאמר רבה בר שמואל אניגרון מיא דסילקא אכסיגרון מיא דכולהו סלאקי, לרפואה קא שתי ליה ומברך בורא פרי העץ, דהוה ליה שמן עיקר, אבל ודאי קא שתי ליה על ידי אניגרון כי לא חש בגרונו הוה ליה אניגרון עיקר ושמן טפל ומברך על אניגרון בורא פרי האדמה ושמן מיפטר, דתנן (שם מד א) זה הכלל כל שהוא עיקר ועמו טפילה מברך על העיקר ופוטר את הטפילה. אמר רב פפא (שם לט א) מיא דסילקא כסילקא, מיא דלפתא כלפתא, מיא דכולהו סלקי ככולהו סלקי. והיכא דשתי למשחא דזיתא בעיניה לא מברך עליה ולא כלום מאי טעמא אזוקי קא מזיק ליה דתנן השותה שמן של תרומה משלם את הקרן ואינו משלם את החומש דכתיב (ויקרא כב, יד) ואיש כי יאכל קדש בשגגה פרט למזיק דלאו דרכיה למישתייה הכין.

(ברכות לט א) וגורגלידי דליפתא בין רברבי בין זוטרי, כדמבשלין בורא פרי האדמה, בחיותיהו שהכל, דלאו דרכיהו דאינשי למיכל להו בחיותיהו, והאי דמפרכיין להו טפי כי היכי דנמתק טעמיהו.

תבשילא בין דסילקא ובין דליפתא בורא פרי האדמה, והוא דמפשין בדליפתא קמחא אדעתא לאידבוקי בעלמא.

(שם לח ב) ושלקות דאישתנו לעילויא כגון כרבא וקרא וסילקא, כד מבשלי בורא פרי האדמה, בדלא מבשלין שהכל.

תומי וכרתי, בחיותהון בורא פרי האדמה, כדמבשלין שהכל, דאמרינן בשלמא תחלתו שהכל ושלקו בורא פרי האדמה משכחת לה בקרא חייא וסילקא וכרבא אלא תחלתו

בורא פרי האדמה ושלקו שהכל היכי משכחת לה, משכחת לה בתומי וכרתי. גזר (נ"א גזר שטונקי) בין בחיותיהו ובין כד מבשלין בורא פרי האדמה. עלי גפנים ולולבי גפנים שהכל. הזמתא מין ירק, הוגתא מין אילן.

חמרא סיפא בורא פרי הגפן דאמר רב יהודה (ב"ב צה ב) יין הנמכר בחנות מברכין עליו בורא פרי הגפן. דורדיא דחמרא דשאדי עליה מאי ושאפי ליה שהכל.

תנו רבנן (שם צו ב) אחד שכר תמרים ואחד שכר שעורים ואחד שמרי יין מברכין עליהן שהכל, אחרים אומרים שמרים שיש בהן טעם יין מברך עליהן בורא פרי הגפן, רבה ורב יוסף דאמרי תרויהו אין הלכה כאחרים. (ב"מ ס א) באמת ביין התירו לערב קשה ברך, אמר ר' אלעזר עדה אמרה כל באמת הלכה היא.

בנת אסא שהכל, דלא נטעי אינשי אסא אדעתא דבנת אסא. שהרנג וכנגר בורא פרי האדמה, עקר פרחא בורא פרי האדמה.

(ברכות לו א) על מיני נצפה, על העלין ועל התמרות אומר בורא פרי האדמה, על האביונות ועל הקפריסין אומר בורא פרי העץ.

שתיתא דכנארי ודגובירי ודשיסקי בורא פרי העץ דלעילויא אשתנו. שתיתא דטלפחי בורא פרי האדמה. שתיתא דפרירא בורא מיני מזונות משום דרובא חיטי נינהו. פרירא שהכל. הלילקי דמרבו שהכל משום דובשא. שביתא ושבלילתא וכמוניא וכוסברתא שהכל. מיא דשביתא ולא כלום.

[עמוד עא] כל מיני קטניות כגון חמצי וטלפחי ובקילי ומגי כד רטיבי בורא פרי האדמה, כד יבשין ואכליה בחיותיהו שהכל, בשלינון וקליינון בורא פרי האדמה.

(שם מב ב) בירך על היין שלפני המזון פטר את היין שלאחר המזון מקמי ברכת המזון, אבל כוס ברכת המזון בעי ברכה. ברך על היין שבתוך המזון לא פטר יין שלאחר המזון, משום דזה לשרות וזה לשתות. אמר רבה בר מארי א"ר יהושע בן לוי לא שנו אלא בשבתות ובימים טובים ובשעת הקזת דם ובשעת יציאתו מבית המרחץ הואיל ואדם קובע סעודתו על היין, אבל בשאר ימות השנה דלא קבע על חמרא מברך וחוזר ומברך. רבה בר מרי איקלע לבי רבה בריך על כסא קמא ועל כסא דברכתא א"ל יישר וכן א"ר יהושע בן לוי. רבי יצחק בר יוסף איקלע לבי אביי בריך על כל כסא וכסא, א"ל מתניתא במאי מוקים לה מר, א"ל נמלך אנא כל כסא דעתאי למיקם.

(שם מב א) רב הונא אכל תלת עשר ריפי בר תלתא תלתא לקבא ולא בריך דבעא למשבע וברוכי כדאוריתא (דברים ח, י) ואכלת ושבעת משום דכזית וכביצה אסמכתא דרבנן

היא. ומר רב הונא אלוף הוה פליג אמר דאוריתא שביעת גרון ודרב הונא לא ידעינן מאי קאמרי'.

קיימא לן המברך צריך שיטעום, מגמרא דבכל מערבין דאמרינן (עירובין מ ב) מהו לומר זמן בראש השנה ויום הכיפורים, ופשטינן תן חלק לשבעה וגם לשמונה אילו שבעת ימי הפסח וגם לשמונה אילו שמונת ימי החג כשהוא אומר וגם לרבות עצרת וראש השנה ויום הכיפורים, ואמרינן תינח ראש השנה דאמר זמן על כוס דקדוש ושתי ליה, ביום הכיפורים מאי איכא למימר, אי מברך עליה ומנח ליה, המברך צריך שיטעום, ואי דטעים ליה, כיון דקדשיה ליום הכיפורים קבליה עליה ואסיר ליה למיטעם, ואי דיהיב ליה לינוקא לית הילכתא כרב אחא בר יעקב דילמא אתי ינוקא למיסרך ואמר הוה מקדשינן ביום הכיפורים, טעמא דדילמא אתי למיסרך, הא לאו הכי הוה יהבינא ליה לינוקא, ואע"ג דמאן דקא מברך לא טעם מידי, ש"מ כל היכא דטעמין ליה אחריני כמה דטעים מברך דמי.

שלגס דמבשלי ליה גוים אסיר למיכל מיניה, דכיון דעולה על שולחן של מלכים לאכל בו פת אסור, דישראל בורא פרי האדמה. זיתי או קונברי דכבשין גוים במיא ומלחא שרו דתניא (ע"ז לט ב) הכבשין שלהם מותרין. שמכי דחלא, אי דידיע דלא כבישין בחלא דחמרא דמנסך שרו. גזר דמבשלין ליה גוים שרו, מאי טעמא, דנאכלים כמות שהן חיים. (שם לח א) דגים קטנים מלוחין וארדי ודייסא אין בהם משום בישולי גוים. מיא דכמכא דגוים הכין מיחזו דשרו, אי משום פת, ליתה בעינה, דפת גופה דגזרו בה רבנן משום יינן וכיון דליתה בעינא ליתה לגזרה, ואי משום ניקורי דיין נסך, ליכא בנותן טעם, (שם עג א) דכי אמור יין נסך אסור ואוסר בכל שהו הני מילי במיגו כגון דנפל חמרא דאיסורא לגו חמרא דהיתירא, אבל נפל חמרא דאיסורא במידי אחרינא עד דהוי ביה בנותן טעם לא מיתסר.

בבית האבל פריס גדול ויהיב אומצא דהמוציא לאבל משום (איכה א, יז) פרשה ציון בידיה ואין מנחם לה, (ברכות מו ב) ומברך הטוב והמטיב אל אמת דיין אמת שליט בעולמו לעשות בו כרצונו והכל שלו אנחנו עמו ועבדיו ובכל אנו חייבין להודות לו ולברכו, ולוקח במשפט לא נימא דאיתותב רבי אמי דאמר אין מיתה בלא חטא. ובשבת פריס כי דרכיה ומברך כי דרכיה (ירושלמי מו"ק פ"ג) דכתיב (משלי י, כב) ברכת ה' היא תעשיר זו שבת דכתיב (בראשית ב, ג) ויברך אלהים, ולא יוסיף עצב עמה זו אבילות שנאמר (שמואל ב, יט, ג) נעצב המלך על בנו.

[פסק] ואסיר לאיתהנויי מן ריחי ובושמאני בלא ברכה, דאמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב (ברכות מג ב) מנין שמברכין על הריח, שנאמר (תהלים קנ, ו) כל הנשמה תהלל יה איזה הוא דבר שהנשמה נהנת ממנו והגוף אין נהנת ממנו, הוי אומר זה הריח.

אמר רב יהודה (ברכות מג ב) האי מאן דנפיק ביומי ניסן לדברא וחאזי אילני דמלבלבי אומר ברוך שלא חסר מעולמו כלום וברא בו בריות טובות להתנאות בהן בני אדם.

(שם מג א) וכל מיני דעץ מברכינן עליה בורא עצי בשמים חוץ ממושק הואיל ומין חיה הוא מברכין עליו בורא מיני בשמים. ומותבינן אין מברכין בורא עצי בשמים אלא על אפרסמון של בית רבי ועל אפרסמון של בית קיסר ועל ההדס שבכל מקום, ומפרקינן הדס וכל דדאמי ליה. נרקים היינו חבצלת השרון, אמר רב משרשיא (שם מג ב) האי נרקים דגינוניאתא מברכינן עליה בורא עצי בשמים, דדברא בורא עשבי בשמים. אמר רב ששת הני סיגלי בורא עשבי בשמים. אמר רב גידל אמר רב האי סימלק בורא עצי בשמים וסימלק היינו יסמין. ורדא בורא עצי בשמים. סוסאן בורא עצי בשמים והיינו שושנת העמקים. חיני רטיבא בורא עצי בשמים והיינו אשכל הכפר. שאה איספרס בורא עצי בשמים. אמר רב חננאל אמר רב הני חלפי ימא מברכינן עליהו בורא עצי בשמים, אמר רב זוטרא מאי קראה, (יהושע ב, ו) והיא העלתם הגגה ותטמנם בפשתי העץ דאיכא פשתן דאיקרי עץ וחליש ורכיך כוותיהו אינהו נמי עץ נינהו.

[פסק] והיכא דאייתו לקמיה תלתא מיני, עצי בשמים ומיני בשמים ועשבי בשמים צריך לברוכי על כל חד וחד, דכיון דאין ברכותיהן שוות לא פטרי הדדי, מידי דהוה אפירות.

והיכא דיתבי במסבה ואייתו לקמיה ריחא או בוסמאני לא מברך על מגמר עד דסליק קוטריה, דאמר רבי זירא אמר רבה בר ירמיה (ברכות מג א) מאימתי מברכין על הריח, משתעלה תמרתו. אמר מר זוטרא (שם מג ב) האי מאן דמרח באטרוגא או בחבושא לימא ברוך אשר נתן ריח טוב בפירות, כד אכיל ליה בורא פרי העץ, לבסוף בורא נפשות רבות. (עמוד עד) ומשחא דכבשין ביה ריחני דמתברך עליהון בורא עצי בשמים על משחא נמי בורא עצי בשמים, והיכא דמבסמין שושמי בריחני וטחנין להון בורא עצי בשמים, דאמר רב אדא בר אהבה (שם מג א) האי כשרתא מברכינן עלה בורא עצי בשמים אבל משחא כבישא לא, ורב כהנא אמר אפילו מישחא כבישא אבל מישחא טחינא לא, נהרדעי אמרי אפילו משחא טחינא והלכה כנהרדעי. משחא דאפרסמא בורא שמן ערב ומאי שנא מכל משחי בשמי, הנך מעצר עצרי להו וריחא דהאי מאילנא נפיק.

ומשחא ובוסמני דאמרינן מברכין עליהו הני מילי היכא דעבידין לריחא, אבל בשמים דעבדין לבית הכסא דלא ליתי ריחא, ומשחא דעביד לעבורי זוהמא, ושמן ובשמים

דעבדין קמי מתים ודמסבת גוים, לא מברכינן עליהו, דאמר רב הונא (שם נג א) בשמים של בית הכסא ושמן העשוי לעבר את הזוהמא אין מברכין עליהו. הנכנס לחנותו של בשם אף על פי שישב שם כל היום כולו אין מברך אלא פעם אחת, נכנס ויצא כמה פעמים מברך על כל פעם ופעם, דבשם נמי לריחא עביד כי היכי דנורחו אינשי וניתו ונזבנו מיניה, ודמתים לאו לריחא עביד, ודמסבת גוים לע"ז דעבדין, ותנן אין מברכין לא על הנר ולא על הבשמים של מתים ושל ע"ז.

ומאן דמסגי בין ביממא בין בליליא ומורח ריחא דמגמר בין מן בתי דישראל ובין מן בתי דגוים לא ליבריך, דגוים, משום דסתם מסיבת גוים לע"ז, דישראל, משום דמיעוט נשים מקטרן לכשפים ותו מיעוט דמקטרן לגמר את הכלים, הוה רובא דלא עביד לריחא, וכין דרובא לא עביד לריחא לא מברכינן עליה.

והיכא דהוו יתבי ואייתו לקמייהו משחא כבישא או מישחא טחינא ואסא בהדי הדדי דתרוייהו בורא עצי בשמים ומברך עילויה, הי מיניהו מברך ופטר ליה לחבריה, על אסא מברך הואיל ואיתיה לבושם בעיניה לאפוקי משחא דליתה בעיניה, או דילמא על משחא מברך דאית ביה תרתי אית ביה מישייפיה מישף ואית ביה ריחא לאורוחי ביה ואתחשובי איתחשיב ליה ריחא, מיפלג פליגי בית שמאי ובית הילל ומכרע רבן גמליאל כבית שמאי, דתנו רבנן (שם מג ב) הביאו לפניו שמן והדס בית שמאי אומרים מברך על השמן ופוטר את ההדס, ובית הילל אומרים מברך על ההדס ופוטר את השמן, אמר רבן גמליאל אני אכריע שמן זכינו לריחו וזכינו לסיכתו הדס לריחו זכינו לסיכתו לא זכינו. הלכה כבית שמאי או הלכה כבית הילל, דקיימא לן בית שמאי ובית הילל הלכה כבית הילל, או דילמא הלכה כבית שמאי דקא מכרע רבן גמליאל כותיה, דאמר מר כל מקום שאתה מוצא שנים חולקים ואחד מכריע הלכה כדברי המכריע, ת"ש דרב פפא איקלע לבי רב חיננא בריה דרב איקא אייתו לקמיה שמן והדס שקל רב פפא ובריך אהדס, אמר ליה לא סבר לה מר הלכה כדברי המכריע, אמר ליה הכי אמר רבא הלכה כבית הילל, וכן הלכה.

תנו רבנן (שם) הביאו לפניהם שמן ויין, בית שמאי אומרים אוחז שמן בימינו ויין בשמאלו ומברך על השמן וחוזר ומברך על היין, ובית הילל אומרים אוחז יין בימינו ושמן בשמאלו ומברך על היין וחוזר ומברך על השמן וטחו בראש השמש, ואם שמש תלמיד חכם טחו בכותל, מפני שגנאי הוא לתלמיד חכם שיצא כשהוא מבושם לשוק, והלכה כבית הילל.

והכין אמר מר רב אחא מדקא אמרינן גבי חילפי ימא דמספקא לן אי ממין אילן הוא דמברכינן עליהו בורא עצי בשמים או לא ומשום דאיקרי פשתן עץ ואינהו דאמו לפשתן מברכינן עליהו בורא עצי בשמים, ותניא נמי כלאים (תוספתא פ"ג הי"ג וירושלמי פ"ה) כל שתחילת בריתו מוציא עלין ירק הוא תחילת בריתו מוציא עץ אילן הוא, ובצלף פליגי בית שמאי ובית הילל דפארי מעליו ופארי מעצו כדמפרש. ומר רב שמואל לא מברך בורא עצי בשמים אלא על הדס בלבד.

(עמוד עה) ומבעי ליה לאיניש לממשי ידיה והדר מקבע סעודתיה ואע"ג דקא אכיל חולין, דתנן (חגיגה יח ב) נוטלין לידים לחולין ולמעשר. אמר רב אידי בר אבין אמר ר' יצחק בר אשיין (חולין קו א) לא אמרו נטילת ידים לחולין אלא מפני סרך תרומה ועוד מצוה, מאי מצוה, אמר אביי מצוה לשמוע דברי חכמים, רבא אמר מצוה לשמוע דברי רבי אלעזר בן ערך מכאן סמכו חכמים לנטילת ידים לחולין מן התורה. אמר ליה רבא לרב נחמן מאי משמעא האי בנוגע הזב הוא דכתב, א"ל אי בנוגע בזב כי שטף ידיו במים מי קא טהרן, אלא הכי קאמר הא אחר שלא שטף ידיו במים טמא. ת"ר (עירובין כא ב) מעשה בר' עקיבא שהיה חבוש בבית האסורין והיה יהושע הגרסי משמשו, בכל יום ויום היה מכניס לו מים במדה, יום אחד מצאו שומר בית האיסורין אמר לו היום מימיך מרובים שמא לחתור בית האיסורין אתה מבקש, שפך חציין והניח חציין, כיון שהגיע אצל רבי עקיבא אמר לו יהושע אי אתה יודע שאני זקן וחיי תלויין בחייך, סח לו כל המאורע אמר לו תן לי מים ליטול ידי, אמר לו לשתות אין מגיעין לרחוץ ידיך מגיעין, אמר לו מה אעשה שחבירייי חייבו עליהן מיתה מוטב שאמות מיתת עצמי ואל אעבור על דברי חבירי, אמרו לא טעם כלום עד שהביאו לו מים ונטל ידיו.

[פסק] וכי אמרינן צריך נטילת ידים ואזמוני הני מילי היכא דקא בעי למיכל לחמא, אבל קא בעי מיכל פרי מן שבעת המינין חטה ושעורה וגפן ותאינה אי נמי מחמשת המינין כגון חטין שעורין וכוסמין כד עבידי במעשה קדירה, אף על גב דטעונין ברכה לאחריהן לא בעי נטילת ידים, ובתר דאכיל לא מזמני בתלתא, דאמר רבה בר בר חנא (חולין קו א) הוה קאימנא קמיהו דרבי אמי ורבי אסי ואייתו לקמייהו כלכלה דפירי אכלו ולא משו ידיהו ולא ספו לי ובריכו חד חד לחודיה, שמע מינה תלת, שמע מינה אין נטילת ידים לפירות, ושמע מינה אין זימון לפירות, ושמע מינה שנים שאכלו מצוה לחלק מדלא ספו ליה בהדייהו. אבל ודאי מיטנפן ידיה אפילו לפירות צריך למימשא משום ברכה, דאמר רב יהודה אמר רב ואמרי לה במתניתא תנא (ברכות נג ב) (ויקרא כ, ז) והתקדשתם אילו מים ראשונים, והייתם קדושים אילו מים אחרונים, כי קדוש זה

שמן הטוב, אני ה' אלהיכם זו ברכה, (תו"כ שמיני) והייתם לי קדושים כי קדוש אני אמר להם הקב"ה לישראל כשם שאני קדוש כך אתם תהיו קדושים וכשם שאני טהור כך אתם תהיו טהורים.

אמר רב אידי בר אבין אמר רבי יצחק בר אשיין (חולין קה א) מים ראשונים מצוה וטעונין ברכה, אחרונים חובה ואין טעונין ברכה. מיתיבי מים ראשונים ואחרונים חובה אמצעיים רשות, מצוה לגבי רשות חובה קארי ליה. וכי מאחר דמים אחרונים חובה אמאי אין טעונין ברכה, חובה נינהו משום סכנה, דאמר רב יהודה בריה דרב חייא (שם קה ב) מפני מה אמרו מים אחרונים, מלח סדומית יש ומסמא את העינים, אמר אביי ומשתכחא כקורטא בכורא. (שם קה א) גופא מים ראשונים ואחרונים חובה אמצעיים רשות. מים ראשונים ניטלין בין בכלי בין על גבי קרקע, אחרונים אין ניטלין אלא בכלי ואמרי לה אין ניטלין על גבי קרקע, איכא בינייהו קינסא. מים ראשונים ניטלין בין בחמין בין בצונן, אחרונים אין ניטלין אלא בצונן, מפני שהחמין מפעפעין את הידים ואין מעבירין את הזוהמא. (שם קה ב) אמצעיים רשות אמר רב נחמן לא שנו אלא שבין תבשיל לתבשיל אבל בין בשר לגבינה חובה, והאי דשרו רבנן גבינה בתר בשר משמעתיה דרב נחמן. ואף על גב דמים אחרונים חובה אין טעונין ברכה.

אמר רב חסדא (שם) אכל בשר אסור לאכול גבינה, ודוקא בלא קינוח אבל מקנח פומיה שרי למיכל. אכל גבינה מותר לאכול בשר בלא קינוח, ובעי ממשא ידיה ופומיה ביני וביני. אמר רבי זירא אין קינוח הפה אלא בפת והני מילי בדחיטי אבל בדשערי לא, ולא אמרן אלא בקרירתא אבל בחמימתא שטר, והני מילי ברכיכא אבל באקושיא לא. והלכתא בכל מילי הוי קינוח לבר מן קמחא ותמרי וירקא.

דרש רב עוירא זימנין דאמר לה משמיה דרבי אמי וזימנין אמר לה משמיה דר' אסי (סוטה ד ב) כל האוכל לחם בלא נטילת ידים כאילו בא על אשה זונה שנאמר (משלי ו, כו) כי בעד אשה זונה עד ככר לחם, אמר רבא האי עד ככר לחם בעד אשה זונה מיבעי ליה, אלא אמר רבא כל הבא על אשה זונה לסוף מבקש ככר לחם ואינו מוצא. א"ר זריקא א"ר אלעזר כל המזלזל בנטילת ידים נעקר מן העולם. ומאן דמזלזל בנטילת ידים בר נידוי הוא דא"ר יהושע בן לוי (ברכות יט א) בעשרים וארבעה מקומות בית דין מנדין וכולן שנינו במשנתינו, א"ל ר' אלעזר היכא, א"ל לכי תשכח, נפק דק אשכח תלת המזלזל בנטילת ידים והמספר אחר מטתן של תלמידי חכמים והמגיס דעתו כלפי למעלה. המזלזל בנטילת ידים מאי היא, דתנן אמר רבי יהודה חס ושלום שעקביה נתנדה שאין עזרה ננעלת על כל אדם בישראל בחכמה וביראת חטא כעקביה בן מהללאל, אלא

מי נדו, את אלעזר בן הגר שפקפק בנטילת ידים, וכשמת שלחו בית דין והניחו אבן על ארונו, ללמדך שכל המנודה ומת בנידויו בית דין סוקלין את ארונו. (שבת סב ב) וכל המזלזל בנטילת ידים בא לידי עניות. אמר ר' אמי ואמרי לה במתניתא תנא שלשה דברים מביאים את האדם לידי עניות המשתין מים בפני מטתו ערום ומי שאשתו מקללתו בפניו והמזלזל בנטילת ידים. המשתין מים, הני מילי פניו כלפי מטה ועל גבי קרקע, אבל מהדר אפיה ממטה ובמאנא לית לן בה. והמזלזל בנטילת ידים לא אמרן אלא זימנין דמשי וזימנין לא משי, אבל משא ולא משא לית לן בה, אמר רב חסדא אנא משאי מלא חפנאי מיא ויהבו לי מלא חופנאי טיבותא.

וכי אמרינן דפירי לא בעי נטילת ידים הני מילי יבישי, אבל פירי דטיבוליהו במשקין הוא כגון סויקא ושתיתא צריך נטילת ידים, דאמר רבי אלעזר א"ר אושעיא (פסחים קטו א) כל שטיבולו במשקין צריך נטילת ידים.

ולא משינן אלא ממנא דתנן (ידים פ"א מ"ב) בכל הכלים נוטלין לידים ואפילו בכלי גללים בכלי אבנים בכלי אדמה. ואין נוטלין לידים לא בדופנות הכלים ולא בשולי המחץ ולא במגופת החבית ולא יתן לחבירו בחפניו, מאי טעמא, אסמכונון רבנן על מי חטאת א"נ על קידוש ידים ורגלים דמקדש דקא תני (שם) אין ממלאים ואין מקדשין ואין מזין מי חטאת אלא בכלי.

אמר רב חייא בר אשי אמר רב (סוטה ד ב) מים ראשונים צריך שיגביה ידיו למעלה שמא יצאו מים חוץ לפרק ויחזרו ויטמאו את הידים. אחרונים צריך שישפיל ידיו למטה. תניא נמי הכי מים ראשונים צריך שיגביה ידיו למעלה שמא יצאו מים וכו'.

[פסק] וכד משי ידיה מיבעי ליה לנגובי שפיר, אמר רבי אבהו (שם) כל האוכל לחם בלא ניגוב ידים כאילו אוכל לחם טמא שנאמר (יחזקאל ד, יג) ויאמר ה' ככה יאכלו בני ישראל את לחמם טמא.

והיכא דקא מסגי על גב הנהר וליכא מנא בהדיה למשקל לממשא ידיה לא לישקול מיא בחדא ידיה ולמשיה לאידך ידא אלא לישכינהו לתרויהו בנהרא דהויא להו הטבלה, דאיבעיא להו (זבחים כא א) כהן מהו שיקדש ידיו במי כיור משום דהאי כיורא אית ליה שלאבא [פי' שלאבא דדים כך שנינו בן קטין עשה שנים עשר דד לכיור] וכד בעי לקדושי ידיה שקיל מאי דבאלי בשלאבא ואתו מיא לידיה ומשי ידיה ועביד עבודה, והכי קא מיבעיא להו מהו למישך ידיה במי כיור, (שמות ל, יט) ורחצו ממנו אמר רחמנא דאתו מיא משלאבא לידיה אבל מישך ידיה בגויהו לא, או דילמא לא, האי ממנו לאפוקי דאי שקיל מיניה במאנא אי נמי דשקיל בחדא ידיה ומשא אידך, אבל מישך ידיה במי כיור

ומיעבד עבודה שפיר דמי. ואמר רב אחאי שמע מינה מדקמיבעיא להו לרבנן הכי שמע מינה פשיטא להו דכי האי גוונא רחיצה מיקריא ולאו טבילותא, ומשום דכתיב ממנו הוא דקא מסתפקא להו, דאי ס"ד לאו רחיצה היא [עמוד עח] תיפוק לי דבעינא ורחצו וליכא, אלא ש"מ פשיטא להו דכי האי גוונא דרחיצה היא, השתא דאמרת רחיצה היא מאן דבעי מיכל לחמא ואשכח מיא דרמו באגנא או במשיכלא שייך ידיה בגווייהו ושפיר דמי, וכן הלכה.

(חולין קז ב) אבוה דשמואל אשכחיה לשמואל בריה דקא בכי, א"ל אמאי קא בכית, דמחיין רבאי, ואמאי מחייך, דאמר לי אמאי לא משית ידך וספת לינוקא, ואמאי לא משית, א"ל הוא אכיל ואנא משינא, אמר אבוה דשמואל להוא רביה לא מסתך דלא גמרת אלא מימחא נמי מחית לינוקא. והלכתא, אוכל מחמת מאכיל בעי נטילת ידים, מאכיל גופיה לא בעי נטילת ידים. וכל איתתא או גברא דמוכלין לחמא לינוקא, ינוקא צריך למימשא ידיה דזימנין דלא עיילא אומצא ושדי ידיה לפומיה ומעייל ליה, מאן דקא מוכיל להו לא צריך.

ת"ר (יומא ל א) הלכה בסעודה אדם יוצא להשתין מים נוטל ידו אחת ונכנס, דבר עם חבירו והפליג נוטל שתי ידיו ונכנס, כשהוא נוטל אל יטול מבחוץ אלא נכנס ויושב במקומו ונוטל, והטפיח מחזר על האורח. אמר רב חסדא לא אמרן אלא לשתות אבל לאכול נוטל מבחוץ ונכנס, מידע ידעי דאנינא דעתיה, אמר רב נחמן אנא אפילו לשתות מידע ידעי דאנינא דעתאי.

פרק שביעי

(ברכות מה.) שלשה שאכלו כאחת חייבין לזמן בי תלתא דכרכין ריפתא מיחייבין לברוכי ברכת זימון מנלן דעד דהוו תלתא א"ר אסי דאמר קרא גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדו וקא גמרינן מינה דבעי מפתח גדול ברישא ומיענא אינון בתריה גדלו לה' תרין ואנא בהדייכו הא תלתא דכתיב אתי ונרוממה שמו יחדו ומאי אמר איהו ומאי עני בתריה כדתנן (ברכות מט:) כיצד מזמנין בשלשה אומר נברך ודווקא דאכלי מידי דהתירא דחזי להו לאכילה אבל אכלו טבל ומעשר ראשון שלא נטלו תרומתו ומעשר שני והקדש שלא נפדו והשמש שאכל פחות מכזית והנכרי אין מזמנין עליהן ומאן דמזמין קאי באיסורא (סנהדרין ו:) דתניא רבי אליעזר בן יעקב אומר הרי שגזל סאה של חטין טחנה לשה ואפאה והפריש ממנה חלה האיך זה מברך אין זה מברך אלא מנאץ שנאמר ובוצע ברך נאץ ה' דקא עביד פשרה במצותי' דקב"ה דקאמר גזל שרי ומיתבעי לאפרושי מניה חלה והויא לה מצוה הבאה בעבירה וכל מצוה הבאה בעבירה רחמנה סנייה. (סוכה ל.) א"ר

יוחנן משום ר"ש בן יוחאי מאי דכתיב כי אני ה' אוהב משפט שונא גזל בעולה משל למלך בשר ודם שהיה עובר על בית המכס אמר לעבדיו תנו מכס למוכסים אמרו לו והלא כל המכס כולו שלך הוא אמר להם ממני ילמדו הכל ואל יבריחו עצמן מן המכס כך אמר הקב"ה ממני ילמדו בני ויתרחקו מן הגזל. פסק וגר שמל ולא טבל דקאכיל בהדי ישראל לא מזמנין עליה דקתני והנכרי אין מזמנין עליו ואמרינן (ברכות מז:) פשיטא דגוי אין מזמנין עליו לא נצרכה דאפילו מל ולא טבל דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן לעולם אינו גר עד שימול ויטבול. ונשים ועבדים וקטנים מיחייבין בברכת המזון (ברכות כ.) דתנן נשים ועבדים וקטנים פטורין מקרית שמע ומן התפלין וחייבין בתפלה ובמזוזה ובברכת המזון. פסק ואי בעיין לאזמוני בהדי אנשים לא מזמנן דתנן נשים ועבדים וקטנים אין מזמנין עליהן ואי בעו נשים לאזמוני עם נשים מזמנין. ואם בעו נשים ועבדים לאזמוני עם הדדי לא מזמנין משום פריצותא. (ברכות מה:) דתנו רבנן נשים מזמנות לעצמן נשים ועבדים אם רצו לזמן אין מזמנין. ואילו בתרי דאכלו עם הדדי חיובי לא מיחייבין לאזמוני ואי ניחא להו לאזמוני לא שבקינן להו. דאיתמר (ברכות מה.) שנים שאכלו רב ורבי יוחנן חד אמר אם רצו לזמן מזמנין וחד אמר אם רצו לזמן אין מזמנין ולא מפרש מאן מן רבנן אמר מזמנין. ומותבינן תיובתא למ"ד מזמנין ולמ"ד אין מזמנין ותרצינן ודחינן אלא מדאמר רבה בר חנה אמר רבי יוחנן שנים שאכלו אחד מהן יוצא בברכת חבירו והוינן בה מאי קמ"ל שמע ולא ענה יצא ועד השתא לא שמעינן (ע"ש) והתנן כיצד מזמנין וקיימא לן דהשומע כעונה. ואמר רבי זירא לומר שאין ברכת זימון ביניהם שמעינן מינה דאם רצו לזמן [אין מזמנין] רבי יוחנן הוא דאמר ורב ורבי יוחנן הלכה כר' יוחנן הילכך בתרי דכריכין ריפתא מצוה לאיפלוגי וברוכי חד חד לחודי' והני מילי דגמירי תרוייהו סדר ברכות כהלכה אבל חד גמיר ודייק וחד לא גמיר מברך ההיא דגמיר ודייק ואידך מכוין דעתיה ושמע ונפיק ידי חובתיה דאמר אביי נקטינן שנים שאכלו מצוה לחלק. תניא נמי הכי שנים שאכלו מצוה לחלק במה דברים אמורים בששניהם סופרים אבל היה אחד סופר ואחד בור מברך סופר ובור יוצא. פסק ומתבעי ליה לבור לאודועי לסופר דהוא לא קא מברך דלכוין סופר דעתיה לאפוקי נפשיה ולאפוקי לבור. (ר"ה כח:) דתניא נתכוין שומע ולא נתכוין משמיע נתכוין משמיע ולא נתכוין שומע לא יצא עד שיתכוין שומע ומשמיע ואפילו למאן דאמר מצות אין צריכות כוונה נהי דאין צריכות כוונה לצאת לשמוע צריכות דקתני גבי קרית שמע (ברכות יג.) היה קורא בתורה והגיע זמן המקרא אם כיון לבו יצא אם לאו לא יצא. ומותבינן תיובתא למאן דאמר מצות אין צריכות כוונה דהכא קא מצריך ליה כוונה ואמר מאי אם כיון לבו לקרות לקרות הא קא קרי בקורא

להגיה. ומאן דבעי לאזמוני ברכת זימון וברוכי לחודיה מזמין מן נברך עד הזן (ברכות מו.) דאיתמר עד היכן ברכת זימון רב נחמן אמר עד נברך רב ששת אמר עד הזן והלכתא כרב ששת. וכד מזמנין מסיימין ברכה כל חד לדעתיה. (ברכות מו:) להיכן חוזר המברך ברכת הזימון רב זביד משמיה דאביי אמר חוזר לראש רבנן אמרי למקום שפסק והלכתא למקום שפסק. והיכא דקא בעי חד מנהון למיפק פסקין סעודתייהו ומזמנין עליה וגמר איהו ברכה כלה ונפיק וחוזרין הם ואוכלים וגומרין סעודתן ומברכין תרוייהו סדר ברכה כהלכה. והא מילתא לפנים משורת הדין היא אבל גמר סעודה דתרין מנהון ובעו למיקם דינא הוא דפסיק חד לתרין (ברכות מה:) דאמר רבה הא מילתא אמרי ואיתמר במערבא משמיה דרבי זירא שנזכר והלכה כבית שמאי ואפילו בית הלל לא קא מיפלגי אלא בשכח אבל במזיד יחזור למקומו ויברך ומאן דעביד בשכח כבית שמאי תבוא עליו ברכה משום דהלכתין כב"ש דהנהו תרי תלמידי חד עבד בשוגג כבית שמאי ואשכח ארנקא וחד עבד במזיד כבית הלל ואכליה אריא. רבה בר בר חנה הוה קא אזיל בשיארתא כרך ריפתא אשתלי ולא בריך אמר להו עכיבו לי דאנשאי יונה דדהבא הדר לדוכתיה בריך אשכח יונה דדהבא (שם נב:) והלכה כבית שמאי דאמרי מותר להשתמש בשמש עם הארץ. (שם מט:) עד כמה מזמנין עד כזית רבי יהודה אומר עד כביצה דרבי מאיר סבר ואכלת זו אכילה ושבעת זו שתיה ואכילה בכזית ורבי יהודה סבר ואכלת ושבעת חדא מילתא היא אכילה שיש בה שביעה ואיזו זו זו כביצה ואף על גב דרבי מאיר ור' יהודה הלכה כר' יהודה הכא הלכה כרבי מאיר דקאים ר' יוחנן בשיטתיה (שם לח:) דאמר רבי חייא בר אבא אני ראיתי את ר' יוחנן שאכל כזית מליח וברך עליו תחילה וסוף. (שם כ:) דרש רב עוירא זימנין אמר לה משמיה דרבי אמי וזימנין אמר לה משמיה דר' אסי אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם כתבת בתורתך אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד ואתה נושא פנים לישראל דכתיב ישא ה' פניו אליך אמר להם ולא אשא פנים לישראל כתבתי בתורתי ואכלת ושבעת וברכת והן מברכין אפילו על כביצה ועל כזית. (שם מח:) אמר רב חיננא בר יהודה משמיה דרבא הלכתא עלה והשב עמהן אפילו לא אכל עמהון אלא גרוגרת אחת ולא שתה עמהון אלא כום אחד מצטרף לזמון ולהוציא רבים ידי חובתן עד שיאכל כזית דגן. פתק וכד אכיל כזית דגן מפיק ידי חובא מאן דאכלו שיעור דרבנן כוותיה או כזית או כביצה אבל אינהו אכלי עד שביעה ואיהו אכל כזית לא מפיק כזית שיעורא דאורייתא אלא מברך מאן דאכל ושבע.

(ר"ה כט:) תנו רבנן לא יפרום אדם לאורחים אלא אם כן אוכל עמהם אבל פורם הוא לבניו ולבני ביתו כדי לחנכן במצות. במגילה ובהלל אע"פ שיצא מוציא. (ברכות מה:)

בא ומצאן כשהן מברכין מהו עונה אחריהן רב זביד אמר ברוך (ה' המבורך) [ומבורך] רב פפא אמר אמן. ולא פליגי הא דאשכחינהו דקא אמרי נברך שאכלנו אמר איהו ברוך ומבורך שמו תמיד לעולם ועד אי דאשכחינון דקאמרי ברוך ולא שמע נברך אמר איהו נמי בהדייהו אמן ואי הוו בי עשרה ולעיל ואשכחינון דקא אמרי נברך אלהינו אמר בהדייהו ברוך אלהינו ומבורך שמו תמיד לעולם ועד וכל דשמע מן חבריה דקא מברך כל ברכה בין ברכת יין ופירות ובין ברכת המוציא ובין ברכת מצות מיחייב איהו למימר אמן אף על גב דלא קא אכיל ולא עביד הך מצוה.

(ברכות מז.) ת"ר אין עונין לא אמן חטופה ולא אמן קטופה ולא אמן יתומה ולא יזרוק ברכה מפיו בן עזאי אומר העונה אמן חטופה יתחטפו ימיו קטופה יתקטפו ימיו יתומה יהיו בניו יתומים ארוכה מאריכין לו ימיו ושנותיו. אמן יתומה דלא שמעה לברכה ולא ידע מאי הוי. (ברכות מח:) אמר רב נחמן משה תיקן להם לישראל ברכת הזן בשעה שאכלו את המן יהושע תיקן להם ברכת הארץ בשעה שנכנסו לארץ דוד ושלמה תקנו בונה ירושלים דוד תיקן רחם ה' אלהינו על ישראל עמך ועל ירושלים עירך. שלמה תיקן על הבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו. הטוב והמטיב ביבנה תקנוה כנגד מי תקנוה כנגד הרוגי ביתר דאמר רב מתנה אותו היום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה תקנו הטוב והמטיב הטוב שלא הסריחו והמטיב שנתנו לקבורה.

(שבת מא.) תנו רבנן אכל ולא שתה אכילתו דם וזו היא תחילת חולי מעיים אכל ולא הלך ארבע אמות אכילתו מרקבת וזו היא תחילת רוח רעה (ב"מ קיג:) כי הא דאמר שמואל כל מילי ידענא מאי אסותייהו בר מן תלת מאן דאכיל אהינא מרירא קמי לחמיה ומאן דקטיר מתנא דכיתנא אחרציה ומאן דאכיל ריפתא ולא מסגי ארבע אמות. (שבת שם) נצרך לנקביו ואכל דומה לתנור שהסיקו על גבי אפרו וזו היא תחילת רוח זוהמא רחץ בחמין ולא שתה מהן דומה לתנור שהוסק מבחוץ ולא הוסק מבפנים רחץ בחמין ולא נשתטף בצונן דומה לברזל שהוכנס לאור ולא הוכנס למים רחץ ולא סך דומה למים על גבי חבית. שלשה שאכלו כאחת אינן רשאין לחלק. (ברכות מה:) יהודה מר בר מרימר ומר בר רב אשי ורב אחא מדיפתא כריכו ריפתא בהדי הדדי לא הוה בהו חד דמיפלג מחבריה אמרי כי תנן שלשה כשאכלו כאחת חייבין לזמן הני מילי היכא דאיכא גדול אבל הכא חילוק ברכות עדיף בריכו חד חד לחודיה. אתו לקמיה דמרימר אמר להו ידי ברכה יצאתם ידי זימון לא יצאתם ואם תאמרו נחזור ונזמן אין זימון למפרע. (ברכות מז:) אמר רבי יוחנן קטן פורח מזמנין עליו היכא דאתחיל ליה לאתויי שתי שערות ועדאן לא אייתי ההוא קטן פורח ודוקא דעייל ליה בתלת עשר ויודע למי מברכין. ולית הלכתא

ככל הני שמעתתא אלא כי הא דאמר רב נחמן קטן היודע למי מברכין מזמנין עליו כי הא דאביי ורבא בר רב חנין כריכו ריפתא קמיה דרבה אמר להו למאן מברכינן לרחמנא והיכא יתיב אביי נפק לבראי ואחוי לרקיעא רבא בר רב חנין אחוי לטללא אמר להו תרוייכו גברי רברבי הויתו מיהו בוצין מקטפיה ידיע.

(ברכות מח:) תנו רבנן מנין לברכת המזון מן התורה שנאמר ואכלת ושבעת וברכת זו ברכת הזן. את ה' אלהיך זו ברכת הזימון. על הארץ זו ברכת הארץ. הטובה זו בונה ירושלים וכן הוא אומר ההר הטוב הזה והלבנון. אשר נתן לך זה הטוב והמטיב. אין לי אלא לאחריו לפניו מנין אמרת קל וחומר כשהוא שבע מברך כשהוא רעב לא כל שכן רבי אומר ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך זו ברכת הזן אבל זימון לרבי נפקא ליה מגדלו לה' אתי על הארץ זו ברכת הארץ הטובה זו בונה ירושלים וכן הוא אומר ההר הטוב הזה והלבנון והטוב והמטיב קסבר לאו דאורייתא אין לי אלא לאחריו לפניו מנין תלמוד לומר אשר נתן לך משעה שנתן לך חייב אתה לברך. (ברכות מט.) והטוב והמטיב צריך למימר בה מלכנו המלך הטוב רב פפא אמר צריכה שתי מלכיות בר מדידיה. (ברכות נא.) אמר רבי זירא ואיתימא רבי אבהו עשרה דברים נאמרו בכוס של ברכה טעון הדחה מבפנים ושטיפה מבחוץ חי ומלא עיטור ועיטוף מקבלו בשתי ידיו ואוחזו בימינו מגביהו מן הקרקע טפח ונותן עיניו בו ומשגרו במתנה לאנשי ביתו. אמר רבי יוחנן כל והמברך על כוס מלא נותנין לו נחלה בלא מצרים שנאמר ומלא ברכת ה' רבי יוסי ברבי חנינא אמר נוחל שני עולמים העולם הזה והעולם הבא שנאמר ים ודרום ירשה. עיטור רב יהודה מעטרו בתלמידים רב חסדא מעטר ליה בנטלי אמר רב חנין ובחי אמר רב ששת ובברכת הארץ. עיטוף רב פפא מיעטף ויתיב רב אשי פרים סודרא ארישיה. מקבלו בשתי ידיו אמר רב חנינא בר פפא דאמר קרא שאו ידיכם קודש וברכו את ה'. ואוחזו בימינו אמר רבי יוחנן ראשונים שאלו שמאל מהו שתסייע ימין אמר רב אשי מילתא דבעו קמאי ולא פשטוה אנן לא מדי בה ולא תסייע שמאל. ומגביהו מן הקרקע (ברכות נא:) אמר רב אחא בר חיננא כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא. ונותן עיניו בו דלא ליסח דעתיה. ומשגרו במתנה לאנשי ביתו כי היכי דתתברך דביתהו. אמר רב אסי אין מסיחין על כוס של ברכה אמר רב אשי אין מברכין על כוס של פורענות. היכי דמי כוס פורענות אמר רב נחמן בר יצחק כוס שני ואיכא דאמר בהא כיון דמתקן גברא דלא שתי ליה אלא חד שפיר דמי. ואלא היכי דמי כוס פורענות כדתניא השותה כפלים לא יברך משום שנאמר הכון לקראת אלהיך ישראל. (ברכות נא.) איספרגוס ללע"ט יפה לב עינים טחול לרמ"ת קשה ראש מעים תחתוניו':

פסק והיכא דאכל כי קא מסגי באורחא אי נמי כי קאים יתיב אדוכתי' ומברך. (שם ע"ב) דאמר רבי אבהו ואמרי לה במתניתא אכל כשהוא מהלך עומד ומברך כשהוא עומד יושב ומברך כשהוא יושב על גבי מטה יושב על גבי קרקע ומברך והלכתא בכולהו יושב במקומו ומברך:

פרק תשיעי

הרואה (שם נד.) מקום שנעשו בו נסים לישראל אומר ברוך שעשה נסים לאבותינו במקום הזה מנלן דמברכינן אניסא אמר רבי יוחנן דא"ק ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל אתכם אניסא דיחיד איהו הוא דמיחייב לברוכי על ניסא דרבים כולא עלמא מיחייבי לברוכי. תנו רבנן והרואה מעברות הים ומעברות הירדן ומעברות נחלי ארנון ואבני אלגביש של בית חורון ואבן שבקש לזרוק עוג מלך הבשן על ישראל ואבן שישב משה עליה ועשה מלחמה עם עמלק וחומת יריחו שנבלעה על כולן צריך שיתן הודאה ושבח לפני המקום. (שם נד:) הרואה אשתו של לוט אומר ברוך זוכר את הצדיקים. אמר רב יהודה ארבעה צריכין להודות יורדי ימים והולכי מדברות ומי שחלה ונתרפא ומי שהיה חבוש בבית האסורין ויצא. מאי מברכין אמר רב יהודה ברוך גומל לחייבים טובות כי גמלני כל טוב. אמר אביי וצריך לאודויי באפי בי עשרה שנאמר וירוממוהו בקהל עם. רב יהודה חלש על לגביה ר"ח בגדתאה ורבנן חזיוהו דאידלי ליה עלמא אמרי ליה בריך רחמנא דיהבך לן ולא רמאך בעפרא אמר להו פטרתון מאודויי והא מיחייב לאודויי באפי בי עשרה דהוו בי עשרה. והא לא אודי לא צריכא דעני אמן בתרייהו והלכתא דעני אמן בתרייהו.

(ברכות נז:) תנו רבנן הרואה מקום שנעקרה ממנו ע"ז אומר ברוך שעקר ע"ז מן המקום הזה וכשם שעקר מן המקום הזה כך יעקרו מכל מקומות ישראל וישיב לב עובדיהם לעובדו ובחוצה לארץ אין צריך לומר וישיב לב עובדיהם לעובדו מפני שרובן גוים רבי שמעון בן אלעזר אומר אף בחוצה לארץ צריך לומר כן מפני שעתידין להתגייר שנאמר כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה וגומר. תנו רבנן הרואה מקום מרקוליס אומר ברוך שנתן ארך אפים לעוברי רצונו. אמר רב המנונא הרואה בבל חייב לברך (ירושלמי ע"ש וברי"ף גי' אחרת) חמש ברכות. הרואה בבל אומר ברוך שהחריב בבל הרשעה. ביתו של אותו רשע אומר ברוך שהחריב ביתו של נבוכדנצר הרשע. גוב אריות וכבשן האש אומר ברוך שעשה נס לצדיקים במקום הזה. מקום שנעקר ממנו צלם אומר ברוך. שעקר ע"ז מן המקום הזה. מקום שנטלו ממנו עפר אומר ברוך אומר ועושה גוזר ומקיים וטאטאתיה במטאטא השמד. (שם נח) הרואה אוכלוסי ישראל אומר ברוך חכם הרזים.

אוכלוסי אומות העולם אומר בושה אמכם מאד חפרה יולדתכם תנא אין אוכלוסא פחותה משששים רבוא. הרואה חכמי ישראל אומר ברוך שחלק מחכמתו ליראיו. חכמי אומות העולם אומר ברוך אשר נתן מחכמתו לבשר ודם. הרואה מלכי ישראל אומר ברוך שחלק מכבודו ליראיו. מלכי אומות העולם אומר ברוך אשר נתן מכבודו לבשר ודם. (שם ע"ב) הרואה בתי ישראל בישובן אומר ברוך מציב גבול אלמנה. בחורבנן אומר ברוך דיין האמת. הרואה בתי אומות העולם בישובן אומר בית גאים יסח ה' בחורבנן אומר אל נקמות ה' אל נקמות הופיע. תנו רבנן הרואה קברי ישראל אומר ברוך אשר יצר אתכם בדין (ע"ש) וברא אתכם בדין והחיה אתכם בדין והמית אתכם בדין ועתיד להקימכם בדין ויודע מספר כולכם ועתיד להקימכם לעולם הבא ברוך אתה ה' מחיה המתים. הרואה קברי אומות העולם אומר הנה אחרית גוים מדבר ציה וערבה. אמר רבי יהושע בן לוי הרואה את חבירו לאחר שלשים יום אומר ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה. לאחר שנים עשר חודש אומר ברוך מחיה המתים. אמר רבי יהושע בן לוי הרואה את הבהקנים ממעי אמן אומר ברוך משנה בריות. הרואה את הכושי ואת הגיחור ואת הלוקן ואת הכיפה ואת הננס ואת פתי הראש ואת הדרניקוס אומר ברוך משנה את הבריות. הרואה את הקיטע ואת החיגר ואת הסומא ואת מוכי שחין ואת הבהקנים שהיו לאחר שיצאו לאויר העולם אומר ברוך דיין האמת. הרואה פיל וקוף וקיפוף אומר ברוך משנה בריות. הרואה בריות טובות ואילנות טובים אומר ברוך שככה לו בעולם. על הזיקים מאי זיקים אמר שמואל האי כוכבא דשביט אומר ברוך שכחו מלא עולם. (שם נט.) על הזועות מאי זועות אמר רב קטינא גוהא. על הרעמים מאי רעמים אמר שמואל עננ דסלקן בגלגלי. על הרוחות מאי רוחות אמר אביי זעפא אומר ברוך שכחו מלא עולם. על הברקים מאי ברקים ברקי. כדחזי קשתא אומר ברוך זוכר הברית נאמן בבריתו וקיים במאמרו. אמר רבי יהושע בן לוי הרואה שמים בטהרה מן העבים אומר ברוך עושה בראשית.

(שם ע"ב) ת"ר הרואה חמה בתקופתה ולבנה בתקופתה וכוכבים במסלותם ומזלות כסדרן אומר ברוך עושה בראשית (סנהדרין מב.) רבי יהודה אומר הרואה לבנה בחידושה אומר ברוך אשר במאמרו ברא שחקים וברוח פיו כל צבאם חוק וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם ששים ושמחים לעשות רצון קוניהם פועלי אמת שפעולתם אמת וללבנה אמר שתתחדש עטרת תפארת לעמוסי בטן שהן עתידין להתחדש כמותה ולפאר ליוצרם על שם כבוד מלכותו ברוך מחדש חדשים. (ברכות נט:) רבי יהודה אומר הרואה את הים הגדול אומר ברוך שעשה את הים הגדול ובזמן שרואהו לפרקים וכמה לפרקים

אחד לשלשים יום וכד חזי פרת מההיא דקירא ולעיל אומר ברוך עושה בראשית. על הגשמים ועל בשורות טובות אומר ברוך הטוב והמטיב ועל שמועות רעות אומר ברוך דיין האמת. ואי אית (נראה דצ"ל ליה) ליה ארעא אומר מודים אנחנו לך ה' אלהינו על כל טיפה וטיפה שנתת לנו ואלו פינו מלא שירה כים ולשוננו כהמון גליו ושפתותינו שבח כמרחבי רקיע וכו' ברוך רוב הודאות ואל הודאות. קצרו של דבר על שלו הוא אומר ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה. על שלו ושל חבירו אומר ברוך הטוב והמטיב. אמרו לו מת אביו והוא יורשו בתחלה אומר ברוך דיין האמת ולבסוף אומר ברוך הטוב והמטיב. אמרו לו ילדה אשתך זכר אומר ברוך הטוב והמטיב. בנה בית חדש וקנה כלים חדשים אומר ברוך שהחיינו וכו'.

(שם ס.) תנו רבנן הנכנס לכרך בכניסתו אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתכניסני לשלום נכנס אומר מודה אני לפניך ה' אלהי שהכנסתני לשלום. בקש לצאת אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהי שהוצאתני לשלום וכשם שהוצאתני לשלום כך תכניסני לביתי לשלום. ואפילו בכרך שדנין בו והורגין בו צריך לברך דזימנין דלא משתכחא איניש דמליף עליה זכותא וקטלין ליה. הנכנס למרחץ אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתצילני מזה ומכיוצא בו לעתיד לבא. וכי נפיק אומר ברוך שהצלתני מן האור. הנכנס להקזת דם אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהי שיהא עסק זה לי לרפואה ותרפאני כי אל רחמן אתה. וכי נפיק אומר ברוך (כ"ה ברמב"ם וטוש"ע) רופא חולים. (שם ס:) הנכנס לישן אומר ברוך המפיל חבלי שינה על עיני והמאיר לאישון בת עין והמשקיע שנת תרדמה יהי רצון מלפניך ה' אלהי שלא תביאני לא לידי נסיון ולא לידי בזיון ואל יבהלוני חלומות רעים והרהורים רעים ותעמידני ממטתי לחיים ולשלום ברוך המאיר לעולם כלו בכבודו. כד מתער אומר אלהי נשמה שנתת בי אתה יצרתה ואתה נתתה לי אתה עתיד לטלה ואתה עתיד להחזירה כל זמן שהנשמה בקרבי מודה אני לפניך ה' אלהי ברוך מחזיר נשמות לפגרים מתים. הנכנס לבית הכסא אומר התכבדו מכובדים קדושים משרתי עליון תנו כבוד לאלהינו עמדו במקומכם והזהרו בי שזו היא דרכן של בני אדם. וכד נפיק ומשי ידיה מברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת ידים. ומברך ברוך אשר יצר את האדם בחכמה וברא בו נקבים נקבים חלולים חלולים גלוי וידוע לפני כסא כבודך שאם יפתח אחד מהם או אם יסתם אחד מהם שאין יכול להתקיים אפילו שעה אחת ברוך רופא כל בשר ומפליא לעשות. כד שמע קל תרנגולא אומר ברוך אשר נתן לשכוי בינה. כד פתח עיניה אומר ברוך פוקח עורים. כד יתיב אומר ברוך מגביה שפלים אי נמי סומך נופלים. כד לביש לבושיה אומר ברוך מלביש ערומים.

כד קאים ברוך זוקף כפופים. כד מנח כרעיה על ארעא ברוך רוקע הארץ על המים. כד מסגי ברוך המכין מצעדי גבר. כד אסר המייניה אומר ברוך אוזר ישראל בגבורה. כד פריס סודריה אומר ברוך עוטר ישראל בתפארה. כד סיים מסאניה אומר ברוך אשר נתן לי כל צרכי. כד מיעטף אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להתעטף בציצית. כד מאשי אפיה ברוך המעביר חבלי שינה מעיני ותנומה מעפעפי יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שתרגילני בתורתך וביראתך ותרגילני לדבר מצוה ואל תרגילני לידי עבירה ותשלוט בי יצר טוב ואל תשלוט בי יצר רע ותחזקני בתורתך ובמצותיך ותתנני לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואי ברוך גומל חסדים טובים. תניא היה רבי יהודה אומר חייב אדם לברך שלש ברכות בכל יום. (כ"ה ברי"ף ורא"ש) ברוך שלא עשאני גוי ברוך שלא עשאני אשה ברוך אשר לא עשאני בור. רב אחא בר יעקב שמעיה לבריה דקא מברך שלא עשאני בור אמר ליה כולי האי נמי אמר ליה אלא מאי איבריך שלא עשאני עבד היינו אשה זיל טפי.

(מנחות מג:) תניא היה רבי מאיר אומר מאה ברכות חייב אדם לברך בכל יום שנאמר ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך מאה שואל מעמך. פסק רב חייא בריה דרב אויא בשבתא וביומא טבא דלא מתפלל שמונה עשרה טרח וממלי להו באספרמקי ומגדי. (ברכות נד.) חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה שנאמר ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך בשני יצריך ביצר טוב וביצר רע ובכל נפשך ואפילו נוטל את נפשך. על הרעה ברוך דיין אמת ועל הטובה ברוך הטוב והמטיב.

(ברכות סב.) תניא אמר רבי עקיבא פעם אחת נכנסתי אחר רבי יהושע לבית הכסא ולמדתי ממנו שלשה דברים שאין נפנין מזרח ומערב אלא צפון ודרום ואין מפריעין מעומד אלא מיושב ואין מקנחין בימין אלא בשמאל. אמר לי בן עזאי עד כאן העזתה פניך אמר לו תורה היא וללמוד אני צריך. אין נפנין מזרח ומערב משום שכינה ואין מפריעין מעומד משום פריצותא ומפני מה אין מקנחין בימין אלא בשמאל אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן מפני שקרובה לפה רבי שמעון בן לקיש אמר מפני שקושר בה קשר של תפילין רבה אמר מפני תורה שנתנה בימין שנאמר מימינו אש דת למו. רב נחמן בר יצחק אמר מפני שמראה בה טעמי תורה. ולא יעשנו קפנדריא. (ברכות סב:) מאי קפנדריא אמר רב חנא בר אדא משמיה דרב סמא בריה דרב מארי כמאן דאמר אדמקיפנא אידרי איעול בהא. (כפול לקמן מו:) אמר רבי חלבו אמר רב הונא המתפלל בבית הכנסת מצוה לעשות קפנדריא שנא' ובבא עם הארץ לפני ה' במועדים הבא דרך

שער צפון להשתחות יצא דרך שער נגב. אמר רב ביבי אמר רבי יהושע בן לוי הרק בהר הבית בזמן הזה כאלו רק בבבת עינו שנאמר והיו עיני ולבי שם כל הימים:
סליקו להו הלכות ברכות

סימן ב

פרק ערבי פסחים

מיחייבינן לקדושי ליומא דשבתא וליומא טבא בצלותא ועל כסא דחמרא (פסחים קו. ומכילתא יתרו ע"ש) דכתיב (שמות יט ח) זכור את יום השבת לקדשו זכרהו על היין בכניסתו מכאן סמכו חכמים לקידוש היום מן התורה אין לי אלא שבת חג המצות מנין ת"ל (דברים טז ג) למען תזכר את יום צאתך חג שבועות מנין תלמוד לומר (שם שם יב) וזכרת כי עבד היית במצרים ושמרת ועשית. חג הסוכות מנין תלמוד לומר (שם טו טו) וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויפדך ה' אלהיך. ומנלן דבחג הסוכות קאים מדעילויה דקרא (שם שם יד) העניק תעניק לו מצאנך ומגרנך ומיקבך וכתיב (שם טז יג) חג הסכות תעשה לך שבעת ימים [באספך מגרנך ומיקבך] ואע"ג דמדכר בקידושא צריך לאדכורי בצלותא ובברכת המזון מאי טעמא זכור וזכרת תרין קראי כתיבי מספיקא הדר מברך ואי משאר מינין אכל דחיובא דברכה דלהון מדרבנן הוא מספיקא לא הדר מברך. (שם מד:) השותה מים לצמאו אומר שהכל נהיה בדברו. לצמאו למעוטי מאי אמר רב אידי בר אבין למעוטי היכא דחנקתיה אומצא דלא צריך לברוכי. ר"ט אומר בורא נפשות רבות וחסרונן א"ל רבא בר רב חנן לאביי הלכתא מאי אמר ליה פוק חזי מה עמא דבר. פסק ומאן דשאתי מיא אפלו תרי תלתא זמני בסעודתיה לא צריך לברוכי על כל זמנא וזמנא וכן חמרא ושכרא ומשחא כד מברך זמנא קמייתא מכאן ואילך לא צריך לברוכי ועל כוס של ברכה צריך לברוכי ולית להו למסובי' רשותא למטעם מידי עד דטעים ההוא דשארי המוציא ברישא (שם מז.) דאמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב אין המסובין רשאין לטעום עד שיטעום המברך. והיכא דאכלו וגמרו סעודתייהו וסליקו תכא ומשו להו מים אחרונים אסיר להו למיכל מידי עד דמברכין ברכת המזון. (שם מב. וירוש' פ"א) דאמר ר"ח ב"א אמר רב שלש תכיפות הן תכף לסמיכה שחיטה דכתיב וסמך ושחט תכף לגאולה תפלה שנאמר ה' צורי וגואלי וכתיב יענך ה' ביום צרה. תיכף לנטילת ידים ברכה שנאמר שאו ידיכם קודש וברכו את ה'. פסק ואי בעי למשתי מיא או למטעם מידי בתר דמאשי ידיה מברך ושתי והדר מברך ברכת המזון וכיון דאמרי הבו ליבריך אתסר ליה חמרא עד בתר ברכת המזון והיכא דאותיבו ואימליך אמלוכי

וכל חד מנהון איקרי אכל אומצא לא מיחייבין בברכת זימון. ודאי קבעו סעודתייהו מזמנין דתנן היו יושבין כל אחד ואחד מברך לעצמו הסבו אחד מברך לכלן ואפילו הוה קא מסגו באורחא ואמרי ניזול נכרוך ריפתא בדוך פלן אע"ג דכי מטו התם כל אינש ואינש מברך לחודיה איקבעו להו בזימון (ברכות מב:) דתניא עשרה שמהלכין בדרך אע"פ שכולם אוכלים מככר אחד כ"א ואחד מברך לעצמו ישבו אע"פ שכל אחד ואחד אוכל מככרו אחד מברך לכולן קתני ישבו אע"ג דלא הסבו אמר רב נחמן בר יצחק כגון דאמרי ניזיל נכרוך ריפתא בדוך פלן. כי נח נפשיה דרב הוה קא הדרי רבנן מבתריה אמרי ניזיל נכרוך ריפתא אנהר אנק כי מטו התם יתבי וקא מיבעיא להו הסבו דוקא אבל ישבו לא או דילמא כיון דאמרי ניזול ניכול ריפת' בדוך פלן הויא קביעותא קם רב אדא בר אהבה אהדריה לקרעיה לאחוריה וקרע קירעא אחרינא אמרי נח נפשיה דרב ואפילו ברכת מזוני לא גמירנא קם ההוא סבא רמא להו מתני' אברייתא ושנו להו דאמרי ניזיל ניכול נהמא בדוך פלן הויא קביעותיה אלמא כי אמרי ניזול נכרוך ריפתא בדוך פלן כי הסבו דמי ומזמנין. וכד קבעי סעודתא כי האי גוונא חד שארי המוציא לכולהון וחד מברך לכולהון אמזון ואי לא קבעי סעודתייהו כל חד וחד מברך לנפשי'. (ברכות מג.) דתנו רבנן כיצד סדר סעודה אורחין נכנסים ויושבין על גבי ספסלים ועל גבי קתדראות עד שיכנסו כולן הביאו להם מים אף על פי שנטל כל אחד ואחד ידו אחת חוזר ונוטל שתי ידיו הביאו להם יין אף על פי שכל אחד ואחד בירך לעצמו על כוס ראשון אחד מברך לכולן. ולא מיבעיא ליה למשרי המוציא עד דמייתו קמיה מלח או ליפתן. ואי לחמא דאצרי הוא לא צריך ליפתן ושארי לאלתר אף על גב דלא אייתו לקמיה מלח או ליפתן (ברכות מ.) דאמר רבה בר שמואל משום רבי חייא אין הבוצע רשאי לבצוע עד שיביאו מלח או ליפתן לפני כל אחד ואחד דלא לישתעי ביני וביני. רבה בר שמואל איקלע לבי ריש גלותא קריבו ליה ריפתא שרא לאלתר אמרי ליה הדר ביה מר משמעתיה אמר להו לית דין צריך בשש. פסק ושתי חבורות דיתבן בחדא דוכתא או בתרין בתי אי חזו מקצתן הדדי מצטרפים לחדא ואי לא לא מצטרפי ומברכי כל חבורה לחודא ואי איכא שמש ביניהו דמשמש הני והני מצטרפין עם הדדי. (ברכות נ.) דתנן שתי חבורות שהיו אוכלין בבית אחד בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו הרי אלו מצטרפין לזימון ואם לאו אלו מזמנין לעצמן ואלו מזמנין לעצמן. (שם ע"ב) ותנא אם יש שמש ביניהן שמש מצרפן. ובי תרי דכריכו ריפתא וגמור סעודתייהו ואתא אינש אחרינא וקא בעי לאזמוני עמהון חזינן אי כדמייתי להון מידי דחביב עליהון מן מאי דאכלו כגון ארדיא לשמואל וגוזליא לרב ולא אכלין לא מצטרף עמהון אי אכלי' לא גמור סעודתייהו ומצטרפי דרב

ושמואל הוו יתבי בסעודתא עאל אתא (שם מז.) רב שימי בר חייא קא מסרהיב אכיל אמר ליה רב מי סברת דמצטרפת בהדן אנן גמרא לן סעודתין אמר ליה שמואל אלו מייתי לן ארדיא לי וגוזליא לאבא מי לא אכלינן הלכך כמאן דלא גמרי סעודתייהו דמי. תלמידי דרב הוו יתבי בסעודתא עאל אתא רב אמרי אתי לן גברא דמברך לן אמר להו מי סבריתו גדול מברך עיקר שבסעודה מברך והלכתא גדול מברך ואע"ג דאתא לבסוף. והיכא דכרך ריפתא וסליקו תכא מקמיה ועדאן לא מברך להו ברכת המזון וקריבו ליה מידי למיכל אתיר ליה למיכל מניה (שם מב.) דרב פפא איקלע לבי רב הונא בריה דר' נתן בתר דגמור סעודתייהו אייתו להו מידי שקל רב פפא אכל אמרו ליה לא סבר לה מר להא דתניא גבי תענית יחיד עד מתי אוכל ושותה עד שיעלה עמוד השחר דברי רבי ר' אלעזר בר' שמעון אומר עד קרית הגבר ואמר רבה לא שנו אלא שלא גמר אבל גמר אינו אוכל אלמא כיון דגמרא ליה סעודתיה איתסר ליה באכילה הכא נמי כיון דגמרא לה סעודתין איתסר לן באכילה אמר להו סילק איתמר והני מילי דלא סמכי אפתורא אבל היכא דסמכי אפתורא דבעל הבית וקא משדר להו מנות לכל חד וחד אף על גב דסליקו תכא מקמייהו הדר אכלי דרבא ורבי זירא איקלעו לבי ריש גלותא בתר דסליקו תכא מקמייהו שדר להו ריש גלותא מידי אחרינא יתיב רבא וקאכיל אמר ליה רבי זירא לא סבר לה מר סילק אסור לוכל אמר ליה אנן אתכא דבי ריש גלותא קא סמכינן והני מילי היכא דלא משו מים אחרונים אבל משו להו מים אחרונים אסיר להו למיכל עד דמברכין דאמר רב אשי הרגיל בשמן שמן מעכבו ואמר רב אשי כי הוינן בי רב כהנא אמרינן משחא מעכב לן ולית הלכתא ככל הני שמעתתא אלא כי הא דאמר רב חייא בר אשי אמר רב שלש תכיפות וכו' ואף על גב דאיכא משחא אינהו איתסר להו למיכל ומשחא לא מעכב להו ואי בעי למישתי או למיטעם מידי בתר דמשי ידיה מברך ושאתי והדר מברך ברכת המזון וכי גמר סעודתיה עד שיעור כמה מעכב ומברך (ברכות נג:) כדתנן עד מתי הוא מברך עד כדי שיתעכל המזון במעיו וכמה הוי עיכול ר' יוחנן אמר כל זמן שאינו רעב רבי שמעון בן לקיש אמר כל זמן שהוא צמא מים מחמת אותה אכילה. מי שאכל ושכח ולא בירך ונפק לאורחא או לשוקא בית שמאי אומרי' יחזור למקומו ויברך ובית הלל אומרים יברך במקום ואתו מועדות ילפי משב' מה שבת בתפל' ועל הכוס אף יו"ט בתפל' ועל הכוס. (שבת קיז:) אמר רבה אשכחתינון לסאבי דפומבדיתא דיתבי וקאמרי בשבתא בין בצלותא בין בקידושא מקדש השבת בי"ט בין בצלותא בין בקידושא מקדש ישראל והזמנים ואמינא להו אנא בצלותא בין בשבתא בין ביומא טבא מקדש ישראל בקידושא בשבתא מקדש השבת ביום טוב מקדש ישראל והזמנים והילכתא

כסאבי דפומבדיתא דאמר רבינא איקלעי לסורא לקמיה דמרי מר ונחית שליחא דציבורא ואמר כסאבי דפומבדיתא הוה קא משתקין ליה אמר להו מרימר שבקוה דהלכה כסאבי דפומבדית': פסק ומיחייבינן לקדושי מאורתא אחמרא (שם קה. ותוספתא ברכות פ"ג) דתניא לילי שבת ולילי יום טוב יש בהם קדושה על הכוס ויש בהן הזכרה בברכת המזון שבת ויום טוב אין בהם קדושה על הכוס ויש בהן הזכרה בברכת המזון.

(שם קו.) תנו רבנן זכור את יום השבת לקדשו זכרהו על היין אין לי אלא ביום בלילה מנין תלמוד לומר את יום מהדר אלילא ונסיב ליה קרא את יום אלא אין לי אלא בלילה דלקדשו בכניסתו משמע ביום מנין תלמוד לומר את יום ביום מאי אמר אי קידושא כדאורתא הא אמרינן אין בהם קדושה על הכוס אמר רב יהודה בורא פרי הגפן. רב אשי איקלע למחוזא אמרו ליה ליקדש לן מר קידושא רבה אמר מכדי כל הברכות כולן בורא פרי הגפן ברישא בריך בורא פרי הגפן ואגיד ביה אמר ההוא סבא כמה מאריך האי מרבנן גחין אשתי ואשתו כולי עלמא קארי אנפשיה החכם עיניו בראשו. (ברכות לה.) אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מנין שאין אומרים שירה אלא על היין שנאמר ותאמר להם הגפן החדלתי את תירושי המשמח אלהים ואנשים אם אנשים משמח אלהים במה משמח מכאן שאין אומרים שירה אלא על היין.

(פסחים קז.) תנו רבנן אין מקדשין אלא על היין ואין מברכין אלא על היין קס"ד בורא פרי הגפן אטו אמיא ושיכרא מי לא אמרינן שהכל אמר אביי אין אומרים הבא כוס של ברכה לברך אלא על היין ולא אמרן אלא דלא קבע אשיכרא אבל קבע עליה היינו משתייה דהיכא דקבעי סעודתייהו אשיכרא מברכין ברכת המזון על שיכרא דכיון דקבע עליה היינו משתייה. פסק ומתשע שעות דמעלי שבתא ודמעלי יומא טבא לא מתבעי ליה לאינש לאתחולי בסעודתא דתנו רבנן (פסחים צט:) לא יאכל אדם בערבי שבתות ובערבי ימים טובים מתשע שעות ולמעלה כדי שיכנס לשבת כשהוא תאוה דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר אוכל והולך עד שתחשך ואפילו רבי יוסי לא קאמר אלא דאי אתחיל לא ליפסוק אבל אתחולי לכתחלה לא יתחיל. וכיון דקבעי סעודתייהו מתשע שעות ולמעלה וקדש ליה יומא ועדאן יתבי בסעודתא פליגי בה רבי יהודה ורבי יוסי דתניא (שם ק.) מפסיקין לשבתות דברי רבי יהודה ר' יוסי אומר אין מפסיקין ומעשה ברבן שמעון בן גמליאל ורבי יהודה ורבי יוסי שהיו מסובין בעכו וקדש עליהם היום אמר לו רבן שמעון בן גמליאל לרבי יוסי ברבי רצונך נפסיק וניחוש לדברי ר' יהודה חבירנו אמר לו בכל יום אתה מחבב דברי בפני רבי יהודה עכשיו אתה מחבב דברי רבי יהודה בפני הגם לכבוש המלכה עמי בבית לא נפסיק שמא יראו התלמידים ויקבעו הלכה לדורות

רבי יהודה אומר מפסיקין סבירא ליה דמפסיק מסעודתיה ומקדש וגמר סעודתיה והדר מברך ברכת המזון רבי יוסי אומר אין מפסיקין סבירא ליה דגמר סעודתיה ומברך והדר מקדש. ואמר רב יהודה אמר שמואל אין הלכה לא כרבי יהודה ולא כרבי יוסי אלא פורס מפה ומקדש ואף על גב דלא בריך ברכת המזון לבתר דמקדש שארי המוציא וגמר סעודתיה ומברך ברכת המזון. וכי היכי דמפסקינן לקדושי הכי מפסקינן לאבדולי ודאי קבע סעודתיה בשבתא ועייל יומא פסיק ממיכל ופריס מפה ומבדיל וגמר סעודתיה ומברך דאמר רב תחליפא בר אבימי אמר שמואל כשם שמפסיקין לקדוש כך מפסיקין להבדלה מאי לאו לעקירת שולחן לא למפה. פסק והיכא דגמרי סעודתייהו מקמי דקדיש ועד דמאשו ידייהו קדיש יומא ליברכו ברישא ברכת המזון ולידכרו דשבתא או דיום טוב וליסבון כסא אחרינא וליקדשו עליה דאמר מר (שם קב:) גמרו מביאין לו כוס ראשון אומר עליו ברכת המזון והשני אומר עליו קידוש היום ולימרינהו לתרוייהו על חד כסא אמר רב הונא בר חיננא אמר רב ששת לפי שאין אומרים שתי קדושות על כוס אחד מאי טעמא אמר רב נחמן בר יצחק לפי שאין עושין מצות חבילות חבילות ואי קשיא לך יום טוב שחל להיות אחר השבת דאמרי' קידוש היום והבדלה על חד כסא התם קידוש היום והבדלה חדא מילתא היא הכא ברכת המזון וקידוש היום תרתי מילי נינהו. פתק וכד מקדש צריך לקדושי במקום סעודה דאיתמר (שם ק:) בני אדם שקדשו בבית הכנסת אמר רב ידי קידוש יצאו ידי יין לא יצאו ורבי יוחנן אמר אף ידי יין נמי יצאו ושמואל אמר אף ידי קידוש נמי לא יצאו ולרב דאמר ידי קידוש יצאו למה לי מהדר איניש וקדושי בביתיה כדי להוציא בניו ובני ביתו ושמואל למה לי קדושי בבי כנישתא לאפוקי אורחים דאכלי בי כנישתא. ואזדא שמואל לטעמיה דאמר שמואל אין קידוש אלא במקום סעודה ולא נימא מר דהני מילי מבית לבית ם אבל מפנה לפנה לא אלא אפילו מפנה לפנה דאמר רב ענן בר תחליפא זימנין סגיאין הוה קאימנא קמיה דמר שמואל ואפילו מאיגרא לארעא קדיש. ואף רב הונא סבר אין קידוש אלא במקום סעודה דרב הונא קדיש ואיתעקר ליה שרגא עיילו ליה מאניה לבי גננא דרבה בריה וקדיש וטעם מידי ואף רבה סבר אין קידוש אלא במקום סעודה דאמר אביי כי הוה מקדשינן בי מר אמר לן אכלו מידי הכא דדילמא עד דעייליתו לבתייכו איתעקר לכו שרגא ולא מקדיש לכו ולא מתאכיל לכו מידי ובקדושא דהכא לא נפקיתו דאין קידוש אלא במקום סעודה דכתיב וקראת לשבת עונג במקום שקראת לשבת שם יהי עונג. ואף על גב דאמר אביי כל מילי דמר עביד כרב בר מהני מלת דעביד כשמואל. מתירון ציצית מבגד לבגד ומדליקין מנר לנר של חנוכה והלכה כרבי שמעון בגרירה דתניא (שבת.) גורר אדם מטה כסא

וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ הני מילי היכא דפליגי רב ושמואל ורב לחומרא אבל היכא דמקיל רב עביד רבה כשמואל דמחמיר ואף על גב דפליג ר' יוחנן דאמר אף ידי יין נמי יצאו. ואמר רב חנא בר אמי אמר רבי פדת אמר רבי יוחנן אחד שינוי יין ואחד שינוי מקום אין צריך לברך אלמא סבירא ליה דיש קידוש שלא במקום סעודה. ואמרינן תניא כוותיה דרבי יוחנן חברים שהיו מסובין לשתות יין ועקרו רגליהם וחזרו אין צריכין לברך אלמא שינוי מקום אין צריך לברך. הכי אמר גאון דהלכתא כמעשה דרב הונא ושינוי יין אין צריך לברך אבל מברך הטוב והמטיב. שינוי מקום צריך לברך וכי קאמרינן הלכה כרבי יוחנן בברכת יין ולא לקידוש:

פסק מחמרא בישא לחמרא טבא אומר ברוך הטוב והמטיב דקיימא לן (ברכות נט:) שינוי יין אין צריך לברך אבל מברך הטוב והמטיב מביתא לביתא הדר מברך בורא פרי הגפן. והיכא דלא קדיש מאורתא מקדש כולי יומא דשבתא דאמרי בני ר' חייא (פסחים קא.) מי שלא קידש בערב שבת מקדש והולך כל היום כולו מי שלא הבדיל במוצאי שבת מבדיל והולך כל השבת כולה. (פסחים קז.) אמר רבה הלכתא טעם מקדש טעם מבדיל מי שלא קידש בערב שבת מקדש והולך כל היום כולו מי שלא הבדיל במוצאי שבת מבדיל והולך כל היום כולו והני מילי הוא דלא טעים מידי ואף על גב דאמר מר (שם קו.) טעם מבדיל. היכא דקא מבדיל באורתא אבל קא מבדיל למחר אי לא טעם מידי מבדיל ואי טעים מידי לא מבדיל דאמרו ליה מר ינוקא ומר קשישא בניה דרב חסדא לרב אשי איקלע אמימר לאתרין ולא הוה לן חמרא ואייתינן ליה שיכרא ולא אבדיל ובת טות למחר טרחינן ואייתינן ליה חמרא אבדיל וטעים מידי. ש"מ תלת ש"מ אסור לאדם שיטעום כלום קודם שיבדיל וש"מ המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס וש"מ מי שלא הבדיל במוצאי שבת מבדיל והולך כל היום כולו. לשנה איקלע לגבייהו אייתו ליה שיכרא אמר להו חמר מדינה אבדיל וטעם מידי. פסק והיכא דנפקא לה שבת וצריך למיעבד עבידתא מן קמי צלויי מיבעי ליה לברוכי המבדיל בין קודש לחול והדר עביד עבידתיה והוא דאמר הזכרת השם ומלכות (שבת קו:) דאמר ליה רבי אבא לרב אשי במערבא אמרין המבדיל בין קודש לחול ועבדין עבידתא והני מילי דקא בעי מיעבד מלאכה מקמי צלויי דאורתא אבל בתר צלויי כיון דאבדיל ליה בתפלה לא צריך לברוכי המבדיל מקמי מלאכה. פסק והיכא דאיכא דוכתא דלא שכיח בה חמרא ואיכא בתוך התחום דוכתא דשכיח בה חמרא וביממא דשבתא הוא דיכיל למיזל ובליליא לא יכיל למיזל ליזיל ביממא ומבדיל ואף על גב דלא נפקא שבתא אי נמי יתיב קא שתי ופשיטא ליה דלאורתא לית ליה חמרא מבדיל כד בעי למיקם מן פניא דשבתא ואף על גב דאיכא

עידנא טובא דאמר (ברכות כז:) רב תחליפא בר אבימי אמר שמואל מתפלל אדם של מוצאי שבת בשבת ואומר הבדלה על הכוס ואסיר ליה למיעבד עבידתא עד לאורתא וכד חזי נורא לאורתא מברך בורא מאורי האש. (חולין קו:) אמר ר' זירא יום טוב שחל להיות באמצע שבת אומר המבדיל בין קודש לחול ובין אור לחושך ובין ישראל לגוים ובין יום השביעי לששת ימי המעשה ב"א ה' המבדיל בין קודש לחול מאי טעמא סדר הבדלות הוא מונה:

פסק ומאן דקדיש ומן קמי דלטעום אשתעי הדר מברך בורא פרי הגפן וטעים והיכא דיהבו ליה כסא לקדושי וקדיש ואישתלי ולא טעים ושקלוה אחריני ושתיוה מייתן ליה כסא אחרינא ומברך בורא פרי הגפן ושאתי דאמר מר (פסחים קז. ע"ש) המקדש טעם מלא לוגמיו יצא ואם לאו לא יצא. פסק והיכא דפשיטא ליה מילתא דלגבי שימשי לא מתרמי ליה חמרא לקדושים עליה ואיתרמי ליה חמרא במנחה דמעלי שבתא אי נמי יתיב קא שתי חמרא בפניא דמעלי שבתא וידע דלאורתא לא משכח חמרא מקדש מבעוד יום ואומר ויכולו ואף על גב דאיכא עדנא טובא ולאורתא כד אתי לביתיה מקדש אריפתא להוציא בניו ובני ביתו. והיכא דקא בעי לצלויי בשבתא בערב שבת במנחה מצלי דאמר (ברכות כא.) רב יהודה אמר שמואל מתפלל אדם של שבת בערב שבת ואומר קדושה על הכוס. ואי מקדש או מצלי של שבת אסור למיעבד עבידתא דהא קבלה לשבת עליה דאמר ליה רב ירמיה בר אבא לרב מי בדלת אמר ליה בדילנא. והיכא דלא שכיח חמרא כלל ושיכרא הוא חמר מדינה מברך ומבדיל על שיכרא. והיכא דקדיש ליה באושפיזיה ואיתרמו ליה אינשי בדוכתא אחרינא דלא גמירי לקדושי הדר מקדש להו דאמר רב אשי (ר"ה כט:) כי הוינן בי רב פפי הוה מקדש לן וכי הוה אתי אריסיה מדברא הדר מקדש להו אמר להוציא אחרים ידי חובתן שפיר דמי. והשתא דקיימא לן מתפלל אדם של מוצאי שבת בשבת ואומר הבדלה על הכוס היכא דאיקלע תשעה באב בחד בשבא דמיתבעי ליה לאפסיקי ממיכל ומשתא מבעוד יום דשבתא מהו לאבדולי כיון דאמר מר בשאר שבתות מתפלל אדם של מוצאי שבת בשבת ואומר הבדלה הכא נמי אומר הבדלה מבעוד יום או דילמא כיון דאילו מבדיל קבליה לתשעה באב כדרב דאמר ליה בדילנא ואיחייב ליה בעינוי דשוייה חול דאמר בין קודש לחול ואיתסר ליה בשתיה דהא אמרינן גבי יום הכיפורים (עירובין מ:) ליקדיש על כוס ולימא זמן ולשתייה כיון דקבליה איתסר ליה עילוי' טו הילכך ליתרח עד דנפיק חד בשבא ומבדיל כד שארי תענית מקמיה דליטעום מידי ושארי תעניתי' ואף על גב דאמר מר מבדיל והולך כל היום כולו כל היום אין טפי לא הני מילי היכא דהוה שארי ליה למיכל אבל הכא דהוה

אסיר ליה למיכל בחד בשבא מבדיל לאורתא דתרין בשבא וכן שליחא דציבורא מבדיל בכנישתא אבל על נורא לא ליבריך דאמר (פסחים קו.) רב יעקב אבל לא על האור וכן תאני שילא מארי אבל לא על האור מאי טעמא כיון דלא הויא שביתה לאור לא מברכינן עילויה. ואין מברכין על האור אלא במוצאי שבתות ובמוצאי יום הכיפורים משום דהוה אסיר לאישתמושי בה אבל בימים טובים דשרי לאישתמושי בנורא לא צריכינן לברוכי על נורא דימים טובים דתנו רבנן (ברכות נג.) אור ששבת מברכינן עליו שלא שבת אין מברכין עליו מאי שבת אילימא שבת מחמת מלאכה הא לא שבת לא מברכינן והתניא אור של חולה של חיה ועששית שהיתה דולקת והולכת כל היום כולו למוצאי שבת מברכין עליהן אמר רב נחמן בר יצחק מאי שבת שבת מעבירה דלא אישתמשו ביה בשבת באיסורא. וכי מברכינן עילוי אור במוצאי יום הכיפורים לא מברכינן אלא עילוי אור ששבת אבל שיצא מן העצים ומן האבנים במוצאי שבת מברכינן עליה הואיל ותחילת בריתו דנורא באפוקי שבתא איברי אבל במוצאי יום הכיפורים לא מברכינן עליה (פסחים נד.) דתני חדא אור היוצא מן העצים ומן האבנים מברכין עליו ותניא אידך אין מברכים עליו לא קשיא הא במוצאי יום הכיפורים הא במוצאי שבת. ומדאורייתא מנלן דמבדלינן על האור (ירושלמי ברכות פ"ח) דכתיב (בראשית א׳:ד׳) וירא אלהים את האור כי טוב ויבדל אלהים בין האור. ואור של כבשן לא מברכינן עליה דלא לנהורא עביד. ואור של תנור ושל כירה בתחילה אין מברכין ובסוף מברכין עליו. פסק ואור של בית הכנסת היכא דאיכא אדם חשוב דמדליק משום ליתיה אף על גב דלא צריך לנהורא לא מברכינן עליה היכא דליכא אדם חשוב לנהורא קא מדליקין ומברכינן עליה (שם) אר"י אין מחזרין על האור כדרך שמחזרין על המצו' ואין מברכין על האור עד שיאותו לאורו ומש"ה פשטינן ידים בהבדלה למיחזא אי איכא נהורא או לא דכיון דלאו בורא האש מברכינן אלא בורא מאורי האש אי איכא נהורא מברך אי לא משתמש לנהורא לא מברך ואי חזאי בחבריה או במידי אחרינא שפיר דמי וכד איכא בשמים ומאור בהבדלה מברך על הבשמים ברישא והדר על מאור (פסחים קג.) דרב הונא בר יהודה איקלע לבי רבא אייתי לקמייהו מאור ובשמים שקל רבא בריך על בשמים ברישא אמר ליה והא בין בית שמאי ובין בית הלל מאור ואחר כך בשמים דתנן בית שמאי אומרים נר ומזון בשמים והבדלה ובית הלל אומרים נר ובשמים מזון והבדלה עאני רבא בתריה זו דברי רבי מאיר אמר רבי יהודה לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על המזון שהוא בתחלה ועל הבדלה שהיא בסוף על מה נחלקו על המאור ועל הבשמים שבית שמאי אומרים מאור

ואחר כך בשמים ובית הלל אומרים בשמים ואחר כך מאור ואמר רבי יוחנן נהגו העם כבית הלל ואליבא דרבי יהודה:

פסק והיכא דמיקלע יומא טבא באפוקי דשבתא מאן דלית ליה חמרא מברך ברישא המוציא והדר אשר קדשנו במצותיו ושהחיינו וכד חזי נורא מברך בורא מאורי האש אבל המבדיל לא לימא דכי תקינו רבנן הבדלה על חמרא תקינו ומן רבנן דאמרי מבדלינן על ריפתא כדרכא השתא הבדלה בלא כוס מבדלינן במקום דצריך למלאכה על שיכרא מבדלינן במקום דלית חמרא הכא נמי לקדושי קא מיכוין וסדר ברכות קא סדר. והיכא דמיקלע יומא טבא בחד בשבא מבדלינן דאמר (חולין קו:) רבי זירא יום טוב שחל להיות באמצע שבת וכו'. יומא טבא במעלי שבתא ושבתא בתריה לא אמרי' הבדלה. דתנו רבנן (פסחים קד.) אומרין הבדלות במוצאי שבתות ובמוצאי יום טוב וי"ה ובמוצאי יום טוב לחולו של מועד ומוצאי שבת ליום טוב אבל לא ממוצאי יום טוב לשבת וממוצאי שבת ליום טוב אומר קידוש והבדלה על חד כסא ואף על גב דקיימא לן בעלמא דאין אומרים שתי קדושות על כוס אחד קידושא והבדלה חדא מילתא היא דאיתמר (פסחים קב:) יום טוב שחל להיות באחד בשבת אביי אמר יקנז"ה רבא אמר יקנה"ז יין קידוש נר הבדלה זמן והלכתא כרבא. (חולין כו:) כיצד מבדילין בין קודש לקודש רבי דוסא אומר בין קודש חמור לקודש הקל ולית הלכתא כוותיה. (ברכות לג.) אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן אנשי כנסת הגדולה תקנו להם לישראל ברכות ותפלות קדושות והבדלות בתחילה קבעוה בתפלה העשירו קבעוה על הכוס חזרו והענו קבעוה בתפלה והן אמרו המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס והמבדיל על הכוס צריך שיבדיל בתפלה. וכן אר"י אמר שמואל המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס. תני ר"ח אריכא קמיה דר"ה המבדיל בחפלה משובח יתר מן המבדיל על הכוס הבדיל בזו ובזו ינוחו ברכות על ראשו. הא גופא קשיא אמרת המבדיל בתפלה משובח יתר מן המבדיל על הכוס אלמא בחדא סגי והדר אמרת הבדיל בזו ובזו ינוחו לו ברכות על ראשו אלמא תרתי בעינן אי נפיק ידי חובתיה כחדא הויא לה אידך ברכה שאינה צריכה ואמר רב ואיתימא רבי שמעון בן לקיש ואמרי לה רב ורבי שמעון בן לקיש דאמרי תרוויהו כל המברך ברכה שאינה צריכה עובר משום לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא אלא אימא אם הבדיל בזו או בזו ינוחו לו ברכות על ראשו. (שם עב) בעו מניה מרב ששת טעה ולא הבדיל לא בזו ולא בזו מהו אמר להו רב ששת תניא חוזר לראש. אמר ליה רבינא לרבא הלכתא מאי אמר ליה כקידושא מה קידוש בתפלה ועל הכוס אף הבדלה נמי בתפלה ועל הכוס. באפוקי שבתא אומר הבדלה בחונן הדעת אפוקי שבתא דהוא יום טוב אומר הבדלה

בתוך אתה בחרתנו דאמר רב יוסף לדידן תקינו לן רב ושמואל מרגליתא בבבל ותודיענו משפטי צדקך ותתן לנו משפטים ישרים ותורות אמת. (פסחים קד.) אמר רב תחליפא בר אבימי אמר שמואל כל הברכות כולן צריך שיאמר מעין חתימתן סמוך לחתימתן בין קדושת שבת לקדושת יום טוב הבדלת. והיכא דמיקלע יום טוב ושבת עם הדדי חתים בתפלה ובקידושא (ביצה יז.) מקדש השבת וישראל והזמנים. (שבת כד:) אמר רבא יום טוב שחל להיות בשבת שליח ציבור היורד בערב שבת לפני התיבה אין צריך להזכיר של יום טוב שאלמלא שבת אין שליח ציבור יורד בערב יום טוב אלא מתחיל קדושת שבת וחתים ברוך מקדש השבת.

(ביצה יז.) תנו רבנן יום טוב שחל להיות בשבת בית שמאי אומרים מתפלל שמונה של שבת בפני עצמו ושל יום טוב בפני עצמו ובית הלל אומרי' מתפלל שבע מתחיל בשל שבת ומסיים בשל שבת ואומר קדושת היום באמצע ר' אומר אף חותם בה מקדש השבת וישראל והזמנים. תני תנא קמיה דרבינא ברוך מקדש ישראל והשבת והזמנים אמר ליה אטו שבת ישראל מקדשי לה הא מקדשא וקיימא אלא אימא ברוך מקדש השבת וישראל והזמנים. אמר רב יוסף הלכתא כרבי וכדתריץ רבינא ואף על גב דקיימא לן בעלמא אין חותמין בשתים הני מילי בחדא מילתא כגון בונה ירושלים ומושיע ישראל אבל שבת ויום טוב דתרתי מילי נינהו חתמינן דתנו רבנן (ברכות מט.) רבי אומר אין חותמין בשתים ואיתיביה לוי לר' על הארץ ועל הפירות ארץ דמפקא פירות על הארץ ועל המזון ארץ דמפקא מזון מקדש ישראל וראשי חדשים ישראל דמקדשי לחדשים מקדש ישראל והזמנים ישראל דמקדשי לזמנים מקדש השבת וישראל והזמנים אמר ליה חוץ מזו ומאי שנא התם נחמה הוא. ודקאמר רבי לא מיבעי ליה למיחתם אלא בחדא אבל בתרתי לא כגון בונה ירושלים ומושיע ישראל דחדא מילתא היא אבל הכא שבת ויום טוב או שבת וראש חדש חתים בשתים. ונשים ועבדים אף על גב דקידוש היום זמנא קבע ליה וקיימא לן כל מצות עשה שהזמן גרמא נשים ועבדים פטורין גבי קידוש היום חייבין דאמר רב אדא בר אהבה (ברכות כ:) נשים חייבות בקידוש היו' דבר תורה ומפרש רבה טעמיה אמר קרא זכור ושמור כל שישנו בשמירה ישנו בזכירה ונשים ועבדים הואיל ואיתנון בשמירה דשבת איתנון נמי בזכירה ואע"ג דמדכר קדושת היום בתפלה ועילוי כסא מיבעי ליה לאדכורי בברכת המזון דתנו רבנן (פסחים קה.) לילי שבת ולילי יום טוב יש בהן קדושה על הכוס ויש בהן הזכרה בבהמ"ז שבת ויום טוב אין בהן קדושה על הכוס ויש בהן הזכרה בברכת המזון. ואמרינן שבת ויום טוב משכחת לה ויש בהן קדושה על הכוס דאי לא קדיש באורתא מקדש ביממא ואמרי' אין ה"נ דאי לא קידש לא

קתני. ואפילו ר"ח וחולו של מועד דלית בהו קדושה על הכוס בברכת המזון מדכרינן דתני רבי אושעיא (שבת כד.) ימים שיש בהן קרבן מוסף כגון ראש חדש וחולו של מועד בערבית ושתרית ומנחה מתפלל שמונה עשרה ואומר מעין המאורע בעבודה ואם לא אמר מחזירין אותו ואין בהן קדושה על הכוס ויש בהן הזכרה בברכת המזון פסק והיכא (ברכות מט.) דאישתלי ולא אידכר דשבתא ודיומא טבא בברכת המזון אי לא אדכר עד דסיים ברכת המזון אי נמי אידכר בתר דפתח הטוב והמטיב הדר לרישא ומדכר דשבת או דיום טוב. ואי אידכר בתר דסיים בונה ירושלים מקמי דפתח בהטוב והמטיב אי שבתא הוא מברך ברוך אשר נתן שבתות למנוחה לעמו ישראל לאות ולברית ברוך מקדש השבת ופתח בהטוב והמטיב. ואי יום טוב הוא מברך ברוך אשר נתן ימים טובים לעמו ישראל לשמחה ולזכרון ברוך מקדש ישראל והזמנים ואי יום טוב ושבת עם הדדי אומר ברוך אשר נתן שבתות למנוחה וימים טובים לעמו ישראל לאות ולברית לשמחה ולזכרון ברוך מקדש השבת ישראל והזמנים. ואי טעה בראש החדש בברכת המזון ולא אדכר יעלה ויבוא אי סיים בונה ירושלים ולא פתח בהטוב והמטיב ואידכר אומר ברוך אשר נתן ראשי חדשים לעמו ישראל לזכרון ברוך מקדש ישראל וראשי חדשים ואומר ברוך הטוב והמטיב ומסיים ברכתיה ואי פתח ליה בהטוב והמטיב או דסיים ברכתיה ולא אידכר דראש חדש לא מהדרינן ליה (ואי לא פתח בהטוב והמטיב ואידכר דלא אדכר דראש חדש מוסיף ואומר ברוך אשר נתן מנוחה) דכי אתא רב דימי אמר רב חתים בר"ח מקדש ישראל וראשי חדשים (לעמו ישראל) ואי שבת ור"ח עם הדדי וטעה ולא הזכיר שתיהן אומר ברוך אשר נתן שבתות למנוחה [לעמו ישראל וראשי חדשים] לזכרון ברוך מקדש השבת וישראל וראשי חדשים. ומאי טעמא בראש החדש כי פתח בהטוב והמטיב גומר את כל הברכה ואין חוזר לראש ובשבת ויום טוב חוזר לראש משום דשבת ויום טוב לא סגי דלא אכיל דכתיב וקראת לשבת עונג וימים טובים ושמחת בחגך וכי פתח בהטוב והמטיב חוזר לראש אבל ראש חדש דאי בעי אכיל ואי לא בעי לא אכיל לא מהדרינן ליה דאמר רב אידי בר אבין אמר רב עמרם [אמר רב נחמן] אמר שמואל טעה ולא הזכיר של ראש חדש בתפלה חוזר בברכת המזון אין חוזר אמר ליה רב אידי בר אבין לרב עמרם מאי שנא תפלה ומאי שנא ברכת המזון אמר ליה אף לדידי קשיא לי ושאילתיה לרב נחמן ואמר לי ממר שמואל לא שמיע לי אלא היינו טעמא תפלה דחובה היא מחזירין אותו ברכת המזון דאי בעי אכיל אי בעי לא אכיל לא מהדרינן ליה אלא מעתה שבתות וימים טובים דלא סגי ליה דלא אכיל הכי נמי דמהדרינן ליה אמר ליה אין דאמר רבי שילא אמר רב טעה חוזר לראש והא רב הונא אמר רב טעה אומר ברוך

אשר נתן אמר ליה הא איתמר עלה אמר רב מנשיא בר תחליפא אמר רב לא שנו אלא שלא פתח בהטוב והמטיב אבל פתח בהטוב והמטיב חוזר לראש. (שם לג.) טעה ולא הזכיר גבורת גשמים בתחית המתים ושאלה בברכת השנים מחזירין אותו הבדלה בחונן הדעת אין מחזירין אותו מפני שיכול לומרה על הכוס לית ליה כוס הדר.

פסק ואי לית ליה חמרא מייתי עינבי ועצר להדן במעלי שבתא ובמעלי יומא טבא ולאורתא מקדש עליה דאמר רבה (ב"ב צז:) סוחט אדם אשכול של ענבים ואומר עליו קידוש היום הואיל וגבי נזיר קרוי יין דכתיב מכל אשר יעשה מגפן היין והיכא דלא שכיח חמרא מייתי ענבי יבישתא דכמישן בגופנייהו ותארי להו במיא ועצר להו ומברך עלוהי ברוך בורא פרי הגפן דתניא יין כושי ברק אליוסטן ושל מרתף דרתח במעצרתיה ושל צימוקים ענבי יבישתא לא יביא ואת הביא כשר לגבי מזבח וכל היכא דאמרינן את הביא כשר מברכינן עליה בורא פרי הגפן וכן הלכה. פסק וחמרא דכי לא מזיג במיא פליגי בה רבי אליעזר ורבנן דתנן אין מברכין על היין עד שיתן לתוכו מים דברי רבי אליעזר וחכמים אומרים מברכין ותנו רבנן (ברכות נ.) היין בזמן שלא נתן לתוכו מים מברכין עליו בורא פרי העץ ואין נוטלין ממנו ומשנתן לתוכו מים מברכין עליו בורא פרי הגפן ונוטלין הימנו לידים דברי רבי אליעזר וחכמים אומרים בין כך ובין כך מברכין עליו בורא פרי הגפן ואין נוטלין הימנו לידים בזמן שלא נתן לתוכו מים אין נוטלין ממנו לידים דסבירא ליה לרבי אליעזר דלאו משקה הוא נתן לתוכו מים נוטלין ממנו לידים דהוה ליה משקה. אמר רבי יוסי בר' חנינא מודים חכמים לרבי אליעזר בכוש של ברכה שאין מברכין עליו עד שיתן לתוכו מים מאי טעמא אמר רבי אושעיא בעינן מצוה מן המובחר וחכמים אומרים בין כך ובין כך מברכין עליו בורא פרי הגפן ואין נוטלין ממנו לידים מברכין עליו דמשקה הוא ואין נוטלין הימנו לידים מפני הפסד אוכלין והלכתא כרבנן דאמרי עד שלא נתן לתוכו מים נמי מברכין עליו בורא פרי הגפן ואין נוטלין הימנו לידים ואף על גב דקא אמרינן כמאן אזלא הא דאמר שמואל עושה אדם כל צורכו בפת כרבי אליעזר וקיימא לן הלכתא כשמואל הני מילי במידי דלא מימאיס אבל במידי דמימאיס לא ודקא אמרינן הלכתא כרבנן דאמרי עד שלא נתן לתוכו מים מברכן עליו בורא פרי הגפן למאי חזי אמר רבי זירא חזי לקריאטי. ואיתמר נמי לענין ארבעה כוסות של פסח (פסחים קח:) אמר רב יהודה אמר שמואל ארבע כוסות הללו צריך שיהא בהן כדי מזיגת כוס יפה ומאי כוס יפה כוס של ברכה שתאן חי יצא שתאן בבת אחת יצא השקה מהן לבניו ולבני ביתו יצא שתאן חי יצא אמר רבא ידי יין יצא ידי חירות לא יצא מדקאמר רבא ידי יין יצא אלמא אחי למי מברכינן עליה ברכת היין. (ב"ב צז.) ואמר רב זוטרא בר

טובי' אמר רב אין אומרים קידוש היום אלא על היין הראוי לנתך על גבי המזבח לאפוקי שריחו רע דסני ריחיה ולאפוקי מגולה ואף על גב דשפייה במסננת אפילו הכי הקריבהו נא לפחתך. (שבת עז.) וכוס של ברכה צריך שיהא בו רובע רביעית כדי שימזגנו ויעמוד על רביעית דאמר רבא כל חמרא דלא מקבל על חד תלתא מיא לאו חמרא הוא:
סליקו להו הלכות קידוש והבדלה

סימן ג

פרק ראשון

(פאה פ"א) אלו דברים שאין להם שעור הפאה והבכורים והראיון. אין פוחתין לפאה משששים אף על פי שאמרו אין לפאה שיעור ואף על גב דרב ושמואל (חולין קלז:) דאמרי תרוייהו פאה משששים מפרקינן לא קשיא כאן בארץ כאן בחוצה לארץ בארץ אין לה שיעור בחוצה לארץ בששים מאי טעמא בארץ אין לה שיעור משום דכתיב לא תכלה פאת שדך והויא לה דאורייתא ולא כתיב בה שיעורא ובחוצ' לארץ מדרבנן היא וכיון דמדרבנן היא אוקמוה רבנן בששים. וכל מיני דבני קצירה נינהו כגון חטה ושעורה וכוסמין ואורז ודוחן ופולין ושאר מינין דדמו להו מיחייבי בפאה מדאורייתא מאי טעמא דכתיב את קציר ארצכם מידי דבר קצירה אין מידי דלאו בר קצירה לא ושאר מיני ירקות לא מיחייבי בפאה דאמור רבנן (פסחים נו:) באנשי יריחו נותנין פאה לירק שלא ברצון חכמים היו עושין ותניא בן בוהיין נותן פאה לירק בא הפשתים והקנבוס שטרפן זה בזה השיראין והכלך אין בהן משום כלאים אבל אסורין מפני מראית העין. הכרים והכסתות אין בהן משום כלאים ובלבד שלא יהא בשרו נוגע בהן. ואין עראי לכלאים. לא ילבש כלאים על גבי עשרה אפילו לגנוב את המכס. מטפחות ידים ומטפחות ספרים מטפחות ספג אין בהן משום כלאים ורבי אליעזר אוסר מטפחות הספרים אסורות משום כלאים תכריכי המת ומרדעת של חמור אין בהן משום כלאים לא יתן המרדעת על כתפו אפילו להוציא עליה את הזבל. מוכרי כסות מוכרין כדרכן ולא יתכוונו בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים והצנועין מפשילין במקל. תופרי כסות תופרין כדרכן ובלבד שלא יתכוונו בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים והצנועין תופרין בארץ. אין אסור משום כלאים אלא טווי ואריג שנאמר לא תלבש שעטנז דבר שהוא שוע טווי ונוז רבי שמעון בן אלעזר אומר נלוז ומליז הוא את אביו שבשמים עליו.
(נדה סא:) תנו רבנן בגד שאבד בו כלאים לא ימכרנו לגוי ולא יעשנו מרדעת לחמור אבל עושה אותו תכריכין למת אמר רב יוסף זאת אומרת מצות בטלות לעתיד לבא אמר ליה

אביי והאמר רבי ינאי לא שנו אלא לסופדו אבל לקוברו אסור הא איתמר עלה אמר רבי יוחנן אפילו לקוברו ואזדא רבי יוחנן לטעמיה דאמר רבי יוחנן מאי דכתיב במתים חפשי כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצות. אמר רפרם בר פפא אמר רב חסדא בגד שאבד בו כלאים צובע ומותר אמר ליה רבא לרפרם מנליה לסבא הא אמר ליה מתנית' היא וחכמים אומרים בודק עד שמגיע לסלע או לבתולה ואי ליכא אי מר עורב בא ונטלה עכבר בא ונטלה ועמרא וכיתנא בהדדי לא סליק בהו ציבעא ומדלא ידיע אימר מנתר נתר. אמר רב אחא בריה דרב יוסף משמיה דמר זוטרא מאן דאבד ליה חוטא דכיתנא בגלימא דעמרא ונתקיה ולא ידיע אי אינתיק או לא שפיר דמי דמדאורייתא שעטנז כתיב עד שיהא שוע טווי ונוז ורבנן הוא דגזרו ביה וכיון דנתקי נתקי מתקיף לה רב אשי אימא או שוע או טווי או נוז והלכתא כמר זוטרא מדאפקינהו קרא בחדא מילתא. (ביצה טו.) אמר רב הונא בריה דרב יהושע האי נמטא גמדא דנרש שריא. אמר רב פפי עדילרין אין בהם משום כלאים אמר רב פפא הני צררי דזוזי ודפשיטי אין בהן משום כלאים דבזרוני יש בהן משום כלאים רב אשי אמר הני נמי אין בהן משום כלאים אין דרך חימום בכך דאמר עולא מפני מה אמרו וילון אסור מפני שהשמש מתחמם כנגדו. פסק (שם) ואסיר לארבועי כלאים סוסיא על חמרא וחמרא על סוסיא שנאמר את חקתי תשמרו וגו' וכן למלאכה לא שנא בהמה וחיה ולא שנא עוף ולא מיבעיא כמכחול בשפופרת דאסיר אלא אפילו מנקט חמרתא קמי סוסיא אסיר ולא מיבעיא מנקט חמרא קמי סוסיא דאסיר (ב"מ צא:) אלא אפילו ליחודיה לחמרא גבי סוסיא בביתא אסיר ואף על גב דאיכא סוסתא גבי סוסיא דאמור רבנן שביק בת מינו ואזיל על דלאו בת מינו. פסק ואסיר למימר לגוי לארבועי כלאים דתניא (סנהדרין נו:) רבי אליעזר בן יעקב אומר אף על הכלאים נצטוו בני נח ומותרין בני נח ללבוש כלאים ולזרוע כלאים ואסורין בהרבעת בהמה ובהרכבת האילן. (קדושין לט.) אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן לוקין על כלאים בחוצה לארץ דבר תורה (ב"מ צא.) אמר רב פפא הני תרי מילי בעו מינאי דבי פפא בר אבא ואורי להו חדא כהלכתא וחדא דלא כהלכתא מהו ללוש את העיסה בחלב ואסרי להו כהלכתא דתניא אין לשין את העיסה בחלב ואם לש כל הפת כולה אסורה מפני הרגל עבירה כיוצא בו אין טשין את התנור באליה ואם טש כל הפת כולה אשורה עד שיוסק התנור. מהו להכניס מין ושאינו מינו ואסרי להו דלא כהלכתא דאמר שמואל במנאפים עד שיראו מנאפים בכלאים עד שיכניס כמכחול בשפופרת. וכן מיחרש בתורתא וחמרתא אסיר שנא' לא תחרוש בשור ובחמור ולא מיבעיא מיכרב ומיזרע דאסיר אלא אפי' מיצמדינון בנירא ואחותי מאני עלייהו ומידברינון בחוטרא אסיר (שם צ:) ואפי' לרבי שמעון בן לקיש

דאמר אינו לוקה הני מילי מילקא הוא דלא לקי אבל איסורא איכא. (קידושין לט. חולין קטו.) אמר שמואל מה בהמתך דאפילו בחוצה לארץ אף הרכבת האילן דאתיא מניה אפילו בחוצה לארץ מה בהמתך דהיוצא ממנה מותר מדמעיט רחמנא כלאים לגבוה הא להדיוט שרי אף הרכבת אילן נמי היוצא ממנו מותר. (ב"מ צא:) אמר רב יהודה מין במינו מותר להכניס כמכחול בשפופרת והלכתא שביעית בזמן הזה נוהגת בארץ ישראל בין בזרעים בין באילנות ואסור לאכול מפירות שביעית אחר זמן ביעור:
סליקו להו הלכות כלאים

סימן ד

(חלה פ"א) אלו דברים שחייבין בחלה החטין והשעורין והכוסמין ושבולת שועל ושפון. ושיעור עיסה דמיחייב לאפרושי ממנה חלה קפיזא בדפירי דהאוי מקוק וארבע כולי בדבצרה דהאוי ארבעין ותלת ביעי וחומשא דביעתא. והיכא דאפה פלגיה ופלגיה דקפיזא ונסחנון ורממן לחד סלא מיחייבי בחלה דתנן (פסחים מח:) רבי אליעזר אומר הרודה ונותן לסל הסל מצרפן לחלה ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי אליעזר. ועיסה מדאורייתא לא טבלה לחלה עד דהויא חמשת רבעים ועוד בציר מהכי לא מיחייב בחלה. והיכא דלש עשרין קפיזי בחד אגנא לא מפריש אלא חדא חלה ואתו רבנן תקינו עין יפה אחד מעשרים וארבעה ולמכור בשוק אחד מארבעים ושמונה והני מילי בחלת ארץ ישראל דרבנן וכמאן דסבירא ליה דחלת ארץ ישראל בזמן הזה מדרבנן אבל חלת חוצה לארץ מדאורייתא דהיכא דלש כמה גריוי בחדא עיסה לא מפריש אלא חדא חלה. וכד שקלה איתתא מאגנא תרומה צריך לברוכי אשר קדשנו במלותיו וצונו להפריש חלה. ובתר דשדיא לה בתנורא תפריש אחריתי בלא ברכה ומדאמרה הדא חלתא אסורה לזרים. והיכא דאפה ולא אפריש לא תרומה ולא חלה אי נמי אפריש חלה ולא אפריש תרומה שקיל חדא ריפתא ואכיל לה כהן קטן אפריש תרומה ולא אפריש חלה שקיל חדא ריפתא ואכיל לה אפילו כהן גדול דאמר שמואל (בכורות כז.) אין תרומת חולה לארץ אסורה אלא במי שטומאה יוצאה עליו מגופו והני מילי באכילה אבל בנגיעה לא מדקאמר אינה אסורה בנגיעה אמר רבינא הולכך נדה קוצה לה ואכיל לה כהן קטן או מאן דטביל לקריו והיכא דליכא קטן שקלה פורתא בריש מסא ושדיא בתנורא ומיפרש' אחריתי כדי שלא תשתכח תורת חלה ואכיל לה אפילו כהן גדול. ותרומה ומעשרות בזמן הזה נוהגין בארץ ישראל וחלה בא"י אין מפרישין אלא אחת ושורפין אותה. (יבמות פז.) בת כהן שנישאת לישראל לא תאכל בתרומה מת ולה הימנו בן לא תאכל בתרומה

נשאת ללוי תאכל במעשר מת ולה ממנו בן תאכל במעשר נישאת לכהן תאכל בתרומה מת אביו ומצא עניים שהן טעונין ועומדין על פתח גנה אמר להם בני השליכו מעליכם ואני נותן לכם כפלים במעשר ולא מפני שעינו צרה אלא שאמרו חכמים אין נותנין פאה לירק. אבל מיני אילנות ודאי מיחייבי בפאה דתנן ובאילן האוג והחרובין וכו'. כל מידי דבר אכילה ניהו וצריך לנטירותא ומינטר ומילקט לאלתר בהדי הדדי ומכנש משתא לשתא ההוא ודאי מיחייב בפאה דתנן (פאה שם פסחים שם) כלל אמרו בפיאה כל שהוא אוכל ונשמר וגידוליו מן הארץ ולקיטתו כאחת ומכניסו לקיום חייב בפאה אוכל למעוטי סטים וקוצה. נשמר למעוטי הפקר. וגידוליו מן הארץ למעוטי כמהים ופטריות. ולקיטתו כאחד למעוטי תאנה וכל דדמי ליה. ומכניסו לקיום למעוטי ירק. והיכא דאיכא נמי מידי דמינטר על ידי דבר אחר מיחייב בפאה דתניא נותנין פאה ללפת ולקפלט רבי שמעון אומר אף לכרוב ותניא אידך נותנין פאה ללפת ולכרוב רבי יוסי אומר אף לקפלט. ואמרינן נימא תלתא תנאי הוו מאי אף אלפת ותנא קמא דרבי יוסי היינו ר' שמעון ותנא קמא דרבי שמעון היינו רבי יוסי. ומאי ניהו היינו ירקות דמיכנסן לקיום כגון בצלים וראשי לפתות וכל דדמי להו. פסק והיכא דאיכא מיני זרעים דלא מיפסקי כולהו בחדא פאה סגי להו מ"ט דשדה אחת מיקרי דפאת שדך אמר רחמנא ולא שתי פאות וכיון דלא מיפסקי שדה אחת נינהו. והיכי דמי הפסקה כדתנן (פאה פ"ב) אלו מפסיקין לפאה הנחל והשלולית דרך היחיד ודרך הרבים ושביל היחיד ושביל הרבים הקבוע בימות החמה ובימות הגשמים הבור והניר וזרע אחר הקוצר לשחת מפסיק דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אין מפסיקין אלא אם כן חרש. ואף על גב דפליגי רבנן עליה דרבי מאיר (מנחות עא:) הלכתא כרבי מאיר דאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן רבי מאיר בשיטת רבי שמעון אמרה דאמר אף יקצור ויאכיל משהביאה שליש ומתקינן מסקנא דשמעתין רבי מאיר בשיטת רבי עקיבא אמרה דתנן המנמר את שדהו ושייר בו קלחים לחים רבי עקיבא אומר פאה מכל אחד ואחד וחכמים אומרים מאחד על הכל. (פאה פ"ג) ומודים חכמים לרבי עקיבא בזורע שבת או חרדל בשלשה מקומות שהוא נותן מכל אחד ואחד. פסק והיכא דשבק פאה ואכלוה קמצי א"נ תברתה זיקא או ברדא או רדיוהא שושמאני צריך לאותובי חלופה דתניא בברייתא אכלה חגב קרסמוה נמלים שברתה הרוח הכל מודים חרש מפסיק לא חרש אינו מפסיק ואמרינן מאן הכל מודים ר"מ ואוקימנא בשלא הביאה שליש ואמרינן ר"מ בשיטת ר' יהודה אמרה דאמר אף לאדם נמי הויא קצירה וכיון דהוו להו ר"מ ור' יהודה חדא שיטתא הילכתא כוותייהו ואמרי' אמר ר"י אמר שמואל לא שנו אלא במנמר לקליות אבל במנמר לאוצר לא ואע"ג

דכי אתא רבין א"ר יוחנן מחייב היה ר' עקיבא אף במנמר לאוצר ר"מ סבר לה כר' עקיבא בחדא ופליג עליה בחדא. פסק והיכא דאיכא תרי מיני ופלגינהו לשני גרנות מיחיי' כל חד וחד בפאה באפי נפשיה כתנן (שם פ"ב) מעשה שזרע ר"ש איש המצפה לפני ר"ג ועלו ללשכת הגזית ושאלו ואמר נחום הלבלר מקובלני מר' מייאשא שקבל מאבא שקבל מן הזוגות שקבלו מן הנביאים הלכה למשה מסיני בזורע שדהו שני מיני חיטין אם עשאן גורן אחד נותן פאה אחת שני גרנות נותן שתי פאות. פסק והיכא דזרע במדבר או בהר או בבקעה במקום דלא שכיחי בני אדם לא מיחייב בפאה דאמרי' (חולין קלד.) לוי זרע בכישאר לא הוה איכא עני למיתב ליה פאה אתא לקמיה דרב ששת א"ל תניתוה לעני ולגר תעזוב אותם אבל לא לעורבים ולא לעטלפים ותיפוק לי דהוה ליה יאוש כיון דלא ידעין הוה ליה יאוש שלא מדעת ולא הוי יאוש וכל מאן דמיחייב בפאה מיחייב בלקט ושכחה בפאה מ"ט דכתיב לא תכלה פאת שדך לקצור וכתיב בלקט ולקט קצירך וגמר קצירה דלקט מקצירה דפאה ובשכחה נמי כתיב כי תקצור וגמר קצירה קצירה מדפאה. פסק (גיטין מז.) והיכא דזבן שדה מגוי כשהיא זרועה ועדיין לא הביאה שליש מיחייבא בפאה מ"ט דכיון דהביאה שליש ביד ישראל בתר קצירה אזלינן (פאה פ"ב חולין קלד.) והיכא דאיכא גר שנתגייר והיתה לו שדה זרועה ועדיין לא נקצרה עד שנתגייר מיחייבא בפאה מ"ט דבתר קצירה אזלינן ולא מתבעי למישבק פאה אלא בסוף שדה כי היכי דתתדע דפאה ניהי. (שם קלא:) ולא מיתבעי ליה למיהוי ליה בגוה טובת הנאה לא בלקט ולא בשכחה מ"ט דעזיבה כתיב בהו. ולא מתבעי ליה היכא דאית ליה פאה למימר ליה לקריביה עני איתא שקליה את להא פאה דתניא (שבת קג.) אר"ש מפני ארבעה דברים אמרה תורה אל יניח אדם פאה אלא בסוף שדהו מפני גזל עניים ומפני בטול עניים ומפני מראית העין ומפני הרמאין. מפני גזל עניים שלא יראה שעה שאין שם אדם ויאמר לקרובו עני לך קח פאה זו. מפני בעול עניים כיצד שלא יהו עניים יושבין ומשמרין ואומרים מתי יניח בעל הבית פאה מתי יניח פלוני פאה אלא מתיך שהוא בסוף הולך ועושה מלאכתו ובא ונוטלה באחרונה. ומפני מראית העין כיצד שלא יהו עוברין ושבין אומרי' תבא מארה לפלוני שלא הניח פאה בשדהו שהרי אמרה תורה לא תכלה פאת שדך לקצור. ומפני הרמאין כיצד שלא יאמרו כבר נתננו שלא יניח את היפה ויתן את הרעה ואע"פ שאין לפאה שיעור ללקט ושכחה יש להן שעור וכמה שעורן כדתנן (פאה פ"ו) שתי שבלים לקט שלש אינן לקט שני עמרין שכחה שלשה אינן שכחה ולקט ושכחה שיש להן שעור כתיב בהן מתן שכר וכתיב בהן פורענות מתן שכר למען יברכך פורענות לעני ולגר תעזוב אותם אני ה' אלהיכם אמרו חכמים כל מצוה שכתוב בה אני ה'

אלהיכם אמר הקב"ה אני שנגליתי במצרים והבחנתי בין טיפה של בכור לטיפה שאינה של בכור אני עתיד ליפרע מעוברי' על המצות ואני עתיד לשלם שכר לעושה מצות:

סימן ה

(כלאים פ"ח) כלאי הכרם אסורין לזרוע ולקיים ואסורין בהנאה כלאי זרעים אסורין לזרוע ולקיים ומותרין באכילה כלאי בגדים מותרין לכל דבר ואינן אסורין אלא ללבוש כלאי בהמה מותרים לגדל ולקיים ואינן אסורין אלא להרביע כלאי בהמה אסורין זה עם זה בהמה עם בהמה ובהמה עם חיה וחיה עם חיה וחיה עם בהמה טמאה עם טמאה וטהורה עם טהורה טמאה עם טהורה וטהורה עם טמאה אסורין לחרוש למשוך ולהנהיג רבי יהודה אומר כל הנולדים מן הסוס אף על פי שאביהן חמור מותרין זה עם זה וכל הנולדים מן החמור אף על פי שאביהן סוס מותרין זה עם זה אבל הנולדים מן הסוס עם הנולדים מן החמור אסורין זה עם זה. (שם פ"ט) אין אסור משום כלאים אלא צמר ופשתים ואין מטמא בנגעים אלא צמר ופשתים ואין הכהנים לובשים לשמש במקדש אלא צמר ופשתים צמר גמלים וצמר רחלים שטרפן זה עם זה אם רוב מן הגמלים מותר אם רוב מן הרחלים אסור מחצה על מחצה אסור וכן ולה ממנו בן תאכל בתרומה מת בנה מכהן לא תאכל בתרומה מת בנה מלוי לא תאכל במעשר מת בנה מישראל חוזרת לבית אביה ועל זה נאמר ושבה אל בית אביה וגו'. בת ישראל שנישאת לכהן אוכלת בתרומה מת בעלה אינה אוכלת בתרומה יש לה זרע הימנו אוכלת בשביל בנה שנאמר ויליד ביתו הם יאכלו בלחמו מת בעלה והניחה מעוברת אינה אוכלת יליד מאכיל עובר אינו מאכיל נשאת לישראל אף על גב דאית לה בן מכהן לא אכלה מת בעלה ישראל ולה הימנו בן לא אכלה ודאי מת בנה מישראל חוזרת ואוכלת בשביל בנה מכהן. אלמנת כהן שמת בעלה ואין לה בנים הימנו ויש לה בנות אף על פי שהלכו הבנות ונשאו לישראל כיון שהיא יושבת ברשותו אוכלת בנותיה אין אוכלות משום דיתבן תותי ישראל ואע"ג דשכיבו להו גברייהו ואית להו זרע מינייהו לא אכלן ואימייהו כמה דיתבה בשמא דבעלה אכלה. (שם צט.) כהנת שנתערבו ולדיה בולד שפחתה הרי אלו אוכלין בתרומה וחולקין חלק אחד על הגרן ואין מיטמאין למתים ואין נושאין נשים בין כשרות בין פסולות הגדילו התערובות ושחררו זה את זה נושאין נשים הראויות לכהונה ואין מיטמאין למתים ואם נטמאו אין סופגין את הארבעים אין אוכלין בתרומה ואם אכלו אין משלמין קרן וחומש אין חולקין על הגרן ואין מוכרין את התרומה ואם מכרו הדמים שלהן. אין חולקין בקדשי מקדש ואין נותנין להם קדש ואין מוציאין שלהם מידם ופטורין מן הזרוע ולחיים וקיבה

ובכוריהם יהיו רועים עד יסתאבו ונותנין עליהם חומרי ישראל וחומרי כהנים. חלק אחד ס"ד אימא חלק כאחד. (שם ק.) הגדילו התערובות ושחררו זה את זה שחררו דיעבד אלא אמר רבא הכי קאמר הגדילו התערובות משחררין זה את זה דאם כן לישא שפחה אינו יכול בת חורין אינו יכול. ונותנין עליהם חומרי ישראל וחומרי כהנים למאי הלכתא אמר רב פפא למנחתן שנקמצת כמנחת ישראל ואינה נאכלת כמנחת כהנים הא כיצד הקומץ קרב בעצמו ושירי' קרבין בעצמן. וכהנים מיחייבי לאפרושי חלה ואכלי לה אינון. עומר הואי ארבעין ותלת ביעי וחומשא וכן לחלה וכן למצה סאה הויא קמ"ד ביעי. רביעית של תורה ביצה ומחצה ולוג ארבע רביעיות שהן שש ביצים דתנן (מנחות פז:) לוג וחצי לוג ורביעית אלמא רביעית חד מן ארבע ללוג. (שם פט. הוריות יא:) הין י"ב לוג דכתיב זה לי זה לי בגימטריא תריסרי לוגין נמצא הין שמונה וארבעים רביעיות שהן ע"ב ביצה. קב ארבע לוגין שהן שש עשרה רביעיות שהן כ"ד ביצים. ומנלן דקב ארבע לוגין דתנן (עדיות פ"א) הלל אומר מלא הין מים שאובין פוסלין את המקוה (תוספתא שם) וכמה הין שנים עשר לוג שמאי אומר תשעת קבין שהן ל"ו לוג אלמא קב ארבע לוגי הואי. ולוגא ממאי דארבע רביעתא הוי דתניא הין וחצי הין ושלישית ההין ורביעית ההין ולוג וחצי לוג ורביעית. סאה ששת קבין שהן שני הינין שהן כ"ד לוגין שהן צ"ו רביעיות שהן קמ"ד ביצים. (מנחות עז.) איפה שלש סאין שהן י"ח קבין שהן שש (עשרה) הינין שהן ע"ב לוגין שהן רפ"ח רביעיות שהן תל"ב ביצים שיעור חלה עומר שהיא עשירית האיפה שהן מ"ג ביצים וחומש ביצה וכן למצה. רביעית של תורה אצבעיים על אצבעיים וברום אצבעיים וחצי אצבע וחומש אצבע דתניא ורחץ במים במי מקום כל בשרו מים שכל גופו עולה בהן וכמה הן אמה על אמה ברום שלש אמות ושערו חכמים מי מקוה ארבעים סאה סאה ששה קבין קב ארבע לוגין לוג ארבע רביעיות אמה ששה מפחים טפח ארבע אצבעות בגודל אמה על אמה ברום שלש ארבעים סאה חציין אמה על אמה ברום אמה ומחצה עשרים סאה. חציין אמה על אמה ברום נכי רבע אמה שהן ד' טפחים ומחצה עשר סאין. [חציין אמה על חצי אמה ברום ד' טפחים ומחצה חמש סאין]. חציין חצי אמה על חצי אמה ברום ד' טפחים ומחצה שתי סאין ומחצה דהוו ט"ו קבין נמצאו ג"ט על ג"ט ברום ד' טפחים ומחצה שתי סאין ומחצה דהוו ט"ו קבין נמצאו שלשה טפחים על שלשה טפחים ברום שני טפחים ורבע שבעה קבין ומחצה. חציין שלשה טפחים על טפח ומחצה ברום שני טפחים ורובע ארבעה קבין נכי ריבעיה דהוו חמשה עשר לוגין. חציין טפח ומחצה על טפח ומחצה ברום שני טפחים ורובע שבעה לוגין ומחצה. שש אצבעות על שש אצבעות ברום תשע אצבעות. ז' לוגין ומחצה חציין שש

אצבעות על שלש ברום תשע אצבעות ד' לוגין נכי ריבעיה דהוו חמש עשרה רביעיות וכמה הן אצבעות שש על שלש ברום תשע מאה ושש ושתים נמצאו קס"ב אצבעות לט"ו רביעיות חלקם י"א אצבעות חסר חומש לכל רביעית נמצאת רביעית של תורה אצבעיים על אצבעיים ברום אצבעיים וחצי אצבע וחומש אצבע. (פסחים קט.) אמר רבי יצחק קסטא דמוריאסא דהות בציפורי היא הויא לוגא למקדשא ובה משמרין רביעית של פסח. אמר רבי יוחנן תמניתא קמייתא דהות בטביריא דהות יתירה על דא רביעית ובה משעריו רביעית בפסח. (סוטה כג.) כהנת מתחללת ואין כהן מתחלל דאמר קרא ולא יחלל זרעו זרעו מתחלל והוא אין מתחלל כהנת מטמאה למתים ואין כהן מיטמא למתים דאמר קרא אמור אל הכהנים בני אהרן בני אהרן ולא בנות אהרן. האיש מדיר את בנו בנזיר ואין האשה מדרת את בנה בנזיר אמר רבי יוחנן הלכה היא בנזיר. האיש מגלח על נזירות אביו ואין האשה מגלחת על נזירות אביה אמר ר' יוחנן הלכה היא בנזיר. האיש מוכר את בתו ואין האשה מוכרת את בתה שנא' וכי ימכר איש את בתו לאמה. האיש מקדש את בתו ואין האשה מקדשת את בתה שנאמר את בתי נתתי לאיש הזה. האיש נסקל ערום ואין האשה נסקלת ערומה שנאמר ורגמו אותו אותו בלא כסותו הא אותה בכסותה. האיש נתלה ואין האשה נתלת שנא' ותלית אותו ולא אותה האיש נמכר בגנבתו ואין האשה נמכרת בגנבתה שנאמר ונמכר בגנבתו:

סליקו להו הלכות חלה

סימן ו

ואסיר לאתהנויי מאיסורי הנאה ופירי דערלה דאסר רחמנא לא שנא באכילה ולא שנא בהנאה אסירי כדתניא (פסחים כב:) ערלים לא יאכל אין לי. אלא איסור אכילה מנין שלא יהנה ממנו ולא יצבע בו ולא ידליק בו את הנר תלמוד לומר וערלתם ערלתו ערלים לרבות את כולם וכי אסירי פירי אבל לולבי גפנים ואטרפא ואתרוג דאיכא אינשי דאכלי שרו דתנן (ערלה פ"א) העלין והלולבין והקנוקנות מותרין באכילה ודאי מידי דמינטר ליה לפירי כגון קליפתא דשיגרי ואמגוזי וקשיאתא אסיר למישגר ובשולי בהו. קליפאתא דרומני דבעי למיצבע בהו. וביני (נ"א ודדני) דפום רומנא דתנן (שם) קליפי רימון והנץ שלו קליפי אגוזים והגרעינין חייבין בערלה דכתיב את פריו (ברכות לו:) את הטפל לפריו ומאי ניהו שומר ולא שנא דנטע ליה מינטע ולא שנא דנפיק מנפשיה אסיר דתנן (ערלה שם) העולה מאליו חייב בערלה ונטיעה דלא מידליא מארעא טפח אסירא בערלה לעולם דאמר רבי יצחק (סוטה מג:) נטיעה פחותה מטפח חייבת בערלה כל שנותיה. (קדושין

לט.) אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן ערלה בחוצה לארץ הלכה למשה מסיני אלא מאי כי תבאו דכתיב גבי ערלה זמן ביאה הוא מיהו בארץ בין ספיקה בין ודאה אסיר בח"ל ודאה אסור ספיקה מותר (ערלה פ"ג) ספק ערלה בארץ ישראל אסור בסוריא מותר בחוצה לארץ יורד ולוקח ובלבד שלא יראנו לוקט כרם הנטוע ירק וירק נמכר חוצה לו בארץ ישראל אסור בסוריא מותר בחוצה לארץ יורד ולוקט ובלבד שלא ילקוט ביד. החדש אסור מן התורה בכל מקום הערלה הלכה והכלאים מדברי סופרים. ופירי דפרדיסא דארבעי שנין אסיר למיכל מינייהו עד דפריק להו. פסק ומאן דאית להו פרדיסא שוי מאה זוזי פריק ליה בשוי פרוטה דהילכתין כשמואל דאמר (ערכין כט.) הקדש שוה מנה שחללו על שוה פרוטה מחולל ואף על גב דשמואל דיעבד קאמר הני מילי בזמן שבית המקדש קיים אבל בזמן שאינו קיים לכתחילה נמי דההוא גברא דאחרים נכסיה בפומבדיתא אתא לקמיה דרב יהודה אמר ליה זיל שקול ארבעה זוזי אחלינהו עילוי ושדינהו בנהרא ונשתרי לך קא סבר סתם חרמין לבדק הבית כמאן כשמואל דאמר הקדש שוה מנה שחיללו וכו' אימר דאמר שמואל שחללו דיעבד לכתחלה מי אמר כי אמר שמואל בזמן שבית המקדש קיים דאית ליה פסידא להקדש אבל האידנא אפי' לכתחילה ואי סבר לה כשמואל אפילו פרוטה נמי אין הכי נמי ולפרסומא למילתא הוא דעבד וכי פריק ליה מיחייב לברוכי ב"א ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על פדיון הכרם. ומיחייב למיקלייה לדמי פורקניה ופירי דשנת ארבעי בתר דנפיק להו אסיר למיכל מניה עד דנפקא רביעית ואתיא חמישית. (קדושין נו:) המקדש בערלה ובכלאי הכרם ובשור הנסקל ובעגלה ערופה בשער נזיר בצפרי מצורע בפטר חמור ובבשר בחלב ובחולין שנשחטו בעזרה אין מקודשת אם מכרן וקידש בדמיהן הרי זו מקודשת:
סליקו להו הלכות ערלה

סימן ז

פרק ראשון

(שבת ו:) תנו רבנן לדעת כי אני ה' מקדשכם אמר לו הקב"ה למשה משה מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל לך והודיע אותם מכאן אמר רבן שמעון בן גמליאל הנותן פת לתינוק צריך להודיע לאמו. (ביצה טז.) אמר ר' יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי כל מצות שנתן להם הקב"ה לישראל נתן להם בפרהסיא חוץ משבת שנתן להם בצינעה שנאמר ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם:

פסק ואסור לעיולי ולאפוקי ביומא דשבתא דכתיב ולא תוציאו משא מבתיכם ביום השבת. (שבת ב.) יציאות השבת שתים שהן ארבע בפנים ושתים שהן ארבע בחוץ כיצד העני עומד על הפתח בחוץ ובעל הבית בפנים פשט העני ידו לפנים ונתן לתוך ידו של בעל הבית או שנטל מתוכה והוציא העני חייב ובעל הבית פטור. פשט בעל הבית את ידו לחוץ ונתן לתוך ידו של עני או שנטל מתוכה והכניס בעל הבית חייב והעני פטור. פשט העני את ידו לפנים ונטל בעל הבית מתוכה או שנתן לתוכה והוציא שניהם פטורין. פשט בעל הבית את ידו לחוץ ונטל העני מתוכה או שנתן לתוכה והכניס שניהם פטורין. תרין בבי קמאי דהילכתין כיון דבעל הבית ועני קא פשטין ידייהו לבר או לגיו ויהבין ושקלין קא עבדין מלאכה גמורה ומשום הכין חייב תרין בבי דסופא כיון דחפץ בידיה וחבריה קא שקיל מן ידיה כל חד מנהון מקצת מלאכה עבד ופטורין דלא עבד חד מנהון מלאכה כלה ואף על גב דמביני תרוייהו איתעבידא לה מלאכה דטלטול.

(שבת ג.) תניא רבי אומר בעשותה אחת בעשה את כולה ולא בעשה מקצתה. איתמר נמי אמר רבי חייא בר גמדא נזרקה מפי חבורה ואמרו יחיד שעשאה חייב שנים שעשאוה פטורין ואף על גב דבעינן עקירה והנחה מעל גבי מקום ארבעה טפחים ידו של אדם חשובה לו כד' על ד'. דאמרי' (שבת ה.) אמר רבא ידו של אדם חשובה לו כארבעה על ארבעה. וכן כי אתא רבין אמר רבי יוחנן ידו של אדם חשובה לו כארבעה על ארבעה. ואמרינן נמי אמר רבי אבין אמר רבי אילעא אמר רבי יוחנן זרק ונח בידו של חבירו חייב. ואמרינן מאי קמשמע לן ידו של אדם חשובה לו כארבעה הא אמרה רבי יוחנן חדא זימנא מהו דתימא הני מילי היכא דאחשבה אבל היכא דלא אחשבה אימא לא קמשמע לן. (שבת עג.) אבות מלאכות ארבעים חסר אחת הזורע והחורש והקוצר והמעמר והדש והזורה והבורר והטוחן והמרקד והלש והאופה והגוזז את הצמר המלבנו והמנפצו והצובעו והטווהו והמסיך ועושה שני בתי נירין והאורג שני חוטים והפוצע שני חוטין והקושר והמתיר והתופר שתי תפירות והקורע על מנת לתפור שתי תפירות הצד את הצבי והשוחטו והמפשיטו והמולחו [והמעבד את עורו והמוחקו והמחתכו הכותב ב' אותיות והמוחק ע"מ לכתוב ב' אותיות הבונה] והסותר המכבה והמבעיר המכה בפטיש והמוציא מרשות לרשות הרי אלו אבות מלאכות ארבעים חסר אחת.

(שבת ו.) תנו רבנן ארבע רשויות לשבת רשות היחיד ורשות הרבים וכרמלית ומקום פטור. איזה היא רשות היחיד חריץ שהוא עמוק עשרה ורחב ארבעה וכן התל והגדר שהוא גבוה עשרה ורוחב ארבעה זו היא רשות היחיד גמורה. ואיזו היא רשות הרבים סרטיא ופלטיא גדולה ומבואות המפולשין זו היא רשות הרבים גמורה. אין מוציאין

מרשות היחיד לר"ה ואין מכניסין מרשות הרבים לרה"י ואם הוציא והכניס בשוגג חייב חטאת במזיד ענוש כרת ונסקל אבל הים והבקעה והאיסטוונית והכרמלית אינן לא כרשות היחיד ולא כרשות הרבים אין נושאין ונותנין בתוכן ואם נשא ונתן בתוכן פטור אין מוציאין מתוכן לרשות הרבים ולא מרשות הרבים לתוכן ואין מכניסין מתוכן לרשות היחיד ולא מרשות היחיד לתוכן ואם הוציא והכניס פטור אבל אסור. חצרות של רבים ומבואות שאינן מפולשין עירבו מותרין לטלטל לא עירבו אסורים עומד אדם על האיסקופה נוטל מבעל הבית ונותן לו ונוטל מן העני ונותן לו ובלבד שלא יטול מבעל הבית ויתן לעני ולא מן העני ויתן לבעל הבית ואם נטל ונתן פטור אחרים אומרים האיסקופה משמשת שתי רשויות בזמן שהפתח פתוח הרי הוא כלפנים בזמן שהפתח נעול הרי הוא כלחוץ ואם היתה איסקופה גבוהה עשרה ורחבה ארבעה הרי זו רשות לעצמה. חצירות של רבים ומבואות שאינן מפולשין עירבו מותרין לטלטל מ"ט כיון דעירבו הוו להו כחדא רשותא לא עירבו כל חד וחד רשות לעצמו הוא. ומדאורייתא מנלן דמאן דמעייל ומפיק מרשות לרשות ואפילו משהו מיחייב. (שבת צו:) אמר רבי יונתן דאמר קרא ויצו משה ויעבירו קול במחנה ויכלא העם מהביא מעשות לא נאמר אלא מהביא שהיו מביאין דרך רשות הרבים משה היכא יתיב במחנה לויה מחנה לויה רשות הרבים הואי וקאמר להו לישראל לא תהנפקו ולא תייתו מרשות היחיד לרשות הרבים וממאי דבשבת קאים דילמא בחול קאים ומשום דשלימא ליה מלאכה דכתיב והמלאכה היתה דים אלא גמר העברה העברה מיום הכפורים כתיב הכא ויעבירו קול וכתיב התם והעברת שופר תרועה מה להלן יום אסור אף כאן יום אסור. והכנסה תולדה דהוצאה היא מכדי על הוצאה מיחייב ועל הכנסה מיחייב אמאי קארי לה להא אב ואמאי קרי לה להא תולדה נפקא מינה דאי עביד שתי אבות בהדי הדדי אי נמי שתי תולדות בהדי הדדי מיחייב תרתי אב ותולדה דידיה לא מיחייב אלא חדא. ולא מיבעיא דרך רשות הרבים דאורח מלכא היא ואסיר לטלטולי היכא דליכא עירוב אלא אפילו בין מן מבוי למבוי ובין מן חצר לחצר ובין מן חצר לבית ובין מן בית לחצר אסור לטלטולי כל שהו ואפילו במבוי גופיה דחדא רשותא היא אסור לטלטולי ארבע אמות אלא אם כן עירבו. והיכא דאפיק מרשות היחיד לרשות הרבים דרך כרמלית חייב דתניא (שבת ה:) המוציא מחנות לפלטיא דרך סטיו חייב ובן עזאי פוטר והלכה כרבנן. והיכא דזרק נמי מרשות היחיד לרשות הרבים או מרשות הרבים לרשות היחיד תולדה דהוצאה ומיחייב במשהו דתנן (שבת צו.) הזורק מרשות היחיד לרשות הרבים או מרשות הרבים לרשות היחיד חייב והני מילי דזרק בתוך עשרה טפחים אבל למעלה מעשרה טפחים פטור דתנן (שבת ק.)

הזורק ארבע אמות בכותל למעלה מעשרה טפחים כזורק באויר למטה מעשרה טפחים כזורק בארץ וחייב. (שבת צז.) ואם היו רשויות שלו מותר לזרוק למעלה מעשרה טפחים דרשות הרבים ליתה אלא עד עשרה טפחים והני מילי בזורק אבל במעביר אפילו למעלה מעשרה חייב (שבת צב.) דאמר רבי אלעזר המוציא משאוי למעלה מעשרה חייב שכן משא בני קהת. (עירובין סז:) אמר עולא א"ר יוחנן קרפף יתר מבית סאתים שלא הוקף לדירה אפי' כור ואפילו כוריים וזרק מרשות הרבים לתוכו חייב מאי טעמא מחיצה היא אלא שמחוסרת דיורין. ואמרינן עלה מתיב רב הונא בר חיננא סלע שבים שגבוה עשרה ורחב ארבעה אין מטלטלין לא מן הים לתוכו ולא מתוכו לים יתר מיכן מטלטלין עד בית סאתים אהייא אי נימא אסיפא עד בית סאתים מטלטלין יתר מבית סאתים לא מטלטלין והא מכרמלית לכרמלית קא מטלטל אלא לאו ארישא והכי קאמר סלע שבים שגבוה עשרה ורחב ארבעה אין מטלטלין לא מתוכו לים ולא מן הים לתוכו וכמה עד בית סאתים הא יתר מבית סאתים מטלטלין אלמא כרמלית היא ותיובתא דרבי יוחנן. אמר רבא וכל דלא ידע לתרוצי מתנייתא מותיב תיובתא לר' יוחנן הכי קאמר ובתוכו מטלטלין וכמה עד בית סאתים. רב אשי אמר לעולם ארישא והן אמרו קרפף יתר מבית סאתים שלא הוקף לדירה אין מטלטלין בו אלא בארבע אמות והן אמרו אין מטלטלין מכרמלית לרשות היחיד עד בית סאתים דשרי לטלטולי בכוליה אסיר לטלטולי מן הים לתוכו ומתוכו לים יתר מבית סאתים דאין מטלטלין בו אלא בד' אמות אי אסרת ליה לטלטולי מתוכו לים אמרי רה"י גמורה היא ואתי לטלטולי בכוליה ונאסר ליה לטלטולי מתוכו לים ונשרי ליה לטלטולי בכוליה האי שכיח והאי לא שכיח קרפף יתר מבית סאתים שכיח סלע שבים לא שכיח ומילתא דשכיחא גזרו בה רבנן ומלתא דלא שכיחא לא גזרו בה רבנן והלכה כרבי יוחנן וכדתריץ רב אשי הלכך קרפף יתר מבית סאתים שלא הוקף לדירה וזרק מרשות הרבים לתוכו חייב ושרי לטלטולי מכרמלית לגויה משום גזירה דרב אשי וכן הלכה.

(שבת יב.) תניא חנניה אומר חייב אדם למשמש בבגדו ערב שבת עם חשיכה. אמר רב יוסף הלכתא רבתי לשבתא. תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר אין הורגין את המאכולת בשבת דברי בית שמאי ובית הלל מתירין. ולא יקרא לאור הנר (שבת יב:) אמר רבה אפי' גבוה שתי קומות ואפי' גבוה שתי מרדעות ואפילו עשרה בתים זה על גב זה. חד הוא דלא יקרא גזירה שמא יטה הא תרין קורין והתניא לא אחד ולא שנים אמר רבי אלעזר לא קשיא כאן בענין אחד כאן בשתי ענינות. אמר רב הונא ובמדורה אפי' עשרה בני אדם בענין אחד אסור משום דמקרב איסורא. אמר רבה ואי אדם חשוב הוא מותר דלאו

דרכיה לאטויי. תני חדא שמש בודק כוסות וקערות לאור הנר ותניא אידך לא יבדוק כאן בשמש קבוע כאן בשמש שאינו קבוע ואיבעית אימא הא והא בשמש שאינו קבוע הא בדמשחא הא בדנפטא דאיבעיא להו שמש קבוע בדמשחא מאי פשיטא שמש קבוע ונפטא ודאי שרי שאינו קבוע ומשחא ודאי אסור שמש קבוע ומשחא שמש שאינו קבוע ונפטא מאי רב הונא אמר רב הלכה ואין מורין כן רב ירמיה בר אבא אמר רב הלכה ומורין כן. רב ירמיה בר אבא איקלע לבי רב אסי קם שמעיה קא בדיק לנהורא דשרגא אמרה ליה דביתהו מר לא עבד הכי אמר ליה רב אסי שבקיה כרביה סבירא ליה. (שם יז:) ב"ש אומרים אין שורין דיו וסממנין וכרשינין אלא כדי שישורו מבעוד יום ובית הלל מתירין.

(שם יח.) תנו רבנן פותקין מים לגנה ערב שבת עם חשכה ומתמלא והולכת כל השבת כולה ומניחין מוגמר תחת הכלים ומתגמרין והולכים כל השבת כולה ומניחין גפרית תחת הכלים ומתגפרין והולכין כל השבת כולה ומניחין קילור על גב העין בשבת ואיספלנית על גב מכה ומתרפא והולכת כל השבת כולה ואין נותנין חטין לתוך ריחים של מים אלא בכדי שיטחנו קודם שבת:

פסק (מו"ק ב:) ואסור להשקות את הזרעים על ידי גוי בשבת אמירה לגוי שבות ואף על גב דאמר ממעלי שבתא. (שבת יז:) בית שמאי אומרים אין נותנין אונין של פשתן לתוך התנור אלא כדי שיהבילו ולא את הצמר ליורה אלא כדי שיקלוט העין ובית הלל מתירין. בית שמאי אומרים אין פורשין מצודות חיה ועופות ודגים אלא כדי שיצודו מבעוד יום ובית הלל מתירין. בית שמאי אומרים אין מוכרין לנכרי ולא טוענין עמו ולא מגביהין עליו אלא כדי שיגיע למקום קרוב ובית הלל מתירין. בית שמאי אומרים אין נותנין עורות לעבדן ולא כלים לכובס נכרי אלא כדי שיעשו מבעוד יום ובכולן בית הלל מתירין עם השמש.

(שבת יט.) תנו רבנן נותנין מזונות לפני הגוי בחצר נטלן ויצא אין זקוק לו כיוצא בו נותנין מזונות לפני הכלב בחצר נטלן ויצא אין זקוק לו. תנו רבנן אין מפליגין בספינה פחות משלשה ימים קודם לשבת במה דברים אמורים לדבר הרשות אבל לדבר מצוה מותר ופוסק עמו על מנת לשבות ואינו שובת דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר אינו צריך ומצור לצידן אפילו בערב שבת מותר:

פסק ומאן דאיתיה בספינה בשבתא לא צריך למיזבן רשותא מן מארה דספינתא דכיון דבאגרא יתיב לא צריך למיזבן מניה כל היכא דקנה ליה שביתה בספינה מחולא שפיר דמי מיתב בה בשבתא וסגויי מה לי מבעוד יום מה לי שלשה ימים קודם לשבת הלכך

שפיר דמי. תנו רבנן אין משלחין אגרות ביד גוי בערב שבת אלא אם כן קצץ לו דמים בית שמאי אומרים כדי שיגיע לביתו ובית הלל אומרים כדי שיגיע לבית הסמוך לחומה והלא קצץ אמר רב ששת הכי קאמר ואם לא קצץ בית שמאי אומרים כדי שיגיע לביתו ובית הלל אומרים כדי שיגיע לבית הסמוך לחומה והא אמרת רישא אין משלחין לא קשיא הא דקבוע דואר במתא והא דלא קביע דואר במתא דקא סלקא דעתין דהא אגרת לבי דואר שדרה וכיון דלא משכח לה לדואר במתא אזיל בתריה למתא אחריתי הא לאו הכי שפיר דמי. תנו רבנן אין צרין על עיירות של גוים פחות משלשה ימים קודם לשבת ואם התחילו אין מפסיקין וכן היה שמאי דורש עד רדתה ואפילו בשבת. (עירובין מד.) אמר רב יהודה אמר רב גוים שצרו על עיירות ישראל אין יוצאין עליהם בכלי זיין ואין מחללין עליהם את השבת במה דברים אמורים שבאו על עסקי ממון אבל באו על עסקי נפשות יוצאין עליהם בכלי זיין ומחללין את השבת ובעיר הסמוכה לספר אפילו לא באו אלא על עסקי תבן וקש יוצאין עליהן בכלי זיין ומחללין עליהן את השבת.

(שבת כט. ותוספתא רפ"ב) ת"ר מדליקין בפתילה המחורכת ולא בסמרטוטין ואע"פ שהן מחורכין. (תוספתא שם) כל שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת מדליקין בהן ביום טוב חוץ משמן שריפה מפני מה אין מדליקין בשמן של תרומה שנטמא ביום טוב לפי שאין שורפין לא תרומה ולא קדשים ולא חמץ בפסח ביום טוב.

(שם יח:) תנו רבנן לא תמלא אשה קדירה עששיות ותרמוסין ותתן בתוך התנור ערב שבת עם חשכה ואם נתנה למוצ"ש אסורין בכדי שיעשו. (שם מ: ותוספתא פ"ד) ממלא אדם קיתון של מים ומניחו כנגד המדורה ולא כדי שיחמו אלא כדי שתפוג צנתו ממלא אדם פך של שמן ומניחו כנגד המדורה ולא בשביל שיחם אלא כדי שתפוג צנתו רבן שמעון בן גמליאל אומר האשה מדיחה ידיה שמן ומחממתה כנגד המדורה וסכה לבנה קטן ואינה חוששת. (תוספתא רפ"ד) סך אדם עצמו שמן ומתחמם כנגד המדורה ואינו חושש שכין כל מיני סיכות. (שם וגמ' קיז:) חבית שנשברה (בתוך) [בראש] הגג מביא כלי ומניח תחתיה ולא יהא מביא כלי אחר וקולט כלי אחר ומצרף ואם יש שם אורחים מביא כלי אחר וקולט כלי אחר ומצרף. (שם וביצה לו:) נותן אדם כלי תחת הדלף בשבת ואם נתמלא שופך ושונה ואינו חושש. (שם) גרף של רעי ועביט של מימי רגלים נוטלין ושופכין ונותנין לתוכן מים ומחזירין אותן למקומן. (שבת כ.) אין צולין בשר ובצל וביצה אלא כדי שיצולו מבעוד יום וכמה אמר רבי ירא אמר רבי אילעא כמאכל בן דרוסאי. איתמר נמי אמר רב אסי אמר ר' יוחנן כל שהוא כמאכל בן דרוסאי אין בו משום בישולי גוים. תניא חנניה אומר כל שהוא כמאכל בן דרוסאי מותר לשהותו על גבי כירה ואף

על פי שאינה גרופה קטומה. (שבת יח:) קדרא חייתא מותר לשהותה על גבי גחלים מאי טעמא דאסחה ליה דעתיה מניה בשיל ולא בשיל אסיר אי שדא בה גרמא חייא שפיר דמי. ולענין צלי גדיא בין שריק ובין לא שריק שרי ברחא נמי ושריק שרי ברחא ולא שריק פלוגתא דרב אשי ורב ירמיה מדפתי דרב אשי שרי ורב ירמיה מדפתי אסר והלכתא כרב אשי. והא דתנן אין צולין בשר ובצל וביצה אלא כדי שיצולו מבעוד יום רב אשי מוקים לה להא מתניתין בבשרא אגומרי. אמר רבינא האי קרא היא כיון דקשי ליה זיקא כבשר גדי דמי ושרי לאתנוחיה בתנורא. (שבת כ.) אין נותנין פת לתנור עם חשכה ולא חררה על הגחלים אלא כדי שיקרמו פניה רבי אלעזר אומר כדי שיקרום תחתון שלה. איבעיא להו תחתון האיך דגבי תנור או דילמא תחתון הך דלהדי אור. תא שמע דתניא רבי אליעזר אומר כדי שיקרמו פנים המדובקין בתנור. (שבת ח:) אמר רב יהודה האי זירזא דקני אפכיה ותרציה כולי יומא פטור ולא מיחייב עד דמגבה ליה ארבע אמות ברשות הרבים:

פרק שלישי

(שבת מט:) קופה של מוכין שטמן בה מותר לטלטלה בשבת. מיא קרירי טמנינן בשבתא דאמרינן (שבת נא:) רבי התיר להטמין את הצונן מיחם על גבי מיחם שרי לאותובי דהבלא בעלמא דקא מוקים צונן על גבי מיחם אסיר דקא מוסיף הבלא. (שבת מ:) מיחם אדם אלונטית אחת ומניחה על גבי מעיו בשבת ובלבד שלא יביא קומקום של חמין ויניחנו על גבי מעיו בשבת ודבר זה אפילו בחול אסור מפני הסכנה קידרא דמטא בישולה מבעוד יום אם מצטמקת ויפה לה אסור לשהותה על גבי כירה בשבת דכיון דבעי למיכל מינה בין השמשות מסרהיב ומפיש לה נורא ובתר דקדיש יומא משתלי ואתי לחתויי בגחלים ואם מצטמקת ורע לה מותר לשהותה על גבי כירה [שאינה] גרופה וקטומה דמסקינן אשמעתין (שם לז:) אמר רב נחמן מצטמק ויפה לו אסור מצטמק ורע לו מותר כללא דמילתא כל דאית ביה מיחא מצטמק ורע לו הוא בר מן תבשילא דליפתא ואף על גב דאית ביה מיחא מצטמק ויפה לו והני מילי דאית ביה בישרא אבל דלית ביה בישרא מצטמק ורע לו הוא וכי אית ביה בישרא לא אמרן אלא דלא קבעי ליה לאורחין אבל קבעי לאורחין מצטמק ורע לו הוא. לפדא דייסא ותמרי מצטמק ורע להן נינהו והלכתא מצטמק ויפה לו אסור מצטמק ורע לו מותר. מצטמק לישנא דיובשא כגון צמוקין (שם יח: ביצה לד.) ואסיר למיבחש קידרא בכפא כדיתבא בתנורא דהיינו הגאסא. (שם לח.) בעו מניה מר' חייא בר אבא שכח קדירה על גבי כירה ובישלה בשבת מהו למחר נפק דרש להו המבשל בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל ולא שנא שכח

מאי ולא שנא שכח רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו להתירא קאמר בשוגג יאכל וכן שכח. רב. נחמן בר יצחק אמר לאיסורא קאמר במזיד לא יאכל וכן שכח. והלכתא כרב נחמן בר יצחק ובתנורא שפיר דמי טעמא מאי אסיר דילמא אתי לחתויי בגחלים בתנור לא אתי לחתויי בגחלים. (שבת לז:) אמר רב ששת אמר רבי יוחנן כירה שהסיקוה בגפת ובעצים משהין עליה חמין שלא הוחמו כל צרכן ותבשיל שלא בישל כל צרכו עקר לא יחזיר קא סבר

מתניתא להחזיר תנן אבל לשהות משהין אף על פי שאינו גרוף ואינו קטום. (שבת מ.) איתמר חמין שהוחמו מערב שבת למחר אמר רב רוחץ בהן כל גופו אבר אבר ושמואל אמר לא התירו לרחוץ אלא פניו ידיו ורגליו. תניא כוותיה דשמואל חמין שהוחמו מערב שבת למחר רוחץ בהן פניו ידיו ורגליו אבל לא כל גופו ואין צריך לומר שהוחמו ביום טוב.

(שבת מ:) תנו רבנן מתחמם אדם כנגד המדורה ויוצא ומשתטף בצונן ובלבד שלא ישתטף בצונן ויתחמם כנגד המדורה מפני שמפשיר מים שעליו בליתא דלית בה שלש מותר לטלטלה דתנן (עירובין קב:) רטיה שפרשה מעל גבי מכה בשבת מחזירין אותה למכה (שבת קלד:) וגירדא נמי שרי למיסר עלה. (שבת קכח:) כופין את הסל לפני האפרוחין שיעלו ושירדו בשבת:

פסק (שבת מג.) והיכא דהוו עליה אפרוחין כל בין השמשות אסור לטלטולי כולי יומא מדאיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכולי יומא והיכא דלא הוו עליה בין השמשות עודן עליו אסור אין עודן עליו מותר דלא הוי מוקצה אלא דמיתקצי מבעוד יום. ולית הלכתא כרבי שמעון בנר שהדליקו בה באותה שבת הואיל (שבת מד.) ושוו רבי מאיר ור' יהודה להדדי בכירה והוה ליה יחיד במקום רבים. (יומא פג.) החושש בפיו מטילין לו סם בשבת. (שם פד.) מקיזין דם לסרונכי דהיא אסכרה בשבת. (ע"ז כח:) אמר מר זוטרא אמר ר' חנינא מעלין אזנים בשבת תני רב שמואל בר יהודה ביד אבל לא בסם. איכא דאמרי בסם אבל לא ביד דידא מזרף זרפא. (שם כט.) אסוקי בני אוני וללפתא שרי לדלויי. (שבת קמח.) אמר רב חנא בגדתאה אמר שמואל הלכתא מחזירין את השבר.

(שבת מג:) ת"ר אין מצילין את המת מפני הדליקה בשבת. אמר רבי יהודה בן לקיש שמעתי שמצילין את המת מפני הדליקה בשבת. א"ר יהודה בר שילא א"ר אסי א"ר יוחנן הלכה כרבי יהודה בן לקיש במת מתוך שאדם בהול על מתו אי לא שרית ליה אתי לכבויי וכן הלכה. (שבת נ:) אמר רב יהודה עפר לבינתא שרי למימשא ידיה בשבתא. אמר רב יוסף כוספאדיסמין שרי. אמר רבא עפר פלפלין שרי. אמר רב ששת בדרא שרי

למימשא ביה ידא מאי בדרא אמר רב יוסף תילתא אהלא ותילתא אסא ותילתא סיגלי רב נחמיה בריה דרב יוסף אמר כל היכא דליכא רובה אהלא שפיר דמי. (שבת נג:) בהמה שאכלה כרשינין הרבה אין מריצין אותה בחצר ורבי יאשיה מקיל. דרש רבה הלכה כרבי יאשיה:

פרק ששי

(שבת ס.) לא יצא אדם בסנדל המסומר משום גזירה ולא ביחיד בזמן שאין ברגלו מכה ולא בתפלה ולא בקמיע בזמן שאינו מן המומחה ולא בשרין ולא בקסדא ולא במגפיים ואם יצא אינו חייב חטאת. (שבת סא.) אמר רב פפא לא תימא עד דמיתמחי גברא ומיתמחי קמיעא אלא כיון דמימחי גברא אף על גב דלא מימחי קמיעא. (שבת סא:) אמר רב פפא פשיטא לי תלתא קמיעי לתלתא גברי תלתא תלתא זמני איתמחי גברא ואיתמחי קמיעא כתב תלתא גווני קמיע לתלתא גברי חדא חדא זימנא גברא איתמחי קמיעא לא איתמחי כתב חד קמיעא לתלתא גברי קמיעא איתמחי גברא לא איתמחי. אחד קמיע של כתב ואחד קמיע של עיקרין שרי למיפק ביה לרשות הרבים (שם סא.) דתנו רבנן איזה הוא קמיע מומחה כל שריפא ושנה ושילש אחד קמיע של כתב ואחד קמיע של עיקרין אחד חולה שיש בו סכנה ואחד חולה שאין בו סכנה ולא שנכפה אלא שלא יכפה וקושר ומתיר אפילו ברשות הרבים ובלבד שלא יקשרנו בשיר ובטבעת ויוציא לרשות הרבים מפני מראית העין. (שם סט:) אמר רב הונא היה מהלך במדבר ואינו יודע מתי שבת מונה ששה ימים ומשמר יום אחד. אמר רבא ובכל יום ויום עושה כדי פרנסתו וההוא יומא לימות דעבד מאתמול שתי פרנסות ודילמא אתמול שבת הוה וכתיב והכינו חול מכין לשבת ואין שבת מכין לחול אלא כל יום ויום עושה כדי פרנסתו ואפילו ההוא יומא וההוא יומא במאי מינכר ליה בקידושא ואבדלתא. ואמר רבא ואם היה מכיר מקצת יום שיצא בו עשה מלאכה כל היום כולו פשיטא מהו דתימא האי בשבתא לא נפיק ובמעלי שבתא לא נפיק והאי בחמשה בשבת נפק לישתרי ליה למיעבד תרי יומי קא משמע לן זימנין דמשכח שיירתא ומקרי ונפיק. (שם עג:) אמר רב יוסף האי מאן דקטל אספסתא בשבתא חייב שתים אחת משום קוצר ואחת משום נוטע וכן מאן דקניב סילקה.

(שם פא.) תנו רבנן ובשבת מותר להכניס לבית הכסא שלש אבנים מקורזלות וכמה שיעורן רבי מאיר אומר כאגוז רבי יהודה אומר כביצה נמנו וגמרו מלא היד. (שם צד:) הנוטל צפרניו זו בזו או בשיניו וכן שערו וכן שפמו וכן זקנו וכן הגודלת וכן הכוחלת וכן הפוקסת רבי אליעזר מחייב חטאת וחכמים אוסרין משום שבות. תנא הנוטל מלא פי הזוג בשבת חייב וכמה מלא פי הזוג שתים והתניא לקרחה שתים אימא וכן לקרחה

שתים. תניא נמי הכי הנוטל מלא פי הזוג בשבת חייב וכמה מלא פי הזוג שתים רבי אליעזר אומר אחת ומודים חכמים לרבי אליעזר במלקט לבנות מתוך שחורות שאפילו אחת חייב ודבר זה אפילו בחול אסור משום שנאמר ולא ילבש גבר שמלת אשה. תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר צפורן שפירש רובה וציצין שפירשו רובן ביד מותר בכלי חייב חטאת מי איכא מידי דבכלי חייב חטאת וביד מותר לכתחילה הכי קאמר פירש רובן ביד מותר בכלי פטור אבל אסור לא פירש רובן ביד פטור אבל אסור בכלי חייב חטאת. אמר רב יהודה הלכה כרבי שמעון בן אלעזר אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן והוא שפירשו כלפי מעלה ומצערות אותו. (שם) ההוא שכבא דהוה בדרוקרת שרא להו רב נחמן לאפוקה לכרמלית. אמר להו רבי יוחנן אחוה דמר בריה דרבנא לרב נחמן בר יצחק כמאן כרבי שמעון אימר דפטר רבי שמעון מחיוב חטאת איסורא דרבנן מיהא איכא אמר ליה האלהים עיילת ביה את אפילו לרבי יהודה מי קאמינא לרשות הרבים לכרמלית קאמינא גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה. (שם צה.) אמימר שרא זלאחא במחוזא טעמא מאי אמור רבנן אסור דילמא אתי לאשוויי גומות הכא ליכא גומות. (עירובין קד.) אמימר שרא למימלא בגלגלא במחוזא אמר טעמא מאי אסרו רבנן שמא ימלא לגנתו או לחורבתו הכא לא גנה ולא חורבה איכא כיון דחזא דקא תרו כיתנא אסר להו. (שבת צה.) רבה תוספאה אשכחיה לרבינא דקא מצטער בה בהבלא ואמרי לה מר קשישא בריה דרבא אשכחיה לרב אשי דקא מצטער בהבלא א"ל לא סבר לה מר להא דתניא הרוצה לרבץ את ביתו בשבת מביא עריבה מלאה מים ורוחץ פניו בזוית זו ידיו בזוית זו רגליו בזוית זו ונמצא הבית מתרבץ מאליו אמר ליה לאו על דעתאי. תנא אשה חכמה מרבצת ביתה בשבת והשתא דסבירא לן הלכה כרבי שמעון דאמר דבר שאין מתכוין מותר שרי אפילו לכתחלה.

(שבת צט:) תניא באר ברשות הרבים עמוקה עשרה ורחבה ארבעה אין ממלאים ממנה בשבת אלא אם כן עשו לה מחיצה גבוהה עשרה טפחים. ואין שותין ממנה בשבת אלא אם כן הכניס לה ראשו ורובו למקום שהוא שותה. ובאר וחוליתה מצטרפים לעשרה. (שבת ק:) הזורק מן הים ליבשה ומן היבשה לים ומן הים לספינה ומן הספינה לים ומספינה לחברתה פטור. ספינות קשורות זו בזו מטלטלין מזו לזו ואם אינן קשורות אף על פי שמוקפות אין מטלטלין מזו לזו.

(שבת קא:) תנו רבנן ספינות קשורות זו בזו מערבין ומטלטלין מזו לזו נפסקו נאסרו חזרו ונקשרו בין שוגגין ובין מזידין ובין אנוסין ובין מוטעין חזרו להתירן הראשון וכן מחצלות הפרושות ברשות הרבים מערבין ומטלטלין מזו לזו נגללו נאסרו חזרו ונפרשו בין שוגגין

בין מזידין בין אנוסין ובין מוטעין חזרו להתירן הראשון שכל מחיצה שנעשית בשבת בין בשוגג בין במזיד שמה מחיצה. (שבת קז.) א"ר אבא אמר רב חייא בר אשי אמר רב נכנסה לו צפור תחת כנפיו יושב ומשמרה עד שתחשך הא למה זה דומה לנועל את ביתו לשמרו ונמצא צבי שמור בתוכו מכלל דפטור ומותר שמע מינה. אמר שמואל כל פטורי דשבת פטור ממיתה ומחטאת אבל אסור לבר מהני תלת דפטור ומותר דקתני למה זה דומה לנועל את ביתו לשמרו ונמצא צבי שמור בתוכו. אידך המפיס מורסא בשבת אם לעשות לה פה חייב ואם להוציא ממנה לחה פטור וממאי דפטור ומותר דקתני מחט של יד ליטול בה את הקוץ. אידך הצד נחש בשבת אם מתעסק בו שלא ישכנו פטור אם לרפואה חייב וממאי דפטור ומותר דתנן כופין קערה על הנר בשביל שלא תאחוז בקורה ועל צואה של קטן ועל עקרב שלא תישך. (שבת קח:) אמר מר עוקבא אמר שמואל שורה אדם קילורין מערב שבת ונותן על גב עיניו בשבת ואינו חושש. בר ליואי הוה קאי קמיה דמר עוקבא חזייה דקא עמיץ ופתח אמר ליה כולי האי ודאי לא שרא מר שמואל.(ע"ז כח:) אמר רב זוטרא בר טוביא אמר רב עין שמרדה מותר לכוחלה בשבת סבור מינה הני מילי היכא דשחוקי סמאניה מאיתמל והוא דמייתו מאיתמל אבל משחקינון בשבת ואיתוינון ארבע אמות ברשות הרבים לא. אמר להו ההוא מרבנן ורבי יעקב שמיה לדילי מיפרשא לי מניה דרב יהודה אפילו משחקינון בשבת ואיתוינון ארבע אמות ברשות הרבים. רב יהודה שרא למיכחל עינא בשבתא אמר להו רב שמואל בר יהודה דציית ליה ליהודה מחיל שבי לסוף חש הוא בעיניה שלח ליה מי שרי שלח ליה לכולי עלמא שרי לדילך אשיר אטו דילי היא דשמואל היא דההיא אמתא דהואי בי מר שמואל דקדח לה עינה בשבתא צוחה צוחה וליכא דאשגח בה למחר פקעה עינה נפק מר שמואל ודרש עין שמרדה מותר לכוחלה בשבת. (שבת קיא.) החושש בשיניו לא יגמע בהן את החומץ אבל מטבל הוא כדרכו ואם נתרפא נתרפא. החושש במתניו לא יסוך יין (ושמן) [וחומץ] אבל הך הוא שמן ולא שמן ורד. בני מלכים סכין על גבי מכותיהן שמן ורד שכן דרכן לסוך בחול רבי שמעון אומר כל ישראל בני מלכים הן. אמר רבי אבא בר זבדא אמר רב הלכה כרבי שמעון דשרי:

פרק חמשה עשר

(שם קיא:) ואלו קשרים שחייבין עליהם קשר הגמלים וקשר הספנים כשם שהוא חייב על קשורן כך חייב על התירן רבי מאיר אומר כל קשר שהוא יכול להתירו באחת מידיו אין חייבין עליו. יש לך קשרים שאין חייבין עליהם כקשר הגמלים וכקשר הספנים. קושרת אשה מפתחי חלוקה וחוטי סבכה ושל פסיקיא ורצועות מנעל וסנדל ונאדות יין

ושמן וקדרה של בשר רבי אליעזר בן יעקב אומר קושרין בפני בהמה בשביל שלא תצא. (שם קיג.) קושרין דלי בפסיקיא אבל לא בחבל ורבי יהודה מתיר. כלל אמר רבי יהודה כל קשר שאינו של קיימא אין חייבין עליו. (שם קיב.) רב יהודה אחוה דרב הלא חסידא הוה ליה ההוא זוגא דסנדלא זימנין נפיק ביה איהו זימנין נפיק ביה ינוקי' אתא לקמיה דרבא אמר ליה כי האי גוונא מאי אמר ליה חייב חטאת אמר ליה השתא פטור אבל אסור קא קשיא לי חייב חטאת אמרת לי אמר ליה מאי טעמא משום דבחול נמי זימנין נפיקנא ביה אנא וזימנין נפיק ביה ינוקאי אמר ליה אי הכי מותר לכתחילה. רבי ירמיה הוה קא אזיל אחוריה דרבי אבהו בכרמלית איפסיק רצועה דסנדליה אמר ליה מאי איעביד לה אמר ליה שקיל גמי לח דחזי למאכל בהמה וכרוך עליה. אביי הוה קאי קמיה דרב יוסף בחצר איפסיק רצועה דסנדליה אמר ליה מאי אעביד לה אמר ליה שבקיה ומאי שנא מדרבי ירמיה אמר ליה התם לא מינטר הכא מינטר והא מנא הוא דאי בעינא הפיכנא ליה מימין לשמאל מדמתרץ רבי יוחנן אליבא דרבי יהודה שמע מינה הלכה כר' יהודה. מאי היא דתניא סנדל שנפסקה אחת מאזניו או אחת מתרסיותיו או שנטל רוב הכף שלו טמא שתי אזניו או שתי תרסיותיו או שנטל (מיעוט) [כל] הכף שלו טהור רבי יהודה אומר נפסקה הפנימית טמא החיצונה טהור אמר עולא ואיתימא רבה בר בר חנה א"ר יוחנן כמחלוקת לטומאה כך מחלוקת לענין שבת אבל לא לחליצה הוי בה רבה אליבא דמאן אילימא אליבא דרבנן מדלענין טומאה מנא הוי לענין שבת נמי מנא הוי אבל לא לחליצה דלאו מנא הוי והתנן חלצה של שמאל בימין חליצתה כשרה אלא אליבא דרבי יהודה. (שם קיב:) רבי אליעזר בן יעקב אומר קושרין לפני הבהמה שלא תצא פשיטא לא צריכה דאית לה לקשירה תרי איסרי מהו דתימא בטולי מבטיל ליה קא משמע לן. אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי אליעזר בן יעקב. (שם קיג.) מקפלין את הכלים אפילו ארבעה וחמשה פעמים. מותר לאדם לנער טליתו כדרב יהודה. ומציעין את המטות מליל שבת לשבת אבל לא משבת למוצאי שבת. (שם) אמרי דבי רבי ינאי לא שנו אלא באדם אחד אבל בשני בני אדם לא ובאדם אחד נמי לא אמרן אלא בחדשים אבל בישנים לא ובחדשים נמי לא אמרן אלא בלבנים אבל בצבועין לא ולא אמרן אלא שאין לו להחליף אבל יש לו להחליף לא תניא של בית ר"ג לא התירו להן לקפל מפני שהיה להם להחליף. (שם) אמר רב הונא יש לו להחליף יחליף אין לו כלים להחליף ישלשל בבגדו:

פסק ומיחייב אינש לאיענוגי בשבתא דכתיב וקראת לשבת עונג (שם קיח:) במה מענגו בתבשיל ודגים גדולים וראשי לפתות ושומים. (שם קיג:) וכבדתו שלא יהא מלבושך של

שבת כמלבושך של חול כי הא דרבי יוחנן קרי להו למאניה מכבדותי. מעשות דרכיך שלא יהא הלוכך של שבת כהלוכך של חול. ממצא חפצך חפציך אסורין חפצי שמים מותרין. ודבר שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול. דבר דבור אסור הרהור מותר. ואסור לפסוע פסיעה גסה בשבת וכמה פסיעה גסה יותר מאמה בינונית ואם לדבר מצוה מיתר. בעא מניה רב מר' ישמעאל בר' יוסי מהו לפשוע פסיעה גסה בשבת א"ל ובחול מי התירה שאני אומר פסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות מאור עיניו של אדם ומהדר ליה בקידושא דבי שימשי. בעו מניה מרבי ישמעאל בר' יוסי מהו לאכול אדמה בשבת אמר להו ובחול מי התירה שאני אומר אף בחול אסור מפני שהיא מלקה. א"ר אמי כל האוכל מעפרה של בבל כאילו אוכל מבשר אבותיו דאר"ש בן לקיש למה נקרא שמה שנער ששם ננערו מתי מבול ויש אומרים כאלו אוכל מבשר שקצים ורמשים שנאמר וימח את כל היקום אשר על פני האדמה וגו':

פרק ששה עשר

(שם קטו.) כל כתבי הקודש מצילין אותן מפני הדליקה בין שקורין בהם ובין שאין קורין בהם ואף על פי שכתובין בכל לשון טעונין גניזה. היו כתובים תרגום ובכל לשון מצילין אותן מפני הדליקה היו כתובין עברית גפטית עילמית מדית יונית אעפ"י שכתובין בכל לשון מצילין אותן מפני הדליקה (שם קכ.) ספר שאחז האור בראשו אחד נוטלו וקורא בו ואם כבה כבה וכן כלי שאחז בו אור נוטלו ומשתמש בו ואם כבה כבה טלית שאחז האור בראשה אחד נוטלה ומתכסה בה ואם כבתה כבתה: (שם קטו:) ת"ר הברכות והקמיעין אע"פ שיש בהן מאותיות של שם ומענינות הרבה של תורה אין מצילין אותן מפני הדליקה אלא נשרפין במקומן הן ואזכרותיהן מכאן אמרו כותבי ברכות כשורפי תורה. ומעשה באדם אחד שהיה כותב ברכות בצידן ובאו והודיעו את ר' ישמעאל בר' יוסי והלך לבודקו וכשהוא עולה בסלם הרגיש בו ונטל טומוס של ברכות ושקעו במים ובלשון הזה אמר לו גדול עונש האחרון יותר מן הראשון. (שם קטז.) ספרי מינין אין מצילין אותן מפני הדליקה אלא נשרפין במקומן:

פסק ואין קורין בשטרי הדיוטות בשבת ואף כתבי אחריני ואע"ג דמסרגלן. מצילין תיק הספר עם הספר ותיק התפלין עם התפלין ואף על פי שיש בתוכן מעות. (גיטין ס.) ספר אפטרתא מצילין אותו מפני הדליקה ושרי לטלטולי ושרי לעיקרי ביה דרבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש הוו מעייני בספרא דאגדתא בשבתא ואף על גב דלא ניתן ליכתב עת לעשות לה' הפרו תורתך. (שבת קיז:) מצילין מזון שלש סעודות הראוי לאדם הראוי לבהמה לבהמה כיצד נפלה דליקה בליל שבת מצילין מזון שלש סעודות בשחרית

מצילין מזון שתי סעודות במנחה מצילין מזון סעודה אחת רבי יוסי אומר לעולם מצילין מזון שלש סעודות.
(שם ותוספתא פי"ד) תנו רבנן מצילין מיום טוב לשבת אבל לא משבת זו לשבת אחרת ולא משבת ליום הכפורים ולא מיום הכפורים לשבת ולא משבת ליום טוב ואין צריך לומר מיום טוב לחול ולא יציל ואחר כך יזמין אלא יזמין ואחר כך יציל הציל פת נקיה אינו רשאי להציל פת הדראה הציל פת הדראה רשאי להציל פת נקיה ואין מערימין בכך משום רבי יוסי ברבי יהודה אמרו מערימין. (שם קיט:) אמר רב ואיתימא ר' יהושע בן לוי אפילו יחיד המתפלל בערב שבת צריך לומר ויכולו. אמר רב חסדא אמר מר עוקבא כשמתפלל אדם בערב שבת ואומר ויכולו שני מלאכי השרת המלוין אותו מניחין ידיהם על ראשו ואומרים עליו וסר עונך וחטאתך תכופר. אמר רבי אלעזר לעולם יסדר אדם שלחנו בערב שבת ואף על פי שאינו צריך אלא לכזית. אמר רבי אלעזר לעולם יסדר אדם שלחנו במוצאי שבת ואע"פ שאינו צריך אלא לכזית. אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב אין הדליקה מצויה אלא במקום שמחללין את השבת שנאמר ואם לא תשמעו אלי לקדש את יום השבת וגו' מאי ולא תכבה אמר רב נחמן בר יצחק בשעה שאין בני אדם מצויין לכבותה. אמר אביי לא חרבה ירושלים אלא שחללו בה שבתות בפרהסיא שנאמר ומשבתותי העלימו עיניהם ואחל בתוכם.
(שם קיז:) תנו רבנן שכח פת בתנור וקדש עליה היום מצילין ממנה מזון שלש סעודות ואומר לאחרים בואו והצילו לכם ובלבד שלא יעשה עמהם חשבון עד לאחר השבת וכשהוא רודה לא ירדה במרדה אלא בסכין כמה דאפשר לשנויי משנינן. תנו רבנן כמה סעודות חייב אדם לאכול בשבת שלש רבי חידקא אומר ארבע ושניהם מקרא אחד דרשו ויאמר משה אכלוהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאוהו בשדה רבי חידקא סבר הני תלתא היום לבר מדאורתא ורבנן סברי היום בהדי דאורתא והלכה כרבנן. ולא למיכל ואיחבוני אלא מקיים שלש סעודות ואף על גב דלא סליק תכא פריס מפה ומברך ושארי המוציא ואכיל כביצה ומברך.
(שם קיח. ותוספתא פי"ג) ת"ר מדיחין כלים בשבת לאותה שבת אבל לא למוצאי שבת כיצד קערות שאכל בהן ערבית מדיחן לאכול בהן בשחרית בשחרית מדיחן לאכול בהן במנחה מן המנחה ולמעלה לא ידיח אבל כוסות קיתונות וצלוחיות מדיח והולך כל היום כולו לפי שאין קבע לשתיה. (שם ע"ב) אמרר' יותי יהא חלקי ממקיימי שלש סעודות בשבת. (שם קכ.) מצילין סל מלא ככרות אף על פי שיש בו מאה סעודות ועיגול של דבילה וחבית של יין ואומר לאחרים בואו והצילו לכם ואם היו פקחין עושין עמו חשבון

לאחר השבת. ולהיכן מצילין אותן לחצר המעורבת בן בתירה אומר אף לשאינה מעורבת ולשם הוא מוציא כל כלי תשמישו לובש כל שיכול ללבוש ועוטף כל שהוא יכול לעטוף רבי יוסי אומר שמונה עשר כלי וחוזר ולובש ומוציא ואומר לאחרים בואו והצילו עמי. תנו רבנן לובש ומוציא ופושט וחוזר ולובש ומוציא ופושט אפי' כל היום כולו דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר שמונה עשר כלי ואלו הן שמונה עשר כלי מקטורן אונקלי ופוגדא קנבוס של פשתן וחלוק אפליון ומעפור' ושני ספרקין ושני מנעלין ושני אנפלאות ושני פרגורין וחגור שבמתניו וכובע שבראשו וסודר שבצווארו. (שם קכא.) נכרי שבא לכבות אין אומרים לו כבה ואל תכבה מפני שאין שביתתו עליהן אבל קטן שבא לכבות אין שומעין לו מפני ששביתתו עליהן.

אמר רבי אמי (פסק) בדליקה התירו לומר כל המכבה אינו מפסיד וכן במשקל בידקא וכן מיטרא. ת"ר מעשה ונפלה דליקה בחצירו של יוסף בן סימאי בשיחין ובאו אנשי גיסטרא של ציפורי לכבותה מפני שאפוטרופוס של מלך היה ולא הניחם מפני כבוד השבת ונעשה לו נס וירדו גשמים וכבוה לערב שיגר לכל אחד מהן שני סלעים ולאפרכוס שבהן חמשים וכששמעו חכמים בדבר אמרו לא היה צריך לכך שהרי שנינו נכרי שבא לכבות אין אומרים לו כבה ואל תכבה וכן הלכה. (שם ע"ב) חמשה נהרגין בשבת זבוב שבמצרים וצרעה שבנינוה ועקרב שבהדיב ונחש שבארץ ישראל וכלב שוטה בכל מקום והני מילי ברצין אחריו ודברי הכל. בעו מניה מר' ינאי מהו להרוג נחשים ועקרבים בשבת אמר להם צרעה אני הורג נחשים ועקרבים לא כ"ש דילמא בדורסו לפי תומו דאמר רב יהודה רוק דורסו לפי תומו. אמר רב ששת נחש דורסו לפי תומו. אמר רב קטינא עקרב דורסו לפי תומו. (שם קכב.) נכרי שהדליק את הנר משתמש לאורו ישראל ואם בשביל ישראל אסור. מלא מים להשקות בהמתו משקה אחריו ישראל ואם בשביל ישראל אסור. עשה כבש לירד בו יורד אחריו ישראל ואם בשביל ישראל אסור. ומעשה ברבן גמליאל וזקנים שהיו באין בספינה ועשה גוי כבש לירד בו ירדו בו זקנים במה דברים אמורים בשאין מכירו אבל מכירו אסור. נר הדולק במסיבה אם רוב גוים מותר להשתמש לאורו אם רוב ישראל אסור מחצה על מחצה אסור דכי מדלקי אדעתא דרובא מדלקי. (שם ע"ב) שמואל איקלע לבי אבי תורן אתא ההוא גוי אדליק שרגא אהדרינהו שמואל לאנפיה כיון דחזא דאייתי שטרי וקא קארי אמר אדעתא דנפשיה הוא דאדליק הדר אהדרינהו לאנפיה לגבי שרגא:

פרק שבעה עשר

(שם קכג.) תנו רבנן פגה שטמנה בתבן וחררה שטמנה בגחלים אם היו מקצתן מגולין ניטלין בשבת ואם לאו אין ניטלין בשבת אלעזר בן תדאי אומר תוחבה בכוש או בכרכר והיא ננערת מאליה. אמר רב נחמן הלכה כאלעזר בן תדאי וכן הלכה. אסובי ינוקא רב נחמן אסר רב ששת שרי אמר רב נחמן מנא אמינא לה דתנן אין עושין אפקטוזין בשבת ורב ששת התם לא אורחיה הכא אורחיה. אמר רב ששת מנא אמינא לה דתנן מחט של יד ליטול בה את הקוץ ורב (ששת) [נחמן] התם פקיד הכא לא פקיד. (שם קכג:) כל הכלים ניטלין בשבת חוץ ממסר גדול ויתד של מחרישה. אמר רב נחמן האי אובלא דקצרי כיתד של מחרישה דמי. פירוש אובלא כלי חרש מנוקב ומזלפין בו מים ומעשנין בו את הכלים ואמר אביי האי חרבא דאושכפי וסכינא דאשכבתא וחציצא דנגרי כיתד של מחרשה דמו. ת"ר בראשונה היו אומרים שלשה כלים ניטלין בשבת ואלו הן מקצע של דבלה וזומא ליסטרון של קדירה וסכין קטנה שעל גבי שולחן התירו וחזרו והתירו וחזרו והתירו עד שאמרו כל הכלים ניטלין בשבת חוץ מן המסר הגדול ויתד של מחרישה. פירוש זומא ליסטרון כפא דברזלא דמסקין בה בורדיקא ושחלין בה בישרא עביד תרי עיבידתא אמר רבא התירו דבר שמלאכתו להיתר בין לצורך גופו ובין לצורך מקומו חזרו והתירו דאפילו מחמה לצל ודבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו ולצורך מקומו אין מחמה לצל לא ועדיין באדם אחד אין בשני בני אדם לא עד שאמרו כל הכלים ניטלין ואפי' בשני בני אדם ובחצר דבר שמלאכתו להיתר לא מיבעיא לצורך גופו ולצורך מקומו שפיר דמי לטלטולי אלא אפי' מחמה לצל שפיר דמי לטלטולי. (עירובין קב.) ההיא אסיתא דהות בי מר שמואל דהות מחזקא ארדיבא והוו שקלין לה בי עשרה ושאדו לה אדשא ולא אמר להו ולא מידי אמר תורת כלי עליה. ההוא שריתא דהות בי ר' פדת דהוו שקלין לה בי עשרה ושאדו לה אדשא ולא אמר להו ולא מידי אמר תורת כלי עליה. (שבת מז.) אמר רבא כי הוינן בי רב נחמן הוה מטלטלין כנונא אגב קטמיה ואף על גב דאיכא עליה שברי עצים ומחתה באפרה שרי לטלטולה. (שבת קכד:) רב מרי בר רחל הוה ליה הנהו בי סאתא בשמשא אתא לקמיה דרבא אמר להו מהו לטלטלינון אמר ליה שרי אמר ליה אית ליה אחריני חזו לאורחין אית ליה נמי לאורחין אמר ליה גלית אדעתך דכאביי סבירא לך לכולי עלמא שרי לדילך אסיר אלמא חזו למיתב עלייהו מאן דעייל ואתי. אמר רבי אבא אמר רב חייא בר אשי אמר רב מכבדות של מילת מותר לטלטלן בשבת דסתודרי ונדסרוב דכנשי בהו ביסתרקי אבל בשל תמרה לא דהיינו ריכבא דהוצי. רבי אלעזר אומר אף בשל תמרה סבר לה כרבי שמעון דאמר דבר שאין מתכוין מותר אלמא לא קא מיכוין לאשוויי גומות וכניש בריכבא. וחספא לכפורי ביה מסאנא שפיר דמי

לטלטולה דאמר רב נחמן אמר שמואל חרש קטנה מותר לטלטלה בחצר אבל בכרמלית לא ורב נחמן דיליה אמר אפילו בכרמלית אבל ברשות הרבים לא רבא אמר אפי' ברשות הרבים. ואזדא רבא לטעמא דרבא הוה קאזיל ברסתקא דמחוזא איתווס מסאניה טינא אתא שמעיה שקל חספא וקא מכפר ליה רמו ביה קלא [אמר] לא מסתאי דלא גמירי אלא מגמר נמי לא גמרי אילו בחצר הואי מי לא חזי לכסויי בה מנא הכא נמי חזיא לדילי וכן הלכה. אמר רב נחמן הני לבני דאישתייר מבניינא שרי לטלטולינהו הואיל וחזיא למיזג עלייהו ואי עבידו באוורא אסירן דכיון דשרגינהו אקצינהו גירא דשירפא אף על גב דשרגינון באוורא שריין. (שבת קכה:) פקק החלון רבי אליעזר אומר בזמן שקשור ותלוי פוקקין בו ואם לאו אין פוקקין בו וחכמים אומרים בין כך ובין כך פוקקין בו. אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן הכל מודים שאין עושין אהלי עראי חבתלה בי"ט ואין צריך לומר בשבת לא נחלקו אלא להוסיף שר' אליעזר אומר אין מוסיפין בי"ט ואין צריך לומר בשבת וחכמים אומרים מוסיפין בשבת ואין צריך לומר בי"ט. תניא נמי הכי מודים חכמים לר' אליעזר שאין עושין אהלי עראי וכו'. (שבת קלח.) אמר רב יוסף חזינא להו לכילי דבי רב הונא דמן אורתא נגידן קיימן ומצפרא חביטן רמיין. אמר רב כהנא חזינא להו לכילי דבי רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע דמאורתא נגידן קיימן. אמר רב משום ר' חייא וילון מותר לנטותו ומותר לפורקו אמר שמואל משום ר' חייא כילת חתנים מותר לנטותה ומותר לפורקה אמר רב שישא בריה דרב אידי לא אמרן אלא שאין בגגה טפח אבל יש בגגה טפח אסור וכי אין בגגה טפח נמי לא אמרן אלא שאין בפחות מג' סמוך לגגה טפח אבל יש בפחות מג' טפח אסור ולא אמרן אלא שאין בשיפועו טפח דלא נחתא כילתא מפוריא טפח אבל יש בשיפועו טפח שפועי אהלים כאהלים דמי. (שבת קלח:) אמר רב שישא בריה דרב אידי סיאנא שרי והאיתמר סיאנא אסיר לא קשיא הא דהוי טפח והא דלא הוי טפח אלא מעתה אישתרבב גלימי' טפח ה"נ דמיחייב ל"ק הא דמיהדק הא דלא מיהדק. (שבת קכו.) וחכ"א בין כך ובין כך פוקקין בו מאי בין כך ובין כך א"ר אבא בר כהנא בין קשור ובין שאינו קשור והיא שמתוקן.

שם ת"ר קנה שהתקינו בעל הבית להיות פותח ונועל בו בזמן שקשור ותלוי פותח ונועל בו אין קשור ותלוי אין פתח ונועל בו רשב"ג אומר מתוקן אע"פ שאינו קשור. אמר רב יהודה בר שילא א"ר אסי א"ר יוחנן הלכה כרשב"ג. (שבת קכו:) כל כסויי הכלים שיש להם בית אחיזה ניטלין בשבת. אמר רב יהודה בר שילא א"ר אסי א"ר יוחנן והוא שיש תורת כלי עליהן וכולי עלמא כסויי קרקעות אם יש להן בית אחיזה ניטלין כסויי כלים אע"ג דאין להם בית אחיזה ניטלין כי פליגי בכלים דמיחברי בארעא תנא קמא סבר

כארעא דמו ורבי יוסי סבר לא צריכי בית אחיזה. דרש רבי יצחק נפחא אפתחא דבי ריש גלותא הלכה כרבי אליעזר. מתיב רב עוירא ומדבריהם למדנו שפוקקין ומודדין וקושרין בשבת אמר ליה אביי מאי דעתיך משום דקתני לה סתמא נגר הנגרר נמי סתמא היא אמר ליה אפילו הכי מעשה רב:

פרק שמונה עשר

שם מפנין אפי' ארבע וחמש קופות של תבן ושל תבואה מפני האורחין ומפני ביטול בית המדרש (שם קכז.) ואפילו לכל אחד ואחד מן האורחים ולכל אחד ואחד מבית המדרש מפנין אבל לא יגמור את האוצר כלו דילמא אתי לאשוויי גומות ואתחולי באוצר שפיר דמי ור"ש היא דלית ליה מוקצה ותבן ותבואה צבורה נמי מפנין שדי להו לחדא זויתא כי היכי דליתבו אורחין. תנא כמה שיעור תבואה צבורה לתך פלגא כורא. אמר רבה א"ר חייא פעם אחת הלך ר' למקום אחד והיה מקום דחוק לתלמידים ויצא רבי לשדה ומצא שדה מלאה עמרים ועימר ר' כל השדה כולה דשנינהו פחות פחות מארבע אמות ש"מ לכל חד וחד מאורחים ולכל חד וחד מבית המדרש קא תני ש"מ וכן הלכה. ולעולם כל חד וחד מפני לנפשיה דקא אמרינן ועימר רבי את כל השדה כולה וכי רבי עימר אלא צוה ועימרו. אלמא כל חד וחד מפנה לנפשיה וכן הלכה. (שם קכח:) אין מילדין את הבהמה בי"ט אבל מסעדין כיצד מסעדין רב יהודה אמר אוחז בולד כדי שלא יפול לארץ רב נחמן אמר דוחק בבשר. תניא כוותיה דרב יהודה כיצד מסעדין אוחז בולד כדי שלא יפול לארץ ונופח לו בחוטמו ונותן דד בתוך פיו כדי שיינק. אמר רשב"ג מרחמין היינו על בהמה טהורה בי"ט היכי עביד לה אמר אביי מביא בול של מלח ומניח לה בבית הרחם כדי שתזכור צערה ותרחם עליו ומזלפין (משיליה) [מי שליא] על גבי הולד כדי שתריח ריחו ותרחם עליו ודוקא טהורה אבל טמאה לא מ"ט לא מרחקא ואי מרחקא לא מקרבא. מילדין את האשה בשבת וקורין לה חכמה ממקו' למקום ומחללין עליה את השבת. (ערכין ז.) אמר רב נחמן אמר שמואל האשה שישבה על המשבר ומתה בשבת מביאין סכין וקורעין את כריסה ואי ליכא סכין מביאין אותה דרך ר"ה אלמא מספיקא מחללינן שבתא על ספק נפשות. מעוברת שמתה ולד דילה מיית ברישא מעוברת שנהרגה היא מתה ברישא.

(שבת קכח:) ת"ר היתה צריכה לנר חברתה מדלקת לה את הנר היתה צריכה לשמן חברתה מביאה לה ביד לא ספק לה ביד מביאה בשערה לא ספק לה בשערה מביאה לה בכלי דרך שערה. אמר מר היתה צריכה לנר חברתה מדלקת לה את הנר. פשיטא אמר רב אשי לא נצרכה אלא לסומא מהו דתימא כיון דלא חזיא אסיר קמ"ל דיתובי מייתבא

דעתה דסברה אי איכא מידי חזיאן חבראתי ועבדן לי. (שבת קכט.) אמרי נהרדעי חיה שלשה שבעה ושלשים שלשה ימים הראשונים בין אומרת צריכה אני ובין אומרת אין צריכה אני מחללין עליה את השבת משלשה ועד שבעה אמרה צריכה אני מחללין עליה את השבת אמרה אין צריכה אני אין מחללין עליה את השבת טעמא דאמרה אין צריכה אני הא סתמא מחללין עליה את השבת דספק נפשות להקל משבעה ועד שלשים אפי' אומרת צריכה אני אין מחללין עליה את השבת אבל עושין לה ע"י ארמאי דאמר רב עולא בריה דרב עילאי כל צרכי חולה נעשין ע"י ארמאי בשבת ואמר רב המנונא דבר שאין בו סכנה אומר לגוי ועושה. אמר שמואל עושין מדורה לחיה בשבת סבור מינה לחיה אין לחולה לא בימות הגשמים אין בימות החמה לא. איתמר אמר רב חייא בר אבין אמר שמואל הקיז דם ונצטנן עושין לו מדורה ואפילו בתקופת תמוז ודוקא אותובי ציבי מלמעלה למטה שלא כדרך בנין אבל מלמטה למעלה דרך בנין אסור. (ביצה לב:) אמר רב יהודה האי מדורתא מלמעלה למטה שרי מלמטה למעלה אסיר וכן ביצה וכן קידרא וכן מטה וכן חבית וקושרין את הטבור רבי יוסי אומר אף חותכין וטומנין את השליא בשביל שיחם הולד. (שבת קכט:) אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה הלכה כר' יוסי. ואמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב מודיה חכמים לר' יוסי בטבור של שני תינוקות שחותכין מ"ט משוה דמינתחי אהדדי. אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב כל האמור בפרשת תוכחה עושין לחיה בשבת ומולדותיך ביום הלדת אותך מכאן שמילדין את האשה בשבת. לא כרת שרך מכאן שחותכין את הטבור בשבת. ובמיה לא רחצת מכאן שמרחיצין את הולד בשבת. והמלח לא המלחת מכאן שמולחין את הולד בשבת והחתל לא חתלת מכאן שמלפפין את הולד בשבת. (ע"ז יב:) א"ר חנינא הבולע נימא של מים מותר להחם לו חמין בשבת. תניא נמי הכי הבולע נימא של מים מותר להחם לו חמין בשבת. ומעשה באחד שבלע נימא של מיה והתיר לו ר' חנינא להחם לו חמין בשבת אדהכי והכי אמר להו רב הונא בריה דרב יהושע לגמע חלא:

פסק והיכא דאיכא חיותא דרכיכן שינה ולא יכלה למיכל אוכלא מפרמינן ומפרכינן ומערבינן ושדינן קמה בשבתא (שבת קנה:) דתני רב חנן מנהרדעא מפרכין תבן ואספסתא ומערבין ונותנין לפני בהמה בשבת אלמא טרחינן באוכלא תבן בתיבנא סריא אספסתא בעילי זוטרי:

פרק עשרים

(שבת קמ.) אמר מר זוטרא חרדל שהמתהו מערב שבת למחר נותן לתוכו דבש ולא יטרוף אלא מערב שחליה שטרפן מערב שבת למחר נותן לתוכן חומץ ושמן וממשיך

לתוכן אמיתא ולא יטרוף אלא מערב. שום שרסקו מערב שבת למחר נותן לתוכו פול וגריסין ולא ישתוק אלא מערב וממשיך את אמיתא ונותן לתוכו מאי אמיתא ננהא אמר אביי ש"מ ננהא לתתלי מעלי. חרדלא דליש ממעלי שבתא במנא למחר אירמי ביה חלא ועביד בתדא אצבעתיה ולאו בכולי ידיה דמשני מחולא שרי ואי לא אסיר וכן תחלי וכן בסבג מדקינהו ממעלי שבתא ומשדא בהו חלא בשבתא שרי. תנו רבנן עושין יינמילין בשבת ואין עושין אלונטית בשבת ואיזה הוא יינמילין ואיזו היא אלונטית יינמילין יין דבש פלפלין אלונטית יין ישן ומים צלולין ואפרסמון דעבדין ליה לבי מסחותא. (שבת קמ.) מסתמיך ואזיל רב אחא בר יוסף אכתפא דרב נחמן ברבי יצחק בר אחתיה אמר ליה כי מטינן בי רב חסדא עיילן כי מטו עייליה בעא מניה מהו לכסכוסי כיתנא בשבתא לרכיכה קא מיכוין ושפיר דמי או דילמא לאולודי חיורא קא מיכוין ואסיר אמר ליה לרכיכה קא מיכוין ושפיר דמי. אמר רב חסדא האי כיתנתא מישלפה לדידה מקניא שרי קניא מינה אסיר.

(שבת קמו.) תנו רבנן אין נוקבין נקב חדש בשבת ואם בא להוסיף מוסיף ויש אומרים אין מוסיפין ושוין שנוקבין נקב ישן לכתחלה. (שבת קמו:) דרש ר"נ בר רב חסדא משמיה דרבי יוחנן הלכה כיש אומרים. גובתא רב אסר ושמואל שרי מיחתך לכתחלה כולי עלמא לא פליגי דאסיר אהדורי כולי עלמא לא פליגי דשרי כי פליגי דחתיכא ולא מיתקנא מאן דאסר סבר גזרינן דילמא אתי למחתך בתחלה ומאן דשרי סבר לא גזרינן. כתנאי אין חותכין שפופרת ביום טוב ואין צריך לומר בשבת נפלה מחזירין אותה בשבת ואין צריך לומר ביום טוב ורבי יאשיה מקיל אהייא אילימא ארישא הא קא מיתקן [מנא] אלא אסיפא תנא קמא נמי מישרא קא שרי אלא לאו דחתיכא ולא מיתקנא איכא בינייהו דמר סבר גזרינן ומר סבר לא גזרינן ש"מ. דרש רב שישא בריה דרב אידי משמיה דרבי יוחנן הלכה כרבי יאשיה. (שם קמז.) אמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן היוצא בטלית מקופלת ומונחת על כתפו בשבת חייב חטאת. תנו רבנן סכין וממשמשין בבני מעים בשבת ובלבד שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול היכי עביד רבי חמא בר' חנינא אמר סך ואחר כך ממשמש רבי יוחנן אמר סך וממשמש בבת אחת.

(סנהדרין קא.) ת"ר סכין וממשמשין בבני מעים בשבת ולוחשין לחישת נחשים עקרבים בשבת ומעבירין כלי על גבי העין בשבת אמר רבן שמעון בן גמליאל במה דברים אמורים בכלי הניטל אבל בכלי שאינו ניטל אסור. ואין שואלין בדבר שדים בשבת רבי יוסי אומר אף בחול אסור אמר רב הלכה כרבי יוסי ואף רבי יוסי לא אמר אלא בשביל סכנה כי הא דר' יצחק בר יוסף איבלע בארזא.

(שבת קמז:) תנו רבנן אין גור דין במגרדת בשבת רבן שמעון בן גמליאל אומר אם היו רגליו מלוכלכות בטיט ובצואה גורד כדרכו ואינו חושש. רב שמואל בר יהודה עבדא ליה אמיה מגרדתא דכספא.(שבת קמא.) מגרדין את המנעל בשבת בגבה של סכין אבל לא בחורפא והני מילי ישן אבל חדש אסור ואם הניחו יום אחד ישן הוא. (שבת קמז:) ואין עושין אפיקטוזין בשבת אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן לא שנו אלא בסם אבל ביד מותר. תניא רבי יוסי אימר אף בחול אסור מפני הפסד אוכלין. מאי אפיקטוזין הרא ברג. ואין מעצבין את הקטן רבה בר בר חנה א"ר יוחנן לפופי ינוקא בשבתא שפיר דמי והאנן תנן אין מעצבין התם בחומרי שדרא דמיחזי כבונה. ואין מחזירין את השבר אמר חנא בגדתאה אמר שמואל הלכה מחזירין את השבר. מי שנפרקה ידו או רגלו לא יטרפם בצונן אבל רוחץ כדרכו ואם נתרפא נתרפא:

פרק עשרים ושלשה

(שבת קמח.) שואל אדם מחבירו כדי יין וכדי שמן ובלבד שלא יאמר לו הלויני וכן אשה מחברתה ככרות ואם אינו מאמינו מניח טליתו אצלו ועושה עמו חשבון לאחר השבת אמר ליה רבא בר רב חנן לאביי מאי שנא הלויני דאסיר ומאי שנא השאילני דשרי א"ל הלויני לזמן מרובה משמע וחיישינן דילמא אתי למיכתב השאילני לא אתו למיכתב.

(שבת קמט.) ת"ר אין רואין במראה בשבת ור' מתיר במראה הקבועה בכותל מאי שנא הקבועה בכותל דאדהכי והכי מידכר שאינה קבועה בכותל נמי אדהכי והכי מידכר הכא במאי עסקינן במראה של מתכת וכדרב נחמן דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה מפני מה אמרו מראה של מתכת אסורה מפני שאדם עשוי להשיר בה נימין המדולדלות וחריפא כאיזמל ופסק'. ת"ר כתב המהלך תחת הצורה ותחת הדיוקנאות אסור לקרותו בשבת ודיוקני עצמה אף בחול אסור להסתכל בה משום שנאמר אל תפנו אל האלילים מאי תלמודא אל תפנו אל מדעתכם. (שבת קנ.) לא ישכור אדם פועלים בשבת ולא יאמר לחבירו לשכור לו פועלים. אין מחשיכין על התחום לשכור פועלים ולהביא פירות אבל מחשיך הוא לשמור ומביא פירות בידו. כלל אמר אבא שאול כל שאני זכאי באמירתו רשאי אני להחשיך עליו. לא יאמר אדם לחבירו הנראה שתעמוד עמי לערב ר' יהושע בן קרחה אומר אומר אדם לחבירו הנראה שתעמוד עמי לערב אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן הלכה כר' יהושע בן קרחה ואמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מ"ט דר' יהושע בן קרחה אמר קרא ממצוא חפצך ודבר דבר דיבור אסור הרהור מותר. ודיבור מצוה מי אסור והא רב חסדא ורב המנונא דאמרי תרוייהו חשבונות של מצוה מותר לחשבן בשבת. וא"ר אלעזר פוסקין צדקה לעניים בשבת וא"ר יעקב בר אידי א"ר יוחנן מפקחים פיקוח

נפש בשבת. וא"ר יעקב בר אידי א"ר יוחנן הולכין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות לפקח על עסקי רבים בשבת. וא"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן הולכין לטרטיאות ולקרקסיאות לפקח על עסקי רבים בשבת. ותנא דבי מנשה משדכין על התינוקת לארסה ועל התינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות בשבת אמר קרא ממצוא חפצך חפציך אסורין חפצי שמים מותרין. (שבת קנא.) מחשיכין על התחום לפקח על עסקי כלה ועל עסקי המת להביא לו ארון ותכריכין גוי שהביא חלילין בשבת לא יספד בהן ישראל אלא א"כ באו ממקום קרוב עשו לו ארון ותכריכים וחפרו לו קבר יקבר בו ישראל ואם בשביל ישראל לא יקבר בו עולמית. מחשיכין על התחום לפקח על עסקי כלה להביא לה הדס וחלילין ותכשיטין על עסקי המת להביא לו ארון ותכריכין. גוי שהביא חלילין בשבת לא יספד בהן ישראל שמא חוץ לחומה לנו.

ע"ש תניא נמי הכי עיר של ישראל וגוים דרין בתוכה ויש בה מרחץ המרחצת בשבת אם רוב גוים מותר לרחוץ בה מיד ואם רוב ישראל ימתין בכדי שיחמו חמין ואח"כ ירחוץ מחצה על מחצה ימתין בכדי שיחמו חמין. (שם קנ:) אין מחשיכין על התחום להביא תבן וקש אבל מחשיכין על התחום להביא בהמה היתה עומדת חוץ לתחום קורא לה והיא באה כלל אמר אבא שאול כל שאני זכאי באמירתו רשאי אני להחשיך עליו. אמר רב יהודה אמר שמואל מותר אדם לומר לחבירו שמור לי פירות שבתחומך ואני אשמור לך פירות שבתחומי דקתני כל שאני זכאי באמירתו רשאי אני להחשיך עליו ומדאחשוכי מחשיך שימור נמי עביד. (שם קנ:) אבל מחשיך הוא לשמור ומביא פירות בידו ואע"ג דלא אבדיל והא"ר אלעזר בן אנטיגנוס משום ר' אלעזר בר' ינאי אסור לאדם לעשות חפציו קודם שיבדיל וכי תימא דאבדיל בתפלה והאמר רב יהודה אמר שמואל המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס וכי תימא דאבדיל על הכוס כוס בשדה מי איכא תרגמה רב חנין בר אמי קמיה דרבא [בין הגיתות] שאני דשכיח ליה חמרא דמבדיל לאלתר ואי לא אבדיל על כסא כיון דאבדיל בתפלה עביד כל צרכיה. (שם קנא.) עושין כל צרכי המת סכין ומדיחין ובלבד שלא יזיזו בו אבר שומטין את הכר מתחתיו ומטילין אותו על החול בשביל שימתין וקושרין את הלחי לא שיעלה אלא שלא יוסיף כל לאתויי מאי לאתויי הא דתנו רבנן מביאין לו כלי מיקר וכלי מתכות וממתין לו על כריסו בשביל שלא תפוח ופוקקין את נקביו כדי שלא תכנס בהן הרוח אבל אין מאמצין את עיניו של מת בשבת ואפילו מת מערב שבת ולא בשבת בלבד אמרו אלא אפילו בחול עם יציאת הנפש והמאמץ עם יציאת הנפש הרי זה שופך דמים משל לנר שהיה כבה והולך אדם מניח אצבעו עליה מיד כבה. תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר הרוצה שיתאמצו עיניו

של מתו נופח לו יין בחוטמו ונותן לו שמן בין ריסי עיניו ואוחז שני גודליו של ידיו והן מתאמצות מאליהן. חניא רבי שמעון בן אלעזר אומר תינוק בן יומו חי מחללין עליו את השבת שנאמר ושמרתם את השבת חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה דוד מ"י מת אין מחללין עליו את השבת כיון שמת אדם בטל מן המצות והיינו דאמר ר"י מאי דכתיב במתים חפשי כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצות דבטלה מצוה דיליה כי מת ותניא רשב"א אומר תינוק בן יומו חי אין צריך לשמרו מן העכברים עוג מלך הבשן מת צריך לשמרו מן העכברים.

(שם קנ:) תנו רבנן מעשה בחסיד אחד שנפרצה פרצה בתוך שדהו ונמלך עליה בשבת לגדרה לאחר שנזכר נמנע ולא גדרה נעשה לו נס ועלתה בה צלף וממנה היתה פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו. (עירובין לט.) לא יטייל אדם בתוך שדהו לידע מה היא צריכה כיוצא בו לא יטייל אדם על פתח מדינה כדי שתחשך ויכנס למרחץ מיד. (שבת קמא.) אמר רב יהודה הני פלפלי מידק חדא חדא בקתא דסכינא שרי תרתי תרתי אסיר רבא אמר כיון דקא משני אפילו טובא נמי שפיר דמי אמר רבא טיט שעל גבי רגליו מקנחו בכותל ואין מקנחו בקרקע דילמא אתי לאשוויי גומות ודוקא בכותל אבנים ובקורה. ואמר רבא לא ליצדד איניש כובא בארעא דילמא אתי לאשויי גומות. ואמר רבא לא ליתיב איניש אפומא דלחייא בשבתא דילמא שדי ?ד?רוקא לכרמלית אי נמי מיגנדר ליה חפץ ואתי לאיתוייה. ואמר רבא לא ליהדק איניש אודרא על פומא דשישא דילמא אתי לידי סחיטה. אמר רב כהנא ואיתימא רב יהודה טיט שעל בגדו מכסכסו מבפנים ואין מכסכסו מבחוץ טיט שעל גבי מנעל מאי איכא חספא דרבא (שבת קמא:) ותני רבי חויא אין מגרדין לא מנעל חדש ולא מנעל ישן ולא יסוך את רגלו שמן והיא בתוך המנעל או בתוך הסנדל אבל סכה ומניחה בתוך המנעל או בתוך הסנדל (זבחים צד:) וכיבוס מנעל בשבת אסור ושכשוך מותר. (שבת קמא:) מנעל שעל גבי האמוס שומטין אותו בשבת והלכתא כרבנן דשרי ואפילו רבי אלעזר לא קאסר אלא בשאינו רפוי אבל ברפוי מותר ותניא רבי יהודה אומר רבי אליעזר אומר אם היה רפוי מותר. (שבת קלט:) מסננין את היין בסודרין ובכפיפה מצרית אמר רבא האי פרונקא אפלגא דכובא שרי אכולי כובא אסיר דמיחזי כאוהלא. אמר רב פפא לא ליהדק איניש ציבתא אפומא דכוזתא משום דמיחזי כמסננת והא דבי רב פפא שאפו שיכרא ממנא למנא טעמא מאי משום ניצוצות ניצוצות לבי רב פפא לא חשיבי. חמרא דשפייה בשיחלא דהוצי בין שפייה מחמת דורדיא ובין שפייה במידי אחרינא שרי דקא תני ובכפיפה מצרית דהיינו שיחלא

דהוצי שפייה במנא מחמת דורדיא אסיר משום סחיטה ובצבתא נמי אסיר כדאמרן. אמר זעירי נותן אדם יין צלול ומים צלולין לתוך משמרת בשבת ואינו חושש אבל עכור לא:

פסק מסננת דתלי ממעלי יומא טבא שרי למישפא ביה ביומא טבא אבל בשבת אף על גב דתליא מערב שבת אסיר כרבנן דתנן (שבת קלז:) וחכמים אומרים אין תולין את המשמרת ביום טוב ואין נותנין לתלויים בשבת אבל נותנין לתלויים ביום טוב איבעיא להו תלה מאי אמר רב יוסף תלם חייב חטאת אמר ליה אביי אלא מעתה תלא כוזא בסיכתא בשבתא הכי נמי דמיחייב אלא אמר אביי לוקה מכת מרדות מדרבנן שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול. ואין נותנין לתלוייה בשבת. (שבת קלח.) איבעיא להו שימר מאי אמר רב כהנא שימר חייב חטאת משום מאי מתרינן ביה רב אמר משום בורר רבי זירא אמר משום מרקד. (שבת קנז.) נר שכבה אסור לטלטלו בשבת כל מידי דצורך מקומו שרי לטלטוליה בשבתא לנר משרגא דאדליקו בה באותה שבת ומחתה דהוה בה נורא בין השמשות ולבר מכל מנא דקפיד עילויה וקבע ליה מקום (שבת קכג.) כגון סיכי ויארי מזורי. (שבת מד.) אמר רבי זירא פמוט אם הדליקו עליו באותה שבת אסור לטלטלו ואפי' לצורך מקומו מפני שעשאו בסיס לדבר האסור לא ה?ד?רליקו עליו באותה שבת מותר לטלטלו בין לצורך גופו בין לצורך מקומו. (ברכות ו:) אמר רבי תנחום אמר רבי יהושע בן לוי לעולם ירוץ אדם לדבר הלכה ואפילו בשבת. ואמר ר' זירא אגרא דפירקא ריהטא. (שבת מד:) מעות שעל גבי המטה מותר לטלטלן בשבת במקום שהן אובדות מטה שיחדה למעות והניח עליה מעות אסור לטלטלה בשבת ואף על גב דליכא מעות עליה לא יחדה למעות ויש עליה מעות אסור לטלטלה בשבת והוא שהיו עליה כל בה"ש אבל לא היו עליה כל בה"ש מותר לטלטלה ואף על גב דאיכא עליה במקום שאובדין מותר לטלטלה. (שבת מח.) הפותח בית הצואר בשבת בשוגג חייב חטאת משום דקא מתקן פתח הקודח כל שהו חייב. (מנחות נז.) דחזי לככא דאקלידא יישב לו זרע פשתן על כסותו או תבשיל מותר לקלפו בשבת. (שבת קיב.) קשר מנעל דשריה בשבת אי קשר של קיימא הוא כגון קשר דאושכפי דלא משתרי חייב חטאת אי קשר דידן הוא וכמה דרויח ממאניה ניחא לן ולאו כל עידנא שרינן ליה פטור אבל אסור אי דבני מחוזא דוסתן דשרו מסנינהו וקמטון ליה על כרעייהו מותר לכתחילה.

(יומא פד:) תנו רבנן מפקחין פיקוח נפש בשבת והזריז הרי זה משובח ואינו צריך ליטול רשות מבית דין כיצד ראה תינוק שנפל לים פורש מצודה ומעלהו והזריז הרי זה משובח ואינו צריך ליטול רשות מבית דין ואף על גב דמיכוין למיצד כוורי. ראה תינוק שנפל לבור עוקר חוליא ומעלהו והזריז הרי זה משובח ואינו צריך ליטול רשות מבית דין ואף

על גב דמיכוין למיעבד ליה חווקי ואף על גב דכי שדי תינוק בבור לאו כים דמי דים קא משפילין ליה מיא ובבור הוא יתיב בדוכתיה היינו טעמא משום דדילמא מאית מהבלא שרי לאחולי עליה שבתא. ננעלה דלת בפני תינוק שוברה ומוציאו והזריז הרי זה משובח ואינו צריך ליטול רשות מבית דין ואע"ג דמכוין למיתברה לדשא בשיפי ואף על גב דכי יתיב ינוקא באינדרונא ואחידא בבא באגפיה לא דמי לבור דבור מיית מהבלא והכא רויח עלמא היינו טעמא דילמא בדלא חזי ינוקא אינשי מסתכן שרי לאחולי שבתא עליה. מכבין ומפסיקין מפני הדליקה הא תו למה לי פשיטא לא צריכא דבהא חצר דאית בה דליקה לית בה אינשי וסמיכא לה חצר דאית בה אינשי וחיישינן דילמא אזלא מהא חצר לאידך חצר והילכך מכבין ומפסיקין מפני הדליק' והזריז ה"ז משובח וא"צ ליטול רשות מבית דין ואע"ג דקא מכוין לכבויי. (שם פג.) מי שנפלה עליו מפולת ספק הוא שם ספק אינו שם ספק חי ספק מת ספק נכרי ספק ישראל מפקחין עליו וכו'. (שם פה.) מאי קאמר ה"ק לא מיבעיא ספק הוא שם ספק אינו שם דאי איתיה וישראל הוא דמפקחין ולא מיבעיא ספק חי ספק מת דאי חי וישראל הוא דמפקחין אלא אפילו ספק נכרי ספק ישראל מפקחין. מצאוהו חי מתעסקין בו פשיטא לא צריכא דאפילו לחיי שעה. (שם פג.) מי שנשכו כלב שוטה אין מאכילין אותו מחצר כבד שלו ורבי מתי' בן חרש מתיר ועוד אמר רבי מתי' בן חרש החושש בפיו מטילין לו סם בשבת מפני שהוא ספק נפשות וספק נפשות דוחה את השבת. (שם פד:) ספק נפשות לאתויי מאי אמר רב יהודה אמר שמואל לא ספק שבת זו אלא אפילו ספק שבת אחרת היכי דמי כגון דאמדוה לתמניא יומי ויומא קמא שבתא הוה מהו דתימא נינטר ליה עד לאורתא כי היכי דלא נחיל עליה שתי שבתות קמ"ל דלא. תניא נמי הכי מחמין חמין לחולה בשבת בין להשקותו ובין להברותו ואין אומרים נמתין לו עד שיבריא אלא מחמין לו מיד וספיקו דוחה את השבת ולא ספק נפשות זו בלבד אפי' ספק שבת אחרת ואין אומרים יעשו דברים הללו על ידי גוים ועל ידי קטנים אלא אפילו על ידי גדולי ישראל ואין אומרים יעשו דברים הללו על ידי נשים ועל ידי כותיים אלא מצרפין דעת ישראל עמהם. אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל לא הלכו בפיקוח נפש אחר הרוב והוינן בה היכי דמי אי נימא דקיימן תשעה ישראל וגוי אחד ביניהם רובא ישראל נינהו ואי נמי פלגא ופלגא ספק נפשות להקל ואמרינן לא צריכא דקיימן תשעה גוים וישראל אחד ביניהם וקשיא לן סוף סוף הוה ליה ישראל קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי וספק נפשות להקל ומשנינן לא צריכא דפרשו מנהון לחצר אחרת מהו דתימא כל דפריש מרובא פריש ורובא גוים נינהו ולא מחללינן שבתא קמ"ל דגבי ספק נפשות לא אזלינן בתר רובא. ומנלן דספיקא כי

האי גוונא דאמרינן מחללין שבתא עילויה (שם פה:) אמר רב יהודה אמר שמואל אמר קרא אשר יעשה אותם האדם וחי בהם ולא שימות בהם ואי חיישינן לספיקא זימנין דלא מקיים וחי בהם הלכך נציל מספיקא כי היכי דנקיים וחי בהם ולא שימות בהם וכן הלכה. (שבת קמג.) גרעינין מותר לטלטלן הואיל וחזיין לאוכלי בהמה ודוקא דארמיאתא. (יומא פו: ע"ש) מפרסמין את החנפים בשבת מפני קידוש השם.

(שבת סו:) תנו רבנן יוצאין באבן תקומה בשבת ולא שהפילה אלא שמא תפיל ולא שעיברה אלא שמא תתעבר ותפיל רבי מאיר אומר אף משקל אבן תקומה והלכתא כרבי מאיר מדקמתרצינן אליביה הוא דכוין ותקל וקאמרינן בעי רב אשי משקל דמשקל מאי מדקא מיבעיא ליה לרב אשי משקל דמשקל מכלל דבמשקל גופיה כרבי מאיר סבירא ליה. (שבת קנז. נדרים עז:) מפירין נדרים בשבת ובלילה ובקרובים. חוטרא דמשויא כלי שרי למיפק בשבתא. הני גולמהרגי אסיר לטלטלינהו בשבתא (שבת קמה.) והלכתא כר' יוחנן דאמר אחד כבשים ואחד שלקות שסוחטין אותן בשבת לצורך השבת מותרין לאוכלן בשבת אבל אם סחטן בשבת למוצאי שבת אסורין במה דברים אמורים לגופן אבל למימיהם לא יסחוט ואם סחט נעשה כמי שסחט זיתים וענבים וחייב חטאת. מי שאחזו דם מקיזין לו דם בשבת מפני הסכנה. (שבת קט.) וכל מכה של חלל מותר לרפאותה בשבת מאן דמיחלש אי מיתבעי למיקרא ליה מילתא או למיתף ביה רוקא בשבתא שרי. והלכתא (כתובות ז.) מותר לבעול לכתחלה בשבת. (שבת פא:) אמר רבי שמעון בן לקיש צרור שעלו בו עשבים נוטלו ומקנח בו בשבת ואם תלש מאותן עשבים בשבת חייב חטאת. (שבת קח:) החושש בעיניו בשבת אסור ליתן לתוכן יין על גבן מותר ורוק תפל אפילו על גב העין אסור:

פרק עשרים וארבע

(שבת קנג.) מי שהחשיך לו בדרך נותן כיסו לנכרי אין עמו נכרי מניחו על החמור הגיע לחצר החיצונה נוטל את הכלים הניטלין בשבת ושאינן ניטלין מתיר החבלים והשקים נופלים מאי טעמא שרו ליה רבנן למיתן כיסו לנכרי קים להו לרבנן דאין אדם מעמיד עצמו על ממונו ואי לא שרית ליה אתי לאיתויי ארבע אמות ברשות הרבים. (שבת קנג:) אין שם לא נכרי ולא חמור ולא חרש ולא שוטה ולא קטן מאי אמר רבי יצחק עוד אחרת היתה ולא רצו חכמים לגלותה מוליכו פחות פחות מארבע אמות. (שם קנז.) מחתכין את הדלועין לפני הבהמה ואת הנבילה לפני הכלבים רבי יהודה אומר אם לא היתה נבילה מערב שבת אסורה לפי שאינה מן המוכן. מאן תנא קמא רבי שמעון היא דלית ליה מוקצה פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר בכולה שבת הלכה כרבי

שמעון לבר ממוקצה מחמת מיאוס ומאי ניהו נר ישן וחד אמר במוקצה מחמת מיאוס הלכה כרבי שמעון לבר ממוקצה מחמת איסורו ומאי ניהו נר שהדליק בו באותה שבת. ולית הלכתא כרבי שמעון בנר שהדליקו בו באותה שבת הואיל ושוו (שם מד.) רבי מאיר ורבי יהודה להדדי בכירה הוה ליה יחיד במקום רבים אבל מוקצה מחמת חסרון כיס אפילו ר' שמעון מודה דתנן (שם קכג:) כל הכלים ניטלין בשבת חוץ ממסר הגדול ויתד של מחרישה וקיימא לן (פסחים עד:) דבכל התורה כולה רב אחא לחומרא ורבינא לקולא והלכתא כרבינא לקולא. דבר שאין מתכוין אסור לרבי יהודה היכא שמעינן ליה (בכורות לג:) בבכור שאחזו דם אפילו מת אין מקיזין לו את הדם ואף על גב דלא קא מיכוין למישדא ביה מומא ולרפואה בעלמא הוא דקא מכוין אפי' הכי קאסר רבי יהודה ותו שמעינא ליה לר' יהודה מהא (ביצה כג.) אין מקרדין ביום טוב מפני שעושה חבורה ואמרינן במאי קמיפלגי בדבר שאין מתכוין. ולרבי שמעון היכא שמעינן ליה דשרי כדתניא גורר אדם מטה וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ. ומלאכה שאינה צריכה לגופה לרבי שמעון היכא שמעינן ליה דשרי דתנן (שבת צד.) וכן כזית מן המת וכזית מן הנבילה וכעדשה מן השרץ חייב ורבי שמעון פוטר. ואפילו במוציא מת לקוברו ואף על גב דמת לקוברו קאי דסד"א מלאכה שצריכה לגופה היא כיון דהא הוצאה לא מהניא ליה לדיליה מידי מלאכה שאינה צריכה לגופה היא. רבי יהודה היכא שמעינן ליה דאסר דקא אמרינן (שבת מב.) בדבר שאין מתכוין סבר לה כרבי שמעון במלאכה שאינה צריכה לגופה סבר לה כרבי יהודה. גבי מקלקל דקאמרינן הלכה כרבי יהודה או כרבי שמעון איפכא נינהו רבי יהודה פוטר ורבי שמעון מחייב ולא אשכחן ליה דוכתא דפליגי בהדיא אלא מדוקייהו במתכוין ר' יהודה סבר דבר שאין מתכוין אסור דוקא מתקן אבל מקלקל הא לא ניחא ליה כי אמר רבי יהודה דבר שאין מתכוין אסור במתקן דכיון דניחא ליה בגויה ואף על גב דלא קא מכוין כיון דממילא קא הויא ליה הנאה אסר ר' יהודה אבל במקלקל הא לא ניחא ליה ש"מ במקלקל כר' שמעון ס"ל דפטר. (שבת קכא.) כופין קערה על הנר בשביל שלא תאחוז בקורה ועל צואה של קטן ועל עקרב שלא תישך אמר רבי יהודה מעשה בא לפני רבן יוחנן בן זכאי בערב ואמר חוששני לו מחטאת והא דאמרינן בכל דוכתא רבי יהודה היא דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה לא אשכחן לה עיקרא אלא מהא וממאי דכי פליגי תנא קמא ור' יהודה בהא מתניתין במלאכה שאינה צריכה לגופה פליגי דקאמרינן (שבת קז:) איכא דמתני לה אהא הצד נחש בשבת אם מתעסק בו שלא ישכנו פטור ואם לרפואה חייב מאן תנא אמר רב יהודה אמר רב רבי שמעון היא דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה

וקא פשטינן לה להיא ממאי דפטור ומותר מיהא ועל עקרב שלא תישך אלמא ודאי כי פליגי במתניתין במלאכה שאינה צריכה לגופה דתנא קמא אמר כופין קסבר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה ורבי יהודה קאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה ומעשה נמי בא לפני רבן יוחנן בן זכאי ואסר אי הכי קשיא דשמואל אדשמואל הכי קאמר ממאי דפטור ומותר דתנן כופין קערה וכו' אלמא שמואל במלאכה שאינה צריכה לגופה כרבי שמעון ס"ל דשרי והא קיימא לן דשמואל במלאכה שאינה צריכה לגופה כר' יהודה סבירא ליה דאסר (שבת מא:) דאמר רב ששת לא שנו אלא שיעור להפשיר אבל שיעור לצרף אסור ושמואל אמר אפילו שיעור לצרף מותר ואמרינן למימרא דשמואל כר' שמעון ס"ל והאמר שמואל מכבין גחלת של מתכת בשביל שלא יזוקו בה רבים אבל לא גחלת של עץ ואי ס"ד סבר לה כרבי שמעון ואפילו של עץ נמי ומשנינן גבי לצרף דדבר שאין מתכוין הוא סבר לה כרבי שמעון גבי כבוי דמלאכה שאינה צריכה לגופה סבר לה כרבי יהודה אמרי לעולם כרבי יהודה ס"ל מיהו במידי דאית ביה היזק אמר בהא ודאי לא מודינא ליה לרבי יהודה גבי גחלת של מתכת טעמא מאי קא שרי שמואל שלא יזוקו בה רבים הכא נמי אימא לך שקליה להאי נחש שלא יזוקו בו רבים דאי לא תימא הכי מכדי רבי יהודה מחייב על מלאכה שאינה צריכה לגופה לא שנא גחלת של מתכת ולא שנא גחלת של עץ לרבי יהודה בהדדי נינהו ומוקמינן ליה לשמואל כר' יהודה ושמואל מאי שנא דשרי גחלת של מתכת ואסר גחלת של עץ אלא שמואל בין בגחלת של מתכת ובין בגחלת של עץ כר' יהודה סבירא ליה ובשביל שלא יזוקו בה רבים בעלמא דקאמר אי לאו היזק רבים הכי נמי דאסר גבי גחלת של עץ לית בה היזק רבים מאי טעמא כמה דלא כביא אית בה סומקא וקא חזו לה רבים ולא אתי לאיתזוקי בה גחלת של מתכת אע"ג דאזיל סומקא קליא ולא חזו לה ואתי לאיתזוקי בה רבי יהודה לית ליה היזק רבים שמואל במידי דאית ביה היזק רבים פליג עליה ואע"ג דבעלמא מלאכה שאינה צריכה לגופה כוותיה סבירא ליה מה התם אע"ג דקא מוקמינן לה לשמואל כר' יהודה בגחלת של מתכת דאית בה היזק רבים פליג עליה הכא נמי גבי עקרב שלא תישך לחודה הוא דפליג עליה דרבי יהודה משום דאית בה היזק רבים אבל בהנך ובמלאכה שאינה צריכה לגופה כוותיה דעלמא כרבי יהודה סבירא ליה דאסר רבי שמעון היכא דפטר במלאכה שאינה צריכה לגופה הצד נחש בשבת ואוקימנא כרבי שמעון ותו שמעינן ליה (שבת צד:) וכן כזית מן המת וכזית מן הנבילה וכעדשה מן השרץ חייב ור' שמעון פוטר. ואף במוציא את המת לקוברו כולהו משום דקא סבר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה גבי מקלקל בחבורה (שבת קו.) פליגי ר' יהודה ור' שמעון דרבי יהודה שרי

ור"ש אסר דקאמרינן מתניתא ר' יהודה פוטר ובריתא ר"ש דמחייב במקלקל בחבורה וקאמרינן מאי טעמא דרבי שמעון מדאצטריך קרא למישרא מילה הא חובל בעלמא חייב דאי ס"ד בעלמא פטור השתא בעלמא פטור הבערה דבית דין דמצוה היא חייב אלא מדאצטריך קרא למיסר הבערה גבי בת כהן סד"א בעלמא הוא דחייב אבל הבערה דבית דין דמצוה היא תשתרי כתב רחמנא לא תבערו דאפילו הבערה דב"ד לא ורבי יהודה אמר לך מקלקל בחבורה פטור ודקאמרת מדאצטריך קרא למישרא מילה למיגמר מינה מקלקלין דעלמא מתקן הוא כדרב אשי וליכא למיגמר מינה למקלקלין ומקלקלין לא אשכחינן דאיתסר הכא שמעין להו לר' יהודה ור"ש דמר מחייב ומר פטר כדגמרינן טעמייהו. (שבת קנז.) מפירין נדרים בשבת ונשאלין לנדרים שהן לצורך שבת. איבעיא להו בשלא היה לו פנאי או דילמא אפילו היה לו פנאי. ת"ש דאזדקיקו ליה רבנן לרב זוטרא בריה דרב זירא ושרו ליה נדריה ואע"ג דהוה ליה פנאי. (שבת קנז:) ומדבריהם למדנו שפוקקין ומודדין וקושרין בשבת. עולא איקלע לבי ריש גלותא חזייה לרבה בר רב הונא דיתיב באוונא דמיא וקא משח ליה א"ל אימר דאמור רבנן מדידה דמצוה מדידה דלאו מצוה מי אמור אמר ליה מתעסק בעלמא אנא. (תוספתא פי"ג) מפצעין באגוזים ומפרדין ברמונים ומחתכין בדבילה בשבת לאותה שבת אבל לא משבת למוצאי שבת מפני שהוא מתקן מקודש לחול:

פסק והיכא דאסיק גרוגרות וצמוקים ליבושי ויבישו בין השמשות ולא הוה ידיע בהו דיבישו והוו מיקצו וקיימין מדעתיה שרי למיכל מנהון בשבתא (ביצה כו:) דאמר רב כהנא מוקצה שיבש ואין הבעלים מכירין בו מותר וכן הלכה. ואסיר למיכל מידי בשבתא דהוה ליה מוקצה מאתמול כגון תאני ועינבי דאסיקינהו בחול ליבשינהו ולא יבישו אסיר למיכל מנהון למחר. ומאן דמבשל בשבת או דמלקט פירי אי בשוגג עבד לאורתא שרי ליה למיכל מטה כי נטר בכדי שיעשו ואי במזיד עבד אסיר ליה למיכל מנייהו לעולם דתניא (ב"ק עא.) המבשל בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל דברי ר"מ רבי יהודה אומר בשוגג יאכל למוצאי שבת במזיד לא יאכל עולמית רבי יוחנן הסנדלר אומר בשוגג יאכל למוצאי שבת לאחרים ולא לו במזיד לא יאכל עולמית לא לו ולא לאחרים אלא לגוים מ"ט דרבי יוחנן הסנדלר כדדרש רבי חייא אפתחא דבי נשיאה ושמרתם את השבת כי קודש היא מה קודש אסור באכילה אף מעשה שבת אסור באכילה אי מה קודש אסור בהנאה אף מעשה שבת אסור בהנאה ת"ל לכם שלכם היא יכול אפילו (במזיד) [בשוגג] ת"ל מחלליה מות יומת במזיד אמרתי לך ולא בשוגג והאי דקאמר לאחרים ולא לו קנסא בעלמא והלכתא כרבי יהודה סבירא לן (חולין טו.) דאמר רב חנין בר אמי

כדדריש הפך ר"א ובלבד שיהו עושין מעין מלאכתן שברי עריבה] לצוק לתוכן מקפה ושל זכוכית לצוק לתוכן שמן. (חולין קכד:) אמר רב יהודה אמר שמואל מגופת חבית שנתכתתה מותר לטלטלה בשבת. תניא נמי הכי מגופת חבית שנתכתתה היא ושבריה מותר לטלטל בשבת וסופת ממנה שבר לכסות בה את הכלי ולסמוך בה כרעי המטה ואם זרקה לאשפה אסורה. מתקיף לה רב פפא אלא מעתה זרק ליה לגלימיה לאשפה הכי נמי דאסיר למשקליה אלא אמר רב פפא אם זרקה לאשפה מבעוד יום אסורה.

(שם קכה.) תנו רבנן שברי תנור ישן הרי הן ככל הכלים הניטלין בחצר דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר אין ניטלין העיד רבי יוסי משום רבי אליעזר בן יעקב על שברי תנור ישן שניטלין בשבת ועל כיסויו שאין צריך בית יד וקיימא לן רבי יהודה ורבי אליעזר בן יעקב הלכה כר' אליעזר בן יעקב.

(שם קכח.) תנו רבנן מטלטלין את החצב מפני שהוא מאכל לצביים ואת החרדל מפני שהוא מאכל ליונים רבן שמעון בן גמליאל אומר אף מטלטלין שברי זכוכית מפני שהוא מאכל לנעמיות. (שם ע"ב) כופין את הסל לפני האפרוחין כדי שיעלו ושירדו תרנגולת שברחה דוחין אותה כדי שתכנס. מדדין עגלים וסייחים והאשה מדדה את בנה א"ר יהודה אימתי בזמן שנוטל אחת ומניח אחת אבל אם גורר אסור.

(שם קכח.) ת"ר דג מליח מותר לטלטלו דג תפל אסור לטלטלו בשר בין חי ובין מליח מותר לטלטלו. תנו רבנן מטלטלין את העצמות בשבת מפני שהן מאכל לכלבים ובשר תפוח מפני שהוא מאכל לחיה מים מגולין מפני שהן ראויין לחתול רבן שמעון בן גמליאל אומר כל עצמן אסור לשהותן מפני הסכנה. (שם קלט:) נותנין מים על גבי שמרים בשביל שיצלו ומסננין את היין בסודרין ובכפיפה מצרית ונותנין ביצה במסננת של חרדל ועושין יינמילין בשבת רבי יהודה אומר בשבת בכוס ביום טוב בלגין ובמועד בחבית רבי צדוק אומר הכל לפי האורחין. (שם קמ.) בעא מניה רבי יוחנן מר' ינאי מהו לשרות את החלתית בצונן אמר ליה אסור. ודוקא דאתחיל בשבת הוא דאסיר אבל היכא דאתחיל חמישי וערב שבת מותר וקאמרינן אמר להו ר' חייא בר אבין בדידי הוה עובדא ושאילתיה לרב אדא בר אהבה ולא הואי בידיה אתאי לקמיה דרב הונא ואמר לי הכין אמר ר' שורה בצונן ומניחה בחמה אמר ליה כמאן דשרי אפי' תימא כמאן דאסר הני מילי היכא דלא שתי כלל אבל היכא דאשתי חמשה ומעלי אי לא שתי בשבת מסתכן. ואמר רב חסדא האי הוצא דירקא אי חזי למאכל בהמה שרי לטלטולה ואי לא אסיר. אמר רב חייא בר אשי אמר רב האי תלא דבשרא שרי לטלטוליה דכוארי אסיר. ואבוס של קרקע אסור לגרוף אותו בשבת בין בכלי ובין ביד דאמר רב חסדא מחלוקת באבוס

של כלי אבל באבוס של קרקע דברי הכל אסור. (שם קמא.) הקש שעל המטה לא ינענענו בידו אבל מנענע בגופו ואם היה מאכל בהמה או שהיה עליו כר או סדין מנענעו בידו. מכבש של בעלי בתים מתירין אבל לא כובשין ושל כובסין לא יגע בו ר' יהודה אומר אם היה מותר מערב שבת למחר מתיר את כליו ושומטן. אמר רב יהודה האי מאן דסחי במיא לינגיב נפשיה שפיר והדר ליסק דילמא אתי לאיתויי ארבע אמות בכרמלית.

(שם ע"ב) תנו רבנן לא יצא קטן במנעל גדול אבל יוצא בחלוק גדול ולא תצא אשה במנעל המרופט ולא תחלוץ בו ואם חלצה חליצתה כשרה. (שם קמג:) חבית שנשברה מצילין ממנה מזון שלש סעודות ואומר לאחרים בואו והצילו לכם ובלבד שלא יספוג. אין סוחטין את הפירות להוציא מהן משקין ואם יצאו מעצמן אסורין רבי יהודה אומר אם לאוכלין היוצא מהן מותר ואם למשקין היוצא מהן אסור. חלות דבש שריסקן מערב שבת ויצאו מעצמן אסורין ורבי אליעזר מתיר. אמר רב יהודה אמר שמואל מודה היה רבי יהודה לחכמים בזיתים וענבים ור' יוחנן אמר הלכה כרבי יהודה בשאר פירות ואין הלכה כמותו בזיתים וענבים. (שם קמה:) כי אתא רב הושעיא אתא ואייתי מתניתא בידיה זיתים וענבים שריסקן מערב שבת ויצאו מעצמן אסורין ורבי אלעזר ורבי שמעון מתירין:

פסק (שם קמא.) והיכא דאיכא חבית של מים בארץ לא יכריע אותה וישפוך ממנה אלא מגביה אותה עם ידה מן הארץ ומשפך ואם לא עשה כן מחפיר הוא עם החבית בארץ. (שם קמז.) מותר לאדם לנער טליתו כדרב יהודה ישב לו זרע פשתן על כסותו או תבשיל מותר לקלפו בשבת.

(שם קמג:) תנו רבנן נתפזרו לו פירות בחצירו מלקט על ידו ואוכל אבל לא יתן לתוך הסל או לתוך הקופה שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול. (שם קמו:) נותנין תבשיל לתוך הבור בשביל שיהא שמור ואת מים היפים ברעים בשביל שיצונו ואת הצונן בחמה בשביל שיחמו מי שנשרו כליו בדרך מהלך בהן ואינו חושש.

(שם קנד:) תניא ר"ש בן יוחאי אומר היתה בהמתו טעונה שליף של תבואה מכניס ראשו תחתיו ומסלקו לצד אחר והוא נופל מאליו (שם קנה:) אין אובסין את הגמל ולא דורסין אבל מלעיטין אין ממרים את העגלים אבל מלעיטין ומהלקטין לתרנגולין מאי אובסין אמר רב יהודה אין עושין לה אבוס בתוך מעיה. אבוס בתוך מעיה כשהיא רגילה לאכול שתי סאין אובסין לה מאכל יבש ומאכילין אותה ארבע סאין כדי שתלך בדרך רחוקה. אין ממרין את העגלים אבל מלעיטין איזו היא המראה ואיזו היא הלעטה אמר רב יהודה המראה למקום שאינה יכולה להחזיר הלעטה למקום שיכולה להחזיר. רב חסדא אמר

אידי ואידי למקום שאינה יכולה להחזיר והמראה בכלי והלעטה ביד. תניא כוותיה דרב יהודה איזו היא המראה ואיזו היא הלעטה המראה מרביצה ופוקס את פיה ומאכילה כרשינין ומים בבת אחת הלעטה מאכילה מעומד ומשקה מעומד ונותן כרשינין בפני עצמן ומים בפני עצמן. אין נותנין מים למורסן דברי רבי יוסי בר' יהודה אומר נותנין מים למורסן. תנו רבנן אין גובלין את הקלי ויש אומרים גובלין מאן יש אומרים אמר רב חסדא רבי יוסי ברבי יהודה היא והני מילי הוא דמשנה (שם קנו.) היכי משנה אמר רב חסדא על יד:

סליקו להו הלכות שבת

סימן ח

פרק רבי אליעזר דמילה

כלל אמר רבי עקיבא כל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת אינה דוחה את השבת מילה שאי אפשר לה לעשותה מערב שבת דוחה את השבת. (שבת קלג.) אמר רב יהודה אמר רב הלכה כרבי עקיבא. ומנין למילה עצמה שדוחה רב בפירקא דריש הלכה כרבי יהודה דאמר בשוגג יאכל למוצאי שבת במזיד לא יאכל עולמית הא לאחרים שפיר דמי. (שבת קלג:) אמר רב דימי מנהרדעא הלכתא השוחט לחולה בשבת מותר לבריא למיכל באומצא והמבשל לחולה בשבת אסור לבריא גזירה שמא ירבה בשבילו ושוחט מותר והוא דהוה ליה חולה מבעוד יום. (עירובין ק:) אמר רמי בר אבא אמר רב אסי אסור לאדם להלך על גבי עשבים בשבת שנא' ואץ ברגלים חוטא תני חדא אסור להלך על גבי עשבים בשבת ותניא אידך מותר לא קשיא כאן בימות החמה וכאן בימות הגשמים ולא קשיא הא דאיכא שראכי והא דליכא שראכי ואיבעיא אימא הא והא דאיכא שראכי ולא קשיא הא דסיים מסאני והא דלא סיים מסאני ואיבעיא אימא הא והא דסיים מסאני ולא קשיא הא דאית ליה עוקסא והא דלית ליה עוקסא והשתא דקיימא לן הלכה כרבי שמעון כולהו שריין. (ברכות לא:) אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי בן זימרא כל היושב בתענית בשבת קורעין לו גזר דינו של שבעים שנה רב נחמן בר יצחק אמר חוזרין ונפרעים ממנו דין עונג שבת מאי תקנתיה ליתיב תעניתא על תעניתיה. (יבמות קיג:) רב יצחק בר ביסנא אירכסו ליה מפתחות דבי מדרשא ברשות הרבים אתא לקמיה דרבי פדת אמר ליה זיל דבר טלי וטליא וליטיילו התם דאי משכחי להו מייתי להו אלמא קסבר קטן אוכל נבילות אין בית דין מצווין עליו להפרישו.

(שם ו.) תנו רבנן יכול יתירא אדם מן המקדש ת"ל את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו נאמרה שמירה בשבת ונאמר מורא במקדש כשם ששמירה האמורה בשבת לא משבת אתה מתייירא אלא ממי שהזהיר על השבת אף מורא האמור במקדש לא ממקדש אתה מתייירא אלא ממי שהזהיר עליו ואיזו היא מוראת מקדש דתניא לא יכנם אדם להר הבית במקלו ובפונדתו ובמנעלו ובאבק שעל גבי רגליו ולא יעשנה קפנדריא ורקיקה מקל וחומר אין לי אלא בזמן שבית המקדש קיים בזמן שאין בית המקדש קיים מנין נאמרה שמירה בשבת ונאמר מורא במקדש מה שמירה האמורה בשבת לעולם אף מורא האמור במקדש לעולם:

פסק אי נפיל חמרא או נבידא על לבושא בשבתא אסיר לחווריה משום סחיטה ואסור למישדא עליה מיא בלא מיצרייה דאמר רבא (צד:) בדם חטאת בגד שרייתו זו היא כיבוסו וסחיטה דאורייתא היא והיינו מלבנו דאבות מלאכות. (שבת נא:) אין מרזקין לא את השלג ולא את הברד בשבת בשביל שיזובו מימיו אבל נותן הוא לתוך הכוס או לתוך הקערה ואינו חושש. (שבת נד.) לא יצא הגמל במטולטלת לא עקוד ולא רגול וכן שאר כל הבהמות ולא יקשור גמלים זה בזה וימשוך אבל מכניס בחבלים לתוך ידו ובלבד שלא יכרוך. (שבת נד:) אין חמור יוצא במרדעת בזמן שאינה קשורה בו ולא בזוג אע"פ שהוא פקוק ולא בסולם שהוא בצוארו ולא ברצועה שברגלו ואין התרנגולים יוצאין בחוטין ולא ברצועות שברגליהם ואין הזכרים יוצאין בעגלה שתחת האליה שלהם ואין הרחלים יוצאות חנונות ואין העגל יוצא בגימון ולא פרה בעור הקופד ולא ברצועה שבין קרניה פרתו של ראב"ע היתה יוצאת ברצועה שבין קרניה שלא ברצון חכמים:

פסק והיכא דאיכא מרדעת קשורה על גבי חמור מותר לצאת בה בשבת ודוקא שהיא קשורה בו מערב שבת דתנן (שם נג.) חמור יוצא במרדעת בזמן שהיא קשורה בו מערב שבת ולא באוכף אף על פי שקשור בו מערב שבת רבן שמעון בן גמליאל אומר אף באוכף בזמן שקשור בו מערב שבת ובלבד שלא יקשור מסרכו ובלבד שלא יפשיל לו רצועה תחת זנבו:

פסק והיכא דאיכא צנת הגשמים ואית לה צערא לבהמה משום צנה נותנין עליה מרדעת כדי לחממה דבעא מניה רב אסי בר נתן מרב חייא בר אשי מהו ליתן מרדעת על גבי חמור בשבת א"ל מותר. ותולין קרסטל לבהמה דאמר רב חייא בר אשי אמר רב תולין קרסטל לבהמה בשבת.

(שם עד.) תנו רבנן היו לפניו שני מיני אוכלין בורר ואוכל בורר ומניח לא יברור ואם ברר חייב חטאת מאי קאמר אמר אביי בורר ואוכל לאלתר ולבו ביום לא יברור ואם

בירר נעשה כמי שבירר לאוצר וחייב חטאת אמרוה קמיה דרבא אמר להו שפיר אמר נחמני. (שם עה:) אמר רב יהודה האי מאן דשקיל אקופי מגלימיה חייב משום מכה בפטיש והני מילי הוא דקפיד עלייהו. (שם עו.) המוציא תבן כמלוא פי פרה עצה כמלא פי גמל עמיר כמלא פי טלה עשבים כמלא פי הגדי עלי שום ועלי בצלים לחים כגרוגרת יבשים כמלוא פי הגדי ואינן מצטרפין זה עם זה מפני שלא שוו בשעוריהן. (שם ע"ב) המוציא אוכלים כגרוגרת מצטרפים זה עם זה מפני ששוו בשיעוריהן חוץ מקליפיהן וגרעיניהן וסובן ומורסנן רבי יהודה אומר חוץ מקליפי עדשים שהן מת בשלות עמהן.

(שם קו:) תנו רבנן הצד חגבים צרעים ויתושין בשבת חייב דברי רבי מאיר וחכמים אומרים כל שבמינו נצוד חייב וכל שאינו במינו נצוד פטור צבי שנכנס לבית ונעל אחד בפניו חייב נעלו שנים פטורין לא יכול אחד לנעול ונעלו שנים חייבין ורבי שמעון פוטר. ישב אדם על הפתח ולא מלאהו וישב השני ומלאהו השני חייב ישב הראשון על הפתח ומלאהו ובא השני וישב לו בצדו אע"פ שעמד הראשון והלך לו הראשון חייב והשני פטור הא למה זה דומה לנועל את ביתו לשמרו ונמצא צבי שמור בתוכו. (שם קז.) שמונה שרצים האמורין בתורה הצדן והחובל בהן חייב ושאר שקצים ורמשים החובל בהן פטור והצדן לצורך חייב ושלא לצורך פטור חיה ועוף שברשותו הצדן פטור והחובל בהן חייב. (שם קיג.) בעא מניה רבי יוחנן מר' יהודה בר ליואי כלי קיואי כגון כובד העליון וכובד התחתון מהו לטלטלן בשבת אמר ליה אין מטלטלין מה טעם לפי שאין מטלטלין.

(שם קכב.) תנו רבנן גוי שליקט עשבים בשבת מאכיל אחריו ישראל ואם בשביל ישראל אסור מילא מים להשקות את בהמתו משקה אחריו ישראל ואם בשביל ישראל אסור במה דברים אמורים בשאין מכירו אבל מכירו אסור.

(שם קלח.) תני רמי בר יחזקאל טלית כפולה לא יעשה ואם עשה פטור אבל אסור היה כרוך עליה חוט או משיחה מותר לנטותה לכתחלה כיצד הוא עושה כופל את קרן טליתו ועושה אותה כאהל ומשום הכי לא יעשה ואם כרך עליה מבעוד יום חוט או משיחה אין זו קרואה טלית אלא אהל שאין יכול להתעטף בה יצתה מתורת טלית ונעשית ככילה ומותר לנטותה לכתחלה. (שם קלט:) אמר רבי אבין בר הונא אמר רב חמא בר גוריא מתעטף אדם בכילה וכיסכיה ויוצא בה לרשות הרבים ואינו חושש ומאי שנא מדרב הונא דאמר רב הונא היוצא בטלית שאינה מצוייצת בשבת חייב חטאת אמר ליה ציצית לגבי טלית חשיבי ולא בטלי הני לא חשיבי ובטלי. (שם קכב:) כל הכלים הניטלין בשבת שבריהן ניטלין ובלבד שיהו עושין מעין מלאכה שברי עריבה לכסות בהן את החבית ושברי זכוכית [לכסות בהן פי את השבת (שם קלב.) אמר רבי יוחנן דאמר קרא וביום

השמיני ימול וביום ואפילו בשבת ורבי אלעזר אמר אתיא אות אות כתיב במילה והיתה לאות ברית וכתיב בשבת ביני ובין בני ישראל אות היא אלא מעתה תפילין דכתיב בהו אות והיה לאות על ידכה לידחו שבת אלא אתיא ברית ברית כתיב במילה והיתה לאות ברית וכתיב בשבת לדורותם ברית עולם אי הכי גדול נמי דכתיב ביה ברית לידחי שבת אלא אתיא דורות דורות כתיב במילה כל זכר לדורותיכם וכתיב בשבת לדורותם ברית עולם אי הכי ציצית נמי דכתיב בה לדורותם תדחה שבת אמר רב נחמן בר יצחק דנין אות ברית ודורות מאות ברית ודורות לאפוקי הנך דחדא חדא כתיב בהו. תניא כוותיה דר' יוחנן שמיני ימול ואפילו בשבת ואלא מה אני מקיים מחלליה מות יומת בשאר מלאכות חוץ מן המילה אבל מילה דוחה שבת מאי טעמא קל וחומר ומה צרעת שדוחה את העבודה ועבודה דוחה שבת מילה דוחה אותה שבת שנדחה מפני עבודה אינו דין שתהא מילה דוחה אותה ומנין שמילה דוחה את הצרעת דכתיב ימול בשר ערלתו ואף על פי שיש שם צרעת ומה אני מקיים השמר בנגע הצרעת בשאר מקומות חוץ מן המילה וממאי דצרעת חמורה דילמא שבת חמורה ולא דחיא לה מילה אמר קרא וביום ואפילו בשבת והלכה כר' יוחנן. (שם קלג.) עושין כל צרכי מילה בשבת מוהלין ופורעין ומוצצין ונותנין עליה איספלנית וכמון לא שחק כמון מערב שבת לועס בשיניו ונותן לא טרף יין ושמן נותן זה בעצמו וזה בעצמו אין עושין לה חלוק לכתחלה אבל כורך עליה סמרטוט לא התקין כלי מערב שבת כורך על אצבעו ומביא ואפילו מחצר אחרת. (שם ע"ב) אמר רב האי אסיא דלא מייץ סכנה היא ומעברינן ליה. (יומא פד:) מחמין חמין לחולה ולחיה ולקטן בשבת בין להשקותו בין להברותו ואין אומרים נמתין לו עד שיבריא אלא מחמין לו מיד אחד קטן בריא ואחד קטן חולה [אין] מחמין לו חמין להברותו ולמולו בשבת. (שבת קלד:) רבי אלעזר בן עזריה אומר מרחיצין בין לפני המילה ובין לאחר המילה אמר רבי יוחנן הלכה כרבי אלעזר בן עזריה בין הרחצת כל גופו בין בחמין שהוחמו [בשבת] ובין חמין שהוחמו מערב שבת:

פסק והיכא דאישתפיך חמימיה ואיבדור סמאניה לבתר דאימהיל עבדינן לה בשבת משום סכנה. והיכא דאייתי איזמל מערב שבת ואיפגם או דאיגנב מקמי מילה שרי למימר לגוי לצבותיה או לאיתויי איזמל אחרינא דגמרינן לה מההוא ינוקא (עירובין סז:) דאישתפיך חמימי' אמר להו רבא לייתו ליה מגו ביתאי אמר ליה אביי והא לא עריבו נסמוך אשיתוף והא לא שתיפו ליה לימרו ליה לגוי לייתי ליה. אמר אביי בעאי לאותובי למר ולא שבקן רב יוסף דאמר רב כהנא כי הוינן בי רב יהודה אמר לן בדאורייתא מותבינן תיובתא והדר עבדינן מעשה בדרבנן עבדינן מעשה והדר מותבינן תיובתא בתר הכי אמר

ליה מאי בעית לאותובי' דתניא הזאה שבות ואמירה לגוי שבות מה הזאה שבות ואינה דוחה את השבת [אף אמירה לגוי שבות ואינה דוחה את השבת] אמר ליה ולא שאני לך בין שבות דאית בה מעשה לשבות דלית בה מעשה.

(שבת קלה.) תנו רבנן ימול בשר ערלתו ערלתו ודאי דוחה את השבת ולא הנולד בין השמשות דוחה את השבת ערלתו ודאי דוחה את השבת ולא אנדרוגינוס דוחה את השבת ערלתו ודאי דוחה את השבת ולא הנולד כשהוא מהול דכולהו לא מהלינן להו בשבתא ונולד כשהוא מהול אין צריך להטיף ממנו דם ברית דרב אדא בר אהבה איתיליד ליה ההוא ינוקא בשבתא כשהוא מהול אהדריה אתליסר מהולאי שוויה כרות שפכה אמר תיתי לי דעברי אדרב למימרא דהלכתא דאינו צריך להטיף ממנו דם ברית:

פסק וגוי אסיר למימהל דאיתמר (ע"ז כז.) מנין למילה בגוי שהיא פסולה דארו בר פפא משמיה דרב אמר ואתה את בריתי תשמור ורבי יוחנן אמר המול ימול קרי ביה המל ימול ואמרינן מאי בינייהו איכא בינייהו אשה לרב דאמר ואתה את בריתי תשמור אשה כיון דליתא בברית לא מהלא לר' יוחנן דאמר המל ימול כיון דישראל אפילו ערלים כי מולים דמו אשה נמי בכלל ישראל ומהלא:

פסק היכא דליכא גברא יהודאה דידע למימהל ואיכא איתתא דידעא למימהל מהלא איתתא ושפיר דמי והלכתא כר' יוחנן דקיי"ל רב ורבי יוחנן הלכה כר' יוחנן. (שבת קל:) ואין מביאין איזמל בשבת דרך רשות הרבים וכשם שאין מביאין אותו דרך רשות הרבים כך אין מביאין אותו דרך גגות ודרך קרפיפות ודרך חצרות (ביצה לא.) ואיזה הוא קרפף כל שסמוך לעיר דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר כל שנכנסין לו בפותחת ואפי' בתוך תחום שבת. אמר רב סלא אמר רבי זירא הלכה כר' יוסי ותנן (עירובין כג.) הגנה והקרפף שהוא שבעים אמה ושירים על שבעים אמה ושירים מוקפת גדר גבוה עשרה טפחים מטלטלין לתוכה ובלבד שיהא בה שומרה או בית דירה או שתהא סמוכה לעיר רבי יהודה אומר אפי' אין בה אלא בור שיח ומערה מטלטלין בתוכה רבי עקיבא אומר אפילו אין בה אלא אחד מכל אלו מטלטלין בתוכה ובלבד שתהא שבעים אמה ושירים על שבעים אמה ושירים רבי אליעזר אומר אם היה ארכה יתר על רחבה אפילו אמה אחת [אין] מטלטלין בתוכה רבי יוסי אומר אפי' ארכה כשנים ברחבה מטלטלין בתוכה ואיתמר (שם ע"ב) רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' יוסי רב ביבי אמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כרבי עקיבא ותרווייהו לקולא וצריכא דאי אשמעינן הלכה כר' יוסי הוה אמינא עד שיהא בה שומרה או בית דירה קמ"ל הלכה כרבי עקיבא ואי אמר הלכה כרבי עקיבא הוה אמינא אריך וקטין לא צריכא.

(שבת קלה.) תנו רבנן בן שבעה מחללין עליו את השבת בן שמונה אין מחללין ספק בן שמונה אין מחללין עליו את השבת ואפי' שהה עשרים ותשעה יום הרי זה נפל (שבת קלה:) שהה שלשים יום באדם אינו נפל ובן שמונה הרי הוא כאבן ואסור לטלטלו בשבת אבל אמו שוחה עליו ומניקתו מפני הסכנה ובן שמונה דאמרינן דאסיר לטלטלו היכא דנסיב איתתא ומית בעל אי נמי פרש ולא קירב לגבה דליכא לספוקה דאתיליד לתשעה אי נמי לשבעה אבל ודאי מיסמך עילוי טבילה דאיכא למימר דהדא מן כדפסקא ולא חזיא דם איעברא והאי בן שמונה הוא הכי לא תימא דאיכא נשי דמיעברא דחזיא דם ואיכא למימר דהאי בן תשעה הוא ואיכא דפסקא כמה יומי ולא מיעברא והדר מיעברא איכא למימר דהאי בן שבעה הוא ומחללין עליה שבתא ומהלינן ליה (שבת קלו.) דקא אמרינן אם חי חי הוא ואי לא מחתך בבשר בעלמא הוא. ולענין אחולי שבתא מספקא מחלינן דקאמרינן כל ספק נפשות להקל הלכך לא משכחת לה אלא בבתולה דאינסיבת ומית בעל בההוא יומא או בההוא ירחא ובן שמונה ודאי דלא איבעיל אלא חד יומא וקא מניא יומא מניה הרי הוא כאבן ואסור לטלטלו. (שם) בריה דרב דימי בר יוסף אתיליד ליה ינוקא שכיב בגו תלתין יומין יתיב קא מיאבל עליה אמר ליה אבוה צודנייאתא קא בעית למיכל אמר ליה קים ליה בגויה דכלו לו חדשיו. איתמר מת בתוך שלשים ועמדה ונתקדשה אמר רבינא משמיה דרבא אם קידשה ישראל דכי חלצה לא אסירא ליה חולצת ושבקינן לה גביה אם קידשה כהן דכי חלצה אסירא ליה אינה חולצת ולא צריכה חליצה והותרה לבעלה כהן מאלתר ורב שרביא משמיה דרבא אמר אחד זה ואחד זה חולצת א"ל רב שרביא לרבינא באורתא אמר רבא הכי לצפרא הדר ביה אמר ליה שריתוה יהא רעוא ביומיכון תשרון אף תרבא והלכה כרבינא דאמר אע"ג דחיי עשרין ותשעה יומי כמה דלא שהה שלשים יום נפל הוא והני מילי למישרייה לאיתתא לעלמא אבל מת ולד ביום שלשים אי נמי בתוך שלשים אסורה ליבם ואם ייבם ולד ספק ממזר הוא דתניא (שם קלה:) רבן שמעון בן גמליאל אומר כל ששהא שלשים יום באדם אינו נפל הא לא שהא ספיקא לגבי אשת אח דחייבי כריתות אחמירו בה רבנן ולא נייבם אשת אח מספיקא דכל ספק איסורא לחומרא לגבי אבילות אקילו בה רבנן. (שם קלו.) רב אשי איקלע לבי רב כהנא איתילידא ביה מילתא בגו תלתין יומין חזייה דהוה קא בעי ליאבולי אמר ליה לא סבר לה מר להא דאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן שמעון בן גמליאל דאמר כל ששהא שלשים יום באדם אינו נפל הא פחות משלשים נפל הוא אמר ליה קים לי ביה שכלו לו חדשיו:

פסק והיכא דאיתיליד ערב שבת בין השמשות ואיקלע חד בשבא ותרי בשבא יומא טבא דריש שתא מעכבינן ליה עד תלתא בשבא (שם קלז.) דתנן קטן נימול לשמונה לתשעה לעשרה לאחד עשר לשנים עשר לא פחות ולא יותר כיצד כדרכו לשמונה נולד בה"ש נימול לתשעה נולד בין השמשות בערב השבת נימול לעשרה יום טוב שחל להיות אחר השבת נימול לאחד עשר שני ימים של ר"ה נימול לשנים עשר קטן חולה אין מלין אותו עד שיבריא. (שם ע"ב) אמר שמואל קטן המסורבל בבשר רואין אותו כל זמן שמתקשה ונראה מהול אין צריך למולו ואם לאו צריך למולו במתניתא תנא רבן שמעון בן גמליאל אומר קטן המסורבל בבשר רואין אותו כל זמן שמתקשה ואינו נראה מהול צריך למולו ואם לאו אין צריך למולו וכן הלכה. מאי בינייהו איכא בינייהו נראה ואינו נראה. (שם קנט. ונדה מב:) מעוברת שאינה יכולה להלך בידוע שהוציא עובר את ראשו חוץ לפרוזדור מערב שבת משנפתח הקבר אין פנאי להלך ואע"פ שלא נולד עד למחר אין מחלליה עליו את השבת אלא מלין אותו מערב שבת. (פסחים סט.) אמר רבה קטן בריא מחמין לו חמין להברותו ולמולו בשבת קטן חולה אין מחמין לו חמין להברותו ולמולו בשבת אמר רבא ואי בריא הוא למה ליה חמין להברותו אלא אמר רבא הכל אצל מילה חולין הם לא שנא בריא ולא שנא חולה [אין] מחמין. (שבת קלז:) מל ולא פרע את המילה כאלו לא מל וכן הוא אומר בעת ההיא אמר ה' אל יהושע עשה לך חרבות צוריה ושוב מול את בני ישראל שנית שנית זו פריעת מילה אמר ליה הקב"ה ליהושע תני מהלינהו כי היכי דמהלו במצריה (יבמות עא:) משום דלא ניחנה פריעת מילה לאברהם אבינו אלא ניתנה למשה במצרים דאי ס"ד פריעת מילה (לאו) ליהושע ניתנה אם כן ליכתוב רחמנא שוב מול ולישתוק אלא להכי כתיב שנית כלומר שנית למצרים. (שבת קלז:) ואלו ציצין המעכבין את המילה בשר החופה את העטרה ואינו אוכל בתרומה ואם היה בעל בשר מתקנו מפני מראית העין מל ולא פרע את המילה כאילו לא מל. אמר רבינא אמר רב ירמיה בר אבא בשר החופה את רוב גובהה של עטרה. ומילה שלא בזמנה לא דחיא לא שבת ולא יום טוב ואפילו נמי ספק זמניה הוא ספק לא זמני' הוא. היכי כגון דאיתיליד בין השמשות דמעלי שבתא לא מהלינן לי' בשבתא. (נדה מב:) ההוא דאתא לקמיה דרבא אמר ליה מהו למימהל בשבתא אמר ליה שפיר דמי בתר דנפק אמר רבא ס"ד לא ידע האי גברא דשרי למימהל בשבתא הדר קריי' אמר ליה אימא לי איזו גופא דעובדא היכי הוה אמר ליה שמעתיה דצויץ בין השמשות ולא איתיליד עד דחשיך אמר ליה ההוא מוציא ראשו חוץ לפרוזדור הוה דאי לא דהוציא ראשו לא הוה מצוייץ דכמה דאיתיה במעי אמו פיו סתום וטבורו פתוח והוה ליה נולד בין השמשות הוי מילה שלא

בזמנה וכל מילה שלא בזמנה אין מחללין עליה את השבת. ולא מיבעיא מילה דדחיא שבת אלא אפי' פריעת מילה נמי דחיא שבת דאמר מר מל ולא פרע את המילה כאילו לא מל ואע"ג דפריעת מילה לא איתיהיבת לאברהם. (יבמות עא:) דאמר רבה בר יצחק לא ניתנה פריעת מילה לאברהם אבינו. ומנלן דפריעת מילה דחיא שבת שנא' בעת ההיא אמר ה' וגו' מקיש סוף מילה לתחילת מילה מה תחילת מילה דוחה את השבת אף סוף מילה דוחה את השבת והיכא דמטא זמניה דינוקא ומיחלש ואחדתיה אישתא מעכבין ליה עד דמיתפח שפיר ולבתר דשבקא ליה אישתא נמי מעכבינן ליה שבעה יומי עד דבריא דתנן (שבת קלז.) קטן חולה אין מלין אותו עד שיבריא ואמר שמואל חלצתו חמה נותנים לו כל שבעה להברותו מעת לעת איני והא תני לודא יום הבראתו כיום הולדו מאי לאו יום הולדו לא בעינן מעת לעת אף יום הבראתו לא בעינן מעת לעת לא עדיף יום הבראתו מיונם הולדו דאילו יום הולדו לא בעינן מעת לעת ויום הבראתו בעינן מעת לעת.

(שבת קלג:) ת"ר המל כ"ז שהוא עוסק במילה חוזר על ציצין המעכבין את המילה ועל ציצין שאין מעכבין את המילה פירוש ציצין המעכבין דאי לא שקיל להו דמי כמאן דעביד חבורה בשבתא הוא ובר מילקא הוא נוטל וציצין שאין מעכבין אינו נוטל והני מילי כי לא דחי שבת מכשירין דקמי מילה אבל מכשירין דבתר דאימהיל כגון דאיתשידו חמימיה או דאיבדור סמאניה ולא אפשר אלא באחולי שבתא עלייהו סכנה הוא ומחלינן שבתא עליה מאי טעמא התם הוא דאשתפיכו חמימיה או דאיבדור סמאניה או דאיפגים איזמל מן קמי דלימהליה דאמרינן תדחה מילה למחר אבל הכא כיון דאיכא סכנה מחללין עליה שבתא. וכי מהלינן ביממא אבל בליליא לא דכתיב וביום השמיני ביממא אין בליליא לא. ולא מיבעיא מילה בזמנה דביממא אין בליליא לא אלא אפי' במילה שלא בזמנה נמי ביום אין בליליא לא דתניא (יבמות עב:) ביום אין לי אלא שנימול לשמונה שיהא נימול ביום מנין לרבות לתשעה לעשרה לאחד עשר לשנים עשר ושאר כל הנימולין שלא בזמנה שאין נימולין אלא ביום ת"ל וביום ואלו ינוקא דמן קמי דלימהיל אתיליד ליה נגעא בבשרא דכדמהלין ליה מיפסיק נגעיה מהלינן ואע"ג דמפסיק נגעיה ואי הדר עטיף בישרא עילוי מהילותא ולא חזיא צריך למימהליה זמנא אחריתי ואתילד נגעא בבשרא דעטיף על מהילותיה לא מהלינן ליה משום דלא ליתעקר איסורא דאורייתא וכן הלכה. ומאן דאית ביה נגעא אסיר למיקצייה בין בסמא בין בפרזלא ומאן דקייץ ליה עובר בלאו דכתיב השמר בנגע הצרעת לשמור מאד ולעשות. (עירובין צו.) ואמר רבי אבין אמר רבי אילעא כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה.

(שבת קלב:) תניא בשר ערלתו אף על פי שיש שם בהרת יקוץ מאי טעמא דאתי עשה ודחי את לא תעשה. מצורע טעון פריעה ופרימה ואסור בתשמיש המטה שנאמר וישב מחוץ לאהלו ולא מחוץ לאהלה. ובר ישראל דאית ליה שפחה וילידא ברא מיחייב למימהליה בר תמניא יומי כישראל שנא' ובן שמונת ימים ימול לכם (שבת קלה:) ותנו רבנן יש יליד בית שנימול לאחד יש יליד בית שנימול לשמונה יש מקנת כסף שנימול לאחד יש מקנת כסף שנימול לשמונה כיצד לקח שפחה ועוברה עמה זה הוא מקנת כסף שנמול לשמונה לקח שפחה ונתעברה אצלו וילדה זה הוא יליד בית שנמול לשמונה רב חמא אמר ילדה ואחר כך הטבילה זה הוא יליד בית שנמול לאחד הטבילה ואח"כ ילדה זה הוא יליד בית שנמול לשמונה ותנא קמא לא שני ליה בין ילדה ואחר כך הטבילה ובין הטבילה ואחר כך ילדה אלמא אף על גב דאין אמו טמאה לידה נימול לשמונה אמר רבא בשלמא לרבי חמא משכחת לה יליד בית נמול לאחד נמול לשמונה כגון שילדה ואחר כך הטבילה הטבילה ואח"כ ילדה מקנת כסף נימול לשמונה כגון שפחה ועוברה עמה מקנת כסף נימול לאחד כגון שלקח זה שפחה וזה עוברה אלא לתנא קמא יליד בית דנימול לאחד היכי משכחת לה האמר כיון דמתעברא אצלו אף על גב דלא טבלה נימול לשמונה אמר רב ירמיה כגון שלקח שפחה לעוברה דלא קניא ליה לישראל אלא ולד הניחא למאן דאמר קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי אלא למאן דאמר קנין פירות כקנין הגוף דמי כיון דקנה ולד קניי' לשפחה וכיון דקנה ליה שפחה ונתעברה אצלו לשמונה מהלינן דהא קא קני ליה טבילה מאי איכא למימר אמר רב משרשיא כגון שלקח שפחה [שלא] על מנת להטבילה.

(שבת קלז:) תנו רבנן המל אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה אבי הבן אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו להכניסו בבריתו של אברהם אבינו והעומדים אומרים כשם שהכנסתו בברית כך תכניסהו לתורה ולחופה. המברך אומר אשר קידש ידיד מבטן וחוק בשארו שם וצאצאיו חתם באות ברית קודש על כן בשכר זאת אל חי יהא חלקנו להציל ידידות שארנו משחת למען בריתו אשר שם בבשרנו ב"א ה' כורת הברית. המל את העבדים אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה. המברך אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו למול את העבדים ולהטיף מהם דם ברית שאלמלא דם ברית לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר כה אמר ה' אם לא בריתי יומם ולילה ב"א כורת הברית:

פסק ומאן דמהיל גר או עבד גדול ליכסי ערוה וליבריך על המילה והדר לימהול ובתר דמהיל ליבריך למול את הגרים וכו' כהך. וגר אף על גב דמהיל בארמיותיה צריך להטיף ממנו דם ברית ועד דמיתפח לא מטבלינן ליה וכד מטבלינן ליה צריך למיזל בהדי תלתא

ואמרין ליה כי היכי דאמרו ליה מעיקרא וגזזי ליה מן מזייה ושקלין ליה טופריה דידיה ודכרעיה וצריכין למיחזייה כד טביל וכד סליק מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו על הטבילה וכן עבד משוחרר וכן עבדא ואמתא דזבני להו מגוים מעיקרא אתו תלתא ואמרי ליה מצות דמיחייב בהו עבד ומטבלינא להו ואמתא אתיא איתתא ועיילה בהדה לבי טבילה וכד סלקא מברכה דכל חייבי טבילות רישא טבלין והדר מברכין דתניא (פסחים ז:) טבל ועלה בעלייתו אומר אשר קדשנו במצותיו ולונו על הטבילה. (יבמות מז:) וכל דבר שחולץ בטבילה חולץ בגר ובעבד משוחרר ובנדה גר שטבל לקריו ושפחה שטבלה לשם נדתה עלתה להם טבילה. ההוא דהוו קארו ליה בר ארמא א"ר יהושע בן לוי מי לא טביל לקריו למימרא אי טביל לקריו שפיר דמי. (שם מה:) ההוא דהוה קארו ליה בר ארמיתא דכי איגיירא אימיה לא טבלה א"ר אסי מי לא טבלה לנדתה אי טבלה לנדתה שפיר דמי והאידנא לא סגי בטבילה דקריו עד דטביל לשום גירות דקיימא לן (שם מו:) הלכתא גר צריך שלשה משפט כתוב בו. לעולם אינו גר עד שימול ויטבול ואין מטבילין את הגר בלילה. (שם כב.) גרים מעידין זה לזה וכשרים בין אחים מן האב ובין אחים מן האם מעידין זה לזה מאי טעמא גר שנתגייר כקטן שנולד דמי. (שם כד:) אחד גר שנתגייר לשום אשה וכן גיורת שנתגיירה לשום איש והמתגייר לשום שולחן מלכים ולשום עבדי שלמה אחד גירי אריות ואחד גירי חלומות ואחד גירי מרדכי ואסתר הלכה כולם גרים. (שם קב.) גר דן את חבירו ואם היתה אמו מישראל דן ואפילו ישראל ולענין חלילה עד שיהא אביו ואמו מישראל. גר שחזר לסורו יינו יין נסך פתו פת כותים פירותיו טבלים ספריו ספרי קוסמים ושמנו כיינו ושאר כל דבריו כגוי. (ע"ז סד:) איזהו גר תושב כל הכופר בע"ז ואוכל נבילות ועד כמה נקרא גר תושב א"ר יהושע בן לוי כל שנים עשר חדש מכאן ואילך אם נתגייר מוטב ואם לאו גוי הוא. (שם מו:) גר שמל ולא טבל או שטבל ולא מל הרי הוא כגוי לכל דבריו ועושה יין נסך ואפי' קטן בן יומו וגוי עושה יין נסך. (ע"ז נז. יבמות מו:) והלכתא מטבילין את הגר בשבת ואין מטבילין את הגר בלילה ואין מטבילין את הגר אלא בשלשה תלמידי חכמים מאי טעמא משפט כתיב בו. גר בין בארץ ובין בחוצה לארץ צריך להביא ראיה דאטבלוה בי תלתא (יבמות מז.) דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן הלכה גר בין בארץ בין בחוצה לארץ צריך להביא ראיה. (שם צז:) הגיורת שנתגיירו בניה עמה לא חולצין ולא מייבמין אבל חייבין משום אשת אח היתה הורתן ולידתן בקדושה הרי הן כישראל לכל דבריהם. (שם צח.) גר שבא להתגייר והיה נשאוי אחותו מן האם יוציא מן האב יקיים אחות אביו מן האם יוציא מן האב יקיים אחות אמו מן האם יוציא מן האב ר' מאיר אומר יוציא וחכמים אומרים יקיים שהיה ר"מ

אומר כל ערוה שהיא משום שאר האם יוציא משום שאר האב יקיים ומותר באשת אחיו ובאשת אחי אביו ושאר כל עריות מותרות לו לאתויי אשת אביו. חרש שוטה וקטן שבאו להתגייר אין מקבלין אותן מפני שאינן כשרין להתנות עליהן וכל מי שאין כשר להתנות אין מקבלין אותו אבל קטן אעפ"י שאין בו דעת מלין אותו על פי אבותיו ואין מתנין על העבדים בשעת טבילה. הטובל את העבד צריך לתקפו במים (שם מו.) דאמר שמואל עבד צריך לתקפו במים. מנימין עבדיה דרב אשי בעא לאטבולי מסריה נהלייהו לרבינא ולרב אחא בריה דרבא אמר להו חזו דמינייכו בעינא ליה רמו ליה סודרא בצואריה ארפו ליה וצמצמו ליה ארפו ליה כי היכי דלא ליהוי ליה חציצה וצמצמו ליה כי היכי דלא נקדים ולימר [לשם בן חורין אני טובל] בתר דדלייה לרישיה ממיא אנחו ליה זילתא דטינא ארישי' אמרו ליה זיל אמטייה למרך.

(שם מז:) תנו רבנן ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים במה דברים אמורים כשלא קבלה עליה אבל קבלה עליה מטבילה ומותר בה מיד ר"ש בן אלעזר אומר אף על פי שלא קבלה עליה כופה ומטבילה לשם עבדות וחוזר ומטבילה לשם חירות ומותר בה מיד אמרו הלכה כרבי שמעון בן אלעזר דבעי עבד שתי טבילות אחת משום עבדות וחדא כדמשתחרר מתגייר.

(שם מז.) ת"ר גר שבא להתגייר אומרים לו ומה ראית להתגייר אי אתה יודע שישראל בזמן הזה דווים ודחופים מסוחפין ומטורפין ואם אמר יודע אני שהוא כן ואיני כדאי מקבלין אותו מיד ומודיעין אותו מקצת מצות קלות ומקצת מצות חמורות ומודיעין אותו עון לקט שכחה ופיאה ומעשר עני ומודיעין אותו עונשין של מצות ואומרים לו הוי יודע עד שלא באת לידי מדה זו אכלת חלב אי אתה ענוש כרת חללת שבת אי אתה ענוש סקילה עכשיו אכלת חלב אתה ענוש כרת חללת שבת אתה ענוש סקילה וכשם שמודיעין אותו עונשן של מצות כך מודיעין אותו מתן שכרן של מצות אומרים לו הוי יודע שהעולם הבא אינו צפון אלא לצדיקים וישראל בזמן הזה אין יכולין לקבל (יבמות מז:) לא רוב טובה ולא רוב פורענות ואין מרבין עליו קבל עליו מלין אותו מיד נשתיירו בו ציצין המעכבין את המילה חוזרים ומלין אותו שנית נתרפא מטבילין אותו ושני תלמידי חכמים עומדין לו על גביו ומודיעין אותו מקצת מצות קלות וחמורות טבל ועלה הרי הוא כישראל לכל דבר וכן האשה נשים מעמידות אותה במים עד צוארה ושני תלמידי חכמים עומדין לה מבחוץ ומודיעין אותה מקצת מצות קלות ומקצת מצות חמורות. אחד גר ואחד עבד משוחרר ובמקום שנדה טובלת שם גר ועבד משוחרר טובלין וכל דבר שחוצץ בטבילה חוצץ בגר ועבד ושפחה משוחררת ובנדה. למה לי למימר ליה

אי אתה יודע שישראל בזמן הזה דחופים ודוויים דאי פריש נפרוש דא"ר חלבו קשין גרים לישראל כספחת בעור כתיב הכא ונלוה הגר עליהם ונספחו על בית יעקב וכתיב התם לשאת ולספחת. ומודיעין אותו עון לקט שכחה ופיאה ומעשר עני ומאי שנא הני דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן בן נח נהרג על פחות משוה פרוטה ולא נתן להשבון. ואין מדקדקין עליו מנהני מילי א"ר אלעזר דאמר קרא ותרא כי מתאמצת היא ללכת אתה אמרה לה מיפקדינן אתחום שבת כי אל אשר תלכי אלך אסיר לן יחוד ובאשר תליני אלין מיפקדינן אשש מאות ושלש עשרה מצות עמך עמי אסיר לן ע"ז ואלהיך אלהי ארבע מיתות נמסרו לבית דין באשר תמותי אמות שני קברים מתוקנין לבית דין ושם אקבר. מיד ותרא כי מתאמצת היא וגו'. קבל מלין אותו מיד שהויי מצוה לא משהינן. נשתיירו בו ציצין המעכבין את המילה חוזרין ומלין אותו שנית דתנן ואלו הן ציצין המעכבין את המילה בשר החופה את העטרה ואינו אוכל בתרומה. וא"ר אבינא א"ר ירמיה בר אבא אמר רב בשר החופה את רוב גובהה של עטרה. נתרפא מטבילין אותו מיד נתרפא אין לא נתרפא לא משום דמיא מדוו מכה. שני ת"ח עומדין לו על גביו שנים והאמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן גר צריך שלשה הא א"ל רבי יוחנן לתנא תני שלשה. טבל ועלה הרי הוא כישראל לכל דבר למאי הלכתא דאי ממיר והוה מקדיש ליה איתתא ישראל מומר הוי ותפסי בה קידושי. אחד גר ואחד עבד משוחרר קס"ד לקבל ורמינהו גר צריך לקבל עליו עבד משוחרר אין צריך לקבל עליו אמר רב ששת לא קשיא הא רבי שמעון בן אלעזר הא רבנן דתניא ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים אימתי בזמן שלא קבלה עליה אבל קבלה עליה מטבילה ומותר בה מיד רבי שמעון בן אלעזר אומר אע"פ שלא קבלה עליה כופה ומטבילה לשום עבדות וחוזר ומטבילה לשם חירות (שם מח.) ומותר בה מיד. אמר רבה מאי טעמא דר' שמעון בן אלעזר א"ק וכל עבד איש מקנת כסף עבד איש אתה מל על כרחו ואי אתה מל בן איש על כרחו ורבנן אמר עולא כשם שאי אתה מל בן איש בעל כרחו כך אי אתה מל עבד איש בעל כרחו ואלא הכתיב עבד איש מיבעי' ליה לכדשמואל דאמר שמואל המפקיר את עבדו יצא לחירות ואין צריך גט שחרור שנאמר וכל עבד איש מקנת כסף עבד איש ולא עבד אשה אלא עבד שיש לרבו רשות עליו קרוי עבד ושאין לרבו רשות עליו אין קרוי עבד והא דקתני אחד גר ואחד עבד משוחרר לענין טבילה קתני.

(יבמות מז.) תנו רבנן ושפטתם צדק וגו' מכאן א"ר יהודה גר שנתגייר בבית דין הרי זה גר שלא נתגייר בבית דין אינו גר ומעשה באחד שבא לפני ר' יהודה אמר לו נתגיירתי ביני לבין עצמי אמר לו יש לך עדים אמר לו לא יש לך בנים א"ל הן אמר לו נאמן אתה

לפסול עצמך ואין אתה נאמן לפסול בניך. וסבר רבי יהודה אבנים לא מהימן ורמינהו יכיר יכירנו לאחרים מכאן א"ר יהודה נאמן אדם לומר זה בני בכור וכשם שנאמן לומר זה בני בכור כך נאמן לומר זה בן גרושה או בן חלוצה אמר רב נחמן בר יצחק הכי קאמר ליה לדבריך בוי אתה ואין עדות לגוי ורבינא הכי קאמר ליה יש לך בנים אמר לו הן יש לך בני בנים אמר לו הן אמר לו נאמן אתה לפסול בניך [ואין אתה נאמן לפסול בני בניך]. תניא נמי הכי רבי יהודה אומר נאמן הוא על בנו קטן ואין נאמן הוא על בנו גדול א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן לא גדול גדול ממש ולא קטן קטן ממש אלא גדול ואין לו בנים זה הוא קטן קטן ויש לו בנים זה הוא גדול והלכתא כרב נחמן בר יצחק והתניא כוותיה דרבינא כי תניא ההיא לענין יכיר תניא. האומר בני זה ממזר אין נאמן דכי קיימא לן הלכה כרבי יהודה דאמר נאמן היכא דאיכא בכור אבל ליכא בכור אינו נאמן (ב"ב קכח:) דשלח ליה ר' אבא לרב יוסף בר חמא אמר על תינוק בין הבנים בכור הוא נאמן כרבי יהודה דכיון דקאמר על בריה דזוטר מגדול בכור הוא פסליה לגדול ומיגו דרחמנא הימניה לאבחוניה לבוכריה דכתיב יכיר יכירנו לאחרים ממילא קא הוי גדול ממזר אבל ודאי במקום שאין בכור דליכא יכיר דתלייה רחמנא בגויה לא מהימן ולא הוי ממזר אפילו אשתו פרוצה ביותר ורוב בעילות אחר הבעל. ממזר שנשא גיורת הולד ממזר. (קידושין סט.) ממזר שנשא שפחה הולד עבד שחררו נמצא הבן בן חורין. יוסף בן פרוך ממזרא זבן אמתא בעא לשחרורי זרעיה אתא לקמיה דרבי מארי גאון א"ל נסבה בלא כתובה וקידושין באמהותיה דאי משחרר' לה אף על גב דשרי לה למידר בהדך דקיימא לן (שם עג.) כרבי יוסי דאמר גר מותר בממזרת דסתם לן תנא כוותיה גירי וחרורי ממזירי ונתיני. שתוקי ואסופי מותרין לבא זה בזה זרעך לא מיתכשר אלא דקיימא באמהותה וכד הוו לך בני מינה מהלינון ברישא דקיימת מצוה ובתר הכין כתוב להון גט חירות וזכייה להון על ידי אחרים ובתר דמזכית להון על ידי אחרים אייתי תלתא רבנן וליטבלינון (יבמות מו:) דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן גר צריך שלשה ועבד משוחרר כגר דמי דתניא אחד גר ואחד עבד משוחרר (שם מח.) ומקשינן ומסקינן לענין טבילה עבד כגר ואע"ג דקטן הוא מטבלינן ליה (כתובות יא.) דאמר רב הונא גר קטן מטבילין אותו על דעת בית דין וכל שכן עבד משוחרר ואין צריך לקבל עליו מצות דהא שייך ליה במצות דעבדים מעיקרא וגט חירות הוי להון ראיה לכי גדלין. לקח שפחה ועוברה עמה זה הוא מקנת כסף שנמול לשמונה כיון דלא נתעברה אצלו עובר ברה מקנת כסף קרינא ביה לקח שפחה ונתעברה אצלו ואף על גב דלא מטבלה זה הוא יליד בית שנימול לשמונה והאי דקאמר כתנאי איכא דקאמרי הא דרבה אמר רב אסי ודאביי הוה ליה

אבייי כי האי תנא דקאמר נתעברה אצלו אע"ג דלא מטבלה נימול לשמונה ואינה טמאה לידה ורבה כרבי חמא ואיכא דקאמרי דאבייי קושיא בעלמא הוא דאקשי פריקן ליה נדה מניה הכי קאמרינן הא דרבה אמר רב אסי תנאי היא ת"ק לית ליה דרבה ורבי חמא אית ליה אמר רבא בשלמא כולה על מנת שלא להטבילה דזבנה בסתמא אע"ג דלא אטבלה לשמונה מהיל ליה אבל ודאי פסק על מנת שלא להטבילה בהא אפילו תנא קמא מודה דגויה גמורה היא ולא מהיל ליה לשמונה וכולהו בלוקח מן הגוי. ואית דאמרי משום מר אהינאי לקח שפחה וולדה עמה זה הוא מקנת כסף שנמול לאחד לקח שפחה ונתעברה אצלו וילדה זה הוא יליד בית שנימול לשמונה אמר לך דוקא לקח שפחה וולדה עמה אבל לקח שפחה ועוברה עמה כיון דגביה איתיליד אע"ג דלא נתעברה אצלו לאו מקנת כסף קרינא ביה. (שבת קלז:) דשמואל נראה מהול שפיר אין צריך למולו נראה ואין נראה צריך דרשב"ג אין נראה מהול צריך נראה ואין נראה [אין] צריך. והיכא דאיתודע ביום שלשים בין פיהק ומת ובין נפל מן הגג כולהו חולצות ולא מתייבמות ובן שפחה נימול לשמונה ודוחה שבת (שבת קלה.) דאמר רבה אמר רבי אסי כל שאמו טמאה לידה נימול לשמונה דתניא דבר אל בני ישראל אין לי אלא ישראל גיורת ושפחה מנין ת"ל אשה:

סליקו להו הלכות מילה

סימן ט

פרק במה מדליקין

(שבת כא:) תנו רבנן בעשרים וחמשה בכסליו יומי חנוכה תמניא אלין די לא למספד בהון שכשנכנסו יונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל וכשגברו בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו אלא פך אחד שהיה מונח בחותמו של כהן גדול ולא היה בו כדי להדליק אלא יום אחד נעשה נס והדליקו ממנו שמונה לשנה אחרת קבעום שמונה ימים. תנו רבנן מצות חנוכה נר איש וביתו והמהדרין נר לכל אחד ואחד והמהדרין מן מהדרין בית שמאי אומרים יום ראשון מדליק שמונה מכאן ואילך פוחת והולך וב"ה אומרים יום ראשון מדליק אחת מכאן ואילך מוסיף והולך טעמייהו דבית שמאי מפרי החג טעמייהו דבית הלל משום מעלין בקודש ולא מורידין. תנו רבנן נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ אם היה דר בעליה מניחה בחלון הסמוכה לרשות הרבים ובשעת הסכנה מניחה על שלחנו ודיו. אמר רבה וצריך נר אחרת להשתמש לאורה ואי איכא מדורה לא צריך ואי אדם חשוב הוא אע"ג דאיכא מדורה צריך. (שבת כב.) אמר

רב כהנא דרש רב נתן בר מניומי משמיה דרבא נר חנוכה שהניחה למעלה מעשרים אמה פסולה כסוכה וכמבוי. אמר רבא נר חנוכה מצוה להניחה בטפח הסמוך לפתח והיכא מנח לה רב אחא בריה דרבא אמר מימין רב ירמיה מדפתי אמר משמאל והילכתא משמאל כדי שתהא מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל. א"ר יהודה אמר רב אסי אסור להרצות מעות כנגד נר של חנוכה. אמר אביי כל מילי דמר עביד כרב בר מהני תלת דעביד כשמואל מתירין ציצית מבגד לבגד ומדליקין מנר דחנוכה לנר דחנוכה והלכה כר' שמעון בגרירה דתניא ר' שמעון אומר גורר אדם מטה כסא וספסל בשבת ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ. (שבת כא:) אמר רב זירא אמר רב ואמרי לה אמר רב זירא אמר רב מתנה אמר רב פתילות ושמנים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת מדליקין בהם בחנוכה בין בחול בין בשבת קסבר כבתה אין זקוק לה ואסור להשתמש לאורה וכן הלכה. (שבת כג.) הדליקה חרש שוטה וקטן לא עשה ולא כלום אלמא הדלקה עושה מצוה ואין הנחה עושה מצוה אשה ודאי מדלקה דא"ר יהושע בן לוי נשים חייבות בנר חנוכה שאף הן היו באותו הנס. אמר רב ששת אכסנאי דלא נסיב חייב בנר חנוכה דאמר רב זירא מריש כי הואי בבי רב הוה משתתיפנא בפריטי בהדי אושפיזאי כיון דנסיבי אמינא השתא ודאי לא צריכנא דקא מדלקי עלאי בגו ביתאי. והיכא דטעה או נאנס ולא אדליק אחר שקיעת החמה מדליק ליה בתר הכי דאית ליה שיעורא עד שתכלה רגל מן השוק אבל ודאי אדלקה לאחר שקיעת החמה וכבתה לא הדר מדליק לה דתניא (שבת כא:) מצותה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק ואמרינן מאי לאו דאי כביא הדר מדליק לה לא דאי לא הדליק מדליק אי נמי לשעורא:

פסק והיכא דאדליק לה קודם שקיעת החמה וכבתה קודם שקיעת החמה הדר מדליק לה משתשקע החמה משום דאדלקה בלא זמנה. (שבת כג.) אמר רב הונא חצר שיש לה שני פתחים משתי רוחותיה צריכה שתי נרות אבל מרוח אחת לא. (שבת כג:) אמר רב יצחק בר רדיפא אמר רב הונא נר שיש לה שתי פיות עולה לשני בני אדם. (שבת כג:) אמר רבא מילא קערה שמן והקיפה פתילות כפה עליה כלי עולה לכמה בני אדם לא כפה עליה כלי נעשית כמדורה ואפילו לאחד אינה עולה. אמר רבא פשיטא לי נר חנוכה ונר ביתו נר ביתו עדיף משום שלום ביתו נר ביתו וקידוש היום נר ביתו עדיף משום שלום ביתו בעי רבא נר חנוכה וקידוש היום איזה מהן עדיף קידוש היום עדיף דתדיר או דילמא נר חנוכה עדיף משום פרסומי ניסא בתר דבעיא הדר פשטה נר חנוכה עדיף משום פרסומי ניסא דאפשר דמקדש אריפתא:

פסק והיכא דבעי אדלוקי נר חנוכה ונר שבת ברישא מדליק דחנוכה והדר מדליק דשבתא דאי אדליק דשבת ברישא איתסר ליה לאדלוקי דחנוכה משום דקבלה לשבת עליה. אמר רב הונא הרגיל בנר חנוכה הויין לו בנים תלמידי חכמים הזהיר במזוזה זוכה לדירה נאה הזהיר בציצית זוכה לטליתות נאות הזהיר בקידוש היום זוכה וממלא גרבי יין. דביתהו דרב יוסף מאחרא ומדלקא אמר לה רב יוסף תניא לא ימיש עמוד הענן יומם מלמד שעמוד הענן משלים לעמוד האש ועמוד האש משלים לעמוד הענן סברה לאקדומי אמר לה ההוא סבא תניא ובלבד שלא יקדים ובלבד שלא יאחר. ומאן דמדליק ומאן דחזי נר חנוכה מיחייבין לברוכי מאי מברך (שם כג.) אמר רב יהודה המדליק ביום ראשון מברך שלש והרואה מברך שתים מכאן ואילך המדליק מברך שתים והרואה מברך אחת מאי מברך ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של חנוכה ושעשה נסים ושהחיינו. היכן צונו רב אויא אמר מלא תסור רב נחמן בר יצחק אמר משאל אביך ויגדך וגו'. ומיחייבינן לאדכורי דחנוכה על הנסים בצלותא במודים אבל בברכת המזון אינו חייב מאי טעמא תפלה משום דחובה אבל בסעודה דרשות לא חייבוה רבנן (שם כד.) דאיבעיא להו מהו להזכיר דחנוכה בברכת המזון כיון דחנוכה דרבנן היא לא מדכרינן או דילמא משום פרסומי ניסא מדכרינן אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא אינו חייב להזכיר ואם בא להזכיר מזכיר בהודאה. רב הונא בריה דרב יהושע איקלע לבי ריש גלותא סבר לאדכורי בבונה ירושלים א"ל רב ששת כתפלה מה תפלה בהודאה אף ברכת המזון בהודאה ואלמנה חייבת בנר חנוכה. שבת וראש חדש טבת שחל להיות בחנוכה כד מצלי צלותא דמוספי מי צריך לאדכורי על הנסים או לא כיון דתפלת מוספין שבת וראש חודש הוא ולאו משום חנוכה לא צריך או דילמא יום הוא שנתחייב בארבע תפלות (שם ע"ב) ת"ש דאמר רבי יהושע בן לוי יום הכפורים שחל להיות בשבת המתפלל תפלת נעילה צריך להזכיר של שבת יום הוא שנתחייב בארבע תפלות ומאי שנא מדרבא דאמר רבא יום טוב שחל להיות בשבת שליח ציבור היורד לפני התיבה ערבית אינו צריך להזכיר של יום טוב שאלמלא שבת אין שליח ציבור יורד ערבית ביום טוב גבי שבת לאו חובה היא משום סכנה הוא דתקינו דרבנן אבל הכא חיובא הוא ומזכיר על הנסים בין במוסף דשבת ובין במוסף של ראש חדש דיום הוא שנתחייב בארבע תפלות וכן יום הכפורים שחל להיות בשבת אמרינן ויכלו וקידושתא וחתים מקדש השבת והלכתא מדכרינן דחנוכה במוספין. (שם לה:) אמר רב יהודה אמר שמואל כוכב אחד יום שנים בין השמשות שלשה לילה א"ר יוסי בר אבין לא כוכבים גדולים הנראין ביום ולא כוכבים קטנים שאין נראין אלא בלילה אלא בינונים:

סליקו להו הלכות חנוכה

סימן י

פרק מי שהוציאוהו

ראו כי ה' נתן לכם את השבת (מכילתא בשלח) אמר להם משה לישראל הזהרו שהמקום נתן לכם את השבת לשמרה. על כן הוא נותן לכם ביום הששי לחם יומים מלמד שבכל יום ויום היה המן יורד לישראל פרודות פרודות ובערב שבת היה יורד להם זוגות. (שם ועירובין נא.) ת"ר שבו איש תחתיו אלו ארבע אמות אל יצא איש ממקומו אלו אלפים אמה של תחום השבת. מנהני מילי אמר רב חסדא למדנו מקום ממקום ומקום מניסה וניסה מגבול וגבול מחוץ וחוץ מחוץ. מקום ממקום מנלן כתיב הכא אל יצא איש ממקומו וכתי' התם ושמתי לך מקום אשר ינוס שמה מקום מניס' דידיה וניסה מניסה דכתיב ואם יצא יצא הרוצח את גבול עיר מקלטו אשר ינוס שמה ניסה מגבול דידיה וגבול מגבול דכתיב ומצא אותו גואל הדם מחוץ לגבול גבול מחוץ דידיה וחוץ מחוץ דכתיב ומדתם מחוץ לעיר וגו'. ונילף ממקיר העיר וחוצה אלף אמה סביב דנין חוץ מחוץ ואין דנין חוץ מחוצה מאי נפקא מינה והתנא דבי רבי ישמעאל ושב הכהן ובא הכהן זו היא שיבה וזו היא ביאה הני מילי היכא דליכא דמי ליה אבל היכא דמי ליה מדמי ליה ילפינן. הני ארבע אמות מאי עבידתייהו דאלו היכא דהוציאוהו גוים או רוח רעה חוץ לתחום השבת היכא דשבקוה נתנה לו התורה מקום לשבות (שם מח.) שנאמר שבו איש תחתיו כתחתיו וכמה הוא תחתיו ארבע אמות שלש אמות דידיה ואמה כדי פישוט ידיו ורגליו ומנלן דתחום השבת אלפים אמה (סוטה כז:) דכתיב ומגרשי הערים אשר וגו'. ותניא רבי עקיבא אומר אי אפשר לומר אלף אמה שכבר נאמר אלפים אמה ואי אפשר לומר אלפים אמה שכבר נאמר אלף אמה למה נאמר אלף ולמה נאמר אלפים אלא אלף אמה מגרש ואלפים אמה תחום השבת. ועד שני אלפים אמה שרי לסגויי בשבתא אבראי טפי מהכי לא ומאן דמסגי טפי משני אלפים אמה בשבת מלקינן ליה (עירובין יז:) דתני רבי חייא לוקין על עירובי תחומין דבר תורה:

פסק (ברכות ו:) ובשבתא שרי למירהט לפירקא בתוך התחום אבל חוץ לתחום כגון דאיכא פרקא במתא אחריתי אי נמי אבל וקא אזיל לנחומי או לדבר מצוה או לקבולי אנפי רביה וקיימא ההיא מתא חוץ לתחום אסיר ליה למיזל בשבתא. היכי עביד ליזיל ממעלי שבתא ולשקול בהדיה מזון שתי סעודות וכמה הויין שמונה עשרה גרוגרות בינוניות ואפילו ערב ביין או כשכר או כחומץ עירובו עירוב (ערובין כו:) דתנן בכל

מערבין ומשתתפין חוץ מן המים ומן המלח. והני מילי עירובי תחומין אבל עירובי חצירות (שם פא.) אין מערבין אלא בפת ושלם ושקיל ליה להההוא עירוב ומנח ליה בסוף אלפים אמה ולימא הכי זהו עירובי שאבוא למחר לכאן ואוכלנו ודווקא דקני ליה שביתה ודווקא היכא דאמר שביתתי למחר כאן ולמחר מותר לילך עד מקום עירובו וחוצה לו אלפים ואסור לילך בין מלפניו ובן מאחריו אפילו אמה אחת דאיתסר ליה למיזל להך גיסא דמתא דכיון דאיתעקר ליה ביתיה מן מתא והוה ליה ביתיה בדוכתא דאתנח ביה עירוביה לא שרי ליה למיזל אלא הדר הודראניה דעירוביה אלפים אמה (שם לה.) ואי אותביה לעירוביה לבר מתחומיה כיון דמרחק עירוביה טפי מאלפים אמה הוה ליה (ערובין נב:) כמי שיצא חוץ לתחום אפילו אמם אחת לא יכנס ואין לו אלא ארבע אמות. והיכא דאותביה לעירוביה בתחומא ונתגלגל אי מבעוד יום אינו עירוב משחשיכה הרי זה עירוב והוא דנתגלגל חוץ לארבע אמות (שם לה.) דתנן נתגלגל חוץ (לארבע אמות) [לתחום] מבעוד יום אינו עירוב משחשיכה הרי זה עירוב ואמר רבא לא שנו אלא נתגלגל חוץ לארבע אמות אבל נתגלגל לתוך ארבע אמות הרי זה עירוב. הנותן את עירובו יש לו ארבע אמות (שם ס:) ואם יש בין שתי עיירות שלשת אלפים אמה מניח עירובו בסוף שני אלפים דקנה לי' שביתה התם ומותר לילך עד מקום עירובו וחוצה לו אלף אמה ומותר לילך בין מלפניו ובין מלאחריו ארבעת אלפים אמה והוא שעירובו קיים והוא שהניחו במקום שיכול לאוכלו ואם נפלה עליו מפולת או שאבד מבעוד יום אין זה עירוב משחשיכה הרי זה עירוב וכן בעירובי תחומין וכן בעירובי חצירות כיון שקדש עליהם היום אם אבדו מותרין (שבת לה.) דתנן נפל עליו גל או נשרף תרומה ונטמאת מבעוד יום אינו עירוב משחשיכה הרי זה עירוב:

פסק ולא מערבינן לתחומין אלא לדבר מצוה ומשום מילתא דמצוה עבדו רבנן תקנתא דמנח עירובא ממעלי שבתא סוף אלפים אמה מן מתא דיתיב בגוה ומשתרי ליה לסגויי מן היכא דיתיב ערוביה ולקמיה אלפים אמה טפי לא משתרי ליה. ואי מנח עירוב למיזל לדבר הרשות או דקא מזמני ליה לסעודת הרשות או לכל דדמי ליה לא משתרי ליה למיזל (שבת פב.) דאמר רב יוסף אין מערבין אלא לדבר מצוה מאי טעמא משרא שביתא דשבת לדבר הרשות לא שרינן. והיכא דאיתרמי דאתא גייסא למתא או דקא שטיף לה נהרא או דנפלה בה דליקה או דאית בה מפולת אף על גב דמרחקא ההיא מתא טפי מאלפים אמה ולא אתנח עירובא ממעלי שבתא שרי ליה למיזל ואצולי בשבתא והוה ליה כבני ההיא מתא ויש לו אלפים אמה לכל רוח דתנן (ר"ה כג:) אשה חכמה הבאה

לילד וכן הבא להציל מן הגייס ומן הנהר ומן הדליקה ומן המפולת הרי הן כאנשי העיר ויש להם אלפים אמה לכל רוח:

פסק והיכא דאזיל לאצולי בשבתא כל כי האי גוונא ועד דמטי התם איתרחיש ניסא שווי' רבנן כי מתיה ויש לו אלפים אמה לכל רוח דתנן (עירובין מד:) מי שיצא ברשות ואמרו לו כבר נעשה מעשה יש לו אלפים אמה לכל רוח. והיכא דשבת במתא אף על גב דנפישא מתא טובא הוה ליה כבני מתא וכולה מתא כארבע אמות דמיא ואית ליה אלפים אמה לכל רוח לבר מן מתא (שם סא:) דתניא שבת בעיר גדולה ואפילו היא גדולה כאנטוכיה ובמערה ואפילו כמערת צדקיהו מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה. (שם סא.) היה בעיר גדולה ונתן עירובו בעיר קטנה בעיר קטנה ונתן עירובו בעיר גדולה מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה רבי עקיבא אומר אין לו ממקום עירובו אלא אלפים אמה. (שם ע"ב) א"ר יעקב בר אידי אמר רבי יהושע בן לוי הלכה כדברי המקיל בעירובין ולית דחש לה לדרבי עקיבא. והיכא דנים באורחא וקדש עליה יומא קני ליה שביתא התם ושרי ליה לסגויי עד אלפים אמה (שם מה.) דתנן מי שישן בדרך ולא ידע עד שחשיכה יש לו אלפים אמה לכל רוח דברי רבי יוחנן בן נורי וחכמים אומרים אין לו אלא ארבע אמות. (שם מו.) אמר רבי יעקב בר אידי אמר רבי יהושע בן לוי הלכה כרבי יוחנן בן נורי. (שאלתות סי' מח) ומאן דקאתי באורחא וקדש ליה יומא בתחומא דמתא קני שביתה בגוה דמתא והוי כבני מתא (שם מא:) דתנן פעם אחת לא נכנסו ללמין עד שחשיכה אמרו לו לרבן גמליאל מה אנו לירד אמר להם מותר שהרי הייתי מסתכל והיינו בתוך התחום עד לא חשכה. ולמין פרותא דספינתא. ותנן (עירובין נב:) מי שהחשיך חוץ לתחום אפילו אמה אחת לא יכנס הא בתוך התחום הוה ליה כבני מתא. והיכא דשבת באורחא ולא ידע דמקרבא מתא ודעתיה על היכא דשבת ולמחר חזא דמקרבא מתא שרי ליה למיעל והוי כבני מתא (שם מה.) דתנן מי שישן בדרך ועמד והרי הוא סמוך לעיר הואיל ולא היתה כוונתו לכן לא יכנס דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר יכנס ואמר רבי יהודה מעשה היה ונכנס רבי טרפון בלא מתכוין ותניא אמר רבי יהודה מעשה ברבי טרפון שבא בדרך וחשכה לו ולן חוץ לעיר לשחרית מצאוהו רועי בקר אמרו לו רבי הרי העיר לפניך הכנס ונכנס וישב ודרש כל היום כולו. (שם פא:) אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יהודה ולא עוד אלא כל מקום ששנה ר' יהודה בעירובין הלכה כמותו בעירובין ולא במחיצות:

פרק כיצד משתתפין

(שם פב.) כיצד משתתפין בתחומין מניח את החבית ואומר הרי זו לכל בני עירי לכל מי שילך לבית האבל או לבית המשתה וכל שקבל עליו מבעוד יום מותר משחשיכה אסור שאין מערבין משתחשך. (שם פ.) איתמר עירובי תחומין רב אמר צריך לזכות ושמואל אמר אין צריך לזכות שתופי מבוי רב אמר אין צריך לזכות ושמואל אמר צריך לזכות אמר רב נחמן אחד זה ואחד זה צריך לזכות והלכתא צריך לזכות כרב נחמן. (שם יז.) אמר רבה בעי מניה מרב הונא ובעי מניה מרב יהודה ערב דרך הפתח ונסתם הפתח דרך החלון ונסתם החלון מהו ואמר לי הואיל והותרה מקצת שבת הותרה כל השבת כולה וכן הלכה. (שם פט.) כל גגות העיר רשות אחת ובלבד שלא יהא גג גבוה עשרה או נמוך עשרה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים כל אחד ואחד רשות לעצמו רבי שמעון אומר אחד גגות ואחד חצרות ואחד קרפיפות כולן רשות אחת הן לכליה ששבתו בתוכן ולא לכלים ששבתו בתוך הבית. (שם צא.) אמר רב הלכה כרבי שמעון והוא שלא עירבו אבל עירבו גזרינן דילמא אתי לאפוקי מאני בתים לגג דרך חצרו ושמואל אמר בין עירבו ובין לא עירבו וכן א"ר יוחנן מי לחשך הלכה כרבי שמעון בין עירבו ובין לא עירבו ולא גזרינן דילמא אתי לאפוקי ממאני דבתים לגג דרך חצר. והילכתא גגות חצרות וקרפיפות כולן רשות אחת הן ואפילו אכסדרה ומרפסת נמי בהדייהו (שם ע"ב) דתניא גג וחצר אכסדרה ומרפסת וקרפף ומבוי כולן רשות אחד לכלים ששבתו בתוכן וכן הלכה. (שם מז:) הנהו דיכרי דאתו למברכתא שרא להו רבא לבני מחוזא למיזבן מנייהו א"ל רבינא לרבא מאי דעתיך דאמר רב יהודה אמר שמואל נכסי הגוי אין קונין שביתה הא שמואל ורבי יוחנן הלכה כרבי יוחנן ואמר רב חייא בר אבין א"ר יוחנן חפצי הגוי קונין שביתה גזירה בעלים דגוי אטו בעלים דישראל הדר אמר רבא ליזדבנו לבני מברכתא דכולה מברכתא לדילהו כארבע אמות דמיא. (שם מח.) הני ארבע אמות מאי עבידתייהו דתניא שבו איש תחתיו כתחתיו וכמה תחתיו ארבע אמות גופו שלש אמות ואמה כדי לפשוט ידיו ורגליו דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר גופו שלש אמות ואמה כדי ליטול חפץ תחת מראשותיו ומניח תחת רגליו ומתחת רגליו ומניח תחת מראשותיו מאי בינייהו איכא בינייהו אמה של קדש רבי מאיר סבר אמה כדי פישוט ידיו ורגליו בדידיה ורבי יהודה סבר באמה של קדש. (שם פו.) המניח את ביתו והלך לשבות בעיר אחרת אחד נכרי ואחד ישראל אוסר דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר אינו אוסר רבי יוסי אומר נכרי אוסר ישראל אין אוסר לפי שאין דרך ישראל לבוא בשבת רבי שמעון אומר המניח את ביתו והלך לשבות אצל בתו באותה העיר אינו אוסר שכבר הסיע מלבו. אמר רב הלכה כר"ש ודווקא בתו אבל בנו לא כדאמרי אינשי נבח בך כלבא עול נבח בך גוריתא פוק.

(עירובין מא:) מי שהוציאוהו גוים או רוח רעה אין לו אלא ארבע אמות החזירוהו כאלו לא יצא הוליכוהו לעיר אחרת נתנוהו בדיר או בסהר רבן גמליאל ורבי אלעזר בן עזריה אומר מהלך את כולה רבי יהושע ורבי עקיבא אומר אין לו אלא ארבע אמות ומעשה שבאו מפרנדיסין והפליגה ספינתם בים רבן גמליאל ורבי אלעזר בן עזריה הלכו את כולה ר' יהושע ורבי עקיבא לא זזו מארבע אמות שרצו להחמיר על עצמן (שם עב:) אמר רב הלכה כרבן גמליאל בדיר וסהר וספינה ושמואל אמר הלכה כר"ג בספינה אבל לא בדיר וסהר (שם מג.) אמר לו רב אחא בריה דרבא לרב אשי הלכה מכלל דפליגי אין והתניא חנניה אומר כל אותו היום ישבו ודנו בדבר הלכה אמש הכריע אחי אבא ביניהם הלכה כרבן גמליאל בספינה והלכה כרבי עקיבא בדיר וסהר. (שם מה:) היו שנים מקצת אמותיו של זה בתוך אמותיו של זה מביאין ואוכלין באמצע ובלבד שלא יוציא מתוך שלו לתוך של חבירו ואם היו שלשה ואמצעי מובלע ביניהם הוא מותר עמהן והן מותרין עמו ושניהם החיצונים אסורין זה עם זה אמר רבי שמעון למה הדבר דומה לשלשה חצרות פתוחות זו לזו ופתוחות לרשות הרבים ערבו שתים החיצוניות עם האמצעיות היא מותרת עמהן והן מותרות עמה ושתים החיצונות אסורות זו עם זו. (שם מט:) אמר רב חמא בר גוריא אמר רב הלכה כר' שמעון מי שבא בדרך והיה ירא שמא תחשך והיה מכיר אילן או גדר ואמר תהא שביתתי תחתיו לא אמר כלום שביתתי בעיקרו מהלך ממקום רגליו ועד עיקרו אלפים אמה ומעיקרו לביתו אלפים אמה נמצא מהלך משחשיכה ארבעת אלפים אמה (שם נא.) אמר רבא והוא דכי רהיט מטי לעקרו (שם מט:) אין מכיר או אינו בקי בהלכה ואמר תהא שביתתי במקומי זכה לו ממקומו אלפים אמה לכל רוח עגולות דברי רבי חנניה בן אנטיגנוס וחכמים אומרים מרובעות כטבלא מרובעת כדי שיהא נשכר את הזוית וזה הוא שאמרו עני מערב ברגליו רבי מאיר אומר אין לנו אלא עני רבי יהודה אומר אחד עני ואחד עשיר לא אמרו מערבין בפת אלא להקל על עשיר שלא יצא ויערב ברגליו (שם נא:) אמר רב נחמן מחלוקת במקומו דרבי מאיר סבר עיקר עירוב בפת עני אין עשיר לא ורבי יהודה סבר עיקר עירוב ברגל אחד עני ואחד עשיר אבל במקום פלוני דברי הכל עני אין עשיר לא. תניא כוותיה דרב נחמן אחד עני ואחד עשיר בפת ולא יצא עשיר (אלא) [חוץ] לתחום ויאמר תהא שביתתי במקום פלוני לפי שלא אמרו לערב ברגל אלא למי שבא בדרך וחשכה לו דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר אחד עני ואחד עשיר מערבין ברגל ויצא עשיר חוץ לתחום ויאמר תהא שביתתי במקומי וזה הוא עיקרו של עירוב והתירו לו לבעל הבית לשלח עירובו ביד בנו ביד עבדו או ביד שלוחו בשביל להקל עליו.

(שם לח:) תנו רבנן עירב ברגליו ביום ראשון מערב ברגליו ביום שני נאכל עירובו ביום ראשון אינו יוצא עליו ביום שני דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר הרי זה חמר גמל רבי שמעון בן גמליאל ורבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר עירב ברגליו ביום ראשון אין מערב ברגליו ביום שני נאכל עירובו ביום ראשון יוצא עליו ביום שני. אמר רב הלכה כארבעה זקנים הללו ואליבא דרבי אליעזר דאמר שתי קדושות הן ואלו הן ארבעה זקנים רבי שמעון בן גמליאל ורבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה ורבי אלעזר בר"ש סתימתאה ורבי יוסי ברבי יהודה סתימתאה ואיכא דאמרי חד מינייהו רבי אליעזר ומפיק רבי יוסי ברבי יהודה סתימתאה:

פרק הדר

(עירובין סא:) הדר עם הנכרי בחצר או עם מי שאינו מודה בעירוב הרי זה אוסר עליו רבי אליעזר בן יעקב אומר אינו אוסר עד שיהו שני ישראל אוסרין זה על זה אמר רבן גמליאל מעשה בצדוקי אחד שהיה דר עמנו במבוי בירושלים אמר לנו אבא מהרו והוציאו כלים למבוי עד שלא יוציא ויאסר עליכם רבי יהודה אומרה בלשון אחרת מהרו עשו צרכיכם במבוי עד שלא יוציא ואוסר עליכם. (שם סב:) אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי אליעזר בן יעקב. (שם סט:) מאימתי נותנין רשות בית שמאי אומרים מבעוד יום ובית הלל אומרים משחשיכה מי שנתן רשותו והוציא בין בשוגג בין במזיד אוסר דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר במזיד אוסר בשוגג אינו אוסר. (שם עא.) בעל הבית שהיה שותף עם שכניו לזה ביין ולזה ביין אין צריכין לערב לזה ביין ולזה בשמן צריכין לערב רבי שמעון אומר אחד זה ואחד זה אין צריכין לערב.

(שם ע"ב) תניא אלעזר בן תדאי אומר אחד זה ואחד זה צריכין לערב בפת ואף על פי שנשתתפו ביין. אמר רב ברונא אמר רב הלכה כאלעזר בן תדאי. (שם עב.) חמש חבורות ששבתו בטרקלין אחד בית שמאי אומרים עירוב לכל חבורה וחבורה ובית הלל אומרים עירוב אחד לכולן ומודים בזמן שמקצתן שרויים בחדרים או בעליות שצריכין עירוב לכל חבורה וחבורה אמר ר' יהודה הסבר לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על מחיצות המגיעות לתקרה שצריכין עירוב כל חבורה על מה נחלקו על מחיצות שאין מגיעות לתקרה שבית שמאי אומרים עירוב לכל חבורה וחבורה ובית הלל אומרים עירוב אחד לכולן אמר רב נחמן אמר רב הלכה כר' יהודה הסבר. תאנא במה דברים אמורים בשעירוב בא אצלן אבל אם היו מוליכין את עירובן למקום אחר דברי הכל עירוב לכל חבורה.

(שם ע"ב) תנו רבנן מי שיש לו בית שער ואכסדרה ומרפסת בחצר חבירו אינו אוסר עליו. בית התבן ובית הבקר ובית האוצרות הרי זה אוסר עליו רבי יהודה אומר אינו אוסר אלא בית דירה בלבד אמר רבי יהודה מעשה בבן נפח שהיו לו חמש חצרות באושא ובא מעשה לפני חכמים ולא אסרו אלא בית דירה בלבד בית דירה ס"ד אלא אימר מקום בית דירה ומאי מקום בית דירה רב אמר מקום (פתח) [פיתא] ושמואל אמר מקום לינה. (שם סז:) קרפף יתר מבית סאתים שלא הוקף לדירה אין מטלטלין בו אלא בארבע אמות (שם צ.) ספינה רב אמר מותר לטלטל בכולה ושמואל אמר אין מטלטלין בה אלא בארבע אמות מחיצות להבריח מים עשויות. א"ל רב חייא בר יוסף לשמואל הלכתא כוותך או כרב א"ל הלכתא כרב. רב אשי מתני לה אספינה רב אחא בריה דרבא מתני לה אאכסדרה דאיתמר אכסדרה בבקעה רב אמר מותר לטלטל בכולה דהא איכא מחיצות ושמואל אמר אין מטלטלין בה אלא בארבע אמות:

פסק ובתר (נראה דצ"ל ובתי) דנפקין להך גיסא דמתא שרי לטלטולי בהון (במתא) [כמתא] כולה והני מילי דמיערבי בהדי מתא בין בריפתא ובין במחיצאתא. והיכא דשבת במעלי שבתא בדוכתא דאית ליה מחיצאתא מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה. וכן מאן דמשדר עירובא לדוכתא שרי ליה לסגויי לקמיה אלפים אמה והני אלפים אמה דקאמרינן לבר ממתא ועיבורה ומאי ניהו עיבורה ביתא בתראה וכמה הוא עיבורה דמתא שבעים אמה ושירים. ושירים תרי תילתי דגרמידא הוי דתנן (ערובין נז.) שלשה כפרים (המפולשין) [המשולשין] אם יש בין שנים החיצונים מאה וארבעים ואחת אמה ושליש עשה האמצעי את שלשתן להיות אחד דהוה ליה לכל אחד ואחד שבעים אמה ושירים דילפינן מחצר המשכן. (נדרים נו:) ומנלן דעיבורא דמתא כמתא דמי ובהדי העיר מיחשב דכתיב ויהי בהיות יהושע ביריחו מאי ביריחו אי נימא ביריחו ממש והכתיב ויריחו סוגרת ומסוגרת אלא מאי ביריחו בעיבורה דיריחו וקא קרי ליה יריחו ש"מ עיבורה של עיר כעיר דמי. ואי איכא עיירות טובא דמיבלען בהדדי בשבעים אמה ושירים כולהו כחדא מתא דמיין ומהלך את כולן וחוצה להן אלפים אמה בלא עירוב (עירובין כא.) דאמר ליה רב חסדא למארי בריה דרב הונא בריה דרב ירמיה בר אבא אמרי אתיתון בשבתא לצלויי מבירישׁ לבי כנישתא דדניאל תלתא פרסי אמאי סמכיתון אבורגנין האמר אבא דאבוה משמיה דרב אין בורגנין בבבל נפק אחוי ליה הנך מתואתא דמיבלען בדיגלת בהדדי בשבעים אמה ושירים. (שם נח.) ומדידת אלפים אמה דקאמרינן בקדירת הרים ובבליעת גאיות וגדרות ורואין אותן כאילו הן מישור. (שבת צו: ע"ש) ואסיר לטלטולי מידי בשבתא ארבעה גרמידי ברשות הרבים שנאמר ויצו משה ויעבירו קול במחנה וגו'

מעשות לא נאמר אלא מהביא מלמד שהיו מביאין דרך רשות הרבים. ולא מיבעיא רשות הרבים דאורח מלכא היא ואסיר לטלטולי בגווה ארבע אמות היכא דליכא עירוב אלא אפילו בין ממבוי למבוי ובין מן מבוי לחצר ובין מן חצר לחצר ובין מן חצר לבית ובין מן בית לבית ובין מן בית לחצר אסיר לטלטולי. ואפילו מבוי גופו אסיר לטלטולי ביה בארבע אמות אלא אם כן ערבו שנאמר ולא תוציאו משא מבתיכם ביום השבת. וצריכה מתא למיעבד לה עירוב הדר הודראנה בחבלים או בצורת הפתח. ומבוי דפתי פתחיה עשר אמות סגי ליה בלחי או קורה ואי פתי טפי מעשר אמות בעי צורת הפתח או חבלים ואי אית ביה פירטאתא בשורא דמתא כל פירטאתא דבצירא מעשר אמות שריא בלא צורת הפתח ובלא חבלים טפי מעשר אמות צריכה צורת פתח או חבלים וצורת פתח שאמרו קנה מכאן וקנה מכאן וקנה על גביהן קורה דשדיא עילוי מבוי הרי היא כחבל לחיים היינו פצימא ואי אית לה למתא שורא אי נמי הורין לה נהרואתא אי נמי יתבא על תילא דמידליא עשרה טפחים זה הוא ערובה ולא צריכה אלא ערובי חצירות ואף על גב דתלו לה ערובה למתא כולה צריכין אינשי דמתא לערב בפת והיכי עבדי גבו מכל ביתא דאית בה בההיא מתא חדא חדא ריפתא ומחתין ליה להההוא ערובא בבית שיש בו ארבע אמות על ארבע אמות אבל לית ביה ארבע אמות על ארבע אמות לא כדתניא (סוכה ג.) בית שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות פטור מן המזוזה ומן המעקה ואין מטמא בנגעים ואינו נחלט כבתי ערי חומה ואין חוזרין עליו מערכי המלחמה ואין מערבין בו ואין משתתפין בו ואין מניחין בו עירוב דלא חזי לדירה וכיון דלא חזי לדירה לא מחתינן ביה ערוב אבל שיתוף מנחינן ביה ואי מתא דגוים היא צריכין למיזבן רשותא מן גוים דאית בה כי היכי דתקום מתא כולה ברשותא דישראל והדר ערבי (עירובין סב.) דאמור רבנן אין עירוב מועיל במקום גוי ואין ביטול רשות מועלת במקום גוי עד שישכור. ואי מקלע ישראל לפונדק דגוי בערב שבת ולא זבן רשות מגוי אע"ג דאמר ליה גוי לישראל רשותי קנויה לך רשותי מבוטלת לך לא קנה רשותו עד שישכור ממנו כדתניא (שם סט:) ישראל מומר המשמר שבתו בשוק הרי הוא כישראל דמבטל רשות ושאינו משמר שבתו בשוק הרי הוא כגוי דאינו מבטל רשותו לישראל עד שישכור ממנו:

פסק ושכירות מן הגוי ואפילו בפחות משוה פרוטה (שם סב.) דשלח רבי יצחק בר יעקב בר גיורי משמיה דרבי יוחנן הוו יודעין ששוכרין מן הגוי ואפילו בפחות משוה פרוטה דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן בן נח נהרג על פחות משוה פרוטה ולא נתן להשבון. (שם סט:) ישראל מומר המשמר שבתו בשוק מבטל רשות ושאינו משמר שבתו בשוק אין

מבטל רשות מפני שאמרו ישראל נוטל רשות ונותן רשות ובגוי עד שישכור. כיצד אומר לו רשותי קנויה לך רשותי מבוטלת לך קנה ואין צריך לזכות:

פסק והיכא דלא מוגרי גוים רשותייהו ניזיל חד מבני מבוי ונשאל מן ההוא גוי דוכתא ולתנח ביה מידי דהוה ליה באגיריה דגוי ובלקיטיה דניתו בני מבוי וניגרו מההוא ישראל ושפיר דמי (שם סד.) ואמר רב יהודה אמר שמואל ובגוי אפילו שכירו ולקיטו נותן את עירובו ודיו. (שם סה:) רבי שמעון בן לקיש ותלמידיה דרבי חנינא איקלעו להההוא פונדק דלא הוה ביה שוכר והוה ביה משכיר אמרו מהו למיגר מניה כל היכא דלא מצי מסלק ליה משכיר לשוכר לא תיבעי לך דהא לא אגרינן מני' דהא לא מסלק ליה ועיקר שוכר הוא כי תיבעי לך היכא דמצי מסלק ליה מאי מי אמרינן כיון דמצי מסלק ליה אגרינן מניה או דילמא השתא מיהא הא לא סלקיה אמר להו ר"ש בן לקיש נשכור וכשנגיע אצל רבותינו שבדרום נשאל להם אתו שיילוה לרבי אפס אמר להם יפה עשיתם ששכרתם. רב חמא בר יוסף ורבי חייא בר אבא ורבי אסי איקלעו להההוא פונדק אתא גוי מאריה דפונדק בשבתא אמרי מהו למיגר מניה בשבתא מי אמרינן שוכר כמערב דמי מה מערב מבעוד יום הוי עירוב משחשכה לא הוי עירוב אף שוכר נמי לא שנא או דילמא שוכר כמבטל רשות דמי מה מבטל רשות אפילו בשבת שפיר דמי אף שוכר נמי אפילו בשבת שפיר דמי אמר להו רב חמא בר יוסף נשכור אמר להו רבי אסי לא נשכור אמר להו רבי חייא בר אבא נסמוך על דברי הזקן ונשכור אתו שיילוה לרבי יוחנן אמר להו יפה עשיתם ששכרתם. ומתא ומבוי דלית בהו גוים כלל מערבין בחצרות. ואילו היכא דאיכא מתא דלא מיערבא אסיר לטלטולי בהנך שבילי דמתא ומן שבילי לדראתא ומן דראתא לדראתא ומן תרבצי לתרבצי ומן תרבצי לשבילי ומן שבילי לתרבצי עד דתלו עירובי על פומא דשבילי. ועבדי עירובי חצירות בפת ושתופי מבואות בכל דבר ואפילו ביין ובשכר ובחומץ. עירובי חצירות היכי הנך בתי דבעי לטלטוליה בהו מביתיה דמר לביתיה דמר אי נמי מדרתא דמר לדרתא דמר ואפילו דרתא דאית בה חמשה בתי לחמשה אינשי או מאה בתי למאה אינשי כולהון צריכין לערב בהדי הדדי והדר משתרי להון לאיניש איניש לטלטולי ברשותא דחבריה והיכי עבידי גבו מכל איניש ריפתא שלמתא ומכנפין ומנחין ההוא ערובא בחד ביתא מן הנך דראתא דהויא ארבע אמות על ארבע אמות והדר משתרי להון לטלטוליה מן תרבצא דמר לתרבצא דמר ומן ביתיה דמר לביתיה דמר ואי חצר כולה דחד גברא היא ואית ליה בני אי נמי כמה אינשי דסמיכי עליה וכולהון אכלין לחמא מן חד ספטא ולא פליגי מהדדי לא צריכין לעירובא דתנן (עירובין עב:) האחין שאוכלין על שולחן אביהן וישנין בבתיהן צריכין עירוב כל אחד ואחד. ואמרינן עלה

שמעת מינה ממתניתא מקום לינה גורם ואמר רב יהודה אמר רב במקבלי פרס שאני. ומדקיימה רב למתניתין דקתני צריכין עירוב כל אחד ואחד במקבלי פרס שמעינן מינה היכא דלא מקבלי פרס וכולהון מחד ספטא אכלין לא צריכין עירובא. ואי פתיח ביתא דההיא דרתא לשבילא ואיכא בתי אחריני דפתיחן להההוא שבילא צריכין למעבד שיתוף בהדי הדדי והדר משתרי להון לטלטולי מן בתים למבואות ומן מבואות לבתים (שם עג.) דתנן חמש חצירות הפתוחות זו לזו ופתוחות למבוי ערבו בחצירות ולא נשתתפו במבוי מותרין בחצירות ואסורין במבוי ואם נשתתפו במבוי מותרין כאן וכאן ערבו בחצירות ונשתתפו במבוי שכח אחד מבני חצר ולא עירב מותרין כאן וכאן שכח אחד מבני מבוי ולא נשתתף מותרין בחצרות ואסורין במבוי שהמבוי לחצירות כחצר לבתים:

פסק והיכא דאיכא תרין בתי ופתיחא בחד מינייהו כותא או בבא לחבריה אי מידליא ההוא כותא מארעא או ההוא בבא טפי מעשרה טפחים שרי לטלטוליה מן האי ביתא להאי ביתא ולא צריך עירוב ואי מיתתיא ההוא כותא או ההיא בבא מתנח בהון עירובא ושפיר דמי. מאי עירוב ומאי שיתוף כדתניא (שם עא:) מערבין בחצירות בפת ואם רצו לערב ביין אין מערבין. משתתפין במבואות ביין ואם רצו להשתתף בפת משתתפין מערבין בחצירות ומשתתפין במבואות כדי שלא תשתכח תורת עירוב לתינוקות ויאמרו אבותינו לא ערבו דברי ר"מ וחכ"א או מערבין או משתתפין. (שם עב.) אמר רב יהודה אמר רב הלכה כרבי מאיר ורב הונא אמר מנהג כר"מ ורבי יוחנן אמר נהגו העם כר' מאיר (שם מט.) אמר שמואל בית שמניחין בו עירוב אין צריך ליתן את הפת (שם עט:) אמר רב יהודה חבית של שתופי מבוי צריכה שתהא גבוהה מן הקרקע טפח. והיכא דפלגיה לעירובה ואחתיה בתרין מאני לא הוי עירוב (שם מט.) דאמר רב יהודה אמר שמואל החולק את עירובו ונתנו בשני כלים אינו עירוב מאי טעמא עירוב שמיה דמערב ולא דמפלג ודוקא בתרין בתי אבל תרין מאני בחד ביתא שפיר דמי. והיכא דמערב חד גברא לכל בני מבוי או לכל בני חצר אי מדידיה קא שקיל ריפתא ומערב להו צריך לזכויי להו על ידי אחר דפליג מניה וא"ל הכי זכי ביה בהאי עירובא לכל בני מבוי או לכל בני חצר ואי אית להו אוכלא גביה וקא בעי ערובי עלייהו ומשקל מדידיה צריך לאודעינהו (שם פ.) דאמר רב יהודה אמר רב מעשה בכלתו של רבי אושעיא שהלכה לבית המרחץ וערבה לה חמותה ובא מעשה לפני חכמים ואמרו אם משלו צריך לזכותו אם משל אחרים צריך להודיע ומאן דאיתיה בספינתא בשבתא לא צריך למזבן רשותא מן מארה דספינתא משום דאגירא להו. ומאן דאיתיה בשיירא וקדים איהו יתיב וקני שביתה בדוכתא אע"ג דלא אתו גמלאי אלא בשבתא שפיר דמי והני מילי הוא דסגו

שיעור אלפים אמה אבל טפי אסיר. ומאן דאיתיה בדשתא בשבתא ומשדר ליה לגוי לאתויי ליה מיא אי איכא התם חד ארמא אע"ג דאיתי מיא מחוץ לתחום שפיר דמי ואי ליכא ארמא ואיכא תרתין שייראתא דישראל מחלפי להדדי ושפיר דמי. וכמה הוא תחום שבת אלפים אמה והיינו מיל וריס אחד משבעה ומחצה במיל דהוה ליה חמיסר ריסי תרין מילי. ומיל ריבעא דפרסא ריס כמה הוי רס"ו אמות ושני שלישי אמה:

פסק ואסיר למשקל אבנים של בית הכסא מרשות הרבים בשבת אבל בכרמלית שרי. והכין אמרו משום מר רב יהודה אלוף דמנהר פקוד דבצרה ביממא רשות הרבים ובלילא דאיכא חראסי ככרמלית דמיא. (עירובין כב:) אחד באר הרבים ובור הרבים ובאר היחיד עושין להם פסין אבל לבור היחיד עושין לו מחיצה גבוהה עשרה טפחים דברי ר"ע רבי יהודה בן בבא אומר אין עושין פסין אלא לבאר הרבים בלבד ולשאר עושין להם חגורה גבוהה עשרה טפחים (שם כג.) אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יהודה בן בבא. ואמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל לא הותרו פסי ביראות אלא לבאר מים חיים בלבד וצריכא דאי אשמעינן הלכה כרבי יהודה בן בבא הוה אמינא דרבים ואפילו מכונסין ולאפוקי מדר"ע אתי קמ"ל דלא התירו פסי ביראות אלא לבאר מים חיים בלבד. ואי אשמעינן באר מים חיים הוה אמינא לא שנא דרבים ולא שנא דיחיד צריכה. והיכא דמערב חד גברא לכל בני מבוי או לכל בני חצר אי מדידיה קא שקיל ריפתא ומערב לכולהו צריך לזכויי להו על ידי אחר דפליג מיניה וא"ל הכי זכי בהאי עירובא לכל בני מבוי או לכל בני חצר דתנן (שם עט:) כיצד משתתפין במבוי מניח את החבית ואומר הרי זו לכל בני מבוי ומזכה להן על ידי בנו ובתו הגדולים ועל ידי אשתו ועל ידי עבדו ושפחתו העברים אבל אינו מזכה להן לא על ידי בנו ובתו הקטנים ולא על ידי עבדו ושפחתו הכנענים מפני שידם כידו ואי אית להו אוכלא גביה וקא בעי ערובי עלייהו ומשקל מניה צריך לאודעינהו. ומבוי דקאמרינן דכי מערבין ביה שרי לטלטולי ביה הני מילי היכא דלא מידלי טפי מעשרין גרמידי אבל מידלי טפי מעשרין גרמידי צריך למעוטי' דתנן (שם ב.) מבוי שגבוה מעשרים אמה ימעט. ולא מיתכשר מבוי לטלטולי ביה עד דעבדין ביה לחי או קורה אפומא דשבילא (שם יא:) דתנן הכשר מבוי בית שמאי אומרים לחי וקורה ובית הלל אומרים או לחי או קורה רבי אליעזר אומר לחיים משוש רבי ישמעאל אומר תלמיד אחד לפני רבי עקיבא לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על מבוי שהוא פחות מארבע אמות שהוא [ניתר] או בלחי או בקורה על מה נחלקו על מארבע אמות ועד עשר אמות שבית שמאי אומרים לחי וקורה ובית הלל אומרים או לחי או קורה א"ר עקיבא על זה ועל זה נחלקו והלכה כבית הלל:

פסק והיכא דאיכא קורה דשדיא עילוי מבואה הרי היא כחבל ולחי פצימא. ולענין לחיא בכל מילי עבדינן לחיא דתנן (שם טו:) בכל עושין לחיים ואפילו בדבר שיש בו רוח חיים ר"מ אוסר שהיה ר"מ אומר כל דבר שיש בו רוח חיים אין עושין אותו לא דופן לסוכה ולא לחי למבוי ולא פסין לביראות ולא גולל לקבר. (שם טו.) רב הוה יתיב בההוא מבואה הוה יתיב רב הונא קמיה א"ל לשמעיה זיל אייתי כוזא דמיא אדאתא נפל לחיא אחוי ליה בידיה קום אדוכתך א"ל רב הונא לא סבר לה מר נסמוך אדיקלא אמר דמי האי מרבנן כמאן דלא גמירי אינשי שמעתא מי סמכינן עליה מאיתמל טעמא דלא סמכינן עליה מאיתמל הא סמכינן עליה מאיתמל הוי לחי. ואביי ורבא ממאי דבסמכינן עליה הוא דפליגי דילמא בדלא סמכינן עליה פליגי לא סלקא דעתך דההוא ברקא דהוה בי בר חבו והוה פליגי אביי ורבא עליה כולהו שניהו והילכתא כוותיה דאביי ביע"ל קג"ם ולמ"ד היינו לחי וכן הלכה. והיכא דאיכא ארבעי וחמש דראתא ולא עריבו בהדי הדדי אסור לטלטל ואפילו מרשות הרבים לכרמלית דאיסורא דרבנן הוא דתנן (שם סט:) אנשי חצר ששכח א' מהם ולא עירב ביתו אסור להכניס ולהוציא לו ולהם ושלהם מותרין לו ולהם נחנו לו רשותם הוא מותר והן אסורין היו שנים אוסרין זה על זה שאחד נוטל רשות ונותן רשות שנים נותנין רשות ואין נוטלין רשות. ביתו הוא דאסור הא חצירו שריא היכי דמי אי דלא במיל חצירו אמאי שריא ואי בטיל ביתו אמאי אסיר לעולם דבטיל וקא סברי רבנן המבטל רשות חצירו רשות ביתו לא בטל שלהם מותרין לו ולהם מאי טעמא דהיה ליה אורח לגבייהו. נתנו לו רשותן הוא מותר והן אסורין אמאי אינהו נמי ליהוו אורחים לגביה חד לגבי חמשה הוי אורח חמשה לגבי חד לא הוו אורחים שמעת מינה מבטלין וחוזרין ומבטלין הכי קאמר נתנו לו מעיקרא הוא מותר והן אסורין. היו שנים אוסרין זה על זה פשיטא לא צריכה דהדר חד מינייהו ומבטיל ליה לחבריה מהו דתימא לשתויי קמ"ל דכיון דבעידנא דבטיל ליה להוא לא הוה ליה שריותא להא חצר. (שם עג.) בעא מניה רמי בר חמא מרב חסדא האב ובנו הרב ותלמידו כרבים דמו או כיחידים דמו צריכין לערב או אין צריכין לערב מבוי שלהם ניתר בלחי וקורה או אינו ניתר בלחי וקורה א"ל תניתוה האב ובנו הרב ותלמידו בזמן שאין עמהם דיורין הרי הן כיחידים ואינן צריכין לערב ומבוי שלהן ניתר בלחי וקורה וכן הלכה:

פסק והיכא דאיכא תרין בתי דסמיכין להדדי וליכא ביניהו עירובא ולא פתיחין להדדי ובחד מנהון בירא דמיא וצריכין הנך בני ביתא למיא עבדין מידי דשפכין מיא מן ביתיה דמר לביתיה דמר ושפיר דמי. ובירא דקיימא לבר עבדין לה מחיצה ומשקו (שם יז:) דתנן עושין פסין לביראות ארבעה דיומדין מאי דיומדין דו עומדין. מותר להקריב פסין לבאר

ובלבד שתהא פרה ראשה ורובה בפנים ושותה. (שם יט.) וכמה ראשה ורובה של פרה שתי אמות ועוביה של פרה אמה ושני שלישי אמה. ומותר להרחיק כל שהוא כמה דבעי מרחיק מבאר ובלבד שירבה בפסין. ר"י אומר אין מרחיק אלא בית סאתים תרין גריוי דהוי חמשה אלפי גרמידי בתברתא כחצר המשכן דכיון דמהדר לה פסין שרי לטלטולי בגוה. (שם כג.) א"ר יהודה בן בבא הגינה והקרפף שהן שבעים אמה ושיריים על שבעים אמה ושיריים ומוקפת גדר גבוה עשרה טפחים מטלטלין בתוכה (שם ע"ב) היינו תנא קמא ואמרו לו לא אמרו בית סאתים אלא לגינה ולקרפף איכא בינייהו דבר מועט דבית סאתים כמה הוי חמשה אלפי גרמידי וע' על ע' הוו ארבעת אלפי ותשע מאה ותשעין ותלתא גרמידי ותילתיה דגרמידא והיינו דקא אמרינן דבר מועט יש על שבעים אמה ושירים ולא נתנו בו חכמים שיעור דבציר שבעים אמה ושירים שיתא גרמידי ותרי תלתי מבית סאתים. (שם כב.) כלל א"ר שמעון בן אלעזר כל אויר שתשמישו לדירה כגון דיר וסהר ומוקצה וחצר אפילו בית חמשת כורין ובית עשרת כורין וכל דירה שתשמישה לאויר כגון בורגנין שבשדות בית סאתים מותר יתר מבית סאתים אסור:

פסק (שבת ק:) מי שהיה בספינה כשהיא מהלכת בשבת ומבקש לשלשל דלי למלאותו מן הים או להשליך עצמות וקליפין לים יעשה כלי שיש בו ארבעה על ארבעה וישליך לתוכו וימלא:

סליקו להו הלכות עירובין

סימן יא

פרק אור לארבעה עשר

(פסחים ה') ומיחייבין בישראל לבעורי חמירא בארבסר בניסן שנאמר שבעת ימים מצות תאכלו אך ביום הראשון מאי ראשון אילימא ראשון דחג והכתיב שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיכם אלא ראשון דמקמי חג והיינו ארבסר ואימא מאורתא ביום כתיב ואימא מצפרא אך חלק דהוה ליה מתחלת שבע ועבדו רבנן הרחקה יתירא דלא לינגע באיסורא דאוריי' (ירושלמי ריש פסחים ע"ש) ותנו רבנן ושמרתם את היום הזה לדרתיכם שמרהו מלפניו מאור ארבעה עשר (שם ח.) מכאן אמרו אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר ואין בודקין לא לאור החמה ולא לאור הלבנה ולא לאור האבוקה אלא לאור הנר ואף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר והיה בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות (שם ד.) ואמר רב נחמן בר יצחק בשעה שבני אדם מצויין בבתיהן אור הנר יפה לבדיקה. והיכא דבדק ושייר ארבעה וחמשה ריפתא וחסר חד מנייהו (שם ט:) בעי למיהדר ומבדק

ברישא שמא עכבר או חולדה לקחתה. והיכא דאיתרמי ארבסר בשבתא מבערינן כל מילי מקמי שבתא ומשיירינן מזון שתי סעודות כדי לאכול עד ארבע שעות דתניא (שם מג.) ארבעה עשר שחל להיות בשבת מבערין את הכל מלפני השבת ושורפין תרומות תלויות טהורות וטמאות ומשיירין מן הטהורות מזון שתי סעודות כדי לאכול עד ארבע שעות דברי רבי אלעזר בן יהודה איש ברתותא שאמר משום ר' יהושע וקיימא לן הלכתא כוותיה. (שם י:) רבי יהודה אומר בודקין אור ארבעה עשר ובארבעה עשר שחרית ובשעת הביעור וחכמים אומרים לא בדק באור ארבעה עשר בודק בארבעה עשר לא בדק בארבעה עשר בודק בתוך המועד לא בדק בתוך המועד בודק לאחר המועד ומה שמשייר יניחנו בצינעה כדי שלא יהא צריך בדיקה אחריו. ומאן דבדיק ביתא ברישא (שם ז.) מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו על בעור חמץ. ובתר (שם ו:) דבדיק מבטיל ליה דכתיב תשביתו שאר מבתיכם והיכי מבטיל ליה אמר הכי כל חמירא דאיכא ברשותי ולא ידענא ביה ליבטיל ולהוי עפרא. וכיון דבטליה אי משתכח לבתר הכי וחזי ליה לא מיחייב עליה בבל יראה ובל ימצא.

(שם ח.) תנו רבנן חורי הבית העליונים והתחתונים אין צריכין בדיקה האמצעיים צריכין בדיקה גג היציע ורפת של בקר ומתבן ולולין ואוצרות יין ואוצרות שמן ואוצרות תבואה כולן אין צריכין בדיקה. חור שבין אדם לחבירו זה בודק עד מקום שידו מגעת והשאר מבטלו בלבו. (שם ע"ב) חור שבין יהודי לארמאי בודק עד מקום שידו מגעת והשאר מבטלו בלבו פלימו אומר כל עיקר אינו בודק מפני הסכנה שלא יאמר הגוי כשפים הוא עושה לי. (שם לא:) חמץ שנפלה עליו מפולת הרי הוא כמבוער רבן שמעון בן גמליאל אומר כל שאין הכלב יכול לחפש אחריו וכמה חפישת הכלב ג' טפחים. (שם ח.) אמר מר אוצרות יין אין צריכין בדיקה והתניא צריכין בדיקה לא קשיא כאן במסתפק מהם כאן בשאין מסתפק מהם. כל מקום שאין מכניסין בו חמץ אין צריך בדיקה ולמה אמרו (שם ע"ב) שתי שורות במרתף מקום שמכניסין בו חמץ ובמסתפק מהן (פסחים ח.) תני רבי חייא עשו אוצרות שכר בבבל כאוצרות יין בארץ ישראל במסתפק מהן. אמר רב חסדא בי דגים צריך בדיקה והתניא א"צ בדיקה לא קשיא הא בזוטרי הא ברברבי אמר רב פפא בי תמרי ובי ציבי צריכין בדיקה. אמר רבה בר רב הונא בי מלחי ובי קירי צריכין בדיקה. אמר רבה חצר אין צריך בדיקה מפני שהעורבין מצויין שם.

(פסחים לט:) תניא רבי יוסי ברבי יהודה אומר קמח שנפל לתוכו דלף אפילו. כל היום כולו אינו בא לידי חימוץ אמר רב פפא והוא דעביד טיף טיף כנגד טיף טיף. פירוש דמי לעיסה דכמה דמיעסקי בה לא מחמצא ושריא. ומיחייבינן לבעורי בסוף ארבע שעות

דארבסר (שם יא:) דתנן רבי מאיר אומר אוכלין כל חמש ושורפין בתחלת (ארבע) [שש] מאי טעמא חמש בשבע לא מיחלף שבחמש חמה במזרח ובשבע חמה במערב שש בי קרנאתא קאי ואי שרית ליה למיכל בשש אתי נמי למיכל בשבע ולא מיבצר ליה אמר אכתי שש אינון. רבי יהודה אומר אוכלין כל ארבע וחולין כל חמש ושורפין בתחלת שש מאי טעמא משום יום המעונן דאי שרית ליה למיכל בחמש זימנין דאתאן שבע ואמר אכתי חמש נינהו ונגע באיסורא דאורייתא באכילה אחמירו רבנן בהנאה לא אחמירו רבנן שש אין חמש לא וכי תימא אי משום יום המעונן אפילו ארבע נמי אמר רב פפא ארבע זמן סעודה לכל היא. (שם יג.) אמר רב נחמן אמר רב הלכה כרבי יהודה.

(שם ד.) תנו רבנן המשכיר בית לחבירו אם עד שלא חל ארבעה עשר מסר לו מפתח על השוכר לבדוק ואם לאו על המשכיר לבדוק:

פרק כל שעה

(שם כח.) תנו רבנן היה מהלך במדבר מפרר וזורה לרוח היה מהלך בספינה מפרר ומטיל לים וקתט בברייתא שורק אתרוייהו: (ירוש' רפ"י) (פסק) ואסיר למיכל מצה מבעוד יום מקמי דליקדיש ואומר הגדה והלל שנאמר בערב תאכלו מצות כדי שיהא חביב עליו משל לארוס שבא על ארוסתו בבית חמיו ומקמי פסחא בתלתין יומי מיבעי ליה לישראל למגמר מילי דפסחא ואגמורי אינשי ביתיה דתניא (פסחים ו.) שואלין בהלכות הפסח קודם לפסח שלשים יום רשב"ג אומר שתי שבתות. והני תרין לילואתא מיחייבינן למיכל מצה (פסחים מ.) דמינטרא ולא נפיק איניש ידי חובתיה אלא במצה דמינטר לה מחמץ. ומיחייבינן לנטירה ללישא דלא תיתי לידי חימעא שנאמר ושמרתם את המצות ואסיר למילש מצה אלא במיא דביתי מאי טעמא כמה דלא ביתי חבילי ומחמעין לה לעיסה (שם מב.) דאמר רב יהודה אשה לא תלוש אלא במים שלנו. ואסיר למילש במיא חמימי משום דמחמעי דדרש רבא אשה לא תלוש לא בחמה ולא בחמין ולא בחמי חמה ולא במים גרופין ולא תגביה ידה מן התנור עד שתגמור את כל הפת. וצריכה שני כלים של מים אחד שמקטפת בו ואחד שמצננת בו את הידים. והיכא דעברה ולשה בהני דאמרינן אסור למיכל מן ההוא לחמא ולא נפיק ביה ידי מצה דאיבעיא להו עברה ולשה מהו מר זוטרא שרי רב אשי אסר והלכתא כרב אשי. והיכא דלשה לעיסה גוי חרש שומה וקטן דלאו בני שימור נינהו אף על גב דאפייה ישראל בר דעה ועבד לה שימור בשעת אפיה לא נפיק בה ידי חובתיה ועבד ושפחה דלא טבילין אסיר למילש עיסה דמצה ודוקא לילה הראשון אבל שאר יומי לא. אין לשין עיסה בפסח בכלי אחד אלא כשיעור חלה ארבעים ושלש ביצים וחומש ביצה קמח כי היכי דלא ליתי לידי חמץ (שם מח.) דאמר

רב קבא מלוגנאה לפסחא וכן לחלה. והיכא דלש עיסה בפסח ובעי לאפרושי מינה חלה היכי ליעביד מפריש ולא ליקרי לה שם חלה עד דאפיה דתנן (שם מד) כיצד מפרישין חלה בטומאה ביום טוב רבי אליעזר אומר לא תקרא לה שם עד שתאפה בן בתירה אומר תטיל לצונן ורבי יהושע אומר לא זה הוא חמץ שמוזהרין עליו בבל יראה ובל ימצא אלא מפרשתה ומנחתה עד הערב ואם החמיצה החמיצה.

(שם מח.) תניא רבי אומר הלכה כר' אליעזר ורבי יצחק אמר הלכה כבן בתירה. ומותר לאפות חלה של אש שהיא תרומה בין בפסח בין בשאר ימים טובים ואם יש שם כהן קטן או כהנת שלא יצא טומאה מגופן אוכלין אותה (בכורות כז.) דאמר שמואל אין תרומת חוצה לארץ אסורה אלא במי שטומאה יוצאה עליו מגופו באיש עד שיראה קרי ובאשה עד שתהא נדה:

פסק ומיא דמיחורי בהו אנאני וכסי מיבעי למישדינהו בדוכתא דמידליא היכא דלא מיכנפי וקיימי דתנן (פסחים מ:) מי תשמישו של נחתום ישפכו מפני שהן מחמיצין. ואסיר למילש מצה בחמרא או בדובשא או במשחא מאי טעמא משום דמחמצא דתנו רבנן (פסחים לו.) אין לשין את העיסה בפסח ביין ושמן ודבש ואם לש רבן גמליאל אומר ישרף מיד וחכמים אומרים יאפה מיד ויאכל מיד וקאמרינן בסיפא אף על פי שאין לשין מקטפין בו אתאן לתנא קמא וחכמים אומרים את שלשין בו מקטפין בו ואת שאין לשין בו אין מקטפין בו ומדבריהם קמו להו רבנן דסיפא דברייתא ורבן גמליאל בחדא שיטתא דישרף מיד ש"מ הלכתא כוותייהו והשתא קטופי נמי לא מקטפינן בהו וכל שכן דלא ליישין בהו ואם לש ישרף מיד. ודקאמרינן (שם לה:) מי פירות אין מחמיצין ההוא ביין ושמן ודבש דלית בהו מיא כלל. ודוקא לילה ראשון דאסור לקטופי במי פירות אבל שאר יומי לא ולילה ראשון אפילו ביין ושמן ודבש לחודיה אסיר למילש משום מצה עשירה. (שם כח:) תנו רבנן מחמצת אין לי אלא שנתחמץ מאליו חמצו בדבר אחר מנין תלמוד לומר לא תאכלו מכל מקום ולא מיבעיא במיא חמימי דאסיר אלא אפילו במיא פשורי אסיר (שם לו.) דתניא ושוין שאין לשין את העיסה בפושרין ואף על גב דגבי מנחות כתיב בהו מצות והוו לשין להו בפושרין דתנן כל המנחות נילושות בפושרין ומשמרן שלא יחמצו לא גמרינן מינייהו דמנחות לישתן בזריזין ובמקום זריזין. ולא מיבעיא במיא פשורי דאסיר אלא אפילו במיא דמלו מנהרא ביומיה אסיר עד דביתי (שם מב.) דאמר רב יהודה אשה לא תלוש אלא במים שלנו. ולא מבעיא מיתב בשמשא ומילש דאסיר אלא אפילו מיתב תותי רקיעא ביומא דעיבא ומילש אסיר ואף על גב דלא נפלה שמשה בההוא דוכתא מאי טעמא (יומא כח:) יומא דעיבא כוליה שמשא. ומאן דאפקיד גבי

ישראל חמץ וליתיה למריה (פסחים יג.) נטר ליה עד ארבע שעי דארבסר דחזי לאכילה דילמא אתי ובעי ליה ודאי שלים ארבע שעי ולא אתא במיעל חמש מזבין ליה לגוים ואי לא מזבין ליה אף על גב דקביל עליה אחריות שריף ליה שהכל מלווין עליו לבערו ודאי גוי דאפקיד גבי ישראל חמץ אי קביל עלי' ישראל נטירותא דכיון דאי פשע ביה ומיגניב או דמתבד מיחייב לשלומי מיחייב לבעוריה ואי נטירותא ברשות גוי היא דאמר ליה הא ביתא קמך לא מיחייב לבעורי (פסחים ה:) דת"ר שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיכם מה ת"ל והלא כבר נאמר לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור בכל גבולך לפי שנאמר ולא יראה לך שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה יכול יטמין או יקבל פקדונות מן הגוים ת"ל שאר לא ימצא ואין לי אלא גוי שלא כבשתו ושרוי עמך בחצר גוי שכבשתו ושרוי עמך בחצר מנין תלמוד לומר לא ימצא ואין לי אלא בבתים בבורות שיחין ומערות מנין תלמוד לומר בכל גבולך ועדיין אני אומר בבתים עובר בבל יראה ובל ימצא ובל יטמין ובל יקבל פקדונות מן הגוים בגבולים שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה ומנין ליתן האמור של זה בזה ושל זה בזה ת"ל שאור שאור לגזירה שוה נאמר שאור בבתים ונאמר שאור בגבולין מה שאור האמור בבתים עובר משום בל יראה ובל ימצא ובל יטמין ובל יקבל פקדונות מן הגוים אף שאור האמור בגבולים עובר וכו' ומה שאור האמור בגבולין שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה אף שאור האמור בבתים שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה. אמר להו רבא לבני מחוזא בערו חמירא דבני חילא דכיון דאי מיגניב או מיתבד מיחייביתו לשלומי כדידכו דמי ואסיר בבל יראה ובל ימצא. והיכא דאתי באורחא ואידכר דאית ליה חמץ בביתא מקמי שש שעות מבטיל ליה ושפיר דמי אבל לבתר שש שעות לא סגי ליה בביטול דלאו ברשותיה קאי (פסחים ו:) דאמר רבי ישמעאל בר' יוסי שני דברים אינן ברשותו של אדם ועשאן הכתוב כאלו הן ברשותו ואלו הן בור ברשות הרבים וחמץ משש שעות ולמעלה דכתיב לא תשחט על חמץ דם זבחי. (שם ו.) תנו רבנן גוי שנכנס לחצרו של ישראל ובצק בידו אין זקוק לבערו הפקידו אצלו זקוק לבערו ייחד לו בית אין זקוק לבער מאי טעמא לאו ברשותיה קאי אמר רב יהודה אמר רב חמצו של גוי עושה לו מחיצה משום היכר אמר רבה אם של החדש הוא אינו צריך מאי טעמא מיבדל בדיל ואר"י א"ר המוצא חמץ בביתו בי"ט כופה עליו כלי אמר רבה ואם של הקדש אינו צריך מאי טעמא מבדיל בדיל מניה. (תוספתא פ"ב וירושלמי פ"ב ה"ב) ישראל וגוי שהיו באין בספינה והיה חמץ ביד ישראל הרי זה מוכרו לנכרי או נותנו לו במתנה וחוזר ולוקח ממנו אחר הפסח ובלבד שלא יערים. ורשאי ישראל

שיאמר לגוי עד שאתה לוקח במנה קח במאתים שמא אצטרך ואבוא ואקח ממך אחר הפסח. משכיר ישראל בהמתו לגוי להוליך עליה חמץ ואפילו ממקום למקום. (עירובין סד:) המוצא גלוסקא בדרך לאחר הפסח מותר בהנאה:

פסק ומאן דבעי למיזל בספינתא או לדוכתא רחיקא ואיכא בתי דקיימן בחותמיה וליכא איניש דאית ליה רשותא למיעל להתם אי מקמי תלתין יומין קאזיל דעדיין לא מיחייב במילי דפסחא לא צריך למבדק והדר ליזיל ואי בגו תלתין יומין קאזיל דאיחייב ליה במילי דפסחא לבדוק והדר ליזיל (פסחים ו.) דאמר רב יהודה אמר רב המפרש והיוצא בשיירא בתוך שלשים יום זקוק לבער קודם שלשים יום אין זקוק לבער. אמר רבא הא דאמרת קודם שלשים יום אין זקוק לבער לא אמרן אלא כשאין דעתו לחזור אבל דעתו לחזור אפי' מראש השנה זקוק לבער ואזדא רבא לטעמי' דאמר רבא העושה את ביתו אוצר וחתימא ואין דעתו לפנותו בתוך ל' יום זקוק לבער קודם ל' יום כי מטיא זמניה אין זקוק לבער ובביטול סגי ליה ודוקא כשאין דעתו לפנותו אבל דעתו לפנותו אפי' מתחלת השנה זקוק לבער. וכי היכי דחמץ אסור באכילה הני שבעה יומי ותמני שעי בהנאה נמי אסיר דתניא (פסחים כח.) מנין לאוכל חמץ משש שעות ולמעלה שהוא עובר בלא תעשה שנאמר לא תאכל עליו וגו' (פסחים כא:) ואמר רב גידל אמר רב חייא בר יוסף אמר רב המקדש משש שעות ולמעלה אפילו בחיטי קורדנייתא אין חוששין לקידושיו והיכא דנפל מיא עלייהו אף על גב דאקושי חיישי' דילמא בלעי להו מיא והויא להו חמץ וחמץ משש שעות ולמעלה איסורו איסור הנאה הוא. ומאן דמקדש באיסורי הנאה קידושיה לאו קידושין ואף על גב דמשש שעות ולמעלה איסורא דחמץ מדרבנן הוא דאסיר כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקידושיה ותנן עבר זמנו אסיר בהנאה פשיטא לא צריכא לשעות דרבנן. ואמר חזקיה מנין לחמץ בפסח שאסור בהנאה שנאמר לא יאכל חמץ לא יהא בו היתר אכילה. ולא מיבעיא חמץ בעיניה דאסיר אלא דעל ידי תערובות אסיר דתניא (שם מג.) כל מחמצת לא תאכלו לרבות כותח הבבלי ושכר המדי וחומץ האדומי וזיתום המצרי שהוא אסור יכול יהא ענוש עליהם כרת תלמוד לומר כי כל אוכל חמץ ונכרתה על חמץ דגן ענוש כרת על עירובו בלאו דברי רבי אליעזר וחכמים אומרים על חמץ דגן גמור ענוש כרת על עירובו בולא כלום ודרשי הכי מחמצת אין לי אלא שנתחמץ מאליו חמצו בדבר אחר מנין תלמוד לומר כל מחמצת לא תאכלו מכל מקום ואף על גב דאמור רבנן על עירובו בולא כלום דלא לקי אבל איסורא מיהא איכא דהא טעמא דהא כל איסורין שבתורה נמי על ידי עירוב מיסר אסירין דתניא (חולין צז.) קדירה שבישל בה בשר אל יבשל בה חלב ואם בישל בנותן

טעם הני מילי מין ושאינו מינו דאיכא למיקם אטעמא דאיפשר דטעים ליה קפילא גוי. ושאור של חטים שנפל לתוך עיסה של חטים מאי ת"ש (ע"ז עג:) דתנו רבנן מין במינו במשהו ושלא במינו בנותן טעם ואיתמר עלה רב ושמואל דאמרי תרוייהו כל איסורין שבתורה [במינן במשהו שלא במינן בנ"ט ר"י ור"ל דאמרי תרוייהו כל איסורין שבתורה] בין במינן ובין שלא במינן בנותן טעם חוץ מטבל ויין נסך דבמינן במשהו ושלא במינן בנותן טעם מיהו חמץ קמיבעיא לן לשאר איסורין שבתור' מדמינן ליה ולא אסיר במשהו או דילמא כיון דקאי עליה בבל יראה ובל ימצא לטבל וליין נסך מדמינן ליה ולא שנא במינו ול"ש שלא במינו במשהו אסור אחמירו ביה רבנן טפי מכל איסורין שבתורה דהא לא אשכחן גבי איסורין שבתורה דאסורין בראיה ואסורין בבל ימצא כחמץ דאסיר בבל יראה ובל ימצא. ת"ש דהכא נמי מפלג פליגי רב ושמואל ורבי יוחנן (פסחים כט:) דאמר רב חמץ בזמנו בין במינו ובין שלא במינו אסור לאחר זמנו במינו אסור שלא במינו מותר ושמואל אמר חמץ בזמנו במינו אסור במשהו ולא גזר שלא במינו אטו מינו לאחר זמנו בין במינו ובין שלא במינו מותר ורבי יוחנן אמר חמץ בזמנו בין במינו ובין שלא במינו אסור בנותן טעם לאחר זמנו בין במינו ובין שלא במינו מותר:

פסק אמר רבא הלכתא חמץ בזמנו בין במינו ובין שלא במינו אסור ומדלא קא יהיב שיעורא למילתא למימרא דבמשהו כרב ושלא בזמנו בין במינו ובין שלא במינו מותר כרבי שמעון ומי אמר רבא הכי והאמר רבא רבי שמעון קנסא קניס הואיל ועבר עליה בבל יראה ובל ימצא הני מילי בעיניה אבל על ידי תערובות לא ואזדא רבא לטעמיה דאמר רבא כי הוינן בי רב נחמן כי הוו נפקא שבעה יומי דפסחא אמר לן פוקו אייתו לי חמרא מבני חילא ותנן (פסחים כח.) חמץ של נכרי שעבר עליו הפסח מותר בהנאה ושל ישראל אסור ודגוי באכילה נמי שרי והאי דקתני בהנאה משום ישראל. והיכא דאית ליה עריבת העבדנין שנתן לתוכה קמח ומים כדי לעבד בה עורות והגיע שעת ביעור חמץ אם בתוך שלשה ימים חייב לבער ואם לאחר שלשה ימים אינו חייב לבער מאי טעמא דכיון דעברו עליו שלשה ימים נפסד ונפסל מלאכול הכלב ואם נתן לתוכה עורות ואפילו יום אחד או שעה אחת קודם ביעור חמץ אין זקוק לבער דמדנתן לתוכה עורות נפסל מאכילת הכלב ואין הכלב יכול לאוכלו דתנן (פסחים מה:) עריבת העבדנין שנתן לתוכו קמח תוך שלשה ימים חייב לבער לאחר שלשה ימים אין חייב לבער אמר רבי נתן במה דברים אמורים שלא נתן לתוכה עורות אבל אם נתן לתוכה עורות אפילו בתוך שלשה ימים אין חייב לבער אמר רב הלכה כרבי נתן אפילו יום ואפילו שעה אחת. (פסחים מ.) אמר אביי האי חצבא דאבישונא סיחפה שרי זקפה אסיר רבא אמר אפילו זקפה נמי

שרי מי פירות נינהו ומי פירות אין מחמיצין והלכתא כרבא. פירוש אבישונא שתיתא דשיכלי רטיבתא בין דחיטי ובין דשערי. (שם ל.) אמר רב קדרות בפסח ישברו דילמא אתו לבשולי בהו במינן ושמואל אמר לא ישברו אלא לשהינהו לאחר הפסח וליעביד בהו בין במינן ובין שלא במינן. (שם ע"ב) אמר ליה רבינא לרב אשי הני סכיני דאשתמיש בהו חמירא מאי אמר ליה אנא חדאתא עבדין לי תינח מר דאיפשר ליה כולי עלמא מאי אמר ליה כעין חדאתא קאמינא לך פרזלא מלבני באור וקתא מגעילה ברותחין ובכלי ראשון והלכתא אידי ואידי ברותחין ובכלי ראשון.

(שם מ:) תנו רבנן אין מוללין את הקדירה בפסח והרוצה שימלול נותן את הקמח ואחר כך נותן את החומץ ויש אומרים חילוף. פירוש כי נפיל חומץ לקדירה מרתח לה לקדירה וחליט ליה. (שם ל:) אמר רב הונא בריה דרב יהושע עץ פרוד מגעילו ברותחין ובכלי ראשון כבולעו כך פולטו:

פסק ומאני דמשהו בהו חמירא בשאר ימות השנה אסיר למילש בהו מצה בפסחא דקאמרינן הני אגאני דבני מחוזא כיון דשבקי בהו חמירא כבית שאור שחימוצו קשה דמי ואסור ואף על גב דרויחן ואיכא למימר דשליט בהו אוירא אפילו הכי אסיר וכי קאמר רב נחמן בר יצחק אמר רב חייא בר אשי אמר שמואל כל הכלים שנשתמשו בהן בחמץ בצונן מותר להשתמש בהן מצה במנא דלאו להכי עביד ואקראי אותיבו בגויה ולא שהה בגויה אמר אביי ובית חרוסת כבית שאור שחימוצו קשה דמי. (מכילתא בא) איזהו שאור ואיזהו חמץ שחור המחמץ אחרים חמץ שנתחמץ על ידי אחרים אימתי קרוי שאור משיפסל מלאכול הכלב. (סנהדרין ה:) תנחום בריה דר' אסי איקלע להתם דרש להו מותר ללתות חטים בפסח (פסחים מ. ע"ש) והלכתא מותר ללתות חטים בפסח. (שם ל:) רעפין בוביא הסיקו מבחוץ ואסור. (שם קטו:) נטל ידיו לטיבול ראשון צריך שיטול ידיו לטיבול שני. (שם קח.) שמש שאכל כזי' מצה בהסב יצא ידי חובתו. (שם קטו.) והני תרין לילואתא מיחייבינן למיכל מצה לחודה בברכ' והדר מרור לחודיה בברכה והדר מצה ומרור בלא ברכ' מ"ט דכתי' תאכלו מצו' וכתיב על מצות ומררי' יאכלוהו: (שם קכ.) (פסק) כל בן נכר לא יאכל בו אבל אוכל מצה ומרור. (שם קח.) וכד אכיל מצה צריך למיזגה ומיכל מאי טעמא בההוא יומא הוינן חרי. וכד שתי נמי ארבעה כסי חמרא צריך למזגא ונשים אף על גב דכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות לענין פסח מיחייבין בכל מילי כגברי לבעורי חמירא ומיכל פטירא ומשתי הני ארבעי כסי דחמרא דאמר רב יהודה אמר שמואל נשים חייבות בארבעה כוסות הללו שאף הן היו באותו הנס. (ירושלמי ע"פ) והא דתקינו ארבע כוסות של פסח כנגד ארבע גאולות שנאמרו

במצרים והצלתי והוצאתי וגאלתי ולקחתי. רבי יהושע בן לוי אומר ארבע כוסות הללו כנגד ארבע כוסות שנאמרו בפרעה שנאמר וכוס פרעה בידי וגו' ונתת כוס פרעה וגו'. רבי יהושע אומר ארבע כוסות הללו כנגד ארבע כוסות של תרעלה שהקב"ה משקה אומות העולם שנאמר כה אמר ה' צבאות אלהי ישראל קח את כוס היין החמה וגו' כוס זהב בבל. כוס שלישי כי כוס ביד ה' וגו' כוס רביעי ימטר על רשעים פחים. וכנגדן הקב"ה משקה את ישראל ארבעה כוסות של ישועה לעתיד לבא שנאמר ה' מנת חלקי וכוסי הרי כוס אחד כוסי רויה הרי כוס שני ואומר כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא ישועה אין כתיב כאן אלא ישועות אחת לימות המשיח ואחת לעתיד לבא. (ברכות לט:) אמר רב פפא הכל מודים בפסח שמניח פרוסה בתוך שלמה ובוצע מאי טעמא לחם עוני כתיב ביה. והיכא דמיקלע פסחא בליליא דשבתא בצע על תרתי ופרוסה:

פסק מי שאין לו יין בלילי פסחים ולא בשר חייב לומר הלכות הפסח ואומר הללו יה. ובורמא דגללא דאשתמש בה בחמץ עביד לה גדנפא ומפליט לה ככלי מתכות ואע"ג כד דמיתברא ומיצבתא לא דמיא ככלי חרס אלא ככלי מתכות דמיא וסגי לה בפליטה ומשתמש בה בפסחא (ע"ז עד:) דתנן גת של אבן שזפתה גוי מנגבה והיא טהורה וקתני סיפא ושל חרס אף על פי שקלף את הזפת אסורה מדקמשני בין של אבן לשל חרס מכלל דהני בורמא דגללא ככלי מתכות דמיין ושריין. (ע"ז לג: ופסחים ל:) אמר רב זביד הני מאני דקוניא חיוורי ואוכמי שרי יורקי אסיר משום דמצרף והני מילי דלית ביה קרטופני אבל אית ביה קרטופני אידי ואידי אסיר והני מילי לענין חמץ בפסח ולענין בישולי גוים דתשמישייהו ברותחין אבל לענין יין נסך דבצונן הוא תשמישייהו יורקי אסיר משום דמצרף אוכמי וחיורי אי אית בהו קרטופני אסיר ואי לית בהו קרטופני בשכשוך בעלמא סגי להו וככלי מתכות דמיא דקיימא לן הלכה כרב זביד. ומאני דקוניא דאשתמשו בהון בחמירא אסיר לאשתמושי בהון מצה ואף על גב דשיעי משום דמידייתי ובלעי והתורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דופיו לעולם. ומאני דפחרא דאשתמשו בהו בחמץ כגון אגאני וקידרי אף על גב דמפליט להון שפיר אסיר לאשתמושי עד בתר פסחא משום דפחרא לית ליה פליטה ומאני דקוניא כפחרא דמו:

פסק והיכא דמשכן גוי חמץ ביד ישראל ולא קבע ליה זמנא לא מיחייב לבעורי (שם לא:) דתנו רבנן גוי שהרהין פת פורני אצל ישראל אינו עובר ואם אמר לו הגעתיך עובר מאי קאמר הכי קאמר גוי דיזיף זוזי מישראל ומשכן ליה חמץ אף על גב דמחית בביתיה דישראל לא מיחייב עלי' ולא בעי לבעורי' ואי קבע ליה זימנא ואמר ליה דאי מטי ארבסר בניסן ולא מייתינא לך זוזי מוגר לך כיון דמטי זימני' ולא אייתי ליה קניה

ישראל וקם ליה ברשותיה ומיחייב עליה ובעי לבעוריה טעמא דאגר ליה הא לא אגר ליה ברשותא דגוי קאי ולא מיחייב לבעוריה. חמץ בפסח משש שעות ולמעלה אסור בהנאה ובאכילה ואפילו למישגר בי' תנורא או לאוקודיה תותי קדרא (שם כא.) דתנן לא יסיק בו תנור וכירים. והיכא דהוה ליה חמץ כגון כעבין וקמניתא דאומא או לחמא יבישא או חיטי דאחמיצן ושוינון פחמי מן קמי שש שעות לבתר שש שעות אי נמי בפסח גופיה מהו למשגר בהו תנורא או לאוקדינהו תותי קדרא או לזבנינהו ואיתהנויי בדמייהו מי אמרינן כיון דמעיקרא חמץ הוו וקא מיתהני בהו השתא בזמן איסורו אסיר או דילמא כיון דאשתני להו מאוכלא מקמי זמן איסורייהו הוי להו כעצים בעלמא ושפיר דמי למישגר ולאוקודי ולאתהנויי בדמיהן ת"ש דתנן כל שעה שמותר לאכול מאכיל לבהמה לחיה ולעופות ומוכרו לנכרי ומותר בהנאתו ואמרינן (שם ע"ב) מותר בהנאתו פשיטא באכילה שרי בהנאה מיבעיא ומפרקינן מאי מותר בהנאתו אחר זמנו והיכי דמי כגון שחרכו קודם זמנו כדרבא דאמר רבא חרכו קודם זמנו מותר בהנאה ואפי' לאחר זמנו וכן הלכה. (פסחים קיא:) אמר רב שימי בר אשי מצה לפני כל אחד ואחד מרור לפני כל אחד ואחד חרוסת לפני כל אחד ואחד ואין עוקרין את השולחן אלא לפני מי שאומר הגדה ורב כהנא אמר כולהו לפני מי שהוא אומר הגדה וכן הלכה. והיכא דלית ליה אלא חסא ולית ליה שאר ירקי היכי ליעביד (פסחים קיד:) אמר רב הונא מברך בורא פרי האדמה ואכיל. וכד מטי לאכול מרור מברך על אכילת מרור ואכיל. מתקיף לה רב חסדא לאחר שמילא כרסו ממנו חוזר ומברך עליו אלא אמר רב חסדא מברך בורא פרי האדמה ולאכול מרור ואכיל וכד מטי מרור אכיל מרור בלא ברכה והלכה כרב חסדא. ואי לית ליה למיכל סעודתיה מהך לישא דמינטרא אכיל ברישא מההוא דלא מינטר ומברך עליה המוציא ולבסוף מברך על כזית דמינטר לאכול מצה ואכיל ומברך אמרור ואכיל והדר כריך מצה ומרור ואכיל בלא ברכה ונפיק ידי חובתיה. ולא נפיק איניש ידי חובתיה אלא במצה של חמשת המינין כדתנן (שם לה.) ואלו דברים שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח בחטין ובשעורין ובכוסמין ובשבולת שועל ובשפון. כוסמין גולב"א ומין חטים הוא. שיפון דשדא. שבולת שועל שובלי תעלא ומין שעורים נינהו. ואכלין ושתין כל צרכיהון על פתורא ואי להון מגדאני דלאו מכשירי נהמא אינון או פירי מברך על כל חד וחד מעין ברכה דיליה וצריך לברוכי עלייהו ברכה אחרונה כדרב פפא (ברכות מא:). ובתר כל מילי אכיל כזית מצה משום דאמרי רבנן (פסחים קיט:) אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן:

פסק ואסיר למיכל שום מידי בתר מצה ולא למשתי בר מן כסא דברכתא וכסא דהלילא ואי בעי למישתי מיא שתי. והיכא דקדיש בחד ביתא ואצטריך לקדושי בתרי תלתא בתי היכי עביד מקדש בחד ביתא ואכיל שאר ירקי ואומר הגדה עד גאל ישראל ושביק להון ואכלין מצה ומרור וכל צרכיהון ומברכין ברכת המזון והדר אזיל לביתא אחרינא ומקדש ואכיל שאר ירקי ואומר הגדתא עד גאל ישראל ואכיל ושתי כל צרכיה ומברך ברכת המזון ושתי כסא דברכתא ואזיל לביתא קמא וגמר הלילא ולא שתי כסא דהלילא והדר אזיל לביתא אחרינא וגמר הלילא ושתי כסא דהלילא. והיכא דאיכא זקן או חולה דלא מצי אכיל מצה ביבישותא תארי לה והוי פתיתה ואכיל לה כי לא איתמח. והיכא דרמא מצה בקדרא ובשליה נפק ליה מתורת לחם ולא נפיק בה ידי חובתיה דתניא (פסחים מא.) ר' יוסי אומר יוצאין ברקיק השרוי אבל לא במבושל ואע"פ שלא נימוח. והיכא דאפה מצה על ארעא כד מנטר לה שפיר נפיק בה ידי חובתיה ואיתמר לענין לחמא דארעא (ברכות לח.) מר זוטרא קבע סעודתיה עליה ומברך עליה תחלה וסוף המוציא ושלש ברכות. אמר מר בר רב אשי ואדם יוצא בו ידי חובתו בפסח מאי טעמא לחם עוני קרינן ביה. והיכא דאפייה על טפקא נפיק בה ידי חובתיה ורפתא דלא בשילא שפיר (פסחים לז.) וכד בצע לה נגדי חוטי מינה אסירא ואי לא שרינא והלכתא כר"מ דאמר (פסחים מח:) שאור כיון שהכסיפו פניו אסור וחייבין עליו. ומן קמי פסחא צריך לחוורי מאני דאשתמשו בהון חמץ כגון קידרי וכפי ופטילי וצריך למעבד בהון הגעלה ברותחין (ע"ז עו.) והיכי עביד אמר ר"ה מניח יורה קטנה לתוך יורה גדולה ויורה גדולה מאי כי הא דההוא דודא דהוה ליה לרב עוקבא עבד ליה גדנפא דלישא ומלייה מיא וארתחיה אמר רבה ומאן חכים למעבד כי האי גוונא אלא רב עוקבא דגברא רבה הוא סבר כבולעו כך פולטו מה בולעו בניצוצות כך פולטו בניצוצות ודאי קערות דתשמישן בכלי שני הוא כי נטיל מן דודא ושדי עליה שפיר דמי:

סליקו להו הלכות פסח

סימן יב

(מנחות סה:) ומיהייב איניש למימנא שבעה שבועות מאורתא דחמיסר בניסן נגהי שיתסר דכתיב וספרתם לכם שתהא ספירה לכל אחד ואחד ממחרת השבת ממחרת יום טוב דהוא שיתסר בניסן דבגויה מקרבינן עומר. (שם סו.) אמר אביי מצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי. והיכא דאנשי ולא בריך על ספירת העומר מאורתא מברך למחר. (שם סח:) ואסיר למיכל חדש עד אורתא דשבסר נגהי תמניסר דאמר רבינא אמרה

לי אה אבוך אכיל באורתא דשבסר נגהי תמניסר וחייש לספיקה וסבר לה כר"י ולא שנא כי אכיל לחמא ולא שנא כי מיקלי ולא שנא לא מיקלי דכתיב ולחם וקלי וכרמל וגו' (כריתות ה.) ואמר רבי יצחק אכל לחם וקלי וכרמל לוקה משום לחם ולוקה משום קלי ולוקה משום כרמל:
סליקו להו הלכות עצרת

סימן יג

(יומא עג:) יום הכפורים אסור באכילה ובשתיה וברחיצה ובסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה (שם עו.) מנהני מילי אמר רב חסדא כנגד חמשה עינויין שבתורה בעשור ואך בעשור שבת שבתון ושבת שבתון והיתה זאת לכם לחקת עולם ומקשינן אהילכתא קראי חמשה כתיבי ואנן שיתא עינויי קא חשבינן ומפרקינן שתיה בכלל אכילה היא ומאן דלא מיעני מיחייב כרת דכתיב כי כל הנפש אשר לא תענה וגו'. וכן מאן דעביד מלאכה נמי הכין דכתיב וכל הנפש אשר תעשה כל מלאכה וגו' וכמה שיעורא דכי אכיל מיחייב כרת כדתנן (שם עג:) האוכל ביום הכפורים ככותבת הגסה כמוה וכגרעינתה והשותה מלא לוגמין חייב ואף על גב דשיעורא דאכילה דכתיבה באורייתא בכזית הכא בככותבת מ"ט מדשני קרא בדבוריה וכתב לא תעונה ולא כתב ולא תאכל שמוה רבנן לשיעוריה דתניא (שם עט:) רבי אומר כל שיעורין שבתורה בכזית חוץ מטומאת אוכלין ששינה הכתוב במשמען ושינו חכמים בשיעורן וראיה לדבר יום הכפורים ששינה הכתוב במשמעו ושינו חכמים בשיעורו שינה הכתוב במשמעו דכתיב לא תעונה ולא כתיב ולא תאכל ושינו חכמים בשיעורו בככותבת. וכי קא אמרינן היכא דאכל חייב כרת (שם פא.) הני מילי אגופיה דיומא אבל על תוספת דמוסיף עליה מעידנא דמפסיק ועד דקדיש יומא לא מיחייב דכתיב כי כל הנפש אשר לא תעונה בעצם על עצומו של יום הוא ענוש כרת ואינו ענוש כרת על תוספת עינוי וכן בתוספת מלאכה. ברחיצה מנלן דתניא (שם עז:) אסור לרחוץ מקצת גופו ככל גופו ואם היו ידיו מלוכלכות בטיט ובצואה רוחץ כדרכו ואינו חושש (שם עח.) כי אתא רבה בר מרי אמר מטפחת היתה לו לרבי יהושע בן לוי ערב תשעה באב היה שורה אותה במים למחר פושטה ומקנח בה פניו ידיו ורגליו ערב יוה"כ מביאין לו מטפחת ושורה במים ועושה כמין כלים נגובים ולמחר מעבירה על גב עיניו א"ל רבי יעקב לרבי ירמיה בר תחליפא איפכא אמרת לן ואותבינך סחיטה:

פסק והיכא דחזא קרי ביומא דכיפורי טביל ומברך ומנגיב נפשיה בידיה דתנן (שם פח.) הרואה קרי ביום הכפורים יורד וטובל ולערב ישפשף לערב מאי דהוה הוה אלא אימא מבערב ישפשף קא סבר מצוה לשפשף. ואיתתא דאית לה ינוקא שרי לה למימשא חדא ידא ומיתן ריפתא לינוקא משום שיבתא (שם עז:) דתנא ר' מנשה אשה מדיחה ידה אחת במים ונותנת פת לבנה קטן. פירוש שיבתא רוחא היא דשריא על ידא דאינשי בליליא ומאן דנגע במיכלא בלא מימשא ידא שריא ההוא רוחא על ההוא מיכלא ומסכנא ומשום הכין שרו לה רבנן למימשא ידא ומיספא ליה לינוקא.

(שם פח.) תניא כל חייבי טבילות טובלין כדרכן בין בתשעה באב בין ביוה"כ. (שם עח.) לא יישן אדם על גבי טינא המטפחת ביוה"כ אבל על טינא שאינה מטפחת מותר. ואילו תלמידא דקבעי אקבולי אנפי רביה או אנפי גברא רבא או אקבולי אנפי אבוה ואיכא מיא באורחא שרי ליה למיעבר במיא עד צואריה דתניא (שם עז:) הרי שהיה הולך להקביל פני אביו או פני רבו או פני מי שגדול ממנו עובר במים עד צוארו ואינו חושש ובלבד שלא יוציא ידו מחפת חלוקו ודוקא עד צוארו אבל לסוח אסור. וכן בסיכה לא מיבעיא כל גופיה דאסיר אלא אפילו אצבע קטנה אסור לסוך ואי אית ליה צערא שרי ליה למישף דתניא אסור לסוך מקצת גופו ככל גופו ואם היה חולה או שהיו לו חטטין בראשו מותר:

פסק וכן בנעילת הסנדל היכא דמיפנק אי נמי קא בעי למיעל בדוכתא דחורבא ואפוקי ספר תורה ומיקרי ביה בציבורא אי נמי למיתן ריפתא לינוקא אי נמי אפוקי לבושא או מאי דצריך ליומיה וקא דחיל למיעל בלא מסאנא מן עקרבא או מן ריחשא שרי ליה למיכרך מידי על כרעיה אי נמי מיסס גורבי ומיעל אפוקי צורכיה (שם עח:) דאמר שמואל כל מחמת סכנת עקרב מותר וכן נמי לענין מאן דמיפנק ולא יכיל לסגויי שפיר דמי למיפק בגורבי' דהא רב יהודה נפק בסנדלא רהיטני אבייי נפיק בדהוצי רבה נפיק בדבולי רבה בר הונא כריך סודרא על כרעיה ונפיק אבל מסאני בין מיפנק ובין לא מיפנק אסיר. ומיחייב בר ישראל לאודויי ביומא דכיפורי שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם ואשכחן דהא כפרה וידוי דברים היא (שם לו:) דתניא וכפר בעדו ובעד ביתו בהרצאת דברים הכתוב הדבר אתה אומר בהרצאת דברים או אינו אלא בהרצאת דם אם נפשך לומר נאמר כאן כפרה ונאמר גבי שעיר המשתלח כפרה מה להלן בהרצאת דברים אף כאן בהרצאת דברים מאי אם נפשך לומר וכ"ת ליגמר משעיר הנעשה בפנים דהרצאת דם הוא אמר קרא והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו ועדיין לא נזרק הדם אלמא בהרצאת דברים הכתוב מדבר כיצד היה מתודה אנא השם עויתי פשעתי וחטאתי לפניך אני וביתי ככתוב בתורת משה עבדך כי ביום הזה יכפר עליכם וגו' ונאמר והתודה עליו

וגו' דברי ר"מ וחכמים אומרים עונות אלו הזדונות פשעים אלו המרדים חטאות אלו השגגות מאחר שהוא מתודה על הזדונות ועל המרדים למה חוזר ומתודה על השגגות אלא כך מתודה אנא השם חטאתי עויתי ופשעתי לפניך אני וביתי אנא השם כפר נא לחטאים ולעונות ולפשעים והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד וכן מצינו דרך המתודים דוד אמר חטאנו עם אבותינו העוינו והרשענו. שלמה בנו ארור חטאנו העוינו רשענו. דניאל אמר חטאנו והעוינו הרשענו ומרדנו. אף הוא כך מתודה חטאתי עויתי ופשעתי לפניך אלא מה הוא שאמר משה נושא עון ופשע וחטאה ונקה וגו' ואומר והתודה עליו וגו' אמר משה לפני הקדוש ב"ה בשעה שחוטאין ישראל ועושין תשובה עשה להם זדונות כשגגות ואמר רבה בר שמואל אמר רב הלכה כדברי חכמים:

פסק ומיבעיא לן לצלויי ערב יום הכפורים בתפלת המנחה ומימר אתה יודע רזי עולם אחר תפלתו מן קמי דיתיב בסעודתא דאפסוקי דילמא מיטרדא דעתיה מחמת סעודתיה ולא יכיל לאודויי (שם פז:) דתנו רבנן מצות וידוי ערב יום הכפורים עם חשכה אבל אמרו חכמים מתודה קודם אכילה ושתיה שמא תטרף דעתו עליו בסעודה ואף ע"פ שהתודה קודם אכילה ושתים יתודה אחר אכילה ושתיה שמא יארע דבר קלקלה בסעודה ואע"פ שהתודה ערבית יתודה שחרית שחרית יתודה במוסף במוסף יתודה במנחה במנחה יתודה בנעילה והיכן אומרה אחר תפלתו ושליח ציבור אומרה באמצע תפלה:

פסק ומתבעי לן לאפסוקי ערב יום הכפורים מדאנהר דתניא (שם פא:) ועניתם את נפשותיכם בתשעה יכול בתשעה ת"ל בערב אי בערב יכול משתחשך תלמוד לומר (מערב) [בתשעה] הא כיצד מתחיל בתשעה ומתענה מבעוד יום מכאן שמוסיפין מחול על הקודש אין לי אלא בכניסתו דבעינן אקדומי אפסוקי ביציאתו מנלן דמיבעי' לן לאחורי עד דחשכה ת"ל עד ערב ואין לי אלא ביום הכפורים ימים טובים מנין ת"ל תשבתו שבת מנין דמקדמינן מעיילינן ומאחרינן מפקינן ליה ת"ל שבתכם הא כיצד כל מקום שנאמר שבות מוסיפין מחול על הקודש. והיכא דאיכא חולה דאי לא אכיל מסתכן שפיר דמי לאוכולי ביומא דכפורי מאי טעמא אשר יעשה אותם האדם (יומא פה:) וחי בהם וחי בהם ולא שימות בהם כי קאמר רחמנא קיימו מצותא כי היכי דתחיו בהו אבל נטורי מצותא ואסתכוני לא. (שם פב.) וכי מוכלינן ליה על פי בקיאין ואי ליכא בקיאין מאכילין אותו על פי עצמו. ולא מיבעיא חולה אלא אפילו אשה עוברה וידעינן דאי לא אכלה מתעקר ולדה אף על גב דאמרינן ספק בן קיימא הוא ספק נפל הוא שפיר דמי למיתן לה. דתניא עוברה שהריחה בשר הקודש או בשר חזיר תוחבין לה כוש ברוטב ומניחין לה על פיה ואם נתיישבה דעתה מוטב ואם לאו מאכילין אותה

רוטב עצמו אם נתיישבה דעתה מוטב ואם לאו מאכילין אותה שומן עצמו שאין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש חוץ מע"ז וגילוי עריות ושפיכות דמים. (שם פג.) אמרי דבי רבי ינאי חולה אומר צריך אני ורופא אומר אינו צריך שומעין לחולה פשיטא ספק נפשות להקל מהו דתימא האי דקאמר חולה צריכנא בעותי הוא דקא מיבעית דסבר אי לא אכילנא מייתנא קמ"ל לב יודע מרת נפשו. חולה אומר איני צריך ורופא אומר צריך שומעין לרופא פשיטא ספק נפשות להקל מהו דתימא לב יודע מרת נפשו קמ"ל לרופא שמעינן ליה והא דקאמר חולה לא צריכנא תונבא הוא דנקיט ליה ולא ידע וכן הלכה. והיכא דאמר חד רופא צריך ושנים אומרים אינו צריך אין דבריו של אחד במקום שנים וכן שנים וכן שלשה במקום ארבעה ודאי חד רופא אמר צריך וחד אמר אינו צריך מחללינן עליה שבתא ומוכלינן לה ביומא דכפורי מפני שהוא ספק נפשות וספק נפשות דוחה את השבת שנאמר אשר יעשה אותם האדם וחי בהם ולא שימות בהם. ומיחייבינן למיכל ומישתי במעלי יומא דכפורי (שם פא:) דתני חייא בר רב מדיפתי ועניתם את נפשותיכם בתשעה וכי בתשעה מתענין והלא בעשירי מתענין אלא לומר לך כל האוכל ושותה בתשיעי כאילו התענה תשיעי ועשירי. וגבי תינוקות קיי"ל הלכה (שם פב.) כר' יוחנן דאמר בת שתים עשרה שנה ויום אחד משלימין מדאורייתא בתינוקת בן שלש עשרה שנה ויום אחד משלימין מדאורייתא בתינוק:

(מנחות סד.) (פסק) אמר רבא חולה שאמדוהו בגרוגרת אחת ורצו עשרה בני אדם והביאו לו עשר גרוגרות בבת אחת כולן פטורין ואפילו בזה אחר זה ואפילו קדם והבריא בראשונה. והיכא דאיכא תרתי בשני עוקצין ותלת בעוקץ אחד מייתינן תלת מחד ולא מייתינן תרתי משני עקצין דקא מפיש בבצירה. (יומא פג.) מי שאחזו בולמוס מאכילין אותו אפילו דברים טמאים עד שיאורו עיניו.

(שם ע"ב) תנו רבנן מי שאחזו בולמוס מאכילין אותו דבש וכל מיני מתיקה מפני שהדבש וכל מיני מתיקה מאירין את העינים. אמר רב נחמן אמר שמואל מי שאחזו בולמוס מאכילין אותו אליה בדבש רב הונא בריה דרב יהושע אמר סלת נקיה בדבש רב פפא אמר אפילו קמחא דשערי בדבש.

(שם עח.) תני רב יהודה בר גרוגרת אסור לישב על גבי טינא ביוה"כ אמר רבי יהושע בן לוי ובטינא המטפחת אמר אביי בטופח להטפיח. אמר רב יהודה מותר להצטנן בפירות רב יהודה מצטנן בקרא רבה מצטנן בינוקא רבא מצטנן בכסא דכספא. אמר רבא כסא דכספא מלא אסיר חסר שרי דפחרא אידי ואידי אסיר משום דשחיל רב אשי אמר כסא דכספא נמי אסיר משום דמודריב. (יומא פ:) אמר רבי שמעון בן לקיש ציר שעל הירק

מצטרף לככותבת ביוה"כ אלמא אע"ג דמשקה הוא כיון דמיתכשר ביה אוכלא כאוכלא דמי וכן הלכה.

(עירובין ל:) תנו רבנן יש שאמרו הכל לפי מה שהוא אדם קומץ מנחה וחפני קטרת והשותה מלא לוגמיו ביום הכפורים. (יומא פ.) ותניא נמי במתניתא אחריתי כמה ישתה ויהא חייב בית שמאי אומרי' כדי רביעית ובית הלל אומרי' מלא לוגמיו ואמרינן מאי מלא לוגמיו דקא אמרי בית הלל מלא לוגמיו ממש מתקיף לה רב הושעיא ליתנייה גבי קולי בית שמאי וחומרי בית הלל אמר לו רבה כי איתשיל בעוג מלך הבשן איתשיל דהוו להו בית שמאי לחומרא אלמא מלא לוגמיו דקאמרינן כל חד וחד בדנפשיה וכן הלכה. מימר קאמרינן דמיחייב איניש לענויי נפשיה בהני חמשה עינויי דאמרינן אכילה ושתיה רחיצה וסיכה נעילת הסנדל ותשמיש המטה וכתיב כי כל הנפש אשר לא תעונה כי מיחייב כרת אהני חמשה עינויי כולהו מיחייב או אכילה ושתיה בלבד מיחייב מי אמרינן לא תעונה סתמא כתיב והני חמש מילי אשכחן דאיקרו עינויי והלכך אכולהו מיחייב או דילמא כיון דכתיב תענו את נפשותיכם וכל מלאכה לא תעשו וכתיב והאבדתי את הנפש ההיא מקרב עמה אעינוי דאית ביה איבוד נפש הוא דמיחייב כרת ומאי ניהו אכילה ושתיה דאי לא אכיל ושתי מיית אבל הנך כי לא עביד להו ליכא איבוד נפש אימא לא מיחייב מאי ת"ש (שם עד.) דתנו רבנן אעפ"י שאסור בכולן לא אמרו אלא בכחצי שיעור אבל כשיעור ענוש כרת ואין ענוש כרת אלא האוכל והשותה והעושה מלאכה בלבד מלאכה דכתיב בה כרת בפני עצמה אוכל ושותה דכתיבה כרת בעינוי דכתיב והאבדתי אלמא אעינוי דאית ביה איבוד נפש הוא דמיחייב כרת אהנך לא וכן הלכה. מימר קאמרינן דמאן דאכיל ביוה"כ מיחייב כרת ושיעורו בככותבת ומאן דאכיל חלב ודם ונותר ופיגול ושאר איסורי דכתיב בהו כרת שיעורן בכזית פחות מככותבת ופחות מכזית הא קאמרינן דלא מיחייב איסורא אית ביה או לא אם תימצי לומר אית ביה איסורא מדאורייתא או מדרבנן למאי נפקא מינה להיכא דאישתבע דלא אכילנא ואכיל איסורא בציר משיעורא דאי מדאורייתא אסיר לא חיילא עליה שבועה דהא מושבע מהר סיני ואי מדרבנן הוא דאסור חיילא עליה שבועה אי נמי להיכא דאכל חלב דכוי דספיקא הוא פחות מכזית דאי פחות מכזית מדאורייתא אסיר הוה ליה ספיקא דאורייתא ולחומרא אי מדרבנן אסיר הוה ליה ספיקא דרבנן ולקולא מאי ת"ש (שם עג:) דאיתמר חצי שיעור ר' יוחנן אמר אסור מן התורה ר' שמעון בן לקיש אמר מותר ר' יוחנן אמר אסור כיון דחזאי לאיצטרופי איסורא קאכיל רבי שמעון בן לקיש אמר מותר אכילה בעינן וליכא. (יבמות לו.) ואמר רבה כל היכא דפליגי רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש

הלכתא כרבי יוחנן בר מן תלת החולץ למעוברת והפילה והמחלק נכסיו על פיו ומכר הבן בחיי האב אבל בכולהו הלכה כרבי יוחנן ואמרינן נמי (חולין צח.) ההוא כפלגא זיתא דתרבא דנפל בדיקולא דבשרא סבר מר בר רב אשי לשיעוריה בתלתין פלגי זיתי א"ל אבוה לא אמינא לך לא תזלזל בשיעורין דרבנן ושצילתה מרובה מחמתה כשרה הא כי הדדי פסולה מלמעלה מאי טעמא משום דכל חמה מעלאי שיעור זוזא הוי מתתאי שיעור איסתיר' הלכך כי הדדי פסולה דקתני בדהויא מלמעלה הא כי הדדי כשרה דקתני מלמטה דהויא חמתה מלמטה טפי ממאי דהויא מלמעלה.

(שם ח:) תנו רבנן סוכת גוים סוכת נשים סוכת בהמה סוכת כותים מכל מקום כשרה ובלבד שתהא מסוככת כהלכתה אמר רב חסדא והוא שעשויה לצל מכל מקום לאתויי מאי לאתויי רקב"ש סימן לאתויי הא דתנו רבנן סוכת הרועים סוכת הקייצים סוכת הבורגנין סוכת שומרי פירות סוכה מכל מקום כשרה ובלבד שתהא מסוככת כהלכתה אמר רב חסדא והוא שעשאה לצל (שם יב.) זה הכלל דבר המקבל טומאה ואין גידוליו מן הארץ אין מסככין בו מנא הני מילי כי אתא רבין אמר רבי יוחנן אמר קרא חג הסכות תעשה לך שבעת ימים בפסולת גרן ויקב לסוכה הכתוב מדבר רב חסדא אמר מהכא צאו ההר והביאו עלי זית ועלי עץ שמן ועלי הדס ועלי תמרים ועלי עץ עבות לעשות סכות ככתוב חבילי קש וחבילי עלים וחבילי זרדים אין מסככין בהן ואם התירן כשרות וכולן כשרות לדפנות א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן מפני מה אמרו חבילי קש חבילי עצים חבילי זרדין אין מסככין בהן לא מפני שהן פסולין לסיכוך אלא פעמים שאדם בא מן השדה וחבילתו על כתפו ומעלה ומניחה על גבי הוכה ליבשה ונמלך עליה לסיכוך והתורה אמרה תעשה ולא מן העשוי. (שם ע"ב) אמר רב יהודה הני שוושי ושווצרי מסככינן בהו אביי אמר בשוושי מסככינן בשווצרי לא מסככינן מאי טעמא כיון דסני ריחייהו שביק לה ונפיק. (שם יג.) אמר רב חנין בר רבא הני היזמי והיגי מסככינן בהו אביי אמר בהיזמי מסככינן בהיגי לא מסככינן מ"ט כיון דנתרי עלייהו שביק לה ונפיק מדקאמרינן אם התירן כשרות ש"מ היכא דאיכא אגד אסור לסכך בהן. אמר רב גידל אמר רב הא אפקותא דדיקלא מסככינן בה ואע"ג דאגידא אגד בימי שמים לא שמיה אגד ואע"ג דאגיד ליה איהו אגד בחד לא שמיה אגד. (שם ע"ב) דרש מרימר הני איסורייתא דסורא מסככינן בהו ואע"ג דאגידן ההוא למנינא בעלמא הוא דאגידן. א"ר אבא אמר שמואל הני צריפי דאורבני כיון שהתיר ראשי מרנים שלהן כשרין והא אגידי מתתאי אמר רב פפא בדשרינהו רב הונא בריה דרב יהושע אמר אע"ג דלא שרי כל אגד שאינו עשוי לטלטלו לא שמיה אגד. (שם טז.) המשלשל דפנות מלמעלה למטה אם גבוה מן

הארץ שלשה טפחים פסולה מלמטה למעלה אם גבוה עשרה טפחים כשרה רבי יוסי אומר כשם שמלמטה למעלה עשרה טפחים כך מלמעלה למטה. (סוכה יז.) הרחיק את הסיכוך מן הדפנות שלשה טפחים פסולה והלכה כרבנן. והלכתא אויר פוסל בשלשה טפחים בין בסוכה גדולה ובין בסוכה קטנה סכך פסול פוסל בארבעה בסוכה קטנה. בית שנפחת וסיכך על גביו אם יש בין הכותל ולסיכוך ארבע אמות פסולה פחות מארבע אמות כשרה מאי טעמא דאמרינן דופן עקומה פחות מארבע אמות כשרה דכל פחות מארבע אמות אמרינן חזייה להההוא דופן כמאן דמקרבא גבי סכך דמי וכשרה (שם ז.) פירש עליה סדין מפני החמה או תחתיה מפני הנשר או שפירש על גבי קינוף פסולה אבל פורש הוא על נקליטי המטה. (שם יא.) הדלה עליה את הגפן ואת הדלעת ואת הקיסס וסיכך על גבה פסולה אם היה סכך הרבה מהן או שקללן כשרה (שם י.) אמר רב חסדא לא שנו אלא מפני הנשר הא לנאותה כשרה. (שם ע"ב) מנימין עבדיה דרב אשי איטמיש ליה כתנתיה במיא אזל שטחה אמטללתא אמר ליה זיל שקלה דלא לימרו בגוה קא מסכך והא חזו לה דרטיבא לכי יבשה קאמינא. (שם יח.) אמר אביי אויר שלשה טפחים בסוכה גדולה מיעטו בין בקנים בין בשפודים הוי מיעוט דכל פחות משלשה אמרינן לבוד בסוכה קטנה מיעטו בקנים הוי מיעוט ואמרינן לבוד מיעטו בשפודים לא הוי מיעוט משום דשפוד גופיה סכך פסול הוא והני מילי מן הצד באמצע סוכה מאי פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר באמצע נמי אמרינן לבוד וחד אמר מן הצד אמרינן לבוד באמצע לא אמרינן לבוד והלכתא אפילו בסוכה קטנה נמי ואפילו באמצע אמרינן כלבוד דמי וכשר דקיימא לן (חולין צג:) בכל התורה כולה רב אחא לחומרא ורבינא לקולא והלכתא כרבינא לקולא לבר מהני תלת אומצא ביעי ומיזרקי דרב אחא לקולא ורבינא לחומרא והלכתא כרב אחא לקולא. ומנלן דכל פחות משלשה באויר אמרינן לבוד וכל פחות מארבע אמות בדופן אמרינן דופן עקומה (סוכה ו:) דאמר רב חייא בר אשי אמר רב שיעורין חציצין ומחיצות הלכה למשה מסיני. ואמרינן עלה לר' מאיר הלכתא למאי אתא לגוד וללבוד ולדופן עקומה גוד דאמרי' גוד אסיק מחיצתה. לבוד הא דאמרינן דכל פחות משלשה כלבוד דמי. דופן דאמרינן גבי דופן עקומה הלכה למשה מסיני. (שם יח.) סיכך על גבי אכסדרה שיש לה פצימין [כשרה. אין לה פצימין] אביי אמר כשרה רבא אמר פסולה אביי אמר כשרה דאמרינן פי תקרה יורד וסותם רבא אמר פסולה לא אמרי' פי תקרה יורד וסותם והלכה כרבא. (שם יט.) רב אשי אשכחיה לרב כהנא דקא מסכך על גבי אכסדרה שאין לה פצימין א"ל לא סבר לה מר הלכתא כרבא אחוי ליה נראה מבחוץ ושוה מבפנים ואיתמר עלה נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון

משום לחי דהיינו פצימה. (שם יח.) דרש רבי יהודה ברבי אילעאי בית שנפחת וסיכך על גביו כשרה אמר לפניו רבי ישמעאל ברבי יוסי רבי פרש כך אמר אבא ארבע אמות פסולה פחות מכן כשרה. (שם ט:) סוכה על גבי סוכה העליונה כשרה והתחתונה פסולה ר' יהודה אומר אם אין דיורין בעליונה התחתונה כשרה. ת"ר בסוכות תשבו ולא סוכה שבתוך הבית ולא סוכה שתחת הסוכה ולא סוכה שתחת האילן. אדרבה בסוכות תרתי משמע אמר רב נחמן בר יצחק בסכת כתיב. (שם יט:) העושה סוכתו כמין צריף או שסמכה לכותל רבי אליעזר פוסל מפני שאין לה גג וחכמים מכשירין רבי אליעזר סבר דומיא דאהל בעינן וכיון דלית לה גג לאו אהל הוא ורבנן סברי שיפועי אהלים כאהלים דמו הלכתא מאי (סוכה יט:) ת"ש דאביי אשכחיה לרב יוסף דגני בכילת חתנים בסוכה א"ל כמאן כרבי אליעזר דאמר כל היכא דלית ליה גג לאו אוהל הוא א"ל שבקת רבנן ועבדת כרבי אליעזר א"ל ברייתא אפכא תניא רבי אליעזר מכשיר וחכמים פוסלין א"ל ושבקת מתניתא ועבדת כברייתא א"ל מתניתא יחידאה היא דתניא העושה סוכתו כמין צריף או שסמכה לכותל רבי נתן אומר רבי אליעזר אוסר מפני שאין לה גג וחכמים מכשירין שמע מינה מדרב יוסף כילת חתנים שרי למיגנא בה בסוכה דכיון דלית לה גג לאו אהל הוא ולא מיחזי כסוכה שתחת סוכה ושמע מינה סוכה דלית לה גג ודעביד כצריפא פסולה וש"מ כילה דאית לה גג אסיר למיגנא בה בסוכות ואפילו למאן דאמר סוכה דירת קבע בעינן אתו אהלי עראי ומבטלי אהלי קבע דאע"ג דפליג רבי יהודה דאמר לא אתו ועוד האמר רבי יוחנן חצי שיעור אסור מן התורה אלמא הלכה כרבי יוחנן דאמר אסור מן התורה וכן הלכה. (יומא פ.) אמר רבי יוחנן שיעורין ועונשין הלכה למשה מסיני שיעורין מיכתב כתיבי אמר ר' יודן שיעורין של עונשין תניא נמי הכי שיעורין של עונשין הלכה למשה מסיני. ואלו מאן דצעריה לחבריה לא מיכפר ליה עד דמפייס ליה דתנן (שם פה:) עבירות שבין אדם למקום יום הכפורים מכפר שבינו לבין חבירו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חבירו. (שם פז.) אמר רבי יצחק כל המקניט את חבירו אפילו בדברים צריך לפייסו שנאמר בני אם ערבת לרעך וגו' נוקשת באמרי פיך וגו' עשה זאת אפוא בני וגו' אם ממון יש לו בידך התר לו פסת היד ואם לאו הרבה עליו רעים. אמר רב חסדא וצריך לפייסו בשלש שורות של שלשה שלשה בני אדם שנא' ישור על אנשים וגו' א"ר יוסי בר' חנינא המבקש מטו מחבירו אינו צריך לפייסו יותר משלשה פעמים שנאמר אנא שא נא ועתה שא נא. ואם מת אמר רבי יוסי בר חנינא אמר רבי אבהו מוליך עשרה בני אדם ועומד על קברו ואומר חטאתי לה' אלהי ישראל ולפלוני זה שחבלתי בו. (כריתות יג.) ואמרי' גבי עוברה התירו לה לעוברה לאכול פחות

מכשיעור מפני הסכנה היכי דמי אי דאיכא סכנה אפי' כשיעור נמי אלא אימא פחות פחות מכשיעור ואפי' טובא נמי. (שם כה: ע"ש) אמר רבי אלעזר אמר רבי הושעיא מאי דכתיב מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו חטא שאין מכיר בו אלא הקב"ה יום הכפורים מכפר. (שם ו:) אמר רבי יוחנן אחת עשרה סמנין נאמרו לו למשה בסיני מנלן אמר רב הונא סמים תרי נטף ושחלת וחלבנה הא חמשה סמים חמשה הא עשרה ולבנה זכה הוא חד סר היינו דאמר רב חנא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא כל תענית ציבור שאין מתענין בה פושעי ישראל אינה תענית שהרי חלבנה ריחה רע ומנאה הכתוב עם סמני קטרת אביי אמר מהכא ואגודתו על ארץ יסדה. ויחיד דלא גמיר אתה יודע ואתה נותן (יומא פז:) כי אמר בצלותיה אבל חטאנו נפיק בה. (פסחים נג:) מקום שנהגו להדליק את הנר בלילי יום הכפורים מדליקין מקום שנהגו שלא להדליק אין מדליקין ומדליקין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובמבואות האפלים ועל גבי החולים. דרש רבה ועמך כלם צדיקים בין שאמרו להדליק ובין שאמרו שלא להדליק לא אמרו אלא משום דבר אחד: סליקו להו הלכות יום הכפורים

סימן יד

(סוכה מו.) תנו רבנן העושה סוכה לעצמו אומר ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה נכנס לישב בה אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה היתה עשויה ועומדת אם יכול לחדש בה דבר כגון למיכנשה ולממך בה בסתרקי מברך שהחיינו ואם אין יכול לחדש בה דבר מברך שתים אחת אסוכה ברישא ואחת אזמן והשתא דאמר רב אשי חזינא ליה לרב כהנא דמסדר להו לכולהו אכסא דקידושא הלכך זמן בין דעושה סוכה לעצמו ובין דעושה לולב לעצמו לא צריך למימר דסגי ליה בדכסא.

(שם כח:) תנו רבנן בסכות תשבו אין תשבו אלא כעין תדורו אמרה תורה צא מדירת קבע ושב בדירת עראי מכאן אמרו היו לו כלים נאין מעלן לסוכה מצעות נאות מעלן לסוכה אוכל ושותה בסוכה ומשנן בסוכה ומטייל בסוכה. (שם כט.) ואמר רבה מאני מיכלא חוץ ממטללתא כגון קידרי ושפודי ובי תפי ובי טוי ואנאני דלישא ומאני דקמחא ומאני דתבלי ואצארי כולהו לבר ממטללתא מאני משתיא במטללתא כגון גוסקי וכובי וקאקווי וכאסי. שרגא אמרי לה במטללתא ואמרי לה לבר ממטללתא ולא פליגי הא בסוכה גדולה הא בסוכה קטנה ואיזו היא סוכה קטנה כדתניא (שם ג.) מחזקת ראשו ורובו ושלחנו כשרה ר' אומר פסולה עד שיהא בה ארבע אמות על ארבע אמות מאי טעמא דרבנן קסברי סוכה דירת עראי בעינן וכי מחזקת ראשו ורובו ושלחנו כשרה.

וכמה ראשו ורובו ושלחנו שבעה טפחים. ורבי סבר סוכה דירת קבע בעינן אי אית בה ארבע אמות על ד' אמות דיירין בה אינשי ואי לא לא דיירין בה אינשי והלכה כרבנן דאמרי אפילו אינה מחזקת אלא ראשו ורובו ושלחנו בלבד. מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושלחנו בתוך הבית בית שמאי פוסלין ובית הלל מכשירין אמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב הונא הלכה צריכה שתהא מחזקת כדי ראשו ורובו ושלחנו אמר לו רבי אבא כמאן כבית שמאי ואלא כמאן איכא דאמרי אמר לו דאמר לך מני בית שמאי היא ולא תזוז מינה. (שם טז:) אמר חסדא אמר אבימי מחצלת ארבעה ומשהו מתרת בסוכה משום דופן והיכי עביד לה מוקים לה במיצעי דסוכה בפחות משלשה טפחים לתתאי ובפחות משלשה טפחים לעילאי דכל פחות משלשה כלבוד דמי מאי קמ"ל מתניתין היא דתנן הרחיק את הסיכוך מן הדפנות שלשה טפחים [פסולה] הא פחות משלשה כשרה אי ממתניתין הוה אמינא חד לבוד אמרינן תרי לבוד לא אמרינן קמ"ל. מיתיבי מחצלת שבעה ומשהו מתרת בסוכה משום דופן כי תניא ההיא בסוכה גדולה. אמר רבי אסי פס ד' ומשהו מתיר בסוכה משום דופן היכי עביד מוקים לה בפחות משלשה סמוך לדופן דכל פחות משלשה כלבוד דמי ומאי קמ"ל שיעור משך סוכה קטנה שבעה טפחים והני מילי במשכה אבל בגוובהה עד דהוי גובהה עשרה טפחים דתנן ושאינה גבוהה עשרה טפחים פסולה. (שם ו:) ושאין לה שלש דפנות פסולה. תנו רבנן שתים כהלכתן ושלישית אפי' טפח רבי שמעון אומר שלש כהלכתן ורביעית אפילו טפח ואותו טפח מעמידו לכל רוח שירצה. (סוכה ז.) א"ר סימון א"ר יהושע בן לוי עושה טפח שוחק ומעמידו בפחות משלשה סמוך לדופן וכל פחות משלשה כלבוד דמי רבא אמר אינה ניתרת אלא בצורת הפתח איכא דאמרי אמר רבא וניתרת נמי בצורת פתח איכא דאמרי אמר רבא וצריכה נמי צורת פתח רב אשי אשכחיה לרב כהנא דעבד לה טפח שוחק וקעביד ליה נמי צורת פתח א"ל לא סבר לה מר להא דרבא דאמר רבא וניתרת נמי בצורת הפתח א"ל אנא כאידך לישנא סבירא לי וצריכה נמי צורת פתח וכן הלכה. ושחמתה מרובה מצילתה פסולה.

(שם ע"ב) תנו רבנן חמתה מחמת סכך ולא מחמת דפנות רבי יאשיה אומר אף מחמת דפנות והלכה כרבנן. (שם כב:) הכא קתני ושחמתה מרובה מצילתה פסולה הא כי הדדי נינהו כשרה והתם קתני שצילתה מרובה מחמתה כשרה הא כי הדדי פסולה ל"ק כאן מלמעלה כאן מלמטה הא דקתני ושחמתה מרובה מצילתה פסולה הא כהדדי כשרה מלמטה והא דקתני חוץ לסוכה. רב שרא ליה לרב אחא ברדלא למיגנא בכילתא לבר ממטללתא משום באקי. רב שרא ליה לרב אחא בר אדא למיגנא בר ממטללתא משום

סירחא דגרגישתא רבא לטעמיה דאמר רבא מצטער פטור מן הסוכה והאנן תנן חולין ומשמשיהן פטורין מן הסוכה חולה אין מצטער לא אמרי חולה הוא ומשמשו מצטער הוא אין משמשו לא. (שם ע"ב) מעשה והביאו לו לרבן יוחנן בן זכאי לטעום את התבשיל ולרבן גמליאל שתי כותבות ודלי של מים ואמרו העלום לסוכה. תני לא מפני שהלכה כן אלא שרצו להחמיר על עצמן וכשהביאו לר' צדוק אוכל פחות מכביצה נטלו במפה ואכלו חוץ לסוכה ולא בירך אחריו ש"מ פחות מכביצה לא בעי סוכה ולא בעי ברכה הא כביצה בעי סוכה ובעי ברכה אחריו ופליגא דר' יוחנן (ברכות לח:) דא"ר חייא בר אבא אני ראיתי את רבי יוחנן שאכל כזית מליח ובירך עליו תחלה וסוף וקיימא לן כר' יוחנן. (ברכות לט.) וזית שאמרו לא קטן ולא גדול אלא בינוני וזה הוא אגורי.

(סוכה כט.) תנו רבנן היה אוכל בסוכה וירדו גשמים ויצא חוץ לסוכה ואכל אין מטריחין אותו לעלות עד שיגמור סעודתו היה ישן בסוכה וירדו גשמים וירד חוץ לסוכה וישן אין מטריחין אותו לעלות עד (שיאור) [שיעור] ויעלה עמוד השחר וכד נפקין הני שבעה יומי בתר דגמר סעודתיה בסוכה מפיק להון למאניה מסוכה לביתיה משום יקרא דיום טוב ואי לית ליה דוכתא לאיתויי מאניה אלא בסוכה פסיל לה לסוכתו ויתיב בה דתנן (שם מח.) סוכה שבעה כיצד גמר מלאכול לא יתיר אלא מוריד הוא את הכלים מן המנחה ולמעלה משום כבוד יום טוב האחרון והוינן בה אין לו כלים להוריד מהו אין לו כלים אלא במאי אישתמש אלא אין מקום להוריד כליו מהו רב חייא בר אשי אמר רב פוחת בה ארבעה ור' יהושע בן לוי אמר מדליק בה את הנר ולא פליגי הא לן והא להו לבני מערבא דלית להו ספיקא דמערב יום דשלימו להו שבעה דסוכה לבתר דגמר סעודתיה בסוכה פוחת בה ארבעה לדילן דאית לן ספיקא דשמיני איכא לספוקי בשביעי ובעי למיכל סעודתיה בסוכה דקיימא לן (שם מז.) הילכתא מיתב יתבינן ברוכי לא מברכינן דהוה ליה יומא טבא ולא איפשר למיפחת בה ארבעה מדלקינן בה שרגא הא תינח סוכה קטנה דמיפסלא בשרגא סוכה גדולה במאי פסלינן לה במאני מיכלא דאמר רבא מאני מיכלא לבר ממטללתא מאני משתיא במטללתא והלכתא כרבא. (שם כה.) שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה:

סליקו להו הלכות סוכה

סימן טו

פרק לולב הגזול

דמיחייבינן למעבד הושענא ואתויי אתרוגא בחמשה עשר בתשרי וברוכי עלייהו שבעה יומי דכתיב דבר אל בני ישראל לאמר בחמשה עשר וגו' וכתיב בתריה ולקחתם לכם ביום הראשון מאי טעמא אמר רחמנא עבידו הושענא בחג הסוכות.

(תענית ב:) תניא רבי אליעזר אומר הואיל וארבעת מינין הללו אינן באין אלא לרצות על המים כשם שארבעת מינין הללו אי איפשר להם בלא מים כך אי איפשר לעולם בלא גשמים. ובההוא אגרא דטרחין ישראל ומייתו הושענא ואתרוגא ומברכין עלייהו קמי הקב"ה מידכר לה ומחית להו מימרא בעידניה. ולא נפיק איניש ידי חובתיה ביומא קמא דחג אלא בהושענא ובאתרוגא דזבין מן ממוניה אי נמי דיהיב ליה חבריה במתנה אבל שאיל מישאל לא נפיק ידי חובתיה (סוכה מא:) דתנו רבנן ולקחתם לכם משלכם שתהא לקיחה לכל אחד ואחד מדהוה ליה למיכתב ולקחת וכתיב ולקחתם לכם משלכם להוציא את השאול ואת הגזול מכאן אמרו אין אדם יוצא ידי חובתו ביום טוב הראשון של חג בלולבו של חבירו אלא אם כן נתנו לו במתנה. ומעשה ברבן גמליאל ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא שהיו באין בספינה ולא היה לולב אלא לרבן גמליאל בלבד שלקחו באלף זוז נטלו רבן גמליאל ויצא בו נתנו לרבי יהושע ויצא בו נתנו רבי יהושע לרבי אלעזר בן עזריה ויצא בו נתנו רבי אלעזר בן עזריה לרבי עקיבא ויצא בו והחזירו לרבן גמליאל למה לי למימר החזירו מילתא אגב אורחיה קמשמע לן דמתנה על מנת להחזיר שמה מתנה כדרבא דאמר רבא אתרוג זה נתון לך במתנה על מנת שתחזירהו לי נטלו ויצא בו החזירו יצא לא החזירו לא יצא. אמר מר שלקחו באלף זוז ללמדך כמה חביבות מצות עליהם:

פסק והיכא דאיקלע יום טוב הראשון של חג בשבת לא מפקינן ליה להושענא ולא מברכינן ביה ואע"ג דכתיב ביום הראשון ואמרו רבנן (שם מג.) ביום ואפילו בשבת הני מילי במקדש אבל בגבולין לא מאי טעמא אמר רבה גזרה שמא יטלנו בידו וילך אצל בקי ללמוד ויעבירנו ארבע אמות ברשות הרבים והיינו טעמא דשופר והיינו טעמא דמגילה.

ואי מיחסר חד מהני ארבעה מיני לא נפיק ידי חובתיה דת"ר (מנחות כז.) ארבעת מינין שבלולב שנים מהם עושין פירות ושנים מהם אין עושין פירות העושין פירות יהו זקוקין לשאין עושין פירות ושאין עושין פירות יהו זקוקין לעושין פירות ואין יוצאין בהם ידי חובתן עד שיהו כולן באגודה אחת ואין ישראל בהרצאה עד שיהו כולן באגודה אחת וכן הוא אומר הבונה בשמים מעלותיו ואגודתו על ארץ יסדה. וצריך למיהוי שיעורא דאורכא דהדם וערבה שלשה טפחים ואי טפי משלשה טפחים כשר בציר משלשה פסול דת"ר (שם מא:) וכבר עלו זקני בית שמאי וזקני בית הלל לעליית יונתן בן בתירה ואמרו

ציצית אין לה שיעור כיוצא בו לולב אין לו שיעור. ומקשינן אין לו שיעור כלל והתנן לולב שיש בו ג"ט כדי לנענע בו כשר אלא אין לו שיעור למעלה דאי טפי משלשה כשר אבל יש לו שיעור למטה דאי בציר משלשה פסול. (סוכה לב:) אמר רב יהודה אמר שמואל שיעור הדס וערבה שלשה טפחים ולולב ארבעה כדי שיהא לולב יוצא מן ההדס טפח. ורבי פרנך א"ר יוחנן שדרו של לולב חוטרא דמיצעתיה צריך שיצא מן ההדס טפח לבר מהוציה. (שם לז:) אמר רבה לולב בימין ואתרוג בשמאל מאי טעמא האי תלתא מצוי האיך חדא מצוה. א"ל ר' ירמיה לרבי זריקא מאי טעמא מברכינן אלולב לחודיה א"ל הואיל וגבוה מכולן וליגבהיה לאתרוג טפי וליבריך עליה א"ל הואיל ובמינו גבוה מכולן. אמר רבא הדס במחובר מותר להריח בו אתרוג במחובר אסור להריח בו מאי טעמא הדס דלריחא עביד אי שרית ליה לא אתי למיקצייה אתרוג דלאכילה עביד אי שרית ליה אתי למיקצייה. ואמר רבא הדס של מצוה אסור להריח בו אתרוג של מצוה מותר להריח בו מאי טעמא הדס דלריחא עביד כי מיקצי ליה למצוה מריחא מקצי ליה אתרוג דלאכילה עביד כי מקצי ליה למצוה מאכילה קא מקצי ליה אבל אהלי עראי ומבעלי אהלי קבע (שם כ:) דתנן רבי יהודה אומר נוהגין היינו ישנים תחת המטות בפני הזקנים תנן סתמא דלא כרבי יהודה דתנן הישן תחת המטה בסוכה לא יצא ידי חובתו ותרגמה שמואל במטה דגביהא עשרה טפחים אלמא אתו אהלי עראי ומבטלי אהלי קבע ותו אסור לישן בכילה בסוכה (שם כו.) דרב שרא ליה לרב אחא ברדלא למגנא בכילה במטללתא משום באקי סבר מצטער פטור מן הסוכה טעמא דקא מצטער דפטור דגאני דהא פטור אבל אין מצטער אסור.

(שם כ.) תנו רבנן מחצלת של שיפה ושל גמי גדולה מסככין בה קטנה אין מסככין בה ושל קנים ושל חילף גדולה מסככין בה אריג' אין מסככין בה ר' ישמעאל ברבי יוסי אומר משום אביו אחת זו ואחת זו מסככין בה וכן היה ר' דוסא אומר כדבריו: (שם ע"ב) תניא חנניא אומר כשירדתי לגולה מצאתי זקן א' ואמר לי מסככין בבודיא ואמרתי לו הן וכשבאתי אצל רבי יהושע אחי אבא הודה לדברי אמר רב חסדא והוא דלית ליה גודפא. אמר עולא הני בודיאתא דמחוזא אלמלא קיר שלהן מסככין בהו מאי טעמא משום דכד אית להו גידפא הוה להו כלי ומקבל טומאה ואין מסככין בו אבל לישוייה דופן בין דאית ליה גודפא ובין דאישתקיל שפיר דמי והיכא דלית ליה גודפא מעיקרא ההוא לסיכוך עביד ומסככין בו:

פרק הישן

(שם ט.) (פסק) ואסור להסתפק מעצי סוכה כל שבעה דאמר רב ששת משום ר' עקיבא ממן לעצי סוכה שאסורין כל שבעה ת"ל חג הסכות תעשה לך שבעת ימים ותניא רבי יהודה בן בתירא אומר מנין שכשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל שם שמים על הסוכה ת"ל חג הסכות שבעת ימים לה' מה חג לה' אף סוכה לה'. ולא מיבעיא דעצי סוכה דאסיר לאיסתפוקי מנייהו אלא אפי' תלא בה מיגדי נגד בה מאני אדעתא לאשפורא אסיר ליה לאיסתפוקי מינייהו (שם י.) דתנו רבנן סיככה כהלכתה ועיטר' בקרמין ובסדינין המצויירין ותלה בה אגוזים ורמונים ואפרסקין פרכילי ענבים ועטרות של שבלים יינות שמנים וסלתות אסור להסתפק מהם עד מוצאי יו"ט האחרון של חג ואם התנה עליהם הכל לפי תנאו (ביצה ל:) והוא דאמר איני בודל מהן כל בין השמשות דאכתי לא חל עלייהו קדושה. עיטורי סוכה שנתלו בשבת אסורין באכילה ואסורין לטלטלן ממקומן נפלו ביום טוב אסורין באכילה ומחזירים ולמה אסורין באכילה מפני שהוקצו למצוה אבל אם התנה עליהם מתחלה בשעה שתלה אותן ואמר כשארצה אטול מהן הרי זה מותר. תני בתוספתא (ביצה פ"ג) אין נוטלין עצים מן הסוכה ואפילו ביום טוב האחרון של חג ואם אמר כל זמן שארצה אטול הרי זה מותר. (סוכה כז.) רבי אליעזר אומר ארבע עשרה סעודות חייב אדם לאכול בסוכה אחת ביום ואחת בלילה וחכ"א אין לדבר קצבה חוץ מלילי יום טוב הראשון בלבד. מאי טעמא דרבי אליעזר אמר קרא בסכות תשבו שבעת ימים תשבו כעין תדורו מה דירה אחת ביום ואחת בלילה אף ישיבת סוכה נמי אחת ביום ואחת בלילה ורבנן כדירה מה דירה אי בעי אכיל אי בעי לא אכיל אף סוכה אי בעי אכיל אי בעי לא אכיל אי הכי אף לילי יום טוב הראשון נמי אמר ר' יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק נאמר חמשה עשר בחג המצות ונאמר חמשה עשר בחג הסוכות מה להלן לילי יו"ט הראשון חובה מכאן ואילך רשות אף כאן לילי יום טוב הראשון חובה מכאן ואילך רשות והתם מנלן דכתיב בערב תאכלו מצות הכתוב קבעו חובה והלכתא כרבנן. ועוד אמר רבי אליעזר מי שלא אכל בלילי יום טוב הראשון ישלים בלילי יום טוב האחרון וחכמים אומרים אין לדבר תשלומין ועל זה נאמר מעות לא יוכל לתקון וגו'. (שם ע"ב) רבי אליעזר אומר אין יוצאין מסוכה לסוכה ואין עושין סוכה בחולו של מועד וחכמים אומרים יוצאין מסוכה לסוכה ועושין סוכה בחולו של מועד מאי טעמא דרבי אליעזר אמר קרא חג הסוכות וגו' סוכה הראויה לשבעה בעינן ורבנן ההוא מאי קאמר רחמנא עשה סוכה לשם חג והלכה כרבנן. ושוין שאם נפלה במועד שחוזר ועושה בחולו של מועד. רבי אליעזר אומר כשם שאין אדם יוצא ידי חובתו ביו"ט הראשון של חג בלולבו של חבירו דכתיב ולקחתם לכם משלכם כך אין אדם יוצא ידי חובתו ביום

טוב הראשון של חג בסוכתו של חבירו וחכמים אומרים אף ע"פ שאין אדם יוצא ידי חובתו ביום טוב הראשון של חג בלולבו של חבירו אבל יוצא בסוכתו של חבירו שנא' כל האזרח בישראל ישבו בסוכות מלמד שכל ישראל כולן ראויין לישב בסוכה אחת והלכה כרבנן:

פסק וכל אימת דעייל איניש לסוכה צריך לברוכי ואפילו עייל ונפיק עשרה זימני ביומא צריך לברוכי לישב בסוכה מנלן מתפילין דתניא (שם מו.) תפילין כל זמן שמניחן מברך עליהן דברי רבי וחכמים אומרים אינו מברך אלא שחרית בלבד. איתמר אביי אמר הלכה כר' רבא אמר הלכה כרבנן. אמר רב מארי בריה דבת שמואל חזינא ליה לרבא דלא עביד כשמעתיה אלא כל אימת דמתנח מברך. אמר מר זוטרא חזינא להו לרבנן דבי רב פפי דכל אימת דמתנחי מברכי. רבנן דבי רב אשי כל אימת דהוו ממשמשי בהו מברכי. (שם נו.) והלכתא סוכה ואחר כך זמן ואע"ג דתדיר ושאינו תדיר תדיר קודם הכא שאני:

פסק ואסיר למיקבע סעודתא לבר ממטללתא דתנן (שם כה.) אוכלין ושותין עראי חוץ לסוכה דוקא אכילות עראי אבל אכילת קבע בתוכה (שם כו.) וכמה אכילת עראי אמר אביי כי דטעים צורבא מרבנן מידי ועייל לכלה. וכל הני שבעה יומי מיבעי לן לשוויה לסוכה קבע (שם כח:) דתנו רבנן כל שבעת הימים עושה אדם סוכתו קבע ואת ביתו עראי כיצד יש לו כלים נאים מעלן לסוכה מצעות נאות מעלן לסוכה אוכל ושותה בסוכה ומטייל בסוכה. (שם מז.) והלכתא אומר זמן בשמיני של חג ואין אומר זמן בשביעי של פסח דשמיני של חג רגל בפני עצמו הוא לענין פז"ר קש"ב. "פייס בפני עצמו "זמן בפני עצמו "רגל בפני עצמו. "קרבן בפני עצמו. "שיר בפני עצמו. "ברכה בפני עצמה: (סוכה כו.) תנו רבנן הולכי דרכים ביום פטורין מן הסוכה ביום וחייבין בלילה הולכי דרכים בלילה פטורין מן הסוכה בלילה וחייבין ביום הולכי לדבר מצוה פטורין בין ביום בין בלילה. תנו רבנן שומרי העיר ביום פטורין מן הסוכה ביום וחייבין בלינה שומרי העיר בלילה פטורין מן הסוכה בלילה וחייבין ביום שומרי גנות ופרדסות פטורין בין ביום ובין בלילה ואמאי ליעבדו סוכה התם ולתיבו אמר אביי תשבו כעין תדורו רבא אמר פרצה קוראה לגנב. חולים ומשמשיהם פטורין מן הסוכה. תנו רבנן חולה שאמרו לא חולה שיש בו סכנה אלא אפי' חולה שאין בו סכנה ואפי' חש בעיניו ואפי' חש בראשו אמר רשב"ג פעם אחת חשתי בעיני בקיסרי והתיר לי ר' יוסי בר' לישן לי ולמשמשי מריחא לא אקצייה וכיון דאקצייה למצוה אסור ליה למיכליה כל שבעה ואפילו נפסלה לבתר דנפק בה חד יומא (שם מו:) דא"ר זירא אתרוג שנפסלה אסור לאוכלה כל שבעה והיכא דאפיק ליה ללולב או לאתרוג מיפך ונקיט ליה מי נפיק ידי חובתיה או לא מי אמרינן

לקיחה אמר רחמנא והאי נמי לקיחה היא או דילמא כיון דכתיב זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצות לאו דרך נוי הוא ולא נפיק ואם תימצי לומר כי האי גוונא לא נפיק היכא דנקטיה ללולב או לאתרוג כי מתנח בזבילא או בכיסא או במנא מי נפיק ידי חובתיה או לא מי אמרינן לקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה ונפיק או דילמא לא שמה לקיחה ולא נפיק ואם תימצי לומר כי האי גוונא דרך בזיון הוא ולא נפיק היכא דנקטיה בסודרא או בשושיפא מי נפיק או לא הכא ודאי דרך כבוד הוא ונפיק או דילמא כל לקיחה על ידי דבר אחר לא שמה לקיחה בין דרך בזיון בין דרך כבוד ת"ש דתנן (שם מא:) ר' יוסי אומר יו"ט הראשון של חג שחל להיות בשבת ושכח והוציא את הלולב לרשות הרבים פטור מפני שהוציאו ברשות והוינן בה כיון דאגבהיה אגבוהי נפיק ידי חובתיה כי נפיק ליה לרשות הרבים אמאי פטור כיון דלא חזי ליה לאו ברשות קא מפיק (שם מב.) ואמר אביי משכחת לה בשהפכו דאף ע"ג דאגבהיה לא נפיק ידי חובתיה משום הכי פטור רבא אמר משכחת לה כגון שהוציאו בכלי דלא אגבהי' אגבוהי משום הכי פטור. ומקשינן ליה לרבא מי אמר רבא הוציאו בכלי לא נפיק והא שמעינן ליה לרבא דאמר לקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה דאמר אביי (שם לז.) לא נינקוט איניש הושענא בסודרא דבעינא ולקחתם וליכא רבא אמר לקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה ומפרקינן הני מילי דרך כבוד אבל דרך בזיון לא ודאביי ורבא תרויהו איתנהו דאביי דאמר בשהפכו לא פליג עליה רבא והכי קאמר ליה משכחת לה נמי בשלא הפכו וכגון שהוציאו בכלי ואמרינן בדוכתא אחריתי (שם מה:) אמר חזקיה א"ר ירמיה משום ר"ש בן יוחאי כל המצות כולן אין יוצאין בהם אלא דרך גדילתן שנאמר עצי שטים עומדים. תניא נמי הכי עצי שטים עומדים שעומדים דרך גדילתן. דבר אחר עומדין שעומדין דרך ציפווין דבר אחר עומדין שמא תאמר אבד סיברן ובטל סיכויין ת"ל עומדים לעולם ולעולמי עולמים:

פסק שמעינן מהני שמועתא דהיכא דאפיק ליה ללולב או לאתרוג מיפך לא נפיק ידי חובתיה והיכא דנקיט ליה במאנא דרך בזיון לא נפיק אבל ודאי בסודרא או בשושיפא דרך כבוד הוא ונפיק וכן הלכה. ואי איכא דקשיא ליה דרבי יוסי יחיד הוא ולא סבירא לן כוותיה אי נמי הני מילי בזמן שבית המקדש קיים דלולב דחי שבת הויי' דאביי ורבא מיהא איתא. (שם מד.) איתמר הפריש שבעה אתרוגים לשבעת הימים ולא התנה עליהם אמר רב כל אחת ואחת יוצא בה ואוכלה לאלתר קא סבר למצותה איתקצאי ורב אסי אמר כל אחת ואחת יוצא בה ואוכלה למחר קסבר לכולי יומא איתקצאי והלכתא כרב אסי. (ביצה ל:) ומאי שנא מסוכה דאמרינן אסור להסתפק מהן עד מוצאי יום טוב האחרון אמרי גבי אתרוג כיון דביומא הוא דמיחייב בליליא לא מיחייב כל יומא ויומא מצוה

בפני עצמה היא ושרי אבל סוכה כיון דמיחייב בין ביממא ובין בליליא כולהו שבעה יומי כחד יומא אריכא דמי. (סוכה מו:) א"ר זירא אתרוג שברך עליה ביום ראשון ולא התנה עליה אע"ג דנפסלה אסורה לאוכלה כל שבעה ואנן דאית לן תרי יומי היכי עבדינן אמר אביי שמיני ספק שביעי אסורה תשיעי ספק שמיני מותרת אמימר אמר אפילו תשיעי ספק שמיני אסורה מרימר אמר אפילו שמיני ספק שביעי מותרת בסורא עבדי כמרימר רב שישא בריה דרב אידי עבד כאביי דאמר שמיני ספק שביעי אסורה תשיעי ספק שמיני מותרת וכן הלכה. (שם כט:) לולב הגזול והיבש פסול של אשרה ושל עיר הנדחת פסול נקטם ראשו נפרצו עליו פסול נפרדו עליו כשר ר"י אומר יאגדנו מלמעלה. צני הר הברזל כשירות לולב שיש בו שלשה טפחים כדי לנענע בו כשר. לולב הגזול והיבש פסול (שם ל.) גזול פסול משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה דכתיב והבאתם גזול את הפסח ואת החולה וקתני גזול דומיא דפסח מה פסח אין לו תקנה אף גזול אין לו תקנה ולא שנא לפני יאוש ולא שנא לאחר יאוש לפני יאוש דידיה בעינן ולקחתם לכם משלכם וההוא דגזל הוא לאחר יאוש משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה אבל אקנייה לאיניש אחרינא קני ליה ונפיק בגויה ולא שנא ביום טוב ראשון ולא שנא ביום טוב שני. ומאי שנא מסוכה גזולה דמכשרי רבנן דתנו רבנן (שם לא.) סוכה גזולה והמסכך ברשות הרבים ר' אליעזר פוסל וחכמים מכשירין אמרי התם היכי דמי אי דגזל מניה מקום קרקע מקום סוכה וטללה בעצים מדיליה קסברי רבנן קרקע אינה נגזלת אי דגזל עצים וטליל בהו קנינהו בשינוי מעשה (שם ל:) אי הכי לולב נמי ליקנייה בשינוי מעשה קסברי רבנן לולב אינו צריך אגד דתניא לולב בין אגוד ובין שאינו אגוד כשר ואם תימצי לומר צריך אגד שינוי החוזר לברייתו לא שמיה שינוי אלא עצי סוכה היינו טעמא משום דקנינהו בשינוי התם מעיקרא סתם עצים מקרו והשתא סכך מיקרו אי הכי לולב נמי מעיקרא אסא מיקרי והשתא הושענא מיקרי אמרי אסא ליכא שינוי השם דמעיקרא נמי אסא להושענא קרו ליה. (שם לא.) והלכתא גזל עצים וסיכך בהן אין לו אלא דמי עצים בלבד אמר רבינא האי כשורה דמטללתא דגזלה וטליל עלה עבדו בה רבנן משום תקנת מריש ואין לו אלא דמי מרישו בלבד והני מילי בגו שבעה אבל בתר שבעה הדר בעיניה ואי חבריה בטינא אפי' לבתר שבעה נמי יהיב דמי דתנן (גיטין נה.). ועל המריש הגזול שבנאו בבירה שיטול את דמיו מפני תקנת השבים. ומנא לן דשינוי השם ושינוי מעשה קני דתנן (ב"ק צג:) הגוזל עצים ועשאן כלים צמר ועשאו בגדים משלם כשעת הגזילה גזל פרה מעוברת ילדה רחל טעונה וגזזה משלם דמי פרה העומדות לילד ודמי רחל העומדים ליגזז גזל פרה ונתעברה אצלו וילדה רחל ונטענה אצלו וגזזה משלם כשעת הגזילה וכל

הגזלנין משלמין כשעת הגזילה. (ב"ק סז.) אמר רב חסדא א"ר יוחנן מנין לשינוי מעשה שקונה גזלן שנאמר והשיב את הגזלה אשר גזל מה ת"ל אשר גזל הכי קאמר קרא אם איתה לגזילה בעיניה דלא אישתנאי יחזיר גזילה ואי לא יחזיר דמים. (סוכה כט:) יבש פסול לפי שאינו הדר. (שם לא:) נקטם ראשו פסול א"ר חנינא לא שנו אלא נקטם אבל נסדק כשר. (שם לב.) נפרצו עליו פסול נפרדו עליו כשר אמר רב פפא נפרצו דעבידין הוציא כחופיא. נפרדו דאיתקח במידי ואיפרוד הוציה חד מן חבריה שנאמר ויפרדו איש מעל אחיו. בעי רב פפא ונחלקה התיאמת מהו ההוא גבא דהוצא היכא דדביקין בהדדי ההוא דמתיים להו ומשוי להו חד נחלק מהו כנפרצו עליו דמי ופסול או דילמא כנפרדו עליו דמי וכשר ת"ש דא"ר מתון א"ר יהושע בן לוי נחלקה התיאמת נעשה כמי שנטלה התיאמת ופסול מאי תיאמת כדכתיב ויהיו תאמים מלמטה: תנו רבנן לולב כפוף כיוץ סדוק עקום דומה למגל פסול חרות פסול דומה לחרות כשר אמר מר סדוק פסול אמר רב פפא דעבידכבהמנק. עקום דומה למגל פסול אמר רבא לא שנו אלא לפניו אבל לאחריו כשר אמר רב פפא ולצדדין כלאחריו דמי ואמרי לה כלפניו דמי ופסול. אמר רב פפא האי לוליבא דסליק בחד הוצא בעל מום הוא ופסול. צני הר הברזל כשרות אמר רב הונא לא שנו אלא שמגיע ראשו של זה בצד עיקרו של זה אבל אין מגיע ראשו של זה בצד עיקרו של זה פסולות. (שם ע"ב) א"ר מריון א"ר יהושע בן לוי וכן תני רבה בר מריון משמיה דרבן יוחנן בן זכאי שתי תמרות יש בגיא בן הנם ועולה עשן מביניהם וזו היא ששנינו צני הר הברזל כשרות וזו היא פתחה של גיהנם. והיכא דלא אתנחיה ללולב מערב יום טוב בהושענא מתנח ליה ביו"ט כמעשה דמר בר רב חנה ומר רב שמואל. הדס הגזול והיבש פסול של אשרה ושל עיר הנדחת פסול נקטם ראשו [נפרצו עליו] או שהיו ענפיו מרובין מעליו פסול ואם מיעטן כשר ואין ממעטין ביום טוב: (שם לג.) תנו רבנן יבשו רוב עליו ונשתיירו בו שלשת בדי עלי לחין כשר אמר רב חסדא ובראש כל אחד ואחד. נקטם ראשו תני עולא בר חנינא נקטם ראשו ועלתה בו תמרה כשר או שהיו ענביו מרובות מעליו פסול. (שם ע"ב) אמר רב חסדא דבר זה רבינו הגדול אמרו המקום יהי בעזרו לא שנו אלא שחורות אבל ירוקות מיני הדס הן וכשרות אמר רב פפא האי אדומות כשחורות דמיין כדרבי חנינא דא"ר חנינא האי שחור אדום הוא אלא שלקה. (שם לג.) בעי רבי ירמיה נקטם ראשו מערב יו"ט ועלתה בו תמרה ביו"ט מהו יש דיחוי אצל מצות או אין דיחוי אצל מצות תפשוט ליה מהא דתנן כסהו ונתגלה פטור מלכסות כסהו הרוח חייב לכסות ואמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן לא שנו אלא שחזר ונתגלה אבל לא חזר ונתגלה פטור מלכסות והוינן בה כי חזר ונתגלה אמאי חייב נימא הואיל

ואידחי אידחי אמר רב פפא זאת אומרת אין דיחוי אצל מצות וחייב לברך: (שם לב:) ת"ר וענף עץ עבות עץ שהוא עבות וענפו חופה את עציו הוי אומר זה הדס ואימא זיתא בעינא עץ עבות וליכא. ואימא דולבא בעינא שענפיו חופין את עציו וליכא ואימא הרדוף אמר אביי דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום. רבא אמר והאמת והשלוה אהבו. ת"ר קלוע כמין קליעה ודומה לשלשלת זה הוא הדס ר' אליעזר בן יעקב אומר וענף עץ עבות עץ שטעם עצו ופריו שוין הוי אומר זה הדס. תנא עבות כשר שאינו עבות פסול היכי דמי עבות אמר רב יהודה דקיימי תלתא תלתא טרפי בחד קינא ורב כהנא אמר תרי וחד רב אחא בריה דרבא מהדר אתרי וחד הואיל ונפק מפומיה דרב כהנא. א"ל מר בר אמימר לרב אשי אנא להוא הדס שוטה קארי ליה והלכה כרב יהודה. (שם יב.) אמר רב חסדא הדס שוטה לסוכה עץ עבות ללולב והאי הדס שוטה פסול להושענא בין לחודיה ובין בהדי אסא אחרינא והיכי דמי הדס שוטה דרברבן טרפיה ופתיין.

(שם לב:) תנו רבנן נשרו רוב עליו ונשתייר בו מיעוט כשר ובלבד שתהא עבותו קיימת רוב עליו כמה הוי תרי טרפי אימא סיפא ובלבד שתהא עבותו קיימת אמר אביי משכחת לה באסא מצראה דקאים שבעה טרפי בקינא דכד נתרין ארבעה פיישין תלתא ואמר אביי ש"מ האי אסא מצראה כשר להושענא. (שם לג:) ערבה גזולה ויבשה פסולה של אשרה ושל עיר הנדחת פסולה. נקטם ראשה והצפצפה פסולה כמושה ושנשרו מקצת עליה ושל בעל כשרה: תנו רבנן ערבי נחל הגדלות על הנחל פרט לצפצפה שגדלה בין ההרים (שם לד.) ואיזו היא ערבה ואיזו היא צפצפה ערבה. קנה שלה אדום עלה שלה משוך ופיה חלק צפצפה קנה שלה לבן עלה שלה עגול ופיה דומה למגל והתניא דומה למגל כשר דומה למשר פסול אמר רב פפא משכחת לה בהילפא גילא. אמר אביי האי הילפא גילא כשר להושענא פשיטא מהו דתימא הואיל ואית ליה שם לווי לא קמ"ל ערבי נחל אמר רחמנא מכל מקום א"ר אסי א"ר יוחנן משום רבי נחוניא איש בקעת בית חורתן עשר נטיעות וערבה וניסוך המים הלכה למשה מסיני (שם מד:) אמר רב חסדא א"ר יצחק אדם יוצא בערבה שבלולב וכמה שיעורה אמר רב נחמן שלשה בדי עלין לחין רב ששת אמר עלה אחד ובד אחד עלה אחד סלקא דעתך אלא אימא עלה אחד בבד אחד. אתרוג הגזול והיבש פסול.

(שם לה.) ת"ר פרי עץ הדר עץ שטעם עצו ופריו שוה הוי אומר זה אתרוג. תניא רבי אומר הדר אל תיקרי הדר אלא הדיר מה דיר זה יש בו קטנים וגדולים תמימים ובעלי מומין ובאין קטנים ועדיין גדולים קיימין כך ישראל יש בהם צדיקים ובינוניים ותלמידי חכמים ועמי הארץ ובאין קטנים ועדיין גדולים קיימים (קידושין ע"ב וב"ר פ' נ"ח) שנאמר וזרח

השמש ובא השמש עד שלא מת משה רבינו זרחה שמשו של יהושע תלמידו עד שלא כבתה שמשו של עלי זרחה שמשו של שמואל הרמתי עד שלא נגנז אליהו זרחה שמשו של אלישע עד שלא מת ר"ע נולד רבינו הקדוש. כפות תמרים מה תמר זה אין לו אלא לב אחד וזקוף כלפי מעלה כך ישראל אין להם אלא לב אחד לפני אביהם שבשמים ותניא (לעיל בזה הפרק) ארבעת מינין שבלולב וכו' עושין פירות אלו תלמידי חכמים שהם מבקשים רחמים על בעלי בתים שינצלו מכל מיני פורעניות (חולין צב.) כדשלחו מתם יבעון רחמי אתכליא על עליא דאלמלא עליא לא מתקיימין אתכליא. ושאין עושין פירות יהו זקוקים לעושי פירות אלו בעלי בתים שיהו זקוקים לעשות נחת רוח לחכמים ותלמידיהם.

(שם לד:) תניא רבי ישמעאל אומר פרי עץ הדר אחד כפת תמרים אחד ענף עץ עבות שלשה ערבי נחל שתים ואפילו שנים קטומים ואחד שאינו קטום ר"ט אומר אפילו שלשתן קטומין ר"ע אומר כשם שלולב אחד ואתרוג אחד כך הדס אחד וערבה אחת אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי טרפון ואזדא שמואל לטעמיה דאמר להו שמואל להנהו דמזבני אסא אשוו וזבינו ואי לא דרישנא לכון כר"ט ולידרוש להו כר"ע דמיקל טפי תלתא וקטימן שכיחי חד ולא קטים לא שכיח. (סוכה לד:) ר"א אומר יכול יהא אתרוג עמהם באגודה אחת אמרת וכי נאמר פרי עץ הדר וכפת והלא לא נאמר אלא כפת הא כיצד אתרוג לעצמו והללו לעצמן ומנין שמעכבין זה את זה ת"ל ולקחתם שתהא לקיחה תמה. ועד דהוו הני ארבעה מיני בהדי הדדי לא נפיק ידי חובתיה דתניא (מנחות כז.) ארבעת מינין שבלולב מעכבין זה את זה ואמר רב תנין בר רבא לא שנו אלא שאין לו אבל יש לו אין מעכבין אין לו מעכבין דכולהו חדא מצוה נינהו דכתיב ולקחתה שתהא לקיחה תמה וכל חד מינייהו בעי לקיחה יש לו אין מעכבין ולא תימא דעד דמגבה לכולהו בהדי הדדי לא נפיק אלא אי מגבה חד חד לחודיה שפיר דמי דקיימא לן לולב אין צריך אגד.

(סוכה לו.) תנו רבנן אתרוג תפוח סרוח כמוש שלוק כושי לבן או מנומר פסול אתרוג כדור פסול וי"א אף התיום ר"ע פוסל וחכמים מכשירין והלכה כרבנן. (שם לד:) הירוק ככרתן ר"מ מכשיר ורבי יהודה פוסל. (שם לו.) אמר מר תפוח סרוח פסול לא שנו אלא מבחוץ אבל מבפנים כשר אתרוג הכושי פסול והתניא כושי כשר דומה לכושי פסול אמר אביי כי חנן נמי מתניתין דומה לכושי תנן רבא אמר לא קשיא הא לן והא להו. (שם לד:) עלתה חזזית על רובו ניטלה פיטמתו נקלף נקב נסדק חסר כל שהו פסול עלתה חזזית על מיעוטו כשר (שם לה:) אמר רב חסדא לא שנו אלא במקום אחד אבל בשנים

ושלשה מקומות הוה ליה כמנומר ופסול אמר רבה ועל חוטמו אפילו כל שהו פסול. ניטלה פיטמתו תני רבי יצחק בן אלעזר ניטלה בוכנתו. (שם לו.) נקב תני עולא בר חנינא נקב מפולש במשהו שאינו מפולש בכאיסר היכי דמי נקב מפולש כדי שיראה נקב משני צדדין וכמה שיעור איסר כדינרא זוטרא. נקלף אמר רבא האי אתרוגא דאיגליד כאהינא סומקא כשר והאנן תנן נקלף פסול לא קשיא הא בכולה הא במקצתה. (שם ע"ב) גדלו בדפוס ועשאו כמין בריה אחרת פסול אמר רבה לא שנו אלא כמין בריה אחרת אבל כמין בריתו כשר. נקב וחסר כל שהו פסול איני והא רבי חנינא מטביל ביה ונפיק לא קשיא מתניתין ביום טוב ראשון דאורייתא ודרבי חנינא בשאר יומי דמצות זקנים היא ובשאר יומי שפיר דמי והאיתמר אתרוג שנקבוהו עכברים אמר רב אין זה הדר שאני נקבוהו עכברים דמאיס. (שם לד:) שיעור אתרוג קטן ר"מ אומר כאגוז רבי יהודה אומר כביצה ובגדול כדי שיאחוז שנים בידו אחת דברי ר' יהודה רבי יוסי אומר אפילו בשתי ידיו בקטן הלכה כר"י בגדול הלכה כר' יוסי.

(שם מד) ת"ר העושה לולב לעצמו אומר ברוך שהחיינו וקיימנו נטלו לצאת בו אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת לולב (שם לז:) ומוליך ומביא ומעלה ומוריד. א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן מוליך ומביא למי שהרוחות שלו ומעלה ומוריד למי שהשמים והארץ שלו. ולולב משעת נטילתו מברך עליו (שם לט.) דאמר רב יהודה אמר שמואל כל הברכות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן חוץ מן הטבילה. (שם כט:) לולב שיש בו שלשה טפחים כדי לנענע בו כשר (שם לז:) והיכן היו מנענעין בהודו לה' תחלה וסוף ובאנא ה' הושיעה נא דברי בית הלל בית שמאי אומרי' אף באנא ה' הצליחה נא והלכה כבית הלל (שם מא:) ותניא א"ר אלעזר ברבי צדוק כך היה מנהגן של אנשי ירושלים אדם בא לבית הכנסת ולולבו בידו קורא קרית שמע ומתפלל וקורא את ההלל ועומד לתרגם לולבו בידו לקרות בתורה ולישא את כפיו מניחו על גבי קרקע לבקר חולים לנחם אבלים לולבו בידו נכנס לביהמ"ד משגרו ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו ללמדך כמה היו זהירין במצות.

(סוכה לח.) ת"ר באמת אמרו בן מברך לאביו עבד מברך לרבו אשה מברכת לבעלה וכל באמת הלכה היא. (תענית כח:) א"ר יוחנן משום ר"ש בן יהוצדק שמונה עשר יום בשנה יחיד גומר בהן את ההלל ואלו הן שמונת ימי החג ושמונת ימי חנוכה ויום טוב הראשון של פסח ויום טוב הראשון של עצרת בגולה עשרים ואחד יום תשעת ימי החג ושמונת ימי חנוכה ושני ימים טובים של פסח ושני ימים טובים של עצרת. (ערכין י.) ומאי שנא בחג דגמרינן הלילא כל יומא ומאי שנא פסח דלא גמרינן כל יומא אלא תרי יומי קמאי

משום דחג חלוקין קרבנותיו ופסח אין חלוקין קרבנותיו. ויחיד דקאמרינן גומר בהן את ההלל לאו יחיד ממש קאמרינן אלא כל היכא דלא כניפין כולהון ישראל יחיד קארי להון והאי דקא מפיק להון בלשון יחיד משום דכד כניפין כולהון ישראל ובעי למימר הלל כל יומא על כל צרה שנגאלין ממנה אמרי דאי ס"ד יחיד ממש אבל ציבור יש להם ימים שאומרים בהם והא (תענית שם) כדאיקלע רב לבבל בריש ירחא ואשכח ציבורא דקארו הלילא אמאי קפיד האי ציבורא הוא אלא לאו ש"מ אפילו מאה ואפילו כמה אלפי כל אימת דלא כניפין כולהון ישראל יחיד קארי להון השתא דאמרת הכי רב כדקפיד דאמר הני יחיד נינהו וכד שמעינון דקא מדלגין שבקינון ואמר מנהג אבותיהם בידיהם:

פסק שמעת מינה יחיד דמצלי לחודיה דלאו בי עשרה ביומא דקארו ביה ציבורא הלילא ולא גמרו כגון ראש חודש וחולו של מועד קארי הלל ומברך תחלה וסוף כבי עשרה דהא לא קרינן ציבור אלא לכולהון ישראל. (שם ב.) ר' יהודה אומר העובר לפני התיבה ביום טוב האחרון של חג האחרון במוספין מזכיר גבורות גשמים הראשון בשחרית אינו מזכיר ביום טוב הראשון של פסח הראשון מזכיר האחרון אינו מזכיר וכיון שפסק מלהזכיר גבורות גשמים פסק מלשאל בברכת השנים. (שם ד:) א"ר יוחנן הלכה כר' יהודה: (שם י.) בשלשה במרחשון שואלין את הגשמים רבן גמליאל אומר בשבעה בו. א"ר אלעזר הלכה כרבן גמליאל.

שם תניא חנניה אומר ובגולה עד ששים בתקופה. אמר רב הונא בר חייא אמר שמואל הלכה כחנניה. איבעיא להו יום ששים כלפני ששים או כלאחר ששים רב אמר יום ששים כלפני ששים ושמואל אמר יום ששים כלאחר ששים אמר רב פפא הילכתא יום ששים כלאחר ששים:

סליקו להו הלכות לולב

סימן טז

מיחייבינן לקדושיה ליומא טבא (מכילתא יתרו) דכתיב אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קודש. ומיחייבינן לאדכורי קדושתא בצלותא ועל כסא דאמר רבא (פסחים קיז:) אשכחתינון לסבי דפומבדיתא דיתבי וקאמרי בשבתא בין בקידושא ובין בצלותא מקדש השבת ביומא טבא בין בקידושא ובין בצלותא מקדש ישראל והזמנים והלכתא כסבי דפומבדיתא דאמר רבינא איקלעי לסורא לקמיה דמרימר נחית שליחא דציבורא ואמר כסבי דפומבדיתא הוו קא משתקי ליה אמר להו מרימר שבקוה דהלכתא כסבי דפומבדיתא. ואסיר למיעבד מלאכה ביומא טבא לבר מן מידי דצורך אכילה דכתיב כל

מלאכה לא יעשה בהם אך אשר יאכל לכל נפש וגו'. ומידי דלצורך אכילה דקאמרינן דשרי למיעבד הני מילי דברים שאי אפשר לעשותן מערב יום טוב כגון שחיטה ואפיה ובישול אבל דברים שאיפשר לעשותן מלפני יום טוב כגון טחינה והרקדה אסורין ביום טוב והרקדה דקאמרינן דאסירא הני מילי פעם ראשונה אבל מהדר מיתנייה לקימחא דילמא נפל ביה צרור או קיסם שפיר דמי ומיתבעי לשנויי דלא ליחזי כעובדין דחול (ביצה כט:) דתנו רבנן אין שונין קמח ביום טוב משום רבי פפייס ור"י בן בתירא ששונין אמרו ואמרינן דביתהו דרב אשי תניא אפתורא. אמר רב אשי הא דידן ברתיה דרמי בר אבא ורמי בר אבא הוה שכיח בי רב פפי ורב פפי מאריה דעובדא הוה ואי לאו דחזאי מבית נשא לא הוה עבדא. (שם כט.) אדבריה רב חסדא לרבנא עוקבא ודרש לא ימדוד אדם שעורין ויתן לפני בהמתו אבל קודר הוא קב או קביים ואינו חושש אבל נחתום מודד תבלין ונותן לתוך קדירתו כדי שלא יקדיח תבשילו. אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב מודדת אשה קמח לעיסתה כדי שתטול חלה בעין יפה ושמואל אמר אסור והא תנא דבי שמואל מותר אמר אביי השתא דאמר שמואל אסור ותנא דבי שמואל מותר שמואל הלכה למעשה אתא לאשמועינן דאסור. ומכשירי אוכל נפש שאי אפשר לעשותן מערב יום טוב (שם כח:) כגון סכין שנפגמה ושפוד שנרצם וגריפת תנור ביום טוב פלוגתא דר' יהודה ורבנן דתניא אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש בלבד ר' יהודה אומר אף מכשירי אוכל נפש ואפילו רבי יהודה לא קא שרי אלא מכשירין שאי אפשר לעשותן מערב יום טוב דכתיב הוא וכתיב לכם הוא ולא מכשירין שאפשר לעשותן מערב יום טוב לכם לכל צרכיכם במכשירין שאי אפשר לעשותן מערב יום טוב והלכה כרבי יהודה ואע"ג דיחיד ורבים הלכה כרבים וסתם לן תנא כרבנן במגלה אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש בלבד כיון דקא רמינן (שם לז.) משילין פרות דרך ארובה ביום טוב אאין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד וקא מפרק רב פפא הא בית שמאי הא בית הלל הוה ליה אין בין יום טוב לשבת כבית שמאי ור' יהודה כבית הלל (שם כח.) וא"ל רבא לרב חסדא דרשינן משמך הלכה כרבי יהודה א"ל יהא רעוא דכל כי הני מילי מעלייתא תדרשון משמאי:

פסק ומידי דלאו צורך אוכל נפש לא מיבעיא מלאכה דאורייתא דאסירא ביום טוב אלא אפילו שבות דרבנן נמי אסיר דתנן (ביצה לו:) כל שחייבין עליו משום שבות ומשום רשות ומשום מצוה בשבת חייבין עליו ביום טוב אלו הן משום שבות לא עולין באילן ולא רוכבין על גבי בהמה ולא שטין על פני המים ולא מספקין ולא מטפחין ולא מרקדין ואלו הן משום רשות לא דנין ולא מקדשין ולא חולצין ולא מייבמין ואלו הן משום מצוה

לא מקדישין ולא מעריכין ולא מחרימין ולא מגביהין תרומות ומעשרות כל אלו ביום טוב אמרו קל וחומר בשבת ואין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש בלבד. והיכא דאיכא פירי דהוו מיקצו דלא חזו לאכילה כגון גרוגרות וצימוקין דאסיקינהו לייבשינהו ועדיין לא יבישו אסיר למיכל מנהון בשבת וביום טוב דתניא (שם כו:) היה אוכל בתאנים והותיר והעלן לגג לעשות צמוקין לא יאכל עד שיזמין (שם מ:) ואפילו לרבי שמעון דלית ליה מוקצה בגרוגרות וצמוקים מודה. עז לחלבה ורחל לגיזתה ותרנגולת לביצתה ותורי דרדיא ותמרי דעיסקא פלוגתא דרבי יהודה ורבי שמעון (שבת יט:) דאמר רב נחמן עז לחלבה ורחל לגיזתה ותרנגולת לביצתה ותורי דרדיא ותמרי דעיסקא באנו למחלוקת רבי יהודה ורבי שמעון דרבי יהודה דאית ליה מוקצה אסר ורבי שמעון שרי והלכתא כרבי שמעון (שבת קנז.) דקיימא לן בכולה שבת הלכה כרבי שמעון במוקצה לבר ממוקצה מחמת איסורו ומאי מהו נר שהדליקו בה באותה שבת ואף על גב דבמוקצה הלכה כרבי שמעון דשרי נולד אסיר כגון מאנא דמיתבר ביומא טבא אסיר לאוקודיה ולמיפא ובשולי ביה דהוה ליה נולד דדרש רבא (ביצה לג.) אשה לא תכנס לבין העצים ליטול מהן אוד משום דקמתקנא מנא ביום טוב אסיר. ואוד שנשבר ביום טוב אין מסיקין בו ביום טוב לפי שמסיקין בכלים ואין מסיקין בשברי כלים שנשברו ביום טוב דהוה ליה נולד ואסיר. וביצה דמיתיילדה ביום טוב אסיר למיכלה ולא מיבעיא לאוכלה דהיא אסירא אלא אפילו לטלטולה נמי אסירא דתנו רבנן (שם ג:) אחת ביצה שנולדה ביום טוב ואחת ביצה שנולדה בשבת אין מטלטלין אותה לא לכסות בה את הכלי ולא לסמוך בה כרעי המטה אבל כופין עליה כלי בשביל שלא תשבר וספיקה אסור נתערבה באלף כולן אסורות:

פסק והיכא דמיקלע יום טוב בחד בשבא ומיתיילדה בשבתא אסיר למיכלה ביום טוב דאיתמר (שם ד.) שבת ויום טוב רב אמר נולדה בזה אסורה בזה ורבי יוחנן אמר נולדה בזה מותרת בזה ותרוייהו סבירא להו דשבת ויו"ט שתי קדושות נינהו מיהו רב אית ליה הכנה דרבה ורבי יוחנן לית ליה הכנה דרבה (שם ב:) דאמר רבה והיה ביום הששי והכינו חול מכין לשבת ואין חול מכין ליום טוב ואין יום טוב מכין לשבת ואין שבת מכינה ליום טוב. ושני ימים טובים של ראש השנה נולדה בזה אסורה בזה (שם ד:) דאיתמר שני ימים טובים של ראש השנה רב ושמואל דאמרי תרוייהו נולדה בזה אסורה בזה. ושני ימים טובים של גליות נולדה בזה מותרת בזה דאיתמר שני ימים טובים של גליות רב אמר נולדה בזה מותרת בזה רב אסי אמר נולדה בזה אסורה בזה והלכתא כוותיה דרב בהני תלת דאמר רבה הלכתא כוותיה דרב בהני תלת בין לקולא בין לחומרא

שבת ויום טוב אף על גב דפליגי רב ורבי יוחנן ורב ורבי יוחנן הלכה כרבי יוחנן הכא לית הילכתא כותיה דרבי יוחנן דכיון דרב אית ליה הכנה דרבה הלכה כרב. בשני ימים טובים של ראש השנה אף על גב דפליג רבה הלכתא כרב. בשני ימים טובים של גליות אע"ג דפליג רב אסי הלכה כרב. ולגבי מת שרי לאיעסוקי ביה ישראל ביום טוב שני דאמר רבא (ביצה ו.) מת ביום טוב ראשון מתעסקין בו עממין ביום טוב שני מתעסקין בו ישראל ואפילו בשני ימים טובים של ראש השנה מה שאין כן בביצה:

פסק והיכא דשחט תרנגולת ביו"ט ומשכח בה ביצה גמורה לא תימא כיון דאילו איתלידא הוה אסירא השתא נמי אסירא אלא שריא למיכלה דתניא (שם ע"ב) השוחט תרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותר לאכלן ביום טוב ואע"ג דלענין מיכלה ביום טוב מדמינן לה לבישרא דתרנגולת וקא שרינן לה לענין בשר למיכלה בחלב שריא ולא דמיא לבשר והני מילי היכא דאינה מעורה בגידים (שם ז.) דתניא השוחט תרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאוכלן בחלב רבי יעקב אומר אם היו מעורות בגידים אסורות מ"ט ביצה פירשא בעלמא הוא והני מילי לענין בשר בחלב דבשר עוף בחלב דרבנן הוא אבל ודאי שחט גוי תרנגולת ומצא בה ביצים גמורות אע"ג דאינן מעורות בגידין כיון דאיסור נבילה דאורייתא היא אסירן דקא תני גבי קולי בית שמאי וחומרי בית הלל (עדיות פ"ה) ביצת נבילה אם יש כיוצא בה נמכרת בשוק בית שמאי מתירין ובית הלל אוסרין וכי קאמרינן דהיכא דמיתילדה ביום טוב ראשון שרי למיכלה ביום טוב שני הני מילי לבשולה למחר ומיכלה אבל בשולה בראשון ומיכלה בשני אסיר. (תמורה לא.) א"ר יצחק בר יוסף א"ר יוחנן ביצה טריפה אסורה אפרוח של ביצה טריפה מותר מאי טעמא דכמה דלא מסרח לא גביל אפרוח בעידנא דקא גביל עפרא בעלמא הוא וכן הלכה ועוד תניא בהדיא מודה רבי אליעזר לחכמים באפרוח ביצה טריפה שמותר והיכא דמיעסקי במיתא ביום טוב ראשון משמתינן להו (סנהדרין כו:) דהנהו קבוראי דקברו שכבא ביו"ט ראשון שמתינהו רב פפא. ואף על גב דאישתהי אסיר לאיעסוקי ביה דכי אמור רבנן (ברכות יט:) גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה לאו דלא תסור אבל לאו דאורייתא לא דחי. (ביצה כד.) ביברין של חיה ושל עופות ושל דגים אין צדין מהם ביום טוב ואין נותנין לפניהם מזונות. מצודות חיה ועופות ודגים לא יטול מהן ביום טוב אלא אם כן ידוע שנצודו מערב יו"ט (שם ע"ב) רבן שמעון בן גמליאל אומר מצאן מקולקלין בידוע שמערב יום טוב נצודו ואם לאו בידוע שביום טוב נצודו ואסורין והיכא דאיכא מצודות דחיה ועופות ודגים דמיתצדן ביום טוב אסיר למיכל מנייהו דתנן (שם כד.) מצודות חיה ועופות ודגים שעשאן מערב יום טוב לא יטול מהן ביום טוב אלא אם כן ידוע שנצודו

מערב יום טוב ומעשה בגוי אחד שהביא דגים לרבן גמליאל ואמר מותרין הן אלא שאין רצוני לקבל הימנו ואפי' ספק אסור דקא אמרינן ספק רבן גמליאל מתיר ור' יהושע אוסר ואמר רב יהודה אמר שמואל אין הלכה כרבן גמליאל:

פסק וגוי דאייתי דורון לישראל ביומא טבא דריש שתא דהוי חמשה ומעלי שבא לא שרי למיכל עד חד בשבא מידי דאיכא למיחש ליה שמא מצד ביום טוב כגון חיה ועופות ודגים אי נמי מידי דאיכא ממיניה במחובר בקרקע כגון תמרי בזמנייהו וירקא וריחני ומיגדי רטיבי לא מיבעי' ביומא טבא דריש שתא דאסיר באכילה אלא אפילו אייתי ליה ביום טוב של גליות אסיר למיכלינהו ביום טוב ראשון ולאורתא בעי למשהי בכדי שיעשו ומותרין (שם כד:) דאמר רב פפא הילכתא גוי שהביא דורון לישראל ביום טוב ראשון של גליות אם יש מאותו המין במחובר אסורין שאני אומר מן המחובר הביאן ולערב מותרין בכדי שיעשו ואם אין מאותו המין במחובר אם הביאן מתוך התחום מותרין לאלתר מחוץ לתחום אסורין והבא בשביל ישראל זה מחוץ לתחום מותר לאכול ישראל אחר ודוקא דאין מאותו המין במחובר. אבל בשני ימים טובים של ראש השנה דהוו חמשה ומעלי שבא ואייתי ליה בחמשה לא שרי למיכל מינייהו עד חד בשבא מאי טעמא דשני ימים טובים של ראש השנה כיום אחד דמו והוה ליה כביצה דיום טוב ושבת אייתי ליה בשני ימים טובים של גליות ביום טוב ראשון שרי למיכל מיניה ביום טוב שני מידי דהוה אביצה. ומפסק דמי לחיותא ביומא טבא אסיר דתנן (ביצה כז:) אין נמנין על הבהמה בתחלה ביום טוב ואמרינן מאי אין נמנין אמר רב יהודה אמר שמואל אין פוסקין דמים על הבהמה בתחלה ביום טוב אבל ליזל איניש לגבי טבח דרגיל גביה ומימר ליה הב לי חד צדא דבשרא אי נמי גבי חנוני דרגיל גביה ומימר ליה הב לי חמשין ביעי או חמשין אמגוזי אי נמי פירי אחריני דמזבני במנינא שרי והוא דלא מדכר ליה סך זבינתיה (שם כט:) דתנו רבנן הולך אדם אצל טבח הרגיל אצלו ואומר לו תן לי גב אחד או ירך אחת אצל פטם הרגיל אצלו ואומר לו תן לי תור אחד או גוזל אחד אצל נחתום הרגיל אצלו ואומר לו תן לי ככר אחת או גלוסקא אחת אצל חנוני הרגיל אצלו ואומר לו תן לי עשרים ביצים עשרים אגוזים שכן דרך בעל הבית להיות מונה בתוך ביתו עשרה אפרסקין. עשרה רמונים ובלבד שלא יזכיר לו סכום רבי שמעון בן אלעזר אומר ובלבד שלא יזכיר לו סכום מקח דכד הוה נקיט מיניה בחמשה דנקי והשתא שקל בדנקא לא נימא ליה מלא לי זוזא והני מילי חנוני ישראל אבל חנוני גוי כל מידי דאיתיה במחובר אי נמי כגון קמחא דאיכא למימר דאיטחין ביום טוב אי נמי ביצים דאיכא למימר דאיתילדו ביום טוב אסיר למשקל מיניה כדקאמרינן גוי שהביא דורון לישראל

וכו'. (שם ז.) אמר רב מארי בריה דרב כהנא בדק בקינה של תרנגולים מערב יום טוב ולא מצא בו ביצה ולמחר השכים ומצא בו ביצה מותר לאוכלה ביום טוב אלמא ביצה בליליא לא מיתילדא והא בת איתמל היא. ושפיר דמי לקבולי מן גוים בלילי יום טוב של ראש השנה ושני ימים טובים של גליות לבר מלילי יום טוב סמוך לשבת (שם יז.) אמר רב חייא בר אשי אמר רב מניח אדם עירובי תחומין מיום טוב לחבירו ומתנה. ואמר רבא מניח אדם עירובי תבשילין מיום טוב לחבירו ומתנה. היכי דמי כגון דאי הוו להו שני ימים טובים של גליות חמשה ומעלי שבא דהוה ליה ארבעה מעלי יומא טבא מתבעי ליה לאותובי עירובי תבשילין ואי אישתלי ולא אותיב בארבעה מותיב בחמשא דהוא יום טוב ואמר הכי אי האידנא יומא טבא ולמחר חולא הוא לא צריכנא ולא מידי אי למחר יומא טבא והאידנא חולא הוא האי עירובא קמתנחנא לאישתרויי לן למיפא מיום טוב לשבת. ובשני ימים טובים של ר"ה לא נעביד הכי ואסיר ליה למיפא. (שם ו.) רבינא הוה יתיב קמיה דרב אשי בריש שתא חזייה דהוה עציב א"ל אמאי עציבת א"ל דלא אחיתי עירוב תבשילין א"ל וליתנח מר האידנא לא סבר לה מר להא דרבא דאמר רבא מניח אדם עירובי תבשילין מיום טוב לחבירו ומתנה אימר דאמר רבא בשני ימים טובים של גליות בשני ימים טובים של ר"ה מי אמר אמר ליה והא אמרי נהרדעי ביצה מותרת א"ל רב מרדכי בפירוש אמר מר לא סבר לה להא דנהרדעי: (שם טז:) א"ר אבא אמר רב עירובי תבשילין צריך שיהא בהם כזית בין לאחד בין למאה דאי מעריב חד אדעתא דכולה מתא שפיר דמי. (ביצה טז:) אמר רב הונא אמר רב עירובי תבשילין צריך דעת פשיטא דעת מניח בעינן דעת שהניחו לו בעינן או לא בעינן. ת"ש דשמואל מעריב אכולה נהרדעא. רבי אמי ורבי אסי מערבי אכולה טבריא. מכריז רבי יעקב בר אידי מי שלא הניח עירובי תבשילין יבא ויסמוך על שלי ועד כמה אמר רב נחומי בר זכריה משמיה דאביי עד תחום השבת. ההוא סמיא דהוה מסדר מתנייתא קמיה דמר שמואל ביומא טבא חזייה דהוה עציב אמר ליה אמאי עציבת אמר ליה דלא אנחי עירובי תבשילין א"ל סמוך אדידי לשנה הדר חזייה דהוה עציב אמר ליה אמאי עציבת אמר לוה דלא אנחי עירובי תבשילין א"ל פושע את לכולי עלמא שרי לדידך אסיר. עירובי תבשילין (עירובין פ.) צריך לזכות ובעל הבית צריך למימר לאיתתיה או לחד מבניה זכי בהאי עירוב דנישתרי לן למיפא ולבשולי מיובא טבא לשבתא. והיכי עבדין שקלין חדא ריפתא ממעלי יומא טבא ומתנח בגויה בישרא או ביעתא או כוורא כדמבשלין ואסיר למיכליה להוא עירוב עד בי שימשי דתנן (ביצה יז:) אכלו או שאבד הרי זה לא יבשל עליו בתחלה. אמר אביי נקטינן התחיל בעיסתו ונאכל עירובו או שאבד הרי זה גומר:

(שם טז:) תנו רבנן יום טוב שחל להיות ערב שבת אין מערבין לא עירובי תחומין ולא עירובי חצירות רבי אומר מערבין עירובי חצירות אבל לא עירובי תחומין לפי שאתה אוסרו בדבר האסור לו ואי אתה אוסרו בדבר המותר לו. איתמר רב אמר הלכה כתנא קמא ושמואל אמר הלכה כרבי. איבעיא להו הלכה כרבי לקולא או לחומרא פשיטא דרבי לקולא קאמר משום דשלח רבי אלעזר לגולה לא כשאתם שונין בבבל ר' מתיר וחכמים אוסרין אלא רבי אוסר וחכמים מתירין. אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא הלכה כרבי לאסור דאין מערבין לא עירובי תחומין ולא עירובי חצירות.

(שם יז:) תנו רבנן מי שהניח עירובי תבשילין הרי זה אופה ומבשל ומטמין ואם רצה לאכול את עירובו הרשות בידו אכלו עד שלא אפה עד שלא בישל עד שלא הטמין הרי זה לא יאפה ולא יבשל ולא יטמין לא לו ולא לאחרים ולא אחרים אופין ומבשלין לו אבל מבשל הוא ליום טוב ואם הותיר הותיר לשבת ובלבד שלא יערים ואם הערים אסור.

(שם יז.) איבעיא להו מי שלא הניח עירובי תבשילין הוא נאסר וקמחו נאסר או דילמא הוא נאסר וקמחו אין נאסר למאי נפקא מינה לאקנויי קמחא לאחרים ומיפא ליה אי אמרת הוא נאסר וקמחו אין נאסר מקנה ואי אמרת הוא נאסר וקמחו נאסר לא מקנה מאי ת"ש מי שלא הניח עירובי תבשילין הרי זה לא יאפה ולא יבשל ולא יטמין לא לו ולא לאחרים ולא אחרים אופין ומבשלין לו כיצד יעשה מקנה קמחו לאחרים ואחרים אופין ומבשלין לו ש"מ הוא נאסר וקמחו אין נאסר ש"מ. איבעיא להו עבר ואפה מאי מי קנסוהו רבנן או לא. ת"ש כיצד הוא עושה מקנה קמחו לאחרים ואחרים אופין ומבשלין לו ואם איתא ליתני אם עבר ואפה מותר אמר רב אדא בר מתנה תנא תקנתא דהתירא קתני תקנתא דאיסורא לא קתני. ואסור לאפות מיום טוב לחבירו בין שני ימים טובים של ראש השנה ובין שני ימים טובים של גליות מאי טעמא דספיקא דהדדי נינהו דילמא יומא קמא יום טוב דאורייתא הוא ולמחר חול הוא ואשתכח דקאפי מיום טוב לחול

(שם ב:) דכתיב והיה ביום הששי והכינו חול מכין לשבת וחול מכין ליום טוב ואין יום טוב מכין ליום טוב ואין יום טוב מכין לשבת ואין שבת מכינה ליום טוב.

(שם יז.) ת"ר אין אופין מיום טוב לחול באמת אמרו ממלא אשה קדירה בשר ואף על פי שאינה צריכה אלא לחתיכה אחת ממלא נחתום מיחם של מים ואע"פ שאינו צריך אלא לקיתון אחד אבל אין אופין אלא כדי צרכן רבי שמעון בן אלעזר אומר אף ממלא האשה את התנור פת מפני שהפת יפה בשעה שהתנור מלא. אמר רבא הלכה כרבי שמעון בן אלעזר. וכשם שאין אופין ומבשלין מיום טוב לחול כך אין אופין ומבשלין מיום טוב לחבירו (ביצה ד.) דאמר רב הלכה כארבעה זקנים ואליבא דרבי אליעזר דאמר

שתי קדושות הן ועוד הכי נמי קאמרינן לכולי עלמא שתי קדושות הן. וכשם שאין אופין ומבשלין מיום טוב לחבירו כך אין אופין ומבשלין מיום טוב לשבת אלא אם כן עירב בתבשיל דתניא (שם יז:) חנניה אומר בית שמאי אומרים אין אופין אלא אם כן עירב בפת ואין מבשלין אלא אם כן עירב בתבשיל ואין טומנין את החמין אלא אם כן יש לו חמין טמונין מערב יום טוב ובית הלל אומרי' מניח אדם תבשיל אחד ועושה בו כל צרכיו (שם טז:) ותבשיל שאמרו אפילו צלי אפילו שלוק ואפילו קולייס האספנין שנותנין עליה חמין מערב יום טוב ותחלתו וסופו אין לו שיעור מאי לאו אין לו שיעור כלל לא אין לו שיעור למעלה אבל יש לו שיעור למטה וכמה עד כזית. (שם כא.) אמר רב חסדא בהמה חצייה של גוי וחצייה של ישראל מותר לשחטה ביום טוב לפי שאי אפשר לכזית בשר בלא שחיטה עיסה חצייה של גוי וחצייה של ישראל אסור לאפותה ביום טוב דהא איפשר למיפלגה בלישא. תנו רבנן אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם שומע אני אפילו נפש בהמה במשמע כענין שנאמר ומכה נפש בהמה ישלמנה ת"ל לכם ולא לגוים לכם ולא לכלבים דברי רבי יוסי הגלילי רבי עקיבא אומר לכל נפש ריבה ואפילו נפש בהמה במשמע אם כן מה ת"ל לכם לכם ולא לגוים ומה ראית לרבות את הכלבים ולהוציא את הגוים מרבה אני את הכלבים שמזונותן עליך שנאמר לכלב תשליכון אותו ומוציא אני את הגויה שאין מזונותן עליך. מסייע ליה לרבי יהושע בן לוי (שם כח:) דאמר ר' יהושע בן לוי מזמנין גוי בשבת ואין מזמנין גוי ביום טוב גזירה שמא ירבה בשבילו. מרימר ומר זוטרא כי הוו מיתרמי להו גוי ביומא טבא אמרו ליה אי ניחא לך במאי דטריח לן לחיי ואי לא משום לתך לא טרחינן. (שם כא.) בעו מיניה מרב הני בני באגא דרמי עלייהו קמחא דבני חילא מהו למיפייה ביומא טבא אמר ליה חזינן אי כד שקלין ריפתא ויהבין לינוקא לא קפדי אמרינן כל חדא וחדא חזיא לינוקא ושרי ואי לא אסיר. (שם ד:) אמר רב מתנה עצים שנשרו מן הדקל לתנור בשבת אסור להסיקן למחר ביום טוב ועצים שנשרו מן הדקל לתנור ביום טוב מרבה עליהן עצים מוכנים ומסיקן כי היכי דליבטלו ברובה. חיזרא יבישא שרי לצלות ביום טוב בשפוד ודוקא יבישא דחזיא להסקה אבל ברטיבא אסיר דקאמרינן (שם לג.) חיזרא רב נחמן אסר רב ששת שרי ביבישא כולי עלמא לא פליגי דשרי כי פליגי ברטיבא מאן דאסר דהא לא חזי להסקה ומאן דשרי קא חזי להיסק גדול. והילכתא יבישא שרי ורטיבא אסיר. כל מידי דצורך סעודה כגון חיטי לדייסא שרי למידק ביום טוב (שם יד.) דאמר רב יהודה אמר שמואל כל הנידוכין נידוכין כדרכן. וכל דמידק ביו"ט לא צריך לאצלויי לבר מן מלחא ומוריקא דא"ל רב לרב אחא ברדלא כי דייקת אצלי ודוק. וחיטי לדייסא

שרי למידק ביום טוב במכתשת קטנה אבל לא במכתשת גדולה דבעינן לשנויי. (שם ע"ב) רב פפא איקלע לבי מר שמואל מר קריבו ליה דייסא לא אכל ודילמא אצלי ודיק חזייה דהוה קליף צוחרי' ודילמא במכתשת קטנה עבדו חזייה דדיק ואיבעי' אימא שאני דבי מר שמואל מר דאיכא פריצותא דעבדי.

(ביצה לב:) תני רבי חייא בר יוסף קמיה דרבי יוחנן אין גורפין תנור וכיריים ביום טוב אבל מכבשין ואם אי אפשר לו אלא בגריפת תנור הרי זה מותר. אמתיה דרבי חייא נפל ליה ארחא בתנורא אתאי לקמיה דרבי חייא אמר לה חזאי דאנא ריפתא מעליא בעינא. א"ל רבא לשמעיה טוי בר אוזא ואיזדהר מחרוכא. א"ל רבינא לרב אשי אמר לן רב אחא מהוצל דמר שרקי ליה תנורא ביומא טבא א"ל ארקתא דפרת סמיכנא והני מילי דצדייה מאיתמל אמר רבינא וקטמא שרי. (שם כח:) איבעיא להו מהו להראות סכין לחכם ביום טוב על בישולא דאית בקידרא אי נמי על אוכלא דאית בקערה קסבר שמואל משקה הבא לאוכל אוכל הוא וכיון דלא מיקרי משקה לית לה למיחש משום סחיטה ודאי קא חליב לקדירה ולקערה דלית בהו אוכל משקה הוא ואסור. (ביצה כא:) ביש אומרים לא יחם אדם חמין לרגליו אלא א"כ ראויין לשתיה ובית הלל מתירין ועושה מדורה ומתחמם כנגדה. איבעיא להו מדורה מאן קתני לה דברי הכל קתני להו ושני לבית שמאי בין הנאה דגופיה להנאה דחד אבר או דילמא בית הלל קתני לה ולבית שמאי לא שאני להו. ת"ש דתניא בית שמאי אומרים לא יעשה אדם מדורה ויתחמם כנגדה ובית הלל מתירין. (שם כב:) איבעיא להו מהו לעשן רב ירמיה בר אבא אמר אסור ושמואל אמר מותר אמר רב הונא אסור לעשן מפני שהוא מכבה א"ל רב נחמן ולימא מר מפני שהוא מבעיר א"ל תחלתו מכבה וסופו מבעיר אמר רב יהודה על גבי גחלת אסור על גבי חרס מותר. רבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו אפילו על גבי חרס אסור משום דקמוליד ריחא רבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו מסחף כסא אשירא ביומא טבא אסיר משום דקא מוליד ריחא. (שם כח.) אין משחיזין את הסכין אבל משיאה על גבי חברתה. (שם ע"ב) לא יאמר אדם לטבח מכור לי בדינר בשר אבל שוחט ומחלק ביניהם. (שם כט.) אומר אדם לחנוני מלא לי כלי זה אבל לא במדה רבי יהודה אומר אם היה כלי של מדה לא ימלאנו עבידי אינשי דרמו חמרא במאנא דכילא ושתו:

פסק (שם כח:) מעברינן סכינא על פומא דריחיא ועל פומא דדיקלא הלכה ואין מורין כן (שם כג.). ומקרדין את הבהמה ביום טוב. תנו רבנן איזהו קרוד ואיזהו הוא קרצוף קרוד קטנים ועושין חבורה בקרצוף גדולים ואין עושין חבורה במאי קמיפלגי תנא קמא סבר קירוד ואע"ג דקא עביד חבורה שרי דבר שאין מתכוין וכל שכן קרצוף דלא קעביד חבורה

ורבי יהודה סבר קירוד דקעביד חבורה. אסור דדבר שאין מתכוין אסור אבל קרצוף שרי ורבנן סברי לה כרבי יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור וגזרי קרצוף אטו קירוד אמר רבא אמר רב נחמן אמר שמואל ואמרי לה אמר רב נחמן לחודיה הלכה כר' שמעון שהרי רבי אלעזר בן עזריה מודה לו א"ל רבא לרב נחמן אי משום גברא יתירא נימא מר הלכה כרבי יהודה שהרי חכמים מודים לו א"ל אנא כר' שמעון סבירא לי ועוד שרבי אלעזר בן עזריה מודה לו. (שם כח:) אמר רב נחמיה בריה דרב יוסף הוה קאימנא קמיה דרבא וחזיתיה דקמעבר אפומא דדיקולא ואמרי ליה לחדודיה קא עביד מר או להעביר ואמר לי להעביר שמנוניתה וחזיתה לדעתיה דלחדודיה קא עביד והאי דלא קאמר לי סבר הלכה ואין מורין כן. אמר אביי הוה קאימנא קמיה דמר חזיתיה דקא מעבר סכינא אפומא דריחיא ואמרי ליה וכו'. (שם לא:) אין מבקעין עצים מן הסוור של קורות ולא מן הקורה שנשברה ביום טוב אבל מן הקורה שנשברה מערב יום טוב מבקעין וכשהן מבקעין אין מבקעין לא בקרדום ולא במגל ולא במגירה אלא בקופץ. תניא נמי הכי אין מבקעין עצים מן הסוור של קורות ולא מן הקורה שנשברה ביום טוב לפי שאינו מן המוכן. וכי אסיר לבקע בקרדום בנקבות שלו הוא דאסיר אבל בזכרות שלו מותר דאמר רב הונא בר שלמיה משמיה דרב לא שנו אלא בנקבות שלו אבל בזכרות שלו מותר (שם לג.) אין מנהיגין את הבהמה במקל ביום טוב משום דמיחזי דקאזיל לחינגא.

(שם ע"ב) תניא רבי אליעזר אומר נוטל אדם קיסם משלפניו לחצות בו שניו וחכמים אומרים לא יטול אלא מן האבוס של בהמה ושוין שלא יקטמנו קטמו לחצות בו שיניו ולפתוח בו את הדלת בשוגג בשבת חייב חטאת במזיד ביום טוב לוקה ארבעים דברי רבי אליעזר וחכמים אומרים אחד זה ואחד זה אינו אלא משום שבות לרבי אליעזר דאמר הכא חייב חטאת גבי להריח פטור אבל אסור לרבנן דאמרי הכא אחד זה ואחד זה אינו אלא משום שבות גבי להריח מותר לכתחלה. (ביצה לג:) אמר רב יהודה אוכלי בהמה אין בהן משום תיקון כלי. רבין בר רב אדא ורבה בר רב אדא תרוייהו אמרי כי הוינן בי רב יהודה הוה מפשח ויהי לן אלואתא ואע"ג דחזיאן לקתתא דנרגי וחציני. אין מוציאין את האור לא מן העצים ולא מן האבנים ולא מן העפר ולא מן המים מאי טעמא משום דקא מוליד ביום טוב. לענין מוקצה מימר קאמרינן דעז (שבת יט:) לחלבה ורחל לגיזתה ותרנגולת לביצתה פלוגתא דרבי יהודה ור"ש דרבי יהודה דאית ליה מוקצה אסר ורבי שמעון דלית ליה מוקצה שרי והלכה כר' שמעון וקאמרינן דבגרוגרות וצימוקין אית ליה מוקצה לרבי שמעון בהמה דאתיא מאפר ועיילא בתוך התחום מערב יום טוב ולא הוה ידע בה ומטאי לגבי ישראל ביו"ט אי נמי אתאי בשביל גוים דלאיסור תחומין

ליכא למיחש דאמרינן הבא בשביל ישראל זה מותר לאכול ישראל אחר וכל שכן הבא בשביל גוי ולאיסור מוקצה הוא דאיכא למיחש מי שרי רבי שמעון למישחטה ביום טוב או לא מתנא תנן (ביצה מ.) אין משקין ושוחטין את המדבריות אבל משקין ושוחטין את הבייתות ואלו הן מדבריות ואלו הן בייתות מדבריות כל שיוצאות בפסח ונכנסות ברביעה בייתות כל שיוצאות ורועות חוץ לתחום ובאות ולנות בתוך התחום רבי אומר אלו ואלו בייתות הן ואלו הן מדבריות כל שיוצאות ורועות באפר ואין נכנסות לא בימות החמה ולא בימות הגשמים. ומקשינן מי אית ליה לרבי מוקצה והא בעא מיניה רבי שמעון מרבי פצעילי תמרה לרבי שמעון מהו ואמר ליה אין מוקצה לר"ש אלא גרוגרות וצימוקין בלבד ומפרקינן איבעית אימא לר' שמעון הני כגרוגרות וצמוקין דמיין ואיבעית אימא לדבריהם דרבנן קאמר להו לדילי לית לי מוקצה לדילכו אודו לי מיהת דהיכא דיוצאות בפסח ונכנסות ברביעה דבייתות הן ואמרי ליה רבנן לא מדבריות הן אנן השתא בהי לישנא עבדינן איסורא דמוקצה דאורייתא וכיון דאיכא חד לישנא לחומרא וחד לישנא לקולא עבדינן כדלחומרא או דילמא איסור מוקצה דרבנן הוא וכיון דקאמרי' חד לישנא דרבי לדבריהם דרבנן קאמר להו והוה ליה רבי ורבי שמעון לית להו מוקצה במדבריות עבדינן כהאי לישנא דלקולא. (פסחים מז:) ת"ש דאמר רבא בעא מיניה מרב חסדא שם הבא מאפר ושחטו תמיד ביום טוב מהו ואמר לי שם ולא הבכור אחת ולא מן המעשר מן הצאן ולא מן הפלגס מן המאתים ממותר שתי מאות שנשתיירו בבור מכאן לערלה שבטלה במאתים ממשקה ישראל מן המותר לישראל מכאן אמרו אין מביאין נסכים מן הטבל יכול אף לא יביא מן המוקצה אמרת מה טבל מיוחד שאיסור גופו גרם לו אף כל שאיסור גופו גרם לו יצא מוקצה שאין איסור גופו גרם לו אלא איסור דבר אחר גרם לו ואי ס"ד מוקצה דאורייתא מה לי איסור גופו מה לי איסור דבר אחר אלא ש"מ דרבנן וכיון דאיסור מוקצה דרבנן הוא וקאמרינן בתרי לישני חד אית להון לרבי ורבי שמעון מוקצה במדבריות וחד לית רב מארי בריה דרב ביסא שרי ורבנן אסרי אמר רב יוסף ותלמיד חכם רואה לעצמו ומשאילם לאחרים. (שם כב.) ואסור לכבות את הנר ביום טוב: (מו"ק יג:) מביאין כלים מבית האומן כגון כדים מבית הקדר וכוסות מבית הזגג. ותנן (ביצה יד:) משלחין כלים בין תפורין ובין שאינן תפורין אע"פ שיש בהן כלאים והן לצורך המועד אבל לא סנדל המסומר ולא מנעל שאינו תפור רבי יהודה אומר אף לא מנעל לבן מפני שצריך אומן זה הכלל כל שנאותין בו (ביום טוב) משלחין אותו ביום טוב. (שם יא.) בית שמאי אומרים אין נוטלין את העלי לקצב עליו בשר ובית הלל מתירין. בית שמאי אומרים אין נותנין את העור לפני בית הדריסה ולא יגביהנו אלא אם

כן יש עליו בשר ובית הלל מתירין: (שם יא:) בית שמאי אומרים אין מסלקין את התריסין ביום טוב ובית הלל מתירין אף להחזיר: (שם יב.) בית שמאי אומרים אין מוציאין את הקטן ולא את הלולב ולא את ספר תורה לרשות הרבים ובית הלל מתירין. (תוספתא פ"א) תאנא ושוין שאין מולחין את העורות אבל מולחין עליהם בשר לצלי. (שם יא.) אמר אביי דוקא לצלי דלא נפיש מילתיה אבל לקדרה דנפיש מילחיה אסיר למימלח עלייהו פשיטא הא קמ"ל דאפילו לצלי כעין קדירה אסור אלא עור לפני הדריסה מאי טעמא שרו רבנן הואיל וחזי למיזגא עליה דאמר עולא (שם יא:) שלשה דברים הותרו סופן משום תחלתן ואלו הן. עור לפני הדריסה וסילוק תריסין והחזרת רמייה במקדש. עור לפני הדריסה כדאמרינן. סילוק תריסין תריסי חנויות. החזרת רטייה במקדש דתניא מחזירין רעייה במקדש וכו'. (שם ו:) עגל שנולד ביום טוב מותר לשחטו ביום טוב והני מילי דכלו לו חדשיו אפרוח שנולד ביום טוב אסור לשחטו ביום טוב ומה הפרש בין זה לזה זה מוכן על גב אמו וזה אין מוכן על גב אמו. (שם כו.) בכור שנפל לבור רבי יהודה אומר ירד מומחה ויראה אם יש בו מום יעלה וישחוט ואם לאו לא ישחוט רבי שמעון אומר כל שאין מומו ניכר מערב יום טוב אין זה מן המוכן. (שם כז.) אמי וורדינאה הוה בדיק בוכרי דבי נשיאה ביומא טבא לא הוה בדיק אמר רבי אמי שפיר עבד דלא בדק והא רבי אמי גופיה דבדיק רבי אמי מאיתמל הוה בדיק ולמחר מברר לה למילתא (שם ע"ב) כי ההוא דאתא לקמיה דרבא לאחוי בוכרא בפניא דמעלי יומא טבא הוה קא חייף רישיה דלי עיניה חזייה למומיה אמר ליה זיל האידנא ותא למחר למחר אתא לקמיה א"ל אימא לי איזה גופא דעובדא היכי הוה א"ל הוה מנחן שערי אחורי הוצא כי עייליה לרישיה פרטיה לשיפתיה א"ל ודילמא את גרמת ליה א"ל לאו מכלל דגרמא אסיר אין והתניא כל מום לא יהיה בו אין לי אלא שלא יהיה בו מום מנין שלא יגרום לו שלא יניח בצק ודבלה על גבי אזן גדי כדי שיבא כלב ת"ל כל מום לא יהיה בו אמר מום ואמר כל מום. (שם כו:) והלכתא כרב כהנא דאמר מוקצה שיבש ואין הבעלים מכירין בו מותר. הני תמרי דגזייתא אסיר למיכל מנייהו ביומא טבא דהויא להו מוקצה. (שבת מה.) מניחין נר על גבי אילן בשבת ואין מניחין נר על גבי אילן ביום טוב מאי טעמא שבת מאיתמל קמתנח ליה ולא אתי לאישתמושי במחובר ביום טוב כיון דשרי לדלוייה ותתוייה ולא בדיל אתי לאישתמושי במחובר:

פסק (שבת קלז:) ומנא דלא מיכסי כוליה פומיה שרי לאורוקי מניה ולאורוקי לגויה מאי טעמא לאו אוהלא הוא אבל מנא דמיכסי כוליה פומיה אסיר לאורוקי מיניה ואסיר

לאורוקי לגדה משום דדמי למשמרת ואע"ג דמיכסי מאיתמל והני מילי בשבת אבל ביום טוב אי מיכסי ממעלי יומא טבא שרי לאורוקי מיניה ולאורוקי לגויה ואי לא אסיר:

פסק סנדלא דמיפסיק ביומא טבא ברשות הרבים או בדוכתא דמרחקא שרי למידרייה לאושפיזיה דטלטול ביום טוב שרי מידי דהוה אבישרא וכל מילי דכי כתיב ולא תוציאו משא מבתיכם בשבת הוא דכתיב. ונבידא שרי למיעבד ביומא טבא מידי דמישתתי ביומיה דכי מיפא ובשולי דמי וליכא למיחש משום סחיטה וכבר שרויה רבנן במתיבתא. (ביצה כה.) אמר רבה בר רב הונא אמר רב הסוכר אמת המים מערב יום טוב ולמחר השכים ומצא בה דגים מותרין. (עירובין מ.) ההוא בר טביא דאתא לבי ריש גלותא ביו"ט מחוץ לתחום רב נחמן ורב חסדא אכלו רב ששת לא אכל מאן דאכל סבר הבא בשביל ישראל זה מותר לאכול ישראל אחר מאן דלא אכל סבר מידי דאתי לבי ריש גלותא אדעתא דכולהו רבנן אתי ואסיר. ההוא ליפתא דאתאי למחוזא נפק רבא חזייה דהוה מכמשא שרא למיזבן מינה אמר הא ודאי מאיתמל עקירא מאי אמרת מחוץ לתחום אתאי הבא מחוץ לתחום בשביל ישראל זה מותר לאכול ישראל אחר וכל שכן מחוזא דשכיחין בה גוים ושרייה למיזבן מיניה ביום טוב כיון דחזא דקא מכוונין ומייתו אמר הני אדעתא דכולהו ישראל מייתין אסרה רבא למיזבן מינה. ההוא בני גננא דגזו להו גוים אסא ביום טוב שרא להו רבינא לאורוחי מיניה לאורתא לאלתר א"ל רב אחא בר תחליפא לרבינא ליסר להו מר לפי שאינן בני תורה מתקיף לה רב שמעיה טעמא דאינן בני תורה הא בני תורה שרי הא בעינן בכדי שיעשו אתו שיילוה לרבא אמר להו רבא בעינן בכדי שיעשו.

(ביצה לד.) תנו רבנן התנור והכירים חדשים הרי הן ככל הכלים וניטלין בחצר ואין סכין אותן שמן ואין טשין אותן במטלת ואין מפיגין אותן בצונן כדי לחוסמן ואם בשביל לאפות הרי זה מותר. תנו רבנן מולגין את הראש ואת הרגלים ומהבהבין אותן באור ואין טופלין אותן לא בחרסית ולא באדמה ואין גוזזין אותן במספורת וגוזזין את הירק בתספורת שלו ומתקנין את הקנריס ואת העכביות ומסיקין ואופין בפורני ומחמין חמין באנטיכי ואם היתה פורני חדשה אסורה שמא תיפחת אמר גאון מדקא אמרי' מולגין את הראש דוקא ראש ורגלים אבל גדיא כוליה לא עבדינן מלוג ביום טוב דאפשר לאשלוחיה למשכיה. (ב"ר פ' כ') תאני בבראשית דרבי אושעיא וקוץ זה קנריס ודרדר אלו עכביות. דרדר מוריקא דחוחי (נ"א דהוהי) וקנריס דאמרי דלגאי הוא צריכין תקון.

(ביצה לד.) תנו רבנן אין נופחין במפוח אבל נופחין בשפופרת ואין מחדדין את השפוד ואין מתקנין אותו. (שבת קמד:) אמר רב יהודה אמר שמואל סוחט אדם אשכול של

ענבים לתוך הקדירה ביום טוב אבל לא לתוך הקערה. אמר רב חסדא מדברי רבינו נלמד חולב אדם עז לתוך הקדירה אבל לא לתוך הקערה אלמא קסבר משקה לאוכל אוכל. ומיחלב עיזא ביום טוב לתוך קדירה דאית בה בישולא אי נמי לתוך קערה דאית בה פת שפיר דמי מאי טעמא למאי אית לן למיחש לסוחט ולמיפרק כיון דקא חליב להון עבדינן כהך לישנא דלקולא ושרי למישחט מדבריות דקיימא לן כל היכא דאיכא תרי לישני ולא פסיקא הלכתא בדאורייתא עבדינן לחומרא בדרבנן עבדינן לקולא. פירוש יכול לא יביא אף מן המוקצה כגון אוצר דלא אתחיל ביה דקאמרינן אין מתחילין באוצר תחלה: סליקו להו הלכות יום טוב

סימן יז

(ר"ה לב.) סדר ברכות של ראש השנה שליח צבור אומר אבות וגבורות וקדושת השם וכולל מלכיות עם קדושת השם ותוקע זכרונות ותוקע שופרות ותוקע ואומר עבודה והודאה וברכת כהנים. ת"ר מנין שאומר אבות שנאמר הבו לה' בני אלים ומנין שאומר גבורות שנאמר הבו לה' כבוד ועוז ומנין שאומר קדושות שנאמר הבו לה' כבוד שמו השתחוו לה' בהדרת קודש. ומנין שאומר מלכיות זכרונות ושופרות שנאמר ותקעתם בחצוצרות והיו לכם לזכרון וגו' שאין ת"ל אני ה' אלהיכם מה ת"ל אני ה' אלהיכם זה בנה אב כל מקום שנאמרו מלכיות יהא הזכרת השם עמהן. (ספרי בהעלותך) רבי נתן אומר ותקעתם בחצוצרות אלו שופרות והיו לכם לזכרון אלו זכרונות אני ה' אלהיכם אלו מלכיות אם כן מה ראו חכמים לומר מלכיות ואחר כך זכרונות ושופרות אלא המליכהו עליך תחלה ואחר כך בקש ממנו שיזכר לך. ובמה בשופר של חירות שנאמר והיה ביום ההוא יתקע בשופר וגו'. אין פוחתין מעשרה מלכיות מעשרה זכרונות ומעשרה שופרות ואם אמר שלש שלש יצא רבי יוחנן בן נורי אומר אם אמר שלש מכולן יצא כנגד תורה נביאים וכתובים ואמרי כנגד כהנים לוים וישראלים. אמר רב הונא אמר שמואל הלכה כרבי יוחנן בן נורי. מתחיל בתורה ואומר ככתוב בתורה בכתובים ואומר ככתוב בדברי קדשך ומסיים בנביא ואומר ככתוב על יד נביאך. (שם לה.) והלכתא כיון שאמר בתורתך כתיב שוב אינו צריך. (שם לב:) ואין מזכירין זכרון ומלכות ושופר של פורענות זכרון כגון ויזכר כי בשר המה. מלכות כגון חי אני נאם ה' אלהים אם לא ביד חזקה ובזרוע נטויה ובחמה שפוכה אמלוך עליכם ואע"ג דאמר רב נחמן כל כי האי ריתחא לירתח הקב"ה עלן ולפרוקינן אפילו הכי אדכורי ריתחא בריש שתא לאו אורח ארעא. שופר כגון תקעו שופר בגבעה. ואם בא להזכיר זכרון ומלכות ושופר של פורענות של אומות

העולם מזכיר זכרון כגון זכור ה' לבני אדום את יום ירושלים. מלכות כגון ה' מלך ירגזו עמים וכגון ה' מלך גאות לבש ה' מלך עולם ועד אבדו גוים מארצו. שופר כגון ה' אלהים בשופר יתקע וכתיב ה' צבאות יגן עליהם. ואין מזכירין זכרון יחיד ואפילו לטובה כגון זכרה לי אלהי לטובה וכגון זכרני ה' ברצון עמך. העובר לפני התיבה ביום טוב של ראש השנה במוסף מתקיע ובשאר ימים טובים בשעת ההלל הראשון מקרי את ההלל. מדקאמר בשעת הלל מכלל דבראש השנה לא אמרינן הלל ויחיד צריך למימר בריש שתא מלוך על כל העולם כלו בכבודך וכו'.

(שם כט.) תנו רבנן הכל חייבין בתקיעת שופר כהנים לוים וישראלים גרים ועבדים משוחררין הרי אלו יוצאין ומוציאין. טומטום ואנדרוגינוס אנדרוגינוס מוציא את מינו ואינו מוציא את שאינו מינו טומטום אינו מוציא לא מינו ולא שאינו מינו מי שחציו עבד וחציו בן חורין אף לעצמו אינו מוציא. (שם לג:) סדר תקיעות שלש על שלש שיעור תקיעה כשלש תרועות שיעור תרועה כשלש יבבות תקע בראשונה ומשך בשניה כשתים אין בידו אלא אחת. (שם לד.) אתקין רבי אבהו בקיסרי תקיעה שלשה שברים תרועה ותקיעה שניה תקיעה ושלשה שברים ותקיעה שלישית תקיעה ותרועה ותקיעה ולא ידעינן תרועה מאי ניהו אלא מדתרגמינן יום יבבא וגמרינן מן אמיה דסיסרא דכתיב בה בעד החלון נשקפה ותיבב ועדיין האי ותיבב לא ידעינן אי ילולי הוא אי גנוחי הוא הילכך עבדינן הא והא ורחמנא כי אמר תרועה באמצע פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה הילכך בבא קמא עבדינן תקיעה ושלשה שברים דילמא גנוחי הוא ועבדינן תרועה דילמא ילולי הוא והדר עבדינן תקיעה בתרוייהו ומספקא לן תוב דילמא גנוחי הוא ולית ביה ילולי וקא מפסקא תרועה בין שברים לתקיעה הילכך עבדינן בבא תנינא תקיעה שלשה שברים ותקיעה. תו מספקא לן דילמא תרועה היא ולית בה גנוחי כלל וקא מפסקי שברים בין תרועה לתקיעה הילכך עבדינן בבא תליתאה תקיעה תרועה ותקיעה. תו מספקא לן דדילמא תרועה הוא מיקרי ילולי וגנוחי וניעביד תקיעה תרועה שלשה שברים ותרועה הכי ליכא למימר דסתם איניש כד מתילדה ביה מילתא ברישא מגנח והדר מייליל הילכך עבדינן הני תלתא בבי תקיעה ושלשה שברים תרועה ותקיעה. תקיעה שלשה שברים ותקיעה. תקיעה תרועה ותקיעה. וכל כך למה כדי לערבב את השטן (שם טז.) דא"ר יצחק מפני מה תוקעין בר"ה מ"מ תוקעין גזירת הכתוב הוא אלא מ"מ תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין וכל כך למה כדי לערבב את השטן: (שם לג:) תנו רבנן מנין שבשופר ת"ל והעברת שופר תרועה ואין לי אלא ביובל בראש השנה מנין ת"ל והעברת שופר תרועה בחדש השביעי בעשור לחדש ביום

הכפורים שאין ת"ל בחדש השביעי ומה ת"ל בחדש השביעי שתהא כל תרועה של חודש השביעי כזה מה זה והעברת שופר תרועה אף זה והעברת שופר תרועה ומנין שפשוטה לפניה ת"ל והעברת שופר תרועה (שם לד.) יכול העברה ביד ת"ל ויצו משה ויעבירו קול במחנה מה להלן בקול אף כאן בקול ומנין שפשוטה לאחריה תלמוד לומר תעבירו שופר ואין לי אלא ביובל בראש השנה מנין תלמוד לומר והעברת שופר תרועה שאין תלמוד לומר בחדש השביעי ומה תלמוד לומר בחדש השביעי שתהא כל תרועה בחדש השביעי כזה מה זה פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה אף זה פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה ומה זה העברת שופר אף זה העברת שופר ומנין ששלש שלש פעמים על כל אחת ת"ל שבתון זכרון תרועה והעברת שופר תרועה ויום תרועה יהיה לכם ומנין ליתן האמור של זה בזה ואת האמור של זה בזה תלמוד לומר שביעי שביעי לגזירה שוה הא כיצד שלש תקיעות שהן תשע שיעור תקיעה בתרועה שיעור תרועה כשלשה שברים. (שם ע"ב) מי שברך ואחר כך נתמנה לו שופר תוקע ומריע ותוקע ותוקע ומריע ותוקע שלשה פעמים טעמא דלא הוה ליה שופר מעיקרא הא הוה ליה שופר מעיקרא כי שמע להו אסדר ברכות שמע להו רב פפא בר שמואל קם לצלויי א"ל לשמעיה כי נהירנא לך תקע לי א"ל רבא לא אמרו אלא בחבר עיר. תניא נמי הכי כשהוא שומען שומען על הסדר ועל סדר ברכות במה דברים אמורים בחבר עיר אבל ביחיד שומען על הסדר ולא על סדר ברכות ויחיד שלא תקע חבירו תוקע לו ויחיד שלא בירך אין חבירו מברך לו ומצוה בתוקעין יותר מן המברכין כיצד שתי עיירות באחת תוקעין ובאחת מברכין הולכין למקום שתוקעין ואין הולכין למקום שמברכין פשיטא הא דאורייתא הא דרבנן הא קמ"ל אע"ג דהא ודאי והא ספק. (שם כט.) א"ל רבי זירא לשמעיה איכוין ותקע לי אלמא קסבר בעינן דעת משמיע: (שם לד:) אמר רבי יוחנן שמע תשע תקיעות בתשע שעות ביום יצא מתשעה בני אדם כאחת לא יצא תקיעה מזה ותרועה מזה בזה אחר זה יצא ואפילו בסירוגין ואפילו כל היום כולו והני מילי דשמע להו ממאן דבר חיובא הוא אבל ודאי שמיע להו מאשה או מחרש או משוטה או מקטן דלאו בני חיובא נינהו לא נפיק דתנן (ר"ה כט.) זה הכלל כל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתן:

פסק והיכא דשמע מן מאן דנפק יצא דתני אהבה בריה דרבי זירא כל הברכות כולן אע"פ שיצא מוציא חוץ מברכת הפירות וברכת המזון שאם לא יצא מוציא ואם יצא אינו מוציא. (שם טז:) אמר רבי יצחק כל שנה שאין תוקעין לה בתחלתה מריעין לה בסופה מאי טעמא דלא איערבב שטן פירוש ולאו דאיקלע ראש השנה בשבת אלא דאיתילד אונסא מאי טעמא לא אמרינן הלל בריש שתא וביום הכפורים (שם לב:) א"ר אבהו אמרו

מלאכי השרת לפני הקב"ה מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך בראש השנה ויום הכפורים אמר להם איפשר מלך יושב על כסא דין וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו וישראל אומרים שירה: (שם כט.) ונשים פטורות מתקיעת שופר דהויא לה מצות עשה שהזמן גרמא וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות: והיכא דאיקלע ריש שתא בשבתא לא תקעינן דאמר רבה (שם ע"ב) הכל חייבין בתקיעת שופר ואין הכל בקיאין בתקיעת שופר גזירה שמא יטלנו בידו וילך אצל בקי ללמוד ויעבירנו ארבע אמות ברשות הרבים והיינו טעמא דלולב ודמגילה. (שם כו.) כל השופרות כשרין חוץ משל פרה מפני שהוא קרן א"ר יוסי והלא כל השופרות נקראו קרן שנאמר והיה במשוך קרן היובל בשמעכם את קול השופר אלא שאין קטיגור נעשה סניגור. פירוש משום עגל. וכן כהן גדול אין נכנס לפני ולפני' בבגדי זהב משום עגל. מאי משמע דהאי יובל לישנא דדיכרא הוא דתניא א"ר עקיבא כשהלכתי לערביא היו קורין לדיכרא יובלא לגלילאה קורין לנדה גלמודה כלומר גמולה דא מבעלה לאפריקי קורין למעה קשיטה למאי נפקא מינה לפרושי מאה קשיטה דאורייתא מאה דנקי לכרכי הים היו קורין למכירה כירה לפרושי בקברי אשר כריתי לי לתחום קן נשריא היו קורין לכלה נונפי ולתרנגול שכוי: (שם כז:) שופר שנסדק ודבקו פסול דבק שברי שופרות פסול. תנו רבנן ארוך וקצרו כשר גרדו והעמידו על גלדו כשר צפהו זהב במקום הנחת פיו פסול שלא במקום הנחת פיו כשר צפהו זהב מבפנים פסול מבחוץ אם נשתנה קולו מכמות שהיה פסול ואם לאו כשר נקב וסתמו אם מעכב את התקיעה פסול ואם לאו כשר נתן שופר בתוך שופר ותקע בו אם קול פנימי שמע יצא ואם קול חיצון שמע לא יצא הפכו ותקע בו לא יצא אמר רב פפא לא תימא דאפיך ליה כי כיתונא אלא כגון שהרחיב את הקצר וקצר את הרחב מאי טעמא אמר רב מתנה דאמר קרא והעברת שופר תרועה דרך העברתו בעינן. דבק שברי שופרות פסול. תנו רבנן הוסיף עליו כל שהו בין במינו ובין שלא במינו פסול נקב וסתמו בין במינו ובין שלא במינו פסול ר' נתן אומר במינו כשר שלא במינו פסול. א"ר יוחנן הא דאמרת במינו כשר לא שנו אלא שנשתייר רובו אבל לא נשתייר רובו פסול מכלל דשלא במינו אף על פי שנשתייר רובו פסול. ואיכא דמתני לה אסיפא שלא במינו פסול אמר רבי יוחנן לא שנו אלא שלא נשתייר רובו אבל נשתייר רובו כשר הילכך נקב במשהו וסתמו שלא במינו אם מעכב את התקיעה פסול וכי קאמרינן אם אין מעכב את התקיעה כשר במשהו אבל טפי אע"ג דנשתייר רובו פסול דעבדינן כתרי לישני דרבי (נתן) [יוחנן] לחומרא במינו כשר והוא שנשתייר רובו שלא במינו פסול ואע"ג דנשתייר רובו. נסדק לארכו פסול לרחבו אם נשתייר בו שיעור תקיעה כשר אם לאו פסול וכמה

שיעור תקיעה פירש רבן שמעון בן גמליאל כדי שיאחזנו בידו ויראה לכאן ולכאן. היה קולו דק או עבה או צרור כשר שכל הקולות כשרין בשופר. שלחו ליה לאבוה דשמואל קדחו ותקע בו יצא פשיטא דכולהו נמי מקדח קדחי להו אמר רב אשי לא צריכא שקדחו בזכרותו מהו דתימא מין במינו חוצץ קמ"ל דאין חוצץ. (ר"ה כז:) התוקע לתוך הבור או לתוך הדות או לתוך הפיטם אם קול שופר שמע יצא אם קול הברה שמע לא יצא אמר רב הונא לא שנו אלא לאותן העומדים על שפת הבור אבל אותן העומדים בבור יצאו אמר רבה שמע מקצת תקיעה בבור ומקצת תקיעה חוץ לבור לא יצא מקצת תקיעה קודם שיעלה עמוד השחר ומקצת תקיעה לאחר שיעלה עמוד השחר לא יצא. (שם כח.) אמר רב יהודה בשופר של עולה לא יתקע ואם תקע יצא בשופר של שלמים לא יתקע ואם תקע לא יצא מאי טעמא עולה דבת מעילה כיון דמעל בה נפקא לה לחולין שלמים דלאו בני מעילה נינהו איסורא הוא דרכיב להו. מתקיף לה רבה אימת קא מעיל בתר דתקע אלא אמר רבה אחד זה ואחד זה לא יצא הדר אמר רבה אחד זה ואחד זה יצא מצות לאו ליהנות ניתנו. אמר רבה בשופר של ע"ז לא יתקע ואם תקע יצא. ואמר רבא המודר הנאה מחבירו מותר לתקוע לו בשופר המודר הנאה משופר אסור. (שם לב:) שופר של ראש השנה אין מפקחין עליו את הגל ואין מעבירין עליו את התחום ולא עולין באילן ולא רוכבין על גבי בהמה ולא שטין על גבי המים מאי טעמא יום טוב הוא והוקשו כל המועדים כולן זה לזה דכתיב אלה מועדי ה' ויום טוב עשה ולא תעשה הוא דכתיב כל מלאכת עבודה לא תעשו וכתיב שבתון אלמא עשה הוא ותקיעת שופר עשה הוא ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה. (שם לג.) אין מעכבין את התינוקות מלתקוע ביום טוב ומתעסקין עמהם כדי שילמדו א"ר אלעזר ואפילו בשבת תניא נמי הכי מתעסקין בתינוקות כדי שילמדו ואפי' בשבת ואם הגיעו לחינוך מצות אסור והמתעסק ללמד לא יצא והשומע מן המתעסק לא יצא.

(שם כט:) תני דבי שמואל וכל מלאכה לא תעשו יצא תקיעת שופר ורדיית הפת שהיא חכמה ואינה מלאכה.

(שם לד:) תנו רבנן ברכות אין מעכבות זו את זו תקיעות מעכבות זו את זו ברכות של ראש השנה ושל יום הכפורים מעכבות זו את זו מאי טעמא אמר רבה אמר הקב"ה אמרו לפני בראש השנה מלכיות זכרונות ושופרות מלכיות כדי שתמליכוני עליכם זכרונות כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה ובמה בשופר.

(שם כט.) תנו רבנן נתכוון שומע ולא נתכוון משמיע נתכוון משמיע ולא נתכוון שומע לא יצא עד שיתכיון שומע ומשמיע והני מילי יחיד ליחיד אבל שליח ציבור לא בעינן

לכווני דעתיה לכל חד דכיון דנתכוון שומע ולא נתכוין שליח ציבור יצא דתניא הרי שהיה עובר אחורי בית הכנסת או שהיה ביתו סמוך לבית הכנסת ושמע קול שופר או קול מגילה אם כוון לבו יצא ואם לאו לא יצא ומאי שנא שליחא דציבורא דדעתיה לכולי עלמא. (שם לד:) וכשם ששצ"ש חייב כך כל יחיד ויחיד חייב ר"ג אומר ש"צ מוציא את הרבים ידי חובתן. תניא אמר ליה לר"ג לדבריך למה ציבור מתפללין כדי להסדיר ש"צ את תפלתו אמר להם לדבריכם למה ש"צ יורד אמרו לו כדי להוציא את שאינו בקי אמר להם כשם שמוציא את שאינו בקי כך מוציא את הבקי אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מודים חכמים לר"ג. (שם לה.) א"ר אלעזר לעולם יסדר אדם תפלתו ואח"כ יתפלל א"ר אבא לא אמרן אלא דפרקים אבל של כל השנה כולה לא. כי אתא רבין א"ר יעקב בר אידי אר"ש חסידא לא פטר ר"ג אלא עם שבשדות בלבד משום דאניסי (עירובין מ:) והלכתא אומר זמן בראש השנה ובי"ה וזמן אומרו אפי' בשוק בר"ה א"ל על כסא דקידושא ביומא דכפורי דלא אפשר למימריה אכסא אמר ליה ש"צ בציבורא:

סליקו להו הלכות ראש השנה

סימן יח

פרק בשלשה פרקים

(תענית כו.) חמשה דברים אירעו את אבותינו בשבעה עשר בתמוז וחמשה בתשעה באב בשבעה עשר בתמוז נשתברו הלוחות ובטל התמיד והובקעה העיר ושרף אפוסטמוס את התורה והעמיד צלם בהיכל בת"ב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ וחרב הבית בראשונה ובשניה ונלכדה ביתר ונחרשה העיר. ומיחייב בר ישראל לענויי נפשיה בתשעה באב ולמנהג אבלותא דכתיב כה אמר ה' צבאות צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי דתניא (ר"ה יח:) אמר רבי שמעון ארבעה דברים היה רבי עקיבא דורש ואני דורש ורואה אני את דברי מדבריו צום הרביעי זה תשעה בתמוז שבו הובקעה העיר שנא' בחדש הרביעי ויחזק הרעב בעיר וכתיב בתריה ותבקע העיר ולמה נקרא רביעי שהוא בחדש רביעי צום החמישי זה תשעה באב שבו נשרף בית אלהינו שנאמר ובחדש החמישי בעשור לחדש היא שנת תשע עשרה ולמה נקרא שמו חמישי שהוא בחדש חמישי צום השביעי זה שלשה בתשרי שבו נהרג גדליה בן אחיקם ומי הרגו ישמעאל בן נתניה ולמה נכתב כאן ללמדך ששקולה מיתתן של צדיקים כשריפת בית אלהינו ולמה נקרא שמו שביעי שהוא בחדש השביעי צום העשירי זה עשרה בטבת שבו סמך מלך בבל על ירושלים שנאמר ויהי דבר ה' אלי בשנה התשיעית בחדש העשירי

בעשור לחדש לאמר בן אדם כתוב לך את שם היום וגו' ולמה נקרא שמו עשירי שהוא בחדש עשירי והלא ראוי זה להכתב בראשונה ולמה נכתב כאן כדי להסדיר חדשים כתיקונן ואני אומר בחמשה בטבת באת שמועה לגולה שהוכתה העיר שנא' ויהי בשתי עשרה שנה בעשירי בחמשה לחדש לגלותינו בא אלי הפליט מירושלים לאמר הוכתה העיר ועשו יום שמועה רעה כיום שריפה ורואה אני דברי מדבריו שהוא אומר על ראשון אחרון ועל אחרון ראשון ואני אומר על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון הוא מונה סדר חדשים ואני מונה סדר פורעניות. קרי להו ששון וקרי להו צום אמר רב פפא הכי קאמר בזמן דאיכא שלום עביד ששון בזמן דאיכא גזירה עביד צום ליכא שלום וליכא גזירה רצו מתענין רצו אין מתענין אי הכי תשעה באב נמי אמר רב פפא שאני תשעה באב הואיל ונכפלו בו צרות. (תענית יא:) אמר שמואל אין תענית ציבור בבבל אלא תשעה באב בלבד. ואפילו מעברתא ומיניקאתא מיחייבן למיתב בתעניתא בתשעה באב ואשלומיה דדרש רבא (פסחים נד:) עוברות ומיניקות מתענות ומשלימות [בו כדרך שמתענות ומשלימות] ביום הכפורים ובין השמשות שלו אסור וכן אמרו משום רבי יוחנן (תענית כט.) כתיב בחדש החמישי בשבעה לחדש וישרף את בית ה' וכתיב בחדש החמישי בעשור לחדש וישרף את בית ה' כיצד מתקיימין שני פסוקין הללו אם שבעה ועשרה למה נצום בתשעה אלא כך פירשו חכמים אף על פי שאמר הכתוב בשבעה זכירה הוא ובא ללמדך מה היה בעשור לחדש וכן היה נכנסו אויבים להיכל אכלו ושתו וקלקלו בשביעי עד סוף תשיעי הציתו בו את האור והיה דולק והולך עד סוף עשירי והיינו דא"ר יוחנן אלו הייתי באותו הדור לא קבעתיו אלא בעשירי ורבנן אמרי כיון דאתחלתא דפורענותא לא הות אלא בתשיעי אתחלתא דפורענותא עדיפא וכן הלכה.

(תענית ל.) תנו רבנן כל מצות הנוהגות באבל נוהגות בתשעה באב אסור באכילה ובשתיה וברחיצה ובסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה ואסור לקרות בתורה ובנביאים ובכתובים ולשנות במשנה במדרש ובהלכות ובהגדות אבל קורא הוא במקום שאין רגיל לקרות ושונה במקום שאין רגיל לשנות ותינוקות של בית רבן אינן בטלין דברי רבי מאיר ר' יהודה אומר אף אינו קורא במקום שאין רגיל לקרות ואינו שונה במקום שאין רגיל לשנות אבל קורא הוא באיוב ובקינות ובדברים הרעים שבירמיה ותינוקות של בית רבן בטלין משום שנאמר פקודי ה' ישרים משמחי לב ותנן (פסחים נד:) מקום שנהגו לעשות מלאכה בתשעה באב עושין מקום שנהגו שלא לעשות אין עושין ובכל מקום תלמידי חכמים בטלין רבן שמעון בן גמליאל אומר יעשו כל אדם עצמן כתלמידי חכמים כדי שיתענו (תענית ל:) רבן גמליאל אומר כל העושה מלאכה בתשעה באב

אינו רואה סימן ברכה לעולם רבי עקיבא אומר כל העושה מלאכה בתשעה באב כעושה מלאכה ביום הכפורים וחכמים אומרים כל האוכל ושותה בתשעה באב אינו רואה בשמחתה של ירושלים שנאמר שמחו את ירושלים וגילו בה כל אוהביה שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה. וכל האוכל בשר ושותה יין בתשעה באב עונותיו נחקקין על עצמותיו שנא' ותהי עונותם על עצמותם וכל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה שנאמר על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים וגו' (מנחות פז.) מאי אמרי אמר רבה בר רב שילא אתה תקום תרחם ציון. ולא מיבעיא תשעה באב גופיה דאסיר אלא מריש ירחא דאב נמי מיתבעי לשנויי בבדיחותא דתנן (תענית כו:) משנכנס אב ממעטין בשמחה שבת שחל תשעה באב להיות בתוכה אסורין לספר ולכבס ובחמישי מותרין מפני כבוד השבת (תענית כט:) אמר רב נחמן לא שנו אלא לכבס וללבוש אבל לכבס ולהניח מותר ורב ששת אמר אפי' לכבס ולהניח אסור תדע דבטלי קצרי דבי רב. איתמר נמי א"ר בנימין בר יפת א"ר אלעזר לא שנו אלא לכבס וללבוש אבל לכבס ולהניח מותר. מיתיבי אסור לכבס לפני תשעה באב ואפי' להניח לאחר תשעה באב וגיהוץ שלנו ככיבוס שלהם וכלי פשתן אין בהן משום גיהוץ אלמא הלכה כרב ששת. שלח רב יצחק בר גיורי משמיה דר' יוחנן אע"פ שאמרו כלי פשתן אין בהן משום גיהוץ אסור ללובשן בשבת שחל תשעה באב להיות בתוכה אמר רב לא שנו אלא לפניו אבל לאחריו מותר ושמואל אמר אפילו לאחריו נמי אסור והלכה כרב. והיכא דאיקלע תשעה באב בתוך השבת כגון שלישי וחמישי עד התענית אסור לספר ולכבס אחר התענית מותר. וערב תשעה באב מיבעי' ליה לאפסוקי מדאיכא שמשא כתענית ציבור דתנן (שם יב:) עברו אלו ולא נענו בית דין גוזרין שלש תעניות אחרות על הציבור אוכלין ושותין מבעוד יום ואסורין במלאכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה ונועלין את המרחצאות. ובההיא סעודתא דמיפסיק אסור למיכל בה בישרא ולמישתא בה חמרא דתנן (שם ל.) ערב ת"ב לא יאכל אדם שני תבשילין לא יאכל בשר ולא ישתה יין ותאנא אבל אוכל הוא בשר מליח ושותה יין מגיתו בשר מליח כל זמן שהוא כשלמים יין מגיתו כל זמן שהוא תוסס וכמה תסיסתו שלשה ימים דתניא יין תוסס אין בו משום גילוי וכמה תסיסתו שלשה ימים וכיון דלית ביה שמחה שרי למישתי מיניה ערב ת"ב יין בן ארבעים יום אסיר דאית ביה שמחה וחזי לניסוך. זמן שלמים (זבחים נה.) דאמר מר שלמים נאכלין לשני ימים ולילה אחד עד דחליף שני ימים ולילה אחד לא מיתבעי ליה למיכליה ודוקא דאפסיק ליה משש שעות ולמעלה אבל מקמי שש שעות שרי ואף על גב דקתני ערב תשעה באב לא יאכל בשר ולא ישתה יין דמשמע כולי יומא מיסר לא אסר אלא בההיא סעודתא

דמפסיק בה (תענית ל.) דאמר רב יהודה אמר רב לא שנו אלא בסעודה המפסיק בה אבל בסעודה שאין מפסיק בה מותר:

פסק ואי מיקלע ת"ב בחד בשבא (תענית כט:) ומיפסיק בשבתא אוכל בשר ושותה יין דקתני אוכל ושותה כל צרכו ומעלה על שלחנו אפילו כסעודת שלמה בשעתו ואי סלקא דעתך בסעודה שאינו מפסיק בה תיפוק ליה דאפילו בשאר יומי אלא ש"מ בסעודה המפסיק בה בשבת. (שם ל.) אמרו עליו על ר' יהודה ברבי אילעאי ערב ת"ב היו מביאין לו פת חריבה במלח ומתעטף כאבל ויושב בין תנור לכירים ואוכלה ושותה אחריה קיתון של מים ודומה כמי שמתו מוטל לפניו. (שם יג.) אמר רבא אבל בחמין אסור בצונן מותר (שם ע"ב) ולסוף אפי' כל שהוא אסור ואם לעבר את הזוהמא מותר.

(שם כט:) תנו רבנן נוהג אבל מראש חודש ועד התענית דברי ר"מ ר' יהודה אומר כל החודש כולו אסור רבן שמעון בן גמליאל אומר אין אסור אלא אותה שבת בלבד אמר ר' יוחנן ושלשתן מקרא אחד דרשו והשבתי כל משושה חגה חדשה ושבתה ר' מאיר סבר חגה ר' יהודה סבר חדשה רבן שמעון בן גמליאל סבר שבתה הלכה כרבי מאיר או כר' יהודה או כרבן שמעון בן גמליאל מי אמרינן הלכה כרבי יהודה דקיימא לן ר' מאיר ור' יהודה הלכה כר' יהודה או דילמא כיון דא"ר מאיר לקולא ורבן שמעון בן גמליאל לקולא ור' יהודה לחומרא הוה ליה רבי יהודה יחיד ויחיד ורבים הלכה כרבים מאי (שם ל.) אמר רבה הלכה כר' מאיר והלכה כרבן שמעון בן גמליאל ותרווייהו לקולא וצריכא דאי אמר הלכה כרבי מאיר היה אמינא אפילו מראש חודש אסור לספר ולכבס קמ"ל הלכה כרבן שמעון בן גמליאל דאמר אותה שבת ואי אמר הלכה כרבן שמעון בן גמליאל לחודיה הוה אמינא כל השבת כולה ואפי' לאחריו קמ"ל הלכה כר' מאיר דאמר עד התענית אין לאחר התענית לא וכן הלכה.

(עירובין מא.) תניא ט"ב שחל להיות בשבת וכן ערב ט"ב שחל להיות בשבת אוכל ושותה כל צרכו ומעלה על שלחנו אפי' כסעודת שלמה בשעתה. חל להיות ערב שבת מביאין לו כביצה ואוכל כדי שלא יכנס לשבת כשהוא מעונה דברי רבי יהודה שאמר משום ר' עקיבא. א"ר יהודה פעם אחת היינו יושבין לפני ר' עקיבא וחל תשעה באב להיות ערב שבת והביאו לו ביצה מגולגלת וגמעה בלא מלח לא מפני שתאיב לה אלא להורות בה הלכה לתלמידים. ר' יוסי אומר מתענה ומשלים אמר להם ר' יוסי אי אתם מודים לי בט"ב שחל להיות באחד בשבת שהוא מתחיל משבת ומתענה אמרו לו אבל ומה לי להכנס לה כשהוא מעונה ומה לי לצאת ממנה כשהוא מעונה לא אם אמרת לצאת ממנה כשהוא מעונה שכן אוכל ושותה כל היום כולו תאמר להכנס לה כשהוא

מעונה שלא אכל ושתה כל היום כולו. ואמר עולא הלכה כר' יוסי ומסקנא דשמעתין: (שם ע"ב) דרש מר זוטרא משמיה דרב הלכה מתענה ומשלים וכן הלכה.
(תענית כט.) תנו רבנן כשחרב הבית בראשונה נתקבצו כתות של פרחי כהונה ומפתחות העזרה בידם ועלו לגגו של היכל ואמרו רבונו של עולם הואיל ולא זכינו להיות גזברין נאמנין לפניך יהו מפתחות עזרה מסורין לך וזרקום כלפי מעלה יצתה כמין פיסת יד וקבלתן מהם והם קפצו ונפלו לתוך האור ועליהם קונן ישעיה משא גיא חזיון וגו' (ירושלמי פ"ג ה"ה וע"ש) אמרי יהושע בן יהוצדק פש מיניהו שנאמר הלא זה אוד מוצל מאש.
(ב"ב ס:) תנו רבנן כשחרב הבית באחרונה רבו פרושים בישראל שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין נטפל להם רבי יהושע בן חנניה אמר להם בני מפני מה אין אתם אוכלים בשר ואיך אתם שותין יין אמרו לו בשר נאכל שכבר בטלו הקרבנות יין נשתה שכבר בטלו נסכים אמר להם אם כן לחם לא נאכל שכבר בטלו מנחות ולחם הפנים אפשר בפירות פירות לא נאכל שכבר בטלו בכורים אפשר בפירות אחרות מים לא נשתה שכבר בטל ניסוך המים שתקו אמר להם בני בואו ואומר לכם עצה שלא להתאבל כל עיקר אי אפשר שכבר נגזרה גזירה ולהתאבל יתר מדאי אי אפשר שאין גוזרין גזירה על הציבור אלא א"כ רוב הציבור יכולין לעמוד בה אלא כך אמרו חכמים סד אדם את ביתו בסיד ומשייר דבר מועט וכמה אמר רב יוסף אמה על אמה. והיכא אמר רב חסדא כנגד הפתח. עושה אדם כל צרכי סעודה ומשייר דבר מועט מאי היא אמר רב פפא אפילו כסא דהרסנא. עושה אשה כל תכשיטיה ומשיירת דבר מועט מאי היא אמר רב פפא בת צדעא. אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני תדבק לשוני לחכי וגו' מאי על ראש שמחתי אמר רבי יצחק זה אפר מקלה שבראשי חתנים. א"ל רב פפא לאביי היכא מנח ליה א"ל הכי א"ר יצחק במקום תפילין שנאמר לשום לאבלי ציון וגו' וכל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בנחמתה שנאמר שמחו את ירושלים וגילו בה וגו'.
(תענית כח:) ת"ר בט' בחדש הובקעה העיר בראשונה ובשניה בי"ז בו. (מאמר אחרון דמגלת תענית) אלו ימים שמתענין בהן מן התורה כל מי שמתענה לא יצא. ומיתבעי ליה למיקרא כולה (שם יט.) דאמר רבי חלבו אמר רב חמא בר גוריא אמר רב הלכה כדברי האומר כולה:

פסק והיכא דאיכא מגילה הכתובה בין הכתובים לא מיבעי' למיקרי בה והני מילי בציבורא אבל יחיד נפיק ביה ידי חובה דאמר רבי אבא בריה דרבי חייא בר אבא אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן הקורא במגילה הכתובה בין הכתובים לא יצא והני מילי

בציבורא. ואי כתיבא (במצחף) [במצה חיפה] לא נפיק דכתיב ונכתב בספר ומצ"חף לאו ספר הוא והיכא דשמע לה מחרש שוטה וקטן לא נפיק דתנן (שם יט:) הכל כשרין לקרות את המגילה חוץ מחרש שוטה וקטן ורבי יהודה מכשיר בקטן ולית הילכתא כוותיה דכיון דלאו בני חיובא נינהו לא מפקין אחרים ידי חובתן דתנן (ר"ה כט.) זה הכלל כל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתן. ולא שנא קארי לה חד גברא ולא שנא קארו לה כמה גברי בהדי הדדי כמאן דעבדין פרשתא שפיר דמי דתנן (מגילה כא.) הקורא את המגילה עומד יושב יצא קראה אחד קראוה שנים יצאו. ומאן דקארי לה מיבעי' ליה לכווני דעתיה ואי לא לא נפקין. ומאן דעייל לכנישתא ואשכח ציבורא דקרו לה חצייה לא לימא אשמע מהכא לסופה והדר אשמע הא דלא שמעית אלא ליקרייה מרישא לסופה דתנו רבנן (מגילה יח:) הנכנס לבית הכנסת ומצא ציבור שקראו חצייה לא יאמר אגמור חצייה עם הציבור ואחזור ואקרא את חצייה הראשון אלא קוראה מתחלתה ועד סופה. קראה סירוגין יצא סירוסין לא יצא רבי מונא אמר משום רבי יהודה אף בסירוגין אם שהה כדי לגמור את כולה חוזר לראש וליתא לדרבי מונא אלא אף על פי ששהה כדי לגמור את כולה אינו חוזר אלא למקום שפסק.

(חגיגה ב:) תנו רבנן מדבר ואינו שומע זה הוא חרש שומע ואינו מדבר זה הוא אלם וזה וזה הרי הן כפקחין לכל דבריהם. (תרומות פ"א) וחרש שדברו בו חכמים בכל מקום לא שומע ולא מדבר. (תוספתא פ"ב) הכל חייבין בקריאת מגילה כהנים לוים וישראלים גרים ועבדים משוחררין חללין ממזרין נתינין סריס אדם סריס חמה פצוע דכא כרות שפכה כולן חייבין ומוציאין את הרבים ידי חובתן אנדרוגינוס מוציא את מינו ואינו מוציא את שאינו מינו טומטום אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו מי שחציו עבד וחציו בן חורין אינו מוציא לא את מינו ולא שאינו מינו נשים ועבדים וקטנים פטורין מקריאת מגילה אלא שחייבין במשמע למה שהכל היו בספק להשמיד להרוג ולאבד והואיל והכל היו בספיקא הכל חייבין במשמע (ירושלמי פ"ב הובא בתוס' ערכין ג.) רבי יהושע בן לוי מכניס את כל אנשי ביתו וקורא לפניהם מגילת אסתר. רבי יונה אבוה דרבי מונא היה מתכוין לקרות אותה לפני הנשים שבביתו שהכל היו בספק והכל חייבין במשמע אחד אנשים ואחד העבדים ואחד הקטנים. (מגילה כ:) כל היום כשר לקרות את המגילה ולקרות את ההלל ולתקיעת שופר ולנטילת לולב ולתפלת המוספין ולמוספין זה הכלל דבר שמצותו ביום כשר כל היום ושמצותו בלילה כשר כל הלילה. והיכא דלא קרייה מפניא קארי לה כולי ליליא והוא דלא עלה עמוד השחר. וביממא נמי היכא דלא קרייה מצפרא קארי לה כולי יומא ושפיר דמי:

פסק וכי קארי מתבעי למיקרי במגילה דכתיבה כהלכתה ומסרגלא וכתיבא בדיותא ולא בדכתיבא בדיפתרא או על מחקא או דכתיבא בסמאני בסומקא או ביורקא או בדהבא עד שתהא כתובה אשורית על הספר ובדיו דתנן (מגילה יז.) היתה כתובה בסם בסיקרא בקומוס ובקנקנתום על הדיפתרא ועל הנייר לא יצא עד שתהא כתובה על הספר ובדיו. והיכא נמי דכתיבא קרא וקארי בתרגומא אי נמי דכתיבא תרגומא וקארי לה בקרא לא נפיק דהיינו על פה ותנן קראה על פה לא יצא. והיכא דחייטא בכיתנא פסולה (שם יט.) דאמר רבי חלבו אמר רב חמא בר גוריא אמר רב מגלה נקראת ספר ונקראת אגרת נקראת ספר שאם תפרה בחוטי פשתן פסולה ונקראת אגרת שאם הטיל בה שלשה חוטי גידי כשרה אמר רב נחמן בר יצחק ובלבד שיהיו משולשין. (שם ע"ב) שיור התפר הלכה למשה מסיני: ועדיף משמע מקרא מגילה בזמנה מלמיגרס באורייתא (שם ג.) דאמר רב יהודה אמר שמואל כהנים בעבודתן ולוים בדוכנן וישראל במעמדן כולן מבטלין עבודתן ובאין לשמוע מקרא מגילה וכאן סמכו של בית ר' שמבטלין תלמוד תורה ובאין לשמוע מקרא מגילה. (שם ה.) אמר רב מגילה בזמנה ביחיד שלא בזמנה בעשרה ורב אסי אמר בין בזמנה ובין שלא בזמנה בעשרה הוה עובדא וחש לה רב להא דרב אסי. ואת ויזתא עשרת (שם טז:) אמר רבי אבא דמן יפו עשרת בני המן ועשרת כולן בנשימה אחת מאי טעמא כולהון בהדי הדדי נפק נשמתייהו ואי איכא כרכא דמוקף חומה מימות יהושע בן נון ואית ליה רוסתקי הדר הודרניה כל רוסתקי דמרחקין מן ההוא כרכא עד מילא כבני כרכא דמו וקארו בחמיסר אבל ודאי מרחקין טפי מן מילא קארו בארבסר (שם ב:) דאמר רבי יהושע בן לוי כרך וכל הסמוך לו וכל הנראה עמו נידון ככרך וכמה סמוך לו מיל ושושן הבירה אע"ג דאינה מוקפת חומה מימות יהושע בן נון קארו בחמיסר דכתיב והיהודים אשר בשושן נקהלו וגו' מאי טעמא הואיל ונעשה בה הנס. והיכא דמיקלע יומא דחמיסר בשבת קארו בארבסר אבל בשבת לא קרינן מגילה דאמר רבה (שם ד:) מפני מה אין קורין מגילה בשבת שהכל חייבין במקרא מגילה ואין הכל בקיאין במקרא מגילה גזירה שמא יטלנה בידו וילך אצל בקי ללמוד ויעבירנה ארבע אמות ברשות הרבים והיינו טעמא דשופר ודלולב. והיוצאין בשייר והמפרשין בספינה קורין מאחד עשר ואילך ואף ע"ג דמגילה לא קרינן בשבת היכא דאיקלע פורים בשבת דרשינן בהלכות פורים ולא גזרינן משום דרבה (שם ד.) דאמר ר' יהושע בן לוי פורים שחל להיות בשבת שואלין ודורשין בענינו של יום. ומיחייבינן למיכל ומשתי בפוריא ואודיי על ניסא דעבד לן קב"ה ואסיר ליה לאיניש למיתב ביה בתעניתא ולמספד בגויה אבל למיעבד ביה מלאכה שפיר דמי דכתיב על כן היהודים הפרזים וגו' (שם ה:) ותני רב יוסף שמחה

מלמד שאסור בהספד משתה מלמד שאסור בתענית יו"ט מלמד שאסור בעשיית מלאכה רבא בריה דרבה אמר הספד ותענית קבילו עלייהו מלאכה לא קבילו עלייהו דמעיקרא כתיב שמחה ומשתה ויו"ט ולבסוף כתיב ימי משתה ושמחה ואלו יו"ט לא כתיב וכיון דיו"ט לא קבילי עלייהו מלאכה לא קבילו עלייהו. (פסחים סח:) ועדיף יום פורים כיום שנתנה בו תורה. ומיחייבינן לאדכורי על הנסים בתפלה במודים ואם בא להזכיר בברכת המזון מזכיר בהודאה כתפלה ולא אמרינן הלל בפורים (מגילה יד.) מפני שקריאתה זו היא הלילא. וסעודת פורים דאכלה בליליא לא נפיק דאמרינן בהן לא יאכל וישתה עד הערב. באחד בניסן מתו בני אהרן בעשרה בניסן מתה מרים ונסתלקה הבאר. בעשרים וששה בו מת יהושע בן נון. בעשרה באייר מת עלי הכהן ושני בניו ונשבה ארון הברית. בעשרים ושמונה בו מת שמואל הנביא וספדו לו כל ישראל. בעשרים ושלשה בסיון בטלו הבכורים מעלות לירושלים בימי ירבעם בן נבט. בעשרים וחמשה בו נהרג רבן שמעון בן גמליאל ור' ישמעאל בן אלישע ור' חנינא סגן הכהנים. בעשרים ושבעה בו נשרף ר' חנניה בן תרדיון עם ספר תורה. בשבעה עשר בתמוז נשתברו הלוחות ובטל התמיד והובקעה העיר ושרף אפוסטמוס את התורה והעמיד צלם בהיכל. באחד באב מת אהרן הכהן. בתשעה באב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ וחרב הבית בראשונה ובשניה ונלכדה ביתר ונחרשה העיר. בשבעה עשר בו כבה נר מערבי בימי אחז. בשבעה באלול מתו מוציאי דבת הארץ במגפה. בשלשה בתשרי נהרג גדליה בן אחיקם הוא והיהודים אשר היו עמו במצפה. בעשרה בו מתו עשרה אנשים מישראל ורבי עקיבא בן יוסף נחבש בבית האסורים ומת. בשבעה בו נגזר על אבותינו שימותו בחרב ברעב ובדבר. (בעשרה בו) מפני מעשה העגל. בששה במרחשון עורו את עיני צדקיהו ושחטו בניו לעיניו. בשמונה בכסליו שרף יהויקים את המגילה אשר כתב ברוך מפי ירמיה. בשמונה בטבת נכתבה התורה יונית בימי תלמי המלך ובא חשך לעולם שלשה ימים. בתשעה בו לא כתבו רבותינו על מה הוא ובו ביום מת עזרא הכהן ונחמיה בן חכליה. בעשרה בו סמך מלך בבל על ירושלים להחריבה. בחמשה בשבט מתו הצדיקים שהיו בימי יהושע בן נון. ובשלשה בו נתקבצו כל ישראל אל שבט בנימין על פלגש בגבעה ועל צלם מיכה. בשבעה באדר מת משה רבינו. בתשעה בו גזרו תענית על שנחלקו ב"ש על ב"ה והיה קשה אותו היום כעשיית העגל אלו ימי התענית שקבלו ישראל מן התורה. ועוד גזרו רבותינו שיהו מתענין בב' ובה' מפני ג' דברים על חורבן הבית ועל התורה שנשרפה ועל חרפת השם לעתיד לבא הקב"ה הופכן לששון שנא' והפכתי אבלה לששון (תענית יא:) א"ר זעירא אמר רב הונא יחיד שקיבל עליו תענית אפילו אוכל

ושותה כל הלילה למחר מתפלל תפלת תענית לן בתעניתו למחר אין מתפלל תפלת תענית. ר' עקיבא איקלע לגנזק בעו מיניה מתענין לשעות או אין מתענין לשעות קנקנים של גוים אסורין או מותרין במה שימש משה בז' ימי המלואים לא הואי בידיה אתא שאיל בי מדרשא אמרו ליה הלכה מתענין לשעות וקנקנים של גוים לאחר שנים עשר חודש מותרין ושימש משה בז' ימי המלואין בחלוק לבן רב כהנא אמר בחלוק לבן שאין בו אימרא.

(תענית יב.) ת"ר עד מתי אוכל ושותה עד שיעלה עמוד השחר דברי רבי ר"א בר' שמעון אומר עד קריאת הגבר אמר רבא לא שנו אלא שלא גמר אבל גמר אינו אוכל איתיבי' אביי ישן ועמד הרי זה אוכל התם שלא סילק. איכא דאמרי אמר רבא לא שנו אלא שלא ישן אבל ישן אינו אוכל איתיבי' אביי ישן ועמד הרי זה אוכל התם במתנמנם היכי דמי מתנמנם אמר רב אשי נים ולא נים תיר ולא תיר דקארו ליה ועאני ואהדורי סברא לא ידע וכי מדכרו ליה מדכר. (שם ע"ב) אמר רב יהודה אמר רב לוה אדם תעניתו ופורע כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי פשיטא לא יהא אלא נדר נדר מי לא משלם ואזיל למחר או ליומא חדא. רב יהושע בריה דרב אידי איקלע לבי רב אשי אמרו ליה נטעום מר מידי אמר לה בתעניתא יתיבנא ולוזפה מר וליפרעה לא סבר לה מר להא דאמר רב יהודה אמר רב לוה אדם תעניתו ופורע אמר להו תענית חלום הוא דאמר רבה בר מחסיה אמר רב חמא בר גוריא אמר רב יפה תענית לחלום כאש לנעורת אמר רב חסדא ובו ביום אמר רב יוסף ואפילו בשבת. (ברכות יד.) בעא מיניה אשיאן תנא דבי רבי אמי מר' שרוי בתענית מהו שיטעום אכילה ושתיה קביל עליו והא לא קאכיל או דילמא הנאה קביל עילויה והא קא מיתהני א"ל טועם ואין בכך כלום. תנ"ה מטעמת אין צריכה ברכה והשרוי בתענית טועם ואין בכך כלום ועד כמה ר' אמי ור' אסי טעמי עד רביעתא.

(תענית יג:) אדבריה רב יהודה לרב יצחק בריה ודרש יחיד שקיבל עליו תענית מתפלל תפלת תענית והיכן אומרה בין גואל לרופא חולים מתקיף לה רבי יצחק וכי יחיד קובע ברכה לעצמו אלא א"ר יצחק בשומע תפלה:

פסק ואי אישתלי ולא אידכר א"ל ביהיו לרצון אמרי פי כי מסיים שים שלום ואומר תחנונא אומר עננו וחתים ביהיו לרצון אמרי פי. והיכא דיתיב בתעניתא בשבתא דליכא שומע תפלה הכין א"ל בתחנונא ושפיר דמי. (ברכות לב:) א"ר אלעזר גדולה תענית יותר מן הצדקה שזה בגופו וזה בממונו.

(תענית טז.) תנו רבנן אדם שיש בידו עבירה ומתודה ואין חוזר בו למה הוא דומה למי שתפוש שרץ בידו שאפילו טובל בכל מימות שבעולם לא עלתה לו טבילה זרקו מיד

עלתה לו טבילה שנא' ומודה ועוזב ירוחם ואומר נשא לבבנו אל כפים אל אל בשמים.
(שם ע"ב) היתה לי נחלתי כאריה ביער נתנה עלי בקולה על כן שנאתיה אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב ואמרי לה א"ר אחא א"ר אלעזר זה ש"צ היורד לפני התיבה שאינו הגון.
(שם כה:) ת"ר מעשה בר' אליעזר שירד לפני התיבה ואמר כ"ד רננות ולא נענה ירד אחריו ר' עקיבא ואמר אבינו מלכנו חטאנו לפניך א"מ אין לנו מלך אלא אתה אבינו מלכנו רחם עלינו ונענה כסבורין העם לומר שזה גדול מזה יצתה בת קול ואמרה לא שזה גדול מזה אלא זה מעביר על מדותיו וזה אין מעביר על מדותיו:
סליקו להו הלכות ט' באב ותעניות

סימן יט

מיחייבינן בית ישראל למיקרי מגילתא באורתא דתליסר נגהי ארבסר ואע"ג דקארי לה מאורתא מיחייב למיתנייה לצפרא (מגילה ד.) דאמר רבי יהושע בן לוי חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום שנאמר אלהי אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומיה לי. אמר רבי יהושע בן לוי נשים חייבות במשמע מגילה שאף הן היו באותו הנס: (מגילה כא:) ומיחייבינן לברוכי ברישא והדר מקרא מאי מברך ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על מקרא מגילה ואשר עשה נסים ושהחיינו מנ"ח סימן. ובתרה הרב את ריבנו וכו'. והיכא דקארי לה מסופה לרישא לא נפיק ידי חובה דתנן (שם יז.) הקורא את המגילה למפרע לא יצא. ומיתבעי ליה למיקרא כולה (שם יט.) דאמר רבי חלבו אמר רב חמא בר גוריא אמר רב הלכה כדברי האומר כולה:

פסק והיכא דאיכא מגילה הכתובה בין הכתובים לא מיבעי' למיקרי בה והני מילי בציבורא אבל יחיד נפיק ביה ידי חובה דאמר רבי אבא בריה דרבי חייא בר אבא אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן הקורא במגילה הכתובה בין הכתובים לא יצא והני מילי בציבורא. ואי כתיבא (במצחף) [במצה חיפה] לא נפיק דכתיב ונכתב בספר ומצחף לאו ספר הוא. והיכא דשמע לה מחרש שוטה וקטן לא נפיק דתנן (שם יט:) הכל כשרין לקרות את המגילה חוץ מחרש שוטה וקטן ורבי יהודה מכשיר בקטן ולית הילכתא כוותיה דכיון דלאו בני חיובא נינהו לא מפקין אחרים ידי חובתן דתנן (ר"ה כט.) זה הכלל כל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתן. ולא שנא קארי לה חד גברא ולא שנא קארו לה כמה גברי בהדי הדדי כמאן דעבדין פרשתא שפיר דמי דתנן (מגילה כא.) הקורא את המגילה עומד יושב יצא קראה אחד קראוה שנים יצאו. ומאן

דקארי לה מיבעי' ליה לכווני דעתיה ואי לא לא נפקין. ומאן דעייל לכנישתא ואשכח ציבורא דקרו לה חצייה לא לימא אשמע מהכא לסופה והדר אשמע הא דלא שמעית אלא ליקרייה מרישא לסופה דתנו רבנן (שם יח:) הנכנס לבית הכנסת ומצא ציבור שקראו חצייה לא יאמר אגמור חצייה עם הציבור ואחזור ואקרא את חצייה הראשון אלא קוראה מתחלתה ועד סופה. קראה סירוגין יצא סירוסין לא יצא רבי מונא אומר משום רבי יהודה אף בסירוגין אם שהה כדי לגמור את כולה חוזר לראש וליתא לדרבי מונא אלא אף על פי ששהה כדי לגמור את כולה אינו חוזר אלא למקום שפסק. (חגיגה ב:) תנו רבנן מדבר ואינו שומע זה הוא חרש שומע ואינו מדבר זה הוא אלם וזה וזה הרי הן כפקחין לכל דבריהם. (תרומות פ"א) וחרש שדברו בו חכמים בכל מקום לא שומע ולא מדבר. (תוספתא פ"ב) הכל חייבין בקריאת מגילה כהנים לוים וישראלים גרים ועבדים משוחררים חללין ממזרין נתינין סריס אדם סריס חמה פצוע דכא כרות שפכה כולם חייבין ומוציאין את הרבים ידי חובתן אנדרוגינוס מוציא את מינו ואינו מוציא את שאינו מינו טומטום אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו מי שחציו עבד וחציו בן חורין אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו נשים ועבדים וקטנים פטורין מקריאת מגילה אלא שחייבין במשמע למה שהכל היו בספק להשמיד להרוג ולאבד והואיל והכל היו בספיקא הכל חייבין במשמע (ירושלמי פ"ב הובא בתוס' ערכין ג.) רבי יהושע בן לוי מכניס את כל אנשי ביתו וקורא לפניהם מגילת אסתר. רבי יונה אבוה דרבי מונא היה מתכוין לקרות אותה לפני הנשים שבביתו שהכל היו בספק והכל חייבין במשמע. אחד הנשים ואחד העבדים ואחד הקטנים. (מגילה כ:) כל היום כשר לקרות את המגילה ולקרות את ההלל ולתקיעת שופר ולנטילת לולב ולתפלת המוספין ולמוספין זה הכלל דבר שמצותו ביום כשר כל היום ושמצותו בלילה כשר כל הלילה. והיכא דלא קרייה מפניא קארי לה כולי ליליא והוא דלא עלה עמוד השחר. וביממא נמי היכא דלא קרייה מצפרא קארי לה כולי יומא ושפיר דמי:

פסק וכי קארי מתבעי למיקרי במגילה דכתיבה כהלכתה ומסרגלא וכתיבא בדיותא ולא בדכתיבא בדיפתרא או על מחקא או דכתיבא בסמאני בסומקא או ביורקא או בדהבא עד שתהא כתובה אשורית על הספר ובדיו דתנן (שם יז.) היתה כתובה בסם בסיקרא בקומוס ובקנקנתום על הדיפתרא ועל הנייר לא יצא עד שתהא כתובה על הספר ובדיו. והיכא נמי דכתיבא קרא וקארי בתרגומא אי נמי דכתיבא תרגומא וקארי לה בקרא לא נפיק דהיינו על פה ותנן קראה על פה לא יצא. והיכא דחייטא בכיתנא פסולה (שם יט.) דאמר רבי חלבו אמר רב חמא בר גוריא אמר רב מגלה נקראת ספר ונקראת אגרת נקראת

ספר שאם תפרה בחוטי פשתן פסולה ונקראת אגרת שאם הטיל בה שלשה חוטי גידי כשרה אמר רב נחמן בר יצחק ובלבד שיהיו משולשין. (שם ע"ב) שיור התפר הלכה למשה מסיני: ועדיף משמע מקרא מגילה בזמנה מלמיגרס באורייתא (שם ג.) דאמר רב יהודה אמר שמואל כהנים בעבודתן ולוים בדוכנן וישראל במעמדן כולן מבטלין עבודתן ובאין לשמוע מקרא מגילה וכאן סמכו של בית ר' שמבטלין תלמוד תורה ובאין לשמוע מקרא מגילה. (שם ה.) אמר רב מגילה בזמנה ביחיד שלא בזמנה בעשרה ורב אסי אמר בין בזמנה ובין שלא בזמנה בעשרה הוה עובדא וחש לה רב להא דרב אסי. ואת ויזתא עשרת (שם טז:) אמר רבי אבא דמן יפו עשרת בני המן ועשרת כולן בנשימה אחת מאי טעמא כולהון בהדי הדדי נפק נשמתייהו. ואי איכא כרכא דמוקף חומה מימות יהושע בן נון ואית ליה רוסתקי הדר הודרניה כל רוסתקי דמרחקין מן ההוא כרכא עד מילא כבני כרכא דמו וקארו בחמיסר אבל ודאי מרחקין טפי מן מילא קארו בארבסר (שם ב:) דאמר רבי יהושע בן לוי כרך וכל הסמוך לו וכל הנראה עמו נידון ככרך וכמה סמוך לו מיל. ושושן הבירה אע"ג דאינה מוקפת חומה מימות יהושע בן נון קארו בחמיסר דכתיב והיהודים אשר בשושן נקהלו וגו' מאי טעמא הואיל ונעשה בה הנס. והיכא דמיקלע יומא דחמיסר בשבתא קארו בארבסר אבל בשבת לא קרינן מגילה דאמר רבה (שם ד:) מפני מה אין קורין מגילה בשבת שהכל חייבין במקרא מגילה ואין הכל בקיאין במקרא מגילה גזירה שמא יטלנה בידו וילך אצל בקי ללמוד ויעבירנה ארבע אמות ברשות הרבים והיינו טעמא דשופר ודלולב. והיוצאין בשיירא והמפרשין בספינה קורין מאחד עשר ואילך. ואף ע"ג דמגילה לא קרינן בשבת היכא דאיקלע פורים בשבתא דרשינן בהלכות פורים ולא גזרינן משום דרבה (שם ד.) דאמר ר' יהושע בן לוי פורים שחל להיות בשבת שואלין ודורשין בענינו של יום. ומיחייבינן למיכל ומשתי בפוריא ואודויי על ניסא דעבד לן קב"ה ואסיר ליה לאיניש למיתב ביה בתעניתא ולמספד בגויה אבל למיעבד ביה מלאכה שפיר דמי דכתיב על כן היהודים הפרזים וגו' (שם ה:) ותני רב יוסף שמחה מלמד שאסור בהספד משתה מלמד שאסור בתענית יו"ט מלמד שאסור בעשיית מלאכה רבא בריה דרבה אמר הספד ותענית קבילו עלייהו מלאכה לא קבילו עלייהו דמעיקרא כתיב שמחה ומשתה ויו"ט ולבסוף כתיב ימי משתה ושמחה ואלו יו"ט לא כתיב וכיון דיו"ט לא קבילו עלייהו מלאכה לא קבילו עלייהו. (פסחים סח:) ועדיף יום פורים כיום שנתנה בו תורה. ומיחייבינן לאדכורי על הנסים בתפלה במודים ואם בא להזכיר בברכת המזון מזכיר בהודאה כתפלה. ולא אמרינן הלל בפורים (מגילה יד.) מפני שקריאתה זו היא הלילא. וסעודת פורים דאכלה בלילה לא נפיק דאמרינן (שם ז:)

סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא מאי טעמא ימי משתה ושמחה כתיב וכן הלכה ודוכתא דלא נהיגי למיעבד מלאכה בפורים לא נעביד יחיד מלאכה אלא נבטיל בהדייהו (שם ה:) דרב חזייה להההוא גברא דשדי כיתנא בפוריא ולטייה ולא צמח כיתניה ואמרינן מכדי מלאכה לא קבילו עלייהו אמאי לטייה ההוא דברים המותרים ואחריה נהגו בהן איסור הוה ומנלן דמנהגא מילתא היא (פסחים נ:) אמר רב שמן בר אבא אמר רבי יוחנן אמר קרא שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך:
סליקו להו הלכות מגילה

סימן כ

(חגיגה יח:) תנו רבנן את חג המצות תשמר וגו' שבעת ימים תחג וגומר לימד על חולו של מועד שאסור בעשיית מלאכה דברי רבי יאשיה רבי יונתן אומר קל וחומר ומה ראשון ושביעי שאין קדושה לפניהם ולאחריהם אסורין בעשיית מלאכה חולו של מועד שיש קדושה לפניהם ולאחריהם אינו דין שיהו אסורין בעשיית מלאכה ששת ימי בראשית יוכיחו שיש קדושה לפניהם ולאחריהם ומותרין בעשיית מלאכה מה לששת ימי בראשית שכן אין בהם קרבן מוסף תאמר בחולו של מועד שיש בהן קרבן מוסף ראש חודש יוכיח שכן יש בו קרבן מוסף ומותר בעשיית מלאכה מה לראש חודש שכן אין קרוי מקרא קודש תאמר בחולו של מועד שכן קרוי מקרא קודש הואיל וקרואין מקרא קודש דין שיהו אסורין בעשיית מלאכה: תנו רבנן וכל מלאכה לא תעשו לימד על חולו של מועד שאסור בעשיית מלאכה דברי רבי יוסי הגלילי רבי עקיבא אומר אינו צריך הרי הוא אומר אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קודש במה הכתוב מדבר אי בראשון הרי כבר נאמר אי בשביעי הרי כבר נאמר הא אין הכתוב מדבר אלא בחולו של מועד שאסור בעשיית מלאכה. תניא אידך ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת מה שביעי עצור אף ששי עצור אי מה שביעי עצור בכל מלאכה אף ששי עצור בכל מלאכה ת"ל השביעי שביעי עצור ואין ששי עצור הא לא מסרן הכתוב אלא לחכמים לומר לך איזה יום אסור ואיזה יום מותר איזו מלאכה אסורה ואיזו מלאכה מותרת: (מגילה כב:) זה הכלל כל שיש בו ביטול מלאכה לעם ואין בו קרבן מוסף כגון תענית ציבור ותשעה באב קורין שלשה ושאין בו ביטול מלאכה לעם כגון ראשי חדשים וחולו של מועד ויש בהן קרבן מוסף קורין ארבעה נקוט האי כללא בידך ראש חודש ומועד דאיכא קרבן מוסף ארבעה יום טוב דאסור בעשיית מלאכה חמשה יום הכפורים דענוש כרת ששה שבת דאיסור סקילה שבעה ומהכא משמע דשרי למיעבד מלאכה בחולו של

מועד מאי דשרו רבנן ובחולו של מועד לא שרו רבנן מלאכה אלא היכא דאיכא פסידא אי נמי אין לו מה יאכל אי נמי פרקמטיא האבד אי נמי כל דצורך מועד ואין לו מה יאכל לאו עני דוקא אלא אפילו עשיר ובעי למיחצד חיטי מארעיה אי נמי מיעבד מידי דלא סגי ליה מניה בחולו של מועד שפיר דמי ותפילין ומזוזות שרי למיכתב ואפרוקי כדי פרנסתו והוא דאין לו מה יאכל. (מו"ק ב.) משקין בית השלחין במועד ובשביעית בין ממעין שיוצא בתחלה ובין ממעין שאין יוצא בתחלה מאי משמע דהאי בית השלחין לישנא דצחותא הוא דכתיב ואתה עיף ויגע ומתרגמינן ואת משלהי: (שם ד.) תנו רבנן הפסיקות והבריכות שנתמלאו מים מערב יום טוב אסור להשקות מהם בחולו של מועד ואם היתה אמת המים עוברת ביניהם מותר אמר רב פפא והוא שרובה של אותה שדה שותה מאותה אמת המים רב אשי אמר אע"פ שאין רובה של אותה שדה שותה מאותה אמת המים מאי טעמא כיון דקא משכה ואתיא מימר אמרי אי לא שתיא לחד יומא תשתה לתרי תלתא יומי. תנו רבנן מדלין לירקות כדי לאוכלן ואם בשביל ליפותן אסור. רבינא ורבה תוספאה הוו קאזלי באורחא חזייה להההוא גברא דהוה קא דלי דוולא א"ל רבה תוספאה לרבינא ליתי מר נשמתיה א"ל והתניא מדלין לירקות כדי לאוכלן א"ל מי סברת מדלין מידלא ממש מאי מדלין שלופי כדתנן המדל בגפנים כשם שמדל בשלו כך מדל בשל עמים דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר בשלו הוא רשאי ואינו רשאי בשל עניים והתניא מדלין מים לירקות כדי לאוכלן אי תניא תניא: (מו"ק ה.) תנו רבנן יוצאין לקוץ את הדרכים ולתקן את הרחובות ולתקן את האיסרטאות ולמוד את המקואות וכל מקוה שאין בו ארבעים סאה מרגילין לתוכה ארבעים סאה ומנין שאם לא יצאו ועשו כל אלו שכל דמים שנשתפכו שם מעלה עליהם הכתוב כאילו הם שפכום ת"ל והיה עליך דמים והא בהדיא קתני לה מתקנין את הדרכים ואת הרחובות ועושין כל צרכי רבים אלא כל צרכי רבים לאתויי מאי לאו לאתויי חפירה ש"מ. (שם ח:) אין חופרין כובין וקברות במועד אבל מחנכין את הכובין מאי כובין ומאי קברות אמר רב יהודה כובין בחפירה קברות בבנין. אבל מחנכין את הכובין כיצד מחנכין אמר רב יהודה שאם היה ארוך מקצרו במתניתא תנא מאריך בו ומרחיב בו: וארון עם המת בחצר תנינא להא דתנו רבנן עושין כל צרכי המת גוזזין לו שערו ומכבסין לו כסותו ועושין לו ארון מנסרים המנוסרים מערב יום טוב רבן שמעון בן גמליאל אומר אף מביא עצים ומנסרן בצינעה בתוך ביתו. אין נושאין נשים במועד לא בתולות ולא אלמנות ולא מייבמין מפני ששמחה היא לו אבל מחזיר הוא את גרושתו ועושה אשה תכשיטיה במועד. (שם יח:) ותנא דבי שמואל אין נושאין נשים במועד ומארסין אבל לא מנסין ואין עושין סעודת אירוסין ולא

מייבמין מפני ששמחה היא לו (שם ח:) אבל מחזיר הוא גרושתו מפני שאינה שמחה לו ואין תחלה הוא לו. אמר רב דניאל בר רב קטינא אמר רב מנין שאין נושאין נשים במועד שנאמר ושמחת בחגך בחג ולא בחג אשתך רבי יצחק נפחא אמר מפני ביטול פריה ורביה. וכי קאמרינן אסור לישא אשה בחולו של מועד לא שנא חג המצות ולא שנא חג הסוכות מאי טעמא הוקשו כל המועדות כולן זה לזה דכתיב אלה מועדי ה'. (שם י.) ההדיוט תופר כדרכו היכי דמי הדיוט אמרי דבי רבי ינאי כל שאין יכול להוציא מחט בבת אחת רבי יוסי ברבי חנינא אמר כל שאין יכול לכוין אימרא בחפת חלוקו. והאומן מכליב מאי מכליב רבי יוחנן אמר מפסיע רבה בר שמואל אמר כלבתא. מעמידין תנור וריחים וכירים במועד רבי יהודה אומר אין מכבשין את הריחים בתחלה מאי מכבשין רב יהודה אמר מינקר ריחיא רב יחיאל אמר בת עינא. דרש רב חמא נוקרין ריחים בחולו של מועד ומשום רבינו אמרו סוס שרוכב עליו מותר ליטול צפרניו בחולו של מועד אבל דחמרא דריחיא לא. (שם ע"ב) רב יהודה שרא למיבנא ריחיא ולמשקל טופריה דחמרא דריחיא ולמיבני אמת ריחיא ולמבני אוריא. רבא שרא לסרוקי סוסיא ולמיבנא אקרופיטא ולמיבנא אצטבא. רבא שרא למשקל דמא לבהמה בחולו של מועד א"ל אביי תניא דמסייע לך מקיזין דם לבהמה ואין מונעין רפואה מן הבהמה בחולו של מועד רבא שרא לכסכוסי קירמי מאי טעמא מעשה הדיוט הוא. אמר רב יצחק בר אמי אמר רב חסדא קטורי בידי אסור מאי טעמא מעשה אומן הוא. ואמר רבא האי מאן דמתקין ארעא אדעתא דבי דרי שרי אדעתא דארעא אסיר היכי דמי מוליא במוליא ונצא בנצא אדעתא דבי דרי שקל מוליא שדא בנצא אדעתא דארעא. ואמר רבא האי מאן דפתח מיא בארעיה אדעתא דכוורי שרי אדעתא דארעא אסיר היכי דמי פתח תרי פיתחי חד מעילאי וחד מתתאי אדעתא דכוורי פתח חד בבא אדעתא דארעא. ואמר רבא האי מאן דפשח דיקלא אדעתא דחיותא שרי אדעתא דדיקלא אסיר היכי דמי שקל כוליה מחד גיסא אדעתא דחיותא מהאי גיסא ומהאי גיסא אדעתא דדיקלא. ואמר רבא האי מאן דזכי זוכיא אדעתא דציבי שרי אדעתא דארעא אסיר היכי דמי שקל רברבי ושבק זוטרי אדעתא דציבי רברבי וזוטרי אדעתא דארעא. ואמר רבא הני תוחלני מגזרינהו שרי מייצינהו אסיר רב פפא אמר כיון דמתלעי כפרקמטיא האבד דמי ושפיר דמי. ואמר רבא פרקמטיא כל שהוא אסור א"ר יוסי בר אבין ובדבר האבד מותר. רבי אבינא הו"ל ההוא עיסקא דהוה מזדבן בשיתא אלפי שהייה לבתר חולא דמועדא זבנה בתריסר אלפי. רבינא הוה מסיק זוזי בבני אקרא דשנואתא אתא לקמיה דרב אשי א"ל מהו למיזל האידנא עלייהו א"ל כיון דהאידנא הוא דמשכחת וביומי אחריני לא משכחת להו כפרקמטיא האבד דמי ושרי.

(מו"ק יא.) תניא נמי הכי גבי ע"ז כי האי גוונא הולכין ליריד של גוים ולוקחין מהם בהמה עבדים ושפחות בתים שדות וכרמים וכותב ומעלה בערכיים שלהם מפני שהוא כמציל מידם. רב שרא ליה לרב חייא בר אשי למיגדל אוהרי בחולא דמועדא מאי טעמא מעשה הדיוט הוא אבל אזלי אסור מאי טעמא מעשה אומן הוא. רב יהודה שרא ליה לאמי תנוראה למגדל תנורא בחולא דמועדא ולרבא בר עישבא למגדל מהולתא איני והא תני רבה בר שמואל ושוין שאין גודלין תנור לכתחלה לא קשיא כאן בימות החמה כאן בימות הגשמים ועושין מעקה לגג ולמרפסת מעשה הדיוט אבל לא מעשה אומן. ושפין את הסדקין ומעגילים אותן במעגילה ביד ורגל אבל לא במחלצים. השתא במעגילה שרי ביד ורגל מיבעיא הכי קאמר שפין את הסדקין ומעגילין אותם כעין מעגילה ביד וברגל אבל לא במחלצים. הציר והצנור והקורה והמנעול והמפתח שנשתברו מתקנן במועד ובלבד שלא יכוין מלאכתן במועד אמר רבינא כמאן מדלינן האידנא קבוראתא דדשא בחולא דמועדא כר' יוסי וכבשין שהוא יכול לאכול מהן במועד כובשן. בדיתא לבאי כווריי אזול כולי עלמא צוד כווריי שרא להו רבא למימלח מינייהו א"ל אביי והתניא כבשין שהוא צריך לאכול מהן במועד כובשן אמר לו כיון דמעיקרא אדעתא דאכילה איתנהו כפרקמטיא האבד דמי ושרי ואיכא דאמרי שרא להו למיצד ואיתויי ומימלח א"ל אביי והתנן כבשים שיכול לאכול מהן במועד כובשן הני נמי מתאכלין ואגב איצטא כי הא דשמואל עבדין ליה שיתין איצטי ואכיל (שם יב.) ת"ר מקבלין קיבולת במועד לעשותה אחר המועד ובמועד אסור כללו של דבר כל שהוא עושה אומר לגוי ועושה וכל דבר שאינו עושה אינו אומר לגוי ועושה: תניא אידך מקבלין קבולת במועד לעשותה אחר המועד ובלבד שלא ישקול ושלא ימדוד ושלא ימנה כדרך שהוא עושה בחול. ת"ר אין מרביעין בהמה בחולו של מועד ר' יהודה אומר חמורה שתבעה מרביעין עליה בשביל שלא תצטנן ושאר כל הבקרות מכניסין אותן לבקרות: בעו מניה מרב נחמן בר יצחק מהו למשע חביתא בחולו של מועד אמר להו סיני אמר הלכה כר' יוסי אימר דא"ר יוסי בחמרא בשיכרא מי אמר חמרא טעמא מאי משום דנפיש פסידיה שיכרא נמי אית ביה פסידא דאמר אביי אמרה לי אם בר שית סאוי ושיע כבר תמני ולא שיע ר' יוסי מאי היא דתנן מי שהיה יינו בתוך הבור ואירעו אבל או אונס זולף וגומר וגף כדרכו דברי ר' יוסי ר' יהודה אומר עושה לו לימודין בשביל שלא יחמיץ וכדרך שחלקו באבל ובאונס כך חלקו במועד והלכה כר' יוסי בזו ובזו. אמר רב חמא בר גוריא אמר רב הלכות מועד כהלכות כותים למאי הלכתא א"ר דניאל בר רב קטינא אמר רב לומר שעקורות הן ואין למדות זו

מזו דאמר שמואל זופתן כוזתא ואין זופתין חבית רב דימי מנהרדעא אמר זופתין חבית ואין זופתין כוזתא מר חייש לטרחא ומר חייש לפסידא.
(שם יב:) ת"ר טוחנין קמח המועד לצורך המועד ושלא לצורך המועד אסור ואם טחן והותיר הרי זה מותר. קוצצין עצים במועד לצורך המועד ושלא לצורך המועד אסור ואם קצץ והותיר הרי זה מותר. מטילין שכר במועד לצורך המועד ושלא לצורך המועד אסור ובלבד שלא יערים ורמינהו מטילין שכר במועד לצורך המועד ושלא לצורך המועד אסור אחד שכר תמרים ואחד שכר שעורים ואעפ"י שיש לו מן הישן מערים ושותה מן החדש תנאי היא דתניא אין מערימין בכך משום רבי יוסי ברבי יהודה אמרו מערימין. רב יהודה שרא למיעקר כיתנא ולמקטל כשותא ולמיעקר שומשמי א"ל אביי לרב יוסף בשלמא כיתנא חזי לחפיפא כשותא חזיא לשיכרא שומשמי למאי חזיין א"ל חזיין לנוי דאית בהו. רבי ינאי הוה ליה ההוא פרדיסא כי מטא בחולא דמועדא קטפיה לשנה שהו כולי עלמא לפרדיסייהו לחולא דמועדא אפקריה ר' ינאי לפרדיסיה ההיא שתא. מכניס אדם פירותיו מפני הגנבים ושולה פשתנו מן המשרה בשביל שלא יאבד תנא ובלבד שיכניסה בצנעא לתוך ביתו. רב יוסף הוה ליה הנהו גשורי עיילינון ביממא א"ל אביי והתטא ובלבד שיכניסה בצינעא לתוך ביתו א"ל צינעא דהני יממא הוא כיון דבליליא בעו גברי יתירי ובעו מדבורי דנורא אוושא מילתא ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד וכולן שכוונו מלאכתן במועד יאבדו בעא מיניה ר' ירמיה מרבי זריקא כוון מלאכתו למועד ומת מהו שיקנסו בנו אחריו (שם יג.) א"ל תניתוה שדה שנתקוצה בשביעית תזרע למוצאי שביעית נטייבה או נדיירה לא תזרע למוצאי שביעית א"ר יוסי ברבי חנינא נקטינן הטיבה ומת בנו זורעה אלמא לדידיה קנסוה רבנן לבריה לא קנסוה רבנן. ואין לוקחין בתים ואבנים ועבדים ובהמה אלא לצורך המועד או לצורך המוכר שאין לו מה יאכל ואין מפנין מבית לבית אבל מפנה הוא לחצירו והא אמרת רישא אין מפנין אמר אביי סיפא אתאן לבית שבחצר. ואין מביאין כלים מבית האומן ואם חשש להן מפנן לחצר אחרת. (שם ע"ב) מוכרי פירות כסות וכלים מוכרין בצנעא לצורך המועד הציידין והרשתות והגרוסות עושין בצינעא לצורך המועד ר' יוסי אומר הן החמירו על עצמן. איבעיא להו הן החמירו על עצמן דלא עבדי כלל או דילמא דעבדי בצנעא ת"ש דתניא מוכרי פירות כסות וכלים מוכרין בצינעא לצורך המועד רבי יוסי אומר [תגרי טבריא ואסיר למינהג אבילות בשבת והכי אמור רבנן דלא ליכסי רישיה בשבת ואי אית ליה לבושא אחרינא לישנייה ללבושיה ואי לית ליה לבושא אחרינא להדריה לקירעיה לאחוריה וליתרצייה לפורייה ולמכאכיה משום דבהני שבעה יומי מיבעי ליה למיפכיה

לפורייה ולמכאכיה ולא ליתרציה והני מילי דפרהסיא נינהו חובה אבל נעילת הסנדל ותשמיש המטה ורחיצת ידים ורגלים בחמין כיון דמילי דצינעה נינהו לא ליעבדינהו ולינהג בהו מנהג אבילות. והלכתא (שם יט.) שבת עולה ואינה מפסקת מאי טעמא עונג כתיב בה רגלים מפסיקין ואין עולין מאי טעמא שמחה כתיב בהו. היכי דמי אין עולין כגון שקברו ברגל אבל קברו לפני הרגל אפי' יום אחד ואפילו שעה אחת בטלה ממנו גזירת שבעה ורגל גופיה שבעה דהוו להו ארבעה עשר. והא דקאמרת קברו ברגל אינו עולה (מו"ק יט:) הני מילי לענין שבעה אבל לענין שלשים עולה ואם קברו שמונה ימים קודם לרגל בטלה ממנו גזירת שלשים נמי ומותר לגלח ושולל בגדו ומכבס כסותו.

(שבח קה:) תנו רבנן הקורע בחמתו ועל מתו על אביו ועל אמו בשבת אף עפ"י שחילל את השבת יצא ידי קריעה. (מו"ק כד:) והיכא דמית ליה מת קודם חג הסכות יומא חד או תרי יומי או תלתא יומי בטלה ממנו גזירת שבעה ורגל גופיה שבעה הרי ארבעה עשר יום ויום שמיני ויום תשיעי דהוא רגל בפני עצמו הוא כרגל שלם שבעה ימים הרי אחד ועשרים יום נקיט ליה לבתר מועד תשעה יומי למישלם שלשים יום מדאמר שמואל הלכה כדברי המקיל באבל. והיכא דמית ליה קודם ראש השנה יום אחד עולה למנין שבעה וראש השנה שבעה הרי ארבעה עשר ושבעה ימים שבין ראש השנה ליוה"כ הרי אחד ועשרים יום ויום הכפורים חשיב להו שבעה יומי דהוא רגל הרי שמונה ועשרים יום נקיט ליה לבתר יוה"כ תרין יומי למישלם תלתין יומין ומגלח ערב סכות וכן הלכה. והיכא דמית ליה מת מקמי עצרת ומקמי ר"ה ומקמי יום הכפורים יום אחד עולין למנין ארבעה עשר ההוא יומא דמקמי ועצרת גופיה דקיימא לן הלכה כרבן גמליאל דתנן רבן גמליאל אומר ראש השנה ויוה"כ כרגלים מאי טעמא הוקשו כל המועדים כולן זה לזה ולא מיבעיא עצרת. (שם כד.) ואמר גידול בר מנשי' הלכה כרבן גמליאל. (שם ע"ב) דרש רב ענני בר ששון אפתחא דבי נשיאה יום אחד לפני עצרת ועצרת הרי כאן ארבעה עשר יום שמע רבי אמי ואיקפד אמר אטו דידיה היא דרבי אלעזר א"ר אושעיא היא. דרש רבי יצחק נפחא אפתחא דבי נשיאה יום אחד לפני עצרת ועצרת הרי כאן ארבעה עשר יום. אדבריה רב חסדא לרבנא עוקבא ודרש יום אחד לפני החג וחג ויום שמיני שלו הרי כאן עשרים ואחד יום ויום אחד לפני ראש השנה הרי כאן ארבעה עשר יום.

(שם כ.) תנו רבנן מועד עצמו עולה לו למנין שלשים ואינו עולה למנין שבעה אלמא הלכה כדברי המקיל באבל ובעי למנקט בתר רגל שבעת ימי אבל ומני שלשים מיומא דשכיב ולקמיה. ואע"ג דליכא אבילות במועד אבל דברים שבצנעא נוהג כגון תשמיש המטה. והכין אמרו משום גאון דהיכא דשכיב ליה שכבא ביו"ט ראשון או בשני או

בחולא דמועדא או ביו"ט ראשון של שני ימים טובים האחרונים לא נהיג אבילות עד דנפיק יומי טבי כולהו אבל יומא בתרא דמדרבנן הוא מסלק סליק ליה למנין שבעה ואבילות לא נהיג כלל אבל שכיב ליה שכבא ביום טוב שני של יו"ט האחרון כיון דעיקר מראר יום ראשון הוא נהיג ביה אבילות וסליק למנין שבעה דהכין אסמיכו רבנן (ברכות טז:) דעיקר אבילות מדאורייתא יום ראשון הוא דכתיב ואכלתי חטאת היום היום אסור למחר מותר וכתיב ואחריתה כיום מר וכיון דיום ראשון דאורייתא ויום אחרון ספיקא דרבנן אתי ודאי דיחיד חייל על עשה ספיקא דרבים.

(מו"ק כ.) תנו רבנן שמועה קרובה נוהגת שבעה ושלשים שמועה רחוקה אינה נוהגת אלא יום אחד ואיזו היא קרובה ואיזו היא רחוקה קרובה בתוך שלשים רחוקה לאחר שלשים דברי ר' עקיבא וחכ"א אחת שמועה קרובה ואחת שמועה רחוקה נוהגת שבעה ושלשים ואמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן כל מקום שאתה מוצא יחיד מקיל ורבים מחמירין הלכה כדברי המרובין חוץ מזו שאע"פ שרבי עקיבא מקיל וחכמים מחמירין הלכה כרבי עקיבא ואפילו שמועת אביו ואמו דאמר שמואל הלכה כדברי המקיל באבל ואידי ואידי מיחייב בקריעה (מו"ק כא.) וכל קריעה מעומד. (שם כ.) והיכא דשכיב קודם הרגל ואיתפח חדא שעתא או נסתם הגולל חדא שעתא קמי רגל חלה אבילות עליה ובטלה ממנו גזירת שבעה אבל ודאי לא אסתתם גולל אלא במיעליה נקיט לבתר רגל שבעה וכן היכא דמית ליה ברגל נקיט שבעה אחר הרגל:

פסק והיכא דמית במעלי יומא ודחילו דילמא לא מספקי למיקבריה מן קמי יום טוב ושקלוה גוים ואמטיוה למיקבריה כד נפיק מן מתא ואיכסי ליה מקרובים חדא שעתא מקמי דליעול רגל חלה לה אבילות עלייהו ובטלה ממנו גזירת שבעה. (סנהדרין כו:) ובר ישראל דקבר מת ביום טוב ראשון מלקינן ליה ומותר ללות עם המת ביו"ט ראשון בתוך התחום. ועבדים דישראל אסיר להון למיקבר מיתא ביו"ט ראשון דאמר רבה (ביצה ו.) מת ביו"ט ראשון מתעסקין בו עממין ביו"ט שני מתעסקין בו ישראל ואפילו בשני ימים טובים של ראש השנה מה שאין כן בביצה ומאי עממין גוים אבל עבדים לענין מלאכה דשבת ויו"ט איתקוש למרייהו דכתיב לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך עבדך ואמתך כל מלאכה דאסיר ליה למריה למעבד אסירא ליה לדיליה למיעבד ואי קברי מחינן להו. (שבת קה:) אמר רבי שמעון בן פזי א"ר יהושע בן לוי משום בר קפרא כל המוריד דמעות על אדם כשר הקב"ה סופרן ומניחן בבית גנזיו שנאמר נודי ספרת אתה שימה דמעתי בנאדך הלא בספרתך. (מו"ק יט:) תנא הקובר את מתו שמונה ימים קודם הרגל בטלה ממנו גזירת שלשים ומגלח ערב הרגל ואם לא גלח ערב הרגל אסור

לגלח אחר הרגל אבא שאול אומר מותר לגלח אחר הרגל שכשם שמצות שלשה מבטלת גזירת שבעה כך מצות שבעה מבטלת גזירת שלשים. שבעה שמונה תנן קסבר אבא שאול שמקצת היום ככולו ויום השביעי עולה לכאן ולכאן (כגון שחל שמיני שלו להיות בשבת ערב הרגל מותר לגלח ע"ש). פירוש הוא יום שביעי למישלם שבעת ימי אבילות והוא למשלם שלשים כמה דאמרי' עולה לכאן ולכאן אמר רב חסדא אמר רבה בר רב שילא הלכה כאבא שאול ומודים חכמים לאבא שאול כשחל שמיני שלו להיות בשבת ערב הרגל שמותר לגלח ערב שבת. כמאן אזלא הא דאמר רב עמרם אמר רב אבל כיון שעמדו מנחמין מאצלו מותר ברחיצה כמאן כאבא שאול הן החמירו על עצמן שלא יהיו מוכרין כל עיקר צדי חיה עופות ודגים צדין בצנעא לצורך המועד רי"א] ציידי עכו הן החמירו על עצמן שלא יהו צדין כל עיקר. ואשושי חילקא טרגים וטיסני רוששין בצנעא לצורך המועד רבי יוסי אומר רשושי ציפורי הן החמירו על עצמן שאין רוששין כל עיקר. אמר אביי חלקא חדא לתרתי טרגים חדא לתלת טסני חדא לארבעי. רב יהודה שרא להו להנך קרופיאתא למיזל וזבוני בשוקא כאורחייהו. איתיביה רב כהנא לרב יהודה חנות הפתוחה לסטיו פותח ונועל כדרכו והפתוחה לרשות הרבים פותח אחת ונועל אחת וערב יום טוב האחרון של חג פותח ומוציא פירות ומעטר בשוק מפני כבוד יום טוב האחרון מפני כבוד יום טוב האחרון אין שלא מפני כבוד יום טוב האגרון לא. לא קשיא הא בפירי הא בתבלין (מו"ק יב.) אמר שמואל מקבלין קיבולת בתוך התחום אסור חוץ לתחום מותר אמר רב פפא ואפילו חוץ לתחום נמי לא אמרן אלא דליכא מתא דסמיכא להתם אבל איכא מתא דסמיכא להתם לא רב משרשיא אמר וכי ליכא מתא דסמיכא להתם נמי לא אמרן אלא בשבתות ובימים טובים דלא שכיח איניש דעייל להתם אבל בחולו של מועד דשכיח איניש דאזיל מדוכתא לדוכתא אסור. מר זוטרא בריה דרב נחמן בנו ליה אפדנא בחולא דמועדא מקבלי קבולת איקלעו רבה ורב ספרא ורב הונא בר חיננא ולא עאל לגוה ואיכא דאמרי הוא נמי לא על לגוה והאמר שמואל מקבלי קבולת במועד בתוך התחום אסור חוץ לתחום מותר אדם חשוב שאני. ואיכא דאמרי עבדיה סייעו בתיבנא בהדייהו. רב חמא שרא להו להנהו אבונגרי דבי ריש גלותא למיעבד עבידתא בחולא דמועדא אמר כיון דאגרא לא קא שקלי ואישתרשויי קא משתרשי להו לית לן בה. (שם יג:) ואלו מגלחין במועד הבא ממדינת הים ומבית השביה והיוצא מבית האסורים ומנודה שהתירו לו חכמים ומי שנשאל לחכם והותר (שם יד.) ומי שאין לו אלא חלוק אחד מותר לכבסו במועד ומטפחות ידים ומטפחות ספרים ומטפחות הספג הזבין והזבות והנדות והיולדות וכל העולין מטומאה לטהרה הרי אלו מותרין ושאר כל

אדם אסורין. (שם יח:) ואלו כותבין במועד קידושי נשים גיטין ושוברין דייתיקי מתנה ופרוסבלין ואגרות שום ואגרות מזון שטרי חליצה ומיאונין שטרי בירורין גזרות בית דין ואגרות של רשות ומפרשין רבנן אגרות של רשות פסקי דרשואתא אבל דיסקי אסיר למיכתב. אין כותבין שטרי חוב במועד ואם אין מאמינו או שאין לו מה יאכל הרי זה יכתוב. אין כותבין ספרים תפילין ומזוזות ואין מגיהין אות אחת אפילו בספר העזרה ר' יהודה אומר כותב אדם תפילין ומזוזות לעצמו וטווה על ירכו תכלת לציציתו: (שסיט.) תנו רבנן כותב אדם תפילין ומזוזות לעצמו ולאחרים בטובה דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר מערים ומוכר את שלו וחוזר וכותב לעצמו רבי יוסי אומר כותב ומוכר כדרכו כדי פרנסתו. אורי ליה רב לרב חננאל וכן אורי ליה רבא בר חנא לרב חננאל הלכה כותב ומוכר כדרכו כדי פרנסתו. תנו רבנן טווה אדם תכלת לציציתו על ירכו בפלך אבל לא באבן דברי ר' אליעזר וחכמים אומרים אף באבן ר' יהודה אומר משמו באבן אבל לא בפלך וחכמים אומרים בין באבן בין בפלך. אמר רב יהודה אמר שמואל וכן אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן הלכה בין בפלך ובין באבן והלכתא טווה ומוכר כדרכו כדי פרנסתו. מלאכה שצריכה ליום טוב מותרת שאינה צריכה ליום טוב אסורה ואי אית בה פסידא כגון (שם יב:) מחצד שערי דאי לא חציד להון פסדן שרי למיחצד אבל חיטי לא ואם אין לו מה יאכל אפילו חיטי נמי שרי. (שם ו:) רבי אליעזר בן יעקב אומר מושכין את המים מאילן לאילן אבל לא ישקה את השדה כולה. זרעים שלא שתו מלפני המועד לא ישקם במועד וחכמים מתירין בזה ובזה. אמר רב הונא אם היתה שדה מטוננת מותר תניא נמי הכי כשאמרו אסור להשקותם במועד לא אמרו אלא בזרעים שלא שתו מלפני המועד אבל זרעים ששתו מלפני המועד מותר להשקותן במועד ואם היתה שדה מטוננת מותר ואין משקין שדה גריד במועד וחכמים מתירין בזה ובזה. אמר רבינא ש"מ האי תרביצא שרי לתרבוצי בחולא דמועדא. ומקרין את הפרצה במועד (שם ז.) כיצד מקרין רב יוסף אמר בהוצא ודפנא במתניתא תנא צר בצרור ואינו טח בטיט אמר רב חסדא לא שנו אלא כותל גנה אבל כותל חצר בונה כדרכו.

סליקו להו הלכות מועד

סימן כא

אבל ביום שביעי מן כד עייל יומא אפילו כל דהו מותר ברחיצה ובכל מילי דהוה נהיג קמי אבלו דקיימא לן מקצת היום ככולו. ודאי שכיב ליה שכבא מן קמי רגל חד יומא או תרין יומין ואפילו שיתא יומי אף על גב דלפניא דחי לה רגל לאבילותא מניה לא אמרינן

מקצת היום ככולו אלא כולי יומא דמעלי נהיג ביה כל מילי דאבילות עד דעייל רגל (מו"ק יט:) דאמר רב הונא בריה דרב יהושע הכל מודים שאם חל שלישי שלו להיות ערב הרגל שאסור ברחיצה עד הערב מאי טעמא רגל הוא דדחי מיניה אבילות הלכך עד דעייל רגל הוא דשרי ליה ולאו שלישי דוקא אלא אפילו חדא שעתא ואפילו שיתא יומי אבל שביעי ודאי אמרי' מקצת היום ככולו. (כתובות יז.) מבטלין תלמוד תורה להוצאת המת ולהכנסת כלה אמרו עליו על רבי יהודה ברבי אילעאי שהיה מבטל תלמוד תורה להוצאת המת ולהכנסת כלה במה דברים אמורים בשאין לו כדי צרכו אבל יש לו כדי צרכו אין מבטלין והני מילי לכבוד מאן דקארי ותאני אבל לא קארי כדאיכא מאן דמיעסק ביה לא מבטלין ואי ליכא מאן דמיעסק ביה מבטלין. והיכא דאיכא מת מצוה דלית ליה קוברים כולי עלמא מיחייבי לאיעסוקי ביה (מו"ק כז:) דאמר רב יהודה אמר רב מת בעיר כל בני העיר אסורין בעשיית מלאכה והני מילי דלא מיפלגא מתא בציבורי ובחבורתא אבל מיפלגא מתא בחבורתא הנך דרמי עלייהו לאיעסוקי ביה הוא דאסירין אבל הנך אף ע"ג דקא אתו לכבוד בעלמא לא אסירין. (שם כז.) מכבדין ומרבצין בבית האבל אבל אין מניחין את המוגמר. מי שבאת לו שמועה בשבת עולה לו שבת מן המנין וקורע באחד בשבת ומברכין ברכת אבלים בשבת מידי דהוה אדברים שבצנעא (שם כד.) דאמר מר דברים של צנעא נוהג ומי שאין לו מברכים מברך הוא לעצמו:

פסק אמר מר דברים שבצנעא נוהג מר רב יהודאי הכין אמר אין מברכין ברכת אבלים בשבת דכיון דקא מברכינן בתלתא או בעשרה לאו דברים שבצנעא הוא לא השוו לאביו ואמו אלא לאיחוי בלבד מאי לאו לנשיא לא לבר מנשיא. תנו רבנן על חכם חולץ מימין ועל אב בית דין משמאל ועל נשיא מכאן ומכאן. ת"ר חכם שמת בית מדרשו בטל אב בית דין שמת בתי מדרשות שבעירו בטלין ובני עירו נכנסין לבית הכנסת ומשנין את מקומן היו יושבין בצפון יושבין בדרום בדרום יושבין בצפון נשיא שמת בתי מדרשות כולן בטלין ובני הכנסת נכנסין לבית הכנסת וקורין שבעה בתורה ויוצאין (שם כג.) רבי יהושע בן קרחה אומר לא שיצאו ויטיילו בשוק אלא יושבין ודוין ואין אומרים שמועה והגדה בבית האבל אמרו עליו על רבי חנניה בן גמליאל שהיה אומר שמועה והגדה בבית האבל. תנו רבנן כל שלשים יום לגיהוץ אחד כלים חדשים ואחד כלים ישנים יוצאין מתחת המכבש רבי אומר לא אמרו אלא כלים חדשים בלבד רבי אלעזר ברבי שמעון אומר לא אמרו אלא כלים חדשים לבנים בלבד (שמחות פ"ז) ומותר בפונדא ובפסיקיא ובאנפיליא ובכובע של ראש ומותר להוליך כלים לגיהוץ בתוך שלשים יום אביי נפק בגרדא דסרבלא כרבי רבא נפק בחימוצתא רומיתא סומקא כר' אלעזר ברבי שמעון. (שם

כד.) אמר רב תחליפא בר אבימי אמר שמואל אבל שלא פרע ושלא פרם חייב מיתה שנאמר ראשיכם אל תפרעו ובגדיכם לא תפרמו ולא תמותו הא אחר שלא פרע ושלא פרם חייב מיתה. אבל דלא קרע או דשקיל ממזייה חייב מיתה. (מו"ק כד.) אמר רפרם בר פפא תנא באבל רבתי אבל אסור בתשמיש המטה ומעשה באחד ששימש מטתו בימי אבלו ושמטו חזרים את גויתו. אמר רב מנשיא בר תחליפא אמר רב כהנא אמר שמואל פח"ז חובה נת"ר רשות. פריעת הראש והחזרת קרע לאחוריו וזקיפת המטה חובה נעילת הסנדל תשמיש המטה ורחיצת ידיו ורגליו בחמין רשות רב אמר אף פריעת הראש רשות ושמואל מאי שנא נעילת הסנדל רשות לאו כולי עלמא עבידי דסיימי מסאנא פריעת הראש נמי לאו כולי עלמא מגלו רישייהו שמואל לטעמיה דאמר שמואל כל קרע שאינו בשעת חימום אינו קרע וכל עטיפה שאינה כעטיפת ישמעאלים אינה עטיפה. פח"ז חובה נת"ר רשות. ופליג רבי יוחנן דאמר דברים שבצנעא נוהג וקאמרי רבנן דהלכתא כר' יוחנן ואף ע"ג דשמואל קא מקיל דכי אמרינן הלכה כדברי המקיל באבל היכא דפליגי תנאי אבל פלוגתא דאמוראי לא ובכלל גדול ובאבל ובלפני אידיהם הלכה כרבי שמעון בן אלעזר. אמר ליה רבין בר רב אדא לרבא אמר תלמידך רב עמרם תניא אבל כל שבעה קרעו לפניו ואם בא להחליף מחליף וקורע ובשבת קרעו לאחריו ואם בא להחליף מחליף ואינו קורע כי תניא ההיא בכבוד אביו ואמו. (שם כד) ואלו קרעין שאין מתאחין הקורע על אביו ועל אמו ועל רבו שלמדו חכמה ועל נשיא ועל אב בית דין ועל שמועות הרעות ועל ברכת השם ועל ספר תורה שנשרף ועל ערי יהודה ועל המחדש ועל ירושלים וקורע על המקדש ומוסיף על ירושלים וכולן רשאין למוללן ללוקטן לשוללן ולעשותן כמין סולמות אבל לאחותן לא אמר רב חסדא ובאיחוי אלכסנדרית.

(שם ע"ב) תנו רבנן תחלת קריעה טפח ותוספת שלש אצבעות דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר תחלת קריעה שלש אצבעות ותוספת כל שהו. אמר עולא הלכה כר"מ בקריעה והלכה כרבי יהודה בתוספת. תניא נמי הכי רבי יוסי אומר תחלת קריעה טפח ותוספת כל שהו. תנו רבנן אמרו לו מת אביו וקרע מת בנו והוסיף תחתון מתאחה עליון אין מתאחה מת בנו וקרע מת אביו והוסיף עליון מתאחה תחתון אין מתאחה מת אביו מתה אמו מת אחיו מתה אחותו קורע קרע אחד לכולן רבי יהודה בן בתירא אומר על כולן קרע אחד ועל אביו ועל אמו קרע אחד לפי שאין מוסיפין על קרע של אביו ושל אמו מאי טעמא אמר רב נחמן בר יצחק לפי שאינן בתוספת אמר שמואל הלכה כרבי יהודה בן בתירה. עד היכן הוא קורע עד טבורו ויש אומרים עד לבו ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנא' קרעו לבבכם ואל בגדיכם הגיע לטבורו מרחיק שלש אצבעות וקורע נתמלא

מלפניו מחזירו לאחוריו נתמלא מלמעלה הופכו למטה והקורע למטה ומן הצדדין לא יצא אלא שכהן גדול פורם מלמטה.
(נדרים פז.) תניא מי שיש לו חולה בתוך ביתו ונתעלף ומדומה שמת וקרע ואחר כך מת לא יצא ידי קריעה. אמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא לא שנו אלא שמת לאחר כדי דיבור אבל מת בתוך כדי דיבור אינו חוזר וקורע (ב"ק עג:) וכמה כדי דיבור כדי שאילת שלום לרב.
(מו"ק כו:) תנו רבנן היוצא בבגד קרוע לפני המת הרי זה גוזל את החיים ואת המתים רבן שמעון בן גמליאל אומר האומר לחבירו השאילני חלוקך ואלך ואבקר את אבא שהוא חולה והלך ומצאו מת קורעו ומאחו לאלתר ונותן לו דמי קרע ואם לא הודיעו הרי זה לא יגע בו.
שם תנו רבנן חולה שמת לו מת אין מודיעין אותו שמא תטרף דעתו ואין מקרעין לו ומשתקין את הנשים מלפניו ומקרעין לקטן מפני עגמת נפש וקורע על חמיו ועל חמותו מפני כבוד אשתו אמר רפרם בר פפא תאנא באבל רבתי אבל אל יניח תינוק בתוך חיקו שמא ירגילנו לידי שחוק ונמצא מתגנה על הבריות. ת"ר אבל כל שבעת הימים חייב בכסוי הראש ובכפיית המטה ואין מברין אותו אלא על מטות כפויות. ת"ר ההולך לבית האבל אם לבו גס בו יברהו על מטה כפויה ואם לאו יברהו על מטה זקופה. רבא אתיליד ביה מילתא על לגביה אבא בר מרת דהוא אבא בר מניומי רבא זקיף אבא בר מרת כפי אמר כמה לית ביה דעתא בהאי מרבנן.
(שם כז.) ת"ר ההולך ממקום למקום אם יכול למעט בעסקו ימעט ואם לאו יגלגל עמהם. תנו רבנן מאימתי כופין את המטות משיצא מפתח ביתו דברי רבי אליעזר ר' יהושע אומר משיסתם הגולל מעשה כשמת רבן גמליאל הזקן כיון שיצא מפתח ביתו אמר להם רבי אליעזר כפו מטותיכם וכשנסתם הגולל אמר להם רבי יהושע כפו מטותיכם אמרו לו כבר כפינו על פי הזקן. תנו רבנן מאימתי זוקפין את המטות בערב שבת מן המנחה ולמעלה. אמר רבה בר רב הונא אף על פי כן אינו יושב עליה עד שתחשך ולמוצאי שבת אע"פ שאין לו אלא יום אחד חוזר וכופה תנו רבנן הכופה את מטתו לא מטתו בלבד הוא כופה אלא כל מטות שיש לו בתוך ביתו ואפילו עשר מטות בעשרה מקומות כופה את כולן ואפילו חמשה אחין ומת אחד מהם כולן כופין ואם היתה מטה מיוחדת לכלים אין צריך לכפותה דרגש אין צריך לכפותו אלא זוקפו רבן שמעון בן גמליאל אומר דרגש מתיר את קרביטיו והוא נופל מאליו. אמר רבי יעקב בר אידי אמר רבי יהושע בן לוי הלכה כרבן שמעון בן גמליאל מאי דרגש אמר עולא ערסא דגדא. ת"ר ישן על גבי מטה

על גבי כסא על גבי אודיני וגדולה מכולן על גבי קרקע לא יצא מאי טעמא א"ר יוחנן שלא קיים כפיית המטה. ת"ר מכבדין ומרבצין בבית האבל אמר רב הלכה כאבא שאול ומודים חכמים לאבא שאול ביום שלשים דאמרינן מקצת היום ככולו ואמר רבה הלכה כאבא שאול ביום שלשים ואין הלכה כמותו ביום שבעה ונהרדעי אמרי בזו ובזו הלכה כאבא שאול דאמר שמואל הלכה כדברי המקיל באבל שלשים יום מנלן אתיא פרע פרע מנזיר כתיב הכא וראשו יהיה פרוע וכתיב התם גדל פרע שער ראשו מה להלן שלשים אף כאן שלשים והתם מנלן אמר רב מתנה אמר קרא יהיה יהיה יהיה בגימטריא תלתין הוי.
(שם כא:) תנו רבנן אבל כל שלשה ימים בא ממקום קרוב מונה עמהם ממקום רחוק מונה לעצמו מכאן ואילך אפילו בא ממקום קרוב מונה לעצמו רבי שמעון אומר אפילו בא בסוף שביעי ממקום קרוב מונה עמהם והוא שבא ומצא גדול הבית בתוך הבית טו וכמה מקום קרוב עשרה פרסי סאגיא דחד יומא כיון דאלו שמע ביומא קמא הוה מצי מייתי כמה דהוה איתיה מעיקרא דמי (שם כב.) והלכתא כרבי שמעון דאמר אפילו ביום שביעי ממקום קרוב מונה עמהם ואע"ג דליכא טו גדול הבית. איבעיא להו הלך גדול הבית לבית הקברות מהו ת"ש דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן אפי' הלך גדול הבית לבית הקברות סמיך עלייהו ומונה עמהן והתניא מונה לעצמו לא קשיא הא דאתא בגו תלתא והא דאתא לבתר תלתא אתא בגו תלתא יומי מונה עמהן ואפילו בא ממקום רחוק לבתר תלתא יומי נמי אם בא ממקום קרוב מונה עמהם כר' שמעון דאמר אפילו בא ביום שביעי ממקום קרוב מונה עמהן ממקום רחוק מונה לעצמו אמר להו רב לבני הצלבוני אתא בגו תלתא יומי נימני בהדייכו לבתר תלתא יומי נימני לנפשיה והלכתא היכא דנפק שכבא מקמי פניא אי נמי מן מתא למתא ולא אסתתם הגולל אלא בליליא הנך דאיתנהו בביתא מנו מעידנא דאיכסי שכבא מנייהו הנך דבהדי שכבא מני מעידנא דאיסתתם הגולל. ואי איתיה לגדול הבית בביתא הנך נמי דאיכא בהדי שכבא סמכי על גדול הבית ומנו בהדיה אבל איתיה לגדול הבית בהדי שכבא מנו הנך דאיכא בביתא לנפשייהו ומאן דאיכא בהדיה דשכבא מני לנפשייהו (מו"ק כב.) דאמר להו רבא לבני מחוזא אתון דלא אזליתי בתר ערסא מכי מהדריתו אפייכו מן בבא דאבלא אתחילו ומנו. באתה לא שמועה ביום שלשים הרי היא כשמועה קרובה ונוהגת שבעה ושלשים והני מילי בחול אבל בשבת (שם כ:) כדתני אדא דמן קיסרי קמיה דרבי יוחנן. אמר רבי יוסי ברבי אבין באתה לו שמועה קרובה בתוך הרגל ולמוצאי הרגל נעשית רחוקה נעשה כמי שלא שמע אלא לאחר הרגל ואינה נוהגת אלא יום אחד. תני אדא דמן קיסרי קמיה דרבי יוחנן באתה לו שמועה קרובה בשבת ולמוצאי שבת נעשית לו רחוקה עולה לו ואינה

נוהגת אלא יום אחד ואפילו שמועת אביו ואמו. והלכתא יום שלשים בחול כיום שלפניו בשבת כיום שלאחריו.

(שם כג.) ת"ר אבל שבת ראשונה אל יצא מפתח ביתו שניה יצא ואין יושב במקומו שלישית יושב במקומו ואינו מדבר רביעית הרי הוא ככל אדם. תנו רבנן כל שלשים יום לנישואין מתה אשתו אסור לישא אשה אחרת עד שיעברו עליו שלש רגלים ר' יהודה אומר רגל ראשון ושני אסור שלישי מותר ואם אין לו בנים נושא אשה לאלתר מפני ביטול פריה ורביה הניחה לו בנים קטנים נושא לאלתר מפני פרנסתן אמר רבי יוסי מעשה ביוסף הכהן שמתה אשתו בערב הפסח ואמר לאחותה בבית הקברות צאי ופרנסי את בני אחותך ולא בא עליה אלא לזמן מרובה וכמה זמן מרובה אמר רב פפא שלשים יום.

(שם יז:) תנו רבנן תכפוהו אבליו זה אחר זה הכביד שערו מקיל בתער ומכבס בגדיו אמר רב חסדא בתער ולא במספרים במים ולא בנתר ולא בחול.

(כתובות ד. ופ"ז דשמחות) תנו רבנן אסור לעשות סעודת אירוסין כל שלשים יום אבל אם טבחו טבוח ויינו מזוג ופתו אפויה ומת אביו של חתן או אמה של כלה מכניסין את המת לחדר ואת החתן ואת הכלה לחופה ובועל בעילת מצוה ופורש ואחר כך קובר את מתו ונוהג שבעת ימי המשתה ואחר כך נוהג שבעת ימי אבילות ובאותן שבעת הימים הוא ישן בין האנשים ואשתו ישנה בין הנשים ואין מונעין תכשיטין מן הכלה כל שלשים יום ודוקא אביו של חתן או אמה של כלה אבל אמו של חתן ואביה של כלה לא. (מו"ק כב.) על כל המתים כולן המדחה מטתו הרי זה משובח על אביו ועל אמו הרי זה מגונה היה ערב שבת או ערב יו"ט או שהיו גשמים מזלפין על מטתו הרי זה משובח שאינו עושה אלא לכבוד אביו ואמו. (שם ע"ב) על כל המתים כולן רצה חולץ רצה אינו חולץ על אביו ועל אמו חולץ. על כל המתים כולן רצה ממעיט בעסקו רצה אינו ממעיט על אביו ועל אמו ממעיט. על כל המתים כולן מספר לאחר שלשים על אביו ועל אמו מגדל פרע עד שיגערו בו חביריו. על כל המתים כולן נכנס לבית המשתה לאחר שלשים יום על אביו ועל אמו לאחר שנים עשר חודש אמר רבה בר רב הונא ולשמחת מריעות לאלתר והתניא לשמחה שלשים ולמריעות שלשים לא קשיא הא באירשאתא הא בפורענותא. על כל המתים כולן קורע טפח על אביו ועל אמו עד שיגלה את לבו אמר רבי אבהו מאי קראה ויחזק דוד בבגדיו ויקרעם ואין אחיזה פחותה מטפח. על כל המתים כולן אפילו לובש עשרה חלוקין אינו קורע אלא עליון על אביו ועל אמו קורע את כולן ואפקריסותו אינה מעכבת אחד האיש ואחד האשה ר"ש בן אלעזר אומר אשה קורעת את התחתון ומחזירתו לאחריה וחוזרת וקורעת את העליון.

(נדרים פז.) תניא אמרו לו מת אביך וקרע ואחר כך נמצא בנו יצא ידי קריעה ותניא אידך לא יצא אמר רב אשי לא קשיא כאן בתוך כדי דיבור כאן לאחר כדי דיבור אמרו לו מת אביך וקרע ובתוך כדי דיבור נמצא בנו יצא ואם שהה אחר כדי דיבור ואמרו לו בנו לא יצא ידי קריעה וחוזר וקורע. והלכתא כל תוך כדי דיבור כדיבור דמי חוץ ממגדף ועובד ע"ז ומקדש (שבועות לב.) וכמה כדי דיבור כדי שאילת שלום תלמיד לרב ואמרי לה כדי שאילת הרב לתלמיד. (מו"ק כב:) על כל המתים כולן רצה מבדיל קמי שפה שלו רצה אינו מבדיל על אביו ועל אמו מבדיל רבי יהודה אומר כל קרע שאינו מבדיל קמי שפה שלו אינו אלא קרע של תפלות א"ר אבהו מאי טעמא דרבי יהודה דכתיב ויחזק בבגדיו ויקרעם לשנים קרעים ממשמע שנאמר ויקרעם איני יודע שלשנים אלא שנראין כשנים. על כל המתים כולן שולל לאחר שבעה ומאחה לאחר שלשים יום על אביו ועל אמו שולל לאחר שלשים ואינו מאחה לעולם והאשה שוללתו לאלתר מפני כבודה. כי אתא רבין א"ר יוחנן כל המתים כולן קורע בין ביד בין בכלי על אביו ועל אמו קורע ביד. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן על כל המתים כולן קורע מבפנים על אביו ועל אמו מבחוץ אמר רב חסדא וכן לנשיא. מיתיבי ומדיחין קערות וכוסות וקיתוניות וצלוחיות בבית האבל ואין מביאין לא את המוגמר ולא את הבשמים בבית האבל איני והתני בר קפרא אין מברכין לא על המוגמר ולא על הבשמים של בית האבל ברוכי הוא דלא מברכינן הא אתויי מייתינן לא קשיא כאן בבית האבל כאן בבית המנחמין. (שם כז:) אמר עולא הספד על לב דכתיב על שדים סופדים טיפוח ביד קילוס ברגל. תנו רבנן המקלס לא יקלס לא במנעל ולא בסנדל מפני הסכנה. אמר רבי יוחנן אבל כוון שמנענע בראשו שוב אין המנחמין רשאין לישב אצלו ואמר רבי יוחנן הכל חייבין לעמוד מפני נשיא חוץ מאבל וחולה. ואמר ר' יוחנן לכל אומרים להם שבו חוץ מאבל וחולה. אמר רב יהודה אמר רב אבל יום ראשון אסור לאכול לחם משלו דקאמר ליה רחמנא ליחזקאל ולחם אנשים לא תאכל. רבה ורב יוסף מחלפי להו חלופי ואכלי. (שם טו:) ואסור בנעילת הסנדל דכתיב ומנעליך תשים ברגליך (שם טו.) וחייב בעטיפת הראש דכתיב לא תעטה על שפם. (שם ע"ב) מנודה ואבל כשהוא יוצא לדרך נועל הגיע לעיר חולץ. (סוכה כה.) אמר רבי אבא בר זבדא אמר רב אבל חייב בכל מצות האמורות בתורה חוץ מן התפילין שנאמר בהן פאר שנאמר פארך חבוש עליך (מו"ק כא.) והני מילי ביום ראשון. ואלו דברים שאבל אסור בהן אסור במלאכה וברחיצה ובסיכה בנעילת הסנדל ובתשמיש הממה ולקרות בתורה ובנביאים ובכתובים ולשנות במשנה ובמדרש בהלכות והגדות ואם היו רבים צריכין לו אינו נמנע מעשה ומת בנו של רבי יוסי בציפורי ונכנס לבית המדרש ודרש כל

היום כולו. רבה בר בר חנה איתיליד ביה מילתא סבר דלא למיפק לבית המדרש א"ל רב חנינא אם היו רבים צריכים לו אינו נמנע סבר לאוקומי עליה אמורא א"ל רב תנינא ובלבד שלא יעמיד עליו את התורגמן היכי עביד כדתניא מעשה ומת בנו של ר' יהודה ברבי אילעאי ונכנס לבית המדרש וישב ובא רבי חנניא בן עקביא וישב בצדו ולחש הוא לרבי חנניא בן עקביא ורבי חנניא בן עקביא לחש למתורגמן ותורגמן השמיע לרבים.

(שם כא:) ת"ר אבל כל שלשה ימים הראשונים אסור בעשיית מלאכה ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה משלשה ועד שבעה עושה בצינעא בתוך ביתו והאשה טווה בפלך בתוך ביתה. ת"ר אבל שלשה ימים הראשונים אסור בשאילת שלום משלשה ועד שבעה משיב ואינו שואל מכאן ואילך משיב ושואל כדרכו. (שבת קנב.) אמר רב יהודה מת שאין לו מנחמין באין עשרה בני אדם ויושבין במקומו. ההוא שכבא דהוה בשיבבותיה דרב יהודה דלא הוה ליה מנחמין כל יומא הוה דבר רב יהודה בי עשרה ואזיל ויתיב בדוכתיה איתחזי ליה בחלמא אמר ליה תנוח דעתך שהתנחת את דעתי.

(מו"ק יז:) ת"ר כשם שאמרו אסור לגלח במועד כך אסור ליטול צפרנים דברי רבי יהודה ורבי יוסי מתיר וכל שלשים יום אסור בתספורת אחד ראשו ואחד זקנו ואחד כל שער שיש בו וכשם שאמרו אסור לגלח בימי אבלו כך אסור ליטול צפרנים בימי אבלו דברי ר' יהודה ורבי יוסי מתיר והאשה מותרת בנטילת שער לאחר שבעה. אמר עולא הלכה כרבי יהודה באבל והלכה כרבי יוסי במועד ושמואל אמר הלכה כרבי יוסי בזה ובזה דאמר שמואל הלכה כדברי המקיל באבל ולא שנא דיד ולא שנא דרגל. (שם יח.) והלכתא בימי אבלו בגנוסטרי אסור בשינים מותר לאחר שבעה בגנוסטרי מותר. אמר רב יהודה אמר רב זוג בא מחמתן לפני רבי ומר זוטרא מתני זוג בא מחמתן לפני ר' ובקשו ממנו צפרנים והתיר להם ואם בקשו ממנו שפה היה מתיר להם ושמואל אמר אף בקשו ממנו שפה והתיר להם. שפה מזוית לזוית הנחה כל שמעכבת אמר ר' אמי ובשפה נמי כל שמעכבת אמר רב נחמן לדילי כל שהו נמי כשפה המעכבת דמי לי והני מילי בתוך שלשים אבל בשבעת ימי אבלו אסור וכן הלכה לענין אבלות.

(שם כ:) ת"ר כל האמור בפרשת כהנים שהכהן מטמא להן אבל מתאבל עליהן ואלו הן אביו ואמו בנו ובתו אחיו ואחותו הוסיפו עליהן אחיו ואחותו בתולה מאמו ואחותו נשואה בין מאביו ובין מאמו ומתאבל אדם עם אשתו ואשה עם בעלה ואשה עם אביה ועם אמה ועם אחיה ועם אחותה בפניהם אבל בחוץ אינו מתאבל וכהן מתאבל בין על אחותו בתולה ובין על אחותו נשואה בין מאביו ובין מאמו ואין מטמא אלא באחותו בתולה מאביו ואינו מטמא לרבו כל עיקר. והלכתא מת ביו"ט שני של ר"ה מותר

להתעסק בו כל צרכו בין צרכי דידיה בין צרכי קבר דאמר רבה (ביצה ו.) מת ביו"ט ראשון מתעסקין בו עממין ביו"ט שני מתעסקין בו ישראל ואפי' בשני ימים טובים של ר"ה מת אחיו ואמרו לו אחיך מת סבר ראובן הוא וקרע ונמצא שמעון יצא ידי קריעה. (מו"ק כה.) כי נח נפשיה דרב ספרא לא קרעו רבנן עליה אמרו לא גמרינן מיניה מידי אמר להו אביי מי תניא הרב שמת חכם שמת תניא ועוד כל יומא שמעתתיה בפומן בבי מדרשא סבור רבנן מאי דהוה הוה אמר להו אביי תניא חכם כל זמן שעסוקין בהספדו סבור למיקרע לאלתר אמר להו אביי עיקר כבודו בהספדו וחכם כבודו במטה ראשונה וכבודו דרך פתחים. כי נח נפשיה דרב חסדא סבור לאותובי ספר תורה אפורייה אמר להו רב יצחק בר אבדימי מלתא דלרבי' לא סבירא ליה ניקו נעביד ליה סבור דלא למשלל קרעייהו אמר להו רב יצחק בר אבדימי תניא חכם כיון שחוזרין מאחורי המטה שוללין. (שם כ:) אמימר שכיב ליה בר בריה קרע עליה אתא בריה קרע באנפיה אידכר דמיושב קרע קם קרע מעומד א"ל רב אשי לאמימר קריעה מעומד מנלן דכתיב ויקם איוב ויקרע את מעילו. (שם כז:) אמר רב יהודה אמר רב כל המתקשה על מתו יתר מדאי על מת אחר הוא בוכה. תנו רבנן אל תבכו למת ואל תנודו לו אל תבכו יתר מדאי ואל תנודו יתר מכשיעור הא כיצד שלשה לבכי ושבעה להספד שלשים לגיהוץ ולתספורת מיכן והילך אמר הקדוש ב"ה אין אתם מרחמין עליו יותר ממני:

פסק איתתא דמית גברא אסיר לאינש אחרינא לשדורי לה כסא דברכתא דאבילות מאי טעמא משום דגברא נוכראה אסיר ליה לשדורי כסא לאיתתא דלאו דיליה אבל ודאי אית תמן אבוה או בנה או אחוה שפיר דמי לשדורי לה אינהו כסא דאבילותא. (שם כט.) א"ר לוי הנפטר מן המת לא יאמר לו לך לשלום אלא לך בשלום שנא' ואתה תבא אל אבותיך בשלום והנפטר מחבירו לא יאמר לו לך בשלום אלא לך לשלום שהרי דוד אמר לאבשלום לך בשלום הלך ונתלה יתרו אמר למשה לך לשלום הלך והצליח שנאמר ויאמר יתרו למשה לך לשלום.

(שמחות פ"א) תנו רבנן הגוסס הרי הוא כחי לכל דבר אין קושרין את לחיו ואין פוקקין את נקביו ואין נותנים כלי מתכות ודבר המיקר על טבורו עד שעה שימות שנא' עד אשר לא ירתק חבל הכסף וגו' ואין סכין ואין מדיחין אותו ואין מטילין אותו על החול ולא על גבי המלח עד שעה שימות ואין מאמצים את עיניו והנוגע בו הרי זה שופך דמים למה הוא דומה לנר המטפטף כיון שנגע בו אדם כבהו. אין קורעין ואין חולצין ואין מספידין עליו עד שעה שימות אין משמיעין עליו ואין משנין את מעשיו ר' יהודה אומר אם היה כשר משנין את מעשיו ואין שואלין שלום זה את זה בתוך העיר במה דברים

אמורים בכרך קטן אבל בעיר גדולה מותר. המחותך והמסורס והנפלים ובן שמונה חי ובן תשעה מת אין מתעסקין עמהם לכל דבר. (שם פ"ב) המאבד את עצמו בדעת אין מתעסקין עמו לכל דבר אין קורעין ואין חולצין עליו אבל עומדין עליו בשורה ואומרים עליו ברכת אבלים ותנחומי אבלים מפני שכבוד הוא לחיים כללו של דבר כל שהוא כבוד לחיים רבים מתעסקין בו וכל שאינו כבוד לחיים אין רבים מתעסקין בו. ואיזה הוא מאבד את עצמו בדעת לא שעלה לגג ונפל ומת אלא שאמר ראו שאני עולה לראש הגג ונופל ומת ראו אותו שעלה לגג ונפל ומת זה הוא בחזקת המאבד את עצמו בדעת אבל אם ראו אותו חנוק ותלוי באילן הרוג ומושלך על גבי סייפו זה הוא בחזקת המאבד את עצמו שלא בדעת וכל המאבד את עצמו שלא בדעת אין מונעין ממנו כל דבר. הרוגי ב"ד אין מתעסקין עמהם לכל דבר. (שם וסנהדרין יז.) אחיהם וקרוביהם באין ושואלים שלום הדיינין ושלום העדים כלומר שאין בלבנו עליכם כלום ודין אמת דנתם ולא היו מתאבלים אלא אוננין שאין אנינות אלא בלב ולא היו מברין עליהם שנאמר לא תאכלו על הדם. כל הפורשין מדרכי ציבור אין מתעסקין עמהם לכל דבר אחיהם וקרוביהם לובשים לבנים ומתעטפים לבנים ובאין ואוכלין ושותין ושמחין מפני שאבדו שונאי המקום ועליהם הכתוב אומר הלא משנאיך ה' אשנא. הרוגי מלכות אין מונעין מהם כל דבר ומאימתי מתחילין למנות להם משנתיאשו מלשאול אבל לא מלגנוב כיוצא בו מי שנפל לים ומי שטבע בנהר ומי שאכלתו חיה אין מונעין מהם כל דבר מאימתי מתחילין לו משנתיאשו מלבקש מצאוהו איברין איברין אין מונין לו עד שימצאו ראשו ורובו ר' יהודה אומר השדרה והגלגלת הן הן רובו:

פסק מי שהיה בעלה צלוב עמה בעיר ואשתו צלובה עמו בעיר אביו ואמו צלובין עמו בעיר לא ישרה באותה העיר אלא אם כן היתה עיר גדולה כאנטוכיא ולא ישרה בצד זה אבל ישרה בצד אחר עד מתי אסור עד שיכלה הבשר הימנו ואין הצורה ניכרת בעצמות: סליקו להו הלכות אבל

סימן כב

אסיקר להון לכהני לאיטמויי למיתא דלאו דידהו שנאמר אמור אל הכהנים בני אהרן וגומר אבל (סוטה כג:) כהנתא לא אסיר להון דכתיב בני אהרן ולא בנות אהרן תינוקות כהנים אע"ג דלאו בני מצות נינהו מאן דמעייל להו למקום טומאה קאים באיסורא דתניא (יבמות קיד.) אמר ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים והיכא דמחית מת תותי טללא

אסיר לכהן למיעל תותי ההוא טללא (נזיר נד.) ואפילו אילן המיסך על הארץ ואפילו אבנים היוצאות מן הגדר אוהלא הוי ואסיר למיעל תותיה:

פסק (אהלות פ"י) והיכא דמחית מת בביתא ופתיחא כוותא מן ביתא לביתא ומביתא לביתא וההיא כותא הויא טפח על טפח איתסרו להו כולהו הנך בתי ואי סכר לה בעצים ובאבנים בדבר שאין מקבל טומאה אפסקה לטומאה: (סוטה מד.) והיכא דמחית מת באוירא הדר הודרניה ארבע אמות אסיר ליה לכהן למיקרב ואסיר ליה לכהן למיסק בבית הקברות מאי טעמא קבר גופיה מטמא כמת דכתיב או במת או בעצם אדם או בקבר והני שבעה קרובים (זבחים ק.) מטמא להו כהן בעל כרחו ויכנס לבית הקברות ומקבר להו ואף על גב דאיכא תמן דמקבר להו ליטמא להו התורה נתנה לו רשות ליטמא שנאמר כי אם לשארו וגומר וכן בזמן הזה מטמא להם ויכנס לבית הקברות ומיטמא להו ואם לא רצה ליטמא יעשוהו בעל כרחו דלא עדיף מכהנים דהוו בבית המקדש אף על פי שהיו מקריבין קרבנות והיה שם טומאה וטהרה ואין שם קרבנות. כי אם לשארו וגו' (יבמות קב:) שארו זו אשתו מלמד שכהן מטמא לאשתו וכתיב ולאחותו הבתולה וגו' (שם ס.) לאחותו הבתולה הוא דמיטמא אבל אינו מיטמא לנשואה דכתיב לא יטמא בעל כרחו אבל מתאבל על זו ועל זו: והיכא דעבר ונסיב גיורת או גרושה או חלוצה דלא חזיאן לכהונה אסיר לאיטמויי שנאמר לא יטמא בעל בעמיו היינו בעל אשתו וכתיב כ"א לשארו (יבמות כב:) יש בעל שמיטמא ויש בעל שאינו מיטמא הא כיצד מיטמא הוא לאשתו כשרה ואין מטמא לאשתו פסולה לאמו ולאביו כדכתיב ולבנו ולבתו אף על גב דממזירי נינהו מיטמא להו דתנן (שם כב.) מי שיש לו בן מכל מקום פוטר את אשת אביו מן היבום וחייב על מכתו ועל קללתו והוא בנו לכל דבר חוץ ממי שיש לו מן השפחה ומן הנכרית. ולאחיו נמי אף על גב דממזר הוא מטמא ליה דתנן מי שיש לו אח מכל מקום זוקק את אשת אחיו ליבום ואחיו הוא לכל דבר חוץ ממי שיש לו מן השפחה ומן הנכרית. והני מילי אחיו מן האב דראוי ליורשו דומיא דבנו (תו"כ אמור) אבל מן האם ולא מן האב לא מיטמא ליה אבל איכא עליה אבילות שבעה ושלשים (יבמות ק: ושמחות פ"ד) ספק שהוא אחיו ספק שאינו אחיו ספק שהוא בנו ספק שאינו בנו מתאבל ואונן ולא מיטמא (שמחות שם) איזו היא אנינה מיום מיתה ועד יום קבורה דברי רבי וחכמים אומרים אין לך איסור באנינה אלא יום מיתה בלבד ולאחותו הבתולה כדכתיב. (יבמות ס.) ת"ר אחותו ארוסה ר' יהודה ור' מאיר אומר מיטמא לה ר' יוסי ור' שמעון אומר אין מיטמא לה אנוסה ומפותה דברי הכל אין מיטמא לה מוכת עץ אין מיטמא לה

דברי רבי שמעון שהיה רבי שמעון אומר הראויה לכהן גדול מיטמא לה שאינה ראויה לכהן גדול אין מיטמא לה בוגרת מיטמא לה דברי הכל.
(תו"כ אמור) תני בספרא דבי רב מוכת עץ מיטמא לה שנאמר אשר לא היתה לאיש הוית איש ולא הוית דבר אחר.
(יבמות כט:) תני רב חייא בר אמי אשתו ארוסה לא אונן ולא מיטמא לה וכן היא לא אוננת ולא מיטמאה לו מתה אינו יורשה מת הוא גובה כתובתה. והיא מי אסיר לה לאיטמויי בני אהרן אמר רחמנא ולא בנות אהרן אלא איידי דתנא לא אוננת תנא נמי לא מיטמאה והלכה מיטמאת לו דכתיב בני אהרן ולא בנות אהרן וכן הלכה. (נזיר מח:) ולאחותו מה ת"ל הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ושמע שמת לו מת יכול יטמא אמרת לא יטמא דלא אתי עשה דטומאה ודחי עשה דמילה ואף על גב דלא יטמא חובה יכול כשם שאינו מיטמא לאחותו כך אינו מיטמא למת מצוה תלמוד לומר ולאחותו לאחותו הוא דאינו מיטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה אלמא עשה דמת מצוה עדיף מעשה דמילה וכן הלכה. כהן גדול ונזיר אין מיטמאין לקרוביהן אבל מיטמאין למת מצוה דכתיב לאביו ולאמו לא יטמא אבל מיטמא למת מצוה. ואסיר ליה לכהן למיסק בבית הקברות ואפילו לבית הפרס נמי ומאי היא שדה שנחרש בה קבר (מו"ק ה:) ועד כמה מאה אמה לכל רוח ורוח דקבר משוי בית הפרס מקום הקבר טומאה דאורייתא האיך דנחרש טומאה דרבנן דילמא איכא עצם כשעורה או דילמא פתיך ביה עפר בית הקברות. (סנהדרין ה:) רבי חזייה להההוא גברא דהוה קאי בבית הקברות אמר ליה לאו בן איש פלוני כהן אתה אמר ליה אבא גבה עינים הוה נתן עיניו בגרושה וחללני. (שמחות פי"ג) ארון שפינהו אסור בהנאה ואם היה של אבן ושל חרש ישבר של עץ ישרף המוצא נסרים בבית הקברות לא יזיזם ממקומם:

פסק אין קוברין שני מתים זה בצד זה ולא המת בצד עצמות ולא עצמות בצד המת אמר רבי יהודה כל הישן עמו בחייו נקבר עמו במותו. (ברכות יט:) קברו את המת וחזרו ולפניהם אחת טמאה ואחת טהורה בא בטהורה באין עמו בטהורה בא בטמאה באין עמו בטמאה מפני הכבוד תרגמא רבי אבא בית הפרס דרבנן למימרא דלמיזל לבית הפרס לדבר מצוה שפיר דמי. (ברכות יח. וסוטה מג:) אמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן משום רבי אליעזר בן יעקב מת תופס ארבע אמות לטומאה וכן לקריאת שמע ונפלא דמפלא איתתא כמיתא דמי. ואילו אינש דמיית באורחיא ומטאי שעתא דקבעי' רוחיה למיפק פליגי בה רבי ורבנן דרבנן אמרי בההיא שעתא דקבעיא מימת אסור לכהן למיקרב ליה דתניא (נזיר מג.) להחלו עד שעת מיתה רבי אומר במותם עד שעה שימות מאי בינייהו אמר

אביי משמעות דורשין איכא בינייהו רבא אמר גוסס איכא בינייהו וכל היכא דפליגי אביי ורבא הלכה כרבא לבר מיע"ל קג"ם הלכתא מאי ת"ש דתנן אדם אין מטמא עד שתצא נפשו ואפילו מגוייד ואפילו צלוב והוה ליה מחלוקת בברייתא וסתם במתניתין וכל מחלוקת בברייתא וסתמא במתניתין הלכה כסתם דמתניתין וכן הלכה.

(עז יג.) תנו רבנן הולכין ליריד של גוים ולוקחין מהן בהמה עבדים ושפחות בתים שדות וכרמים וכותב ומעלה בערכאים מפני שהוא כמציל מידם ואם כהן הוא מיטמא לדון ולערער עליהם בחוצה לארץ וכשם שמיטמא בחוצה לארץ כך מיטמא בבית הקברות בבית הקברות ס"ד טומאה דאורייתא היא אלא בית הפרס דרבנן ומיטמא ללמד תורה ולישא אשה אמר רבי יהודה אימתי בזמן שאין מוצא ללמוד אבל מוצא ללמוד לא יטמא רבי יוסי אומר אפילו מוצא ללמוד יטמא לפי שאין מן הכל אדם זוכה ללמוד אמר רבי יוסי מעשה ביוסף הכהן שהלך אחר רבו ללמוד תורה בצידן ואמר רבי יוחנן הלכה כרבי יוסי (פסחים צב.) ואלא הא דאמר מר בית הפרס לא העמידו דבריהם במקום כרת הא אמרת הכא לכל מצוה שרי אמרי בית הפרס רבנן טומאה הוא דגזרו ביה הא לכל מצוה שרי למיזל לאפוקי ממקום כרת דטהור קמשוינן ליה לעשות הפסח. (מגילה כו:) ההיא בי כנישתא דרומאי דהוה פתיח לה פתחא להההוא אינדרונא דהוה מחית ביה מת בעו כהני למיעל לצלויי התם אתו אמרו ליה לרבא אמר להו זילו דלו להו תיבותא אותבוהא אבבא דהוה ליה כלי העשוי לנחת ואין מקבל טומאה וחוצץ בפני טומאה אמרי ליה רבנן לרבא והא זימנין דמיטלטלין ליה כי מונח ספר תורה עלויה והוה ליה כלי המיטלטל מלא וריקן אמר להו אי הכי אסור: (שמחות פ"ד) כל שכשרה לכה"ג מיטמא לה כל שאינה כשרה לכהן גדול אין מיטמא לה על כל אלו שאמרו כהן מיטמא להן אינו רשות אלא חובה רבי יהושע אומר רשות רבי עקיבא אומר חובה. (שם) מעשה ביוסף הכהן שמתה אשתו ערב הפסח ולא רצה ליטמא לה ודחפוהו חכמים וטמאוהו בעל כרחו שלא בטובתו אמרו לו אינה רשות אלא חובה. (שם) כהן הדיוט שנטמא לקרוביו אל יטמא לאחרים ואפילו בו ביום במה דברים אמורים בזמן שיש שם כדי נושאי המטה וקוברים אבל אין שם כדי נושאי המטה וקוברים מיטמא נטמא ובאו נושאי המטה וקוברים הוא פורש לו למקום טהורה. (שם) היו שם שני דרכים אחת קרובה וטמאה ואחת רחוקה וטהורה אם היו העם הולכין בטהורה ילך עמהן ואם לאו ילך לו בקרובה מפני כבוד העם. (שם) היה עומד וקובר את מתו עד שהוא בתוך הקבר מקבל מאחרים וקובר פירש הרי זה לא יטמא נטמא בו ביום רבי טרפון מחייב ורבי עקיבא פוטר נטמא לאחר אותו היום הכל מודים שהוא חייב מפני שסותר יום אחד:

סליקו להו הלכות טומאה

סימן כג

(תענית כו:) תנו רבנן שחרית ומוסף ומנחה ונעילה כולן יש בהן נשיאות כפים דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר שחרית ומוסף יש בהן נשיאות כפים מנחה ונעילה אין כהן נשיאות כפים רבי יוסי אומר נעילה יש בה נשיאות כפים מנחה אין בה נשיאות כפים. אמר רב יהודה אמר רב הלכה כרבי מאיר ורב הונא אמר מנהג כרבי מאיר ורבי יוחנן אמר נהגו העם כרבי מאיר מאן דאמר הלכה דרשינן לה בפירקי מאן דאמר מנהג מדרש לא דרשינן אבל אורויי מורינן מאן דאמר נהגו אורויי לא מורינן ואי עבוד לא מהדרינן להו ורב נחמן אמר הלכה כרבי יוסי והלכה כרבי יוסי דאמר פרסי בשחרית ובמוסף ובנעילה אבל במנחה לא מאי טעמא משום שכרות דשאר יומי דבכל מנחה איתיה הילכך גזר רבי יוסי דלא סלקין במנחה ביום הכפורים ואלא האידנא מאי טעמא פרסי כהני ידייהו במנחה דתעניתא כיון דבסמוך לשקיעת החמה כתפלת נעילה דמי ולא מיחלפא. דכולי עלמא מיהא שיכור אסור בנשיאות כפים מנהני מילי אמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא למה נסמכה פרשת כהן מברך לפרשת נזיר לומר לך מה נזיר אסור ביין אף כהן מברך אסור ביין. ושיעורא דשיכור (כריתות יג:) כמה רביעית חי בבת אחת אבל הפסיק בה או שנתן לתוכה מים כל שהו לא הוי שיכור והני מילי רביעית דהויא ביעתא ופלגא אבל טפי מרביעית אף על גב דנתן לתוכה מים אסור. (זבחים יז:) כהן ששתה יין ועלה ונשא כפיו פסל עבודתו. (מגילה כד:) כהן שיש בידיו מומין לא ישא את כפיו תנא בפניו ידיו ורגליו. אמר רבי יהושע בן לוי ידיו בוהקניות לא ישא את כפיו. תניא נמי הכי ידיו בוהקניות לא ישא את כפיו עקושות ועקומות לא ישא את כפיו. אמר רב אשי חיפני ובישני לא ישא את כפיו. תניא נמי הכי אין מורידין לפני התיבה לא אנשי חיפה ולא אנשי בית שאן ולא אנשי טבעונין מפני שקורין לאלפין עיינין ולעיינין אלפין. אמר רב הונא זבלגן לא ישא את כפיו והא ההוא דהוי בשיבבותיה דרב הונא דש בעירו הוה. תניא נמי הכי סומא באחת מעיניו לא ישא את כפיו ואם היה דש בעירו מותר. רבי יהודה אומר אף מי שהיו ידיו צבועות סטים לא ישא את כפיו מפני שהעם מסתכלין בו. תנא אם רוב אנשי העיר מלאכתן בכך מותר (ר"ה כח:) מנין לכהן שעלה לדוכן שלא יאמר הואיל ונתנו לי רשות לברך את ישראל אוסיף ברכה אחת משלי כגון ה' אלהי אבותיכם וגו' תלמוד לומר לא תוסיפו על הדבר והא הכא כיון דבריך ליה עברא ליה זמניה וקתני דעבר הכא במאי עסקינן בשלא סיים והתניא סיים

בשסיים ברכה אחת והתניא בשסיים כל ברכותיו שאני הכא כיון דאילו מתרמי ליה ציבורא אחרינא הדר מברך כולי יומא זמניה הוא מהכא גמרינן דכהן פריס ידיה כמה זימני בכמה דוכתי ושפיר דמי. (סוטה לח.) אמר אביי נקטינן לשנים קורא כהנים לאחד אינו קורא שנאמר אמור להם לשנים ולא לאחד וכן הלכה. (שם ע"ב) א"ר יהושע בן לוי מנין שהקב"ה מתאוה לברכת כהנים שנאמר ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם ואמר רבי יהושע בן לוי כל כהן המברך מתברך שנאמר ואברכה מברכיך. דא"ר יהושע בן לוי כל כהן שאינו עולה לדוכן עובר בשלשה עשה כה תברכו אמור להם ושמו את שמי. וא"ר יהושע בן לוי כל כהן שאינו עולה בעבודה שוב אינו עולה שנאמר וישא אהרן את ידיו אל העם מה להלן בעבודה אף כאן נמי בעבודה. (סוטה לט.) א"ר שמעון בן פזי כל כהן שלא נטל ידיו לא ישא שנאמר שאו ידיכם קדש וברכו את ה'. שאלו תלמידיו את רבי אלעזר בן שמוע במה הארכת ימים אמר להם מימי לא עשיתי קפנדריא בבית הכנסת ולא פסעתי על ראשי עם קודש ולא נשאתי כפי בלא ברכה מאי מברך אמר רבי זירא אמר רב חסדא ב"א ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לברך את עמו ישראל באהבה כי עקר כרעיה למיחת מאי אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתהא ברכה זו שצויתנו לברך את עמך ישראל אל יהא בה מכשול ועון מעתה ועד עולם וכי מהדר אפיה מציבורא מאי אומר אדבריה רב חסדא לרבנא עוקבא ודרש רבונו של עולם עשינו מה שגזרת עלינו עשה עמנו מה שהבטחתנו השקיפה ממעון קדשך מן השמים וגו'. (שם ע"ב) אמר רב חסדא אין הכהנים רשאין לכוף קשרי אצבעותיהם עד שיחזירו פניהם מן הציבור. אמר רבי זירא אמר רב חסדא אין שליח ציבור רשאי לקרות כהנים עד שיכלה אמן מפי הציבור ואין הכהנים רשאין להתחיל בברכה עד שיכלה דיבור מפי הקורא ואין הציבור רשאין לענות אמן עד שיכלה ברכה מפי הכהנים ואין הכהנים רשאין להחזיר פניהם מן הציבור עד שיתחיל שליח ציבור בשים שלום. וא"ר זירא אמר רב חסדא אין הכהנים רשאין לעקור רגליהם ולילך עד שיגמור שליח ציבור שים שלום. (ברכות לב:) א"ר אלעזר כל כהן שהרג את הנפש לא ישא את כפיו שנאמר ידיכם דמים מלאו: (סוטה מ.) תנו רבנן אין הכהנים רשאין לעלות בסנדליהן לדוכן וזו אחת מתשע תקנות שהתקין רבן יוחנן בן זכאי:

סליקו להו הלכות כהנים

סימן כד

(סוטה לט.) אמר רבה בר רב הונא כיון שנפתח ספר תורה אסור לספר ואפילו בדבר הלכה שנאמר ובפתחו עמדו כל העם ואין עמידה אלא שתיקה שנא' והוחלתי כי לא ידברו כי עמדו ולא ענו עוד רבי זירא אמר רב חסדא מהכא ואזני כל העם אל ספר התורה. (ברכות ח.) רב ששת מהדר אפיה וגרית אמר אנן בדידן ואינהו בדידהו והני מילי דאיכא עשרה דצייתין לספר תורה אבל ליכא עשרה דצייתין לא. (ברכות ה.) א"ר לוי בר חמא א"ר שמעון בן לקיש מאי דכתיב עלה אלי ההרה והיה שת ואתנה לך את לוחות וגו' לוחות האבן זו מקרא והתורה זו משנה והמצוה כמשמעה אשר כתבתי אלו נביאים וכתובים להורותם זה תלמוד מלמד שכולן נתנו לו למשה בסיני. (ברכות ח.) אמר רב הונא בר יהודה אמר רבי מנחת א"ר אמי מאי דכתיב ועוזבי ה' יכלו זה המניח תפר תורה כשהוא פתוח ויוצא. רבי אבהו נפיק בין גברא לגברא. בעי רב פפא בין פתוקא לפתוקא מאי תיקו וכל תיקו דאיתורא לחומרא ולא נפיק. אמר רב הונא בר יהודה אמר רבי מנחם אמר רבי אמי לעולת ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור שנים מקרא ואחד תרגום ואפילו עטרות ודיבון. ואמר רב הונא בר יהודה א"ר מנחם א"ר אמי כל המשלים פרשיותיו עת הציבור שנית מקרא ואחד תרגום מאריכין לו ימיו ושנותיו. (מגילה לב.) אמר רבי שפטי' א"ר יוחנן הגולל תפר תורה יעמידנו על התפר תניא נמי הכי הגולל תפר תורה גוללו כנגד התפר. ואמר רבי שפטי' אמר רבי יוחנן הגולל ספר תורה גוללו מבחוץ ואין גוללו מבפנים וכשהוא מהדקו מהדקו מבפנים ואין מהדקו מבחוץ. ואמר רבי שפטי' אמר ר' יוחנן עשרה שקראו בתורה גדול שבכולן גולל ספר תורה דאמר רבי יהושע בן לוי עשרה שקראו בתורה הגולל מהם ספר תורה נוטל שכר כלום שכר כולם ס"ד אמר אביי נותנין לו שכר כנגד כולם א"ר פרנך א"ר יוחנן כל האוחז ספר תורה ערום נקבר ערום ערות ס"ד אמר רבי זירא נקבר ערום בלא מצות בלא מצות ס"ד אמר אביי נקבר ערום בלא אותה מצוה. אמר רבי ינאי בר בריה דרבי ינאי תבא משמיה דרבי ינאי רבה מוטב תגלל המטפחת ואל יגלל ספר תורה. תנו רבנן משה תיקן להם לישראל שיהו שואלין ודורשין מענינו של יום הלכות פתח בפתח הלכות עצרת בעצרת הלכות החג בחג. (ברכות מה.) אמר רב חנין בר רבא מנין לעונה אמן שלא יגביה קולו יותר מן המברך שנא' גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדו. אמר רבי שמעון בן פזי מנין למתרגם שלא יגביה קולו יותר מן הקורא שנאמר משה ידבר והאלהים יעננו בקול ממשמע שנא' יעננו איני יודע שבקול מה ת"ל בקול בקולו של משה. תניא נמי הכי אין המתרגם רשאי להגביה קולו יותר מן הקורא ואם אין המתרגם יכול להגביה קולו כנגד הקורא ימעט הקורא קולו ויקרא.

(סוטה לט:) ואין הקורא רשאי לקרות בתורה עד שיכלה אמן מפי הציבור ואין המתרגם רשאי לתרגם עד שיכלה פסוק מפי הקורא ואין הקורא רשאי להתחיל בפסו' אחר עד שיכל' תרגו' מפי המתרג' ואין שליח ציבור רשאי להפשיט את התיב' בפני הציבור מפני כבוד הציבור. א"ר יהושע בן לוי אין הציבור רשאין לצאת עד שינטל ספר תור' ושמואל אמר עד שיצא ולא פליגי הא דאיכא פיתחא אחרינא והא דליכא פיתחא אחרינא. (מגילה לב.) אמר עולא מפני מה אמרו הקורא בתורה לא יסייע לתורגמן כדי שלא יאמרו תרגום כתוב בתורה. (מגילה כג:) אין פורסין על שמע ואין עוברין לפני התיבה ואין נושאין כפיהם ואין קורין בתורה ואין מפטירין בנביא ואין עושין מעמד ומושב ואין אומר ברכת אבלים וחתנים ואין מזמנין על המזון בשם פחות מעשרה (שם כא:) ואין פוחתין מעשרה פסוקין בבית הכנסת לבר מן פוריא דקרינן תשעה פסוקי מן ויבא עמלק עד וישמע יתרו וידבר עולה מן המנין והאחרון קורא ארבעה. והקורא בתורה (שם לב.) בתחלה פותח ספר תורה ורואה את הפסוק ואח"כ מברך וקורא. (שם כב.) ולא יפחות משלשה פסוקין ופרשה שהיא ששה פסוקין קורין אותה שניה ושל חמשה קורא אותה אחד ושל שמונה קורין אותה שנים חוץ מפרשת ראש חודש שכהן קורא שלשה ולוי חוזר וקורא פסוק שלישי וקורא שלשה ושלישי קורא עד ובראשי חדשיכם ורביעי קורא את כולה וכשם שאין מתחילין בפרשה פחות משלשה פסוקין כך אין משיירין בפרשה פחות משלשה פסוקין. (שם כד.) קטן קורא בתורה ומתרגם ומפטיר בנביא ומתרגם אבל אין פורס על שמע עד שיהא בן שלש עשרה שנה ויום אחד ויביא שתי שערות ואין מוציא רבים ידי חובתן לא לפרס על שמע ולא לברך ברכת המזון ולא לקרות מגילה ולתקוע שופר ולקדש לבני ביתו בלילי שבת ובלילי ימים טובים ולומר הגדה בלילי פסחים ולהדליק נר של חנוכה עד שיהא בן שלש עשרה שנה ויום אחד ויביא שתי שערות וכן החרש והשוטה (ר"ה כט.) זה הכלל כל שאינו מחוייב בדבר אין מוציא אחרים ידי חובתן. (ברכות מז:) ולהשלים לתפלה ולברכת המזון אם קטן פורח הוא משלימים עליו ומזמנין עליו ואיזהו קטן פורח מבן שתים עשרה ועד בן י"ג ואע"פ שלא הביא שתי שערות והוא שיודע למי מברכין. (חולין כד:) אבל אינו עובר לפני התיבה ואין נושא את כפיו עד שיתמלא זקנו. (מגילה כד.) פוחח פורס על שמע ומתרגם אבל אינו קורא בתורה (ואינו מפטיר בנביא) ואינו עובר לפני התיבה ואין נושא את כפיו: (גיטין נט.) ואלו דברים אמרו מפני דרכי שלום כהן קורא ראשין ואחריו לוי ואחריו ישראל ואם אין שם כהן קורא הגדול שבציבור ואם יש שם כהן ואין שם לוי קורא כהן שקרא ראשון. (גיטין ס.) שלחו ליה בני גלילאה לרבי חלבו אחריהם מי קורין לא הוי בידיה אתו שיילוה לרבי יצחק

נפחא אמר להו אחריהם קורין תלמידי חכמים הממונין פרנסין על הציבור ואחריהן תלמידי חכמים שראויין למנותן פרנסין על הצבור ואחריהם בני ת"ח שנתמנו אבותיהם פרנסין על הציבור ואחריהם ראשי כנסיות וכל העם. (מגילה כא.) בשני ובחמישי ובשב' במנח' ובחנוכ' ובפורי' ובתעניות קורין שלשה אין פוחתין מהם ואין מוסיפין עליהן ואין מפטירין בנביא חוץ מתשע' באב שאם בא להפטיר מפטיר באסוף אסיפם בחולו של מועד ובראשי חדשים קורין ארבעה אין פוחתין מהם ואין מוסיפין עליהם ואין מפטירין בנביא. ביום טוב קורין חמשה ביום הכפורים ששה ובשבת שבעה אין פוחתין מהם אבל מוסיפין עליהם ומפטירין בנביא ואין המפטיר עולה למנין חמשה ששה ושבעה (מגילה כג.) מפני שאמרו המפטיר בנביא צריך שיקרא בתורה תחלה כדי לעשות סייג לתורה (שם לא:) וממקום שפוסק בשבת שחרית משם מתחיל במנחה בשני ובחמישי ושבת הבאה (שם כט.) ומפסיקין לראשי חדשים ולחנוכ' ולפורים ולתעניות ולמעמדות וליום הכפורים ואין חוזרין אלא לסדר פרשיות כיצד במנחה ביום טוב שחל להיות בשבת וכן שני וחמישי שמר"ה ועד סוכות אין קורין בסדר ימים טובים אלא בסדר פרשיות וכן במנחה ביו"ט שחל להיות בשבת קורין בזאת הברכה וכן לפני הפסח ולפני עצרת ולפני ראש השנה קורין בסדר פרשיות.

(מגילה כה:) ת"ר יש נקראין ומתרגמין נקראין ולא מתרגמין לא נקראין ולא מתרגמין ואלו נקראין ומתרגמין בל"ד עק"ז נשפ"ר סימן. מעשה בראשית ומעשה לוט ובנותיו ומעשה יהודה בתמר ומעשה עגל הראשון וברכות וקללות אזהרות ועונשין (מגילה לא:) לא יהא מתחיל אחד וגומר אחד אלא הוא מתחיל והוא גומר את כולם והני מילי בקללות שבתורת כהנים אבל בקללות שבמשנה תורה לא שנא אחד ולא שנא שנים. מעשה אמנון ותמר ואבשלום בפילגשי אביו ופלגש בגבעה והודע את ירושלים המרכבה קורין אותה ברבים. ואלו נקראין ולא מתרגמין רע"ב סימן. מעשה ראובן ועגל שני וברכת כהנים ואיזהו מעשה עגל שני מן ויאמר משה אל אהרן מה עשה לך עד לשמצה בקמיהם. ועוד כתוב אחד את העגל אשר עשה אהרן. ואלו לא נקראין ולא מתרגמין מעשה דוד בבת שבע ואמנון בן דוד (תוספתא פ"ג) והסופר מלמד כדרכו (מגילה לא:) תנו רבנן כל המקראו' הכתובין בתורה לגנאי קורין אותה לשבח כגון ישגלנה ישכבנה שגלת שכבת תשגלנה תשכבנה בעפלים עפלי עפליכם בטחרי' טחרי טחריכם חריונים דביונים לאכול את חוריהם ולשתות את מימי שניהם לאכול את צואתם ולשתות את מימי רגליהם למחראות למוצאות רבי יהושע בן קרחה אומר למחראות קורין בשמן מפני שגנאי הוא לע"ז כתב הכתוב ליחיד [אין] מכנין אותו לשנים לרבים אין מכנין אותו

ליחיד. רב יהודה אומר המתרגם פסוק כצורתו הרי זה בדאי והמוסיף עליו הרי זה מחרף ומגדף. (מגילה כב:) הקורא בתורה צריך לברך לפניה ולאחריה דרב איקלע לתענית צבור קם קרא בספרא פתח כריך חתם ולא בריך והני מילי קודם תקנה הוה משום דהאידנא תקינו משום הנכנסין ומשום היוצאין הלכך קורא מברך לפניה ולאחריה. (מגילה כד.) מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה ואין מדלגין מנביא לנביא ובנביא של שנים עשר מדלגין מנביא לנביא ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחלתו. (שם כו.) בני העיר שמכרו רחובה של עיר לוקחין בדמיו בית הכנסת ביהכ"נ לוקחין בדמיו תיבה תיבה לוקחין מטפחות מטפחות לוקחין ספרים ספרים לוקחין תורה אבל מכרו תורה לא יקחו ספרים ספרים לא יקחו מטפחות מטפחות לא יקחו תיבה תיבה לא יקחו בית הכנסת בית הכנסת לא יקחו בית הרחוב וכן במותריהן אמר רבא לא שנו אלא שלא מכרו שבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר אבל מכרו שבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר אפילו למישתי ביה שיכרא שפיר דמי. (שם ע"ב) רבינא הוה ליה ההוא תילא דבי כנישתא בארעיה אתא לקמיה דרב אשי א"ל מהו למיזרעיה אמר ליה זיל זבנה משבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר וזרעיה.

(שם כח.) ת"ר בתי כנסיות ובתי מדרשות אין נוהגין בהן קלות ראש אין אוכלין בהן ואין שותין ואין ניאותין בהן ואין מטיילין בהן ואין נכנסין בהם בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים אבל קורין בהן ושונין בהן ומספידין בהן הספד של רבים ומכבדין אותן ומרבצין אותן א"ר יהודה אימתי בישובן אבל בחורבנן מניחין אותן ועולין בהן עשבים מפני עגמת נפש ועוד א"ר יהודה בית הכנסת שחרב אין מספידין בתוכו ואין מפשילין בתוכו חבלים ואין פורשין בתוכו מצודות ואין שוטחין על גגו פירות ואין עושין אותו קפנדריא שנאמר והשמותי את מקדשיכם בקדושתן יהו אף כשהן שוממין עלו בו עשבים לא יתלוש מפני עגמת נפש. (מגילה כט.) מאי קפנדריא אמר רבא קפנדריא כשמה מאי כשמה אמר רב חנא בר אדא משמיה דרב סמא בריה דרב מארי כמאן דאמר אדמקיפנא אידרי איעול בהא. א"ר אבהו ואם היה שביל מעיקרו מותר. אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה הנכנס לבית הכנסת שלא לעשות קפנדריא מותר לעשותו קפנדריא. א"ר אבהו אמר רב הונא הנכנס לבית הכנסת להתפלל מצוה לעשותו קפנדריא שנאמר ובבא עם הארץ וגו'. (ברכות סב:) תנא לא יכנס אדם להר הבית במקל שבידו ובמנעלו שברגליו ובפונדתו המופשלת לאחוריו ובמעות הצרורות לו בסדינו ובאבק שעל רגליו ולא יעשנו קפנדריא ורקיקה מקל וחומר ממנעל ומה מנעל שאין דרך בזיון כך רקיקה שדרך בזיון לא כ"ש. רבי יהודה אומר הרי הוא אומר כי אין לבוא אל שער המלך בלבוש

שק ומה שק שאינו מאוס ולפני מלך בשר ודם כך רקיקה שמאוסה ולפני מלך מלכי המלכים על אחת כמה וכמה. אמר רב ביבי א"ר יהושע בן לוי כל הרק בהר הבית כאלו רק בבבת עינו שנא' והיו עיני ולבי שם כל הימים.

(מגילה כט.) תנו רבנן בית הקברות אין נוהגין בהן קלות ראש אין מרעין בהן בהמה ואין מוליכין בהן אמת המים ואין מלקטין מהם עשבים ואם ליקט שורפן במקומן מפני כבודן של מתים וכי שורפן במקומן מאי כבוד מתים איכא אלא ארישא.

(מגילה כו:) ת"ר תשמישי מצוה נזרקין תשמישי קדושה נגנזין אלו הן תשמישי מצוה סוכה ולולב שופר וציצית ואלו הן תשמישי קדושה דלוסקמי ספרים תפילין ומזוזות ותיק של ספר תורה ונרתק של תפילין ורצועותיהן. תשמישי קדושה דאזמנינהו לסיפרא ועדיין לא כרך בהו לא מיתסרן בהזמנה ושרי לאשתמושי בהו כרך בהו נמי ולא אזמינהו שרי לאשתמושי בהו דהא לא אקדשינהו וכשאלה דמו (ברכות כג:) דאמר רב חסדא האי סודרא דאזמניה למיצר בהו תפילי צר ביה תפילי אסיר למיצר ביה זוזי אזמניה ולא צר ביה צר ביה ולא אזמניה שרי למיצר ביה אלמא הזמנה לאו כלום היא וכן הלכה.

(מגילה כז.) תנו רבנן גוללין ספר תורה במטפחות חומשין וחומשין במטפחות נביאים וכתובים אבל לא נביאים וכתובים במטפחות חומשין ולא חומשין במטפחות ספר תורה לפי שאין מורידין מקדושה חמורה לקדושה קלה מניחין תורה על גבי תורה ותורה על גבי חומשין וחומשין על גבי נביאים וכתובים אבל לא נביאים וכתובים על גבי חומשין ולא חומשין על גבי ספר תורה. (מגילה כו:) אמר רבא מריש הוה אמינא האי כורסיא תשמיש דתשמיש הוא כיון דחזאי דמנחי ספר תורה עליה אמינא תשמיש קדושה הוא ונגנז. ואמר רבא מריש הוה אמינא האי פריסא תשמיש דתשמיש הוא כיון דחזאי דעייפי ליה ומנחי ספר תורה עליה אי נמי זימנין דפרסין ליה עילויה ספר תורה אמינא תשמיש קדושה הוא ונגנז. ואמר רבא האי תיבותא דאירפט מיעבד מיניה תיבה זוטרתי שרי כורסיא אסיר כורסיא נמי מיעבד מיניה כורסיא זוטא שרי דרגא לתיבה אסיר פריסא דבלה מיעבד מיניה פריסא זוטרא אי נמי כסותא לספר תורה שרי לחומשין אסיר ואמר רבה הני קמטרי דספרי וזבילי דחומשי תשמישי קדושה נינהו ונגנזין אמר מר זוטרא משמיה דרב ששת מטפחות ספרים שבלו עושין אותן תכריכין למת מצוה וזו היא גניזתן. ואמר רבה ספר תורה שבלה גונזין אותו אצל תלמיד חכם ואפי' שונה הלכות אמר רב אחא בר יעקב ובכלי חרש שנאמר ונתתם בכלי חרש למען יעמדו ימים רבים. רמי בר אבא הוה בני בי כנישתא הואי ההיא כנישתא עתיקתא בשיבבותיה בעא למסתרה ואעולי בהא יתיב קמיבעיא ליה הא דאמר רב חסדא לא ליסתור איניש בי

כנישתא עד דבני בי כנישתא אחריתי משום פשיעותא כי האי גוונא מאי אתא לקמיה דרב פפא ואסר ליה אתא לקמיה דרב הונא בר תחליפא ואסר ליה. (מגילה כו:) אמר רבא האי בי כנישתא חלופה וזבונה שרי אוגורה ומשכונא אסיר מאי טעמא בקדושתה קיימי וקמשתמשי בקדושה ליבני נמי חלפינהו וזבנינהו שרי אוזפינהו אסיר והני מילי בעתיקתא אבל בחדתא לית לן בה.

(ב"מ כט:) ת"ר השואל ספר תורה מחבירו הרי זה לא ישאילנו לאחר ופותחו וקורא בו ובלבד שלא ילמד בו בתחלה והמפקיד ספר תורה אצל חבירו גוללו כל שנים עשר חודש ופותחו וקורא בו ואם בשבילו פותחו אסור סומכוס אומר בחדש כל שלשים יום בישן כל שנים עשר חדש רבי אליעזר בן יעקב אומר אחד זה ואחד זה כל שנים עשר חדש אמר ר' שמעון בן לקיש כאן שנה רבי אין השואל רשאי להשאיל ואין השוכר רשאי להשכיר. (סנהדרין מח.) ת"ר מותר המתים למתים מותר המת ליורשיו. כיצד גבו למת סתם זהו מותר המתים למתים. גבו למת זה זהו מותר המת ליורשיו. (סנהדרין מז:) איתמר האורג בגד למת אביי אמר אסור רבא אמר מותר אביי אמר אסור הזמנה מילתא היא רבא אמר מותר הזמנה לאו מילתא היא. דרש מרימר הלכתא כוותיה דרבא (תוספתא ב"מ פי"א) והלכתא כרבא. (שם מח:) כופין בני העיר זה את זה לבנות להם ביהכ"נ ולקנות להם ספר תורה ונביאים וכתובים. (כתובות יט:) וספר תורה שאינו מוגה אמר רבי אמי עד שלשים יום מותר לשהותו מכאן ואילך אסור משום שנאמר אל תשכן באהליך עולה.

(תוספתא פ' בתרא דב"ק) תני בתוספתא האומר תנו מאתים זוז לבית הכנסת תנו ספר תורה לבית הכנסת ינתנו לבית הכנסת הרגיל בו ואם היו שנים והיה רגיל בשניהם ינתנו לשניהם:

סליקו להו הלכות צרכי צבור

סימן כה

וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך (מנחות לה:) תניא ר' אליעזר הגדול אומר אלו תפילין שבראש אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב קשר של תפילין הלכה למשה מסיני אמר רב נחמן ונוייהן לבר רב אשי הוה יתיב קמיה דמר זוטרא אתהפיך רצועה דתפליה אמר ליה לא סבר לה מר נוייהן לבר אמר ליה לאו אדעתאי. והסירתי את כפי אמר רב חנה בר ביזנא אמר ר' שמעון חסידא מלמד שהראהו הקדוש ברוך הוא למשה קשר של תפילין.

(שם לד:) תנו רבנן כיצד סדורן קדש לי כל בכור והיה כי יביאך מימין הקורא שהוא שמאל המניח שמע והיה אם שמע משמאל הקורא שהוא ימין המניח. אמר רב חננאל אמר רב החליף פרשיותיה פסולה. (שם לה.) ואמר רב חננאל אמר רב האי תיתורא דתפילי הלכה למשה מסיני. אמר אביי האי מעברתא דתפילי הלכה למשה מסיני אמר אביי שי"ן של תפילין הלכה למשה מסיני א"ר יצחק רצועות שחורות הלכה למשה מסיני. ת"ר תפילין מרובעות הלכה למשה מסיני. אמר רבה בתפרן ובאלכסונן. (יומא לג:) אמר רבי שמעון בן לקיש אין מעבירין על המצות. אמר רבה שמע מינה מדריש לקיש עבורי דרעא אטוטפתא אסיר. (מנחות לו.) תנא כשהוא מניח מניח של יד ואחר כך מניח של ראש כשהוא חולץ חולץ של ראש ואחר כך חולץ של יד. על תפילה של יד מברך להניח תפילין על תפילה של ראש אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו במצות תפילין. אמר רבה בר רב שילא שח בין תפילה של יד לתפילה של ראש חוזר ומברך שתים. תנא שח בין תפילה לתפילה עבירה היא וחוזר עליה מעורכי המלחמה.

(שם לו:) תניא רבי עקיבא אומר יכול יניח אדם תפילין בשבתות וימים טובים ת"ל והיה לאות על ידכה מי שצריכין אות יצאו אלו שהן גופן אות (שם לז.) תנא דבי מנשה על ידכה זו קיבורת בין עיניך זה קדקד היכא אמרי דבי רבי ינאי מקום שמוחו של תינוק רופס. (שם ע"ב) ר' יצחק אמר ושמתם את דברי אלה שתהא שומה כנגד הלב וקשרתם שתהא קשירה כנגד הלב. רב חייא בריה דרב אויא מכוין ומנח ליה להדי לביה. בין עיניך בגבה שבראש על ידך בגבה שביד. וכמה שיעור רצועה (שם לה:) אמר רמי בר חמא אמר רבי שמעון בן לקיש עד אצבע צרדה ומאי צרדה אמצעית. (שם מד.) תפילה של יד אינה מעכבת של ראש ושל ראש אינה מעכבת של יד אמר רב חסדא לא שנו אלא שיש לו אבל אין לו מעכבת אמרו לו אמרת אמר להו לא מאן דלית ליה שתי מצות חדא מצוה לא ליעביד ומעיקרא מאי סבר גזירה שמא יפשע ופותיא דרצועה כאורכה דשעורה. (שם לו:) והלכתא לילה זמן תפילין ואין מורין כן. (שם לד:) שלח רב חנניא משמיה דרבי יוחנן תפילה של יד עושין אותה של ראש ושל ראש אין עושין אותה של יד לפי שאין מורידין מקדושה חמורה לקדושה קלה. (שם לב:) והלכתא מזוזה צריכה שרטוט תפילין אין צריכות שרטוט ואלו ואלו נכתבות שלא מן הכתב מאי טעמא מגרס גריסן.

(שם לב.) תניא הלכה למשה מסיני תפילין על הקלף ומזוזה על דוכסוסטוס וקלף במקום בשר ודוכסוסטוס במקום שער. תפילין שבלו וספר תורה שבלה אין עושין מהם מזוזה לפי שאין מורידין מקדושה חמורה לקדושה קלה. (גיטין מה:) אמר רב נחמן נקטינן ספר

תורה שכתבו מין ישרף כתבו גוי יגנז נמצא ביד מין יגנז נמצא ביד גוי אמרי לה יגנז ואמרי לה קורין בו לכתחילה.
(מנחות מב.) תני רב חיננא בריה דרבא מפרשניא ספר תורה תפילין ומזוזות שכתבו מין מסור עבד ואשה ושפחה וקטן וגוי וכותי וישראל מומר פסולין שנאמר וקשרתם וכתבתם כל שישנו בקשירה ישנו בכתיבה וכל שאינו בקשירה אינו בכתיבה.
(ברכות כה:) תנו רבנן בית שיש בו ספרים אסור לשמש בו את המטה עד שיוציאם או עד שיניחם כלי בתוך כלי קמטרא דספרי בקמטרא דלאו דספרי. (ברכות כו.) אמר ר' יהושע בן לוי ספר תורה לא סגי ליה בהכי אלא יעשה לו מחיצה עשרה טפחים. מר זוטרא איקלע לבי רב אשי חזא היכא דגאני מר בר רב אשי דאיכא ספר תורה ועביד ליה מחיצה עשרה (ברכות כג:) [א"ל כמאן כריב"ל אימר דאמר ריב"ל דל"ל ביתא אחרינא מר הא אית לך ביתא אחרינא א"ל לאו אדעתאי] בעא מיניה רב נחמיה בריה דרב יוסף מרב יהודה מהו שיניח אדם תפילין תחת מראשותיו תחת מרגלותיו לא קא מיבעיא לי כיון דאיכא בזיון לא כי קא מיבעיא לי תחת מראשותיו מאי א"ל הכי אמר שמואל מותר ואפי' אשתו עמו. מיתיבי לא יניח אדם תפילין תחת מרגלותיו מפני שנוהג בהן מנהג בזיון אבל מניחן תחת מראשותיו ואם היתה אשתו עמו אסור ואם היה מקום גבוה ג' או נמוך ג' מותר תיובתא אמר רבה אע"ג דתניא תיובתיה דשמואל הלכתא כוותיה אלמא אמרינן שמירה עדיפא (ברכות כד.) והיכא מנח להו א"ר ירמיה בין כר לכסת שלא כנגד ראשו. איני והא תני ר' חייא מניחן בכובע תחת מראשותיו התם דמפיק ליה למורש' דכובע לבר. רב פפא צייר ליה לכיסתא בכילתא ומפיק ליה לצרדא לבר רב אשישא בריה דרב אידי מחית להו אשרשיפא ופריס סודרא עלייהו. אמר רב נחמיה בריה דרב יוסף הוה קאימנא קמיה דרבא ואמר לי הב לי תפילייי והוה מחתן תחת מראשותיו וההוא יומא יום טבילה הוה ולאגמורן הלכה למעשה הוא דבעא.
(שם כג.) תניא הנכנס לבית הכסא חולץ תפיליו ברחוק ארבע אמות ונכנס וכשהוא יוצא מרחיק ד' אמות ומניחן דברי ב"ש ובית הלל אומרים אוחזן בידו ונכנס ר' עקיבא אומר אוחזן בבגדו ונכנס והא זימנין משתלי ושדי להו אלא אימא אוחזן בבגדו בידו ונכנס א"ר מייאשא בר בריה דר' יהושע בן לוי הלכה גוללן כמין ספר ואוחזן בימינו כנגד לבו. אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן ובלבד שלא תהא רצועה יוצאה מתחת ידו טפח. (מנחות לו:) אמר רבה בר רב הונא חייב אדם למשמש בתפיליו בכל שעה ושעה כדי שלא יסיח דעתו מהם.

(סוכה מו.) תניא תפילין כל זמן שמניחן מברך עליהן דברי ר' וחכמים אומרים אין מברך עליהן אלא שחרית בלבד. איתמר אביי אמר הלכה כר' רבא אמר הלכה כרבנן. אמר רב מארי ברה דבת שמואל חזינא ליה לרבא דלא עביד כשמעתיה אלא כל אימת דמחית תפילי מברך. אמר מר זוטרא חזינא להו לרבנן דבי רכ פפי דכל אימת דמחתי תפילי מברכי רבנן דבי רב אשי כל אימת דממשמשי בהו מברכין משום דרבה בר רב הונא [דלעיל חייב אדם למשמש כו'] (ב"מ קה:) אמרי דבי ר' ינאי לתפילה ולתפילין ארבעת קבין לתפילה מאי היא דתניא היה נושא משאוי על כתיפו והגיע זמן (תפילין) [תפלה] פחות מארבעת קבין מפשילו לאחוריו ומתפלל ארבעת קבין מניחו על גבי קרקע ומתפלל לתפילין מאי היא דתניא היה נושא משאוי על ראשו ובראשו תפילין הרי זה לא יסלקם לצדדין ולא יקשרם במתניו מפני שנוהג בהן מנהג בזיון אלא קושרן בזרועו במקום תפילין משום רבי שילא אמרי אפילו מטפחת של לחם אסור להניחה על הראש שיש בו תפילין וכמה אמר אביי ריבעא דריבעא דפומבדיתא. (מנחות מד.) אמר רב ששת כל שאין מניח תפילין עובר בשמונה עשה וכל שאין לו ציצית בבגדו עובר בחמשה עשה וכל כהן שאינו עולה לדוכן עובר בשלשה עשה וכל שאין לו מזוזה בפתחו עובר בשני עשה וכתבתם וכתבתם. אמר ר' שמעון בן לקיש כל המניח תפילין מאריך ימים שנאמר ה' עליהם יחיו ולכל בהן חיי רוחי ותחלימני ותחייני:

סליקו להו הלכות תפילין

סימן כו

מאן דקבע מזוזה מיחייב לברוכי ב"א ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לקבוע מזוזה וכד עביד מעקה מיחייב לברוכי וצונו על המעקה. (פסחים ז:) אמר רב יהודה אמר שמואל כל המצות כולן מברך עליהם עובר לעשייתן אמר רב חסדא חוץ מן הטבילה בלבד משום דאכתי גברא לא חזי. תניא נמי הכי טבל ועלה בעלייתו אוער אשר קדשנו במצותיו וצונו על הטבילה. מאי משמע דהאי עובר לישנא דאקדועי הוא דכתיב ויעבור עלכם לפניהם וה' בראשם.

(יומא יא.) ת"ר בשעריך אחד שערי בתים ואחד שערי עיירות ואחד שערי מדינות וחצירות ורפת ולולין ומתבן ואוצרות יין ואוצרות שמן כולן חייבין במזוזה יכול שאני מרבה אף בית שער אכסדרה ומרפסת תלמוד לומר ביתך מה ביתך לדירה אף כל העשוי לדירה יצאו אלו שאין עשויין לדירה יכול שאני מרבה אף בית הכסא ובית הבורסקי ובית המרחץ ובית הטבילה תלמוד לומר ביתך מה ביתך העשוי לכבוד אף כל העשוי

לכבוד יצאו אלו שאינן עשויין לכבוד יכול שאני מרבה אף הר הבית והלשכות והעזרות ת"ל ביתך מה ביתך שהוא חול אף כל שהוא חול יצאו אלו שהן קודש. ובתי כנסיות ובתי מדרשות נמי איקרו מקדש (מגילה כח.) דכתיב והשמותי את מקדשיכם. (מנחות לג.) אמר רב יהודה אמר שמואל מזוזה מצוה להניחה בתחלת שליש העליון (שם לב:) ואמר רב יהודה אמר שמואל בתוך חללו של פתח. (שם לג:) אמר רבה מצוה להניחה בטפח הסמוך לרשות הרבים מאי טעמא רבנן אמרי כדי שיפגע במצוה מיד רב חנינא מסורא אמר כי היכי דתינטריה. (שם לד.) ועצוה להניחה בשקוף דימין כד עייל מיעל שנאמר על מזוזות ביתך ביאתך מן הימין וכתיב ה' שומרך ה' צלך על יד ימינך והני עילי בפתחא ברא אבל ביתא דאית ליה תרין בבי ומיכווני להדדי ולא ידיע סיפי גואי בהי גיסא מחתינן (שם לג.) אזלינן בתר היכא דמחית צינורא. א"ל ריש גלותא לרב נחמן קבע לי מזוזתא א"ל לוקמו להו דשי דאידע דאמר רב יהודה אמר שמואל במזוזה הלך אחר היכר ציר. (שם לב:) מזוזה שתלאה במקל פסולה מזוזה שאינה משורטטת פסולה (יומא יא:) מזוזה נוהגת באנשים ובנשים בגדולים ובקטנים (שם לג:) חקק בכותל והרחיק טפח ונתנה הרי זו כשרה יתר מכן פסולה. (שם לב:) חקק במקל ונתנה פסולה נתנה בשפופרת תלאה אחר הדלת והמזוזה רבי מאיר מכשיר ורבי יהודה פוסל בית חדש כיון שגמרו חייב במזוזה וביתא דקביע בה מזוזתא הקב"ה מנטר ליה (שם לג:) דא"ר חנינא בוא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בו"ד מלך מבפנים ועבדיו משמרין אותו מבחוץ אבל הקב"ה אינו כן ישראל מבפנים והקב"ה משמרן מבחוץ שנאמר ה' צלך על יד ימינך.

(ב"מ קב.) תנו רבנן המשכיר בית לחבירו על השוכר להביא מזוזה וכשהוא יוצא לא יטלנה בידו ויצא ובגוי נוטלה בידו ויוצא ומעשה באחד שנטלה בידו ויצא וקבר אשתו ושני בניו מעשה לסתור אמר רב ששת אירשא. (מנחות לד.) וביתא דאית ליה כמה פיתחי כל פיתחא ופיתחא מיחייב במזוזה ואף על גב דלא רגיל למיעל ומיפק אלא בחד מינייהו טפי. (ב"מ קא:) ומאן דאגר ביתא מחבריה ההוא דאגר מיחייב למקבע מזוזתא דאמר רב משרשיא חובת הדר היא. וכי נפיק מההוא ביתא נישבקה למזוזה בדוכתה והני מילי דאגר מישראל אבל אגר מגוי כי נפיק נשקלה בהדיה.

(מנחות מד.) תנו רבנן טלית שאולה כל שלשים יום פטורה מן הציצית והשוכר בית בחוצה לארץ והדר בפונדקי בארץ ישראל פטור מן המזוזה שלשים יום אבל השוכר בית בארץ ישראל חייב במזוזה לאלתר משום ישוב ארץ ישראל.

(יומא יא.) תנו רבנן מזוזת יחיד נבדקת פעם אחת בשבוע מזוזת רבים נבדקת פעם אחת ביובל ואמרי לה פעמים ביובל אמר רבי יהודה מעשה בארטבן שהיה בודק מזוזות בשוק העליון שבציפורי מצאו קסדור אחד ונטל הימנו אלף זוז. (ירושלמי פאה פ"א) ארטבן שלח לרבינו הקדוש חדא מרגליתא אטימטון אמר ליה שלח לי מילא טבא דכוותה שלח ליה חדא מזוזה שלח ליה שדרית לך מילא דלית לה טמיון ואת שלחת לי מלתא דשויא חד פולס שלח ליה חפצי וחפציך לא ישוון בה ולא עוד אלא דאת שלחת לי מילא דאנא צריך מינטר לה ואנא שלחית לך מילא דאת דמיך והיא מינטרא לך שנאמר בהתהלכך תנחה אותך בשכבך תשמור עליך. בהתהלכך תנחה אותך בעולם הזה בשכבך תשמור עליך בשעת מיתה והקיצות היא תשיחך לעתיד לבא:
סליקו להו הלכות מזוזה

סימן כז

(מנחות מג:) תנו רבנן וראיתם אותו וזכרתם ראה מצוה זו וזכור מצוה אחרת התלויה בה ואיזו זו קריאת שמע דתנן מאימתי קורין את שמע בשחרית משיכיר בין תכלת ללבן. תנו רבנן וראיתם אותו וזכרתם ראה מצוה זו וזכור מצוה אחרת הסמוכה לה ואיזו היא זו כלאים דכתיב לא תלבש שעטנז וסמיך ליה גדילים תעשה לך. תניא אידך וראיתם אותו וזכרתם כיון שנתחייב במצוה זו נתחייב בכל מצות. תניא אידך וראיתם אותו וזכרתם שקולה מצוה זו כנגד כל המצות. תניא אידך וראיתם אותו וזכרתם ראיה מביאה לידי זכירה זכירה מביאה לידי עשיה רבי שמעון בן יוחאי אומר כל הזהיר במצוה זו זוכה ומקבל פני שכינה כתיב הכא וראיתם אותו וכתיב התם וירא את אלהי ישראל וגו'. תנו רבנן חביבין ישראל שסיבבן הקב"ה במצות תפלין בראשיהן תפילין בזרועותיהם ציצית בבגדיהם מזוזה בפתחיהם ועליהם אמר דוד שבע ביום הללתיך ובשעה שנכנס דוד לבית המרחץ וראה שהוא ערום אמר אוי לי שאני עומד ערום בלא מצות כיון שנזכר מילה שבבשרו נתיישבה דעתו לאחר שיצא אמר עליו שירה למנצח על השמינית על המילה שניתנה בשמיני. רבי אליעזר בן יעקב אומר כל שיש לו תפילין בראשו תפילין בזרועו מזוזה בפתחו וציצית בבגדו הכל בחוזק שלא יחטא שנאמר והחוט המשולש לא במהרה ינתק ואומר חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם. תניא היה רבי מאיר אומר מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין מפני שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד שנאמר ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכתיב כמראה אבן ספיר דמות כסא. תניא היה רבי מאיר אומר קשה עונשו של לבן יותר

מעונשו של תכלת משל למלך בשר ודם שאמר לשני עבדיו לאחד אמר לו הבא לי חותם של טיט ולאחד אמר לו הבא לי חותם של זהב פשעו שניהם ולא הביאו איזהו עונשו מרובה הוי אומר זה שאמר לו הבא לי חותם של טיט ולא הביא.

(שם מא:) תנו רבנן כמה חוטין הוא נותן בית שמאי אומרים ארבעה ובית הלל אומרים שלשה וכמה תהא משלשלת בית שמאי אומרים ארבע ובית הלל אומרים שלש. אמר רב פפא הלכתא ארבעה חוטין כפולין בתוך שלש אצבעות ומשלשלת ארבע אצבעות.

(שם לט.) אמר רבה בר רב אדא אמר רב אדא חוט של כרך עולה מן המנין.

(שם מ.) ת"ר סדין בציצית בית שמאי פוטרין ובית הלל מחייבין והלכה כדברי ב"ה (שם ע"ב) רבי זירא אומר גזירה משום כסות לילה. (שם מא.) מלאכא אשכחיה לרב קטינא דמיכסי סדינא אמר ליה קטינא קטינא סדינא בקייטא סרבלא בסיתוא ציצית מה תהא עליה אמר ליה ענשיתו אמצות עשה אמר ליה בזמן דאיכא ריתחא ענשינן. (שבת כה:) אמר רב יהודה אמר רב כך היה מנהגו של רבי יהודה בר' אילעאי ערב שבת מביאין לו עריבה מלאה מים חמין ורוחץ בהן פניו ידיו ורגליו ומתעטף ויושב בסדינין המצוייצין ודומה למלאך ה' צבאות.

(מנחות מא.) ת"ר טלית כפולה חייבת בציצית ור' שמעון פוטר ושוין שאם כפלה ותפרה שהיא חייבת. (שם מ:) אמר רבא הא מילתא אמרי ואיתמר במערבא משמיה דר' זירא כותאי היא של בגד וכנפיה של עור חייבת היא של עור וכנפיה של בגד פטורה מאי טעמא עיקר בגד הוא. (שם מא.) אמר רב טובי בר קיסנא אמר שמואל כלי קופסא חייבין בציצית אמר רבה ומודה שמואל בזקן שעשאה לכבודו פטורה מאי טעמא אשר תכסה בה אמר רחמנא והאי לאו לכסויי עבידא והך שעתא דמיית ודאי רמי לה משום לועג לרש חרף עושהו.

(מנחות מב.) תנו רבנן ציצית אין ציצית אלא ענף וכן הוא אומר וישלח תבנית יד ויקחני בציצת ראשי וגו'. אמר אביי צריך לפורדה כצוציתא דארמא. אמר רב גידל אמר רב ציצית צריכה שתהא נוטפת על הקרן משום שנאמר על כנפי בגדיהם. אמר רבי יעקב א"ר יוחנן וצריך שירחיק כמלא קשר גודל. טלית המונחת בקופסא פטורה מן הציצית מאי טעמא חובת גברא היא. (שם מב:) והלכתא ציצית חובת גברא הוא מדקא מברכינן להתעטף בציצית עטוף מצוה.

(שם מג.) תנו רבנן הלוקח טלית מצוייצת מן השוק מישראל הרי היא בחזקתה מן הגוי מן התגר כשרה מן ההדיוט פסולה ואף על פי שאמרו אין אדם רשאי למכור טלית מצוייצת בשוק עד שיתיר ציציותיה מאי טעמא הכא תרגימו משום חשד זונה רב יהודה

אמר גזירה שמא יזדמן לו גוי בדרך ויהרג. (שם מד.) אמר רב יהודה טלית שאולה כל שלשים יום פטורה מן הציצית מכאן ואילך חייבת. (שם לז:) אמר רב הונא היוצא בטלית שאינה מצוייצת כהלכתה בשבת חייב חטאת אלמא ארבעתן מצוה אחת היא. (שם לט.) אמר רבה בר רב אדא אמר רב אדא אמר רב נפסק החוט מעיקרו פסולה ואי איגרדמי להו ובצרי להו מארבעי ואית בהון כדי לענבן שפיר דמי דאמרי בני רבי חייא גרדומי תכלת כשרין. וכי גדיל מיבעי' להו למיגדל תילתא ומשבק תרי תילתי דאמר מר נויי תכלת שליש גדיל ושני שלישי ענף ואי גדלה רובה שפיר דמי ואי לא גדל בה אלא חוליא אחת כשרה וכמה שיעור חוליא רבי אומר כדי שיכרוך וישנה וישלש ודאי גדלה כולה וכיון דלית ליה ענף פסולה דתניא ציצית אין ציצית אלא ענף: (סוכה יא:) תלאן ואחר כך פסק ראשי חוטין שלהן פסולה: (מנחות מג.) ת"ר וראיתם אותו פרט לכסות לילה אתה אומר פרט לכסות לילה או אינו אלא פרט לכסות סומא כשהוא אומר אשר תכסה בה הרי כסות סומא אמור הא מה אני מקיים וראיתם אותו פרט לכסות לילה ומה ראית לרבות כסות סומא ולהוציא כסות לילה מרבה אני כסות סומא שישנה בראיה אצל אחרים ומוציא אני כסות לילה ושאינה בראיה אצל אחרים.

(שם ע"ב) ת"ר על ארבע כנפות כסותך ארבע ולא שלש אתה אומר ארבע ולא שלש או אינו אלא ארבע ולא חמש כשהוא אומר אשר תכסה בה הרי בעלת חמש אמור הא מה אני מקיים ארבע ארבע ולא שלש ומה ראית לרבות בעלת חמש ולהוציא בעלת שלש מרבה אני בעלת חמש שיש בכלל חמש ארבע ומוציא אני בעלת שלש שאין בכלל שלש ארבע ובעלת חמש יוצאין בה בשבת מפני שהיא מצוייצת כהלכתה ויש בכלל חמש ארבע אבל שלש לא מפני שאין בכלל שלש ארבע: (שם מג.) תנו רבנן הכל חייבין בציצית כהנים לוים וישראלים גרים נשים ועבדים משוחררין רבי שמעון פוטר בנשים מפני שמצות עשה שהזמן גרמא היא וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות: (סוכה מב.) תינוק שיודע להתעטף חייב בציצית יודע לנענע חייב בלולב יודע לשמור תפילין אביו לוקח לו תפילין יודע לשאל ברשות היחיד ספיקו טמא ברשות הרבים ספיקו טהור יודע לשחוט שחיטתו כשרה יודע לשמור את גופו אוכלין על גב גופו טהרות לשמור את ידיו אוכלין על גב ידיו טהרות. כיצד עושין לו מטבילין אותו ונותנין לו חולין לשם תרומה יודע לפרוש את כפיו חולקין לו תרומה בבית הגרנות יודע לפרוש מאמו חייב בסוכה ומערבין עליו מזון שתי סעודות יכול לאכול כזית צלי שוחטין עליו את הפסח יכול לאכול כזית דגן פורשין מצואתו וממימי רגליו ארבע אמות יודע לדבר אביו חייב ללמדו שמע ותורה ולשון הקודש ואם לאו ראוי לו כאלו לא בא לעולם:

פסק (ברכות מג:) ומיבעי ליה לאיניש למיקם בבי שימשי עד דמקדש שליחא דציבורא על כסא דקידושא ואמר מקדש השבת ולא ליתיב משום דמעלי לברוכי. ומיבעי ליה לאיניש לאוגודי בברוך ה' המבורך באפוקי שבתא דניתצל מן היזקא דההיא שבתא: ועד דהוו שיתא דלא שמיע להו קידוש או ברכו לא מתבעי לאשלומי בהדייהו וכן הלכה: סליקו להו הלכות ציצית

סימן כח

(יבמות ב.) חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן היבום עד סוף העולם בתו ובת בתו ובת בנו בת אשתו ובת בתה ובת בנה חמותו ואם חמותו ואם חמיו אחותו מאמו ואחות אמו ואחות אשתו אשת אחיו מאמו ואשת אחיו שלא היה בעולמו וכלתו הרי אלו פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן היבום עד סוף העולם וכולן אם מתו או מיאנו או נתגרשו או שנמצאו אילונית צרותיהן מותרות ואין אתה יכול לומר בחמותו ואם חמותו ואם חמיו שנמצאו אילונית או שמיאנו. ומנלן דהני חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן דתנו רבנן ואשה אל אחותה לא תקח לצרר וגו' שאין ת"ל עליה לפי שנאמר יבמה יבא עליה שומע אני אפי' באחת מכל עריות שבתורה הכתוב מדבר נאמר כאן עליה ונאמר להלן יבמה יבא עליה מה עליה האמור להלן במקום מצוה אף עליה האמור כאן במקום מצוה וקאמר רחמנא לא תקח ואין לי אלא היא צרתה מנין ת"ל לצרור [וא"ל אלא צרתה צרת צרתה מנין ת"ל לצרור] לא צרור לא היא ולא צרתה ואין לי אלא אחות אשה שאר עריות מנין אמרת מה אחות אשה מיוחדת שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת אסורה להתייבם אף כל שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת אסורה להתייבם ואין לי אלא הן צרותיהן מנין אמרת מה אחות אשה מיוחדת שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ואסורה ליבם צרתה אסורה אף כל שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ואסורה ליבם צרתה אסורה מכאן אמרו חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן היבום עד סוף העולם יכול שאני מרבה אף שש עריות חמורות מאלו שיהו צרותיהן אסורות אמרת מה אחות אשה מיוחדת שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ואיפשר להנשא לאחים צרתה אסורה אף כל שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ואיפשר להנשא לאחים צרתה אסורה יצאו שש עריות חמורות מאלו הואיל ואי אפשר להם להנשא לאחים צרותיהן

מותרות שאין צרה אלא מאח. אזהרה שמענו עונש מנין ת"ל כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה וגו' הוקשו כל העריות כולן זה לזה.
(שם יג.) שש עריות חמורות מאלו מפני שנשואות לאחרים צרותיהן מותרות אלו הן אמו ואשת אביו ואחות אביו ואחותו מאביו ואשת אחיו מאביו ואשת אחי אביו. (שם ב:) כיצד פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן היתה בתו או אחת מכל עריות האלו נשואה לאחיו ולו אשה אחרת ומת כשם שבתו אסורה כך צרתה פטורה הלכה צרת בתו ונשאת לאחיו השני ולו אשה אחרת ומת כשם שצרת בתו פטורה כך צרת צרתה פטורה ואפילו הן מאה. (שם יג.) מנהני מילי אמר רב יהודה אמר קרא לצרור התורה רבתה צרות הרבה רב אשי אמר סברא הוא צרה טעמא מאי אסירא דבמקום ערוה קיימא צרת צרתה נמי במקום ערוה קיימא. (שם ב:) כיצד אם מתו צרותיהן מותרות היתה בתו או אחת מכל העריות האלו נשואה לאחיו ולו אשה אחרת מתה בתו או נתגרשה ואחר כך מת אחיו צרתה מותרת וכל שיכולה למאן ולא מיאנה צרתה חולצת ולא מתייבמת. בתו היכי משכחת לה שני אחים ראובן ושמעון נשא שמעון בתו של ראובן ומת שמעון בלא בנים היא פטורה ופוטרת צרותיה וכן בת בתו ובת בנו. בת אשתו כיצד רחל אינסיבא לגברא מעלמא וילידה בת ומת בעלה ואינסיבה היא לראובן ובתה לשמעון ומת שמעון בלא בנים ונפלה בת אשתו של ראובן לפניו היא פטורה ופוטרת כל צרותיה וכן בת בתה ובת בנה. חמותו כיצד רחל נשאת לאיש וילדה הימנו בת ומת בעלה ונשאת היא לראובן ובתה לשמעון ומת ראובן בלא בנים ונפלה אשתו לפני שמעון שהיא חמותו היא פטורה ופוטרת כל צרותיה וכן אם חמותו ואם חמיו. אחותו מאמו כיצד רחל נשאת לאיש וילדה הימנו בת ומת בעלה ונשאת היא ליעקב ובתה לבנו של יעקב שיש לו מאשה אחרת והוליד יעקב מרחל בן אחר ומת בנו הגדול שנשא בתה של רחל בלא בנים ונפלה אשתו לפני אחיו והיא אחותו מאמו היא פטורה ופוטרת כל צרותיה. אחות אמו כיצד יעקב נשא אשה והוליד ממנה בן ומתה אשתו והלך ונשא את לאה ובנו נשא את רחל אחותה והוליד יעקב מלאה בן ומת בנו הגדול שנשא את רחל בלא בנים ונפלה רחל לפני בן יעקב שהוליד מלאה והיא אחות אמו היא פטורה ופוטרת כל צרותיה. אחות אשתו כיצד שני אחים נשואים לשתי אחיות ומת אחד מהם בלא בנים היא פטורה ופוטרת כל צרותיה. אשת אחיו מאמו (שם יז:) דכתיב כי ישבו אחים יחדו ואמר רב יהודה אמר רב יחדו המיוחדים בנחלה פרט לאחים מן האם. אשת אחיו שלא היה בעולמו שני אחים נשואים שתי נשים ומת אחד מהם בלא בנים ונולד להם אח ואחר כך ייבם השני את אשת אחיו ומת ראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו ושניה משום צרתה

מאי טעמא דכתיב כי ישבו אחים שהיתה להם ישיבה בעולם פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו. כלתו רחל נשאת לבן ראובן ומת או נתגרשה ונשאת לשמעון ומת שמעון בלא בנים ונפלה לפני ראובן והיא כלתו פטורה ופוטרת כל צרותיה. כל אלו שאמרו בזמן שאין שם אלא יבם אחד ויבמה אחת והיא אחות אשתו או אחת מכל עריות שאמרו שהן פטורות מן החליצה ומן היבום אבל אם היו שני יבמין ושתי יבמות והיתה אחת מהן אסורה על זה איסור ערוה והשניה מותרת לו וכן השניה אסורה על אחיו השני איסור ערוה והראשונה מותרת לו האסור לזה מותר לזה והאסור לזה מותר לזה ואחותה שהיא יבמתה רצו חולצין רצו מייבמין (שם ט:) דאמר רב יהודה אמר רב וכן תני רבי חייא בכולן אני קורא בהן האסור לזה מותר לזה והאסור לזה מותר לזה ואחותה שהיא יבמתה או חולצת או מתייבמת. בתו מאנוסתו כיצד ראובן ושמעון אנסו אשה אחת זה הוליד ממנה בת וזה הוליד ממנה בת ונשאו הבנות ללוי ויהודה ומתו לוי ויהודה בלא בנים ונפלו לפני ראובן ושמעון זו בתו של ראובן מאנוסתו אסורה לו ומותרת לשמעון וזו בתו של שמעון מאנוסתו אסורה לו ומותרת ליהודה והן אחיות מן האם ואי אתה מוצא זו אלא באונסין אבל בנישואין כיון שנשאת לראובן אינה יכולה להנשא לשמעון שהיא אשת אחיו ובתה מאחר אסורה לראובן שהיא בת אשתו דכתיב ערות אשה ובתה לא תגלה אבל בת אנוסתו מותרת לו (שם צז.) דתנו רבנן נשא אשה אסור לישא בתה אנס אשה מותר לישא בתה. בת בתו כיצד נכרי שנשא בתו של ראובן ובתו של שמעון והוליד מזו בת ומזו בת ונשאו הבנות ללוי ויהודה ומת לוי ויהודה בלא בנים ונפלו לפני ראובן ושמעון זו בת בתו של ראובן וזו בת בתו של שמעון והן אחיות מן האב האסור לזה מותר לזה והאסור לזה מותר לזה ואחותה שהיא (דף מט) יבמתה או חולצת או מתייבמת. בת בנו כיצד בנו של ראובן נשא אשה והוליד ממנה בת ומת או נתגרשה ונשאת לבנו של שמעון והוליד ממנה בת ונשאו הבנות ללוי ויהודה ומת לוי ויהודה ונפלו לפני ראובן ושמעון זו בת בנו של ראובן וזו בת בנו של שמעון והן אחיות מן האש האסור לזה מותר לזה וכו'. בת אשתו כיצד ראובן ושמעון גרשו את נשותיהן ונשאו שתיהן לאיש אחד והוליד מזו בת ומזו בת או שתי נשים שהיו נשואות לאיש אחד ולזו ממנו בת ולזו ממנו בת ומת או נתגרשו ונשאת אחת לראובן ואחת לשמעון ונשאו בנותיהן ללוי ויהודה ומחו לוי ויהודה בלא בנים ונפלו לפני ראובן ושמעון זו בת אשתו של ראובן וזו בת אשתו של שמעון והן אחיות מן האב האסור לזה מותר לזה וכו'. בת בתה כיצד בת אשתו של ראובן ובת אשתו של שמעון נשאו לאיש אחד והוליד מזו בת ומזו בת ונשאו הבנות ללוי ויהודה ומתו לוי ויהודה בלא בנים ונפלו לפני ראובן ושמעון זו בת בתה של אשתו של

ראובן וזו בת בתה של אשתו של שמעון והן אחיות מן האב האסור לזה מותר לזה וכו'. בת בנה כיצד בן אשתו של ראובן נשא אשה והוליד ממנה בת ומת או נתגרשה ונשאת לבן אשתו של שמעון וילדה ממנו בת ונשאו שתי בנותיה ללוי ויהודה ומתו ונפלו לפני ראובן ושמעון זו בת בנה של אשת ראובן וזו בת בנה של אשת שמעון והן אחיות מן האם האסור לזה מותר לזה וכו'. חמותו כיצד ראובן ושמעון נשאו שתי אחיות והיו להן שתי בנות מבעלים הראשונים ונשאו שתי בנותיהן ללוי ויהודה ומתו ראובן ושמעון ונפלו שתי אחיות לפני לוי ויהודה זו חמותו של לוי וזו חמותו של יהודה האסור לזה וכו'. אם חמותו כיצד שתי אחיות ולהן שתי בנות ונשאו הן לראובן ושמעון ובנות בנותיהן ללוי ויהודה ומתו ראובן ושמעון ונפלו לפני לוי ויהודה זו אם חמותו של לוי וזו אם חמותו של יהודה והן אחיות האסור לזה וכו'. אחותו מאמו כיצד שתי נשים שהיו נשואות לאיש אחד והוליד מזו בת ומזו בת ומת או נתגרשו ונשאו שתיהן ליעקב ושתי בנותיהן לראובן ושמעון והוליד יעקב מן האמהות לוי ויהודה ומתו ראובן ושמעון ונפלו לפני לוי ויהודה זו אחותו של לוי מאמו וזו אחותו של יהודה מאמו והן אחיות מן האב האסור לזה וכו'. אחות אמו כיצד שתי נשים שהיו נשואות לאיש אחד והוליד מזו בת ומת או נתגרשו ונשאת לאיש אחר והולידה בת וזו לאיש אחר והולידה בת ונשא יעקב שתי בנותיהן שמשני אנשים והוליד מהן לוי ויהודה והשיא שתי בנותיהן שמאיש אחד לראובן ושמעון ומתו ראובן ושמעון ונפלו לפני לוי ויהודה זו אחות אמו של לוי מן האם וזו אחות אמו של יהודה מן האם והן אחיות מן האב האסור לזה וכו'. אחות אשתו כיצד שתי נשים שהיו נשואות לאיש אחד והוליד מזו בת ומזו בת [ומת] או נתגרשו ונשאו לשני אנשים וילדה זו בת וזו בת ונשאו ראובן ושמעון שתי בנותיהן שמאיש אחד ונשאו לוי ויהודה שתי בנותיהן שמשני אנשים ומתו ראובן ושמעון ונפלו לפני לוי ויהודה זו אחות אשתו של לוי מן האם וזו אחות אשתו של יהודה מן האם והן אחיות מן האב האסור לזה וכו'. אשת אחיו מאמו כיצד שתי נשים לזו בן ולזו בן נשאו שתיהן ליעקב והוליד מהן לוי ויהודה ובניהם הראשונים נשאו שתי אחיות ומתו או נתגרשו ונשאו לראובן ושמעון ומתו ראובן ושמעון ונפלו לפני לוי ויהודה זו אשת אחיו מאמו של לוי וזו אשת אחיו מאמו של יהודה האסור לזה וכו'. אשת אחיו שלא היה בעולמו משכחת לה בששה אחים ואליבא דרבי שמעון דאמר מייבם לאיזו שירצה או חולץ לאיזו שירצה. כיצד ראובן ושמעון נשואין שתי אחיות ולוי ויהודה נשואין שתי נכריות מת ראובן נולד יששכר ויבם לוי מת שמעון נולד זבולן ויבם יהודה מתו לוי ויהודה בלא בנים ונפלו לפני יששכר וזבולן אשת ראובן שייבם לוי אסורה ליששכר שנולד ולבסוף יבם ומותרת

לזבולן שייבם ולבסוף נולד ומצאה בהיתר אשת שמעון שייבם יהודה מותרת לישכר שנולד קודם מיתת שמעון ואסורה לזבולן שנולד לאחר מיתת שמעון ונולד זבולן ולבסוף ייבם יהודה והן אחיות האסור לזה וכו'. כלתו כיצד בנו של ראובן ובנו של שמעון נשאו שתי אחיות ומתו או נתגרשו ונשאו ללוי ויהודה ומתו לוי ויהודה ונפלו לפני ראובן ושמעון זו כלתו של ראובן וזו כלתו של שמעון והן אחיות האסור לזה וכו'.

(שם ט:) רב יהודה מתרגם מחמותו ואילך אבל שיתא בבי דרישא לא מ"ט כיון דבתו באונסין הוא דמשכחת לה בנישואין לא קא משכחת לה בנישואין קא מיירי באונסין לא קא מיירי. אביי מתרגם אף בתו מאנוסתו מאי טעמא כיון דאשכוחי משכחת לה אי בעיא באונסין תיהוי אי בעיא בנישואין תיהוי אבל אשת אחיו שלא היה בעולמו לא כיון דאליבא דר' שמעון משכחת לה ואליבא דרבנן לא משכחת לה בפלוגתא לא קא מיירי. רב ספרא מתרגם אף אשת אחיו שלא היה בעולמו ומשכחת לה בשיתא אחי אליבא דרבי שמעון (שם י.) וסימניך מת נולד ויבם מת נולד ויבם. (שם כח:) כיצד ראובן ושמעון נשואין שתי אחיות לוי ויהודה נשואין שתי נכריות מת ראובן נולד יששכר ייבם לוי. מת שמעון נולד זבולן ייבם יהודה מתו לוי ויהודה בלא בנים ונפלו להו קמי יששכר וזבולן האסור לזה וכו'. למה לי ייבם יהודה בלא ייבם יהודה נמי משכחת לה משום צרה הא תינח צרה צרה דצרה מאי איכא למימר כגון דהדור יבומינהו גד ואשר. (שם י.) אמו אנוסת אביו חדא משכחת לה תרתי לא משכחת לה אי יעקב שתי אחיות אנם אחותה שהיא יבמתה משכחת לה האסור לזה מותר לזה לא משכחת לה אי שתי נכריות אנס אסור לזה ומותר לזה משכחת לה אחותה שהיא יבמתה לא משכחת לה. כיצד יעקב אנס שתי אחיות והוליד מהן ראובן ושמעון ונשאו שתיהן ללוי ויהודה והן אנוסות אביהם ומתו לוי ויהודה ונפלו לפני ראובן ושמעון זו אמו של ראובן וזו אמו של שמעון והן אחיות אחותה שהיא יבמתה איכא האסור לזה מותר לזה ליכא דהויא לה אמו של ראובן אחות אמו של שמעון ואמו של שמעון אחות אמו של ראובן וכתיב ערות אחות אמך לא תגלה. שתי נכריות כיצד יעקב אנס שתי נכריות והוליד מהן ראובן ושמעון ונשאו שתיהן ללוי ויהודה דתנן נושא אדם אנוסת אביו ומפותת אביו ומתו לוי ויהודה ונפלו לפני ראובן ושמעון עמד ראובן וייבם אשתו של אחיו שהיא אנוסת אביו והיא אמו של שמעון ועמד שמעון וייבם אשתו של אחיו שהיא אנוסת אביו והיא אמו בל ראובן והן נכריות האסור לזה מותר לזה איכא אחותה שהיא יבמתה ליכא.

(שם כ.) כלל אמרו ביבמה כל שאיסורה איסור ערוה לא חולצת ולא מתייבמת איסור מצוה ואיסור קדושה חולצת ולא מתייבמת אחותה שהיא יבמתה או חולצת או

מתייבמת. כל שאיסורה איסור ערוה לא חולצת ולא מתייבמת כיצד אחיו של ראובן שנשא בתו של ראובן או אחת מחמש עשרה עריות הן וצרותיהן וצרות צרותיהן לא חולצות ולא מתייבמות. איסור מצוה חולצת ולא מתייבמת כיצד אחיו של ראובן מאביו נשא אם אמו של ראובן או אשת אבי אמו של ראובן או אשת אחי האם מן האב של ראובן או [אשת] אחי האם מן האב ומן האם של ראובן או אחיו מאביו שנשא כלת בנו של ראובן או כלת בתו של ראובן או שלישית שבבנו שהיא בת בן בנו של ראובן או שלישית שבבתו שהיא בת בן בתו של ראובן [או שלישית שבבנה שהיא בת בן בנה של אשתו של ראובן] או שלישית שבבתה שהיא בת בן בתה של אשתו של ראובן או רביעית שבחמיו שהיא אם אם חמיו של ראובן או רביעית שבחמותו שהיא אם אם חמותו של ראובן (או אחיו מאביו שנשא אשת אחי האם מן האם של ראובן) הרי אלו כולן חולצות ולא מתייבמות שכולן שניות ליבם ולא שניות לבעל ואי אתה יכול לומר אם אביו ואשת אבי אביו ואשת אחי האב מן האם שהן שניות לבעל ושניות ליבם. איסור קדושה חולצת ולא מתייבמת כיצד כגון אלמנה בין מן האירוסין ובין מן הנשואין שנפלה לפני כהן גדול או גרושה בין מן האירוסין ובין מן הנשואין שנפלה לפני כהן הדיוט או שנשא אחיו אחת מכל הנשים שהן פסולות לכהונה הרי אלו חולצות ולא מתייבמות ואם ייבם אחת מאיסור מצוה כופין אותו להוציא ואין לה כתובה והולד כשר ואם מת ולא נתגרשה לא פסלה מן הכהונה ואם ייבם אחת מאיסור קדושה כופין אותו להוציא ויש לה כתובה והוולד חלל ופסלה מן הכהונה אחותה שהיא יבמתה דאיסור ערוה חולצת ולא מתייבמת כיצד אחיו של ראובן נשאה אחות חמותו של ראובן וחמותו של ראובן נשואה לשמעון אחיו ואחר כך מתי שניהם חמותו שהיא ערוה פטורה מן החליצה ומן היבום אחות חמותו או חולצת או מתייבמת או שנשא אחות אם חמותו של ראובן ואם חמותו של ראובן נשואה לאחיו אם חמותו ערוה אחותה מותרת. או שנשא אחות אם חמיו של ראובן ואם חמיו של ראובן נשואה לאחיו אם חמיו ערוה אחותה מותרת. או שנשא אחות אשת אחיו מאמו שנשואה לאחיו מאביו אשת אחיו מאמו שנשואה לאחיו מאביו ערוה אחותה מותרת. או שנשא אחות אשת אחיו שלא היה בעולמו ואשת אחיו שלא היה בעולמו נשואה לאחיו אשת אחיו שלא היה בעולמו ערוה אחותה או חולצת או מתייבמת. או שנשא אחות כלתו וכלתו נשואה לאחיו כלתו שהיא נשואה לאחיו ערוה אחותה שהיא יבמתה או חולצת או מתייבמת. ואחיות כולהו דאיסור ערוה או חולצת או מתייבמת ואי אתה יכול לומר אחיות שאר עריות מפני שאחיותיהן עריות. (שם פד.) שניות מדברי סופרים שניה לבעל ולא שניה ליבם אסורה לבעל ומותרת ליבם

שניה ליבם ולא שניה לבעל אסורה ליבם ומותרת לבעל שניה לזה ולזה אסורה לזה ולזה. כל שניה שהיא שניה לבעל ואין שניה ליבם מבעל אין לה כתובה ואין לה מזונות והולד כשר וכופין אותו להוציא מן יבם יש לה כתובה ויש לה מזונות והולד כשר ואין כופין אותו להוציא. כל שניה שאינה שניה לבעל והיא שניה ליבם מבעל יש לה כתובה ויש לה מזונות והולד כשר ואין כופין אותו להוציא מן יבם חולצת ולא מתייבמת ואם נשא אין לה כתובה ואין לה מזונות והולד כשר וכופין אותו להוציא. כל שניה שהיא שניה לבעל והיא שניה ליבם משניהם אין לה כתובה ואין לה מזונות והולד כשר וכופין אותו להוציא. כל שניה שהיא שניה לבעל ואין שניה ליבם ומת או חולצת או מתייבמת. כל שניה שהיא שניה ליבם ואין שניה לבעל ומת חולצת ולא מתייבמת. כל שניה שהיא שניה ליבם ולבעל ומת חולצת ולא מתייבמת. מי שהיה נשוי שתי נשים אחת שניה לבעל ואחת שניה ליבם ומת כשהוא מיבם מיבם לשניה דבעל כשהוא חולץ חולץ לשניה שלו. מי שהיה נשוי שתי נשים שתיהם שניות לבעל ולא שניות ליבם ומת עומד יבם ומיבם לאיזו שירצה. מי שהיה נשוי שתי נשים שתיהן שניות ליבם ולא שניות לבעל ומת חליצתה של אחת מהם פוטרת צרתה. מי שהיה נשוי שתי נשים שתיהן שטות לבעל וליבם ומת חולץ לאחת מהם. מי שהיה נשוי שתי נשים אחת שניה לבעל ואחת אשה אחרת ומת מיבם לאיזו שירצה או חולץ לאיזו שירצה. מי שהיה נשוי שתי נשים אחת שניה ליבם ואחת אשה אחרת ומת כשהוא מיבם מיבם לאשה אחרת (או חולץ) כשהוא חולץ חולץ לשניה לו. מי שהיה נשוי שתי נשים אחת שניה לבעל ואחת מחזיר גרושתו משנשאת ומת כשהוא מיבם מיבם לשניה דבעל כשהוא חולץ חולץ למחזיר גרושתו של אחיו משנשאת. מי שהיה נשוי שתי נשים אחת שניה ליבם ואחת מחזיר גרושתו משנשאת ומת חליצתה של אחת מהם פוטרת צרתה. (מי שהיה נשוי שניה לבעל ולא שניה ליבם ומת או חולצת או מתייבמת. מי שהיה נשוי שניה ליבם ולא שניה לבעל ומת חולצת ולא מתיבמת. מי שהיה נשוי שניה לבעל והיא שניה ליבם ומת חולצת ולא מתייבמת 2). (שם מד.) מי שהיה נשוי שתי נשים ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה. יש מיבם לאחת וחולץ לאחת כיצד אחיו של ראובן נשא שתי נשים ומת עמד ראובן ויבם אחת מהם והלכה צרתה ונשאת לאחר ונמצאת יבמתו אילונית תצא צרתה מזה ומזה וצריכה חליצה. יש חולץ לצרת בתו כיצד אחיו של ראובן נשא שתי נשים אחת מהן בתו של ראובן ומת צרת בתו פטורה מן החליצה ומן היבום הלכה צרה ונשאת ולאחר שנשאת נמצאת בתו של ראובן אילונית תצא צרתה מזה ומזה וצריכה חליצה וכן כל עריות שנמצאו אילונית צרותיהן מותרות לאחים אבל נשאו צרות ואחר

כך נמצאו עריות אילונית כל צרה וצרה תצא מזה ומזה וצריכה חליצה. (שם מ:) אמר רב טובי בר קיסנא אמר שמואל הבא על צרת חלוצתו הולד ממזר ולית הלכתא כוותיה: (דף נ) מותר אדם באם צרת חלוצתו ובאם אמה דצרת חלוצתו ובאם אביה דצרת חלוצתו ובבת צרת חלוצתו ובבת בתה דצרת חלוצתו ובבת בנה דצרת חלוצתו ובאחות דצרת חלוצתו הרי אלו כולן מותרות לו וכולן או חולצת או מתייבמת. אסור אדם בצרת אם חלוצתו ובצרת אם אמה דחלוצתו ובצרת אם אביה דחלוצתו ובצרת בת חלוצתו ובצרת בת בתה דחלוצתו ובצרת בת בנה דחלוצתו ובצרת אחות חלוצתו כולן אסורות לו וכולן חולצות ולא מתייבמות. (שם) מותר לאדם בקרובת צרת חלוצתו ואסור בצרת קרובת חלוצתו מאי מותר אדם בקרובת צרת חלוצתו מיבם אדם לאם צרת חלוצתו. כיצד שלשה אחים שנים מהם אחד נשא אמה ואחד נשא בתה ויש לו אשה אחרת ואחד מופנה מת אחד מהם שנשא בתה ואשה אחרת עמד מופנה וחלץ לאשה אחרת ואחר כך מת אחיו עמד מופנה ויבם לאם צרת חלוצתו זו היא ששנינו מותר אדם בקרובת צרת חלוצתו ואסור בצרת קרובת חלוצתו לענין יבום אבל חליצה חליץ מאי ואסור בצרת קרובת חלוצתו חולץ אדם לצרת אם חלוצתו כיצד שלשה אחים שנים מהם אחד נשא אמה ואשה אחרת ואחד נשא בתה ואחד מופנה מת אחד מהם שנשא בתה וחלץ לה מופנה ואחר כך מת אחיו ועמד מופנה וחלץ לצרת אם חלוצתו וזו היא ששנינו אסור אדם בצרת קרובת חלוצתו. (שם) א"ר שמעון בן לקיש כאן שנה רבי אחות גרושה אסורה מדברי תורה ואחות חלוצה אסורה מדברי סופרים. אחות גרושה אסורה מדברי תורה לא חולצת ולא מתייבמת כיצד שני אחים נשואים שתי אחיות עמד אחד מהם וגירש את אשתו ואחר כך מת אחיו זו אחות גרושתו לא חולצת ולא מתייבמת וזו היא ששנה רבי אחות גרושה אסורה מדברי תורה אחות חלוצה אסורה מדברי סופרים כיצד שלשה אחים שנים מהם נשואים שתי אחיות ואחד מופנה מת אחד מבעלי אחיות וחלץ לה מופנה ואח"כ מת אחיו השני עומד מופנה וחולץ לאחות חלוצתו. (שם יג:) החולץ לצרת בתו או לצרת בת בתו [או לצרת בת בנו] או לצרת בת אשתו או לצרת בת בתה או לצרת בת בנה או לצרת חמותו או לצרת אם חמותו או לצרת אם חמיו או לצרת אחותו מאמו הנשואה לאחיו מאביו או לצרת אחות אמו או לצרת אחות אשתו או לצרת אשת אחיו מאמו שנשואה לאחיו מאביו או לצרת אשת אחיו שלא היה בעולמו או לצרת כלתו חליצה שחלץ לא עשה כלום ולא פסלה מן הכהונה ואם יש לו אחים או חולצת או מתייבמת. המיבם לצרת בתו או לאחת מכל עריות האלו בעילתו בעילת זנות ופסלה מן הכהונה ואם יש לו אחים חולצת ולא מתיבמת. וכולן אם מתו או מיאנו או נתגרשו או

שנמצאו אילונית צרותיהן מותרות. (שם יב:) כי אתא רבין א"ר יוחנן אחת צרת ממאנת ואחת צרת אילונית ואחת צרת מחזיר גרושתו כולן מותרות.
(תוספתא פ"ב) תנו רבנן יש או חולצת או מתיבמת [מתיבמת ולא חולצת] חולצת ולא מתיבמת לא חולצת ולא מתיבמת. עריות שאמרו לא חולצת ולא מתיבמת מוסף עליהם אשת סריס חמה ואשת אנדרוגינוס ואשת אח מן האם ואשת גר ואשת עבד משוחרר ואילונית לא חולצת ולא מתיבמת. החרשת והאלמית והשוטה מתיבמות ולא חולצות חרשת ואלמית (יבמות קד:) מאי טעמא אמרי דבי רבי ינאי לפי שאינן בואמר ואמרה ושוטה נמי משום דלאו בת דיעה היא הלכך מתיבמת ולא חולצת. ובתר דמיבם אי בעי מפיק לה בגט (שם קיב:) דתנן מת פקח בעל חרשת מה יעשה פקח בעל פקחת כונס ואם רצה להוציא בגט יוציא. (יבמות כ.) איסור מצוה ואיסור קדושה חולצות ולא מתיבמות ומאי ניהו איסור מצוה שניות מדברי סופרים ואמאי קרי לה איסור מצוה מצוה לשמוע דברי חכמים. איסור קדושה אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין ואמאי קרי להו איסור קדושה דכתיב קדושים יהיו לאלהיהם לפיכך חולצות ולא מתיבמות עקרה וזקינה ושאר כל הנשים או חולצת או מתיבמת. והיכא דאיכא שני אחים אחד פקח ואחד חרש ונשואין שתי נכריות פקחות ומת פקח בעל פקחת ההוא חרש לא מצי חליץ אלא מיכנס כניס ואפוקי לא מצי מפיק לעולם דתנן (שם קיב:) מת פקח בעל פקחת מה יעשה חרש בעל פקחת כונס ואין מוציא לעולם: (תוספתא פ"ב) תנו רבנן יש או חולצין או מיבמין חולצין ולא מיבמין מיבמין ולא חולצין לא חולצין ולא מיבמין. עריות שאמרו לא חולצין ולא מיבמין מוסף עליהם סריס חמה ואנדרוגינוס ואח מן האם וגר ועבד משוחרר דהיכא דאיכא שני אחין דמיגיירין בהדי הדדי אי נמי שני אחין משוחררין ונשאו נשים ומת אחד מהם בלא בנים אשתו פטורה מן החליצה ומן היבום (שם צז:) דת"ר שני אחים תאומים גרים וכן משוחררין לא חולצין ולא מיבמין ואין חייבין משום אשת אח היתה הורתן שלא בקדושה ולידתן בקדושה חולצין ולא מיבמין [אבל] חייבין משום אשת אח היתה הורתן ולידתן בקדושה הרי הן כישראל לכל דבריהם ואשת סריס חמה ואשת אנדרוגינוס פטורין מן החליצה ומן היבום מאי טעמא דלאו בני אולודי נינהו. ואשת אח מן האם דכתיב כי ישבו אחים יחדו (שם יז:) ואמר רב יהודה אמר רב יחדו המיוחדין בנחלה פרט לאחים מן האם. החרש והאלם והשוטה מיבמין ולא חולצין כדאמרינן. ספקות חולצות ולא מתיבמות ומאן נינהו ספיקות דהיכא דקדיש אחת משתי אחיות ואינו יודע איזו מהן קידש ומת ולו אח אחד חליץ להו לתרוייהו מספיקא. (שם צט.) האשה שנתערבו ולדיה בולד כלתה

הגדילו התערובות ונשאו נשים ומתו בני הכלה חולצין ולא מיבמין שספק אשת אחיו ואשת אחי אביו בני הזקינה או חולצין או מיבמין שספק אשת אחיו ואשת בן אחיו. (שם ק.) מי שלא שהתה אחר בעלה שלשה חדשים ונשאת וילדה ואין ידוע אי בן תשעה לראשון או בן שבעה לאחרון והיו לה בנים מן הראשון ובנים מן השני הן חולצין ולא מיבמין וכן הוא להם חולץ ולא מיבם (שם ע"ב) היו לו אחים מן השני ואחים מן הראשון שלא מאותה האם הוא חולץ ומיבם והן חולצין ומיבמין ודקא אמרינן הוא חולץ ומיבם דוקא מיחלץ והדר יבומי אבל יבומי והדר מיחלץ לא דילמא פגע ביבמה לשוק. (שם עט:) פצוע דכא וכרות שפכה סריס אדם והזקן או חולצין או מיבמין. (תוספתא בכורים פ"ב) אנדרוגינוס יש בו דרכים ששוה בהם לאנשים ויש בו דרכים ששוה בהן לנשים ויש בו דרכים ששוה לאנשים ולנשים ויש בו שאינו שוה לא לאנשים ולא לנשים דרכים השוה בהן לאנשים מטמא בלובן כאנשים ונושא אבל לא נישא ואין מתיחד עם הנשים ואינו ניזון עם הבנות כאנשים ומתעטף באבילות ואינו מספר ואינו מטמא למתים ועובר בבל תשחית ובבל תקיף וחייב בכל מצות שבתורה כאנשים. דרכים השוה בהן לנשים מטמא באודם ואין מתיחד עם האנשים כנשים ואין זוקקין ליבום ואין חולק עם הבנים ואין חולק בקדשי מקדש ופסול לכל עריות שבתורה ואם נבעל בעבירה פסול מן הכהונה כנשים. דרכים השוה בהן לאנשים ולנשים חייבין על נזקיו בין ניזק ובין מזיק וההורג במזיד נהרג בשוגג גולה לערי מקלט ואמו יושבת עליו ימי טומאה וימי טהרה כאנשים וכנשים ומביאה עליו קרבן כאנשים וכנשים ונוחל בכל נחלות שבתורה וחולק בקדשי הגבול כאנשים וכנשים והאומר הריני נזיר שזה איש ואשה הרי זה נזיר. דרכים שאין שוה בהן לא לאנשים ולא לנשים אין חייבין על ביאת מקדש וטומאתו ואין שורפין את התרומה על טומאתו ואין נערך לא כאיש ולא כאשה ואין נמכר כעבד עברי והאומר הריני נזיר שאין זה לא איש ולא אשה הרי זה נזיר ר' יוסי אומר אנדרוגינוס בריה בפני עצמו הוא ולא הכריעו בו חכמים אם זכר הוא אם נקבה הוא אבל טומטום אינו אלא ספק איש או ספק אשה. פירושא מיטמא בלובן דלאיטמויי נפשיה לאו בזכר תלא רחמנא. ונושא אבל לא נישא דכיון דאית ליה זכרות זכר קרינא ביה ונעטף באבילות ועובר בבל תשחית ובבל תקיף וחייב בכל מצות שבתורה דכל חומרי דאיכא בזכר שדינן עליה. ואינו חולק בקדשי מקדש דכל זכר בבני אהרן כתיב ואמו יושבת עליו ימי טומאה וימי טהרה דיהבינן לה כנקבה ימי טומאה ארבעה עשר וימי טהרה [כזכר] מליתא [דעשרים] וששה ונוחל בכל הנחלות שבתורה במקום דלא אית ליה לא אחא ולא אחאתא וחולק בקדשים הגבול בתרומה ואין חייבין על טומאתו דכתיב מזכר ועד נקבה ואינו נערך

דכתיב בערכין אם נקבה היא אם זכר הוא נקבה ודאית זכר ודאי. ואינו נמכר כעבד עברי דאין עבד עברי אלא דבר אולודי הוא דכתיב ביה אהבתי את אדוני וגו'. ואמה עבריה דבת בנים היא דכתיב ואם לבנו ייעדנה ואנדרוגינוס לאו בר אינסובי הוא אנדרוגינוס שחלץ ליבמתו צריכה חליצה מן האחים ואם אין לו אחים חליצה שחלץ לא עשה ולא כלום ולא פסלה מן הכהונה. אשת אנדרוגינוס לא חולצת ולא מתיבמת.

(שם פג:) תניא ר' סימאי אומר אנדרוגינוס חייבין עליו סקילה משני מקומות מאי טעמא דרבי סימאי אמר רבה בר המדורי אסברא לי אמר קרא ואת זכר לא תשכב משכבי אשה איזהו זכר שיש לו שני משכבות הוי אומר זה אנדרוגינוס (שם פד.) רבי אליעזר אומר אנדרוגינוס חייבין עליו סקילה כזכר. תניא ר' אומר כשהלכתי ללמוד תורה אצל ר' אלעזר בן שמוע חברו עלי תלמידיו כתרנגולים של בית בקיא ולא הניחוני ללמוד אלא דבר אחד במשנתנו ר' אליעזר אומר אנדרוגינוס חייבין עלי סקילה כזכר.

(תוספתא פי"א) ת"ר טומטום שקידש קידושיו קידושין חולץ וחולצין לאשתו ואם יש שם אחים אינו חולץ ואינו מיבם אבל מיבמין את אשתו רבי יוסי ברבי יהודה אומר לא חולץ ולא חולצין אשתו [לא מיבם] ולא מיבמין את אשתו שמא יקרע והרי הוא סרים חמה ותנן סריס חמה ואנדרוגינוס ואח מן האם וגר ועבד משוחרר לא חולצין ולא מיבמין. טומטום שקידש קידושיו קידושין נפקא מינה למיסרה על קרוביו נתקדש קידושיו קידושין נפקא מינה לאיתסורי בקרובתיה. טומטוס שחלץ ליבמתו צריכה חליצה מן האחין אם אין לו אחין חליצה שחלץ כשרה ופסלה מן הכהונה אשת טומטום חולצת ולא מתיבמת. טומטום לענין חליצה פלוגתא דרבי יהודה ור' יוסי בר' יהודה דתנן (שם פג:) רבי יהודה אומר טומטום שנקרע ונמצא זכר הרי זה לא יחלוץ מפני שהוא כסריס ואמר רבי אמי מאי עביד רבי יהודה לטומטום דבירי אותביה אבי כורסיה ונקרע ואוליד שבע בנין ורבי יהודה חזר על בניו מאין הם. ותניא ר' יוסי ברבי יהודה אומר טומטום לא יחלוץ שמא יקרע ונמצא סריס חמה ואמרינן כל דמקרע זכר הוי הכי קאמר שמא יקרע ונמצא זכר ושמא ימצא סריס חמה מאי בינייהו אמר רבא לפסול במקום אחים ולחלוץ שלא במקום אחים לרבי יהודה דאמר סריס חמה הוי חליצתו ולא כלום ולא פסלה מן הכהונה ולרבי יוסי ברבי יהודה דאמר ספיקא הוי כי חלץ לה במקום אחין פסל לה על אחים ולעלמא לא משתריא עד דחלצי לה אחין ואי ליכא אחים לא משתריא לעלמא אלא בחליצה ומספיקא פסולה לכהונה ואנן השתא משוינן לה ספיקא כהאי תנא לחומרא דפסיל במקום אחין וחלץ שלא במקום אחין ואשתו דיליה חולצת מספק ומשמע הני מילי היכא דלא נקרע ונמצא זכר אבל ודאי נקרע ונמצא זכר הוה

עובדא בחד טומטום דכמה שני הוה יתיב בביתא כנשים ולבסוף נקרע ונמצא זכר ונפק ליה דיקנא ונסיב איתתא והוה בהדה כמה שני ומית ואתא אחוה ליבומה לאיתתיה ושיילונון לרבנן במתיבתא ושריוהא ליבומי ויבמה אחוה דההוא טומטוס ונסבה. סריס אדם שחלץ ליבמתו חליצתו כשרה ואפילו יש לו אחים סריס חמה שחלץ ליבמתו צריכה חליצה מן האחים ואם אין לו אחים חליצה שחלץ לא עשה כלום ולא פסלה מן הכהונה. (שם פ.) היכי דמי סריס חמה אמר אביי כל שמטיל מים ואינו עושה כיפה ממאי הוי דאפיא ביה אימא בטיהרא ושתי' ביה שיכר' [מרקא] אשת סריס אדם או חולצת או מתיבמת אשת סריס חמה לא חולצת ולא מתיבמת. (שם קד:) חרש שנחלץ וחרשת שחלצה והחולצת לקטן חליצתה פסולה. (שם קה:) אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי ר"מ אבל חכמים אומרים אין חליצת קטן כלום. חרש שחלץ ליבמתו חרשת יחזור וייבם לה או אחים מיבמין לה ואם מת ואין לו אחים חליצה שחלץ לא עשה ולא כלום ולא פסלה מן הכהונה. חרש שחלץ ליבמתו פקחת יחזור וייבם לה ואינו מוציא לעולם ואם יש לו אחים או חולצת או מתיבמת ואם מת ואין לו אחים ולא נתיבמה חליצה שחלץ לא עשה ולא כלום ולא פסלה מן הכהונה. (שם קיב:) חרש שנשא חרשת ויש לו אח חרש מתיבמת ואינה חולצת. חרש שנשא חרשת ויש לו אח פקח כונס ואם רצה להוציא מוציא. חרש שנשא פקחת ויש לו אח פקח או חולצת או מתיבמת. חרש שנשא שתי נשים אחת פקחת ואחת חרשת ויש לו שני אחין אחד פקח ואחד חרש פקח מיבם או חולץ לפקחת וחרשת פטורה. חרש שנשא שתי נשים חרשות ויש לו אחין אחד פקח ואחד חרש או שני אחים [פקחים] ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה. חרש שנשא שתי נשים פקחות ויש לו שני אחין פקחין אחד מהם מיבם לאיזו שירצה או חולץ לאיזו שירצה. פקח שנשא פקחת ויש לו אח חרש מתיבמת ואינה חולצת. פקח שנשא חרשת ויש לו אח חרש מתיבמת ואינה חולצת. פקח שנשא שתי נשים אחת פקחת ואחת חרשת ויש לו שני אחין אחד פקח ואחד חרש חרש מיבם לאיזו שירצה פקח מיבם לאיזו שירצה או חולץ לאיזו שירצה. פקח שנשא שתי נשים חרשות ויש לו שני אחים פקחים או שני אחים חרשים או שני אחים אחד פקח וא' חרש אחד מהם מיבם לאיזו שירצה. פקח שנשא שתי נשים פקחות ויש לו שני אחין אחד פקח ואחד חרש פקח מיבם לאיזו שירצה או חולץ לאיזו שירצה. חרשת שחלצה תחזור ותתיבם או מן מי שחלץ לה או מן אחד מן האחים ואם מתו ולא (דף נא) נתיבמה חליצה שחלצו לה לא עשו ולא כלום ולא פסלוה מן הכהונה. קטן שחלץ ליבמתו צריכה חליצה מן האחים או לכשיגדיל חולץ לה חליצה אחרת ואם מת ואין לו אחין חליצה שחלץ לא

עשה ולא כלום ולא פסלה מן הכהונה. בן תשע שנים ויום אחד שחלץ ליבמתו צריכה חליצה מן האחים ואין מיבמין לה או לכשיגדיל חולץ לה חליצה אחרת ואם מת ואין לו אחים חליצתה כשרה ופסלה מן הכהונה.

(שם צו:) ובן תשע שנים ויום אחד הבא על יבמתו חולצת ולא מתיבמת אשת קטן לא חולצת ולא מתיבמת וכן אשת שוטה (שם קיב:) דת"ר שוטה וקטן שנשאו נשים ומתו נשיהם פטורות מן החליצה ומן היבום. שלשים ושש כריתות בתורה וחדא מינייהו הבא על אשת איש דכתיבא גבי עריות דכתיב ואל אשת עמיתך וכתיב בהו כרת כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו (כריתות ב.) וקתני גבי כריתות בסופא על אלו חייבין על זדונן כרת ועל שגגתן חטאת ועל לא הודע שלהם אשם תלוי וקאמרינן (יבמות קיג.) אמר רב חייא בר אשי אמר שמואל אשת חרש אין חייבין עליה אשם תלוי מאי קא משמע לן תנינא חמשה לא יתרומו ואם תרמו אין תרומתן תרומה ואלו הן חרש שוטה וקטן והתורם את שאינו שלו ונכרי שתרם תרומתו של ישראל אפילו ברשותו לרבנן הכי נמי דחרש לית ליה קנין מדאורייתא כלל קנין דרבנן בעלמא הוא דקניא ליה בתקנתא דרבנן אלא שמואל כר"א ס"ל דאמר תרומת חרש ספק היא ספק קנין דאורייתא הוא דאית ביה ואפי' הכי איסור ספק אשת איש איכא קרבן דאשם תלוי לא מייתי דבעי שמואל דעד דאיכא חתיכה משתי חתיכות ולא סבר לה כרבי אלעזר בהא דרבי אלעזר לא בעי חתיכה משתי חתיכות ואע"ג דאיכא (כריתות יח.) חד תנא דר' אלעזר דקתני ספק אי בן תשעה לראשון או בן שבעה לאחרון יוציא והולד כשר וחייבין באשם תלוי ואף על גב דליכא חתיכה משתי חתיכות מוקי לה שמואל כרבי אלעזר והוא סבר לה כאידך תנא דכל היד דתנן (נדה יד:) נמצא על שלה לאחר זמן טמאין מספק ופטורין מן הקרבן ותני עלה וחייבין באשם תלוי ותנא דמתניתין סבר בעינן חתיכה משתי חתיכות. ואיכא דאמרי שמואל נמי חייבין באשם תלוי אמר דסבירא ליה כרבי אלעזר בתרוייהו סבר לה כרבי אלעזר דאמר אשת חרש אית בה ספק קנין דאורייתא הלכך הויא לה ספק אשת איש ומיחייב לה עלה נמי אשם תלוי דסבר לה כרבי אלעזר דלא בעי חתיכה משתי חתיכות. ומתניתין דקתני שני אחים אחד פקח ואחד חרש נשואין שתי נכריות פקחות מת חרש בעל פקחת מה יעשה פקח בעל פקחת או חולץ או מיבם אלמא אשת חרש בת חליצה ויבום היא לא תימא ר' אלעזר היא דאמר אית ליה ספק קנין דאורייתא אבל לרבנן לא דמשוו ליה לחרש כשוטה וקטן ואשת חרש כאשת שוטה וקטן דקתני בהו (שם קיב:) שוטה וקטן שנשאו נשים ומתו נשיהם פטורות מן החליצה ומן היבום אלא שוטה וקטן היינו טעמא דנשיהם פטורות משום דלא תקינו להו רבנן נשואין אבל חרש

דתקינו ליה רבנן נשואין לא מיפטרא אשתו בלא יבום דהא קטנה דנשואין דידה דרבנן נינהו ולא קא מיפטרא מחליצה ויבום ולא עוד אלא דקיימא לן כרבי יהושע דאמר (שם קח.) הרי היא כאשתו לכל דבר קא ירית לה וקא מיטמא לה וקא מוכיל לה בתרומה ואף על גב דקא עקר דאורייתא וכל שכן יבום דמוסיף הוא ולא מעקר קא עקר. האי לענין חליצה ויבום ונשואי חרש וקטנה כי הדדי נינהו אבל לענין תרומה אף על גב דחרש וקטנה נשואין דרבנן נינהו חרש שאני דאלו חרש לא מוכיל בתרומה דתנן (שם סז:) העובר והיבם והארוסין והחרש ובן תשע שנים ויום אחד פוסלין ולא מאכילין בתרומה אלמא חרש לא מוכיל בתרומה ואלו קטנה אכלה כדקתני (גיטין מה.) ועל קטנה בת ישראל שנשאת לכהן שאוכלת בתרומה. ומאי שנא משום דקנין כספו כתיב בגברא תלא רחמנא. חרש כי נמי תקינו ליה רבנן נשואין הוא לאו בר קנין הוא. קטנה לכהן פקח כיון דקניא ליה בתקנתא דרבנן וגברא בר קנין הוא אכלה. וחרשת דמינסבה לכהן פקח אע"ג דתקינו לה רבנן נשואין וגברא בר קנין הוא משום גזירה לא אכלה (יבמות קיג.) כדקאמרינן גזירה שמא יאכיל חרש לפקחת כיון דחרש וחרשת כהדדי נינהו אי אמרת חרשת לכהן פקח אכלה בתרומה אתו למימר חרש דנסיב פקחת אכלה. חרש וקטן מיבמין ולא חולצין החרשת והשוטה מתיבמת ולא חולצת חרשת לא מצי חלצה אלא מתיבמה ולבתר דמתיבמה אי בעי לאפוקה מצי מפיק לה. וכן חרש לא מצי חליץ אלא מיבם ובתר דמיבם אי בעי לאפוקה מצי מפיק לה והני מילי דנפל קמיה מאחיו חרש אבל חרש דנפיל קמיה פקחת מאחיו פקח כיון דתפשי ליה לאחיו קידושי מעלי' בגוה כונס ואינו מוציא לעולם לענין מחלץ חרש וחרשת כי הדדי נינהו תרוייהו לא מצו חלצי אלא יבומי מיבמי לפי שאינן בואמר ואמרה אבל לענין אפוקי חרשת דנפלה קמי פקח בין מאחיו חרש ובין מאחיו פקח כונס ואם רצה להוציא יוציא אבל חרש דנפל קמיה פקחת אי נפל קמיה מאחיו חרש מצי מפיק לה בתר דמיבם אבל מאחיו פקח לא מצי מפיק לה לעולם ומנלן דפקחת דנפלה קמי חרש מאחיו חרש מצי מפיק לה דתנן (שם קיב:) שני אחים חרשים נשואין לשתי אחיות פקחות או לשתי אחיות חרשות או לשתי אחיות אחת חרשת ואחת פקחת וכן שתי אחיות חרשות נשואות לשני אחים פקחים או לשני אחים חרשים או לשני אחים אחד חרש ואחד פקח הרי אלו פטורין מן החליצה ומן היבום ואם היו נכריות יכניסו ואם רצו להוציא יוציאו. ומנלן דמאחיו פקח לא מצי מפיק לה דתנן שני אחים [אחד חרש] אחד פקח נשואין לשתי נכריות פקחות מת חרש בעל פקחת מה יעשה פקח בעל פקחת או חולץ או מיבם מת פקח בעל פקחת מה יעשה חרש בעל פקחת כונס ואינו מוציא לעולם. שני אחים פקחין

נשואין לשתי נכריות אחת חרשת ואחת פקחת מת פקח בעל חרשת מה יעשה פקח בעל פקחת כונס ואם רצה להוציא יוציא. מת פקח בעל פקחת מה יעשה פקח בעל חרשת או חולץ או מיבם. שני אחין אחד פקח ואחד חרש נשואין לשתי נכריות אחת חרשת ואחת פקחת מת חרש בעל חרשת מה יעשה פקח בעל פקחת כונס ואם רצה להוציא יוציא. מת פקח בעל פקחת מה יעשה חרש בעל חרשת כונס ואינו מוציא לעולם. תלת דנכריות רישא דקמייתא וסיפא דתנייתא דקא תני בגווייהו או חולץ או מיבם דהויא להו פקחות קמי פקח ופקח קמי פקחת כי כולהון נשי דעלמא דאי חולץ או מיבם סיפא דקמייתא וסיפא דתליתיתא דקא תני כונס ואינו מוציא לעולם דפקחת קמי חרש מאחיו פקח מיחלץ לא מצי חליץ דליתיה בואמר אלא מיבם יבומי ואינו מוציא לעולם דיבם במקום בעל קאי ואפילו יבם חרש או שוטה מן שמיא רמיוהא קמיה ואף על גב דחרש מדאורייתא לאו בר נשואין הוא ורבנן הוא דתקינו ליה נשואין ושוטה אפילו מדרבנן לית ליה נשואין ואי מאית שוטה איתתיה לאו בת יבומי היא לענין יבומי אינהו נשי דאחריני היכא דנפלה קמי חרש ואפילו שוטה ביבמה יבא עליה קאי אבל פקחת קמי חרש מאחיו פקח אי נמי מאחיו חרש ונסבה כשהוא פקח ולבסוף נתחרש כיון דתפסי ליה לאחוה קידושי מעלי' בגוה ונפלה קמי חרש כונס ואינו מוציא לעולם אי אחיו פקח ונתחרש הוה כי היכי דאחיו לא מצי מפיק דתנן נתחרש הוא או נשתטית היא לא יוציא עולמית הוא נמי לא מצי מפיק דחרש ברמיזה הוא דמפיק היכא דכונס ברמיזה מפיק ברמיזה כי היכי דעיילא הכי נפקא אבל לאפקועי קידושי דאורייתא ברמיזה לא מצי מפקע וכל שכן דנפלה ליה מאחיו פקח דלא מצי יבם חרש מפיק לה וחרש וחרשת לא מיבעיא לכתחלה דלאו בני חליצה נינהו אלא אפילו איקרו וחלוץ חליצה פסולה היא ולא מישתריא בה לעלמא (שם קד:) ואף על גב דקריאה מצוה בעלמא היא ועכובי לא מעכבא ראוי לקרות מיבעא בעינן כדרבי זירא דאמר רבי זירא כל הראוי לבילה בילה מעכבת בו וכל שאינו ראוי לבילה אין בילה מעכבת בו. ושוטה דקתני דמיבמי ולא חלצי לענין נישואין לאו בני נישואין נינהו דתניא (שם קיב:) שוטה וקטן שנשאו נשים ומתו נשיהם פטורות מן החליצה ומן היבום ושוטה ושוטה כי הדדי נינהו ואף על גב דלאו בני נשואין נינהו לענין יבומי שוטה אשת אחיו רחמנא רמה קמיה כדאמרינן הלכך שוטה דנפלה יבמה קמיה כונס דלאו בר חליצה הוא ולאו בר גירושין הוא. (שם מט.) אשתו שמתה מותר באחותה גרשה ומתה מותר באחותה נשאת לאחר ומתה מותר באחותה. יבמתו שמתה מותר באחותה חלץ לה ומתה מותר באחותה נשאת לאחר ומתה מותר באחותה. (שם סז:) נפל הבית עליו ועל בת אחיו ואין ידוע איזה מהן מת ראשון צרתה

חולצת ולא מתיבמת. (שם כט:) העושה מאמר ביבמתו פרחה הימנו זיקת יבמין וחלה עליו זיקת ארוסין ונישואין. (שם סד:) אמר רבה השתא דאמרת אחיות מוחזקות לא ישא אדם אשה לא ממשפחת נכפין ולא ממשפחת מצורעין ולא אמרן אלא היכא דאיתחזק אבל לא איתחזק אקראי בעלמא הוא. (שם קיב:) אמר רמי בר חמא מאי שנא חרש וחרשת דתקינו להו רבנן נשואין ומאי שנא שוטה ושוטה דלא תקינו להו רבנן נשואין חרש וחרשת דקיימא תקנתא דרבנן תקינו להו נשואין שוטה ושוטה דלא קיימא תקנתא דרבנן ואין אדם דר עם נחש בכפיפה לא תקינו להו רבנן נשואין. (שם קט.) שני אחים נשואין לשתי יתומות קטנות מת בעלה של אחת מהן תצא משום אחות אשה וכן שתי חרשות גדולה וקטנה מת בעלה של קטנה תצא משום אחות אשה מת בעלה של גדולה רבי אליעזר אומר מלמדין את הקטנה שתמאן בו. (שם קי.) אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי אליעזר וכן אמר ר' אלעזר הלכה כר"א.

(שם מ:) תני רבי חייא ארבע מדברי תורה וארבע שניות להם מדברי סופרים אסורות משום חולץ כלתו ואשת אביו ואשת אחיו ואשת אחי אביו אסירן מדאורייתא. כלת בנו כלת בתו אשת אבי אביו ואשת אבי אמו אסירן מדרבנן ומהכא שמעינן מינה דגזרינן שניות בחליצה. (שם קיב:) ודאמרינן נשטית לא יוציא נתחרש הוא או נשטה לא יוציא עולמית במה דברים אמורים בפקח ונתחרש אבל בחרש מעיקרו כדקא תני כשם שהוא כונס ברמיזה כך מוציא ברמיזה. שומרת יבם דנפלה קמי מומר לא משתריא לעלמא עד דחליץ לה דהא בקדושתיה דקיימא לן דאי מקדיש תפסין ליה קידושי. (שם לב.) שני אחים נשואין שתי אחיות ומת אחד מהן ואחר כך מתה אשתו של שני אסורה עליו עולמית הואיל ונאסרה עליו שעה אחת. ראובן ושמעון נשואין שתי אחיות וגירש אחד מהן את אשתו ומת אחד מהם בלא בנים ואחר כך מתה הגרושה אין אחותה צריכה לא ליבם ולא לחלוץ מאי טעמא כיון דמית חבריה הוה איתה לגרושה בחיי איפטרה לה היא ואפילו צרתה דהכי אמור רבנן (שם ל.) כל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה הרי היא כאשת אח שיש לו בנים ואסורה ואפילו צרתה פטורה:

סליקו להו הלכות יבמות

סימן כט

(דרך ארץ רבה א') (דף נב) המקדש את האשה הרי זה אוסר עליו שבע עריות אמה ואם אמה ואם אביה בתה ובת בתה ובת בנה ואחותה בזמן שהיא קיימת וכולן שנאסרו עליו שעה אחת אין להם היתר אחר איסורן חוץ מאחות אשתו שלא נאסרה עליו אלא בחייה.

לעולם אינו פוסל את אשתו ואפילו בא על אמה ועל אחותה ועל בתה נבעלה באונס מותרת לחזור לו נבעלה ברצון אסורה לחזור לו וכהן בין באונס בין ברצון אסורה לחזור לו. נתארסה ונתגרשה נבעלה בין באונס בין ברצון אסורה לחזור לו דברי רבי ישמעאל שהיה רבי ישמעאל אומר הרי הוא אומר לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה וגומר אחרי אשר הטמאה וכי במה נטמאה זו שהרי אמרו חכמים עד שלא נשאה לאחר מותרת לחזור לו משנשאת לאחר אסורה לחזור לו זה מדרש דרש רבי יוסי בן כיפר לפני חכמים שאמר משום רבי אלעזר בן שמוע כל האסורות לו איסור ערוה ובא עליהן אין צריכות הימנו גט חוץ מאחות אשתו ומאשת אחיו ומאשת איש שיש להן היתר אחר איסורן. זה מדרש דרש ר' חנניה בן אידאי לפני חכמים שאמר משום רבי נתן כל האסורות לו איסור ערוה ובא עליהן מותר בקרובותיהן הבא על האשה מותר בבתה וזו שאלה שאל יוסי בן תדאי איש טבריא לפני רבן גמליאל ומה אשתי שאני מותר בה הריני אסור בבתה אשת איש שאני אסור בה אינו דין שאהא אסור בבתה אמר לו צא ופרנס לי כהן גדול שכתוב בו כי אם בתולה מעמיו יקח אשה ואני אפרנס לך את כל ישראל. דבר אחר אין דנין לעקור אות אחת מן התורה ונדהו רבן גמליאל. תניא רבי יוסי בן כיפר אומר משום רבי אלעזר בן שמוע המחזיר גרושתו מן הנשואין אסורה מן האירוסין מותרת וחכמים אומרים אחד זה ואחד זה אסורה. כל שהוא בלא יבא הולד פסול ופוסל ואלו הן עמוני ומואבי מצרי ואדומי עבד וממזר כותי נתין חלל (ביאת) [בת] חלל כשרה אף על פי שהוא בלא יבא אין אביו בלא יבא כל האסורות לו איסור ערוה ובא עליהן פסלן מן הכהונה נדה אף על פי שהוא חייב על ביאתה כרת הולד כשר להיות עומד ומקריב על גבי המזבח. הנבעלת ממי שאינו איש אע"פ שהוא בסקילה כשרה לכהונה מעשה בריבה ארת בהיתלו שהיתה מכבדת את הבית ורבעה הקוף מאחריה ואמרי לה רבעה כלב כופרי מאחריה והכשירה רבי לכהונה. אלו הן שניות אם אמו ואם אביו אשת אבי אביו ואשת אבי אמו אשת בן בנו ואשת בן בתו אשת אחי אביו מאמו ואשת אחי אמו מן האב. בר קפרא מוסיף אף אם אבי אמו ואם [אבי] אביו ואין הלכה כבר קפרא אשת חמיו ואשת חתנו מותרת לו אבל אמרו חכמים אסורה לו מפני מראית העין. בת חורגו אסורה לו [ואשת] חורגו מותרת לו וחורגו מותר באשתו ובבתו אשת אחי אביו אסורה לו ובתו מותרת לו ואחי אביו מותר באשתו ובבתו ואשת אחי אמו אסורה לו ובתו מותרת לו ואחי אמו מותר באשתו ובבתו. נושא אדם אשת בן אחיו ואשת בן אחותו ואשת חמיו אסורה לו מפני מראית העין. המחזיר גרושתו משנשאת אסורה לבעל וחולצת וצרתה מותרת ליבם וכן הוא שבא על אחות חלוצתו אסורה לבעל חולצת וצרתה מותרת ליבם

אשת פצוע דכא ויש לו אח כשר אסורה לבעלה ומותרת ליבם. צרת סוטה מותרת לבעל ואסורה ליבם. אחיו שבא על אחות גרושתו מותרת לבעל ואסורה ליבם. אשת כשר ויש לו אח פצוע דכא מותרת לבעל ואסורה ליבם סוטה אסורה לזה ולזה. אשת פצוע דכא ויש לו אח פצוע דכא אסורה לזה ולזה. הגיורת והשבויה והמשוחררת והעיסה והסוטה והחלוצה והגרושה וחללה הרי אלו פסולות לכהונה נישאו לישראל בנותיהן כשרות לכהונה. הבא על השפחה חייב עליה משום ארבעה עשר לאוין משום לא תזרע כרמך כלאים ומשום לא תחרוש בשור ובחמור לא תלבש שעטנז לא תרצח לא תנאף לא תגנב לא תענה לא תחמד משום שפחה משום גויה משום נדה משום אשת איש משום אשת אב משום אשת אח ואם היה ישראל שחילל זרעו ועצמו בגויה לא יהא לו ער בחכמים ועונה בתלמידים ואם היה כהן גדול לא יהיה לו מגיש מנחה לה' צבאות. כל הנושא אשה שהוגנת לו הקדוש ברוך הוא אוהבו ואליהו נושקו וכל הנושא אשה שאינה הוגנת לו אליהו כופתו והקב"ה רוצעו אוי לו לפוסל את זרעו ופוגם את משפחתו ולנושא אשה שאינה הוגנת לו וכל הפוסל פסול ואינו מדבר בשבח לעולם: רבי מייאשא בן בנו של רבי יהושע בן לוי אמר כל הרואה דבר ערוה ומעלים עינו ממנו זוכה ומקבל פני שכינה שנאמר ועוצם עינו מראות ברע מה כתיב אחריו מלך ביפיו תחזינה עיניך. אבא חלפתא אמר משום אבא חיגרא אל תהי פרוץ בנדרים שמא תמעול בשבועות ואל תתארח אצל כהן עם הארץ שמא יאכילך מקדשי שמים ואל תרבה שיחה עם האשה שמא תנאף שכל שיחתן של נשים אינן אלא דברי ניאופין רבי אחי ברבי יאשיה אומר אל תסתכל בנשים שלא תבא לדבר ערוה וחכמים אומרים המסתכל בעקיבה של אשה גורם שיהו לו בנים בעלי מומים וכל שאין לו בושת פנים במהרה הוא חוטא שנאמר הכרת פניהם ענתה בם וכל שיש לו בושת פנים לא במהרה הוא חוטא שנאמר ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו.

(סנהדרין פב.) הבועל ארמית קנאין פוגעין בו. בעא מיניה רב כהנא מרב לא פגעו בו קנאין בשעת מעשה דיני' במאי ומסקינן דיניה בידי שמים. אמר רבי חייא בר אבין כל הבא על הגויה כאילו נתחתן בעבודה זרה שנאמר כי חלל יהודה קדש ה' אשר אהב ובעל בת אל נכר וכי בת יש לו לאל נכר אלא זה הבא על הגויה: כי אתא רב דימי אמר בית דינו של חשמונאי גזרו הבא על הגויה חייב עליה משום נשג"א סימן נדה שפחה גויה אשת איש כי אתא רבין אמר משום נשג"ז נדה שפחה גויה זינה יכרת ה' לאיש אשר יעשנה וגומר. ומיחייבינן למיפרש מעריות דכתיבן באורייתא ומאי ניהו אמו ואשת אביו וכלתו ואחותו מאביו ומאמו ואחותו מאמו ולא מאביו ואחותו מאביו ולא מאמו בתו ובת בתו

ובת בנו בת אשתו ובת בתה ובת בנה חמותו ואם חמותו ואם חמיו ואחות אביו בין מן האב ובין מן האם [ואחות אמו בין מן האב בין מן האם] ואשת אחי האב מן האב ואשת אחיו בין מאביו ובין מאמו ואחות אשתו בין מן האב בין מן האם ואשת איש. (סנהדרין נג.) אמו ואשת אביו וכלתו הני שלש בסקילה וכרת. (שם עה.) בתו ובת בתו בת בנו בת אשתו ובת בתה ובת בנה חמותו ואם חמותו ואם חמיו הני תשע בשריפה וכרת: (כריתות ב.) אחותו ואחות אביו ואחות אשתו ואחות אמו אשת אחיו ואשת אחי אביו הני שית בכרת לחודה. כללהון תמני סרי הני שית דבכרת לחודה לית בהו מיתת בית דין ואין חייבין אלא מלקות בלבד. והני כולהו לא תפסי בהו קידושי ופטירן מן החליצה ומן היבום דתנן (יבמות ב.) חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן וכו'. ושש עריות הני עשרין וחדא דל מינייהו תלת דקא חשיב אחיו תלתא זמני דל תרתי דקא חשיב אחותו תרי זימני דל חדא פשו תמני סרי תוב (סנהדרין פד:) אשת איש בחנק ונערה מאורסה בסקילה הני עשרין נשי אי אזיל על חדא מינייהו משוי לה זונה ופסיל לה מכהונה ואי מוליד ממנה הולד ממזר דקיימא לן הלכה כשמעון התימני דתנן (יבמות מט.) איזהו ממזר כל שאר בשר שהוא בלא יבא דברי רבי עקיבא שמעון התימני אומר כל שחייבין עליו כרת בידי שמים והלכה כמותו: ולית ליה תקנתא למיעל בקהלא דישראל לעולם בין זכר ובין נקבה אי זכר הוא ונסיב בת ישראל ולד בתר אבוה אזיל דילמא דנסיב שפחה ומשחרר ליה לולד כר' טרפון דתנן (קידושין כט.) רבי טרפון אומר יכולין הן ממזרין לטהר כיצד ממזר נשא שפחה הולד עבד שיחררו נמצא הבן בן חורין ואמרינן אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' טרפון אלא כל מינסב מישראל לית ליה תקנתא ואי נקבה היא ומינסבה לבר ישראל ולד ממזר הוי ובתר אימיה אזיל וממזרת לית לה תקנתא לאינסובי לעבד דעבד לית ליה חייס. אשת אביו דחייב עליה סקילה דוקא נשואת אביו דנסבה בקידושי אי נמי דקדשה קידושי דקניא בהוי' ואע"ג דלא נסבה אבל אנס אביו אשה לרבנן שרי לה למינסבה לכתחלה כדתנן (יבמות צז:) נושא אדם אנוסת אביו ומפותת אביו ר"י אוסר באנוסת אביו ובמפותת אביו לר"י דאמר לא יגלה כנף אביו באנוסת אביו כתיב אית בה איסור לאו אבל סקילה לא דר' יהודה לא קא שרי למינסבה דתנן ר"י אוסר באנוסת אביו ובמפותת אביו והלכה כרבנן. ולענין אמו בין אנוסת אביו ובין נשואת אביו היכא דאזל עלה חייב סקילה מ"מ אמו היא והיינו דקאמר ליה לוי לר' (שם ט.) ליתני נמי אמו אנוסת אביו דלאחיו מאביו שריא אי נפלה קמי ברה הויא לה ערוה ומנלן דחייב על אשת אביו אפילו מן האירוסין דתנו רבנן (סנהדרין נג.) הבא על אשת אביו חייב עליה משום אשת אב ומשום אשת איש בין בחיי אביו ובין לאחר מיתת אביו בין מן

האירוסין ובין מן הנישואין מאי קאמר הכי קאמר הבא על אשת אביו בחיי אביו חייב עליה משום אשת אב ומשום אשת איש וחייב עליה משום אשת אב בין בחיי אב בין לאחר מיתת אב בין מן האירוסין ובין מן הנישואין ואי קדשה אבוה ולא נסבה ואזל בריה עלה אי איתיה לאבוה בחיי האב חייב משום אשת אב ומשום נערה המאורסה ואי מית או דגרשה חייב עליה משום אשת אב וכן לענין כלתו דקתני סיפא הבא על כלתו חייב עליה משום כלתו ומשום אשת איש בין בחיי בנו ובין לאחר מיתת בנו בין מן האירוסין בין מן הנישואין. בתו אפילו מאנוסתו חייב עליה (סנהדרין טו.) אתיא הנה הנה אתיא זימה זימה. אחותו כל ששמה אחותו בין שהיא מאביו ומאמו או מאביו ולא מאמו או מאמו ולא מאביו חייב כתיבי קראי בהדיא אחות אביו בין שהיא אחות אביו מאביו ולא מאמו בין שהיא אחות אביו מאמו ולא מאביו וכן אחות אמו בין שהיא אחות אמו מאביה בין שהיא אחות אמו מאמה חייב עליהן בגמרא דהבא על יבמתו (יבמות נד:) ת"ל ערות אחות אביך לא תגלה בין מן האב ובין מן האם ערות אחות אמך לא תגלה בין מן האב ובין מן האם: (שם נה.) וכן אחות אשתו בין אחותה מאביה בין אחותה מאמה חייב עליה כרת דגמרה מאשת אחיו דכתיב בה ערות אחיו גלה וגמרה אחות אשה מינה דהא קרובי עצמו הוא ותרוייהו איסורייהו על ידי קידושין. אשת אחיו כל ששמה אשת אחיו חוץ מאשת אחיו מאביו שאין לו בנים והוא שהיו בעולם אחד אבל אשת אחיו מאביו שיש לו בנים ואי נמי אין לו בנים ולא היו הוא ואחיו בעולם אחד ואשת אחיו מאמו בין יש לו בנים ובין אין לו בנים חייב עליהן דהא לאו בנות יבום נינהו (שם נד:) אבל אשת אחי אביו אין חייב עליה כרת אלא אם כן היתה אשת אחי אביו מאביו דכתיב ערות דודו גלה וכתיב או דודו או בן דודו וגו' מה התם דוקא מן האב ולא מן האם דמשפחת אב קרויה משפחה משפחת אם לא שמה משפחה הכא נמי מן האב ולא מן האם אבל מן האם ולא מן האב שנייה דרבנן היא ולית בה כרת: (שם צה.) הבא על חמותו בחיי אשתו בשריפה ואף על פי כן לא פסל את אשתו וכן הבא על אחות אשתו אע"פ שהוא בכרת לא פסל את אשתו דתניא אמר רבי יהודה לא נחלקו בית שמאי ובית הלל בבא על חמותו שפסל את אשתו על מה נחלקו בבא על אחות אשתו שבית שמאי אומרים פסל וב"ה אומרים לא פסל: (שם צד:) הבא על חמותו לאחר מיתת אשתו לרבי ישמעאל בשריפה לרבי עקיבא איסורא איכא שריפה ליכא. ולענין הלכה ליתא לדרבי יהודה (שם צה.) דאמר רב יהודה אמר שמואל אין הלכה כרבי יהודה. ההוא דעבד איסורא מחמתיה נגדי' רב יהודה וא"ל אי לאו דאמר שמואל אין הלכה כרבי יהודה אסרתה עלך איסור עולם: (יבמות כב:) אחותו מכל מקום חייב עליה ואפילו אנס

אביו אשה והוליד ממנה בת דהויא לה אחותו מאנוסה ואפילו בא אביו על אחת מחייבי לאוין והוליד ממנה בת ואפילו בא על אחת מחייבי כריתות והוליד ממנה בת דהויא לה ממזרת אחותו היא וחייב עליה כרת אבל בא אביו על שפחה או על גויה והוליד בת לאו אחותו היא ולא מיחייב עלה דכתיב ערות בת אשת אביך וגומר פרט לשפחה ולנכרית שאין לאביך אישות בהן בגמרא דכי צד אשת אחיו שלא היה בעולמו לרבי יוסי ברבי יהודה כדאית ליה לרבנן כדאית להו. (שם צז.) אנס אשה מותר לישא בתה ואפילו בחיי אמה דאורייתא אבל מדרבנן בחיי אמה אסור לאחר מיתתה מותר. אחות אשה לא שנא כי איתה לאחותה תותיה ולא שנא גרשה כמה דאיתיה בחיי' פטרה לה מחליצה ויבום ואי אזיל עלה הולד ממזר (שם ח:) דרחמנא אמר בחייה כל שבחייה ותנן לענין יבום (שם מא.) המגרש את אשתו ונשא אחיו את אחותה ומת הרי זו פטורה ולענין ממזר תנן (שם מד.) ומודים בנושא את קרובת גרושתו שהולד ממזר צרת חלוצה היכא דאזל עלה חד מן אחים או ההוא דחלץ לצרתה או חד מן אחים אחריני לא הוי הולד מינה ממזר כרבי יוחנן אע"ג דפליג ר"ש ב"ל (שם י:) ר"י ור"ש ב"ל הלכה כר"י לבר מן תלת ואע"ג דפליג שמואל (שם א:) דאמר רב טובי בר קיסנא אמר שמואל הבא על צרת חלוצתו הולד ממזר אלמא אף על גב דחלצה לה צרתה איהי באיסורא קיימא ושמואל ורבי יוחנן הלכה כרבי יוחנן ואע"ג דקמסייע לה רב יוסף לשמואל ממתניתא לאו מילתא היא דהא קמשני רבי יוחנן דכי אמרינן דצרת חלוצה כמאן דחלץ לה דמי לא מיתסרא אחותה דכיון דאחות חלוצה גופה שריא מדאורייתא ורבנן הוא דאסרוה באחות צרת חלוצה לא גזרו רבנן וכי תימא סוף סוף אי לאו דאמרינן צרת חלוצה אבראי קיימא כי נמי אמרינן צרת חלוצה (דף נג) מדרבנן היא וגזרינן באחות צרתה גזירה לגזירה כי היכי דקא גזרינן בצרת אחותה גזירה לגזירה לא דמיין להדדי דכיון דאחות חלוצה אתיא בהדה לבי דינא מיחלפא בחלוצה גופה ומשום הכי גזור רבנן בצרת אחות חלוצה דמיחלפא בצרת חלוצה גופה אבל צרת חלוצה דלא אתיא בהדי צרתה לבי דינא לא גזור רבנן באחותה דאי הוה אתיא בהדה לבי דינא הכי נמי דהוה גזרינן באחות צרת חלוצה דאתיא לאיחלופי צרה בחלוצה גופה ואמרי קא שרו אחות חלוצה ועוד אי נמי אתיין תרוייהו בהדה לבי דינא אחותה וצרתה וגזור רבנן בצרת אחותה ולא גזור באחות צרה לא הוה תמיהא מילתא דצרת אחותה אתיא לאחלופי בצרת חלוצה גופה וצרת חלוצה הכי נמי לית בה כרת איסורא דאורייתא היא אבל אחות צרת חלוצה במאי קא מיחלפא באחות חלוצה אחות חלוצה דרבנן היא וכל שכן דלא אתיא בהדה לבי דינא ולא אתיא לאיחלופי כלל ועוד בהא מילתא רבי יוחנן לקולא ורבי שמעון בן לקיש לחומרא (שם יא.) ופליגי בהא מילתא רב אחא ורבינא

ואע"ג דלא מסיימי וקיימא לן בכל התורה כולה רבינא לקולא ורב אחא לחומרא הילכתא כוותיה דרבינא בר מן אומצא ביעי ומיזרקי וממילא הוה ליה רבינא כרבי יוחנן ואף על גב דרב אשי סבר לה כריש לקיש רב אשי ורבינא דבהדי רב אחא הילכתא כרבינא דרב אחא ורבינא לגבי רב אשי בתראי נינהו: (שם יג.) שש עריות חמורות מאלו מפני שנשואות לאחרים צרותיהן מותרות והיכא דעבר חד מן אחים ונסיב חדא מהני שש עריות לאו נשואין נינהו ואי אית להו נשי אחרנייתא לא מיפטרן מן יבום (שם י.) דתני לוי אמו פעמים פוטרת צרתה כיצד היתה אמו אנוסת אביו ונשאת לאחיו מאביו ומת כיון דנישואין מעלי' נינהו כרבנן דשרו באנוסת אביו זו היא אמו שפוטרת צרתה היתה אמו ונשואת אביו ונשאת לאחיו מאביו ומת זו היא אמו שאין פוטרת צרתה דהויא לה אשת אביו ולא תפסי בה קידושי ונשואין דידה זנות בעלמא נינהו. שש עריות אמו ואשת אביו ואחות אביו ואחותו מאביו ואשת אחיו מאביו שיש לה בנים ואשת אחי אביו. (שם כא.) ת"ר מה הן שניות אם אמו ואם אביו אשת אבי אביו ואשת אבי אמו ואשת אחי האב מן האם ואשת אחי האם מן האב וכלת בנו וכלת בתו. מותר אדם באשת חמיו ובאשת חורגו ואסור בבת חורגו דבת חורגו דאורייתא היא וחורגו מותר באשתו ובבתו ואשת חורגו אומרת לו אני מותרת לך ובתי אסורה לך (שם ע"ב) אמימר אכשר באשת אחי אבי אביו ובאחות אבי אביו נושא אדם אשת בן אחיו ואשת בן אחותו. אם חמותו ערוה אחותה מותרת אם חמיו ערוה אחותה מותרת. מותר אדם באם אשת אחיו מאמו ובאם אשת אחי אביו מאמו ובאם אשת בנו ובאם אנוסתו לאחר מיתה ובאחות אנוסתו לאחר מיתה ובאם אשת אחיו שלא היה בעולמו ובאם כלתו ובאם אשת אביו ובאם אשת אחי אביו ובאם בת בנה של אשתו שהיא אשת חורגו ואי אתה יכול לומר אם אם חמותו ואם אם חמיו ואם אחות אמו ואם אמו ואם אחות אביו מפני שהן שניות ואי אתה אומר אמותיהן של שאר עריות מפני שהן עריות. מותר אדם באחות אם אמו ובאחות אם אביו ובאחות אשת אבי אביו ובאחות אשת אבי אמו ובאחות אשת אחי האב מן האם ובאחות אשת אחי האם מן האב ובאשת אחי אבי האב מן האם ובאשת אחי אבי האם מן האב ובאחות כלת בנו ובאחות כלת בתו ובאחות אשת אחי האם מן האם ובאחות רביעית שבחמיו ובאחות רביעית שבחמותו ואין אתה יכול לומר אחות שלישית שבבנו ואחות ג' שבבתו ואחות ג' שבבנה של אשתו ואחות ג' שבבתה של אשתו מפני שהן שניות. (שם כא.) אמר רב הונא רמז לשניות מן התורה מנין כי את כל התועבות האל האל קשות מכלל דאיכא רכות ומאי נינהו שמות מאי משמע דהאי אל לשון קשה הוא דכתיב ואת אילי הארץ לקח אל קשה אלה קשה מאל. (שם צז.) נושאין

על האנוסה ועל המפותה כיצד נושא אדם אם אנוסתו ואם אמה דאנוסתו ואם אביה דאנוסתו ובת אנוסתו ובת בתה דאנוסתו ובת בנה דאנוסתו ואחות אנוסתו לאחר המיתה דתנו רבנן אנס אשה מותר לישא בתה וכן בת בתה ובת בנה וכן לישא אמה וכן אם אמה ואמה ואחותה אבל בחיי אנוסתו אסור דתניא הנטען מן האשה אסור באמה בבתה ובאחותה וכן אם אמה ואם אביה וכן בת בתה ובת בנה האונס והמפתה על הנשואה חייב כיצד האונס אם אשתו אם אמה ואם אביה ובת אשתו ובת בתה ובת בנה בין בחיי אשתו ובין לאחר מיתת אשתו חייב עליה כרת דכתיב כי כל אשר יעשה וגו' אבל נשא אשה ואנס אחותה בחיי אשתו הוא דחייב עליה כרת (שם מט.) אבל לאחר מיתת אשתו קאי באיסורא ולא מיחייב כרת דכתיב עליה בחייה בחייה הוא דמיחייב עלה כרת אבל לאחר מיתה לא. (שם צז.) נושא אדם אנוסת אביו ומפותת אביו כיצד ראובן אנס אשה ועמד בנו ונשאה אה נשאה לאחר מיתת אביו מותר בחיי אביו אסור דתנן נושאין על האנוסה ועל המפותה מה להלן לאחר מיתת אנוסתו מותר בחיי אנוסתו אסור אף כאן לאחר מיתת אביו מותר בחיי אביו אסור. (שם) נושא אדם אנוסת בנו ומפותת בנו כיצד בנו של ראובן אנס אשה ועמד אביו ונשאה אם נשאה לאחר מיתת בנו מותר בחיי בנו אסור דתנן נושאין על האנוסה ועל המפותה מה להלן אחר מיתת אנוסתו מותר בחיי אנוסתו אסור אף כאן אחר מיתת בנו מותר בחיי בנו אסור ר' יהודה אוסר באנוסת אביו ומפותת אביו מאי טעמא דכתיב לא יגלה כנף אביו כנף שראה אביו לא יגלה ואפילו לאחר מיתת אביו לא יגלה וליתה לדרבי יהודה. ורבנן לא יגלה כנף אביו בשומרת יבם של אביו הכתוב מדבר אלמא שומרת יבם שהיא ראויה לאביו לא יגלה ואם בא עליה בחיי אביו חייב עליה משום שומרת יבם של אביו ומשום אשת אחי אביו ומשום יבמה לשוק אבל בא עליה לאחר מיתת אביו אינו חייב עליה אלא משום שומרת יבם של אביו ומשום אשת אחי אביו אבל משום יבמה לשוק לא מאי טעמא בחיי אביו הוא דמיקריא יבמה אבל לאחר מיתה לא (שם כא.) אמו ערוה אם אמו שנייה בתו ערוה שלישית שבבתו שנייה בת בתו ערוה בת בת בתו שנייה בת בנו ערוה שלישית שבבנו שנייה אשת אביו ערוה אשת אבי אביו שנייה בת אשתו ערוה שלישית שבבתה של אשתו שנייה בת בתה של אשתו ערוה בת בת בתה שנייה בת בנה ערוה שלישית שבבנה שנייה חמותו ערוה שלישית שבחמותו שנייה אם חמותו ערוה אם אם חמותו שנייה אחות אמו ערוה אם אחות אמו שנייה אחות אשתו ערוה אשת אחיו מאמו ערוה אשת אחי האם מן האב גזירה אשת אחי האם מן האם גזירה לגזירה ואסירא. כלתו ערוה כלת בתו גזירה אשת בנו ערוה כלת בנו שנייה אמו ערוה אשת אבי אמו גזרה אשת אביו

ערוה אם אשת אביו גזירה אחות אביו ערוה אם אחות אביו גזירה אחותו מאביו ערוה אם אם אחותו מאביו גזירה אשת אחיו מאביו ערוה אשת אחי האב מן האם שניה אשת אחי אביו ערוה אשת אחי האם גזירה. אשת דודו ערוה אם אשת דודו גזירה. (יבמות נד:) ארבעה קראי הוו ערות אשת אחיך לא תגלה באשת אח מן האב ומן האם (שם נה.) ערות אחיך הוא לחייבו על אשת אחיו מן האם ואיש אשר יקח את אשת אחיו נדה היא לחייבו על אשת אח שאין לה בנים ממנו בחיי בעלה ואף על גב דמשתריא ליה ערות אחיו גלה לחייבו על אשת אח שיש לה בנים לאחר מיתת בעלה:

פסק והיכא דעבר ונסיב מן עריות דכתיבן באורייתא מפקינן לה מיניה בלא גט והוולד ממזר ואין לה כתובה ואם עבר ונתיב מן שניות דרבנן מפקינן לה מיניה בלא גט והולד כשר הוא והיא אין לה כתובה.

(שם צד:) תניא כל עריות שאמרו אין צריכות הימנו גט חוץ מאשת איש ושנשאת ע"פ בית דין. מנין לבא על אחת מכל עריות האמורות בתורה שפסלה מן הכהונה דתנן (שם נג:) וכן הבא על אחת מכל עריות האמורות בתורה או פסולות אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין פסל ולא חלק בין ביאה לביאה מאי לא חלק דקאמר בין בשוגג בין במזיד בין באונת בין ברצון פסלה מן הכהונה ומן התרומה (נדרים נא.) תועבה היא אמר הקב"ה תעו בה ישראל שמניחין נשותיהן והולכין אחר משכב זכור. תבל הוא אמר הקב"ה ביאת חמור תבלין יש בה שמנחת בעלה ונרבעת לחמור. זמה היא אמר הקב"ה מה בין זו ואמה. (ריש כריתות) שלשית ושש כריתות בתורה הבא על האת ועל אשת אב ועל הכלה ועל הזכור ועל הבהמה והאשה המביאה את הבהמה הבא על אשה ובתה ועל אשת איש והבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו ועל אחות אשתו ועל אשת אחיו ועל אשת אחי אביו ועל הנדה והמגדף והעובד ע"ז והנותן מזרעו למולך ובעל אוב וידעוני ומחלל את השבת והטמא שאכל קדש והבא למקדש טמא והאוכל חלב ודת ונותר ופיגול והשוחט והמעלה בחוץ [והאוכל חמץ בפסח] והאוכל ועושה מלאכה ביוה"כ והמפטם את השמן והמפטם את הקטרת והתך שמן המשחה ושלא עשה פסח ושלא מל. (סנהדרין נג.) ואלו הן הנסקלין הבא על האם ועל אשת אב ועל הכלה הבא על הזכור ועל הבהמה ואשה המביאה את הבהמה המגדף והעובד ע"ז והנותן מזרעו למולך ובעל אוב וידעוני המחלל את השבת המקלל את אביו ואמו והבא על נערה המאורסה והמסית והמדיח והמכשף ובן סורר ומורה (כריתות י:) ומה בין שפחה לכל עריות שלא שוות להן לא לעונש ולא לקרבן כל עריות בחטאת ושפחה באשם כל העריות בנקבה ושפחה בזכר כל העריות

השוה הכתוב את האיש לאשה למכות ואת האשה לאיש לקרבן ובשפחה לא השוה לא את האיש לאשה למכות ולא את האשה לאיש לקרבן כל העריות עשה מערה כגומר וחייב על כל ביאה וביאה החמיר בשפחה שעשה בה שוגג כמזיד. (שם יא.) מנהני מילי דתנו רבנן בקרת תהיה מלמד שהיא לוקה יכול אף הוא ילקה ת"ל תהיה היא לוקה ואין הוא לוקה מאי משמע דהאי בקרת לישנא דמלקות הוא אמר רבי יצחק תהא בקרי רב אשי אמר תהא בביקור דתנו רבנן בזמן שהיא לוקה איש מביא קרבן אין היא לוקה אין איש מביא קרבן מנלן אמר רבא דכתיב ואיש כי ישכב את אשה שכבת זרע מכדי באיש משתעי ואתי אמאי כתיב בקרת תהיה לכתוב והביא את אשמו ברישא הא קמ"ל בזמן שהיא לוקה הוא מביא קרבן והיכא דגדול הבא על הקטנה דהיא לאו בת מלקות היא הוא נמי לא מחייב קרבן אימא הוא קרבן (לא) מחייב מילקא לא לילקי דהא מעטיה קרא היא תילקי ותיתי קרבן מי כתיב אשמם אשמו כתיב אמר רבי יצחק דבר תורה אין חייבין אלא על שפחה חרופה בעולה שנאמר והיא שפחה נחרפת לאיש. ומאי משמעא דהאי נחרפת אשתטוחי הוא דכתיב ותשטח עליו הרפות איבע"א מהכא אם תכתוש את האויל במכתש בתוך הרפות. ויתנו ידם להוציא נשיהם ואשמים איל צאן על אשמתם. אמר רב חסדא מלמד שכולם חרופות בעלו. ואיזו היא שפחה חרופה זו שחצייה שפחה וחצייה בת חורין שנאמר והפדה לא נפדתה דברי ר' עקיבא ר' ישמעאל אומר זו היא שפחה ודאית ר' אלעזר בן עזריה אומר כל העריות מפורשות ושיור אין לנו אלא שחצייה שפחה וחצייה בת חורין. כל העריות אחד גדול ואחד קטן קטן פטור אחד ער ואחד ישן ישן פטור אחד שוגג ואחד מזיד שוגג בחטאת ומזיד בהכרת. תנו רבנן והפדה יכול כולה ת"ל לא נפדתה אי לא נפדתה יכול אפילו חצייה ת"ל והפדה הא כיצד פדוייה ואינה פדוייה חציה שפחה וחציה בת חורין במאורסת לעבד עברי הכתוב מדבר (הא כיצד) ר' ישמעאל אומר בשפחה כנענית מאורסת לעבד עברי הכתוב מדבר ראב"ע אומר כל עריות מפורשות ושיור אין לנו אלא שחצייה שפחה וחציה בת חורין מאורסת לעבד עברי אחרית אומרים בשפחה כנענית מאורסת לעבד כנעני הכתוב מדבר מאורסת לעבד עברי מנלן והיא לא חופשה מכלל דהוא חופש ולר' ישמעאל והכתיב והפדה לא נפדתה קא סבר דברה תורה כלשון בני אדם ור"א בן עזריה היינו ר' עקיבא לרבי ישמעאל קא"ל אע"ג דאנא נמי סבירא לי כוותך בעלמא דברה תורה כלשון בני אדם הכא קרא יתירא כתיב מכדי כתיב או חופשה לא נתן לה והפדה לא נפדתה למה לי ש"מ לכי דקאמר רבי עקיבא ואחרים מאורסת לעבד כנעני מנא להו מכדי כתיב כי לא חופשה או חופשה לא נתן לה למה לי אה אינו ענין לדילה תנהו ענין לדיליה. כל עריות אחד גדול ואחד קטן

קטן פטור והכא קטן חייב אמר רב יהודה כאן אפילו גדול פטור היכי משכחת לה בגדול הבא על הקטנה. כל עריות אחד ער ואחד ישן ישן פטור וכאן ישן נמי חייב אמר רב יהודה כאן אפילו ער פטור היכי משכחת לה בער הבא על הישנה. תני תנא קמיה דרב ששת עשה גומר כמערה ומתכוין כשאין מתכוין וכדרכה כשלא כדרכה וישן כניעור א"ל אדרבה להאי גיסא איפכא מיבעי' ליה (שם ע"ב) א"ל איפוך א"ל לא בשפחה קאי והכי קתני גומר בשפחה כמערה בכל עריות נמצא מתכוין ומערה בשפחה כשאינו מתכוין בכל עריות כדרכה בשפחה כשלא כדרכה בעריות נמצא ער ושלא כדרכה דשפחה כישן דכל עריות. אשת איש מן הנישואין בחנק דכתיב מות יומת הנואף והנואפת וגמירי דכל מיתה האמורה בתורה סתם בחנק. מן האירוסין אפקה קרא לסקילה דכתיב כי יהיה נערה בתולה וגו' וסקלתם אותם באבנים וגומר מכדי חייבי מיתות בית דין בני קטלא אינון למאי הלכתא כתיב בהו כרת נפקא מינה לעדות שאינה מצטרפת אי נמי להיכא דלא אתרו ביה דלאו בר קטלא הוא קאמר רחמנא מידי כרת לא נפיק:

פסק והיכא דקדיש חדא מן הנך עשרים נשי דחשבינן לא תפסי בגוה קידושי ולא צריכה גיטא מיניה ואי מיעברא מיניה וילדה הולד ממזר (קדושין סז:) דתנן וכל מי שאין לה [עליו] קידושין אבל יש לה קידושין על אחריה הוולד ממזר ומפרש תנא דמאי נינהו ואין להן עליו קידושין כל העריות שבתורה. מדאורייתא מנלן אמר ר' יונה ואיתימא רב הונא בריה דרב יהושע כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה הוקשו כל העריות כולן לאחות אשה מה אחות אשה לא תפסי בה קידושי דכתיב (דף נד) לא תקח אלמא לית ליה קיחה אף שאר עריות לית בהו קיחה. והיכא דאזל על חדא מעריות דאמרינן משוינן לה זונה ומיפסלה מן הכהונה דכתיב אשה זונה וחללה לא יקחו ותניא (יבמות כא:) וחכמים אומרים אין זונה אלא גיורת ומשוחררת ושנבעלה בעילת זנות מאי ניהו בעילת זנות דאיבעיל לאחת מחייבי כריתות אי נמי לחד מן הלין דקתני (שם סח.) כבן תשע שניה ויום אחד. גר עמוני ומואבי מצרי ואדומי כותי ממזר וחלל ונתין שבאו על כהנת לויה ובת ישראל פסלוה מן הכהונה (שם סא:) לאפוקי מדרבי אלעזר דאמר פנוי הבא על הפנויה שלא לשום אישות עשאה זונה. והיכא דאוליד מהני עריות ולד ממזר הוי ואסיר למינסב בת ישראל מיהו אם ממזר זכר הוא אית ליה תקנתא לזרעיה למיעל בקהלא דישראל איפשר דנסיב שפחה כרבי טרפון (קדושין סט.) דאמר יכולין ממזרין לטהר כיצד ממזר שנשא שפחה הולד עבד שיחררו נמצא הבן בן חורין וקיימא לן דר' טרפון לכתחלה קאמר ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי טרפון. ואי נקבה מוליד לית לה תקנתא לאינסובי לעבד דעבד לית ליה חייס אבל ממזר זכר אי נסיב שפחה טהר

זרעיה אבל מינסב מישראל לית ליה תקנתא לממזרין כלל. ממזר זכר דנסיב בת ישראל ולד בתר אבוה אזיל וממזרת דנסיב לה בר ישראל ולד בתר אימיה אזיל ואע"ג דכתיב למשפחותם לבית אבותם אלמא ולד בתר אבוה אזיל כתב רחמנא בממזר לא יבא לו הלך אחר פסולו דהוה חזי ליה לקרא למיכתב לא יבא ולא בעי לו מאי לו הלך אחר פסולו ואפילו ממזרת נקבה דמינסבא לבר ישראל ולד אזיל בתר אימיה ומנלן דממזר אסיר למיעל בקהלא דישראל אבא וברא ובר ברא עד עולם לא שנא ממזר זכר ולא שנא ממזרת נקבה דתנן (יבמות עח:) ממזרין ונתינין אסורין ואיסורן איסור עולה אחד זכריה ואחד נקבות מדאורייתא מנלן דכתיב (שם עו:) ממזר אי הוה כתיב ממזיר ביו"ד הוה איכא למימר ממזר זכר הוא דאסר רחמנא אבל נקבות לא השתא דכתיב ממזר משמע כל שום ממזר בין זכר ובין נקבה איסורן איסור עולה מדאורייתא מנלן מכדי ממזר דור עשירי כתיב ביה אימא עד עשרה דרי הוא דאסור ממזר מכאן והילך שרי לא סלקא דעתך דגמרינן דור עשירי דור עשירי מעמוני ומואבי מה עמוני ומואבי איסורן איסור עולם דכתיב בהו בהדיא עד עולם אף ממזרין איסורן איסור עולם. ומנלן דהוי ממזר מכל הני עריות דאמרינן (יבמות מט.) בין מחייבי כריתות בין מתייבי מיתות בית דין דכתיב לא יקח איש את אשת אביו וסמיך ליה לא יבא ממזר לא יקח איש את אשת אביו היינו אשת אביו ממש בולא יגלה כנף אביו פליגי רבי יהודה ורבנן רבי יהודה אומר לא יגלה כנף אביו באנוסת אביו כתיב ורבנן סברי אנוסת אביו שריא וכי כתיב לא יגלה כנף אביו בשומרת יבם של אביו דהיינו דודתו כדתנן (שם צז.) נושא אדם אנוסת אביו ומפותת אביו ורבי יהודה אוסר באנוסת אביו ואמר רב גידל אמר רב מאי טעמא דרבי יהודה דכתיב לא יקח איש את אשת אביו וגו' כנף שראה אביו לא יגלה וממאי דבאנוסה כתיב דכתיב למעלה מן הענין ונתן האיש השוכב עמה וגו' ורבנן אי הוה סמיך ליה כדקאמרת השתא דלא סמיך ליה מיבעי' ליה לכדרב ענן אמר שמואל דאמר בשומרת יבם של אביו הכתוב מדבר ומאי כנף אביו כנף הראוי לאביו לא יגלה ותיפוק ליה משום דודתו לעבור עליה בשני לאוין. ותיפוק ליה משום התרת יבמה לשוק לעבור עליה בשלשה לאוין ואיבעי' אימא כי כתיב לא יגלה לאחר מיתת אביו דמשום יבמה לשוק ליכא ולית בה אלא תרי לאוי ולענין ממזר פליגי רבי יהושע ורבי עקיבא ושמעון התימני (שם מט.) רבי יהושע סבר מחייבי מיתות בית דין הוא דהוי ממזר אבל מחייבי כריתות לא וכל שכן מחייבי לאוין דלא הוי ממזר ושמעון התימני סבר מחייבי מיתות בית דין ומחייבי כריתות הוי ממזר מחייבי לאוין לא ור' עקיבא סבר אפילו מחייבי לאוין דתנן איזהו ממזר כל שאר בשר שהוא בלא יבא דברי ר' עקיבא שמעון התימני אומר כל שחייבין

עליו כרת ביד"ש והלכה כדבריו ר' יהושע אומר כל שחייבין עליו מיתת ב"ד במאי פליגי ר"ע סבר לה כר' יהודה דאמר לא יגלה כנף אביו באנוסת אביו כתיב דהו"ל לאו וסמיך ליה לא יבא ממזר ומדכתב רחמנא לא יקח ולא יגלה וסמיך לי' לא יבוא ממזר למימרא דבין מחייבי כריתות ובין מחייבי לאוין הוי ממזר איכא למאן דאמר (יבמות צב.) כי משוי ר' עקיבא ממזר דוקא הוא דהוה ליה מחייבי לאוין דשאר איכא דאמר גמר מינה נמי לשאר לאוין ושמעון התימני סבר לה כרבנן דאמרי בשומרת יבם של אביו דהיינו דודתו ומדכתב רחמנא חייבי מיתות בית דין וחייבי כריתות וסמיך להו לא יבא ממזר למימרא דמהני הוא דהוי ממזר ור' יהושע אמר לך אי ס"ד כדקאמרי ר' עקיבא ושמעון התימני לכתוב רחמנא לא יגלה כנף אביו ולא בעי לא יקח ואנא אמינא מלא יגלה הוי ממזר מלא יקח דהוה ליה איסור סקילה לא כל שכן אלא מדכתיב לא יקח למימרא דלא הוי ממזר אלא מחייבי מיתות ולא יגלה כנף אביו אי כרבנן דאמרי בשומרת יבם של אביו אף על גב דדודתו כתיבא גבי עריות לא צריך לפרושה הכא האי דאיצטריך ליה לקרא למיהדר למיכתבה הכא לעבור עליה בשני לאוין אי כרבי יהודה דאמר באנוסת בתו ובת בתו ובת בנו בת אשתו ובת בתה ובת בנה כחמותו ואם חמותו ואם חמיו דגמרינן מאזהרה אף להלן באזהרה גמרינן בשריפה למיהוי למעלה כלמטה חמותו ואם חמותו ואם חמיו דלא כתיב בהו אזהרה כדרי תתאי בתה ובת בתה ובת בנה דכתיב בהו אזהרה בהדי' וכי קאמרינן דלא שנא בתו ובת בתו ובת בנו ול"ש בת אשתו ובת בנה ובת בתה כי הדדי נינהו דמשמע קרא בת דאית לה לאשתו מיניה או מגברא אחרינא הני מילי לענין נשואין היכא דנסיב אשה מנסב אבל לענין אונסין היכא דאנס אשה כל זרעא דהוי ליה לדידיה מינה זרעיה הוא ומיחייב עליה אבל בתה ובת בתה ובת בנה מגברא אחרינא ואמה ואם אמה ואם אביה כיון דלית ליה אישות בגוה נוכריתא בעלמא היא ומותר בקרובותיה מדאורייתא ומדרבנן אמור רבנן כמה דאיתה בחיי' אסור בקרובותיה אבל ודאי לאחר מיתת אנוסתו שרי בקרובותיה לכתחלה. (יבמות צז.) מנלן דכי כתיב ערות אשה ובתה בנשואין הוא דכתיב כתיב קרא אחרינא ערות בת בנך או בת בתך וגו' ורמינן קראי אהדדי כתיב ערות בת בנך וגו' דוקא זרעא דידך הוא דלא תגלה אבל אית לה לאיתתיה זרעא מגברא אחרינא לא אסיר עילויה וכתיב ערות אשה ובתה לא תגלה דאפילו מגברא אחרינא ומפרש רבא כי כתיב אשה ובתה בנשואין וכי כתיב ערות בת בנך באונסין וקא מזהר ליה רחמנא לדידיה וכל זרעא דאית ליה מן כל היכא דאית ליה בין מאנוסה ובין מחייבי כריתות דלית ליה אישות בגוייהו זרעיה הוא ומיחייב עליה אבל זרעא דאנוסה מגברא אחרינא לא אסיר ליה. (סנהדרין עו.) אשכחן בת בנו ובת

בתו מאנוסתו בתו גופה מנלן אמר רבא אמר לי רב יצחק בר אבדימי גמרינן אנוסה מנשואה בגזירה שוה כתיב הכא גבי (דף נה) אנוסה כי ערותך הנה וכתיב גבי נשואה שארה הנה מה הנה דכתיב גבי נשואה בשריפה דגמרינן זמה זמה כדאמרן אף הנה דכתיב גבי בת בנו ובת בתו מאנוסתו בשריפה ומה התם לאו בת בנו ובת בתו ותו לא אלא בתו נמי כתיבא בהדייהו אף הכא נמי דכתיב ערות בת בנך או בת בתך בתו נמי בהדייהו כל דאיכא בבתו מנשואתו איכא בבתו מאנוסתו ומה בתו מנשואתו אית בה עונש ואית בה אזהרה אף בתו מאנוסתו כוותה דגמרה לה מינה בהנה הנה והיינו דקתני (שם עה:) מנין לעשות זכר כנקבה ואמרינן מאי זכר כנקבה שאר הבא ממנו כשאר הבא ממנה בתו ובת בתו ובת בנו מכל היכא דאית ליה כבת אשתו ובת בנה ובת בתה. ומנלן דכמה דאיתה לאנוסתו בחיי' אסיר בקרובותיה מדרבנן אבל לאחר מיתתה שרי ואפי' מדרבנן דתנן (יבמות צז.) נושאין על האנוסה ועל המפותה ותניא בברייתא אנס אשה מותר לישא בתה. ורמינן עלה הנטען מן האשה אסור באמה ובתה ובאחותה. ומשנינן כי קתני אסור מחיים דידה ומדרבנן אבל מדאורייתא שרי בקרובותיה כדאמרן וכי קתני נושאין לכתחלה ואפי' מדרבנן לאחר מיתה וכי קא אמרינן דשאני בין נישואין לאונסין היכא דאנס ברישא דאמרינן כיון דלית ליה אישות בגוה כמאן דליתה דמי ומותר בבת בתה אבל נסיב איתתא ובתר דנסיב אנס חדא מקרובות אשתו מיחייב עלה דתנן האונס והמפתה על הנשואה חייב דכיון דנסיב ליה איתתא איתסר ליה בקרובותיה איסור כרת ואי אזיל על חדא מינייהו מיחייב ומשום הכין אמור רבנן הנטען מן האשה אסור באמה בבתה באחותה כמה דאיתה לדידה בחיי' דכיון דחשיד מינה דילמא הדר אזיל עילויה בתר דנסיב אחת מקרובותיה והוה ליה מפתה על הנשואה. ולענין איתסורי איתתיה עילוי היכא דעבד איסורא מחדא מקרובות אשתו כי האי גוונא דקאמרי' אף על גב דקאי עלה בכרת איתתיה לא מיתסרא עליה דתניא (שם צה.) א"ר יהודה לא נחלקו בית שמאי ובית הלל בבא על חמותו שפסל את אשתו על מה נחלקו בבא על אחות אשתו שבית שמאי אומרים פסל וב"ה אומרים לא פסל א"ר יוסי לא נחלקו בית שמאי ובית הלל בבא על חמותו שלא פסל את אשתו על מה נחלקו בבא על אחות אשתו שב"ש אומרים פסל וב"ה אומרים לא פסל א"ר זריקא א"ר אמי א"ר שמעון בן לקיש מאי טעמא דרבי יהודה דכתיב באש ישרפו אותו ואתהן בשלמא חמותו בשריפה אשתו למה לי בשריפה אם אינו ענין לשריפה תנהו ענין לאיסורא דאסר לה עליה מיסר ורבי יוסי אתהן כדבעינן מימר לקמן לרבי ישמעאל כדאית ליה ולרבי עקיבא כדאית ליה ואמר רב יהודה אמר שמואל אין הלכה כר' יהודה. ההוא דעבד איסורא מן חמתיה נגדיה רב יהודה א"ל אי

לאו דאמר שמואל אין הלכה כרבי יהודה אסרתה עלך איסורא דלעלם. אחותו ואחות אביו ואחות אמו ואחות אשתו אשת אחיו ואשת אחי אביו בכרת לחודה. אחותו כתיב בה כרת לחודה אידך כולהו בהדי עריות כדאמרינן:

פסק והיכא דאזל על חדא מחייבי כריתות לקי מדאורייתא כר' עקיבא דאמר חייבי כריתות בני מלקות נינהו אבל חייבי מיתות בית דין לא דלאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין אין לוקין עליו אע"ג דפליג עליה סתמא מתניתין כרבי עקיבא (מכות יג.) ואלו הן הלוקין הבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו ועל אחות אשתו ועל אשת אחיו ועל אשת אחי אביו ועל הנדה וכו'. ומאן תנא דפליג עליה דרבי עקיבא רבי ישמעאל היא דתניא אחד חייבי כריתות ואחד חייבי מיתות בית דין (שם ע"ב) ישנן בכלל מלקות ארבעים דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר חייבי כריתות ישנן בכלל מלקות ארבעים שאם עשו תשובה בית דין של מעלה מוחלין להן חייבי מיתות בית דין אינן בכלל מלקות ארבעים שאם עשו תשובה אין בית דין שלמטה מוחלין להן רבי יצחק אומר חייבי כריתות בכלל היו ולמה יצאת כרת באחותו לדונה בכרת ולא במלקות.

(שם יד.) ורבנן כרת באחותו למה לי לחלק כדרבי יוחנן דאמר רבי יוחנן שאם עשאן כולן בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת ורבי יצחק כדקא מפרש טעמיה דקאמר להכי איצטריך למיפרט כרת באחותו ורבי ישמעאל ורבי עקיבא סברי לה כרבי יוחנן דאמר להכי פרט רחמנא כרת באחותו לאגמרי לשאר חייבי כריתות שאם עשאן כולן בהעלם אחד חייב קרבן עכאו"א כארוס' כדאשכחן באחותו דשייכא בכרת בהדי עריות ופרט בה כרת לחודה ופליגי רבי ישמעאל ורבי עקיבא בקראי אחריני כדמפרש טעמייהו באלו הן הלוקין. ונדה אע"ג דכתיב בה כרת לענין ממזר לא הוי הולד מינה ממזר דתניא (יבמות מט:) הכל מודים בבא על הנדה ועל הסוטה ועל שומרת יבם שאין הולד ממזר (שם כב:) לחייבו שתים על אחותו מאנוסת אביו הוא דאתא אחותו דקתני דמיחייב עלה כרת כל ששמה אחותו לא שנא אחותו מאביו ומאמו ולא שנא מאביו ולא מאמו או מאמו ולא מאביו. וכן אחות אביו לא שנא אחות אביו מאביו ולא שנא אחות אביו מאמו ולא שנא אביו כתיב איצטריך ליה לקרא למיסר אנוסת אביו ולעולם כי סמיך לא יבא ממזר ללא יקח הוא דסמיך אמר לך רבי יהושע סוף סוף למאי דקאמרי רבי עקיבא ושמעון התימני דכי סמיך לא יבא ממזר ללא יגלה הוא דסמיך מי סמיך ליה בהדיא הא מיפסיק לא יבא פצוע דכא בין לא יגלה ללא יבא אלא מאי אית לך למימר כתב קרא כל דאית ליה למיכתב והדר כתב לא יבא למיסמכיה ללא יקח. ואף על גב דפליגי רבי יהושע ורבי עקיבא הלכה כשמעון התימני ולא משום דקתני והלכה כדבריו דאי מהא ליכא למשמע מינה

דהא אמור רבנן (נדה ז:) אין למדין הלכה מפי תלמיד אלא משום דסתם לן תנא כשמעון התימני דתנן (קדושין סו:) וכל מי שאין לה עליו קידושין אבל יש לה קידושין על אחרים הולד ממזר ואיזה זה הבא על אחת מכל עריות שבתורה סתמא כשמעון התימני אע"ג דמחלוקת ביבמות וסתמא בקידושין ואמור רבנן כי אמרינן מחלוקת ואחר כך סתם הני מילי היכא דאיכא מחלוקת וסתם תרוייהו בחדא מסכתא אבל בתרתי מסכתא כיון דאין סדר למשנה איכא למימר דילמא סתם תנא ברישא והדר מחלוקת שאני הכא דקתני לה גבי הלכתא פסיקתא. ועוד בין לבית שמאי ובין לבית הלל הולד ממזר מחייבי כריתות דתניא (יבמות יד.) א"ר אלעזר אע"פ שנחלקו בית שמאי ובית הלל בצרות מודים שאין ממזר אלא ממי שאיסורו איסור ערוה וענוש כרת. אמו ואשת אביו וכלתו דקא אמרינן בסקילה מנלן דתנן ואלו הן הנסקלין הבא על האם ועל אשת אב ועל הכלה ומדאורייתא מנלן דכתיב (סנהדרין נד.) ואיש אשר ישכב את אשת אביו כל ששמה אשת אביו בין שהיא אמו ובין שאינה אמו וכתיב בסיפא דקרא מות יומתו שניהם דמיהם בם וגבי כלתו כתיב מות יומתו שניהם דמיהם בם וגמרי בגזירה שוה מאוב וידעוני מה דמיהם בם דכתיב גבי אוב וידעוני בסקילה דכתיב באבן ירגמו אותם דמיהם בם אף דמיהם בם דכתיב גבי אם ואשת אב וכלה בסקילה. והני מילי לענין נשואין דלא שני בין אמו נשואת אביו לאשת אביו שאינה אמו וכלתו אלא כולהו חדא מילתא נינהו אבל לענין אונסין שאני בין אמו אנוסת אביו לאנוסת אביו דלאו אמו היא דאלו אמו אנוסת אביו מיחייב עלה כאמו נשואת אביו ואלו אנוסת אביו דלאו אמו היא ואנוסת בנו לא מיבעיא סקילה וכרת דלית בהו אלא שרי למינסבינהו לכתחלה אלא אמו שאינה אשת אביו מנלן דמיחייב עלה מכדי אמו לא כתיב בה קרא בהדיא גבי אזהרה כתיבא אמו וכתיבא אשת אביו גבי עונש לא כתיבא אלא אשת אביו ותו לא משמע כל ששמה אשת אביו כדאמרינן אשכחן אמו שיש לו לאביו אישות בגוה אמו אנוסת אביו דלית ליה לאביו אישות בגוה א"נ היכא דאזל אביו על אחת מעריות וילידה מיניה ממזר מנלן דמיחייב ההוא בריה סקילה על אמו שאינה אשת אביו כאמו שהיא אשת אביו א"ר שישא בריה דרב אידי דגמרינן מאזהרה דכתיב ערות אביך וערות אמך לא תגלה אמך היא ערות אמך היינו אמו נשואת אביו אמך היא קרא יתירא הוא דאפילו אמו שאינה אשת אביו איתקש אמו שאינה אשת אביו לאמו שהיא אשת אביו מה אמו שהיא אשת אביו אית בה קטלא דכי נמי מתרו ביה מהא משום אשת אביו מיחייב אמו שאינה אשת אביו נמי איתקש לאמו שהיא אשת אביו מה אמו שהיא אשת אביו והזהיר ועונש אף אמו שאינה אשת אביו לאו אזהרה ותו לא הוא דאית בה אלא עונש נמי אית בה. ומנלן דאנוסת אביו דלאו

אמו היא ואנוסת בנו שריין לכתחלה אנוסת אביו כדאמרינן (יבמות צז.) פלוגתא דר' יהודה ורבנן דרבי יהודה סבר אנוסת אביו דלאו אמו כי מעטיה קרא מסקילה וכרת הוא דמעטה אבל לאו אית בה דפרט בה קרא לא יגלה כנף אביו ורבנן ההוא בשומרת יבם של אביו כתיב אבל אנוסת אביו שריא והלכתא כרבנן חדא דיחיד ורבים הלכה כרבים. ועוד שמעון התימני כרבנן סבירא ליה דמוקים ליה ללא יגלה כנף אביו בשומרת יבם של אביו וכל שכן אנוסת בנו דשריא דבהא אפילו רבי יהודה שרי דקתני רבי יהודה אוסר באנוסת אביו ומפותת אביו אבל באנוסת בנו ומפותת בנו לא פליג. מדאורייתא מנלן דלא מיחייב אלא על אשת אביו נשואת אביו ועל כלתו נשואת בנו דכתיב אשת אביך וכתיב אשת בנך לאפוקי אנוסה דלית ליה אישות בגוה דאמו אנוסת אביו אע"ג דהויא לה אמו אי לאו דאשכחן לה קראי אחריני דאית בה עונש ואזהרה כדאמרינן אי לאו הכי מאשת אביו לא הוה אפשר לחיוביה אף על גב דאמו היא דאמו אנוסת אביו לאו אשת אביו היא. בתו בת בתו ובת בנו בת אשתו בת בתה ובת בנה חמותו ואם חמותו ואם חמיו מנלן דבשריפה דתנן (סנהדרין עה.) ואלו הן הנשרפין הבא על אשה ובתה ובת כהן ויש בכלל אשה ובתה בתו ובת בתו ובת בנו ובת אשתו בת בנה ובת בתה חמותו [ואם חמותו] ואם חמיו. מדאורייתא מנלן מכדי לא כתיב גבי שריפה אלא חמותו ותו לא דכתיב ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה זמה היא באש ישרפו אותו ואתהן וגבי אזהרה לא כתיבא אלא בת אשתו בת בנה ובת בתה דכתיב ערות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה ואת בת בתה משמע דאית לה מיניה דידיה דהויא להו בתו ובת בתו ובת בנו ומשמע דאית לה לאיתתיה מגברא אחרינא דהויא להו בת אשתו בת בתה ובת בנה וקיימא לן בעלמא דלא ענש אלא א"כ הזהיר והכא גבי אזהרה חמותו ואם חמותו ואם חמיו לא כתיבן וגבי עונש כתיבא חמותו ותו לא אבל אם חמותו ואם חמיו ובתו ובת בתו ובת בנו ובת אשתו ובת בתה ובת בנה לא כתיבן מנלן דאית בהו כולהו עונש ואזהרה דתנו רבנן איש אשר יקח את אשה ואת אמה אין לי אלא אשה ואמה בתה ובת בתה ובת בנה מנין נאמר כאן גבי שריפה זמה היא ונאמר להלן גבי אזהרה שארה הנה זמה היא מה זמה דכתיב גבי אזהרה בתה ובת בתה ובת בנה אף זמה דכתיבא גבי שריפה איכא נמי בתה ובת בתה ובת בנה. אשכחן בתו ובת בתו ובת בנו ובת אשתו ובת בתה ובת בנה לאזהרה חמותו ובתו ובת בתו ובת בנו ובת אשתו ובת בתה ובת בנה לשריפה. חמותו כתיבא בהדיא והנך אחרנייתא גמרן מאזהרה דזמה זמה חמותו לאזהרה ואם חמותו ואם חמיו בין לאזהרה בין לשריפה מנלן דקתני מנין לעשות למטה כלמעלה נאמר כאן זמה ונאמר להלן זמה מה להלן למטה כלמעלה אף כאן למטה כלמעלה ומה כאן

למטה כלמעלה אף להלן למטה כלמעלה. מנין לעשות למטה כלמעלה דקתני לא מטה ממש ומעלה ממש אלא למטה באיסור דהוא למעלה ממש כדתריץ רב אשי ומאי נינהו אם חמותו ואם חמיו כחמותו ומאי למטה למטה באיסור דאירחק ליה איסורייהו וה"ק מנין לעשות אם חמותו ואם חמיו דמרחק איסורייהו כחמותו דמקרב איסורה נאמר כאן בשריפה זמה ונא' להלן באזהרה זמה מה להלן למטה באסור כלמעלה באיסור בת בנה ובת בתה דמרחק איסוריהו שוינהו קרא כבתה דמקרב איסורה אף גבי שריפה דכתיב חמותו לאו חמותו ותו לא אלא אם חמותו ואם חמיו אינהו נמי בשריפה בחמותו ומה כאן מטה ממש כלמעלה ממש דרי תתאי כדרי עילאי עד דמקדיש לה אחי אביו לא הויא דודתו כיון דאיסורא מחמת קורבא דאביו ולא מחמת קורבא דנפשיה לא גמרינן מינה. (סנהדרין נד:) ודודתו מנלן דלא מיחייב כרת אלא על אשת אחי אביו מאביו דקתני תנא מה דודתו מן האב ולא מן האם מנליה לתנא הא אמר רבה גמר לה מגזירה שוה כתיב הכא ערות דודו וכתיב התם או דודו מה התם מן האב ולא מן האם דכתיב או משאר בשרו ממשפחתו ולא אשכחן דאיקראי משפחה אלא משפחת אב דכתיב למשפחותם לבית אבותם אף דודו דהכא מן האב ולא מן האם. ואשת אחי האב מן האם דקאמרינן דשריא מדאורייתא אסירא מדרבנן דשנייה היא דתניא מה הן שניות וחדא מינייהו אשת אחי האב מן האם וכל הני עריות דאמרינן בין מחייבי כריתות וביו מחייבי מיתות בית דין איסורן איסור עולם לבר מן תלת הנך דאיסורן איסור הבא מאליו הוא לא צריכא למימר דלית להו שריותא אלא הנך נמי דקורבא דידהו על ידי קידושין כי מיתסרן באיסורייהו קיימן לעולם בין מן הנשואין ובין מן האירוסין בין בחיי אוסר ובין לאחר מיתת אוסר לבר מתלת אשת אח ואחות אשה ואשת איש דאיסורה לאו משום שאר הוא כדתנן (סנהדרין גג.) הבא על אשת אב חייב עליה משום אשת אב ומשום אשת איש בין בחיי אביו ובין לאחר מיתת אביו בין מן הנישואין ובין מן האירוסין. הבא על כלתו חייב עליה משום כלתו ומשום אשת איש בין בחיי בנו ובין לאחר מיתת בנו בין מן האירוסין ובין מן הנישואין אמר מר הבא על אשת אב חייב עליה משום אשת אביו ומשום אשת איש בין בחיי אביו ובין לאחר מיתת אביו ואמרינן מאי קאמר הכי קאמר הבא על אשת אב בחיי אביו חייב עליה משום אשת אב ומשום אשת איש וחייב משום אשת אב לאחר מיתת אביו כבחיי אביו ומן האירוסין כבין מן הנישואין וכן הבא על כלתו כהאי סוגיא דאמרינן. וטעמא מאי גבי אירוסין כנישואין ארוסה אשת איש היא לכל דבר ואחמורי הוא דאחמרה רחמנא בארוס' לענין(דף נו) קטלא דאפקה מחנק לסקילה כדתניא (סנהדרין נא:) הכל היו בכלל נואף ונואפת הוציא הכתוב בת ישראל

לסקילה ובת כהן לשריפה. לאחר מיתת אוסר כבחיי אוסר (סנהדרין נד.) דכתיב באשת אב ערות אביו גלה קרא יתירא לחייבו סקילה לאחר מיתת אביו ואיתקוש כולהו עריות להדדי כרבי יונה ואף על גב (שה צד:) דגבי חמותו פליג רבי עקיבא דאמר חמותו לאחר מיתת אשתו לית בה שריפה דתניא באש ישרפו אותו ואתהן אוחו ואת אחת מהן דברי ר' ישמעאל רבי עקיבא אומר אותו ואת שתיהן. ואמר רבה בין רבי ישמעאל ובין רבי עקיבא תרווייהו סבירא להו דאם חמותו מדרשא הוא דאתיא ולא כתיבא בהדיא אלא חמותו ותו לא ובחמותו לאחר מיתה פליגי דרבי ישמעאל סבר ואתהן חדא משמע שכן בלשון יוני קורין לאחת הן וחמותו אפי' לאחר מיתת אשתו בשריפה ורבי עקיבא סבר אתהן תרתי משמע והכי קאמר בזמן שאשתו וחמותו שתיהן קיימות דאיכא אותו ואתהן חמותו בשריפה אבל בא על חמותו לאחר מיתת אשתו דהוה ליה אותו ואותה לא מיחייב עלה שריפה כר אבל לענין כרת מודה רבי עקיבא דכי מיעטה קרא משריפה כרת דידה כדקיימא קיימא אשת איש דקאמרינן אית לה שריותא משתריא בגט ובמיתת הבעל דתנן וקונה את עצמה בגט ובמיתת הבעל מדאורייתא מנלן (קדושין יג:) דכתיב וכתב לה ספר כריתות וכו' או כי ימות איתקש מיתה לגירושין מה גירושין שרו לעלמא דכתיב בקרא קמא וכתב לה ויצאה מביתו אף מיתה נמי שריא לעלמא אחות אשה דאית לה שריותא משתריא במיתת אחותה אבל במה דאיתא לאחותה בחיי' אף על גב דמגרש לה לא מישתרי' לה אחותה ולענין יבום תנן (יבמות מא.) המגרש את אשתו ונשא אחיו את אחותה ומת הרי זו פטורה דאפילו חליצה לא צריכה אלמא אחות גרושה דאורייתא.

ולענין ממזר תנן (שם מד.) גבי פלוגתא דר' עקיבא ורבנן מודים בנושא את קרובת גרושתו שהולד ממזר. מדאורייתא מנלן דאף על גב דגרשה לא משתריא לה אחותה כמה דאיתה בחיי' (שם ת:) דכתיב בחייה קרא יתירא מכדי כתיב ואשה אל אחותה לא תקח בחייה למה לי הכי קאמר כל בחיי' ואפילו גרושה לא תקח אשת אח משכחת לה דאית לה שריותא באשת אחיו מאביו שאין לו לאחיו זרע לא ממנה ולא מאשה אחרת ודוקא דהוה ליה הוא ואחיו בעולם אחד דההיא אית לה שריותא ביבום אבל יש לאחיו זרע מכל מקום ואפי' זרע פסול כגון שבא אחיו על אחת מחייבי כריתות והוליד ממנה אי נמי אין לו זרע ולא הוה הוא ואחיו בעולם אחד אלא נולד לאחר מיתת אחיו ואשת אחיו מאמו בין יש לו בנים ובין אין לו בנים כיון דהני לאו בנות יבום נינהו לית להו שריותא לעולם. ומנלן דכי יש לו לאחיו זרע אפילו מאשה אחרת אף על פי שיש לו כמה נשים ולא היה להן זרע מעולם דכולן פטורות מחליצה ומיבום דאמר קרא ומת אחד מהם ובן אין לו בגברא תלא רחמנא אי גברא לית ליה בני אע"ג דאיתתא אית לה

כמה בני מגברא אחרינא בת יבום היא. ואי גברא אית ליה זרעא מכל היכא דאית ליה ואף על גב דאית ליה כמה נשי ולא הוה להו זרעא מעולם לאו בנות יבום נינהו. ומנלן דכל דאית ליה זרעא פטור מיבום ואפילו בת ברא ובת ברתא ואפילו לכמה דרי דכיון דמיקרי זרעיה בעולם פטור מיבום דתניא ובן אין לו אין לי אלא בן בן הבן ובת הבן ובן בת הבן מנין תלמוד לומר ובן אין לו מכל מקום אי לאו דכתב רחמנא אין לו הוה אמינא דוקא בן ולא בת כדאשכחן בבן סורר ומורה השתא דכתיב אין לו עיין עליו לאתויי כל דשמיה זרע ומנלן דאפילו זרע פסול דתנן (יבמות כב.) מי שיש לו בן מכל מקום פוטר את אשת אחיו מן החליצה ומן היבום ואמרינן מכל מקום לאתויי מאי אמר רב יהודה לאתויי ממזר מאי טעמא אין לו עיין עליו כי היכי דקא מייתי תנא זרע דזרע מאין לו זרע פסול נמי איתא מאין לו דהא ובן אין לו כתיב וקא מרבה תנא אפילו בת וכל דאתי מינה אלמא אין לו משמע כל דשמיה זרע בעולם זרע פסול נמי זרעא הוא ואתי מאין לו. פירוש כי היכי דאמור בדוכתיה. מת האב והיה לו בן ומת הבן אחר אביו כיון שהניח בן אפילו לא חיה לאחר אביו אלא שעה אחת לא צריכה לא חליצה ולא יבום לא היא ולא צרתה זו שאמרנו אם היה בן גדול אבל אם היה קטן ומת הבן בתוך שלשים יום משעה שנולד נפל הוא ובעיא חליצה בלבד ודוקא דלא כלו לו חדשיו תשעה ירחי אבל כלו לו חדשיו ומת אותו הבן בתוך שלשים יום בעיא חליצה ויבומי לא מתיבמה מת לאחר שלשים בחיי האב אינה פטורה מן החליצה ומן היבום לאחר מיתת האב לא בעיא לא חליצה ולא יבום ואם היו לו מאה בנים ומתו כולן בחייו ולא הניח בן מכל מקום ולא בן הבן ולא בת הבת בעיא אשתו חליצה או יבום ואפילו מאביו ומאמו וכן אחות אמו לא שנא מאביה ומאמה ולא שנא אחות אמו מאמה. וכן אחות אשתו לא שנא אחות אשתו מאביה ומאמה ולא שנא מאביה ולא מאמה וכן אשת אחיו בין מאביו ומאמו ובין מאמו ולא מאביו ובין מאביו ולא מאמו אבל אשת אחי אביו אינו חייב כרת אלא על אשת אחי אביו מאביו. אחותו מנלן דכל ששמה אחותו מיחייב עלה כרת דתניא (מכות ה:) ואיש אשר יקח את אחותו בת אביו או בת אמו אין לי אלא בת אביו שלא בת אמו ובת אמו שלא בת אביו בת אביו ובת אמו מנין ת"ל ערות אחותו גלה עד שלא יאמר יש לי מן הדין שאם ענש הכתוב על בת אביו שלא בת אמו ועל בת אמו שלא בת אביו אינו דין שיענוש על בת אביו ועל בת אמו הא למדת שאין עונשין מן הדין עונש שמענו אזהרה מנין ת"ל ערות אחותך בת אביך או בת אמך אין לי אלא בת אביו שלא בת אמו ובת אמו שלא בת אביו בת אביו ובת אמו מנין ת"ל ערות בת אשת אביך מולדת אביך אחותך היא. עד שלא יאמר יש לי מן הדין שאם הזהיר הכתוב על בת אביו שלא בת

אמו ועל בת אמו שלא בת אביו אינו דין שיזהיר על בת אביו ועל בת אמו הא למדת שאין מזהירין [מן הדין] ואפילו אחותו מאנוסה או מחייבי לאוין או מחייבי כריתות אחותו היא ומיחייב עלה ואע"ג דכתיב בת אשת אביך דמשמע דוקא דאית ליה לאבוה אישות בגוה כדאמרינן גבי אשת אב וכלה והכא אחותו מאנוסה לא איפשר למימר דלא מיחייב עלה דהכא אמרינן אחורן דכי כתיב (יבמות כב:) בת בנך או בת בתך באית ליה מאנוסה ובתו אתיא בהנה הנה ומדלגבי אב בתו מאנוסה זרעיה הוא ומיחייב עלה כבתו מנשואה לגבי אחוה נמי כי הדדי נינהו ואחי' מאנוסה אחים הוו לכל דבר (שם כג.) ואחותו מחייבי לאוין נמי אחותו היא דחייבי לאוין תפסי בה קידושי דכתי' כי תהיין כדרב פפא ואפי' מחייבי כריתות דלא תפשי בהו קידושי כתב רחמנא באזהרה מולדת בית או מולדת חוץ בין שאומ' לאביך קיים בין שאומ' לאביך הוצא אחותך היא. והשתא דאמרת בת מאנוסה ואפילו מחייבי כריתות אחותך היא ואלא בת אשת אביך למעוטי מאי כי נמי איצטריך קרא לכי דאמרן לחייבו על אחותו בת אביו ובת אמו לומר שאין מזהירין מן הדין נכתוב רחמנא ערות אחותך מולדת אביך לא תגלה ערותה בת אשת אביך למה לי לרבי יוסי ברבי יהודה כדאית ליה ולרבנן כדאית להו דתניא (יבמות כב:) הבא על אחותו והיא לו בת אשת אביו חייב עליה משום אחותו וחייב משום בת אשת אביו רבי יוסי ברבי יהודה אמר אינו חייב אלא משום אחותו בלבד רבי יוסי ברבי יהודה סבר בת אשת אביך למעוטי שפחה ונכרית הוא דאתא מי שיש לו לאביך אישות בה פרט לאחותו משפחה ונכרית שאין לאביך אישות בהן ואחותו לא שנא מנשואה ולא שנא מכל מקום לא מחייב עלה אלא חדא ורבנן סברי בת אשת אביך לחייבו שתים אחת משום אחותו ואחת משום בת אשת אביו אחותו מאנוסה או מחייבי כריתות דלית ליה לאבוה אישות בגוה לא מחייב אלא חדא (שם כג.) ושפחה ונכרית נפקא להו מן קראי אחריני שפחה מהאשה וילדיה תהיה לאדוניה ונכרית מן כי יסיר את בנך. בין לרבנן ובין לרבי יוסי ברבי יהודה מכדי שפחה ונכרית לא תפסי בהו קידושי וחייבי כריתות לא תפסי בהו קידושי מאי חזו דמפקי שפחה ונכרית ומרבו חייבי כריתות איפוך אנא אימא בין שאומרים לאמך קיים ובין שאומרים לאביך הוצא אחותך היא. וחייבי כריתות אע"ג דלא תפסי בהו קידושי לקרובים לעלמא תפסי בהו קידושי לאפוקי שפחה ונכרית דלא תפסי בהו קידושי כלל. וכי תימא שפחה ונכרית כי מיגיירן תפסי בהו קידושי התם גופא אחרינא הוא דאמור רבנן גר שנתגייר כקטן שנולד דמי ולאו הכא ותו לא אלא לכל עריות שבתורה כל קורבא דאתי מחמת שפחה ונכרית לאו קורבא הוא ולא מיחייב עלה לענין אונסין איכא דמיחייב ואיכא דלא מיחייב לענין שפחה ונכרית כולהו כי הדדי

נינהו ומאי ניהו לענין אונסין דמיחייב עליה אמו אנוסת אביו בתו ובת בתו ובת בנו מאנוסתו ואחותו מאנוסה כדאמרן וכן לענין כל אחוה לענין אחות אביו מאנוסה ואחות אשתו מאנוסה ואשת אחיו מאנוסת אביו היכא דאית ליה אם מאביו אם מאמו היכא דאנסה גברא לאמו ויליד מינה ברא ונסיב ההוא ברא מיחייב ההוא אחיו עלה משום אשת אח כי היכא דקא מיחייב ברא על אמו אנוסת אביו אלמא בן אנוסה ברא מיקרי לענין אחיו מאמו נמי אחיו הואי ומיחייב על אשתו משום אשת אח אבל לענין אשת אב וכלה לא מיחייב אלא על נשואת אביו ועל נשואת בנו כדאמרינן. וכן לענין איתסורי בקרובת אנוסה לא מיתסר בקרובותיה כדאמרן נושאין על האנוסה ועל המפותה. וכן לענין אשת אח לא מיחייב אלא על נשואת אחיו ערות אשת אחיך ואחיו גופיה מאנוסה מיחייב על אשתו משום אשת אח אבל על אנוסת אחיו לא מיחייב. וכן לענין דודתו לא מיחייב על אנוסת אחי אביו דכתיב ואל אשתו לא תקרב והא לאו אשתו היא. אחי אביו גופיה אי אית ליה אחא דאבא מאנוסת אבי אביו כי היכי דהוי אח לגבי אביו דאחיו מאנוסה אחיו הוא לכל דבר בריה נמי מיחייב על אשתו משום אשת אחי אביו אבל על אנוסת אחי אביו לא מיחייב. אחות אביו ואחות אמו מנלן דבין מן האב ובין מן האם מיחייב עלה דתניא (שם נד:) ערות אחות אביך לא תגלה בין מן האב ובין מן האם וכו' ומסקנא ערות אחות אביך לא תגלה קרא יתירא הוא דהא כתיבן חדא זימנא והאי דאיצטריך למיהדר מיתנינהו למידרש בהו דאפילו מן האם ולא מן האב דחייב והיינו דקאמרינן איידי דכוליה קרא לדרשא אתא כתב ביה נמי העראה דבהמה.

(שם נה.) וכן גבי אשת אחיו כתיב קרא יתירא ערות אחיו גלה לחייבו בין מן האב ובין מן האם דתניא ערות אשת אחיך לא תגלה בין מן האם וכו'. ומסקנא ערות אחיו גלה אחות אשתו מנלן דבין מן האב ובין מן האם דתנן (שם נד:) א"ל מתה אשתו ונשא אחותה מאביה מתה ונשא את אחותה מאמה מתה ונשא את אחותה מאביה מתה ונשא את אחותה מאמה מותר בראשונה ובשלישית ובחמישית ופוטרות צרותיה ואסור בשנייה וברביעית ואין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה ואם בא על השנייה לאחר מיתת הראשונה מותר בשניה וברביעית ופוטרות צרותיה ואסור בשלישית ובחמישית ואין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה ואסור בשלישית ובחמישית שלישית דהויא לה אחות שנייה מאמה חמישית דהויא לה אחות רביעית מאמה אלמא אפילו מן האם ולא מן האב ומן האב ולא מן האם אסיר. מדאורייתא מנלן (שם נה.) דגמרינן לה מאשת אחיו מה אשת אחיו איסורה על ידי קידושין עד דמקדיש לה אחיו ולא מיחייב הוא כרת עלה אף אחות אשתו שאיסורה על ידי קידושין עד דמקדיש אחותה לא קאי עלה בכרת ומה אשת אחיו אחיו

קרובי עצמו אף אחות אשתו אשתו קרובי עצמו לאפוקי אשת אחי אביו דליכא למיגמר מינה דהיא נמי אסירא על ידי קידושין הויא ערוה לגבי' ואע"ג דפליג רבי שמעון הלכה כרבנן מאי ר' שמעון ומאי רבנן דתנן (שם יז.) כיצד אשת אחיו שלא היה בעולמו שני אחים ומת אחד מהם ונולד להם אח ואחר כך יבם השני את אשת אחיו ומת ואית ליה איתתא אחריתי ונפול תרוייהו קמי בתרא ראשונה ההיא דנפלה ליה ברישא מאחיו קמא [יוצאת משום אשת אחיו] שלא היה בעולמו ושנייה דנפלה ליה השתא מאחיו שהיה בעולמו יוצאת משום צרתה עשה בה מאמר ומת חולצת ולא מתייבמת דמאמר לא קני ביבמה דלא מיקניה אלא בביאה דתניא (קדושין יד.) יכול יהא כסף ושטר גומרין בה כדרך שביאה גומרת בה ת"ל יבמה יבא עליה ביאה גומרת בה ואין כסף ושטר גומרין בה: ומאמר ביבמה מדרבנן בעלמא הוא דאמור רבנן (יבמות נב.) מצות יבמה מקדש ואחר כך בועל ולא מיפטרא בלא חליצה (שם יח.) ולא תימא דוקא דעבד בה מאמר דאסרה לה לצרתה ליבומי ומיחלץ חלצה ולא מיבמה אבל לא עבד בה מאמר שריא צרתה ליבומה אלא אע"ג דלא עבד בה מאמר צרתה חלצה ולא מייבמה דכיון דקיימא לן יש זיקה הוה לה צרת אשת אחיו שלא היה בעולמו בזיקה והאי דקתני עשה בה מאמר לאפוקי מבית שמאי דאמרי מאמר קונה קנין גמור ואיפטרא לה צרתה אפילו מחליצה קמ"ל דלא כבית שמאי ובעיא חליצה וקתני אע"ג דעבד בה מאמר צריכה חליצה דלא כבית שמאי וקתני תו (שם ע"ב) שני אחים ומת אחד מהם וייבם השני אשת אחיו ואחר כך נולד לו אח ומת הראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו והשנייה משום צרתה עשה בה מאמר ומת השנייה חולצת ולא מתייבמת רבי שמעון אומר מייבם לאיזו שירצה או חולץ לאיזו שירצה וקתני תנא דלא מיבעיא נולד לו אח ולבסוף דייבם כי איתיליד באיסורא אשכחה דכי האי גוונא נמי אסירא ופטרה צרותיה אלא אפילו ייבם ואחר כך נולד לו אח דכי איתיליד בהיתירא אשכחה כי האי גוונא נמי אסירא ופטרה צרתה ואע"ג דפליג רבי שמעון אמתניתין ואברייתא דקתני בסיפא דמתניתין ר' שמעון אומר מייבם לאיזו (דף נז) שירצה דקסבר ר' שמעון דכי אסירא אשת אחיו שלא היה בעולמו היכא דאיתיליד מקמי דמייבם אחוה אבל היכא דאיתיליד בתר דמייבם אחוה פקע ליה איסורא קמא ואי בעי ליבומה השתא שריא ליה כדקא מפרש טעמיה בברייתא (שם יט:) רבי שמעון אומר הואיל ובא ומצאה בהיתר ולא עמדה עליו שעה אחת באיסור מיבם לאיזו שירצה או חולץ לאיזו שירצה ולית הילכתא כרבי שמעון אלא הילכתא כרבנן דאמרי לא שנא נולד ולבסוף ייבם ולא שנא ייבם ולבסוף נולד כי הדדי נינהו ופטורה מן החליצה ומן היבום. וכי קאמרינן דאסירן הני עריות הן וצרותיהן היכא

דכי מת אחוה הוה איתנהו תרוייהו תותי ערוה וצרה בהדי הדדי כדאמרינן מה להלן במקום מצוה אף כאן במקום מצוה קאמר רחמנא דהיכא דנפל קמי ערוה וצרותיה בהדי הדדי כי היכי דאסירא ערוה אסירא צרתה אבל ודאי מתה לה ערוה בחיי אחוה אי נמי גרשה לערוה ומית בלא זרעא ואית ליה נשי אחרנייאתא אע"ג דצרות ערוה אינהו שריין ליבומי דתנן (שם ב:) וכולן שמתו או מיאנו או שנתגרשו או שנמצאו אילוניות צרותיהן מותרות ולא שנא הוה איתה לערוה גבי אחוה קמי דלינסבה לצרה ולבסוף נסבה לצרה ומת כיון דבעידנא דמית אחוה לא הוה איתה לערוה גביה שריא צרתה דתנן כיצד אם מתו הן צרותיהן מותרות היתה בתו או אחת מכל העריות האלו נשואה לאחיו ולו אשה אחרת מתה בתו או נתגרשה ואח"כ מת אחיו צרתה מותרת לא שנא היכא דנסבה לצרה כי איתא לערוה גביה ולא שנא נסבה בתר דאזל ערוה מגביה. ומקשינן (שם יג.) והיכא דנסבה לצרה כי איתה לערוה גביה מי שריא צרתה והאי דקתני באידך פירקין שלשה אחים שנים מהן נשואין שתי אחיות ואחד נשוי נכרית וגירש אחד מבעלי אחיות את אשתו ומת הנשוי נכרית וכנסה המגרש ומת זו היא שאמרו וכולן אם מתו או מיאנו או נתגרשו או שנמצאו אילוניות צרותיהן מותרות ואמרינן טעמא דגירש חד מן אחים לערוה קמי דמינסבה לצרה נכרית אבל גרשה בתר דנסבה לצרה כי מאית לא משתריא צרתה אמר רבי ירמיה תברא מי ששנה זו לא שנה זו תנא דחמש עשרה סבר מיתה מפלת ההיא שעתא דקא מיית הוא דקמתחזיא ליבם ומשום הכי לא שני ליה בין גירש ולבסוף כנס לכנס ולבסוף גירש ותנא דארבעה אחים סבר נשואין הראשונים מפילין מההיא שעתא דקא מינסבה הכי איתה למילתא דאי מיית גברא בלא זרעא רמיא קמי יבם מההיא שעתא וקמ"ל טעמא דגרש ולבסוף כנס אבל כנס ולבסוף גירש לא שהרי עמדה עליו שעה אחת באיסור רבא אמר נישואין הראשונים מפילין לא אמרינן אלא לעולם מיתה מפלת ואידי ואידי חד תנא הוא וזו ואין צריך לומר זו קתני תנא בחמש עשרה דאפילו כנס ולבסוף גירש שפיר דמי ליבומי לצרה וכי קתני לקמיה בארבעה אחים דאין צריך לומר דהיכא דגירש ולבסוף כנס [אלא אפילו] כנס ולבסוף גירש דשריא צרתה. אילונית דקתני דשריא בין הוה ידע בה גברא דאילונית היא ובין לא הוה ידע בה דאמר רבא (שם יב:) הלכתא צרת אילונית מותרת ואפילו הכיר בה ואפילו צרת בתו איילונית טעמא מאי אמר רחמנא כי מינסבא חדא מעריות לעלמא לא אסרה לה לצרתה משום דלאו במקום יבום הוא דגמר עליה עליה כדאמרינן במקום מצוה הוא דאסירא צרה שלא במקום מצוה שריא צרה אילונית נמי כיון דלאו בת לידה היא לאו בת יבום היא דכתיב אשר תלד פרט לאילונית שאינה יולדת השתא נמי כמאן דליתה לערוה

ושריא צרתה דהא לאו מקום מצוה והא קתני שנמצאו אילונית שנמצאו אין מעיקרא לא תני שהיו מאי טעמא דכיון דאילונית לאו בת יבום היא דכתיב אשר תלד פרט לאילונית שאינה יולדת לענין צרה נמי כמאן דליתה לאילונית דמי ושריא צרתה. ברם מימר קא אמרינן היכא דנפול קמיה שתי צרות וחדא מינייהו ערוה דלא חזיא ליה ליבומי צרתה כל דאיכא בערוה איכא בצרה אלו היכא דנפול קמיה שתי צרות ותרוייהו חזיין ליה ליבומי וחלץ לחדא מינייהו ובתר דחלץ לה אזל על צרתה מי הויא צרתה כמותה כי היכי דהיא אי אזל עלה בתר דחלץ לה לא מיחייב כרת עלה דכיון דחלץ לה לגבי דידיה נפקא לה מכלל אשת אח ולית בה אלא איסור לאו דאמר רחמנא אשר לא יבנה אח בית אחיו כיון שלא בנה שוב לא יבנה צרתה נמי כמותה ולא מיחייב עלה כרת ולא קאי עלה אלא באיסורא דלאו או דילמא צרה לחודא קיימא וקאי עלה באיסור אשת אח. ואי נמי תרי תלתא אחי ונפול קמייהו שתי צרות וחלץ חד לחדא מיטיהו ובתר דחלץ לה אזל חד מאחים על חדא מינייהו על צרה או על חלוצה מי הויא אשת אח לגביה ומיחייב עלה כרת או לא מי אמרינן צרה אבראי קיימא ואף על גב דלענין אשתרויי לעלמא כי חליץ לחדא מצרות כמאן דחלץ לתרוייהו דמי וקא משתריין תרוייהו לאינסובי לעלמא דהתם היה גוסס ומת הבן ואחר כך מת האב בעיא יבום או חליצה. אשת אחיו שלא היה בעולמו ואשת אחיו מאמו דקאמרינן דלאו בנות יבום הן מנלן דתניא (שם יז:) כי ישבו אחים יחדו אחים שהיתה להם ישיבה אחת בעולם פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו יחדו המיוחדין בנחלה פרט לאחים מן האם ואשת אחיו מאביו שהיה בעולמו דקאמרינן בת יבום היא אפילו אחיו מאנוסה ואפי' מחייבי כריתות וכל שכן מחייבי לאוין אחיו הוא ומייבם. לענין אחיו מאנוסה תניא (שם י:) היתה אמו אנוסת אביו ונשאת לאחיו מאביו ומת פוטרת צרתה אלמא היכא דליכא ערוה למיסרה לצרה מיבם אשת אחיו מאנוסה. ולענין ממזר תנן (שם כב.) מי שיש לו אח מכל מקום זוקק את אשת אחיו ליבום ואמרינן מכל מקום לאתויי מאי אמר רב יהודה לאתויי אפי' אח ממזר ותנן נמי (שם כ.) איסור קדושה חולצות ולא מתייבמות וחדא מינייהו בת ישראל לממזר וקיימא לן (שם ע"ב) דאין מתייבמות מדרבנן דגזרו ביאה ראשונה אטו ביאה שנייה אבל מדאורייתא חייבי לאוין בני יבום נינהו:

פסק והיכא דהוה נסיב אחיו חדא מהני עריות דלגבי דידיה ערוה ולאחיו שריא ומת אחיו בלא זרע ונפל ערוה קמיה באיסורא קיימא ולית לה שריותא ומאן נינהו הני עריות (שם ב.) בתו ובת בתו ובת בנו בת אשתו ובת בתה ובת בנה חמותו ואם חמותו ואם חמיו אחותו [מאמו] ואחות אמו ואחות אשתו ואשת אחיו מאמו ואשת אחיו שלא היה

בעולמו וכלתו. בתו ובת בתו ובת בנו בת אשתו בת בתה ובת בנה חמותו ואם חמותו ואם חמיו וכלתו משכחת להו כגון שנשאת אחת מהן לאחיו מאביו ולא מאמו או לאחיו מאביו ומאמו. וכן אחות אשתו משכחת לה בין באחיו מאביו ולא מאמו ובין באחיו מאביו ומאמו כגון שהיו שני אחים נשואין שתי אחיות אבל אחותו לא משכחת לה אלא באחותו מאמו ולא מאביו שנשאת לאחיו מאביו ולא מאמו וכן אחות אמו לא משכחת לה אלא בנשואה לאחיו מאביו ולא מאמו. וכן אשת אחיו מאמו לא משכחת לה אלא בנשואה לאחיו מאביו ולא מאמו והיכי דמי כגון דהוה ליה תרין אחי חד מאמו ולא מאביו וחד מאביו ולא מאמו ונסיב אחיו מאמו אשה ומת או גרשה והדר אינסיב לאחיו מאביו ומת אחיו מאביו בלא זרע ונפל קמיה השתא מאחיו מאביו באיסורא קמא קיימא. וכן אשת אחיו שלא היה בעולמו היכא דיבמה אחיו שהיה בעולמו ומת הוא נמי בלא זרע ונפל קמיה השתא מאחיו שהיה בעולמו כיון דמעיקרא הוה אסירא עליה באיסור אשת אחיו שלא היה בעולמו אע"ג דהדר נפל קמיה השתא מאחיו שהיה בעולמו באיסורא קמא קיימא:

פסק והיכא דהוה נסיב אחוה חדא מהני חמש עשרה דקאמרינן ומת אחוה בלא זרעא ונפל קמיה בתו או חדא מהני עריות דאילו לאו ערוה הואי הוה חזיה ליה ליבומה השתא דערוה היא באיסורא קיימא. ולא מיבעיא ערוה דבאיסורא קיימא אלא היכא נמי דהוה נסיב אחוה חדא מהני דאמרן ואית ליה כמה נשי אחרנייאתא ומת בלא זרעא כי היכי דערוה באיסורא קיימא ופטירא מחליצה ויבום צרת ערוה נמי כערוה דמיא ואסירן עליה איסור כרת. ולא מיבעיא ערוה וצרותיה דקאי עלייהו באיסור כרת אלא אפילו צרת צרה נמי כגון דהוה אית ליה אחי אחריני ויבמה חד מאחיו לצרת ערוה דלא חזיא ליה לדידיה וההוא חד מאחים דיבמה להא צרה אית ליה נשי אחרנייתא ומת הוא נמי בלא זרע ונפל קמיה צרת ערוה וצרותיה כי היכי דצרת ערוה לאו בת יבום היא צרת צרה נמי כצרה דמיא ופטירן כולהו מחליצה ויבום וקיימן עליה באיסור כרת דכיון דלא חזיא ליה ליבומי כרת דאשת אח כדקיימא קיימא וכי אסירא צרת ערוה היא וצרותיה וצרת צרותיה דוקא צרת אשת אחיו דאילו לא הואי ערוה למיסרה הוה חזיא היא ליבומה השתא דהוי' לה צרת ערוה כי היכא דאסירא ערוה אסירן צרותיה וצרות צרותיה וקאי עלייהו באיסור אשת אח אבל היכא דהוה נסיבא חדא מהני חמש עשרה עריות לאיניש מעלמא אי נמי חדא משש עריות דלא איפשר לאינסובי לאחים ומאי נינהו אמו ואשת אביו ואחות אביו ואחותו מאביו ואשת אחיו מאביו ואשת אחי אביו ואית ליה להההוא נוכראה דנסיב חדא מהני עריות נשי אחרנייאתא בההוא גונא אי בעי למינסב שריא

ליה. ומנלן דאסירא צרת ערוה במקום מצוה היכא דאילו לא הואי ערוה למיסרה הוה חזיא ליבומה אבל שלא במקום מצוה היכא דהוה נסיבא אחת מכל עריות האמורות בתורה לאיניש מעלמא ואית ליה להההוא דנסבה נשי אחרנייאתא לא אסירא צרתה דתנן חמש עשרה נשים וכו'. ושש עריות חמורות מאלו מפני שהן נשואות לאחרים צרותיהן מותרות אמו ואשת אביו וכו' (שם נ:) מנהני מילי דתנו רבנן ואשה אל אחותה וגו' עד שאין צרה אלא מאח. אשכחן דאסירן צרות דהני עריות מדאורייתא כדקתני ואין לי אלא הן צרותיהן מנין תלמוד לומר לצרור צרות דצרות מנלן דקתני תנא במתניתין פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן וקא מפרש תנא כיצד פוטרות צרותיהן כשם שצרת בתו פטורה כך צרת צרתה פטורה ואפילו הן מאה מדאורייתא מנלן (שם יג.) אמר רב יהודה אמר קרא לצרור הוה ליה לקרא למיכתב לצור מאי לצרור דאפילו צרות דצרות אסירן כצרות רב אשי אמר צרה דצרה לא צריכה קרא סברא הוא צרה מאי טעמא אסירא דבמקום ערוה קיימא צרת צרה נמי במקום ערוה קיימא. אמו דקתני תנא דשריא צרתה דוקא אמו נשואת אביו דלא חזיא לאינסובי לאחיו מאביו כדאמרינן אחורן דאנוסת אביו שריא ליה כרבנן צרתה כמותה:

פסק היכא דהוה אמו נסיבא אנוסת אביו לאחיו מאביו ואית ליה להההוא אחיו נשי אחרנייתא ומת בלא זרעא ונפלה לה קמי ברה פטרה צרותיה דתני לוי (שם י.) אמו פוטרת צרתה פעמים אין פוטרת צרתה כיצד היתה אמו נשואת אביו ונשאת לאחיו מאביו ומת ונפלה לה קמי ברה זו היא אמו שאין פוטרת צרתה דכיון דלא תפסי בה קידושי זנות בעלמא הוא ולאו נישואין נינהו אלא כמאן דליתה לאמו דמי ולא מיפטרה צרתה היתה אמו אנוסת אביו ונשאת לאחיו מאביו ומת ונפלה לה קמי ברה כיון דחזיא לאחוה למינסבה פוטרת צרתה והאי דלא קתני לה בהדי חמש עשרה נשים אי למאן דאמר האי תנא בפלוגתא לא קא מיירי אי למאן דאמר לאו משום פלוגתא אלא משום דמתניתין רבי יהודה היא דאסר באנוסת אביו ולמיתנא דאי עבר ונסיב אנוסת אביו ונפלה לה קמי ברה אף על גב דחייבי לאוין בני חליצה ויבום נינהו השתא דהוי לה ערוה פטרה צרותיה דאי עבר אחיו ונסיב לא קתני אלא כולהו במאי דהוי ליה לאחיו למינסב לכתחלה קתני אי למאן דאמר לעולם רבנן היא והאי דלא קתני לה בהדי חמש עשרה נשים משום דלא משכחת לה באסור לזה ומותר לזה ואחותה שהיא יבמתה חד חד כדאית ליה אשת אחיו שלא היה בעולמו דקאמרינן דאסירא ליה לא מיבעי' היכא דאיתיליד האי בתרא מקמי דניבמה אחוה דהויא ערוה לגביה דכי איתיליד הוה רמיא קמיה אלא אפילו יבמה אחוה אחרינא מקמי דמיתיליד הוא דכי איתיליד תותי אחוה

אשכחוה כי האי גוונא נמי כי מאית ההוא אחוה דיבמה בלא בני גלי רחמנא בהדיא דלא ליחלוץ אלא לחדא ומשתריין תרוייהו דכתיב בית חלוץ הנעל בית אחד הוא חולץ ואינו חולץ לשני בתים וכי תימא ניגמר מינה אימא לך התם דיבמה לשוק באיסורא דלאו בעלמא אבל הכא דאשת אח לגבי יבם איסור כרת הוא לא אמרינן כיון דחלץ לחדא כמאן דחלץ לתרוייהו דמי אלא אמרינן צרה אבראי קיימא ומיחייב כרת אצרה ואיהו הוא דלא מיחייב כרת אלא אצרה לחודה אבל אחלוצה לא מיחייב כרת דכיון דחלץ לה לגבי דידיה נפקא לה מכלל אשת אח אבל גבי אחים תרוייהו כהדדי נינהו ומיחייבי כרת בין אצרה בין אחלוצה או דילמא לגבי יבם נמי כיון דתרוייהו הוה רמיין קמיה אי בעי להא חליץ אי בעי להא חליץ כי חליץ לחדא מינייהו שליחותא דצרה קא עבדא כמאן דחלץ לתרוייהו דמי ונפקא להו תרוייהו מכלל אשת אח וכן לגבי אחים כיון דהוה רמיין קמי כולהו אי בעי האי חלץ אי בעי האי חלץ כי חלץ חד מינייהו שליחותא דאחים עבד וכמאן דחלצי כולהו דמי ולא מיחייבי כרת לא על צרה ולא על חלוצה מיפלג פליגי בהא מילתא רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש דאיתמר (שם י:) החולץ ליבמתו וחזר וקידשה הוא או אחד מן האחים אמר רבי שמעון בן לקיש הוא אינו חייב על חלוצה כרת והאחים חייבין על חלוצה כרת ובין הוא ובין האחים חייבין על צרה כרת ורבי יוחנן אמר בין הוא ובין האחים אין חייבין לא על חלוצה כרת ולא על צרה כרת. ואף שמואל סבר לה לדרבי שמעון בן לקיש דאמר רב טובי בר קיסנא אמר שמואל (שם מ:) הבא על צרת חלוצתו הולד ממזר הילכתא כרבי יוחנן דאמר רבא כל היכא דפליגי ר' יוחנן ורבי שמעון בן לקיש הילכתא כרבי יוחנן לבר מן תלת מילי אבל בשאר כל התורה הילכתא כרבי יוחנן. ושמואל נמי קיימא לן בעלמא שמואל ורבי יוחנן הלכה כרבי יוחנן או דילמא הני מילי היכא דלא פליג רב אשי אבל הכא פליג רב אשי כרבי שמעון בן לקיש דתניא (שם י:) החולץ ליבמתו וחזר וקידשה צריכה חליצה מן האחין ואמרינן עלה (שם יא.) רב אשי סבר לה כר' שמעון בן לקיש ומתרץ לה להא מתניתא אליבא דרבי שמעון בן לקיש הילכך אף על גב דקפסיק רבא הילכתא כרבי יוחנן כיון דרב אשי סבר לה כרבי שמעון בן לקיש הילכתא כרב אשי דרבא ורב אשי כרב אשי עבדינן. ת"ש דאיתמר הבא על יבמתו וחזר ובא הוא או אחד מן האחים על צרתה פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר בעשה וחד אמר בכרת מאן דאמר בעשה כרבי יוחנן דאמר כי האי גוונא לא מיחייב כרת וליכא אלא עשה בעלמא הוא קאי בעשה דרחמנא אמר אשר לא יבנה בית אחד הוא בונה ואינו בונה שני בתים. היכא דעבר ובנה שני בתים הוה ליה לאו הבא מכלל עשה ולאו הבא מכלל עשה עשה הוא וכן אחד מן האחים נמי קאי בעשה

דאמרינן כיון דייבם חד מינייהו שליחותא דאחים עבד וכמאן דיבימו להו כולהו דמי. ומאן דאמר בכרת כרבי שמעון בן לקיש דאמר צרה אבראי קיימא ולא אמרינן כיון דייבם לחד מינייהו שליחותה דצרה קא עבדה אלא צרה באיסורא קיימא ואע"ג דלא מסיימי רב אחא ורבינא הי מינייהו קאמר בעשה והי ניהו קאמר בכרת כיון דקיימא לן בכל התורה כולה רב אחא לחומרא ורבינא לקולא והלכה כרבינא לקולא בר מאומצא ביעי ומיזרקי ממילא הוה ליה רבינא כרבי יוחנן ואע"ג דבכל התורה כולה עבדינן כרב אשי הכא דפליג עליה רבינא דבהדי רב אחא כרבינא עבדינן דרב אחא ורבינא בתראי נינהו אלמא הילכתא כר' יוחנן דאמר כי האי גוונא לא מיחייב כרת אי מיחלץ חלץ בין הוא ובין אחים קיימי באיסורא דלאו בין אצרה ובין אחלוצה כדאמרינן כיון שלא בנה שוב לא יבנה ואי יבומי יבם בין הוא ובין אחים קיימי אצרה באיסור עשה כדאמרינן בית אחד הוא בונה ואינו בונה שני בתים וכי קאמרינן כיון דחלץ לחדא שליחותא דצרה עבדא וכמאן דחלץ לתרוייהו דמי לקולא למיפק מאיסורא דאשת אח אבל לענין אפסולי מכהונה למימר דכי קא אמרינן כי חלץ לחדא כמאן דחלץ לתרוייהו דמי ותימסר צרת חלוצה לכהונה דהוה ליה לחומרא לא אמרינן דתנן (שם מד.) היתה אחת כשרה ואחת פסולה כשהוא חולץ חולץ לפסולה וכשהוא מייבם מייבם לכשרה ואמר רב יוסף כאן שנה רבי לא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכין להם דהיכא דנפיל קמיה שתי צרות חדא חזיא לכהונה וחדא לא חזיא אי קא בעי למיחלץ ניחלץ להא דלא חזיא לכהונה ולא ליחלץ לצרתה וניפסלה מכהונה וממילא שמעינן מינה דצרת חלוצה שריא לכהונה מדאורייתא מנלן דצרת חלוצה שריא לכהונה דתניא (תו"כ אמור פ"א) גרושה אין לי אלא גרושה חלוצה מנין דין הוא ומה גרושה שמותרת לחזור למגרש בישראל פסולה מן הכהונה חלוצה שאסורה לחזור לחולץ אינו דין שפסולה מן הכהונה צרה תוכיח שאסורה לחזור לחולץ וכשרה לכהונה הפרש גרושה נעשה בה מעשה וחלוצה נעשה בה מעשה ואל תוכיח צרה שלא נעשה בה מעשה ואם נפשך לומר ואשה לרבות את החלוצה יכול אף הצרה תהא פסולה מן הכהונה ת"ל ואשה גרושה מאישה אשה שגירושיה מידי האיש ולא שגירושיה מידי אשה כי פסל רחמנא לכהונה היכא דעבד גברא מעשה בגופה או דיהב לה גיטה או דחלצה ליה סנדל אבל צרת חלוצה דגברא לא עבד בה מעשה למימרא דכיון דאיתעבד בה מעשה בצרתה תיתסר היא משום צרתה דהוה ליה גירושיה מידי אשה משום דחלצה לה צרתה הוא דקבעית למיפסלה כי האי גוונא לא פסל רחמנא לכהונה וכן הלכה. הא דרב גידל אמר רב (יבמות כ.) מיתוקמא באלמנה מן הנישואין דאף על גב דמדאורייתא לאו בת יבום היא רביה רחמנא לחליצה. איסור שניות מצוה

ואיסור קדושה אלמנה לכהן גדול לא מתייבמות מדרבנן. איסור מצוה מדאורייתא בת יבום היא ורבנן הוא דגזרו בהו ואיסור קדושה נמי דאתי עשה ודחי לא תעשה באלמנה מן הנישואין הוא דהוה ליה עשה ולא תעשה דכתיב אלמנה לא יקח כי אם בתולה וגו' בתולה אין בעולה לא ולאו הבא מכלל עשה עשה דמדאורייתא לאו בת יבום היא דאין עשה דוחה את לא תעשה ועשה אבל מן האירוסין ושאר חייבי לאוין מדאורייתא בני יבום נינהו דתניא (שם ע"ב) איסור מצוה ואיסור קדושה בא עליה או שחלץ לה נפטרה צרתה. ולצדדין דשני רבא הדר ביה דקתני גבי פצוע דכא וכרות שפכה דחייבי לאוין נינהו אם בעלו קנו ורבנן דגזרו בחייבי לאוין דלאו ליבומי מדאורייתא ביאה ראשונה הוא דמצוה שנאמר יבמה יבא עליה וגזרו רבנן בביאה ראשונה אטו ביאה שניה דתניא אם בעלו קנו בביאה ראשונה. ברם מימר קאמרינן דאילונית לאו בת יבום היא צרתה מהו מי אמרינן מידי דהוה אעריות כיון דאינהו לא חזיאן ליבומי צרתן נמי כמותן אף אילונית נמי צרתה כמותה או דילמא לא דמיא לעריות דאלו התם גלי בה רחמנא דאסירן אינהו וצרותיהן כתיב הכא יבמה יבא עליה וכתיב התם ואשה אל אחותה לא תקח מה עליה דיבום במקום מצוה אף עליה דהכא נמי במקום מצוה ואמר רחמנא לא תקח והוינן בה אין לי אלא היא צרתה מנין ת"ל לצרר ולא צרר נמי לא תקח. וגמרן שאר עריות מאחות אשה אבל איילונית טעמא מאי דלאו בת יבום היא דכתיב להקים לאחיו שם בישראל והא כיון דלאו בת אולודי היא פטורה אבל צרתה דבת אולודי היא שריא ליבם ואם תימצי לומר כיון דבת בנים היא שריא הני מילי היכא דמית אחוה ולא הוה ידע בה דאיילונית היא והשתא הוא דידעינן בה דתנן וכולן אם מתו וכו' אבל הכא דידע בה דאיילונית היא הויא לה כצרת ערוה ואסירא או דילמא אע"ג דהוה ידע בה נמי שריא והאי דקתני שנמצאו אילוניות לאו דוקא הוא ואם תימצי לומר אע"ג דהוה ידע בה נמי שריא הני מילי איילונית דעלמא אבל היכא דהוה נסיב אחוה ברתיה ואית ליה צרה ומית אחוה בלא זרעא ונפלה ליה ברתיה וצרתה קמיה ואישתכח ברתיה אילונית מהו ליבומה לצרתה כיון דאלו לאו איילונית הואי אסיר ליבומה משום דהויא לה צרת בתו השתא נמי אסירא או דילמא כיון דאיילונית היא כמאן דליתא לברתה הכא נמי שריא צרתה ת"ש דאמר רבא (שם יב:) הלכתא צרת איילונית מותרת ואפילו הכיר בה שהיא איילונית ונשאה ואפי' צרת בתו איילונית ואלא הא קתני שנמצאו נמצאו אין מעיקרא לא תני שהיו אלמא שנמצאו לאו דוקא אלא אע"ג דהוה ידע בה דאיילונית היא צרתה שריא אלא צרת ערוה כי לא הויא איילונית כי היכי דההוא ערוה אסירא צרתה נמי אסירא איילונית לרבי יהודה (שם סא.) הוא דהויא זונה לרבנן לא הויא זונה והילכתא כרבנן.

(שם יא.) ושוטה נמי שבא עליה בעלה בדרך לרבי מתיא בן חרש (פה:) הוא דהויא זונה. (כתובות קא:) אמר רב הונא איילונית אשה ואינה אשה אלמנה אשה גמורה כיצד הכיר בה יש לה כתובה לא הכיר בה אין לה כתובה ורב יהודה אמר אלמנה נמי אשה ואינה אשה והלכתא כרב יהודה דכי הכיר בה יש לה כתובה לא הכיר בה אין לה כתובה.
(יבמות פה. ותוספתא פ"ב) תנו רבנן אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר (דף נח) ולנתין יש לה כתובה ופירות ומזונות ובלאות ויש לו בה קידושין וצריכה הימנו גט והיא פסולה והוולד פסול וכופין אותו להוציא ושניות מדברי סופרים אין להם כתובה לא פירות ולא מזונות ולא בלאות ויש לו קידושין בה וצריכה ממנו גט והיא כשרה ובניה כשרים וכופין אותו להוציא אמר ר' שמעון בן אלעזר מפני מה אמרו אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט יש לה כתובה מפני שהוא כשר והיא פסולה וכל שהוא כשר והיא פסולה קנסו אותו כתובה ומפני מה אמרו שניות מדברי סופרים אין להם כתובה מפני שהוא כשר והיא כשרה וכל שהוא כשר והיא כשרה קנסו אותה כתובה רבי אומר הללו דברי תורה ודברי תורה אין צריכין חיזוק הללו דברי סופרים ודברי סופרים צריכין חיזוק. דבר אחר זה הוא מרגילה לעבירה וזו היא מרגילתו לעבירה. (נדרים צ:) אמר רב פפא בדיק לן רבא אשת כהן שנאנסה יש לה כתובה או אין לה כתובה כיון דאונס לגבי כהן כרצון לגבי ישראל דמי אין לה כתובה או דילמא מציא אמרה ליה אנא חזינא ההוא גברא נסתחפה שדהו ואמרינן ליה מתניתין היא האומר טמאה אני לך יש לה כתובה במאי עסקינן אי נימא באשת ישראל שזנתה במאי אי באונס מישרא שריא לה אי ברצון כלום יש לה כתובה אלא לאו [באשת כהן] באונס וקתני יש לה כתובה והלכתא אלמנה לכהן גדול גרושה וחליצה לכהן הדיוט יש לה כתובה פירות ובלאות ואחת אלמנה ואחת איילונית אם הכיר בהן יש להן כתובה ואם לאו אין להם כתובה ואלא איילונית מאי טעמא שבקה ולא תנייה בהדייהו שיורי שיירה והלכה כרב יהודה דאמר אחת זו ואחת זו הכיר בה יש לה כתובה לא הכיר בה אין לה כתובה. לו האומר בני זה ממזר אין נאמן דכי נמי קיימא לן הלכתא כרבי יהודה דאמר נאמן דאמרינן (ב"ב קכח:) לו והלכתא בכל הני שמעתתא כדשלח ליה רבי אבא לרב יוסף בר חמא הני מילי היכא דאמר על תינוק בין הבנים בכור הוא דכיון דקאמר על דזוטר מגדול ואמר האי בכור מגו דהימניה רחמנא על בכור דכתיב יכיר ואמרינן יכיר יכירנו לאחרים דממילא קא הוי גדול ממזר במקום שאין בכור לא מהימן דאמרינן רוב בעילות אחר הבעל ולא מהימן למימר בני זה ממזר כל היכא

דליכא במקום בכור דליכא יכיר דתלייה רחמנא בגויה לא מהימן ולא הוי ממזר ואפילו אשתו פרוצה ביותר רוב בעילות אחר הבעל:

פסק (יבמות פז:) אשת איש דאנסבוה בי דינא בלא גיטא כיון דבי דינא אנסבוה תצא מזה ומזה וצריכה גט מזה ומזה ואין לה כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות לא על זה ולא על זה דתניא (שם צד:) כל עריות שאמרו אין צריכות הימנו גט חוץ מאשת איש שנשאת על פי בית דין ואינה אשתו לכל דבר ואין לה כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות ואינו זכאי לא במציאתה ולא במעשה ידיה ולא בהפרת נדריה ואינו יורשה ואין מיטמא לה ואינה צריכה הימנו גט והיא פסולה והולד ממזר. כיצד מוציא [ברמיזה] ונותן לה גט פקחת לפקח ולו אח פקח פקחת לחרש ולו אח פקח או חולץ או מיבם פקחת לפקח ולו אח חרש כונס ואינו מוציא לעולם פקחת לחרש ויש לו אח חרש חרשת לפקחת ויש לו אח פקח חרשת לפקח ויש לו אח חרש חרשת לחרש ויש לו אח פקח חרשת לחרש ולו אח חרש כונס ואם רצה לקיים יקיים ואם רצה להוציא יוציא. ושני אחים חרשים נשואים שתי אחיות פקחות או שתי אחיות חרשות או שתי אחיות אחת פקחת ואחת חרשת וכן שתי אחיות חרשות נשואות לשני אחים חרשים או לשני [אחים פקחים או לשני] אחים אחד פקח ואחד חרש או שני אחים אחד פקח ואחד חרש נשואים שתי אחיות אחת פקחת ואחת חרשת חרשת לפקח ופקחת לחרש אין כאן לא חליצה ולא יבום אלא אשתו עמו והלזו תצא משום אחות אשה ואם היו נכריות יכניסו ואם רצה לקיים יקיים ואם רצה להוציא יוציא. (שם קיב:) חרש שנשא פקחת פקח שנשא חרשת רצה יוציא רצה יקיים כשם שכונס ברמיזה כך מוציא ברמיזה. פקח שנשא פקחת ונתחרשה רצה יוציא רצה יקיים נשתטה לא יוציא נתחרש הוא או נשתטה לא יוציא עולמית. אמר רבי יוחנן בן נורי מפני מה האשה שנתחרשה יוציא והאיש שנתחרש אינו מוציא אמרו לו אין דומה האיש המגרש לאשה המתגרשת שהאשה יוצאה לרצונה ושלא לרצונה והאיש אין מוציא אלא לרצונו. העיד ר' יוחנן בן גודגדא על חרשת שהשיאה אביה שיוצאה בגט אמרו לו אף זו כיוצא בה. (שם קיג:) אמר רבי יצחק דבר תורה שוטה מתגרשת מידי דהוה אפקחת בעל כרחה דהא יודעת לשמות גיטה ומה טעם אמרו אינה מתגרשת כיון שיודעת לשמור גיטה ואינה יודעת לשמור עצמה לא תתגרש שמא ינהגו בה מנהג הפקר. (שם קיב:) שני אחים חרשים נשואין שתי אחיות פקחות או שתי אחיות חרשות או עד שיבוא ממדינת הים בחרש ושוטה אין שומעין לו אלא אומרים לו עליך מצוה או חלוץ או יבם ואי אמרה יבמה לא ניחא לי ביבם לא מיבם לה בעל כרחה דאמר רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה (שם ד.) מנין ליבמה שנפלה לפני מוכה שחין שאין

חוסמין אותה שנאמר לא תחסום שור בדישו וסמיך ליה כי ישבו אחים יחדו. וכי אמרה לא ניחא לי ביבם לית לה כתובה דכי אמור רבנן אית לה כתובה הני מילי כי נפלה לפני מוכה שחין דלא חסמינן לה אבל לאו מוכה שחין חסמינן לה ואי לא מיבמה פקעה כתובתה מינה ואית רבנן דפליגי ואמרי מכל מקום מיבעי למיתן לה כתובה בין דנפל קמי מוכה שחין בין דלא נפל קמי מוכה שחין וכי חלצה ליה סנדל משתריא ואי אמר יבם יבומי הוא דמיבמינא לה מחלץ לא חליצנא לה מעשינן ליה למיחלץ שנא' וקראו לו זקני עירו ותניא (שם קא:) וקראו הן ולא שלוחן ודברו מלמד שנותנין לו עצה ההוגנת לו שאם היה הוא ילד והיא זקנה הוא זקן והיא ילדה אומרים לו מה לך אצל זקנה מה לך אצל ילדה כלך אצל שכמותך ואל תכניס קטטה לתוך ביתך ואי לא משגח אכפינן ליה כדתניא (שם קו.) יקריב אותו מלמד שכופין אותו יכול בעל כרחו ת"ל לרצונו הא כיצד כופין אותו עד שיאמר רוצה אני וכן אתה אומר בגיטי נשים כופין אותו עד שיאמר רוצה אני. (ערכין כא:) אמר רב ששת ש"מ האי מאן דמסר מודעא אגיטא מודעי' מודעא פשיטה לא צריכא דעשיוה ואירצי מהו דתימא תיגלי מילתא למפרע דבטולי בטליה קמ"ל. ואימא הכי נמי א"כ ליתני עד שיתן מאי עד שיאמר רוצה אני עד דמבטל ליה להך (דף נט) מודעא קמא שמעינן מינה דכל היכא דמסר מודעא ואמר ליבטיל בטל מודעא דאי לא בטיל מודעא ליכא איתתא דמיגרשא וראיה לדבר דאתחלתא דגיטא מקנה מן בעל בביטול מודעא וכי היכי דתקינו רבנן בגיטין תקינו בשטרות שלא תחלוק בין גיטין לשטרות. (יבמות כד.) אמר רבא אף ע"ג דבכל התורה כולה אין מקרא יוצא מידי פשוטו הכא אתאי גזירה שוה אפיקתיה לגמרי דאי לאו גזירה שוה הוה אמינא שם שם ממש למאן קא מזהר רחמנא אי ליבם יקום על שם אחיך מיבעי ליה אי לבית דין יקום על שם אחי אביו מיבעי ליה ודילמא הכי קאמר להו רחמנא לבית דין אמרו ליה ליבם יקום על שם אחיו אלא אתאי גזירה שוה אפיקתיה:

פסק והיכא דאיכא ארבעה חמשה אחי דנסיבו ושכיבו בלא זרעא ופש חד מינייהו אי בעי מיבם להו לכולהו דתנן (שם מג:) ארבעה אחים נשארים ארבע נשים ומתו רצה גדול שבאחים ליבם את כולן הרשות בידו ארבעה אחים ס"ד אימא ארבעה מאחים אבל ודאי חד דנסיב תרתי ומית אי בעי אחוה ליבומי חדא הוא דמיבם ומיפטרא אידך ואי חליץ לחדא הוא דחליץ ומיפטרא אידך אבל יבומי תרוייהו או מיחלץ לתרוייהו לא דתנן מי שהיה נשוי שתי נשים ומת ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה היתה אחת כשרה ואחת פסולה אם היה חולץ חולץ לפסולה ואם היה מיבם מיבם לכשרה והוינן בה (שם מד.) וניבם לתרוייהו אמר רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן אמר קרא אשר לא

יבנה את בית אחיו בית אחד הוא בונה ואינו בונה שני בתים ונחליץ לתרוייהו אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב אמר קרא בית חלוץ הנעל בית אחד הוא חולץ ואינו חולץ לשני בתים:

פסק והיכא דחלץ וקא בעי מהדר יבומי אסיר (שם י:) דאמר קרא אשר לא יבנה כיון שלא בנה שוב לא יבנה. (שם לט.) כנסה הרי היא כאשתו לכל דבר למאי הילכתא א"ר יוסי בר' חנינא מלמד שמגרשה בגט ומחזירה מגרשה בגט פשיטא מהו דתימא ויבמה אמר רחמנא ועדיין יבומין הראשונים עליה מה מעיקרא בחליצה השתא נמי בחליצה ולא בגט קמ"ל מחזירה פשיטא מהו דתימא מצוה דרמא רחמנא עבדה השתא נמי תקום עליה באיסור אשת אח קמ"ל. ואימא הכי נמי אמר קרא ולקחה לו לאשה כיון שלקחה זה נעשית כאשתו מה אשתו מותרת להחזירה אף יבמתו מותר להחזירה:

פסק והיכא דנפלה ליה יבמה וחלץ לה אסור בקרובותיה דתנן (שם מ:) החולץ ליבמתו הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו הוא אסור באמה באם אמה [ובאם אביה] בבתה בבת בתה בבת בנה ובאחותה בזמן שהיא קיימת והאחים מותרין היא אסורה באביו ובאבי אביו בבנו ובבן בנו באחיו ובן אחיו ואחותה מותרת בקרוביו. (שם קו:) אמר רב יהודה מצות חליצה קוראה וקורא חולצת ורוקקת וקוראה מאי קמ"ל מתניתין היא הא קמ"ל מצוה הכי היא ואי אקדים לית לן בה. תניא נמי הכי בין שהקדים חליצה לרקיקה ובין שהקדים רקיקה לחליצה מה שעשה עשוי. מר זוטרא משרטט וכתב לכולה פרשה. מתקיף לה מר בר רב אשי והא לא ניתן להיכתב והלכתא כמר זוטרא. (שם קא:) אמר רבא אמר רב נחמן הלכה מצות חליצה בשלשה דתנן החליצה והמיאונין בשלשה:

פסק והיכא דאיקרי (שם קד.) חלץ בלילה חליצתה כשרה והני מילי דיעבד אבל לכתחלה לא. (שם קג.) גדמת לא חלצה. (שם קה.) האי מאן דמסגי על לילחתא דכרעיה לא חליץ. (סוטה טז:) תנו רבנן שלשה צריכין שיראו ואלו הן אפר פרה עפר סוטה ורוק יבמה משום רבי ישמעאל אמרו אף דם צפור. (יבמות קו.) אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא חולצין אע"פ שאין מכירין וממאנין אע"פ שאין מכירין ואין כותבין גט חליצה וגט מיאון אלא אם כן מכירין וחוששין לבית דין טועין רבא דידיה אמר אין חולצין אלא אם כן מכירין ואין ממאנין אלא אם כן מכירין וכותבין גט חליצה וגט מיאון אע"פ שאין מכירין ואין חוששין לבית דין טועין. (שם לט:) ואישתמודעינהו דאחוה דמיתנא דמן אבוה היא פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר בעדים וחד אמר אפילו אשה ואפילו קרוב גלוי מילתא בעלמא הוא: (פתק) והיכא דנפלה ליה יבמה ושבקה לדידה וקדשה לאחותה משום רבי יהודה בן

בתירא אמרו אומרים לו המתן עד שיעשה מעשה חלצו אחים או כנסו יכנוס את אשתו מתה היבמה יכנוס את אשתו מת היבם מוציא את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה ואמר שמואל הלכה כרבי יהודה בן בתירה אלמא יש זיקה וכיון דיש זיקה אסירן ליה תרוייהו ומפיק לה להא דקדיש בגיטא וליבמתה בחליצה דקתני סיפא מת היבם מוציא את אשתו בגט ואשת אחיו בחליצה ואי מתה יבמתו מקמי דליתן גיטא ומקמי דליחלוץ לה שרי ליה למינסבה להא דקדיש דתנן מתה יבמתו יכנוס את אשתו ואם מתה הא דקדיש שרי ליה ליבומה ליבמתו דאיבעיא להו מתה אשתו מהו ביבמתו רב ורבי חנינא דאמרי תרוייהו מתה אשתו מותר ביבמתו שמואל ורב אסי דאמרי תרוייהו מתה אשתו אסור ביבמתו והלכה כרב. ואמרינן אמר רבה מאי טעמא דרב הואי יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה תחזור להיתירה הראשון וקיימא לן דהיכא דפליגי רב ושמואל באיסורי הלכה כרב. והלכתא שתי אחיות אחת פקחת ואחת חרשת או שתי אחיות חרשות נשואות לשני אחים פקחים או לשני אחים חרשים או לשני אחים אחד פקח ואחד חרש הרי אלו פטורות מן החליצה ומן היבום ואם היו נכריות יכניסו ואם רצו להוציא יוציאו. שני אחים אחד פקח וא' חרש נשואים שתי אחיות פקחות מת חרש בעל פקחת מה יעשה פקח בעל פקחת תצא משום אחות אשה מת פקח בעל פקחת מה יעשה חרש בעל פקחת מוציא אשתו בגט ואשת אחיו אסורה לעולם (שם קיד:) אמאי מוציא אשתו בגט תיתיב גביה גזירה משום איסור דידיה. לה שני אחים אחד פקח וא' חרש נשואין שתי אחיות אחת פקחת ואחת חרשת מת חרש בעל חרשת מה יעשה פקח בעל פקחת תצא משום אחות אשה מת פקח בעל פקחת מה יעשה חרש בעל חרשת מוציא אשתו בגט הא לאו איסור דידיה איכא ולאו איסור דידה איכא אמר רב שמעיה גזירה משום יבמה לשוק. שני אחים אחד פקח ואחד חרש נשואין שתי נכריות פקחות מת חרש בעל פקחת מה יעשה פקח בעל פקחת או חולץ או מייבם מת [פקח] בעל פקחת מה יעשה חרש בעל פקחת כונס ואינו מוציא לעולם. שני אחים פקחים נשואין שתי נכריות אחת פקחת ואחת חרשת מת פקח בעל חרשת מה יעשה פקח בעל פקחת כונס ואם רצה להוציא יוציא מת פקח בעל פקחת מה יעשה פקח בעל חרשת או חולץ או מייבם. שני אחים אחד פקח וא' חרש נשאו שתי נשים נכריות אחת פקחת ואחת חרשת מת חרש בעל חרשת מה יעשה פקח בעל פקחת כונס ואם רצה להוציא יוציא מת פקח בעל פקחת מה יעשה חרש בעל חרשת כונס ואינו מוציא לעולם. הני כולהו הילכתא פסיקתא נינהו. א"ו חול"ץ כונ"ס א"ו חול"ץ כונ"ס פק"ח פקחי"ם פק"ח לאחיו"ת פק"ח פקחי"ם פק"ח לנכריות סימן:

סליקו להו הלכות עריות

סימן ל

(יבמות קיג. ותוספתא כתובות פ"א) פקח שנשא חרשת או שוטה כתובתן מאתים מפני שרצה לזוק לה נכסיו. חרש ושוטה שנשאו פקחות אף על פי שחזר חרשת ונתפקח שוטה ונשתפה אין להם כתובה רצו לקיים נותנין כתובה מנה. גוי ועבד הבא על בת ישראל אע"פ שחזר גוי ונתגייר עבד ונשתחרר אין להם כתובה רצו לקיים נותנין כתובה מנה. ישראל הבא על שפחה ונכרית אף על פי שחזרה שפחה ונשתחררה נכרית ונתגיירה אין להם כחובה רצו לקיים נותנין כתובה מנה. בוגרת ואילונית כתובתן מאתים נשאת בחזקת שהיא כשרה ונמצאת אילונית אין להם כתובה רצו לקיים נותנין כתובה מנה. חרשת ושוטה בוגרת ומוכת עץ אין להם טענת בתולים סומא ואילונית יש להן טענת בתולים סומכוס אומר משום רבי מאיר סומא ואילונית אין להם טענת בתולים. (שם לח.) ספק ויבם שבאו לחלוק בנכסי סבא ספק אמר לו אנא בר קמאה אנא ופלגא אית לי יבם אמר ליה את בראי דידי את ולית לך ולא כלום הוה יבם ודאי וספק ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי ספק ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי סבא ספק אמר אנא בר קמא אנא ופלגא אית לי בני יבם אמרי ליה אח אח דידן את ותילתא אית לך פלגא דקא מודה להו שקלי ותילתא דקא מודה ליה שקיל ואידך דנקא דפש הוה ליה ממון המוטל בספק וכל מטון מוטל בספק חולקין. סבא ויבם בנכסי ספק או סבא וספק בנכסי יבם חולקין (שם לז:) ספק ויבם שבאו לחלוק בנכסי מיתנא ספק אמר להו אנא בר קמא אנא וכוליה דידי יבם אמר ליה את בראי דידי את ולית לך ולא כלום הוה ממון המוטל בספק וממון המוטל בספק חולקין. ספק ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי מיתנא ספק אמר להו אנא בר קמא אנא וכוליה דידי בני יבם אמרי ליה את אח דידן את ומנתא הוא דאית לך בהדן הוה ממון המוטל בספק וכל ממון המוטל בספק חולקין. (שם קכ.) אין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החוטם ואע"פ שיש סימנין בגופו ובכליו. אין מעידין אלא עד שתצא נפשו ואפילו ראוהו מגוייד וצליב על הצלוב וחיה אוכלת בו אין מעידין אלא עד שלשה ימים. תנו רבנן פדחת בלא פרצוף פנים ופרצוף פנים בלא פדחת אין מעידין אלא שיהו שניהם עם החוטם אמר אביי ואיתימא רב כהנא מאי קראה הכרת פנים ענתה בם. (שם כה:) החכם שאסר את האשה בנדר על בעלה הרי זה לא ישאנה מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה מפני שהוא בית דין (שם כו.) וכולן שהיו להן נשים ומתו מותרות להנשא להם וכולן שנישאו לאחרים ומתו או נתגרשו מותרות לינשא להן וכולן מותרות לבניהם

ולאחיהם. החכם וכו' (שם כה:) הא התירה ישאנה במאי עסקינן אי נימא בחד מי מצי מיפר והאמר רב חייא בר אבין אמר רב עמרם תנא הפרת נדרים בשלשה אלא בתלתא מי חשידי והתנן מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה מפני שהוא בית דין ומסקינן אמר רב חסדא אמר רבי יוחנן ביחיד מומחה:
סליקא לה תוספתא

סימן לא

דאלו מאן דשכיב בלא זרעא ואית ליה אחא מאבוה מיחייב ליבומה לאיתתיה והני מילי אחי דהוו להו ישיבה אחת בעולם אבל איתילד ליה אחא בתר דשכיב ההוא לא מיחייב ליבומי שנאמר כי ישבו אחים יחדו. (שם יז:) אשת אחיו שלא היה בעולמו היכא כתיבא אמר רב יהודה אמר קרא כי ישבו אחים יחדו שהיתה להם ישיבה בעולם פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו יחדו המיוחדים בנחלה פרט לאחים מן האם רבה אמר אחים מן האם לא צריכי קרא ילפי אחוה אחוה מבני יעקב מה להלן מן האב ולא מן האם אף כאן מן האב ולא מן האם. והיכא דהוו תרי תלתא אחי גדול מיבם דתנן (שם כד.) מצוה בגדול ליבם מדאורייתא מנלן דכתיב והיה הבכור אשר תלד ות"ר והי' הבכור מכאן שמצוה בגדול ליבם אשר תלד פרט לאילונית שאינה יולדת ותנן נמי וכולן שנמצאו אילוניות צרותיהן מותרות יקום על שם אחיו בנחלה כדתנן הכונס את יבמתו זכה בנכסי אחיו אתה אומר לנחלה או אינו אלא אם היה שמו יוסף קורין אותו יוסף יוחנן קורין אותו יוחנן נא' כאן יקום על שם אחיו ונאמר להלן על שם אחיהם מה להלן נחלה אף כאן נמי נחלה ולא ימחה שמו מישראל פרט לסריס ששמו מחוי כדתנן הסריס לא חולץ ולא חולצין את אשתו ואי לא ניחא ליה לגדול דליבם אמרינן להו להנך אחי אחריני מאן דניחא ליה ליבומי מיבם דתנן (שם לט.) מצוה בגדול ליבם לא רצה מחזרין על כל האחין לא רצו חוזרין אצל גדול ואומר לו עליך מצוה או חלוץ או יבם תלה בקטן עד שיגדל ובגדול כל היכא דנפלה ליה יבמה ושבקה לדילה וקדשה לאחותה אסירן ליה תרוייהו ואם מתה יבמתו שריא ליה הא דקדיש ואם מתה הא דקדיש.שרי ביבמתו. (שם ל.) א"ר יהודה אמר רב כל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה הרי היא כאשת אח שיש לו בנים ואסורה דבעידנא דנפל קמיה אחות אשתו הואי שויוה רבנן כאשת אח שיש לו בנים דאף על גב דמתה אשתו לא משתריא ליה. ומאן דחלץ ליבמתיה והדר נסבה אי נמי נסבה אחוה ויליד מינה ולד ההוא ולד כשר הוא דאיתמר (שם י:) החולץ ליבמתו וחזר וקדשה אמר ריש לקיש הוא אינו חייב על חלוצה כרת והאחין

חייבין על חלוצה כרת ובין הוא ובין האחין חייבין על הצרה כרת ורבי יוחנן אמר בין הוא ובין האחין אין חייבין לא על חלוצה כרת ולא על צרה כרת והלכתא כרבי יוחנן. (שם יא.) איתמר נמי הבא על יבמתו וחזר ובא הוא או אחד מן האחים על צרתה פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר בעשה וחד אמר בכרת מ"ד בעשה כר' יוחנן ומ"ד בכרת כר"ש בן לקיש וקיימא לן כל היכא דפליגי ר' אחא ורבינא בכל התורה כולה הלכתא כמאן דמקיל הלכך הולד כשר:

פסק והיכא דמתה יבמה בין מקמי דליחלוץ לה ובין לבתר דליחלוץ לה שרי למינסב אחותה דתנן (שם מט.) יבמתו שמתה מותר באחותה חלץ לה ומתה מותר באחותה ואסור באמה דקיימא לן הלכתא כשמואל דאמר (שם יח:) שומרת יבם שמתה אסור באמה וכן באם אמה ובאם אביה ובבתה ובבת בתה ובבת בנה. והיכא דאיכא תרתין נשי אחוואתא דנסיבן לתרי אחי דהא אית לה ברתה מעלמא [והא אית לה ברתא מעלמא] ואתו תרי אחיהון ונסיבינון ומיתו הנך דהוו נסיבין להנך אחוואתא בלא בני האי דנסיב חדא מייבם אמה דאידך וההוא דנסיב אידך מייבם אמה [דאידך] דתנן (שם כו.) היתה אחת מהן אסורה על זה איסור ערוה האסור לזה מותר לזה והאסור לזה מותר לזה וזו היא שאמרו אחותה כשהיא יבמתה או חולצת או מתייבמת והחולץ בבית דין הדיוטות דלא הוו ידעי כל סדר חליצה כיון שעברה וחלצה חליצתה כשרה דתנן (שם קא.) מצות חליצה בשלשה דיינין ואפילו שלשתן הדיוטות מאי טעמא דכתיב בישראל כל דהו. (שם קו.) תנו רבנן חליצה מוטעת כשרה מעושה פסולה גט מוטעה פסול מעושה כשר גט מעושה היכי דמי אי דאמר רוצה אני דכוותה גבי חליצה מעושת כי אמר רוצה אני אמאי פסולה ואלא חליצה מעושת דפסולה היכי דמי דלא אמר רוצה אני דכוותה גבי גט מעושה כי לא אמר רוצה אני אמאי כשר אלא הכי קאמר חליצה מוטעת לעולם כשרה גט מוטעה לעולם פסול גט מעושה וחליצה מעושת אמר רוצה אני כשרין לא אמר רוצה אני פסולין. והלכתא החולץ למעוברת והפילה צריכה חליצה מן האחים כרבי שמעון בן לקיש דאיתמר (שם לה:) החולץ למעוברת והפילה רבי יוחנן אמר אין צריכה חליצה מן האחים חליצת מעוברת שמה חליצה וביאת מעוברת שמה ביאה ר' שמעון בן לקיש אמר צריכה חליצה מן האחין והלכתא כרבי שמעון בן לקיש דקיימא לן כל היכא דפליגי רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש הלכה כרבי יוחנן לבר מהני תלת כרבי שמעון בן לקיש חדא הא דאמרן ואידך דתנן (שם לו.) המחלק נכסיו על פיו וריבה לאחד ומיעט לאחד והשוה להם הבכור דבריו קיימין ואם אמר משום ירושה לא אמר כלום. כתב בין בתחלה בין באמצע ובין בסוף לשום מתנה דבריו קיימין (שם ע"ב) ואמר רבי שמעון בן לקיש לעולם

לא קנה עד שיאמר פלוני ופלוני ופלונית יירשו שדה פלונית פלונית ופלונית שנתתים להם במתנה וירשוה. ואידך דתנן הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו האב אינו יכול למכור מפני שהן כתובין לבן והבן אינו יכול למכור מפני שהן ברשות האב מכר האב מכורין עד שימות מכר הבן אין ללוקח כלום עד שימות האב ואיתמר מכר הבן בחיי האב ומת הבן בחיי האב רבי יוחנן אמר לא קנה לוקח ורבי שמעון בן לקיש אמר קנה לוקח רבי יוחנן סבר קנין פירות כקנין הגוף דמי רבי שמעון בן לקיש סבר קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי והלכתא כרבי שמעון בן לקיש בהני תלת. וכד בעי ליבומי נקדיש והדר ניבם דאמר רב הונא (שם נב.) מצות יבמין מקדש ואח"כ בועל דאמר קרא ולקחה לו לאשה ויבמה. ואי שבק איתתא דלא חזיא ליבומי ירתין להו אחוה לנכסי דכתיב איש כי ימות ובן אין לו וגו' ואם אין לו בת וגו' ואי אית ליה אבא ואחי אבא ירית ברישא דתנן האב קודם לכל יוצאי ירכו (שם מ.) ומאן דמייבם ירית נכסי מיתנא וירית נכסי דמטי ליה ביני אחי דכתיב יבמה יבא עליה וכתיב והיה הבכור אשר תלד קרייה רחמנא בכור מה בכור נוטל פי שנים אף יבם נוטל פי שנים חדא דידיה וחדא דירית ביני אחי. החולץ ליבמתו הרי הוא כאחד מכל האחין לנחלה ואם יש שם אב נכסים של אב. הכונס את יבמתו זכה בנכסי אחיו רבי יהודה אומר בין כך ובין כך אם יש שם אב נכסים של אב אמר עולא ואי תימא רבי יצחק נפחא הלכה כרבי יהודה. יתיב רבי חנינא קרא קמיה דרבי ינאי ויתיב וקאמר הלכה כר' יהודה אמר ליה רבי חנינא פוק קרי קרייך לברא דאין הלכה כרבי יהודה תני תנא קמיה דרב נחמן בר יצחק אין הלכה כר' יהודה אמר ליה ואלא כמאן כרבנן פשיטא דיחיד ורבים הלכה כרבים א"ל אסמי' אמר ליה לא את הלכה אתנייך וקשיא לך ואפכת ושפיר קא תנית דמאי דאפכת שפיר אפכת ואין הלכה כרבי יהודה אלמא במקום יבם לא ירית אב ודוקא דיבם אבל חלץ לא. (שם צב:) שומרת יבם שנתקדשה בלא חליצה צריכה גט מאותו שנתקדשה לו ומותרת ליבם דהכין אמר גאון שומרת יבם שנשאת בלא חליצה אם אין לה בנים תצא מזה ומזה מבעל בגט ומיבם בחליצה ואסורה להם עולמית משום דמיחלפא באשה שהלך בעלה למדינת הים נתקדשה ולא נשאת אם היה יבמה ישראל נותן לה שני גט ומותרת ליבם ולמי שקידשה לו אסורה כדי שלא יהא חוטא נשכר נשאת והיו לה בנים משני אם היה בעלה ישראל חולץ לה יבם ויושבת תחת בעלה ואפוקי לא מפקינן לה דכיון דאשה שהלך בעלה למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעליך ונשאת ואחר כך בא בעלה תצא מזה ומזה והולד ממזר אבל שומרת יבם אינו כן שאם אתה אומר תצא נמצא אתה מוציא לעז על בניה ואם היה בעלה כהן ויש לה בנים אפילו חליצה אינה צריכה דכד חליץ לה יבם אסירא ליה ולא מפקינן לה מיניה ומשום שלא

תוציא לעז על בניה ואסיר ליה למיקרב גבה כמה דאיתא ליבם בחיי דכל ביאה וביאה דאזל לגבה קאי בעשה ומתבעי לאפרושה מיניה וכד מאית יבם שרי למיקרב גבה. (שם לח.) שומרת יבם שנפלו לה נכסים מודים בית שמאי ובית הלל שמוכרת ונותנת וקיים מתה מה יעשה בכתובתה ובנכסים הנכנסים והיוצאים עמה בית שמאי אומרים יחלקו יורשי הבעל עם יורשי האב ובית הלל אומרים הנכסים בחזקתן כתובה בחזקת יורשי הבעל ונכסים הנכנסים והיוצאים עמה בחזקת יורשי האב. (כתובות פ:) איבעיא להו שומרת יבם שמתה מי קוברה יורשי הבעל קברי לה דקא ירתי כתובתה או דילמא יורשי האב קברי לה דקא ירתי נכסים הנכנסים והיוצאים עמה אמר רב עמרם ת"ש שומרת יבם שמתה יורשיה ויורשי כתובתה חייבין בקבורתה (כתובות פא.) אמר אביי אף אנן נמי תנינא אלמנה ניזונית מנכסי יתומים ומעשה ידיה שלהם ואין חייבין בקבורתה יורשיה ויורשי כתובתה חייבין בקבורתה ואיזו היא אלמנה שיש לה שני יורשין הוי אומר זו שומרת יבם נכסים הנכנסין והיוצאים עמה בחזקת יורשי האב כתובתה בחזקת יורשי הבעל ויורשי כתובתה חייבין בקבורתה וכתובת שומרת יבם שמתה (יבמות לח:) כדאביי דרישא מן האירוסין וסיפא מן הנישואין הא כתובה בחזקת יורשי הבעל כבית הלל. ומתנה אם כתב לה בעל וכתבה בכתובתה ירית לה יבם בפני עצמה ופירי בחייה לא אכיל עד דמתה יבמה דכיון דהלכה כבית הלל דאמרי נכסים בחזקתו וכתובה בחזקת יורשי הבעל פירי דכתובתה אכיל בעל ופירי דנכסים הנכנסים והיוצאים עמה אכלה היא והלכה כאביי דהא אמר רב פפא (יבמות לט.) כוותיה דאביי מסתברא. (שם קיז.) אמר רב נחמן באתה לבית דין ואמרה בעלי מת התירוני לינשא מתירין אותה ונותנין לה כתובתה תנו לי כתובתי אף לינשא אין מתירין אותה מאי טעמא אדעתא דכתובתה אתת. והלכתא היכא דנפלה יבמה קמי יבם אסיר לה ליבומה עד דמלו לה תלתא ירחי ואסיר ליה למיחלץ לה עד דמלו לה תלתא ירחי דתניא (שם מא:) מעשה באדם אחד שבא לפני רבי יהודה אמר לו מהו לחלוץ בתוך שלשה חדשים אמר לו אסור ותחלוץ ומה בכך קרא עליו מקרא הזה ואם לא יחפץ האיש הא חפץ ויבם כל העולה ליבום עולה לחליצה וכל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה: ת"ר יבמה שחלצו לה אחים (דף ה) בתוך שלשה חדשים צריכה להמתין שלשה חדשים לאחר שלשה חדשים אין צריכה להמתין שלשה הני שלשה חדשים שאמרו משעת מיתת הבעל ולא משעת חליצת יבם (שם מב.) ומאי שנא מגט דרב אמר משעת נתינה ושמואל אמר משעת כתיבה אמר רבא הכא משום דאיכא למימר קל וחומר לאיסור כרת התרת לאיסור לאו לא כ"ש. וכן שאר כל הנשים לא ינשאו ולא יתארסו עד שיהו שלשה חדשים בשלמא יבמה כדאמרן אלא

שאר כל הנשים אמאי אמר רב יהודה אמר שמואל אמר קרא להיות לך לאלהים ולזרעך אחריך להבחין בין זרעו של ראשון לזרעו של שני מתיב רבא לפיכך גר וגיורת צריכין להמתין שלשה חדשים הכא מאי להבחין איכא הכא נמי איכא להבחין בין זרע שנזרע בקדושה לזרע שנזרע שלא בקדושה רבא אמר גזירה שמא ישא את אחותו מאביו ושמא ייבם אשת אחיו מאמו ויוציא אמו לשוק ויפטור את יבמתו לשוק. פירושא שמא ישא אחותו מאביו כגון דאית ליה להאי בתרא איתתא ואית ליה ברתא מינה ונסבה להא ויולידה האי ספק ואמרי האי בר קמא הוא והאי בת אחא דאבוה ושריא ליה ודילמא בר בתרא הוא וקנסיב אחתיה מאבוה. ושמא יבם את אשת אחיו מאמו דילמא הוו ליה אחי להאי ספק מהאי גברא בתרא ומתו בלא בני ואמרי האי בר בתרא הוא והני אחוה מאבוה ואזיל מיבם ודילמא בר קמא הוא וקא מיבם אשת אחיו מאמו. ושמא יפטור את יבמתו לשוק אמרי בר קמא הוא ולאו בר יבום הוא ודילמא בר בתרא הוא וקא פטר יבמתו לשוק ושמא יוציא את אמו לשוק דילמא מאית האי גברא בתרא דנסבה לאמיה דהאי ספק ולא שביק זרעא ואית ליה אחי דחזו ליבומה ואמרי האי ספק בריה הוא ופטירא אמיה מן היבום ודילמא בר קמא הוא וחזיא ליבום וקא פטר ליה לאמיה למישרייה לעלמא בלא חליצה ובלא יבום. סימנ"א דילמ"א ב"ר אחו"ר וקד"ם אחו"ר וקד"ם הוא ואמרינן הא"י קד"ם ואחו"ר קד"ם ואחו"ר והא"י איסור"א. (שם קכב:) אין בודקין עדי נשים בדרישה ובחקירה ר' טרפון ור' עקיבא אומרים בודקין עדי נשים בדרישה וחקירה במאי פליגי מר סבר כיון דאיכא כתובה למישקל כדיני ממונות דמיא ולא בעינן דרישה וחקירה כדר' חנינא ומר סבר כיון דקא שרינן אשת איש לעלמא כדיני נפשות דמיא ובעינן דרישה וחקירה.

(שם מא:) תנו רבנן יבמה שלשה חדשים הראשונים ניזונית משל בעל מכאן ואילך אינה ניזונית לא משל בעל ולא משל יבם עמד בבית דין וברת ניזונית משל יבת נפלה לפני יבם קטן מיבם ודאי לא אכלה מבעל מאי פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר ניזונית וחד אמר אינה ניזונית והלכתא אינה ניזונית משמיא קנסוה:

פסק ושומרת יבם דמזניא אע"ג דיבת דילה כהן הוא לא תימא כאשת איש דמיא ואסירא אלא פנויה היא ושריא ליה דכתיב ואמרה האשה אמן אמן ותנן (סוטה יח:) על מה היא אומרת אמן אמן. אמן על האלה אמן על השבועה אמן מאיש זה אמן מאיש אחר אמן שלא שטיתי ארוסה ונשואה שומרת יבם וכנוסה. ואמר רב המנונא שומרת יבם שזנתה אסורה ליבם ואמרי במערבא לית הלכתא כרב המנונא אלא שריא ליבם דתנן (יבמות פא.) הסריס שחלץ ליבמתו לא פסלה בא עליה פסלה טעמא דבא עליה פסלה דקא

משתמש באשת אח הא בעלוה אחרים לא פסלוה והא קשיא מתניתין אמן שלא שטיתי שומרת יבם וכנוסה אמרי ההיא רבי עקיבא היא דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין ולית הלכתא כוותיה אלא שומרת יבם שזינתה מותרת ליבמה אלמא פנויה היא ושריא ליבמה דהא אמרינן (יבמות סא:) לית הלכתא כר' אלעזר דאמר פנוי הבא על הפנויה שלא לשום אישות עשאה זונה:

פסק ואלו אתתא דגרשה גברא ואינסיבה לאחרינא ומית אי נמי גרשה ואהדרה גברא קמא ואוליד מינה ברתא ההיא ברתא שריא לכהן (שם יא:) דכתיב לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה וגו' מאי היא תועבה ואין בניה תועבים. וצרת חלוצה שריא לכהן דתנן (שם מג:) ארבעה אחים נשואין ארבע נשים ומתו רצה הגדול שבאחים ליבם את כולן הרשות בידו. מי שהיה נשוי שתי נשים ומת ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה (שם מד.) היתה אחת כשרה ואחת פתולה אם היה חולץ חולץ לפסולה ואם היה מיבם מיבם לכשרה. ואמר רב יוסף כאן שנה רבי לא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכין להם אלמא צרת חלוצה שריא לכהן (שם כב.) מי שיש לו אח מכל מקום זוקק את אשת אחיו ליבום ואחיו הוא לכל דבר חוץ ממי שיש לו מן השפחה ומן הנכרית. מי שיש לו בן מכל מקום פוטר את אשת אביו מן היבום וחייב על מכתו ועל קללתו ובנו הוא לכל דבר חוץ ממי שיש לו מן השפחה ומן הנכרית. אח מ"מ לאתויי מאי אמר רב יהודה לאתויי ממזר. ואחיו ובנו לכל דבר (שם ע"ב) למאי הלכתא לירשו וליטמא לו חוץ ממי שיש לו מן השפחה ומן הנכרית מאי טעמא דכתיב האשה וילדיה תהיה לאדניה. בן מכל מקום לאתויי מאי אמר רב יהודה לאתויי ממזר מאי טעמא דכתיב ובן אין לו עיין עליו. תני כי ישבו אחים יחדו וגו' ובן אין לו אין לי אלא בן בן הבן ובת הבן ובת בן הבן ובן הבת ובת הבת ובת בן הבת מנין ת"ל ובן אין לו מ"מ אי לאו אין לו הוה אמינא בת לא פטרא מן יבום כדאשכחן בבן סורר ומורה דדוקא בן ולא בת לענין יבום נמי כתיב אין לו. (קדושין יד.) וקונה את עצמה במיתת היבם מנלן קל וחומר ומה אשת איש שהיא בחנק מיתת הבעל מתירתה זו שהיא בלאו לא כ"ש (יבמות נ:) ומאי טעמא אמור רבנן גט ביבמה מהני משום דמהני בעלמא דאי אמרת לא מהני אתו למימר גט להוציא וחליצה להוציא ומה גט ביבמה לא מהני חליצה נמי לא מהניא ואתי למיבעל אחר חליצה ומאי טעמא אמור רבנן מאמר ביבמה מהני משום דמהני בעלמא דאי אמרת לא מהני אמרי מאמר לקנות וביאה לקנות ומדמאמר לא קני ביאה נמי לא קניא ואתי למיבעל אחר ביאה ומאי טעמא אמור רבנן פסולה יש אחריה כלום או ביאה אחר גט היא גזירה ביאה אחר גט משום ביאה אחר חליצה ואי ביאה אחר מאמר היא גזירה ביאה אחר מאמר משום ביאה

אחר ביאה ומאי טעמא אמור רבנן חליצה פסולה אין אחריה כלום אמרי מאי ניגזר ניגזר חליצה אחר גט משום חליצה אחר חליצה כל הכי תחלוץ ותזיל נגזר חליצה אחר מאמר משום חליצה אחר ביאה אטו חליצה אחר מאמר מי לא בעי גט למאמרו חליצה אחר ביאה נמי בעי [גט] לביאתו. (שם נב.) אמר רב הונא מצות יבמין מקדש ואח"כ בועל ואם בעל ועשה מאמר קנה בעל ועשה מאמר מביאה הוא דקני ליה אימא ואם בעל בלא מאמר קנה והתניא לוקה מכת מרדות מדרבנן כי הא דרב מנגיד מאן דמקדש בביאה. מאמר קדושין ביבמה כיצד מאמר נתן לה כסף או שוה כסף ואמר לה הרי את מקודשת לי ובשטר שטר כיצד כדאמרי רבנן כתב לה על הנייר או על החרס אע"פ שאין בו שוה פרוטה בתך מקודשת לי בתך מאורסת לי בתך לי לאינתו הרי זו מקודשת מאי קאמר אמר אביי הכי קאמר שטר כתובת יבמין כיצד אני פלוני בן פלוני קבילת פלנית יבמתי עלי לזונה ולפרנסה כראוי ובלבד שתהא כתובתה על נכסי בעלה הראשון ואי לית לה מראשון תקינו לה רבנן משני שלא תהא קלה בעיניו להוציאה. (קדושין יד.) היבמה נקנית בביאה וקונה את עצמה בחליצה ובמיתת היבם נקנית בביאה מנלן דכתיב יבמה יבא עליה ואימא לכולהו מילי כאשה לא ס"ד דתני איכול יהו כסף ושטר גומרין בה כדרך שהביאה גומרת בה ת"ל יבמה יבא עליה ביאה גומרת בה ואין כסף ושטר גומרין בה. וקונה את עצמה בחליצה מנלן דכתיב בית חלוץ הנעל כיון שחלצה לו נעל הותרה לכל ישראל. (יבמות קכא.) נפל במים שאין להם סוף בשני עדים ודאי מימת מיית לגבי ממון נחתין יורשים לנכסיו לגבי אשה אחמירו ביה רבנן עד דאמרי סימני פדחתו וחוטמו ושאר סימנין שלו אם כן כי נישאת בעד אחד תצא אקילו בה רבנן כל היכא דאיכא עד אחד ודאי איכא עד אחד בהדיה אלא אתרמויי הוא דלא קא מתרמו בהדי הדדי. (שם צג:) בעו מיניה מרב ששת עד אחד ביבמה לשוק מהו אמר להו תניתוה אמרו לה מת בעליך ואחר כך מת בנך ונשאת וקא מוקים לה רב ששת בעד אחד ואף על גב דקא מדחו לה רבנן למתניתין רב ששת בעד אחד מוקים לה ולהיתירא קא פשיט דקאמרינן (שם צד.) רבא אמר קל וחומר לאיסור כרת התרתה לאיסור לאו לא כל שכן ואע"ג דאמר ליה ההוא מרבנן לרבא רבא דקאמר להיתירא קאמר וקמו להו רב ששת ורבא בחדא שיטתא להיתירא ש"מ עד אחד ביבמה לשוק כשר השתא דאמרת עד אחד כשר דשויוהא רבנן כאשה שהלך בעלה למדינת הים כאשה לכולא מילתא וקתני גבי אשה (שם קכב.) הוחזקו להיות משיאין עד מפי עד ומפי אשה ואשה מפי אשה ומפי עבד ומפי שפחה והדא יבמה שריא לאינסובי: (שם קיז.) הכל נאמנין להעידה חוץ מחמותה ובת חמותה צרתה ויבמתה ובת בעלה ומה בין גט למיתה כתב מוכיח (שם

ע"ב) עד אומר מת ונשאת בא אחר ואמר לא מת הרי זו לא תצא עד אומר מת ושנים אומרים לא מת אף על פי שנשאת תצא שנים אומרים מת ועד אומר לא מת אף על פי שלא נשאת תנשא.

(שם קכ.) תנו רבנן פדחת בלא פרצוף פנים ופרצוף פנים בלא פדחת אין מעידין עד שיהו שניהם עם החוטם אמר אביי ואיתימא רב כהנא מאי קראה הכרת פניהם ענתה בם:

פסק (שם קכא.) והיכא דאתו בי תרי סהדי או אפילו חד סהדא ואמר דחזיתיה לגברא פלניא דטבע במים שיש להן סוף ושהאי כשיעור מיפק נשמתיה ולא סליק לאלתר שרינן לה לאינתתיה אבל ודאי מים שאין להם סוף אע"ג דאמר שהאי לי טובא ולא סליק ליה לא שרינן לאיתתיה מאי טעמא דדילמא גנדרוה מיא וסליק בדוכתא אחריתי והני מילי לכתחילה אבל עבר ואינסיב לא מפקינן לה ולא שנא גברא קמא אדם חשוב הוה ולא שנא אדם שאינו חשוב היכא דעבר ואינסיב לא מפקינן לה ולכתחילה לא שרינן לה:

תנו רבנן נפל למים בין שיש להם סוף ובין שאין להם סוף אשתו אסורה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים מים שאין להם סוף אשתו אסורה מים שיש להם סוף אשתו מותרת היכי דמי מים שיש להם סוף אמר אביי כל שעומד ורואה אותן מארבע רוחותן: (תוספתא פי"ב) תנו רבנן יש חולץ לאמו מספק יש חולץ לבתו מספק יש חולץ לאחותו מספק. אמו מספק כיצד אמו ואשה אחרת ילדו שני זכרים במחבא ובא בנה של זו ונשא אמו של זה ובנה של זו נשא אמו של זה ומתו בלא בנים ונפלו לפני התערובות זה חולץ לשתיהן וזה חולץ לשתיהן נמצא זה חולץ לאמו מספק וזה חולץ לאמו מספק. בתו מספק כיצד אשתו ואשה אחרת ילדו שתי נקיבות במחבא ונתערבו ובאו אחי אביהן ונשאום ומתו בלא בנים זה חולץ לשתיהן וזה חולץ לשתיהן נמצא זה חולץ לבתו מספק וזה חולץ לבתו מספק. אחותו מספק כיצד אמו ואשה אחרת ילדו שתי נקיבות במחבא ובאו אחיהן מן האב שלא מאותה האם ונשאום ומתו בלא בנים זה חולץ לשתיהן וזה חולץ לשתיהן נמצא זה חולץ לאחותו מספק וזה חולץ לאחותו מספק. (שבת קלו) מי שמת והניח אשתו מעוברת ומת ולד מבן יום אחד ועד בן שלשים יום חולצת ולא מתייבמת ואם פיהק ומת בתוך שלשים יום ועמדה ונתקדשה לישראל או לכהן תצא ממנו בגט ומיבם בחליצה מאי טעמא דאמרינן האי ולד לדברי הכל נפל הוא ואם נפל מן הגג או שאכלו ארי בתוך שלשים ועמדה ונתקדשה אם נתקדשה לישראל חולץ לה יבם ותנשא לאחר שלשה חדשים מיום שמת בעלה דאמרינן המפלת לאחר מיתת בעלה צריכה להמתין שלשה חדשים וכיון דלא כלו לו שלשים יום בין פיהק ומת ובין נפל מן הגג כנפל דמי ואם נתקדשה לכהן תצא ממנו בגט ומיבם בחליצה אבל מת ביום שלשים ועמדה

ונתקדשה אם נתקדשה לישראל חולץ לה יבם ונשאת לאחר ג' חדשים [ואם נתקדשה לכהן מותרת בלא חליצה] ואפי' פיהק ומת ואצ"ל נפל מן הגג ומ"ט לא חליץ לה יבם דאי חליץ לה הוה פסיל לה לכהן שקידשה. וכי אמרינן מת בתוך שלשים ועמדה ונתקדשה לכהן לא חליץ לה יבם ונשאת לאחר שלשה חדשים היכא דאי עבד אבל לכתחלה לא מ"ט (שבת קלה:) דכתיב ופדויו מבן חדש תפדה כשם שאין פדיונו אלא לאחר שלשים יום כך אין פוטר את אמו מן חליצה ויבום אלא לאחר שלשים יום. (יבמות ל.) שלשה אחים שנים מהן נשואים שתי אחיות ואחד נשוי נכרית גירש אחד מבעלי אחיות את אשתו ומת נשוי נכרית וכנסה המגרש ומת זה הוא שאמרו וכולן אם מתו או נתגרשו צרותיהן מותרות. ואמרינן טעמא דגירש ולבסוף מת אבל מת בלא גירש נכרית אסורה לתרוייהו אמר רב אשי זאת אומרת יש זיקה אפי' בתרין אחי ולגבי חד מינייהו הויא לה נכרית צרת אחות אשתו בזיקה הילכתא כי הא מתניתא מדקמתריץ רב אשי כוותה והשתא דקיימא לן דיש זיקה הילכתא כוותיה דשמואל (שם יח:) דאמר שמואל שומרת יבם שמתה אסור באמה ואפילו בתרין אחי. (שם כט.) שלשה אחין שנים מהן נשואין שתי אחיות ומת אחד מבעלי אחיות ועשה השלישי מאמר ולא הספיק לישא עד שמת אחיו השני השלישי מוציא את אשתו בגט וחליצה ואשת אחיו בחליצה משום ואשה אל אחותה אבל אם כנס עד שלא ימות אחיו השני פטורה מן החליצה ומן היבום. שלש עריות יש להן היתר אשת איש ואשת אח ואחות אשה אשת איש לאחר מיתת בעלה אשת אח בזמן שאין לו בנים אחות אשה לאחר מיתת אחותה. כיצד שני אחים נשואים שתי אחיות ומתה אשתו של אחד מהן ואחר כך מת אחיו הרי זה מותר באחות אשתו שהיא אשת אחיו רצה חולץ רצה מייבם היתה היא וצרתה עמה ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה שנאמר אשר לא יבנה את בית אחיו בית אחד הוא בונה ואינו בונה שני בתים ואומר בית חלוץ הנעל בית אחד חולץ ואינו חולץ לשני בתים. (שם ל.) היו שלשה אחים שנים מהן נשואים שתי אחיות והיה שלישי מופנה ביניהם או שהיה נשוי נכרית מת אחד מבעלי אחיות בלא בנים זה שנשא נכרית רצה מייבם את אשת אחיו רצה חולץ לה מתה אשתו של אחיו השני (דף סא) ואחר כך מת אחיו השלישי שייבם את אחותה ונפלה אחות אשתו לפניו הרי זו אסורה עליו עולמית הואיל ונאסרה עליו בתחלה במיתת אחיו הראשון וכשם שאסור בה כך אסור בצרתה (שם כט.) מת אחד מבעלי אחיות תחלה ועשה בה מופנה מאמר באשת המת ואחר כך מת אחיו השני שתיהן אסורות עליו כיצד יעשה בה מופנה מפני המאמר מוציא את אשתו שעשה בה מאמר בגט וחליצה ואשת אחיו בחליצה ואם כנס מופנה את בעלת מאמר

ואחר כך מת אחיו השני אחות כנוסתו יוציא משום אחות אשה וכן צרתה מת אחד מבעלי אחיות ועמד שלישי נשוי נכרית ועשה מאמר באשת אחיו שמת ואחר כך מת אחיו השני שתיהן אסורות עליו כיצד יעשה מפני המאמר מוציא את אשתו שעשה בה מאמר בגט וחליצה ואשת אחיו בחליצה ואם כנס נשוי נכרית את בעלת מאמר ואחר כך מת אחיו השני אחות כנוסתו יוציא משום אחות אשה וכן צרתה ואם כנס נשוי נכרית את אשת אחיו הראשון ומת ונפלה אשתו ויבמתו לפני אחיו השני יבמה יוציא משום אחות אשה ונכרית יוציא משום צרתה ואם עשה מאמר ביבמתו נכרית חולצת ולא מתייבמת לפי שאין המאמר דוחה את הצרה מן היבום שהמאמר אינו קונה קנין גמור מת נשוי נכרית תחלה וייבם אחד מבעלי אחיות אשתו ומת שניה יוציא משום אחות אשה נכרית יוציא משום צרתה ואם עשה בה מאמר ולא כנסה נכרית חולצת ולא מתייבמת מת אחד מבעלי אחיות תחלה וכנס נשוי נכרית אשת אחיו ואח"כ מתה אחותה אשת אחיו השני ומת אחריה נשוי נכרית הרי זו אסורה על אחיו שמתה אשתו עולמית הואיל ונאסרה עליו במיתת אחיו הראשון אבל אם (שם ל.) גירש אחד מבעלי אחיות את אשתו ואח"כ מת נשוי נכרית וכנסה המגרש לנכרית שהיתה אשת אחיו ומת המגרש הואיל וגירושין שלו הן קודמין למיתת אחיו הנשוי נכרית צרותיהן מותרות וזו היא שאמרו שאם מתו או נתגרשו צרותיהן מותרות ואמרינן (שם ע"ב) זו למעוטי מאי למעוטי כנס ולבסוף גירש. (שם כז:) אמר רב הונא אמר רב שתי אחיות יבמות שנפלו לפני יבם אחד חולץ לראשונה והותרה לשנייה והותרה מתה הראשונה מותר בשנייה ואין צריך לומר שאם מתה שניה שמותר בראשונה דהואי יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה תחזור להיתירה הראשון רבי יוחנן אמר מתה שנייה מותר בראשונה דהואי יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה דתחזור להיתירה הראשון אבל מתה ראשונה אסור בשניה מאי טעמא שכל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה הרי היא כאשת אח שיש לה בנים ואסורה דבעידנא דנפל קמיה אחות אשתו הואי שויוה רבנן כאשת אח שיש לו בנים דאע"ג דמתה אשתו לא משתריא ליה. פירושא היכי דמי מת אחיו ואין לו בנים הותרה לו אשתו של אחיו חזר ומת אחיו השני ועדיין לא יבם אשת אחיו הראשון שתיהן אסורות וחולץ לשתיהן מתה שניה קודם שתחלוץ ראשונה תחזור להיתירה הראשון וכן אמר ר' יוחנן אם מתה שניה מותר בראשונה דבעידנא דנפל קמיה אחות זקוקתו ובזקיקה בעלמא הוא דקאסרה לה אחותה עילוי ולא הויא כאשת אח שיש לה בנים אלא אם מתה זקוקתו שריא ליה והלכה כרבי יוחנן. (שם פד.) יש מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן ויש מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן מותרו' לאלו ולאלו

ואסורות לאלו ולאלו. אלו מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן כהן הדיוט שנשא אלמנה ויש לו אח כ"ג חלל שנשא כשירה ויש לו אח כשר ישראל שנשא בת ישראל ויש לו אח ממזר ממזר שנשא ממזרת ויש לו אח ישראל מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן. ואלו מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן כהן גדול שקידש את אלמנה ויש לו אח כהן הדיוט כהן כשר שנשא חללה ויש לו אח חלל ישראל שנשא ממזרת ויש לו אח ממזר ממזר שנשא בת ישראל ויש לו אח ישראל מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן. אסורות לאלו ולאלו כהן גדול שנשא אלמנה ויש לו אח [כ"ג או כהן הדיוט כשר שנשא חללה ויש לו אח כשר. ישראל שנשא ממזרת ויש לו אח] ישראל ממזר שנשא בת ישראל ויש לו אח ממזר אסורות לאלו ולאלו ושאר כל הנשים מותרות לבעליהן וליבמיהן:

פסק והיכא דמית ושבק איתתיה כדמיעברא משהינן לה אי ההוא דמיעברא אפולי מפלא ליה נפלה לה קמי יבם ומיבמה ואי מילד ילדה ליה אי קים לן ביה דכלו לו חדשיו איפטרא ליה מן יבומי ומן חליצה היכי דמי כגון דאזלא אמיה לטבילה ואיזדקיק לה גברא ומן ההוא יומא אזל לעלמא דליכא למימר לירחא אחרינא איעברא ומנו לה ירחי ואישתכח דכלו לו חדשיו ההוא אפילו לא שהה אלא חד יומא ולד הוא ואיפטרא לה אימיה מן יבום וחליצה דתנן (נדה מג:) תינוק בן יום אחד מיטמא בזיבה ומיטמא בנגעים ומיטמא בטמא מת וזוקק ליבום ופוטר מן היבום וקיימא לן בדכלו לו חדשיו. ספק לא כלו לו חדשיו אי שהי תלתין יומי ההוא ולד מעליא הוא ואיפטרא לה אימיה מיבום וחליצה ואי מיית בגו תלתין ואפילו ביום תלתין ההוא ספיקא הוא איכא למימר ולד הוא ואיכא למימר נפל הוא מחלץ חלצה יבומי לא מיבמה דתניא (שבת קלה:) רשב"ג אומר כל ששהה שלשים יום באדם אינו נפל שנאמר ופדויו מבן חדש תפדה עד שיהא בן חודש. (שבת קלו.) ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן שמעון בן גמליאל. ואי מית בתוך שלשים בעיא חליצה. ואי עברא ואזלא ואיקדשה לגברא בלא חליצה אי ההוא דאיקדש לה כהן הוא לא מצרכינן לה חליצה משום דחלוצה לכהן אסירא דתניא ואשה גרושה מאישה לא יקחו ואמרינן אין לי אלא גרושה חלוצה מנין ת"ל ואשה. ואי ההוא דאיקדשה ליה ישראל הוא חלצה ומשתריא ליה דאיתמר מת בתוך שלשים יום ועמדה ונתקדשה אמר רבינא משמיה דרבא אם אשת ישראל היא חולצת ואם אשת כהן היא אינה חולצת ורב שרביא משמיה דרבא אמר אחת זו ואחת זו חולצת א"ל רבינא לרב שרביא (יבמות לז.) באורתא אמר רבא הכי לצפרא הדר ביה אמר ליה שריתוה יהא רעוא בחייכו נשתרי תרבא והלכתא כרבינא (יבמות יג:) והלכתא ארוסה מתיבמת דכתיב החוצה לרבות את הארוסה (שם מד.) והלכתא שני יבמות הבאות משני בתים

יתיבמו שנא' יבמתו יבמתו ריבה אבל הבאות מבית אחד חדא מנייהו או חלצה או מיבמה ומיפטרא השניה. (שם לא:) ג' אחים נשואים שלש נשים נכריות מת אחד מהם עשה בה השני מאמר ומת הרי אלו חולצות ולא מתיבמות שנא' ומת אחד מהם וגו' יבמה יבא עליה שעליה זיקת יבם אחד ולא שעליה זיקת שני יבמין וזיקת שני יבמין מדרבנן וכיון דמדרבנן הוא חולצת ולא מתיבמת דאי מדאורייתא זיקת שני יבמין מיחלץ נמי לא חלצה ונכרית נמי חולצת ולא מתיבמת וכי מאחר דנכרית אין עליה אלא זיקת יבם אחד מאי טעמא אין מתיבמת גזירה שמא יאמרו שתי יבמות הבאות מבית אחד מיבם לאחת וחולץ לאחת ואם קדם ויבם לנכרית שפיר דמי ואם קדם וחלץ לבעלת מאמר נכרית חולצת ולא מתיבמת ומאי טעמא אינה מתיבמת דקיימא עילויה בלא יבנה וכיון שלא בנה שוב לא יבנה (שם לב.) ואם נתן גט למאמרו ומת ונכרית ובעלת הגט נפלו לפני יבם רצה חולץ לשתיהן רצה מיבם לשתיהן רצה לאחת חולץ לאחת מיבם מאי טעמא דהויא להו שני יבמות הבאות משני בתים דאמר רבה נותן גט למאמרו הותרה אפילו איהי ומאי דעבד שקליה מאי מאי דעבד שקליה שנתן גט למאמרו מאי הותרה אפילו איהי לא מיבעיא נכרית דרצה חולץ רצה מיבם אלא אפילו בעלת מאמר דנתן לה גט או חולצת או מתיבמת ואם יבם כהן הוא בעלת הגט חולצת ולא מתיבמת ומאי טעמא אינה מתיבמת משום דמיחלפא בבעלת הגט דעלמא וזה הוא ריח הגט דפסיל בכהונה אבל יבם חלל הוא רצה חולץ לשתיהן רצה מיבם לשתיהן רצה לאחת חולץ רצה לאחת מיבם דהויא להו שתי יבמות הבאות משני בתים. כהן שנשא כשרה ויש לו אח חלל ומת או חולץ או מיבם דלא הוזהרו כשרות להנשא לפסולין כהן שנשא חללה ויש לו אח כשר חולץ ולא מיבם. כהן שנשא חללה ויש לו שני אחים אחד כשר ואחד חלל כשר חילץ ולא מיבם חלל או חולץ או מיבם. כהן שנשא שתי נשים כשירות ויש לו שני אחים אחד כשר ואחד חלל אחד מהן חולץ לאיזו שירצה או מיבם לאיזו שירצה. כהן שנשא שתי נשים פסולות ויש לו שני אחים אחד כשר ואחד חלל כשר חולץ ולא מיבם חלל מיבם לאיזו שירצה או חולץ לאיזו שירצה. חלל שנשא אפילו כהנת ויש לו שני אחים אחד כשר וא' חלל כשר חולץ ולא מיבם חלל או חולץ או מיבם וכי קאמרינן חולץ ולא מיבם דוקא נשא דשויה חללה אבל קידש לא שויה חללה ושריא ליה. חלל שנשא כשירה ומת ויש לו אח כשר חולץ ולא מיבם. חלל שנשא כשירה ויש לו אח כשר ומת חולץ ולא מיבם. חלל שנשא חללה ויש לו אח חלל או חולץ או מיבם. ישראל שנשא בת ישראל ומת ויש לו אח ממזר חולץ ולא מיבם. ישראל שנשא ממזרת ומת ויש לו אח ישראל חולץ ולא

מיבם. ישראל שנשא ממזרת ומת ויש לו אח ממזר או חולץ או מיבם. ממזר שנשא בת ישראל ומת ויש לו אח ישראל או חולץ או מיבם. ממזר שנשא בת ישראל ומת ויש לו אח ממזר חולץ ולא מיבם. ממזר שנשא ממזרת ויש לו אח ישראל חולץ ולא מיבם. כהן שנשא גרושה מן הנשואין או גרושה מן האירוסין או מחזיר גרושתו משנשאת או משלא נשאת ויש לו שני אחים אחד כשר ואחד חלל כשר חולץ ולא מיבם חלל או חולץ או מיבם. כהן שנשא חללה או חללה מזוכרת או אלמנה שנשאת לכהן גדול דשויה חללה או אשת חלל או בת חלל זכר או חלוצה ומת ויש לו שני אחים אחד כשר ואחד חלל כשר חולץ ולא מיבם חלל או חולץ או מיבם. כהן שנשא אשה שנבעלה בעילת זנות תחתיו או אשה זונה שנבעלה בעילת זנות תחת איש אחר או אשת כהן שנאנסה תחת בעלה ויש לו שני אחים אחד כשר ואחד חלל כשר חולץ ולא מיבם חלל או חולץ או מיבם. כהן שנשא גיורת או שפחה משוחררת או אילונית או שוטה שבא עליה בעלה בדרך ויש לו שני אחים אחד כשר ואחד חלל כו'. כהן שנשא אשת סריס אדם או אשת סריס חמה או אשת פצוע דכא או אשת כרות שפכה או אשת ממזר או אשת טומטום שנקרע ונמצא זכר או אשת אנדרוגינוס ויש לו שני אחים וכו'.

(שם סח.) כהן שנשא בת ישראל שבא עליה בן תשע שנים ויום אחד דהוא גר עמוני או גר מואבי או גר מצרי או גר אדומי או כותי או נתין או חלל או ממזר או בת ישראל שבא עליה גוי או עבד או שתוקי או אסופי ומת ויש לו שני אחים וכו'. (שם נט:) כהן [גדול] שנשא אנוסת עצמו ומפותת עצמו לדברי הכל מפקינן לה מיניה בגט ואם נשא נשוי אמר רב הונא אמר רב ומוציאה בגט ואלא הא דקתני אם נשא נשוי אמר רב אחא בר יעקב לומר שאין משלם קנס כמפותה. (שם ס.) אנוסת חבירו או מפותת חבירו פלוגתא דר' אליעזר בן יעקב ורבנן דר"א סבר הוולד חלל וחכמים אומרים הוולד כשר והלכה כחכמים. ישראל שנשא גרושה מן הנישואין או מן האירוסין או מחזיר גרושתו משנישאת או משלא נישאת או מכל הנשים שהן פסולות לכהונה בתו כשירה לכהונה דכתיב למשפחותם לבית אבותם. יש חולץ לאחותו מספק כיצד אמו של ראובן ואמו של שמעון ילדו לוי ויהודה ונתערבו עמד ראובן ונשא אחותו של שמעון ועמד שמעון ונשא אחותו של ראובן ומתו עמד לוי וחלץ לשתיהן ועמד יהודה וחלץ לשתיהן נמצא זה חולץ לאחותו מספק וזה חולץ לאחותו מספק. יש חולץ לאשת אחיו מאמו שנשואה לאחיו מאביו מספק כיצד אמו של ראובן ואמו של שמעון ילדו לוי ויהודה ונתערבו עמד ראובן ונשא אשת אחיו מאמו של שמעון ועמד שמעון ונשא אשת אחיו מאמו של ראובן ומתו עמד לוי וחלץ לשתיהן [ועמד יהודה וחלץ לשתיהן] נמצא זה חולץ לאשת

אחיו מאמו שנשואה לאחיו מאביו מספק וזה חולץ לאשת אחיו מאמו שנשואה לאחיו מאביו מספק. (שם קיט:) שתי יבמות זאת אומרת מת בעלי וזאת אומרת מת בעלי זו אסורה מפני בעלה של זו וזו אסורה מפני בעלה של זו. לזו עדים ולזו אין עדים זו שיש לה עדים אסורה וזו שאין לה עדים מותרת לזו יש בנים ולזו אין בנים זו שיש לה בנים מותרת זו שאין לה בנים אסורה נתייבמו ומתו היבמין אסורות לינשא רבי אליעזר אומר הואיל והותרו ליבמין הותרו לכל אדם. שתי יבמות זאת אומרת מת בעלי וזאת אומרת מת בעלי זו נאמנת על עצמה וזו נאמנת על עצמה. זו אסורה מפני בעלה של זו וזו אסורה מפני בעלה של זו. זו שנאמנת על עצמה אינה נאמנת על חבירתה וזו שנאמנת על עצמה אינה נאמנת על חברתה זו שנאמנת על עצמה אסורה להנשא מפני בעלה של חבירתה דכיון דאין נאמנת על חבירתה נופלת לפני יבם וזו שנאמנת על עצמה אסורה להנשא מפני בעלה של חבירתה דכיון דאינה נאמנת על חבירתה נופלת לפני יבם. לזו יש עדים ולזו אין עדים זו שיש לה עדים אסורה וזו שאין לה עדים מותרת זו שיש לה עדים אסורה מפני בעלה של חבירתה שאין לה עדים ואף על גב דאיהי יש לה עדים כיון דחברתה אין לה עדים אסורה להנשא מפני בעלה של חבירתה ונופלת לפני יבם זו שאין לה עדים מותרת דנאמנת על עצמה ואי משום בעלה של חבירתה כיון שיש לה עדים דמת מותרת להנשא. לזו יש בנים ולזו אין בנים זו שיש לה בנים מותרת ונאמנת על עצמה ואי משום בעלה של חבירתה כיון דהיא יש לה בנים פטורה מן החליצה ומן היבום זו שאין לה בנים אסורה מפני בעלה של חבירתה ונופלת לפני יבם. נתיבמו ומתו היבמין אסורות להנשא. נתיבמו כיצד זאת אומרת מת בעלי וזאת אומרת מת בעלי ויש להם שני אחים זו שאומרת מת בעלי נאמנת על עצמה ואחד מן האחים מיבם אותה וזו (דף סב) שאומרת מת בעלי נאמנת על עצמה ואחד מן האחים מיבם אותה ומתו היבמין אסורות להנשא ומפני מה אסורות להנשא זו מפני בעלה של חבירתה הראשון וזו מפני בעלה של חבירתה הראשון. ר"א אמר הואיל והותרו ליבמין הותרו לכל אדם אלמא קסבר צרה מעידה לחבירתה. וליתה לדר"א דהא פליגי רבנן עליה דקאמרי (שם קכ.) ורבנן תמות נפשי עם פלשתים והוה ליה יחיד ורבים. ת"ר לזו עדים ובנים ולזו אין עדים ואין בנים שתיהן מותרות לזו עדים ובנים מותרת מפני שיש לה עדים ואי משום בעלה של חבירתה כיון שיש לה בנים פטורה מן החליצה ומן היבום ולזו לא עדים ולא בנים מותרת דנאמנת על עצמה אע"ג דאין לה בנים כיון דחבירתה יש לה עדים שמת בעלה מותרת להנשא. לזו יש לה עדים ולזו אין לה בנים זו שיש לה עדים אסורה זו שאין לה בנים מותרת לזו יש בנים ולזו אין עדים זו שיש לה בנים מותרת זו שאין לה עדים אסורה לזו שיש לה עדים

אסורה מפני בעלה של חבירתה ואע"ג דאיהי יש לה עדים אסורה להנשא זו שאין לה בנים מותרת דנאמנת על עצמה ואע"ג דאין לה בנים כיון דלחבירתה יש לה עדים שמת מותרת להנשא זו שיש לה בנים מותרת דנאמנת על עצמה ואי משום בעלה של חבירתה אע"ג דאין לה עדים כיון דאיהי יש לה בנים פטורה מן החליצה ומן היבום זו שאין לה עדים אסורה מפני בעלה של חבירתה ואע"ג דנאמנת על עצמה אסורה להנשא ולא דמיא לאשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובאת ואמרה מת בעלי תנשא ותטול כתובה וצרתה אסורה דהתם אמור רבנן אע"ג דזו אומרת מת בעלי נאמנת על עצמה ומתירין אותה להנשא אינה נאמנת על חבירתה מאי טעמא כיון דסניא לה לחבירתה חיישינן דילמא מקלקלה נפשה ומינסבא אדעתא לקלקולי לחבירתה ותמות נפשי עם פלשתים קא עבדא. (שם פז:) האשה שהלך בעלה למדינת הים ואמרו לה מת בעליך ונשאת ואחר כך בא בעלה תצא מזה ומזה וצריכה גט מזה ומזה. (שם פח.) אמר רב לא שנו אלא שנשאת בעד אחד אבל נשאת על פי שני עדים לא תצא. (שם קיח.) האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובאת ואמרה מת בעלי תנשא ותטול כתובה וצרתה אסורה היתה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה דברי רבי טרפון וכי מאחר דאיהי נאמנת על עצמה מפני מה אינה נאמנת על צרתה דילמא לקלקולה לצרתה דאף על גב דנאמנת על עצמה ומתירין אותה להנשא ונותנין לה כתובתה אינה נאמנת על צרתה מאי טעמא כיון דסניא לה לצרתה דילמא אתיא מקלקלת נפשה ומינסבא אדעתא לקלקולי לצרתה (שם קכ.) רבי אלעזר אמר הואיל ונאמנת על עצמה והותרה נאמנת על צרתה ומתירין אותה וחזינן אם הותרה ונשאת לא אתיא לקלקולי נפשה ומיגו דלא אתיא לקלקולי נפשה מתירין צרתה להנשא ואם הותרה ולא נשאת חישינן דילמא אתיא לקלקולי לצרתה. וניחוש דילמא בגיטא אתאי ואמרה מת בעלה ונשאת דלא אתיא לקלקולי נפשה אי נשאת לישראל הכא נמי דילמא בגיטא אתאי ואמרה מת בעלה ונשאת אדעתא לקלקולי לצרתה אלא הכא במאי עסקינן שנשאת לכהן רבנן סברי אף על גב דנשאת חיישינן דילמא אתיא לקלקולי נפשה אדעתא לקלקולי לצרתה ורבי אליעזר סבר אם נשאת לא אתיא לקלקולי נפשה ומיגו דלא אתיא לקלקולי נפשה מתירין צרתה להנשא ואם לא נשאת חיישינן דילמא אתיא לקלקולי לצרתה והלכה כרבנן. היתה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה דברי רבי טרפון. (שם קיח.) אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי טרפון. (קדושין פא:) אמר רבא מתיתד אדם עם שתי יבמות ועם שתי צרות ועם אשה וחמותה ועם אשה [ובת בעלה] ועם אשה ותינוקת היודעת טעם ביאה ואינה מוסרת עצמה לביאה מ"ט כיון דשניאן הדדי אזלן ומגליין אהדדי אבל תינוקת לחודה לא מ"ט זימנין דמפתה לה

כו ומשתבשא (שם פ:) אבל אשה אחת מתיחדת עם שני אנשים אמר רב יהודה אמר רב לא שנו אלא בכשרים אבל בפרוצים ואפילו עשרה לא ומעשה היה והוציאוה עשרה במטה. אמר רב יוסף תדע דעיילי בי עשרה וגנבי כשורה ולא מיכספי מהדדי. (כתובות יא.) קיי"ל הלכתא כרבנן דאמרי מוכת עץ כתובתה מנה ושריא לכהן. (כתובות פב.) ההוא גברא דנפלה ליה יבמה במתא מחסיא בעא אחוה למיפסלא בגיטא מיניה א"ל מאי דעתיך משום נכסי בנכסי פלגינא לך בהדאי אמר ליה מסתפינא דילמא עבדת בי כבר פומבדיתא רמאה אמר ליה פלוג מהשתא. בעו מיניה מעולא יבם ואחר כך חלק מהו לא עשה ולא כלום חלק ולבסוף יבם מהו לא עשה ולא כלום מתקיף לה רב ששת השתא יבם ואחר כך חלק לא עשה ולא כלום חלק ואחר כך יבם מיבעיא שני מעשים הוו. כי אתא רבין אר"ש בן לקיש בין יבם ואחר כך חלק ובין חלק ואחר כך יבם לא עשה ולא כלום והלכתא לא עשה ולא כלום:

סליקו להו הלכות יבום וחליצה

סימן לב

(יבמות קח.) איזהו מיאון כל שאמרה אי איפשי בפלוני בעלי אי איפשי בקידושין שקידשוני אימא ואחי ה"ז מיאון ר' יהודה אומר אפי' יושבת באפריון ומהלכת מבית אביה לבית בעלה ואמרה אי איפשי בפלוני בעלי הרי זה מיאון יתר על כן אמר רבי יהודה אפילו אורחין מסובין בבית בעלה ועומדת ומשקה עליהם ואמרה אי אפשי בפלוני בעלי הרי זה מיאון יתר על כן אמר ר' יוסי ברבי יהודה אפילו שיגרה בעלה אצל חנוני להביא לו חפץ משלה ואמרה אי איפשי בפלוני בעלי אין לך מיאון גדול מזה. (שם קז:) איזו היא קטנה שצריכה למאן כל שהשיאוה אמה או אחיה לדעתה והוא דידעה לנטורי קידושיה השיאוה שלא לדעתה אינה צריכה למאן רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר כל תינוקת שאינה יכולה לשמור קידושיה אינה צריכה למאן. (שם קח.) אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי חנינא בן אנטיגנוס. תנא קטנה שלא מיאנה והגדילה ועמדה ונשאת משום רבי יהודה בן בתירא אמרו נשואיה הן הן מיאוניה. איבעיא להו נתקדשה מהו ת"ש קטנה שלא מיאנה ועמדה ונתקדשה משום רבי יהודה בן בתירא אמרו נישואיה הן הן מיאוניה והלכה כרבי יהודה בן בתירא ואפילו בנשואין דקמא ואפילו הוה נסיבא ליה לקמא ושבקתיה ואיקדש לאחרינא הוי מיאון וכל שכן היכא דהוה מיקדשא לקמא ושבקתיה ואיתנסיבת לאחרינא דהוי מיאון:

פסק וקטנה דהוה נסיבא לגברא ומיאנה ביה הוא שרי בקריבה והיא שריא בקריביה ואי יהב לה גיטא הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו דתנן הממאנת באיש הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו ולא פסלה מן הכהונה נתן לה גט הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו ופסלה מן הכהונה מאי טעמא מיאון כיון דהיא עקרה נישואין דידיה מוכחא מילתא דקידושי דרבנן אינון גט כיון דהוא קא יהיב לה גיטא כגדולה דגדולה בגיטא הוא דמשתריא מיחלפא בגדולה ואתי למימר גדולה נמי כקטנה דמיא הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו. והיכא דמיאן בבעל שריא לאביו והיכא דמית בעל ונפל קמי יבם ומיאן ביבם אסורה לאביו (שם קז:) דתני רמי בר יחזקאל מיאנה בבעל מותרת לאביו מיאנה ביבם אסורה לאביו מאי טעמא כיון דמית בעל כי הוה יתבא תותיה מתחזיא ככלתיה והיכא דהוה אית ליה בת קטנה ואינסב לחבריה כמעשה יתומה בחיי האב ומת ההוא חברא דהוה נסיבה ההיא קטנה ואית לה צרות אסיר לאבוה דקטנה ליבומי צרות דברתיה משום דרמי בר יחזקאל לאו אמרת בשעת נפילה נראית ככלתו ואסורה לאביו הכא נמי בשעת נפילה נראית כצרת בתו ואסירא ואע"ג דכי ממאנת ביבס נישואין דבעל קא עקרה דקיי"ל כרבי יוחנן דאמר מיאנה בזה מותרת לאחים היכא דמתחזיא כצרת ערוה דמיחלפא בגדולה אסירא היכי דמי מעשה יתומה בחיי האב כגון דאנסבה לברתיה כשהיא קטנה ומית ההוא בעל או גירשה תו לית ליה לאביה רשותא עלה דתנן (כתובות מג:) אמרו לו כיון שנשאת שוב אין לו לאביה בה רשות ואזיל ואינסיב לאחר כדאיתיה לאבוה בחיי כי האי גוונא מעשה יתומה בחיי האב. (יבמות קח:) אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב מימינו בכסף שתינו בשעת הסכנה נתבקשה הלכה זו הרי שיצאה מן הראשון בגט ומן השני במיאון מהו שתחזיר לזה שיצתה ממנו בגט ושכרו אדם אחד בארבע מאות זוז ובא ושאל לפני רבי עקיבא בבית האיסורין ואסר לפני ר' יהודה בן בתירא בנציבין ואסר אמר ר' ישמעאל ברבי יוסי לא לזו הוצרכנו לאיסור כרת לא חששו לאיסור לאו חששו ברם כך היתה שאילה הרי שהיתה אשת אחי אמז שהיא שניה לו ונשואה לאחיו ומת מהו שתמאן בנשואין הראשונים ותתיבם לו יש מיאון לאחר מיתה במקום מצוה או אין מיאון ושכרו אדם אחד בארבע מאות זוז ובא ושאל את רבי עקיבא בבית האיסורין ואסר את רבי יהודה בן בתירא בנציבין ואסר אלמא אפי' שניה דרבנן כי האי גוונא אסיר ליבומה דילמא אתי למישרא צרת בתו קטנה היכא דמיאן ביבם והני מילי ליבומה אבל מחלץ חלצה. צרת בתו קטנה דתנן (שם ב:) כל שיכולה למאן ולא מיאנה צרתה חולצת ולא מתיבמת. שניה דתנן (שם כ.) איסור מצוה ואיסור קדושה חולצות ולא מתיבמות וחדא מן הלין מפרשינן

דשניה דרבנן וקתני חולצות. וצריכה למאוני בפני שלשה דתניא (שם קז:) מיאון בית שמאי אומרים בבית דין וב"ה אומרים בבית דין ושלא בבית דין ואלו ואלו מודין שצריכין שלשה ר' יוסי ברבי יהודה ור"א בר' שמעון מכשירין בשנים אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן הלכה כאותו הזוג. (שם קח.) הממאנת באיש הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו ולא פסלה מן הכהונה נתן לה גט הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו ופסלה מן הכהונה. מיאנה בו והחזירה נתן לה גט ונשאת לאחר נתארמלה או נתגרשה אסורה לחזור לו נתן לה גט והחזירה מיאנה בו ונשאת לאחר ונתארמלה או נתגרשה מותרת לחזור לו:

פסק והיכא דנפקא לה במיאון לית לה כתובה והיכא דנפקא בגט אית לה כתובה דאמר שמואל (כתובות ק:) ממאנת אין לה כתובה יוצאה בגט יש לה כתובה ממאנת לא פסלה מן הכהונה ולא פסלה מן האחים יוצאה בגט פסלה מן הכהונה ופסלה מן האחים ממאנת אין צריכה להמתין שלשה חדשים יוצאה בגט צריכה להמתין שלשה חדשים. (קדושין סב:) האומר לחבירו אם ילדה אשתך נקבה הרי היא מקודשת לי לא אמר כלום אמר רבי חנינא לא שנו אלא שאין אשתו מעוברת אבל אשתו מעוברת דבריו קיימין והני מילי בשהוכר עוברה ולא היא אע"ג דהוכר עובר לא דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם והיכא דיהב לה גיטא ואקראי ואינסיב לחד מן קריביה אי נמי אקרי הוא ונסיב חדא מן קריבתיה כיון דגט דרבנן הוא תפשין לה קידושי בגוה ומפקינן לה מיניה בלא כתיבה כשניות דרבנן ואי אוליד ולד כשר הוי. (יבמות קז:) כי אתא רבין אמר רבי יוחנן מיאנה בזה מותרת לזה ולא סודו לו מאן לא סודו לו אמר אביי רב דאסר רבא אמר לא הודו לו רבי אושעי' נמי ואמרי לה רב אסי דרבי אושעי' דאמר אינה ממאנת בזיקתו שריא לעלמא ור' יוחנן שרי לה לעלמא ושרי לה לאחים נמי ואמרי לה רב אסי כיון דאמר רב אסי אין מיאון לחצי זיקה אסירא לעלמא (2 ורב) אמר שריא לעלמא וקם ליה ר' יוחנן בשיטתא דעולא ובשיטתא דשמואל והלכתא כרבי יוחנן דאמר שריא לעלמא ושריא לאתויי שתי שערות ואכתי לא אייתי ההוא קטן פורח הוי ומצטרף ודוקא דעייל ליה בתליסרי ודוקא דיודע למי מברכין. (יבמות קיב:) והלכתא קטן שקידש אין קידושיו קידושין ואם נשא אשה והוליד בנים ועדיין לא הגיע לשלש עשרה שנה ויום אחד אין קידושיו קידושין ואין כתובתו כתובה אבל בניו כשירין הן ונקראין על שמו ואם בא להוציא אין צריך ליתן גט ולכשיגיע לשלש עשרה ויום אחד יחזור ויקדש ויכתוב כתובה אחרת ואסור לשהות את אשתו שעה אחת בלא כתובה וקידושין אחר שלש עשרה שנה ויום אחד מפני שכתובה ראשונה אין משתעבדין (כתובות עג:) ואם בא עליה אחר שלש

עשרה שנה ויום אחד אע"פ שלא קידשה ולא כתב לה כתובה אחרת ומבקש לגרשה צריכה הימנו גט שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות. (נדה מח:) בא סימן התחתון עד שלא יבא העליון או חולצת או מתיבמת דכולי עלמא מיהת אתחתון סמכינן מנהני מילי אמר רב יהודה אמר רב וכן תנא דבי רבי ישמעאל אמר קרא איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה מה איש בסימן אחד אף אשה בסימן אחד אימא או האי או האי כאיש מה איש תחתון ולא עליון אף אשה תחתון ולא עליון. תניא נמי הכי אמר רבי אלעזר ברבי צדוק כך היו מפרשין ביבנה כיון שבא תחתון שוב אין משגיחין על עליון. תניא רבן שמעון בן גמליאל אומר בנות כרכין תחתון ממהר לבא מפני שרגילות במרחצאות בנות כפרים עליון ממהר לבא מפני שטוחנות בריחים רבי שמעון בן אלעזר אומר [בנות עשירים] צד ימין ממהר לבא מפני שנישוף באפקריסותן בנות עניים צד שמאל ממהר לבא מפני ששואבות עליו כדי מים. דבר אחר מפני שנושאות אחיהן על גססיהן. תנו רבנן כל הנבדקות נבדקות על פי נשים וכן היה רבי אליעזר מוסר לאשתו ורבי ישמעאל מוסר לאמו רבי יהודה אומר לפני הפרק ולאחר הפרק נשים בודקות אותן תוך הפרק אין נשים בודקות אותן שאין משיאין ספיקות ע"פ נשים ר"ש אומר אף תוך הפרק נשים בודקות אותן ונאמנת אשה להחמיר אבל לא להקל כיצד גדולה היא שלא תמאן קטנה היא שלא תחלוץ אבל אין נאמנת לומר קטנה היא שתמאן גדולה היא שתחלוץ.

(שם נב:) שתי שערות האמורות בפרה ובנגעים והאמורות בכל מקום כמה שיעורן כדי לכוף ראשן לעיקרן דברי רבי ישמעאל רבי אלעזר אומר כדי לקרוץ בציפורן רבי עקיבא אומר כדי שיהו ניטלות בזוג אמר רב חסדא אמר מר עוקבא הלכה כדברי כולן להחמיר. (שם נב.) תינוקת שהביאה שתי שערות חייבת בכל מצות האמורות בתורה או חולצת או מתיבמת. תינוקת שהביאה שתי שערות אינה יכולה למאן. אמר רבי חלבו אמר רב הונא שתי שערות שאמרו צריך שיהא בעיקרן גומות רב מלכי' אמר רב אדא בר אהבה גומות אע"פ שאין שערות ואפילו שתי שערות בגומא אחת והיכא דאיכא גומות אי איפשר לגומות בלא שערות ומינתר הוא דנתרן (שם מו.) אמר רב דימי מנהרדעא הלכתא חוששין שמא נשרו וגבי קטנה לענין מיאון כי חיישינן היכא דהוי לה קידושין לאחר זמן אי נמי איקדש מעיקרא ואיבעיל לאחר זמן דהוה ליה חששא לקידושי דאורייתא אבל איקדש מעיקרא ולא איבעיל לאחר זמן כיון דחששא לקידושי דרבנן הוא לא חיישינן. ואפילו בן עשרים שנה דלא אייתי שתי שערות קטן בעלמא הוא כדתנן (יבמות צו:) אחד בן תשע שנים ויום אחד ואחד בן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות. (שאלתות שם)

והיכא דקדימי ואייתי שתי שערות מקמי זמנינהו שומא בעלמא נינהו ועדיין קטן הוא ולא מיבעיא קמי זמני' אלא אפילו בגו זמניה שומא בעלמא הוא דאמר רבה (שם מז.) הלכתא תוך זמן כלפני זמן (נדה מו.) ואיזהו סימנה ר"י הגלילי אומר כשיעלה הקמט תחת הדד רבי עקיבא אומר כשיטו הדדין בן עזאי אומר כשתשחור הפטומת ר' יוסי אומר כדי שיהא נותן ידו על העוקץ ושוקע ושוהא לחזור. אמר שמואל לא שיעלה הקמט ממש אלא כדי שתחזיר ידה לאחוריה ונראית כשמעלה הקמט תחת הדד. שמואל בדק באמתיה ויהב לה ארבעה זוזי דמי בושתה מאי עוקץ אמר שמואל עקצו של דד. תנו רבנן אלו הן סימני בגרות רבי אלעזר ברבי צדוק אומר משיתקשקשו הדדין רבי יוחנן בן ברוקה אומר משיכסיף ראש החוטם משיכסיף אזקינא לה אלא אמר רב אשי משיפציל ראש החוטם רבי יוסי אומר משתקיף העטרה רבי שמעון אומר משנתמעך הכף (שם מז:) וכן היה ר' שמעון בן יוחאי אומר שלשה סימנין נתנו חכמים באשה מלמעלה שלשה מלמטה פגה מלמעלה בידוע שלא הביאה שתי שערות בוחל מלמעלה בידוע שהביאה שתי שערות צמל מלמעלה בידוע שנתמעך הכף מאי כף אמר רב הונא מקום תפות יש באשה למעלה מאותו מקום כיון שמגדלת מתמעך. שאלו את רבי הלכה כדברי מי אמר להם הלכה כדברי כולן להחמיר. ר' יוחנן וסביא דאמרי הלכה כדברי כולן להחמיר משל משלו חכמים באשה פגה בוחל וצמל פגה עודה תינוקת בוחל אלו ימי הנעורים בזה ובזה אביה זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה צמל כיון שבגרה שוב אין לאביה בה רשות פגה כדכתיב התאנה חנטה פגיה בוחל אלו ימי הנעורים כדתנן התאנים משיבחילו ואמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן משילבין ראשיהם איבעי' אימא מהכא ותקצר נפשי בהם וגם נפשם בחלה בי צמל כמאן דאמר יצתה מלאה. (יבמות פז:) האשה שהלך בעלה למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעליך ונשאת ואח"כ בא בעלה תצא מזה ומזה וצריכה גט מזה ומזה ואין לה כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות על זה ועל זה ואם נטלה מזה ומזה תחזיר [והולד ממזר] מזה ומזה ולא זה וזה מטמאין לה ולא זה וזה זכאין במציאתה ולא במעשה ידיה ולא בהפרת נדריה היתה בת ישראל נפסלה מן הכהונה בת לוי מן המעשר בת כהן מן התרומה ואין יורשיו של זה ויורשיו של זה יורשין כתובתה מתו אחיו של זה ואחיו של זה חולצין ולא מיבמיו רבי יוסי אומר כתובתה על נכסי בעלה הראשון רבי אלעזר אומר הראשון זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה ר' שמעון אומר ביאתה או חליצתה מאחיו של ראשון פוטרת צרתה ואין הולד ממזר נשאת שלא ברשות מותרת לחזור לו מדקתני סיפא נשאת שלא ברשות בית דין אלא בעדים מכלל דרישא ברשות בית דין ובעד אחד אלמא עד אחד מהימן. ותנן

נמי הוחזקו להיות משיאין עד מפי עד מפי אשה ואשה מפי אשה מפי עבד מפי שפחה אלמא עד אחד מהימן וצריכה גט מזה ומזה (שה פת:) בשלמא מראשון תיבעי גט אלא משני אמאי זנות בעלמא הוא אמר רב הונא גזירה שמא יאמרו גרש זה ונשא זה ונמצא אשת איש יוצא בלא גט. (שם קכב.) ומשיאין על פי בת קול. אמר רבה בר שמואל תנינא בית שמאי אומרים אין משיאין על פי בת קול ובית הלל אומרים לאחים ואסירא לאביו. (גיטין סה.) אמר רבה שלש מדות בקטנה וקטן צרור וזורקו אגוז ונוטלו זוכה לעצמו ואין זוכה לאחרים גבי קטן היכא דאית ביה דעתא דכי יהבי ליה צרור וזורקו אגוז ונוטלו כי יהבי ליה מתנה לנפשיה זכי בה וקני לה מן כד מטיא לידיה אבל אם מזכין (דף סג) לאחר מתנה על ידו לא קני לה ההוא אחר עד דמטיא ליה למאי נפקא מינה דכמה דלא מטא לידיה אי בעי בעל מתנה הדר ביה וכנגדו בקטנה מתקדשת למיאון היכא דאית בה דעתא דכי יהבין לה צרור וזורקתו אגוז ונוטלתו ומקדשין לה אמה ואחיה לדעתה אי בעיא למיפק נפקא במיאון לית בה דעתא דצרור ואגוז ושוו עילויה כי הדדי וקידשוה אמה או אחא ובעיא למיפק לא צריכא לא גט ולא מיאון. הפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין אבל לא במקרקעין וכנגדן בקטנה מתגרשת בקידושי אביה דהיכא דקידשה אבוה אפי' בת חד יומא תפשין בה קידושי וצריכה גיטא הלכך היכא דכתב לה ההוא דקידשה גט וקבילתיה היכא דהגיעה לעונת הפעוטות כי היכי דאמור רבנן כבר שית כבר שבע כבר תמני כבר עשר כל חד לפום חורפיה הוי גיטא אי בציר מהכי לא הוי גיטא ולא מיגרשא עד דמקבל ליה אבוה לגיטא שכן אב מקבל גט לבתו קטנה על כרחה. הגיעו לעונת נדרים קטן בן שלש עשרה שנה ויום אחד וקטנה בת שתים עשרה שנה ויום אחד נדריהן נדר והקדישן הקדש וכנגדן בקטנה חולצת מיחלץ לא חלצה עד דהויא בת שתים עשרה שנה ויום אחד והיא דאתיאת שתי שערות. (יבמות יב:) איזו היא קטנה מבת אחת עשרה שנה ויום אחד ועד בת שתים עשרה שנה ויום אחד ואע"ג דאתאי שתי שערות לא חולצת ולא מתיבמת קודם הזמן הזה אין מתעברת כל עיקר תוך הזמן הזה אם מתעברת היא מתה ועוברה מת הלכך לר"מ דאמר שלש נשים משמשות במוך קטנה מעוברת ומניקה קטנה שמא תתעבר ותמות מעוברת שמא יעשה עוברה סנדל מניקה שמא תגמול את בנה וימות אחר זמן הזה היא חיה ועוברה חי ובת אחת עשרה שנה ויום אחד נבדקת לנדרים דתנן (נדה מה:) בת אחת עשרה שנה ויום אחד נדריה נבדקין בת שתים עשרה שנה ויום אחד נדריה קיימין וכן קטן בן שתים עשרה שנה ויום אחד [נדריו נבדקין בן י"ג שנה ויום א'] נדריו קיימין קודם זמן הזה אף על פי שאמרו יודעים אנו לשם מי הקדשנו ולשם מי נדרנו אין נדריהם נדרים ואין הקדישן הקדש אחר הזמן

הזה אף על פי שאמרו אין אנו יודעים לשם מי הקדשנו ולשם מי נדרנו נדריהן נדרים והקדישן הקדש ובודקין אותן כל שתים עשרה שנה וכל שלש עשרה שנה קטנה מבת אחת עשרה שנה ויום אחד ועד בת שתים עשרה שנה ויום אחד וכן קטן מבן שתים עשרה שנה ויום אחד ועד בן שלש עשרה שנה ויום אחד אם יודעין למי נודרין ולמי מקדישין נדריהם נדרים והקדישן הקדש והיינו מופלא סמוך לאיש דכתיב בנדרים אבל בקידושין מקבל אביה קידושי מו (כתובות מו:) כדנפקא מכרסא דאימיה ועד דבגרא ומקבל לה גטא דכתיב בנעוריה בית אביה כל שבח נעוריה דאביה ואומר ונתן האיש השוכב עמה לאבי הנערה חמשים כסף ומנין שמציאתה ומעשה ידיה לאביה שנאמר וכי ימכר איש את בתו לאמה מה אמה מעשה ידיה לרבה בת נמי מעשה ידיה לאביה ועד אימת מיקריא נערה מבת שתים עשרה שנה ויום אחד ועד בת שתים עשרה שנה וששה חדשים ויום אחד והוא דאייתית שתי שערות מכאן ואילך בוגרת היא (כתובות לט.) דאמר שמואל אין בין נערות לבגרות אלא ששה חדשים בלבד.

(קדושין יח.) תניא מוכר אדם את בתו לאישות ושונה לשפחות ושונה לאישות אחר שפחות ולא לשפחות אחר אישות ר"ש אומר כשם שאין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר אישות כך אין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר שפחות. ואי הויא בת עשרים ולא אייתי שתי שערות לא חולצת ולא מתיבמת דתנן (נדה מז:) בת עשרים שנה שלא הביאה שתי שערות תביא ראייה שהיא בת עשרים והיא אילונית לא חולצת ולא מתיבמת וכן בן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות יביאו ראייה שהוא בן עשרים והוא סריס לא חולץ ולא מיבם. (ב"ב קנו") אמר רב נחמן אמר שמואל בודקין לגיטין ולקידושין לחליצה ולמיאונין. בודקין לקידושין היכא דקביל איהי קידושי אי הויא בת שתים עשרה שנה ויום אחד ואייתי שתי שערות קידושי מעלי' הוו ואי הויא בת שתים עשרה ויום אחד ולא אייתי שתי שערות ולא קחזינן גומות קידושי ספק הוו וחיישי' שמא נשרו וצריכה גט. ולגיטין דקאמרינן בודקין בן תשע שנים ויום אחד הבא על יבמתו דרחמנא שדיא קמיה דתנן בן תשע שנים ויום אחד הבא על יבמתו קנאה לענין גיטא לית ליה רשותא לאפוקה עד דהוי בן שלש עשרה שנה ויום אחד ובדקינן ליה אי אייתי שתי שערות יהיב גיטא ואי לא עד דמייתי שתי שערות. ולחליצה אע"ג דלענין יבום מכי הוי בן תשע שנים ויום אחד מיבם לענין חליצה לא ליחלוץ עד דהוי בן שלש עשרה שנה דום אחד ובדקינן ליה כדרב נחמן אמר שמואל. ולמיאונין ממאנה עד דהוי בת שתים עשרה שנה יום אחד ובדקינן לה אי אייתי שתי שערות לא סגי לה במיאון ובעיא גט והיינו דרב נחמן אמר שמואל. ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים שנה ודוקא מקרקעי אבל מטלטלי

כדאמור רבנן הפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין והוא שיודעין בטיב מקח וממכר. ותינוק בן שלש עשרה שנה ויום אחד ותינוקת בת שתים עשרה שנה ויום אחד לענין מתנתן אין נבדקין אם יודעין בטיב מקח וממכר אם לאו אבל לענין מכירה נבדקין אם יודעין בטיב מקח וממכר ואייתו שתי שערות מקחן מקח וממכרן ממכר אפילו במקרקעי ואם לאו עד שיהו בן עשרים שנה וכדרב נחמן אמר שמואל דקיימא לן הלכתא כאמימר לענין מתנה והלכתא כרב נחמן אמר שמואל בכולהו. ולהוציא עבדיו לחירות אם יודע בטיב מקח וממכר ואייתי שתי שערות מוציא דהיינו תוך זמן נהי דעבד כמקרקעי דמי הא קאמרי' דכי יודע בטיב מקח וממכר ואייתי שתי שערות מקחן מקח וממכרן ממכר אפי' במקרקעי קודם לכן אע"פ שיודע בטיב מקח וממכר אינו מוציא עבדיו לחירות ואע"ג דפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין דילמא עבד כקרקע דמי. ואע"ג דאיכא עבד דדמי למתנה חד טעמא הוא דילמא כמקרקעי דמיא ועוד קודם לכן קטן הוא ולאו בר מצות הוא דליחייבינון לעבדיו במצות. (שם קנה:) ולענין עדות דמקרקעי כל אימת דהוו זביניה זביני במקרקעי הויא עדותו עדות במקרקעי אלא אינו נבדק ולמטלטלי לא הויא עדותו עדות במטלטלי בעידנא דהוו זביניה זביני במטלטלי דאלו זביני דמטלטלי פעוטות כבר שית כבר שבע כבר תמני כבר תשע כבר עשר כל חד וחד לפום חורפיה ואלו לענין עדות אפילו במטלטלי עד שיהא בן שלש עשרה שנה ויום אחד דכתיב ועמדו שני האנשים ולהשלים לתפלה ולברכת המזון קטן פורח מצטרף היכא דאתחיל ליה משיאין ע"פ בת קול. (שם צד.) מי שהלכה אשתו למדינת הים ואמרו לו מתה אשתך ונשא את אחותה ואח"כ באתה אשתו מותרת לחזור לו ומותר בקרובות שנייה ושנייה מותרת בקרוביו מתה ראשונה מותר בשנייה אמרו לו מתה אשתך ונשא את אחותה ואח"כ אמרו לו קיימת היתה ומתה הולד ראשון ממזר אחרון אינו ממזר רבי יוסי אומר כל שפוסל על ידי אחרם פוסל על ידי עצמו וכל שאין פוסל על ידי אחרים אינו פוסל ע"י עצמו (שם צה:) א"ר יהודה (דף סד) אמר שמואל הלכה כרבי יוסי. (שם צו.) אמרו לו מתה אשתך ונשא אחותה מאביה מתה ונשא אחותה מאמה מתה ונשא אחותה מאביה מתה ונשא אחותה מאמה [ונמצאו כולן קיימות] מותר בראשונה ובשלישית ובחמישית דהויא להו נכריות ופוטרות צרותיהן ואסור בשנייה וברביעית דהויא להו אחיות ואין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה. (קדושין עט:) מי שיצא הוא ואשתו למדינת הים ובא הוא ואשתו ובניו ואמר אשה שיצאת עמי למדינת הים הרי היא זו ואלו בניה אין צריך להביא ראייה לא על האשה ולא על הבנים מתה ואלו בניה מביא ראייה על הבנים ואין צריך להביא ראייה על האשה. אשה שנשאתי ממדינת הים הרי היא זו ואלו

בניה מביא ראייה על האשה ואין צריך להביא ראייה על הבנים מתה ואלו בניה מביא ראייה על האשה ועל הבנים:

פסק ואלו איתתא דאתיא ממדינת הים ואמרה אשת איש הייתי והשתא גרושה אני נאמנת שהפה שאסר הוא הפה שהתיר מאן אחזקה באיסורא דאמרה אשת איש אני נפשה השתא נמי נפשה קא שריא דאמר רב אסי (כתובות כב.) מנין שהפה שאסר הוא הפה שהתיר מן התורה שנאמר את בתי נתתי לאיש הזה לאיש אסרה הזה התירה אמר רב אשי הא סברא הוא אי סמכת אדיבורא קמא סמוך נמי אבתרא אי לא סמכת אדיבורא בתרא אקמא נמי לא תסמוך. אלא אמר רב אשי הפה שאסר הוא הפה שהתיר סברא הוא. תניא אמרה אשת איש אני וחזרה ואמרה אין אשת איש אני נאמנת אמרי בשלמא היכא דאמרה אשת איש הייתי גרושה אני נאמנת דקא תליא נפשה במילתא דשכיחא דכולהי נשי מינסבן לגברי ומיגרשן אלא אמרה אשת איש אני וחזרה ואמרה אין אשת איש אני אמאי נאמנת כל כמינה אמר רבה בר רב הונא כגון שנתנה אמתלא לדבריה. תניא נמי הכי אמרה אשת איש אני וחזרה ואמרה אין אשת איש אני איך נאמנת ואם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת ומעשה באשה אחת שהיתה גדולה בנוי (ואמרי לה גדולה בנינוה) שתבעוה לינשא ואמרה להם מקודשת אני לימים עמדה ונשאת אמרו לה מה ראית אמרה להם בתחלה כשבאו עלי בני אדם שאין מהוגנין לי אמרתי מקודשת אני עכשיו שבאו עלי בני אדם שהן מהוגנין עמדתי ונשאתי וזו הלכה העלה רבי אחא שר הבירה לפני חכמים באושא ואמרו אף בזו אם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת. (שם עב.) ואלו יוצאות שלא בכתובה העוברת על דת משה ויהודית ואיזו היא דת משה מאכילתו שאין מעושר ומשמשתו נדה ולא קוצה לה חלה ונודרת ולא מקיימת ואיזו היא דת יהודית יוצאה וראשה פרוע וטוה בשוק ומדברת עם כל אדם אבא שאול אומר אף המקללת יולדיו בפניו רבי טרפון אומר אף הקולנית (שם ע"ב) מאי קולנית אמר רב יהודה אמר שמואל במשמעת קולה על עסקי תשמיש. (יבמות כה.) תנן התם המוציא את אשתו משום שם רע לא יחזיר משום נדר לא יחזיר שלח ליה רבה בר רב הונא לרבה בר רב נחמן ילמדנו רבינו כנס מהו שיוציא א"ל תניתוה הנטען מאשת איש והוציאה מתחת ידו אע"פ שכנס מוציא שלח ליה מי דמי התם הוציאוה הכא הוציאה ורבה בר רב נחמן אמר מתניתא נמי הוציאה תני התם בעל הכא בועל התם אמור רבנן לא יכנוס ואם כנס מוציא [ה"נ אמור רבנן לא יחזיר ואם כנס יוציא] ולא היא התם אלומי אלמיה לקליה הכא אמרי קים ליה בקליה וליתיה כי נמי תני הוציאה לא דמי שם רע לנטען דגבי נטען כיון דהוה חשיד מינה ואזל נסבה אלמיה לקלא ומשום הכי אם כנס יוציא

גבי שם רע אימא לך אם כנס לא יוציא מימר אמרי קים ליה בקלא ובטליה ואם לאו הכי לאו אהדרה. והלכתא המוציא את אשתו משום שם רע לא יחזיר לכתחלה ואם כנס לא יוציא והנטען מאשת איש והוציאה מתחת ידו אף על פי שכנס מוציא ואסורה לגברא (יבמות כד:) והנטען משפחתו אסורה להנשא לו והני מילי לכתחלה אבל דיעבד אין מוציאין אותה מידו:

פסק והיכא דטעני ליה גברא מאשת איש ואמרי לה עבדת איסורא מינה ומפיק לה גברא אי נמי מפקין לה מיניה בי דינא מיניה בסהדי לא מיבעיא דכי איתיה לגברא בחיי דאסירא ליה להההוא נטען אלא אי נמי מיית גברא דההיא איתתא אסירא ליה להההוא נטען ואי מתה היא שרי להההוא נטען למינסב אחתה דכתיב ושכב איש אותה שכבת זרע ותניא (שם צה.) שכיבתה אוסרתה ואין שכיבת אחותה אוסרתה ואפילו יתבה תותי גברא ועבד גברא איסורא מאחתה היא לא מיתסרא מעבדא איהי איסורא מעלמא מיתסרא על גברא גברא כי עבד איסורא באחתה לא מיתסרא דכתיב ואשה אל אחותה לא תקח בלקיחה הוא דאסירא בשכיבה לא מיתסרא.

(שם כו.) תנו רבנן הנטען לאשה הרי זה לא ישא לא אמה ולא אחותה ולא בתה ולא בת בתה ולא בת בנה הני חמש עריות אסירן על נטען למינסב אבל אינסובי ההיא איתתא או קריבתה לאבוה דההוא דחשיד מינה או לאחוה או לבריה שרי לה לאינסובי מאי טעמא כיון דמיתסרא עלייהו אמרינן איסורא דנפשיה לא מיכסי איניש והלכתא אין דבר בערוה פחות משני עדים ועד שיהו רואים כמכחול בשפופרת לענין אשת איש לא מפקינן מגברא עד שיהו עדים רואין כמכחול בשפופרת (שם כד:) והאי דאמרו רבנן הנטען לאשת איש ונפיש לעז דידהו בקלא דלא פסיק ואיכא עדים בדבר מכוער ההוא לענין אפוקי מן נטען היכא דאפקא גברא בקלא דלא פסיק ובדבר מכוער אזלת הות לנטען מפקינן לה מן נטען הואיל וכדנפקא מעיקרא נפקא בקלא דלא פסיק ובדבר מכוער אבל לענין אפוקי מן גברא לא מפקין לה כדינא אלא עד דחזו עדים כמכחול בשפופרת. והיכי דמי קלא דלא פסיק (שם כה.) אמר אביי אמרה לי אם דומי דמתא יומא ופלגא והני מילי היכא דליכא אויבים דמפקין קלא אבל איכא אויבים לא חיישינן. והיכי דמי דבר מכוער כדתניא רוכל יוצא ואשה חוגרת בסינר אמר רבי הואיל ומכוער הדבר תצא מנעלים הפוכים תחת המטה אמר רבי הואיל ומכוער הדבר תצא מנעלים ניחזי דמאן נינהו אלא אימא מקום מנעלין הפוכין תחת המטה אמר רבי הואיל ומכוער הדבר תצא. והלכתא כרב דאמר (קדושין פא.) מלקין על היחוד ואין אוסרין על היחוד אמר רב אשי מסתברא מילתיה דרב בפנויה אבל באשת איש לא דאם כן מוציא לעז על בניה. אמר רב מלקין

על לא טובה השמועה מר זוטרא מחית ליה אפטרא על כתפיה ומקרי ליה אל בני. אמר רבה בעלה בעיר אין בו משום יחוד. (סוטה יח:) המגרש את אשתו והלכה וזנתה מותרת לחזור לבעלה מאי טעמא והיתה לאיש אחר אמר רחמנא והא לא הואי הויה ואי משום זנות הא לאו ברשותיה זנאי. פנוי הבא על הפנויה שלא לשום אישות ולא כנסה והלכה ונשאת לאחר ומת או גרשה מותרת לינשא לראשון מאי טעמא לא יוכל בעלה הראשון וגו' אמר רחמנא וההוא לאו בעל הוא. (קדושין סו.) אמר לו עד אחד זינתה אשתו אין נאמן ואי מהימן ליה כבי תרי ואפקה אפומיה נגביה כתובתה דלגבי דינא אין דבר בערוה פחות משני עדים ולבתר דאפקה אסיר לאהדורה דשויה עליה חתיכה דאיסורא. האומר אשתי זינתה אסורה עליו (פסחים קיג:) ומאן דחזי בחבריה איסורא ולא מצי לאפרושיה נצריך בהדיה סהדא אחרינא והדר נסהידו ואי לא איהו לחודיה לא נסהיד. (כתובות ט.) האומר פתח פתוח מצאתי אם נשוי הוא ונותן טעם לדבריו נאמן (כתובות י.) ואם אינו נשוי ואמר פתח פתוח מצאתי אינו נאמן ומלקינן ליה. (שם יג.) היתה מדברת עם אחד בשוק ואמרי לה מה טיבו של זה מאיש פלוני וכהן הוא רבן גמליאל ורבי אליעזר אימרים נאמנת להשיאה לכהונה מאי מדברת זעירי אמר נסתרה והני מילי נסתרה עם ישראל אבל נסתרה עם הגוי הויא לה כשבויה ופסולה לכהונה היתה מעוברת מה טיבו של עובר זה מאיש פלוני וכהן הוא רבן גמליאל ור' אליעזר אומרים נאמנת להשיאה לכהונה (יבמות סא.) ר' אליעזר לטעמיה דאמר זונה זונה כשמה אלמא כרבנן סבירא ליה דאמרי אין זונה אלא גיורת משוחררת ושנבעלה בעילת זנות והני מילי כי אמרה לכשר נבעלתי ולאו ממזר ולאו נתין דבין באונס דבין ברצון מותר להשיאה לכהונה והני מילי בפנויה אבל באשת איש מעוברת וקאמרה אנוסה אני לא מהימנא אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן גמליאל: (שם לו:) תנו רבנן לא ישא אדם מעוברת חבירו ומינקת חבירו ואם נשא יוציא ואל יחזיר עולמית דברי רבי מאיר וחכמים אומרים יוציא וכשיגיע זמנו לכנוס יכנוס והלכה כרבנן ואי קשיא לך הלכה כרבי מאיר בגזרותיו הכא קנסא הוא והלכה כרבי מאיר בגזרותיו אבל לא בקנסיו.

(כתובות ס:) תנו רבנן מניקה שמת בעלה בתוך עשרים וארבעה חודש הרי זו לא תנשא ולא תתארס עד שיהו לה עשרים וארבעה חודש דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר שמונה עשר חודש א"ר נתן בן יוסף הן הן דברי בית שמאי הן הן דברי בית הלל שבית שמאי אומרים עשרים וארבעה חודש ובית הלל אומרים שמונה עשר חודש ומסקנא כי אתא לקמיה דרב יוסף א"ל רב ושמואל דאמרי תרוייהו צריכה להמתין עשרים וארבעה חודש חוץ מיום שנולד בו וחוץ מיום שנתארסה בו. תנו רבנן הרי שהיתה רדופה לילך לבית

אביה או שהיה לה כעס עם בעלה או שהיה בעלה זקן או חולה או שהיתה חולה או שהלך בעלה למדינת הים או שהיה חבוש בבית האיסורין והמפלת לאחר מיתת בעלה ועקרה וזקנה וקטנה ואילונית ושאינה ראויה לילד כולן צריכות להמתין שלשה חדשים דברי רבי מאיר ר' יוסי מתיר ליארס ולינשא מיד אלמא גזר ר' מאיר הני אטו הני ואמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כרבי מאיר בגזרותיו והלכתא מת מותרת גמלתו אסורה. וכן איתתא דמית גברא או דאיפטרא לה בגיטא אסיר לה לאינסובי בגו תלתא ירחי דתניא (יבמות מב:) ר' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר כך שמעתי מפי חכמים בכרם ביבנה כולן צריכות להמתין שלשה חדשים. (שם מג.) והלכתא כי קושיא דרב אשי חוץ מיום שנתגרשה בו וחוץ מיום שנתארסה בו וש"מ שלשה חדשים שלמים בעינן. (שם לז.) איתמר קידש בתוך שלשה חדשים וברח פליגי בה רב אחא ורפרם חד אמר משמתינן ליה וחד אמר ערקוייה מסתייה ולא מפקינן לה מיניה הוה עובדא ואמר להו רפרם ערקוייה מסתייה וכן הלכה. ואסיר ליה לבר ישראל למינסב חדא מקרובות דיליה. והיכא דעבר ונסיב בין מחייבי כריתות בין מחייבי מיתות ב"ד הולד ממזר דסבירא לן כשמעון התימני דתנן (שם מט.) איזהו ממזר כל שאר בשר שהוא בלא יבא דברי ר' עקיבא שמעון התימני אומר כל שחייבין עליו כרת בידי שמים והלכה כדבריו ר' יהושע אומר כל שחייבין עליו מיתת בית דין וקא תני לה לשמעון התימני גבי מילי פסיקאתא דתנן (קדושין סו:) כל מקום שיש קידושין ואין עבירה הולד הולך אחר הזכר ואיזו זו כהנת ולויה וישראלית שנשאו לכהן וללוי ולישראל וכל מקום שיש קידושין ויש עבירה הולד הולך אחר הפגום ואיזו זו אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין וכל מי שאין לה עליו קידושין אבל יש לה קידושין על אחרים הולד ממזר ואיזה זה הבא על אחת מכל עריות האמורות בתורה כשמעון התימני דאמר הולד ממזר בין מחייבי כריתות בין מחייבי מיתות בית דין וכל מי שאין לה עליו ולא על אחרים קידושין הולד כמוה ואיזה זה ולד שפחה ונכרית. (יבמות מה:) וגוי ועבד שבאו על בת ישראל הולד כשר בין בפנויה בין באשת איש מיהו אי ולד זכר הוא בר ישראל. מעליא הוא וכשר בכהנת ולא יהא אלא גר דקיימא לן דגר כשר בכהנת ואי נקבה היא ללוי ולישראל שריא לכהן אסירא דקאמרינן (שם מה.) אפילו למאן דאמר גוי ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר פגום לכהונה הוי מקל וחומר דקאמרינן ומה אלמנה לכהן גדול שאין איסורה שוה בכל בנה פגום לכהונה זו שאיסורה שוה בכל אינו דין שבנה פגום וכי תימא מה לאלמנה לכהן שכן היא עצמה מתחללת הכא נמי כיון דכא עליה בוי ועבד פסלה מן הכהונה דאמר ר' יוחנן משום ר' ישמעאל

מנין לגוי ועבד שבאו על בת ישראל וכהנת ולויה שפסלוה מן הכהונה שנאמר ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה יצאו גוי ועבד שאין אלמנות וגירושין בה. ובת ישראל פנויה דמזניא מן ישראל או מן כהן או מן לוי דלאו קרובין דאסירין לה מן אורייתא בריא לכהן דאמרינן (שם סא:) לית הלכתא כרבי אלעזר דאמר פנוי הבא על הפנויה שלא לשום אישות עשאה זונה (ע"ל דף ס') ואי שומרת יבם היא ומזניא מישראל או מכהן או מלוי שריא ליה ואי עבד בה יבם מאמר ומאי ניהו קידושין אסירא ליה ואי מן ממזר וכותי ונתין נמי נבעלה פסולה מן הכהונה. כללו של דבר כל שפסול לה כיון שבא עליה פסלה מן הכהונה. (שם נט:) אמר רב שימי בר חייא נבעלה לבהמה באונס כשרה לכהונה.

(שם ס.) תנו רבנן כהן לא ישא אנוסת עצמו ומפותת עצמו ואם נשא נשוי כהן לא ישא אנוסת חבירו ומפותת חבירו ואם נשא ר' אליעזר בן יעקב אומר הולד חלל וחכמים אומרים הולד כשר והלכתא כרבנן. (קדושין סט.) ר' טרפון אומר יכולין ממזרין לטהר כיצד ממזר שנשא שפחה הולד עבד שיחררו נמצא הבן בן חורין וכשר לבא בקהל. איבעיא להו רבי טרפון לכתחלה קאמר או דיעבד קאמר ת"ש דאושפזיכני' דרבי שמלאי ממזרא הוה א"ל אי קדמת אדעתין טהרתינא לבנך אי אמרת לכתחלה קאמר שפיר אלא אי אמרת דיעבד קאמר מאי ניהו דאזל וגניב ומזדבן בעבד עברי ועבד עברי בשני רבי שמלאי מי הוה והתניא אין עבד עברי נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג ש"מ אפילו לכתחלה קאמר ש"מ. אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי טרפון דולד במעי שפחה אפקורי אפקריה רחמנא לזרעיה דכתיב אשר בשר חמורים בשרם. (שם סח:) והלכתא בנך מישראל קרוי בנך ואין בנך הבא מן הגויה ומן השפחה קרוי בנך אלא בנה. לקח שפחה ובא עליה ונתעברה הימנו ואחר כך שיחררה והטבילה לשם חירות ואח"כ ילדה אותו ולד גר הוי ואין צריך טבילה דסגי ליה בטבילת אמו ולענין נחלה לא ירית ליה דלאו בריה מקרי דבעינא זרע שנזרע בקדושה וליכא. וכן מי שנשא את הגויה שלא הטבילה לשום גירות ונתעברה ואח"כ הטבילה וילדה אותו ולד גר הוא ואין צריך טבילה (יבמות עח.) דאמר רבה נתגיירה מעוברת וילדה בנה אין צריך טבילה דסגי ליה בטבילת אמו ולענין נחלה לא ירית ליה דלאו בריה מקרי ואי נקבה היא בין מן הנכרית ובין מן השפחה כשרה לישראל ואסירא (דף סה) לכהן. (קדושין עז.) בת חלל זכר פסולה מן הכהונה לעולם. ישראל שנשא חללה בתו כשרה לכהונה חלל שנשא בת ישראל בתו פסולה לכהונה רבי יהודה אומר בת גר זכר כבת חלל זכר רבי אליעזר בן יעקב אומר גר שנשא בת ישראל בתו כשרה לכהונה ישראל שנשא גיורת בתו כשרה לכהונה [אבל גר שנשא גיורת בתו פסולה לכהונה] אחד גרים וא' עבדים משוחררין עד שתהא אמם מישראל

רבי יוסי אומר אף גר שנשא גיורת בתו כשרה לכהונה (עי' עה.) אמר רב המנונא משמיה דעולא אומר היה רבי מאיר חייס גר עד עשרה דורות מותר בממזרת מכאן ואילך אסור בממזרת (שם עח:) אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן הלכה כרבי יוסי ומיום שחרב ביהמ"ק נהגו כהנים סלסול בעצמן כרבי אליעזר בן יעקב. אמר רב נחמן אמר לי הונא הלכה בא לימלך מורין לו כרבי אליעזר בן יעקב כנס אין מוציאין ממנו כרבי יוסי. (שם מג.) וגר ועבד משוחרר וחלל מותרין בכהנת דאמר רב יהודה אמר רב לא הוזהרו כשרות להנשא לפסולין. (תוספתא פ"ה) ותניא כוותיה דרב אחד גר ואחד עבד משוחרר וחלל מותרין בכהנת לא הוזהרו כשרות להנשא לפסולין. חללה היכי דמיא כדתניא (שם עז.) איזו היא חללה כל שנולדה מן הפסולין וקיימא לן מאי פסולין הני דאסירן לכהן ואי עבר ונסיב להו זרעא דמוליד מינייהו הוי חלל. אין חללה אלא מאיסור כהונה בלבד ומאי ניהו כהן גדול דנסיב אלמנה ומיית ליה לא תימא הא אלמנה היא ולכהן מיהא שריא אלא מכי אזל כהן גדול עלה שויא חללה ואסירא לכהן הדיוט וכן כהן הדיוט שנשא גרושה וחלוצה שויא חללה ובנה ובנתא חללי הויין. והלכתא אין זונה אלא גיורת ומשוחררת ושנבעלה בעילת זנות דעריות דחייבי כריתות נינהו ואין ממזר אלא ממי שאיסורו איסור ערוה וענוש כרת. (יבמות ס:) ולית הלכתא כר' שמעון בן יוחאי דאמר גיורת פחותה מבת שלש שנים ויום אחד כשרה לכהונה. ההוא כהנא דהוה נסיב פחותה מבת שלש שנים ויום אחד א"ל רב נחמן מאי טעמא עבדת הכי דאמר רבי יעקב בר אידי א"ר יהושע בן לוי הלכה כר' שמעון בן יוחאי א"ל זיל אפקה ואי לא מפיקנא ליך ר' יהושע בן לוי מאונך. (יבמות מה:) מי שחציו עבד וחציו בן חורין הבא על אשת איש הוולד אין לו תקנה דקא אתי צד חירות דביה ומשתמש בצד אשת איש. ישראל שנשא גיורת בת גרים לכהן אין לה הפסק למעלה אבל יש לה הפסק למטה. למעלה דהויא לה גיורת שהיא פסולה לכהונה למטה יש לה הפסק דהויא לה בת גיורת שכשרה לכהונה דתנן רבי אליעזר בן יעקב אומר ישראל שנשא גיורת בתו כשרה לכהונה. ישראל שנשא שפחה משוחררת בת משוחררים לכהן אין לה הפסק למעלה אבל יש לה הפסק למטה למעלה דהויא לה משוחררת שהיא פסולה לכהן למטה יש לה הפסק דהויא לה בת משוחררת שהיא כשרה לכהונה דאמר מר ישראל שנשא שפחה משוחררת בתו כשרה לכהונה. גר שנשא בת ישראל לכהן יש לה הפסק בין מלמעלה בין מלמטה למעלה דהויא לה אם אשתו של גר בת ישראל לכהונה למטה דהויא לה בתו של גר שהיא כשרה לכהונה דתנן גר שנשא בת ישראל בתו כשרה לכהונה. עבד משוחרר שנשא בת ישראל לכהן יש לה הפסק בין מלמעלה בין מלמטה למעלה דהויא לה אם אשתו של עבד משוחרר בת

ישראל שהיא כשרה לכהונה למטה דהויא לה בת עבד משוחרר שהיא כשרה לכהונה דאמר מר עבד משוחרר שנשא בת ישראל בתו כשרה לכהונה. גר שנשא גיורת בת גרים לכהן אין לה הפסק לא למעלה ולא למטה למעלה דהויא לה גיורת שהיא פסולה לכהונה למטה דהויא לה בת גרים שהיא פסולה לכהונה דתנן אבל גר שנשא גיורת בתו פסולה לכהונה אבל לרבי יוסי יש לה הפסק למטה דתנן רבי יוסי אומר אף גר שנשא גיורת בתו כשרה לכהונה. עבד משוחרר שנשא בת משוחררין לכהן אין לה הפסק לא למעלה ולא למטה למעלה דהויא לה שפחה משוחררת שהיא פסולה לכהונה למטה דהויא לה בת משוחררת שהיא פסולה לכהינה אבל לרבי יוסי יש לה הפסק למטה דאמר מר עבד משוחרר שנשא שפחה משוחררת בתו כשרה לכהונה חלל שנשא בת ישראל לכהן יש לה הפסק למעלה ואין לה הפסק למטה למעלה דהויא לה בת ישראל שהיא כשרה לכהונה למטה אין לה הפסק דהויא לה בת חלל זכר דתנן בת חלל זכר פסולה מן הכהונה לעולם חללה אין לה הפסק למעלה אבל יש לה הפסק למטה למעלה דהויא לה גרושה או חללה או חלוצה או גיורת או שפחה משוחררת שהיא פסולה לכהונה למטה יש לה הפסק דהויא לה בת חללה דתנן ישראל שנשא חללה בתו כשרה לכהונה ישראל שהחזיר גרושתו משנשאת לכהן יש לה הפסק בין מלמעלה בין מלמטה למעלה דהויא לה אם גרושה שכשרה לכהונה למטה דהויא לה בת מחזיר גרושתו שהיא כשרה לכהונה (יבמות יא:) דאמר מר היא תועבה ואין בניה תועבין. ישראל שנשא גרושה או חלוצה לכהן יש לה הפסק בין מלמעלה ובין מלמטה למעלה דהויא לה אם גרושה ואם חלוצה שהיא כשרה לכהונה למטה דהויא לה בת גרושה או בת חלוצה שהיא כשרה לכהונה דאמר מר ישראל שנשא גרושה או חלוצה בתו כשרה לכהונה. וממזר אסיר לאינסובי בת ישראל שנאמר לא יבא ממזר בקהל ה'. והיכא דעבר ונסיב הנך בני ובנאתא דהוו ליה ממזרי נינהו דכתיב גם דור עשירי לא יבא לו. וכי היכי דממזר אסיר למינסב בת ישראל ממזרת נמי אסירה לאינסובי לבר ישראל (שם עו:) מאי טעמא ממזר כתיב אמר רחמנא מום זר הוא לא שנא זכרים ולא שנא נקבות. והיכא דעברה ואינסיבא הנך בני ממזרי נינהו ואע"ג דכתיב למשפחותם לבית אבותם ואבוהון דהני ישראל הוא אמר רחמנא לא יבא ממזר וגו' (קדושין סט.) מאי לו הלך אחר פסולו. ולא מיבעיא ממזר דנסיב בת ישראל דמאי דמוליד ממזרי נינהו דאיסורא קא מזדרע אלא אפילו כהן לוי וישראל דכשרין נינהו (יבמות עה:) אם פצוע דכא הוא ואם כרות שפכה הוא אסיר ליה למינסב בת ישראל דכתיב לא יבא פצוע דכה וכרות שפכה. ולא מיבעיא דמעיקרא פצוע דכא וכרות שפכה הוא אלא אפי' נסיב איתתא ואית לה בני בכשרותיה ולבסוף הוה

ליה פצוע דכא או כרות שפכה מפקינן לה מיניה מאי טעמא דכממזר שויה רחמנא והני מילי דהוה ליה פצוע דכא או כרות שפכה בידי אדם אבל בידי שמים כשר אמר רבא דיקא נמי דכתיב פצוע דכא למימרא דבידי אדם הוא ולא כתיב פצוע למימרא דפצוע ממעי אמו כשר שמע מינה:

פסק והיכא דכי איתיליד בחדא ביצה הוא דהוי ליה כשר דתניא (שם עה.) אמר רבי ישמעאל משום רבי יוחנן בן ברוקה כך שמעתי מפי חכמים בכרם ביבנה כל שאין לו אלא ביצה אחת אינו אלא סריס חמה וכשר סריס חמה ס"ד אימא אינו אלא כסריס חמה וכשר. והיכי דמי פצוע דכא כדתנן (יבמות ע.) איזהו פצוע דכא כל שנפצעו ביצים שלו ואפילו אחת מהן כרות שפכה כל שנכרת הגיד שלו ואם נשתייר מן העטרה אפילו כחוט כשר (שם עו.) פצוע דכא וכרות שפכה מותרין בגיורת ובמשוחררת ואינן אסורין אלא מלבוא בקהל שנא' לא יבא פצוע דכא וגו'.

(שם עה.) ת"ר איזהו פצוע דכא כל שנפצעו ביצים שלו ואפילו נקבו ואפילו נמוקו ואפילו חסרו אמר רבי ישמעאל משום ר' יוחנן בן ברוקה שמעתי מפי חכמים בכרם ביבנה כל שאין לו אלא ביצה אחת אינו אלא סריס חמה וכשר סריס חמה סלקא דעתך אלא אימא כסריס חמה וכשר (שם ע"ב) וממאי דהאי פצוע דכא שנפצעו ביצים שלו הוא מכדי לא יבא פצוע דכא סתמא כתיב ולא יבא פצוע בביצים לא כתיב אימא אפילו איפצע מוחיה אמרי היינו דאמר ליה ההוא מרבנן לרבא ממאי דהאי פצוע דכא דנפצעו ביצים שלו הוא דילמא דאיפצע מוחיה אמר ליה מסתברא הואיל ובכולו נחית לדארי וקא מזהר עילוי בנייהו דפסילי והאי פצוע דכא לא קא מדכר דפסיל ש"מ פצוע בדוכתא דמוליד הוא ודלמא הוא נינהו דאסיר וחס רחמנא עילויה זרעיה דלא ניפסיל אלא מנלן אמר קרא לא יבא פצוע דכא וכרות שפכה מה כרות שפכה במקום דמוליד אף פצוע דכא במקום דמוליד וכרות שפכה גופיה מנלן אימא אצבעתיה כרות שפכה כתיב במקום שפיכה ואימא חוטמו דבמקום שפיכה הוא מי כתיב בשפוך כרות שפכה כתיב מי שעל ידי כריתה שותת שלא על ידי כריתה מקלח לאפוקי האי דאידי ואידי שותת הוא. פצוע לא תימא דנפצעו ביצים שלו ותו לא אלא אפילו נפצע הגיד ואפילו נפצעו גידי ביצים דאמר רבא פצוע בכולן דכא בכולן כרות בכולן פצוע בין שנפצע הגיד ובין שנפצעו ביצים ובין שנפצעו גידי ביצים דכא בין שנידך הגיד ובין שנידכו ביצים ובין שנידכו גידי ביצים כרות שפכה בין שנכרת הגיד ובין שנכרתו ביצים ובין שנכרתו גידי ביצים. (שם עד) תנו רבנן נקב פסול מפני שהוא שותת נסתם כשר מפני שהוא מקלח וזה הוא פסול החוזר להכשירו זה הוא למעוטי מאי למעוטי קרום שעלה מחמת מכה בריאה

אינו קרום או מחמת מכה בוושט שאינו קרום. אמרת נסתם כשר ובמאי מסתתם שלחה רב אידי בר אבין קמיה דאביי היכי עבדינן אמר ליה מייתינן שעורתא ומסרטינן האי גיסא והאי גיסא דנקב בפרזלא לא דזריף ושייפינן ליה תרבא ומייתינן שושמנא גמלאה ומנכתינן ליה עד דנקיט ליה לנקב מתרי גיסאניה וכיון דנקטיה פסקינן ליה לראש שושמנא וסתים והני מילי קטן אבל גדול כיון דיהיב דעתיה אאישות איקלופי מקליף. (שם עה:) אמר ליה רבינא למרימר הכי אמר מר זוטרא משמיה דרב פפא הלכה בין כקולמוס בין כמרזב כשר. ההוא עובדא דהוה במתא מחסיא שפייה מר בר אשי בקולמוס ואכשריה. (שם עט:) פצוע דכא וכרות שפכה סריס אדם והזקן או חולצין או מיבמין כיצד מתו ולהם אחים ולהם נשים עמדו אחיהם ועשו מאמר בנשותיהם ונתנו גט או חלצו מה שעשו עשו ואם בעלו קנו מתו אחיהם ועמדו הן ועשו מאמר בנשותיהם ונתנו גט או חלצו מה שעשו עשו ואם בעלו אסור לקיימן משום שנאמר לא יבא פצוע דכא ואם עמד פצוע הגיד או שנפצעו גידי ביצים של אחד מהם [ונשא אשה ומת] ויש לו אח אסורה לבעל ומותרת ליבם ואם עמד אחיו ונשא אשה ומת ויש לו אח בין שנפצע הגיד בין שנפצע ביצים ובין שנפצעו גידי ביצים או שיש לו אח בין שנידך הגיד ובין שנידכו ביצים ובין שנידכו גידי ביצים או שיש לו אח בין שנכרת הגיד ובין שנכרתו ביצים ובין שנכרתו גידי ביצים אסורה ליבם ומותרת לבעל וחולצת ולא מתיבמת ואם קדם וייבם קנה ואסור לקיימה ומוציאה בגט דכתיב לא יבא פצוע דכא (ואמר רבא פצוע בכולן דכא בכולן כרות בכולן פצוע בין שנפצע הגיד בין שנפצעו ביצים בין שנפצעו גידי ביצים דכא בין שנידך הגיד בין שנידכו ביצים בין שנידכו גידי ביצים כרות בין שנכרת הגיד בין שנכרתו גידי ביצים. ת"ר איזהו פצוע דכא כל שנפצעו ביצים שלו ואפילו אחת מהן ואפי' נקבו ואפילו נמוקו ואפילו חסרו אמר רבי ישמעאל משום ר' יוחנן בן ברוקה שמעתי מפי חכמים בכרם ביבנה כל שאין לו אלא ביצה אחת אינו אלא סריס חמה ובשר סריס חמה סלקא דעתך אלא אימא אינו אלא בסריס חמה ובשר). ואם עמד נידך הגיד או שנדבו ביצים או שנכרת הגיד או שנכרתו ביצים או שנכרתו גידי ביצים ונשא אשה ומת אסורה לבעל ומותרת ליבם ואם עמד אחיו ונשא אשה ומת ויש לו אח פצוע דכא וברות שפכה אסורה ליבם ומותרת לבעל וחולצת ולא מתיבמת ואם קדם ויבם קנה ואסור לקיימה ומוציאה בגט ואפי' נקבו ביצים או שנמוקו ביצים או שחסרו ביצים או שנקבה ביצה או שנמוקה ביצה אחת לא יבא בקהל ה':

פסק ומאן דעבר ונסיב איתתא מחייבי לאוין ויליד בבור ההוא בכור נוטל פי שנים (יבמות כג.) דכתיב כי תהין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנואה וכי יש אהובה

לפני המקום ויש שנואה לפני המקום אלא מאי אהובה אהובה בנשואיה ומאי ניהו כשרה לכשר שנואה בנשואיה ומאי ניהו אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין ולא מיבעיא מחייבי לאוין דנוטל פי שנים אלא אפילו מחייבי כריתות דעריות נינהו נוטל פי שנים דתנן (שם כב:) מי שיש לו בן מכל מקום פוטר את אשת אביו מן היבום ואמרי' מכל מקום לאתויי מאי אמר רב יהודה לאתויי ממזר. (נדרים ל:) בראשונה היו אומרים שלש נשים יוצאות ונוטלות כתובה האומרת טמאה אני לך והשמים ביני לביניך ונטולה אני מן היהודים חזרו לומר שלא תהא נותנת עיניה באחר ותהא מקלקלת על בעלה אלא אמרה טמאה אני לך תביא ראיה לדבריה השמים ביני לביניך יעשו דרך בקשה נטולה אני מן היהודים יפר חלקו ותהא משמשתו ותהא נטולה מן היהודים. בראשונה היו אומרים האומרת טמאה אני לך יוצאה ונוטלת כתובתה (שם צא.) באשת כהן שנאנסה. השמים ביני לביניך מאי ניהו דהיכא דלא קא הוו לה בני והוא אמר מינה והיא אמרה מיניה איהי מהימנא מ"ט דאיהי קים ליה ביורה כחץ והכי קאמרה ליה השמים ביני לביניך דליכא יורה כחץ דמאן דפתקין ביה גירא איהו מרגיש טפי מן מאן דפתיק ליה הלכך יעשו דרך בקשה. נטולה אני מן היהודים דהיכא דמדרה הנאה מכולהו ישראל בעלה מפיר חלקו ומשמשתו דאית ליה רשותא עלה להפר נדריה ולא מתהניא מן ישראל כולהין ואי מיית גברא אסיר ליה לאינסובי ולאיתהנויי מכל ישראל. (שם) ההיא איתתא דכל יומא דתשמיש הוה מקדמא משיא ידה דגברא יומא חד אתיא ליה מיא למימשא אמר לה הא מילתא האידנא לא הואי אמרה ליה א"כ חד מהני גוים אהלויי דהוו הכא האידנא אי אנת לא הוה חד מינייהו (דף סו) הוה אמר רב נחמן לא מהימנא דילמא עיניה נתנה באחר ולית מששא במילה. ההיא איתתא דלא הוה בדיחא דעתה בהדי גברא יומא חד הוה בדיחא דעתה בהדיה אמר לה האידנא מאי שנא אמרה ליה מעולם לא צערתן בדרך ארץ כי האידנא אמר לה הא מילתא לא הוה האידנא אמרה לה אם כן חד מהני גוים נפוטאי (נ"א טפטרי) דהוו הכא אי אנת לא הוית דילמא חד מינייהו הוה אמר להו רב נחמן לא תשגחו בה עיניה נתנה באחר. ההוא גברא דהוה מהרזק בביתא היא ואיתתא עייל אתא מארי דביתא פרטיה נואף להוצא וערק אמר רבה איתתא שריא אם איתא דעבד איסורא אירכוסי הוה מירכס ויתיב. ההוא נואף דעייל לגבה דההיא איתתא ואתא גברא סליק נואף יתיב בי. באלי אבגא הוה מחתן תחלי התם וטעמינהו חיוי' אתא מארי דביתא בעא למיכל מהנך תחלי בלא דעתא דאיתתיה אמר ליה נואף לא תיכול דטעמינהו חיויא אמר רבה איתתא שריא אם איתא דעבד איסורא הוה ניחא ליה דניכול ולימות מאי טעמא דכתיב כי נאפו ודם

בידיהם פשיטא מהו דתימא איסורא עבד והאי דא"ל לא תיכול משום דלא נימות בעל דתיהוי עליה כמים גנובים ימתקו קמ"ל.
(סוטה ג.) ת"ר וקנא את אשתו רשות דברי רבי ישמעאל ר' עק בא אומר חובה. (שם ב:) אמר רב חנינא לא נימא איניש לאינשי ביתיה בזמן הזה לא תסתרי בהדי פלניא דילמא קיי"ל כרבי יוסי בר' יהודה דאמר קינוי על פי עצמו ודילמא מיקריא ומסתתרא ואתו עידי סתירה וליכא האידנא מי סוטה למיבדקה וקאסר לה עליה איסורא דלעלם. (שם כה.) איבעיא להו עוברת על דת צריכה התראה להפסידה כתובתה או לא מי אמרינן כיון דעוברת על דת היא לא בעיא התראה או דילמא בעיא התראה דאי הדרה בה תהדר בה אמר רב חנינא מסורא ת"ש ואלו שב"ד מקנין להן מי שנתחרש בעלה או נשתטה או שהיה חבוש בבית האיסורין ולא להשקותה אמרו אלא לפוסלה מכתובתה ש"מ בעיא התראה ש"מ. איבעיא להו עוברת על דת ורצה בעלה לקיימה מקיימה או אינו מקיימה מי אמרינן בעל הא לא קפיד או דילמא כיון דעוברת על דת היא בעל כרחיה מפקינן לה מיניה ת"ש ואלו שב"ד מקנין להם וכו' אי אמרת רצה בעלה לקיימה מקיימה עבדינן מידי דדילמא לא ניחא לבעל לאפוקה סתמא דמילתא כיון דעוברת על דת היא מינח ניחא ליה לבעל ומפקינן לה. איבעיא להו בטל שמחל על קינויו מחול או אינו מחול מי אמרי' בקפידא דבעל תלא רחמנא והא לא קא קפיד וכיון דאתחליה מיתחל או דילמא כיון דקא קפיד לעולם קפיד ושויה עליה איסורא ולא מצי מחיל ת"ש ואלו שב"ד מקנאין להם וכו' אי אמרת בעל שמחל על קינויו קינויו מחול עבדינן מידי דאתי בעל מחיל ליה סתמא דמלתא אדם מסכים דעתו על דעת ב"ד. ת"ש דא"ר יאשיה שלשה דברים סח לי זעירא מאנשי ירושלים בעל שמחל על קינויו קינויו מחול וזקן ממרא על פי ב"ד שרצו ב"ד למחול לו מוחלין לו ובן סורר ומורה שרצו אביו ואמו למחול לו מוחלין לו כשבאתי אצל חבירי שבדרום על שנים הודו לו על זקן ממרא לא הודו לו שלא ירבו מחלוקת בישראל ש"מ בעל שמחל על קינויו קינויו מחול ש"מ והני מילי מקמי סתירה אבל לאחר סתירה אינו מחול (שם כז.) והלכתא ישא אדם בת דומה ואל ישא דומה דתני רב תחליפא בר מערבא קמיה דר' אבהו אשה מזנה בניה כשרין מ"ט רוב בעילות אחר הבעל. (שם יז.) דרש ר"ע איש ואשה זכו שכינה ביניהם לא זכו אש אוכלתן אמר רבה יצרא דאשה עדיפא מדאיש האי מצרף האי לאו מצרף. (נדה מז:) בת עשרים שנה שלא הביאה שתי שערות יביאו ראייה שהיא בת עשרים שנה והיא אילונית לא חולצת ולא מתיבמת. בן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות יביאו ראייה שהוא בן עשרים שנה והוא הסריס לא חולץ ולא מיבם. ורמינהו אחד בן תשע שנים שלא הביא שתי שערות

ואחד בן עשרים שלא הביא שתי שערות אמר רבי שמואל בר רב יצחק אמר רב לא קשיא כאן שנולדו בו סימני סריס וכאן שלא נולדו בו סימני סריס אמר רבא דיקא נמי דקא תני והוא הסריס ש"מ וכי לא נולדו בו סימני סריס עד כמה תני ר' חייא עד רוב שנותיו. כי אתו לקמי דרבי חייא אי בארי אמר להו זילו אכחשוה אי כחיש אמר להו זילו אבריוה דהני סימנין זימנין דאתו מחמת כחישותא וזימנין דאתו מחמת בריותא. אמר רב הלכתא ככל הני פירקין מעת לעת ועולא אמר דתנן תנן ודלא תנן לא תנן בשלמא לעולא היינו דעד הכא קתני יום אחד והכא לא קתני יום אחד אלא לרב ליתני ועוד תניא רבי יוסי בן כיפר אומר משום רבי אליעזר שנת עשרים שיצאו ממנה שלשים יום הרי היא שנת עשרים לכל דבריה. הורה רבי בלוד שנת שמונה עשרה שיצאו ממנה שלשים יום הרי היא שנת שמונה עשרה לכל דבריה בשלמא רבי ורבי יוסי בן כיפר לא קא קשיא הא כבית שמאי הא כב"ה אלא לרב קשיא תנאי היא דתניא שנה האמורה בקדשים ושנה האמורה בבתי ערי חומה ושתי שנים שבשדה אחוזה ושש שבעבד עברי ושבבן ושבבת כולן מעת לעת (שם מח.) אמר רבי יצחק בר נחמני א"ר אלעזר הלכה כרבי יוסי בן כיפר שאמר משום רבי אליעזר א"ר זירא אי זכאי איסק ואיגמרה לשמעתא מפומה דמרא כי סליק אשכחיה לר"א א"ל אמר מר הלכה כר' יוסי בן כיפר אמר ליה מסתברא כוותיה אמרי מדכולה פירקין קתני יום אחד והכא לא קתני ש"מ מסתברא כוותיה:
סליקו להו הלכות מיאון

סימן לג

ברישא צריכין למיתב בההוא דינא חמשא ומסיים להההוא שליח ב"ד סנדלא ברגליה ומקרי ליה ליבמה מאן יבמי ומקרי ליה ליבם לא חפצתי לקחתה ואתיה יבמה ושריא לה לסנדלא ושלפא ליה מכרעיה ושדיא רוקא נפישא על ארעא קמי יבם וצריכין דייני למיחזי רוקא כי נפיק מפומה דיבמה ומקרין לה ליבמה ככה יעשה לאיש וגו' ונקרא שמו בישראל וכל דיתבי תמן ענו בתרה חלוץ הנעל חלוץ הנעל.
ומצוה למיתב ביה חמשה. וכד כתיב גט חליצה לכתוב במותב תלתא הוינא דאמר ליהגאון לספריה לא תכתוב אלא במותב תלתא הוינא וחתמין תלתא וצריך לסרגולי מגילתא ואי משרטיט בריותא ולא כלום עד דמסרגיל סרגולי דהלכתא כר' יצחק דאמר שתים כותבין בלא שרטוט שלש אין כותבין:

סימן לד

מה דהוה קדמנא ביום פלוני דהוא אנך בירח פלוני למנינא דרגילנא ביה אנחנא דייני דמקצתנא כתיבין לתחתא במותב תלתא כחדא הוינא בבית דין (יבמות לט:) איך דפלונית בת פלוני ארמלת פלוני בר פלוני סליקת לקדמנא לבי דינא והקרבת לקדמנא גברא חד דשמיה פליני בר פלוני יבמה וכן אמרת פלוניתא דא דאנא הוה נסיב לי פלוני בר פלוני מיתנא אחוה דפלניא דנן מן אבוהי ושכיב וחיי לרבנן ולכל ישראל שבק וברא וברת ומקיים שמיה בישראל לא שבק והדין פלניא אחוהי דההוא פלניא מיתנא חזי ליבומי יתי מן אורייתא כען אנתון רבנן דייני אמרו ליה אם צבי ליבומי יתי יבם ואם לא ליטלע לי קדמיכון רגלי' דימינא ואישתמודענוהי לפלניא דנן דאחוהי דההוא פלניא מיתנא מן אבוהי הוא ואמינא ליה אם צבית ליבומי יתה יבם ואם לא אטלע לה קדמנא רגלך דימינא ותשרי סינך מעל רגלך ואמר לית אנא צבי ליבומי יתה וכיון דאמר קדמנא כן הקרינוה לפלניתא דא מאן יבמי ואף להדין פלניא אקרינוהי לא חפצתי לקחתה ואטלע לה קדמנא רגליה דימינא ושרת סיניה מעל רגליה ורקת באנפוהי רוקא דאיתחזי לנא מן פומה על ארעא. ותו הקרינוה להדא פלניתא ככה יעשה לאיש וגו' ותו אקרינוה ונקרא שמו בישראל וגו' ואנחנא דייני וכל דהוו יתבין קדמנא בבי דינא ענינא כולנא בתרהא ואמרנא חלוץ הנעל חלוץ הנעל חלוץ הנעל תלתא זימנין ומדאיתעבד עובדא דנן קדמנא אשרינוהא לפלניתא דא למהך להתנסבה לכל גבר דתצבי ואינש לא ימחה בידה מן יומא דנן ולעלם ובעת מיננא פלניתא דא גיטא דחליצותא דנן וכתבנא וחתמנא ויהיבנא לה דליהוי בידה לזכו כדת משה וישראל וחתמין תלתא ומשתריא לאלתר. (שם קו:) מצות חליצה קוראה וקורא חולצת ורוקקת וקוראה. כתובת יבמין כתוב בהלכות קטן. (שם לט.) ובלבד שתהא כתובתה על נכסי בעלה הראשון ואי לית לה מראשון תקינו לה רבנן משני שלא תהא קלה בעיניו להוציאה. (שם כא:) כי אתא רב יהודה בר שילא ממערבא אייתי ואתא מתניתין בידיה כל שבנקבה ערוה בזכר משום שניה ואמרינן עלה אמר רבא כללא הוא חמותו אסורה אשת חמיו מותרת חורגתו אסורה אשת חורגו מותרת בת חורגו ערוה אשת בן חורגו מותרת הא דרב יהודה בר שילא לאיתויי מאי לאיתויי אשת אחי האם מן האם דאסירא דגזרו בה רבנן משום אחות האם מן האם ש"מ. (שם כב.) א"ל רבא לרב נחמן חזי מר האי מרבנן דאתא ממערבא ואמר איבעיא לן גזרו שניות בגרים או לא השתא יש לומר ערוה אי לאו דלא לימרו אינשי קאתי מקדושה חמורה לקדושה קלה לא גזרו בה רבנן מאי טעמא דהא אמור רבנן גר שנתגייר כקטן שנולד דמי שניות צריכה למימר דלא גזרו בהו רבנן אלמא ליכא שניות בגרים. אמר רב

נחמן הואיל ואתא לידן נימא בהו מילתא אחים מן האם לא יעידו ואם העידו עדותן כשרה אחין מן האב מעידין לכתחלה אמימר אמר אחד אחין מן האב ואחד אחים מן האם מעידין לכתחלה מאי טעמא גר שנתגייר כקטן שנולד דמי:

סימן לה

(תו"כ בהר) ועבדך ואמתך אשר יהיו לך מאת הגוים מה ת"ל מנין אתה אומר ישראל שבא על שפחתו וילדה ממנו בן שמותר אתה לשעבדו ת"ל [אשר יהיה לך] מאת הגוים אשר סביבותיכם ולא מן הכנענים שבארץ מהם תקנו בניהם ובנותיהם הן עצמן מנין ת"ל מהם תקנו עבד ואמה מקיש עבד לאמה מה אמה אין לה קידושין אף עבד אין לו קידושין. (גיטין לח.) עבד המעוכב גט שיחרור אסור בשפחה ואסור בבת חורין. (גיטין מא.) מי שחציו עבד וחציו בן חורין עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד כדברי בית הלל אמרו להם בית שמאי תקנתם את עצמו ואת רבו לא תקנתם לישא שפחה אינו יכול בת חורין אינו יכול יבטל והלא לא נברא העולם אלא לפריה ורביה שנאמר לא תהו בראה לשבת יצרה אלא מפני תיקון העולם כופין את רבו ועושה אותו בן חורין וכותב שטר על חצי דמיו וחזרו בית הלל להורות כבית שמאי. (שם מ.) ההוא עבדא דבי תרי קם חד מינייהו ושחרריה לפלגיה אמר אידך השתא שמעי בי רבנן ומפטרי ליה מינאי אזל אקניוה לבנו קטן דקטן מקנא קני אקנויי לא מקני שלחה רב יוסף בריה דרבא לקמיה דרב פפא שלח ליה כאשר עשה כן יעשה לו גמולו ישוב בראשו אנן קים לן בינוקא דמקרבא דעתיה [לגבי זוזי] מוקמינן ליה אפוטרופא ומקרקיש ליה אפוטרופא זוזי וכתיב ליה גיטא דחירותא במאמר קטן וכותב לו שטר על חצי דמיו. ההוא דסקרתא דעבדי דאיזדבן לגוים כלו מרואתא בתראי אתו לקמיה דרבינא אמר להו זילו הדרו על בני מרואתיכו קמאי ונכתבו לכו גיטא דחירותא אמרי ליה רבנן לרבינא והאמר אמימר המפקיר את עבדו ומת אותו עבד אין לו תקנה ואמר להו אנא כרב דימי סבירא לי אמרו ליה דרב דימי טעותא היא אמר להו מאי טעותא דלא אמרה בלשין שחרור הא אמרה בלשון שחרור הכי נמי והלכתא כרבינא. כי אתא רב שמואל בר יהודה א"ר יוחנן מי שאמר בשעת מיתתו פלונית שפחתי עשתה לי קורת רוח עשו לה קורת רוח כופין את היורשין ועושין לה קורת רוח מצוה לקיים דברי המת. פירוש מאי קורת רוח דעבדין לה אי איכא עיבידתא דאמרה לא מצינא למיעבדא לא אכפינן לה עילוה. (שם לח:) אמר רב יהודה כל המשחרר עבדו עובר בעשה שנאמר לעולם בהם תעבודו. מיתיבי מעשה ברבי אליעזר שנכנס לבית הכנסת ולא מצא שם עשרה שיחרר עבדו והשלימו לעשרה מצוה

שאני. ת"ר לעולם בהם תעבודו רשות דברי ר' ישמעאל ר' עקיבא אומר חובה ודילמא ר' אליעזר סבר לה כמאן דאמר רשות לא תניא בהדיא ר' אליעזר אומר חובה. (שם מ.) אמר רבי יהושע בן לוי עבד שהניח תפלין בפני רבו יצא לחירות. מיתיבי לוה ומפסידה וכי אייחד ליה בהדה לא מצי טעין דאיתרע חזקיה. (נדה מה.) איבעי' להו הני בתולים מיזל אזלי ואתו או דילמא איתצורי הוא דלא איתצרי אלא לאחר שלש שנים תא שמע דאמר רב חסדא פחות מכן כניתן אצבע בעין מה עין מדמעת וחוזרת ומדמעת אף הכי נמי מדמעת וחוזרת ומדמעת אלא לאו שמע מינה בתולים מיזל אזליה ואתו שמע מינה. והיכא דטרח בכל מילי וכתב כתובה ומסרוה לחופה ומן קמי דליעול לחופה שכיב אביו של חתן או אמה של כלה ואיכא קמיה תרתין מילי דמצוה חדא בעילת מצוה וחדא מקבר שכביה ליקיים ברישא בעילת מצוה והדר ליקבר שכביה דתניא הרי שהיתה פתו אפויה וטבחו טבוח וכולי בהלכות אבל. ובר ישראל דנסיב איתתא מיחייב בלבושה ובכסוייה ובכל מילי וחייב בקבורתה ואי משתביא אי ישראל הוא פריק לה ויתבה תותיה ואי כהן הוא ואע"ג דאסירא ליה שבויה דאשת כהן אסירא אפילו באונס פריק לה ומהדר לה לדוכתא ואי מוקצרא וצריכא אסיא מיחייב למיתן אגרא לאסיא דטרח בה דתנן (שם מו:) חייב במזונותיה ובפרקונה ובקבורתה ותנן (שם נא.) לא כתב לה דאם תשתבאי אפרוקינך ואותביניך לי לאנתו ובכהנת אהדרינתיך למדינתיך חייב מפני שהוא תנאי בית דין ותנן לקתה חייב לרפאותה. וכי היכי דהוא משעבד לה כי היכי דקאמרינן היא נמי משעבדא ליה דתנן (שם נט:) ואלו מלאכות שהאשה עושה לבעלה טוחנת ואופה ומכבסת ומבשלת ומניקה את בנה ומצעת המטה ועושה בצמר (שם נח:) אמר רב הונא אמר רב יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונית ואיני עושה מאי טעמא עיקר מזונות משום תקנתא דאשה הוא דתקון רבנן ולאו משום דמעשה ידיה לבעלה הוא דתקון רבנן והאי דאקנינהו רבנן למעשה ידיה לבעלה לאו משום דניזונית מינה אלא דאי ניחא לה ומיתזנא מיניה תתן לו מעשה ידיה הלכך אי אמרה איני ניזונית ואיני עושה הרשות בידה והתניא תקינו רבנן מזונות תחת מעשה ידיה איפוך תקנו מעשה ידיה תחת מזונות. והלכתא כרב הונא אמר רב לאפוקי מדרבי שמעון בן לקיש דאמר ר' שמעון בן לקיש מתוך שיכול לכופה על מעשה ידיה אלמא קא סבר ר' שמעון בן לקיש עיקר תקנתא מעשה ידיה לבעל ולית הלכתא כוותיה. (שם סה:) והיכא דאשכחא מציאה שויוה רבנן דבעל משום איבה דלא לימא בעל פליגא דעתה מיניה (שם מז:) והיכא דאיתית ליה ארעא אכיל בעל פירי כמה דאיתיה בחיי חלופי פרקונה ולבתר דמיתא ירית לארעא גופה. והיכא דכתבו לה כתובה מנכסי דבית נשא כי מתה ירית לה בעל לההיא כתובה

דבית נשא חלופי קבורה. והיכא דאיתית ליה בהמה או אמתא מבית נשא ואוליד ההוא ולד בין דשפחה בין דבהמה דבעל הוי דתניא (שם עט:) ולד בהמה מלוג לבעל ולד שפחת מלוג לאשה חנניה אומר עשו שפחת מלוג כולד בהמת מלוג מה ולד בהמת מלוג לבעל אף ולד שפחת מלוג לבעל. ואמר רב הונא בר חייא אמר שמואל הלכה כחנניה אמר רבה ומודה חנניה שאם נתגרשה ואייתינון לולדות נותנת דמים ונוטלתן מפני שבח בית אביה. אמר רבא אמר רב נחמן הכניסה לו עז לחלבה רחל לגיזתה תרנגולת לביצתה אוכל והולך עד שתכלה הקרן. (יבמות סו.) אתמר המכנסת שום לבעלה היא אומרת כליי אני נוטלת והוא אומר דמים אני נותן הדין עם מי רב יהודה אמר הדין עמה (שם ע"ב) רבי אמי אמר הדין עמו רב יהודה אמר הדין עמה מפני שבח בית אביה דידה הוו ר' אמי אמר הדין עמו כיון דאמר מר אם מתו מתו לו ואם הותירו הותירו לו ברשותיה קיימי וכי דידיה דמו. תניא כוותיה דרב יהודה המכנסת שום לבעלה ורצה בעלה למכור לא ימכור ולא עוד אלא אפילו הכניס לה משלו אם רצה הבעל למכור לא ימכור מכרו שניהם לפרנסה זה היה מעשה לפני רבן שמעון בן גמליאל ואמר בעל מוציא מיד הלקוחות. אמר רבא אמר רב נחמן הלכה כרב יהודה שאמר משום שבח בית אביה דידה הוו אמר ליה רבא לרב נחמן והתניא כוותיה דרבי אמי אמר ליה אף על גב דתניא כוותיה דרבי אמי מסתבר טעמא דרב יהודה משום שבח בית אביה. ההיא איתתא דעיילא ליה לגברא איצטלא דמילתא בכתובתה שכיב שקלוה יתמי פרשוה אמיתנא אמר רבא קניה מיתנא אמר ליה ננאי בריה דרב יוסף בריה דרבא לרב כהנא והאמר רבא אמר רב נחמן הלכה כרב יהודה מי לא מודה רב יהודה היכא דמחוסר גוביינא אי מיגניב או אבד לא מיחייבי יתמי לשלומי הלכך ברשותייהו קאי רבא לטעמיה דאמר רבא הקדש חמץ ושיחרור מפקיעין מידי שיעבוד. (יבמות סז.) א"ר יהודה הכניסה לו שני כלים באלף זוז ושבחו ועמדו על שני אלפים אחד נוטלתו בכתובתה ואחד נותנת דמים ונוטלתו משום שבח בית אביה. ואלו אתתא דהוו מסקין בה זוזי מקמי דתיהוו לגברא בלא שטרא והוי לה ארעא ולבסוף אינסיבא לגברא ועיילת ליה ההיא ארעא לבעל דבעל אכיל פירי בחייה וכד מיתא קני גופא ואתא בעל חוב דאוזפה זוזי להההיא אתתא וקא תבע זוזי מבעל מיחייב בעל למיפרעיה להההוא בעל חוב זוזי מממונא (ב"ב קלט.) דההיא אתתא דשלח ליה אבות בר גניבא לרבא ילמדנו רבינו לוותה ואכלה עמדה ונשאת מהו בעל לוקח הוי או יורש הוי ופשט רבא מדתני רבי חייא דתני רבי חייא נשאו גדולות לבעל ישאו קטנות מבעל אלמא קא סבר רבה בעל חוב מיפרע זוזי מהא ארעא ואע"ג דמשנינן אימא לך הא דרבי חייא לא תפשוט מינה דהויא לה פרנסת בעל ופרנסת בעל קלא אית לה אלא מן

קושיאתא ומן שינוי דמשנינן לקמן בעל חוב דאשה גבי זוזי מן ארעא דעיילת ליה לבעל בין כי איתא לאתתא בחיי ובין בתרדמית כי יתבה תותי גברא. והלכתא לותה ואכלה בין בשטר ובין בעל פה משלם בעל מנכסי אשתו בין מחיים דאשתו ובין לאחר מיתה דאשתו והני מילי דעיילת ליה מקרקעי אבל מטלטלי לא משלם מאי טעמא דמאן דמוזיף זוזי אדעתא דארעא מוזיף ולאו אדעתא דמטלטלי דמטלטלי מחוסרי גובייניא אינון. והיכא דקדיש אתתא ומיתה לא ירית לה בעל (כתובות נג.) דתני רב חייא בר אמי אשתו ארוסה לא אונן ולא מטמא לה וכן היא לא איננת ולא מיטמאה לו מתה אינו יורשה מת הוא גובה כתובתה מתה אינו יורשה מאי טעמא ירושת בעל מהיכא גמרינן לה מדכתיב ונתתם את נחלתו לשארו ואמר מר שארו זו אשתו וגבי ארוסה אכתי ליכא שאר בשרו. ולענין טומאה אי כהן הוא לא מטמא לה דכתיב בהו בכהנים כי אם לשארו הקרוב אליו ותניא שארו זו אשתו. וכי נימא מירת לא ירית לה כתובתא נמי נפיק מיניה וניתיב להו ליורשים דילה דבעינא לכשתנשאי לאחר תטלי מה שכתב ליכי ודאי מת הוא כשהיא ארוסה גובה כתובתה מנכסיו ודוקא מנה לאלמנה ומאתים לבתולה אבל תוספת לא דקיימא לן הלכה כרבי אלעזר ממנו רבו או שעשאו רבו אפוטרופוס או שהניח תפלין בפני רבו או שקרא שלשה פסוקין בפני רבו בבית הכנסת הרי זה לא יצא לחירות. אמר רבה בר רב שילא בשהניח לו והלכתא הניח לו רבו תפלין יצא לחירות והלכתא השיאו רבו אשה יצא לחירות. (יבמות מח:) הלוקח עבד מן הגוי ולא קבל עליו למול מגלגל עמו עד שנים עשר חודש ואם אין מקבל עליו למול מותר למוכרו לגוים ועבד ושפחה בדלא מיטבלין שרי לזבונינון לגוים.

(גיטין מד.) בעי (דף פז) מיניה מרבי אמי עבד שהפיל עצמו לגייסות ואין רבו יכול להוציאו לא בדיני ישראל ולא בדיני אומות העולם מהו שיטול את דמיו. ת"ש דשלח ר' אמי מני אמי בר נתן תורה יוצא לכל ישראל עבד שהפיל עצמו לגייסות ואין רבו יכול להוציאו לא בדיני ישראל ולא בדיני אומות העולם מותר ליטול את דמיו וכותב ומעלה בערכיים מפני שהוא כמציל מידם. א"ר יהושע בן לוי המוכר עבדו לגוי קונסין אותו עד מאה בדמיו ועבד יוצא לחירות דוקא או לאו דוקא ת"ש דאמר ר"ש בן לקיש המוכר בהמה גסה לגוים קונסין אותו עד עשרה בדמיה שאני עבד דכל יומא ויומא קא מפיק עליה ממצות. איכא דאמרי אמר רבי יהושע בן לוי המוכר עבדו לגוי קונסין אותו עד עשרה בדמיו דוקא או לאו דוקא ת"ש דאמר ריש לקיש המוכר בהמה גסה לגוי קונסין אותו עד מאה בדמיה שאני עבד דלא הדר ליה דכיון דזבניה לגוי נפק ליה לחירות ואף ע"ג דקנסין ליה עד עשרה בדמיו לא איפשר לאהדורי ליה בהמה מ"ט משום דהדרה ליה

ליקנסיה טפי חד. פירוש עשרה בדעבד וחד דמי עבד אלא עבד מילתא דלא שכיחא היא ומילתא דלא שכיחא לא גזרו רבנן. (שם לח.) אמר רבה בהני תלת מילי נחתין בעלי בתים מנכסייהו דמשחררי עבדי ודסיירי נכסייהו בשבתא וקבעין סעודתייהו בשבתא בעידן בי מדרשא. א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן שתי משפחות גדולות היו בירושלים אחת קבעה סעודתה בערב שבת ואחת קבעה סעודתה בשבת בשעת בית המדרש ושתיהן נעקרו. אמר רבה אמר רב המקדיש עבדו יצא לחירות מאי טעמא גופא לא קדיש לדמי לא קאמר דלהוי עם קדוש קאמר ורב יוסף אמר רב המפקיר עבדו יצא לחירות מאן דאמר מקדיש כל שכן מפקיר ומאן דאמר מפקיר אבל מקדיש לדמי קאמר ולא יצא לחירות. צריך גט שיחרור או אין צריך גט שיחרור ת"ש דאמר רב חייא בר אבין אמר רב אחד זה ואחד זה יצא לחירות וצריך גט שיחרור. (שם מ.) אמר אמימר המפקיר עבדו ומת אותו עבד אין לו תקנה מאי טעמא גופא לא קני ליה איסורא הוא דאיכא גביה ואיסורא לבניה לא מורית. (גיטין כג:)האומר לשפחתו הרי את שפחה וולדך בן חורין אם היתה עוברה זכתה לו. (קדושין סט.) האומר לשפחתו הרי את בת חורין וולדך עבר ולדה כמוה דברי ר' יוסי הגלילי וחכמים אומרים דבריו קיימין משום שנאמר האשה וילדיה תהיה קרא מאי תלמודיה לרבנן אמר רבא קרא לרבי יוסי הגלילי הוא דקתני ולדה כמוה שנאמר האשה וילדיה תהיה לאדניה בזמן שהאשה לאדניה ולדה לאדניה אין האשה לאדניה אין ולדה לאדניה והלכה כחכמים. (גיטין מב.) הכותב כל נכסיו לעבדו יצא לחירות שייר כל שהו לא יצא לחירות.הכותב שטר גירושין לשפחתו רבי חנינא בן גמליאל אומר אינה בת חורין עד שיכתוב גט חירות וחכמים אומרים הרי זו בת חורין והלכה כחכמים אמר לה הרי את בת חורין ולא כתב לה גט הרי היא בת חורין וחכמים אומרים אינה בת חורין עד שיכתוב לה גט חירות. (גיטין מ:) מי שמת ואמר פלוני עבדי עשיתיו בן חורין הרי זה בן חורין וצריך גט שיחרור ממנו ומיורשיו. כתבתי לו שטר של שחרור הרי זה בן חורין ויחוש לעצמו עד שיטול השטר בידו:

סליקו להו הלכות עבדים

סימן לו

בר ישראל דבעי למינסב אינתתא מיבעי' ליהלקדושה ברישא וברוכי ברכת אירוסין ומימסר לה כתובה (כתובות ז.) דאמר רב נחמן אמר לי הונא תנא מנין לברכת חתנים בעשרה שנאמר ויקח בעז עשרה אנשים מזקני העיר (שם ע"ב) ר' אבהו אמר מהכא במקהלות ברכו אלהים ה' ממקור ישראל בשעה שאתה מברך על מקור משום פריה

ורביה עשו קהלא ומן קמי הלולא ומן בתר הלולא מברך שהשמחה במעונו. תנו רבנן מברכין ברכת חתנים בבית חתנים רבי יהודה אומר אף בבית האירוסין אמר אביי ביהודה שנו מפני שמתייחד עמה. תניא אידך מברכין ברכת חתנים בבית חתנים וברכת אירוסין בבית האירוסין מאי ברכת אירוסין רבין בר רב אדא ורבה בר רב אדא תרוייהו משמיה דרב יהודה אמרי ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על העריות ואסר לנו את הארוסות והתיר לנו את הנשואות על ידי חופה וקידושין ב"א ה' מקדש את עמו ישראל על ידי חופה וקידושין. תנו רבנן מברכין ברכת חתנים בבית חתנים כל שבעה אמר רב יהודה אמר רב והוא שבאו פנים חדשות. ברכת חתנים מאי מברך בורא פרי הגפן. (שם ח.) שהכל ברא לכבודו. יוצר האדם. אשר יצר את האדם בצלמו בצלם דמות. שוש תשיש. שמח תשמח. אשר ברא ששון ושמחה ברוך משמח חתן וכלה. רב אשי איקלע לבי רב כהנא יומא קמא בריך כולהו למחר אמר להו אי איכא פנים חדשות מברכינן כולהו ואי לא לא. וכל שבעה אי איכא פנים חדשות מברך כולהו ואי לא מברך שהשמחה במעונו ואשר ברא. משבעה ועד תלתין בין אמר ליה מחמת הלולא ובין לא אמר ליה מחמת הלולא מברך שהשמחה במעונו מכאן ואילך אי אמר ליה מחמת הלולא מברך שהשמחה במעונו ואי לא לא. ועד דמקדיש ומסר לחופה לא ליבריך שבע ברכות. וברכת חתנים בעשרה וחתנים מן המנין דאמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן מברכין ברכת חתנים בעשרה כל שבעה וחתנים מן המנין:

פסק וכדמפיק ליה לסודרא מחייב לברוכי אי איכא כסא ואסא מברך עילויה בורא פרי הגפן ועצי בשמים והדר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר צג אגוז בגן עדן שושנת העמקים בל ימשול זר במעין חתום על כן איילת אהבים שמרה בטהרה חוק לא הפרה ברוך הבוחר בזרעו של אברהם. והיכא דאיכא עדים דאתייחד ארוס בבית חמיו וכד נסיב לא מצא בתולים לאו דינא למיטען טענת בתולים אבל ודאי לא אייחד עמה ועבד סעודתא רבתי דינא הוא דשקיל אוזינקיה מאי טעמא (שם י.) חזקה אין אדם טורח בסעודה הוו זבינייהו זביני. ואתתא דזבינת נכסי מלוג בחיי בעלהואמרה דלאחר מיתת בעל זבין כי מיית בעל הוו זביני' זביני. ואתתא דזבינת נכסי מלוג בחיי בעלה ומתה לא הוו זבינה זביני דאמר ר' יוסי ברבי חנינא באושא התקינו האשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות. והיכא דזבין גברא בנכסי אשתו ומת האשה מוציאה מיד הלקוחות (יבמות סו:) מכרו שניהם לפרנסה זה היה מעשה לפני רבן שמעון בן גמליאל ואמר אם מתה אשה בעל מוציא מיד הלקוחות וכל שכן שאם מת הבעל שהאשה מוציאה מיד הלקוחות והני מילי היכא דקנו מבעל ברישא דיכולה אשה

שתאמר נחת רוח עשיתי לבעלי אבל קנו מאשה ברישא והדר קנו מבעל זבינייהו זביני וכל אימת דיתבא תותי בעל וירשת נכסי מלוג לית לה רשותא למיתן מתנה מנהון לשום אינש לא ממקרקעי ולא ממטלטלי אלא מרשותא דבעל.ואית רבנן דאמרין המוכר שדה לאשתו במעות שאין טמונין וכן הנותן לה מתנה קנתה ואין הבעל אוכל פירות. ומאן דיהיב מתנה לאתתיה מקרקעי או מטלטלי קניא ואי מזבין לה לא קניא דאמר רבא (ב"ב נא:) הלכתא המוכר שדה לאשתו במעות טמונין לא קנתה אימר אנא לגלויי זוזי הוא דבעי ולא קניא במעות שאין טמונין קנתה והבעל אוכל פירות ובמתנה קנתה ואין הבעל אוכל פירות. ואתתא דיתבא תותי בעל ויהב לה אבוה או אחוה או איניש מעלמא מתנה (נדרים פח.) ואמר לה על מנת שאין לבעליך רשות בהן לית ליה לבעל בההיא מתנה שום מידי וכל דניחא לה עבדא בה ולית ליה לבעל לעכובי עלה בכל מה דעבדא בה. מי שיצא למדינת הים והניח את אשתו והיו לו קרקעות ומטלטלין ועבדים ומת בלא זרע ועמדה אשתו ומכרה מן העבדים ושחררה או מכרה מאותן קרקעות או נתנה מתנה מן הקרקעות ומן המטלטלין ומן העבדים לא עשתה ולא כלום דהכין אמור רבנן אין האשה יורשת את בעלה דכיון דאיהי לא יורשת היא אתו יורשין ומהדרי כל מאי דעבדי ואי ליכא יורשין בעינן לעיוני דהא אמור רבנן נחלה משמשת והולכת עד ראובן ואי אכלת מנכסי בעלה שפיר אכלת ולית עלה לאהדורי ליורשים מזוני דאכלת וכן הלכה. מי שקידש את האשה וקודם שיכניסנה עמד והבריח את נכסיו לבניו מקרקעי ומטלטלי מתנתו מתנה וגברא דיהב לאיתתיה אמתא במתנה ולא כתיבא בכתיבתה ולא שיימה עליה בהדי כתיבתה מאי דילדא ההיא אמתא דאיתתיה הוי דאמר רבא הלכתא המוכר שדה לאשתו במעות טמונין לא קנתה במעות שאין טמונין קנתה והבעל אוכל פירות במתנה קנתה ואין הבעל אוכל פירות. ואי גמרא עבידתא ועבדא עבידתא אי קא אכלה מזיני מדבעל עבידתה לבעל ואי לא למרתה. ומאן דשכיב ושבק איתתא ובנתא זעירתא ושבק אמתא ומאני דביתא ולא שבק מקרקעי והוה מיתזנה איתתיה מנכסי בעלה וכן בתר כן הויא לגברא ושבקתינון לבנתיה כתובתה לא גבי אלא ממקרקעי דכיון דלא שבק ראובן מקרקעי אלא מטלטלי כתובה לית לה ומן הלין נכסי דשבק לא גביא כתובתה ומזוני דאכלת מנכסי בעלה שפיר אכלת ולית עלה לל' הדורא להון מאי דאכלת. (תוספתא יבמות פ"ח) האשה רשאה להנשא אפילו לסריס האיש אינו רשאי לשחות כוס העקרין שלא יולידוהאשה רשאה לשתות כוס עקרין שלא תלד רביעקיבא אומר המסרס את הזכרים חייב ואת הנקבות פטור. ואסיר ליה לבר ישראל למבטל מפריה ורביה ואע"ג דאית ליה בנים אסיר ליה למיקם בלא איתתא ואף על גב דאית ליה בנים שרי ליה לזבוני

ספר תורה ומנסב אשה בת בנים וקיומי פריה ורביה דאמר רבי יוחנן משום רבן שמעון בן גמליאל (מגילה כז.) אין מוכרין ספר תורה אלא ללמוד תורה ולישא אשה. (יבמות סב:) ותניא ר' יהושע אומר נשא אדם אשה בילדותו ישא אשה בזקנותו שנאמר בבקר זרע את זרעך וגו' ר' עקיבא אומר למד אדם תורה בילדותו ילמד תורה בזקנותו היה לו תלמידים בילדותו יהיה לו תלמידים בזקנותו שנאמר בבקר זרע את זרעך. אמר רב מתנה הלכה כר' יהושע אלמא אע"ג דאית ליה בנים שרי ליה לזבוני ספר תורה ומנסב איתתא בת בנים. (שם סג:) ומאן דלא עסיק בפריה ורביה כאלו שופך דמים שנאמר שופך דם האדם וסמיך ליה ואתם פרו ורבו.והיכא דנסיב איתתא ושהא בהדה עשר שנין ולא ילידא לא שרי ליה למיבטל מפריה ורביה אלא מתבעי ליה לגרושה ומינסב אתתא אחריתי בת בנים ואולודי בני דתנן (שם סד.) נשא אשה ושהא עמה עשר שנים ולא ילדה אינו רשאי ליבטל אלא יוציא ויתן כתובה ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר מקץ עשר שנים לשבת אברם בארץ כנען ללמדך שאין ישיבת חוצה לארץ עולה מן המנין. והיכא דלא קא מגרש לה מעשינן ליה לבעל בעל כרחיה דכמה דאיתיה גביה סבר דילמא השתא מיעברא ולא נסיב איתתא אחריתי דאמר רב יהודה אמר רב אסי (כתובות עז.) אין מעשין אלא לפסולות כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי כגון אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט אבל נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה [אין מעשינן ורב תחליפא ב"א אמר שמואל אפי' נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה] מעשינן ליה לאפוקה וכי נפקא מגבינן לה כתובתה מאי טעמא דכיון דאיהו מיפקד אפריה ורביה והיא לא מיפקדה אמרינן הוא ניהו דלא זכה ליבנות ממנה גרשה ראשון שריא לאינסובי למי שאין לו בנים ומשהא בהדיה עשר שנין ואי לא ילדה תצא ותטול כתובתה לשלישי לא תנשא אלא למי שיש לו בנים דתנו רבנן (יבמות סה.) נשאת לראשון ולא היו לה בנים לשני ולא היו בנים לשלישי לא תנשא אלא למי שיש לו בנים ואם נשאת למי שאין לו בנים תצא שלא בכתובההוא שלא הכיר בה אבל הכיר בה יש לה כתובה ואם אומר לה ראשון ושני החזירי לנו כתובה ששילמנו לך שנישיאיך נישואי טעות היו אין מחזרת להם כלום שיכולה לומר להם עד עכשיו לא לקיתי ואם נשאת לשלישי ולא היו לה בנים ונשאת לרביעי והיו לה בנים וחזרה על השלישי ואמרה לו שלם לי כתובתי שהרי היו לי בנים אין משלם לה כלום יכול הוא שיאמר לה עד עכשיו לא נתרפית. (שם סד.) והיכא דאי עברא ואפילה בגו עשר שני מונה לה עשר שנים משעה שהפילה. והיכא דאיעברא ואפילה תלתא זמני הוחזקה בנפלים ונפקא לאלתר ולא צריך למשהה בהדה עשר שני דתנו רבנן (שם סה:) הפילה וחזרה והפילה וחזרה והפילה הוחזקה בנפלים

וכי הוחזקה בנפלים לדידיה דאמרינן שמא לא זכה ליבנות ממנה אבל כתובה אית לה (שם לד:) אמר רב נחמן אמר שמואל כל ששהת אחר בעלה עשר שנים ולא נשאת שוב אינה מתעברת. כי (דף סח) בן עזריה דאמר (כתובות נה.) מן הנישואין גובה את הכל מן האירוסין בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה שלא כתב לה אלא על מנת שהוא כונסה וכי קאמרינן דאית לה לאלמנה מנה ולבתולה מאתים הני מילי הוא דכתב לה כתובה (כתובות פט:) דאמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי אלמנה מן האירוסין מנלן דאית לה כתובה אי נימא מדתנן נתארמלה או נתגרשה בין מן האירוסין בין מן הנשואין גובה את הכל דילמא דכתב לה אי בדכתב לה מאי למימרא לאפוקי מדרבי אלעזר בן עזריה דאמר לא כתב לה אלא על מנת שהוא כונסה. ואלא מדתני רבי חייא אשתו ארוסה לא אונן ולא מיטמא לה וכן היא לא אוננת ולא מיטמאה לו מתה אינו יורשה מת הוא גובה כתובתהמתה אינו יורשה אצטריכא ליה תו ולא מידי אלמנה מנה ובתולה מאתים נמי והוא דכתב לה כתובה:

פסק והיכא דקדיש וכתב לה כתובה ויהב לה תוספת זוזי ומאני ומקמי דנכנסה לחופה הדר ביה מהדרא ליה כל מאי דיהיב לה דהלכתא כר' אלעזר בן עזריה דאמר לא כתב לה אלא על מנת שהוא כינסה והוא לא כנסה. והיכא דכתב שבתא בכתובתה אי נמי בשאר כל כתובתה ולא קנו מיניה דבעל לא שקלא מידי ואי קנוה מיניה דבעל כיון דקביל עליה אחריותהון שקלא דתניא (ב"מ קד:) מקום שנהגו לכתוב כתובה מלוה גובה מלוה לכפול גובה מחצה דהיכא דמעיילא ליה איהי מן דילה מאה זוזי וכתבה דעיילת ליה מאתן וכן נמי איהו מעייל לה מאה זוזי וכתב דעייל מאתן זוזי היינו שבחא והיינו לכפול וקאמרינן נהרבילאי מגבי תילתא מרימר מגבי שבחא א"ל רבינא למרימר והתניא לכפול גובה מחצה ומשנינן הא דקנו מיניה והא דלא קנו מיניה קנו מיניה שקלא כוליה לא קנו מיניה לא שקלא אלא מאי דעיילת ליה או מה דעייל לה איהו. רבינא משבח וכתיב לבנתיה אמרי ליה רבנן ניקני מיניה דמר אמר להו אי מקנא לא מכפל ואי מכפל לא מיקנא אלמא כל דקנו מיניה משתעבד ואי מגרש לה כל מידי דשקל מינה בין זוזי ובין מאני פרע ואפילו מן גלימא דעל כתפיה מידי דלא שקליה אי איתי ליה מקרקעי יהיב ואי לא לא. (כתובות צו.) אלמנה שתפשה מטלטלין במזונותיה מה שתפשה תפשה ולא מצו יתמי לאפוקי מינה והני מילי הוא שתפש מחיים דבעל אבל לאחר מיתה לאו כל כמינה. וכי קאמרינן דאיתפשה מטלטלי מחיים מאי דתפשה תפשה ולא מפקינן מינה דוקא למזוני אבל לכתובה אפילו תפשה מחיים ולא כלום מאי טעמא משום דלא נתנה כתובה לגבות מחיי' דילמא דאתפשא גברא מחיים דאמר מר אתפשא גברא מטלטלי מקצת כתובתה

ומית ואית ליה מקרקעי כמה דלא תבעה מליתא דפייש לה מכתובתה אית לה מזוני ולא אמרינן דסלוקי סלקא במאי דאתפשה אלא אמרינן כיון דפיישא מקצת כתובה כמאן דאית לה כולה כתובה דמי דאמרינן (כתובות צח.) ההיא אתתא דתפשה כסא דכספא בכתובתה אתאי קא תבעה מזוני אתו לקמיה דרבא אמר להו רבא ליתמי הבו לה מזוני דלית דחש לה לדר' שמעון דאמר לא אמרינן מקצת כסף ככל כסף אלא כרבנן דאמרי כיון דפש מקצת כתובה ככל כתובה דמי ואית לה מזוניומפרשין רבנן מאי דתפשה כסא דאתפשה גברא. (שם נד.) אמר רב יהודה אמר שמואל התובעת כתובתה בבית דין אין לה מזונות (שם ע"ב) תנאי כתובה הכתובין בכתובה ככתובה דמי. (שם מז.) האומר איני זן ואיני מפרנס כופין אותו ונותן גט. האומר אל יזונו בני ובנותי (שם מט:) אם אמר בחיי כופין אותו וזן אותן עד דהוו בני שש שנים ואי אית ליה ארעא (שם סח:) ואמר לאחר מיתה אל יזונו בנותי לאי כל כמיניה דהוה ליה תנאי כתובה בנן נוקבן דיהוו ליכי מינאי אינון יתבן בביתי ויתזנן מנכסי עד דתלקחן לגוברין. והאומר אל יתפרנסו בנותי מנכסיי עשיר נכסים שומעין לו שהפרנסה אינה מתנאי כתובה. (גיטין מח: וכתובות נ.) אחת כתובת גרושה ואחת כתובת אלמנה אינה גובה אלא מן הזיבורית וכתיבת אשה ומזונות אשה אלמנה והבנות ועישור נכסי הבנות ממקרקעי ולא ממטלטלי דאמר רבא (כתובות סט:) הלכתא ממקרקעי אבל לא ממטלטלי בין לכתובה בין למזוני בין לפרנסה. (כתובות ק:) אמרי נהרדעי לכרגא למזוני דאשת איש לקבורה מזבנינן בלא אכרזתא בין ממקרקעי ובין ממטלטלי. (שם פו.) אמר אמימר הלכתא האי מאן דאיכא עליה כתובת אשה ובעל חוב דכתיבין ביומא חד ושבק ארעא וזוזי לבעל חיב מסלקינן ליה בזוזי לאשה מסלקינן לה בארעא מאי טעמא דהאי אדעתא דהכי נחת והאי אדעתא דהכי נחת ואי ליכא שיעור למיגבא אלא חד מינייהו לבעל חוב יהבינן ליה לאשה לא יהבינן לה יתר ממה שהאיש רוצה לישא אשה רוצה להנשא.ואי שבק מקרקעי ולא שבק זוזי גבי בעל חוב מיתמי בין מלוה בשטר בין מלוה על פה ואי לא שבק אלא מטלטלי לא גבי מאי טעמא דמאן דמוזיף אדעתא דארעא מוזיף אדעתא דמטלטלי לא מוזיף וכתובת אשה תקנתא דרבנן היא ממקרקעי תקינו לה רבנן ממטלטלי לא תקינו לה רבנן ובעל חוב כדאיתיה לדידיה גבי מיניה ואפילו מן גלימא דעל כתפיה מיתמי מקרקעי גבי ממטלטלי לא גבי כתובת אשה אפילי אשה דידיה נמי כי מיגרשא מיניה לאגביא אלא ממקרקעי דקא אמרינן (קדושין סה:) שנים שבאו ממדינת הים ואשה עמהם וחבילה זה אומר זה עבדי זו אשתי וזו חבילתי והאשה אומרת אלו שני עבדי וחבילה שלי וקאמרינן כתובתה מחבילה ומקשינן עלה חבילה מטלטלי היא ומפרקינן הא מניר' היא דאמר מטלטלי משעבדי

לכתובה. ואי סלקא דעתך כתובת אשה כבעל חוב משוינן לה דכל מיני מגבינן ואפילו מן גלימא אמאי מקשינן חבילה מטלטלי היא הא קיימי נינהו אלא לאו ש"מ כי מגבינן כתובה אפילו מחיי' ממקרקעי מגבינן ממטלטלי לא מגבינן ואי איכא תכשיטין דכתב לה איהו בכתיבתה כגון קטלאות ונזמים וטבעות וכל דכוותייהו ואיתנהו בעינייהו לא מיבעיא דכד איתנהו גבה דהא תפישא להו דהא שקלה להו ונפקא בהו אלא אפילו איתנהו גביה כיון דאיתנהו בעינייהו מגבינן להו מיניה. (כתובות פד.) מי שמת והניח אשה ובעל חוב ויורשין והיה לו מלוה או פקדון ביד אחרים ר' טרפון אומר ינתנו לכושל שבהן ומאי ניהו בעל חובואמאי קרי ליה כושל דלא גבי אלא בראייה ר' עקיבא אומר אין מרחמין בדין אלא ינתנו ליורשין שכולן צריכין שבועה ואין היורשין צריכין שבועה והלכה כר' עקיבא. (ב"ב מט:) לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה מקחו בטל מן האשה וחזר ולקח מן האיש מקחו קיים אמר רבה בר רב הונא באותן שלש שדות אחת שכתב לה בכתובתה ואחת שייחד לה בכתובתה ואחת שהכניס לה שום משלו (שם נ.) אבל בנכסי מלוג אע"ג דלקח מן האשה וחזר ולקח מן האיש מקחו בטל ודאי זבינת ליה איהי לגברא ואזל הוא וזבין אי נמי זבינן תרוייהו בבת אחת אתא רבין אמר רבי יוחנן לא שנו אלא שאין דעתה לינשא אבל דעתה לינשא מתעברת. (שם סה:)והיכא דהוה איתליה בני מאיתתא אחריתי והיא לית לה בני ואמר שהיי לי עשר שני ובעיא אנא למיפק ואנסובי לגברא דליהוו לי בני תצא שלא בכתובה מאי טעמא דהיא לא מיפקדא אפריה ורביה ואי ודאי באה מחמת טענה והוא דאמרה לאו משום פריה ורביה אלא דבעיא אנא חוטרא לידה ומרא לקבורה טענתה טענה ומיחייב לאגבוייה כתובתה והוא דשהיא עשר שני ואי נמי הפילה וחזרה והפילה וחזרה והפילה. (שם סה.) איתמר היא אמרה מיניה והוא אמר מינה אמר רבי אמי דברים שבינו לבינה היא נאמנת מאי טעמא היא קים לה ביורה כחץ והוא לא קים ליה ביורה כחץ דמאן דמחי ליה גירא הוא מרגיש ביהואלא דקתני התם (דף סט) השמים ביני לבינך יעשו דרך בקשה אלמא לא מהימנא התם לאו משום דלא מהימנא אלא משום דאמרי רבנן כו מתבעי למיעבד הכי דלא מפקדא והני מילי היכא דאינה באה מחמת טענה אבל באה מחמת טענה תצא ותטול כתובה ואע"ג דלא שנינן בדוכתיה לפום מאי דאקשינן שנינן ולעולם מסקנא הכי. אידך נמי (שם ע"ב) היכא דהוא אמר אפיל והיא אמרה לא אפילי א"ר אמי הוה עובדא ואמור בי מדרשא כי האי גוונא הימונא מהימנא מאי טעמא אע"ג דאיכא למימר עיניה נתנה באחר אם איתא דעבר ואפילה לא הוה מחזקא נפשה בעקרתא דחיישין לה אחריני ולא נסבין לה. האיש מצווה על פריה ורביה אבל לא האשה רבי יוחנן בן ברוקה אומר על שניהם הוא אומר

ויברך אתם אלהים וגו' וליתה לדרבי יוחנן בן ברוקה מדקמשנינן אליבא דרבנן וכבשה כתיב ועוד קאמרינן יהודית דביתהו דרבי חייא הוה לה צער לידה שנאי מאנה ואתאי לקמיה אמרה ליה אשה מיפקדא אפריה ורביה או לא אמר לה לא אזלא ושתאי סמא דעקרתא לסוף אמר לה איכו השתא ילדת לי כריסא אחריתי דאמר מר יהודה וחזקיה אחי פזי וטוי אחוותא.

(שם סד:) תנו רבנן נשאת לראשון ומת לשני ומת לשלישי לא תינשא דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר לשלישי תינשא לרביעי לא תינשא. והלכה כרבי בנשואין ומלקיות. פירושא בכל מקום שנאמר ונכרתה דינו בידי שמים כז כיון דאיכא אדם חייב מלקות ולקה וחזר ושנה בה אינו חייב מלקות אלא דינו בידי שמים כדאמרינן מי שלקה ושנה בית דין מכניסין אותו לכיפה ומאכילין אותו שעורין עד שיבקע כריסו דברי רבי רשב"ג אומר ילקה פעם ראשונה ושניה ושלישית מכניסין אותו לכיפה. וכיפה זו מקום דחוק הוא מלא קומתו של איש הוא בעמידה ואין שם ישיבה ולא פישוט ידים ורגלים (יבמות סה:) הוא אמר אפילו תרי והיא אמרה אפילו תלתא אמר ר' יצחק בן אלעזר הוה עובדא ואמרו בי מדרשא כי האי גוונא הימוני מהימנא ואע"ג דאיכא למימר עיניה נתנה באחר אי לאו דאפיל תלתא זימנא לא הוה מחזקא נפשה בנפלים דחיישין לה אחריני ולא נסבין לה. והיכא דאית ליה בני מינה וניחא ליה למינסב עלה איתתא אחריתי אית ליה רשותא דאמר רבא (שם סה.) נושא אדם כמה נשים על אשתו והוא דאית ליה למיזנהו שאר כסות ועונה אי מעכבא עליה לאו כל כמינה ואי אמרה ליה גירשן והב לי כתובתאי הויא לה מורדת ותנן (כתובות סג.) המורדת על בעלה פוחתין לה מכתובתה שבעה דינרין בשבת רבי יהודה אומר שבעה טרפעיקין. פירוש איסתירא פלגיה דזוזיא. (כתובות סד.) ואי תפיסא מדעם מכתובתה לא מהנפקינן מינה ואי לא תפישא לא יהבינן לה. ומשהינן לה תריסר ירחי שתא והדר יהבינן לה גיטא והני תריסר ירחי לית לה מזוני. האי גמרא והאידנא בתרתין מתיבתא הכין פסקין במורדת דאף על גב דתפישא מדעם מכתובתה קא מפקין ליה מינה ויהבין ליה לבעל ויהבינן לה גיטא אלתר והני מילי במאי דכתב לה בעל אבל במאי דאייתית היא מבית נשא בין תפישא ליה ובין לא תפישא ליה כל מדעם דאיתיה בעיניה דידה הוא ויהבינן לה. והיכא דאייתית ליה מקרקעי הדרין לדילה ואי איכא פירי דהנך מקרקעי כל פירי דתלישין בההיא שעתא דקא יהיב לה גיטא כגון חיטי וחצידן תמרי וגזירן כל דתליש דבעל הוא וכל מידי דמיחבר בארעא דאכתי לא תליש אע"ג דלבתר הכין סופיה לאיתלושי כיון דבההיא שעתא דקא יהיב לה גיטא לאו תלוש הוא דידה הוא דתנן (כתובות עט.) רבי שמעון אומר מקום שייפה כחו בכניסתה

הורע כחו ביציאתה מקום שהורע כחו בכניסתה ייפה כחו ביציאתה פירות התלושין מן הקרקע בכניסתה שלה ביציאתה שלו מחוברין בקרקע בכניסתה שלו ביציאתה שלה. והלכתא כרבי שמעון ממאי מדקמקשינן (שם ע"ב) רבי שמעון היינו תנא קמא. ומפרקינן המחוברין בקרקע בשעת יציאהאצטריכא ליה דלא תנא תנא קמא אלמא רבי שמעון כתנא קמא סבירא ליה ומאי דשייר תנא קמא קא מפרש רבי שמעון ומאן תנא קמא רבנן דפליגי עליה דרבי מאיר ורבי מאיר ורבנן הלכה כרבנן והיכא דעיילת בהמה או עבדים וילידא בהמה והנך עבדי ולדות דבעל הוו ובהמה גופה ועבדים גופייהו הדרין לה ואף על גב דפליגי רבנן עליה [דחנניה] בולדי דעבדי ואמהתא דתנו רבנן ולד בהמה מלוג לבעל ולד שפחה מלוג לאשה חנניה אומר עשו ולד שפחת מלוג כולד בהמת מלוג והלכה כחנניה דאמר ולד שפחת מלוג נמי דבעל הוי דאמר רב הונא בר חייא אמר שמואל הלכה כחנניה והיכא דמיתן הנך אמהתא ובהמה דעיילת ליה ואיכא ולדות דידהו מוקמינן מן הנך ולדות דידהו חד חד במקום אימיה ויהבינן לה ממאי מדקאמרינן בשלמא חנניה לא חייש למיתה אלא לתנא קמא אי חייש למיתה אפילו ולד בהמת מלוג נמי דאשה נהוי אי לא חייש למיתה וולד שפחת מלוג נמי דבעל ליהוי ומפרקינן אמר רב משרשיא לעולם חייש למיתה ולד בהמת מלוג היינו טעמא דהוי לבעל דאי נמי מתה אימוה הא איכא עורה ולא קא כליא קרנא ובחששא הוא דפליגי דמר סבר חיישינן למיתה ומר סבר לא חיישינן למיתה אבל ודאי מתה בהמה או שפחה ואיכא וולדות מוקמינן מן הנך ולדות דידהו חד חד במקום אמיה ויהבינן לה ושארא שקיל להון בעל. ותנן נמי נפלו לה עבדים ושפחות זקנים ימכרו וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות בזקנים הוא דפליגי דלאו בני אולודי נינהו דאי מייתי כליא לה קרנא אבל ילדים דבני אולודי נינהו לדברי הכל לא ימכרו דכיון דקא מולידי אי נמי מייתי וגרמא לה מילתא למיפק מבעל מוקמינן מן ולדות דידהו חד חד במקום אימיה ויהבינן לה ושארא הוי דבעל. והיכא דעיילת ליה דהבא וכספא ומאני לבושא וכסוייא ומאני תשמישתא כל מידי דאיתיה בעיניה שקלא ליה ואי בלו להו הנך מאני אי נמי איזדבנו ואיתכול להו לית לה לאפוקי מבעל. והיכא דעיילת ליה זוזי ואיתנון בעינייהו אי נמי קא עבדין בהו עיסקא וידיע דההוא עיסקא מן הנך זוזי דעיילת ליה שקלא לההוא עסקא כוליה וכל רווחא דאיכא עילויה שקיל ליה בעל ואי איתכילו להו כולהו ולא פש מינייהו מידי בההיא שעתא דקא נפקא מתחותיה לית לה לאפוקי מבעל שום מידי והני מילי היכא דלא כתבינהו עלויה בכתובה אבל כתבינהו עילויה בכתובה שויתינהו עילויה צאן ברזל ומשלם להו נמי ניהלה ממקרקעי והני מילי היכא דקא נפקא היא אבל היכא דקא מפיק לה איהו כדאית ליה מקרקעי מגבינן לה

כל דכתיב בכתובתה בין דכתב לה איהו ובין דאייתית מבית נשא וקבליה עליה. ואם אמר תשתבע דלא גזלת מידי מן ממונאי לית ליה רשותא עלה לאשבועה כלל דתנו רבנן (שם פז.) אבא שאול בן אימא מרים אומר בין דלא נדר. בין בלא שבועה ובין נקי נדר ובין נקי שבועה בין מנכסי בין מנכסייא אלין בין הוא ובין יורשיו אין משביעין אותה אבל מה אעשה שהרו אמרו חכמים הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה ואמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כאבא שאול בן אימא מרים. וחנן (שם פו.) המושיב את אשתו חמנית או שמינה אפוטרופוס הרי זה משביעה כל זמן שירצה לא הושיבה חנונית ולא מינה אפוטרופיא אין יכול להשביעה רבי אליעזר אומר אפילו על פלכה ועל עיסתה. ותנו רבנן הרי שלא פטר את אשתו מן הנדר ומן השבועה הושיבה חנונית או שמינה אפוטרופיא הרי זה משביעה כל זמן שירצה לא הושיבה חנונית ולא מינה אפוטרופיא [א"י להשביעה רא"א אע"פ שלא הושיבה חנונית ולא מינה אפטרופיא] הרי זה משביעה כל זמן שירצה שאין לך אשה שלא נעשית אפוטרופיא שעה אחת על פילכה ועל עיסתה ותניא אמרו לו לרבי אליעזר אין אדם דר עם נחש בכפיפה ור' אליעזר ורבנן הלכה כרבנן וקתני בסופה (שם פז:) ר' שמעון אומר בזמן שתובעת כתובתה יורשין משביעין אותה אינה תובעת כתובתה אין יורשין משביעין אותה ואמרינן הא דרבי שמעון אהידי קתני לה ומדחינן לכולהו ומתקינן (שם פח:) אמר רב פפא הא דר' שמעון לאפוקי מדר' אליעזר ורבנן דר' שמעון סבר אע"ג דהושיבה חנונית ומינה אפוטרופיא בעל כלל לא מצי משבע לה ואע"ג דרבנן ור' שמעון הוו להו יחיד ורבים ואיכא למימר דהלכתא כרבנן אלא מדקיימא לן דרבי שמעון כאבא שאול בן אימא מרים ואמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כאבא שאול בן אימא מרים ואתא רב פפא נמי דבתרא הוא ותרצה לדרבי שמעון וסליקא שמעתא כולה כרב פפא.ש"מ דהלכתא כר' שמעון דבעל כלל לא מצי משבע לאשתו אלא יורשים דיליה לאחר מיתתו וסתם נמי מתניתין (שבועות מה.) ואלו נשבעין שלא בטענה השותפין והאריסין והאפוטרופין והאשה הנושאת ונותנת בתוך הבית ובן בית אלמא בעל לא מצי למימר לאשתו אישתבע לי דלא גזלת מידי מן ממונאי ולא אשכחן שבועה גבי אשה לבעלה אלא גבי פוגמת כתובתה דתנן (כתובות פז.) הפוגמת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה ועד אחד מעידה שהיא פרועה לא תפרע אלא בשבועה מנכסים משועבדים ומנכסים (בני חורין) [יתומים] לא תפרע אלא בשבועה והנפרעת שלא בפניו לא תפרע אלא בשבועה. הפוגמת כתובתה כיצד היתה כתובתה אלף זוז ואמר לה התקבלת כתובתיך והיא אומרת לא התקבלתי אלא מנה לא תפרע אלא בשבועה. ועד אחד מעידה שהוא פרועה לא תפרע אלא בשבועה. מנכסים משועבדים

כיצד מכר נכסיו לאחר והיא נפרעת מן הלקוחות לא תפרע אלא בשבועה. והנפרעת שלא בפניו כיצד הלך לו למדינת הים והיא נפרעת שלא בפניו לא תפרע אלא בשבועה רבי שמעון אומר בזמן שתובעת כתובתה יורשין משביעין אותה אינה תובעת כתובתה אין יורשין משביעין אותה. הפוגמת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה (שם ע"ב) סבר רמי בר חמא למימר שבועה דאורייתא כגון דקטעין לה במאתים וקמודיא לה במאה והויא לה מודה מקצת הטענה וכל מודה מקצת הטענה ישבע אמר רבא שתי תשובות בדבר חדא דכל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין והיא נשבעת ונוטלת ועוד אין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות וכתובה ממקרקעי הוא דגביא אלא אמר רבא מדרבנן מאי טעמא דפרע דייק דנפרע לא דייק ורמו רבנן עלה שבועה כי היכי דתידוק. וכן עד אחד מעידה שהיא פרועה סבר רמי בר חמא למימר שבועה דאורייתא ומתיב רבא הא תיובתא ומתרץ דשבועה מדרבנן כדי להפיס דעתו של בעל הבית. הפוחתת כתובתה כיצד אמר לה התקבלת כתובתיך והיא אלף זוז והיא אומרת לא התקבלתי ואינה אלא מנה הרי זו נפרעת שלא בשבועה ומקשינן במאי קא גביא בהאי שטרא דכתיב בכתובתה אלף זוז והיא קא אמרה לית לי אלא מנה שויתיה חספא בעלמא ומתרצינן אמר רבא בריה דרבה באומרת אמנה היה ביני לבינו. והיכא דשכיב ושבק נכסי ארעא ובתי דינא הוא דיתבא איתתיה בביתיה ומיתזנא מן ההוא נכסי כמה דניחא לה ונגדא ארמלותא דגברה דתנן (שם נב:) לא כתב לה [את] תהא יתבא בביתי ומיתזנא מנכסי כל יומי מגד ארמלותך בביתי חייב מפני שהוא תנאי בית דין ועובדי ידא דינא הוא (שם צה:) דשקלין להו יתמי וכי מיתזנא ממקרקעי אבל לא ממטלטלי דאמר רבא (שם נא.) הלכתא ממקרקעי ולא ממטלטלי בין לכתובה בין למזוני בין לפרנסה ואי תפשה מטלטלי תפשא לה דא"ר אלעזר (שה צו.) אלמנה שתפסה מטלטלין במזונותיה מה שתפשה תפשה ולא מצו יתמי לאפוקי מינה והני מילי דתפשמחייה דבעל אבל לאחר מיתה לאו כל כמינה וכי קא אמרינן דכי תפשה מטלטלין מחייה מאי דתפשה תפשה ולא מפקינן מינה דוקא למזוני אבל לכתובה אפילו תפשה מחייה ולא כלוה מאי טעמא משום דלא ניתנה כתובה לגבות מחייה דילמא דאתפשה גברא מחייה דאמר מר אתפשה גברא מטלטלי מקצת כתובתה ומית ואית ליה מקרקעי כמה דלא תבעה מליתא דפייש לה מכתובתה אית לה מזוני ולא אמרינן דסלוקי סלקה במאי דאתפשה אלא אמרינן כיון דפיישא מקצת כתובה כמאן דאית לה כולה כתובה דמי דאמרינן ההיא איתתא דתפשא כסא דכספא כו' כתיבא לעיל א"ר יוחנן משום רבי יוסי בן זימרא אלמנה ששהתה שתים ושלש שנים ולא תבעה מזונות איבדה מזונותיה השתא שתים אמרת איבדה שלש מיבעיא לא קשיא

כאן בעניה כאן בעשירה איבעית אימא לא קשיא כאן בצנועה כאן בפרוצה. איבעיא להו מכאן ולהבא אית לה מזוני או לא מי אמרינן נהי דאחיל למפרע אבל להבא לא אחיל דהא קא תבעה או דילמא כוון דאחיל אחיל ת"ש דאמר רבה לא אמרו אלא ולמפרע אבל להבא יש לה מזונות:

פסק וגברא דאמר בעינא דאיגרשה לאינתתי דחזיתי בה מילתא אי מוקים עלה סהדי מוטב ואי לא איהו אסרה על נפשיה בשם רע דאפיק עלה ומגרש לה ומגבי לה כל מידעם דאיתית מן בית אבוהא לבר מן מאני לבושי וכסויי דבלו להו וכל מידי דכתב לה איהו חזינן כל דכתב לה ומטא לידיה יהיב לה וכל מאי דפייש מן מאי דכתב לה ולא יהב לה אי אית ליה מקרקעי מגבי לה מן מקרקעי ואי לית ליה מקרקעי לא יהיב לה ואי בתר מיכן בעי לפיוסה אסירא ליה דבשם רע אפקה ואי מחמת איבה גרשה דיניה הם הכין אבל אי בעי לפיוסה שריא ליה. ואיתתא דאמרה לא בעינא ליה להאי גברא גרשוני מיניה אי מחמת צערא דקא מצער לה הוא ואית לה סהדי דיניה הם הכין ואי לית לה סהדי לית לה עליה אלא עשרים וחמשה זוזי מוהרה וכל מידעם דאיתית מן בית אבוהא לדילה ואי איכא מאני לבושי וכסויי דאיתית מבית נשא מאי דאיכא שקלא ומאי דבלו להו לית עליה לשלומי וכל דיהיב לה הוא תוספתא אע"ג דנקיטא ליה מהדרא ליה לבעל ואי בעי לאשבועה מידי לא מצי משבע לה ואי לא צבי למיקרי פסוקא דגיטאאכפינן ליה ומשמתינן ליה עד דקארי במאי הוה מצי מעכב בחסרון כיס דיכול למימר קא מחסרא לי ממונא הא לא קמחסרא ליה ממונא לבר מן עשרין וחמשה זוזי דלא ניהוי בנות ישראל כהפקר. ואי איכא ינוקא ליהוי גבי אבוה (שם קב:) בת תקינו רבנן דתהוי גבי אמה דמגמרה לה כל מילי דנהגן בנשי אבל בן אצל האב. (שם י:) בתולה גובה מאתים (דף ע) אלמנה מנה בתולה אלמנה גרושה וחלוצה מן האירוסין כתובתן מאתים ויש להן טענת בתולים (שם יא.) הגיורת והשבויה והשפחה שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו פחות מבנות שלש שנים ויום אחד כתובתן מאתים ויש להן טענת בתולים. (שם י:) מאי אלמנה אמר רב חנא בגדתאה אלמנה על שום מנה אלמנה מן האירוסין מאי איכא למימר איידי דהא קרי לה אלמנה הך נמי קרי לה אלמנה.

(שם כב:) תנו רבנן שנים אומרים נתקדשה ושנים אומרים לא נתקדשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת לא תצא שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת תצא (שם כג.) מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אמר רב אשי איפוך שנים אומרים ראינוה שנתקדשה ושנים אומרים לא ראינוה שנתקדשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת תצא פשיטא לא ראינוה אינה ראיה לא צריכא דדיירי בחצר אחת מהו דתימא

אם איתא דאיקדשה קלא אית לה למילתא קמ"ל דעבידי אינשי דמקדשי בצינעא. סיפא שנים אומרים ראינוה שנתגרשה ושנים אומרים לא ראינוה שנתגרשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת לא תצא מאי קמ"ל דאע"ג דדיירי בחצר אחרת היינו הך מהו דתימא התם הוא דלגבי קידושין הוא דמקדשי בצנעא אבל גבי גירושין אם איתא דאיגרשה קלא אית לה למילתא קמ"ל דעבידי אינשי דמיגרשי בצנעא. (שם כב.) האשה שאמרה נשביתי וטהורה אני נאמנת להשיאה לכהונה שהפה שאסר הוא הפה שהתיר ואם יש עדים שנשבית ואמרה טהורה אני אינה נאמנת ואם משנשאת אחר כך באו עדים הרי זו לא תצא. (שם כג.) אמר מר אם משנשאת אמר אבוה דשמואל לא שנשאת ממש אלא כיון שהתירוה לינשא אעפ"י שלא נשאת והא לא תצא קתני לא תצא מהתירה הראשון. תנו רבנן אמרה נשביתי וטהורה אני ויש לי עדים שטהורה אני אין אומרים נמתין לה עד שיבואו עדים אלא מתירין אותה מיד התירוה לנשאו אחר כך באו עדים עידי טהרה הרי זו לא תצא ואם באו עידי טומאה אפי' יש לה כמה בנים תצא. הנהו שבוייתא דאתיאן לנהרדעא אותיב אבוה דשמואל נטורי בהדייהו אמר ליה שמואל עד האידנא מאן נטרינהו א"ל אלו בנתך הויין מי הות מזלזלת בהו כולי האי הואי כשגגה שיוצאה מלפני השליט ואשתביאן בנתיה דמר שמואל ואסקינהו לארץ ישראל אוקמינהו לשבוייהו אבראי ועיילן אינהו לבי מדרשא דר' חנינא הא אמרה נשביתי וטהורה אני והא אמרה נשביתי וטהור' אני שרינהו לסוף עול אתו שבוייהו א"ר חנינא בנן מוריין אינון איגלאי מילתא דבנתיה דמר שמואל נינהו א"ל ר' יוחנן לרב שמן בר אבא פוק איטפל בקריבתך אמרו לו לר' חנינא והא איכא עדים במדינת הים השתא מיהת עידיה בצד אסתן ותאסר טעמא דלא אתו עדים הא אתו עדים מיתסרא והאמר אבוה דשמואל כיון שהתירוה לנשא אף על פי שלא נשאת לא תצא והאמר רב אשי עידי טומאה איתמר. (שם כח.) אלו נאמנין להעיד בגודלן מה שראו בקוטנן נאמן אדם לומר זה כתב ידו של אבא זה כתב ידו של ר' זה כתב ידו של אחי זכור הייתי בפלונית שיצאה בהינומה וראשה פרוע ושהיה איש פלוני יוצא מבית הספר לטבול לתרומתו ושהיה חולק עמנו על הגרן ושהמקום הזה בית הפרס הוא ועד כאן היינו באים בשבת אבל אין נאמנין לומר דרך היה לפלוני במקום הזה מעמד ומספד היה לפלוני במקום הזה. אמר מר זכור הייתי בפלונית שיצאת בהינומה וראשה פרוע אמר רב הונא בריה דרב יהושע והוא שיש גדול עמו.

(שם ע"ב) ת"ר נאמן תינוק לומר כך אמר לי אבא משפחה זו טמאה משפחה זו טהורה טמאה וטהורה סלקא דעתך אלא משפחה זו כשרה לכהונה משפחה זו פסולה ושאכלנו בקצצה שלבית פלוני בפלוני ושהיינו מוליכין חלה ומתנות לפלוני כהן על ידי עצמו

אבל לא ע"י אחרים וכולן אם היה גוי ונתגייר עבד ונשתחרר אין נאמנין רבי יוחנן בן ברוקה אומר נאמנין. אהידי אילימא אסיפא אפוקי ממונא היא אלא ארישא וכולן אם היה גוי ונתגייר עבד ונשתחרר אין נאמנין רבי יוחנן בן ברוקה אומר נאמנין במאי קא מיפלגי תנא קמא סבר כיון דגוי הוה לא דייק ור' יוחנן בן ברוקה סבר כיון דדעתיה לאיגיורי מידק דייק וליתא לדרבי יוחנן ברוקה. מאי קצצה ת"ר אחד מן האחין שנשא אשה שאינה הוגנת לו באין בני משפחה ומביאין חבית מליאה פירות ושוברין אותה באמצע רחבה ואומר אחינו בית ישראל שמעו אחינו פלוני נשא אשה שאינה הוגנת לו ומתיראין אנו שמא יתערב זרעו בזרענו וזו היא קצצה שהתינוק נאמן עליה. (שם מ.) יתומה שנתארסה ונתגרשה ר' אליעזר אומר האונס חייב והמפתה פטור אמר רבי זירא אמר רבה בר רב שילת אמר רב המנונא סבא אמר רב אדא בר אהבה אמר רב הלכה כרבי אלעזר קרי רב עליה דר' אליעזר טובניא דחכימי. (שם מג.) אמר רב יהודה אמר רב בת הניזונית מן האחין מעשה ידיה לעצמה אמר רב כהנא מאי טעמא דרב דכתיב והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם אותם לבניכם ולא בנותיכם לבניכם מגיד שאין אדם מוריש זכות בתו לבנו והלכה כרב. (שם ע"ב) המארס את בתו וגירשה ארסה ונתארמלה כתובתה שלו השיאה וגירשה השיאה ונתארמלה כתובתה שלה רבי יוסי אומר הראשונה של אב אמרו לי משהשיאה אין לאביה רשות בה. מגבא מאימת גביא אמר רב הונא מנה מאתים מן האירוסין ותוספת מן הנשואין ורב אסי אמר אחד זה ואחד זה מן הנשואין. (שם מד.) מאי הוי עלה דכתובה ת"ש דאמר רב יהודה אמר שמואל משום רבי אלעזר בן שמוע מנה מאתים מן האירוסין ותוספת מן הנשואין וחכמים אומרים אחד זה ואחד זה מן הנשואין והלכתא אחד זה ואחד זה מן הנשואין.

(שם מד) ת"ר וענשו זה ממון ויסרו אותו זה מלקות בשלמא וענשו זה ממון דכתיב וענשו אותו מאה כסף אלא ויסרו זו מלקות מנלן א"ר אבהו למדנו ויסרו מן ויסרו ויסרו מן בן ובן מבן והיה אם בן הכות הרשע. (ערכין טו.) המוציא שם רע להקל ולהחמיר כיצד אחד שהוציא שם רע על גדולה שבכהונה ועל קטנה שבישראל נותן מאה סלע נמצא האומר בפיו חמור מן העושה מעשה ואמר רבה אמר קרא כי הוציא שם רע על שם רע שהוציא. (כתובות מד) תניא כיצד הוצאת שם רע בא לבית דין ואמר איש פלוני לא מצאתי לבתו בתולים אם יש עדים שזינתה תחתיו בסקילה (שם יא:) זינתה מעיקרא אין לה כלים נמצאת מוכת עץ יש לה כתובה מנה נמצא שם רע שאינו שם רע הוא לוקה ונותן מאה סלע בין בעל ובין לא בעל ר' אליעזר בן יעקב אומר אין דברים הללו אמורים אלא בשבעל

ומסקנא (שם מו:) שלח רב כהנא משמיה דרבי יוחנן אינו חייב עד שיבעול כדרכה ויוציא שם רע בכדרכה.
(שם מז:) ת"ר שארה אלו מזונות וכן הוא אומר ואשר אכלו שאר עמי כסותה כמשמעה עונתה זה עונה האמורה בתורה וכן הוא אומר אם תענה את בנותי ר' אליעזר אומר שארה זו עונה האמורה בתורה שנאמר איש איש אל כל שאר בשרו וגו' כסותה כמשמעה עונתה אלו מזונות וכן הוא אומר ויענך וירעיבך וגו' (שם מח.) רבי אליעזר בן יעקב אומר שארה כסותה לפישארה תן כסותה שלא יתן לה חדשים בימות החמה ושחקים בימות הגשמים כסותה ועונתה לפיעונתה תן כסותה שלא יתן של ילדה לזקינה ושל זקינה לילדה תני רב יוסף שארה זה קירוב בשר שלא ינהג בה מנהג פרסיים שמשמשין מטותיהן בלבושיהן. מסייעא ליה לרב הונא דאמר רב הונא האומר אי איפשי אלא אני בבגדי והיא בבגדה יוציא ויתן כתובה. (שם מו:) האב זכאי בבתו בקידושיה בכסף בשטר ובביאה וזכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה ומקבל את גיטה ואינו אוכל פירות בחייה נשאת יתר עליו הבעל שהוא אוכל פירות בחייה וחייב במזונותיה ובפרקונה ובקבורתה ר' יהודה אומר אפילו עני שבישראל לא יפחות משני חלילים ומקוננת. בכסף מנלן אמר רב אמר קרא ויצאה חנם אין כסף אין כסף לאדון זה אבל יש כסף לאדון אחר ומנו אביה שטר וביאה דכתיב והיתה ואיתקוש הוויות להדדי (שם מז.) זכאי במציאתה דלא תיהוי ליה איבה. מעשה ידיה דאמר רב הונא אמר רב מנין שמעשה ידיה לאב שנא' וכי ימכר איש את בתו לאמה מה אמה מעשה ידיה לרבה אף בת מעשה ידיה לאביה. בהפרת נדריה דכתיב בנעוריה בית אביה. ומקבל את גיטה דכתיב ויצאה והיתה ואיתקש יציאה להוויה והני מילי דלא אינסיבא דעדיין ברשותיה קיימא (שם מג:) אבל אינסיבא כיון דנשאת אין לאביה רשות בה. ואינו אוכל פירות בחייה כגון היכא דמית אמה בחיי אביה והדר נפלו לה נכסי מבית אמה בעל לא ירית לה דאמר מר אין הבעל יורש את אשתו בקבר וירית לה ברתה כי לית ליה [בני] ולית ליה לאכול פירות בחייה נשאת יתר עליו הבעל שהוא אוכל פירות בחייה וחייב במזונותיה ובפרקונה ובקבורתה ר' יהודה אומר אפי' עני שבישראל לא יפחות משני חלילים ומקוננת. (שם מח.) אמר רב חסדא אמר מר עוקבא הלכה כר' יהודה ואמר רב חסדא אמר מר עוקבא מי שנשתטה בית דין יורדין לנכסיו וזנין ומפרנסין את אשתו ובניו ובנותיו ודבר אחר א"ל רבינא לרב אשי מ"ש מהא דתנן מי שהלך למדינת הים ואשתו תובעת מזונות בית דין יורדין לנכסיו וזנין ומפרנסין את אשתו אבל לא בניו ובנותיו ולא דבר אחר א"ל ולא שני לך בין יוצא לדעת ליוצא שלא לדעת מאי דבר אחר רב חסדא אמר תכשיט רב יוסף אמר צדקה מאן דאמר

תכשיט כל שכן צדקה מאן דאמר צדקה אבל תכשיט לא ניחא ליה דתינוול (שם נט:) אין אשה אשה אלא תכשיטיה אשה. (שם מח.) אמר רב חייא בר אבין אמר רב הונא מי שהלך למדינת הים ומתה אשתו בית דין יורדין לנכסיו וקוברין אותה לפי כבודה לפיכבודה ולא לפי כבודו אימא אף לפי כבודו הא קמ"ל דעולה עמו ואינה יורדת עמו אפילו לאחר מיתה. אמר רב מתנה האומר אם מתה אשתו אל תקברוה מנכסיו שומעין לו מאי שנא כי אמר דנפלו להו נכסי קמי יתמי כי לא אמר נמי נכסי קמי יתמי רמו אלא אם מת הוא אל תקברוהו מנכסיו אין שומעין לו לא כל הימנו שיעשיר את בניו ויפיל עצמו על הציבור. (שם מט.) הבא על אשת איש כיון שנכנסה לרשות הבעל לנשואין אף על פי שלא נבעלה הרי זו בחנק נכנסה לרשות בעל בעלמא ש"מ. (שם ע"ב) א"ר אילעא א"ר שמעון בן לקיש משום רבי חנינא באושא התקינו שיהא אדם זן בניו ובנותיו קטנים הלכתא כוותיה או לא ת"ש כי הוו אתו לקמיה דרב יהודה אמר להו יארור ילדה ואבני (נ"א מתא) מינה שריא כי הוו אתו לקמיה דרב חסדא אמר להו כפו ליה אסיתא בציבורא וניקום עלה ונימא עורבא בעי בניה וההוא גברא לא בעי בניה כי הוו אתו לקמיה דרבא א"ל ניחא לך דליתזנו בני מצדקה ולא אמרן אלא דלא אמיד אבל אמיד אכפינן ליה על כרחיה. א"ר אילעא א"ר שמעון בן לקיש באושא התקינו הכותב כל נכסיו לבניו הוא ואשתו ניזונין מהם מתקיף לה רבי זירא ואיתימא ר' שמואל בר נחמני גדולה מזו אמרו אלמנתו ניזונית מנכסיו הוא ואשתו מיבעיא דשלח רבין באיגרתיה מי שמת והניח אלמנה ובת אלמנתו ניזונית מנכסיו נשאת הבת אלמנתו ניזונית מנכסיו מתה הבת א"ר יהודה בן אחותו של ר' יוסי ברבי חנינא על ידי היה מעשה ואמרו אלמנתו ניזונית מנכסיו הוא ואשתו מיבעיא מהו דתימא התם הוא דליכא איניש דטרח אבל הכא נטרח לדידיה ולדידיה קמ"ל. הלכתא כוותיה או לא ת"ש דרבי חנינא ור' יונתן הוו יתבי אתא ההוא גברא גחין ונשקיה לרבי יונתן אכרעיה א"ל רבי חנינא מאי האי א"ל כותב נכסיו לבניו הוה ועשיתינהו וזנוה אי אמרת בשלמא לאו דינא משום הכי בעי עשויינהו אלא אי אמרת דינא עשויינהו למה לי אלמא לית הלכתא כמאן דאמר הוא ואשתו ניזונין מהם דאי הוה הוא ואשתו ניזונין מהם לא הוה מעשי להו ר' יונתן. והלכתא הכותב כל נכסיו לבניו או לאחר לא הוא ולא אשתו ניזונין מהם.ואמר רבי אילעא באושא התקינו המבזבז אל יבזבז יתר מחומש אע"ג דלית הלכתא כוותיה בהני תרין בהמבזבז הלכתא כוותיה דקאמרינן תניא נמי הכי המבזבז אל יבזבז יתר מחומש ומעשה באחד שביקש לבזבז יתר מחומש ומנו ר' ישבב ולא הניחו חביריו ומנו ר' עקיבא ואיכא דאמרי ר' עקיבא ולא הניחו חביריו ומנו ר' ישבב (שם סז:) והני מילי מחיים שמא ירד מנכסיו אבל לאחר

מיתה לית לן בה. ותו קא מקשינן לה אדמר עוקבא דמציאת האשה וקא אמרינן היכי עביד הכי והאמר מר המבזבז אל יבזבז יתר מחומש ולא קאמרינן דלאו הלכה היא אלא משנינן הכי הני מילי בחייו שלא ירד מנכסיו אלמא הלכתא היא. (שם נ.) א"ר יוסי ברבי חנינא באושא התקינו האשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות. (שם נא.) ההוא יתום ויתומה דאתו לקמיה דרבא אמר להו רבא העלו ליתום בשביל יתומה אמרי ליה רבנן לרבא והא מר הוא דאמר ממקרקעי אבל לא ממטלטלי בין למזוני בין לכתובה ובין לפרנסה. אמר להו אלו בעי שפחה לשמשו מי לא יהבינן ליה כ"ש הכא דאיכא תרתי. תנו רבנן אחד נכסים שיש להם אחריות ואחד נכסים שאין להם אחריות מוציאין למזון אשה ובנות דברי רבי ר"ש בן אלעזר אומר מנכסים שיש להם אחריות מוציאין לבנים מן הבנים ולבנות מן הבנות ולבנות מן הבנים אבל לא לבנים מן הבנות בנכסים מועטין נכסים שאין להם אחריות מוציאין לבנים מן הבנים ולבנות מן הבנות ולבנים מן הבנות אבל לא לבנות מן הבנים והלכה כר"ש בן אלעזר.

(שם נב.) ת"ר לאחר מיתת בעלה אין היבמין חייבין לפדותה ולא עוד אלא אפילו נשבית בחיי בעלה ואחר כך מת בעלה אין היבמין חייבין לפדותה שאין אני קורא בה ואתבינך לי לאינתו. ת"ר נשבית והיו מבקשין ממנה עד עשרה בדמיה פעם ראשונה פודה מכאן ואילך רצה פודה רצה אינו פודה רבן שמעון בן גמליאל אומר אין פודין את השבויין יתר על כדי דמיהן מפני תיקון העולם (שם ע"ב) הא בכדי דמיהן פודין אף על גב דפרקונה יתר מכתובתה ורמינהו נשבית והיו מבקשין ממנה עד עשרה בכתובתה פעם ראשונה פודה מכאן ואילך רצה פודה רצה אינו פודה רבן שמעון בן גמליאל אומר אם היה פרקונה כנגד כתובתה פודה ואם לאו אינו פודה רשב"ג תרי קולי אית ליה והלכתא כתנא קמא. לקתה חייב לרפאותה. ת"ר אלמנה ניזונית מנכסי יתומים ואם צריכה רפואה הרי היא כמזונות רבן שמעון בן גמליאל אומר רפואה (דף עא) שיש לה קצבה מתרפאה מכתובתה רפואה שאין לה קצבה הרי היא כמזונות א"ר יוחנן עשו הקזת דם בארץ ישראל כרפואה שאין לה קצבה. קריביה דרבי יוחנן הוו להו איתת אבא דהוו צריכה רפואה כל יומא אתו לקמיה דר' יוחנן אמר להו זילו קוצו לה מידי לרופא א"ר יוחנן עשינו עצמנו כערכי הדיינין מעיקרא מאי סבר ולבסוף מ"ס מעיקרא סבר ומבשרך לא תתעלם ולבסוף סבר אדם חשוב שאני אמר ר"י משום רבי שמעון בן יוחאי מפני מה תקנו כתובת בני דיכרין כדי שיקפוץ אדם ויתן לבתו בבנו. ומי איכא מידי דרחמא אמר ברא לירות ברתא לא תירות ואתו רבנן ומתקני דתירות ברתא הא נמי דאורייתא היא דכתיב קחו נשים והולידו בנים ובנות וגו' בשלמא בני בידן אלא בנתא מי בידן אלא

הא קמ"ל דנלבשה וניכסייה וניתן לה מידי כי היכין דקפצין עלה אינשי ואתו נסבין לה ועד כמה אביי ורבא דאמרי תרוייהו עד עשור נכסי. (שם ע:) עד מתי הבת ניזונית עד שתתארס משום רבי אלעזר אמרו עד שתבגור. תני רב יוסף עד דהויין נשין. (שם נב:) לא כתב לה בנן נוקבן דיהוו ליכי מינאי יהויין יתבן בביתי ומיתזנן מנכסי עד דתלקחן לגוברין חייב מפני שהוא תנאי בית דין (שם נד.) אמר רב נחמן אמר שמואל תבעוה לינשא וניפייסה אין לה מזונות הא לא ניפייסה יש לה מזונות אמר רב ענן לדילי מיפרשא לי מיניה דמר שמואל אמר מחמת פלוני בעלי יש לה מזונות מחמת בני אדם שאינן מהוגנין לי א"ל מזונות אמר רב חסדא זינתה א"ל מזונות אמר רב יוסף כחלה ופירכסה אין לה מזונות מ"ד זינתה כל שכן כיחלה ופירכסה ומאן דאמר כיחלה ופירכסה אבל זינתה אית לה מאי טעמא יצר אנסה ולית הלכתא ככל הני שמעתתא אלא כי הא דאמר רב יהודה אמר שמואל התובעת כתובתה בב"ד אין לה מזונות. (שם נה.) איתמר כתובת בנין דיכרין פומבדיתאי אמרי לא טרפא ממשעבדי וירתון תנן בני מתא מחסיא אמרי טרפא ממשעבדי ויסבון תנן. מטלטלי ואיתנהו בעינייהו בלא שבועה ליתנהו בעינייהו פומבדיתאי אמרי בלא שבועה בני מתא מחסיא אמרי בשבועה והלכתא בלא שבועה. ייחד לה בארבע מצרנהא בלא שבועה בחד מצרא פומבדיתאי אמרי בלא שבועה בני מתא מחסיא אמרי בשבועה והלכתא בלא שבועה. אמר לעדים כתובו וחתומו והבו לה קנו מיניה לא צריך לאימלוכי ביה לא קנו מיניה פומבדיתאי אמרי לא צריך לאימלוכי ביה בני מתא מחסיא אמרי צריך לאימלוכי ביה והלכתא צריך לאימלוכי ביה. פירושא למה אמרו בני מתא מחסיא צריכין לאימלוכי ביה נפקא מינה דצריכין סהדי למימר ללוה כותבין אנו אודיתך דילך לפלוני ונחתום וניתן ליה אם אמר להו כתוב וכותבין ואם אמר תהא עדותכם על פה אין כותבין נפקא מינה אי אמר לסהדי כתובו גובה מנכסים משועבדין דנעשה כמלוה בשטר וטריף ממשעבדי ואם אמר אל תכתבו גובה מנכסים בני חורין וכן הלכה (שם נד:) אעפ"י שאמרו בתולה כתובתה מאתים ואלמנה מנה אם רצה להוסיף אפי' מאה מנה מוסיף נתארמלה או נתגרשה בין מן האירוסין ובין מן הנישואין גובה את הכל רבי אלעזר בן עזריה אומר מן הנשואין גובה את הכל מן האירוסין בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה שלא כתב לה אלא על מנת שהוא כונסה (שם נו.) והלכה למעשה כר"א בן עזריה בעי רבי אבין נכנסה לחופה ולא נבעלה מהו חיבת חופה קונה או חיבת ביאה קנה. ת"ש דתני רב יוסף שלא כתב לה אלא על חיבת לילה הראשון בלבדומדבעי רב אשי ופשיט אם תימצי לומר חיבת חופה קונה ש"מ חיבת חופה קונה ש"מ. (שם נט:) אלו מלאכות שהאשה עושה לבעלה טוחנת ואופה

ומכבסת ומבשלת ומניקה את בנה ומצעת את המטה ועושה בצמר הכניסה לו שפחה אחת לא טוחנת ולא אופה ולא מכבסת שתים אין מבשלת ואין מניקה את בנה שלש אין מצעת את המטה [ואינה עושה בצמר] ארבע יושבת בקתדרא רבי אליעזר אומר אפילו הכניסה לו מאה שפחות כופה אותה לעשות בצמר מפני שהבטלה מביאה לידי זימה. טוחנת סלקא דעתך אימא מטחנת ואיבעית אימא בריחיא דידה. ומניקה את בנה ת"ר נדרה מלהניק את בנה בית שמאי אומרים שומטת דד מפיו וב"ה אומרים כופה ומיניקתו נתגרשה אינו כופה ואם היה בנה מכירה נותן לה שכרה ומיניקתו מפני הסכנה אם היה בנה מכירה (שם ס.) עד כמה אמר רבי אבא א"ר ירמיה בר אבא רב אמר שלשה חדשים ושמואל אמר שלשים יום ורבי יצחק אמר ר' יוחנן חמשים יום. אמר רב שימי בר אשי הלכה כרבי יצחק שאמר משום רבי יוחנן בשלמא רב ורבי יוחנן חד חד כי חורפיה אלא לשמואל כי האי גוונא מי משכחת לה כי אתא רמי בר יחזקאל אמר לא תציתו להני כללי דכייל יהודה אחי משמיה דשמואל הכי אמר שמואל כל זמן שמכירה. ההיא דאתאי לקמיה דשמואל אמר ליה לרב דימי בר יוסף זיל בדקה אזל אותבה בדרא דנשי שקליה לברה אהדריה עלייהו כי מטא לגבה סוה לאפה כבשתינהו לעיניה מיניה אמר לה (נקף) עינה דהך איתתא קום דרי בריך סומא מנא ידע אמר רב אשי בריחא ובטעמא. ת"ר יונק תינוק והולך עד עשרים וארבעה חדש מכאן ואילך כיונק שקץ דברי ר"א רבי יהושע אומר אפילו ארבע וחמש שנים פירש לאחר עשרים וארבעה חודש וחזר כיונק שקץ אמר רב יוסף הלכה כרבי יהושע תניא רבי מרינוס אומר גונח יונק חלב בשבת מאי טעמא יונק מפרק כלאחר יד הוא ומשום צערא שרו ליה רבנן אמר רב יוסף הלכה כרבי מרינוס. תניא נחום איש גליא אומר צנור שעלו בו קשין וקשקשין ממעכו ברגל בצנעא בשבת ואינו חושש מ"ט מתקן כלאחר יד הוא ומשום פסידא שרו ליה רבנן אמר רב יוסף הלכה כנחום איש גליא. פירש לאחר עשרים וארבעה חודש וחזר כיונק שקץ וכמה אמר רב יהודה בר חביבא אמר שמואל שלשה ימים איכא דאמרי תני רבי יהודה בר חביבא קמיה דשמואל שלשה ימים והלכתא (שם סא.) היא אמרה אנא מוניקנא לבראי והוא אמר משלימנא ליה למוניקתא לדילה שמעינן בעל אמר לאיתתיה מוניק בריך והיא אמרה משלימנא ליה למוניקתא מותבינן לה לאיתתא ומהדרינן ינוקא על הנך נשי כולהו ואי ידע לה לאימה אכפינן לה ומניקה ליה מפני הסכנה והני מילי בגו תלתא ירחי אבל לבתר תלתא ירחי ודאי ידע לה לאימיה ולא צריכה בדיקה ואכפינן לה ומוניקה ליה. (תוספתא פ"ה) אין האיש כופה את אשתו להניק את בן חבירו ואין האשה כופה את בעלה להניק את בן חברתה.

(שם ס:) תנו רבנן נתנו לה בן להניק הרי זה לא תניק עמו לא בנה ולא בן חברתה פסקה קמעא אוכלת הרבה משלה ולא תאכל עמו דברים הרעים לחלב. (שם נו:) אחתיה דרמי בר חמא הוה נסיבא לרב אויא אירכס כתובתה אתו לקמיה דרב יוסף אמר להו הכי אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי רבי מאיר אבל חכמים אומרים משהא אדם את אשתו שתים ושלש שנים בלא כתובה אמר ליה אביי והאמר שמואל הלכה כרבי מאיר בגזרותיו אי הכי זיל כתוב לה ר' אליעזר אומר אפילו הכניסה לו מאה שפחות כופה לעשות בצמר שהבטלה מביאה לידי זימה. (שם סא:) אמר רב מלכי' אמר רב אדא בר אהבה הלכה כר"א. רבן שמעון בן גמליאל אומר אף המדיר את אשתו מלעשות מלאכה יוציא ויתן כתובה שהבטלה מביאה לידי שיעמום.

(יבמות לז:) תניא ר' אליעזר בן יעקב אומר לא ישא אדם אשה במדינה זו וילך וישא אשה במדינה אחרת שמא יזדווגו ולדות זה לזה ונמצא אח נושא את אחותו. אל ישא אדם אשה ובלבו לגרשה שנאמר אל תחרש על רעך רעה והוא יושב לבטח אתך. (כתובות סא:) המדיר את אשתו מתשמיש המטה בית שמאי אומרים שתי שבתות וב"ה אומרים שבת אחת. התלמידים יוצאים לתלמוד תורה שלא ברשות שלשים יום הפועלים שבת אתת העונה האמורה בתורה הטיילין בכל יום הפועלים שתים בשבת החמרים אחת בשבת הגמלים אחת לשלשים יום הספנים אחת לששה חדשים דברי רבי אליעזר. (כתובות סב:) אמר רב ברונא אמר רב הלכה כר"א אמר רב אדא בר אהבה זו דברי ר"א אבל חכמים אומרים התלמידים יוצאין לתלמוד תורה שתים ושלש שנים שלא ברשות עונה של תלמידי חכמים אימת אמר רב יהודה אמר שמואל מערב שבת לערב שבת. אשר פריו יתן בעתו אמר רב יהודה ואיתימא רב נחמן זה המשמש מטתו מערב שבת לערב שבת. (שם סג.) המורדת על בעלה פוחתין לה מכתובתה שבעה דינרין בשבת רבי יהודה אומר שבעה טרפעיקין (שם ע"ב) ורבותינו חזרו ונמנו שיהו מכריזין עליה ארבע שבתות זו אחר זו ושולחין לה מב"ד הוי יודעת שאפילו כתובתיך מאה מנה הפסדת והיינו נמלכין בה. אחת ארוסה ואחת נשואה אפילו נדה אפילו חולה ואפי' שומרת יבם אמר רמי בר אבא אין מכריזין עליה אלא בבתי כנסיות ובבתי מדרשות אמר רבא דיקא נמי דקתני ארבע שבתות זו אחר זו ש"מ. אמר רמי בר אבא פעמים שולחין לה מב"ד אחת קודם הכרזה ואחת לאחת הכרזה. דרש רב נחמן בר רב חסדא הלכה כרבותינו אמר רבא הא בורכא אמר ליה רב נחמן בר יצחק אנא אמריתה ניהלה משמיה דגברא רבה ומנו רבי חנינא אינהו כמאן סברוה כי הא דאיתמר רבא אמר רב ששת הלכה נמלכין בה רב הונא

בר יהודה אמר רב ששת הלכה אין נמלכין בה. היכי דמיא מורדת אמר אמימר דאמרה בעינא ליה ומצערנא ליה אבל אמרה מאיס עלאי לא אכפינן לה.
(שם סז.) תנו רבנן יתום ויתומה שבאו להתפרנס מפרנסין את היתומה ואח"כ את היתום מפני שהאיש דרכו לחזר ואין אשה דרכה לחזר. (שם ע"ב) יתום ויתומה שבאו לינשא משיאין את היתומה ואח"כ משיאין את היתום מפני שבושתה של אשה מרובה משל איש. יתום שבא לישא שוכרין לו בית ומציעין לו מטה וכל כלי תשמישו ואח"כ משיאין לו אשה שנאמר די מחסורו אשר יחסר לו די מחסורו זה בית אשר יחסר זו מטה ושלחן לו זו אשה וכן הוא אומר אעשה לו עזר כנגדו. (שם סח.) יתומה שהשיאוה אמה או אחיה וכתבו לה כמאה או כחמשים זוז יכולה היא משתגדל להוציא מידם מה שראוי להנתן לה רבי יהודה אומר אם השיא בת ראשונה ינתן לה כדרך שנתן לראשונה. אמר ליה רבא לרב חסדא דרשינן משמך הלכה כרבי יהודה א"ל יהא רעוא דכל כי הני מילי מעליתא תדרשון משמאי אמר שמואל לפרנסה שמין באב למימרא דלאו דוקא השיא כמאן כר' יהודה דאמר אזלינן בתר דעת דאב ולימא הלכה כרבי יהודה אי אמר הלכה כרבי יהודה הוה אמינא דוקא השיא דגלי אדעתיה אבל לא השיא לא קמ"ל דאזלינן בתר דעת אב לא שנא השיא ולא שנא לא השיא והני מילי ממקרקעי אבל ממטלטלי לא דאמר רבא (שם סט:) הלכתא ממקרקעי ולא ממטלטלי בין לכתובה ובין למזוני ובין לפרנסה.
יתומה זוטרתי ואית לה אחא אית לה מזוני מנכסי דאבוהא עד דבגרה או דמינסבא ואית לה עישור נכסי מן קמי דבגרה בין מנכסים מרובים ובין מנכסים מועטים (שם קג.) ואם קדמו יתומים ומכרו בנכסים מועטין מה שמכרו מכרו. ומיחייבי אחי למיתן לאחואתהון עישור נכסי מנכסי דשבק אבוהון דתניא (שם סח.) ר' אומר בת הניזונית מן האחים נוטלת עישור נכסים אמרו לו לר' לדבריך מי שיש לו עשר בנות ובן אין לבן במקום בנות כלום אמר להם כך אני אומר ראשונה נוטלת עישור נכסים שניה במה ששיירה ושלישית במה ששיירה וחוזרות וחולקות בשוה חוזרות וחולקות בשוה (שם ע"ב) כל חדא וחדא מאי דשקל שקל הכי קאמר אם באו כולן להנשא כאחת חוזרות וחולקות בשוה אמר רבה הלכה כרבי. אמר ליה רבינא לרבא אמר לן רב אדא בר אהבה משמך בגרה אין צריכה למחות נשאת אין צריכה למחות בגרה ונשאת צריכה למחות והא אוקימנא התם בגרה צריכה למחות לא קשיא כאן בניזונית מן האחין וכאן בשאין ניזונית מן האחים.
ואם לא מחיא הפסידה דהיכא דקא מיתזנא מנכסי האב אית ליה עישור נכסי עד דבגרה ואי מחיא מקמי דתבגר אע"ג דבגרה אית לה עישור נכסי עד דבגרה ואי קא זייני לה אחי מדילהין כשהיא בוגרת אף על גב דלא מחיא אית לה עישור נכסי מאי טעמא משום

כיסופא הוא דלא מחיא ואי אינסיבא ולא מחיא לית לה עישור נכסי דאמרינן אחולי אחלתינון ואי בעו אחא לסלוקה בזוזי מסלקי לה (שם סט.) דאמר רב מניומי בריה דרב נחומי הוה קאימנא קמיה דאמימר ואתא ההוא איתתא לקמיה דהוה קא מגבי לה עישור נכסי וחזיתיה לדעתיה דאי בעי לסליקה בזוזי מסלקי לה דשמעית דהוו קא אמרי לה אי הוה לן זוזי סליקונך ואשתיק ולא אמר להו ולא מידי. רבינא אגביה לברתיה דרב אשי מן בר רב אשי מבינונית שלא בשבועה ומן בריה דרב סמא בריה דרב אשי מזיבורית ובשבועה ש"מ בעלת חוב דאחין הוא ש"מ דוקא ניזונית וקא מינסבא כשהיא נערה אבל בגרה וקא מינסבה כיון דמזוני מנכסי אבוה לית לה עישור נכסי נמי לית לה ואי מחאי מעידנא דקא בגרה עישור נכסי אית לה דתניא (שם סח:) הבנות בין נשאו עד שלא בגרו ובין בגרו עד שלא נשאו איבדו מזונותיהן ולא איבדו פרנסתן דברי רבי והא אמרינן התם ניזונית אין שאין ניזונית לא אלא לאו ש"מ הא דמחאי והא דלא מחאי ש"מ ואע"ג דבגרה וקא זיינין לה אחי לא צריכה למחוייי.

(שם סט:) תנו רבנן המשליש מעות לחתנו ליקח בהן שדה לבתו והיא אומרת ינתנו לבעלי מן הנישואין הרשות בידה מן האירוסין יעשה שליש מה שהושלש בידו דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר גדולה בין מן האירוסין ובין מן הנישואין הרשות בידה קטנה בין מן הנישואין ובין מן האירוסין יעשה שליש מה שהושלש בידו מאי בינייהו גדולה מן האירוסין איכא בינייהו. איתמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי רבא אמר רב נחמן הלכה כרבי מאיר. אילפא תלא נפשיה בקראתא דספינתא אמר אי איכא דאתי ואמר לי מילתא בדבי ר' חייא ובדבי ר' אושעיא ולא פשיטנא ליה ממתניתין נפילנא מהאי קראסא וטבענא אתא ההוא סבא תנא ליה האומר תנו שקל לבני בשבת וראויין לתת להם סלע נותנין להם סלע ואם אמר אל תתנו להם אלא שקל אין נותנים להם אלא שקל ואם אמר אם מתי ירשו אחרים תחתיהם בין שאמר תנו ובין שאמר אל תתנו אין נותנין להם אלא שקל א"ל הא (דף עב) מנא ר' מאיר היא דאמר מצוה לקיים דברי המת. (שם ע.) אמר רב חסדא אמר מר עוקבא הלכה בין שאמר תנו ובין שאמר אל תתנו נותנין להם כל צרכן והא קיימא לן כרבי מאיר דאמר מצוה לקיים דברי המת הני מילי במילי אחרנייתא אבל בהא מינח ניחא ליה והא דאמר הכי לזרוזינהו הוא דבעי. (שם עב.) אמר רב כהנא המדיר את אשתו שלא תשאל ושלא תשאיל נפה וכברה ריחים ותנור יוציא ויתן כתובה מפני שמשיאה שם רע בשכנותיה. תניא נמי הכי המדיר את אשתו שלא תשאל ושלא תשאיל נפה וכברה ריחים ותנור יוציא ויתן כתובה מפני שמשיאה שם רע בשכנותיה וכן היא שנדרה שלא תשאל ושלא תשאיל נפה וכברה ריחים ותנור

ושלא תארוג בגדים נאים לבניה תצא שלא בכתובה מפני שמשיאתו שם רע בשכונתו. (שם מה.) היו בה מומין ועודה בבית אביה האב צריך להביא ראיה שמשנתארסה היו בה מומין אלו והיה מקחו מקח נכנסה לרשות הבעל בעל צריך להביא ראיה שעד שלא תתארס היו בה מומין אלו והיה מקחו מקח טעות דברי ר' מאיר וחכמים אומרים במה דברים אמורים במומין שבסתר אבל במומין שבגלוי אין יכול לטעון ואם יש שם מרחץ באותה העיר אף במומין שבסתר אין יכול לטעון מפני שהוא בודקה ביד קרובותיו. (שם עז.) האיש שהיו בו מומין אין כופין אותו להוציא אמר רבן שמעון בן גמליאל במה דברים אמורים במומין קטנים אבל בגדולים כופין אותו להוציא אמר רבן שמעון בן גמליאל במה דברים אמורים במומים קטנים אבל בגדולים כופין אותו להוציא. אמר רב נחמן ונכפה כמומין שבסתר דמי והני מילי דקביע ליה זמן אבל לא קביע ליה זמן כמומין שבגלוי דמי. האיש שהיו בו מומין רב יהודה תני נולדו חייא בר רב תני היו מאן דאמר נולדו כל שכן היו דהא סבר וקביל ומאן דאמר היו אבל נולדו לא תנן אמר רבן שמעון בן גמליאל במה דברים אמורים במומים קטנים אבל בגדולים כופין אותו להוציא בשלמא למאן דאמר נולדו היינו דשאני בין גדולים ובין קטנים אלא למאן דאמר היו מה לי גדולים מה לי קטנים הא סבר וקביל באומרת כסבורה אני שאני יכולה לקבל עכשיו אין אני יכולה לקבל ואלו מהן מומין גדולים פירש רבן שמעון בן גמליאל נקטעה ידו נסמת עינו נשברה רגלו. אתמר רבי אבא בר יעקב אמר רבי יוחנן הלכה כרבן שמעון בן גמליאל רבא א' רב נחמן הלכה כדברי חכמים איכא דאמרי אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן אין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל ומי א"ר יוחנן הכי והאמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן כל מקום ששנה רבן שמעון בן גמליאל במשנתנו הלכה כמותו חוץ מערב וצידן וראיה אחרונה אמוראי נינהו אליבא דר' יוחנן. ואלו שכופין אותן להוציא מוכה שחין ובעל פוליפוס ומקמץ ומצרף נחשת והבורסי בין שהיו בו עד שלא נשאו ובין משנשאו נולדו ובכולן אמר רבי מאיר אע"פ שהתנה עמו יכולה היא שתאמר כסבורה הייתי שאני יכולה לקבל עכשיו איני יכולה לקבל וחכמים אומרים מקבלת היא על כרחה חוץ ממוכה שחין מפני שממקתו. מעשה בציידן בבורסי שמת והיה לו אח בורסי אמרו חכמים יכולה היא שתאמר לאחיך הייתי יכולה לקבל ולך איני יכולה לקבל. אמר מר מפני שהיא ממקתו פשיטא (שם ע"ב) לא צריכא דאף על גב שהיא רוצה לעמוד עם מוכה שחין והוא רוצה לעמוד עמה אפילו הכי כופין אותו להוציא מפני שממקתו. (שם עז.) מאי בעל פוליפוס רב יהודה אמר שמואל ריח החוטם במתניתא תנא ריח הפה. רב אסי מתני איפכא ומותיב בה סימנא שמואל לא פסיק פומיה מכוליה פרקין.

(שם עח.) האשה שנפלו לה נכסים עד שלא תתארס מודים בית שמאי ובית הלל שאם מוכרת ונותנת קיים נפלו לה משנתארסה בית שמאי אומרים תמכור ובית הלל אומרים לא תמכור ואלו ואלו מודים שאם מוכרת ונותנת קיים אמר רבי יהודה אמרו לפני רבן גמליאל הואיל וזכה באשה לא יזכה בנכסים אמר להם בחדשים אנו בושים אלא שאתם מגלגלין עלינו את הישנים. (שם ע"ב) רב ושמואל דאמרי תרוייהו בין שנפלו לה עד שלא תתארס ובין שנפלו לה משנתארסה ונשאת בעל מוציא מיד הלקוחות כמאן לא כרבי יהודה ולא כרבי חנניה בן עקביא אינהו דאמור כרבותינו דתניא רבותינו חזרו ונמנו בין שנפלו לה עד שלא תתארס ובין שנפלו לה משתתארס ונשאת בעל מוציא מיד הלקוחות. נפלו לה משנשאת אלו ואלו מודים שאם מכרה ונתנה שהבעל מוציא מיד הלקוחות. (שם עט.) ההיא דבעיא דתברחינהו לנכסה מגברה כתבתינהו לברתה לסוף אינסיב ואיגרש אתאי לקמיה דרב נחמן קרעיה לשטרא אזל רב ענן לקמיה דמר עוקבא א"ל חזי מר נחמן חקלאה היכי מקרע שטרי דאינשי א"ל אימא לי איזה גופא דעובדא היכי הוה אמר ליה הכי הוה מעשה אמר ליה שטר מברחת קאמרת הכי אמר רב נהילאי בר אידי אמר שמואל אני מוראי הוראה ואם יבוא שטר מברחת לידי אקרענו. אמר ליה רבא לרב נחמן טעמא מאי אמר ליה לא שביק איניש נפשיה ויהיב לאחריני אמר ליה הני מילי לאחריני הא לברתה יהבה אפילו הכי במקום ברתה נפשה עדיפא לה (שם ע"ב) תניא ולד בהמת מלוג לבעל ולד שפחת מלוג לאשה חנניה אומר עשו ולד שפחת מלוג כולד בהמת מלוג אמר רב הונא בר חייא אמר שמואל הלכה כחנניה אמר רבה מודה חנניה שאם נתגרשה נותנת דמים ונוטלתן מפני שבח בית אביה. (שם נד.) אלמנה רב אמר שמין כל מה שעליה. כלתא דבי בר אלישיב הוה קא תבעה כתובתה מיתמי הוה קממטיא להו לבי דינא אמרו לה לבוש וכסיי דזילא בן מלתא דתזלון הכי לבשתינהו לכולהו מאנא אתו לקמיה דרבינא אמר להו הלכתא כרב דאמר שמין כל מה שעליה. (שם פ:) והלכתא בעל שמכר קרקע לפירות לא עשה ולא כלום מאי טעמא אבייי אמר חיישינן שמא תכסוף רבא אמר משום רוח ביתא מאי בינייהו איכא בינייהו ארעא דמקרבא למתא אי נמי בעל ארי' הוא אי נמי זוזי וקא עביד בהו עסקא (שם פ.) אבימי בריה דרבי אבהו הוו מסקי ביה זוזי בי חוזאי שדרינהו ביד רב חמא בריה דרבה בר אבוה אזל פרעינהו אמר להו הבו לי שטרא אמרי ליה הני סטראי נינהו אתא לקמיה דרבי אבהו אמר ליה מיגו דאי בעאי אמרי לא היו דברים מעולם יכלו למימר סטראי נינהו לענין שלומי שליח מאי אמר רב אשי חזינן אי אמר ליה שקול שטרא והב זוזי משלם הב זוזי ושקול שטרא לא משלם ולא היא בין כך ובין כך משלם דאמר ליה לשליחא לתקוני

שדרתיך ולא לעוותי. ההיא איתתא דאפקידו גבה מלוגא דשטרי אתו יורשין קא תבעי ליה מינה אמרה להו מחיים תפישנא ליה אתאי לקמיה דרב נחמן אמר לה אית ליך סהדי דתבעוה מינך מחיים ולא יהביתוה נהלייהו אמרה ליה לא אמר לה אי הכי לאחר מיתה תפישת ותפישה דלאחר מיתה ולא כלום היא. ההיא איתתא דאיחייבא שבועה בי דינא דרבא אמרה ליה בת רב חסדא ידענא בה דחשידא אשבועתא אפכה רבא אשכנגדה זימנין הוו יתבין רב פפא ורב אדא בר מתנה קמיה אתא ההוא שטרא לקמיה אמר ליה רב פפא ידענא ביה דפריעא הוא א"ל איכא איניש אחרינא בהדי מר אמר ליה רב אדא בר מתנה ולא ליהוי רב פפא כבת רב חסדא אמר ליה ההיא קים לי בגוה. א"ר פפא השתא דאמרת קים לי בי' מילתא היא כגון אבא מר ברי דקים לי בגויה קרענא שטרא אפומיה קרענא סלקא דעתך אלא מרענא שטרא אפומיה. ההיא איתתא דאיחייבא שבועה בי דינא דרב ביבי בר אביי אמר לה בעל דין תיתי ותשתבע לי במתא אמרה להו כתובו לי זכותא דכי משתבענא יהבי לי אמר להו רב ביבי בר אביי כתבו לה אמר רב פפא משום דאתו ממולאי אמרי מילי מוליאתא והאמר רבא האי אשרתא דדייני דליכתבה מקמי דליהוו סהדי אחתימת ידייהו פסילא אלמא מחזי כשיקרא וליתא לדרב פפא מדרב נחמן דאמר רב נחמן אומר היה רבי מאיר אפילו מצאו באשפה וחתמו ונתנו לה כשר ועד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי מאיר אלא בגיטי נשים דבעינן כתיבה לשמה אבל בשאר שטרות מודו ליה דאמר רבי אסי אמר רבי יוחנן שטר שלוה בו ופרעו אינו חוזר ולוה בו שכבר נמחל שיעבודו טעמא דנמחל שיעבודו אבל מיחזי כשיקרא לא חיישינן והלכתא כרב ביבי בר אביי דהיכא דמיחייב שבועה בבית דין ואמר בעל דין לישתבע במאתיה דיכא הוא דאזיל בהדיה או בהדי שלוחיה ומשתבע במאתיה. בעל חוב ויורש שקדם אחד מהם והחזיק במטלטלין הרי זה זריז ונשכר. מי שיצא הוא ואביו למדינת הים מת הבן או מת האב לעולם נכסים בחזקת זקן. (שם פה:) ההוא גברא דאפקיד שב מרגניתא כי צירן בסדינא גבי מיאשא בר בריה דר' יהושע בן לוי שכיב רבי מיאשא ולא פקיד אתו לקמיה דרבי אמי אמר להו חדא דידענא ביה בר' מייאשא דלא אמיד ועוד הא קא יהיב סימנא ולא אמרן אלא דלא רגיל דעייל ונפיק לביתיה אבל רגיל דעייל ונפיק אימר איניש אחרינא אפקיד ומחזא חזא. ההוא גברא דאפקיד מטכסא גבי רב דימי אחוה דרב ספרא שכיב רב דימי ולא פקיד אתא לקמיה דרבי אבא אמר ליה חדא דידענא ביה ברב דימי דלא אמיד ועוד הא קיהיב סימנא ולא אמרן אלא דלא רגיל דעייל ונפיק אבל רגיל דעייל ונפיק אימר איניש אחרינא אפקיד ומחזא חזא. ההוא דאמר להו נכסיי לטוביא שכיב אתא טוביא א"ר יוחנן כבר בא טוביא אמר לטוביא ואתא רב טוביא לטוביא אמר לרב

טוביא לא אמר ואי גייס ביה הא גייס בי' באו שני טוביים שכן ותלמיד חכם ת"ח קודם קרוב ותלמיד חכם ת"ח קודם. איבעיא להו שכן וקרוב מאי ת"ש טוב שכן קרוב מאח רחוק שניהם שכנים שניהם קרובים שניהם תלמידי חכמים שודא דדייני. איתתא דאית לה זוזי ובעיא לאברוחינהו מגברא נכתוב לה מקמי דמקדש לה שטרא וליתן לה והכי כתיב לה על מנת שאין לי רשות בהן ולא דין ודברים. ואי דחלא דילמא שמיט ואכיל להו מינה ולית ליה נכסי תכתבינון למאן דניחא לה במתנה (שם עט.) והכי כתבא בשטרא הרי הן לך במתנה מהיום לכשאני רוצה דאמור רבנן דכי האי גוונא קני עד ההוא יומא דבעיא להו מיניה. (שם פו.) אמר שמואל המוכר שטר לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפילו יורש מוחל (ב"ב קמז:) ומודה שמואל שאם נתנו במתנת שכיב מרע שאין יכול למחול (כתובות פו.) אמר רב הונא בריה דרב יהושע ואי פקח הוא מקרקיש ליה זוזי וכתיב ליה שטרא בשמיה. אמר אמימר מאן דדאין דינא דגרמי מגבי ביה שטרא מעליא ומאן דלא דאין מגבי ביה דמי ניירא בעלמא הוה עובדא ואכפייה רפרם לרב אשי ואגבי בי' ככשורא לצלמי (כתובות פה:) ומודה שמואל במכנסת שטר חוב נבעלה וחזרה ומחלתו שאינו מחול מפני שידו כידה. קריבתיה דרב נחמן זבינתיה לכתובתה בטובת הנאה אתו יורשים קא תבעי לה לברתה אמר להו רב נחמן ליכא דלנסבה עצה להא דתיזיל ותחלה לכתובתה דאימה לגבי אבוה ותהדר ותירתיה מיניה שמעא אזלא עבדא אמר רב נחמן עשינו עצמנו כערכי הדיינין ומעיקרא מאי סבר ומבשרך לא תתעלם. הפוגמת כתובתה וכו'. (שם פח.) תנן וכן היתומין לא יפרעו אלא בשבועה יתומים ממאן אי נימא מלוה השתא אבוהון שקיל בלא שבועה אינהו בשבועה הכי קאמר וכן היתומים מן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה. אמר רבי זריקא אמר רב יהודה לא שנו אלא שאמרו יתומים אמר לנו אבא לויתי ופרעתי אבל אמרו אמר לנו אבא לא לויתי אף בשבועה לא יפרעו. מתקיף לה רבה אדרבה כל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי אלא אי אתמר הכי אתמר א"ר זריקא אמר רב יהודה לא שנו אלא שאמרו יתומים אמר לנו אבא לויתי ופרעתי אבל אמרו לא לויתי נפרעין שלא בשבועה שכל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי. והנפרעת שלא בפניו לא תפרע אלא בשבועה א"ר אחא מעשה בא לפני רבי יצחק נפחא באנטוכיא ואמר לא שנו אלא כתובת אשה משום חנה אבל בעל חוב לא אמר רבא אמר רב נחמן אפילו בעל חוב שלא יהא כל אחד ואחד נוטל מעותיו של חבירו והולך למדינת הים ואתה נועל דלת בפני לוין.

(שם פט:) תנו רבנן גט כתובה ומיתה אם גט קודם לכתובה גובה שתי כתובות כתובה קודמת לגט אינו גובה אלא כתובה אחת. מי שהיה נשוי שתי נשים ומת הראשונה

קודמת לשנייה. יורשי הראשונה קודמין ליורשי שנייה נשא את הראשונה ומתה נשא את השנייה ומת הוא שנייה ויורשיה קודמין ליורשי ראשונה. פסק דינא דאיתפסיק במעמד דינא דרבנן במתיבתא פלוני בר פלוני נסיב איתתא ושכיבת בחיוהי ונסיב איתתא אחריתי ושכיב בחייה ושכיבת היא בתריה והוה כי היכין דאמור רבנן מתו אחת בחייו ואחת במותו (שם צא.) ואמר מר זוטרא משמיה דרב נחמן הלכתא אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דיכרין וכתובה נעשית מותר לחבירתה. ובדין הוא דבני שנייה בעי למיקדם ומשקל כתובת אמן מן בני ראשונה דתנן נשא את הראשונה ומתה נשא את השנייה ומת הוא שנייה ויורשיה קודמין ליורשי ראשונה אלא כיון דאלו אתיא שנייה למגבא כתובתה מן יתמי לא הוה מציא לאיתפרועי אלא בשבועה דקיימא לן דאינה נפרעת מנכסי יתומים אלא בשבועה והשתא שכיבא לה וקיימא לן דאין אדם מוריש שבועה לבניו ולא מצו יורשים לאשתבועי לא הוה תפישא אמהון צררי בכתובתה דקתני נשא את הראשונה ומתה נשא שנייה ומת הוא שנייה ויורשיה קודמין ליורשי ראשונה (שבועות מח.) וקא מוקמינן לה הכא במאי עסקינן בשנשבעה ומתה מכלל דכי לא נשבעה יורשים לא מצו אשתבועי ומיגבא הלכך כל מידי דהוה כתיב לשנייה בכתובתה ואיתיה בעיניה בין מן תכשיטין ובין מן מאני ואי אמתה ואיתה שקלין בני שנייה בלא דינא ולא דיינא ושארא אף על גב דאית ליה מקרקעי לא מצו גבו דאיתחייבא לה שבועה ואין אדם מוריש שבועה לבניו ובני ראשונה או אית ליה לאבוהון מקרקעי גבו כתובת בנין דיכרין דליכא עליהון שבועה דלא נתנה כתובה לגבות מחיים ושארא מאי דשבק אבוהון בין מקרקעי בין מטלטלי שקלין כולהון יורשי ראשונה ויורשי שנייה בהדדי. איניש איניש מאטי מאנתיה. (כתובות צא.) מי שהיה נשוי שתי נשים ומתו ואחר כך מת הוא והיתומים מבקשין כתובת אמן ואין שם אלא כדי שתי כתובות חולקות בשוה היה שם מותר דינר אלו נוטלין כתובת אמן ואלו נוטלין כתובת אמן ואם אמרו יתומים הרי אנו (דף עג) מעלים על נכסי אבינו יפה דינר כדי שיטלו כתובת אמן אין שומעין להם אלא שמין את הנכסים בבית דין. תנו רבנן לזו אלף זוז ולזו חמש מאות זוז אם יש מותר דינר אלו נוטלין כתובת אמן ואלו נוטלין כתובת אמן ואם לאו חולקין בשוה. פשיטא מרובין ונתמעטו כבר זכו בהן יורשין מועטין ונתרבו מאי ת"ש דנכסי דבי בר צינור מועטין ונתרבו הוו אתי לקמיה דרב עמרם אמר להו זילו פייסינהו לא אשגחו אמר להו אי אשגחיתו מוטב ואי לא מחינא לכו בסילוא דלא מבע דמא שדרינהו לקמיה דרב נחמן אמר להו כשם שמרובין ונתמעטו זכו בהן יורשין כך מועטין ונתרבו זכו בהן יורשין. אל"ף ומא"ה מצו"ה בכתוב"ה יעק"ב זק"ף שדותי"ו ב"דברי' העסקי"ן

סימן. (שם צא:) ההוא גברא דהוה מסקי ביה אלפא זוזי הוו ליה תרי אפדני זבנינהו לחדא בחמש מאה ולחדא בחמש מאה אחא בעל חוב טרפה לחדא מינייהן הדר אתא קא טריף לה לאידך שקל לוקח אלפא זוזי ואיל לגביה א"ל אי שויא לך אלפא זוזי לחיי ואי לא שקול אלפא זוזי ואיסתלק סבר רמי בר חמא למימר היינו מתניתין אם אמרו יתומים הרי אנו מעלים על נכסי אבינו יפה דינר וכו' אמר ליה רבא מי דמי התם אית ליה פסידא ליתמי הכא מאי פסידא אית ליה אלפא יהב ואלפא קא שקיל והלכה כרבא. טורפא בכמה כתבינן רבינא אמר באלפא רב עוירא אמר בחמש מאה והלכתא בחמש מאה. ההוא גברא דהוו מסקי ביה מאה זוזי הוו ליה תרין קטיני זבנינהו לחדא בחמשין ולחדא בחמשין אתא בעל חוב טרפיה לחד מינייהו הדר אתא קא טריף לה לאידך שקל מאה זוזי ואזיל לגבי' א"ל אי שוי לך מאה זוזי לחיי ואי לא שקיל מאה זוזי ואיסתלק סבר רב יוסף למימר היינו מתניתין אם אמרו יתומים הרי אנו א"ל אביי מי דמי התם אית להו פסידא ליתמי הכא מאי פסידא אית ליה מאה יהב מאה קא שקיל טירפא בכמה כתבינן רבינא אמר במאה רב עוירא אמר בחמשין והלכתא בחמשין. ההוא גברא שכיב ושבק חד קטינא דהוה שוי חמשין זוזי אתא בעל חוב קא טריף ליה יהבו ליה יתמי חמשין זוזי וסלקוה הדר אתא קא טריף ליה אתו לקמיה דאביי אמר להו מצוה על היתומים לפרוע חובת אביהם הנך קמאי מצוה עבידתו השתא כי טריף בדין קא טריף ולא אמרן אלא דלא אמרו ליה הני חמשין זוזי דמי קטינא אבל אמרו ליה הני חמשין זוזי דמי קטינא סלוקי סלקוה. ההוא גברא דזבנה לכתובתה דאימיה בטובת הנאה וא"ל ללוקח אי אתיא אם מערערא לא מפצינא לך שכיבא אימיה ולא ערערא אתא איהו וקא מערער סבר רמי בר חמא למימר איהו במקום אימיה קאי אמר ליה רבא נהי דאחריות דאימיה לא קביל אחריות דידיה מי לא קביל. אמר רמי בר חמא ראובן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות וחזר שמעון ומכרה לראובן באחריות ואתא בעל חוב דראובן קא טריף לה מיניה דינא הוא דאזיל שמעון ומפצי ליה א"ל רבא נהי דאחריות דעלמא לא קביל אחריות דנפשיה מי לא קביל. (שם צב.) ומודה רבא בראובן שירש שדה מיעקב ומכרה לשמעון שלא באחריות וחזר שמעון ומכרה לראובן באחריות ואתא בעל חוב דיעקב קא טריף לה דינא הוא דאזיל שמעון ומפצי ליה מאי טעמא בעל חוב דיעקב כבעל חוב דעלמא דמי. אמר רמי בר חמא ראובן שמכר שדה לשמעון באחריות וזקפן עליו במלוה ומת ראובן ואתא בעל חוב דראובן קא טריף ליה מיניה דשמעון ופייסיה שמעון בזוזי דינא הוא דאמרי ליה בני ראובן לשמעון אבא מטלטלין שבק גבך ומטלטלי לבעל חוב לא משתעבדי. אמר רבא ואי פקח שמעון מגבי להו ארעא והדר גבי לה מינייהו כדרב נחמן דאמר רב

נחמן אמר רבה בר אבוה יתומים שגבו קרקע בחובת אביהם בעל חוב חוזר וגובה אותה מהם. (שם צד.) אמר רב הונא תרי אחי או תרי שותפי דאית להו דינא בהדי חד וקדים חד מינייהו תבעיה בדינא לא מצי אידך למימר ליה את לאו בעל דברים דידי את אלא שליחותיה עביד ובדאזיל בהדיה לא מצי אידך הדר תבע ליה. איקלע רב נחמן לסורא עול לגביה רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי ליה כי האי גוונא מאי בעל חוב דכתיב שטריה בחמשה בניסן וכתיב אורכתא להאי דכתיב שטריה בלא זמנא וכן האי נמי כתיב אורכתא לאידך דכתיב שטריה בחמשה בניסן ואזל חד מנהון גבי בתרי שטרי מפיק תחלה שטריה אי מגבי ביה מוטב ואם לא מפיק שטרא דחבריה עם אורכתיה דאורכיה כלומר שליחא דחבריה הוא וגבי.

(שם צה.) אין נפרעין מנכסים משועבדים במקום שיש נכסים בני חורין ואפי' הן זיבורית. איבעיא להו אישתדוף בני חרי מהו למיטרף ממשעבדי (שם ע"ב) והלכתא אישתדוף בני חרי טריף ממשעבדי. (שם צה.) מי שהיה נשוי שתי נשים ומכר את שדהו וכתבה הראשונה ללוקח דין ודברים אין לי עמך שנייה מוציאה מיד הלוקח והראשונה מיד השנייה והלוקח מיד הראשונה וחוזרת חלילה עד שיעשו פשרה ביניהם וכן בעל חוב וכן אשה בעלת חוב. (שם ע"ב) אמר אביי נכסיי לך ואחריך לפלוני ועמדה ונשאת בעל לוקח הוי ואין לאחריך במקום בעל כלום כמאן כי האי תנא דתניא נכסיי לך ואחריך לפלוני וירד ראשון ומכר ואכל השני מוציא מיד הלקוחות דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר אין לשני אלא מה ששייר ראשון בלבד מי אמר אביי הכי והאמר אביי איזה הוא רשע זה הוא המשיא עצה למכור בנכסים כרבן שמעון בן גמליאל מי קתני תנשא נשאת קאמר. ואמר אביי נכסיי לך ואחריך לפלוני ומכרה ומתה בעל מוציא מיד הלקוחות ואחריך מיד בעל ולוקח מיד אחריך ומוקמינן להו לכולהו בידא דלוקח ומאי שנא מהא דתנן חוזרות חלילה עד שיעשו פשרה ביניהם התם לכולהו אית להו פסידא הכא לוקח הוא דאית ליה פסידא אזל רפרם אמרה לשמעתא קמיה דרב אשי מי אמר אביי הכי והאמר אביי נכסיי לך ואחריך לפלוני ועמדה ונשאת בעל לוקח הוי ואין לאחריך במקום בעל כלום א"ל התם דא"ל כשהיא פנויה הכא דאמר לה כשהיא נשואה מאי קאמר לה אחריך נקני בעל לא נקני וכן בעל חוב וכן אשה בעלת חוב תנא וכן בעל חוב ושני לקוחות וכן אשה בעלת חוב ושני לקוחות. אלמנה ניזונית מנכסי יתומים ומעשה ידיה שלהן ואינן חייבין בקבורתה יורשיה יורשי כתובתה חייבין בקבורתה (שם צז.) אלמנה בין מן האירוסין בין מן הנישואין מוכרת שלא בב"ד ר"ש אומר מן הנישואין מוכרת שלא בב"ד מן האירוסין לא תמכור אלא בב"ד לפי שאין לה מזונות וכל שאין לה מזונות לא

תמכור אלא בב"ד. (שם צו.) א"ר זירא אמר שמואל מציאת אלמנה לעצמה טעמא מאי אמור רבנן מציאת אשה לבעלה כי היכי דלא תוהוי לה איבה הכא תיהוי לה איבה. א"ר יוסי בר חנינא כל מלאכות שאשה עושה לבעלה אלמנה עושה ליורשים חוץ ממזיגת הכוס והצעת המטה והרחצת פניו ידיו ורגליו. (שם צז.) כיצד מוכרת אמר רב דניאל בר רב קטינא אמר רב הונא מוכרת לשנים עשר חודש ולוקח ומפרנס אחת לשלשים יום ורב יהודה אמר מוכרת לששה חדשים ולוקח ומפרנס אחד לשלשים יום. אמר ליה רב אשי לאמימר הא דרב הונא מאי א"ל לא שמיע לי כלומר לא סבירא לי. בעו מיניה מרב ששת מוכרת למזונות מהו שתחזור ותטרוף לכתובה קא מיבעיא להו הא דרב יוסף דאמר רב יוסף ארמלתא דזבין אחריות איתמי ובי דינא דזבין אחריות איתמי מאי כיון דאחריות איתמי טרפא (דף עד) או דילמא יכול לומר לה נהי דאחריות דעלמא לא קבילת עלך אחריות דנפשך קבולי קבילת אמר להו רב ששת תניתוה מוכרת והולכת עד כדי כתובתה וסמוך לה שתגבה כתובתה מן השאר ש"מ שייר אין לא שייר לא ודילמא עצה טובה קמ"ל דלא נקריוה הדרניתא אם כן ניתני גובה כתובתה מאי סמוך לה ש"מ שייר אין לא שייר לא. איבעיא להו זבין ולא איצטריכו ליה זוזי הדרי זביני למרייהו או לא ת"ש דההוא גברא דזבין ליה ארעא לרב פפא דאיצטריכו ליה זוזי למיזבן תורי לסוף לא איצטריכו ליה זוזי ואהדרה רב פפא לארעא ניהליה שאני רב פפא דלפנים משורת הדין הוא דעבד. ת"ש דההיא בצורתא דהואי בנהרדעא זבינו כולי עלמא לאפדנייהו לסוף אתיאן חיטי אמר רב נחמן הדרין אפדני למרייהו.

(שם צז:) מכרה כתובתה או מקצתה משכנתה או מקצתה נתנתה לאחר או מקצתה לא תמכור את השאר אלא בבית דין וחכמים אומרים מוכרת היא אפילו ארבעה וחמשה פעמים ומוכרת למזונות שלא בבית דין וכותבת למזונות מכרתי וגרושה לא תמכור אלא בבית דין. מתניתין מני רבי שמעון היא דתניא רבי שמעון אומר אע"פ שלא מכרה אלא מקצת ולא משכנה אלא מקצת איבדה מזונותיה למימרא דרבי שמעון סבר לא אמרינן מקצת כסף ככל כסף ורבנן סברי אמרינן מקצת כסף ככל כסף. (שם צח.) ההיא אתתא דתפסה כסא דכספא בכתובתה אתאי לקמיה דרבא אמר להו רבא ליתמי זילו הבו לה מזוני לית דחש לדרבי שמעון דאמר לא אמרינן מקצת כסף ככל כסף שלח ליה רבא בריה דרבה לרב יוסף מוכרת שלא בבית דין צריכה שבועה או לא ותבעי לה הכרזה הכרזה לא קמיבעיא לי דאמר רב זירא אמר רב נחמן אלמנה ששמתה לעצמה לא עשתה ולא כלום הכי דמי אי דאכריז אמאי לא עשתה ולא כלום אלא לאו דלא אכריז ולעצמה הוא דלא עשתה ולא כלום הא לאחר מה שעשתה עשתה לעולם דאכריז דאמרינן לה

מאן שם ליך כי הא דההוא גברא דאפקידו גביה כסותא דיתמי שמה לנפשיה בארבע מאה זוזי לסוף אייקר וקם בשית מאה אתא לקמיה דרבי אמי אמר ליה מאן שם לך. והלכתא צריכא שבועה ואין צריכה הכרזה. (ב"ב נ.) אמר אמימר איש ואשה שמכרו בנכסי מלוג לא עשו ולא כלום הכין אסיקו רבנן דליתה לדאמימר וכי זבינו תרוייהו לעלמא הוו זבינייהו זביני. (כתובות צח.) אלמנה שהיתה כתובתה מאתים ומכרה שוה מנה במאתים או שוה מאתים במנה נתקבלה כתובתה היתה כתובתה מנה ומכרה שוה מנה ודינר במנה מכרה בטל ואפילו היא אומרת אני אחזיר את הדינר ליורשים מכרה בטל רבן שמעון בן גמליאל אומר לעולם מכרה קיים עד שיהיו שם כדי שתשייר בשדה בית תשעת קבין ובגינה בית חצי קב וכדברי רבי עקיבא בית רובע היתה כתובתה ארבע מאות זוז ומכרה לזה במנה ולזה במנה ולאחרון יפה מנה ודינר במנה של אחרון בטל ושל כולן מכרן קיים. אלמנה שהיתה כתובתה וכולי. מאי שנא מאתים במנה דאמרינן ליה את אפסדת שוה מנה במאתים נמי תימר אנא ארוחי אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה (שם ע"ב) כאן שנה רבי הכל לבעל המעות. רבן שמעון בן גמליאל וכולי וליתה לדרבן שמעון בן גמליאל. היתה כתובתה וכו'. (שם צט:) אמר רב שישא בריה דרב אידי בקטיני. פשיטא אמר לו לאחד ולא לשנים קפידא דהא אמר לו לאחד ולא לשנים סתמא מאי רב הונא אמר לאחד ולא לשנים רב חסדא אמר לאחד ואפילו למאה. איקלע רב נחמן לסורא עול לגביה רב חסדא ורבה בר רב הונא בעו מיניה כי האי גוונא מאי אמר להו לאחד ואפילו לשנים לאחד ואפילו למאה אמרו אמרו להו מתניתין היא דתנן הראשונה נשבעת לשנייה ושנייה לשלישית ושלישית לרביעית ורביעית תפרע שלא בשבועה מאי טעמא קא סבר תנא קמא בעל חוב מאוחר שקדם וגבה מה שגבה לא גבה מאי טעמא כיון דאלו נפיק ערער על מקרקעי דגביאן קמייתא אי נמי נפק בעל חוב דקדים לכתובה דקמייתא וטריף אתיאן קמייתא ושקלן מאי דשקלא בתרייתא הלכך למה לה שבועה האי טעמיה דתנא קמח אמר בן ננס וכי מפני שהיא אחרונה נשכרה אף היא לא תפרע אלא בשבועה והלכה כבן ננס ופשט להו רב נחמן מהא מתניתין הראשונה נשבעת לשנייה ושנייה לשלישית ושלישית לרביעית ואלו ראשונה לשלישית לא קתני מאי טעמא לאו משום דשליחותא עביד אמרו ליה מי דמי התם שבועה לחד שבועה למאה הכי מצי אמר אנא טעיננא מאי דחבראי לא מצי טעין אלמא מצי אידך מיהדר מתבעיה. והלכתא כרב חסדא ורבה בר רב הונא והני מילי דלא איתיה במתא אבל איתיה במתא ולא אתא לבי דינא בהדי חבריה אמרינן ליה סברת וקבילת עלך. (שם צב.) אמר רבא ראובן שמכר כל שדותיו לשמעון וחזר שמעון ומכר שדה אחת ללוי ובא

בעל חוב דראובן רצה מזה גובה רצה מזה גובה ולא אמרן אלא דזבן לוי בינונית אבל זבן עידית וזיבורית לא מאי טעמא דאמר ליה להכי טרחי וזבני ארעא דלא חזיא לך ובינונית נמי לא אמרן אלא דלא שבק בינונית דכוותה אבל שבק בינונית דכוותה מצי אמר ליה הנחתי לך מקום לגבות ממנו (והני מילי דבעידנא דתבע חבריה לא הוה הוא במתא דמצי הוא טעין הכי אבל הוה במתא אמרינן ליה סברת וקבילת. (שם ע"ב) אמר אביי ראובן שמכר שדה לשמעון באחריות ואתא בעל חוב דראובן קא טריף לה משמעון דינא הוא דאזיל ראובן ומשתעי דינא בהדיה ולא מצי אמר ליה לאו בעל דברים דידי את דאמר ליה מפקך מיני עלי הדר ואיכא דאמרי אפילו היכא דזבין שלא באחריות נמי לא מצי למימר ליה לאו בעל דברים דידי את דאמר ליה לא ניחא לי דתהוי ליה לשמעון תרעומות עלאי. אמר אביי ראובן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות ויצאו עליה עסיקין (שם צג.) עד שלא החזיק בה יכול לחזור בו משהחזיק בה אין יכול לחזור בו דאמר ליה חייתא דקיטרי סברת וקבילת ואימת מחזיק מכי דייש אמצרי. ואיכא דאמר אפילו באחריות נמי אין יכול לחזור בו דא"ל אחוי לי טרפך ואהדר לך זוזך.

(ב"מ קח.) אמר רב יהודה האי מאן דזבין ארעא ביני אחי ושותפי חציפא הוי וסלוקי לא מסלקינן ליה רב נחמן אמר סלוקי נמי מסלקינן ליה אבל בדינא דבר מצרא לא מסלקינן ליה והלכתא מסלקינן ליה בכולהו משום שנאמר ועשית הישר והטוב בעיני ה'. (פסחים לא.) אתמר בעל חוב אביי אמר למפרע הוא גובה רבא אמר מכאן ולהבא הוא גובה אביי אמר למפרע הוא גובה בשעתיה הוא גובה רבא אמר מכאן ולהבא הוא גובה מכי מטיא זמניה אקדיש לוה וזבין ליה לבתר דאוזיף דכולי עלמא לא פליגי דכי מטיא זמניה ולא פרע ליה דאתי מלוה ופריק הקדש וטריף לקוחות כי פליגי דאקדיש מלוה וזבין מלוה מן קמי דתמטי זמניה למיפרעיה אביי אמר למפרע הוא גובה כיון דמטא זמניה ולא פרעיה איגלאי מילתא למפרע דמעיקרא קנינהו ושפיר אקדיש ושפיר זבין רבא אמר מכאן ולהבא הוא גובה כיון דאלו הוו ליה זוזי הוה מסליק ליה בזוזי השתא הוא דקנה. ומקשינן לרבא ומי אמר רבא הכי והאמר רמי בר חמא ראובן שמכר שדה לשמעון באחריות וזקפן עליו במלוה ומת ראובן ואתא בעל חוב דראובן קא טריף ליה משמעון ופייסיה שמעון בזוזי דינא הוא דאמרין ליה בני ראובן אבון מטלטלי שבק גבך ומטלטלי לבעל חוב לא משתעבדי ואמר רבא אי פקח שמעון מגבי להו ארעא וכו' לעיל. ומקשינן עלה אי אמרת בשלמא למפרע הוא גובה משום הכי גובה אותה מהם דאמרינן דכמה דגבי לה מחיים דאבוהון דמי אלא אי אמרת מכאן ולהבא הוא גובה אמאי גובה אותה מהם השתא הוא דקנו אלו קנו יתמי נכסי לאחר מיתת אביהם מי קא משעבדין

לבעל חוב ומפרק ליה רבא לדרב נחמן שאני התם דאמר להו בעל חוב ליתמי כי היכי דמשתעבדי לכון הכי משעבד לי לדילי מדרבי נתן דתניא רבי נתן אומר מנין לנושה בחבירו מנה וחבירו בחבירו מנין שמוציאין מזה ונותנין לזה ת"ל ונתן לאשר אשם לו. ומדקמפרק ליה רבא לשמעתיה כרבי נתן הלכתא כרבי נתן דאי ליתה לדרבי נתן הויא לה שמעתיה דרבא כדאביי וקשיא דרבא אדרבא וקיימא לן דאביי ורבא הלכה כרבא שמעינן מינה דהלכתא כרבי נתן דכי מסיק ביה ראובן בשמעון ושמעון בלוי ותבעיה ראובן ללוי לא מצי אמר ליה דלאו בעל דברים דידי את ודוקא בחיי שמעון אבל מת שמעון לא מצי ראובן מתפרע מן לוי לא מן מקרקעי ולא מן מטלטלי מן מטלטלי לא מצו מתפרע מדקדייק רב נחמן ואמר יתומים שגבו קרקע בחובת אביהם בעל תוב חוזר וגובה אותה מהם דוקא קרקע אבל מטלטלי לא אלמא מטלטלי דלוי במקום מטלטלי דשמעון קיימי ומטלטלי לבעל חוב לא משתעבדי ומן מקרקעי דלוי נמי לא מצי למתפרע מדקדייק רב נחמן ואמר יתומים שגבו דוקא גבו אבל לא גבו לא אלמא מצי לוי למימר לראובן דאנא שמעון זוזי מסיק בי וזוזי לדידך לא משתעבדין. (שם צד.) אתמר שני שטרות היוצאים ביום אחד רב אמר חולקין ושמואל אמר שודא דדייני היכי דמי כגון דכתב ראובן שטרא לשמעון על ארעא ונפק שטרא אחרינא על הדא ארעא דכתיב ליה ראובן ללוי בההוא יומא ופליגי רב ושמואל רב אמר כי האי גוונא חולקים שמעון ולוי עם הדדי ושמואל אמר שודא דדייני והלכתא כשמואל דקיימא לן רב ושמואל הלכתא כשמואל בדיני ועוד רב נחמן עביד ליה מעשה כשמואל דקאמרינן (שם ע"ב) אימיה דרמי בר חמא בצפרא כתבתינהו לניכסה לרמי בר חמא לאורתא כתבתינהו לרב עוקבא בר חמא אתא רמי בר חמא לקמיה דרב ששת אוקמיה בנכסי אתא רב עוקבא בר חמא לקמיה דרב נחמן אוקמיה בנכסי אתא רב ששת לקמיה דרב נחמן א"ל מאי טעמא עבד מר הכי א"ל ומאי טעמא עבד מר הכי אמר ליה דקדים אטו בירושלים יתבינן דכתבין שעות אלא מר מאי טעמא עבד הכי שודא דדייני אנא נמי שודא דדיינא א"ל חדא דאנא דיינא ומר לאו דיינא ועוד מעיקרא לאו בתורת הכי אתית ליה. הנהו תרי שטרי דאתו לקמיה דרב יוסף בחד הוה כתיב בחמשה בניסן וחד הוה בניסן סתמא אוקמיה רב יוסף להההוא דחמשה בניסן בנכסי א"ל אידך ואנא אפסיד א"ל אנת ידך על התחתונה אימר בר עשרין ותשעה בניסן את א"ל וניכתוב לי מר טירפא מאייר ואילך יכלי למימר לך אנת בר חד בניסן את והנחתי לך מקום לגבות ממנו מאי תקנתייהו כתבי הרשאה להדדי. היכי עבדין אתי ליה ואף על גב דטעה שליח אמר להו טעה שליח לא קאמינא והא מר הוא דאמר אין אונאה לקרקעות הני מילי היכא דטעה בעל הבית אבל היכא דטעה שליח

דאמר ליה לתקוני שדרתיך ולא לעוותי. שום הדיינין שפחת שתות או הותיר שתות מכרן בטל ואמר רבן שמעון בן גמליאל מכרן קיים אם כן מה כח בית דין יפה אבל אם עשו אגרת בקורת אפילו מכרו שוה מנה במאתים או שוה מאתים במנה מכרן קיים. איבעיא להו שליח כמאן (שם ק.) רבא אמר רב נחמן שליח כדיינין רב שמואל בר ביסנא אמר רב נחמן שליח כאלמנה. אמר רב הונא בר חנינא אמר רב נחמן הלכה וכדברי חכמים ולית ליה לרב נחמן מה כח בית דין יפה והאמר רב נחמן אמר שמואל יתומים שבאו לחלוק בנכסי אביהם בית דין מעמידין להם אפוטרופוס ובוררין להם חלק יפה הגדילו יכולין למחות רב נחמן דידיה אמר אם הגדילו אין יכולין למחות אם כן מה כח בית דין יפה לא קשיא הא דטעו הא דלא טעו אי דלא טעו אמאי יכולין למחות יכולין למחות ברוחות כי אתא רב דימי אמר מעשה ועשה רבי כדברי חכמים ואמר לפניו ר' פרטא בנו של רבי אלעזר בן ר"פ בן בנו של ר' פרטא הגדול א"כ מה כח ב"ד יפה והחזיר רבי את המעשה רב הונא מתני הכי רב ספרא מתני מעשה ובקש רבי לעשות כדברי חכמים אמר לפניו ר"פ בנו של ר' אלעזר בן ר' פרטא בן בנו של ר' פרטא הגדול אם כן מה כח בית דין יפה ולא עשה ר' את המעשה נימא בהא קא מיפלגי דמר סבר טעה בדבר משנה חוזר ומר סבר אינו חוזר לא דכולי עלמא חוזר מר סבר מעשה הכי הוה ומר סבר מעשה הכי הוה ולעולם הלכה כדברי חכמים. (שם ע"ב) ואלו דברים שאין מכריזין עליהם עבדים ושטרות ומטלטלין עבדים מאי טעמא אמר עולא שמא ישמעו ויברחו שטרות ומטלטלין שמא יגנבו. אמר רב יהודה אמר שמואל מטלטלין של יתומין שמין אותן ומוכרין אותן לאלתר ורב חסדא אמר אבימי מוליכין אותן לשוקים ולא פליגי הא דמקרב שוקא הא דמרחק שוקא. רב כהנא הוה בידיה שיכרא דרב משרשיא בר חקלאי יתמא שהייה עד ריגלא אמר אע"ג דהוי ביה איצצא מייתי זוזא חריפא. רבינא הוה בידיה חמרא דרבינא זוטיתא בר אחתיה הוה ליה לדיליה חמרא הוה קא מסיק ליה לסיכרא אתא לקמיה דרב ששת א"ל אי שביקנא ליה הכא ניחוש דילמא פסיד מהו למישקליה בהדאי מי חיישינן לאונסא דאורחא או לא אמר ליה זיל דלא עדיף מדילך. הממאנת והשניה והאילונית אין להם כתובה ולא פירות ולא מזונות ואם מתחלה נשאה לשום אילונית יש לה כתובה. רב תני קטנה יוצאה בגט אין לה כתובה וכל שכן ממאנת ושמואל תני ממאנת אין לה כתובה יוצאה בגט יש לה כתובה ואזדא שמואל לטעמיה דאמר שמואל ממאנת אין לה כתובה יוצאה בגט יש לה כתובה ממאנת לא פסלה מן הכהונה ולא פסלה מן האחין יוצאה בגט פסלה מן הכהונה ופסלה מן האחין ממאנת אין צריכה להמתין שלשה חדשים יוצאה בגט צריכה להמתין שלשה חדשים.

(שם קא.) ת"ר נשים שאמרו חכמים אין להם כתובה כגון ממאנת וחברותיה אין להם מנה מאתים אבל תוספת יש להן ונשים שאמרו חכמים יוצאות שלא בכתובה כגון עוברת על דת וחברותיה אין להן תוספת וכל שכן מנה מאתים והיוצאה משום שם רע נוטלת כלים מה שבפניה ויוצאה מסייעא ליה לרב הונא זינתה לא הפסידה בלאותיה קיימין. (שם קא:) תני תנא קמיה דרב נחמן זינתה הפסידה בלאותיה קיימין אמר ליה אם היא זינתה כליה מי זינו תני לא הפסידה בלאותיה קיימין. אמר רבה בר בר חנא א"ר יוחנן זו דברי רבי מנחם ברבי יוסי סתימתאה אבל חכמים אומרים זינתה לא הפסידה בלאותיה קיימין. הנושא את האשה ופסקה עמו כדי שיזון את בתה חמש שנים חייב לזונה חמש שנים נשאת לאחר ופסקה עמו לזון את בתה חייב לזונה חמש שנים לא יאמר הראשון לכשתבא אצלי אזונה אלא מוליך מזונותיה למקום שהיא אמה וכן לא יאמרו שניהם הרי אנו זנין אותה כאחת אלא אחד זנה ואחד נותן לה דמי מזונות נשאת הבעל חייב במזונותיה והם נותנין לה דמי מזונות מתו בנותם ניזונות מנכסים בני חורין והיא ניזונית מנכסים משועבדים מפני שהיא כבעלת חוב הפקחין היו כותבין על מנת שאזון את בתך חמש שנים כל זמן שאת עמי. אמר מר הנושא אשה ופסקה עמו וכו' עד למקום שהיא אמה. (שם קב:) אמר רב חסדא זאת אומרת בת אצל האם ודלמא משום מעשה שהיה דתניא מי שמת והניח בן קטן לאמו יורשי האב אומרים יהא גדל אצלנו והאם אומרת יהא גדל אצלי אין מניחין אותו אצל מי שראוי לירשו מעשה היה ושחטוהו בערב הפסח אם כן ניתני למקום שהיא מאי למקום שהיא אמה ש"מ בת אצל האם. (שם קג.) אלמנה שאמרה אי איפשי לזוז מבית בעלי אין היורשין יכולין לומר לה לכי לבית אביך ואנו זנין אותך אלא זנין אותה ונותנין לה מדור לפי כבודה אמרה אי איפשי לזוז מבית אבא יכולין יורשין לומר לה אם את אצלנו יש ליך מזונות אם אין את אצלנו אין לך מזונות אם היתה טוענת מפני שהיא ילדה והן ילדים זנין אותה והיא בבית אביה. ת"ר משתמשת במדור כדרך שנשתמשה בחיי בעלה שכך כתב לה כל יומי מיגר ארמלותיך בביתי. תני רב יוסף בביתי ולא בבית עקתי אבל מזוני אית לה. (שם נד.) מר בר רב אשי אמר אפילו מזוני נמי לית לה ולית הלכתא כמר בר רב אשי. (שם קג.) אמר רב נחמן יתומים שמכרו במדור אלמנה לא עשו ולא כלום ומאי שנא מדרבי אסי א"ר יוחנן דאמר רבי אסי אמר רבי יוחנן יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטין מה שמכרו מכרו התם לא תפישי מחיים הכא תפישא מחיים. אמר אביי נקטינן מדור אלמנה שנפל אין היורשין חייבין לבנותו ולא עוד אלא אפי' אומרת הניחו לי ואני אבננו משלי אין שומעין לה. בעי אביי שיפצה מאי תיקו. אמרה אי איפשי לזוז מבית אבא וכו' וניתבו לה כי יתבא

התם מסייעא ליה לרב הונא דאמר רב הונא ברכת הבית מרובה וניתבו לה לפי ברכת הבית אין הכי נמי. אמר רב הונא לשון חכמים ברכה לשון חכמים עושר לשון חכמיה מרפא לשון חכמים ברכה הא דאמרן לשון חכמים עושר דתנן אם היה פקח שוכר את מקומו לשון חכמים מרפא דתנן לא ילעוס אדם חיטים ויתן על גבי מכתו בפסח מפני שהן מחמיצות. (שם קה:) אמר ר"פ לא לידון איניש דינא לא למאן דסני ליה ולא למאן דרחים ליה דרחים לי' לא חזי ליה חובא דסני ליה לא חזי ליה זכותא. ת"ר ושחד לא תקח אין צריך לומר שוחד ממון אלא אפילו שוחד דברים מדלא כתיב בצע לא תקח היכי דמי שוחד דברים כי הא דשמואל הוה סליק למברא אתא ההוא גברא יהב ליה ידא א"ל מאי עבידתך אמר ליה דינא אית לי אמר ליה פסילנא לך לדינא. אמימר הוה יתיב גדפא ארישיה אתא ההוא גברא שקלא א"ל מאי עיבידתך דינא אית לי אמר ליה פסילנא לך לדינא. מר עוקבא הוה שדי קמיה רוקא אתא ההוא כסיה אמר ליה מאי עבידתך דינא אית לי אמר ליה פסילנא לך לדינא. והני תלת פלוגתא דאדמון דהכא דאמרינן הלכה כאדמון לית הלכתא כוותיה (שבועות מ:) מדאיתיביה רבי אבא בר ממל לר' חייא בר אבא טענו בשור והודה לו בשה בשה והודה לו בשור פטור טענו שור ושה וחמור והודה לו באחד מהן חייב וא"ל הא מני אדמון היא ולאו דחויי קא מדחינא לך אלא תלמוד ערוך הוא בפיו של רבי יוחנן אדמון היא מדקמשנינן הכי ש"מ לית הלכתא כוותיה. (כתובות קז:) והלכתא פוסקין מזונות לאשת איש והלכתא כרב הונא דאמר רב הונא אמר רב יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונית ואיני עושה. והלכתא כרב זביד בקוניא דאמר רב זביד הני מאני דקוניא וכו' בהלכות פסח. (תוספתא ב"ק פי"א) האומר תנו מאתים דינר לעניים ינתנו לעניי אותה העיר רבי אחא אומר לעניי כל ישראל. האומר תנו שדה פלונית לעניים לקט שכחה ופאה לעניי אותה העיר לעניי עיר פלונית לקט שכחה ופאה לעניי עיר אחרת. (כתובות קט.) העורר על השדה והוא חתום עליה בעד אדמון אומר השני נוח לי והראשון קשה ממני וחכמים אומרים איבד את זכותו עשאה סימן לאחר איבד את זכותו אמר אביי לא שנו אלא בעד אבל דיין לא איבד את זכותו דתני רבי חייא אין העדים חותמין על השטר אלא אה כן קראוהו והדיינין חותמין אף על פי שלא קראוהו. (גיטין יט:) רב נחמן קרי סיפרי דייני וחתים דוקא רב נחמן וספרי דייני דאית להו אימתא אבל רב נחמן וספרי אחריני אי נמי ספרי דייני ואיניש אחרינא דלית להו אימתא לא. (כתובות קז:) מי שהלך למדינת היה ועמד אחד ופירנס את אשתו חנן אומר איבד את מעותיו נחלקו עליו בני כהנים גדולים ואמרו ישבע כמה הוציא ויטול א"ר דוסא בן הרכינס כדבריהם אמר רבן יוחנן בן זכאי יפה אמר חנן הניח מעותיו על קרן

הצבי וכן הלכה. (כתובות קט.) הפוסק מעות לחתנו ופשט לו את הרגל תהא יושבת עד שילבין ראשה אדמון אומר יכולה היא שתאמר אלו אני פסקתי לעצמי הייתי יושבת עד שילבין ראשי אבא פסק עלי מה אני יכולה לעשות או כנוס או פטור אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון. תנא במה דברים אמורים בגדולה אבל בקטנה כופין אותו כופין למאן אי נימא לאב איפכא מיבעיא ליה אמר רבה כופין אותו לבעל ליתן גט. אמר רב יצחק בן אלעזר משמיה דחזקיה כל מקום שאמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון הלכה כמותו אמר ליה רבא לרב נחמן ואפילו בברייתא א"ל מי אמר במשנתנו כל מקום שאמר קאמר. א"ר זירא אמר רבה בר ירמיה שני דברים שאמר חנן הלכה כמותו וכיוצא בו. (שם ע"ב) ההוא דאמר דיקלא לברת אזול יתמי פלוג ולא יהבו לה מידי סבר רב יוסף למימר היינו מתניתין אמר אביי מי דמי התם כל חד וחד מצי מדחי הכא דיקלא גבייהו היא מאי תקנתייהו ניתבו לה דיקלא והדר ניפלגו מרישא. ההוא דאמר דיקלא לברת שכיב ושבק תרי פלגי דיקלי מי קרו אינשי לתרי פלגי דיקלי דיקלא או לא א"ל רב מרדכי לרב אשי הכי אמר אבימי מהגרוניא משמיה דרבא קרו אינשי לתרי פלגי דיקלי דיקלא. (שם קי.) איתמר שנים שהוציאו שטר חוב זה על זה רב נחמן אמר זה גובה וזה גובה (דף עה) רב ששת אמר הפוכי מטרתא למה לי זה עומד בשלו וזה עומד בשלו. אין נפרעין מנכסי יתומים אלא מן הזיבורית הני מילי היכא דלא תפש אבל היכא דתפש תפש. שלש ארצות לנשואין יהודה ועבר הירדן והגליל אין מוצאין מעיר לעיר ומכרך לכרך אבל באותה הארץ מוציאין מעיר לעיר ומכרך לכרך (שם ע"ב) אבל לא מעיר לכרך ולא מכרך לעיר ומוציאין מנוה הרעה לנוה היפה אבל לא מנוה היפה לנוה הרעה רבן שמעון בן גמליאל אומר אף לא מנוה הרעה לנוה היפה שהנוה היפה בודק. בשלמא מכרך לעיר לא מפיק דבכרך שכיחי כל מילי ובעיר לא שכיחי כל מילי אלא מעיר לכרך מאי טעמא לא מפני שישיבת כרכים קשה דאמר רבי יוסי ברבי חנינא מפני מה אמרו ישיבת כרכים קשה שנאמר ויברכו העם לכל האנשים המתנדבים לשבת בירושלים רבן שמעון בן גמליאל אומר אף לא מנוה הרעה לנוה היפה שהנוה היפה בודק מאי בודק כדשמואל דאמר שמואל שינוי וסת תחלת חולי מעיים והלכה כרבן שמעון בן גמליאל. כתוב בספר בן סירא כל ימי עני רעים בן סירא אומר אף בלילות בשפל גגים גגו ובמרום הרים כרמו ממטר גגים לגגו ומעפר כרמו לכרמים כל ימי עני רעים והא איכא שבתות וימים טובים אמר שמואל שינוי וסת תחלת חולי מעיים. (שם לט.) המפתה נותן שלשה דברים והאונס ארבעה מפתה נותן בושת ופגם וקנס ומוסיף עליו אונס שהוא נותן את הצער מה בין אונס למפתה אונס נותן את הצער מפתה אינו

נותן את הצער אונס נותן מיד מפתה לכשיוציא אונס שותה בעציצו מפתה אם רצה להוציא יוציא כיצד שותה בעציצו אפילו חיגרת אפילו סומא אפילו מוכת שחין נמצא בה דבר זמה או שאינה ראויה לבא בישראל אינו רשאי לקיימה שנא' ולו תהיה לאשה באשה הראויה לו. (שם מ.) יתומה שנתארסה ונתגרשה רבי אליעזר אומר האונס חייב והמפתה פטור והלכה כר"א (מקואות פ"ח) נכרית שפלטה שכבת זרע מישראל טמאה בת ישראל שפלטה שכבת זרע מן הנכרי טהורה האשה ששמשה את ביתה ירדה וטבלה ולא כיבדה את הבית כאלו לא טבלה בעל קרי שטבל ולא הטיל מים כשיטיל מים טמא רבי יוסי אומר בחולה ובזקן טמא ובילד טהור (ערכין יד:) באונס ומפתה להקל ולהחמיר כיצד אחד שאנס ופתה את הגדולה שבכהונה ואת הקטנה שבישראל נותן חמשים סלע בושת ופגם הכל לפי המבייש והמתבייש באונס כתיב ביה ונתן האיש השוכב עמה וגו' (כתובות לת:) במפתה כתיב כסף ישקל כמוהר הבתולות שיהא זה כמוהר הבתולות ומוהר הבתולות כזה מה להלן חמשים אף כאן חמשים מה להלן שקלים אף כאן שקלים. (כתובות מ:) ואמר רבה הנאת שכיבה חמשים מכלל דאיכא מידי אחרינא ומאי ניהו בושת ופגם (יבמות לג:) פתוי קטנה אונס הוא ואונס בישראל מישרא שרי.

(שם פ:) תניא איזהו בן שמונה כל שלא כלו חדשיו ר' אומר סימנין מוכיחין עליו שערו וצפרניו שלא גמרו ואלא הא דעבד רבה תוספאה באשה שהלך בעלה למדינת הים ואישתהי בעל תריסר ירתי שתא וילדה ואכשריה כמאן כרבי דאמר משתהי לא כיון דאיכא רבנן דפליגי עליה דרבן שמעון בן גמליאל דאמרי משתהי הוא דעבד כרבים עבד: סליקא לה הלכות כתובות

סימן לז

(נדרים ט.) דאסיר ליה לבר ישראל למידר נדרא ומאן דנדר ומשתבע למיסר מידעם עליה או מיעבד מידעם חוטא הוא ואי עבר ונדר מיחייב לקיומי ומנלן דאסיר למינדר דכתיב וכי תחדל לנדור לא יהיה בך חטא הא לא חדלת איכא חטא וכתיב טוב אשר לא תדור משתדור ולא תשלם והני מילי מילתא דלא מחייבא בה מצוה דלא רמיא עליה אבל היכא דקא נדר ומשתבע לקיומי מצוה מילתא דמיחייב בה שפיר דמי (שם ח.) דאמר רב גידל אמר רב מנין שנשבעין לקיים את המצוה שנאמר נשבעתי ואקיימה לשמור משפטי צדקך. ומקשינן אמאי כיון דמושבע עליה מהר סיני הוה ליה כמוציא שם שמים לבטלה אמרי משום לזרוזי נפשיה שפיר דמי והיכא דנדר או דאישתבע ואיחרט ביה וקא בעי לאישתולי עליה אתי לקמיה רבנן ומיחרט ביה אי נמי דאמר אדעתא דהכי לא נדרי ושרו

ליה נדריה (שם כא:) כההוא דאתא לקמיה דרבה בר רב הונא א"ל אי הוה ההיא שעתא איניש דמיתבה דעתיך מי הוה מישתבעת א"ל לאו שרא ליה שבועתי'. ומתבעי לחכם למימר לי' שרי לך ואי א"ל מופר לך מבוטל לך לא אמר ולא כלום (שם עז:) דא"ר יוחנן חכם שאמר בלשון בעל ובעל שאמר בלשון חכם לא אמר ולא כלום מ"ט דכתיב זה הדבר אשר צוה ה' לאמר ותניא חנם מתיר ואין הבעל מתיר בעל מיפר ואין חכם מיפר אמר לה בעל מופר ליכי מבוטל ליכי שרי. ומנלן דאית ליה היתירא לנדרא ולשבועתא (חגיגה י.) אמר רב יהודה אמר שמואל דכתיב לא יחל דברו הוא אינו מוחל אבל אחרים מוחלין לו. (נדרים סו.) פותחין בימים טובים ובשבתות בראשונה היו אומרים אותן הימים מותרין ושאר כל הימים אסורין עד שבא ר' עקיבא ולימד נדר שהותר מכללו הותר כולו כיצד אמר קונם שאיני נהנה לכולכם הותר אחד מהם הותרו כולן שאיני נהנה לזה ולזה הותר הראשון הותרו כולן הותר האחרון האחרון מותר וכולן אסורין שאיני נהנה לזה ולזה קרבן ולזה קרבן צריכין פתח כל אחד ואחד. (שם פח.) המדיר הנאה מחתנו והוא רוצה ליתן לבתו מעות אומר לה הרי מעות האלו נתונין לך במתנה ובלבד שלא יהא לבעליך בהן רשות אלא מה שאת נושאת ונותנת בפיו. (שם סה.) רבי מאיר אומר יש דברים שהן כנולד ואינן כנולד וחכמים מודין לו כיצד קונם שאיני נושא אשה פלונית שאביה רע אמרו לו מת או שעשה תשובה קונם לבית זה שאיני נכנס שהכלב רע בתוכו או שהנחש בתוכו אמרו לו מת הכלב או שנהרג הנחש הרי הן כנולד ואינן כנולד וחכמים מודין לו. (שם ע"ב) עוד אמר ר' מאיר פותחין לזמן הכתוב שבתורה ואומרים לו אלו היית יודע שאת עובר על לא תקום ולא תטור ועל לא תשנא את אחיך בלבבך ואהבת לרעך כמוך וחי אחיך עמך שמא יעני ואין אתה יכול לפרנסו אמר אלו הייתי יודע שהוא כן לא הייתי נודר הרי זה מותר. (שם עח.) הפרת נדרים אין צריכה מומחין והא ראשי המטות כתיב אמר רב חסדא א"ר יוחנן ביחיד מומחה הלכה. (שם עז:) אמר רבא אמר רב נחמן הלכה מפירין את הנדרים מעומד ובלילה ויחידי ובשבת אפילו היה להם אפשר מבעוד יום ובקרובו אלמא לאו כדינא דמי עומד סלקא דעתך והתניא ירד רבן גמליאל ונתעטף וישב והתיר לו נדרו רבן גמליאל סבר אין פותחין בחרטה חכם הוא דעקר נדרא והוה ליה כי דינא ובעי עיוני רב הונא סבר לה כר' יהודה דאמר פותחין בחרטה ולא הוי כי דינא ואפילו מעומד ולשון חכמים מרפא בעלמא הוא. אמר רב איקא בר אבין איזדקיק ליה רב לרב חננאל בקוטנא דבי רב עומד יחידי ובלילה.

(שם כ.) תניא לעולם אל תהי רגיל בנדרים שסופך למעול בשבועות ואל תהי רגיל אצל עם הארץ שסופך להאכילך טבלים ואל תהי רגיל אצל כהן עם הארץ שסופך להאכילך

תרומה ואל תרבה שיחה עם האשה שסופך בא לידי ניאוף. רבי אחי ברבי יאשיה אומר כל המסתכל בנשים סוף שהוא בא לידי עבירה וכל המסתכל בעקיבה של אשה הויין לו בנים שאינן מהוגנין אמר רב יוסף ובאשתו נדה א"ר שמעון בן לקיש עקיבה דקתני הכא מקום התורף מקום שהוא מכוון כנגד העקב. (שם כב:) אמר רבא אמר ר"נ הלכה פותחין בחרטה ונזקקין לאלהי ישראל. משתבח ליה רבא לרב נחמן ברב סחורה דאדם גדול הוא אמר ליה כשיבא לידך הביאהו לידי אתא לקמיה אמר ליה לרב נחמן אית לי נדרא למישרי א"ל נדרת אדעתא דהכי א"ל אין א"ל כמה זמנין רתח רב נחמן א"ל זיל לקילעך נפק רב סחורה פתח פיתחא לנפשיה רבי אומר איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם כל שהיא תפארת לעושיה תפארת לו מן האדם והשתא דרתיח רב נחמן אדעתא דהכי לא נדרא ושרא לנפשיה. ר' שמעון ברבי הוה ליה נידרא למישרי אתא לקמי רבנן אמרו ליה כמה זימנין מי נדרת אדעתא דהכי אמר אין כמה זימני והוה קא מצטערין רבנן משמשא לטולא ומטולא לשמשא א"ל בטנית בריה דאבא שאול בן בטנית מי נדרת אדעתא דמצערין רבנן הכי אמר לא ושריוה רבנן. (שם כג.) ר' ישמעאל בר' יוסי הוה ליה נידרא למישרי אתא לקמי רבנן אמרו ליה כמה זמני מי נדרת אדעתא דהכי אמר אין כיון דחזא ההוא קצרא דקא מצטערין רבנן מחייה אמר אדעתא דמחאי ליה קצרא לא נדרי ושרו ליה רבנן. א"ל רב אחא מדפתי לרבינא האי נולד הוא דליכא דמסיק אדעתיה דמחי ליה קצרא ותנן אין פותחין בנולד אמר ליה לאו נולד הוא דשכיחן אפיקורי דמצערין רבנן. דביתהו דאביי הויא לה ברתא הוא אמר לקריבאי והיא אמרה לקריבה אמר לה תתסר הנאתי עלך אי עברת על דעתאי ומסבת לה לקריבך אזלה ואסיבתה לקריבה אתא לקמיה דרב יוסף א"ל אלו הוה ידעת דעברת על דעתך ומסבא לה לקריבה מי אדרתה א"ל לא ושרייה רב יוסף ומי שרי הכי אין והתניא מעשה באחד שהדיר את אשתו מלעלות לרגל ועברה על דעתו ועלתה לרגל בא לפני ר' יוסי אמר לו אלו היית יודע שעוברת על דעתך כלום הידרת אמרו לו לאו והתירו רבי יוסי. (שם ח:) רבינא הוה ליה נדרא לדביתהו אתא לקמיה דרב אשי א"ל בעל מהו שיעשה שליח לחרטת אשתו א"ל אי מיכנפין אין אי לא מיכנפי לא שמע מינה תלת ש"מ לא מתבעי למישרא נידרא באתרא דרבה וש"מ כי מיכנפין שפיר דמי וש"מ לא מיכנפי לא ושמתא אפילו באתריה דרבה ויחיד מומחא שרי שמתא. (שם סו.) פותחין לאדם לכבוד עצמו ולכבוד בניו אומרין לו אלו היית יודע שלמחר אומרים עליך כך היא ווסתו של פלוני לגרש את נשיו ועל בנותיך יהו אומרים בנות גרושה הן מה ראת אמם של אלו להתגרש ואמר אלו הייתי יודע שהוא כן לא הייתי נודר הרי זה מותר. קונם שאני נושא לפלנית כעורה והרי היא נאה שחורה

והרי היא לבנה קצרה והרי היא ארוכה מותר בה לא מפני שהיא כעורה ונעשית נאה שחורה ונעשית לבנה קצרה ונעשית ארוכה אלא שהנדר בטעות.
(שם סה.) תניא המודר הנאה מחבירו אין מתירין לו אלא בפניו. מנא הני מילי אמר רב נחמן דאמר קרא ויאמר ה' אל משה במדין אמר לו במדין נדרת לך והתר נדרך במדין דאמר קרא ויואל משה לשבת את האיש אין ויואל אלא שבועה דכתיב ויבא אתו באלה וכתיב וגם במלך נבוכדנאצר מרד אשר השביעו באלהים וכתיב ויואל שאול את העם.
(שם טו:) קרבן לא אוכל לך הקרבן שאוכל לך לא קרבן אוכל לך מותר (שם טז.) שבועה לא אוכל לך השבועה שאוכל לך לא שבועה לא אוכל לך אסור זה חומר בשבועות מבנדרים חומר בנדרים מבשבועות כיצד אמר קונם סוכה שאני עושה לולב שאני נוטל תפלין שאני מניח בנדרים אסור בשבועות מותר שאין נשבעין לעבור על המצות. (שם יז.) יש נדר בתוך נדר ואין שבועה בתוך שבועה כיצד הריני נזיר אם אוכל הריני נזיר אם אוכל הריני נזיר אם אוכל ואכל חייב על כל אחת ואחת שבועה שלא אוכל שבועה שלא אוכל שבועה שלא אוכל אינו חייב אלא אחת. (שם עז:) לא יאמר אדם לאשתו בשבת מופר ליכי מבוטל ליכי כדרך שאומר לה בחול אלא אומר טלי אכלי טלי שתי והנדר בטל מאליו א"ר יוחנן וצריך שיבטל בלבו. תניא בית שמאי אומרים בשבת מבטל בלבו ובחול מוציא בשפתיו וב"ה אומרים אחד זה ואחד זה מבטל בלבו ואין צריך להוציא בשפתיו. (שם כג.) רבי אליעזר בן יעקב אומר הרוצה שידיר את חבירו שיאכל אצלו יאמר כל נדר שאני עתיד לידור הרי הוא בטל ובלבד שיהא זכור בשעת הנדר מאי קאמר כיון דאמר כל נדר שאני עתיד לידור יהא בטל לא שמע ליה ולא אתי בהדי' הכי קתני הרוצה שיאכל חבירו אצלו ומסרב בו ומדיר נדרי זירוזין הוו. (שם עג.) בעי רמי בר חמא חרש מהו שיפר לאשתו אמר רבא ת"ש ושמע אישה פרט לאשת חרש ש"מ. (שם כג:) הרוצה שלא יתקיימו נדריו כל השנה כולה יעמוד בראש השנה ויאמר כל נדר שאני עתיד לידור כל השנה כולה יהא בטל ובלבד שיהא זכור בשעת הנדר אי הוה זכור בשעת הנדר עקריה לתנאיה וקיימיה לנדריה אמר אביי תני ובלבד שלא יהא זכור בשעת הנדר רבה אמר כגון שהתנה בראש השנה ולא ידע ממאי אתני וקא נדר וזכור בשעת הנדר דאתני ואמר על דעת הראשונה אני עושה בטליה לתנאיה וקיימיה לנדריה. רב הונא בר חיננא סבר למידרשיה בפירקא א"ל רבא תנא קא מסתים לה סתומי כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדרים ואת דרשת ליה בפירקא (שם כד:) אמר רב הונא הלכה כר"א בן יעקב וכן אמר רב אדא בר אהבה הלכה כר"א בן יעקב.

(שם כא:) תניא ר' יהודה אומר אומרין לו לאדם לב זה עליך ואמר לאו מתירין אותו. רבי ישמעאל בר' יוסי אומר משום אביו אומרין לו לאדם אלו היו עשרה בני אדם שיפייסוך באותה שעה כלום נדרת ואומר לאו מתירין אותו. ההוא דאתא לקמיה דר' אמי א"ל כדו תאהית א"ל לא ושרייה. ההוא דאתא לקמיה דרבי אלעזר א"ל בעיא ואלו לא מרגזין לה לא בעיא כלום (נהר) א"ל תהא כבעיא. ההוא איתתא דאדרתה לה לברתה אתאי לקמיה דרבי יוחנן אמר לה אלו הוה ידעת דאמרן מגיראתא דברתיך עלה אי לאו דחמת בה אימה מלין דעזוב' ברא לא אדרת יתה מי אדרתה אמרה ליה לא ושריה. (שם כב.) בר ברתיה דרבי ינאי סבא אתא לקמיה דר' ינאי רבה א"ל אלו הוה ידעת דפותחין פינקסך ומשמשין בעובדך מי נדרת אמר רבא מאי קראה ואחר נדרים לבקר. (שם סה:) פותחין לאדם בכתובת אשתו. מעשה שנדר אחד מאשתו הנאה והיתה כתובתה ארבע מאה זוז ובאת לפני ר"ע וחייבו ליתן לה כתובתה אמר לו רבי שמונה מאות דינר הניח אבא (דף עו) נטל אחי ארבע מאות ואני ארבע מאות לא דייה שתטול היא מאתים ואני מאתים אמר לו ר' עקיבא אפי' אתה מוכר שער ראשך חייב אתה ליתן כתובתה אמר אלו הייתי יודע שכן לא הייתי נודר והתירו ר' עקיבא. אמר לו אפילו אתה מוכר שער ראשך שמעת מיניה מטלטלי משתעבדי לכתובה אמר אביי קרקע שוה שמונה מאות דינר והא קתני שער ראשך ושער ראשך מטלטלי הוא ה"ק ליה אפילו אתה מוכר שער ראשך ואוכל שמעת מינה אין מסדרין בבעל חוב אמר רב נחמן לומר שאין מקרעין שטר כתובה. (ר"ה יב:) המודר הנאה מחבירו לשנה אם אמר לשנה מונה שנים עשר חודש מיום ליום ואם אמר לשנה זו אפילו לא נדר הימנו אלא באחד באלול אין לו אלא עד אחד בתשרי (גיטין מה:) המוציא את אשתו משום שם רע לא יחזיר משוה נדר לא יחזיר רבי יהודה אומר כל נדר שידעו בו רביה לא יחזיר ושלא ידעו בו רביה יחזיר ר"מ אומר כל נדר שצריך חקירת חכם לא יחזיר ושאין צריך חקירת חכם יחזיר אמר ר"א לא אסרו אלא מפני זה. א"ר יוסי ברבי יהודה מעשה בציירן באחד שאמר לאשתו קונה שאני מגרשך וגרשה והתירו לו חכמים שיחזירנה מפני תיקון העולם. אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן והוא שאמר לה משום שם רע אני מוציאך משום נדר אני מוציאך. (גיטין מו.) איכא דאמרי אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן וצריך שיאמר לה הוי יודעת שמשום שם רע אני מוציאך משום נדר אני מוציאך. (שם לו.) אמר אמימר הלכתא אפילו למאן דאמר נדר שהודר ברבים יש לו הפרה נדר על דעת רבים אין לו הפרה והני מילי לדבר הרשות אבל לדבר מצוה יש לו הפרה דההוא מקרי דרדקי דאדריה רב אחא דהוה קא פשע בינוקי ואהדריה רבינא דלא אשכח דדאיק כוותיה. (נדרים פט:) שלש נערות נדריהן קיימין

בוגרת ויתומה שמת אביה ויתומה בחיי אביה. (שם סז.) נערה המאורסה אביה ובעלה מפירין נדריה הפר האב ולא הפר הבעל הפר הבעל ולא הפר האב אינו מופר ואצ"ל שקיים אחד מהם. (שם ע.) מת האב לא נתרוקנה רשות לבעל מת הבעל נתרוקנה רשות לאב בזה יפה כח האב מכח הבעל דבר אחר יפה כח הבעל מכח האב שהבעל מיפר בבגר והאב אינו מיפר בבגר. (שם עא.) נדרה והיא ארוסה נתגרשה בו ביום נתארסה בו ביום אפי' למאה אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה. (שם עב:) דרך תלמידי חכמים עד שלא היתה בתו יוצאת מאצלו אומר לה כל נדרים שנדרה בתוך ביתי הרי הן מופרין וכן הבעל עד שלא תכנס לרשותו אומר לה כל נדרים שנדרת עד שלא תכנסי לרשותי הרי הן מופרין שמשתכנס לרשותו אינו יכול להפר. (שם עג:) בוגרת וששהת שנים עשר חודש ואלמנה שלשים יום ר' אלעזר אומר הואיל ובעלה חייב במזונותיה יפר וחכמים אומרים אין הבעל מיפר עד שתכנס לרשותו. (שם עד.) שומרת יבם בין ליבם אחד בין לשני יבמין ר"א אומר יפר ורבי יהושע אומר לאחד אבל לא לשנים רבי עקיבא אומר לא לאחד ולא לשנים א"ר אלעזר מה אם אשה שקנה הוא לעצמו הרי הוא מיפר נדריה אשה שקנו לו שמים אינו דין שיפר נדריה אמר לו רבי עקיבא לא אם אמרת באשה שקנה הוא לעצמו שאין לאחרים בה רשות תאמר באשה שקנו לו שמים שיש לאחרים בה רשות אמר לו רבי יהושע עקיבא דבריך בשני יבמין מה אם את משיב על יבם אחד אמר לו אין היבמה גמורה לאישה כשם שהארוסה גמורה לאישה (שם עה.) האומר לאשה כל נדרים שתדורי מכאן עד שאבוא ממקום פלוני הרי הן קיימין לא אמר כלום הרי הן מופרין ר"א אומר מופר וחכ"א אינו מופר אמר רבי אלעזר מה אם הפר נדרים שבאו לכלל איסור לא יפר נדרים שלא באו לכלל איסור אמרו לו אישה יקימנו ואישה יפרנו את שבא לכלל הקם בא לכלל הפר. (שם עו:) הפרת נדרים כל היום יש בדבר להקל ולהחמיר כיצד נדרה בלילי שבת מיפר בלילי שבת וביום השבת עד שתחשך נדרה עם חשיכה מיפר עד שלא תחשך שאם לא הפר וחשכה אינו יכול להפר. (שם סז.) ומנלן דנערה המאורסה אביה ובעלה מפירין נדריה אמר רבא דאמר קרא ואם היו תהיה לאיש ונדריה עליה מכאן לנערה המאורסה שאביה ובעלה מפירין נדריה. ודוקא דמפר לה בההוא יומא דשמע ואי לא לא הויא הפרה וכי אמר לה לימא לה (שם עז:) מופר ליכי מבוטל ליכי אבל שרי ליכי ומחול ליכי לא. (שם לא:) קונם שאיני נהנה לערלים מותר בערלי ישראל ומותר במולי ואסור במולי אומות העולם שאיני נהנה למולים אסור בערלי ישראל ומותר במולי אומות העולם שאין הערלה קרויה אלא על שם גוים שנאמר כי כל הגוים ערלים. ינוקתא דלא אריסא ונדרא נדרא ונערה היא כי שמע אביה מיפר

לה בההוא יומא דשמע וכן איתתא דנסיבא ונדרה או דמשתבעא כי שמע גברה ומיפר לה בההוא יומא דשמע הוא דהויא הפרה ואי לא לא הויא הפרה ותו לא מצי מיפר לה וכי אמר לה לימא לה מופר ליכי מבוטל ליכי:
סליקו להו הלכות נדרים

סימן לח

(נזיר ד:) תניא אמר רבי שמעון הצדיק מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא אלא אחד פעם אחת בא לפני אדם אחד מן הדרום ראיתיו יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים אמרתי לו מה ראית להשחית שערך זה נאה אמר לי רועה הייתי לאבא והלכתי למלאות מים מן המעיין ונסתכלתי בבואה שלי ופחז יצרי עלי ובקש לטרדני מן העולם אמרתי לו רשע למה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך במי שהוא עתיד לעשותך רמה ותולעה העבודה שאגלחן לשמים מיד עמדתי חמדתיו ונשקתיו על ראשו אמרתי לו בני כמותך ירבו נוזרי נזירות בישראל עליך הכתוב אומר איש כי יפליא לנדר נדר נזיר להזיר. (שם ה.) סתם נזירות שלשים יום (שם ז.) אמר הריני נזיר אחת גדולה הריני נזיר אחת קטנה אפילו מכאן עד סוף העולם נזיר שלשים יום הריני נזיר ויום אחד הריני נזיר ושעה אחת הריני נזיר אחת ומחצה הרי זה נזיר שתים (שם ע"ב) הריני נזיר שלשים יום ושעה אחת נזיר שלשים ואחד יום שאין ניזורין שעות. (שם ח.) הריני נזיר מכאן עד מקום פלוני אומדין כמה ימים מכאן עד מקום פלוני פחות משלשים נזיר שלשים אם לאו כמנין הימים. (שם ט.) הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבילות בית שמאי אימרים נזיר ובית הלל אומרים אינו נזיר אמר רבי יהודה כשאמרו בית שמאי לא אמרו אלא באומר הרי עלי קרבן (שם יא.) מזגו לו את הכוס ואמר הריני נזיר ממנו הרי זה נזיר מעשה באשה אחת שהיתה שכורה מזגו לה את הכוס ואמרה הריני נזירה ממנו אמרו חכמים לא נתכוונה זו אלא כלומר הרי עלי קרבן (מכות כ.) הקורח קרחה בראשו והמקיף פאת ראשו והמשחית פאת זקנו והשורט שריטה אחת על מת חייב.
(שם ע"ב) תנו רבנן פאת ראשו סוף ראשו ואיזה הוא סוף ראשו זה המשוה צדעיו בתער אילך ואילך כגון שגילח צדעיו בתער והשוה אותן לאחורי אזניו ולפדחתו. תנו רבנן פאת זקנו סוף זקנו ואיזה הוא סוף זקנו זה שבולת של זקן (שם כא.) וחייב על הראש שתים אחת מכאן ואחת מכאן היכא מחוי רב ששת בפירקי דרישא. ועל הזקן שתים מכאן ושתים מכאן ואחת באמצע היכא מחוי רב ששת בפירקי דדיקנא. שני לחיים שבראש ושתי השחתות בכל לחי ולחי אחת למעלה ואחת למטה ואחת באמצע זו השחתת

שבולת זקן. ואף על גב דניקף לא קא עביד מידי נהי דמלקי לא לקי דהוה ליה לאו שאין בו מעשה וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו אבל איסורא מיהא איכא דכתיב לא תקיפו פאת ראשכם (שם כ:) אחר המקיף ואחד הניקף. ומאן דגדע ליה לרישיה אף על גב דקא שקיל ליה כוליה מיחייב דקיימא לן (נזיר נז:) הקפת כל הראש שמה הקפה והאשה שהקיפה או שנקפה פטורה דכתיב לא תקיפו פאת ראשכם ולא תשחית כל שישנו בהשחתה ישנו בהקפה כל שאינו בהשחתה אינו בהקפה ונשים הואיל וליתנהו בהשחתה דהא לית להו זקן בהקפה נמי לא איתנהו. ומאן דמקיף ליה לקטן אע"ג דקטן לאו בר חיובא הוא אפילו הכי מאן דמקיף לי' מיחייב דאתמר המקיף את הקטן רב הונא אמר חייב רב אדא בר אהבה אמר פטור א"ל ר"א ב"א לרב הונא לדידך דאמרת המקיף את הקטן חייב בנך דילך דנפקין כד גדי רישייהו מאן קא מקיף להו אמר לי' אימייהו קא מקפא להו.

(נזיר נח:) תנו רבנן ופאת זקנם לא יגלחו יכול אם גילחו במספרים יהא חייב תלמוד לומר ולא תשחית פאת זקנך אי לא תשחית יכול ליקטו במלקט וברהיטני יהא חייב ת"ל ופאת זקנם לא יגלחו גילוח שיש בו השחתה הוי אומר זה תער. אמר רב מקל אדם את כל גופו בתער. מיתיבי המעביר בית השחי ובית הערוה הרי זה לוקה כי קאמר רב בשאר כל איברין אבל בית השחי ובית הערוה לא אמר ושאר איברין מי שרי והתניא העברת שער אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים אלא כי קאמר רב במספרים וכי תניא ההוא בתער והא רב בתער אמר אימא כעין תער והאמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן המעביר בית השחי ובית הערוה לוקה מאי לוקה מלקות דרבנן. (שם נט.) ההוא דאיחייב נגדא קמיה דרבי אמי אגלאי בית השחי דידיה חזייה רבי אמי דלא הוה מגלח אמר להו דין מן חבריא הוא שבקוה. בעא מיניה רב מרבי חייא מהו להקל אמר ליה אסור והא קא גדיל ומצטער אמר ליה בר פחתי גבול יש לו כל זמן שמגדיל נושר. בעא מיניה רב מרבי מהו לחוך אמר לו אסור בבגדו מהו א"ל מותר. ואיכא דאמרי בעא מיניה בתפלה בבגדו מהו אמר ליה אסור ולית הלכתא כוותיה. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן המעביר בית השחי ובית הערוה הרי זה לוקה משום לא יהיה כלי גבר על אשה. מיתיבי העברת שער אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים הוא דאמר כי האי תנא המעביר בית השחי ובית הערוה עובר משום לא יהיה כלי גבר על אשה ותנא קמא האי לא יהיה כלי גבר מאי דריש ביה מיבעי' ליה לכדתניא לא יהיה כלי גבר מה תלמוד לומר אם ללמד שלא ילבש איש שמלת אשה ואשה שמלת איש הרי כבר נאמר תועבה ואין כאן תועבה אלא שלא ילבש איש שמלת אשה וישב בין הנשים ואשה שמלת איש

ותשב בין האנשים רבי אליעזר בן יעקב אומר מנין שלא תצא אשה בכלי זיין למלחמה ת"ל לא יהיה כלי גבר על אשה דבר אחר שלא יתקן איש בתיקוני נשים.
(שם ג:) תניא מנין לאומר ימינה שהיא שבועה שנאמר נשבע ה' בימינו ומנין לאומר שמאלה שהיא שבועה שנאמר ובזרוע עוזו. (שם מג:) אמר רב חסדא אמר רב נקטע ראשו של אביו אין מטמא לו מאי טעמא דאמר קרא ולאביו בזמן שהוא שלם ולא בזמן שהוא חסר.
(שם נא.) תנו רבנן איזה הוא מת שיש לו רקב מת שנקבר בארון של שיש על גבי רצפה של אבנים זה הוא מת שיש לו רקב ואיזה הוא מת שאין לו רקב הנקבר בכסותו בארון של עץ על גבי רצפה של לבנים זה הוא מת שאין לו רקב (שם כט:) תניא מעשה ברבי חנינא בר חניניא שהדירו אביו בנזיר והביאו לפני רבן גמליאל לידע אם הביא שתי שערות אם לאו רבי יוסי אומר לידע אם הגיע לעונת נדרים אם לאו אמר לו רבי אל תצטער לבדקני אם קטן אני אהא בשביל אבא ואם גדול אני אהא בשביל עצמי עמד ונשקו על ראשו אמר מובטחני בזה שמורה הלכה בישראל ולא היו ימים מועטים עד שהורה הלכה בישראל. (שם יב:) האומר הריני נזיר לכשיהיה לי בן ונולד לו בן הרי זה נזיר בת טומטום ואנדרוגינוס אין זה נזיר אם אמר כשאראה לי ולד אפילו נולד?ה? לו בת טומטום ואנדרוגינוס הרי זה נזיר. (שם יג:) הריני נזיר ונזיר כשיהא לי בן התחיל מונה את שלו ואחר כך נולד משלים את שלו ואחר כך מונה של בנו הריני נזיר כשיהא לי בן ונזיר (דף עז) התחיל מונה את שלו ואחר כך נולד לו בן מניח את שלו ומונה את של בנו ואחר כך משלים את שלו (שם טו.) הריני נזיר כשיהיה לי בן ונזיר מאה יום ונולד לו בן עד שבעים לא הפסיד כלום לאחר שבעים סותר שבעים שאין תגלחת פחות משלשים יום.
(נדרים כ.) תניא ובעבור תהיה יראתו על פניכם זו בושה לבלתי תחטאו מלמד שהבושה מביאה לידי יראת חטא מיכן אמרו סימן יפה לאדם שהוא ביישן אחרים אומרים כל המתבייש לא במהרה הוא חוטא וכל שאין בושת פנים בידוע שלא עמדו אבותיו על הר סיני. תניא אמר ר' יוחנן בן דהבאי ארבעה דברים סחו לי מלאכי השרת חגרין מפני מה הווין מפני שהופכין את שולחנן אלמים מפני מה הווין מפני שמנשקין באותו מקום חרשין מפני מה הווין מפני שמספרין בשעת תשמיש סומין מ"מ הווין מפני שמסתכלין באותו מקום. ורמינהו שאלו את אימא שלום אשתו של ר' אליעזר (שם ע"ב) מ"מ בניך יפין ביותר אמרה להם אינו מספר עמי לא בתחלת הלילה ולא בסוף הלילה אלא בחצי הלילה וכשהוא מספר עמי מגלה טפח ומכסה טפח ודומה כמי שכפאו שד אמרתי לו

מה טעם אמר לי כדי שלא אתן עיני באשה אחרת ונמצאו בני באין לידי ממזרות לא קשיא הא במילי דתשמיש הא במילי אחרנייתא. אמר רבי יוחנן זו דברי רבי יוחנן בן דהבאי אבל חכמים אומרים אין הלכה כיוחנן בן דהבאי אלא כל מה שרוצה אדם לעשות באשתו עושה משל לבשר הבא מבית הטבח רצה לאוכלו במלח אוכלו צלי אוכלו שלוק אוכלו מבושל אוכלו על גחלים אוכלו וכן דג הבא מבית הצייד. אמר אמימר מאן מלאכי השרת רבנן דאי אמרת מלאכי השרת ממש אמר רבי יוחנן דאין הלכה כיוחנן בן דהבאי הא אינהו בקיאי בצורת הוולד טפי ואמאי קרו מלאכי השרת דמצייני כמלאכי השרת ההיא דאתא לקמיה דרבי אמרה לו רבי ערכתי לו שולחן והפכו אמר לה בתי התורה התירתך לו אני מה אעשה לו. ההיא דאתאי לקמיה דרב אמרה לו רבי ערכתי לו שולחן והפכו אמר לה מאי שנא מביניתא. ולא תתורו אחרי לבבכם מכאן אמר רבי נתן אל ישתה אדם בכוס זה ויתן עינו בכוס אחר אמר רבינא לא נצרכא דאפילו שתי נשיו. וברותי מכם המורדים והפושעים אמר רבי לוי אלו בני תשע מדות אסנ"ת משגע"ח סימן. בני אמה בני שנואה בני נידוי בני תמורה בני מריבה בני שיכרות בני גרושת הלב בני ערבוביה בני חצופה אבל בני נדה בני טהרת ספק בני מפותה בני ישנה בני יראה בני הבא על ארוסתו בבית חמיו הללו חשובין כמזידין ואינן כממזירין שנאה שנאת הלב תמורת הלב גרושת הלב איני והאמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן כל אדם שאשתו תובעתו הווין לו בנים שאפילו בדורו של משה לא היו כמותן שנאמר הבו לכם אנשים חכמים ונבונים וידועים לשבטיכם וכתיב ואקח את ראשי שבטיכם אנשים חכמים וידועים ואלו נבונים לא אשכח וכתיב ומבני יששכר יודעי בינה לעתים וגומר דגרמא להו תביעה דכתיב אלי תבא כי שכר שכרתיך ההיא דמרציא ארצויי:

סליקו להו הלכות גזיר

סימן לט

דאלו מאן דנסיב אתתא וחזא בה מילתא דלא מייתבא דעתיה מיתבעי ליה לגרושה בגט דכתיב כי יקח איש אשה ובעלה וגו' ותנן (גיטין צ.) בית שמאי אומרים לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן מצא בה ערות דבר שנאמר כי מצא בה ערות דבר ובית הלל אומרים אפילו הקדיחה תבשילו רבי עקיבא אומר אפילו מצא אחרת והיא נאה הימנה שנא' אם לא תמצא חן בעיניו ואע"ג דפליגי בית שמאי ובית הלל עליה דרבי עקיבא היכא דלא אשכח בה מילתא וגרשה מודו דמאי דעבד עבד ולא אמרינן ליה קום אהדרה דאמר ליה רב פפא לרבא לא מצא בה לא דבר ולא ערוה מהו אמר ליה מדגלי רחמנא גבי אונס לא

יוכל לשלחה כל ימיו דכל ימיו בעמוד והחזיר קאי וקא עבר בעשה מכלל דהכא מאי דעבד עבד. ומן כד יהיב דעתיה לגרשה אסיר ליה למידר בהדה דאמר ליה רב משרשיא לרבא היה בלבו לגרשה והיא תחתיו ומשמשתו מהו קרי עליה אל תחרש על רעך רעה והוא יושב לבטח אתך ואפילו לרבי עקיבא הני מילי בזוג שני דכי מצא אחרת שהיא נאה הימנה אית ליה רשותא לגרשה אבל בזוג ראשון לא מיבעי ליה לגרשה כי לא חזאי בה מילתא דכתיב כי שנא שלח (שם ע"ב) רב יהודה אמר אם שנאתה שלח רבי יוחנן אמר שנוי המשלח רב יהודה אמר אם שנאתה שלח קאמר רבי יוחנן אמר שנוי המשלח קמי הקב"ה קאמר נביא ואמרינן לא פליגי הא בזוג ראשון הא בזוג שני כי קאמר רב יהודה בזוג שני כי קאמר רבי יוחנן בזוג ראשון דא"ר אלעזר כל המגרש אשתו ראשונה אפילו מזבח מוריד עליו דמעות שנאמר וזאת שנית תעשה כסות דמעה וגו' ואמרתם על מה וגו' ורב יהודה ורבי יוחנן אליבא דרבי עקיבא קאמרי דאי כבית שמאי ובית הלל אפילו בזוג שני נמי עד שימצא בה דבר או ערוה. וכד מגרש לה צריך למיכתב לה הרי את מותרת לכל אדם דתנן (שם פה.) גופו של גט הרי את מותרת לכל אדם. והיכא דאמר לה הרי את מותרת לכל אדם חוץ מפלוני פליגי בה ר' אליעזר ורבנן (שם פב.) דר' אליעזר אומר הוי גט ורבנן אמרי לא הוי גט דתנן המגרש את אשתו ואמר לה הרי את מותרת לכל אדם אלא לפלוני רבי אליעזר מתיר וחכמים אוסרין ואוקימנא להאי אלא חוץ מפלוני הוא ואי לא כתיב האי תנאה בגיטא ועל פה הוא דאמר לה כי הדר שקיל לה מינה והדר יהיב ליה ניהלה מיגרשה ביה ואי כתיב בגיטא אע"ג דשקיל ליה ומחיק ליה והדר יהיב ליה ניהליה איפסל ליה דקתני כיצד יעשה יטלו ממנה ויחזור ויתננו לה ואומר לה הא גיטיך ואם כתבו בתוכו אעפ"י שחזר ומחקו פסול והלכתא כרבנן דלא אישתריא אתתא בגיטא דכתיב ביה חוץ מפלוני ואע"ג דאישתרויי לא משתרי' לאינסובי לגברא אחרינא מכהונה מיפסלא בהאי גיטא ולא מיבעי' היכא דאמר לה חוץ מפלוני דשריא לכולי עלמא לבר מן חד גברא דמיפסלה מכהונה אלא אפילו אמר לה הרי את מגורשת ממני ואסורה על כל אדם אפילו הכי מיפסלא בגויה מכהונה.

(שם ע"ב) שנאמר ואשה גרושה מאישה לא יקחו אפילו לא נתגרשה אלא מאישה פסולה בכהונה והיינו ריח הגט דפסיל בכהונה. וכי קא אמרינן דהיכא דאמר לה חוץ מפלוני לא הוי גט הני מילי היכא דההוא פלוני שריא לה והוי גברא דחזי לאינסובי ליה ותפשי לה קידושי בגווה אבל ודאי אביה או אחיה או אחד מכל קרובים או עבד או גוי כיון דאסירי עילוה מדאורייתא לאו שיור הוא והוי גט מעליא דתנן (שם פה.) הרי את מותרת לכל אדם אלא לאבא ולאביך לאחי ולאחיך לעבד ולנכרי ולכל מי שאין לו עליו קידושין

כשר והאי כל דקתני לאיתויי שאר חייבי כריתות דלא תפסי בה קידושי בגוייהו אבל ודאי חייבי לאוין אף על גב דאסירא להון מדאורייתא כיון דתפסי קידושי בגויה אע"ג דקידושי עבירה נינהו הוי שיורא ומיפסל גיטא דתנן הרי את מותרת לכל אדם אלא אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין ולכל מי שיש לו עליו קידושין אפי' בעבירה פסול. וחייבי כריתות נמי הני מילי היכא דשייר שאר חייב כריתות דלא אית להו שריותא לעולם אבל אמר לה חוץ מבעל אחותך כיון דזימנין דמתה אחותה וחזיא ליה הוי שיור ומפסיל גט דבעא מיניה רבא מרב נחמן חוץ מבעל אחותך מהו מי אמרינן השתא מיהא הא לא חזיא או דילמא זימנין דמתה אחותה וחזיא ליה אמר ליה תניתוה לעבד ולנכרי ועבד ונכרי נמי עבידי דמיגיירי גירות לא שכיחא מיתה שכיחא וכיון דלא איפשיט בעיא הוה ליה ספק איסורא וספק איסורא לחומרא ומיפסיל גיטא. והיכא דיהב לה גיטא על תנאי דאמר לה ניהוי האי גיטא על מנת דעבדת הא מילתא הוי גיטא ומיבעי ליה לקיומי ליה לתנאיה דגמרינן מן תנאי דבני גד ובני ראובן דתנן (קדושין סא.) רבי מאיר אומר כל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי דקאמר להו משה אם יעברו חלוצים אתכם ונתתם להם את ארץ הגלעד וכיון דקיימוה לתנאה קניוה לארץ הגלעד והני מילי היכא דכפלוה לתנאיה דאמר לה אי עבדת הכי ליהוי גט ואי לא לא ליהוי והוא דמקדים תנאי למעשה והוא דמקדים הן ללאו דכתיב אם יעברו ואם לא יעברו דכפיל תנאה ומקדים תנאי למעשה ומקדי' הן ללאו וקיי"ל דהלכתא כר' מאיר (גיטין עה:) מדאתקין שמואל בגיטא דשכיב מרע אם לא מתי לא יהא גט אם מתי יהא גט ואם לא מתי לא יהא גט אם לא מתי לא יהא גט לא מקדים איניש פורענותא לנפשיה ואידך בעינן הן קודם ללאו וכי קא אמרינן דהוי גט היכא דשביק רווחא בתנאיה דמקיים תנאיה מקמי דמיתה אבל אמר לה על מנת דעבדת הא מילתא לעולם חיישינן דילמא לא מיקיים תנאה ולא איכא כריתות דתנו רבנן (גיטין פג:) הרי זה גיטיך על מנת שלא תלכי לבית אביך על מנת שלא תשתי יין לעולם אין זה כריתות כל שלשים יום הרי זה כריתות. ואמר רבא הרי זה גיטיך על מנת שלא תשתי יין כל ימי חיי וחייכי אין זה כריתות דהא לא שבק רווחא בתנאיה דלאימת קא מיקיים תנאה לכי מיתא לכי מיתא ליכא גיטא כל ימי חיי פלוני וחיי הרי זה כריתות דזימנין דמיית ומיקיים תנאה וכי תימא לכי מיית איהו גיטא למה לה כל תנאה דבידה לקיימו אנן לאלתר שרינן לה ואמרינן לה קיים תנאיך מה נפשך אי מתה מקמיה הא לא אישתראי ואיקיים תנאה אי מיית מקמה הא אישתריא לה ודאי אי שתיא בחייה בטל ליה גט למפרע והוו בניה ממזרין ודאי אמר לה כל ימי חיי פלוני ואינסיבא לאלתר

והוו לה בני בחיי בעל ראשון ומית ליה בעל הראשון והדר הוו לה בני לאחר מיתתו ועדאן ההוא פלוני דתליא לתנאה בגויה מיקיים (ואישתראי) בחייה לאחר מיתתו דבעל בטיל ליה גט למפרע ובניה קמאי ממזירי בתראי לאו ממזירי ואסירא לשני דכיון דבטיל גט למפרע כי דר גבה אשת איש הואי ותנן (סוטה כז:) כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבועל. והוו פליגי רבנן דהוו קא אמרין כיון דבחייה דבעל לא עבר עילויה תנאה ולאחר מיתה הוא דעבר כיון דמית ליה בטיל ליה תנאיה ולא בטיל גט למפרע. וה"מ דשרינן לה בתנאה דבידה לקיימו אבל ודאי תנאי דאין בידה לקיימו ותלי בדעת אחרים לא שרינן לה עד דמיקיים תנאה דת"ר (שם פד.) ה"ז גיטיך ע"מ שתנשאי לפלוני ה"ז לא תינשא ואם נישאת לא תצא ואמרינן מאי קאמר אר"נ הכי קאמר הרי זו לא תינשא לו שמא יאמרו נשיהם נותנין במתנה ואם נישאת לא תצא משום גזירה לא מפקינן. ואמר ליה רבא לרב נחמן לו הוא דלא תינשא הא לאחר תינשא והא בעיא לקיומי לתנאיה וכי תימא איפשר דמיגרשה למחר ומקיימה ליה לתנאיה בשלמא מילתא דבדידה קיימא לחיי הכא בדידה לא קיימא לאיגרושי אלא אמר רבא הרי זו לא תינשא לא לו ולא לאחר לו שמא יאמרו נשותיהם נותנין במתנה לאחר לבעי' לקיומי לתנאיה ואם נשאת לו לא תצא הא לאחר תצא והלכתא כוותי' דרבא ותניא כוותי' דרבא הרי זו לא תנשא לא לו ולא לאחרים ואם נשאת לאחר תצא וכי אמרינן דבעי לקיומי לתנאיה דכי לא מקיים מיפסיל גט הני מילי היכא דהתנה תנאי דאיפשר לקיימו אבל התנה תנאי שאי איפשר לקיימו מפליגה בדברים הוא ולאלתר הוי גיטא דתנו רבנן הרי זה גיטיך על מנת שתעלי לרקיע על מנת שתרדי לתהום על מנת שתבלעי קנה [של ד' אמות] על מנת שתביאי לי קנה בן מאה אמה על מנת שתעברי את הים הגדול ברגליך אם נתקיים התנאי ה"ז גט ואם לאו אינו גט ר"י בן תימא אומר כזה גט כלל אר"י ב"ת כל שא"א לקיימו בסופו והתנה עליו מתחלתו אינו אלא כמפליגה בדברים וכשר אמר רב נחמן אמר רב הלכה כרבי יהודה בן תימא. וכי אמרינן דתנאי אי איפשר לקיימו כמפליגה בדברים נינהו וכשר הני מילי היכא דלא איפשר לקיומיה כלל אבל ודאי אתני בהדה על מנת דאכלה מאי דאסיר או דשתיא מאי דאסיר פליגי אבייי ורבא בהא מילתא דאביי אמר תנאי שאי איפשר לקיימו הוא דאיבעיא להו הרי זה גיטיך על מנת שתאכלי בשר חזיר מהו אמר אביי היינו דרבי יהודה בן תימא רבא אמר איפשר דאכלה ולקיא והלכתא כוותיה דרבא ואף על גב דמתנה על מה שכתוב בתורה הוא ומתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל הני מילי היכא דלא סגיא דלא עקרא אבל הכא כיון דאיפשר דלא אכלו ולא מיגרשה תנאו קיים ואפילו לרבא לא קאמר אלא דאתני בהדה דעבדא איהי לחודה מילתא דאסירא לה אבל

ודאי אמר לה על מנת דמינסבא למאן דאסירא ליה כי האי גוונא אמרינן נהי דאמר רבא איפשר דאכלה ולקיא בשלמא איהי אכלה ולקיא אחריני מי עבדי איסורא דתנו רבנן הרי זה גיטיך על מנת שתבעלי לפלוני אם נתקיים התנאי הרי זה גט ואם לאו אינו גט על מנת שלא תבעלי לאבא ולאביך אין חוששין שמא נבעלה להן ואלו על מנת שתבעלי לאבא ולאביך לא קתני דקסבר רבא כדקתני במתניתא כלל אמר רבי יהודה בן תימא כל שאי איפשר לקיימו בסופו והתנה עליו מתחלתו אינו אלא כמפליגה בדברים וכשר לאיתויי כי האי גוונא דתלי לה במילתא דאסירא לאחריני. ומאן דכתיב גיטא לפסוק מגילתא שיעור גיטא והדר ליכתביה דאי כתב ליה מן קמי דליפסוק מגילתא ופיישא מגילתא ופסק לה בתר דכתיב גיטא מיפסיל גיטא (שם כא:) דכתיב וכתב ונתן מי שאינו מחוסר אלא כתיבתה ונתינה יצא (דף עח) זה שמחוסר כתיבה קציצה ונתינה. ומאן דמגרש איתתא מיבעי ליה למיכתב גיטא ומיתבא ניהלה דכתיב וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה ולא תימא ידה דוקא אלא אפילו זרקיה ניהלה לתוך ביתה או לתוך חצירה מיגרשא דתנו רבנן (שם עז.) ידה אין לי אלא ידה חצירה גגה קרפיפה מנין תלמוד לומר ונתן בידה מכל מקום מכדי כתב חדא זימנא מהדר מיכתב ונתן בידה אחרינא למה לי לרבויי גגה חצירה וקרפיפה הוה מיעוט אחר מיעוט ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות אע"ג דמה שקנתה אשה קנה בעלה הכא כיון דמגרש לה בעידנא דקא נפיל גט בחצר איסתלק ליה בעל מחצר וגיטה וחצירה באין כאחד ומנ"ל דכי גיטה וחצרה בכ"א שניא מחצרה הבאה לה לאחר מיכן (שם ע"ב) מההוא שכיב מרע דהוה כתיב לה גיטא לדביתהו בהדי פניא דמעלי שבתא הוה ולא אספיק למיתבה ניהלה למחר תקיף ליה עלמא אתו לקמיה דרבא אמר להו זילו לקנו לה ההוא דוכתא דמתנח ביה גיטא ותיעול איהי ותפתח ותחזק ביה דתנן נעל וגדר ופרץ כל שהו בפניו הרי זו חזקה ותקני להההוא ביתא ותקני להההוא גיטא ואקשי ליה רב עילישׁ לרבא ופריק ליה גיטה וחצירה באין כאחד. (שם כא.) ואמר רבא כתב גט ונתנו בחצירו וכתב לה שטר מתנה עליה קנאתו ומתגרשת בו והני מילי חצר קבועה אבל חצר מהלכת לא. והיכי דמי חצר מהלכת כגון דכתב לה גט ונתנו ביד עבדו כי ההוא גוונא לא הוי גט דהויא לה חצר מהלכת ולא אמרן אלא דלא כפות אבל כפות דלא מצי סגויי הוי גט דאמר רבא כתב לה גט ונתנו ביד עבדו וכתב לה שטר מתנה עליו קנאתו ומתגרשת בו ואמרינן עלה אמאי חצר מהלכת היא וכל חצר מהלכת לא קנה ומפרקינן בכפות. ובכפות נמי הני מילי היכא דנים ויתבא איהי וקא מנטרא ליה אבל היכא דתיר לא דאמר רבא כתב גט ונתנו ביד עבדה ישן ומשמרתו הרי זה גט נעור אינו גט דהויא לה תצר המשתמרת שלא לדעתה ודאי זרקיה

ניהלה לתוך ביתו או לתוך חצירו ואפילו נפיל עילוי פוריא דיתבה עילויה לא הוי גט דתנן (שם עז.) זרקו לה לתוך ביתו או לתוך חצירו אפילו עמה במטה אינה מגורשת (שם עח.) והני מילי במטה דידיה אבל במטה דידה ויתבא בביתיה דידיה אם גביהא עשרה טפחים דפלגא לה רשותא לנפשיה ודאי מגורשת ואע"ג דאיכא מקום כרעי דיתבן על ארעא אמקום כרעי לא קפדי אינשי ואי לא גביהא עשרה טפחים דהויא לה כליו של לוקח ברשות מוכר וכליו של לוקח ברשות מוכר (ב"ב פה:) לא פשיטא לן בעלמא אי קנה לוקח או לא הלכך אישתרויי לא משתריא ביה ואיפסולי איפסלא ביה מן הכהונה דהוה ליה ספק איסורא וספק איסורא לחומרא ודאי זרקו לה לתוך חיקה או לתוך קלתה אע"ג דברשותיה דידיה אין אדם מקפיד לא על מקום חיקה ולא על מקום קלתה:

פסק והיכא דאמר לה כנסי שטר חוב זה או דאשכחתיה היא מאחוריה לא הוי גיטא עד דאמר לה הוא גיטיך וכי אמר לה הוא גיטיך נמי ואשכחתיה דשדי על ארעא הוה ניה טלי גיטיך מעל גבי קרקע ולא הוי גט ומאי מצאתו שלפתו דאווק (ג"א דצייק) ליה אחריה ושקלתיה דהוה ליה כי נתן בידה דכי אמר לה הוא גיטך הוי גט אי נמי היכא דנימא ואותביה בידא ואיתערא לה ואשכחתיה דגט נינהו כי האי גוונא לא הוי גיטא עד דאמר לה הוא גיטך דתנן (שם) אמר לה כנסי שטר חוב זה או שמצאתו מאחוריו קורא והרי הוא גיטה אינו גט עד שיאמר לה הוא גיטיך נתן בידה והיא ישנה נעורה קורא והרי הוא גיטה אינו גט עד שיאמר לה הוא גיטך והני מילי כי קא אמרינן דלא הוי גט היכא דלא אמר להוי לעדים ראו גט שאני נותן לה [אבל א"ל לעדים ראו גט שאני נותן לה] ואמר לה לדידה כנסי שטר חוב זה הוי גיטא דתנן (שם נה:) העיד ר' יוחנן בן גודגדא על חרשת שהשיאה אביה שהיא יוצאה בגט ועל קטנה בת ישראל שנישאת לכהן שאוכלת בתרומה ואם מתה בעלה יורשה ועל מריש הגזול שבנאו בבירה שיטול את דמיו מפני תקנת השבים ועל חטאת גזולה שלא נודעה לרבים שהיא מכפרת מפני תיקון המזבח. ואמר רבא מעדותו של רבי יוחנן בן גודגדא נלמד אמר לעדים ראו גט שאני נותן לה וחזר ואמר לה כנסי שטר חוב זה מגורשת לאו מי אמר רבי יוחנן בן גודגדא בחרשת לא בעינן דעתה [ה"נ לא בעינן דעתה] פשיטא מהו דתימא כיון דאמר לה כנסי שטר חוב זה בטולי בטליה קמ"ל דאם איתה דבטליה לעדים הוה אמר להו ומדלא אמר להו לעדים לא בטליה והאי דקאמר לה הכי מחמת כיסופא הוא דקאמר לה:

פסק (שם עח.) והיכא דקיימא ברשות הרבים וזרקיה ניהלה אי מקרב גט לגבה דהיא יכולה לשמרו והוא אינו יכול לשמרו מגורשת אי מקרב לגביה דידיה והוא יכול לשמרו והיא אינה יכולה לשמרו אינה מגורשת שניהם יכולין לשמרו שניהם אין יכולין לשמרו

מגורשת ואינה מגורשת למאי הלכתא (יבמות לא.) דאי כהן אסירא ליה אי ערוה היא ומת הבעל צרתה בעיא חליצה מפני שהיא ספק למאי נפקא מינה (גיטין עד:) לחיוביה לבעל במזונותיה ובפרקונה ואם מתה יורשה ואם מת הוא גובה כתובתה ואפילו היא יכולה לשמרו והוא אינו יכול לשמרו דקאמרינן מגורשת מישרא לא שרינן לה לאינסובי (גיטין עח:) דאמר ליה שמואל לרב יהודה שיננא כדי שתשוח ותטלנו ואת לא תעביד עובדא עד דמטי גיטה לידה ואמר ליה רב מרדכי לרב אשי הוה עובדא ואצרכוה חליצה. (שם עז:) הזורק גט לאשתו והיא בתוך ביתה או בתוך חצירה מגורשת אמר עולא והוא שעומדת בצד ביתה או בצד חצירה ורבי אושעי' אמר אפילו היא בטבריא וחצירה בציפורי היא בציפורי וחצרה בטבריא הלכתא כעולא או כרבי אושעיא (ב"מ יב.) אמר רב אשי האי חצר מהיכא איתרבאי מידה ולא גרע משליחות גבי גט דחוב הוא לה בעינן היא עומדת בצד ביתה או בצד חצירה גבי מתנה דזכות הוא לו בדעת אחרת מקנה אותה אף על גב דאינו עומד בצד שדהו קני דהוה ליה זכין לאדם שלא בפניו מדקמתרי"ץ רב אשי כוותיה דעולא ש"מ כוותיה דעולא. (ריש גיטין) המביא גט ממדינת הים צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם והמביא ממדינה למדינה במדינת הים צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם (שם ה:) אתמר בפני כמה נותנו לה רבי יוחנן ורבי חנינא חד אמר בפני שנים וחד אמר בפני שלשה תסתיים דרבי יוחנן דאמר בפני שנים דרבין בר רב חסדא אייתי גיטא לקמיה דרבי יוחנן אמר ליה זיל הבי' ניהלה באנפי תרי ואימא לה בפני נכתב ובפני נחתם. תסתיים מאן דאמר בפני שנים קסבר שליח נעשה עד ועד נעשה דיין מאן דאמר בפני שלשה קסבר אין שליח נעשה עד ואין עד נעשה דיין והא קא קיי"ל אין עד נעשה דיין הני מילי בדאורייתא אבל בדרבנן עד נעשה דיין הא ודאי קיי"ל בדרבנן עד נעשה דיין תניא כוותי' דר' יוחנן המביא גט ממדינת הים נתנו לה ולא אמר לה בפני נכתב ובפ"נ יוציא והולד ממזר דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אין הולד ממזר כיצד יעשה יטלנו ממנה ויחזור ויתננו לה [בפני שניס] ויאמר לה בפני נכתב ובפני נחתם. רבה בר בר חנה אייתי גיטא פלגיה איכתיב קמיה ופלגיה לא איכתיב קמיה אתא לקמיה דרבי אלעזר אמר ליה אפילו לא כתב בו אלא שיטה אחת לשמה שוב אינו צריך (שם ו.) רב אשי אמר אפילו קן קולמוס אפילו קן מגילתא. תניא כוותיה דרב אשי המביא גט ממדינת הים אפילו הוא בבית וסופר בעלייה הוא בעלייה וסופר בבית כשר ואפילו נכנס ויוצא כל היום כולו כשר. הוא בבית וסופר בעלייה הא לא קא חזי ליה אלא לאו כגון דאיכא קן קולמוסא וקן מגילתא. ואפילו נכנס ויוצא כל היום כולו כשר מאן אילימא שליח השתא הוא בבית וסופר בעלייה דלא קא חזי ליה אמרת כשר נכנס

ויוצא מיבעיא אלא לאו סופר סופר פשיטא לא צריכא דנפק לשוקא ואתא מהו דתימא איניש אחרינא אשכחיה ואמר ליה קמ"ל.
(שם ט.) תנו רבנן בשלשה דרכים שוו גיטי נשים לשחרורי עבדים שוו למוליך ומביא וכל גט שיש עליו עד כותי פסול חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים וכל השטרות העולין בערכאות של גוים אע"פ שחותמיהן גוים כשרין חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים וכדברי רבי מאיר בארבעה (שם יא:) האומר תנו גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי ורצה לחזור בשניהם יחזור דברי רבי מאיר וחכמים אומרים בגיטי נשים אבל לא בשחרורי עבדים לפי שזכין לו לאדם שלא בפניו ואין חבין לו לאדם אלא בפניו שאש ירצה שלא לזון את עבדו רשאי שלא לזון את אשתו אינו רשאי אמר להם והרי הוא פוסל את עבדו מן התרומה כשם שהוא פוסל את אשתו מן התרומה אמרו לו מפני שהוא קניינו (שם יג.) האומר תנו גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי ומת לא יתנו לאחר מיתה תנו מנה לפלוני ומת יתנו לאחר מיתה לפי שזכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לו שלא בפניו. אמר רב שמואל בר מרתא משמיה דרב והוא שצבורין ומונחין בקרן זוית במאי עסקינן אילימא בברי כי צבורין מאי הוי הא לא משך ואלא בשכיב מרע מאי איריא צבורין אפי' אין צבורין נמי דהא קיימא לן דברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו אמר רבא אמר רב זביד לעולם בברי וכדר"ה אמר רב דאמר ר"ה אמר רב האומר לחבירו מנה לי בידך תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה רב פפא אמר לעולם בשכיב מרע וכאידך דרב דאמר רב שכיב מרע שאמר תנו מנה לפלוני מנכסי נותנין מנה זו נותנין מנה סתם אין נותנין חיישינן שמא מנה קבור קאמר והלכתא למנה קבור לא חיישי'. (שם ע"ב) גופא אמר ר"ה אמר רב מנה לי בידך תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה אמר רבה מסתברא מילתיה דרב בפקדון אבל במלוה לא האלהים אמר רב אפי' במלוה. איתמר נמי אמר שמואל משמיה דלוי מנה לי בידך תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה ולא מצי הדר ביה בין בפקדון בין במלוה (שם יד.) בין מתנה גדולה בין מתנה מועטת. (שם ט:) שלח רבין משמיה דרבי אבהו הוו יודעין ששלח רבי אלעזר לגולה משום רבינו שכיב מרע שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת אין כותבין ונותנין שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאתר מיתה. (שם טז:) רבה בר בר חנה חלש עול לגביה רב יהודה ורבנן לשיולי ביה בעו מיניה שנים שהביאו גט ממדינת הים צריכין שיאמרו בפנינו נכתב ובפנינו נחתם או לא אמר להו אין צריכין ומה אלו יאמרו בפנינו גרשה מי לא מהימני והני מילי דגט יוצא מתחת ידי שניהם. (שם יז.) נכתב ביום ונחתם ביום בלילה ונחתם בלילה בלילה ונחתם ביום כשר ביום ונחתם בלילה פסול רבי שמעון מכשיר שהיה ר' שמעון

אומר כל גיטין שנכתבו ביום ונחתמו בלילה פסולין חוץ מגיטי נשים. ואף על גב דקרא פסוקא דגיטא מן כמה יומי ולא איכתב גיטא ההוא יומא דכתב ליה גיטא זמן דידיה הוא דאי מיכתיב גיטא בההוא יומא דקרא הוה ליה כנכתב ביום ונחתם בלילה ופסול. וגט חליצה לא שנא נכתב ביום ונחתם בלילה לראיה בעלמא הוא וכשר ולא צריכא לאמתוני תלתא ירחי ומשתריא לאלתר (שם י:) עידי הגט אין חותמין אלא זה בפני זה. (שם יח.) איתמר מאימתי מונין לגט רב אמר משעת נתינה ושמואל אמר משעת כתיבה והלכתא משעת כתיבה. ומתבעי ליה לאמתוני תלתא ירחי מיום כתיבה. אמר שמואל וכתובה כמעשה בית דין דמיא מה מעשה ב"ד נכתבין ביום ונחתמין בלילה אף כתובה נכתבת ביום ונחתמת בלילה. כתובתיה דחייא בר רב איכתיב ביממא ואיחתים בלילי הוה רב התם ולא אמר להו ולא מידי נימא כשמואל סבירא ליה עסוקין באותו ענין שנו דאמר רבי אלעזר בר צדוק לא שנו אלא שאין עסוקין באותו ענין אבל עסוקין באותו ענין כשר ורבי שמעון מכשיר. (שם ע"ב) ההוא דאמר להו לבי עשרה כתבו גט לאשתי בי תרי חתום ביומיה ואינך מכאן ועד עשרה ימים אתו לקמיה דרבי יהושע בן לוי אמר להו כדאי הוא רבי שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק. ומאן דלא ידע למיקרי שטרא אסור ליה למיחתם (שם יט:) ואי קרי קמיה ספרא דבי דינא כיון דמומחה לרבים הוא סמיך עליה וחתים ואי קרו קמיה ולא ידע למיחתם על גיטא סרטינן ליה אתא אתא על מגילתא וחתים והני מילי גיטא כדי שלא יהו בנות ישראל עגונות אבל שטרא לא. (שם יא.) אמר רבא האי שטרא פרסאה דמסריה ניהליה באנפי סהדי ישראל מגבינן ביה מבני חרי והא לא ידעי למיקרי בדידעי. והא בעינא כתב שאינו יכול להזדייף וליכא בדעפצא והא בעינא צריך שיחזור מענינו של שטר בשיטה אחרונה וליכא בדמהדר אי הכי אפי' ממשעבדי נמי לית ליה קלא. (שם יט:) ר"פ כי הוה אתי שטרא פרסאה לקמיה דחתים בערכאות של גוים מקרי ליה להנהו גוים דחתימי עליה זה שלא בפני זה במסיח לפי תמו ומגבי ביה מבני חרי כדתנן (שם י:) כל השטרות העולין בערכאות של גוים אעפ"י שחותמיהן גוים כשרין חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים רבי שמעון מכשיר בכולן. (שם יט.) איתמר עדים שאין יודעין לחתום אמר רב מקרעין להם נייר חלק וממלאין את הקרעים דיו והני מילי בגיטין אבל בשאר שטרות לא דההוא דעבד עובדא בשאר שטרות ונגדיה רב כהנא (שם ע"ב) קריה מאן דכר שמיה חסורי מחסרא והכי קתני ושאין יודעין לקרות קורין לפניהם והן חותמין אמר רבן שמעון בן גמליאל במה דברים אמורים בגיטי נשים אבל בשחרורי עבדים ובשאר שטרות אם יודעין לקרות ולחתום חותמין ואם לאו אין חותמין. א"ר אלעזר מאי טעמא דרבן שמעון בן גמליאל שלא יהו בנות ישראל עגונות. אמר רבא

הלכה כרבן שמעון בן גמליאל ורב גמדא משמיה דרבא אמר אין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל וכי קאמר אין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל אקריה לחודה אבל יודעין לחתום בעינן ואלא כמאן כרבנן והא ההוא דעבד בשאר שערות ונגדיה רב כהנא תרגומה אקרייה. רב יהודה מצטער קרי וחתים אמר ליה עולא לא צריכת דהא רבי אלעזר מרא דארעא דישראל הוא וקרו קמיה וחתים רב נחמן קרו ספרי דייני קמיה וחתים דוקא רב נחמן וספרי דייני אבל ספרי דייני ואיניש אחרינא דלית ליה אימתיה לא. (שם כג.) הכל כשרין להביא את הגט חוץ מחרש שוטה קטן וסומא ונכרי קבל קטן והגדיל חרש ונתפקח סומא ונתפתח שוטה ונשתפה נכרי ונתגייר פסול פקח ונתחרש וחזר ונתפקח פתח ונסתמא וחזר ונתפתח שפוי ונשתטה וחזר ונשתפה כשר זה הכלל כל שתחלתו וסופו בדעת כשר (שם ע"ב) אף הנשים שאין נאמנות (דף עט) לומר מת בעלה נאמנת להביא גיטה חמותה [ובת חמותה] צרתה ויבמתה ובת בעלה מה בין גט למיתה הכתב יוכיח. האשה עצמה מביאה גיטה ובלבד שצריכה לומר בפני נכתב ובפני נחתם (שם כד.) והני מילי כי אמר לה לא תתגרשי אלא בבית דין פלוני דשויה שליח להולכה אבל לא אמר לה תתגרשי בבית דין פלוני היא עצמה מביאה גיטה ואין צריכה לומר בפני נכתב ובפני נחתם. בעו רבנן קמי מר רב חנינאי גאון בבלה רבתי דנכרי לא הוי שליח לקבל את הגט ולהוליך את הגט מהו למיכרכיה לגיטא בחד מנא ומימר לגוי אמטי האי מנא לישראל פלניא וניתביה לאיתתיה ואמרו ליה רבנן לא ונתן בידה או ביד שלוחה ישראל אבל גוי כלל לא בעינן דכי נפיק גיטא מידא דבעל לידא דאיתתא או לידא דשליח לקבלה דשויתיה איתתא גופה דקאי במקום איתתא גופה אבל ביד גוי לא:

פסק ורבנן דהשתא קאמרין אף ע"ג דאתייה גוי לגיטא אי יהביה לישראל וההוא ישראל יהביה בעידי מסירה לאיתתא לכתחלה לא מנסבינן לה משום דנכרי לאו בר ברית הוא ואי אינסיבא לא מפקינן לה משום דרבי שמעון דתנן (שם י:) רבי שמעון אומר כולן כשרין ואמר רבי זירא ירד רבי שמעון לשיטתו של ר' אלעזר דאמר עידי מסירה כרתי וקיי"ל הלכה כרבי אלעזר:

פסק ועגונה דאתיא לבי דינא ואמרה הוו עלי סהדי דפלוני דאיתיה במדינת הים שויתי' שליח לקבלה לקבולי לי גיטא מן בעלי וכתבין לבי דינא דמדינת הים ומשוי ליה תו בעל להההוא שליח שליח לקבלה וכתיב גיטא ויהיב ליה אם דנפיל גיטא לידא דשליח אם נקרע או נשרף מיגרשא הדא עגונה. (שם כב:) הכל כשרין לכתוב את הגט ואפילו חרש שוטה וקטן (שם כג.) אמר רב הונא והוא שגדול עומד על גבן (שם ע"ב) א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן אין העבד נעשה שליח לקבל גט וקידושין לאשה מיד בעלה לפי שאינו בתורת

גיטין וקידושין אבל נעשה שליח לקבל גיטו של חבירו מיד רבו של חבירו אבל לא מיד רבו שלו לחבירו. האשה נעשית שליח לקבל גט לחבירתה ולהוליך גט לחבירתה וכן לענין קידושין והוא דאיכא שני עדים. תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי עקיבא אשה נאמנת להביא גיטה מקל וחומר ומה נשים שאמרו חכמים שאין נאמנות לומר מת בעלה נאמנות להביא גיטה זו שנאמנת לומר מת בעלה לא כ"ש וממקום שבאתה מה להלן צריכה שתאמר בפני נכתב ובפני נחתם אף כאן צריכה שתאמר בפני נכתב ובפני נחתם (שם ה.) והוא עצמו שהביא גיטו אינו צריך שיאמר בפני נכתב בפני נחתם. (שם כו.) הכותב טופסי גיטין צריך שיניח מקום האיש ומקום האשה ומקום הזמן שטרי מלוה צריך שיניח מקום המלוה ומקום הלוה ומקום המעות ומקום הזמן שטרי מקח צריך שיניח מקום הלוקח ומקום המוכר ומקום המעות ומקום השדה ומקום הזמן מפני התקנה. רבי יהודה פוסל בכולן רבי אלעזר מכשיר בכולן חוץ מגיטי נשים שנאמר וכתב לה לשמה. (שם ע"ב) א"ר זירא אמר רבא בר שילתא אמר רב המנונא סבא אמר רב אדא בר אהבה אמר רב הלכה כר"א קרי רב עליה דרבי אלעזר טובניא דחכימי. (שם כז.) המביא גט ואבד ממנו מצאו לאלתר כשר אם לאו פסול מצאו בחפיסה או בדלוסקמא ומכירו כשר. חפיסה חמת קטנה דלוסקמא טליקא. (שם כח.) המביא גט ממדינת הים והניחו זקן או חולה נותנו לה בחזקת שהוא קיים בת ישראל הנשואה לכהן והלך בעלה למדינת הים אוכלת בתרומה בחזקת שהוא קיים השולח חטאתו ממדינת הים מקריבין אותה בחזקת שהוא קיים. הא דאמרי' אין חוששין לשני יוסף בן שמעון במקום שלא הוחזקו היכא דמצא גיטי נשים וליתיה לבעל דקאמר תנו אותו למאן דהוא לא יחזיר לאשה שאני אומר כתובין היו ונמלך עליהן שלא ליתנן. היכא ראיתיה לבעל וקאמר תנו במקום שאין השיירות מצויות יחזיר דאמרינן היינו האי גיטא ודהא איתתא דנפל מינה ומיגרשא ביה מקום שהשיירות מצויות והוחזקו שני יוסף בן שמעון בעיר אחת לא יחזיר דאמרינן האי גיטא לאו דהאי גברא נינהו דהא הוחזקו שני יוסף בן שמעון בעיר אחת ולא מיגרשא ביה דאיכא למימר דהאי לאו דידיה ניהו השיירות מצויות ולא הוחזקו היינו דרבה (שם כז.) כי הך גיטא דאישתכח בי דינא דרב הונא והוה כתיב ביה בשוירי מתא דעל רכיס נהרא אמר רב הונא חיישינן לשתי שוירי אמר ליה רב חסדא לרבה פוק עיין בה דלאורתא בעי לה מינך רב הונא נפק דק ואשכח דתנן כל מעשה בית דין הרי זה יחזיר ופשטה רבה דיחזיר וקאמרינן עלה והא בי דינא דרב הונא כמקום שהשיירות מצויות דמי וקא פשיט רבה דיחזיר וסוגיין כרבה. (שם ע"ב) רבה בר חנה אירכס ליה גיטא בי מדרשא אמר אי סימנא אית לי בגויה אי טביעות עינא אית לי בגויה

אהדרוה ניהליה אמר לא ידענא אי משום סימנא אהדרוה וקא סברי סימנין דאורייתא אי משום טביעות עינא ודוקא צורבא מרבנן אבל איניש דעלמא לא ואלו מאן דשוי שליח למיכתב לאיתתיה גיטא או דשדר גט בהדי שליח ואזל וכתב ומן קמי דנמטי גיטה לידה או מקמי דלימטי שליח לגבה ויהב לה גיטא חדים בעל ואמר ליה לשליח לא תתן לה גיטא דלא בעינא לגרושה ובטלה לגיטא קמי סהדי ובתר דבטליה לגיטא אזל שליח ויהב לה גיטא ואזלת ההיא איתתא ואיתקדשת לגברא אחרינא ההוא גיטא לאו גיטא הוא דכיון דבטליה מקמי דלימטי לידה בטיל ליה דתנן (שם לב.) השולח גט לאשתו והגיע בשליח או ששלח אחריו שליח ואמר לו גט שנתתי לך בטל הוא הרי זה בטל קדם אצל אשתו או ששלח אצלה שליח ואמר לה גט ששלחתי לך בטל הוא הרי זה בטל אם משהגיע גט לידה אין יכול לבטל. וקידושי דאתקדשת לא הוו קידושי דכיון דגיטא לא גיטא הוא הויא לה אשת איש וקיי"ל דאין קידושין תופסין באשת איש (שם ע"ב) ולא שנא אמר בטל הוא ולא שנא אמר אי איפשי בו בטל גט ואי אמר בהאי לישנא פסול הוא אינו גט לא בטיל ואי אמר יהא חרש כחרש יהא לא יועיל לא יתיר לא יעזיב לא ישלח ולא יגרש בטיל ואי אמר חרש הוא כחרש הוא לא בטיל גיטא מ"ט דההוא גט לאו חספא הוא ואי אמר אינו מועיל ואינו מעזיב ואינו מתיר ואינו משלח ואינו מגרש לא בטיל ואי אמר בהאי לישנא בטל הוא מספקא לן וספק איסורא לחומרא והני מילי מן קמי דמטי גיטא לידה ואי ההוא גברא דקדשה קדושי בעלמא הוא דקידשה ולא נסבה לא צריכה גיטה מיניה ושריא לבעלה קדמאה ואי נסבה אסירא לבעלה קדמאה דכיון דלרצונה איבעלה הוי לה בעילת זנות ואסירא ליה דתנו רבנן והיא לא נתפשה אסורה. וכי היכין דאסירא לקמא הכין נמי אסירא לבתרא דתנן (סוטה כז:) כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבועל ונפקא מן גברא קדמאה בגט ושריא לעלמא ומן גברא בתראה לא צריכא גיטא דזנות בעלמא דזניאת ולא תפסי בה קידושי ואם משהגיע גט לידה אין יכול לבטלו ואי אזלא חדא איתתא ומיקדשה לגברא שפיר דמי וקידושיה קידושין:

פסק (גיטין סד.) והיכא דנתן גט לשליח ולא ידעינן אי יהביה ניהלה או לא והשתא אבד הגט ושליח אומר נתתיו לה והיא אמרה נתנו לי אם כהן הוא אסירא ליה ולעלמא לא שריא עד דאיכא גט בידה אי נמי איכא עידי מסירה דיהבה ניהלה. (גיטין כט:) השולח גט ביד שליח ונזדמנה לו דרך אחרת או שחלה עושה שליח אחר בבית דין ומשלחו וצריך שיאמר בפניהם בפני נכתב ובפני נחתם אבל אם מת השליח הראשון עד שלא הגיע גט לידה בטל הגט. ושליח הגט צריך שיתננו לאשה או לשלוחה בפני עדים ויאמר בפניהם בפני נכתב ובפני נחתם דקי"ל (שם פו:) הלכתא כר"א דאמר עידי מסירה כרתי

והעדים נעשים שלוחים. ומאן דמשדר גיטא לאיתתיה ואישתכח גיטא דלא כתיב שפיר (שם סג:) אם איתנהו לסופר ולעדים הראשונים כותבין גט אחר ונותנין ואם לאו חוזרין אצל בעל ויאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו. גברא דאמר לבי דינא כתבו גט לאשתי וחד מן הנך סהדי סופר הוא כותבין ונותנין ואע"ג דלא אמר להו תנו אבל חוץ לב"ד אין כותבין ונותנין עד דאמר להו תנו לבר מן המפרש והיוצא בשיירא והמושלך בבור והמסוכן דכי אמרין לסהדי כתבו גט לאשתי ואף על גב דלא אמר תנו כותבין ונותנין מ"ט הני משום דטרידי הוא דלא אמרן תנו אבל כולי עלמא דלא אניסי עד דאמרו תנו אין נותנין דאמרי' דילמא רצה לצחק בה כדתנן (שם סו.) בריא שאמר כתבו גט לאשתי רצה לצחק בה ומעשה בבריא שאמר כתבו גט לאשתי ועלה לראש הגג ונפל ומת אמר רבן שמעון בן גמליאל אם מעצמו נפל הרי זה גט ואם הרוח דחפתו אינו גט ואמרינן מעשה לסתור חסורי מחסרא והכי קתני אם הוכיח סופו על תחלתו הרי זה גט ומעשה נמי בבריא שאמר כתבו גט לאשתי ועלה לראש הגג ונפל ומת וכו' עד ולעולם אינו גט עד שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו דתניא (שם עב.) כתב סופר לשמה וחתמו עדים לשמה אף עפ"י שכתבוהו וחתמוהו ונתנוהו לו ונתנו לה הרי הגט בטל עד שישמעו קולו שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו. ואמרינן ישמעו לאפוקי ממאן דחמר מודה רבי יוסי באומר אמרו לסופר כתוב ולעדים חתומו דליתה. קולו לאפוקי מדרב כהנא אמר רב דאמר רב כהנא אמר רב חרש שיכול לדבר מתוך הכתב כותבין ונותנין גט לאשתו דליתה. (שם כט:) המביא גט ממדינת הים וחלה עושה שליח בב"ד ומשלחו ואומר לפניהם בפני נכתב ובפני נחתם ואין השליח אחרון צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם אלא אומר שליח בית דין אני. כהן דמסכין ודחיל דילמא יהיב גיטא לאיתתיה ומיתסרא עליה לתני ולימא לה או לשליח דממטי לה גיטא (שם עה.) אם לא מתי לא יהא גט ואם מתי יהא גט ואם לא מתי לא יהא גט (קדושין מא.) והשליח עושה שליח. (גיטין פב:) והלכתא ריח הגט פוסל בכהונה דכתיב ואשה גרושה מאישה לא יקחו אפילו לא נתגרשה אלא מאישה פסולה לכהונה היכי דמי כגון דאמר לה הרי את מגורשת ממני ואי את מותרת לכל אדם אי נמי דאמר לה הרי את מותרת לכל אדם אלא לפלוני כי האי גוונא גיטא לא הוי ופוסל בכהונה גבי ישראל אף ע"ג דמטא גט לידה גט פסול הוא ודבריו בטלין ושריא למיהדר ליה גבי כהן כי מטא גט לידה אסירא למיהדר ליה והיינו ריח הגט שפוסל בכהונה ולעלמא נמי לא שריא עד דכתיב לה גיטא מעליא אבל כהן דכתב גט לאיתתיה כמה דלא מטא גיטא לידה מצי מבטיל ליה ושרי ליה למיהדר עלויה ולא מיפסל ולית ביה משום ריח הגט שפוסל בכהונה. גיטא דמסר מודעא עליה לא

פסיל בכהונה דתנן (גיטין פא.) כתב לגרש את אשתו ונמלך בית שמאי אומרים פסלה מן הכהונה וב"ה אומרים אף עפ"י שנתנו לה על תנאי ולא נעשה התנאי לא פסלה מן הכהונה והלכתא כבית הלל. גט שכתבו בין בבית דין ובין שלא בב"ד (שם לג.) אם בטלו מבוטל גט שביטלו (שם לב:) חוזר ומגרש בו קיי"ל כר"א דאמר עידי מסירה כרתי דתנן (שם פו.) שלשה גיטין פסולין ואם נשאת הולד כשר כתב בכתב ידו ואין עליו עדים יש עליו עדים ואין בו זמן יש בו זמן ואין לו אלא עד אחד הרי אלו שלשה גיטין פסולין ואם נשאת הולד כשר רבי אלעזר אומר אעפ"י שאין עליו עדים אלא שנתנו לה בפני עדים כשר וגובה מנכסים משועבדים שאין העדים חותמין על הגט אלא מפני תיקון העולם (שם ע"ב) והלכה כר' אלעזר דאמר עידי מסירה כרתי ומודה ר' אלעזר בדלא כתב גיטא כהלכתא אי נמי היכא דחתומין עליה עידי פסולין דלא מהנו ביה מידי עידי מסירה מ"ט דהוה ליה מזוייף מתוכו (שם ד.) ואמר רבי אבא מודה רבי אלעזר במזוייף מתוכו שהוא פסול:

פסק ואיתתא דקבילת גיטא בעידי מסירה ואזלו עדים למדינת הים אי נמי מייתו (שם פט.) ויצא שמה בעיר שהיא מגורשת ובתר כן אירכס גיטא איצא שמה בעיר לא סמכינן דכיון דמוחזקה באשת איש אי איכא עידי מסירה או נפיק גיטא מתותי ידה שריא ואי לא אסירא (שם סד.) ואי אמר בעל גרשתיה מהימן:

פסק ומאן דמקלע למתא דלית בה סופר (שם יט:) ואיכא יהודאי דידעין למיקרי כתב פרסאה כתבין יהודאי פרסית וחתמין על גיטא ועל שטרא וכתובת' ושפיר דמי. (תוספתא פ"ז) והיכא דכתב גיטא כהלכתה באתואתיה ואית ביה גיהטא או מחקא או טישטשתא ומפיק תתאי בזמן בשמו בשמה פסול ובשאר גיטא כוליה כשר. ואשה משויא שליח לקבלה בין לקבל לה קידושין ובין לקבל לה גיטא דמן כדמטו קידושין לידה דשליח דתפשין בה קידושי ומכי מטי גיטא ליד שליח דאיגרשא לה ומשויא נמי שליח להולכה ובעל לא מצי משוי שליח אלא להולכה ותו לא ואי אמרי בלשון קבלה אמרינן והולכה הוא דקאמר דתנן (שם סב:) האומר התקבל גט זה לאשתי או הולך גט זה לאשתי אם רצה לחזור יחזור האשה שאמרה התקבל לי גיטי אם רצה לחזור לא יחזור לפיכך אם אמר הבעל אי אפשי בתתקבל לה אלא הולך ותן לה אם רצה לחזור יחזור והיכא דשויא איהי שליח להולכה ואזל שליח ושני שליחותיה ואמר לבעל דאנא שליח לקבלה ואמר ליה בעל הילך כמה שאמרה אמר רב אף על גב דמטא גיטא לידה לא מיגרשה ביה מ"ט דשני שליח בשליחותיה ועקרה לשליחות לגמרי והוה ליה כמאן דאמר לה טלי גיטך מעל גבי קרקע ואע"ג דמטאי גיטא לידה לא מיגרשא אבל ודאי

שויתיה איהי שליח לקבלה ואזל שליח אמר ליה לבעל דאנא שליח להולכה ואמר ליה בעל הילך כמו שאמרה כי מטאי גיטא לידה מיגרשה ביה מאי טעמא מעוטי הוא דאימעיט שליח בשליחותיה וכיון דאמר ליה בעל הילך כמה שאמרה כי מטאי גט לידה מיגרשא דאיתמר הבא לי גיטי ואשתך אמרה התקבל לי גיטי ובעל אומר הילך כמו שאמרה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב אף על פי שהגיע גט לידה אינה מגורשת ואמרינן עלה נפשוט מינה דאדיבורא דידיה קא סמוך דאי אדיבורא דידה קא סמיך כי מטאי גט לידה תגרש אמר רב אשי הכי השתא (שם סג.) בשלמא אי איתמר איפכא התקבל לי גיטי ואשתו אמרה הבא לי גיטי ובעל אומר הילך כמו שאמרה כיון שהגיע גט לידו מגורשת אלמא אדיבורא דידה קא סמיך אי נמי לידה מגורשת אלמא אדיבורא דידיה קא סמיך אלא הכא משום דעקרה שליח לשליחותיה לגמרי דאמר אנא שליח לקבלה הוינא להולכה לא הוינא. והלכתא כדתריץ רב אשי אליבא דרב (דף פ) דהיכא דאמרה הבא לי גיטי ואזל שליח אמר ליה אשתך אמרה התקבל לי גיטי עקרה לשליחותיה דאמר אנא שליח לקבלה הוינא שליח להולכה לא הוינא וליתה לשליחות כלל ואף על פי שהגיע גט לידה אינה מגורשת דהוה לה כטלי גיטך מעל גבי קרקע ודאי אמרה התקבל לי גיטי ואזל שליח אמר ליה הבא לי גיטי מעוטי הוא דמעיט בשליחותיה וכי הגיע גט לידה מגורשת וכן הלכה. (שם סג:) האשה שאמרה התקבל לי גיטי צריכה שני כיתי עדים שנים שיאמרו בפנינו אמרה ושנים שיאמרו בפנינו קבל וקרע אפילו הן הראשונים הן האחרונים או אחד מן הראשונים ואחד מן האחרונים ואחד מצטרף עמהם (שם סד:) ונערה המאורסה היא ואביה מקבלין את גיטה אמר ר' יהודה אין שתי ידים זוכות כאחת אלא אביה מקבל את גיטה בלבד. וכל שאינה יכולה לשמור את גיטה אינה יכולה להתגרש. (שם סד.) בעל אומר לגירושין ושליח אומר לגירושין והיא אומרת נתנו לי ואבד א"ר יוחנן הוי דבר שבערוה ואין דבר שבערוה פחות משני עדים אלמא (שם ע"ב) לחומרא אמרי' לקולא לא אמרינן ואע"ג דקאמר שליח פיו הוחזקה לא הוו כשני עדים (שם סג:) אמר רב אין האשה עושה שליח לקבל לה גיטה מיד שליח בעלה ורבי חנינא אמר אשה עושה שליח לקבל גיטה מיד שליח בעלה מ"ט דרב איבעית אימא משום בזיון דבעל ואיבעית אימא משום חצרה הבאה לאחר מיכן מאי בינייהו איכא בינייהו לו דקדמה איהי ושויתיה שליח ומעיקרא והלכתא כרב משום דהוה דבר שבערוה ודבר שבערוה חולצת הוה עובדא ואצרכה רב יצחק בר שמואל בר מרתא גט וחליצה תרתי הכי קאמר גט מחיים וחליצה לאחר מיתה. (שם סד:) וכל שאינה יכולה לשמור את גיטה אינה יכולה להתגרש. ת"ר קטנה היודעת לשמור גיטה מתגרשת ושאינה יודעת

לשמור גיטה אין מתגרשת איזו היא קטנה היודעת לשמור גיטה כל שמשמרת גיטה ודבר אחר. ומתקנא כל שמבחנת בין גיטה לדבר אחר. אמר רב יהודה אמר רב אסי צרור וזורקו אגוז ונוטלו זוכה לעצמו ואין זוכה לאחרים חפץ ומניחו לאחר שעה זוכה בין לעצמו בין לאחרים כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי דא ודא אחת היא מאי דא ודא אחת היא אמר רב חסדא אחד זה ואחד זה זוכה לעצמו ואין זוכה לאחרים. (שם סה.) קטנה שאמרה התקבל לי גיטי אינו גט עד שיגיע גט לידה לפיכך אם רצה הבעל לחזור יחזור שאין הקטן עושה שליח ואם אמר לו אביה צא והתקבל לבתי גיטה אם רצה לחזור לא יחזור. (שם סו.) ההוא גברא דעל לכנישתא אשכח מקרי דרדקי דיתיב הוא ובריה ויתיב איניש אחרינא בהדייהו אמר להו בתרי מינייכו לכתבו לה גיטא לסוף שכב מקרי דרדקי מי משוי איניש ברא שליחא במקום אבא או לא אמר רב נחמן לא משוי איניש ברא שליחא במקום אבא רב פפא אמר משוי איניש ברא שליחא במקום אבא והלכתא כרב פפא. (שם ע"ב) אמר לשנים תנו גט לאשתי או לשלשה כתבו גט ותנו לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו אמר לשלשה תנו גט לאשתי יאמרו לאחרים ויכתבו מפני שעשאן בית דין דברי ר' מאיר וזו הלכה ששלח חנניה איש אונו מבית האסירין כך מקובלני באומר לשלשה תנו גט לאשתי שיאמרו אחרים ויכתבו מפני שעשאן בית דין אמר רבי יוסי נומינו לשליח אף אנו מקובלין שאפילו אמר לבית דין הגדול שבירושלים תנו גט לאשתי שילמדו ויכתבו ויתנו לה. אמר שמואל אמר רב הלכה כרבי יוסי דאמר מילי לא מימסרן לשליח ועד דאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו לא הוי גט ואי לא גמיר סופר למיכתב ועדים למיחתם לא משתריא עד דגמיר סופר למיכתב ועדים למיחתם וכתבין וחתמין ויהבין לה (שם סז.) אמר לפניו רבי שמעון בר' וכי מאחר שר"מ ותנניה איש אונו חלוקין על רבי יוסי מה ראה רבי לומר הלכה כרבי יוסי אמר לו שתוק בני שתוק לא ראית את רבי יוסי אלמלי ראיתו נימוקו עמו דתניא איסי בן יהודה הוא היה מונה שבחן של חכמים רבי מאיר חכם וסופר רבי יהודה חכם לכשירצה רבי טרפון גל של אגוזים רבי ישמעאל חנות מיוזנת רבי עקיבא אוצר בלום רבי יוחנן בן נורי קופת הרוכלין רבי אלעזר בן עזריה קופה של בשמים משנת רבי אליעזר בן יעקב קב ונקי רבי יוסי נימוקו עמו רבי שמעון טוחן הרבה ומוציא קמעה ומה שמוציא אין מוציא אלא סובין וכך אמר רבי שמעון בן יוחאי לתלמידיו בני שנו מדותי שמדותי תרומות הן מתרומות מדותיו של רבי עקיבא. (שם ע"ב) מי שאחזו קורדייקוס ואמר כתבו גט לאשתי לא אמר כלום אמר כתבו גט לאשתי ואחזו קורדייקוס וחזר ואמר אל תכתבו אין דבריו האחרונים כלום נשתתק אמרו לו נכתוב גט לאשתך והרכין בראשו בודקין אותו שלשה פעמים אם אמר על לאו

לאו ועל הן הן הרי אלו יכתבו ויתנו מאי קורדייקוס אמר שמואל מאן דנכתיה חמרא חדתא דמעצרתא. (שם ע:) נשתתק וניחוש דילמא שיחה דלאו לאו נקטיה אי נמי שיחה דהן הן נקטיה אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן בסירוגין וניחוש דילמא שיחה דסירוגין נקטיה דאמרינן ליה תרי הן וחד לאו אי נמי תרי לאו וחד הן דבי רבי ישמעאל תנא אומר לו דברים של ימות החמה בימות הגשמים ושל ימות הגשמים בימות החמה מאי ניהו אי נימא סדיני וגושפקי (ס"א גלופקרי) ניחוש דילמא קורה אחדיה אי נמי חמה אחדתיה אלא בפירי. (שם עא:) אמרו לו נכתוב גט לאשתו ואמר להם כתובו אמרו לו לסופר וכתב ולעדים וחתמו אעפ"י שכתבוהו וחתמוהו ונתנוהו לו ונתנו לה הרי הגט בטל עד שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו. (שם עב.) זה גיטך אם מתי זה גיטך מחלי זה זה גיטך לאחר מיתה לא אמר כלום מהיום אם מתי מעכשיו אם מתי הרי זה גט מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט ואם מת חולצת ולא מתייבמת. שמעת מינה שכיב מרע שניתק מחלי לחלי מתנתו מתנה אין (שם עג.) דא"ר אלעזר משמיה דרבא שכיב מרע שניתק מחלי לחלי מתנתו מתנה. (שם עו:) הרי זה גיטך אם לא באתי מיכן ועד שנים עשר חודש ומת בתוך שנים עשר חודש אינו גט מעכשיו אם לא באתי מיכן ועד שנים עשר חודש ומת בתוך שנים עשר חודש הרי זה גט אם לא באתי מכאן ועד שנים עשר חודש כתבו ותנו גט לאשתי כתבו בתוך שנים עשר חודש ונתנו לאחר שנים עשר חודש אינו גט. כתבו ותנו גט לאשתי אם לא באתי מכאן ועד שנים עשר חודש כתבו בתוך שנים עשר חודש ונתנו לאחר שנים עשר חודש אינו גט רבי יוסי אומר כזה גט. כתבו לאחר שנים עשר חודש ונתנו לאחר שנים עשר חודש ומת אם הגט קדם את המיתה הרי זה גט ואם המיתה קדמה את הגט אינו גט אם אין ידוע זו היא שאמרו מגורשת ואינה מגורשת. תנא רבותינו התירוה להנשא מאן רבותינו אמר רב יהודה אמר שמואל בי דינא דשרו מישחא סברי לה כר' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו ולא היא לעולם אינו גט ואסורה להנשא דקאמרינן אמר רבי אבא בריה דרבי חייא בר אבא אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן רבי יהודה הנשיא בנו של רבן גמליאל הורה ולא הודו לו כל סייעתו ואמרי לה כל שעתו מאן לא הודו לו רבנן והוה ליה יחיד ורבים וקיי"ל הילכתין כמתניתא דאינו גט ולא כרבותינו דהתירוה לינשא. אמר מר רבי יוסי אומר כזה גט וליתה לר' יוסי דפליגי רבנן עליה דקאמרינן (שם עז.) ורבנן לא שנא הכי ולא שנא הכי. תנו רבנן לאחר שבוע שנה לאחר שנה חדש לאחר חדש שבת לאחר שבת מאי יתיב ר' זירא קמיה דר' אשי ויתיב ר' אסי קמיה דר' יוחנן ויתיב וקאמר חד בשבא תרי ותלתא בתר שבתא ארבעה חמשה ומעלי קמיה שבתא. (שם עט:) בית שמאי אומרים פוטר

אדם את אשתו בגט ישן וב"ה אוסרין ואיזהו גט ישן כל שנתייחד עמה מאחר שכתבו לה אמר רבי אבא אמר שמואל אם נשאת לא תצא ואיכא דאמרי א"ר אבא אמר שמואל אם נתגרשה תנשא לכתחלה (שם פ:) ומודים חכמים לר' מאיר שאם שינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה שהולד ממזר ותצא. (שם פא.) המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי ב"ש אומרים אין צריכה הימנו גט שני וב"ה אומרים צריכה הימנו גט שני אימתי בזמן שנתגרשה מן הנשואין ומודים בנתגרשה מן האירוסין שאין צריכה הימנו גט שני שאין לבו גס בה. (שם ע"ב) ואוקימנא למתניתא בשלא ראוה שנבעלה.

(שם פד:) תנו רבנן כל התנאים פוסלין בגט דברי רבי וחכמים אומרים כל שפוסל על פה פוסל בכתב וכל שאינו פוסל על פה אינו פוסל בכתב חוץ שפוסל בעל פה פוסל בכתב על מנת שאינו פוסל על פה אינו פוסל בכתב והני מילי לפני התורף אבל לאחר התורף כשר. (שם פז:) גט שכתבו עברית ועדים יונים יונית ועדיו עברים עד אחד יוני ועד אחד עברי כשר כתב סופר ועד כשר איש פלוני עד כשר בן איש פלוני עד כשר איש פלוני בן איש פלוני ולא כתב עד כשר וכן היו נקיי הדעת שבירושלים כותבין חניכתו וחניכתה כשר. (שם פח.) כתב סופר ועד כשר אמר ר' ירמיה התם סופר שנינו. ההיא כתובת חתנים דאתאי לקמיה דר' אבהו דהוה ידע ליה לטופסא דספרא ולחתמות ידא דחד סהדא סבר לאכשורה אמר ליה רבי ירמיה התם סופר שנינו. (שם פח:) גט מעושה בישראל כשר ובגויה פסול מה טעה אמרו בגויה פסול שלא תהא כל אחת ואחת תולה עצמה בגוי ומפקעת עצמה מבעלה. אמר רב נחמן אמר שמואל גט מעושה בישראל כדין כשר שלא כדין פסול ופוסל ובגויה כדין פסול ופוסל שלא כדין אפילו ריח הגט אין בו. יצא שמה בעיר מקודשת הרי זו מקודשת מגורשת הרי זו מגורשת ובלבד שלא תהא שם אמתלא ואיזו היא אמתלא גירש פלוני את אשתו על תנאי זרק לה קידושיה ספק קרוב לה ספק קרוב לו זו היא אמתלא. מגורשת ואסרינן לה אגברא והאמר רב אשי כל קלא דבתר נישואין לא חיישינן הכי קאמר מקודשת הרי זו מקודשת מקודשת ומגורשת הרי זו מגורשת קול ושוברו עמו. (שם פט.) אמר עולא לא שישמעו קול הברה אלא כדי שיהו נרות דולקות ומטות מוצעות ובני אדם נכנסין ויוצאין ואומרים פלונית מתקדשת היום מתקדשת דילמא לא איקדש אלא פלונית נתקדשה היום. כי אתא רב שמואל בר יהודה אמר רבי אבא אמר רב הונא אמר רב לא שישמעו קול הברה אלא כדי שיאמרו פלוני מהיכן שמע מפלוני ופלוני מפלוני והלכו להם למדינת הים. אמר רבא יצא לה שם מזנה בעיר אין חוששין לה כתנאי אכלה בשוק גירגרה בשוק הניקה בנה בשוק בכולן רבי מאיר אומר תצא רבי עקיבא אומר משישאו ויתנו בה מוזרות בלבנה אמר לו רבי

יוחנן בן נורי אם כן לא הנחת בת לאברהם אבינו שיושבת תחת בעלה והתורה אמרה כי מצא בה ערות דבר ולהלן הוא אומר על פי שניה עדיה או שלשה עדים יקום דבר מה להלן דבר ברור אף כאן דבר ברור. תנו רבנן בעולה אין חוששין לה חלוצה אין חוששין לה נשואה אין חוששין לה ארוסה אין חוששין לה שלא לפלוני אין חוששין לה בעיר אחרת אין חוששין לה ממזרת אין חוששין לה שפחה אין חוששין לה הקדיש פלוני נכסיו הפקיר פלוני נכסיו אין חוששין לו בח"ן אש"ב מש"ה סימן. אמר ליה אביי לרב יוסף מבטלינן קלא או לא אמר ליה מדאמר רב חסדא עד שישמעו מפי הכשרים ש"מ מבטלינן קלא אמר ליה אדרבא מדאמר רב ששת על פי נשים ש"מ לא מבטלינן קלא אמר ליה אתרוואתא נינהו בסורא מבטלי קלא בנהרדעא לא מבטלי קלא (שם פט:) אמר רב אשי כל קלא דלא איתחזק בבי דינא לאו קלא הוא ואמר רב אשי כל קלא דבתר נישואין לא חיישינן ליה דבתר אירוסין חיישינן ליה רב חביבא אמר אפילו דבתר אירוסין נמי לא חיישינן ליה והלכתא לא חיישינן ליה. אמר רב ירמיה בר אבא שלחו מבי רב לשמואל ילמדנו רבינו יצא עליה קול מראשון ובא שני וקידשה קידושי תורה מהו אמר להו תצא והעמידו דבר על בוריו והודיעוני מאי היא אי נימא דאי מיגליא מילתא דקידושי קמא לאו קידושי מעליי נינהו מבטלינן קלא והא נהרדעא אתרא דשמואל הוא ובנהרדעא לא מבטלינן קלא אלא דאי מיגליא מילתא דקידושי קידושי מעלי' נינהו לא צריכה גט משני. לא מצאו דבר על בוריו מהו אמר רב הונא מגרש ראשון ונושא שני אבל מגרש שני ונושא ראשון לא מאי טעמא אתי למימר מחזיר גרושתו מן האירוסין רב שישא בריה דרב אידי אמר אף מגרש שני ונושא ראשון מאי טעמא מימר אמרי עייני רבנן בהו בקידושיה וקידושי טעות הוו. יצא עליה קול מזה ומזה מהו אמר רב פפא אף בזו מגרש ראשון ונושא שני אמימר אמר מותרת לשניהם והלכתא מותרת לשניהם. השולח גט לאשתו והגיע בשליח וכו'. (שם לב:) איתמר בפני כמה מבטלו רב נחמן אמר בפני שנים רב ששת אמר בפני שלשה והלכתא כרב נחמן.

(שם לג.) תנו רבנן ביטלו מבוטל דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר אינו יכול לבטלו ולא להוסיף על תנאו אם כן מה כח בית דין יפה. תנו רבנן אמר לעשרה כתבו גט לאשתי יכול לבטל זה שלא בפני זה דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר אינו יכול לבטל אלא זה בפני זה (שם ע"ב) אמר רבא אמר רב נחמן הלכה כרבי בשתיהן. (שם לד.) גידול בר רעילאי שדר לה גיטא לדביתהו אזל שליחא אשכחה דיתבה ונוולה אמר לה הא גיטיך אמרה לי' זיל השתא מיהא ותא למחר אזל לגביה ואמר לי' פתח ואמר ברוך הטוב והמטיב אביי אמר ברוך הטוב והמטיב ולא בטיל גיטא ורבא אמר ברוך הטוב והמטיב

ובטיל גיטא והלכתא כוותי' דאביי והלכתא כרב נחמן והלכתא כר"נ והלכתא כנחמני. (שם מו:) המוציא את אשתו משום איילונית ר"י אומר לא יחזיר וחכמים אומרים יחזיר נשאת לאחר והיו לה בנים והיא תובעת כתובתה אמר רבי יהודה אומרים לה שתיקותיך יפה ליך מדבוריך משום קילקולא. מאן תו דכתיב גיטא לאיתתיה ועביד תנאה דאי לא אתי ליום פלוני מגורשת ומת בתוך זמנו אם מת הוא גובה כתובתה ואם מתה היא יורשה ועד דמטי גיטא לידה בעל חייב במזונותיה ובפרקונה וכל תנאי כתובה עילויה ואם מת ויש לו אח או חולץ או מיבם. (שם פט.) ממזרת אין חוששין לה היכי דמי כגון דקאמרי הלך בעלה למדינת הים וזניא והוה לה ברתא לא חיישינן דאמרינן דילמא אתא בעלה בצינעה בליליא ושמש כההוא מעשה דאבוה דשמואל דאתא בשם תו ושימש ומאי טעמא הוה חכים דכי אזל אבוה דשמואל למערבא אשכחתיה מדיתא (דף פא) דהוה ידעה בלישנא דציפורי אמרה ליה אזדקיק לי ואנא יהיבנא לך כך וכך זוזי משום דהוה ידעה דנפיק מיניה גברא רבה ערק מינה והדר אתא בשם ההוא ליליא לגבי דביתהו ואיזדקיק לה והדר אזל לסוף אישתמעת מילתא דמיעברא אתיוה לבי דינא אלקיוה אמר שמואל בכרסה דאימיה איכוף רישאי דילמא מטאי לי רישא דשוטא וכאיב לי כף רישיה בכרסה דאימיה ומטייה ריש שוטא.

(שם צ.) תניא היה ר' מאיר אומר כשם שדעות במאכל כך דעות בנשים יש לך אדם שזבוב נופל בתוך כוסו וזורק את כוסו היא מדת פפוס בן יהודה שהיה נועל דלת בפני אשתו יש לך אדם שזבוב נופל לתוך כוסו זורקו ושותה זו היא מדת כל אדם שרואה את אשתו שמדברת עם אחיה ועם קרוביה ומניחה יש לך אדם שזבוב נופל לתוך תמחויו ומוצצו ואוכלו זו היא מדת אדם רע שרואה את אשתו שיוצאה שראשה פרוע וטוה בשוק ובגדיה פרומים משני צדדיה ורוחצה עם בני אדם עם בני אדם סלקא דעתך אלא אימא במקום שבני אדם רוחצין שזו מצוה מן התורה לגרשה שנאמר כי מצא בה ערות דבר ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר הכתוב קראו אחר שאין בן זוגו של ראשון שזה הוציא רשעה מביתו וזה הכניס רשעה לתוך ביתו זכה שני משלחה שנאמר ושנאה האיש האחרון ואם לאו קוברתו שנאמר או כי ימות האיש האחרון כדאי הוא במיתה שהכניס רשעה לתוך ביתו. (ספרי תצא) ושנאה האיש האחרון מלמד שעתיד לשנאותה ואין לי אלא גרושה אלמנה מנין ת"ל וכתב לה ספר כריתות או כי ימות ואם סופנו לרבות אלמנה מה ת"ל גרושה אלא אלמנה מותרת ליבם וגרושה אסורה ליבם יכול אף מי שקלקלה על בעלה תהא אסורה לחזור לו ת"ל וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה היוצאה בגט אסורה לחזור לו ולא שקלקלה על בעלה לאחר שנתגרשה אסורה לחזור לו מנין

לנותן גט ליבמתו שאסור לחזור עליה תלמוד לומר לא יוכל לשוב לקתתה את אשר שלח מנין לאשה שהלך בעלה למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעליך ונשאת ואחר כך בא בעלה מנין שתצא מזה ומזה וצריכה גט מזה ומזה תלמוד לומר לא יוכל בעלה לא יוכל הראשון ואין לי אלא מנישואין לנישואין מן האירוסין לאירוסין מן הנישואין לאירוסין ומן האירוסין לנישואין מנין ת"ל לא יוכל בעלה לא יוכל הראשון לא יוכל לקחת את אשר שלח רבי יוסי בן כיפר אומר משום רבי אלעזר מן הנישואין אסורה מן האירוסין מותרת שנאמר אחרי אשר הוטמאה וחכמים אומרים מן הנישואין ומן האירוסין אסורה אם כן למה נאמר אחרי אשר הוטמאה לרבות סוטה שנסתרה וכן הוא אומר לאמר הן ישלח איש את אשתו וכו' כי תועבה היא וגו' רבי יהודה אומר נאמר כאן תועבה ונאמר להלן תועבה מה להלן כרת אף כאן כרת. ולא תחטיא את הארץ וגו' להזהיר בית דין על כך.

(שמחות פ"ב) תנו רבנן המגרש את אשתו לא ישרה עמה לא במבוי ולא בחצר אם היה מבוי של שניהם הופך פתחו לצד אחר ואם היתה חצר של שניהם מפנין זה מפני זה ומי מפנה אשה מפני איש במה דברים אמורים מן הנישואין אבל מן האירוסין לא ובכהנת אעפ"י שלא נישאו וכן החולץ הרי זה לא יפנה מפני שאין לבו גס בה. (כתובות כח.) המגרש את אשתו לא תנשא בשכונתו ואם היה כהן לא תדור עמו במבוי זה היה מעשה ואמרו כפר קטן נידון כשכונה מי נדחה מפני מי ת"ש היא נדחת מפניו ואין נדחה הוא מפניה ואם היתה חצר שלה הוא נדחה מפניה. איבעיא להו חצר של שמהם מהו ת"ש היא נדחית מפניו במאי עסקינן אי נימא בחצר שלו פשיטא ואלא בחצר שלה והתניא אם היתה חצר שלה הוא נדחה מפניה אלא לאו כי האי גוונא דילמא דאגר מיגר מאי הוי עלה ת"ש הנה ה' מטלטלך טלטלה גבר ואמר רב טילטולא דגברא קשה מדאיתתא. תנו רבנן לוה הימנה בנכסי אביה אינה נפרעת אלא על ידי אחר אמר רב ששת אי אתו לקמן לדינא לא מזדקקינן להו רב פפא אמר שמותי נמי משמתינן להו רב הונא בריה דרב יהושע אמר נגודי נמי מנגדינן להו. אמר רב נחמן תנא באבל רבתי במה דברים אמורים בשנתגרשה מן הנשואין אבל מן האירוסין נפרעת על ידי עצמה שאין לבו גס בה. ההוא ארוס וארוסתו דאתו לקמיה דרבא הוה יתיב רב אדא בר מתנה קמיה אוקי רבא שליחא בינתייהו א"ל רב אדא בר מתנה לרבא והאמר רב נחמן תנא באבל רבתי א"ל קא חזינא להו דגייסי אהדדי. איכא דאמרי א"ל רב אדא בר מתנה לרבא נוקי מר שליחא בינתייהו א"ל והאמר רב נחמן א"ל קא חזינא דגייסי אהדדי (יבמות קז:) אמר רב יהודה ואמרי לה במתניתא תנא בראשונה היו כותבין גט מיאון לא רעינא ביה ולא צבינא ביה ולית אנא

רעיא לאיתנסבא ליה כיון דנפיש ליה דיבורא וקא אתי לאיתחלופי בגיטא תקינו הכי ביום פלוני מיאנת פלונית בת פלוני באנפנא והשתא כתבין הכי ביום פלוני וכו' איך פלונית בת פלוני אתא לקדמנא לבי דינא וכן אמרת אנא לא ניחא לי דאהוי להדין פלניא ולא רעינא ביה ולא צבינא ביה ולית אנא בעיא לאיתנסבא ליה ובדיקנא בתר פלוניתא דא ועדאן קטנה היא ולא אייתיאת סימני וכיון דתזינא כן כתבנא גט מיאון דנן ויהיבנא לה דתיהוי רשאה ושלטאה בנפשה למהך להתנסבא לכל גבר ואינש לא ימחה בידה מן יומא דנן ולעלם כדת משה וישראל. גיטין. ביום פלוני כו' איך אנא פלוני בר פלוני וכל שום דאית לי צביתי ברעות נפשי בדלא אניסנא פטרית ושבקית ותרוכית יתיכי ליכי אינתתי פלוניתא בת פלוני וכל שום וחניכה דאית ליכי ולאבהתייכי ולאתרייכי ולאתריהון דאבהתייכי והוית אינתתי מן קדמת דנא וכדו תרוכית יתיכי דתהויין רשאה ושלטאה בנפשייכי למהך להתנסבא לכל גבר דתצביין והרי את מותרת לכל אדם ואינש לא ימחה בידייכי מן יומא דנן ולעלם ודן דהוי ליכי מיני ספר תירוכין ואגרת שיבוקין וגט פיטורין כדת משה וישראל. (גיטין פה:) אמר אביי האי מאן דכתב גיטא לא ליכתוב ודין דמשמע דינא אלא ודן ולא ליכתוב ואיגרת דמשמע איגרתא בעלמא אלא ואגרת וליכתוב תלתא יודי"ן בדתהויין ותלתא יוד"ן בדתצביין דמשמע תהויין תצביין ולוריך לו"ו דתירוכין ולו"ו דשיבוקין דמשמע תריכין שביקין ולוריך לו"ו דוכדו ואי לא דמשמע וכדי ולא ליכתוב למהוך דמשמע כחוכא אלא למהך:

סליקו להו הלכות גיטין

סימן מ

אסיר ליה לבר ישראל למנסב איתתא עד דמקדש לה בכספא או בכתובתה או בביאה וכולהו בסהדי. (קדושין ב.) בכסף מדאורייתא מנלן דכתיב כי יקח איש אשה וכתיב התם נתתי כסף השדה קח ממני מה קיחה דהתם בכספא אף קיחה דהכא בכספא ותנן האשה נקנית בשלש דכים וקונה את עצמה בשתי דרכים במיתת הבעל ובגט נקנית בכסף בשטר ובביאה בכסף בית שמאי אומרים בדינר ובשוה דינר ובית הלל אומרים בפרוטה ובשוה פרוטה והלכתא כבית הלל. וכמה היא פרוטה אחד משמונה באיסר האיטלקי דהוה ליה חד מן מאה ותשעין ותרין בזוזא. דש"ש דנ"ג קצ"ב סימן.

(ב"מ מד:) ת"ר פרוטה שאמרו אחד משמונה באיסר האיטלקי נפקא מינה לקידושי אשה איסר אחד מעשרים וארבעה בדינר נפקא מינה למקח וממכר דינר של כסף אחד מעשרים וחמשה בדינר של זהב נפקא מינה לפדיון הבן. וכד מקדיש לה בפרוטה

או בשוה פרוטה היא מיתסרא עילוי כולי עלמא והויא לה אשת איש והוא מיתסר בקרובותיה דתניא (מד"א פ"א) המקדש את האשה הרי זה אוסר עליו שבע עריות אמה ואם אמה ואם אביה ובתה ובת בתה ובת בנה ואחותה כל זמן שהיא קיימת וכולן שנאסרו עליו שעה אחת אין להם היתר עולמית חוץ מאחות אשתו שאין איסורה אלא בחייה. ולא שנא מקדש לה הוא ולא שנא משוי שליח לקדושי ליה איתתא ולא שנא מקבלה היא קידושי ולא שנא משויא שליח לקבולי לה קידושי כדתנן (קדושין מא.) האיש מקדש בו ובשלוחו והאשה מתקדשת בה ובשלוחה. מדאורייתא מנלן דתניא ושלח מלמד שהוא עושה שליח ושלחה מלמד שהיא עושה שליח. ושלח ושלחה מלמד שהשליח עושה שליח. אשכחן בגירושין בקידושין מנלן אמר קרא ויצאה והיתה מקיש הויה ליציאה מה יציאה משויא שליח אף הויה נמי משויא שליח. (גיטין סד.) והיכא דאמר ליה לשלוחו צא וקדש לי אשה פלונית והלך אותו שליח ולא החזיר שליחותו נאסר בקרובותיה של אותה אשה דודאי חזקה שליח עושה שליחותו. והיכא דאמר ליה לשלוחיה זיל וקדיש לי איתתא במקום פלוני ואזל וקידשה בדוכתא אחריתי ודאי לא תפשין בה קידושי אבל היכא דאמר דאיתה במקום פלוני ואזל ומקדש לה בדוכתא אחריתי תפסין בה קידושי דתנן (קדושין נ.) האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה במקום פלוני והלך וקידשה במקום אחר אינה מקודשת הרי היא במקום פלוני והלך וקידשה במקום אחר הרי זו מקודשת מאי טעמא מראה מקום הוא לו. והיכא דאמר ליה לשלוחים זיל וקדיש לי איתתא סתמא אזל ההוא שליח לעלמא ואיתניס אי נמי מית ולא אהדר שליחותיה נאסר בכל נשים שבעולם ומותר בגיורת (נזיר יב.) דאמר רב יצחק בר יוסף א"ר יוחנן האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה סתם והלך שליח ולא החזיר שליחותו נאסר בכל נשים שבעולם מאי טעמא חזקה שליח עושה שליחותו כל חדא וחדא אימר אמה קדיש אימר ברתה קדיש אימר אחתה קדיש ואף על גב דאינהו שריין לעלמא הוא אסור דהוה ליה כאומר לאשה קידשתיך והיא אומרת לא קידשתני הוא אסור בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו. כי משוי איניש שליחא במילתא דקיימא קמיה במילתא דלא שכיחא לא משוי איניש שליח. אמר רבה ומודה רבי יוחנן באשה שאין לה לא בת ולא שאר קרובות שמותרת פשיטא לא צריכא דאית לה קרובות וההיא שעתא דשוי שליח הוה נסיבן ולסוף איגרשן והא קמ"ל דכי תפסין ליה קידושי לשליח היכא דבשעתא דשוייה בעל שליח לדידיה גופיה הוה תפסין ליה קידושין הכא כיון דבשעתא דשוייה שליח לדידיה גופיה לא תפסין ליה קידושי דהוה נסיבן אי נמי אזל שליח וקדיש לבתר דאיגרשן להו לא תפשין בהו קידושי. והיכא דרמא תנאה בשעת קידושי מאלתר תפסין ליה קידושי ותנאה

מיקיים ואזיל בנפשיה דתנן (קדושין ס.) האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאתן ליך מאתים זוז הרי זו מקודשת והוא יתן. ואיתמר עלה רב הונא אמר הוא יתן רב יהודה אמר לכשיתן מאי בינייהו איכא בינייהו כגון שפשטה ידה וקבלה קידושין מאחר בין תנאי למעשה רב הונא אמר הוא יתן סבר לה כרבי דאמר רב הונא אמר רב כל האומר על מנת כאומר על תנאי דמי ותפסין בה קידושי מאלתר ותנאה מיקיים ואזיל אכנפשיה ואי קדיש נפשה ביני ביני לא תפסין בה קידושי רב יהודה אמר לכשיתן לא סבר לה כרבי ועד דמקיים תנאיה לא תפסין בה קידושי ואי קדיש נפשה ביני ביני תפסין בהו קדושי. והלכתא כרב הונא דקאים רבי יוחנן כוותיה (שם ע"ב) דאמר רבי זירא כי הוינן בבבל אמרינן הא דאמר רב הונא אמר רב כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי פליגי רבנן עלי' כי סליק להתם אשכחתי' לרבי אמי דיתיב וקאמר משמיה דר"י הכל מודים כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי. והיכא דקדיש בתנאה אי נמי גריש בתנאה אי כפליים לתנאי' הוי תנאי' תנאה ואי לא לא הוי תנאיה תנאה דתנן (שם סא.) רבי מאיר אומר כל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי שנאמר ויאמר משה אליהם אם יעברו וגומר ואם לא יעברו וגומר. רבי חנניה בן גמליאל אומר צריך היה הדבר לאומרו שאלמלא כן יש במשמע שאף בארץ כנען לא ינחלו. והלכתא כרבי מאיר (גיטין עה:) מדאתקין שמואל בגיטא דשכיב מרע אם לא מתי לא יהא גט אם מתי יהא גט אם לא מתי לא יהא גט. ולימא אם מתי יהא גט אם לא מתי לא יהא גט לא מקדים איניש פורענותא לנפשיה. ולימא לא יהא גט אם לא מתי בענן תנאי קודם למעשה דתניא (ב"מ צד.) אבא חלפתא איש כופר חנניה אומר משום רבי מאיר אם תנאי קודם למעשה הרי זה תנאי ואם מעשה קודם לתנאי אינו תנאי (גיטין עה:) אמר רבא מכדי כולהו תנאי דעלמא מהיכא גמרינן להו מתנאה דבני גד ובני ראובן מה התם הן קודם ללאו לאפוקי הכא דלאו קודם להן הוא אלא אמר רבא אם לא מתי לא יהא גט אם מתי יהא גט אם לא מתי לא יהא גט אם לא מתי לא יהא גט דלא מקדים איניש פורענותא לנפשיה אם מתי יהא גט דבעינן הן קודם ללאו אם לא מתי לא יהא גט דבעינן תנאי כפול אלמא כר"מ. והיכא דקדשה בגזל לא תפסין בה קידושי ואפילו בגזל דילה דתנן (קדושין נ:) מעשה בחמש נשים ובהן שתי אחיות ולקט אחד כלכלה של תאנים ושלהן היתה ושל שביעית היתה. ואמר להן הרי כולכן מקודשות לי וקבלה אחת מהן על ידי כולן ובא מעשה לפני חכמים ואמרו אין אחיות מקודשות. (שם נב.) ואמר רב שמע מינה ממתניתא ארבעי ונקיט רב לידיה תלת שמע מינה המקדש בפירות שביעית מקודשת ושמע מינה האשה נעשית שליח לחבירתה ואפילו במקום שנעשית לה צרה ושמע מינה המקדש בגזל אינה

מקודשת (דף פב) ואפילו בגזל דילה ממאי מדקתני שלהן היתה ושל שביעית היתה טעמא דשביעית מפקרי פירי הא שאר שני שבוע לא וכי אמרינן דבגזל דילה לא תפסין בה קידושי הני מילי היכא דלא שדיך אבל שדיך תפסין בה קידושין דתניא קידשה בגזל בחמס ובגניבה או שחטף סלע מידה וקידשה הרי זו מקודשת (קדושין יג.) ומוקי לה רב נחמן למתניתין כלה בגזל דילה ובדשדיך וכי קאמר רב נחמן לא תפסין בה קידושי בדלא שדיך.

(שם מז.) אמר רבא המקדש במלוה אינה מקודשת דמלוה להוצאה ניתנה אינה מקודשת וש"מ המקדש במלוה ופרוטה דעתה אפרוטה וש"מ מעות בעלמא חוזרין אלמא מקדש במלוה לא תפסין בה קידושי ומקדש במלוה ופרוטה דעתה אפרוטה ותפסין בה קידושין דתניא (שם מז.) האומר לאשה הרי את מקודשת לי בפקדון שיש לי בידך והלכה ומצאתו שנגנב או שאבד אם נשתייר ממנו שוה פרוטה מקודשת ואם לאו אינה מקודשת וכי נשתייר ממנו שוה פרוטה קידושין תופסין בה מעכשיו ופקדון בעי למלוייה ניהליה וכדרבי אלעזר דאמר ר' אלעזר האומר לאשה התקדשי לי במנה ונתן לה דינר זהב אחד הרי זו מקודשת וישלים וקיימא לן הלכה כרבי אלעזר. והיכא דאמר לה התקדשי לי במנה והניח עליהן משכון לא תפשין בה קידושי דאמר רב נחמן (שם ח.) האומר לאשה התקדשי לי במנה והניח לה משכון עליהן אינה מקודשת מנה אין כאן משכון אין כאן והלכה כרבא אמר רב נחמן. והיכא דקידשה (שם יט.) במלוה שיש עליה משכון מקודשת מדר' יוסי ברבי יהודה לאו מי א"ר יוסי בר' יהודה מעות הראשונות לאו לקידושין ניתנו ואמה עבריה גופה משכון היא וכי יש שהות ביום קא תפסין בה קידושי הכא נמי בההיא הנאה דקא מהדר לה משכון דילה גמרה ומקניא נפשה ותפסין בה קידושי וכן הלכה. ואלו גברא דא"ל לחבריה זיל וקדיש לי אשה פלונית והלך וקידשה לעצמו הרי זו מקודשת לשני ואע"ג דמאן דעבד כי האי גוונא עיבידתא דרמאי הוא ולא מתבעי למיעבד הכין דעבד עבד מאי דעבד עבד דתנן (שם נח:) האומר לחבירו צא וקדש לי אשה פלונית והלך וקידשה לעצמו מקודשת לשני וכן (תוספתא יבמות פ"ד) האומר לחבירו צא וקח לי מקח פלוני והלך ולקח לעצמו הרי הוא לשני ותנו רבנן מה שעשה עשוי אלא שנהג בו מנהג רמאות. והיכא דיהב לה מעות לאשה ואמר לה התקדשי לי לאחר שלשים יום ובא אחר וקידשה בתוך שלשים יום מקודשת לשני ואמרינן (שם נט.) לא בא אחר וקידשה מהו רב ושמואל דאמרי תרוייהו מקודשת ואע"פ שנתאכלו המעות דוקא דיהב לה מעות אבל אם כתב לה שטר אירוסין מעיקרא והשתא לא איתיה לא הוו קידושי הנך זיזי דיהב לה מאי טעמא דהני זוזי לא דמו למלוה ולא לפקדון

לפקדון דפקדון ברשותא דמריה מתאכל והני ברשותא דידה קא מתאכלי למלוה נמי לא דמו מלוה לאו בתורת קידושין יהבינהו ניהלה הני בתורת קידושין יהבינהו ניהלה ואי הדרא בה בתוך שלשים פלוגתא דר' יוחנן ורבי שמעון בן לקיש דקאמרינן לא בא אחר וקידשה בתוך שלשים יום וחזרה בה מהו ר' יוחנן אמר חוזרת ר' שמעון בן לקיש אמר אינה חוזרת רבי יוחנן אמר חוזרת אתי דיבור ומבטל דיבור ר' שמעון בן לקיש אמר אינה חוזרת לא אתי דיבור ומבטל דיבור והלכתא כר' יוחנן ולא צריכא גט מיניה. והיכא דיהבה איתתא רשותא לשליחא לקדושה ואזל שליח וקידשה לגברא וכד אתא הדרא בה ואמרה לא ניחא לי דאיקדש (שם ע"ב) פלוגתא דרבי יוחנן ור' שמעון בן לקיש דרבי יוחנן סבר מציא למיהדר בה דאתי דיבור ומבטל דיבור רשב"ל אמר לא אתי דיבור ומבטל דיבור ולא מציא למהדר בה והלכתא כר' יוחנן ואע"ג דלענין גירושין קיי"ל דלא אתי דיבור ומבטל דיבור דתנן השולח גט לאשתו והגיע בשליח או ששלח אחריו שליח ואמר לו גט שנתתי לך בטל הוא הרי זה בטל וקא מיבעיא לן חוזר ומגרש בו או לא ר"נ אמר חוזר ומגרש בו ורב ששת אמר אינו חוזר ומגרש בו ר"נ אמר חוזר ומגרש בו דלא אתי דיבור ומבטל דיבור רב ששת כרב נחמן וקשיא לן הלכתא דרב נחמן אהלכתא דרבי יוחנן דקאמרינן הכא גבי גט הלכתא כרב נחמן דאמר לא אתי דיבור ומבטל דיבור וגבי קידושין אמרינן הלכה כר' יוחנן דאתי דיבור ומבטל דיבור קשיא הלכתא אהלכתא ומפרקינן לעולם אתי דיבור ומבטל דיבור והכא היינו טעמא דרב נחמן דאמר חוזר ומגרש בו דאמר לך נהי דבטלה לשליחותו דשליח לגיטא גופיה לא בטליה וכי קא אמרינן דמציא הדרה בה דוקא בתוך שלשים יום אבל אחר שלשים יום גמרו להו קידושין דידה ולאו כל כמינה דהדרה בה וצריכא גט מיניה. ואיתתא הויא שליח לחברתה לקבולי לה קידושין ואפילו לצרה דילה דתנן (שם נא.) מעשה בחמש נשים ובהן שתי אחיות וכולי. וקשיא לן אחיות הוא דאין מקודשות אבל נכריות מקודשות וקא אמרינן כיון דקאמר להו הרי כולכם מקודשות לי בכלכלה זו ואשתכח דשתים מהן אחיות נינהו הוה ליה כמאן דקאמר לראובן קנה לך מנה זו את וחמור וכי האי גוונא אמור רבנן דלא קני הכא נמי כיון דתרתי מינייהו אחית נינהו דאסרן הדדן הוה ליה כאת וחמור ואפילו בהנך אחרנייתא נמי לא תפסין בהו קידושי ואוקימנא למתניתא כגון דאמר הראויה מכם לביאה תתקדש לי בכלכלה זו וקבלה אחת מהן ע"י כולן ואמרו חכמים אין אחיות מקודשות אבל הנך אחרות מקודשות (שם נב.) ואמר רב ש"מ מהא מתניתא ארבעי וחדא מינייהו האשה נעשית שליח לחבירתה ואפילו במקום שנעשית לה צרה דהא הני חמש נשים חדא מינייהו דקבילת קידושין ע"י כולן ואמרו חכמים

אין אחיות מקודשות הא אינך מקודשות ואע"ג דלא קביל קידושין אלא חדא מינייהו בשליחותא דכולהו אלמא אשה הויא שליח לחבירתה. ואב אית ליה רשותא לקדושי לברתיה כמה דקטנה היא (שם סד.) דאמר רב הונא אמר רב מנין לאב שנאמן לאסור את בתו מן התורה שנא' את בתי נתתי לאיש הזה לאיש אסרה הזה התירה וקידושיה שקיל להו אב דתנן (כתובות מו:) האב זכאי בבתו בקידושיה בכסף בשטר ובביאה וזכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה ומקבל את גיטה ואינו אוכל פירות בחייה. וכי קאמרינן דזכאי בקידושיה כמה דהיא קטנה אבל בגרה כסף קידושיה לעצמה. (קידושין סד.) ואלו אב דאתי ואמר קידשתיה כשהיא קטנה נאמן ואפילו אמר קידשתיה כשהיא קטנה וגירשתיה כשהיא קטנה ואע"ג דקא מחייב לה דקא פסיל לה מכהונה אי ההיא שעתא דאמר קידשתיה וגרשתיה עדאן קטנה היא נאמן ודאי בגרה ואמר קידשתי את בתי קידשתיה וגרשתיה לא מהימן. והיכא דאמר נשבית בתי ופדיתיה אין נאמן דתנן קידשתי את בתי קטנה קידשתיה וגרשתיה כשהיא קטנה והרי היא קטנה נאמן קידשתיה וגרשתיה כשהיא קטנה והרי היא גדולה אין נאמן נשבית ופדיתיה בין כשהיא קטנה ובין כשהיא גדולה אין נאמן. והיכא דאמר לה לאיתתא קידשתיך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים ואיהי קאמרה לא היו דברים מעולם ואע"ג דמן דיבורא דיליה קא אסרינן ליה בקרובותיה לגבי דילה לא חיישינן למילתיה בשום מידי ושריא לעלמא ולא צריכה גיטא מיניה ושריא נמי לקרוביו לאביו ולאחיו ולבנו. ואלו אתתא דקא אמרה לגברא קידשתני בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים אע"ג דלגבי דיליה לא חיישינן למילתא במידי ושרינן ליה למינסב קריבתא איהי מכל מקום שויא נפשה חתיכה דאיסורא ואסיר לה לאינסובי לקרוביו ואסירא נמי לעלמא עד דשקלה גט מיניה ומעשינן ליה עד דיהב לה גיטא ואי יהיב גיטא מדעתיה אכפינן ליה למיתן לה כתובה (שם סה.) דאמר רב אחא בר רב אדא אמר רב ואמרי לה אמר רב אחא בר רב אדא אמר רב המנונא אמר רב כופין ומבקשין תרתי אמרת כופין אלמא על כרחיה והדר אמרת מבקשין אלמא מדעתיה הכי קאמר מבקשין ממנו ליתן גט ואם נתן מעצמו כופין אותו ליתן כתובה. וכיון דיהב לה גט בין מדעתיה ובין לעשוייה איתסר בקרובותיה ואלא מתניתא דקא תני קידשתני והוא אומר לא קידשתיך הוא מותר בקרובותיה מכדי כיון דקא אמרה ליה קידשתני לא סגי לה בלא גט בין מדעתיה ובין מעשוייה וכיון דיהב לה גט קאמר מר הוא מותר בקרובותיה דקא תני למאי הלכתא דהיכא דמיתה מקמי דיהב לה גט שרי באמה ובבתה ואצ"ל בקרובות דילה. והיכא דאמר לאיתתא קידשתיך והיא אומרת לא קידשת אלא בתי אף ע"ג דלאב הימניה רחמנא דכי אמר קידשתי את

בתי מהימן דכתיב את בתי נתתי איהי כי קאמרה ליה לא קידשת אלא בתי לא מהימנא ואסיר בקרובות דילה דהא קאמר לה קידשתיך ואיהי מותרת בקרוביו דהא קאמרה ליה לא קידשת אלא בתי בתה שריא בקרוביו ואיהו שרי בקרובות בתה ושריא לעלמא ולא חיישינן לדיבורא דאמה. והיכא דאמר לה קידשתי את בתך והיא אומרת לא קידשת אלא אותי הוא מותר בקרובותיה ולא חיישינן למילתה במאי דקא אמרה לא קידשת אלא אותי ואסור בקרובות בתה ובתה שריא בקרוביו ושריא נמי לעלמא ולא צריכה גט מיניה ואמה אסורה בקרוביו לעולם ואסירא נמי לעלמא עד דשקלא גיטא מיניה דתנן האומר לאשה קידשתיך והיא אומרת לא קידשתני הוא אסור בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו. קידשתני והוא אומר לא קידשתי הוא מותר בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו קידשתיך והיא אומרת לא קידשת אלא בתי אסור בקרובות גדולה וגדולה מותרת בקרוביו ומותר בקרובות קטנה וקטנה מותרת בקרוביו. קידשתי את בתך והיא אומרת לא קידשת אלא אותי אסיר בקרובות קטנה וקטנה מותרת בקרוביו ומותר בקרובות גדולה וגדולה אסורה בקרוביו. והיכא דשקלא גיטא מיניה אסור בקרובותיה.

(שם סג:) קידשתי את בתי ואיני יודע למי קידשתיה ובא אחד ואמר אני קידשתיה נאמן זה אומר אני קידשתיה וזה אומר אני קידשתיה שניהם נותנים גט ואם רצו אחד נותן גט ואחד כונס. אמר רב נאמן ליתן גט ואין נאמן לכנוס נאמן ליתן גט דאין אדם חוטא ולא לו ואין נאמן לכנוס אימר יצרו תוקפו ורב אסי אמר אף נאמן לכנוס הלכתא כרב או כרב אסי. ת"ש דתניא כוותיה דרב אסי קידשתי את בתי ואיני יודע למי קידשתיה ובא אחד ואמר אני קידשתיה [אף נאמן לכנוס. כנסה ובא אחר ואמר אני קידשתיה] אין נאמן לא כל הימנו לאוסרה עליו נתקדשתי ואיני יודע למי תקדשתי ובא אחד ואמר אני קידשתיך נאמן ליתן גט ואין נאמן לכנוס מפני שמחפה עליו. ת"ר בני זה בן שלש עשרה שנה ויום אחד בתי זו בת שתים עשרה שנה ויום א' נאמן לנדרים לחרמים לערכין ולהקדשות אבל לא למכות ולא לעונשין וכן הלכה. והיכא דאית ליה ברתא כמה דלא בגרה ברשותיה קיימא ומיקדשה לכל מאן דניחא ליה ושקיל כסף קידושיה וכד מקדיש לה אבוה אף על גב דקטנה היא לא משתריא אלא בגט אבל ודאי קדיש איהי נפשה כשהיא קטנה אי נמי קדישתה אמה או אחא ולא ניחא לה בקידושי דאתקדשת לא צריכה גט במיאון בעלמא סגי לה אבל ודאי בגרה לה נפקה לה מרשותיה דאב וקיימא לה ברשותא דנפשה דתנן (נדה מז.) משל משלו חכמים באשה פגה בוחל וצמל פגה עודה תינוקת בוחל אלו ימי הנעורים בזה ובזה אביה זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה צמל כיון שבגרה אין לאביה רשות בה. ואי משויא ליה לאבוה שליח ואמרה ליה זיל קביל לי

קידושי מפלניא הוי קידושיה קידושין (קידושין ט.) דאמר רבא אמר ר"נ כתב לה על הנייר או על החרס אע"פ שאין בה שוה פרוטה הרי את מקודשת לי הרי את מאורסת לי בין ע"י עצמה בין על ידי אביה מדעתה מקודשת והוא שבגרה. (קידושין יט.) ואמר רבא אמר רב נחמן אומר אדם לבתו קטנה צאי וקבלי קידושיך מדר' יוסי ברבי יהודה לאו מי א"ר יוסי בר' יהודה מעות הראשונות דשקל אב מאדון היכא דמכר לו בתו לאו לקידושין ניתנו וכמה דאיכא חדא שעתא משש שנים דאית ליה רשותא לאדון למיעבד גביה עיבידתא בשוה פרוטה מצי מייעד לה והוו קידושי אלמא מעידנא דזבנא אב דקא יהיב לה רשותא ואמר לה זיל איקדש לעלמא והכא פשיטא דבקטנה עסקינן דאי אתאי סימני נערות נפקא לה מרשות אדון דתנן יתירה עליו אמה העבריה שקונה את עצמה בסימנין הלכך בעלמא נמי כי אמר לה אב לבתו קטנה איזיל איקדיש לפלניא ואזלא ומיקדשה קידושיה קידושי וכ"ש בתו נערה. (שם ט.) ואמר רבא אמר רב נחמן כתב לו על הנייר או על החרס אעפ"י שאין בו שוה פרוטה בתך מקודשת לי בתך מאורסת לי בין על ידי אביה בין על ידי עצמה מקודשת מדעתו והוא שלא בגרה. (שם ז.) ואמר רבא תן מנה לפלוני ואקדש אני לך מקודשת מדין ערב ערב לאו אע"ג דלא קא קני ולא מידי קא משעבד נפשיה הכא נמי לא שנא. ואמר רבא הא לך מנה והתקדשי לפלוני מקודשת מדין עבד כנעני ע"כ דלא קא חסר מידי וקא קני נפשי' ע"י אחר האי גברא נמי אע"ג דלא חסר מידי קני להא איתתא על ידי אחר. ואמר רבא תן מנה לפלוני ואקדש אני לו מקודשת מדין שניהם. והיכא דא"ל הילך מנה ואתקדש אני לך מהו מי דמיא לתן מנה לפלוני ואתקדש אני לו או לא ת"ש דאמר מר זוטרא משמיה דרב פפא מקודשת ואמר ליה רבינא למר זוטרא ואמרי לה רב אשי למר זוטרא א"כ מצינו נכסים שיש להם אחריות נקנין עם נכסים שאין להם אחריות ואנן איפכא תנן אמר ליה מי סברת אגב זוזי קא מיקניא אשה הכא באדם חשוב עסקינן דבההיא הנאה דקא מקבל מינה מתנה גמרה ומיקניא נפשה. והיכא דיהב לה זוזי לאיתתא ואמר הרי את שלי הרי את ברשותי לשון קידושין משמע דתניא (שם ו.) הרי את אשתי הרי את ארוסתי הרי את קנויה לי הרי את מקודשת לי הרי את שלי הרי את ברשותי הרי את זקוקה לי הרי זו מקודשת. ומאן דמקדש איתתא מיתבעי ליה למיתן זוזי מדידיה ומימר לה הרי את מקודשת לי דכתיב כי יקח דרכא דזביני ואי יהבא ליה איהי זוזי מן דידה ואמרה ליה הריני מקודשת לך לא הוו קידושי מאי טעמא דכתיב כי יקח ולא כתיב כי תלקח. ואי יהבה איהי זוזי ואמר לה הוא מיקדשת לי אי נמי יהב לה זוזי ואמרה (דף פג) ליה הריני מקודשת לך בהני תרתי חיישינן מדרבנן (שם ה:) דת"ר בכסף כיצד נתן לה כסף או שוה כסף ואמר לה הרי את

מקודשת לי הרי את מאורסת לי הרי את לי לאינתו הרי זו מקודשת אבל היא שנתנה לו ואמרה לו הריני מקודשת לך הריני מאורסת לך הריני לך לאינתו אינה מקודשת. מתקיף לה רב פפא טעמא דנתן הוא ואמר הוא הא נתן הוא ואמרה היא אינה מקודשת אימא סיפא אבל היא שנתנה לו ואמרה לו טעמא דנתנה היא ואמרה היא [הא נתן הוא ואמרה היא] הרי זו מקודשת רישא דוקא סיפא כדי נסבה ותני סיפא מידי דסתר לרישא הכי קאמר נתן הוא ואמרה היא נעשה כמי שנתנה היא ואמרה היא ולא הוו קידושי ואבע"א נתן הוא ואמר הוא פשיטא ליה דהוו קידושי נתנה היא ואמרה היא פשיטא דלא הוו קידושי נתנה היא ואמר הוא מספקא ליה וחיששין מדרבנן. (יבמות לא:) מפני מה לא תקנו זמן בקידושין ניחא למאן דאמר משום פירי ארוסה לית לה פירי. (קידושין ה:) אמר שמואל בקידושין נתן לה ואמר לה הרי את מקודשת לי הרי את מאורסת לי הרי את לי לאינתו הרי זו מקודשת הריני אישך הריני בעליך הריני ארוסיך אין כאן בית מיחוש וכן בגירושין נתן לה ואמר לה הרי את מגורשת הרי את משולחת הרי את מותרת לכל אדם הרי זו מגורשת איני אישיך איני בעליך איני ארוסיך אין כאן בית מיחוש. (קידושין ו.) ת"ר אס"ק שב"ז סימן. הרי את אשתי הרי את ארוסתי הרי את קנויה לי מקודשת הרי את שלי הרי את ברשותי הרי את זקוקה לי הרי זו מקודשת וליתנהו כולהו בחדא זימנא תנא תלת תלת שמעינהו וגרסינהו. היה מדבר עם אשה על עסקי גיטה וקידושיה ולא פירש רבי יוסי אומר דיו רבי יהודה אומר צריך לפרש אמר רב יהודה אמר שמואל והוא שעסוקין באותו ענין וכן א"ר אלעזר אמר רבי אושעי' והוא שעסוקין באותו ענין כתנאי רבי אומר והוא שעסוקין באותו ענין ור"א ברבי שמעון אומר אף על פי שאין עסוקין באותו ענין אי אין עסוקין באותו ענין מנא ידעה מאי קאמר לה אמר אביי מענין לענין ובאותו ענין אמר רב הונא אמר שמואל הלכה כר' יוסי. (שם ע"ב) אמר אביי המקדש במלוה אינה מקודשת בהנאת מלוה מקודשת ואסור לעשות כן מפני הערמת ריבית האי הנאת מלוה היכי דמי אי נימא דאוזפה ארבעה בחמשה ריבית מעליתא היא ועוד היינו מלוה אלא דארוח לה זמנא דאמר לה האי מידי קא מוזיפנא ליך חלופיה ההוא דבעינא משקליה בתר תלתין יומי ליהוו גביך עשרה יומי אחריני ובההוא הנאה דהנך עשרה יומי איקדש לי מקודשת ובמלוה גרידתא שאין עליה משכון וליכא פרוטה בהדה קאמרינן דלא תפשי בה קידושי והני מילי היכא דלא בעלה אבל קדיש במלוה גרידתא ובעל צריכה גט מיניה (כתובות עד.) דאמר רב יוסף בר אבא א"ר מנחם אמר רבי אמי המקדש במלוה ובעל על תנאי ובעל בפחות משוה פרוטה ובעל צריכה הימנו גט. והיכא דקדיש באיסורי הנאה לא הוו קידושי ודאי זבינהו וקדיש בדמייהו הוו קידושי

דתנן (קידושין נו:) המקדש בערלה ובכלאי הכרם ובשור הנסקל ובעגלה ערופה ובצפרי מצורע ובשער נזיר ובפטר חמור ובבשר בחלב ובחולין שנשחטו בעזרה אינה מקודשת מכרן וקידש בדמיהן הרי זו מקודשת (קידושין נח.) מ"ט מדגלי רחמנא גבי ע"ז והיית חרם כמוהו כל שאתה מחיה ממנו הרי הוא כמוהו ע"ז היא דתפסה דמה הא איסורין שבתורה לא. זר"ק אבא פלונ"י סל"ע לענ"י כל"ב סימ"ן.

(שם ח:) ת"ר האומר לאשה התקדשי לי במנה נטלתו וזרקתו לים או לאור או לכל דבר האבד אינה מקודשת. ת"ר האומר לאשה התקדשי לי במנה ואמרה תנהו לאבא או לאביך אינה מקודשת על מנת שיקבלם לי הרי זו מקודשת תנא אבא משום רישא תנא אביך משום סיפא. ת"ר האומר לאשה התקדשי לי במנה תנהו לפלוני אינה מקודשת על מנת שיקבלהו לי הרי זו מקודשת. ת"ר האומר לאשה התקדשי לי במנה תנם על גבי סלע אינה מקודשת אם היה סלע שלה הרי זו מקודשת. ת"ר האומר לאשה התקדשי לי במנה תנהו לעני אינה מקודשת ואפילו עני הסמוך עליה מ"ט דאמרה ליה את נמי מדאורייתא חיובי מחייבת בגויה. ת"ר האומר לאשה התקדשי לי בככר תנהו לכלב אינה מקודשת ואם היה כלב שלה הרי זו מקודשת. (שם ט') ההוא גברא דקא מזבין פתכייתא אתיא ההיא איתתא אמרה ליה הב לי חדא אמר לה מיקדשת לי אמרה ליה הבה מיהבה אמר רב חמא כל הבה מיהבה לא הוי קידושי. ההוא דהוה קא שתי חמרא אתאי ההיא איתתא אמרה ליה אשקיין חד כסא אמר לה מיקדשא לי אמרה ליה אשקי אשקויי אמר רב פפא כל אשקי אשקויי לא הוו קידושי. ההוא גברא דהוה קא מנקיט תמרי אתאי ההיא איתתא אמרה לי' שדי לי תרתי אמר לה מיקדשת לי אמרה ליה שדי מישדא אמר רב זביד כל שדי מישדא לא הוו קידושי. איבעיא להו הבה אשקי ושדי מהו רבינא אמר מקודשת רב חמא בר רקתא אמר תגא דמלכא אינה מקודשת והלכתא אינה מקודשת.

(שם יב.) אמר שמואל קידשה בתמרה אפילו עומדת כור תמרים בדינר מקודשת חיישינן שמא שוה פרוטה במדי והאנן תנן בית הלל אומרים בפרוטה ובשוה פרוטה לא קשיא הא בקידושי ודאי הא בקידושי ספק איזהו ספק קידושין קידשה בדבר ספק יש בו שוה פרוטה ספק אין בו. ההוא דקדיש בדאר' (נ"א בזוודא) דאורדי יתיב רב שימי בר חייא קמיה דרב ויתיב רב קא משער להו אי אית בהו שוה פרוטה או לא ואי לית בהו שוה פרוטה לא והאמר שמואל חיישינן לא קשיא הא בקידושי ודאי הא בקידושי ספק. ההוא דקדיש באבנא דכוחלא יתיב רב חסדא וקא משער לה אי אית בה שוה פרוטה או לא ואי לית בה שוה פרוטה לא והאמר שמואל חיישינן רב חסדא לא סבירא ליה דשמואל אמרה ליה אימא ההוא יומא דקדשה הוה אית בה שוה פרוטה אמר לה לא כל כמינך

דאסרת ליה אעלמא (שם ע"ב) היינו מעשה דיהודית דביתהו דרבי חייא הוה לה צער לידה אמרה ליה אמרה לי אם קביל ביך אביך קידושי כי הוה זוטרא אמר לה לאו כל כמינך דאסרת לה עילואי. והלכתא אי שויא שוה פרוטה הכא חיישינן ולא חיישינן דילמא שויא שוה פרוטה בעלמא וכן הלכה. ההוא דקדיש בשוטיתא דאסא בשוקא שלחה רב אחא בר הונא קמיה דרב יוסף שלח ליה נגדיה מדרב ואצרכה גט מדשמואל דרב מנגיד אמאן דמקדש בביאה ומאן דקדיש בשוקא ומאן דמקדש בלא שידוכי ומאן דמבטל גיטא ומאן דמסר מודעא אגיטא ומאן דמצער שלוחא דרבנן ומאן דמשהי שמותא דרבנן עליה תלתין יומי וחתנא דדייר בבי חמוה נהרדעי אמרי בכולהו לא מנגיד רב לבר מאן דמקדש בביאה ואפילו דשדיך משום פריצותא והא ההוא גברא דחליף אבבא דבי חמוה ונגדיה רב ששת ההוא הוה חשיד מחמתיה. ההוא דקדיש בציפתא דאסא אמרה ליה לית ביה שוה פרוטה אמר לה תיקדש לי בארבעה זוזי דאית בה אישתיק אמר רבא הואי שתיקה לאחר מתן מעות וכל שתיקה לאחר מתן מעות לא הוו קידושין. אמר רבא מנא אמינא לה דשתיקה לאחר מתן מטות לא הוו קידושי דתניא כנסי סלע זו בפקדון וחזר ואמר לה התקדשי בו בשעת מתן מעות בין רצתה ובין לא רצתה מקודשת לאחר מתן מעות רצתה מקודשת לא רצתה אינה מקודשת מאי רצתה ומאי לא רצתה אי נימא רצתה דאמרה אין לא רצתה דאמרה לא בשעת מתן מעות בין רצתה ובין לא רצתה מקודשת אמאי הא קא אמרה לא אלא לאו רצתה דאמרה אין לא רצתה דאישתיק וקא תני לאחר מתן מעות רצתה מקודשת לא רצתה אינה מקודשת. (שם יג.) קשו בה בפום נהרא משמיה דרב הונא בריה דרב יהושע הכי השתא התם בתורת פקדון יהב לה ודאי דלא שדיתינהו סברה דילמא אבדין ומיחייבא באחריותייהו הכא בתורת קידושין יהב לה אי לא ניחא לה תשדינהו פריך רב אחאי אטו כולהו נשי דינא גמירן דילמא הכא נמי סברה דילמא אבדין ומיחייבא באחריותייהו שלחה רב אחא בריה דרבא קמיה דרבינא שלח ליה אנן לא שמיע לן הא דרב הונא בריה דרב יהושע אתון דשמיע לכו חושו לה שמעינן מהני מתנייתא דמהני שמעתתא היכא דיהב לה מידי ואמר לה ליהוי פקדון גביך ובשעתא דקא יהיב לה הדר אמר לה איקדיש לי בגויה אי אמרה לא הא קא אמרה לא מיקדשנא ואי אמרה אין אי נמי אישתיק ולא אמרה לא אין ולא לא הוו קידושי אמר לה ליהוי האי מידי פקדון גביך ובתר הכי אמר לה ההוא דאפקידי גביך איקדש לי בגויה אי אמרה אין הוו קידושי אבל אי אישתיק מישתק לא הוו קידושי. וגבי צפתא דאסא אע"ג דראיה דידה מפקדון קא מייתי לה רבא וגבי פקדון שתיקה דלאחר מתן מעות לא חיישינן לה כלל גבי צפתא דאסא חיישינן לקושיא דרב הונא בריה דרב

יהושע והוו קידושין ומצרכינן לה גיטא כדשלחה רב אחא בריה דרבא והלכתא הוו קידושין וצריכה גט מיניה. ההיא איתתא דהוה מזבנה ורשכי אתא ההוא גברא חטף ורשכא מינה א"ל הבה לי אמר לה הילך ומיקדשה לי בגויה אמר רב נחמן יכולה למימר ליה אין שקלי ודידי שקלי. איתיביה רבא לרב נחמן קידשה בגזל ובחמס ובגניבה או שחטף סלע מידה וקידשה בו הרי זו מקודשת התם בדשדיך. א"ל רבא לרב נחמן תניא דמסייעא לך כנסי סלע זו שאני חייב ליכי וחזר ואמר התקדשי לי בו בשעת מתן מעות רצתה מקודשת לא רצתה אינה מקודשת לאחר מתן מעות אפילו רצתה אינה מקודשת מאי רצתה ומאי לא רצתה אי נימא רצתה דאמרה אין לא רצתה דאמרה לא הא אישתיק מקודשת ליתנייה כדקתני התם אלא לאו רצתה דאמרה אין לא רצתה דאישתיק וקא תני בשעת מתן מעות רצתה מקודשת לא רצתה אינה מקודשת אלמא יכלה למימר אין שקלי ודידי שקלי שמע מינה והלכתא כרב נחמן דיכלה למימר אין שקלי ודידי שקלי והוא דלא שדיך. והיכא דחטף מידי מאשה ואהדריה ניהלה ובעידנא דקא מהדר לה אמר לה איקדש לי בגויה אי נמי אמר לה שקול הני זוזי דהוה מסקת ביה ובעידנא דקא מהדר לה אמר לה איקדש לי בגווייהו אי אמרה אין בין הוה משדכא ליה מן קמי הכין ובין לא הוה משדכא ליה הוו קידושי דאמרינן מיגמר גמרא ומקניא נפשה אי לאו הכין לא הוה אמרה אין. והיכא דאשתיקא ולא אמרה לא אין ולא לא אי לא הוה משדכא ליה מן קמי הכין לא הוו קידושי דאמרינן יכלה למימר ליה אין שקלי ודידי שקלי ואי הוה משדכא ליה מן קמי הכין הוו קידושי דאמרינן כיון דמשדכא ליה ניחא לה דתיקני ליה בכל דהו ומגמר גמר ואקנאי נפשה ואע"ג דלא אמרה אין כמה דאמרה אין דמי דקתני כנסי סלע זו שאני חייב ליכי בשעת מתן מעות רצתה מקודשת לא רצתה אינה מקודשת ואמרי' רצתה דאמרה אין לא רצתה דאישתיק והא מתניתא בדלא שדיך הוא דאיתיביה רבא לרב נחמן קידשה בגזל וא"ל התם בדשדיך אבל היכא דחטף מינה מידי ואהדריה לה ובעידנא דקא מהדר לה לא אמר לה מידי וא"ל בתר הכי איקדש לי בגויה אי נמי דאמר לה שקול האי מידי דקא מסקת בי ובעידנא דקא יהיב לה לא אמר לה מידי ואמר לה בתר הכי ההוא מידי דפרעי לך איקדיש לי בגויה כי ההוא גוונא אף על גב דאמרה אין לא הוו קידושי מדקתני סיפא לאחר מתן מעות אפילו רצתה אינה מקודשת אמרה אין בעידנא דקא מהדר לה אמרינן בההיא הנאה דאהדריה ניהלה מגמר גמיר ואקנאי נפשה וכמאן דיהב לה מנפשיה דמי אבל לאחר מתן מעות אין דידה ולא כלום הוא. (שם ז:) ההוא דקדיש בשיראי רבה אמר לא צריכי שומא רב יוסף אמר צריכי שומא אמר לה כל דהו דברי הכל לא צריכי שומא אמר לה חמשין ולא שוו חמשין דברי הכל לא הוו קידושי כי

פליגי דאמר לה חמשין ושוו חמשין רבה אמר לא צריכי שומא דהא שוו רב יוסף אמר צריכי שומא כיון דאשה לא קים לה בשומא לא סמכא דעתה וצריכי שומא (שם ט') והלכתא לא צריכא שומא. (שם ח.) אמר רבי אלעזר האומר לאשה התקדשי לי במנה ונתן לה דינר מקודשת וישלים מאי טעמא אמר לה מנה ונתן לה דינר על מנת קאמר לה ואמר רב הונא אמר רב כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי (שם ט.) והלכתא שיראי לא צריכי שומא והלכתא כרבי אלעזר והיכא דחטף סלע מעלמא ויהיב לה לא היו קידושי (שם נב:) דההיא איתתא דהוה קא משיא כרעה במשיכלא דמיא אתא ההוא גברא חטף זוזא מחבריה שדייה ניהלה אמר לה הא לך ומיקדשת לי בגויה אתא לקמיה דרבא א"ל לית דחש לה לדר' שמעון דאמר סתם גזלה יאוש בעלים ורב ור' יוחנן קמו להו בחדא שיטתא דהמקדש בגזל אינה מקודשת (שם מג.) אמר רבא אמר רב נחמן האומר לשנים צאו וקדשו לי אשה הן הן שלוחיו הן הן עדיו וכן אתה אומר בגירושין וכן לענין ממון אמר לשנים כתבו ותנו גט לאשתי הן הן שלוחיו הן הן עדיו רב אחא בריה דרבא מתני רב אמר אין שליח נעשה עד דבי ר' שילא אמרי שליח נעשה עד והלכתא שליח נעשה עד.

(שם מח:) תנו רבנן בשכר שעשיתי עמך אינה מקודשת בשכר שאעשה עמך הרי זו מקודשת רבי נתן אומר בשכר שאעשה עמך אינה מקודשת וכל שכן בשכר שעשיתי עמך ר' יהודה הנשיא אומר באמת אמרו אחד זה וא' זה אינה מקודשת ואם הוסיף לה נופך משלו מקודשת מאי איכא בין תנא קמא לר' נתן איכא בייניהו שכירות בין רבי נתן לרבי יהודה הנשיא איכא בינייהו מלוה ופרוטה מר סבר מלוה ופרוטה דעתיה אפרוטה ומר סבר דעתיה אמלוה והלכתא מלוה ופרוטה דעתיה אפרוטה. (שם מא.) האיש מקדש את בתו כשהיא נערה בו ובשליחו כשהיא נערה אין כשהיא קטנה לא מסייעא ליה לרב דאמר רב יהודה אמר רב ואיתימא ר' אלעזר אסור לאדם שיקדש את בתו קטנה עד שתגדיל ותאמר בפלוני אני רוצה ואע"ג דמקטנותה ועד דבגרה ברשותיה ניהו לא מתבעי ליה לקדושה עד שתבגר ואי קדיש עצמה בלא דעתא דאבוה ועדיין נערה היא לא הוו קידושי וכל שכן כשהיא קטנה ובוגרת בין איתיה לאבוה ובין ליתיה הוו קידושיה קידושי. (שם מד:) אתמר נערה ים שנתקדשה שלא לדעת אביה אמר אבוה דשמואל צריכה גט וצריכה מיאון אמר קרנא דברים בגו אם גט למה מיאון ואם מיאון למה (דף פד) גט אמר שמואל הא ר' עקיבא ובית דינו בכפרי הפכוה ושדרוה לקמיה דרב אמר להו האלהים צריכה גט וצריכה מיאון וחס לזרעיה דאבא בר אבא דלימא הכי וטעמא מאי אמר רב אחא בריה דרב איקא צריכה גט שמא נתרצה האב וצריכה מיאון שמא

יאמרו אין קידושין תופסין באחותה אמר רב נחמן והוא ששידכו. (קדושין מה.) אתמר מת ונפלה לפני אחיו ליבום אמר רב הונא אמר רב ממאנת למאמרו ואין ממאנת לזיקתו והיכא דעשה בה מאמר צריכה גט וחליצה וצריכה מיאון צריכה גט שמא נתרצה האב בנישואין האחרונים צריכה חליצה שמא נתרצה האב בקידושין הראשונים צריכה מיאון שמא לא נתרצה האב לא בקידושי ראשון ולא בקידושי שני ויאמרו אין קידושין תופסין באחותה לא עשה בה מאמר אין צריכה אלא חליצה בלבד מאי אמרת תיבעי מיאון שמא יאמרו אין קידושין תופסין באחותה מידע ידעין דאחות חלוצה היא ולא תפסי בה קידושי מדרבנן דא"ר שמעון בן לקיש כאן שנה ר' אחות גרושה אסורה מדברי תורה ואחות חלוצה אסורה מדברי סופרים. (שם מו.) אתמר קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה אמר רב בין הוא ובין אביה יכולין לעכב ורב אסי אמר אביה ולא היא והוא דלא שדיך ולא היא אע"ג דשדיך לא הוו קידושי דבעינן קידושין לדעת אביה ודברי הכל אביה ולא היא. (שם סה.) אמר רב נחמן אמר שמואל המקדש בעד אחד אין חוששין לקידושין ואפילו שניהם מודים (שם ע"ב) אמר רבה בר רב הונא המקדש בעד אחד בי דינא רבה אמרי אין חוששין לקידושיו ומאן בי דינא רבה רב. ואיכא דאמרי אמר רבה בר רב הונא המקדש בעד אחד בי דינא רבה אמרי אין חוששין לקידושיו ומאן בי דינא רבה רבינו הקדוש. אשה דקידשה אביה וקביל קידושי ולא ידיעא מילתא דשקלת קידושי מאבוה צריכה גט משום ספיקא איתתא דאמרה לגברא קידשתני אע"ג דליכא סהדי אסירא אכולי עלמא עד דיהיב לה גט איתתא דאיקדש לגברא וקבע לה זמנה למנסבה ועבר זמנא ולא הוה אונסא ולא נסבה (כתובות נז.) חייב במזונותיה (דוקא ביום מושלם ששה חדשים דנערות). והיכא דקביל אביה בה קידושי מן חד וקדישת היא נפשה לאחרינא ובעידנא דאיתקדשת לא ידעינן אי נערה היא או בוגרת והשתא היא בוגרת לפנינו פליגי רב ושמואל בהא מילתא דאתמר (קידושין עט.) קידשה אביה בדרך וקידשה היא עצמה בעיר והרי היא בוגרת אמר רב הרי היא בוגרת ושמואל אמר חיישי' לקידושי שניהם והלכתא כרב ולא חיישינן לקידושי דאבוה.

(קידושין ט.) ת"ר בשטר כיצד כתב לו על הנייר או על החרס אע"פ שאין בו שוה פרוטה בתך מקודשת לי בתך מאורסת לי בתך לי לאינתו הרי זו מקודשת. (שם ע"ב) איתמר כתבו לשמה ושלא מדעתה רבא ורבינא אמרי מקודשת רב פפא ורב שרביא אמרי אינה מקודשת אמר רב פפא אימא טעמא דידי וטעמא דידהו טעמא דידהו מקיש הויה ליציאה מה יציאה לשמה ושלא מדעתה אף הויה לשמה ושלא מדעתה טעמא דידי מקיש הויה ליציאה מה יציאה בעינן דעת מקנה אף הויה נמי בענין דעת מקנה. מיתיבי

אין כותבין שטרי אירוסין ונשואין אלא מדעת שניהם מאי לאו שטרי אירוסין ממש לא שטרי פסיקתא וכדרב גידל אמר רב דאמר רב גידל אמר רב כמה אתה נותן לבנך כך וכך לבתך כך וכך עמדו וקידשו קנו הן הן דברים הנקנין באמירה והלכתא כרבא ורבינא בביאה מנלן א"ר אבהו א"ר יוחנן אמר קרא והיא בעולת בעל מלמד שנעשה לה בעל על ידי בעילה. (שם י.) איבעיא להו תחלת ביאה קונה או סוף ביאה קונה למאי נפקא מינה כגון שפשטה ידה וקבלה קידושין מאחר מאי אמר אמימר כל הבועל דעתו על גמר ביאה דהיכא דאמר לה התקדשי לי בביאה סתם אי פשטה ידה ומקבלה קידושי מאחריני הוו קידושי. ואי כהן גדול הוא אסירא ליה דבשעת קנין לאו בתולה היא וכן הלכה:

פסק ומאן דמקדש בביאה בעינן סהדי דקא בעיל לה כממון ממון לא בעינן עד דחזו סהדי דקא יהיב לה ביאה נמי בענין דחזו סהדי דקא בעיל לה. ומאן דמקדש בביאה גרידתא נמי הוו קידושי דכתיב ובעלה. כותי שקידש חוששין לקדושיו היה מעשה ואצרכיה גיטא מר רב יהודאי ומר רב שמואל. והלכתא בר מומר דאיתילד מגויה דמקדש לא תפשין ליה קידושי מומר גופיה תפסי קידושי דיליה מ"ט מומר דאי הדר ביה אי מקדש תפסי ליה קידושי בר מומר דאיתילד מגויה גוי הוא (יבמות טז.) דכתיב בה' בגדו כי בנים זרים ילדו אי מקדש לא תפסי ליה קידושי הם ודקאמרינן לא זזו משם עד שעשאום גוים גמורים דוקא בנייהו אבל אינהו לא. והיכא דקדיש אשה בפסולי עדות דרבנן קידושי מעלי' לא הוי עד דהדר מקדש בעדים כשרים ואפילו הכי לא משתריא לעלמא אלא בגט וליכא בין פסולי עדות דאורייתא לפסולי עדות דרבנן אלא לגט אשה בלבד אבל לכל עדות שבתורה כי הדדי נינהו כי היכי דפסילי הני פסילי הני ועוד מה בין פסולי דאורייתא לפסולי דרבנן איכא בינייהו תרתי מילי פסולי דאורייתא פסלותן מובהקת ואין צריכין הכרזה ופסולי דרבנן צריכין הכרזה פלוני פסול לעדות אל תעידוהו עדותכם ולאלתר יפסל וכל זמן שלא הכריזו עליו בבית דין אינן פסולין. ועוד שיש בין פסולי דאורייתא לפסולי דרבנן לענין קידושין דהיכא דקדיש בפסולי עדות דרבנן אין קידושין תופסין בה עד שיחזור ויקדש בעדים כשרים ולעלמא לא משתריא אלא בגט. ומאן דמקדש בפסולי עדות דאורייתא אין צריכה הימנו גט ומותרת לכל אדם. (קידושין מה.) הנך בי תרי דהוו קא שתו חמרא תותי ציפי בבבל שקל חד מנייהו כסא ויהיב ליה לחבריה אמר ליה מיקדשא ליה ברתך לברי אמר רבינא אפילו למאן דאמר חוששין שמא נתרצה האב שמא נתרצה הבן לא אמרינן. (שם ע"ב) אמרי ליה רבנן לרבינא דילמא שליח שוייה לאבוה לא חציף איניש לשויה לאבוה שליח דילמא ארצויי ארצי קמיה ואישתיק. אמר להו רבא בר שימי לרב אשי בפירוש לא סבר לה מר לדרב ושמואל

דאמרי נערה שנתקדשה שלא לדעת אביה כי שדיך צריכה גט וצריכה מיאון אלמא לא אמרינן כיון דשדיך הוה ליה כמאן דארצי קמיה ושתיק וכיון דשתיק בשעת קידושי דילמא מינח נייח ליה והלכתא כרבינא (נדרים פז.) והלכתא תוך כדי דיבור כדיבור דמי בר מע"ז וקידושי אשה. קטנה שקידשה עצמה או שהשיאה את עצמה בחיי אביה אין קידושיה קידושין ואין נשואיה נשואין. וקטנה דאיתיה לאביה במדינת הים ואנסיבתה אמה אשתאילת הדא מילתא קמי רבנן כמה זימני ואמרו דשפיר עבדת אימה דנשואין תקינו לה רבנן לקטנה אי איתיה לאב מקדש לה קידושי תורה ואי לא מינסבא בתקנתא דרבנן וכמה דגדלה גדלי נשואין דילה בהדה וכד אתי אב לא צריך לקדושה:
סליקו להו הלכות קידושין

סימן מא

(ריש נדה) שמאי אמר כל הנשים דיין שעתן הלל אומר מפקידה לפקידה ואפילו לימים הרבה וחכמים אומרים לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא מעת לעת ממעטת על יד מפקידה לפקידה ומפקידה לפקידה ממעטת על יד מעת לעת. כל אשה שיש לה ווסת דייה שעתה המשמשת בעדים הרי זו כפקידה וממעטת על יד מעת לעת ועל יד מפקידה לפקידה. (שם ד) רבי אליעזר אומר ארבע נשים דיין שעתן בתולה מעוברת ומניקה וזקנה אמר רבי יהושע לא שמעתי אלא בבתולה אבל הלכה כר' אליעזר. (שם ע"ב) אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי אליעזר בארבע חדא הא ואידך דתניא המקשה כמה תשפה ותהא זבה מעת לעת דברי ר' אליעזר והלכה כדבריו. אידך דתנן הזב והזבה שבדקו עצמן יום ראשון ומצאו טהור יום שביעי ומצאו טהור ושאר ימים לא בדקו רבי אליעזר אומר הרי אלו בחזקת טהרה ר' יהושע אומר אין להם אלא יום ראשון ושביעי בלבד ר' עקיבא אומר אין להם אלא יום שביעי בלבד ותניא ר' יוסי ורבי שמעון אומר נראין דברי ר' אליעזר מדברי ר' יהושע ודברי ר' עקיבא מדברי כולם אבל הלכה כר' אליעזר. אידך אחורי כלים שנטמאו במשקין רבי אליעזר אומר מטמאין את המשקין ואין פוסלין את האוכלין ור' יהושע אומר מטמאין את המשקין ופוסלין את האוכלין ולומר הלכה כר"א באחורי כלים לפי שאין למדין הלכה מפי תלמיד ותו ליכא והתנן (שם ח.) רבי אליעזר אומר מלמדין את הקטנה שתמאן בו ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' אליעזר כי אמר שמואל הלכה כר"א בארבע בסדר טהרות אבל בשאר סדרי איכא טובא הכי נמי מסתברא דתנן ר' אליעזר אומר אף הרודה ונותן לסל הסל מצרפן לחלה ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' אליעזר ש"מ. הלכה בוסתות דתנן (שם

סג:) אין האשה קובעת לה וסת עד שתקבענה שלשה פעמים ואינה מיטהרת מן הוסת עד שתעקר ממנה שלשה פעמים (שם יא:) אמר רבי זעירא אמר רבה בר ירמיה אמר שמואל אשה שאין לה וסת אסורה לשמש עד שתבדוק היכא דלא קבע לה וסת בין ערה ובין ישינה בעיא בדיקה. (שם יב.) אמר רבא ש"מ קסבר שמואל כל לבעלה לא בעיא בדיקה. תנו רבנן דרך חמרין ופועלין והבאין מבית האבל ומבית המשתה נשיהם להם בחזקת טהרה ובאין ושוהין עמהן בין ערות ובין ישנות במה דברים אמורים בשהניחה בחזקת טהרה אבל הניחה בחזקת טומאה לעולם היא בטומאתה עד שתאמר לו טהורה אני. א"ל רב פפא לרבא מהו למיעבד כי הא מתניתא א"ל סודני לא מיגניא באפך. (שם ע"ב) אמר רב כהנא שאלתינהו לאינשי ביתיה דרב פפא ודרב הונא בריה דרב יהושע כי אתו רבנן מבי רב מי מצרכי לכו בדיקה ואמרו לא ולישיילינהו לדידהו דילמא אינהו מחמרי לנפשייהו. ת"ר כל אשה שאין לה וסת אסורה לשמש ואין לה כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות ויוציא ולא יחזיר עולמית דברי רבי מאיר רבי חנניה בן אנטיגנוס אומר משמשת בשני עדים אחד לפני תשמיש ואחד לאחר תשמיש והן עוותיה ותקוניה משום רבי חנין אמרו אוי לו לבעלה של זו אסורה לשמש דילמא מקלקלא ליה. ואין לה כתובה כיון דלא חזיא לביאה לית לה כתובה לא פירות ולא מזונות ולא בלאות תנאי כתובה ככתובה דמי. יוציא ולא יחזיר עולמית פשיטא לא צריכה דהדרא איתקנה מהו דתימא להדרה קמ"ל דלא דזימנין דאזלא ומינסבא לאחר ומיתקנה ואמר בעלה הראשון אלו הייתי יודע שהוא כן אפי' נותנין לי מאה מנה לא הייתי מגרשה ונמצא גט בטל ובניה ממזרין משום רבי חנין אמרו אוי לו לבעלה של זו איכא דאמרי לר"מ קא"ל דבעי למיתן לה כתובה ואיכא דאמרי לר' חנינא בן אנטיגנוס קא"ל דאתיא לקלקוליה אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' חנניה בן אנטיגנוס במאי אי בעסוקה בטהרות הא אמרה שמואל חדא זימנא אי בשאין עסוקה בטהרות האמר כל לבעלה לא בעיא בדיקה דאמר רבי זירא אמר רבה בר ירמיה אמר שמואל אשה שאין לה וסת אסורה לשמש עד שתבדוק ואוקימנא בעסוקה בטהרות מאן דמתני הא לא מתני הא אוי לו לבעלה דלבו מפקו דבעי כל שעתא מיפרש מינה ומשתפי. (שם יג.) כל היד המרבה לבדוק בנשים משובחת באנשים תיקצץ מאי טעמא נשים דלאי בני הרגשה נינהו משובחת אנשים דבני הרגשה נינהו תיקצץ. תניא ר"א אומר כל האוחז באמה ומשתין מים מביא מבול לעולם אמרו לו לר"א והלא ניצוצות ניתזין לו על ברכיו ונראה ככרות שפכה ונמצא מוציא לעז על בניו שהן ממזרין אמר להם מוטב יוציא לעז על בניו ואל יעשה רשע שעה אחת לפני המקום. תניא אידך אמר להם רבי אליעזר אפשר שיעמוד על גבי מקום גבוה

וישתין או ישתין בעפר תיחוח ואל יעשה שעה אחת רשע לפני המקום. אמר רב נחמן אם היה נשוי מותר. (ברכות מ.) אמר רבה בר שמואל משום ר' חייא אין מי רגלים כלים אלא בישיבה אמר רב כהנא ובעמידה בעפר תיחוח ובמקום קשה יעמוד במקום גבוה וישתין במקום נמוך (נדם יט.) חמשה דמים דאמרינן טמאים באשה מן התורה מנין וטהרה ממקור דמיה והיא גלתה את מקיר דמיה הרי ארבעה דמים מן התורה. חמישי מנין זה אדום שלקה דאמר רבי חנינא שחור אדום הוא אלא שלקה. חמשה דמים טמאים באשה האדום והשחור וכקרן כרכום וכמימי אדמה וכמזג ב"ש אומרים אף כמימי תלתן וכמימי בשר צלי וב"ה מטהרין הירוק עקביא בן מהללאל מטמא וחכמים מטהרין א"ר מאיר אם אין מטמא משום כתם מטמא משום משקה רבי יוסי אומר לא כך ולא כך איזה הוא אדום כדם המכה שחור כחרת [עמוק מכאן טמא] דיהה מכן טהור. כקרן כרכום כברור שיש בו. כמימי אדמה מבקעת בית כרם דמציף מים. וכמזג שני חלקי מים ואחד יין מן היין השרוני. (שם ע"ב) מאי כדם המכה אמר רב יהודה אמר שמואל כדם שור שחוט. (שם כ.) ושחור כחרת אמר רבה בר רב הונא שחור שאמרו דיו. תניא נמי הכי שחור כחרת וחרת שאמרו דיו. א"ר חנינא האי שחור אדום הוא אלא שלקה. כקרן כרכום כברור שבו תנא לח ולא יבש. תני חדא כתחתון ולא כעליון ותניא אידך כעליון ולא כתחתון ותניא אידך כתחתון וכל שכן כעליון ותניא אידך כעליון וכל שכן בתחתון אמר אביי תלתא דארי דתלתא תלתא טרפי הוו נקוט דרא מיצעא וטרפא מיצעא בידך. כי אתו לקמיה דרבי אבהו אמר להו בגושייהן שנינו. כמימי אדמה מבקעת בית כרם תנו רבנן במימי אדמה מביא אדמה שמנה מבקעת בית כרם ומציף עליה מים בקליפת השום ואין שיעור למים ואין שיעור לעפר ואין בודקין אותן צלילין אלא עכורין צללו חוזר ועוברן וכשהוא עוברן אין עוברן ביד אלא בכלי. (שם כא.) ובמזג שני חלקי מים ואחד יין מן היין השרוני תנא כרמלי נידון כשרוני חי ולא מזוג חדש ולא ישן. א"ר יצחק בר אבדימי וכולן אין בודקין אותן אלא בכוש של (דף פה) טבריא פשוט מאי שנא כוס של טבריא פשוט דכולי עלמא כוס מחזיק לוג עושין אותו ממאה מחזיק שני לוגין עושין אותו ממאתים. ואלו כוס של טבריא אפי' מחזיק שני לוגין עושין אותו ממאה איידי דקליש ידיע ביה טפי (שם כ.) אמר רב יהודה אמר שמואל וכולן אין בודקין אותן אלא על גבי מטלית לבנה. א"ר יצחק בר אבדימי שחור על גבי עור אדום. תינוקת בת יום אחד מטמא בנדה. (שם מד.) מנא הני מילי דת"ר אשה אין לי אלא אשה תינוקת בת יום אחד לנדה מנין ת"ל ואשה. בת עשרת ימים מטמא בזיבה מנהני מילי דת"ר אשה אין לי אלא אשה בת עשרת ימים לזיבה מנין ת"ל ואשה (שם לב.) אמר רבי יוסי

מעשה בעינבל והטבילוה קודם לאמה. ואמר ר' מעשה בבית שערים והטבילוה קודם לאמה. ואמר רב יוסף הוה עובדא בפומבדיתא והטבילוה קודם לאמה משום הכין כד מנסבינן קטנה מצרכינן לה טבילה. (שם סג:) היתה למודה להיות רואה עם הנץ החמה אין אסורה אלא עם הנץ החמה רבי יהודה אומר כל היום שלה והתניא רבי יהודה אומר כל הלילה שלה לא קשיא הא דרגילה למיחזא בתחלת יממא הא דרגילה למיחזא בסוף ליליא. תני חדא ר' יהודה אוסרה לפני וסתה ומתירה לאחר וסתה ותניא אידך איפכא לא קשיא הא דרגילה למיחזא בתחלת יממא הא דרגילה למיחזא בסוף ליליא אמר רבא הלכה כרבי יהודה ומי אמר רבא הכי והתניא והזרתם את בני ישראל מטומאתם מכאן אמר רבי יאשיה אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהם סמוך לוסתן וכמה אמר רבא עונה וכמה עונה או יום או לילה רגילה דחזיא בסוף ליליא מאורתא אסירא חלף ליליא ולא חזיא ביממא שריא וכן בסוף יממא מתחלת ליליא. ואיתתא כד חזיא נדה כדפסקא שביקא ההוא יומא דפסקה ביה והדר מניא שבעה נקיים וטבלה לאורתא דתניא (יומא ו.) כל חייבי טבילות טבילתן ביום נדה ויולדת טבילתן בלילה (נדה סז:) ואפילו כי טבלה בשמיני לא תטבול אלא בלילה משום סרך בתה. והיכא דאיכא אונסא דלא מציא למטבל בליליא טבלה ביממא ושפיר דמי. אתקין רב אידי בר אבין בנרש למיטבל ביממא דתמניא משום אונסא דגנבי ורב אחא בר יעקב בפפוניא משום אונסא דאריואתא ורב יהודה בפומבדיתא משום צנה ורבא במחוזא משום אבולאי. וכי טבלה צריכה לעיוני בנפשה דילמא מוסא בבשרה מידי וקא הוי חציצה בין גופה למיא דכי האי גוונא הוי חציצה כדתניא (תוספתא מקואות פ"ו) הדם והדיו והדבש והחלב יבשין חוצצין לחין אין חוצצין שרף התאנה ושרף השקמה ושרף החרוב ושרף התות יבשין חוצצין לחין אין חוצצין ושאר כל שרפי אילנות בין לחין ובין יבשין חוצצין מפני שהם שעם. אמר שמואל כל שרפי אילנות הרי אלו חוצצין אמר רב זו שאמרו חכמים דם לח אינו חוצץ לא אמרו אלא בשלא תבשל באש אבל נתבשל באש בין לח ובין יבש חוצץ. מלולי זיתים וענבים יבשים חוצצין לחין אין חוצצין מלולי תאנים ותמרים בין לחין ובין יבשין חוצצין. (נדה סז.) אמר רבה בר רב הונא נימא אחת קשורה חוצצת מפני שאין המים נכנסים בה שלש אין חוצצות מפני שהמים באין שתים איני יודע אמר רבה בר רב הונא שכבת זרע יבשה חוצצת לחה אינה חוצצת אמר רב שרטין הרי זה חוצץ וגושפנקא באצבעתא חוצץ.

(יומא ו:) תני רבי חייא הזב והזבה המצורע והמצורעת בועל נדה וטמא מת טבילתן ביום נדה ויולדת טבילתה בלילה. אמר רבי זירא זאת אומרת בועל נדה אינו כנדה וטובל ביום בועל נדה מטמא משכב ומושב דכתיב ואם שכב ישכב איש אותה ותני

בתוספתא (פ"ג דזבים) אין בין זב לזבה אלא שהזב טעון ביאת מים חיים וזבה אינה טעונה ביאת מים חיים זב וזבה טבילתן מדאורייתא נדה מדרבנן היא. וכי טבלה לא תישוף מישחא ולא תכחול עינה דאמר שמואל (נדה סז.) כוחלת אם לרפואה הרי זה חוצץ ואם בשביל שתראה עיניה פורעית אין חוצצת ושנו חכמים כוחל שחוץ מן העין חוצץ אמר רב יהודה כל השמנים אין חוצצין (חוץ) משמן המור ונהגו בנות ישראל בעצמן שאין סכות שמן בשעת טבילה כל עיקר. (שם) א"ר אמי בר אבא נדה שהקיזה דם וטבלה אם בתוך שלשה ימים אין חוצצין מפני בלא קורמת אחר שלשה ימים הרי אלו חוצצין. ושנו חכמים (תוספתא ספ"ו. ושם איתא בכלים) כל החוצץ בכהנים חוצץ בנדה ובגר בשעת טבילה ולחולין איני חוצץ. (מקואות פ"ח) נדה שנתנה מעות בפוה וירדה וטבלה טהרה מטומאתה אבל טמאה על גב ריקה נתנה שערה בפיה קפצה ידה קרצה שפחותיה כאלו לא טבלה האוחז באדם ובכלים והטבילן טמאין ואם הדיח ידיו במים טהורין ר' שמעון אומר עד שירפה שיבואו בהם המים בית הסתרים והקמטין אין צריכין שיבואו בהם המים (שם פ"ט) בצק שתחת הצפורן חוצץ צואה שתחת הצפורן אין חוצץ. וכד סלקא מטבילה מיחייבא לברוכי דתניא (פסחים ז:) טבל ועלה בעלייתו אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על הטבילה. וכד טבלה וסלקא ומשכחא מידי עילוי גופא מהני דאמרינן צריכה למיהדר טבלה זימנא אחריתי דתניא (חולין י.) טבל ועלה ונמצא עליו דבר חוצץ אפי' יושב ועוסק באותו המין כל היום כולו הרי זה חוצץ עד שיאמר ברי לי שלא היה לי בשעת טבילה. ומנלן דבעיא נדה טבילה דאקשה רחמנא לזבה מה זבה בעיא טבילה אף נדה בעיא טבילה. וכד טבלה מיחייבא למיטבל בדוכתא דאית ביה ארבעים סאה דתניא (פסחים קט.) ורחץ את בשרו במים במי מקוה כל בשרו במים שכל בשרו עולה בהן וכמה הן אמה על אמה ברום שלש אמות ושיערו חכמים מי מקוה ארבעים סאה. ובדלא נפישי מיא למירמא בהו איתתא כולה קומתה מיגנדרא כביניתא ושפיר דמי. מר רב אחא משיבחא הכי הוה אמר היכי דסכיר נהרא לא סלקא לה טבילה לאיתתא ואמר מר שמואל הוה מעשה דסכרוה לנהרא דבי ברניתא ושרא אבא למיטבל בה אמה אמרו ליה קטן היית אמר להו גדול הייתי א"ל דילמא הוה בזר ביה פורתא דשפכי מיא להדדי דלעולם ליפי מהדדי ולא פסיקי מהדדי:

פסק והיכא דאיכא דוכתא דקריר עלמא ולא יכלה איתתא למיטבל אסירא ולא משתריא עד דטבלה במים חיים אמר רב יהודה חבית מליאה מים שנפלה לים הגדול הטובל שם לא עלתה לו טבילה א"א לשלשת לוגין שלא יהו במקום אחד ודוקא ים הגדול דקוו וקיימן אבל נהרא בעלמא לא וצריכה למישרא מסורקא ברישא סמוך לטבילתה (נדה

סח.) דשלח רבין באיגרתיה אשה לא תחוף בערב שבת ותטבול במוצאי שבת ותמה על עצמך היאך אשה חופפת ביום וטובלת בלילה ואי איתרמי לה טבילה בי שימשי דשבתא דלא איפשר משום אתורי שער חייפא ביממא דערב שבת וטבלה בליליא דשבת ואפילו איתרמי לה תמישי וערב שבת ימים טובים דלא איפשר למיחף בהו וזמן טבילה לילי שבת היא חייפא מרביעי בשבת וטבלה בלילי שבת משום דטבילה בזמנה מצוה וכי קאמרינן אשה חופפת בערב שבת וטובלת במוצאי שבת דוקא דההוא מוצאי שבת יום טוב הוא וטובלת מפני שטבילה בזמנה מצוה. וכי גדלה מיזיה לא תקטרינון לראשי צוציאתא זימנין דמיקרין אחדא בינתא והויא חציצה דאמר רבה בר רב הונא (שם סז.) נימא אחת קשורה חוצצת. ובעידנא דטבלה לא תכרוך עילוי מיזיה מידי דתנן (שבת נז.) לא תצא אשה לא בחוטי צמר ולא בחוטי פשתן ולא תטבול בהן עד שתרפם וחוטי שיער לא חייצי. תבע"י נת"ר בחמי"ן למד"ה לטבו"ל ע"ל גב"י כלי"ם סימן. (נדה סו.) אמר רבא תבעה להנשא וניפייסה צריכה לישב שבעה נקיים. רבינא איעסק ליה לבריה בי רב חביבא אמר ליה ליום פלוני נכתוב כתובה איעכב שבעה יומי והדר אתא אמר ליה מ"ט איעכב מר אמר ליה לא סבר לה מר להא דאמר רבא תבעוה לינשא וניפייסה צריכה שתשב שבעה נקיים אמר ליה אימר דאמר רבא בגדולה דשכיחי בה דמים בקטנה דלא שכיחי בה דמים מי אמר א"ל בפירוש אמר רבא לא שנא גדולה ולא שנא קטנה גדולה טעמא מאי דמחמדא קטנה נמי מחמדא. (שם ע"ב) אמר רבא אשה לא תחוף לא בנתר ולא בחול נתר מיקטיף מיזיא. אמר אמימר משמיה דרבא אשה לא תחוף אלא בחמין ואפילו בחמי חמה דמשרו מיזיא וקרירי מסרכי מיזיא ולא עיילין בהו מיא. ואמר רבא לעולם ילמד אדם בביתו שתהא אשה מדיחה קמטיה בשעת טבילה. א"ר אבין בר רב אדא אמר ר' יצחק מעשה בשפחתו של רבי שטבלה ועלתה ונמצא לה עצם בין שיניה והצריכה רבי טבילה אחרת. ואמר רבא טבלה ועלתה ונמצא עליה דבר חוצץ [אם סמוך לחפיפה טבלה א"צ לחוף ולטבול וא"ל צריכה לחוף ולטבול א"ד] אם באותו היום שחפפה טבלה אין צריכה לחוף ולטבול ואם לאו צריכה לחוף ולטבול מאי בינייהו איכא בינייהו סמוך לחפיפה טבילה ואיכא דאמרי מיחף ביממא ומטביל בליליא. ואמר רבא לא תעמוד אשה על גבי כלי חרש ותטבול סבר רב כהנא למימר טעמא מאי משום גזירת מרחצאות הא על גבי אסילתא שפיר דמי אמר ליה רב חנן מנהרדעא התם טעמא מאי משום דבעיתא אסילתא נמי בעיתא. וצריכא לפרהודי נפשא משובנא דאמר רב שמואל בר רב יצחק אשה לא תטבול בנמל. (שם סז.) אמר רב גידל אמר רב נתנה תבשיל לבנה וטבלה לא עלתה לה טבילה. המפשלת בנה לאחוריה וטבלה לא עלתה לה טבילה

ואע"ג דליכא השתא אימר בדידיוני נפל. אמר רמי בר אבא הני ריבדי דכוסילתא עד תלתא יומי לא חייצי מכאן ואילך חייצי אמר מר עוקבא לפלוף שבעין לח אינו חוצץ יבש חוצץ ואימתי נקרא יבש משמתחיל לירוק. אמר שמואל כוחל שבתוך העין אינו חוצץ שעל גבי העין חוצץ ואם היו עיניה פורחות אפילו שעל גבי העין נמי אינו חוצץ. א"ר יוחנן עמצה עיניה ביותר פתחה עיניה ביותר לא עלתה לה טבילה. א"ר שמעון בן לקיש אשה לא תטבול אלא דרך גדלתה כדתנן האיש נראה כעודר וכמוסק זיתים האשה נראית כאורגת וכמיניקה את בנה. והיכא דאיכא מיא דדלו בדוולא ומלו בחצבא לא סלקא להו טבילה דתניא (תו"כ פ' שמיני ט') אלו נאמר מקוה מים שומעני ימלא בכתף ויעשה מקוה ת"ל מעין מה מעין בידי שמים אף מקוה בידי שמים ונהרא דסכיר ואית ביה עקולא דהוי ארבעים סאה כמקוה דמי ושפיר דמי לטבילה. ומקוה דנפלו ביה שלשת לוגין מים שאובין פסלוה ואי אמשכינון מבראי ודרו ואזלו למקוה לא פסלי דכי אתא רב דימי אמר (תמורה יב.) שאובה שהמשיכה טהורה ומצטרפי לארבעים סאה דתניא ר' אליעזר בן יעקב אומר גג שיש בו עשרים ואחד סאה מי גשמים ממלא בכתף תשע עשרה סאין ופותקין למקוה והן טהורין שהשאובה מטהרת ברובה ובהמשכה. ואי אמשכינון אידי מרזיבא פסלין דתניא (תוספתא וב"ק סז.) צינור שחקקו ולבסוף קבעו פוסל את המקוה קבעו ולבסוף חקקו אין פוסל את המקוה.

(נדה סא:) ת"ר בגד צבוע מיטמא משום כתם רבי נתן בן יוסף אומר אין מטמא משום כתם שלא תיקנו בגדי צבעונין לנשים אלא להקל על כתמיהן. וכל ימי טומאה אסיר לה למיכל על פתורא דגברא דתנן (שבת יא.) כיוצא בו לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עבירה. (כתובות סא.) א"ר יצחק ברבי חנינא אמר רב הונא כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה נדה עושה לבעלה חוץ ממזיגת הכוס והצעת המטה והרחצת פניו ידיו ורגליו. אמר רבא הצעת מטה בפניו אסור שלא בפניו מותר מזיגת הכוס שמואל כי הוה משקיא ליה דביתהו בימי נדתה הוה משניא שנויי יהבה ליה בשמאליה. אביי יהבה ליה אפומא דכובא רבא מחתא ליה על בי סדיא רב פפא אשרשיפא. ואי קביע לה זמנה דחזיא ביה ואמרה לא חזאי אי נמי אמרה כזה ראיתיו ואיבדתיו מהימנא כדתניא (נדה כ:) נאמנת אשה לומר כזה ראיתיו ואיבדתיו. (כתובות עב.) אמר רב חיננא בר כהנא אמר שמואל מנין לנדה שסופרת לעצמה שנאמר וספרה לה לדעתה. והיכא דהוחזקה נדה בשכנותיה כגון דהויא לבישא הנך מאני דלבשה בנדותה ובא בעלה ואמרה טהורה אני לא מהימנא ואסירה דאמר רב יהודה הוחזקה נדה בשכנותיה ושמשה לבעלה לוקה עליה משום נדה אמרה טמאה אני וחזרה ואמרה טהורה אני (כתובות כב.) אם נתנה אמתלא לדבריה

נאמנת ושפחה מחייבא למנקט ימי נדה דבעלה דתניא (כריתות ז: ותו"כ מצורע פ"ה) בנדה דבר אל בני ישראל אין לי אלא בנות ישראל גיורת ושפחה המשוחררת מטן ת"ל אשה מכל מקום. (שם טז.) אתמר אשה שיש לה ווסת והגיע שעת ווסתה ולא ראתה ולבסוף בדקה אמר רב בדקה ומצאה דם טמא טמא דם טהור טהור ושמואל אמר אפילו בדקה ומצאה טהור טמא שאורח בזמנו בא והלכתא כרב דכל היכא דפליגי רב ושמואל באסורי ולא פסיקא הלכה כרב וכל היכא דפליגי רב ושמואל בדיני הלכה כשמואל. (שבועות יח.) היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד חייב זו היא מצות עשה שבנדה. אמר מר פירש מיד חייב היכי עביד אמר רב הונא משמיה דרבא נועץ צפרניו בקרקע עד שימות אביטו.

(נדה סו.) ת"ר הרואה דם מחמת תשמיש משמשת פעם ראשונה ושניה ושלישית מכאן ואילך לא תשמש אלא תתגרש ותנשא לאחר נשאת לאחר וראתה דם מחמת תשמיש משמשת פעם ראשונה ושניה ושלישית מכאן ואילך לא תשמש אלא תתגרש ותנשא לאחר נשאת לאחר וראתה דם מחמת תשמיש משמשת פעם ראשונה ושניה ושלישית מכאן ואילך לא תשמש עד שתבדוק את עצמה כיצד בודקת עצמה מביאה שפופרת ובתוכה מכחול ומוך מונח לו על ראשו אם נמצא דם על ראשו בידוע שהוא מן המקור ואם לאו בידוע שהוא מן הצדדין יש לה וסת תולה בוסתה אם יש לה מכה תולה במכתה ואם היה דם נדתה משונה מדם מכתה אינה תולה. נאמנת אשה לומר מכה יש לי בתוך המקור שממנה יוצא דם דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר דם מכה הבא מן המקור טמא ורבותינו העידו על דם מכה הבא מן המקור שהוא טהור מאי בינייהו אמר עולא מקור מקומו טמא איכא בינייהו. שפופרת אפגורי מגברא ליה אמר שמואל שפופרת של אבר ופיה רצוף לתוכה אמר ליה רבי שמעון בן לקיש לרבי יוחנן ותבדוק עצמה בביאה שלישית של בעל ראשון לפי שאין כל אצבעות שוות ותבדוק בביאה ראשונה של בעל שלישי לפי שאין כל כחות שוין.

(שם עב:) תניא אמר ר"א בן עזריה אחד עשר יום שבין נדה לנדה הלכה למשה מסיני והי נינהו תלתא דזבה ושבעה נקיים ואי חזיא יומא דתריסר חזרה לה לנדתה. (שם סו.) ההיא איתתא דכל אימת דהות סלקא (דף פו) מטבילת מצוה הות חזיא דם אתאי לקמיה דר' יוחנן אמר לה בתי זילי גלאי לחבירתך כי היכי דליבען עלך רחמי דתניא וטמא טמא יקרא צריך להודיע לרבים ורבים מבקשים עליו רחמים וכן מי שאירע לו דבר מודיע צערו לרבים ורבים מבקשים עליו רחמים אמר רב יוסף הוה עובדא בפומבדיתא ואיתסיאת. (נדה נט:) האשה שהיא עושה צרכיה וראתה דם ר"מ אומר אם עומדת טמאה אם יושבת

טהורה רבי יוסי אומר בין כך ובין כך טהורה אמר שמואל ואמרי לה אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' יוסי וכן אורי ליה רבי אבא לקולא הלכה כר' יוסי. (שם סד:) נשים בבתולים כגפנים יש גפן שיינה אדום יש גפן שיינה שחור יש גפן שיינה מרובה יש גפן שיינה מועט רבי יהודה אומר כל גפן שיש בה יין ושאין בה יין זו דורקטי מאי דורקטי דור קטוע שאין להם לא דם נדה ולא דם בתולים. תני ר' חייא כשם שהשאור יפה לעיסה כך דמים יפין לאשה תנא משום רבי מאיר כל אשה שדמיה מרובים בניה מרובים (שם סה:) היה רבי מאיר אומר מראי דם משונים זה מזה כיצד דם נדה אדום וזהום דם בתולים אינו אדום ואינו זהום דם נדה בא מן המקור דם בתולים מן הצדדין. אמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן זו דברי רבי מאיר אבל חכמים אומרים כל מראה דמים אחד הן. (שם לה:) אמר רב הונא זוב דומה למי בצק של שעורים. תנ"ה זוב דומה למי בצק של שעורים זוב בא מבשר מת שכבת זרע בא מבשר חי זוב דוחה ודומה ללובן ביצה מוזרת שכבת זרע קשורה ודומה ללובן ביצה שאינה מוזרת. (שם סה:) רב ושמואל דאמרי תרוייהו הלכה בתינוקת בועל בעילת מצוה ופורש. תניא רבותינו חזרו ונמנו הלכה בועל בעילת מצוה ופורש. אמר עולא כי הוו רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש בתינוקת לא הוו מסקי מינה אלא כדמסיק תעלא מבי כרבא ואמרי בועל בעילת מצוה ופורש וגומר ביאתו ואינו חושש וצריכה ז' נקיים לבר מההוא יומא דאינסיבא ביה: סליקו להו הלכות נדה

סימן מב

אשה כי תזריע וילדה זכר. ואלו אתתא דילדא זכר ונקבה יתבה ארבסר יומי טומאה דנקבה וימי טהרה דנקבה שיתין ושיתא והיכא דילידה חד ולבתר כמה יומי הדר וילדה אחרינא יתבה יומי טומאה וימי טהרה לשני ואלו איתתא דאפילא שליא בעלמא אף על גב דלית בה וולד אמרינן אי איפשר לשליא בלא וולד והאי איתמוחי הוא דאיתמח הוא ויתבה לה יומי טומאה דנקבה והיכא דילידת ולא שרת שליא ולבתר כמה יומי אפילת שליא לא תימא שליא דהאי ולד איתמוחי איתמחא לה והא שליא ולד אחרינא הוה בה ואיתמח ותיתיב ימי טומאה מן רישא אלא אמרינן האי שליא דהאיך ולד קמא הוא ואישתהויי הוא דאישתהאי בתריה דאמר מר (נדה כז.) מעשה ותלו השליא בוולד עשרים ושלשה ימים (שם כו:) הני מילי כי תלינן בבן קיימא דאית ביה חיותא דאמרינן בזעה לשליא ונפק אבל בנפל לא תלינן אם איתא דהא שליא דההוא נפל הואי בהדיה הוה אתיא אלא שליא דההוא נפל איתמחא לה והא שליא נפל אחר הוה בה ואיתמח

ובעיא למיתב יומי טומאה. והיכא דילידת ויתיבת ימי טומאה ובגו ימי טהרה הדר ואפילת נפל יומי טומאה אית לה ויומי טהרה לית לה דעדאן ימי טהרה דראשון לא נפקו כיון דאפסיקו להו ימי טומאה דנפל איבדרו להו ימי טהרה דראשון וכל דם דחזיא טמא אי נמי ולד ראשון נקבה ולד שני זכר ונפקו ימי טומאה וימי טהרה דשני זכר ועדאן דנקבה לא מלו מן כדנפקו ימי טהרה דוולד שני זכר כל דם דחזיא טמא דתנו רבנן (כריתות י.) שלשים יום יכול בין רצופין ובין מפוזרין ת"ל יום מה יום רצוף אף שלשים כולן רצופין. (נדה לז.) והיכא דקא שפעה מתוך שבעה לאחר שבעה ומתוך ארבעה עשר לאחר ארבעה עשר דלא אפסיק בין דם טמא לדם טהור אי נמי מתוך שלשים ושלשה דזכר לאחר שלשים ושלשה דזכר או מתוך ששים וששה דנקבה לאחר ששים וששה דנקבה דלא אפסיק בין דם טמא לטמא אסורה עד דפסקה ויתבה שבעה ימים נקיים ומבלה והדר משתריא מאי טעמא משום דכולהו נשים האידנא ספק זבות נינהו דליכא מראית דם לכהן ונדה דאורייתא לית לן ויולדת נמי יולדת בזוב היא וכיון דיולדת בזוב נהי קיימא לן דכל יולדת בזוב עד דפסקא שבעה נקיים אסורה אף על גב דעיילא לה ביומי טהרה כמה יומי אי נמי שלימו להו כולהו ימו טהרה כיון דלא פסקה שבעה נקיים אסורה דהא זבה היא אבלודאי פסקה לה שבעה נקיים טבלה ומשחריא ואי חזיא דם בימי טהרה דם טהור הוא עד ארבעים יום לזכר ושמונים לנקבה. והיכא דלא חזאי דם בתוך ימי לידתה לזכר ולנקבה עולין לה לספירת זיבתה. וכן המנהג לעולם וכן הלכה. (שם כח.) ואיתתא דיתבה על מתברה ואפיק ולד ידיה והדר עיילה ולא ילידה עד למחר חשבינן לה משעתא דאפיק ולד ידיה ואסירא ליה לאישה מאי טעמא לידה קרייה רחמנא שנאמר ויהי בלדתה ויתן יד. ולענין שבעה דזכר וארבעה עשר לנקבה לא חשבינן לה אלא מכי ילדה ולענין ימי טהרה חשבינן ליה מההוא יומא דאפיק ולד ידיה מאי טעמא לחומרא והיכא דילדא דמותא דסנדלא ולמחר ילדה ההוא ולד מעליא הוא דקיימא לן שאין סנדל שאין עמו ולד מדילידה סנדל דאסירא לגברא ואף על גב דלא חזאי דם ולענין ימי טומאה לא חשבינן לה אלא עד דילידה ולענין ימי טהרה חשבינן לה מן בדילידה לחומרא וחטא (נדה כה:) סנדל תחלתו ולד אלא שנרצף ושליא נמי כיון דרביתיה דולד הוא כולד דמיא. ראתה דם שלשה ימים קודם ללידתה ואפילו שנים צריכה שתשב שבעה נקיים אחר לידתה אם ראתה יום אחד קודם ללידתה אינה צריכה שבעה נקיים אתר לידתה. (ב"ק יא.) אמר עולא אמר רבי אלעזר שליא שיצתה מקצתה ביום ראשון וכולה ביום שני מונין לה מיום ראשון. מתקיף לה רבא האי חומרא דאתי לידי קולא הוא דקא מטהרת לה מיום ראשון אלא אמר רבא לחוש חוששת לענין ימי טהרה מונין

לה מיום ראשון ולענין ימי טומאה מונין לה מיום שני כד נפק כולה שליא לחומרא. (פסחים קיג:) היושבת על דם טוהר אסורה לשמש וכמה אמר רבא עונה דהיכא דיתיבת שלשים ושלשה לזכר וששים וששה לנקבה דימי טהרה נינהו כד מטי ליליא דתלתין וארבעה או דשיתין ושבעה אסיר ליה לשמושי ואע"ג דלא קחזיא כיון דשלימו ימי טהרה דאורייתא ועיילו ליה ימי טומאה הויא לה כתחלת נדה ומיבעי' ליה למיפרש חדא עונה כנגדה וכמה עונה או יום או לילה. ואתתא דמפלת דמות חיויא כיון דגלגלא דמי לבשר ודם הויא לידה ויהבינן לה ימי טומאה וימי טהרה דתניא (נדה כד:) המפלת דמות נחש הורה חנניה אמו טמאה לידה הלך רבי יוסי הגלילי וסיפר דברים לפני רבן גמליאל שלח לו לר' יהושע יהושע הנהג בן אחיך ובוא בהליכתן יצתה חנה כלתו לקראתם אמרה לו רבי המפלת דמות נחש מהו אמר לה טהורה אמרה לו והלא חמותך משמך אמרה לי אמו טמאה לידה מאיזה טעם הואיל וגלגל עינו עגול כשל אדם מתוך דברים נזכר הלכה שלח לו רבי יהושע לרבן גמליאל מפי הורה חנניה. (שם כד.) אתמר המפלת בריה שיש לה שני גבין ושתי שדראות אמר רב באשה אינו ולד בבהמה אסור באכילה ושמואל אמר באשה ולד ובבהמה מותר באכילה והלכה כרב. (שם כד:) אמר רב יהודה אמר שמואל המפלת דמות לילית אמו טמאה לידה ולד הוא אלא שיש לו כנפים. תניא אמר רבי יוסי מעשה בסימוניא באחת שהפילה דמות לילית ובא מעשה לפני חכמים ואמרו וולד הוא אלא שיש לו כנפים. (שם כה:) אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה סנדל צריך צורת פנים. אמר רבי אבין בר רב אדא אמר רבי יצחק סנדל צריך צורת פנים אפילו מאחריו. (שם כז.) מעשה ונשתהה ולד אחר חבירו שלשה חדשים והא אין אשה מתעברת וחוזרת ומתעברת אמר אביי טיפה אחת היא ונתחלקה לשתים אחת נגמרה צורתה לתחלת שבעה ואחת נגמרה צורתה לסוף תשעה. (שם כט.) המפלת ואין ידוע מהו תשב לזכר ולנקבה אם אין ידוע אם וולד היה תשב לזכר ולנקבה ולנדה. אמר רבי יהושע בן לוי עברה בנהר והפילה מביאה קרבן ונאכל הלך אחר רוב נשים ורוב נשים וולד מעליא ילדן. תנן ואם אין ידוע אם ולד היה תשב לזכר ולנקבה ולנדה אמאי הלך אחר רוב נשים ורוב נשים ולד מעליא ילדן מתניתין בשלא הוחזקה עברה וכי קאמר רבי יהושע בן לוי בשהוחזקה עברה:

סליקו להו הלכות סדר נשים

סימן מג

(ב"ק ב.) ארבעה אבות נזיקין השור והבור והמבעה וההבער. (שם ג:) מאי מבעה רב אמר מבעה זה אדם דכתיב אם תבעיון בעיו ושמואל אמר מבעה זה השן דכתיב איך נחפשו עשו נבעו מצפוניו מאי משמע כדמתרגם רב יוסף איכדין איתבליש עשו איתגליין מטמרוהי.

(שם ד:) תני רבי אושעיא שלשה עשר אבות נזיקין שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר נזק וצער וריפוי ושבת ובושת וארבעה דתנן הרי שלשה עשר. תני רבי חייא עשרים וארבעה אבות נזיקין תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה גנב וגזלן ועדים זוממין והאונס והמפתה והמוציא שם רע והמטמא והמדמע והמנסך והנך שלשה עשר הרי עשרים וארבעה. (גיטין מח:) הניזקין שמין להם בעדית ובעל חוב בבינונית וכתובת אשה בזיבורית ר' מאיר אומר אף כתובת אשה בבינונית וליתא לדרבי מאיר היכא דאיכא זיבורית. אין נפרעין מנכסים משועבדים במקום שיש נכסים בני חורין ואפילו הן זיבורית ואין נפרעין מנכסי יתומים אלא מן הזיבורית. אין מוציאין לאכילת פירות ולשבח קרקעות ולמזון אשה ובנות מנכסים משועבדין מפני תיקון העולם המוצא מציאה לא ישבע מפני תיקון העולם.

(גיטין מט:) תניא אמר רבי שמעון מפני מה אמרה תורה הניזקין שמין להם בעידית מפני הגזלנים והחמסנין כדי שיאמר אדם לחבירו למה אני גוזל למה אני חומס למחר יורדים בית דין לנכסי ונוטלין שדה נאה שלי וסומכין על מה שכתוב בתורה מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם לפיכך אמרה תורה הניזקין שמין להם בעידית ומפני מה אמרו בעל חוב בבינונית כדי שלא יראה אדם לחבירו שדה נאה ודירה נאה ויאמר אקפוץ ואלונו כדי שאגבנה בחובי לפיכך אמרו בעל חוב בבינונית מעתה יהא בזיבורית אתה נועל דלת בפני לוין. כתובת אשה בזיבורית. אמר רבי שמעון מפני מה אמרו כתובת אשה בזיבורית שיותר מה שהאיש רוצה לישא אשה רוצה להינשא. דבר אחר אשה יוצאה לרצונה ושלא לרצונה והאיש אינו מוציא אלא לרצונו איפשר דמשהי לה בגט וכי קאמרינן הניזקין שמין להם בעידית וכתובת אשה בזיבורית ובעל חוב בבינונית הני מילי מיניה דידיה כדאיתיה הוא בחיי אבל מיתמי כולהון בזיבורית כדתנן אין נפרעין מן היתומים אלא מן הזיבורית. (שם נ.) אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן משמיה דרב נחמן שטר חוב היוצא על היתומים אף על פי שכתוב בו שבח אינו גובה אלא מזיבורית. (שם נ:) והלכתא יתומים שאמרו גדולים ואין צריך לומר קטנים בין לשבועה ובין לזיבורית והבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה וכן היתומים מן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה:

יתמי דאיחייב אבוהון שבועה ומית ולא אישתבע לא מיחייבי יתמי לאישתבועי במקום אבוהון דאין אדם מוריש שבועה לבניו. ומאן דמיחייב שבועה ליתמי לא לישתבע עד דגדלי יתמי ואי אית להון ליתמי אפוטרופא משבע ליה אפוטרופא. המוצא מציאה לא ישבע מפני תיקון העולם. (שם נא.) אמר רבי יצחק שני כיסין קשורים מצאת לי והלה אומר לא מצאתי אלא אחד נשבע שני שיורים קשורים מצאת לי והלה אומר לא מצאתי אלא אחד אין נשבע מאי טעמא שוורים מנתחי אהדדי כיסין לא מנתחי אהדדי. תניא נמי הכי שני שוורין קשורין מצאת (דף פז) לי והלה אומר לא מצאתי אלא אחד אין נשבע שני כיסין קשורין מצאתי לך והחזרתי לך אחד מהן והלה אומר לא החזרת לי הרי זה נשבע (שם ע"ב) ורבי יצחק לית ליה המוצא מציאה לא ישבע מפני תיקון העולם הוא דאמר כרבי אליעזר בן יעקב דתניא רבי אליעזר בן יעקב אומר פעמים שאדם נשבע על טענת עצמו כיצד מנה לאביך בידי ואכלתיו פרס הרי זה נשבע וזה הוא שנשבע על טענת עצמו וליתא לדרבי אליעזר בן יעקב דאמר נשבע לפי שמשיב אבידה הוא ומשיב אבידה פטור משבועה וליתא נמי לדרבי יצחק דקיימא לן המוצא מציאה לא ישבע מפני תיקון העולם. וכי אמרינן אין נפרעין מנכסי יתומים אלא מן הזיבורית היכא דיש לו אבל היכא (ב"ק ז:) דאין לו אלא עידית כולן גובין מן העידית בינונית כולן גובין מן הבינונית זיבורית כולן גובין מן הזיבורית היו לו עידית בינונית וזיבורית ניזקין בעידית ובעל חוב וכתובת אשה בזיבורית עידית ובינונית ניזקין בעידית בעל חוב וכתובת אשה בבינונית. בינונית וזיבורית ניזקין ובעל חוב בבינונית וכתובת אשה בזיבורית עידית וזיבורית נזקין בעידית בעל חוב וכתובת אשה בזיבורית. (גיטין נב.) יתומים שסמכו אצל בעל הבית או שמינה להם אביהם אפוטרופוס חייבין לעשר פירותיהם ורמינהו כן תרימו גם אתם אתם ולא אריסין אתם ולא אפוטרופין אתם ולא שותפין אתם ולא התורם את שאינו שלו אמר רב חסדא לא קשיא כאן להאכיל כאן להניח והתניא אפוטרופין תורמין ומעשרין להאכיל אבל לא להניח ועושין להם סוכה ולולב וציצית וכל דבר שיש לו קצבה לאתויי שופר ולוקחין להם ספר תורה תפילין ומזוזות וכל דבר שיש לו קצבה לאיתויי מגילה. ואין פוסקין עליהם את השבויים ולא כל דבר שאין לו קצבה לאתויי תנחומי אבלים ואין אפוטרופין רשאין לדון ולחוב ולזכות בנכסי יתומים לזכות אמאי לא אימא לחוב על מנת לזכות בנכסי יתומים ואין אפוטרופין רשאין למכור ברחוק ולגאול בקרוב ברע ולגאול ביפה מאי טעמא דילמא משתדפן ואין אפוטרופין רשאין למכור שדות וליקח עבדים אבל מוכרין עבדים ולוקחין שדות רבן שמעון בן גמליאל אומר אף לא למכור עבדים וליקח שדות דדילמא לא משפיאן. ואין אפוטרופין רשאין להוציא עבדים לחירות

אבל מוכרין אותן לאחרים ואחרים מוציאין אותן לחירות רבי אומר אומר אני אף הוא נותן דמי עצמו ויוצא מפני שהוא כמוכרו לו וצריך אפוטרופוס לחשב עמהם באחרונה דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר אינו צריך ואין עושין אפוטרופין נשים ועבדים וקטנים ואם מינן אבי יתומים הרשות בידו. ההוא אפוטרופא דהוה בשיבבותיה דרבי מאיר דהוה קא מזבין ארעתא וזבין עבדי לא שבקיה רבי מאיר אחוו ליה בחלמיה אנו להרוס ואתה לבנות ואפלו הכי לא אשגח אמר דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין. ההוא אפוטרופא דהוה בשיבבותיה דר' יהושע בן לוי דהוה קא מזבין ארעתא וזבין תורי לא אמר ליה ולא מידי סבר לה כרבי יוסי דתניא אמר רבי יוסי מימי לא קראתי לאשתי אשתי ולשורי שורי אלא לאשתי ביתי ולשורי שדי. הנהו יתמי דהוו סמיכי גבי ההוא סבתא הויא להו תורתא שקל זבינתא אמרו ליה קרובים לרב נחמן מאי עיבידתא דמזבנא אמר להו יתומים שסמכו אצל בעל הבית תנן והא אייקר ברשותא דלוקח אייקר והא לא נקיטי דמי אמר להו אם כן היינו דרב חנילאי בר אידי דאמר רב חנילאי בר אידי אמר שמואל נכסי יתומים הרי הן כהקדש ולא מיקנו אלא בכספא. חמריה דרבנא עוקבא יתמי משכוה מיניה בארבעה ארבעה אייקר וקם בשיתא שיתא אתו קרובים לקמיה דרב נחמן אמר להו היינו דרב חנילאי בר אידי. מש"וך אמש"יכו לה"ו יהו"ב יהב"י לה"ו זו"ל יק"ר זו"ל סימן. משיך פירי מיתמי זול לא יהא כח הדיוט חמור מכח הקדש אייקור היינו דרב חנילאי בר אידי אמשיכו להו פירי ליתמי אייקור לא יהא כח הדיוט חמור מכח הקדש זול סבור מינה היינו דרב חנילאי אמר להו רב שישא בריה דרב אידי הא רעה היא לדידהו זימנין דמצטרכין לפירי וליכא דיהיב להו יהוב יתמי זוזי אפירי זול לא יהא כח הדיוט חמור מן ההקדש אייקור סבור מינה היינו דרב חנילאי בר אידי אמר להו רב אשי הא רעה ליתמי היא דאתי למימר להו נשרפו חיטכם בעלי' יהבי להו זוזי ליתמי אפירי אייקר לא יהא כח הדיוט חמור מכח הקדש זול סבור מינה היינו דר"ח ב"א א"ל ר"ש ברי' דר"א הא רעה היא לדידהו דזימנין דמיצטרכי לזוזי וליכא דיהיב להו. אמר רב אשי אנן ורב כהנא הוה חתמינן אשטרא דאמיה דזעירא יתמא דזבין ארעא לכרגא בלא אכרזתא דאמרי נהרדעי לכרגא למזוני ולקבורה מזבנינן בלא אכרזתא. עמרם צבע אפוטרופא הוה אתו קרובים לקמיה דרב נחמן אמרו ליה קא לביש ומיכסי מיתמי אמר להו כי היכי דלישתמען מיליה קאכיל ושתי ולא אמיד אימר מציאה אשכח קא מפסיד אמר להו אייתו לי סהדי ואסלקי' דאמר הונא חברין משמיה דרב האי אפוטרופא דמפסיד מסלקינן ליה והלכתא מסלקינן ליה אפוטרופוס שמינהו אבי יתומים ישבע מינוהו בית דין לא ישבע אבא שאול אומר חילוף הדברים מינוהו בית דין ישבע מינהו אבי יתומים

לא ישבע והלכתא כאבא שאול מאי טעמא דאם כן מימנעי ולא עבדין ואף על גב דקתני רבי אליעזר בן יעקב אומר בין כך ובין כך ישבע והלכה כדבריו ומשנת רבי אליעזר קב ונקי לית הלכתא כוותי' דאין למידין הלכה מפי תלמיד ועוד מדלא קתני לה לדרבי אליעזר בן יעקב במתניתא אי נמי כי מנינן אפוטרופא ליתומים למיזכא להו כדתנן (שם יא:) זכין לאדם שלא בפניו ואין תבין לו אלא בפניו והני מילי בקטנים אבל בגדוליה מיגו דזכי לנפשייהו מיחב נמי חייבינן. (ב"ק יא.) אמר שמואל תנא אין שמין לא לגנב ולא לגזלן אלא לנזקין ואני אומר אף לשואל ואבא מודה לי. איבעי' להו ואבא מודה לי אף לשואל דשמין או דילמא דאין שמין. ת"ש דההוא גברא דשאיל נרגא מחבריה ואיתבר אתא לקמיה דרב אמר ליה זיל שלים ליה נרגא אמרו ליה רב כהנא ורב אשי לרב דינא הכי אישתיק ש"מ מדרב דאין שמין אדרבא מדאמרו ליה רב כהנא ורב אסי לרב דינא הכי ושתיק ש"מ שמין והלכתא אין שמין לא לגנב ולא לגזלן אלא לנזקין אבל לשואל שמין מדרב כהנא ורב אסי וכן הלכה דשמין דמהדר ליה שואל למשאיל מנא ושמין ליה כמה הוה שוה מעיקרא וממלא ליה דמי מניה. ונשיה בכלל הנזק (שם טו.) מנהני מילי אמר רב יהודה אמר רב וכן תנא דבי רבי ישמעאל אמר קרא איש או אשה כי יעשו מכל חטאות האדם השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה דבי רבי אליעזר בן יעקב תנא ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם השוה הכתוב אשה לאיש לכל דינין שבתורה דבי חזקיה ודבי רבי יוסי הגלילי תנא והמית איש או אשה השוה הכתוב אשה לאיש לכל מיתות שבתורה. (שם טו:) והלכתא פלגא ניזקא קנסא והשתא דאמרת פלגא ניזקא קנסא האי כלבא דאכל אמרי ושונרא דאכל תרנגולי משונה הוא ולא מגבינן ביה בבבל והני מילי ברברבי אבל בזוטרי אורחיה הוא ואי תפש לא מפקינן מינה ואי אזמניה לדינא בהדאי לארץ ישראל מזמנינן ליה ואי לא אזיל משמתינן ליה ובין כך ובין כך משמתינן ליה דאמרינן ליה סליק היזקך מדרבי נתן דתניא רבי נתן אומר מנין שלא יגדל אדם כלב רע בתוך ביתו ולא יעמיד סולם רעוע בתוך ביתו ת"ל ולא תשים דמים בביתך.

(ב"ק יז:) ת"ר תרנגולין שהיו מפריחין ממקום למקום ושברו כלים בכנפיהם משלמין נזק שלם ברוח שבכנפיהן משלמין חצי נזק סומכוס אומר נזק שלם. ת"ר תרנגולין שהיו מהדסין על גב עיסה ועל גבי פירות משלמין נזק שלם העלו עפר או צרורות משלמין חצי נזק סומכוס אומר נזק שלם. תניא אידך תרנגול שהיה מפריח ממקום למקום ויצאת רוח מתחת כנפיו ושיברה את הכלים משלם חצי נזק סתמא כרבנן אלמא ליתה לדסומכוס.

(שם יח:) תני רמי בר יחזקאל תרנגול שהושיט ראשו לאויר כלי זכוכית ותקע בו ושיברו משלם נזק שלם. אמר רב יוסף סוס שצנף וחמור שנער ושיברו את הכלים משלמין חצי נזק.

(שם יט:) ת"ר השן מועדת לאכול את הראוי לה כיצד בהמה שנכנסה לחצר הניזק ואכלה אוכלין הראויין לאכילה ושתתה משקין הראויין לשתיה משלם נזק שלם וכן פרה שאכלה שעורין וחמור שאכל כרשינין וכלב שלקק את השמן וחזיר שאכל חתיכה של בשר משלמין נזק שלם אמר רב פפא השתא דאמרת כל מידי דלאו אורחה ואכלה ליה על ידי הדחק שמה אכילה האי שונרא דאכל תמרי וחמרא דאכל ביניתא משלמין נזק שלם. ההוא חמרא דאכל לחמא ופלסיה לסלא חייביה רבי יהודה אלחמא נזק שלה ואסלא חצי נזק ואמאי כיון דאורחיה למיכל לחמא אורחיה לפלוסי סלא דאכל והדר פליס. (שם כ.) ההוא ברחא דחזא ליפתא אפומי דדנא סריך סליק אכליה לליפתא ותבריה לדנא חייביה רבא אליפתא ואדנא נזק שלם מ"ט כיון דאורחיה למיכל ליפתא אורחיה נמי לסרוכי ומסלק. (שם כא.) אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן הדר בחצר חבירו שלא מדעתו אין צריך להעלות לו שכר שנאמר ושאיה יכת שער וכל שכן היכא דדר מדעתיה ולא מחי ביה. אמר מר בר רב אשי לדידי חזי לי ומנגח כי תורא רב יוסף ואיתימא רב הונא אמר ביתא אותביה יתיב מאי בינייהו איכא בינייהו דאשתמש בה בתיבנא וציבי. ההוא גברא דבנא אפדנא אקיקלתא דיתמי אגביהה רב נחמן לאפדניה מיניה לימא קסבר רב נחמן הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר התם מעיקרא קרמנאי הוו דיירי ביה ויהיב להו ליתמי דבר מועט אמר ליה ר"נ זיל פייסינהו ליתמי לא אשכח אגבהיה רב נחמן לאפדנייה. (שם כא:) הכלב והגדי שקפצו מראש הגג ושברו את הכלים משלמין נזק שלם מפני שהן מועדין הכלב שנטל חררה והלך לגדיש אכל החררה והדליק את הגדיש על החררה משלם נזק שלם ועל הגדיש משלם חצי נזק. (שם כג:) הנך עיזי דבי תרבו דהוו קא מפסדן לרב יוסף אמר ליה לאביי ליזיל מר וליצנעינהו אמר מאי איזיל דאי אזילנא אמרי לי ליגדר מר גדרא לארעיה ואי גדר שן דחייב רחמנא היכי משכחת לה בשחתרא אי נמי דנפל גודא בלילא מכריז רבה ואיתימא רב יוסף דסלקין לעילא ודנחתין לתתא הני עיזי דשוקא מתרינן בהו במרייהו זימנא תרי ותלתא אי צייתי צייתי ואי לא אמרין להו תיבו אמסחתא וקבילו זוזי. (שם) איזה הוא מועד כל שהעידו בו שלשה ימים ותם שיחזור בו שלשה ימים דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר מועד שהעידו בו שלשה פעמים ותם שהתינוקות ממשמשין בו.

(שם כד.) תנו רבנן איזה הוא מועד כל שהעידו בו שלשה ימים ותם שהתינוקות ממשמשין בו ואינו נוגח דברי רבי יוסי רבי שמעון אומר מועד כל שהעידו בו שלשה פעמים ולא אמרו ימים אלא לחזרה בלבד. אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה הלכה כרבי יהודה במועד שהרי רבי יוסי מודה לו [והלכה כרבי מאיר בתם שהרי רבי יוסי מודה לו] אמר ליה רבא לרב נחמן ולימא מר הלכה כרבי מאיר במועד שהרי רבי שמעון מודה לו כרבי יהודה בתם שהרי רבי שמעון מודה לו אמר ליה אנא כרבי יוסי סבירא לי דרבי יוסי נמוקו עמו. (שם ע"ב) והיכי מייעדין ליה דאמרין ליה תורא נגחנא אית לך בבקרך איבעי לך לנטורי לכולי בקרך והני מילי דלא ידעי ליה לשור. (שם כו.) אדם מועד לעולם בין שוגג בין מזיד בין ער בין ישן סימא את עין חבירו ושיבר את הכלים משלם נזק שלם. (שם ע"ב) תניא הרי שהיה רבו רופא ואמר לו כחול לי עיני וסימאה חתור לי שיני והפילה שיחק באדון ויצא לחירות רבן שמעון בן גמליאל אומר ושחתה עד שיתכוין לשחתה. אמר רבא זרק כלי מראש הגג ובא אחר ושברו במקל פטור מאי טעמא מנא תבירא תבר. ואמר רבא זרק כלי מראש הגג והיו תחתיו כרים וכסתות ובא אחר וסילקן ואפי' הוא קדם וסילקן פטור מאי טעמא בעידנא דשדייה פסיקי גירי. (שם כח.) הרי שהיתה דרך הרבים עוברת בתוך שדהו ונטלה ונתן להם מן הצד מה שנתן נתן ושלו לא הגיעו ולימא להו שקולו דידכו והבו לי דידי משום דרב יהודה דאמר רב יהודה מצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו. (שם כז:) בן בג בג אומר אל תכנס לחצר חבירך ליטול את שלך שלא ברשות מפני שאתה נראה עליו כגנב אלא שבור את שניו בדין ואמור לו שלי אני נוטל. (שם ו.) אמר רב יהודה האי מאן דבעי דליהוי חסידא ליקיים מילי דנזקין רבינא אמר מילי דאבות ואמרי לה מילי דברכות. (שם לא.) הקדרין והזגגין שהיו מהלכין זה אחר זה נתקל הראשון ונפל והשני בראשון והשלישי בשני ראשון חייב בנזקי שני והשני בניזקי שלישי ואם מחמת ראשון נפלו ראשון חייב בנזקי כולן ואם הזהירו זה את זה פטורין. (שם ע"ב) זה בא בחביתו וזה בא בקורתו נשברה כדו של זה בקורתו של זה פטור שלזה רשות להלך ולזה רשות להלך היה בעל קורה ראשון ובעל חבית אחרון נשברה חבית בקורה פטור ואם עמד בעל הקורה חייב ואם אמר לו בעל הקורה עמוד פטור היה בעל חבית ראשון ובעל קורה אחרון ונשברה חבית בקורה חייב ואם עמד בעל החבית פטור ואם אמר לו בעל חבית עמוד חייב. וכן זה בא בנרו וזה בא בפשתנו. (שם לב.) שנים שהיו מהלכין ברשות הרבים אחד רץ ואחד מהלך או שהיו שניהם רצין והזיקו זה את שניהם פטורין (שם ע"ב) המבקע ברשות היחיד והזיק ברשות הרבים ברשות הרבים והזיק ברשות היחיד ברשות היחיד והזיק ברשות היחיד אחר חייב. ת"ר

הנכנס לחנותו של נגר שלא ברשות ונתזה בקעת וטפחה לו על פניו ומת פטור ואם נכנס ברשות ומת חייב.

(שם לג.) ת"ר פועלים שנכנסו לתבוע שכרן מבעל הבית ונגחן שורו של בעל הבית או שנשכן כלבו של בעל הבית ומתו פטור אחרים אומר רשאין פועלים שיכנסו לתבוע שכרן מבעל הבית. (שם מז.) הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות ונגחו שורו בעל הבית או שנשכו כלבו של בעל הבית ומת פטור נגח שורו שור של בעל הבית חייב נפל לבור והבאיש את מימיו חייב היה אביו או בנו בתוכו משלם את הכופר ואם הכניס ברשות בעל הבית חייב רבי אומר בכולן פטור עד שיקבל עליו בעל הבית לשמור. (שם מח:) אמר רבא לא שנו אלא שהבאיש מגופו אבל הבאיש מריחו הוה ליה גרמא וגרמא בנזקין פטור. אם הכניס ברשות בעל החצר חייב ר' אומר בכולן פטור עד שיקבל עליו בעל הבית לשמור. איתמר רב הונא אמר רב הלכה כתנא קמא ושמואל אמר הלכה כרבי והלכתא כשמואל. ת"ר כנוס שורך ושמרו הזיק חייב (דף פח) הוזק פטור אני אשמרנו הוזק חייב הזיק פטור.

(שם מו:) ת"ר שור שנגח את הפרה ונמצא עוברה בצדה ואין ידוע אם עד שלא נגחה ילדה אם משנגחה ילדה משלם חצי נזק לפרה ורביע לולד דברי סומכוס וחכמים אומרים המוציא מחבירו עליו הראיה. א"ר שמואל בר נחמני מנין שהמוציא מחבירו עליו הראיה שנאמר מי בעל דברים יגש אליהם יגיש ראיה אליהם מתקיף לה רב אשי הא למה לי קרא סברא הוא גברא דאית ליה כיבא הוא אזיל לבי אסיא אלא קרא כי אתא לכדרב נחמן דאמר ר"נ אמר רבה בר אבוה מנין שנזקקין לתובע תחלה שנאמר מי בעל דברים יגש אליהם יגיש דבריו אליהם. אמרי נהרדעי משמיה דרב נחמן פעמים שנזקקין לנתבע תחלה היכי דמי דקא זילי נכסי.

(יבמות ק.) ת"ר העבד והאשה אין חולקין להם תרומה בבית הגרנות ובמקום שחולקין נותנין תחלה לאשה ופוטרין אותה מאי קאמר הכי קאמר מעשר עני המתחלק בתוך הבית נותנין תחלה לאשה ופוטרין אותה. אמר רבא מריש כי הוה אתי גברא ואיתתא לדינא לקמאי שרינא תיגרא דגברא ברישא אמינא דמחייב במצות השתא דשמעתא להא האידנא שרינא תיגרא דאיתתא ברישא משום זילותא (ר"ה לא:) ההיא איתתא דאזמנה לדינא לקמיה דאמימר לנהרדעא אזל אמימר למחוזא ולא אזלא בתריה כתב פתיחא עילוה א"ל רב אשי לאמימר והאנן תנן לא יהו העדים הולכין אלא למקום הועד א"ל הני מילי לענין עדות דראש חודש דא"כ נמצאת מכשילן לעתיד לבא אבל הכא עבד לוה לאיש מלוה. (ב"ק מט.) אמר רב פפא שור שנגח את השפחה ויצאו ילדיה משלם

דמי ולדות דאמר ליה חמרא מעברתא הוא דאזיק שנאמר שבו לכם פה עם החמור עם הדומה לחמור כיצד שמין דמי ולדות ושבח ולדות שמין את האשה כמה היא יפה עד שלא ילדה וכמה היא יפה משילדה. (שם ע"ב) אמר רבא משכונו של ישראל ביד הגר ומת הגר ובא ישראל אחר והחזיק בו מוציאין אותו מידו מאי טעמא מעידנא דמית גר פקע ליה שיעבודיה.

(שם נ.) ת"ר חפר ופתח ומסר לרבים פטור חפר ופתח ולא מסר לרבים חייב וכך היה מנהגו של חנניה חופר שיחין שהיה חופר ופותח ומוסר לרבים כששמעו חכמים בדבר אמרו קיים זה הלכה זו ותו לא אלא אף זה קיים הלכה זו. מאי מוסר לרבים דיהיב להו לטולא.

(שם ע"ב) ת"ר לא יסקל אדם מרשותו לרשות הרבים ומעשה באדם אחד שהיה מסקל מרשותו לרשות הרבים מצאו חסיד אחד אמר לו ריקה מפני מה אתה מסקל מרשות שאינה שלך לרשות שהיא שלך ליגלג עליו לימים נצרך אותו אדם ומכר את שדהו והיה מהלך באותה רה"ר ונכשל באותן אבנים אמר יפה אמר לי אותו חסיד מפני מה אתה מסקל מרשות שאינה שלך לרשות שהיא שלך. (שם נא:) א"ר אלעזר המוכר בור לחבירו כיון שמסר לו דליו קנה במאי אי בכספא ליקני בכספא אי בחזקה ליקני בחזקה לעולם בחזקה וצריך למימר ליה לך חזק וקנה וכיון שמסר לו דליו לא צריך למימר ליה לך חזק וקנה. א"ר יהושע בן לוי המוכר בית לחבירו כיון שמסר לו (שם נב.) מפתח קנה במאי אי בכספא ליקני בכספא אי בחזקה ליקני בחזקה לעולם בחזקה וצריך למימר ליה לך חזק וקני וכיון שמסר לו מפתח כמאן דאמר ליה לך חזק וקנה דמי. א"ר שמעון בן לקיש משום רבי ינאי המוכר עדר לחבירו כיון שמסר לו משכוכית קנה במאי אי במסירה נקני במסירה אי במשיכה נקני במשיכה לעולם במשיכה וצריך למימר ליה לך משוך וקנה וכיון שמסר לו משכוכית לא צריך למימר ליה לך משוך וקנה. מאי משכוכית הכא תרגימו כרכושתא רבי יעקב אמר עיזא דאזלא בריש עדרא כדדרש ההוא גלילאה עליה דרב חסדא כדרגיז רעיא על עאני' עביד להו נגודא סמיתא. (שם נה:) הכונס צאן לדיר ונעל בפניה כראוי ויצאת והזיקה פטור לא נעל בפניה כראוי ויצאת והזיקה [חייב] נפרצה בלילה או שפרצוה ליסטים יצאת והזיקה פטור הוציאוה ליסטין חייבין.

ת"ר איזה הוא כראוי ואיזה הוא שלא כראוי דלת ויכולה לעמוד ברוח מצויה זה הוא כראוי אין יכולה לעמוד ברוח מצויה זה הוא שלא כראוי. תניא אמר ר' יהושע ארבעה דברים העושה אותן פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ואלו הן הפורץ גדר לפני בהמת חבירו והכופף קומתו של חבירו לפני הדליקה והשוכר עידי שקר להעד והיודע בעדות

לחבירו ואין מעיד לו. (שם נו:) איתמר שומר אבידה רבה אמר כשומר חנה רב יוסף אמר כשומר שכר. רבה אמר כשומר חנם מאי הנאה קא מטי ליה רב יוסף אמר כשומר שכר על כרחיה שעבדיה רחמנא והלכתא כרב יוסף. (שם נה:) באיזה משלמת מה שהזיקה שמין בית סאה באותה שדה כמה היתה יפה וכמה היא יפה ר"ש אומר אכלה פירות גמורין משלמת פירות גמורין אם סאם סאה ואה סאתים סאתים והלכה כר"ש. (שם נח:) היכי שיימינן רבי יוסי בר' חנינא אמר סאה בששים סאין חזקיה אמר קלח בששים קלחים דבי רבי ינאי אמרי תרקב בששים תרקבין. ההוא גברא דקץ קשבא מחבריה אתא לקמיה דריש גלותא אמר ליה לדילי חזיין לי ותלת תלת בקינא הוו קיימי ושויאן מאה זוזי זיל הב ליה תלתין ותלתא ותילתא אמר אנא בהדי דבי ריש גלותא דדייני דיני דפרסאי למה לי אתא לקמיה דרב נחמן אמר בששים. (שם נט.) רב פפא ור"ה בריה דרב יהושע עבדי עובדא כוותיה דר"נ בששים [לישנא אחרינא ר"פ ור"ה בריה דר"י] שמו דיקלא על גב קטינא דארעא והלכתא כרב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע בדיקלא ארמא והלכתא כוותיה דריש גלותא בדיקלא פרסא. (שם ע"ב) אלעזר זעירא הוה סיים מסאני אוכמי וקאי בשוקא דנהרדעא אשכחוה דבי ריש גלותא אמרו ליה מאי טעמא סיימת מהאני אוכמי אמר להו קא מאבילנא על ירושלים אמרו ליה חשיבת כולי האי לאבולי על ירושלים סבור יהירא הוא חבשוה אמר להו גברא רבא אנא אמרו ליה מאן יימר כוותך אמר להו או אתון בעו מינאי מילתא או אנא איבעי מינייכו מילתא אמרו ליה בעי את אמר להו האי מאן דקץ כופרא מדיקלא דחבריה מאי משלם משלם דמי כופרא והא הויאן תמרי משלם דמי תמרי והא נתרי בזיקא אמרו ליה אימא איזי את אמר להו בששים אמרו ליה מאן יימר כוותך הא שמואל חי ובית דינו קיים אתו שיילוה לשמואל אמר להו בששים שבקוה. רבי שמעון אומר אכלה פירות גמורין משלמת פירות גמורין אם סאה סאה ואם סאתים סאתים אמר רב הונא בר חייא אמר רב ירמיה בר אבא רב דן כרבי מאיר ופסק הלכה כרבי שמעון רבי שמעון הא דאמרן רבי מאיר דתניא כתב לראשון ולא חתמה לו לשני וחתמה לו איבדה כתובתה דברי רבי מאיר ר' יהודה אומר יכולה היא שתאמר נחת רוח עשיתי לבעלי אתה מה לכם עלי. (שם סב.) אמר רבא הנותן דינר זהב לאשה ואמרה לה הזהרי בו של כסף הוא הזיקתו משלמת דינר של זהב דאמר לה מאי הוה לך גביה דאזיקתיה פשעה בו אינה משלמת אלא דינר של כסף מ"ט דאמרה ליה נטירותא דכספא קבילי עלאי דדהבא לא קבילי עלאי. אזל רב מרדכי אמרה לשמעתא קמיה דרב אשי אמר ליה אתון מהתם מתניתו לה אנן מהכא מתנינן לה ומודה רבי יהודה לחכמים שאם השאילו מקום להגדיש והגדיש והטמין שאין משלם אלא או

גדיש של חטין או גדיש שמשעורין אבל השאילו מקום להגדיש חיטים והגדיש שעורין שעורין והגדיש חיטין חיטין וחיפן בשעורין שעורין וחיפן בחיטין אינו משלם אלא דמי שעורין בלבד דאמר ליה נטירותא דשערי קבילי עלאי דחיטי לא קבילי עלאי הכא נמי אמרה ליה נטירותא דכספא קבילי עלאי דדהבא לא קבילי עלאי. (שם צא.) שמעון התימני אומר מה אגרוף מיוחד דבר המסיר לעדה ולעדים ש"מ יש אומד לנזקין. (שם פט.) מעידין אנו באיש פלוני שגירש את אשתו ונתן לה כתובתה והיא תחתיו ומשמשתו אין אומרין ישלמו לה כל כתובתה אלא טובת הנאת כתובתה ואיזו היא טובת הנאת כתובתה אומדין כמה אדם רוצה ליתן בכתובתה של זו שאה נתארמלה או נתגרשה ואה מתה יירשנה בעלה. אמר רבא הלכתא טובת הנאה דאשה הויא ואין הבעל אוכל פירות מ"ט חד פירא תקינו ליה רבנן פירא דפירא לא תקינו ליה רבנן. (שם צ.) התוקע לחבירו נותן לו סלע רבי יהודה אומר משום רבי יוסי הגלילי מנה סטרו נותן לו מאתים זוז לאחר ידו נותן לו ארבע מאות זוז צרה באזנו תלש בשערו רקק והגיע בו הרוק העביר טליתו ממנו ופרע ראש האשה נותן ארבע מאות זוז הכל לפי כבודו. (שם לז.) חנן בישא תקע ליה להוא גברא אחא לקמיה דרב הונא א"ל זיל הב פלגא דזוזא הוה איכא זוזא מכא בהדיה ולא קא נפיק תקע ליה אחרינא ויהביה ניהליה. (שם כז:) שלח ליה רב חסדא לרב נחמן הרי אמרו לרכובה שלש לבעיטה חמש לסנוקרת שלש עשרה. (שם צא.) המבעית את חבירו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים כיצד תקע באזנו וחרשו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים אחזו ותקע באזנו וחרשו חייב (תוספתא פ"ט) הכהו באחר ידו בלוח בנייר בעורות שאינן עבודין בטומוס של שטרות שבידו נותן לו ארבע מאות זוז לא מפני שמכה של צער אלא שמכה של בזיון שנאמר כי הכית את כל אויבי לחי ואומר בשבט יכו על הלחי את שופט ישראל ואומר גוי נתתי למכיה ולחיי למורטים. (שם פז.) חרט שוטה וקטן פגיעתן רעה החובל בהן חייב והן שחבלו באחרים פטורין. העבד והאשה פגיעתן רעה החובל בהן חייב והן שחבלו באחרים פטורין ומשלמין לאחר זמן נתגרשה האשה נשתחרר העבד חייבין לשלם. (שם צג.) ההוא ארנקא דצדקה דאתא לפומבדיתא אפקדיה רב יוסף גביה דההוא גברא אתו גנבי שקלוה מיניה חייביה רב יוסף אמר ליה אבייי לשמור ולא לחלק לעניים תנן אמר ליה עניי דפומבדיתא מיקץ קייץ להו. (שם פח:) אימיה דרב שמואל בר אבא מאקרוקניא אינסיבא ליה לרבי אבא אקניתינהו לניכסי לרב שמואל בר אבא ברה בתר דשכיבא אזל רב שמואל בר אבא קמיה דרבי ירמיה בר אבא אוקמיה בנכסיה אזל רבי אבא אמרה קמיה דרבי אושעיא אזל רבי אושעיא אמרה קמיה דרב יהודה א"ל הכי אמר שמואל האשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה ומתה הבעל

מוציא מיד הלקוחות אהדרוה לקמיה דרבי ירמיה בר אבא אמר להו אנא מתניתא ידענא דתנן הכותב כל נכסיו לבנו לאחר מותו האב אינו יכול למכור מפני שכתובין לבן והבן אינו יכול למכור מפני שהן ברשות האב מכר האב מכורין עד שימות האב מכר הבן אין ללוקח כלום עד שימות האב מכי מיית האב מיהא קנה לוקח ואי ס"ד קנין פירות כקנין הגוף דמי אמאי קנה לוקח לא עבד ולא כלום אהדרוה נקמיה דרב יהודה אמר להו הכי אמר שמואל זו אינו דומה למשנתנו וקיימא לן כדשמואל ובתקנת אושא. אמרי נהרדעי (שם ע.) כל אדרכתא דלא כתיב בה זיל דון זכי והנפק לנפשך לאו אדרכתא היא. אמר אביי ואי כתב בה למחצה לשליש ולרביע שפיר דמי דמגו דמשתעי דינא בפלגא משתעי נמי בכולא. אמר אמימר ואי תפש כי זכי לא מפקינן מיניה רב אשי אמר כיון דכתב ליה כל דמתענית מן דינא עלאי שליחא שוייה ותפשיה ולא כלום. ואיכא דאמרי משמיה דרב אשי שותפא שוייה דאי תפש פלגא לא מפקינן. וכי כתבינן אדרכתא אמקרקעי הוא דכתבינן מ"ט דקרקע אינה נגזלת ומידי דאיתיה הוא וכל היכא דאיתיה ברשותא דמרה קיימא ומצי מקני לה אבל על מטלטלי לא כתבינן מאי טעמא דליתנון ברשותיה ושליח לא קני ולא כלום דאמרי נהרדעי לא כתבינן אדרכתא אמטלטלי אמר ליה רב אשי לאמימר מאי טעמא משום דר' יוחנן דאר"י גזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינן יכולין להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו הלכך אורכתא אמטלטלי לא כתבינן ואי אקנינון ליה על גב מקרקעי קני כדרב פפא (שם קד:) דרב פפא הוה ליה תליסר אלפי זוזי בי חוזאי אקנינהו לרב שמואל בר אחא אגב אסיפא דביתיה וכי אתא נפק לאפיה עד תווך וגברא דמורכין ליה לית ליה רשותא לאורוכי איניש אחרינא בדוכתיה דכי הימניה קמא הימניה להההוא בתרא לא הימניה ועוד הא קא אמרינן אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר ואי יהיב ליה לאורוכי מוריך. (שם ע.) וכי לא כתבינן אורכתא אמטלטלי דוקא אמלוה אבל אפקדון ברשותא דמריה קאי וכתבינן אורכתא עליה. ואיכא דאמרי אמרי נהרדעי לא כתבינן אורכתא אפקדונא דכפריה אבל פיקדונא דלא כפריה כתבינן:

פסק והכי אמור רבנן משום מר רב יהודה דמאן דמוריך חבריה ובתר דיהב ליה אורכתא מימלך ובעי לבטולי ומוריך איניש אחרינא אית ליה רשותא דהלכתין קיימא לן דשליח שוייה. ומאן דמוריך לחבריה ודחיל דילמא שקיל להון אמר ליה בההיא שעתא דקא מוריך ליה באנפי סהדי דאנא קא משוינא לך שליח לאתויי לי כן וכן זוזי דאית לי בדוך פלן. (שם קיא:) הגוזל ומאכיל את בניו והניח לפניהם פטורין מלשלם ואם היה דבר שיש בו אחריות חייבין לשלם. תני רבי אושעי' הגוזל ומאכיל את בניו פטורין מלשלם והמניח לפניהם אם גזילה קיימת חייבין אין גזילה קיימת פטורין ואם הניח לפניהם

אחריות נכסים חייבין לשלם. (שם קיג.) בעא מיניה רב כהנא מרב שלחן ואוכל עליו מטה ומיסב עליה מהו אמר ליה תן לחכם ויחכם עוד. (שם קיב:) א"ר אסי א"ר שבתי מקבלין עדים שלא בפני בעל דין קבלה מיניה רבי יוסי ברבי חנינא כגון שהיה הוא חולה או שהיו עדיו חולים או שהיו מבקשין לילך למדינת הים ושלחו לו ולא בא. אמר רב יהודה אמר שמואל מקבלין עדים שלא בפני בעל דין אמר מר עוקבא לדידי מיפרשא לי מיניה דמר שמואל כגון דפתחו ביה בדיניה ולא אתא הא לא פתחו בדיניה מצי משתמיט ואמר לבית דין הגדול אזילנא אי הכי כי פתחי ביה בדיניה נמי אמר לב"ד הגדול קא אזילנא אלא אמר רבינא כגון דנקיט ריסקא מב"ד הגדול. אמר רבא הלכתא מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין ואפילו עומד וצווח ואי אמר קבעו לי זמנא דאיזיל אייתי סהדי דמרעיא ליה לשטריה [נקטינן לי' אי אתי אתי אי לא] קבעינן ליה שני וחמישי ושני אי אתא אתא לא אתא כתבינן פתיחא עליה ומשמתינן ליה תשעים יומי תלתין יומי קמאי לא נחתינן לניכסיה דאמרינן קא טרח אזוזי מציעא לא נחתינן לנכסיה דאמרינן דילמא לא אשכח למיזף וקא טרח מזבין בתראי לא נחתינן לנכסיה (דף פט) אמרינן לוקח גופיה טרח אזוזי מכאן והילך אי אתא אתא לא אתא כתבינן אדרכתא אניכסיה וה"מ דקא מישתמיט אישתמוטי דאמר אתינא אתינא אבל אמר לא אתינא מאלתר כתבינן אדרכתא אניכסיה וה"מ מלוה אבל פקדון מאלתר כתבינן אדרכתא אניכסיה. וכי כתבינן אמקרקעי אבל אמטלטלי לא כתבינן [אע"ג דאית ליה מקרקעי] חיישינן שמא תכסיף. וכי כתבינן אדרכתא מודעינן ליה וה"מ דמקרב אבל דמרחק לא ואי איכא קרובים אי נמי שייראתא דאזלן ואתיין מעכבינן ליה ועד כמה עד תריסר ירחי שתא כי הא דרבינא שהיי' למר אחא בר סמא תריסר ירחי שתא עד דאזל ואתא שליחא לבי חוזאי ולא היא מר אחא בר סמא אלמא הוה דאי נפיל אדרכתא לידיה לא מצי לאפוקה מיניה אלא כגון דאזל שליחא בתלתא בשבא ואתי לארבעה ולחמשה קאי בדינא. אמר רבא שליחא דבי דינא מהימן כבי תרי וה"מ לשמותי אבל לפתיחא אפוקי ממונא היא דבעי למיתב זוזא דפתיחא. אמר רבא יהבינן זמנא אפומא דאיתתא ואפומא דשיבבי וה"מ דליתיה במתא (שם קיג.) אבל איתיה במתא לא אמרי אשכחיה שליחא וא"ל וכי ליתיה במתא נמי לא אמרן אלא דאתא ביומיה אבל לא אחא ביומיה לא מ"ט משתלי ולא אמרי ליה ואף על גב דאחא ביומיה לא אמרן אלא דלא חליף אבבא דבי דינא אבל חליף אבבא דבי דינא אמרי אשכחיה שליחא דבי דינא וא"ל. אמר רבא האי מאן דלא אחא לדינא וכתבי עליה פתיחא לא קרעינן ליה לפתיחא [עד דאתי לבי דינא על דלא צייית דינא] ועד דצייית דינא לא קרעינן ליה לפתיחא ולא היא מן כדאמר צייתנא דינא קרעינן ליה לפתיחא. אמר רב

חסדא קובעין זמן שני וחמישי ושני וזמנא דבתר זמנא ועד למחר לא כתבי' פחיחא. רב אשי איקלע לבי רב כהנא חזא ההיא איתתא דאזמנוה לדינא לצפרא וקא כתבין עלה פתיחא לפניא א"ל לא סבר לה מר להא דרב חסדא א"ל מורדת הויא. אמר רב לא יהבינן זמנא לא ביומי ניסן ולא ביומי תשרי ולא במעלי שבי ולא במעלי יומי טבי אבל מניסן לבתר ניסן ומתשרי לבתר תשרי יהבינן ממעלי שבתא לבתר שבתא לא יהבינן דילמא אתי לאיטרודי בשבתא. אמר רב נחמן לא יהבינן זמנא לא לבני כלה בכלה ולא לבני ריגלי ברגלי כי הוו אתו לקמיה דרב נחמן אמר להו לדידכו כניפנא להו והאידנא דאיכא רמאי חיישינן. ת"ר ישראל וגוי שבאו לפניך לדין אם אתה יכול לזכותו בדיני ישראל זכהו ואמור לו כך דיננו בדיני אומות העולם זכהו ואמר לו כך דינכם ואם לאו באין עליו בעקיפין דברי ר' ישמעאל ר' עקיבא אומר אין באין עליו בעקיפין מפני קדוש השם. (שם ע"ב) אמר רב ביבי בר גוזלא א"ר שמעון חסידא גזל גוי אסור אבידתו מותרת גזלו אסור כדרב הונא אמר רב דאמר רב הונא אמר רב מנין לגזל גוי שהוא אסור שנאמר ואכלת את כל העמים אשר ה' אלהיך נותן לך בזמן שמסורין בידך ולא בזמן שאין מסורין בידך אבידתו מותרת דאמר רב חמא בר גוריא אמר רב מנין לאבידת גוי שהיא מותרת שנאמר כן תעשה לחמורו וכן תעשה לכל אבידת אחיך לאחיך אתה מחזיר ואי אתה מחזיר אבידת גוי ואימא הני מילי היכא דלא אתאי לידיה דלא מחייב למיטרח בהדי' בישראל אבל היכא דאתאי לידיה מיחייב לאהדורה אמר רבינא אמר קרא ומצאתה דאתאי לידיה במשמע. תניא רבי פנחס בן יאיר אומר ובמקום שיש חילול השם אפילו אבידתו נמי אסורה. אמר שמואל וטעותו מותרת כי הא דשמואל זבן לקנא דדהבא בכלל דפליזא (נ"א דפרזלי) מההוא גוי בארבע זוזי ואבלע ליה זוזא יתירא ואמר ליה חזי דעלך קא סמיכנא. רב כהנא זבן מאה ועשרין דני חמרא מההוא גוי בכלל מאה ואמר ליה חזי דעלך קא סמיכנא. אמר רב הונא האי מאן דמשתכח בבי דרי פרע מנא דמלכא וה"מ בשותפי אבל אריסי אפוקי ממונא הוא. ואמר רב בר מתא אבר מתא מיעבט והני מילי בכולארא וכרגא דההיא שתא אבל חליף לה שתא מאי דחליף חליף. ואמר רב הני דמידרו דיירי בתוך התחום אסור ליקח מהם חוץ לתחום מותר ליקח מהם ואם היו בעלים מרדפין אחריהם אפילו חוץ לתחום נמי אסור. מכריז רבא ואיתימא רב הונא דסלקין לעילא ודנחתין לתתא האי בר ישראל דידע ליה סהדותא לגוי אבר ישראל חבריה ואזל מסהיד ליה בי גוים משמתינן ליה מאי טעמא משום דמפקין ממונא אפומא דחד סהדא (שם קיד.) והני מילי בחד אבל בתרי לא וחד נמי לא אמרן אלא בדינא דמגיסתא אבל בי דואר אינהו נמי מומתא רמו עלייהו. אמר רב אשי האי בר ישראל דזבין ליה ארעא לגוי אמצרא

דישראל חבריה משמתינן ליה מאי טעמא אי נימא משום דינא דבר מצרא והאמר מר זבן מגוי וזבין לגוי לית בה משום דינא דבר מצרא אלא משום דא"ל ארבעת לי אריא אמצראי הלכך משמתינן ליה עד דמקבל כל אונסא דאתי מחמתיה. (שם קיד:) המכיר כליו וספריו ביד אחר אם יצא לו שם גניבה בעיר ישבע כמה הוציא ויטול ואם לאו לא כל הימנו שאני אומר מכרן לאחר ולקחן זה ממנו. (שם קטו.) איתמר גנב ומכר ואחר כך הוכר הגנב רב משום רבי חייא אמר הדין עם הראשון ר' יוחנן משום ר' ינאי אמר הדין עם השני אמר רב יוסף ולא פליגי כאן לפני יאוש כאן לאחר יאוש ותרוייהו אית להו דרב חסדא דאמר רב חסדא גזל ולא נתיאשו הבעלים ובא אחר ואכלו רצה מזה גובה רצה מזה גובה אמר רבא ואם גנב מפורסם הוא לא עשו בו תקנת השוק והא חנן בישא דמפורסם הוה ועשו בו תקנת השוק נהי דאיפרסם לבישותא לגניבותא לא איפרסם. איתמר גנב ופרע בחובו גנב ופרע בהיקפו לא עשו בו תקנת השוק מ"ט דאמרינן ליה לאו אדעתא דהאי מידי דיהב לך יהבת ליה זוזי משכנתא שוי חמשה בארבעה עשו בו תקנת השוק שוי בשוי אמימר אמר לא עשו מר זוטרא אמר עשו. זביני שוי בשוי עשו שוי מאה במאתי רב ששת אמר לא עשו רבא אמר עשו והלכתא בכולהו עשו בו תקנת השוק בר מגנב ופרע בחובו גנב ופרע בהיקפו דלא עשו בו תקנת השוק. אבימי בר נאזי חמוה דרבינא הוה מסיק ביה בההוא גברא ארבעה זוזי אזל גנב גלימא אייתי ליה הדר יהיב ליה ארבעה זוזי אחרינא אתו לקמיה דרבינא א"ל הנך ארבעה קמאי גנב ופרע בחובו הוה ארבעה בתראי זיל הב ליה ושקול גלימך מתקיף לה רב כהן ודילמא גלימא אגורי אגריה נהליה בהנך ארבעה קמאי והנך בתראי הימוניה הימניה כי היכי דהימניה מעיקרא איגלגל מילתא ומטאי לקמיה דרגא אמר להו הלכתא כרב כהן. ברשא גנב ספרא אזל זבניה לספונא בתמנן זוזי אזל ספונא זבניה לבר מחוזא במאה ועשרין אמר אביי אזיל מארי ספרא יהיב ליה לבר מחוזא תמנן ושקיל ספריה ואזיל בר מחוזא שקיל מספונא ארבעין. מתקיף לה רבא השתא לוקח מגנב עשו בו תקנת השוק לוקח מלוקח לא כל שכן אלא אמר רבא אזיל מרי ספרא שקיל ארבעין מספונא ותמנן מגנבא. (שם קטז.) ת"ר הרי שהיה בורח מבית האסורין והיתה מעבורת לפניו ואמר לו טול דינר והעבירני אין לו אלא שכרו דאמר לו משטה אני בך ואם אמר לו טול דינר בשכרך והעבירני נותן לו שכרו משלם מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אמר רמי בר חמא הכא בצייד השולה דגים מן הים עסקינן דא"ל אפסידתן כוורי בזוזא. (שם קטו:) שטף נהר חמורו וחמור חבירו שלו יפה מנה ושל חבירו יפה מאתים הניח את שלו והציל את של חבירו אין לו אלא שכרו ואם א"ל אציל את שלך ואתה תתן לי דמי שלי חייב ליתן לו.

(שם קטז.) בעא מיניה רב כהנא מרב ירד להציל ועלה שלו מאליו מהו א"ל מן שמיא רחימו עילויה כי הא דרב ספרא הוה קא אזיל בשירתא לוינהו אריא כל ליליא הוו שדו ליה חמרא דחד מנייהו כי מטא ההוא יומא דשידו ביה חמרא דרב ספרא לא אתא קדים רב ספרא לצפרא זכה ביה בחמריה א"ל רב אחא מדיפתי לרבינא למה ליה למיזכא ביה פשיטא כי אפקריה אדעתא דאריא אפקריה אדעתא דכולי עלמא לא אפקריה לא צריכא לרוחא דמילתא הוא דעבד. בעא מיניה רב מרבי ירד להציל ולא הציל מהו א"ל זו שאלה אין לו אלא שכרו. (שם ע"ב) איתיביה השוכר את הפועל להביא כרוב ודורמסקנין לחולה ובא ומצאו שמת או שהבריא נותן לו שכרו משלם א"ל התם עבד שליח שליחותיה הכא לא עבד שליח שליחותיה. ת"ר שיירא שהיתה מהלכת במדבר ועמד עליה גייס לטרפה מחשבין לפי ממון ואין מחשבין לפי נפשות שכרו תייר מחשבין אף לפי נפשות ולא ישנו ממנהג החמרין ורשאין החמרין להתנות ביניהן כל מי שתאבד לו חמור נעמיד לו חמור אחר אבדה בבוסיא אין מעמידין לו שלא בבוסיא מעמידין לו ואם אמר תנו לי ואני אשמור אין שומעין לו פשיטא לא צריכא דאית ליה חמרא אחרינא מהו דתימא מצי אמר להו הא קא מנטרנא קמ"ל דאמרי ליה שניא נטירותא דחד מנטירותא דתרין. ת"ר ספינה שהיתה מהלכת בים ועמד עליה נחשול לטבעה והקילו ממשאה מחשבין לפי משאוי ואין מחשבין לפי ממון ולא ישנו ממנהג הספינה ורשאין הספנין להתנות ביניהם כל מי שתאבד לו ספינה נעמיד לו ספינה אחרת אבדה בבוסיא אין מעמידין לו שלא בבוסיא מעמידין לו פרש למקום שאין הספנין הולכין אין נזקקין לו פשיטא לא צריכא דביומי ניסן מרחקי חד אשלא וביומי תשרי מרחקי תרי אשלי ואזל ביומי ניסן כיומי תשרי מהו דתימא דוושיה נקיט קמ"ל. ת"ר שיירא שהיתה מהלכת במדבר ועמד עליה גייס וטרפה ועמד אחד מהם והציל הציל לאמצע ואם אמר לעצמי אני מציל הציל לעצמו היכי דמי אי דיכולים להציל אפי' אמר נמי ולא כלום אי בשאין יכולין להציל אפי' לא אמר נמי אמר רמי בר חמא הכא בשותפין עסקינן וכגון זה שותף חולק שלא מדעת חבירו אמר מיפלג פליג לא אמר לא פליג רבא אמר הכא בפועל עסקי' כדרב דאמר רב פועל יכול לחזור בו ואפי' בחצי היום אמר מהדר הדר ביה לא אמר לא הדר ביה רב אשי אמר הכא במאי עסקינן בשיכולין להציל ע"י הדחק לא אמר אמרינן ליה אי אמרת לן הוה מסרינן נפשין אבל אמר ויתיבו אנפשייהו אסוחי אסיח דעתייהו. הגוזל שדה מחבירו ונטלוה מסיקין אם מכת מדינה היא אומר לו הרי שלך לפניך אם מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה שטפה נהר אומר לו הרי שלך לפניך. אמר מר אם מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה היכי דמי אי נימא דאנסוה לכולהו ארעתיה וקא

אניס להא נמי בהדייהו מרישא שמעת מינה אם מכת מדינה הוא אומר לו הרי שלך לפניך הא לאו מכת מדינה היא חייב להעמיד לו שדה הכא במאי עסקינן כגון דאנסוה ואמרו ליה אחוי אחוי ארעתך ואחוי נמי הא בהדייהו. ההוא גברא דאחוי אכריא דחיטי דבי ריש גלותא אתא לקמיה דר"נ חייביה לשלומי יתיב רב יוסף אחוריה דרב הונא בר חייא ויתיב רב הונא בר חייא קמיה דרב נחמן א"ל רב הונא בר חייא לר"נ דינא או קנסא א"ל מתניתין היא דתנן אם מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה ואוקימנא דאחוי אחוי בתר דנפק א"ל רב יוסף לרב הונא בר חייא מאי נפקא ליה למר מינה אי דינא או קנסא אמר ליה אי דינא גמרינן מינה אי קנסא לא גמרינן מינה. (שם קיז.) רב הונא בר יהודה איקלע לבי אביוני אתא לקמיה דרבא אמר ליה כלום מעשה בא לידך אמר ליה ישראל שאנסוהו גוים והראה ממון חבירו בא לידי וחייבתיו א"ל זיל אהדר עובדא למריה דתניא ישראל שאנסוהו גויה והראה ממון חבירו פטור ואם נשא ונתן ביד חייב. אמר רב אשי ואם הראה מעצמו כמי שנטל ונתן ביד דמי. ההוא גברא דאנסוה גויה ואחוי אחמרא דרב מארי ורב פינחס בני דרב חסדא אמרי ליה דרי אמטי בהדן ודרא אמטי בהדייהו אתא לקמיה דרב אשי פטריה אמרי ליה רבנן לרב אשי והתניא אה נטל ונתן ביד חייב הני מילי היכא דלא אוקמינהו עילויה אבל היכא דאוקמינהו עילויה מיקלא קליוה. איתיביה רבי אבהו לרב אשי אמר לו אנס הושיט לי פקיע עמיר זה או אשכול של ענביה זה והושיט לו חייב אמר ליה הכא במאי עסקינן כגון בתרי עברי נהרא דיקא נמי דקא תני הושיט לי ולא קתני תן לי שמע מינה. ההיא שותא דהוו קא מינצו עלה בי תרי האי אמר דידי היא וחד אמר כולה דידי היא אזל חד מינהון מסרה לפרהגנא דמלכא אמר אביי יכיל למימר אין מסרי ודילי מסרי א"ל רבא כל כמיניה אלא אמר רבא משמתינן ליה עד דמייתי ליה וקיימי תרוייהו בדינא. ההוא גברא דהוה קא בעי אחויי תיבנא דחבריה אתא לקמיה דרב א"ל לא תחוי א"ל אין מחוינא ומחוינא הוה יתיב רב כהנא קמיה דרב קם רב כהנא שמעיה לקועיה קרי עליה בניך עלפו שכבו בראש כל חוצות כתוא מכמר מה תוא זה כיון שנפל למכמר שוב אין מרחמין עליו אף ממונן של ישראל כיון שנפל ליד אומות העולם שוב אין מרחמין עליו א"ל רב עד האידנא מלכותא דיונאי הואי ולא הוו קפדי אדמא האידנא מלכותא דרומאי היא דקפדי אדמא קום זיל לארץ ישראל וקביל עלך דלא מקשת ליה לר' יוחנן עד שבע שנין. (שם ע"ב) ההוא גברא דאחוי אמטכסא דר' אבא יתיב ר' אבהו ור' חנינא בר פפי ור' יצחק נפחא ויתיב רבי אילעא גבייהו חייביה מהא מתניתין דן את הדין וזיכה את החייב וחייב את הזכאי טימא את הטהור וטיהר את הטמא מה שעשה עשוי וישלם מביתו אמר להו ר' אילעא הכי אמר

רב והוא שנטל ונתן ביד אמרו ליה אי הכי זיל לגביה ר' שמעון בן אליקים ור' אלעזר בן פדת דדייני דינא דגרמאי אזל לגבייהו חייבוה מהא אם מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה ואוקימנא דאחוי אחוי. ההוא גברא דאפקידו גביה כסא דכספא אתו גנבי עליה שקליה יהביה ניהלייהו אתא לקמיה דרבה פטריה א"ל אביי האי מציל עצמו בממון חבירו הוא אמר רב אשי חזינן אי אמיד אדעתא דידיה אתו אי לא אמיד אדעתא דכסא אתו. ההוא גברא דאפקידו גביה ארנקא דפדיון שבויים אתו גנבי עליה שקליה יהביה ניהלייהו אתא לקמיה דרבה פטריה א"ל אביי האי מציל עצמו בממון פדיון שבוייה הוא אמר ליה אין לך פדיון שבוייה גדול מזה. ההוא גברא דהוה מסיק ליה לחמריה למברא מקמי דליסקו אינשי (דף צ) הוה מטבע להו דחפיה חד מנייהו לחמרא דחבריה שדייא לנהרא וטבעי' אתא לקמיה דרבה פטריה אמר ליה אביי האי מציל עצמו בממון חבירו הוא א"ל האי מעיקרא רודף הוה רבה לטעמיה דאמר רבה רודף שהיה רודף אחר חבירו להרגו ושיבר את הכלים של נרדף ושל כל אדם פטור מאי טעמא מתחייב בנפשו הוא ונרדף ששבר את הכליה של רודף פטור של כל אדם חייב של רודף פטור שלא יהא ממונו חמור מגופו של כל אדם חייב שאסור להציל עצמו בממון חבירו ורודף שהיה רודף אחר הרודף להציל ושיבר את הכלים בין של רודף ובין של נרדף בין של כל אדם פטור ולא מן הדין הוא זה אלא שאם אתה אומר חייב אין לך אדם שמציל את חבירו מיד הרודף. (שם קיח.) הגוזל את חבירו או שלוה הימנו או שהפקיד אצלו בישוב לא יחזיר לו במדבר על מנת לצאת למדבר יחזיר לו במדבר האומר לחבירו גזלתיך הלויתני הפקדת אצלי ואיני יודע אם החזרתי לך אם לא החזרתי חייב לשלם אבל אמר איני יודע אם גזלתיך אם הפקדת אצלי אם לא הפקדת פטור מלשלם אמר מר ביישוב לא יחזיר לו במדבר ורמינהו מלוה משתלמת בכל מקום אבידה ופקדון אין משתלמין אלא במקומן אמר אביי הכי קאמר מלוה מתנה ליתבע בכל מקום אבידה ופקדון לא ניתנה ליתבע אלא במקומן. על מנת לצאת במדבר יחזיר לו במדבר אמרי על מנת להחזיר לו במדבר לא קתני אלא על מנת לצאת במדבר כגון דא"ל ליהוי פקדון גבך ואמר ליה למדבר קא אזילנא וא"ל אנא נמי למדבר קאזילנא והכי קא"ל דאי מהדרת לה ניהלי במדבר מקבילנא מינך. האומר לחבירו גזלתיך וכו'. איתמר מנה לי בידך והלה אומר איני יודע רב הונא ורב יהודה אמרי חייב ברי ושמא ברי עדיף ר"נ ור' יוחנן אמרי פטור אוקי ממונא בחזקת מריה. אתמר נמי אמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן מנה לי בידך והלה אומר איני יודע חייב בבא לצאת ידי שמים. (שם קיט.) גזלן אימתי מותר ליהנות ממנו רב אמר עד שיהא רוב משלו ושמואל אמר אפי' מיעוט אורי ליה רב יהודה לאדא

דיאלא כמאן דאמר אפי' מיעוט משלו. ממון מסור רב הונא ורב יהודה חד אמר מותר לאבדו ביד וחד אמר אסור לאבדו ביד מאן דאמר מותר לא יהא ממונו חמור מגופו מאן דאמר אסור יכין רשע וילבש צדיק אפשר דנפיק מיניה זרע כשר. א"ר יוחנן כל הגוזל את חבירו אפילו שוה פרוטה כאלו נוטל נשמתו שנא' כן ארחות כל בוצע בצע את נפש בעליו יקח. רבינא איקלע למחוזא אתייאן הנך נשי כיפי וכבלי שדיאן קמיה קבלינהו מנייהו א"ל רבא תוספאה לרבינא והתניא גבאי צדקה לוקחין מהן דבר מועט אבל לא דבר מרובה א"ל הני דבני מחוזא כדבר מועט הוא.

(שם ע"ב) ת"ר מפסגי אילנות מפסגי גפנים מנקפי חגא מנקשי זרעים ועודרי ירקות בזמן שבעל הבית מקפיד עליהן הרי אלו של בעל הבית אין בעל הבית מקפיד עליהן הרי אלו שלו. אמר רב יהודה כשות וחזיז אין בהן משום גזל ובאתרא דקפדי יש בהן משום גזל אמר רבינא והני בני מתא מחסיא אתרא דקפדי הוא. (שם צג:) הגוזל עצים ועשאן כלים צמר ועשאן בגד משלם כשעת הגזילה גזל פרה מעוברת וילדה רחל טעונה וגזזה משלם דמי פרה העומדת ללילד ודמי רחל הטעונה ליגזז גזל פרה ונתעברה אצלו וילדה רחל ונטענה אצלו וגזזה משלם כשעת הגזילה וכל הגזלנין משלמין כשעת הגזילה (שם סז.) אמר רב חסדא א"ר יוחנן מנין לשינוי מעשה שהוא קונה שנאמר והשיב את הגזילה אשר גזל אם כעין שגזל יחזיר ואי לא דמים בעלמא הוא דבעי לשלומי והאי מיבעי' ליה על גזל שלו מוסיף חומש ואין מוסיף חומש על גזל אביו א"כ ליכתוב קרא גזילו מאי הגזילה ש"מ תרתי. איכא דאמרי אמר רב חסדא א"ר יוחנן מנין לשינוי שאינו קונה שנא' והשיב את הגזילה מכל מקום והכתיב אשר גזל ההוא מיבעי' ליה על גזילו שלו מוסיף חומש ואין מוסיף חומש על גזל אביו. אמר עולא מנין ליאוש שאינו קונה שנאמר והבאתם גזול את הפסח ואת החולה גזול דומיא דפסח מה פסח דלית ליה תקנתא כלל אף גזול נמי לית ליה תקנתא כלל ולא שנא לפני יאוש ולא שנא לאחר יאוש. (שם ע"ב) רבא אמר מהכא קרבנו ולא הגזול אימת אי נימא לפני יאוש פשיטא למה לי קרא אלא לאו לאחר יאוש וש"מ יאוש לא קני והא רבא דאמר דגזל קרבן חבריה איבעית אימא הדר ביה איבעית אימא חדא מנייהו רב פפא אמרה. (שם עט.) אתמר אמר ר"א כדרך שתקנו משיכה בלקוחות כך תקנו משיכה בשומרים וכשם שקרקע נקנית בכסף בשטר ובחזקה כך שכירות נקנית בכסף בשטר ובחזקה שכירות דמאי אי נימא דמטלטלי מטלטלי בני שטרא נינהו אמר רב חסדא שכירות קרקע.

(שם צד:) ת"ר הגזלנין ומלוי ריביות שהחזירו אין מקבלין מהם וכל המקבל מהם אין רוח חכמים נוחה הימנו א"ר יוחנן בימי רבי נשנית משנה זו דתנן מעשה באדם א' שבקש

לעשות תשובה אמרה לו אשתו ריקה אם אתה עושה תשובה אפילו אבנטך אינו שלך ונמנע אותו האיש ולא עשה תשובה באותה שעה אמרו הגזלנין ומלוי ריביות שהחזירו אין מקבלין מהם וכל המקבל מהן אין רוח חכמים נוחה הימנו. מיתיבי הרועים והגבאין והמוכסין תשובתם קשה ומחזירין למכירין מחזירין ואין מקבלין מהם וכי מאחר שאין מקבלין מהם למה מחזירין לצאת ידי שמים אי הכי אמאי תשובתן קשה ועוד אימא סיפא ושאין מכירין יעשו בהן צורכי ציבור מאי צ"צ אמר רב חסדא בורות שיחין ומערות לא קשיא כאן קודם תקנה וכאן לאחר תקנה. והשתא דאמר רב נחמן כאן בגזילה קיימת כאן בגזילה שאינה קיימת הכא נמי כאן בגזילה קיימת כאן בגזילה שאינה קיימת הרי אבנט דגזילה קיימת דמי אבנט. (שם צה.) וכל היכא דגזילה קיימת לא עבוד רבנן תקנתא והרי מריש דגזילה קיימת ותנן על מריש הגזול שבנאו בבירה שיטול את דמיו מפני תקנת השבים טעמא דמפני תקנת השבים הא לאו הכי הדר בעיניה התם נמי כיון דאיכא פסידא דבירה שויוה רבנן כגזילה שאינה קיימת. (שם צו:) גזל בהמה והזקינה עבדים והזקינו משלם כשעת הגזילה ר' מאיר אומר בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך גזל מטבע ונסדק פירות והרקיבו יין והחמיץ משלם כשעת הגזילה מטבע ונפסל תרומה ונטמאת חמץ ועבר עליו הפסח ובהמה ונעבדה בה עבירה או שנפסלה מעל גבי המזבח או שהיתה יוצא ליסקל אומר לו הרי שלך לפניך אמר רב פפא לא הזקינה ממש אלא אפילו כחשה והא אנן הזקינה תנן הא קא משמע לן כחשה דומיא דהזקינה דלא הדרא ברי'. א"ל מר קשישא בריא דרב חסדא לרב אשי הכי אמרינן משמיה דרבי יוחנן אפי' גנב טלה ונעשה איל עגל ונעשה שור נעשה שינוי בידו וקנאו א"ל לא תחליף גברי ההיא משמיה דר' אילעא איתמר דא"ר אילעא גנב טלה ונעשה איל עגל ונעשה שור נעשה שינוי בידו וקנאו טבח ומכר שלו הוא טובח שלו הוא מוכר ר"מ אומר בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך א"ר חנינא בר אבימי הלכה כר"מ ורב שביק רבנן ועביד כר"מ אמרי משום דברייתא איפכא תניא ורב שביק מתניתין ועביד כברייתא אלא רב גמריה גמיר והכי קא"ל למאי דאפכיתו ותניתו הלכה כרבי מאיר. (שם צז.) אתמר המלוה את חבירו על המטבע ונפסל המטבע אמר רב נותן לו מטבע היוצא באותה שעה ושמואל אמר יכול לומר לו לך והוציאו במישן אמר רב נחמן מסתברא מילתא דשמואל דאית ליה אורחא למישן אבל לית ליה אורחא למישן לא.

(שם ע"ב) בעא מיניה רבא מרב חסדא המלוה את חבירו על המטבע והוסיפו עליו מהו אמר לו נותן לו מטבע היוצא באותה שעה ואפילו כתרטא א"ל אין ואפילו כנפיא א"ל אין והא קא זילי פירי אלא אמר רב אשי חזינן אי מחמת תרעא זול לא מנכי ליה ואי

מחמת טיבעא זול מנכי ליה והא קא שבח לענין נסכא (שם צח.) אלא כי הא דרב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע שעור בזוזי דאגרדמים טייעא עד עשרה בתמניא והכי אסיקו רבנן בתראי בסיומא דמתיבתא כסיומא דרב הונא בריה דרבי יהושע אמר רבא השורף שטרותיו של חבירו פטור מאי טעמא דא"ל ניירא בעלמא קלאי מינך. מתקיף לה רמי בר חמא היכי דמי אי איכא עדים דידעי מאי דהוה כתב ביה בשטרא ליכתבו ליה שטרא אחרינא ואי דליכא עדים אנן מנא ידעינן אמר רבא תהא במאמינו. (שם ע"ב) אמר אמימר האי מאן דדאין דינא דגרמי מגבי ביה כשטרא מעליא ומאן דלא דאין דינא דגרמי מגבי ביה דמי ניירא בעלמא הוה עובדא וכפייה רפרם לרב אשי ואגבי ביה ככשורא לצלמא. נתן לאומנין לתקן וקלקלו חייבין לשלם נתן לחרש שידה תיבה ומגדל לתקן וקלקל חייב לשלם הבנאי שקיבל עליו את הכותל לסתרו ושבר את האבנים או הזיק חייב לשלם היה סותר מצד זה ונפל מצד אחר פטור לשלם אם מחמת המכה חייב. אמר רב אשי לא שנו אלא שנתן לחרש שידה תיבה ומגדל לנעץ בהן מסמר ונעץ בהן ושברן אבל נתן עצים לחרש לעשות מהן שידה תיבה ומגדל ושברן פטור מאי טעמא אומן קונה בשבח כלי ואין לו אלא דמי עצים בלבד. (שם צט:) המראה דינר לשולחני ונמצא רע תני חדא אם אומן פטור אם הדיוט חייב ותניא אידך בין אומן בין הדיוט חייב אמר רב פפא הא דתניא אומן פטור כגון דנכו ואיסור דלא צריכי למילף כלל ואלא דנכו ואיסור במאי טעו טעו בסיכתא חדתי ההיא שעתא דנפיק מתותי סיכתיה. ההיא איתתא דאחויא דינרא לרבי חייא א"ל מעליא הוא לסוף אחויתיה ואמרו לה ביש הוא ולא קא נפיק אתאי לקמיה דר' א"ל לר' חייא זיל חלפיה ניהלה וכתוב אפינקסיך דין עסק ביש ולאו משום דהלכתא היא אלא לפנים משורת הדין עבד בהדה והלכתא אומן פטור הדיוט חייב. (שם קג.) רב כהנא יהב זוזי אכיתנא לסוף אייקר זבניה נהליה מרי' דכיתנא אתא לקמיה דרב אמר מי איזיל אישקול זוזאי א"ל אי קא מזבני ליה אמרי ליה דהאי כיתנא דכהנא הוא זיל שקול ואי לא לא תשקול רב לטעמיה דאמר רב עושין אמנה בפירות ואין עושין אמנה בדמים (ב"מ ס"ג.) ור' ינאי אמר מה לי הן ומה לי דמיהן והלכה כר' ינאי. (ב"ק קג:) גזל אחד מחמשה ואינו יודע איזה מהן גזל וכל אחד ואחד אומר אותי גזל מניח גזילה ביניהן ומסתלק דברי ר' טרפון ר' עקיבא אומר לא זו דרך מוציאתו מידי עבירה עד שישלם גזילה לכל אחד ואחד א"ר שמעון בן אלעזר לא נחלקו ר' טרפון ור' עקיבא על שלקח מקח מחמשת בני אדם ואינו יודע מאיזה מהן לקח וכל אחד ואחד אומר ממני לקח שמניח דמי מקח ביניהם ומסתלק [על מה נחלקו שגזל אחד מחמשה בני אדם ואינו יודע מאיזה מהן גזל שר' טרפון אומר מניח דמי גזילה ביניהם ומסתלק] ור' עקיבא אומר לא זו דרך מוציאתו

מידי עבירה עד שישלם גזילה לכל אחד וא' ומקשינן ואי בדאישתבע מה לי לקח מה לי גזל ועוד מתיב רבא מעשה בחסיד אחד שלקח מקח משני בני אדם ולא היה יודע מאיזה מהן לקח ובא לפני רבי טרפון ואמר לו הנח דמי מקח ביניהם והסתלק ובא לפני ר' עקיבא אמר לו אין לך תקנה עד שתשלם לכל אחד ואחד דמי מקחו ומשנינן לעולם רבי טרפון היא ומודה רבי טרפון היכא דאישתבע והודה דכתיב לאשר הוא לו יתננו ביום אשמתו ומאן דגזל מידי מחבריה בציר משוה פרוטה לאו גזל הוא ולא מיחייב לשלומי דקים להו לרבנן דפחות משוה פרוטה אחולי מחילי ישראל גבי הדדי ואי איכא איניש דקפיד ולא מחיל בטלה דעתו אצל כל אדם. ומאן דגזל מידי מחבריה ואיתניס אי בעלי חיים כי אורחייהו ברשותא דגזלן קיימי לענין אונסין ומיחייב לשלומי (שם עט.) והני מילי דאגבהיה אגבוהי אי נמי דמשכיה ואפקיה מרשותא דמריה אבל היה מושכו ויוצא ומת ברשות בעלים פטור הגביהו או שהוציאו מרשות בעלים ומת חייב. ומאן דגזל ועבד תשובה מהדר ממונא למריה ומיכפר ליה ואי מית ליה נגזל מהדר ממונא ליורשיו ומיכפר ליה וכי מהדר ליה להוא נגזל מתבעי ליה לאחולי גביה כי היכי דלא נתמנע מלמעבד תשובה והא לאחר תקנה. (שם קג:) הגוזל את חבירו ונשבע לו יוליכנו אחריו אפי' למדי נשבע לו אין לא נשבע לו לא מני מתניתין לא ר' טרפון ולא ר' עקיבא דתניא גזל אחד מחמשה בני אדם ואינו יודע מאיזה מהן גזל וכל אחד ואחד אומר אותי גזל מניח גזילה ביניהם ומסתלק דברי ר' טרפון ר' עקיבא אומר לא זו דרך מוציאתו מידי עבירה עד שישלם גזילה לכל אחד ואחד לא יתן לא לבנו ולא לשלוחו אבל נותן לשליח בית דין ואם מת יחזיר ליורשיו נתן לו את הקרן ולא נתן לו את החומש מחל לו על הקרן ולא מחל לו על החומש מחל לו על זה ועל זה חוץ מפחות משוה פרוטה בקרן אינו צריך לילך אחריו ואמרינן עלה (שם קה.) אמר רב פפא לא שנו אלא שאין גזילה קיימת אבל גזילה קיימת צריך לילך אחריו חיישינן שמא תיקר אלמא אף ע"ג דמעיקרא לא הוה ביה שוה פרוטה כיון דלבסוף איקר ברשותא דמריה קיימא ומיחייב לאהדורה דאפילו ללישנא בתרא דרב פפא דאמר לא תימא הני מילי שאין גזילה קיימת אבל גזילה קיימת לשמא תיקר לא חיישינן ואפילו רב פפא לא קאמר אלא לא חיישינן לשמא תיקר הא ודאי איקר חיישינן. והיכא דגזל מידי מחבריה דמעיקרא הוה שוה פרוטה ולבסוף זל מיחייב לאהדורי ליה דאמר רבא גזל שלש אגודות בשלש פרוטות והוזלו ועמדו על שתים והחזיר לו שתים חייב להחזיר לו אחת ותנא תונא גזל חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך לפניך טעמא דאיתיה בעיניה אבל ליתיה בעיניה משלם תשלומי מעלי' אלמא אע"ג דהשתא לאו ממונא הוא כיון דמעיקרא ממונא הוה בעי שלומי הכא

נמי כיון דלא שויא פרוטה ומעיקרא הוה שויא פרוטה מיחייב לאהדוריה. והיכא דגזל מידי מחבריה דשוי פרוטה ואהדר ליה פלגיה מיחייב לאהדורי ליה פלגא אחרינא דבעי רבא גזל שתי אגודות בפרוטה והחזיר לו אחת מהן מהו בתר דבעי הדר פשטה גזילה אין כאן השבה אין כאן אלא מצות השבה אין כאן אלמא עד דמהדר ליה לכוליה לא קיים ליה מצות השבה. (שם סה.) ואמר רבא האי מאן דגזל חביתא דחמרא מחבריה מעיקרא הוה שויא זוזא ולסוף הויא שויא ארבעה זוזי שתייה או תברה משלם ארבעה זוזי מאי טעמא כיון דאי לא תברא ואי לא שתייה הוה הדרה למרה כיוקרא אשתכח כמאן דקא גזל השתא דמי ודאי איתבר ממילא משלם זוזי השתא לא קא עביד מעשה והא לא גזיל אמאי קא מחייב ליה מר אגזילה קמא גזילה קמא זוזא הוה שויא: (שם פד.) (דף צא) ההוא חמרא דקטע ידא דינוקא אתא לקמיה דרב פפא בר שמואל אמר להו זילו שיימו ליה ארבעה דברים א"ל רבי אבא והא חמשה תנן א"ל לבר מנזקיה קאמינא א"ל והא חמור כשור ושור אינו משלם אלא נזק אמר ליה זילו הבו ליה פלגא ניזקא והא כעבדא בעי משיימיה אמר ליה אנא נמי כעבדא קאמינא אמר להו אבוה דינוקא לא ניחא לי דשיימיתון ליה כעבדא דזילא בי מילתא אמרו ליה והא קא מחייבת ליה לינוקא לכי גדיל מפייסנא ליה מדילי. ההוא תורתא דלס ידא דינוקא אתו לקמיה דרבא אמר להו זילו שיימוה כעבדא כמה הוי שוי וכמה פחות אמרי ליה רבנן לרבא והא מר הוא דאמר אדם באדם ואדם בשור אין גובין אותו בבבל אמר להו דאי תפס קא אמינא למימרא דאע"ג דאין גובין אותו בבבל אי תפס לא מפקינן מיניה וכן בקנסא וכן אדם באדם דחייב בחמשה דברים היכא דתפש לא מפקינן מיניה (שם פו:) המבייש את הסומא חייב מתניתין דלא כר' יהודה דתניא ר' יהודה אומר סומא אין לו בושת וכן היה רבי יהודה פוטרו מגלות וממלקות וממיתת בית דין. תניא אידך ר' יוסי אומר סומא אין לו בושת וכן היה ר' יהודה פוטרו מכל מצות שבתורה (שם פז.) אמר רב יהושע בריה דרב אידי מאי טעמא דר' יהודה דכתיב אלה המצות והחקים וגו' כל היכא דאיתיה במשפטים איתיה במצות היכא דליתיה במשפטים ליתיה במצות אמר רב יוסף מריש הוה אמינא מאן דאמר לי הלכה כרבי יהודה דאמר סומא פטור מן המצות עבידנא יומא טבא לרבנן דאמינא לא מפקידנא כיון דשמעתה להא דאמר ר' חנינא גדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה מאן דאמר לי אין הלכה כרבי יהודה עבידנא יומא טבא לרבנן ולית הלכתא כר' יהודה. (שם ק"ד:) א"ר יוחנן בן ברוקה נאמנת אשה או קטן לומר מכאן יצא נחיל זה. ואשה וקטן בני עדות נינהו אמר רב יהודה אמר שמואל הכא במאי עסקינן כגון שהיו בעלים מרדפים אחריהם והן משיחין לפי תומן ואומר מכאן יצא נחיל זה. אמר רב

אשי אין משיח לפי תומו כשר אלא לעדות אשה בלבד. א"ל רבינא לרב אשי והא איכא נחיל של דבורין א"ל בתקנתא דרבנן. ובדאורייתא לא והאמר רב יהודה אמר שמואל מעשה באדם אחד שהיה משיח לפי תומו ואומר זכורני כשאני תינוק ומורכב על כתיפו של אבא והוציאוני מבית הספר והפשיטו את כתנתי והטבילוני לאכול בתרומה לערב ורבי חנינא מסיים בה הכי וחביריי היו בדילי ממני והיו קורין אותי יוחנן אוכל חלות והעלהו רב לכהונה על פיו א"ל בתרומה דרבנן ודאורייתא לא והא כי אתא רב חנא קרתיאנאה משתעי מעשה היה לפני רבי יהושע בן לוי ואמרי לה ר' יהושע בן לוי קמיה דרב מעשה באדם אחד שהיה משיח לפי תומו ואומר אני ואימא נשבינו לבין הגוים כשיצאתי לשאוב מים דעתי על אימא ללקט עצים דעתי על אימא והשיאה רב לכהונה על פיו בשבויה הקילו.

(שם צד.) תניא כלל זה א"ר שמעון בן אלעזר כל שבח שהשביח גזלן ידו על העליונה רצה נוטל שבחו רצה אומר לו הרי שלך לפניך מאי קאמר ה"ק השביח נוטל שבחו כחש אומר לו הרי שלך לפניך מאי שנא כחש דאמרינן שינוי במקומו עומד וכי כחש אמרינן ברשותא דמריה כחש אי הכי השביח נמי אמרינן ברשותא דמריה השביח אלא מפני תקנת השבים אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי שמעון בן אלעזר והני מילי בכחשא דהדר. (שם צו.) אמר רבא גזל והשביח ומכר גזל והשביח והוריש מה שהשביח מכר ומה שהשביח הוריש. בעי רבא השביח לוקח מהו בתר דבעיא הדר פשטה מה מכר לו ראשון לשני כל זכות שתבא לידו:

סליקו להו הלכות נזיקין

סימן מד

שנים אוחזין בטלית זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי זו ישבע שאין לו בה פחות מחציה וזה ישבע שאין לו בה פחות מחציה ויחלוקו זה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי האומר כולה שלי ישבע שאין לו בה פחות משלשה חלקים והאומר חציה שלי ישבע שאין לו בה פחות מרביע זה נוטל שלשה חלקים וזה נוטל רביע. (שם ג.) וכי מאחר שזה תפוס ועומד וזה תפוס ועומד שבועה זו למה טיבה א"ר יוחנן שבועה זו תקנת חכמים היא שלא יהא כל אחד ואחד הולך ותוקף בטליתו של חבירו ואומר שלי היא. (שם ו.) אמר רב שיש בריה דרב אידי פרשי אינשי מספק שבועה ולא פרשי מספק ממונא מאי טעמא האי אית ליה תקנה בחזרה והאי לית ליה תקנתא בחזרה. והיכי משתבע (שם ה:) אמר רב הונא דאמר

שבועה שיש לי בה ואין לי בה פחות מחציה ולא אמרינן מגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבועתא. (שם ג.) אמר רבה מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע חזקה דאין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו והאי בכוליה בעי דניכפריה והאי דאודי ליה בפלגא משום דאין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו ובכוליה בעי דנודי ליה והאי דקא כפר ליה בפלגא סבר אי מודינא ליה תפיש ליה בכוליה ואישתמוטי הוא דקא משתמיט ליה אמר עד דהוי לי ופרענא ליה הלכך רמא רחמנא עליה שבועה כי היכי דלודי ליה בכוליה. (שם ד.) אמר רב אידי בר אבין אמר רב חסדא הכופר במלוה כשר לעדות הכופר בפקדון פסול לעדות. הכופר בפקדון היכי דמי פסול לעדות (שם ה:) כגון דאייתי סהדי ואסהידו ביה דההיא שעתא דאישתבע הוה קיימא בביתיה והוה ידע בה אי נמי הוה נקיט לה בידיה. (שם טז:) א"ר אבהו אמר רבי יוחנן המוצא שטר חוב בשוק אע"פ שכתוב בו הנפק לא יחזיר ולא מיבעיא היכא דלא כתוב בו הנפק דאיכא למימר כתב ללוות ולא לוה הוה אלא אפילו כתוב בו הנפק דמקויים לא יחזיר דחיישינן לפרעון. איתיביה רבי חייא בר אבא כל מעשה ב"ד הרי זה יחזיר ומאי ניהו לאו קיומא א"ל ירמיה בריה לא כל מעשה בית דין שוין אלא כשהוחזק כפרן יחזיר אמר רבא משום דהוחזק כפרן חדא זימנא תו לא פרע ליה כלל אלא אמר רבא מתניתא בשטרי חלטאתא ואדרכתא וכדר' זירא דאמר האי מתני' דכל מעשה בית דין בשטרי חלטאתא ואדרכתא דלאו בני פרעון נינהו. וכפרן הואיל ואתא לידן נימא בה מילתא דאמר רב יוסף בר מניומי אמר ר"נ צא תן לו ואמר פרעתי נאמן ואם בא מלוה לכתוב אין כותבין חייב אתה ליתן לו ואמר פרעתי אין נאמן ואם בא מלוה לכתוב כותבין ונותנין לו (שם יז.) רב זביד משמיה דרב נחמן אמר בין צא תן לו ובין חייב אתה ליתן לו ואמר פרעתי אינו נאמן ואם בא מלוה לכתוב כותבין אלא אי איכא לפלוגי בהא איכא לפלוגי צא תן לו ואמר פרעתי ועדים מעידין אותו שלא פרע הוחזק כפרן על אותו ממון [חייב אתה ליתן לו ואמר פרעתי והעדים מעידין אותו שלא פרע וחזר ואמר פרעתי לא הוחזק כפרן לאותו ממון מ"ט] אישתמוטי הוא דקא מישתמיט ליה סבר עד דמעייני רבנן בדינאי. אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי והעדים מעידין אותו שיש לו וחזר ואמר פרעתי הוחזק כפרן על אותו מנה והני מילי דכפריה בבית דין כי האי דשבתאי בריה דר' מרינוס כתב לה אצטלא דמילאתא לכלתיה בכתובתה וקבלה עליה אירכס כתובתה אתאי לקמיה דרבי חייא א"ל לא היו דברים מעולם אייתי סהדי אסהידו ביה דאין כתב לה סוף אמר פרעתה א"ל ר' חייא הוחזקת כפרן על אותה איצטלא. אתמר א"ר אבין א"ר אלעא א"ר יוחנן היה חייב לחבירו שבועה ואמר בב"ד נשבעתי ועדים מעידין אותו

שלא נשבע וחזר ואמר לא נשבעתיהוחזק כפרן על אותה שבועה ודוקא בב"ד אבל בינו לבין חבירו עביד איניש דמקרי ואמר. כפרן בשבועה דיניה במאי היכא דמחייב שבועה משתבע ההוא שכנגדו.

(שם נ.) תני ר' חייא ושאומר לחבירו מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום והעדים מעידין אותו נ' משביעין אותו על השאר וזו היא דרבי חייא קמייתא. (שם ה.) ההוא רעיא דכל יומא הוו מסרין ליה חיותא בסהדי יומא חד מסרו ליה בלא סהדי א"ל לא היו דברים מעולם אתו סהדי אסהידו ביה דאכל תרתי מנייהו א"ר זירא אם איתא לדר' חייא קמייתא משתבע אשארא א"ל אביי אם איתא משתבע אמאי גזלן הוא א"ל שכנגדו קאמינא וליחייבה מדר"נ דתנן מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי פטור ואמר רב נחמן משביעין אותו שבועת היסת דרב נחמן תקנתא היא ותקנתא לתקנתא לא עבדינן. (שם ע"ב) ותיפוק ליה דהוה ליה רועה ואמר רב יהודה סתם רועה פסול הני מילי היכא דרעי לנפשיה דמקרי שאדי להו סבר ניכלה דאחריני לית לן בה דאי לא תימא הכי אנן חיותא לרעיא היכא מסרינן והכתיב לפני עור לא תתן מכשול אלא חזקה אין אדם חוטא ולא לו.

(שם ו:) ההיא מסחותא דהוו קא מינצו עלה בי תרי האי אמר דידי היא והאי אמר דידי היא קם חד מנייהו אקדשה פרשי מינה רב חנניה ורב הושעיא וכולהו רבנן (שם ז.) מאי הוי עלה דמסחותא ת"ש דאמר רב חייא בר אבין עובדא הוה בי רב חסדא ורב חסדא בי רב הונא ופשטוה מהא דרב דאמר רב כל ממון שאינו יכול להוציאו בדיינין הקדישו אינו קדוש הא יכול להוציאו הקדישו הקדש ואף על גב דלא אפקיה והאמר רבי יוחנן גזל ולא נתיאשו הבעלים שניהם אין יכולין להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו מי סברת מסחותא מטלטלא קא אמרינן מסחותא מקרקעא אמרי' דכיון דיכול להוציאה בדיינין כל היכא דאיתא ברשותא דמרה קיימא תנא רב תחליפא בר מערבא קמיה דרבי אבהו שנים אוחזין בטלית זה נוטל עד מקום שידו מגעת וזה נוטל עד מקום שידו מגעת והשאר חולקין מחוי רבי אבהו ובשבועה ואלא מתניתא דקתני דפלגי בהדדי ולא קא תני זה נוטל עד מקום שידו מגעת וזה נוטל עד מקום שידו מגעת אמר רב פפא דתפשין בכרכשאתא (שם יב.) מציאת בנו ובתו הגדולים מציאת עבדו ושפחתו העברים מציאת אשתו שגירשה ואף על פי שלא נתן לה כתובתה הרי אלו שלהן: (שם יט.) תנו רבנן דייתיקי דא תהא למיקם ולהיות מתנה כל שכתוב בה מהיום ולאחר מיתה זו היא מתנה טעמא דכתב בה הכי הא לא כתב בה הכי לא קני אלא אמר אביי הכי קאמר איזו היא מתנת בריא שהיא כמתנת שכיב מרע דלא קני אלא לאחר מיתה כל שכתוב בה מהיום ולאחר מיתה. (שם כ.) מצא איגרות שום ואיגרות מזון שטרי חליצה ומיאונין

ושטרי בירורין וכל מעשה בית דין הרי זה יחזיר מצא בתפיסה או בדלוסקמא תכריך של שטרות או אגודה של שטרות הרי זה יחזיר וכמה היא אגודה של שטרות שלשה קשורין זה בזה רבן שמעון בן גמליאל אומר אחד לוה משלשה יחזיר ללוה שלשה שלוו מן האחד יחזיר למלוה מצא שטר בין שטרותיו ואין ידוע מה טיבו יהא מונח עד שיבוא אליהו אם יש עמהם סימפונות יעשה מה שבסימפונות (שם כא.) סימפון שיש עליו עדים יתקיים בחותמיו אין עליו עדים ויוצא מתחת ידי שליש או שיצא לאחר חיתום שטרות כשר מאי טעמא דשליש דהא הימניה לאחר חיתום שטרות נמי דאי לאו דפרעיה לא הוה מרע ליה לשטריה קרוב ושוויה שליש מהימן דאמרינן (גיטין סד.) הודאת בעל דין כמאה עדים והשליש נאמן משניהם זה אומר כך וזה אומר כך השליש נאמן. (ב"מ כא.) ואלו מציאות שלו ואלו חייב להכריז אלו מציאות שלו מצא פירות מפוזרין [מעות מפוזרות] כריכות ברשות הרבים עיגולי דבילה ככרות של נחתום מחרוזות של דגים וחתיכות של בשר וגזי צמר הבאות ממדינתן ועניצי פשתן ולשונות של ארגמן הרי אלו שלו. (שם ע"ב) איתמר יאוש שלא מדעת אביי אמר לא הוי יאוש רבא אמר הוי יאוש בדבר שיש בו סימן כולי עלמא לא פליגי דלא הוי יאוש בזוטו של ים ובשלוליתו של נהר כולי עלמא לא פליגי דאע"ג דאית בה סימן רחמנא זכי ליה כי פליגי בדבר שאין בו סימן אביי אמר לא הוי יאוש דהא לא ידע דלייאש רבא אמר הוי יאוש כיון דלכי ידע לא מצי יהיב סימן ושקיל ליה מעיקרא דהוי יאוש (שם כב:) והלכתא כוותיה דאביי ביע"ל קג"ם. א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי וכי מאחר דאיתותב רבא הני תמרי זיקא היכי אכלינן להו א"ל כיון דאיכא בהמה וכלבים (נ"א שקצים ורמשים) דאכלי להו מסח דעתיה מינייהו ומייאש יתמי דלאו בני מחילה מאי אחזוקי כולה באגא ביתמי לא מחזקינן מוחזק ועומד מאי כרכתא מאי א"ל הכי נמי דאסיר. (שם כג.) אמר רב זביד משמיה דרבא כללא דאבדתא מכי אמר וי לי לחסרון כיס מייאש מיניה. ואמר רב זביד משמיה דרבא הלכתא מצא מעות כריכות ברשות הרבים הרי אלו שלו ברשות הרבים דרך נפילה הרי אלו שלו דרך הנחה נוטל ומכריז זה וזה בדבר שאין בו סימן אבל דבר שיש בו סימן בין דרך נפילה בין דרך הנחה בין ברשות היחיד ובין ברשות הרבים נוטל ומכריז ברוב ישראל. (שם כד.) המוצא מעות בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובכל מקום שהרבים מצויין שם הרי אלו שלו. (שם כג:) ההוא גברא דאשכח כופרא במעצרתא אתא לקמיה דרב א"ל זיל שקול לנפשך חזייה דהוה קא מיהסס א"ל זיל פלוג ליה לחייא ברי בהדך. (שם כד:) ההוא גברא דאשכח ארבעין זוזי דציירין בסדינא ושדו בנהר בירן אתא לקמיה דרב יהודה א"ל זיל אכריז אמאי דהא זוטו של ים הוא שאני נהר בירן כיון

דמיתקיה ומיכרי לא מייאש והא רובה גוים נינהו תפשוט דאין הלכה כרבי שמעון בן אלעזר אפילו ברוב גוים שאני נהר בירן דישראל כרו ליה וישראל סכרו ליה לא מייאש. רב יהודה הוה שקיל ואזיל בתריה דשמואל בשוקא דבי דייסא אמר לו מצא כאן ארנקי מהו א"ל הרי הוא שלו בא ישראל ונתן סימניה מהו חייב להחזיר תרתי לפנים משורת הדין קא אמינא כי הא דאבוה דשמואל אשכח חמרי במדברא דהדרינן למרייהו לבתר תריסר ירחי שתא. רבא הוה קא אזיל בתר רב נחמן בשוקא דגלדאי ואמרי לה בשוקא דרבנן א"ל מצא כאן ארנקי מהו הרי הוא שלו בא ישראל ונתן סימניה מהו הרי היא שלו והלה עומד וצווח נעשה כצווח על ביתו שנפל ועל ספינתו שטבעה בים. וכי קאמר רב נחמן הרי אלו שלו ברוב גוים וש"מ הלכה כרבי שמעון בן אלעזר ברוב גוים אבל ברוב ישראל בעיא היא ולא איפשיט. (שם כד.) וכן היה רבי שמעון בן אלעזר אומר המציל מן הארי ומן הדוב ומן הנמר ומן הברדלס ומן זוטו של ים ומן שלוליתו של נהר והמוצא בסרטיא ופלטיא גדולה ובכל מקום שהרבים מצויין שם הרי אלו שלו (דף צב) מפני שהבעלים מתייאשין מהן. איבעיא להו כי קאמר רבי שמעון בן אלעזר ברוב גוים אבל ברוב ישראל לא או דילמא אפילו ברוב ישראל ואם תמצא לומר אפילו ברוב ישראל מי פליגי רבנן עליה או לא אם תמצא לומר פליגי ברוב ישראל או ברוב גוים אם תימצי לומר ברוב ישראל ודאי פליגי [ברוב גוים פליגי או לא ואם תמצא לומר פליגי הלכה כמותו או לא] ברוב גוים הלכה כמותו או אין הלכה כמותו אם תימצי לומר הלכה כמותו ברוב גוים או ברוב ישראל ומסקנא הלכה כרבי שמעון בן אלעזר ברוב גוים אבל ברוב ישראל בעיא היא ולא איפשיט. (שם כד:) ואלו חייבין להכריז מצא פירות בכלי או כלי כמות שהוא מעות בכיס או כיס כמות שהוא ציבורי מעות ציבורי פירות שלשה מטבעות זה על גבי זה כריכות ברשות היחיד וככרות של בעל הבית וגיזי צמר הלקוחות מבית האומן כדי יין וכדי שמן חייב להכריז. (שם כה:) מצא לאחר הגפה או לאחר הגדר גוזלין מקושרין או בשבילין שבשדות הרי זה לא יגע בהן מצא כלי באשפה מכוסה לא יגע בו מגולה נוטל ומכריז מצא בגל או בכותל ישן הרי אלו שלו בכותל חדש מחציו ולחוץ שלו מחציו ולפנים של בעל הבית אם היה משכירו לאחרים אפילו מצא בתוך הבית הרי אלו שלו. (שם כו:) מצא בחנות הרי אלו שלו מן התיבה ולחנוני של חנוני לפני השולחני הרי אלו שלו מן הכסא ולשולחני של שולחני אמר רבי אלעזר אפילו צרורין ומונחין על גבי השולחן.

(שם כה:) תנו רבנן המוצא סלע בשוק מצאו חבירו ואמר לו סלע זו שלי היא חדשה היא נירונית היא של מלך פלוני היא לא אמר כלום שאין סימן למטבע מאי טעמא דאמרינן

אפוקי אפקיה ומאינש אחרינא נפל. (שם כו:) אמר רב נחמן ראה סלע שנפלה משנים חייב להחזיר משלשה אינו חייב להחזיר משנים חייב להחזיר מאי טעמא ההוא דנפל מיניה לא מייאש מידי מימר אמר חד איניש הוא דהוה בהדאי נקיטנא ליה ואמינא ליה איניש אחרינא לא הוה בהדאי את הוא דשקלתה. משלשה אינו חייב להחזיר מאי טעמא ההוא דנפל מיניה יאושי מייאש דאמר למאן נקיטנא כל חד וחד דנקיטנא ליה אמר לאו אנא שקלתה. אמר רבא הא דאמרת משלשה אינו חייב להחזיר לא אמרן אלא שאין בה שוה פרוטה לכל אחד ואחד אבל יש בה שוה פרוטה לכל אחד ואחד חייב להחזיר מאי טעמא אימר שותפי נינהו ולא מייאש אמר חד מן שותפאי אשכחה וגביה הוא. איכא דאמרי אמר רבא אפילו אין בה שוה פרוטה לכל אחד ואחד חייב להחזיר דילמא שותפי נינהו ואחולי אחלה חד מינייהו למנתיה גבי חבריה אמר להו כל מאן דאשכחה מינייכו ליפלוג ליה לחבריה אנא לא בעינא מנתאי מיניה. אמר רבא ראה סלע שנפלה ונטלה לפני יאוש על מנת לגזלה עובר משום שלשה לאוין משום לא תגזול והשב תשיבם ולא תוכל להתעלם ואף על גב דאהדרה לבתר יאוש מתנה בעלמא הוא דקא יהיב ליה ואיסורא דעבד עבד. נטלה לפני יאוש על מנת להחזיר ולאחר יאוש נמלך עליה לגוזלה עובר משום השב תשיבם המתין לה לאחר שנתייאשו הבעלים ונטלה אינו עובר אלא משום לא תוכל להתעלם. ואמר רבא האי מאן דנפל מיניה זוזא בי חלתא ואשכחיה חבריה לא מיחייב לאהדורי ואף על גב דאייתי ארבלאי וקא מארבלי מעיקרא יאושי מייאש מימר אמר כי היכי דנפל מינאי הכי נפל מחבראי איבחוש דילמא משכחנא זוזא. (שם כז.) אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק מנין לאבידה ששטפה נהר שמותרת שנאמר וכן תעשה לחמורו וכן תעשה לשמלתו וכן תעשה לכל אבדת אחיך אשר תאבד ממנו ומצאתה מי שאבדה ממנו ומצויה אצל כל אדם יצתה זו שאבדה ממנו ומכל אדם (ב"מ כב:) ואיסורא דומיא דהיתירא מה היתירא לא שנא אית בה סימן ולא שנא לית בה סימן אף כך איסורא נמי. איבעיא להו סימנין דאורייתא או דרבנן למאי נפקא מינה (שם כז:) לאהדורי גט לאשה בסימנין אי אמרת דאורייתא מהדרינן אי אמרת דרבנן ממון דניתן למחילה מהדרינן גט אשה דאיסורא לא מהדרינן (שם כח.) אמר רבא דכולי עלמא סימנין דאורייתא שנאמר עד דרוש אחיך אותו וכי תעלה על דעתך שתתנה לו קודם שיתבענה אלא דרשהו אם רמאי הוא אם אינו רמאי ובמה בסימנין. (שם ע"ב) כל דבר שעושה ואוכל יעשה ויאכל ודבר שאינו עושה ואוכל ימכר שנאמר והשבתו לו ראה היאך תשיבנו לו. מה יהא בדמים ר' טרפון אומר ישתמש בהן לפיכך אם אבדו חייב באחריותן ר' עקיבא אומר לא ישתמש בהן לפיכך אם אבדו אינו חייב באחריותן.

(שם כו:) הלוקח פירות מחבירו או ששיגר לו חבירו פירות ומצא בתוכן מעות מפוזרין הרי אלו שלו צרורין נוטל ומכריז. אמר רבי שמעון בן לקיש משום רבי ינאי לא שנו אלא בלוקח מן התגר אבל בלוקח מבעל הבית חייב להחזיר. (שם כז.) אף השמלה היתה בכלל אלו ולמה יצאת להקיש אליה ולומר לך מה שמלה מיוחדת שיש בה סימנין ויש לה תובעין וחייב להכריז אף כל דבר שיש לו סימנין ויש לו תובעין חייב להכריז. מאי בכלל כל אלו בכלל כל אבידת אחיך. (שם כח.) עד מתי להכריז עד כדי שידעו בו שכנים דברי רבי מאיר ר' יהודה אומר שלשה רגלים ואחר הרגל האחרון שבעת ימים כדי שילך לביתו שלשה ויחזור שלשה ויכריז יום אחד. (שם ע"ב) אמר את האבידה ולא אמר סימניה הרי זה לא יתן לו והרמאי אע"פ שאמר סימניה לא יתן לו שנאמר עד דרש אחיך אותו עד שתדרוש את אחיך אם רמאי הוא אם אינו רמאי. מאי מכריז איתמר רב יהודה אמר אבידה מכריז דאי אמרת גלימא מכריז חיישינן לרמאין רב נחמן אמר גלימא מכריז לרמאי לא חיישינן דאם כן אין לדבר סוף. תנן אמר את האבידה ולא אמר סימניה הרי זה לא יתן לו אי אמרת בשלמא אבידתא מכריז הא קמ"ל דאע"ג דקאמר הוא גלימא כיון דלא אמר סימנין לא יתן לו אלא אי אמרת גלימא מכריז האי אמר גלימא והאי גלימא צריכה למימר דאי לא יהיב סימנין לא יהבינן ליה אמר רב ספרא לעולם אימר לך גלימא מכריז ולעולם דאמר סימנין ומאי לא אמר סימניה לא אמר סימן מובהק שבה. והרמאי אף על פי שאמר סימניה לא יתן לו.

(שם כז:) ת"ר עד דרש אחיך אותו וכי תעלה על דעתך שתתנהו לו קודם שיתבענה אלא דרשהו אם רמאי הוא אם אינו רמאי.

(שם כח:) תנו רבנן בראשונה כל מי שאבדה לו אבידה היה נותן סימניה ונוטל משרבו הרמאין התקינו שיהו אומר לו הבא עדים שאין רמאי וטול. אבוה דרב פפא אירכס ליה חמרא אשכחיה אתא לקמיה דרבה בר רב הונא א"ל זיל אייתי סהדי דלאו רמאי את ושקול אייתי סהדי אמר להו ידעיתון ביה דרמאי הוא אמרי ליה אין אמר להו אנא רמאי אנא אמרו ליה אנן לא רמאה אנת קא אמרינן אמר רבה בר בר חנה סברא הוא דלא טרח איניש ומייתי חובה לנפשיה. וכל דבר שעושה ואוכל יעשה ויאכל ואפילו לעולם אמר רב נחמן אמר שמואל עד שנים עשר חודש. תניא נמי הכי כל דבר שעושה ואוכל יעשה ויאכל כגון פרה וחמור מטפל בהן שנים עשר חודש מכאן והילך שם דמיהן ומניחן אמר ר"נ בר יצחק ותרנגולת כבהמה גסה דמיא. מה יהא בדמים ר' טרפון אומר ישתמש בהן לפיכך אם אבדו חייב באחריותן רבי עקיבא אומר לא ישתמש בהן לפיכך אם אבדו אינו חייב באחריותן. (שם כט.) השתא דשרו ליה רבנן לאישתמושי בהו אע"ג דלא אשתמש

בהו מחייב באחריותן והא אבדו קתני כדרבא (שם ע"ב) דאמר רבא נגנבו בליסטים מזויין אבדו שטבעה ספינתו בים אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי טרפון. ביד רחבה הוו זוזי דיתמי אתא לקמיה דרב יוסף א"ל מהו לאישתמושי בהו א"ל שפיר דמי דהכי אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי טרפון א"ל אביי לאו אתמר עלה אמר ר' חלבו אמר רב הונא לא שנו אלא בדמי אבידה דטרח בהו במעות אבידה דלא טרח בהו לא והני נמי כמעות אבידה דמו א"ל זיל לא קא שבקין לי דאשרינהו לך. מצא ספרים קורא בהן אחד לשלשים יום ואם אין יודע לקרות גוללן אבל לא ילמד בהן לכתחלה ולא יקרא אחר עמו. ת"ר השואל ספר תורה מחבירו הרי זה לא ישאלנו לאחר ופותחו וקורא בו אבל לא ילמד בו לכתחלה [ולא יקרא אחר עמו] וכן המפקיד ספר תורה אצל חבירו גוללו כל שנים עשר חודש ולא יקרא בו ואם כשהוא גוללו קורא בו מותר ואם פותחו לכתחלה וקורא בו אסור.

(שם ל.) ת"ר מצא כלי עץ משתמש בהן כדי שלא ירקבו כלי כסף משתמש בהן בצונן אבל לא בחמין מפני שמשחירן כלי נחשת משתמש בהן בחמין אבל לא באור מפני שמשחיקן מגרפות וקרדומות משתמש בהן ברך אבל לא בקשה מפני שמפחיתן כלי זהב וכלי זכוכית לא יגע בהן עד שיבא אליהו וכדרך שאמרו באבידה כך אמרו בפקדון פקדון מאי בעי גביה אבידה מדעת היא אמר רב יוסף בר חמא אמר רב ששת פקדון שהלכו בעליו למדינת הים. (שם כט:) מצא כסות מנערה אחת לשלשים יום שוטחה לצורכה אבל לא לכבודו. (שם ל.) איבעיא להו לצורכו ולצורכה מאי ת"ש לא ישטחנה לא לצורכו ולא לצורכה. מצא שק או קופה שאין דרכו ליטול הרי זה לא יטול. ת"ר והתעלמת פעמים שאי אתה מתעלם ופעמים שאתה מתעלם כיצד היה כהן והוא בבית הקברות או זקן ואינה לפי כבודו או שהיתה אבידה שלו מרובה משל חבירו לכך נאמר והתעלמת.

(שם ע"ב) תני רב יוסף והודעת להם זה בית חייהם את הדרך זו גמילות חסדים ילכו זה ביקור חולים בה זו קבורה ואת המעשה זה הדין אשר יעשו לפמשה"ד. (יומא לז.) אמר רב יהודה המהלך לימין רבו הרי זה בור המהלך אחורי רבו הרי זה מגסי הרוח היכי עביד דמצדד אצדודי. (שם נג.) תלמיד שנפטר מרבו אינו מחזיר פניו והולך אלא מצדיד פניו והולך. מפני שיבה תקום והדרת פני זקן (קדושין לג.) קימה שיש בה הידור ואיזו זו ארבע אמות במה דברים אמורים ברבו שאינו מובהק אבל רבו מובהק מלא עיניו. (שם ע"ב) והלכתא רכוב כמהלך דמי ומחייב למיקם מקמיה וכל תלמיד שאינו עומד מפני רבו נקרא רשע ואינו מאריך ימים ותלמודו משתכח ממנו (שם לג.) איסי בן יהודה אומר מפני שיבה תקום כל שיבה במשמע א"ר יוחנן הלכה כאיסי בן יהודה (ב"מ ל:) איזו היא

אבידה מצא חמור או פרה רועים בדרך אין זו אבידה חמור וכליו הפוכין פרה ורצה בין הכרמים הרי זו אבידה החזירה וברחה החזירה ואפילו ארבעה וחמשה פעמים חייב להחזיר שנאמר השב תשיבם היה בטל מן הסלע לא יאמר לו תן לי סלע אלא נותן לו שכרו כפועל בטל אם יש שם ב"ד מתנה עמו בפני ב"ד אין שם ב"ד בפני מי יתנה שלו קודם. אטו הני דאמרינן עד השתא לאו אבידה היא אמר רב יהודה ה"ק איזהו כלל אבידה [שהוא חייב בה] מצא חמור או פרה רועים בדרך אין זו אבידה ולא מיחייב בה חמור וכליו הפוכין פרה רצה בין הכרמים הרי זו אבידה ומיחייב בה אמר מר חמור או פרה רועים בדרך אין זו אבידה ואפי' לעולם אמר רב יהודה אמר רב שלשה ימים תניא נמי הכי מצא טלית באיסרטיא קרדום באסרטיא פרה רצה בין הכרמים הרי זו אבידה (שם לא.) טלית בצד גדר קרדום בצד גדר פרה רועה בין הכרמים אין זו אבידה שלשה ימים בזה אחר זה הרי זו אבידה ראה מים שוטפין ובאין הרי זה גודר בפניהם.

(שם לג.) ת"ר כי תראה יכול מרחוק ת"ל כי תפגע אי כי תפגע יכול פגיעה ממש ת"ל כי תראה הא כיצד ראייה שיש בה פגיעה שיערו חכמים אחד משבעה ומחצה במיל וזו היא ריס. ומדדה עמו עד פרסה אמר רבה בר רב הונא ונוטל שכר. אבידתו ואבידת אביו שלו קודמת אבידתו ואבידת רבו שלו קודמת אבדת אביו ואבידת רבו של רבו קודמת לשל אביו שאביו הביאו לחיי העוה"ז ורבו שלמדו חכמה מביאו לחיי העוה"ב אם היה אביו שקול כרבו של אביו קודמת. ת"ר רבו שאמרו רבו שלמדו חכמה ולא רבו שלמדו מקרא ומשנה דברי ר"מ ר' יהודה אומר כל שרוב חכמתו ממנו רבי יוסי אומר אפילו לא האיר עיניו אלא במשנה אחת זה הוא רבו. אמר עולא תלמידי חכמים שבבבל עומדין זה מפני זה ומקרעין זה על זה ולענין אבידה במקום אביו מחזיר עד שיהא רבו מובהק. אתמר רב יצחק בר יוסף א"ר יוחנן הלכה כרבי יהודה רב הונא בר אחא אמר רב ששת הלכה כרבי יוסי ומי אמר רבי יוחנן הכי והאמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן רבו שלמדו חכמה מאי חכמה נמי רוב חכמה אלמא הלכה כר' יהודה. המפקיד אצל חבירו בהמה או כלים ונגנבו או שאבדו שילם ולא רצה לישבע שהרי אמרו שומר חנם נשבע ויוצא נמצא הגנב משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ד' וה' למי משלם למי שהפקדון אצלו נשבע ולא רצה לשלם אם נמצא הגנב משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למי משלם לבעל הפקדון. (שם לד.) אמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן לא ששילם ממש אלא כיון שאמר הריני משלם אף על פי שלא שילם. תניא כוותיה דר' יוחנן השוכר פרה מחבירו ונגנבה ואמר הלה הריני משלם ואיני נשבע ואחר כך נמצא הגנב משלם תשלומי כפל לשוכר. אמר רב פפא שומר חנם כיון שאמר

פשעתי מקני ליה כפילא דאי בעי פטר נפשיה בגניבה ואבידה שומר שכר כיון שאמר נגנבה מקני ליה כפילא דאי בעי פטר נפשיה בשבורה ומתה שואל אעפ"י ששילם לא מקני ליה כפילא במאי הוה ליה למיפטר נפשיה במתה מחמת מלאכה מחמת מלאכה לא שכיחא וכיון דלא שכיחא לא מסיק אדעתיה. איכא דאמרי אמר רב פפא אפילו שואל כיון שאמר הריני משלם מקני ליה כפילא דאי בעי פטר נפשיה מחמת מלאכה א"ל רב זביד הכי אמר אביי שואל עד שישלם מאי טעמא הואיל וכל הנאה שלו בדיבורא לא מקני ליה כפילא. תניא כוותיה דאביי השואל פרה מחבירו ונגנבה וקדם השואל ושילם ואח"כ נמצא הגנב משלם תשלומי כפל לשואל ללישנא קמא דרב פפא תיובתא דאמר לא מקני ליה כפילא ודאי הויא תיובתיה ללישנא בתרא דאמר שואל כיון שאמר הריני משלם מקני ליה כפילא נימא תיהוי תיובתיה דקא תני קדם השואל ושילם שילם אין באמירה לא אמר לך רב פפא מי אלימא ממתניתא דקתני שלם ואוקימנא באומר ה"נ מאי שלם אמר הריני משלם מי דמי מתניתין לא קתני קדם הכא קתני קדם (דף צג) מאי קדם קדם ואמר הא מדגבי שוכר קתני ואמר וגבי שואל קתני קדם ש"מ דוקא קתני מידי גבי הדדי תניא אמרי אין שיולייהו לתנאי בדבי רבי חייא ובדבי רבי אושעיא ואמרי גבי הדדי תניא. (שם לד:) אמר רב הונא ומשביעין אותו שבועה שאינה ברשותו מאי טעמא חיישינן שמא עיניו נתן בה. (שם לה.) רב אשי אמר זה נשבע וזה נשבע זה נשבע שאינה ברשותו וזה נשבע דהכי הוה שויא והכי קאמר מי נשבע תחלה מלוה נשבע תחלה שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון. ההוא גברא דאפקיד כיפי גבי חבריה אמר ליה הב לי כיפאי א"ל לא ידענא היכא אותביתינהו אתא לקמיה דרב נחמן אמר ליה כל לא ידענא פשיעותא היא זיל שלים לא שלים אגבייה רב נחמן לאפדניה מיניה לסוף אישתכח כיפי ואייקור אר"נ הדרין כיפי למרייהו והדרא אפדנא למרה למימרא דסבר רב נחמן שומא הדר לעולם לא שאני התם דשומא בטעות הואי דהא הוי כיפי מעיקרא. אמרי נהרדעי האי שומא הדרא עד תריסר ירחי שתא אמר אמימר אנא מסבי נהרדעי אנא וסבירא לי דשומא הדרא לעולם והלכתא שומא הדרא לעולם משום שנא' ועשית הישר והטוב בעיני ה'. (שם לו:) אמר רבא הלכתא שומר שמסר לשומר חייב ולא מיבעיא שומר שכר שמסר לשומר חנם דגרועי גרעא לנטירותיה אלא אפילו שומר חנם שמסר לשומר שכר דאלומי אלמא לשמירתו חייב דא"ל אנת מהימנת לי בשבועה היאך לא מהימן לי בשבועה אלמא כיון דהוא לא מצי משתבע ליה הוה לה חייב שבועה ואין יכול לישבע וחייב דוקא היכא דמיחייב שבועה אבל היכא דאיכא עדים דנטרה כי אורחה ונאנסה פטור אלמא אף ע"ג דאין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר לענין חיובא לא

מחייבינן ליה דלגבי פרה מיהא לא הויא פשיעותא כלל וש"מ לא סבירא לן כרבי מאיר דאמר כל המשנה על דעת בעל הבית נקרא גזלן.
(שם צד.) תנא ומתנין על שומר חנם להיות כשואל בדיבורא אמר שמואל בשקנו מידו ורבי יוחנן אמר אפילו תימא לא קנו מידו בההיא הנאה דקא מהימן ליה אממוניה גמר ומשעבד נפשיה והלכתא כר' יוחנן. (שם לט.) אמר רב הונא אין מורידין קטן לנכסי שבוי ולא קרוב לנכסי קטן ולא קרוב מחמת קרוב לנכסי קטן באחי מאימא. לא קטן לנכסי שבוי משום דמפסיד. ולא קרוב לנכסי קטן ולא קרוב מחמת קרוב לנכסי קטן דלא ידע קטן דנימחי אתי לאחזוקי בגוייהו. אמר רבה ש"מ מדרב הונא אין מחזיקין בנכסי קטן ואפילו הגדיל הני מילי באחי דאבא אבל באחי דאימא מחתינן ובאחי דאבא נמי לא אמרן [אלא בארעתא אבל בבתי ל"ל בה ובארעתא נמי לא אמרן אלא] דלא כתב איטדא אבל כתב איטדא מחתינן מאי טעמא איטדא קלא אית ליה ולא היא לא שנא בין אחי דאימא ובין אחי דאבא בין בבתי ובין בארעתא בין כתב איטדא ובין לא כתב איטדא לא מחתינן (שם ע"ב) ההיא סבתא דהוה לה תלת בנתא אישתבאי היא וחדא מינייהו והנך תרתי בנתא שכיבא חדא מינייהו ושבקא ינוקא אמר אביי היכי ליעביד להו להני ניכסי ניחתיה לינוקא דילמא איתה לסבתא ואין מורידין קטן לנכסי שבוי לאחתה לאחתא דילמא שכיבא סבתא ואין מורידין קרוב לנכסי קטן אלא אמר אביי פלגא מהא מחתינן לה לאחתא ואידך פלגא מוקמינן אפוטרופא לינוקא רבא אמר מיגו דמוקמינן אפוטרופא לפלגא מוקמינן לאידך פלגא לסוף שמעו דשכיבא סבתא אמר אביי תילתא יהבינן לאחתא ותילתא לינוקא ואידך תילתא דנקא מחתינן לאחתא ואידך דנקא מוקמינן אפוטרופא לינוקא רבא אמר מיגו דמוקמינן אפוטרופא לדנקא מוקמינן נמי לאידך דנקא. מרי בר איסק ואמרי לה תנא בר איסק אתא ליה אחא מבי חוזאי א"ל לא ידענא לך אתא לקמיה דרב חסדא אמר ליה שפיר קאמר לך דכתיב ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו מלמד שיצא בלא חתימת זקן ובא בחתימת זקן א"ל זיל אייתי סהדי דאחוה אנת א"ל לא אתו סהדאי דאלמא הוא א"ל לדיליה זיל את אייתי סהדי דלאו אחוך הוא א"ל הכי דינא המוציא מחבירו עליו הראיה אמר ליה הכי דיינא לך ולכולהו אלמי חברך סוף סוף אתו ומשקרי תרתי לא עבדי אזל אייתי סהדי דאחוה הוא א"ל זיל פלוג ליה א"ל ליפלוג לי נמי בפרדיסי ובוסתאני דשתל א"ל שפיר קא אמר דתנן הניח בנים גדולים וקטנים והשביחו גדולים את הנכסים השביחו לאמצע (שם מ.) וכן אמר רבא השביחו לאמצע א"ל אביי מי דמי התם איתנהו לקטנים גבי גדולים וידעי וקא מחלי הכא לא ידע דנחיל איגלגל מילתא ומטא לקמיה דרבי אמי אמר להו גדולה מזו

אמרו שמין להן כאריס האי דידיה נמי לא ליתין ליה אהדרוה לקמיה דרב חסדא אמר להו מי דמי התם ברשות נחית הכא לאו ברשות נחית ועוד קטן הוא ואין מורידין קרוב לנכסי קטן הדר אהדרוה לקמיה דר' אמי אמר להו לא סיימוה קמאי דקטן הוה. (שם מב.) אמר שמואל כספים אין להם שמירה אלא בקרקע וכמה אמר רפרם מסיכרא טפח. אמר רבה ומודה שמואל בערב שבת בין השמשות דלא אטרחוה רבנן ואי שהה למוצאי שבת שיעור למיקברינהו ולא קברינהו חייב ואי צורבא מרבנן הוא אימר דילמא בעי זוזי לאבדלתא והאידנא דאיכא גשושאי אין להם שמירה אלא בשמי קורה והאידנא דאיכא פרומאי אין להם שמירה אלא ביני אורבי והאידנא דאיכא טפיחאי אין להם שמירה אלא בטפח הסמוך לקרקע או בטפח הסמוך לשמי קורה. ההוא גברא דאפקיד זוזי גבי חבריה א"ל אהדרינהו א"ל לא ידענא היכא אותביתינהו אתא לקמיה דרבא א"ל כל לא ידענא פשיעותא הוא זיל שלים. ההוא גברא דאפקיד זוזי גבי חבריה אותביתינהו בצריפא דאורבני איגנוב אמר רב יוסף אע"ג דלענין נורא פשיעותא היא לענין גנבי מיהא נטירותא היא הוה תחלתו בפשיעה וסופו באונס וכל שתחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור. ואיכא דאמרי אמר רב יוסף אע"ג דלענין גנבי נטירותא היא לענין נורא פשיעותא היא הוה תחלתו בפשיעה וסופו באונס וכל שתחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב. והלכתא כל שתחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב. ההוא גברא דאפקיד זוזי גבי חבריה אשלמינהו לאימיה אותביתינהו בקרטליתא ואיגנוב אמר רבא היכי נידיינו דייני להאי דינא לימא ליה זיל שלים אמור רבנן (שם ע"ב) כל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד לימא לה לאימיה שלימי אמרה לא אמר לי דפקדון נינהו דאיקברינהו נימא ליה אמאי לא אמרת לה אמר כ"ש דכי אמינא לה דדידי נינהו טפי מזדהרא אלא אמר רבה משתבע איהו דהנך זוזי יהבינהו נהלייהו לאימיה ומשתבעא אימיה דאותביתינהו בקרטליתא ואיגנוב ופטירי. ההוא אפוטרופא דיתמי דזבן להו תורא ליתמי [ומסרה לבקרא] לא הוה ליה ככי ושיני למיכל ומית אמר רמי בר חמא היכי נידיינוה דייני להאי דינא לימא להאי אפוטרופא זיל שלים יימר אנא לבקרא מסרתיה לימא ליה לבקרא שלים אמר אנא בהדי תורא אוקימתיה ואוכלא שדיי ליה ולא הוה ידענא דלא אכיל מכדי בקרא שומר שכר דיתמי הוא איבעי' ליה לעיוני אי אית להו פסידא ליתמי הכא נמי דאיבעי' ליה לעיוני הכא במאי עסקינן דאשתכח מרי תורא ושקלי יתמי זוזייהו ואלא מאי דקא טעין מריה דתורא ואמר איבעי' ליה לאודועי מאי מודעי ליה הא ודאי מידע ידעי דמקח טעות עבד בהו בספסירא דזבין מהכא ומזבין הכא מישתבע איהו דלא הוה ידע ביה ומשלם בקרא דמי בשר בזול.

(יבמות קטו:) ההוא גברא דאפקיד שומשמי גברי חבריה אמר ליה הב לי שומשמאי א"ל שקלתינהו והא וכן וכן הויין ובחביתא דידך רמיאן שקלתינהו והני אחרנייאתא נינהו מי חיישינן שמא פינן או לא רב יימר אמר לא חיישינן רבינא אמר חיישינן והלכתא חיישינן. (ב"מ מב:) ההוא גברא דאפקיד כריא דכשותא גבי חבריה שדייה גבי כשותא דידיה א"ל לסרסיא מהא רמי אזל רמא מאידך אמר רב עמרם היכי נידיינו דייני להאי דינא נימא ליה לדידיה שלים אמר הא אמרי ליה לסרסיא מהא רמי נימא ליה לסרסיא שלים אמר לא אמר לי מהא רמי ומהא לא תרמי אי דשהה שיעור לאיתויי ליה כשותא ולא אייתי ליה הא ודאי מינח ניחא ליה בדלא שהה סוף סוף הא אהני ליה רב אחא בריה דרבא אמר דהוה שיכריה חלא רב אשי אמר בכיסי ומשלם דמי כיסי. (שבועות מה:) מאן דמפקדין מידי גביה בלא שטרא מיגו דאי בעי למימר לא היו דברים מעולם אי נמי החזרתיו לך יכול לומר נאנסו. (שם) המפקיד אצל חבירו בעדים אינו צריך להחזיר לו בעדים. (ב"מ מג.) המפקיד מעות אצל שולחני אם צרורין לא ישתמש בהן לפיכך אם אבדו אין חייב באחריותן אם מותרין ישתמש בהן לפיכך אם אבדו חייב באחריותן אצל בעל הבית בין כך ובין כך לא ישתמש בהן חנוני כבעל הבית דברי ר"מ רבי יהודה אומר חנוני כשולחני משום דצרורין לא ישתמש בהן אמר רב אסי אמר רב יהודה בצרורין וחתומין שנו רב מרי אמר בקשר משונה איכא דאמרי בעי רב מרי קשר משונה מהו תיקו. מותרין ישתמש בהן לפיכך אם אבדו חייב באחריותן אמר רב הונא ואפילו נאנסו מאי טעמא שיולי שיילינהו נהליה והא אבדו קתני כדרבא דאמר רבא נגנבו בליסטים מזויין אבדו שטבעה ספינתו בים ורב נחמן אמר נאנסו לא. א"ל רבא לרב נחמן לדידך דאמרת נאנסו לא אלמא לא הוי שואל עלייהו אי שואל לא הוי שומר שכר נמי לא נהוי א"ל בהא מודינא לך הואיל ונהנה מהני הוי בההיא הנאה דאי מיתרמי ליה זבינא דאית בה רוחא וזבין בהו הוי עלייהו שומר שכר. איתיביה רבא לר"נ המפקיד מעות אצל שולחני אם צרורין לא ישתמש בהן לפיכך אם הוציא לא מעל הגזבר מותרין ישתמש בהן לפיכך אם הוציא מעל הגזבר ואי אמרת אפילו נאנסו מאי איריא הוציא אפילו לא הוציא נמי א"ל הוא הדין אע"ג דלא הוציא ואיידי דתנא רישא הוציא תני סיפא נמי הוציא. השולח יד בפקדון בית שמאי אומרים ילקה בחסר וביתר וב"ה אומרים בשעת הוצאה רבי עקיבא אומר כשעת תביעה. (שם מג:) החושב לשלוח יד בפקדון בית שמאי מחייבין וב"ה אומרים אינו חייב עד שישלח בה יד כיצד הטה את החבית ונטל ממנה רביעית ונשברה [אינו משלם אלא רביעית הגביהה ונטל הימנה רביעית ונשברה] משלם דמי כולה. (שם מג.) אמר רבא האי מאן דגזל חביתא דחמרא מעיקרא שויא זוזא ולבסוף

שויא ארבעה שתייה או תברה משלם ארבעה איתבר ממילא משלם זוזא. (שם ע"ב) רבי עקיבא אומר כשעת התביעה אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי עקיבא ומודה רבי עקיבא במקום שיש עדים רבא אמר הלכה כב"ה. (שם מד.) הזהב קונה את הכסף והכסף אינו קונה את הזהב הנחשת קונה את הכסף והכסף אין קונה את הנחשת מעות הרעות קונות את היפות והיפות אינן קונות את הרעות אסימון קונה את המטבע והמטבע אין קונה את אסימון המטלטלין קונין את המטבע והמטבע אינו קונה את המטלטלין זה הכלל כל המטלטלין קונין זה את זה. מאן דאוזפיה לחבריה דינרי ולבתר כן אייקור אסיר ליה למשקל מיניה דינרי דקיי"ל דדהבא פירא הוא דהוה ליה סאה בסאה והני מילי היכא דלוה לית ליה דינרי אבל אית ליה יהיב ליה דינרי ושפיר דמי ונעשה כאומר לו הלויני עד שיבא בני או עד שאמצא המפתח ואפילו אית ליה חד דינרא יזיף ליה כמה דינרי ושפיר דמי דאמור רבנן (שם עה.) טפת יין אין לו טפת שמן אין לו הא יש לו לוה עליה כמה טיפין ולא מיבעיא היכא דאית ליה דינר יזיף דינרי ופרע דינרי שפיר דמי אלא אפילו איתיה במתא דשכיחן דינרי בשוקא דאי בעי זבין דינרי ופרע ליה שפיר דמי דאמר רב הונא (שם ע"ב) לוין על שער שבשוק ומפרשין רבנן מאי לוין על שער שבשוק סאה בסאה. וכי קא אמרינן דלית ליה דינרי או דלא שכיח בשוקא אסיר למיזף הני מילי היכא דיזיף מיניה דינרי ופריש ליה אבל ודאי יזיף מיניה סתם שפיר דמי דקיימא לן לוין סתם ופורעין סתם כללא דמילתא כיון דקיי"ל דדהבא פירא הוא כל דעבדינן סאה בסאה עבדינן ביה בדינרא (שם מד.) משך ממנו פירות ולא נתן לו מעות אין יכול לחזור בו נתן לו מעות ולא משך ממנו פירות יכול לחזור בו אבל אמרו מי שפרע מדור המבול ומדור הפלגה הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדיבורו רבי שמעון אומר כל שהכסף בידו ידו על העליונה.

(שם עז:) אמר רבא האי מאן דזבין ליה מידי לחבריה וקא עייל ונפיק אזוזי לא קני ואע"ג דמשך ואף על גב דקיימא לן בעלמא משיכה קונה דתנן משך ממנו פירות ולא נתן לו מעות אינו יכול לחזור בו הכי מילי היכא דקבע ליה זמן דליום פלוני יהיבנא לך זוזי ויהיב ליה בזמניה אבל קבע זמן וחליף ליה זמניה ולא יהב זוזי וקא עייל ונפיק אזוזי לא קני דאיגלאי מילתא למפרע דאטעויי הוא דאטעייה והויא לה משיכה בטעות ולא קני מדקאמרינן ההוא גברא דזבין חמרא לחבריה פש ליה חד זוזא וקא עייל ונפיק עילויה יתיב רב אשי וקא מעיין בה כי האי גוונא מאי א"ל רב מרדכי לרב אשי הכי אמרינן משמיה דרבא כי האי גוונא נמי לא קני. וכי אמרי' במשיכה בטעות לא קני הכי מילי דלאו מוכר שדהו מפני רעתה אבל ודאי מוכר שדהו מפני רעתה מעיקרא דגמר ואקני

ואף על גב דקא עייל ונפיק אזוזי. (שם מח.) והנושא ונותן בדברים לא קנה והחוזר בו אין רוח חכמים נוחה הימנו. אמר רבא אין לנו עליו אלא אין רוח חכמים נוחה הימנו דברים ומעות קאי באבל אמרו דברים כדי לא קאי באבל אמרו. (שם ע"ב) רבי חייא בר יוסף יהבו ליה זוזי אמילחא ואייקר אתא לקמיה דרבי יוחנן אמר ליה זיל הב להו ואי לא קביל עלך מי שפרע ורבי חייא בר יוסף ערבון הוא דיהבו ליה הוא סבר ערבון כנגדו קונה אמר ליה רבי יוחנן כנגד כולו. מיתיבי הנותן ערבון לחבירו ואמר לו אם אני חוזר בי הרי ערבוני מחול לך והלה אומר אם אני חוזר בך הריני כופל לך ערבונך נתקיימו התנאין דברי רבי יוסי רבי יוסי לטעמיה דאמר אסמכתא קניא רבי יהודה אומר דיו שיקנה כנגד ערבונו אמר רבן שמעון בן גמליאל במה דברים אמורים בזמן שאמר לו ערבוני יקנה אבל מכר לו שדה באלף זוז ונתן לו מהן חמש מאות זוז קנה ויחזיר לו את השאר ואפי' לאחר כמה שנים. (שם מט.) רב כהנא יהבו ליה זוזי אכיתנא אייקר אתא (דף צד) לקמיה דרב א"ל במאי דנקיטת מינייהו זיל הב להו ואידך הוו דברים ודברים אין בהן משום מחוסרי אמנה דאיתמר דברים רב אמר אין בהן משום מחוסרי אמנה ורבי יוחנן אמר יש בהן משום מחוסרי אמנה. מיתיבי רבי יוסי ברבי יהודה אומר מה ת"ל והין צדק והלא הין בכלל איפה הוא אלא שיהא הן שלך צדק ולאו שלך צדק אמר אביי ההוא שלא ידבר אחד בפה ואחד בלב. (שם ע"ב) ההוא גברא דיהיב זוזי אחמרא שמע דקא בעי למינסבה דבי פרזק רופילא א"ל הב לי זוזאי דלא בעינא חמרא אחא לקמיה דרב חסדא אמר ליה כדרך שתיקנו משיכה במוכרין כך תיקנו משיכה בלקוחות. ומאן דמזבין ליה זבינתא לחבריה אסיר ליה לאטעויי ומזבין ליה טפי מן מאי דשויא שנאמר וכי תמכרו ממכר לעמיתך וכתיב ולא תונו איש את עמיתו וכי היכי דאסיר למיזבנא הכי אסיר לזבונא דאי טעי מזבנא וקא מזבין בבציר מן מאן דשוי אסיר ליה למיזבניה בבציר מן דמיה דת"ר (שם נא.) וכי תמכרו ממכר אל תונו אין לי אלא שנתאנה לוקח נתאנה מוכר מנין ת"ל או קנה אבל ודאי אודעיה מוכר דלא שויא הכי ואנא בהכי דמזביננא לה אי נמי זבונא הוא דאמר למזבנא שפיר דמי דתנן (שם ע"ב) במה דברים אמורים בסתם אבל במפרש מוכר שאמר ללוקח חפץ זה שאני מוכר לך במאתים יודע אני בו שאינו שוה אלא מנה אין לך עלי אונאה אין לו עליו אונאה וכן לוקח שאמר למוכר חפץ זה שאני לוקח ממך במנה יודע אני בו ששוה מאתים אין לך עלי אונאה אין לו עליו אונאה. והיכא דטעה וזבן אי הוה ההוא דטעה שיעור דנקא בזבינתא אי נמי בזוזי איכא דינא לאהדוריה בזבינתא ורשותא בידיה דההוא דטעה דאי בעי שקיל טעותיה ואי בעי הדר בזבינתיה דתנן (שם מט:) האונאה ארבעה כסף מעשרים וארבעה כסף לסלע שתות

למקח ואיתמר רב כהנא אמר שתות מקח שנינו ושמואל אמר שתות מעות שנינו. תניא כוותיה דשמואל כל מי שהוטל עליו ידו על העליונה כיצד מכר לו שוי חמש בשש מי נתאנה לוקח יד לוקח על העליונה רצה אומר לו תן לי מעותי או תן לי מה שאוניתני מכר לו שוי שש בחמש מי נתאנה מוכר יד מוכר על העליונה רצה אומר לו תן לי מקח או תן לי מה שאוניתי. עד אימת מצי הדר ביה עד כדי שיראה לתגר או לקרובו ואי שהה טפי מהכי אמרינן מסבר סביר וקבל לטעותיה ודאי טעה בציר מדנקא לאלתר הויא מחילה טעה טפי מדנקא ביטול מקח הוי ושניהם חוזרין דאמר רבא (שם נ:) פחות משתות נקנה מקח יתר על שתות בטל מקח שתית קנה ומחזיר אונאה וזה וזה בכדי שיראה לתגר או לקרובו וכי קא אמרינן זה וזה בכדי שיראה לתגר או לקרובו אשתית ויתר משתות כאבל פחות משתות לאלתר כדמותבינן ת"ש דאמר רבא ואם איתא להדר ליה פורתא אדבציר משתות ותהוי אידך מחילה ואי ס"ד פחות משתות נמי בכדי שיראה לתגר או לקרובו מאי תיובתין ואמרינן נמי (שם נא.) ההוא מעשה דאמר אי יהבנא ליה חמשין וחמשה הויא מחילה אלא אתן ליה שיתין ואתבעיניה לדינא וכי קא אמרינן בכדי שיראה לתגר או לקרובו הני מילי לוקח אבל מוכר לעולם חוזר דאמר רב נחמן (שם ב:) לא שנו אלא שנתאנה לוקח אבל נתאנה מוכר לעולם חוזר. (שם נא.) אושפזיכניה דרמי בר חמא זבין חמרא וטעה חזייה רמי בר חמא דעציב אמר ליה אמאי עציבת א"ל זביני חמרא וטעאי א"ל זיל הדר בך א"ל שהי לי טפי בכדי שיראה לתגר או לקרובו שדריה לקמיה דרב נחמן א"ל לא שנו אלא שנתאנה לוקח אבל מוכר לעולם חוזר. (קדושין מב:) אמר רבא אמר ר"נ האחין שחלקו הרי הן כלקוחות פחות משתות נקנה מקח יתר על שתות בטל מקח שתות קנה ומחזיר אונאה ולא אמרן אלא דלא שמוה בי דינא אבל שמוה בי דינא לא דתנן שום הדיינין שפחת שתות או שהותיר שתות מכרן בטל וה"מ מטלטלי אבל מקרקעי אין אונאה לקרקעות וכולהו נמי לא אמרן אלא באומדנא אבל במשחתא אפילו כל דהו חוזר דאמר רבא כל דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין אפילו פחות מכדי אונאה חוזר.

(ב"מ נא:) ת"ר הנושא ונותן באמונה לא יחשב את היפה בשויו ואת הרע באמונה אלא או זה וזה בשויו או זה וזה באמונה ומעלה לו שכר כתף שכר חמר שכר פונדק שכר עצמו אין מעלה לו שכבר נתן לו שכרו משלם. (שם נא.) ההוה גברא דהוה נקיט כיפי לזבוניה קרי שיתין ושוו חמשין ואי יהבו ליה חמשין וחמשה הוה שקיל אמר ההוא גברא אי יהיבנא ליה חמשין וחמשה הויא מחילה אלא אתן ליה שיתין ואתבעיניה לדינא אתא לקמיה דרב חסדא אמר להו לא שנו אלא בלוקח מן התגר אבל בלוקח מבעל הבית

אין לו עליו אונאה א"ל רב דימי יישר וכן א"ר אלעזר והאנן תנן כשם שאונאה להדיוט כך אונאה לתגר מאן הדיוט לאו בעל הבית אמר רב פפא כי תניא ההיא בצדרויאתא אבל מאני תשמישתיה דאיניש יקירן עליה ואי לא משכח דמי יתירי לא מזבין. אתמר האומר לחבירו על מנת שאין לך עלי אונאה רב אמר יש לו עליו אונאה ושמואל אמר אין לו עליו אונאה והוינן בה לימא רב כרבי מאיר ושמואל כר' יהודה ומתקנא (שם ע"ב) אמר אביי רב כרבי מאיר ושמואל כרבי יהודה רבא אמר לעולם רב דאמר כרבי יהודה וכי תניא ההיא במפרש אבל בסתם לא גמר ומחיל אמר מי יימר דאית ביה אונאה כדתניא במה דברים אמורים בסתם ואף על גב דהלכתא כשמואל בדיני במפרש בסתם לא סבירא לן כוותיה דהא תניא במה דברים אמורים בסתם ורבי יהודה היא דאי רבי מאיר בכולהו תנאו בטל. (שם נה.) האונאה ארבעה כסף והטענה שתי כסף וההודאה בשוה פרוטה חמש פרוטות הן ההודאה בשוה פרוטה והאשה מתקדשת בשוה פרוטה והנהנה בשוה פרוטה מן ההקדש מעל והמוצא שוה פרוטה חייב להכריז והגוזל את חבירו שוה פרוטה ונשבע לו יוליכנו אחריו אפילו למדי והתני ליה חדא זימנא האונאה ארבעה כסף מעשרים וארבעה כסף לסלע שתות למקח סיפא אצטריכא ליה חמש פרוטות הן וליתני נמי האונאה פרוטה אמר רב כהנא זאת אומרת אין אונאה לפרוטות ולוי אמר יש אונאה לפרוטות וכן תני לוי במתניתיה האונאה פרוטה וההודאה פרוטה קידושי אשה פרוטה גזל פרוטה ישיבת הדיינין פרוטה והלכתא כותיה דלוי דאמר יש אונאה לפרוטות (שם סג:) אמר רב נחמן האי מאן דזף פשיטי מחבריה ואשכח בהי טופיאתא אם בכדי שהדעת טועה מיחייב לאהדורי ליה ואם בכדי שאין הדעת טועה לא מיחייב לאהדורי ליה אימר מתנה הוא דיהב ליה היכי דמי בכדי שהדעת טועה אמר רב אדא בריה דרב יוסף בחימושיאתא ובעישוריאתא (שם סד.) א"ל רב אחא בריה דרבא לרב יוסף אי איניש תקיפא הוא דלא יהיב מתנה מאי א"ל אימר מיגזל גזליה ואבלע ליה בחשבון דתנן הגוזל את חבירו והבליע לו בחשבון יצא א"ל אי איניש מעלמא דלא שקיל ליה ולא טרח בהדיה מאי א"ל אימר איניש בר מאתיה גזליה וא"ל כי יזיף מינך אבלע ליה בחשבון. (שם נו.) אלו דברים שאין להם אונאה עבדים ושטרות וקרקעות והקדשות אין בהם תשלומי כפל ולא תשלומי ארבעה וחמשה שומר חנם אין נשבע ונושא שכר אין משלם רבי שמעון אומר קדשים שחייב באחריותן יש להם אונאה ושאין חייב באחריותן אין להם אונאה (שם ע"ב) רבי יהודה אומר המוכר ספר תורה בהמה ומרגליות אין להם אונאה אמרו לו לא אמרו אלא את אלו. מנהני מילי דת"ר וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך דבר הנקנה מיד ליד יצאו קרקעות שאינן מטלטלין

יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות דאמר קרא ממכר או קנה מי שגופו קנוי וגופו מכור יצאו שטרות שאין גופן קנוי ואין גופן מכור ואין עומדין אלא לראייה שבהן מכאן אמרו המוכר שטרותיו לבשם יש לו אונאה פשיטא לאפוקי מדרב כהנא דאמר אין אונאה לפרוטות קמ"ל דיש אונאה לפרוטות. הקדשות דאמר קרא ולא תונו איש את אחיו ולא הקדש. בעי רב זירא שכירות יש לה אונאה או אין לה אונאה מי אמרינן וכי תמכרו ממכר אמר רחמנא אבל שכירות לא או דילמא לא שנא א"ל אביי מי כתיב וכי תמכרו לעולם ממכר ביומיה אמר רחמנא והא נמי ליומיה מיהא מכירה היא. (שם נה:)
אמר קטינא אם הוזקקו ב"ד לשוה פרוטה גומרין אפילו פחות משוה פרוטה:
סליקו להו הלכות בבא מציעא

סימן מה

(שם ס:) איזה הוא נשך ואיזה הוא תרבית איזה הוא נשך המלוה סלע בחמשה דינרין סאתים חיטין בשלש אסור מפני שהוא נושך ואיזה הוא תרבית המרבה בפירות כיצד לקח הימנו חיטים בדינר זהב הכור וכן השער ועמדו חיטין בשלשים דינר אמר לו תן לי חיטיי שאני מוכרן ולוקח אני בהן יין אמר לו הרי חיטיך עשויות עלי בשלשים דינר והרי לך אצלי בהן יין ויין אין לו. והאי לקח אוקימנא (שם סג.) בלקח בהלואתו כגון שהיה לו עליו הלואה ובא ועמד לו על גרנו ואמר לו תן לי מעותי שאני רוצה ליקח בהן חיטין ואמר לו הרי חיטים יש לי צא ועשם עלי כשער של עכשיו והגיע זמן יין ליקח ואמר לו תן לי חיטיי שאני מוכרן ולוקח אני בהן יין ואמר לו יין יש לי צא ועשה עלי כשער של עכשיו הגיע זמן שמן ליקח אמר לו תן לי ייני שאני מוכרו ולוקח אני בו שמן אמר לו שמן יש לי שאני נותן לך צא ועשהו עלי כשער של עכשיו וכולן אם יש לו מותר ואם לאו אסור. ואסיר לאוזופי בריביתא לא שנא זוזא למאה זוזי ולא שנא זוזא לאלפא זוזי ולא שנא חיטי או שערי ולא שנא כל מילי דכתיב לא תשיך לאחיך וגו' ודאי יהב ליה זוזי או חיטי או שערי כי היכי דמשתרי תרעא חרפא ולא יהב לי' בתרעא חרפא ויקר ליה תרעא ואע"ג דהוו קא אזלין בתרעא חרפא חמשא גריוי והשתא אזלן תלתא לא שנא כי יהיב ליה חיטי או שערי בעינייהו כי היכי דהוו אזלי בתרעא חרפא חמשה ולא שנא כי חשיב ליה זוזי השתא ויהיב ליה דאישתכח דקיהיב ליה טפי ממאי דשקל מיניה ליה בה משום ריבית מאי טעמא דאמר ליה מלוה ללוה שקילי טיבותיך שדיא אחיזרי אי יהבת ליה בתרעא חרפא בענינא דהוה לי בהדך הוה יקרן ברשותאי והני מילי דיהב ליה מדעתיה אבל על כרחיה אי אוזפיה שערי או חיטי מהדר ליה ואפילו אייקור אבל

יהב ליה זוזי על חיטי בתרעא דזילא והשתא אייקר אי יהב ליה מדעתיה לית ביה משום ריבית אבל יהיב ליה ומשקל מיניה בעל כרחיה לית מן דינא למתבעיה ולא שקיל אלא זוזי מה דיהיב:

פסק והיכא דאוזפיה עשרה זוזי וזבין ליה חיטי או שערי והוה קא אזלן תרי גריוי בזוזא ומן קמי דוהיב ליה קמא להו גריוא בזוזא לא שנא כי שקיל מיניה עשרין גריוי ולא שנא כי שקיל מיניה דמיהו עשרין זוזי שרי ולית בה משום ריבית והיינו פלוגתא דרב ורבי ינאי דאמר רב עושין אמנה בפירות ואין עושין אמנה בדמים ור' ינאי אמר מה לי הן ומה לי דמיהן רב סבר חיטי ושערי שרי למישקל אבל דמיהו זוזי אסיר ורבי ינאי סבר לא שנא חיטי ושערי ולא שנא זוזי ולא שנא אמר להו זבנינהו והב לי דמיהו לית בה משום ריבית (שם סה:) והלכתא כרבי ינאי וסוגיא דהאי כדלעילא. (שם סב.) אמר רב ספרא כל שבדיניהם מוציאין מלוה למלוה בדיננו מחזירין ממלוה ללוה רבית קצוצה כל שבדיניהם אין מוציאין מלוה למלוה בדיננו אין מחזירין אבק ריבית. (שם ע.) ההוא דודא דהוה להו לבני רב עקביה מוגר ליה מר שמואל תקיל יהיב ליה תקיל שקיל ליה שקיל אוגריה ושקיל חוסכיה מה נפשך אי אגרא לאו חוסכא אי חוסכא לאו אגרא כי הא לדיקנני נמי שפיר דמי דהא קביל עליה חוסכא. והיכא דאוזפיה זוזי סתמא אחיטי או אשערי ולא יצא שער בשוק ובעידנא דאוזפיה הוה קאזלן תרי גריוי (דף צה) בזוזא או בציר או טפי ואכתי לא קם תרעא ובעידנא דקא פרע להו יקרן להו וקמן להו גריוא בזוזא ההוא אבק ריבית הוא והיינו דר' אלעזר דאמר איסורא איכא אפיקי לא מפקין דייני מיניה אבל ריבית קצוצה אע"ג דגבייה מפקין דייני. והיכא דעבר ושקל מפקין דייני מן מוזפאנא ויהבין ליזופא (שם סא:) דא"ר אלעזר ריבית קצוצה יוצאה בדיינין אבק ריבית אין יוצא בדיינין ור' יוחנן אמר אפילו ריבית קצוצה נמי אינה יוצאה בדיינין. אמר רב נחמן בר יצחק מאי טעמיה דרבי אלעזר דכתיב אל תקח מאתו נשך ותרבית וחי אחיך עמך אהדר ליה דליתי בהדך וקיימא לן הלכתא כרבי אלעזר. ודאי שקל ריבית ומית בניה לא מיחייבין לאהדורי דתניא (שם סב.) הניח להם אביהם מעות של ריבית אע"פ שיודעין שהן של ריבית אין חייבין להחזיר מאי טעמא דאמר קרא אל תקח מאתו וחי אחיך לדידיה אזהריה רחמנא לבריה לא אזהריה רחמנא ודאי הניח להם אביהם פרה וטלית וכל דבר המסויים חייבין להחזיר מפני כבוד אביהן וכיון דאביהם לא הוה איניש מעלי אינון מי מיחייבין למיעבד כבוד לאבוהון ונשיא בעמך לא תאר בעושה מעשה עמך כדאמר רב פנחס משמיה דרב פפא כשעשה תשובה הכא נמי כשעשה תשובה אי עשה תשובה איבעי ליה לאהדוריה איהו לא הספיק בידו להחזיר עד שמת. (ב"ק קיג.)

בעא מיניה רב כהנא מרב שולחן ואוכל עליו מטה ומיסב עליה מהו אמר ליה תן לחכם ויחכם עוד אלמא הני נמי כי פרה וטלית דמו וחייבין להחזיר ומאי שנא ממעות מעות ליתנהו בעינייהו והני איתנהו בעינייהו. (תוספתא פ"ו) המוכר חפץ לחבירו על מנת ליתן לו מכאן ועד שמס עשר חודש רשאי שיאמר לו תן לי מיד בפחות ואין חוששין משום ריבית.

(ב"מ עב:) תנו רבנן אין פוסקין על הפירות עד שיצא השער יצא השער פוסקין אף על פי שאין לזה יש לזה היו של חדשות מארבע סאין בסלע ושל ישנות משלש אין פוסקין עד שיצא השער לחדש ולישן היו של לקוטות מארבע ושל כל אדם משלש אין פוסקין עד שיצא השער ללוקט ולמוכר. (שם עד.) אמר רב פפא משמיה דרבא האי סיטומתא קניא למאי הלכתא רב חביבא אמר למיקנא קנין ממש רבנן אמרי לקבולי עליה מי שפרע והלכתא כרבנן לקבולי מי שפרע ואי דוכתא דקנו קנין ממש קני ממש. אמר רבא הני בי תרי או תלתא דיהבי ליה זוזי לחד למיזבן להו מידי וזבן לחד מינייהו זבן לכולהו ולא אמרן אלא דלא צר וחתם חד חד באפי נפשיה אבל צר וחתם חד באפי נפשיה למאן דזבן זבן. הלוהו חבית של יין או סאה של חטים בשעת הלואה בעשרה דינרין ובשעת פירעון בדינר אם עשאה דמים ואמר לו מלוה ללוה חבית זו שאני מלוך עומדת בעשרה דינרין ועכשיו אני נושה בך עשרה דינרין נוטל עשרה דינרין ואם לא עשאה דמים אסור דהיינו סאה בסאה דאמור רבנן אסור ללוות בשעת הלואה בדינר ועמדה בעשרה דינרין ואמר לו לוה למלוה הלויני חבית זו ואם עומדת במאה דינרין אני לוקח לך חבית במאה דינרין אין לו למלוה אלא דינר דהיינו סאה בסאה ואף על פי שקנו מלוה בדיבורו לא מהני דהא אמור רבנן קנין בריבית לא מהני ועדים נמי עוברין בלא תעשה ואם אמר לוה למלוה המתן עד שיבוא בני או עד שאמצא המפתח ועמדה בק' דינר מלוה נוטל מאה דינרין דהא אין הלכה כהלל דתנן (שם עה.) לא יאמר אדם לחבירו הלויני כור חיטים ואני נותן לך לגורן אלא אומר לו הלויני עד שיבא בני או עד שאמצא המפתח והלל אוסר וקיימא לן אין הלכה כהלל אלא כרבנן אי נמי אין לו ללוה לא חיטין ולא יין ובשעה שלוה ממנו יש בשוק ליקח לו נוטל מלוה מאה דינרין דכיון דהלכתא כרב הונא דאמר (שם עב:) לוין על שער שבשוק היינו עד שיבא בני או עד שאמצא המפתח איגליאת מילתא דסאה בסאה כי אסרוה רבנן דלא יצא שער בשוק.

(שם ע.) תנו רבנן קרוב לשכר ורחוק להפסד רשע קרוב להפסד ורחוק לשכר חסיד קרוב לזה ולזה ורחוק מזה ומזה זו היא מדת כל אדם. אמר רבה בר רב שילא ואמרי לה אמר רב חסדא ואמרי לה אמר רב יוסף בר חמא אמר רב ששת מעות של יתומים

מותר להלוותן קרוב לשכר ורחוק להפסד ואסור להלוותן בריבית והיכי עבדינן אמר רב אשי מייתינן איניש דמשפו ניכסיה ושמע דינא ולא מקבל עליה שמתא דרבנן ויהבינן להו ניהליה בי דינא קרוב לשכר ורחוק להפסד. פירושא. יהבינן להו בעסקא דשקלי רווחא ולא דרו זיינא אבל רבית קצוצה אסור (שם סא:) רבית קצוצה יוצאה בדיינין אבק ריבית אינו יוצא בדיינין. היכי דמי אבק ריבית דמשכין ליה דיקלי וקאכיל פירייהו אי נמי ביתא ויתיב בה אי מנכי ליה שרי ואי לא (שם סז.) מפקינן ליה מההוא ביתא רבנן דבבל לא מפקין רבנן דבי חוזאי מפקין. ריבית קצוצה דאורייתא ומאי ניהו הלואה יוצא בדיינין אבק ריבית דרבנן אין יוצא בדיינין. והיכא דאוזפיה זוזי ואמר ליה יהיבנא לך בהון חיטי כדמסיקנא מארעאי עשרה גריוי בזוזא ובשוקא קא מזדבנין תמניא אסיר מדרבנן וכל ריבית דאתיא מחמת מקח וממכר ההוא אבק ריבית הוא ואין יוצא בדיינין ודאי סליקא ליה חיטי לבי דרי מזבין ליה כמה דבעי ושפיר דמי (שם סה.) רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו שכירות אין משתלמת אלא לבסוף אמר רבא דקו בה רבנן בהא מילתא ואוקמוה אקרא כשכיר שנה בשנה יהיה עמו שנה הנכנסת לשנה אף שכירות של שנה זו אין משתלמת אלא לשנה אחרת.

(שם עב.) תנו רבנן שטר שכתוב בו ריבית קונסין אותו ואינו גובה לא את הקרן ולא את הריבית דברי ר' מאיר וחכמים אומרים גובה את הקרן ואינו גובה את הריבית במאי קא מיפלגי מר סבר גזרינן היתירא אטו איסורא ומר סבר לא גזרינן והלכתא כרבנן. (שם עה.) והלכתא המלוה את חבירו כור חטין אם קצץ לו דמים נותן לו דמי חיטים לא קצץ לו דמים הוזלו נותן לו חיטין הוקרו נותן לו דמיהם כמעיקרא והני מילי בשאין חיטין (שם סב:) יש דברים שהן מותרין ואסור לעשותן מפני הערמת ריבית כיצד אמר לו הלויני מנה אמר לו מנה אין לי חיטין במנה יש לי שאני נותן וחזר ולקחן ממנו בעשרים וארבע סלע מותר אבל אמרו חכמים אסור לעשות כן מפני הערמת ריבית (שם טז.) אמר לו מה שאירש מאבא מכור לך מה שתעלה מצודתי מכור לך אסור מה שאירש מאבא היום מכור לך מה שתעלה מצודתי היום מכור לך מותר מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אמר רבי יוחנן מה שאירש מאבא היום מכור לך מותר מפני כבוד אביו מה שתעלה מצודתי היום מכור לך מותר משום כדי חייו. (שם סד.) ההולך לגזוז את רחליו ולחלוב את עזיו ולרדות כוורתו מצאו חבירו ואמר לו מה שעיזיי חילבות מכור לך מה שרחליי גוזזות מה שכוורתי רודה מכור לך מותר אמר לו מה שכוורתי רודה כך וכך מכור לך מה שעיזיי חולבות כך וכך מכור לך מה שרחליי גוזזות כך וכך מכור לך אסור: (שם ע"ב) תנו רבנן ישראל שלוה מן הגוי בריבית וזקפן עליו במלוה ונתגייר אם משנתגייר זקפן

עליו במלוה גובה את הקרן ואינו גובה את הריבית ואם משזקפן עליו במלוה נתגייר גובה קרן וריבית רבי יוסי אומר גוי שלוה מעות מישראל בריבית וזקפן עליו במלוה בין כך ובין כך גובה קרן וריבית אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא הלכה כרבי יוסי והיינו טעמא דרבי יוסי שלא יאמרו בשביל מעותיו נתגייר זה (שם עא:) תנו רבנן מלוה ישראל מעותיו של נכרי מדעת נכרי אבל לא מדעת ישראל כיצד ישראל שלוה מעות מן הגוי בריבית וביקש להחזירן לו ומצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני אעלה לך כדרך שאתה מעלה לו אסור ואם העמידו אצל גוי מותר היכי דמי כגון שנטל גוי ונתן ביד ישראל והני מילי מעות דגוי דכי העמידו אצל גוי מותר אבל מעות דישראל למימר ליה לגוי שקול ואוזפינון לי בריבית אסור:

פסק ולא מיבעיא הא דריבית מישראל קא שקיל אלא אפילו אוזפיה לגוי ומשקל ריבית מיניה במקום דצריך למיזף ישראל אסיר דכתיב (שם עא.) אם כסף תלוה את עמי עמי וגוי עמי קודם פשיטא לא נצרכא אלא לגוי בריבית וישראל בלא ריבית. (שם ע"ב) וכן גוי שלוה מעות מישראל בריבית וביקש להחזירן לו מצאו ישראל חבירו ואמר לו תנם לי ואני אעלה לך כדרך שאתה מעלה לו מותר ואם העמידו אצל ישראל אסור. (שם סט:) אמר רבא שרי ליה לאינש למיתן ליה ארבעה זוזי לחבריה ומימר ליה אימא ליה לפלניא דנוזפן זוזי מאי טעמא שכר אמירה בעלמא הוא דקא שקיל כי הא דאבא מר בריה דרב פפא הוה שקיל אגאני דקירא מקיראי ואמר ליה לאבוה אוזפינהו זוזי אמרי ליה רבנן לרב פפא קאכיל בריה דמר רביתא אמר להו כל כי האי רביתא ליכול וליזיל שכר אמירה בעלמא הוא דקא שקיל. ומאן דיזיף זוזי מן ארמאה בריבית אסיר ליה לבר ישראל למיהוי ליה ערב משום דבדיניהם של גוים גוי בתר ערבא אזיל ואישתכח דישראל הוא דקא מוזיף בריבית וכקושיין דמקשינן וכדתריץ רב ששת (שם עא:) דמוקים לה לברייתא דתניא אל תקח מאתו נשך ותרבית ממנו אי אתה נוטל אבל אתה נעשה לו ערב ומקשינן ממאן אי נימא מישראל והתנן אלו עוברין בלא תעשה המלוה והלוה והערב והעדים וחכמים אומרים אף הסופר עובר בבל תתן לו ובבל תקח ולא תהיה לו כנושה ולא תשימון עליו נשך ולפני עור לא תתן מכשול ואלא מגוי כיון דבדיניהם גוי בתר ערבא אזיל אישתכח וישראל הוא דקא מוזיף בריביתא אמר רב ששת שקיבל עליו לדון בדיני ישראל דתנן (ב"ב קעג.) המלוה את חבירו על ידי ערב ולא יתבע ערב תחילה אי קבל עליו לדון בריבית לא ליזוף שקבל עליו לזו ולא קבל עליו לזו טעמא דקבל עליו לדון בדיני ישראל הא לא קבל עליו אסור:

פסק והיכא דאיתנין ללוה ולערב ולא מקבל גוי אלא ערב מקבל ערב ריש כיסא וריבית מקבל לוה אי יהיב ליה משכון בגויה וערב לא נקביל ריבית. (ב"מ עה:) אמר אביי מלוה עובר בכולן לוה עובר משום לא תשיך לאחיך ולאחיך לא תשיך ומשום ולפני עור לא תתן מכשול ערב ועדים משום לא תשימון. כי אתא רב דימי אמר מנין לנושה בחבירו מנה ויודע בו שאין לו שאסור לעבור לפניו שנאמר לא תהיה לו כנושה ורבי אסי אמר כאלו דנו בשני דינין שנאמר הרכבת אנוש לראשנו באנו באש ובמים. והיכא דבעי ישראל למיזף מן חבריה ואמר ליה לגוי תלינון בגויך ואוזפינון בריבית דמיכסי מאדם קב"ה דגליא קמיה מיפרע מיניה דאמר רבא (שם סא:) למה לי יציאת מצרים דכתב רחמנא גבי ריבית וגבי ציצית וגבי משקלות אמר הקב"ה אני הוא שהבחנתי במצרים בין טיפה של בכור לטיפה שאינה של בכור אני עתיד ליפרע ממי שתולה מעותיו בגוי ומלוה אותן לישראל בריבית וממי שטומן משקלותיו במלח וממי שתולה קלא אילן בבגדו ואומר תכלת היא. (שם עה.) והלכתא כרבי יצחק דאמר יש לו סאה לוה עליה כמה כורין וכי קאמרינן אסיר ללות סאה בסאה שמא יוקרו החטים או יוזלו ונמצאו באין לידי ריבית כשאין לו כל עיקר אבל יש לו אפילו סאה אחת לוה עליה כמה כורין. (שם סג:) אמר רב נחמן כללא דמילתא כל אגר נטר לי אסיר. ומאן דמוזיף זוזי לחבריה ושקיל מיניה ביתא במשכנתא ויהב ליה אגר ביתא בפחות אסיר דהויא ליה ריבית דתנן (שם סד:) המלוה את חבירו לא ידור בחצירו חנם ולא ישכור ממנו בפחות מפני שהוא ריבית (שס סה.) מרבין על השכר ואין מרבין על המכר כיצד השכיר לו את החצר ואמר לו אם מעכשיו אתה נותן לי הרי הוא לך בעשר סלעים בשנה ואם של חדש בחדש סלע בחודש מותר מכר לו את השדה ואמר לו אם מעכשיו אתה נותן לי הרי היא לך באלף זוז ואם לגורן בשנים עשר מנה אסור. (שם סד:) אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן אף על פי שאמרו הדר בחצר חבירו שלא מדעתו אינו צריך להעלות לו שכר הלוהו ודר בחצירו צריך להעלות לו שכר מאי קא משמע לן תנינא המלוה את חבירו לא ידור בחצירו חנם ולא ישכור ממנו בפחות מפני שהוא ריבית אי מהתם הוה אמינא הני מילי בחצר דקיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר אבל חצר דלא קיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר אימא לא קא משמע לן. רב נחמן אמר אפי' בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר.

(שם עה:) תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר מנין לנושה בחבירו מנה ואינו רגיל ליתן לו שלום שאסור להקדים לו שלום שנאמר נשך כל דבר אשר ישך אפילו דיבור אסור. ומאן דמשא ומתן דידיה בריבית אסיר דמשא ומתן דריבית כריבית דהלואה דמי. (שם ע:)

מרבה הונו בנשך ותרבית לחונן דלים יקבלנו אמר רב כגון שבור מלכא אמר רב נחמן אמר לי הונא לא נצרכא אלא אפילו ריבית דגוי. איתיביה רבא לרב נחמן לוין מהן ומלוין אותן בריבית וכן בגר תושב אמר רב חייא בריה דרב הונא לא נצרכה אלא לכדי חייו.
(שם סג.) תני רב אושעיא הרי שהיה נושה בחבירו מנה והלך ועמד על גרנו ואמר לו תן לי מעותי שאני רוצה ליקח בהן חיטין אמר לו חיטין יש לי שאני נותן לך צא ועשם עלי כשער של עכשיו הגיע זמן יין ליקח אמר לו תן לי חיטיי שאני רוצה למוכרן וליקח בהן יין אמר לו יין יש לי שאני נותן לך צא ועשהו עלי כשער של עכשיו הגיע זמן שמן ליקח אמר לו תן לי ייני שאני רוצה ליקח בו שמן אמר לו שמן יש לי שאני נותן לך צא ועשהו עלי כשער של עכשיו כולן אם יש לו מותר ואם אין לו אסור מאי לקח לקח בהלואתו.
אמר רבא ש"מ מדברי אושעיא תלת ש"מ מעמידין מלוה על הפירות ולא אמרי' דלא כאיסרו הבא לידו וש"מ והוא דיש לו וש"מ איתא לדרבי ינאי דאמר מה לי הן ומה לי דמיהן. (שם סד.) אמר אביי שרי ליה לאיניש למיתן ליה לחבריה ארבעה זוזי אחביתא דחמרא ומימר ליה אי יקרא אי זילא ברשותו אי תקפא ברשותך א"ל רב שרביא לאביי האי קרוב לשכר ורחוק להפסד הוא אמר ליה כיון דקביל עליה יוקרא וזולא קרוב לזה ולזה הוא. (שם סה.) ואמר אביי האי מאן דמסיק זוזא דרביתא בחבריה וקא אזלי חיטי ארבעה גריוי בזוזא ויהיב ליה הוא חמשא כי מפקינן מיניה ד' מפקינן מיטה רבא אמר חמשא מפקינן מיניה כולהו בתורת ריבית אתאי לידיה. ואמר אביי מאן דמסיק ביה בחבריה ארבעה זוזי בריבית ויהיב ליה גלימא בגווייהו כי מפקינן מיניה ארבעה זוזי מפקינן מיניה רבא אמר גלימא מפקינן מיניה דאמרי מיכסי וקאי גלימא דרביתא ואמר אביי האי מאן דמסיק ביה בחבריה תרי עשר זוזי בריביתא ואגר מיניה חצר דמיתגרא בעשרה (דף צו) בתרי עסר כי מפקינן מיטה תריסר מפקינן מיניה אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא מצי אמר ליה כי אגרי מינך בתריסר כי הוה מישתרשי לי מינך השתא כדאגרי כולי עלמא הוא דאגרנא ולא היא דאמר ליה סברת וקבילת אמר רב חמא טרשא דידי שרי מאי טעמא דניחא להו דליקו חמרא ברשותאי וכל היכא דאזלי שבקו מיכסא ונקטי להו שוקא הלכך אי זייל אי יקיר ברשותי קא זייל וקא יקיר והלכתא בטרשא דרב חמא.
(שם סח:) תנו רבנן משכרת אשה לחברתה תרנגולת בשני אפרוחים בשנה והאשה שאמרה לחבירתה תרנגולת שלי וביצים שלך ואני ואת נחלוק באפרוחים רבי יהודה מתיר ורבי שמעון אוסר ורבי יהודה לא בעי שכר עמלו ומזונו איכא ביצים מוזרות. (שם סה:) מכר לו את השדה ונתן לו מקצת דמים אמר לו אימתי שתרצה הבא מעות וטול

את שלך אסור הלוהו על שדהו ואמר לו אה אי אתה מביא לי מכאן ועד שלש שנים הרי היא שלי הרי היא שלו וכן היה בייתוס בן זונין עושה על פי חכמים. אמר מר מכר לו את השדה וכו'. מי אוכל פירות רב הונא אמר מוכר אוכל פירות רב ענן אמר משלישין ולא פליגי הא דאמר ליה כי מייתית קני הא דאמר ליה כי מייתית קט מעכשיו תני רב ספרא ברבית דבי ר' חייא פעמים ששניהם מותרין פעמים ששניהם אסורין פעמים שהמוכר מותר ולוקח אסור פעמים שהמוכר אסור ולוקח מותר. עני רבא בתריה פעמים ששניהם מותרין דאמר ליה לכי מייתית קני שיעור זוזך שניהם אסורין דא"ל כי מייתית קני מעכשיו מוכר מותר ולוקח אסור דאמר ליה כי מייתית קני מוכר אסור ולוקח מותר דאמר ליה ארעא קני מהשתא זוזי להוו הלואה גבך. מאן תנא שניהם אסורין אמר רב הונא בריה דרב יהושע דלא כרבי יהודה דאי ר' יהודה האמר צד אחד בריבית מותר. תנו רבנן משכן לו בית משכן לו שדה ואמר לו לכשתרצה ותמכרם אל תמכרם אלא לי בדמים הללו אסור בשויהן מותר מאן תנא בדמים הללו אסור אמר רב הונא בריה דרב יהושע דלא כרבי יהודה דאי רבי יהודה האמר צד אחד בריבית מותר. תנו רבנן מכר לו בית מכר לו שדה אמר לו לכשיהיו לי מעות תחזירה לי אסור לכשיהיו לך מעות אחזירם לך מותר. מאן תנא לכשיהיו לי מעות תחזירם לי אסור אמר רב הונא בריה דרב יהושע דלא כרבי יהודה דאי רבי יהודה האמר צד אחד בריבית מותר. מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אמר רבא סיפא דאמר ליה מדעתיה. (שם סז.) ההיא איתתא דאמרה ליה להההוא גברא זבין לי ארעא מקריבאי אזל זבן לה אמר לה אי הוו לי זוזי מהדרת לה נהלאי אמרה ליה אנת ונוולא אחי אמר רבה בר רב הונא כל אנת ונוולא אחי סמכא דעתה ולא גמר ומקני ארעא הדרא פירי הדרי או לא הדרי כריבית קצוצה הוי ויוצא בדיינין או דילמא אבק רבית הוי וא"י בדיינין אמר רבה בר ר"ה מסתברא אבק ריבית הוא ואין יוצא בדיינין א"ל אביי לרבה משכנתא מאי התם טעמא מאי קיצותא הוא ומשכנתא נמי הא לא קץ ליה או דילמא התם זביני הכא גבי משכנתא הלואה היא אמר ליה התם טעמא מאי משום דלא קץ לי' הכא גבי משכנתא נמי לא קץ ליה אמר רב פפי עבד רבינא עובדא וחשיב ואפיק פירי דלא כרבה בר רב הונא. (שם סז:) אתמר קיצותא פליגי בה רב אחא ורפרם חד אסר וחד שרי היכי דמי קיצותא דאמר ליה עד חמש שני אכילנא בלא נכייתא מכאן ואילך שיימנא להו לפירי בזוזי אי איכא שיעור זוזי מסתליקנא ואיכא דאמרי בלא נכייתא כולי עלמא לא פליגי דאסיר כי פליגי דאמר ליה עד חמש שנין אכילנא לה בנכייתא מכאן והילך שיימנא להו לפירי וארעא תיקום ברשותך וזוזי ניהוו הלואה גבך מאן דאסר בקמייתא אכיל בבתרייתא ומאן דאסר בבתרייתא במאי אכיל אכיל במשכנתא דסורא

דכתבין בהו הכי במישלם שניא אילין תיפוק ארעא דא בלא כסף. אמר מר זוטרא משמיה דרב פפא האי משכנתא באתרא דמסלקין מסלקינן ליה אפי' מתמרי דעל בודיא ואי אחזיק בסיסני לא מסלקינן ליה ולמאן דאמר כליו של לוקח ברשות מוכר קנה לוקח אפילו לא אחזיק בסיסני נמי קנה. פשיטא באתרא דמסלקי ואמר אנא לא מסתליקנא הא קאמר לא מסתליקנא אלא באתרא דלא מסלקי ואמר מסתלקנא מאי מי צריך למיקניא מיניה או לא. פי"לא שי"זא סימן. רב פפא אמר לא צריך למיקניא מיניה רב שישא בריה דרב אידי אמר צריך והלכתא צריך למיקנא מיניה אמר ליה איזיל אייתי זוזי לא אכיל פירי איזיל ואיטרח ואייתי זוזי מאי רבינא אמר אכיל מר זוטרא בריה דרב מרי אמר לא אכיל והלכתא לא אכיל. רב כהנא ורב פפי ורב אשי לא אכלי בנכייתא רבינא אכיל בנכייתא אמר מר זוטרא מאי טעמיה דמאן דאכיל מידי דהוה אשדה אחוזה שדה אחוזה לאו אף על גב דשוו הני פירי טובא כי אכיל להך שדה הקדש ארבעה זוזי הוא דמנכי ליה וכי פריק להו נמי מרייהו בארבעה זוזי הוא דפריק להו משכנתא נמי אף על גב דשוו הני פירי טובא כי מנכי זוזא ושפיר דמי. (שם סח.) ומאן דלא אכיל בנכייתא אמר לך לא דמי שדה אחוזה הקדש הוא דבהכי אמר רחמנא ליהוי פדיון אבל משכנתא הלואה היא ורבית היא. והאידנא מעשים בכל יום דקאכלי בנכייתא נכייתא ראשונים הוו קא מנכי ארבעה זוזי או תרין זוזי או כל דהו ורבנן דהשתא אי פלגי בהך שמעתא (שם ק.) דתקינו רבנן דיהיב טסקא וכרי כרי ומר אמר מן דיליה ומר אמר מן פירי ארעא אמרי רבנן מאן דאכיל בנכייתא ליתן טפי קליל כי היכי דניפוק מן ספיקא. (שם סט.) רבי אלעזר מהגרוניא יהב ליה זוזי לאריסיה זבין דכרי ופטים להו ופלגי ליה לרוחא בהדי הדדי ויהיב ליה רישא בשכר עמלו ומזונו אמרה ליה דביתהו [אי משתתפת בהדי' יהיב לך נמי אליתא אזל זבן בהדי' פליג לי' מאליתא] אמר ליה פלוג לי נמי רישא אמר ליה לא עד האידנא כולהו זוזי דידי הוו אי לא יהיבנא לך טפי פורתא מחזי כריבית האידנא זוזי דידי ודידך נינהו שותפי אנן קמי פלגא דידך קא טרחת מאי איכא למימר דקא טרחת קמי פלגא דידי אריסא שעבודי משעבד לאיתויי רעיא לבי מרי ארעא (שם סח.) אמר רב אשי אמרו לי סבי דמתא מחסיא סתם משכנתא שתא למאי נפקא מינה דלא מצי מסלק ליה. ואמר רב אשי אמרו לי סבי דמתא מחסיא מאי משכנתא דשכונה גביה למאי נפקא מינה משום דינא דבר מצרא (שם סט:) אמר רב פפא הלכתא ספינתא אגרא ופגרא נהוג בני כופרא אגרא בשעת משיכה פגרא בשעת שבירה. (שם עג:) אמר ליה רבא מברניש לרב אשי חזי מר רבנן דאכלין רביתא דיהבין זוזי על חמרא בתשרי ובחרין ליה בטבת אמר ליה שפיר קא עבדין דרבנן כי קא יהבין זוזי אחמרא קא יהבין ולאו אחלא ומעיקרא

דחמרא חמרא הוא וחלא חלא הוא והשתא הוא דקא מבחר נפשיה הי יהא חמרא והי יהא חלא. (שם סט.) והלכתא האי עסקא אי מלוה שקיל פלגא באגר דארי תרי תילתי בהפסד אי מלוה שקיל תילתא באגר דארי פלגא בהפסד דאמרי נהרדעי (שם קד.) האי עסקא פלגא מלוה ופלגא פקדון מאי טעמא עבדו רבנן מילתא דניחא ליה למלוה וניחא ליה ללוה ניחא ליה למלוה דאי אמר נישוייה כולה עסקא הלואה אסיר ליה למלוה למיכל רוחא דהוה ליה ריבית ואי אמר מר לישויה לכוליה פקדון אי מיתניס או מיגניב לית ליה לאישתלומי מלוה ולא מידי הלכך שויוה רבנן פלגא מלוה דאי מיתניס מיפרע מהא פלגא ושויוה רבנן פלגא פקדון דאי מטי הנאה אמרינן פקדון ברשותא דמריה קאי וכמאן דאתעסק ביה איהו ורוח דמי וכי מטי הנאה לא מיחזי כריבית וניחא ללוה דאי אמרת ניהוי כוליה הלואה קם ליה כוליה ברשותא דידיה ואי מיתניס בעי שלומי כוליה. ואי אמר מר ליהוי כוליה פקדון פקדון ברשותא דמריה קאי וכל רוחא דמטי אסיר ליה לאיתהנויי מיניה הלכך שויוה רבנן פלגא מלוה דכי קא טרח בדידיה קא טרח ודמלוה ממילא קא שבח ופלגא פקדון דאי מיתניס ברשותא דמריה מיתניס ולוה לא משלם אלא פלגא וכד משלם אי פסידא עסקא לא דרי לוה אלא תילתא זיאנא ואם רווח שקיל פלגא מן רוחא דההוא דביני וביני הוי לשכר עמלו ומזונו כי היכי דלא מיחזי כריבית ואם יהב ליה מידי ואמר ליה האי מידי להוי לה אגר טרחך דארי פלגא באגר ופלגא בהפסד דהא יהב ליה שכר עמלו ומזונו. (שם קה.) ואמר רבא האי מאן דיהיב ליה עסקא לחבריה ופסיד וטרח ומלייה ולא אודעיה לא מצי אמר ליה דרי בההוא פסידא בהדאי דאמר ליה להכי טרחת ומליתיה כי היכי דלא ליקרו לך מפסיד עסקי. ואמר רבא הני בי תרי דעבדו עסקא בהדי הדדי ורווח ואמר ליה איתא ניפלוג ואמר ליה אידך לירווח מפי דינא הוא דמעכב עילויה ואי אמר ליה הב לי פלגא דרוחא אמר ליה רוחא לקרנא משתעבד ואי אמר ליה הב לי פלגא דרוחא ופלגא דקרנא אמר ליה כוליה להדדי משעבד אמר ליה פלגי רווחא ופלגי קרנא ואי מטי לך פסידא בפלגא דילך משלימנא לך אמר ליה מזלא דבי תרי עדיף יד וקאמרי רבנן ליתה לדרבא דאם כן אין לדבר סוף. עסקא פלגא מלוה אי מיתניס ליקו ברשותא דלוה לשלומי בגניבה ואבידה אבל בשבויה ובשבורה ובמתה לא משלם מידי דהוה אשומר שכר מה שומר שכר לא משלם בשבורה ובשבויה ובמתה אף האי נמי לא משלם מאן משלם בשבויה ובשבורה ובמתה שואל דכולי הנאה דידיה היא עסקא דכוליה הנאה לאו דידיה היא כשומר שכר דמי. והיכא דנפלי גנבי על ספינתא כשבוי דמי ולא משלם. והיכא דשקל זוזי בעסקא מן חבריה ומית אי נמי שקיל מיניה זוזי למעבד בהון זבינא ואיתיה לזביניה בעיניה ומית וידיע דהאי זבינא בהנך זוזי

שקיל אף על גב דנפלו להו ניכסי קמי יתמי הדר עסקא למריה ואתי מריה ושקיל ליה (שם קד:) דאמר רב אידי בר אבין אם מת נעשה מטלטלין אצל בניו רבא אמר להכי קרו ליה עסקא דאם מת לא יעשה מטלטלין אצל בניו. והלכתא כרבא ודאי ליתה לעסקא בעיניה ואישתני ליה מעסקא לעסקא נשבע וגובה מחצה ואפי' ממטלטלי דאמר רבא (ב"ב ע:) שטר כיס היוצא על היתומים נשבע וגובה מחצה ואפילו ממטלטלי דאי ס"ד ממקרקעי קאמר רבא עד כאן לא שמעינן דבעל חוב גובה ממקרקעי אלא רבא כטעמיה סבירא ליה דלא יעשה מטלטלין אצל בניו (ב"מ עה:) השוכר את האומנין וחזרו בהן ידו על התחתונה ואם בעל הבית חזר בו ידו על התחתונה וכל המשנה ידו על התחתונה וכל החוזר בו ידו על התחתונה. (שם עז.) אמר רבא האי מאן דאגר אגירי למיעבד ליה עיבידתא כולי יומא ושלים עיבידתיה בפלגיה דיומא אי אית ליה עיבידתא דניחא מינה אי נמי דכותה עבדי דקשיא מינה לא עבדי ויהיב להו שכרן משלם וליתן ליה כפועל בטל כי קאמר רבא באכלושי דמחוזא דאי לא עבדי חלשי.

(שם עז:) תנו רבנן כל החוזר בו ידו על התחתונה כיצד הרי שמכר שדה לחבירו באלף זוז ונתן לו מהם מאתים זוז בזמן שמוכר חוזר בו יד לוקח על העליונה רצה אומר לו תן לי מעותי או תן לי קרקע כנגד מעותי ומהיכן מגבהו מן העידית בזמן שהלוקח חוזר בו יד מוכר על העליונה רצה אומר לו הילך מעותיך או הילך קרקע כנגד מעותיך ומהיכן מגבהו מן הזיבורית רבן שמעון בן גמליאל אומר מלמדין אותן שלא יחזרו בהן כיצד כותב אני פלוני בן פלוני מכרתי שדה פלונית לפלוני באלף זוז ונתן לי מהם מאתים זוז והריני נושה בו שמונה מאות זוז. אמר מר מהיכן מגביהו מן העידית אמאי לא יהא אלא בעל חוב ובעל חוב דינו בבינונית אמר רב נחמן מעידית שבה רב חייא בריה דרב אויא אמר אפילו מעידית דנכסיו דכל דזבין ארעא אוזולי מוזיל ומזבין והוה אידך מזיק ותנן הניזקין שמין להם בעידית. (שם עו:) ואמר רבא האי מאן דאגר אגירי לדיפקא ומלאי ארעא מיא אי סארא מאורתא פסידא דפועלין לא סארא לארעיה מאורתא פסידא דבעל הבית ויהיב להו כפועל בטל. פירושא פלגו אגרא. (שם עז.) ואמר רבא האי מאן דאגר אגורי לדולא אתא מיטרא פסידא דפועלים אתא נהרא פסידא דבעל הבית ויהב להו כפועל בטל. ואמר רבא האי מאן דאגר אגירי לדולא ואיסתכר נהרא בפלגיה דיומא אי נהרא דלא עביד לאיסתכורי בין בני האי מתא ובין בני מתא אחריתא פסידא דפועלים עביד לאסתכורי בני הא מתא פסידא דפועלין בני מתא אחריתי פסידא דבעה"ב ויהיב להו כפועל בטל. (שם עח.) השוכר את החמור להוליכה בהר והוליכה בבקעה בבקעה והוליכה בהר אפילו זו עשרת מילין וזו עשרת מילין ומתה חייב. השוכר את החמור

והבריקה או שנשאת באנגריה אומר לו הרי שלך לפניך מתה או נשברה חייב להעמיד לו חמור. (שם עט.) אמר רבה בר רב הונא אמר רב השוכר את החמור ומתה בחצי הדרך נותן לו שכרו של חצי הדרך ואין לו עליו אלא תרעומות. אתמר השוכר את החמור ומתה לו בחצי הדרך [אמר רב] אם יש בדמיה ליקח יקח לשכור אל ישכור ושמואל אמר אף לשכור ישכור במאי פליגי רב סבר לא מכלינן קרנא ושמואל סבר מכלינן קרנא והלכתא כשמואל. (שם עח:) אמר מר או שנשאת באנגרי' אומר לו הרי שלך לפניך אמר רב לא שנו אלא באנגריא חוזרת אבל באנגריא שאינה חוזרת חייב להעמיד לו חמור ושמואל אמר בין באנגריא חוזרת ובין באנגריא שאינה חוזרת אם כדרך הליכתה נוטלה אומר לו הרי שלך לפניך ואם לאו חייב להעמיד לו חמור.

(שם פז.) תנו רבנן השוכר את הפועל ואמר לו הריני כאחד כשנים מבני העיר נותן לו כפחות שבשכירות דברי ר' יהושע וחכמים אומרים משמנין ביניהם.

(שם עט.) ת"ר השוכר את הספינה וטבעה לה בחצי נמל משום רבי נתן אמרו אם נתן לא יטול ואם לא נתן לא יתן במאי עסקינן אי נימא ביין סתם וספינה זו אם נתן אמאי לא יטול לימא ליה הא אנא מייתינא חמרא הב ספינתך אלא ביין זה וספינה סתם אם לא נתן אמאי לא יתן לימא ליה הא מייתינא ספינתא הב חמרך אמר רב פפא אי אתה מוצא אלא ביין זה וספינה זו אבל ביין סתם וספינה סתם חולקין.

(שם ע"ב) ת"ר השוכר את הספינה ופרקה בחצי נמל נותן לו שכרה של חצי נמל ואין לו עליו אלא תרעומות היכי דמי אי דקא משכח לאוגורה תרעומות מאי עיבידתה ואי דלא משכח לאוגורי אמאי תרעומות ותו לא כוליה אגריה בעי למיתן ליה לעולם דקא (דף צז) משכח לאוגורי ומשום רפפתא דספינתא אי הכי טענתא מעליא היא וממונא אית ליה גביה אלא מאי פרקה דאפרקיה לטעונא בגויה אי הכי תרעומות מאי עיבידתה נפקא מינה לשינוי הדרך אי נמי לאשלא יתירא. ת"ר השוכר את החמור לרכוב עליה שוכר מניח עליה כסותו ולגינתו ומזונות של אותה הדרך מכאן והילך חמר מעכב עליו חמר מניח עליו שעורים ותבן ומזונותיו של אותו היום מכאן והילך שוכר מעכב עליו היכי דמי אי דשכיח למיזבן חמר נמי ליעכיב ואי דלא שכיח למיזבן שוכר נמי לא ליעכיב אמר רב פפא דשכיח מאוונא לאוונא חמר אורחיה למיטרח שוכר לאו אורחיה למיטרח ת"ר השוכר את החמור לרכוב עליה איש לא ירכיב עליה אשה אשה ירכיב עליה איש ואשה שאמרו בין גדולה בין קטנה ואפי' מעוברת ואפי' מניקה השתא מניקה אמרת אין מעוברת מיבעיא אמר רב פפא מעוברת והיא מניקה קאמרי' אמר אביי ש"מ ביניתא אכריסה תקלא.

(שם צב.) ת"ר חמור וגמל אוכלין ממשאוי שעל גבן ובלבד שלא יטול ביד ויאכילם. (שם פ.) השוכר את הפרה לחרוש בהר וחרש בבקעה ונשבר הקנקן פטור בבקעה וחרש בהר ונשבר הקנקן חייב לדוש בקיטנית ודש בתבואה פטור בתבואה ודש בקיטנית חייב מפני שהקיטנית מחלקת. היכא דלא שני מאן משלם רב פפא אמר דנקיט פרשא משלם רב שישא בריה דרב אידי אמר דנקיט מנא משלם והלכתא דנקיט מנא משלם. ואי דוכתא דמחזקא בגרנדי תרוייהו משלמי. א"ר יוחנן המוכר פרה לחבירו ואמר לו פרה זו נגחנית היא רבצנית היא בעטנית היא היה בה מום אחר וסנפו בין המומין הרי זה מקח טעות. מום זה ומום אחר אין זה מקח טעות תניא נמי הכי המוכר שפחה לחבירו ואמר לו שפחה זו שוטה היא נכפה היא שעמומית היא היה בה מום אחר וסנפו בין המומין הרי זה מקח טעות מום זה ומום אחר אין זה מקח טעות אי מפיק תרי מומי הרי זה מקח טעות א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי היו בה כל המומין הללו מהו א"ל רב מרדכי הכי אמר אבימי מהגרוניא משמיה דרבא היו בה כל המומין האלו אין זה מקח טעות. פירושא כי פרשינהו למומי כולהו אין זה מקח טעות אי פרשינהו לכולהו ולא אמר מום אחר ואישתכח מום אחר דלא פרשיה הרי זה מקח טעות. (שם ע"ב) כל האומנין שומרי שכר וכולן שאמרו טול את שלך והבא מעות שומר חנם שמור לי ואשמור לך שומר שכר שמור לי ואמר לו הנח לפני שומר חנם הלוהו על המשכון שומר שכר רבי יהודה אומר הלוהו מעות שומר חנם הלוהו פירות שומר שכר וליתה לדרבי יהודה.

(שם צג.) תניא שוכר כיצד משלם רבי מאיר אומר כשומר חנם רבי יהודה אומר כשומר שכר והלכתא כרבי יהודה. מחליף רבה בר אבוה ותני שוכר כיצד משלם ר"מ אומר כשומר שכר רבי יהודה אומר כשומר חנם והלכתא כשומר שכר. (שם פא.) הנוטל כלים מבית האומן להוליכן לבית חמיו ואמר לו אם מקבלין אותן ממני הריני נותן לך דמיהן ואם לאו הריני נותן לך לפי טובת הנאה שבהן ונאנסו בהליכה חייב ובחזירה פטור מפני שהוא כנושא שכר. ההוא גברא דא"ל לחבריה הב לי חמרך דאיזיל איזבניה איפשר דמשכחנא מידי עליה אזל לא אשכח לזבוניה כי אתא איתניס חייביה רב נחמן. איתיביה רבא לרב נחמן בהליכה חייב בחזירה פטור א"ל חזרה דהאי הליכה אלו אשכח לזבוניה אבבא דביתיה מי לא הוה מזבין ליה. ת"ר שמור לי ואשמור לך השאילני ואשאילך שמור לי ואשאילך השאילני ואשמור לך כולן נעשו שומרי שכר זה לזה ואמאי שמירה בבעלים אמר רב פפא דא"ל שמור לי היום ואני אשמור לך למחר. הנהו אהלויי דכל יומא הוה אזיל חד מינייהו ואפי' להו לחבריה יומא חד אמרו ליה לחד מינייהו זיל אפי לן אמר להו נטורו לי גלימאי עד דאזל פשעו ביה ואיגניב אתא לקמיה דרבא חייבינהו

אמרי ליה רבנן לרב פפא והא פשיעה בבעלים איכסיף איגלאי מילתא דההיא שעתא שיכרא הוה קא שתי הניחא למאן דאמר פשיעה בבעלים פטור משום הכי איכסיף אלא למאן דאמר פשיעה בבעלים חייב מאי איכא למימר אלא ההוא יומא לאו דידיה הוה ואמר להו בההיא הנאה דאפינא לכו נטורו לי גלימאי ולאו פשיעה הואי אלא גנובה הואי ואתו לקמיה דרב פפא חייבינהו אמרו ליה רבנן לרב פפא והא גניבה בבעלים היא איכסיף לסוף איגלאה מילתא דההיא שעתא שיכרא הוה קא שתי. (שם פא:) הנהו גוצא ואריכא דהוו קא אזלי באורחא אריכא רכיב חמרא ומיכסי סדינא גוצא מיכסי סרבלא וקא אזיל בכרעיה כי מטו מיא שקליה גוצא לסרבליה ושדייה עילוי חמרא ושקליה לסדיניה דהיאך וכסייה כי מטו מיא שטפוה לסדינא אתא לקמיה דרבא חייביה אמרי ליה רבנן לרבא והא שאלה בבעלים היא איכסיף איגלאי מילתא דבלא דעתיה שקל ובלא דעתיה אנח. ההוא גברא דאוגר ליה חמרא לחבריה א"ל לא תיזיל באורחא דנהר פקוד דאיכא מיא זיל באורחא דנרש דליכא מיא אזל באורחא דנהר פקוד ומית חמרא אתא א"ל באורחא דנהר פקוד אזלי ולא הוה איכא מיא ומית חמרא אמר רבה מה לו לשקר אי בעי אמר באורחא דנרש אזלי א"ל אביי מה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן. (שם פב:) אבא שאול אומר מותר לאדם להשכיר משכונו של עני להיות פוסק והולך עליו מפני שהוא כמשיב אבידה. אמר רב חנין בר אמי אמר שמואל הלכה כאבא שאול ואף אבא שאול לא אמר אלא במרא ופסל וקרדום הואיל ונפיש אגרייהו וזוטר פחתייהו. המעביר חבית ממקום למקום ושברה בין שומר חנם ובין שומר שכר ישבע א"ר אליעזר תמה אני אם יכולין לישבע זה וזה מאי משתבע (שם פג.) אמר רבה שבועה שלא בכוונה שברתיה אמר ליה אביי תינח שומר חנם משתבע דלא פשע אלא שומר שכר אמאי משתבע אע"ג דלא פשע שלומי בעי ואפילו ש"ח נמי תינח במקום מדרון שלא במקום מדרון מאי איכא למימר ואפי' במקום מדרון נמי תינח היכא דליכא עדים היכא דאיכא עדים לייתי עדים וליפטר דתניא איסי בן יהודה אומר אין רואה שבועת ה' תהיה בין שניהם הא יש רואה יביא עדים ויפטר אלא אמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן שבועה זו תקנת חכמים היא שאם אין אתה אומר כן אין לך אדם שמעביר חבית לחבירו ממקום למקום. ההוא גברא דהוה קא מעבר ליה חביתא דחמרא לחבריה בריסתקא דמחוזא איתבר בזיזא דמחוזא אתא לקמיה דרבא א"ל ריסתקא דמחוזא דוכתא דשכיחן ביה רבים זיל אייתי סהדי דלא שנית בה ואיפטר א"ל רב יוסף בריה כמאן כאיסי א"ל אין כאיסי וסבירא לן כוותיה. ההוא גברא דיהב ליה זוזי לחבריה למיזבן ליה ארבע מאה דני חמרא א"ל זבני לך ותקוף אתא לקמיה דרבה א"ל ארבע מאה דני חמרא כי תקפי קלא אית

להו זיל אייתי סהדי דכי זבניתו חמרא הואי ואיפטר א"ל רב יוסף בריה כמאן כאיסי א"ל אין כאיסי וסבירא לן כוותיה. אתקין רב חייא בר יוסף בסיכרא הני דדארו באיגדא ואיתקול ותברוה לרקודא משלמי פלגא באונסא ואע"ג דזוטרא הוא נפיש לחד וזוטר לתרי דמי לאונס ולא דמי לאונס דמי לאונס דמאן דלא מחיל טובא לא מצו למידריה ולא דמי לאונס דמאן דברי מצי למידרייה ואי מיתקיל פושע הוא הלכך משלם פלגא. רבה בר בר חנה הוו קא מעברין ליה הנך שקולאי חביתא דחמרא תברוה שקל גלימייהו אתו לקמיה דרבא א"ל הב להו גלימייהו א"ל הכי דינא א"ל למען תלך בדרך טובים סוף הוו קא בכו ואמרו עניי אנן ובעינן אגרא דעבדינן עיבידתא כולי יומא ולית לן מידי למיכל א"ל זיל הב להו אגרייהו א"ל הכי דינא א"ל וארחות צדיקים תשמר והלכתא משלמין. (שם צג.) ההוא רעיא דהוה קא רעי חיואתא אגודא דנהר פפא שריג חד מינייהו נפל לנהרא וטבע אתא לקמיה דרבא פטריה אמר מאי הוה ליה למיעבד הא נטר כדמנטרי אינשי (שם ע"ב) רב נמי לאו מעשה אומן הוא איפשר דעביד ליה בגובתא דקניא. (שם קב.) המשכיר בית לחבירו לשנה ונתעברה השנה נתעברה לשוכר השכיר לו לחדשים נתעברה השנה נתעברה למשכיר ומעשה בציפורי ששכר אחד מרחץ לחבירו בשנים עשר זהובים לשנה מדינר זהב לחדש ובא מעשה לפני רבן שמעון בן גמליאל ולפני רבי יוסי ואמרו יחלקו את חודש העיבור. (שם ע"ב) מעשה לסתור חסורי מחסרא והכי קתני ואם אמר לו בשנים עשר זהובים לשנה מדינר זהב לחדש יחלוקו ומעשה נמי בציפורי כו'. (שם קיד.) אשכחיה רבה בר אבוה לאליהו דהוה קאי בבית הקברות דגוים א"ל מנין שמסדרין בבעל חוב א"ל גמר מיכה מיכה מערכין.

(שם קב:) בעו מיניה מר' ינאי שוכר אומר נתתי ומשכיר אומר לא נטלתי על מי להביא ראיה אימת אי בתוך זמנו תנינא אי לאחר זמנו תנינא דתנן אחר שלשים יום בחזקת שנתן עד שיביא ראיה שלא נתן בתוך שלשים בחזקת שלא נתן עד שיביא ראיה שנתן לא צריכה בההוא יומא דשלים זמניה מי עבידי אינשי דפרעי בההוא יומא או לא אמר להו רבי יוחנן תניתוה (שם קג.) שכיר בזמנו נשבע ונוטל שכיר הוא דעבדו ליה רבנן תקנתא משום דבעל הבית טרוד בפועלין הוא אבל הכא שוכר מהימן דמשתבע ומפקע. אמר רבא אמר רב נחמן האי מאי דאגר ליה ביתא לחבריה לעשר שנין וכתב עליה שטרא א"ל פרעית פלגא מהימן א"ל רב אחא מדיפתי לרבינא אלא מעתה אוזפיה מאה זוזי בשטרא ואמר ליה פרעית פלגא הכי נמי דמהימן הכי השתא התם שטרא לגוביאנא קאי אם איתא דפרעיה איבעי ליה למיקרעיה אי נמי מיכתב תברא עליה אבל הכא אמר ליה האי דכתבת עלאי כי היכי דלא אחזיק עלך הוא. אמר ר"נ שואל אדם בטובו לעולם

אמר רב מרי בריה דבת שמואל והוא דקנו מיניה אמר רב אשי ומהדר ליה קתיה. אמר רבא האי מאן דשאיל מרא וא"ל למירפק ביה האי פרדיסא רפק ביה ההוא פרדיהא לפרדיסא רפיק ביה כל פרדיסא דבעי לפרדיסי רפיק ביה כמה פרדיסי ומהדר ליה קתיה. אמר רב פפא האי מאן דשאיל גרגותא מחבריה אי א"ל האי גרגותא נפל לא בני ליה גרגותא נפל בני ליה בי גרגותא כרי ואזיל כמה גרגותא בארעיה עד דמתרמי ליה דוכתא מעליא וצריך למיקנא מיניה. (שם קד.) הלל הזקן היה דורש לשון הדיוט דתניא אנשי אלכסנדריא היו אוכלין ושותין עם נשותיהם שתים ושלש שנים קודם כניסתן לחופה ובשעת כניסתן לחופה באין אחרים וחוטפין אותן מהם ובקשו חכמים לעשות בניהם ממזרין אמר להם הלל הזקן הביאו לי כתיבת אמותיכם הביאו לי כתובת אמותם ומצא כתוב בהם לכשתכנסי לחופה הוי לי לאינתו ולא עשו בניהם ממזרין. רבי יהושע בן קרחה היה דורש לשון הדיוט דתניא רבי יהושע בן קרחה אומר המלוה את חבירו לא ימשכננו יותר מחובו שכך כותב לו תשלומתא דאית לך עלי כל קבל דיכי טעמא דכתב ליה הכי הא לא כתב ליה הכי לא קני והאמר רבי יוחנן משכנו ומת שומטו מעל גבי בניו אהני כתבא לגירעון.

(שם ע"ב) רבי יוסי היה דורש לשון הדווט דתניא רבי יוסי אומר מקום שנהגו לעשות כתובה מלוה גובה מלוה ואין גובה כתובה לכפול גובה מחצה נהרבילאי מגבי תילתא ולית הלכתא כנהרבילאי. מרימר מגבי שבחא א"ל רבינא למרימר והתניא לכפול גובה מחצה לא קשיא הא דקנו מיניה והא דלא קנו מיניה רבינא משבח וכתיב לבנתיה אמרי ליה רבנן ליקנו מיניה דמר אמר להו אי מיקנא לא מיכפיל ואי מכפל לא מקני. ההוא דאמר להו הבו לה ד' מאה זוזי לברתאי לכתובתה שלחה רב אחא בריה דרב אויא לקמיה דרב אשי ארבע מאה זוזי דאינון תמני מאה או ארבע מאה זוזי דאינון מאתן א"ר אשי חזינן אי אמר הבו לה ארבע מאה דאינון תמני מאה ואי אמר להו כתובו לה ארבע מאה דאינון מאתן ואיכא דאמרי אמר רב אשי חזינן אי אמר לכתובתה ארבע מאה דאינון תמני מאה ואי אמר לה בכתובתה ארבע דאינון מאתן ולא היא בין אמר לה בכתובתה ובין אמר לה לכתובתה ארבע מאה דאינון מאתן עד דאמר להו הבו לה סתמא. ההוא גברא דקביל ארעא מחבריה א"ל אי מובירנא לה יהיבנא לך אלפא זוזי אובר תילתא אמרי נהרדעי יהיב תלת מאה ותלתין ותלתא ותילתא רבא אמר אסמכתא היא ואסמכתא לא קניא ולרבא מאי שנא מהא דתנן אם אוביר ולא אעביד אשלם במיטבא התם לא קאמר מלתא יתירתא הכא כיון דקאמר מילתא יתירתא גוזמא בעלמא הוא. ההוא גברא דקביל ארעא לשומשמי זרעה חיטי עבד כשומשמי סבר רב כהנא למימר יהיב ליה כחשא

דארעיה א"ל רב אשי אמרי אינשי תיכחוש ארעא ולא ליכחוש מרא. ההוא דקביל ארעא לשומשמי זרעה חיטי עבד ליה טפי משומשמי סבר רבינא למימר חיטי טפי משומשמי לא עבדא יהיב ליה שבחא דביני ביני אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא הוא אשבח וארעא לא אשבח. אמרי נהרדעי האי עיסקא פלגא מלוה פלגא פקדון אי בעי מישתא ביה שיכרא שתי רבינא אמר להכי קרו ליה עיסקא דאמר ליה לאיעסוקי ביה יהבי לך ולא למשתא ביה שיכרא ואע"ג דאמור רבנן אי תילתא באגר פלגא בהפסד כיון דקא יהיב ליה אגר טירחיה דינא הוא דמשלם לפי הכין דקא אכיל ואע"ג דאי מטי ליה כל אונסא משום דשויה רבנן הלואה. (שם קו:) המקבל שדה מחבירו בעשרת כורין לשנה ולקתה נותן לו מתוכה ואם היו חיטיה יפות לא יאמר לו הריני נותן לך מן השוק אלא נותן לו מתוכה. ההוא גברא דקביל פרדיסא מחבריה בעשרה דני חמרא תקיף ההוא חמרא דההוא באגא ותקיף חמרא דידיה סבר רב כהנא למימר היינו מתניתין לקתה נותן לו מתוכה א"ל רב אשי לרב כהנא מי דמי התם לא עבדא ארעא שליחותא הכא עבדא ארעא שליחותא ומודה רב אשי בעינבי דכדא ובשדה שלקתה בעומריה דארעא עבדא שליחותא. ההוא גברא דקביל ארעא בזוזי למיזרעא תומי אגודא דנהר מלכא סבא איסתכר נהר מלכא סבא אתא לקמיה דרבא א"ל נהר מלכא סבא אונסא דלא שכיח הוא אה מכת מדינה זיל נכי ליה אמרי ליה רבנן לרבא והתניא רבי יהודה אומר קיבלה ממנו במעות בין כך ובין כך אין מנכה לו מן חכירו אמר להו לית דחש לה להא דרבי יהודה. ההוא גברא דקביל ארעא לאספסתא חרשה וזרעה שערי אשתדוף שלחה רב חביבא מסורא [דפרת לקמיה דרבינא כה"ג מאי כי לקתה נותן לו מתוכה דמי או לא א"ל מי דמי התם לא עבדא ארעא שליחותא דמרא] הכא ארעא עבדא שליחותא. (שם קז:) א"ל רב יהודה לרב אדא משוחא לא תזלזל במשחתא דכל פורתא ופורתא חזי לכורכמא רישקא. א"ל רב יהודה לרב אדא משוחא ארבע אמות דאנגרא זלזיל בהו דאנהרא לא תמשחינהו כלל רב יהודה לטעמיה דאמר רב יהודה ארבע אמות דאנגרא דבני חסדא ורבה בר רב הונא לא סבירא להו הא דרבה דאמרינן ליה להכי יהבי לך אגרא לנטורי לי נטירותא מעליתא כדנטרי חזני מתא. בר אדא סמלא הוה קא מעבר חיואתא אגמלא דנרש דחיתה חדא לחבירתה שדיתה בנהרא אתא לקמיה דרב פפא חיוביה א"ל מאי הוה לי למיעבד איבעי לך לעבורי חדא חדא אכתפך אמר ליה ידעת ביה בבר אחתך דמצי למעבד הכי אמר ליה כבר צווחו קמאי וליכא דאשגח בהו. איבו אפקיד כיתנא בי רוניא אזל שבו שמעיה לסוף הוכר הגנב דגנב הוה שבו אתא לקמיה דרב נחמן חייביה לרוניא לימא פליגא דרב חייא בר אבין דשלח רב חייא בר אבין נגנבה באונס ואחר כך הוכר הגנב אם

שומר חנם הוא רצה נשבע רצה עושה עמו דין אם שומר שכר הוא עושה עמו דין ואינו נשבע. אמר רבא התם גברא דפולמוסא הוה דאי רמא קלא הוה אתו מצילי ליה. (שם צו:) ההוא גברא דשייל נרגא מחבריה ואיתבר אתא לקמיה דרבא א"ל זיל אייתי סהדי דלא שנית בה ואיפטר דלאו לאנוחי בכילתא שאילתיה ואי ליכא סהדי מאי ת"ש דההוא גברא דשייל נרגא מחבריה ואיתבר אתא לקמיה דרב א"ל זיל שלים ליה נרגא מעליא אמרי ליה רב כהנא ורב אסי לרב דינא הכי אישתיק אלמא מהדר ליה מנא תבירא ושמין ליה כמה הוה שוי מעיקרא וממלי ליה דמי מניה דאמר שמואל (ב"ק יא.) אין שמין לא לגנב ולא לגזלן אלא לנזיקין.

(ב"מ צז.) ההוא גברא דשייל דוולא מחבריה איבזי אתא לקמיה דרב פפא א"ל זיל אייתי סהדי דלא שנית ביה ואיפטר דלאו לאנוחי בכילתא שאילתיה. ההוא גברא דשייל שונרא מחבריה חבור עליה עכברי וקטלוה יתיב רב אשי וקא מעיין בה כי האי גוונא מאי כמתה מחמת מלאכה דמי או לא א"ל רב מרדכי לרב אשי הכי אמר אבימי מהגרוניא משמי' דרבא גברא דנשי קטלוה לא דינא ולא דיינא איכא דאמרי אכל עכברי ואיחבל ומית יתיב רב אשי וקא מעיין בה כו'. אמר רבה האי מאן דניחא ליה דלישקול מידי מחבריה וליפטר לימא ליה למשאיל בשעת שאלה אשקיין מיא ואי פיקח משאיל לימא ליה שקיל ברישא והדר משקינן לך. אמר רבא מקרי דרדקי שתלא טבחא אומנא וספר מתא כולהו בעידן עיבידתייהו כשאלה בבעלים דמי. מרי בר חנינא אוגר כודנתיה לבי חוזאי נפק לדלויי טעונה בהדייהו פשעו בה ומתה אתו לקמיה דרבא חייבינהו אמרי ליה רבנן לרבא והא פשיעה בבעלים היא איכסיף לסוף איגלאי מילתא דכי נפק למיסר טעונה דכודניתא הוא דנפק הניחא למאן דאמר פשיעה בבעלים פטור אלא למאן דאמר חייב מאי איכא למימר אלא הא איגנובי איגנוב ומתה כדרכה בי גנב הואי ואתו לקמיה דרבא חייבינהו אמרי ליה רבנן לרבא הא גניבה בבעלים היא איכסיף לסוף איגלאי מילתא דכי נפיק למיסר טעונה דכודניתא הוא דנפק. (שם כט: תוספתא פ"ג) אין השואל רשאי להשאיל ואין השוכר רשאי להשכיר ולא זה המופקדין אצלו רשאי להפקידן אצל אחר אלא א"כ ניתן בעל הבית רשות. (שם צז:) אתמר מנה לי בידך והלה אומר איני יודע רב הונא ורב יהודה אמרי חייב רב נחמן ורב יוחנן אמרי פטור רב הונא ורב יהודה אמרי חייב ברי ושמא ברי עדיף רב נחמן ור' יוחנן אמרי פטור אוקי ממונא בחזקת מריה וכי קאמרי רב נחמן ור' יוחנן פטור בשיש עסק שבועה ביניהם היכי דמי עסק שבועה כדרבה (שם צח.) דאמר רבה מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא חמשים והשאר איני יודע מתוך שאין יכול לישבע משלם ובבא לצאת ידי שמים חייב משום דקאמרינן

(ב"ק קיח.) אתמר נמי א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן מנה לי בידך והלה אומר איני יודע חייב בבא לצאת ידי שמים. (ב"מ קא.) אתמר היורד לתוך שדה חבירו ונטעה שלא ברשות אמר רב שמין לו וידו על התחתונה ושמואל אמר אומדין כמה אדם רוצה ליתן בשדה זו לנוטעה אמר רב פפא ולא פליגי כאן בשדה העשויה ליטע וכאן בשדה שאין עשויה ליטע והא דרב לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר דההוא גברא דנטעה לארעא דחבריה שלא ברשות אתא לקמיה דרב א"ל זיל שוה ליה וידו על התחתונה א"ל לא בעינא וליעקור ולישקול א"ל רב שבקיה א"ל גלית אדעתך דשדה דניחא לך זיל שוה ליה וידו על העליונה. אתמר היורד לתוך חורבתו של חבירו ובנאה שלא ברשות ואמר הלה עציי ואבניי אני נוטל שומעין לו או אין שומעין לו רב נחמן אמר שומעין לו רב ששת אמר אין שומעין לו ומותבינן ליה לרב נחמן ואמרינן מיתיבי אין שומעין לו רבן שמעון בן גמליאל אומר ב"ש אומרים שומעין לו וב"ה אומרים אין שומעין לו ומפרקינן הוא דאמר כי האי תנא דתניא שומעין לו דברי רבי שמעון בן אלעזר רבן שמעון בן גמליאל אומר ב"ש אומרים אין שומעין לו ובית הלל אומרים שומעין לו ואמרינן א"ר יעקב בר אידי א"ר יוחנן (שם ע"ב) בבית שומעין לו בשדה אין שומעין לו בשדה מ"ט משום ישוב ארץ ישראל ואיכא דאמרי משום כחשא דארעא מאי בינייהו איכא בינייהו חוצה לארץ. המשכיר בית לחבירו בימות הגשמים אין יכול להוציאו מהחג ועד הפסח בימות החמה שלשים בכרכין אחד ימות החמה ואחד ימות הגשמים שנים עשר חודש בחניות אחד כרכין ואחד עיירות שנים עשר חודש רבן שמעון בן גמליאל אומר חניות של נחתומין ושל צבעין שלש שנים אמר רב יהודה צריך להודיעו קתני והכי קאמר המשכיר בית לחבירו סתם אין יכול להוציאו מהחג ועד הפסח אלא אם כן הודיעו בימות החמה שלשים יום מעיקרא. תנ"ה כשאמרו שלשים יום וכשאמרו שנים עשר חודש לא שידור בו שלשים יום ולא שידור בו שנים עשר אלא להודיעו קודם לשלשים יום וקודם לשנים עשר חודש וכשם שהמשכיר צריך להודיע כך שוכר צריך להודיע מ"ט דאמר ליה אי אודעתן הוה טרחנא ומותבינן בה איניש מעליא. והלכתא המשכיר בית לחבירו סתם אינו יכול להוציאו בימות הגשמים מחג ועד הפסח ובימות החמה שלשים יום ובחניות שנים עשר חודש אחד שוכר ואחד משכיר והני מילי בסתם אבל בפירוש לא מצי כלל לבטל לתנאיה. המשכיר בית לחבירו משכיר חייב בדלת בנגר ובמנעול ובכל דבר שהוא מעשה אומן אבל דבר שאין מעשה אומן השוכר עושהו והזבל של בעל הבית אין לשוכר אלא היוצא מן התנור ומן הכירה בלבד. ת"ר המשכיר בית לחבירו משכיר חייב להעמיד לו דלתות ולפתוח לו חלונות לחזק לו תקרה ולסמוך לו קורה

שוכר (דף צח) חייב לעשות לו סולם ומרזב ומעקה ולהטיח את גגו. בעו מיניה מרב ששת מזוזה על מי מזוזה האמר רב משרשיא מזוזה חובת הדר היא אלא מקום מזוזה על מי אמר להו רב משרשיא תניתוה אבל דבר שאין מעשה אומן השוכר עושהו והאי נגרא דאנהרא דכולי עלמא. (שם קח.) אמר רב יהודה לכיריא דנהרא תתאי מסייעי עילאי עילאי לא מסייעי תתאי וחילופא במיא דמטרא. תנ"ה חמש גינות שהיו מסתפקות מים ממעין אחד ונתקלקל המעין כולן מתקנות עם העליונה נמצאת תחתונה מתקנת עם כולן ומתקנת לעצמה וכן חמש חצירות שהיו מקלחות מים לביב אחד ונתקלקל הביב כולן מתקנות עם התחתונה נמצאת עליונה מתקנת עם כולן ומתקנת לעצמה. אמר שמואל האי מאן דאחזיק ברקתא דנהרא חציפה מיקרי סלוקי לא מסלקינן ליה והאידנא דכתבין פרסאי עד מלי צואר סוסיא מיא קני לך סלוקי נמי מסלקינן ליה. אמר רב יהודה האי מאן דזבן ארעא ביני אחי או ביני שותפי חציפא מיקרי סלוקי לא מסלקינן ליה. רב נחמן אמר סלוקי מסלקינן אבל משום דינא דבר מצרא לא מסלקינן ליה נהרדעי אמרי אפילו משום דינא דבר מצרא נמי מסלקינן ליה משום שנאמר ועשית הישר והטוב בעיני ה'. אזל אימליך ביה ואמר ליה זיל זבון צריך למיקנא מיניה או לא רבינא אמר לא צריך למיקנא מיניה נהרדעי אמרי צריך למיקנא מיניה והלכתא צריך למיקנא מיניה. אמר רב אשי השתא דאמרת צריך למיקנא מיניה יקר וזל ברשותיה. זבן במאה ושויא מאתן אמר רב אשי חזינן אי איניש מוזיל ומזבין הוא לכולי עלמא מצי א"ל לדילי נמי הכי הוה מוזיל ומזבין לי ואי לא יהיב ליה מאתן. זבן במאתן ושויא מאה סבור מינה מצי א"ל לתקוני שדרתיך ולא לעוותי אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי הכי אמרי נהרדעי משמיה דרב נחמן אין אונאה לקרקעות. זבין ליה גריוא דארעא בארעיה חזינן אי עידית היא אי זיבורית היא מחמת הכי הוא וזביניה זביני ואי לא הערמה הוא ומפקינן לה מיניה. (שם ע"ב) מתנה לית בה משום דינא דבר מצרא אמר אמימר ואי כתב ליה אחריות אית בה משום דינא דבר מצרא. מכר כל שדותיו לאחד לית בה משום דינא דבר מצרא מכר לבעלים הראשונים לית בה משום דינא דבר מצרא. זבין מגוי וזבין לגוי לית בה משום דינא דבר מצרא זבן מגוי מצי אמר ליה אברוחי מברחי לך אריא ממצרך זבן לגוי ועשית הישר והטוב ללוקח קא מזהר ליה רחמנא וגוי לאו בר הכי הוא אלא שמותי ודאי שמתינן ליה עד דמקבל כל אונסא דאתי מחמתיה. משכנתא לית בה משום דינא דבר מצרא דאמר רב אשי אמרו לי סבי דמתא מחסיא מאי משכנתא דשכונה גביה למכור ברחוק ולגאול בקרוב ברע ולגאול ביפה לית בה משום דינא דבר מצרא לכרגא למזוני ולקבורה לית בה משום דינא דבר מצרא דאמרי נהרדעי לכרגא ולמזוני ולקבורה

מזבנינן בלא אכרזתא לאיתתא ליתמי ולשותפי לית בה משום דינא דבר מצרא. שכיני העיר ושכיני שדה שכיני העיר קודמין ולית בה משום דינא דבר מצרא קרוב ותלמיד חכם תלמיד חכם קודם ולית בה משום דינא דבר מצרא. איבעיא להו שכן וקרוב מאי ת"ש טוב שכן קרוב מאח רחוק. זוזי טבי וזוזי תקלי לית בה משום דינא דבר מצרא זוזי טבי עדיפי הני שרי והני צרירי וחתימי לית ביה משום דינא דבר מצרא. איזיל אטרח על זוזי לא נטרינן ליה איזיל אייתי זוזי חזינן אי אמיד מעכבינן ליה ואי לא לא. ארעא לחד ודיקלא לחד מרי ארעא מצי מעכב אמרי דיקלי מרי דיקלי לא מצי מעכב אמרי ארעא ארעא לחד ובתי לחד מרי ארעא מעכב אמרי בתי מרי בתי לא מעכב על מרי ארעא. ארעא לזרעא וארעא לבתי ישוב עדיף ולית ביה משום דינא דבר מצרא איפסיק ריכבא דדיקלא אי משיניתא חזינן אם יכול להכניס בו אפילו תלם אחד אית בה משום דינא דבר מצרא ואי לא לא הני ארבעה בני מצרני דקדים חד מינייהו וזבן מאי דזבן זבן ואי לא זבני לה ארבעתייהו ופלגין לה קרנא זול. (שם קט.) ההוא שתלא דאמר לה אי מפסידנא מסתליקנא אפסיד רב יהודה אמר מסתלק בלא שבתא רב כהנא אמר מסתלק ושקיל שבחא ומודה רב כהנא דאי אמר להו מפסידנא מסתלקנא בלא שבחא מסתלק בלא שבחא רבא אמר אסמכתא היא ואסמכתא לא קניא. ולרבא מאי שנא מהא דתנן אם אוביר ולא אעביד אשלם במיטבא התם מאי דאפסיד משלם ה"נ מאי דאפסיד מנכינן לי' ואידך יהבינן לי'. רוניא שתלא דרבינא הוה אפסיד יהב לי' שבחיה וסלקיה אתא לקמיה דרבא אמר לי' חזי מר היכי דנן אמר ליה שפיר דנך והא לא אתרי בי לא צריכת לאתרויי בך רבא לטעמי' דאמר רבא מקרי דרדקי שתלא טבחא ואומנא וספר מתא מסלקינן להו בלא התראה כללא דמילתא כל פסידא דלא הדרא כמותרה ועומד דמי. (שם קר) ההוא שטרא דהוה כתיב ביה שנין סתמא מלוה אומר שלש לוה אומר שתים קדים מלוה אכלינהו לפירי מי נאמן רב יהודה אמר קרקע בחזקת בעליה קיימת רב כהנא אמר פירי בחזקת אוכליהן והלכתא כוותיה דרב כהנא והא קיימא לן הלכתא כוותיה דרב נחמן דאמר קרקע בחזקת בעליה קיימת התם לאו מילתא דעבידא לאיגלויי הכא כיון דמילתא דעבידא לאיגלויי היא אטרוחי בי דינא תרי זימני לא מטרחינן. מלוה אומר חמש ולוה אומר שלש אמרי ליה למלוה אחוי שטרך אירכס לי אמר רב יהודה בעל הבית נאמן דאי בעי אמר לקוחה היא בידי אמר ליה רב סמא לרב אשי רב זביד ורב עוירא לא סבירא להו הא דרב יהודה מאי טעמא שטרא כיון דלגוביינא קאי מזהר זהיר ביה והאי דקאמר אירכס לי מיכבש הוא דכבשיה סבר אוכלא תרתין שנין יתירתא אלא אמר רב אשי אלא מעתה הני משכנתא דסורא דכתבין בהו הכי במישלם שניא אילין תיפוק ארעא דא בלא

כסף היכא דכבשיה לשטר משכנתא ואמר לקוחה היא בידו דמהימן אמר ליה התם תקינו רבנן דיהיב טסקא וכרי כריא ארעא דלית לה לא טסקא ולא כריא מאי אמר ליה איבעי ליה למחויי אי לא מחי איהו הוא דאפסיד אנפשיה. אריס אומר למחצה ירדתי ובעל הבית אומר לשליש הורדתיו מי נאמן רב יהודה אמר בעל הבית נאמן רב נחמן אמר הכל כמנהג המדינה סבור מינה לא פליגי הא באתרא דשקיל אריסא פלגא הא באתרא דשקיל אריסא תילתא אמר ליה רב מרי ברה דבת שמואל אפילו באתרא דשקיל אריסא פלגא פליג רב יהודה ואמר בעל הבית נאמן דאי בעי אמר שכירי ולקיטי היא. יתומים אומרים אנו השבחנו ובעל חוב אומר אביכם השביח על מי להביא ראיה (שם ע"ב) סבר רב חנא למימר ארעא בחזקת יתמי קיימא ועל בעל חוב להביא ראיה אמר להו ההוא סבא הכי א"ר יוחנן ארעא כיון דלגוביינא קיימא כמאן דגבי דמי והלכך על היתומים להביא ראיה. אייתו יתמי ראיה דאינהו אשבוח סבר ר' חנינא למימר בארעא מסלקינן להו ולא היא בדמי מסלקינן להו דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה שלשה שמין להם את השבח ומעלין אותן בדמים ואלו הן בכור לפשוט ובעל חוב ליתומים ובעל חוב ללקוחות בעל חוב ללקוחות כגון דשוייה ניהליה אפותיקי וא"ל (דף צט) לא יהא לך פרעון אלא מזו. אמר ליה רבינא לרב אשי ובעל חוב מלקוחות לא גבי שבחא והאמר שמואל בעל חוב גובה את השבח וכי תימא שאני ליה לשמואל בין שבח המגיע לכתפים ובין שבח שאין מגיע לכתפים והא מעשים בכל יום וקא מגבי שמואל בשבח המגיע לכתפים לא קשיא הא דמסיק שיעור ארעא ושבחא הא דלא מסיק שיעור ארעא ושבחא. (שם קיד:) תנו רבנן ואה איש עני הוא לא תשכב בעבוטו הא עשיר שכיב אמר רב ששת הכי קאמר אם איש עני הוא לא תשכב ועבוטו אצלך הא עשיר שכיב ועבוטו אצלך. תנו רבנן המלוה את חבירו אינו רשאי למשכנו ואינו חייב להחזיר לו ועובר בכל השמות הללו מאי קאמר אמר רב ששת הכי קאמר המלוה את חבירו אינו רשאי למשכנו ואם משכנו חייב להחזיר לו לה במה דברים אמורים שמשכנו שלא בשעת הלואתו אבל משכנו בשעת הלואתו אינו חייב להחזיר לו ועובר בכל השמות הללו אירשא.

(שם קטו.) תנו רבנן לא תבא אל ביתו לביתו אי אתה בא אבל אתה בא לביתו של ערב שנאמר לקח בגדו כי ערב זר ובעד נכריה חבלהו ואומר בני אם ערבת לרעך תקעת לזר כפיך נוקשת באמרי פיך נלכדת באמרי פיך עשה זאת איפוא בני והנצל כי באת בכף רעך לך התרפס ורהב רעך אם ממון יש לו בידך התר לו פיסת היד ואם לאו הרבה עליו רעים דבר אחר לביתו אי אתה נכנס אבל אתה בא לביתו ליטול שכר כתף שכר חמר

שכר פונדק שכר דיוקנאות יכול אפילו זקפן עליו במלוה תלמוד לומר כי תשה ברעך משאת מאומה לו אמר מאומה ולא כל מאומה.
(שם קטז.) תנו רבנן חבל זוג של ספרים וצמד של פרות יכול לא יהא חייב אלא אחת ת"ל לא יחבל רחים ורכב מה ריחים ורכב מיוחדים שהם שני כליה ועושין מלאכה אחת חייב על זה בעצמו ועל זה בעצמו. ההוא גברא דחבל סכינא דאשכבתא מחבריה אתא לקמיה דאביי א"ל זיל אהדריה משום דברים שעושין בהן אוכל נפש ותא קום בדינא עלה רבא אמר לא צריך למיקם בדינא עלה יכול לטעון עד כדי דמיה ואביי לית ליה האי סברא ומאי שנא מהנך עיזי דאכלן חושלא בנהרדעא ואתא מרי חושלא תפש וטען טובא אמר אבוה דשמואל יכול לטעון עד כדי דמיהם התם לאו מידי דעביד לאושולי ולאוגורי הוא הכא מידי דעביד לאושולי ולאוגורי הוא דשלח ר"ה בר אבין דברים העשויין להשאיל ולהשכיר ואמר לקוחין הן בידי אינו נאמן ורבא לית ליה האי סברא והא רבא אגבי זוגא דסרבלי וספרא דאגדתא מיתמי בדבריה העשויין להשאיל ולהשכיר האי נמי דכי מיפגמא וטרפא קפדי ולא מושלי. (שם ע"ב) הבית והעלייה של שניהם שנפלו שניהם חולקין בעצים ובאבנים ובעפר ורואין אלו אבנים הראויות להשתבר אם היה אחד מהם מכיר מקצת אבניו נוטלן ועולין לו מן החשבון. הבית והעלייה של שנים לו נפחתה העלייה ואין בעל הבית רוצה לתקן הרי בעל העליה יורד ודר למטה עד שיתקן לו את העליה רבי יוסי אומר התחתון נותן את התקרה והעליון נותן את המעזיבה. (שם קיז.) הנהו בי תרי חד הוה דאיר עילאי וחד הוה דאיר תתאי כי מאשי מיא עילאי נחתין ומזקין ליה לתתאי מי מתקן ר' חייא בר אבא אמר עליון מתקן רבי אילעא א"ר חייא בר יוסף תחתון מתקן וסימניך ויוסף הורד מצרימה והלכתא תחתון מתקן. הבית והעלייה של שנים שנפלו אמר בעל העליה לבעל הבית לבנות והוא אינו רוצה הרי בעל העליה בונה את הבית ויושב בתוכו עד שיתן לו יציאותיו ר' יהודה אומר אף זה דר בתוך ביתו של חבירו וצריך להעלות לו שכר אלא בעל העליה בונה את הבית ואת העליה ומקרה את העליה ויושב בבית עד שיתן לו יציאותיו. (שם קיז:) אמר רב אחא בר אדא משמיה דעולא תחתון שבא לשנות בגויל שומעין לו בגזית אין שומעין לו בלבנים שומעין לו בכפיסים אין שומעין לו לסכך בארזים שומעין לו בשקמים אין שומעין לו למעט בחלונות שומעין לו לרבות בחלונות אין שומעין לו להגביה אין שומעין ולמעט שומעין לו. עליון שבא לשנות בגזית שומעין לו בגויל אין שומעין לו בכפיסים שומעין לו בלבנים אין שומעין לו לרבות בחלונות שומעין לו למעט בחלונות אין שומעין לו לסכך בשקמים שומעין לו בארזים אין שומעין לו למעט שומעין לו להגביה אין שומעין לו אין לו לא

לזה ולא לזה אין לו לבעל עליה בקרקע כלים. תניא ר' נתן אומר תחתון נוטל שני חלקים ועליון נוטל שליש אחרים אומרים תחתון נוטל שלשה חלקים ועליון רביע אמר רבא ר' נתן דיינא הוא ונחית לעומקא דדינא וקסבר כמה מפסדא עליה בבית תילתא הלכך אית ליה תילתא. הכותל והאילן שנפלו לרשות הרבים והזיקו פטור מלשלם נתנו לו זמן לקוץ את האילן ולסתור את הכותל נפלו בתוך זמן פטור לאחר זמן חייב (שם קיח.) וכמה זמן אמר רבי יוחנן זמן בית דין שלשים יום.

(שם ע"ב) תנו רבנן החצב שמסר לסתת סתת חייב סתת שמסר לחמר חמר חייב חמר שמסר לכתף כתף חייב כתף שמסר לבנאי בנאי חייב בנאי שמסר לאדריכל אדריכל חייב וכולה שהעלום והניחום על גבי דימוס ונפלו והזיקו כולן חייבין והתניא האחרון חייב וכולם פטורים אמר רב ששת לא קשיא כאן בשכירות כאן בקבלנות. שתי גנות זו על גבי זו וירק בינתים ר' מאיר אומר של עליון ר' יהודה אומר של תחתון אמר רבי מאיר מה אם ירצה העליון ליטול את עפרו אין כאן ירק א"ר יהודה מה אם ירצה התחתון למלאות את גינתו עפר אין כאן ירק אמר רבי מאיר וכי מאחר ששניהם יכולין למחות זה על זה רואין מאין ירק זה חיה ר' שמעון אומר כל שהעליון יכול לפשוט ידו וליטול הרי הוא שלו והשאר של תחתון. (שם קיט.) אמר אפרים ספרא תלמידו של ר' שמעון משום ר' שמעון בן לקיש הלכה כרבי שמעון אמרוה קמיה דשבור מלכא אמר להו הבו ליה אפריין לרבי שמעון. אמרי דבי רבי ינאי ובלבד שלא יאנס:

סליקו להו בבא מציעא

סימן מו

(ב"ב ב') השותפין שרצו לעשות מחיצה בחצר בונין את הכותל באמצע מקום שנהגו לבנות גויל גזית כפיסין לבנים בונים הכל כמנהג המדינה בגויל זה נותן שלשה טפחים וזה נותן שלשה טפחים בגזית זה נותן טפחיים ומחצה וזה נותן טפחיים ומחצה בכפיסין זה נותן טפחיים וזה נותן טפחיים בלבנים זה נותן טפח ומחצה וזה נותן טפח ומחצה הלכך אם נפל הכותל המקום והאבנים של שניהם. (שם ג.) גויל אבני דלא משפיין. גזית אבני דמשפיין. כפיסים ארחי. לבנים לבני. (שם ד:) הוצא אמר רב נחמן סניפי ירכי מלבר ונסניף מלגיו אתי חבריה ועביד מההוא גיסא ואמר דידי ודידך הוא הכא נמי אתי שרי להו ואמר דידי ודידך הוא דשריק ליה בטינא מקפיל ליה קיפולא מידע ידיע אביי אמר הוצא לא סגי ליה אלא בשטרא ובחזית נמי סגי ליה. (שם ה.) רוניא אקפיה רבינא מארבע רוחותיו אמר ליה הב לי מאי דגדרי אמר ליה לא הב לי דמי קנים בזול לא ניחא

לי הב לי אגר נטרא לא ניחא לי יומא חד אמר ליה לשלוחיה זיל אייתי לי קובורא דאהיני מינים אזל לאיתויי רמא ביה קלא אמר ליה שבקיה עיזא בעלמא הוא אמר ליה אטו עיזא לא מכלינא ליה אמר ליה ולאו גברא בעי לאכלויי אתא לקמיה דרבא אמר ליה זיל פייסיה ואי לא דיינינא לך כרבי יוסי ואליבא דרב הונא דאמר הכל לפי מה שגדר. רוניא זבן ארעא אמצרא סבר רבינא לסלוקוה אמר ליה רב ספרא בריה דרב ייבא אמרי אינשי ארבעה לצלא וארבעה לצללא. אמר ר' שמעון בן לקיש הקובע זמן לחבירו ובא בזמנו ואמר לו פרעתיך בתוך זמני אינו נאמן ולואי שיפרע אדם בזמנו (שם ע"ב) והלכתא כרבי שמעון בן לקיש ואפילו מיתמי ואף על גב דאמר מר הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה חזקה לא עביד איניש דפרע בגו זמניה. (שם ו.) אמר רב נחמן אחזיק להורדי לא אחזיק לכשורי לכשורי אחזיק להורדי רב יוסף אמר אחזיק להורדי אחזיק לכשורי איכא דאמרי אמר ר"נ אחזיק להורדי אחזיק לכשורי לכשורי אחזיק להורדי ואמר ר"נ אחזיק לנטפי אחזיק לשפכי לשפכי לא אחזיק לנטפי ורב יוסף אמר אפילו אחזיק לשפכי אחזיק לנטפי איכא דאמרי אמר ר"נ אחזיק לנטפי אחזיק לשפכי לשפכי אחזיק לנטפי אבל לא לצריפא דאורבני ורב יוסף אמר אפילו לצריפא דאורבני והלכתא כרב נחמן בלישנא בתרא והלכתא כרב יוסף בצריפא דאורבני. (שם ע"ב) אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה המשכיר בית לחבירו בבירה גדולה הרי זה משתמש בכתליה ובזיזיה עד ארבע אמות ובעובי הכותל במקום שנהגו אבל בתרבץ אפדני לא ורב נחמן אמר אפילו תרבץ אפדני אבל רחבה שאחורי בתים לא ורבא אמר אפילו רחבה שאחורי בתים. אמר רבינא האי כשורתא דמטללתא עד תלתין יומי לא הוי חזקה מכאן והילך הוי חזקה [ואי סוכה דמצוה היא עד שבעה יומין לא הוי חזקה בתר שבעה יומין הוי חזקה] ואי חבריה בטינא מאלתר הוי חזקה אמר אביי שני בתים משני צידי רשות הרבים זה עושה מעקה לחצי גגו וזה עושה מעקה לחצי גגו זה שלא כנגד זה ומעדיף מאי איריא רשות הרבים אפי' רשות היחיד נמי רשות הרבים איצטריכא ליה מהו דתימא מצי אמר ליה סוף סוף אנת לא בעית איצטנועי מבני רשות הרבים קמ"ל דאמר ליה בני רשות הרבים ביממא חזו לי בליליא לא חזו לי אנת קא חזית לי בין ביממא ובין בליליא בני רשות הרבים כי קאימנא חזו לי כי יתיבנא לא חזו לי ואנת חזית בין כי קאימנא ובין כי יתיבנא בני רשות הרבים כי מעיינין חזו לי כי לא מעיינין לא חזו לי ואנת ממילא נמי חזית לי. אמר מר זה שלא כנגד זה ומעדיף פשיטא לא צריכא דקדים חד מינייהו וקא עביד דידיה מהו דתימא מצי אמר ליה אשלמיה לכוליה ואנא יהיבנא לך דמי קמ"ל מצי אמר ליה מאי טעמא לא עבדת משום דמיתרע אשיתך אנא נמי מיתרע אשיתאי.

אמר רב נחמן אמר שמואל גג הסמוך לחצר חבירו כופין אותו ועושין לו מעקה גבוה ארבע אמות והלכתא דקיומא לן היזק ראיים שמיה היזק אבל מגג לגג לא ורב נחמן דידיה אמר ואפילו מגג לגג ואין זקוק לו בארבע אמות אבל זקוק למחיצה עשרה ומאי שנא התם משום היזק ראייה בעי ארבע אמות אבל הכא משום נתפש עליו כגנב הוא ובעשרה טפחים לא מצי דנשתמיט ליה בציר מעשרה מצי משתמיט ליה. שתי חצירות זו למעלה מזו לא יאמר העליון הריני בונה כנגדי ועולה אלא מסייע מלמטה ובונה אם היתה חצירו למעלה מגגו של חבירו אין זקוק לו. הנהו בי תרי חד הוה דאיר עילאי וחד תתאי איחביס ביתא אמר ליה תחתאי לעילאי תא ליסתריה ולבנייה אמר ליה אנא שפיר דיירנא (שם ז.) אמר ליה אנא סתרנא לה ובנינא לה לית לי דוכתא למידר אוגרנא לך ביתא לא מצינא דאטרח לא קא מיתדר לי א"ל חזק בארעך שוף אכריסך עול שוף אכריסך ופוק א"ר חמא דינא קאמר ליה והני מילי דלא קא מטו כשורי למטה מעשרה אבל מטו כשורי למטה מעשרה מצי א"ל רשותא דתתא הוא ולא אמרן אלא דלא אתני ליה בהדיה מעיקרא אבל אתני מעיקרא סתר ובאני וכמה אמר רב נחמן כי דדיירי אינשי וכמה אמר רב הונא בריה דרב יהושע כדעיילן איסורייתא דמחוזא ונפקן. ההוא גברא דבנא אשיתא להדי כווי דחבריה אמר ליה קא מאפלת לי לביתא אמר ליה סכירנא להו להני ופתחנא לך כווי מעילאי אמר ליה קא מרעא לאשיתאי אמר ליה סתרנא לה עד הכא ובנינא לה מרישא ועבידנא לך כווי מלעיל אמר ליה אשיתא פלגא חדתא ופלגא עתיקא לא קאי סתרנא לה ובנינא לה לכולה אשיתא אשיתא חדא חדתא בכוליה ביתא עתיקא לא קא קיימא סתרנא ליה ובנינא ליה לכוליה ביתא לית לי דוכתא למידר אנא אוגרנא לך מדידי לא מצינא דאטרח אמר רב חמא דינא קאמר ליה הא תו למה לי היינו הך הא קמ"ל אף על גב דדיירי בם לתיבנא וציבי. הנהו תרי אחי דפלגי בהדי הדדי חד מטייה איספלידיה וחד מטייה תרביצא קא בני אשיתא אפומא דאספלידיה דחבריה אמר ליה קא מאפלת עלאי אמר ליה בדנפשאי קא בנינא אמר רב חמא דינא קא"ל. (שם ע"ב) ההוא שטרא דיתמי דנפק תברא עילויה אמר רב חמא לא מקרע קרעינן ליה ולא אגבויי מגבינן ביה אגבויי לא מגבינן ביה דהא איכא תברא עילויה מקרע לא קרעינן ליה דילמא לכי גדלי יתמי מייתו ראייה ומרעי ליה שלחה רב אחא בר רב לקמיה דרבינא הלכתא מאי שלח ליה בכולהו הלכתא כרב חמא לבר מתברא דאחזוקי סהדי בשקרי לא מחזקינן מר זוטרא בריה דרב נחמן אמר בהא נמי הלכתא כרב חמא דאם איתא דתברא מעליא הוא איבעי' ליה לאפוקי בחיי אבוהון. כופין אותו לבנות בית שער ודלת לחצר רבן שמעון בן גמליאל אומר (דף ק) לא כל החצירות ראויות לבית שער כופין אותו

לעשות לעיר חומה דלתים ובריח רבן שמעון בן גמליאל אומר לא כל העיירות ראויות לחומה. תניא רשב"ג אומר לא כל חצרות ראויות לבית שער אלא הסמוכה לרשות הרבים ראוים לבית שער ושאינם סמוכה לרשות הרבים אינם ראויה לבית שער ורבנן זימנין דדחקי בני רשות הרבים ועיילי טובא. כופין אותו לעשות לעיר חומה דלתים ובריח. תניא רבן שמעון בן גמליאל אומר לא כל עיירות ראויות לחומה אלא עיר הסמוכה לספר ראוים לחומה עיר שאינם סמוכה לספר אינה ראוים לחומה ורבנן דמיקרי גיאסא ועיילי להתם. בעא מיניה רבי אלעזר מרבי יוחנן כשהן גובין לפי שבח ממון הן גובין או לפי שבח נפשות הן גובין אמר ליה לפי שבח ממון הן גובין ואלעזר ברי קבע בה מסמרות. איכא דאמרי בעא מיניה רבי אלעזר מרבי יוחנן כשהן גובין לפי שבח ממון הן גובין או לפי קירוב בתים אמר ליה לפי קירוב בתים הן גובין ואלעזר ברי קבע בה מסמרות. (שם ח.) אמר רב פפא לשורא ולפרשא ולטורזינא רמינן איתמי כללא דמילתא כל היכא דאית להו נטירותא ליתמי רמינן עלייהו. תני רב שמואל בר' יהודה אין פוסקין צדקה על היתומים אפילו לפדיון שבוים (שם יא.) ש"מ פדיון שבויים מצוה רבה היא. אין חולקין את החצר עד שיהא בה ארבע אמות לזה וארבע אמות לזה ולא את השדה עד שיהא בה תשעה קבין לזה ותשעה קבין לזה רבי יהודה אומר תשעה חצאי קבין לזה ותשעה חצאי קבין לזה ולא את הגנה עד שיהא בה חצי קב לזה וחצי קב לזה ר' עקיבא אומר בית רובע ולא את הטרקלין ולא את המורן ולא את השובך ולא את הטלית ולא את המרחץ ולא בית הבד ולא בית השלחין עד שיהא בהן כדי לזה וכדי לזה אימתי בזמן שאין שניהם רוצין אבל בזמן ששניהם רוצין אפילו פחות מיכן יחלוקו ובכתבי הקדש אע"פ ששניהם רוצין לא יחלוקו. אין חולקין את החצר עד שיהא בה ארבע אמות לזה וארבע אמות לזה אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן ארבע אמות שאמרו חוץ משל פתחים. (שם יב:) ההוא גברא דזבן ארעא אמצרא דבי נשי' כי הוו קא פלגי אמר להו בעינא דתפלגו לי אמצראי אמר רבה כגון זה כופין על מדת סדום מתקיף לה רב יוסף אמאי לימרו ליה מעלינן לה עלך כנכסי דבי מר מריון והלכתא כרב יוסף חדא אהאי נגרא וחדא אהאי נגרא אמר רב כגון זה כופין על מדת סדום. מתקיף לה רב יוסף האי מדויל והאי לא מדויל והלכתא כרב יוסף. תרוייהו אחד נגרא אמר רב יוסף בהא ודאי כופין על מדת סדום. מתקיף לה אביי לימא ליה בעינא לאפושי אריסי והלכתא כרב יוסף ואפושי אריסי לאו מילתא היא. (שם יג.) חד גיסא נהרא וחד גיסא נגרא פלגין לה קרנא זול. (שם ע"ב) ובכתבי הקדש אף על פי ששניהם רוצין לא יחלוקו. אמר שמואל לא שנו אלא בכרך אחד אבל בשתי כריכות חולקין. (שם יג.) אתמר רב הונא אמר אית דינא דגוד או אגוד ורב נחמן

אמר לית דינא דגוד או אגוד (שם ע"ב) אמר אמימר הלכתא אית דינא דגוד או אגוד אמר ליה רב אשי לאמימר הא דרב נחמן מאי אמר ליה לא שמיע לי כלומר לא סבירא לי ולא והא רבין בר חיננא ורב דימי מנהרדעא שבק להון אבוהון תרתי אמהתא חדא הוה ידעא מיפא ובשולי וחדא הוה ידעא ביסתרקי אחו לקמיה דרבא אמר להו לית דינא דגוד או אגוד שאני התם דכל חד וחד ניחא ליה בתרוייהו והא כתבי הקודש דכל חד וחד ניחא ליה בתרוייהו ואמר שמואל לא שנו אלא בכרך אחד אבל בשני כריכות חולקין תרגמה רב שלמן ששניהם רוצין.

(מ"ס פ"ג) תנו רבנן אין עושין תורה חומשין אבל עושין חומשין תורה ובלבד שיהו שוין בדיו בכתב ובקומה. (ב"ב יז.) לא יחפור אדם בור סמוך לבורו של חבירו ולא שיח ולא מערה ולא אמת המים ולא נברכת הכובסין אלא אם כן הרחיק מכותלו של חבירו שלשה טפחים וסד בסיד. מרחיקין את הזרעים ואת המחרישה ואת מי רגלים מן הכותל שלשה טפחים מרחיקין את הריחים שלשה מן השכב שהן ארבעה מן הרכב ואת התנור שלשה מן הכליה שהן ארבעה מן השפה. (שם כא:) אמר רבה מקרי דרדקי שתלא וטבחא ואומנא וספר מתא כולן מותרין הן ומסלקין להם בלא התראה כללא דמילתא כל פסידא דלא הדר כמותרה ועומד דמי. אמר רב הונא האי בר מבואה דאוקי רחיא ואתא בר מבואה חבריה וקא מוקים רחיא גביה דינא הוא דמעכב עילויה דאמר ליה קא פסקת ליה לחיותאי (שם כב.) הנהו דקולאי דאייתו דיקלי לבבל ביומא דשוקא אתו בני מתא וקא מעכבי עלייהו אתו לקמיה דרבינא אמר להו מעלמא קאתי ולעלמא קא מזבני' והני מילי ביומא דשוקא אבל בשאר יומי לא וביומא דשוקא נמי לא אמרן אלא לזבוני בשוקא אבל אהדורי במתא לא. הנהו עמרויי דאייתו עמרא לפום נהרא אתו בני מתא וקא מעכבין עילויה אתו לקמיה דרב כהנא אמר להו דינא הוא דמעכבי עלייכו אמרו ליה אית לן אשראי במתא אמר להו זילו זבינו שיעור חיותייכו עד דעקריתו אשראי דילכו ואזליתו. (שם כג.) רב יוסף הוה ליה הנהו אומני בשיבבותיה הוו יתבי תותי תאלי אתו עורבי שקלי דמא וסלקי ויתבי בתאלי ומפסדי להו לתמרי אמר ליה רב יוסף לאביי אפיקו לי קורקור מהכא והא גרמא היא אמר ליה האמר רב טובי' בר רב מתנה זאת אומרת גרמא בנזקין אסור והא אחזיקו להו אמר ליה האמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אין חזקה לנזקין ולאו אתמר עלה רב מרי אמר בקוטרא רב זביד אמר בבית הכסא אמר ליה הני לדילי כקוטרא וכבית הכסא דמו לי (שם עו:) אמר רב פפא האי מאן דזבין שטרא לחבריה צריך למיכתב ליה קני ליה וכל שעבודא דאית ביה אמר רב כהנא אמריתה לשמעתה קמיה דרב זביד מנהרדעא טעמא דכתב ליה הכי הא לא כתב ליה הכי לא קני

עני רב מרי וכי לצור על פי צלוחיתו הוא צריך אמר ליה אין לצור ולצור. (שם עז.) אמר אמימר הלכתא אין אותיות נקנות בחליפין אמר ליה רב אשי לאמימר גמרא או סברא אמר ליה גמרא רב אשי אמר סברא נמי איכא מאי טעמא מילי נינהו ומילי במילי לא מיקניין בשטר ואגב ארעא מיקניין דהא מטבע לא ניקני בחליפין ואגב ארעא מיקנין (שם ע"ב) כי הא דרב פפא הוו להו תריסר אלפי זוזי בי חוזאי ואקנינון לרב שמואל בר אחא אגב אסיפא דביתיה וכי אתא נפק לאפיה עד תווך (ב"ק קד:) אמר רב יהודה אמר שמואל אין משלחין מעות בדיוקני ואפילו עדים חתומין עליה ורבי יוחנן אמר אם היו עדים חתומין עליה משלחין והלכתא כשמואל דאמר אין משלחין והיכי עביד כי הא דרבי אבא הוה מסיק ביה ברב יוסף בר חמא זוזי אמר ליה לרב ספרא בהדי דקא אתית אייתינהו ניהלי כי אזל להתם אמר ליה רבא בריה מי כתב לך התקבלתי אמר ליה לאו אי הכי זיל וליכתוב לך התקבלתי ותא ושקול אדהכי א"ל התקבלתי נמי ולא כלום הוא דלמא אדהכי והכי ניחא נפשיה דר' אבא ונפלי זוזי קמי יתמי והתקבלתי דר' אבא ולא כלום הוא אלא זיל ליקנינהו לך אגב ארעא וכתוב לו התקבלתי ושקול כי הא דרב פפא הוו ליה תריסר אלפי זוזי בי חוזאי ואקנינהו וכו'. (ב"ק קו.) אמר רב הונא אמר רב מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי ונשבע ואחר כך באו עדים פטור מאי טעמא אמר קרא ולקח בעליו ולא ישלם כיון שקבלו בעלים שבועה אין משלמין ממון. אמר רבא מסתבר טעמיה דרב במלוה דלהוצאה ניתנה אבל בפקדון דברשות מרה קיימא לא א"ל האלהים אמר רב אפילו בפקדון מ"ט כי כתב קרא בפקדון כתב. (ב"ב כח.) חזקת הבתים הבורות שיחין ומערות מרחצאות ושובכין ובית הבדים ובית השלחין והעבדים וכל דבר שעושה פירות תדיר חזקתן שלש שנים מיום ליום שדה הבעל חזקתה שלש שנים ואינה מיום ליום אמר ר' יוחנן שמעתי מהולכי אושא שהיו אומרים מנין לחזקה שהיא שלש שנים משור המועד מה שור המועד כיון דנגח ליה שלש נגיחות נפק ליה מחזקת תם וקם ליה בחזקת מועד אף הכא נמי כיון דאכלה לה תלת שנין נפקא לה מרשות מוכר וקמה לה בחזקת לוקח (שם כט.) רבא אמר שתא קמא מזדהר איניש בשטריה תרתי מזדהר תלת מזדהר טפי לא מזדהר. אמר רב הונא שלש שנים שאמרו והוא שאכלן רצופות מאי קמ"ל תנינא חזקתן שלש שנים מיום ליום מהו דתימא מיום ליום לאפוקי מקוטעות ולעולם אפילו מפוזרות קמ"ל. (שם ע"ב) רמי בר חמא ורב עוקבא בר חמא זבנו אמתא מר אישתמש בה ראשונה שלישית וחמישית ומר אשתמש בה שניה רביעית ששית נפק ערער עילויה אתו לקמיה דרבא אמר להו אתון מאי טעמא עבדיתו הכי כי היכי דלא תחזקו אהדדי לעלמא נמי לא הוי חזקה ולא אמרן אלא דלא כתבו עיטרא אבל כתבו

עיטרא קלא אית לה למילתא. ההוא עובדא דהוה בנהרדעא דההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ארעא אמר ליה מינך זבנתה ואכלת שני חזקה אמר ליה אנא בשכוני גואי הואי אתי לקמיה דרב נחמן אמר ליה זיל בריר שני אכילתך א"ל רבא דינא הכי המוציא מחבירו עליו הראיה ורמי דרבא אדרבא ורמי דרב נחמן אדרב נחמן (שם ל.) דההוא דאמר ליה לחבריה נכסי דבי סיסין מזביננא לך הואי איכא חדא ארעא דהוה מיקריא דבי סיסין אתי לקמיה דרב נחמן אמר ליה זיל אייתו סהדי דלאו דבי סיסין היא אמר ליה רבא דינא הכי המוציא מחבירו עליו הראיה קשיא דרבא אדרבא קשיא דרב נחמן אדרב נחמן דרבא אדרבא לא קשיא הכא לוקח קאי התם מוכר קאי בנכסי דרב נחמן אדרב נחמן לא קשיא התם כיון דאמר ליה (דלאו) דבי סיסין ומיקריא דבי סיסין עליה לאתויי ראיה דלאו דבי סיסין היא אבל הכא לא יהא אלא דנקיט שטרא מי לא אמרינן ליה קיים שטרך ונחות לנכסי. ההוא עובדא דהוה במחוזא דההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ביתא אמר ליה מינך זבנתא ודרית בה שני חזקה אמר ליה אנא בשוקי בראי הואי אמר ליה והא אית ליה סהדי דכל שתא הוה אתית תלתין יומי אמר ליה הנהו תלתין יומין בשוקאי הוה טרידנא אמר רבא עבידי אינשי דטרידי בשוקייהו תלתין יומין. ההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהא ארעא אמר לי' מפלניא זבנתה דזבנה מינך אמר ליה לאו קא מודית דארעא דילי היא ואנת מינאי לא זבנתה זיל לאו בעל דברים דילי אנת אמר רבא דינא קאמר ליה.

(שם ע"ב) ההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ארעא מפלניא זבנתה ואכלתה שני חזקה אמר ליה פלניא גזלנא הוא והא אית לי סהדי דאימליכי בך ואמרת לי זיל זבין דאמינא השני נוח לי והראשון קשה ממני אמר רבא דינא קאמר ליה כמאן כאדמון דתנן העורר על השדה והוא חתום עליה בעד אדמון אומר יכול לומר לו השני נוח לי והראשון קשה ממני וחכמים אומרים איבד את זכותו אפילו תימא רבנן עד כאן לא פליגי רבנן עליה דאדמון אלא בחותם דקא עביד מעשה אבל הכא דיבורא הוא עביד איניש דמקרי ואמר. ההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהא ארעא מפלניא זבנתה ואכלתה שני חזקה א"ל פלניא גזלנא הוא והא אית לי סהדי דאתית לגבאי באורתא ואמרת לי זבנה נהלי דאמינא איזבון דינאי אמר רבא עביד איניש דזבין דיניה. ההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהא ארעא א"ל מפלניא זבנתה ואכלתה שני חזקה והא נקיטנא שטרא דזבינא לי הא ארבעי שני א"ל מי סברת שני חזקה תלת קאמינא שני חזקה נפישתא קאמינא אמר רבא עבידי אינשי דקרו לשני טובא שני חזקה והני מילי דאכלה שבע שנין דקדמיה חזקיה דידיה לשטריה דהך אבל אכלה שית אין לך מחאה

גדולה מזו. (שם לא.) זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי האי אייתי סהדי דאבהתיה והאי אייתי סהדי דאכלא שני חזקה אמר רבא מה לי לשקר אי בעי א"ל מינך זבנתה ואכלתה שני חזקה אמר ליה אביי מה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן הדר אמר ליה אין דאבהתך היא ואנא זבנתה מינך והאי דאמרי דאבהתיי דסמיך לי עלה כדאבהתיי טוען וחוזר וטוען או לא עולא אמר טוען וחוזר וטוען נהרדעי אמרי אין טוען וחוזר וטוען אמר אמימר אנא מסבי נהרדעא אנא וסבירא לי דטוען וחוזר וטוען והלכתא טוען וחוזר וטוען והני מילי כי יתיב בי דינא דטוען וחוזר וטוען אבל נפק מבי דינא והדר אתא וטען לא. ומודה עולא היכא דא"ל של אבותי ולא של אבותיך דאינו טוען וחוזר וטוען אי נמי קם בי דינא ולא טען ונפק והדר וטען דאינו טוען וחוזר וטוען דאמרינן טענתא אגמרוה. ומודו נהרדעי היכא דאמר ליה של אבותי שלקחוה מאבותיך וטוען וחוזר וטוען אי נמי קם בראי ולא טען ועל לבי דינא וטען דטוען וחוזר וטוען מאי טעמא עביד אינש דלא מגלי טענתא אלא בבי דינא. זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי האי אייתי סהדי דאבהתיה היא ואכלה שני חזקה והאי אייתי סהדי דאכלה שני חזקה אמר רב נחמן אוקי אכילתא להדי אכילתא ואוקי נכסי בחזקת אבהתא אמר ליה רבא והא עדות מוכחשת היא אמר ליה נהי דאיתכחש באכילתא באבהתא לא אתכחש (שם ע"ב) לימא רבא ורב נחמן בפלוגתא דרב הונא ורב חסדא קמיפלגי דאתמר שני כיתי העדים המכחישות זו את זו אמר רב הונא זו באה בפני עצמה ומעידה וזו באה בפני עצמה ומעידה ורב חסדא אמר בהדי סהדי שקרי למה לי לימא רב נחמן דאמר כרב הונא ורבא דאמר כרב חסדא אליבא דרב חסדא כולי עלמא לא פליגי כי פליגי אליבא דרב הונא רב נחמן כרב הונא ורבא עד כאן לא קאמר רב הונא התם אלא לעדות אחרת אבל לאותה עדות לא הדר אייתי סהדי דאבהתיה היא אמר רב נחמן אנן אחתינן ליה ואנן עסקינן ליה ולזילותא דבי דינא לא חיישינן. מתיב רבא ואיתימא רבי זירא שנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת לא תצא רבי מנחם ברבי יוסי אומר תצא אמר רבי מנחם ברבי יוסי אימתי אני אומר תצא בזמן שבאו עדים ואחר כך נשאת תצא אבל נשאת ואחר כך באו עדים הרי זו לא תצא א"ל אנא סברי למיעבד בה עובדא כיון דאותיבתן את ואותבן נמי רב המנונא מסורא לא עבידנא בה עובדא נפק עבד בה עובדא (דף קא) מאן דחזא סבר טעות הוא בידו ולא היא משום דאשכחן דתליא באשלי רברבי דתנן רבי יהודה אומר אין מעלין לכהונה על פי עד אחד אמר ר' אלעזר אימתי בזמן שיש עוררים אבל בזמן שאין עוררים מעלין לכהונה על פי עד אחד רבן שמעון בן גמליאל אומר משום ר' שמעון הסגן מעלין לכהונה על פי

עד אחד רבן שמעון בן גמליאל היינו שלא ניתן להישבון. (שם קע.) רב יצחק בר יוסף הוה מסיק ביה ברבי אבא זוזי אתא לקמיה דרבי יצחק נפחא אמר ליה פרעתיך בפני פלוני ופלוני אמר ליה יבואו פלוני ופלוני ויעידו ואי לא אתו לא מהימננא והא קיימא לן המלוה את חבירו בעדים אין צריך לפורעו בעדים אמר ליה אנא בההיא כשמעתיה דמר סבירא לי דאמר רבי אבא אמר רב אדא בר אהבה אמר רבי האומר לחבירו פרעתיך בפני פלוני ופלוני יבואו פלוני ופלוני ויעידו והאמר רב גידל אמר רב הלכה כדברי חכמים ואף רבי לא אמר אלא לברר אמר ליה אנא נמי לברר קאמינא. (שם לה:) חזקתן שלש שנים מיום ליום. אמר רבא ואי דלי ליה צנא דפירי מאלתר הוי חזקה אמר רבא ואם טען ואמר לפירות הורדתיו נאמן והני מילי בתוך שלש אבל לאחר שלש לא אמר ליה רב אשי לרב כהנא אי לפירא אחתיה מאי הוה ליה למיעבד איבעי' ליה למחויי דאי לא תימא הכי הני משכנתא דסורא דכתבי בהו במישלם שניא אלין תיפוק ארעא דאבלא כסף היכא דכבשיה לשטר משכנתא גביה ואמר לקוחה היא בידי הכי נמי דמהימן מי מתקני רבנן מילתא דאתי בה לידי פסידא אלא איבעי' לי' למחויי הכא נמי איבעי' ליה למחויי. אמר רב יהודה אמר רב ישראל הבא מחמת גוי הרי הוא כגוי מה גוי אין לו חזקה אלא בשטר אף ישראל בא מחמת גוי אין לו חזקה אלא בשטר. אמר רבא ואי אמר האי ישראל לדילי אמר לי האי נכרי דמינך זבנה מהימן מי איכא מידי דאי אמר גוי גופיה לא מהימן ואי אמר ישראל משמיה דגוי מהימן אלא דאי אמר ישראל קמאי דידי זבנה גוי מינך מהימן מגו דאי בעי אמר אנא זבנתה מינך. (שם לו.) אמר רב יהודה האי מאן דנקיט מגלא ותובילא ואמר אגריה לדיקלא דפלניא דזבנתיה מיניה מהימן מאי טעמא לא חציף איניש דאכל פירי דלאו דיליה. ואמר רב יהודה האי מאן דאחזיק מגודא דערודי ולבר לא הוי חזקה מאי טעמא מימר אמר מאי דעבד נמי ערודי אכלי ליה אמר רב יהודה אכלה ערלה הרי זו חזקה. תנ"ה אכלה ערלה שביעית וכלאים הרי זו חזקה אמר רב יוסף אכלה שחת לא הוי חזקה ואי בצואר מחוזא קיימא הוי חזקה אמר רב נחמן תפתיחא לא הוי חזקה אפיק כורא ועייל כורא לא הוי חזקה דבי ריש גלותא לא מחזקי בן ולא מחזקינן בהו. והעבדים. עבדים יש להן חזקה והאמר רבי שמעון בן לקיש הגודרות אין להם חזקה אמר רבא נהי דאין להם חזקה לאלתר אבל לאחר שלש שנים יש להן חזקה. אמר רבא קטן המוטל בעריסה יש לו חזקה פשיטא לא צריכא דאית ליה אימא ועיילא ונפקא התם מהו דתימא אימיה עיליתיה ונשיתיה קמ"ל דאימיה לא מנשיא ברה. הנך עיזי דאכלן חושלי בנהרדעא אתא מרי חושלא וקא תפיש בהו וקא טעין טובא אמר אבוה דשמואל יכול לטעון עד כדי דמיהן והאמר רשב"ל הגודרות אין

להם חזקה שאני עיזי דמסירן לרועה והא איכא צפרא ופניא בנהרדעא שכיחי טייעי ומידא לידא משלמי להו.

(שם לח:) אמר רבא הלכתא אין מחזיקין בנכסי בורח ומחאה שלא בפניו הויא מחאה תרתי לא קשיא כאן שברח מחמת ממון כאן שברח מחמת מרדין. היכי דמי מחאה אמר פלניא גזלנא הוא גזלא לארעאי לא הויא מחאה גזלנא הוא תבענא ליה בדינא הויא מחאה. (שם לט.) אמר להו לא תימרו ליה אמר רב זביד הא קאמר לא תימרו ליה רב פפא אמר לדיליה לא תימרו ליה לאחריני אמר להו חברך חברא אית ליה וחברא דחברך חברא אית ליה אמרי לא אמרי' ליה אמר רב זביד הא קאמרי דלא קאמרינן ליה רב פפא אמר לדיליה הוא דלא אמרינן ליה לאחריני אמרי' להו חברך חברא אית ליה וחברא דחברך תברא אית ליה אמר להו לא תיפוק לכו מילתא אמר רב זביד הא קאמר לא תיפוק לכו מילתא אמרי דלא נפקא לן מילתא אמר רב פפא הא קאמרי דלא נפקא לן מילתא רב הונא בריה דרב יהושע אמר כל מילתא דלא רמיא עליה דאיניש אמר לה ולא אדעתיה (שם לט:) גידל בר מניומי הוה ליה מחאה למחויי אשכחינהו לרב הונא וחייא בר רב ורב חלקיה בר טובי מחא קמייהו לשנה אתא וקא ממחי אמרי ליה לא צריכת הכי אמר רב כיון שמיחה שנה ראשונה שוב אין צריך למחות אמר רבא הלכתא צריך למחות בסוף כל שלש ושלש שנים. תני בר קפרא עירער וחזר ועירער אם מחמת טענה ראשונה עירער הויא מחאה ואי לא לא הויא מחאה. אמר רבא אמר רב נחמן מחאה בפני שנים ואין צ"ל כתובו (שם מ.) מודעא בפני שנים ואצ"ל כתובו. הודאה בפני שנים וצ"ל כתובו. קנין בפני שנים ואצ"ל כתובו דסתם קנין לכתיבה עומד וקיום שטרות בשלשה רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו לא כתבינן מודעא אלא על מאן דלא ציית דינא אביי ורבא דאמרי תרוייהו אפילו עלי ועלך. אמרי נהרדעי כל מודעא דלא כתב בה אנחנא סהדי ידעינן ביה באונסא דפלניא לאו מודעא היא (שם ע"ב) מודעא דמאי אי דמתנה וגט גלוי מילתא בעלמא הוא אלא דזביני האמר רבא לא כתבינן מודעא אזביני לעולם דזביני ומודה רבא היכא דאניס כגון מעשה דפרדיסא דההוא גברא דמשכין ליה פרדיסי' לחבריה לעשר שני כי אכלה תלת שני א"ל אי מזבנת ליה ניהלי מוטב ואי לא כבישנא ליה לשטראי ואמינא לקוחה היא בידי (ב"מ עב.) אזל אקנייה לבנו קטן והדר זבניה זביני לא הוו זביני זוזי כמלוה בשטר דמו וטריף ממשעבדי או דילמא כמלוה על פה דמו ולא טרוף ממשעבדי ומה דאכל מיניה אבק ריבית הוא ואין יוצא בדיינין. (ב"ב מ:) אמר רב יהודה האי מתנתא טמירתא לא מגבינן בה היכי דמי מתנתא טמירתא [אמר רב יוסף דאמר להו לסהדי זילו אטמירו וכתבו ליה א"ד] אמר רב יוסף דאמר להו לעדים לא תיתיבו בשוקי ובברייתא

ותכתבו לה מאי בינייהו איכא בינייהו סתמא. איבעיא להו סתמא מאי רבינא אמר לא חיישינן רב אשי אמר חיישינן והלכתא חיישינן. (שם מא.) כל חזקה שאין עמה טענה אינה חזקה אמר לו מה אתה עושה בתוך שלי שלא אמר לי אדם דבר מעולם אינה חזקה שמכרתה לי שנתתיה לי במתנה אביך מכרה לי אביך נתנה לי במתנה הרי זו חזקה הבא משום ירושה אין צריך טענה. אמר מר שלא אמר לי אדם דבר מעולם אינה חזקה פשיטא מהו דתימא האי שטרא הוה לי ואירכס וסבר אי אמינא מזבן זבינא לי אמרין לי אחוי שטרך הלכך נימא ליה אנן דילמא שטרא הוה לך ואירכס וכגון זה פתח פיך לאלם הוא קמ"ל ואם אמר לו שמכרתה לי שנתתה לי במתנה הרי זו חזקה והבא משום ירושה אין צריך טענה. (שם מב.) האומנין והאריסין והאפוטרופין אין להם חזקה אין לאיש חזקה בנכסי אשתו ולא לאשה בנכסי בעלה ולא לאב בנכסי הבן ולא לבן בנכסי האב במה דברים אמורים במחזיק אבל בנותן מתנה והאחין שחלקו והמחזיק בנכסי הגר נעל וגדר ופרץ כל שהוא הרי זו חזקה. (שם נב:) אטו כל הני דאמרינן עד השתא לאו חזקה היא הכי קאמרינן במה דברים אמורים בחזקה שיש תנא קמא וכי תימא ערער חד איכא בינייהו והאמר רבי יוחנן (שם לב.) הכל מודים שאין ערער פחות משנים אלא הכא במאי עסקינן דמוחזק לן באבוה דהאי דכהן הוא ונפק עליה קלא דבן גרושה או בן חלוצה הוא ואחתיניה והדר אתא עד אחד ואמר דכהן הוא ואסיקניה והדר אתו תרי סהדי ואמרי דבן גרושה או בן חלוצה הוא ואחתיניה והדר אתא עד אחד ואמר דכהן הוא דכולי עלמא מצטרפין לעדות והכא במיחש לזילותא דבי דינא קא מיפלגי תנא קמא סבר כיון דאחתיניה לא מסקינן ליה וחיישינן לזילותא דבי דינא ורבן שמעון בן גמליאל סבר אנן אחתינן ואנן מתקינן ליה ולזילותא דבי דינא לא חיישינן. מתקיף לה רב אשי אי הכי אפילו בי תרי נמי אלא אמר רב אשי דכולי עלמא אנן אחתינן ואנן עסקינן ליה ולזילותא דבי דינא לא חיישינן והכא בלצרף עדות קא מיפלגי ובפלוגתא דהני תנאי דתניא אין עדותן מצטרפת עד שיראו שניהם כאחת ר' יהושע בן קרחה אומר אפילו בזה אחר זה ואין עדותן מתקיימת בבית דין עד שיעידו שניהם כאחד רבי נתן אומר שומעין דבריו של זה היום ולמחר כשיבוא חבירו שומעין והלכתא בתרוייהו מצטרפין (תוספתא כתובות פ"ב) איזהו ערער אמרו היאך קפץ פלוני לכהונה שלא נטל חלקו מימיו ושלא נשא כפיו מעולם אין זה ערער שהוא בן גרושה או בן חלוצה נתין או ממזר הרי זה ערער.

(שם לב.) ההוא דא"ל לחבריה מאי בעית בהא ארעא א"ל מינך זבנתה והא שטרא (שם ע"ב) א"ל שטרא זייפא הוא גחין לחיש ליה לרבא אין שטרא דזייפא הוא מיהו שטרא מעליא הוה לי ואירכס ואמינא ליהוי בידאי כל דהו אמר רבה מה לו לשקר אי בעי אמר

שטרא מעליא הוא א"ל רב יוסף אעאי קא סעיך ער אהאי שטרא האי שטרא חספא בעלמא הוא. ההוא דאער ליה לחבריה הב לי מאה זוזי דמסיקנא בך והאי שטרא אמר ליה זייפא הוא גחין לחיש ליה לרבה אין שטרא דזייפא הוא מיהו שטרא מעליא הוה לי ואירכס ואמינא ליהוי בידאי כל דהו אמר רבה מה לו לשקר אי בעי אמר שטרא מעליא הוא אמר ליה רב יוסף במאי קא מפיק מר הני זוזי מהאי בהאי שטרא האי שטרא חספא בעלמא הוא. אמר רב אידי בר אבין הלכתא כוותיה דרבה בארעא והלכתא כוותיה דרב יוסף בזוזי הלכתא כוותיה דרבה בארעא היכא דקיימא ארעא תיקו והלכתא כוותיה דרב יוסף בזוזי היכא דקיימו לוקמו. ההוא ערבא דאמר ליה ללוה הב לי מאה זוזי דפרעתיה למלוה עלך והא שטרא אמר ליה לאו פרעתיך ולא הדרת שקלתינהו מינאי שלחה רב אידי בר אבין לקמיה דאביי אמר אביי מאי תיבעי ליה הא איהו דאמר הלכתא כוותיה דרבה בארעא והלכתא כוותיה דרב יוסף בזוזי הני מילי היכא דאמר ליה הדרת וזפת מינאי אבל אמר ליה אהדרתינהו ניהלך מחמת דשייפי וסומקי הוו אכתי איתיה לשעבודא דשטרא עליה רבא בר שרשום הוה איכא עליה קלא דקא אכיל ארעא דיתמי אמר ליה אביי אימר לי איזי גופא דעובדא היכי הוה אמר ליה ארעא הוה נקיטנא בשטרא מאבוהון דיתמי (שם לג.) ואכלתה שני חזקה והא אית לי זוזי אחרינ עליה ואמינא אי מהדרנא לה לארעא ואמינא דאית לי גביה זוזי הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה אלא אוכלה שיעור זהי דכי מהדרנא להו ארעייהו מיגו דאי בעינא אמינא לקוחה היא בידי כי אמינא דאית לי זוזי אחרינא עליה מהימננא אמר ליה לקוחה היא בידי לא מצית אמרת דהא איכא קלא עלה דארעא דיתמי היא אלא אהדרה ניהלייהו ולכי גדלי יתמי זיל אשתעי דינא בהדייהו. קריבי' דרב אידי בר אבין כי הוה קא שכיב אמר להו דיקלא לקריבאי אתא רב אידי בר אבין אמר אנא קריבנא טפי וההוא גברא אמר אנא קריבנא טפי אוקמיה ר"ח בידיה לסיף אודי דרב אידי בר אבין מקרב טפי אתא לקמיה דר"ח אוקמא בידיה א"ל ליהדר לי פירי דאכל עד האידנא אר"ח זהו שאומרים עליו אדם גדול הוא איהו אמאן קא סמיך אהאי והא איהו קאמר דאנא מקרבנא טפי אביי ורבא לא סבירא להו הא דרב חסדא כיון דאודי אודי: (שם לג:) זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי הא אייתי סהדי דאהבתיה היא והא אייתי סהדי דאכלה שני חזקה אמר רב חסדא מה לי לשקר אי בעי אמר מינך זבנתה ואכלתה שני חזקה אביי ורבא לא סבירא להו הא דרב חסדא מה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן. ההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהא ארעא מינך זבנתה ואכלתה שני חזקה אזל אייתי סהדי דאכלה תרתי שני אמר רב נחמן הדרא ארעא והדרי פירי אמר רב זביד ואם טען ואמר לפירות ירדתי נאמן מי לא

אמר רב יהודה מאן דנקיט מגלא ותובילא ואמר איגזריה לדיקלא דפלניא דזבנתיה מיניה מהימן מאי טעמא לא חציף אינש דאכיל פירי דלאו דידיה אי הכי ארעא נמי ארעא אמרינן ליה הבה שטרך אי הכי פירי נמי שטרא לפירי לא עבדי אינשי. ההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ארעא אמר ליה מינך זבנתה ואכלתה שני חזקה אזל אייתי חד סהדי דאכלה שני חזקה סבור רבנן קמיה דאביי למימר היינו נסכא דרבי אבא דההוא גברא דחטף נסכא מחבריה אתא לקמיה דרבי אמי הוה יתיב רבי אבא קמיה אייתי חד סהדא דמחטף חטפיה א"ל אין חטפי ודילי חטפי אמר רבי אמי (שם לד.) היכי נידיינו דייני להאי דינא לישלים ליכא תרי סהדי ליפטריה איכא חד סהדא לישתבע כיון דאמר חטפי הוה ליה כגזלן א"ל רבי אבא הוה מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע משלם א"ל מי דמי התם חד סהדא לאורועי קא אתי אי אתי אחרינא בהדיה מפקינן לה מיניה הכא חד סהדא לסיועיה קא אתי אי אתי אחרינא בהדיה מוקמינן לה ברשותיה אלא אי דמי ודאי הא דרבי אבא לחד סהדא ותרתין שנין ולפירי. (שם ע"ב) ההוא ארבא דהוו קא מינצו עלה בי תרי האי אמר דידי וחד אמר דידי היא קדים אתא חד מינייהו לבי דינא אמר להו תפשוה עד דמייתנא סהדי דדידי היא תפשינן או לא תפשינן רב הונא אמר תפשינן רב יהודה אמר לא תפשינן אזל טרח לא אשכח סהדי אמר להו אפקוה וכל דאלים גבר מפקינן או לא מפקינן רב יהודה אמר לא מפקינן ר"פ אמר מפקינן והלכתא לא תפשינן ואי תפשינן לא מפקינן. זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי אר"נ כל דאלים גבר ומאי שנא משני שטרות היוצאין ביום אחד (שם לה.) רב אמר חולקין ושמואל אמר שודא דדייני התם ליכא למיקם עלה דמילתא הכא איכא למיקם עלה דמילתא ומאי שנא מהא דתנן המחליף פרה בחמור וילדה וכן המוכר שפחתו וילדה זה אומר עד שלא מכרתי ילדה וזה אומר משלקחתי ילדה יחלוקו התם איכא דרבא דממונא למר ואיכא דרבא דממונא למר אבל הכא אי דמר לא דמר ואי דמר לא דמר (שם לה:) אמרי נהרדעי אם בא אחד מן השוק והחזיק בה אין מוציאין אותה מידו דתני רבי חייא גזלן של רבים לא שמיה גזלן רב אשי אמר לעולם שמיה גזלן ומאי לא שמיה גזלן עמה טענה כגון מוכר אומר לא מכרתי ולוקח אומר לקחתי אבל בחזקה שאין עמה טענה כגון (דף קב) הנותן מתנה והאחין שחלקו והמחזיק בנכסי הגר דלמקנא בעלמא הוא דקא בעי נעל וגדר ופרץ כל שהו הרי זו חזקה. תני רב שרביא בקידושין דבי לוי נעל וגדר ופרץ כל שהוא בפניו הרי זו חזקה בפניו אין שלא בפניו לא אמר רבא בפניו לא צריך למימר ליה לך חזק וקני שלא בפניו צריך למימר ליה לך חזק וקני. (שם מב:) אבוה דשמואל ולוי תנו שותף אין לו חזקה וכל שכן אומן ושמואל תני אומן אין לו חזקה אבל שותף יש

לו חזקה ואזדא שמואל לטעמיה דאמר שמואל השותפין מחזיקין זה על זה ומעידין זה לזה ונעשין שומרי שכר זה לזה. (שם מא:) ההוא גברא דדר בקשתא בעיליתא ארבע שני אתא מרי ביתא א"ל מאי בעית בהאי ביתא א"ל מפלניא זבנתה דזבנה מינך אתו לקמיה דרבי חייא א"ל אי אית לך סהדי דדר ביה ההוא דמקמך אפילו חד יומא מוקימנא ליה בידך אמר רב הוה יתיבנא קמיה דחביבי ואמרי ליה וכי אין אדם עשוי ליקח ולמכור בלילה וחזיתיה לדעתיה דאי אמר קמאי דידיה זבנה מינך מהימן מגו דאי בעי א"ל אנא זבנתה מינך. אמר רבא כוותיה דרבי חייא מסתברא דקתני הבא משום ירושה אין צריך טענה טענה הוא דלא בעי הא ראיה בעי ודילמא לא טענה ולא ראיה בעי ואיבעית אימא שאני לוקח דלא שדי זוזי בכדי שלשה לקוחות מצטרפין אמר רב וכולן בשטר.

(שם מב.) ת"ר אכלה האב שנה והבן שתים האב שתים והבן שנה הרי זו חזקה האב שנה והבן שנה והלוקח שנה הרי זו חזקה. למימרא דלוקח אית ליה קלא ורמינהו אכלה בפני האב שנה בפני הבן שתים בפני הבן שנה בפני האב שתים בפני האב שנה בפני הבן שנה בפני לוקח שנה הרי זה חזקה אמר רב פפא כי תניא ההיא במוכר שדותיו סתם. (שם מה.) מכריז רבא ואיתימא רב פפא דסלקין לעילא ודנחתין לתתא האי בר ישראל דזבין ליה חמרא לישראל חבריה ואתא גוי קאניס ליה מיניה דינא הוא דמפצי ליה מיניה ולא אמרן אלא שאין מכיר בה שהיא בת חמורו אבל מכיר בה שהיא בת חמורו לא דאמר ליה הא ידעת ולא אמרן אלא דאנסיה בלא אוכפיה אבל אנסיה באוכפיה לא דאמר ליה הא ידעת אמימר אמר אפילו בכולהו נמי לא מיחייב למפצי ליה סתם גוי אונסא הוא דכתיב אשר פיהם דבר שוא וימינם ימין שקר.

(שם מו.) ת"ר נתחלפו לו כלים בכלים בבית האומן הרי זה משתמש בהן עד שיבוא הלה ויטול את שלו בבית האבל או בבית המשתה הרי זה לא ישתמש בהן מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא א"ר חייא וכי אין אדם עשוי לומר לאומן מכור לי טליתי אמר רב חייא בריה דרב נחמן לא שנו אלא הוא אבל אשתו ובניו לא דילמא איחלופי איחלף להו והוא נמי לא אמרן אלא דאמר ליה טלית סתם אבל אמר ליה טליתך הא לאו טליתו היא (שם ע"ב) שלח ליה רב נחמן בר רב חסדא לרב נחמן בר יצחק ילמדנו רבינו אריס מעיד או אינו מעיד הוה יתיב רב יוסף קמיה א"ל הכי אמר שמואל אריס מעיד והתניא אינו מעיד לא קשיא הא דאית ליה פירא בארעיה והא דלית ליה פירא בארעיה. ערב מעיד ללוה והוא דאית ליה ארעא אחריתי מלוה מעיד ללוה והוא דאית ליה ארעא אחריתי לוקח ראשון מעיד ללוקח שני והוא דאית ליה ארעא אחריתי (שם מז.) קבלן אמרי לה מעיד ואמרי לה אינו מעיד אמרי לה מעיד הוא דאית ליה ארעא אחריתי ואמרי לה אינו

מעיד דניחא ליה דניהוון תרוייהו בידיה דכי אתי בעל חוב מאי דניחא ליה נישקול. א"ר יוחנן אומן אין לו חזקה בן אומן יש לו חזקה אריס אין לו חזקה בן אריס יש לו חזקה גזלן ובן גזלן אין להם חזקה בן בנו של גזלן יש לו חזקה. אמר רבא פעמים שבן בנו של גזלן אין לו חזקה משכחת לה דקאתי בטענתא דאבא דאבוה היכי דמי גזלן אמר ר' יוחנן שהוחזק בגזלנות על אותה שדה רב חסדא אמר כגון של בית פלוני שהורגין נפשות על עסקי ממון. ת"ר אומן אין לו חזקה ירד מאומנותו יש לו חזקה אריס אין לו חזקה ירד מאריסותו יש לו חזקה בן שחלק ואשה שנתגרשה הרי הן כשאר כל אדם. (שם מח.) אמר רבא הלכתא תלוהו וזבין הוו זביניה זביני ולא אמרן אלא בשדה סתם אבל בשדה זו לא ובשדה זו נמי לא אמרן אלא דלא מרצי ליה זוזי ולא אמרן אלא דלא הוה ליה לאישתמוטי אבל הוה ליה לאישתמוטי לא והלכתא בכולהו הוו זביניה זביני ואפילו בשדה זו דהא אשה כי שדה זו דמיא (שם ע"ב) ואמר אמימר תלוה וקדיש הוה קידושיה קידושי רב אשי אמר קידושי לא הוו הוא עשה שלא כהוגן לפיכך עשו בו שלא כהוגן ואפקעינהו רבנן לקידושיה. אמר ליה רבינא לרב אשי תינח דקדיש בכספא היכא דקדיש בביאה מאי אמר ליה שויה רבנן לבעילתו בעילת זנות. (שם נא:) אמר רבא הלכתא המוכר שדה לאשתו לא קנתה והבעל אוכל פירות תרתי לא קשיא כאן במעות טמונין כאן במעות שאינן טמונין דאמר רב יהודה מעות טמונין לא קנתה שאינן טמונין קנתה והלכתא קנתה והבעל אוכל פירות במתנה קנתה ואין הבעל אוכל פירות. ת"ר אין מקבלין פקדונות לא מן הנשים ולא מן העבדים ולא מן התינוקות קבל מן האשה יחזיר לאשה מתה יחזיר לבעלה מן העבד יחזיר לעבד מת יחזיר לרבו מן הקטן יעשה לו בהן סגולה וכולן שאמרו בשעת מיתתן של פלוני הן יעשו כפירושן ואם לאו יעשה פירוש לפירושן. (שם נב.) דביתהו דרבה בר רב הונא כי הוה קא שכבא אמרה הני כיפי דמרתה ובני ברתא אתא לקמיה דרב אמר ליה אי אמידא לך ברתך עשה כפירושה ואם לאו עשה פירוש לפירושה. מאי סגולה רב חסדא אמר ספר תורה רבה בר רב הונא אמר דיקלא דאכיל מינה תמרי. ולא לאב בנכסי הבן ולא לבן בנכסי האב. אמר רב יוסף ואפילו חלקו רבה אמר חלקו לא והלכתא חלקו לא. תנ"ה בן שחלק ואשה שנתגרשה הרי הן כשאר כל אדם. ת"ר אחד מן האחין שהיה נושא ונותן בתוך הבית והיו אונות ושטרות יוצאות על שמו ואמר שלי הן שנפלו לי מבית אבי אימא עליו להביא ראיה (שם ע"ב) וכן אשה שהיתה נושאת ונותנת בתוך הבית והיו אונות ושטרות יוצאין על שמה ואמרה שלי הן שנפלו לי מבית אבי אבא או מבית אבי אימא עליה להביא ראיה. (שם נד.) ההיא איתתא דאכלה דיקלא בתפשיחא תליסרי שנין אתא ההוא גברא רפק

תותיה פורתא אתא לקמיה דלוי ואמרי לקמיה דמר עוקבא אוקמיה בידיה אתיא היא וקא צווחה אמר לה מאי אעביד לך דלא אחזיקת ביה כדמחזקי אינשי. (שם נה.) אמר רבה הני תלת מילי אישתעי לי עוקבא בר נחמיה ריש גלותא משמיה דשמואל דינא דמלכותא דינא דארסין דפרסאי ארבעין שנין והני זיהרורי דזבינו ארעא לטסקא זבינייהו זביני והני מילי לטסקא אבל לכרגא לא מאי טעמא כרגא אקרקף דגברי מחית רב הונא בריה דרב יהושע אמר אפילו שערי דכדא משתעבדי לכרגא. (שם נו:) שלשה אחין ואחד מצטרף עמהן הרי הן שלש עדיות והן עדות אחת להזמה. (שם נז.) ההוא שטרא דהוו חתימין עליה בי תרי שכיב חד מינייהו אתא אחוי דהאי דקאי וחד מעלמא וקא מסהדין על חתימות ידא דאידך סבר רבינא למימר היינו מתניתין שלשה אחין ואחד מצטרף עמהן אמר ליה רב אשי מי דמי התם לא קא נפיק נכי ריבעא דממונא אפומא דאתי הכא קא נפיק נכי ריבעא דממונא אפומא דאחי. (שם נז:) א"ר יוחנן משום רבי בנאה בכל השותפין מעכבין זה על זה חוץ מן הכביסה לפי שאין דרכן של בנות ישראל להתבזות על גב הנהר. (שם נח:) המרזב אין לו חזקה ויש למקומו חזקה המזחילה יש לה חזקה סולם המצרי אין לו חזקה ולצורי יש לו חזקה חלון המצרית אין לה חזקה ולצורית יש לה חזקה איזו היא חלון מצרית כל שאין ראשו של אדם יכול ליכנס בתוכה רבי יהודה אומר אם יש לה מלבן אעפ"י שאין ראשו של אדם יכול להכנס בתוכה הרי זו חזקה. מאי קאמר אמר רב יהודה אמר שמואל הכי קאמר המרזב אין לו חזקה מרוח אחת ויש למקומו חזקה משתי רוחות ורבי חנינא אמר המרזב אין לו חזקה מרוח אחת שאם היה ארוך מקצרו ויש למקומו חזקה שאם בא לעוקרו אין עוקרו ורב ירמיה מדפתי אמר המרזב אין לו חזקה שאם רצה לבנות תחתיו בונה ויש למקומו חזקה שאם בא לעוקרו אינו עוקרו. (שם נט.) תנן המזחילה יש לה חזקה בשלמא למאן דאמר הנך תרתי לחיי אלא למאן דאמר אם בא לבנות תחתיו בונה היכי משכחת לה הכא במזחילה של בנין עסקינן דאמר ליה לא ניחא לי דתתרע אשיתאי. (שם ע"ב) לא יפתח אדם לחצר השותפין חלונות לקח בית בחצר אחרת לא יפתחנו לחצר השותפין בנה עלייה על גבי ביתו לא יפתחנה לחצר השותפין אלא אם רצה בונה חדר בפנים מביתו ובונה עלייה על גבי ביתו ופותחה לתוך ביתו. מאי איריא חצר השותפין אפי' לחצר חבירו נמי לא מיבעיא קאמר לא מבעיא לחצר חבירי דלא אלא אפי' חצר השותפין נמי לא דאמר ליה סוף סוף הא קבעית לאיצטנועי מינאי בחצר קמ"ל דא"ל עד האידנא הוה בעינא לאיצטנועי מינך בחצר אבל בבית לא בעינא לאיצטנועי השתא אפילו בבית נמי בעינא לאיצטנועי מינך. ת"ר מעשה באדם אחד שפתח חלונותיו לחצר השותפין בא לפני רבי ישמעאל ברבי

יוסי אמר לו החזקת בני החזקת בא לפני ר' חייא אמר לו יגעת ופתחת לך יגע וסתום אמר רב נחמן ולסתום בפניו מאלתר הויא חזקה שאין לך שסותמין אורו בפניו ושותק. (שם ס.) לא יפתח אדם לחצר השותפין פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון היה קטן לא יעשנו גדול אחד לא יעשנו שנים אבל פותח הוא לרשות הרבים פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון היה קטן עושהו גדול אחד עושהו שנים. אין עושין חלל תחת רשות הרבים בורות שיחין ומערות רבי אליעזר מתיר כדי שתהא עגלה מהלכת וטעונה אבנים. אין מוציאין זיזין וגזוזטראות לרשות הרבים אלא אם רצה כונס לתוך שלו ומוציא לקח חצר ובה זיזין וגזוזטראות הרי זו בחזקתה. רבי אליעזר מתיר כדי שתהא עגלה מהלכת וטעונה ורבנן זימנין דמיפחית ולאו אדעתיה. אין מוציאין זיזין וגזיזטראות לרשות הרבים. רבי אמי הוה ליה ההוא זיזא דהוה נפיק למבואה הוה ההוא גברא בשיבבותיה דהוה ליה זיזא דנפיק לרשות הרבים אתו בני רשות הרבים וקא מעכבי עילויה אתא לקמיה דרבי אמי א"ל זיל קוץ והא מר נמי אית ליה בשלמא דידי למבואה נפיק וקא מחלי בני מבוי גבאי דידך לרשות הרבים נפיק מאן מחיל גבך. רבי ינאי הוה ליה אילן נוטה לרשות הרבים הוה ההוא גברא אחרינא דהוה ליה אילן נוטה לרשות הרבים וקא מעכבי עילויה אתא לקמיה דרבי ינאי א"ל זיל האידנא ותא למחר (שם ע"ב) שדר קצייה לדידיה למחר אתא לגביה א"ל זיל קוץ והא מר נמי אית ליה א"ל זיל חזי אי קיץ קוץ ואי לא לא תקוץ מעיקרא מאי סבר ולבסוף מאי סבר מעיקרא סבר ניחא להו לבני רשות הרבים דיתבי תותי טוליה כיון דקא קפדי שדר קצייה ולימא ליה זיל קוץ דילך ודילי סבר לה כרבי שמעון בן לקיש דאמר ר"ש בן לקיש מאי דכתיב התקוששו וקישו קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים אלא אם רצה כונס לתוך שלו ומוציא איבעיא להו כנס ולא הוציא מהו שיחזור ויוציא רבי יוחנן אמר כנס מוציא ר' שמעון בן לקיש אמר כנס אינו מוציא. אמר ליה רבי יעקב לרבי ירמיה בר תחליפא אסברא לך להוציא כולי עלמא לא פליגי דאם כנס מוציא כי פליגי להחזיר כתלים למקומן ואיפכא אתמר רבי יוחנן אמר אינו מחזיר ר"ש בן לקיש אמר מחזיר רבי יוחנן אמר אינו מחזיר כדרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב מצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו רבי שמעון בן לקיש אמר מחזיר הני מילי היכא דליכא רווחא אבל הכא הא איכא רווחא והלכה כר' יוחנן. (שם סא.) המוכר את הבית לא מכר את היציע ואף על פי שהיא פתוחה לתוכו ולא את החדר שלפנים הימנו ולא את הגג בזמן שיש לו מעקה גבוה עשרה טפחים רבי יהודה אומר אם יש לו צורת פתח אף על פי שאינו גבוה עשרה טפחים אינו מכור מאי יציע הכא תרגימו אפתא רב יוסף אמר ברקא חלילא מאן דאמר אפתא כל שכן ברקא חלילא מאן דאמר

ברקא חלילא אבל אפתא מזדבנא. (שם ע"ב) אמר רב מרי ברה דבת שמואל משמיה דאביי האי מאן דמזבין ליה מידי לחבריה צריך למיכתב ליה לא שיירית בגו זביני אילין דקדמאי כלום. (שם סג:) אמר רב דימי מנהרדעא האי מאן דמזבין ליה ביתא לחבריה אע"ג דכתב ליה עומקא ורומא צריך למיכתב ליה קני לך מתהום ארעא ועד רום רקיעא מאי טעמא בסתמה לא קני עומקא ורומא אהני עומקא ורומא למיקני עומקא ורומא אהני ארעית תהומא למיקני בור ודות ומחילות. (שם סד.) לא את הבור ולא את הדות ואעפ"י שכתב לו עומקא ורומא יתיב רבינא וקא קשיא ליה היינו בור היינו דות א"ל רבא תוספאה לרבינא תניא אחד בור ואחד דות כקרקע אלא שהבור בחפירה ודות בבנין. וצריך ליקח לו דרך דברי רבי עקיבא וחכמים אומרים אין צריך ליקח לו דרך ומודה רבי עקיבא בזמן שאמר לו חוץ מאלו שאין צריך ליקח לו דרך מכרן לאחר ר' עקיבא אומר אין צריך ליקח לו דרך וחכמים אומרים צריך ליקח לו דרך. (שם סה.) אתמר רב הונא אמר רב הלכה כדברי חכמים ושמואל אמר הלכה כרבי עקיבא א"ל רב ירמיה בר אבא לרב הונא והא זימנין אמרת קמיה דרב הלכה כרבי עקיבא ולא אמר לי ולא מידי א"ל היכי תניתוה א"ל איפכא משום הכי לא אמר לך ולא מידי א"ל רבינא לרב אשי לימא רב ושמואל אזדו לטעמייהו דאמר רב נחמן אמר שמואל האחין שחלקו לקוחות הן ואין להם דרך זה על זה ולא חלונות זה על זה ולא סולמות זה על זה ולא אמת המים זה על זה והזהרו בהן שהלכות קבועות הן כהלכה למשה מסיני. ורב אמר יש להם. צריכא דאי איתמר בההיא קאמר רב דא"ל כי היכי דדארו ביה אבהתין דרינן ביה אנן אבל בהא אימא מודה ליה לשמואל דמוכר בעין יפה הוא מוכר ואי איתמר בהא בהא קאמר שמואל אבל בההיא אימא מודה ליה לרב צריכא. א"ל רב נחמן לרב הונא הלכתא כוותין או הלכתא כותייכו אמר ליה הלכתא כותייכו כיון דשכיחיתון בי ריש גלותא שכיחי לכו דייני. שני בתים זה לפנים מזה שניהם במכר שניהם במתנה אין להם דרך זה על זה וכל (דף קג) שכן חיצון במתנה ופנימי במכר חיצון במכר ופנימי במתנה מאי סבור מינה אין להם דרך זה על זה ולא היא מי לא תנן במה דברים אמורים במוכר אבל בנותן מתנה נותן את כולה אלמא מאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב הכא נמי מאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב. המוכר את הבית מכר את הדלת אבל לא את המפתח מכר את המכתשת הקבועה אבל לא את המיטלטלת מכר את האיצטרובל אבל לא את הקלת מכר את התנור מכר את הכירים ובזמן שאמר לו הוא וכל אשר בתוכו הרי כולן מכורין. (שם סה:) תנו רבנן המוכר את הבית מכר את הדלת ואת הנגר ואת המנעול אבל לא המפתח מכר את המכתשת החקוקה אבל לא את הקבועה מכר את האיצטרובל אבל

לא הקלת ולא את התנור ולא את הכירים ולא את הריחים ר' אליעזר אומר כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע בין כך ובין כך לא מכר לא את הבור ולא את הרוח ולא את היציע (שם עא.) במה דברים אמורים במוכר אבל בנותן מתנה נותן את כולן מאי שנא מכר ומאי שנא מתנה פירש רבי יהודה בן נקוסא לפני רבי זה פירש וזה לא פירש האי זה לא פירש וזה לא פירש הוא אלא זה היה לו לפרש וזה לא היה לו לפרש. ההוא דאמר להו הבו ליה ההוא ביתא בר מאה גולפי לפלניא אשתכח מחזקא מאה ועשרין אמר מר זוטרא מאה אמר ליה מאה ועשרין לא אמר ליה אמר ליה רב אשי למר זוטרא מי לא תנן במה דברים אמורים במוכר אבל בנותן מתנה נותן את כולן אלמא מאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב הכא נמי מאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב. (שם עג.) המוכר את הספינה מכר את התורן ואת הנס ואת העוגין ואת כל המנהיגין אותה אבל לא מכר לא את העבדים ולא את המרצפין ולא את האנתיקי ובזמן שאמר לו וכל מה שבתוכה הרי אלו מכורין. תירן אסקריא וכן הוא אומר ארז מלבנון לקחו לעשות תרן עליך. נס אדרא וכן הוא אומר שש ברקמה ממצרים היה מפרשך להיות לך לנס. עוגין תני דבי רבי חייא אלו עוגינין שלה וכן הוא אומר הלהן תעגנה. ואת כל המנהיגין אותה. אמר רבא אלו המשוטות וכן הוא אומר אלונים מבשן עשו משוטיך. (שם עז:) אנתיקי אמר רב פפא עסקא דאית בה. ובזמן שאמר לו וכל אשר בתוכה הרי אלו מכורין.

(שם עג.) תנו רבנן המוכר את הספינה מכר את האסכלה ואת בור המים אשר בתוכה רבי נתן אומר המוכר את הספינה מכר את הביצית סומכוס אומר המוכר את הספינה מכר את הדוגית היינו ביצית היינו דוגית אמר רבא ביצית ודוגית חדא מילתא היא מיהו ר' נתן דתנא בבלא הוא קארי לה ביצית כדאמרי אינשי ביצאתא דמישן סומכוס דתנא דארץ ישראל הוא קארי לה דוגית דכתיב ואחריתכן בסירות דוגה. (שם עה:) אתמר ספינה רב אמר כיון שמשך כל שהו קנה ושמואל אמר לא קנה עד שימשוך את כילה. והלכתא בהמה דקה ובהמה גסה נקנית במשיכה (קדושין כה:) דאשכחינהו שמואל לתלמידיה דרב אמר להו מאי אמר רב בבהמה גסה אמרי ליה במשיכה ואנן במסירה תנן איהו נמי במסירה דרש והדר ביה מהא וחכמים אומרים זה וזה במשיכה. (ב"ב פג:) המוכר את הראש בבהמה גסה לא מכר את הרגלים מכר את הרגלים לא מכר את הראש מכר את הקנה לא מכר את הכבד מכר את הכבד לא מכר את הקנה. ארבע מדות במוכרין מכר לו חטים יפות ונמצאו רעות לוקח יכול לחזיר בו רעות ונמצאו יפות מוכר יכול לחזור בו רעות ונמצאו רעות יפות ונמצאו יפות אין אחד מהם יכול לחזור בו שחמתית ונמצאת לבנה ונמצאת שחמתית עצים של זית ונמצאו של שקמה ונמצאו של

זית יין ונמצא חומץ חומץ ונמצא יין שניהם יכולין לחזור בהן. אמר רב חסדא מכר לו שוי חמש בשש והוקרו ועמדו על שמונה מי נתאנה לוקח לוקח יכיל לחזור בו אבל לא מוכר דאמר ליה אי לאו דאוניתן לא הדרת בך השתא הדרת בך ותנא תונא יפות ונמצאו רעות לוקח יכול לחזור בו. (שם פד.) ואמר רב חסדא מכר לו שוי שש בחמש והוזלו ועמדו על שלש מי נתאנה מוכר מוכר יכול לחזור בו. יין ונמצא חומץ חומץ ונמצא יין שניהם יכולין לחזור בהן נימא מתניתין רבי היא ולא רבנן (שם ע"ב) עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי אלא לענין תרומה וכדרבי אילעא דאמר רבי אילעא מנין לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה שנאמר ולא תשאו עליו חטא אם אינו קדוש נשיאת חטא למה מכאן לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה אבל לענין מקח וממכר איכא דניחא ליה בחמרא ולא ניחא ליה בחלא ואיכא דניחא ליה בחלא ולא ניחא ליה בחמרא. המוכר פירות לחבירו משך ולא מדד קנה מדד ולא משך לא קנה ואם היה פקח שוכר את מקומו. הלוקח פשתן מחבירו הרי זה לא קנה עד שיטלטלנו ממקום למקום ואם היה מחובר לקרקע ותלש ממנה כל שהו קנה. אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן מדד והניח על גבי סימטא קנה. (שם פח.) הסיטון מקנח מדותיו אחד לשלשים יום ובעל הבית אחד לשנים עשר חדש רבן שמעון בן גמליאל אומר חילוף הדברים חנוני מקנח עדותיו פעמים בשבת וממחה משקלותיו פעם אחת בשבת ומקנח מאזנים על כל משקל ומשקל אמר רבן שמעון בן גמליאל במה דברים אמורים בלח אבל ביבש אינו צריך (שם ע"ב) וחייב להכריע לו טפח היה שוקל לו עין בעין נותן לו גידומין אחד מעשרה בלח ואחד מעשרים ביבש מקום שנהגו למוד בדקה לא ימוד בגסה בגסה לא ימוד בדקה למחוק לא יגדוש לגדוש לא ימחוק. מאי גידומין א"ר אבא בר ממל אמר רב אחד מעשרה ליטרא לעשר ליטרין. אמר ר' לוי קשה עונשן של מדות יותר משל עריות שזה נאמר בהן אל וזה נאמר בהם אלה מאי משמע דהאי אל לשון קשה הוא דכתיב ואת אילי הארץ לקח בעריות נמי הכתיב בהו אלה ההוא למעוטי מדות מכרת אלא מאי אולמייהו הני סגי להו בתשובה והני לא סגי להו בתשובה. ואמר רבי לוי קשה גזל הדיוט יותר מגזל גבוה שזה הקדים חטא למעילה וזה הקדים מעילה לחטא.

(שם פט.) תנו רבנן מנין שאין מוחקין במקום שגודשין ואין גודשין במקום שמוחקין ת"ל איפה שלימה מנין שאם אמר הריני מוחק במקום שגודשין לפחות מן הדמים או הריני גודש במקום שמוחקין להוסיף על הדמים שאין שומעין לו ת"ל וצדק. תנו רבנן מנין שאין מעיינין במקום שמכריעין ואין מכריעין במקום שמעיינין ת"ל אבן שלמה מנין שאם אמר הריני מעיין במקום שמכריעין לפחות מן הדמים או הריני מכריע במקום

שמעיינין להוסיף על הדמים ת"ל אבן שלמה וצדק ואמר רב יהודה מסורא לא יהיה לך בביתך מה טעם משום איפה ואיפה לא יהיה לך בכיסך מה טעם משום אבן ואבן אבל אבן שלמה וצדק יהיה לך. תנו רבנן אבן שלמה וצדק יהיה לך מלמד שמעמידין אגרדמים למדות ואין מעמידין אגרדמים לשערים. דבי נשיאה אוקמו אגרדמים בין למדות ובין לשערים אמר ליה שמואל לקרנא פוק דרוש להו מעמידין אגרדמים למדות ולא לשערים נפק דרש להו מעמידין אגרדמים בין למדות בין לשערים אמר ליה מה שמך קרנא תיפוק ליה קרנא בעיניה נפק ליה קרנא בעיניה ואיהו כמאן סברה כי הא דאמר רבי אמי בר אבא אמר רבי יצחק חזרו לומר מעמידין אגרדמים בין למדות ובין לשערים מפני הרמאים. ת"ר היה מבקש ממנו ליטרא נותן לו ליטרא חצי ליטרא נותן לו חצי ליטרא רביע ליטרא נותן לו רביע ליטרא מאי קמ"ל דעד הכי מתקנינן מתקלי. תנו רבנן היה מבקש ממנו שלשה רביעי לטרא לא יאמר לו שקול לי שלשה רביעי לטרא אלא שוקל לטרא ונותן רביע לטרא עם הבשר היה מבקש ממנו עשר לטרין לא יאמר לו שקול לי אחת אחת והכריעה אלא שוקל לו עשר בבת אחת ונותן הכרעה אחת לכולן. תנו רבנן נפש מאזנים תלויה באויר שלשה טפחים גבוהה מן הארץ שלשה טפחים קנה ומתנה שלה שנים עשר טפחים של צמרים ושל זגגים תלויה באויר שני טפחים גבוהה מן הארץ שני טפחים וקנה ומתנה שלה תשעה טפחים ושל חנוני ושל בעלי בתים תלויה באויר טפח גבוה מן הארץ טפח קנה ומתנה שלה ששה טפחים של טרטני ושל זהבים תלויה באויר שלש אצבעות וגבוהה מן הארץ שלש אצבעות קנה ומתנה שלה איני יודע אלא הא קמייתא דמאי אמר רב פפא דיגרומי.

(שם פט:) תנו רבנן אין עושין משקלות לא של עץ ולא של אבר ולא של גסטרון ולא של שאר מיני מתכות אבל עושה הוא של צונמא ושל זכוכית. תנו רבנן אין עושין מחק של מתכת מפני שהוא מכביד ולא של דלעת מפני שהוא מקל אבל עושה של זית ושל אגוז ושל שקמה ושל אשכרוע. תנו רבנן אין עושין מחק צדו אחד רחב וצדו אחד קצר ולא ימחוק בבת אחת מפני שמפחית את הלוקח ולא ימחוק מעט מעט מפני שמפחית את המוכר ועל כולן אמר רבן יוחנן בן זכאי אוי לי אם אומר אוי לי אם לא אומר אוי לי אם אומר שמא ילמדו הרמאין אוי לי אם לא אומר שמא יאמרו הרמאין אין תלמידי חכמים בקיאין במעשה ידינו אמר או לא אמר אמר רב נחמן בר יצחק אמר ומהאי קרא אמר כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם. תנו רבנן לא תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמשורה במדה זו מדידת קרקע שלא ימדוד לאחד בימות החמה ולאחד בימות הגשמים במשקל שלא יטמין משקלותיו במלח במשורה שלא ירתיח והלא דברים

קל וחומר ומה משורה שהיא אחד משלשים וששה בלוג הקפידה עליו תורה קל וחומר להין וחצי הין ושלישית ההין ורביעית ההין לוג וחצי לוג ורביעית לוג על אחת כמה וכמה אמר רב יהודה אמר רב לא יעשה אדם מדה חסירה ויתירה בתוך ביתו ואפילו כעביט של מימי רגלים (שם צ.) אמר שמואל אין מוסיפין על המדות יתר משתות ולא על המטבע יתר משתות והמשתכר אל ישתכר יתר משתות.

(שם ע"ב) תנו רבנן אוצרי פירות ומקטיני איפות ומפקיעי שערים ומלוי ריביות עליהם הכתוב אומר נשבע ה' בגאון יעקב אם אשכח לנצח כל מעשיהם. (שם עו:) אמר רב פפא האי מאן דזבין ליה שטרא לחבריה צריך למיכתב ליה קני לך הוא וכל שעבודא דאית ביה אמר רב כהנא אמריתה לשמעתה קמיה דרב זביד מנהרדעא טעמא דכתב ליה הכי הא לא כתב ליה הכי לא קני עני רב מאי וכי לצור על פי צלוחיתו הוא צריך אמר ליה אין לצור ולצור. אמר אמימר אין אותיות נקנות במסירה אמר ליה רב אשי לאמימר גמרא או סברא אמר ליה גמרא רב אשי אמר סברא נמי איכא מאי טעמא אותיות מילי נינהו ומילי במילי לא מיקניאן. איני והאמר רבה בר יצחק שני שטרות הן אמר זכו בשדה זו לפלוני וכתבו לו את השטר חוזר בשטר ואינו חוזר בשדה על מנת שתכתבו לו את השטר חוזר בין בזה ובין בזה ורב חייא בר אבין אמר רב הונא שלשה שטרות הן תרי הא דאמרן ואידך אם קדם מוכר וכתב לו את השטר ללוקח כאותה ששנינו (שם ע"ב) כותבין שטר למוכר ואעפ"י שאין לוקח עמו כיון שהחזיק זה בקרקע נקנה שטר בכל מקום שהוא וזו היא ששנינו נכסים שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להם אחריות בכסף ובשטר ובחזקה באגב מיקנו דהא אין מטבע נקנה בחליפין ובאגב מיקני כי הא דרב פפא הוה ליה תריסר אלפי זוזי בי חוזאי ואקנינהו לרב שמואל בר אחא אגב אסיפא דביתיה כי אתא נפק לאפיה עד תווך. ולית הלכתא כאמימר ואותיות נקנות במסירה כרבי דהיכא דיהב ליה לחבריה שטר במתנה ומסריה ניהליה בפני עדים קנייה ואף על גב דלא קנו מיניה דקיימא לן (גיטין פו:) דהלכתא כרבי אלעזר בגיטין דאמר עידי מסירה כרתי ואע"ג דאמר שמואל (ב"ב קעז:) המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפילו יורש נמי מוחל מודה שמואל שאם נתנו לו במתנת שכיב מרע שאין היורש מוחל תניא (שם קנו:) אמר להם רבי אליעזר לחכמים מעשה במרוני אחד שהיה בירושלים והיו לו מטלטלין הרבה וביקש ליתנם במתנה ולא היו אצלו שיתנם ובאו ושאלו לחכמים אמרו לו אין להם תקנה עד שתקנם אגב קרקע הלך ולקח בית רובע סמוך לירושלים אמר צפונה לפלוני ועמו מאה צאן ומאה חביות דרומה לפלוני ועמו מאה צאן ומאה חביות ומת וקיימו את דבריו אמרו לו משם ראיה מרוני בריא היה. (קדושין כו:) א"ר יהודה מעשה באדם אחד

שחלה בירושלים כר' אליעזר ואמרי לה שהיה בירושלים כרבנן והיו לו מטלטלין הרבה ובקש ליתנם במתנה ולא היו אצלו שיתנם ובאו ושאלו לחכמים ואמרו אין לו תקנה עד שיקנם ע"ג קרקע הלך ולקח בית רובע סמוך לירושלים אמר צפונה לפלוני ועמו מאה צאן ומאה חביות דרומה לפלוני ועמו מאה צאן ומאה חביות ומת וקיימו חכמים את דבריו. והלכתא (ב"מ מו.) אין מטבע נקנה בחליפין והלכתא (קדושין כז.) קני ואגב בעינן צבורין לא בעינן. (שם עג:) נאמן בעל המקח לומר לזה מכרתי ולזה לא מכרתי במה דברים אמורים כשמקחו בידו אבל אין מקחו בידו אין נאמן וליחזי זוזי ממאן נקט לא צריכא דנקיט מתרוייהו ואמר זה לרצוני וזה שלא לרצוני. (ב"ב צב.) המוכר פירות לחבירו ולא צימחו אפילו זרע פשתן אינו חייב באחריותן רבן שמעון בן גמליאל אומר זרעוני גינה שאין נאכלין חייב באחריותן. אתמר המוכר שור לחבירו ונמצא נגחן רב אמר הרי זה מקח טעות ושמואל אמר יכול לומר לו לשחיטה מכרתיו לך. (שם צו.) אתמר המוכר חבית יין לחבירו והחמיצה אמר רב שלשה ימים הראשונים ברשות מוכר מכאן והילך ברשות לוקח ושמואל אמר חמרא אכתפא דגברא שוור עבד רב יוסף עובדא בחמרא כשמואל בשיכרא כוותיה דרב. (שם צז:) המוכר יין לחבירו והחמיץ אינו חייב באחריותו ואם ידוע שיינו מחמיץ הרי זה מקח טעות אם אמר לו יין מבושם אני מוכר לך חייב להעמיד לו עד העצרת ישן משל אשתקד מיושן משל שלש שנים. (שם צח.) אמר רבי יוסי ברבי חנינא לא שנו אלא בקנקנים דלוקח אבל בקנקנים דמוכר מצי אמר ליה הא חמרך והא קנקנך. אמר רבא האי מאן דיהב ליה חביתא דחמרא לסביא לזבונה ותקיף אפלגא או אתילתא דינא הוא דמקבל לה דאמר ליה מידע ידעת דהכי הוא דנפיק לי והני מילי דלא שני בה דלא תתי ביה בברזא להדי שמרי' ולא ברזא לרוחא דשותא דלא נקטה לפתילתא בפומיה אבל שני בה לא והני מילי דלא הוה קא נפקא ליה אבל הוה קא נפקא ליה ולא אפקה לא. ואמר רבא האי מאן דמקביל חמרא מחבריה לאמטויי לדוכתא אחריתי (דף קד) דיקיר ואדאזל זל דינא הוא דמקביל ליה משום דאמר ליה מידע ידעת דרוחא הוא דקבילתיה. איבעיא להו חלא מאי אמר ליה רב הלל לרב אשי כי הוינן בי רב כהנא אמר לן חלא לא כמאן כרבי חייא בר יוסף דאמר חמרא במזליה דמריה קאי. איכא דאמרי אמר ליה רב הלל לרב אשי כי הוינן בי רב כהנא אמר לן אפילו חלא כמאן כרבי חנינא. (שם צט.) מי שיש לו בור לפנים מביתו של חבירו נכנס בשעה שבני אדם נכנסין ויוצא בשעה שדרך בני אדם יוצאין ואין מכניס בהמתו ומשקה מבורו אבל ממלא ומשקה מבחוץ זה עושה לו פותחת וזה עושה לו פותחת. פותחת למאי אמר רבי יוחנן שניהם לבור בשלמא בעל הבור דלינטרו מי בורו אלא בעל חצר

למאי עביד אמר רבי אלעזר משום חשד אשתו. (שם ע"ב) מי שיש לו גנה לפנים מגינתו של חבירו נכנס בשעה שדרך בני אדם נכנסין ויוצא בשעה שדרך בני אדם יוצאין ואין מכניס לתוכה תגרין ולא יכנס מתוכה לחצר אחרת והחיצון זורע את הדרך נתנו דרך מן הצד מדעת שניהם נכנס בשעה שהוא רוצה ויוצא בשעה שהוא רוצה ומכניס לתוכה תגרין ולא יכנס מתוכה לשדה אחרת וזה וזה אינן רשאין לזרעה אמר רב יהודה אמר שמואל אמה בית השלחין אני מוכר לך נותן לו שתי אמות לתוכה ואמה מכאן ואמה מכאן לאגפיה אמה בית הקילון אני מוכר לך נותן לו אמה אחת לתוכה ואמה אחרת חציה מכאן וחציה מכאן לאגפיים ואותן אגפיס מי זורען רב יהודה אמר שמואל בעל השדה זורען ורב נחמן אמר שמואל בעל הקרקע נוטען מאן דאמר זורען וכל שכן נוטען ומאן דאמר נוטען אבל זורען לא. ואמר רב יהודה אמר שמואל אמת המים שכלו אגפיה מתקנן מאותה שדה בידוע שלא כלו אגפיה אלא באותה שדה. מתקיף לה רב פפא אמאי לימא ליה מיא דידך אשפלוה לארעא אלא אמר רב פפא שעל מנת כן קבלה עליו בעל השדה. מי שהיתה דרך הרבים עוברת בתוך שדהו נטלה ונתן להם מן הצד מה שנתן נתן ושלו לא הגיעו דרך היחיד ארבע אמות דרך הרבים שש עשרה אמה דרך המלך אין לה שיעור דרך הקבר אין לה שיעור והמעמד דייני ציפורי אמרו בית ארבעת קבין. (שם ק:) חנו רבנן המוכר קברו ודרך קברו בית הספידו ומקום מעמדו באין בני משפחה וקוברין אותו על כרחו משום פגם משפחה (שם ק.) דרך היחיד ארבע אמות דרך מעיר לעיר שמונה אמות דרך ערי מקלט שלשים ושתים אמה. דרך היחיד ארבע אמות. תניא אחרים אומרים כדי שיעבור חמור במשאו אמר רב הונא הלכה כאחרים. תניא דייני גולה אמרו שני נועדים ומחצה אמר רב הונא הלכה בדייני גולה והאמר רב הונא הלכה כאחרים אידי ואידי חד שיעורא. (שם קב:) האומר לחבירו בית כור עפר אני מוכר לך והיו שם נקעים עמוקים עשרה טפחים או סלעים גבוהים עשרה טפחים אינן נמדדין עמו פחות מכן נמדדין עמו אבל אם אמר לו כבית כור עפר אפילו היו שם נקעים יתר מעשרה טפחים או סלעים יתר מעשרה טפחים הרי אלו נמדדין עמו. (שם קג:) בית כור עפר אני מוכר לך מדה בחבל פחות כל שהו ינכה הותיר כל שהו יחזיר ואם אמר לו הן חסר הן יתיר אפילו פחת רובע לסאה או הותיר רובע לסאה הגיעו יתר מכן יעשה חשבון. איבעיא להו בית כור עפר סתמא מאי ת"ש (שם קד.) בית כור אני מוכר לך כבית כור עפר אני מוכר לך הן חסר הן יתיר אני מוכר לך אפילו פחת רובע לסאה או הותיר רובע לסאה הגיעו יתר מכאן יעשה חשבון אלמא סתמא נמי כהן חסר הן יתיר דמי ש"מ. (שם קג:) מהו מחזיר לו מעות ואם רצה מחזיר לו קרקע ולמה אמרו מחזיר

לו מעות כדי ליפות כוחו של מוכר שאם שייר בשדה בית תשעת קבין ובגנה בית חצי קב וכדברי רבי עקיבא בית רובע מחזיר לו את הקרקע ולא את הרובע בלבד הוא מחזיר לו אלא את כל המותר. (שם קד:) מדה בחבל הן חסר הן יתיר ביטל הן חסר הן יתיר את מדה בחבל הן חסר הן יתיר מדה בחבל ביטל מדה בחבל את הן חסר הן יתיר וכדברי בן ננס. (שם קו.) בסימניו ובמצריו פחות משתות הגיעו עד שתות ינכה. אתמר רב הונא אמר שתות כפחות משתות ורב יהודה אמר שתות כיתר משתות רב הונא אמר שתות כפחות משתות קסבר פחות משתות ושתות עצמו הגיעו יתר משתות ינכה רב יהודה אמר שתות כיתר על שתות קסבר פחות משתות הגיעו [עד שתות ושתות בכלל] ויתר על שתות ינכה. מיתיבי פיחת שתות או הותיר שתות הרי הוא כשום הדיינין והגיעו והא שום הדיינין דשתות כיתר על שתות הוא אמר לך רב הונא וליטעמיך הא הגיעו קתני אלא כשום הדיינין ולא כשום הדיינין כשום הדיינין לשתות ולא כשום הדיינין דאלו התם בטל מקח והכא הגיעו. רב פפא זבן ארעא מההוא גברא אמר ליה כמה הויא אמר ליה עשרין גריוי משחיה אשכח חמיסר אתא לקמיה דאביי אמר ליה סברת וקבילת והא פחת שתות תנן הני מילי היכא דלא קים ליה בגוה מר הא קים לו בגוה והא ועשרים אמר לי דשויא כעשרין קאמר לך.

(שם ע"ב) תניא רבי יוסי אומר האחין שחלקו כיון שעלה גורל לאחד מהן קנו כולן מאי טעמא אמר רבי אלעזר כתחלה של ארץ ישראל מה להלן בגורל אף כאן בגורל אי מה להלן בקלפי ואורים ותומים וכל ישראל אף כאן בקלפי ואורים ותומים וכל ישראל אמר רב אשי בההיא הנאה דקא צייתי להדדי גמרי ומקנו להדדי. אתמר האחין שחלקו ובא להם אח ממדינת הים רב אמר בטלה מחלוקת ושמואל אמר מקמצין א"ל רבא לרב נחמן לרב דאמר בטלה מחלוקת אלמא הדר דינא אלא מעתה בתלתא דקיימין ונחות תרי מינייהו לנכסי ופלוג ולא הוי אידך למיפלג בהדייהו הכי נמי דבטלה מחלוקת אמר ליה התם מעיקרא אדעתא דתלתא נחיתו הכא לאו אדעתא דבי תלתא נחיתו אמר ליה רב פפא לאביי לשמואל דאמר מקמצין אלמא קם דינא והא רב ושמואל דאמרי תרוייהו כור בשלשים אני מוכר לך יכול לחזור בו אפילו בסאה אחרונה כור בשלשים סאה בסלע אני מוכר לך ראשון ראשון קנה אמר ליה התם עבדו רבנן מילתא דניחא ליה למוכר וניחא ליה ללוקח. (שם קז.) אתמר שלשה אחין שחלקו ובא בעל חוב של אביהם ונוטל חלקו של אחד מהם רב אמר בטלה מחלוקת ושמואל אמר ויתר רב אשי אמר נוטל רביע בקרקע ורביע במעות רב אמר בטלה מחלוקת קסבר האחין שחלקו יורשין הן ושמואל אמר ויתר קסבר האחין שחלקי לקוחות הן וכלוקח שלא באחריות דמו ורב אסי

מספקא ליה אי יורשין הוו אי לקוחות הוו הלכך נוטל רביע בקרקע ורביע במעות אמר רב פפא הלכתא ככל הני שמעתתא מקמצין אמימר אמר בטלה מחלוקת והלכתא בטלה מחלוקת (ב"ק יא:) אמר עולא אמר רבי אלעזר האחין שחלקו מה שעליהם שמין מה שעל בניהם ובנותיהם אין שמין אמר רבא פעמים שאף מה שעליהם אין שמין משכחת לה בגדל אחי דניחא להו דלישתמעין מיליה.

(ב"ב קז.) תנו רבנן שלשה שירדו לשום אחד אומר במנה ושנים אומרים במאתים בטל יחיד במיעוטו אחד אומר במאתים ושנים אומרים במנה בטל היחיד במיעוטו אחד אומר במנה ואחד אומר בעשרים ואחד אומר בשלשים תידון במנה רבי אלעזר ברבי צדוק אומר נידון בתשעים אחרים אומרים עושין שומא ביניהם ומשלשין (שם קז:) אמר רב הונא הלכה כאחרים אמר רב אשי טעמא דאחרים לא ידעינן הלכה נימא כוותייהו. תניא דייני גולה אמרו עושין שומא ביניהן ומשלשין אמר רב הונא הלכה כדייני גולה אמר רב אשי טעמא דדייני גולה לא ידעינן הלכתא נימא כוותייהו. (שם ע.) בעא מיניה רב עמרם מרב חסדא המפקיד אצל חבירו בשטר ואמר לו החזרתים לך מהו מי אמרינן מיגו דיכול לומר לו נאנסו כי אמר לו החזרתיו לך נאמן או דילמא מצי אמר ליה שטרך בידי מאי בעי אמר ליה וליטעמיך דאי אמר ליה נאנסו מי מצי למימר ליה שטרך בידי מאי בעי אמר ליה וסוף סוף כי אמר ליה נאנסו לאו שבועה בעי אלא מהימן בשבועה הכא נמי מאי מהימן בשבועה. (שם ע"ב) אתמר שטר כיס היוצא על היתומים דייני גולה אמרו נשבע וגובה כולו דייני ארץ ישראל אמרו נשבע וגובה מחצה סברוה דכולי עלמא אית להו דנהרדעי דאמרי נהרדעי האי עסקא פלגא מלוה ופלגא פקדון מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר מצי אמר ליה שטרך בידי מאי בעי ומר סבר לא מצי אמר ליה שטרך בידי מאי בעי לא דכולי עלמא לא מצי אמר ליה שטרך בידי מאי בעי והכא בהא קמיפלגי דמר סבר אי איתה דפרעיה לעדים הוה אמר להו ומר סבר אימר מלאך המות הוא דאנסיה. שלח רב הונא בר אבין המפקיד אצל חבירו בשטר ואמר לו החזרתי לך נאמן ושטר כיס היוצא על היתומים נשבע וגובה כולו תרתי שאני התם אי איתה דפרעיה לעדים הוה אמר להו. אמר רבא הלכתא נשבע וגובה מחצה אמר מר זוטרא הלכה כדייני גולה. אמר ליה רבינא למר זוטרא והאמר רבא נשבע וגובה מחצה אמר ליה אנן כדייני גולה מחצה משנינן לה:

סליקו להו בבא בתרא

סימן מז

(מו"ק טז.) אמר רבא מנלן דקבעינן בי דינא ומשדרינן שליחא מבי דינא שנאמר וישלח משה לקרא לדתן ולאבירם בני אליאב. ומנא לן דמזמנינן לדינא דכתיב ויאמר משה אל קרח אתה וכל עדתך היו לקמי גברא רבה פלניא דכתיב לפני ה' את ופלניא דכתיב אתה והם ואהרן דקבעינן זמנא דכתיב מחר זמנא בתר זמנא דכתיב קראו שם פרעה מלך מצרים שאון העביר המועד. ומנלן דאי מיתפקד קמי שליחא דבי דינא ואתי ואמר לא מיחזי כלישנא בישא דכתיב העיני האנשים ההם תנקר לא נעלה. ומנלן דמשמתינן דכתיב אורו מרוז דהכי סבר גברא רבה פלניא מנלן דכתיב אמר מלאך ה' ומנלן דמחרמינן דכתיב אורו ארור ארור דאכיל ושתי בהדיה וקאי בארבע אמות דיליה מנלן דכתיב יושביה. דפרטינן חטאיה בציבורא דכתיב כי לא באו לעזרת ה' לעזרת ה' בגבורים. ואמר עולא בארבע מאה שיפורי שמתיה ברק למרוז איכא דאמרי גברא רבה הוה איכא דאמרי כוכבא הוה דכתיב מן שמים נלחמו הכוכבים ממסלותם נלחמו עם סיסרא. ומנלן דמפקרינן ניכסיה דכתיב וכל אשר לא יבא לשלשת הימים בעצת השרים והזקנים יחרם וכל רכושו. ומנלן דנצינן ולטינן ומחינן ומתלשינן שער ומשבעינן דכתיב ואריב עמם ואקללם ואכה מהם אנשים ואמרטם ואשביעם באלהים ומנלן דכפתינן ואסרינן ועבדינן הרדפה דכתיב הן למות הן לשרושי מאי לשרושי אמר אדא מרי אמר נחמיה בר ברוך אמר ר' חייא בר אבין אמר רב יהודה הרדפה ואי מפייס בעל דיניה לאלתר שרינן ליה דאמר רב תחליפא בר אבימי אמר שמואל טוט אסר טוט שרי. (שם יז.) מאי שמתא אמר רב שום מיתה ושמואל אמר שממה יהיה. אמר אבוה דשמואל ומהניא ביה כי טחיא בתנורא. (שם ע"ב) מאי שיפורי אמר רבא שנפרעין ממנו. מאי תברא אמר רב יצחק בריה דרב יהודה תברי בתי אמר רב יוסף שדי שמתא אגנובתא דכלבא ואיהי דידה עבדא דההוא כלבא דהוה קאכיל מסאני דרבנן ולא הוו ידעי מנו וקא משמתי איתלאי נורא בגנובתיה ואכלתיה. (יבמות פט:) אמר רבי יצחק מנין שהפקר בית דין הפקר שנאמר וכל אשר לא יבאו לשלשת הימים וגו'. רבי אלעזר אמר מהכא אלה הנחלות אשר נחלו אלעזר הכהן וגו'. ומאן דמשתמית אסיר ליה למישקל ממזייה ולחווריה מאניה כאבל דתנו רבנן (מו"ק טו.) מנודין ומצורעין אסורין לספר ולכבס נידוהו ומת בנידויו בית דין סוקלין את ארונו רבי יהודה אומר לא שיעמידו עליו גל אבנים כגלו של עכן אלא בית דין שולחין ומניחין אבן על ארונו ללמדך שכל המתנדה ומת בנידויו בית דין סוקלין את ארונו ואי מפייס ליה לבעל דין דיליה ואתו קמי רבנן ושארו ליה שמתיה לאלתר שרי ליה למשקל ממזייה וחווריה מאני (שם יד.) ואפילו בחולו של מועד. ומאן דמשתמית ונהיג

נזיפותא בנפשיה שפיר ופריש מן כל מילי כי היכי דאמור רבנן כי משתרי ליה נפקא מיניה דאמר רבי יוחנן (שם יז.) כשהיא נכנסת נכנסת בארבעים ושמונה איברים דכתיב והיתה העיר חרם חרם בגימטריא הכי הוי וכשהיא יוצאה יוצאה ממאתים וארבעים ושמונה איברים דכתיב ברגז רחם תזכור רחם בגימטריא הכי הוי רבי שמעון בן לקיש הוה קא מנטר פרדיסא אתא ההוא גברא קא אכיל תאני (דף קה) רמא ביה קלא לא אשגח ביה א"ל תיהוי בשמתא א"ל אדרבא תהוי אנת בשמתא אם ממון נתחייבתי לך נידוי נתחייבתי לך אתא שאיל בי מדרשא אמרו לו שלו נידוי ושלך אינו נידוי מאי תקנתיה זיל לגביה דלשרי לך לא ידענא ליה זיל לגבי נשיא דנשרי לך דתניא נידוהו ואין ידוע מי נידהו ילך אצל נשיא ויפר לו.

(שם טז.) תנו רבנן מנודה לתלמיד אין מנודה לרב מנודה לרב מנודה לתלמיד מנודה לעירו מנודה לעיר אחרת מנודה לעיר אחרת אין מנודה לעירו מנודה לנשיא מנודה לכל ישראל מנודה לכל ישראל אין מנודה לנשיא אלמא נשיא אלים למישרי שמתא לכולי עלמא וכן הלכה. והיכא דמשמתין ליה בי דינא מיחייב למנהג נזיפיתא בנפשיה כאבל דתנן (שם טו.) מתעטפים ויושבין כאבלים וכמנודין למימרא דמיחייב בעיטוף ראש כאבל ואסיר בנעילת הסנדל ובתשמיש המטה דתניא וכן אתה אומר במנודה ואבל.

(נדרים ז:) אמר רבי אילעא אמר רב נידוהו בפניו אין מתירין לו אלא בפניו שלא בפניו מתירין לו שלא בפניו פשיטא מהו דתימא שלא בפניו נמי שמע ואתי לפקפוקי קמ"ל.

אמר רב גידל אמר רב השומע הזכרה מפי חבירו צריך לנדותו לא נידהו הוא בעצמו יהא בנידוי שאין עניות מצויה אלא בבית שמזכירים שם שמים לבטלה ועניות קשה כמות דתניא רבן שמעון בן גמליאל אומר כל מקום שנתנו חכמים עיניהם או מיתה או עוני. א"ר אבא הוה קא אזלינן בתריה דרב הונא שמעה להההיא איתתא דאפקה שם שמים לבטלה שמתא ושרא לה לאלתר ש"מ תלת ש"מ השומע הזכרה מפי חבירו צריך לנדותו וש"מ נידוהו שלא בפניו מתיר לו שלא בפניו וש"מ אין בין נידוי להפרה כלום.

אמר רב גידל אמר רב ותלמיד חכם מנדה לעצמו ומתיר לעצמו. (מכות יא:) אמר רב יהודה אמר רב נידוי על תנאי ואפילוג מעצמו צריך הפרה מנלן מיהודה שנאמר אם לא הביאותיו אליך והצגתיו לפניך וגו' ואמר מר כל אותן ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר היו עצמותיו של יהודה מגולגלין בארון עד שבא משה רבינו וביקש עליו רחמים אמר לפניו רבונו של עולם מי גרם לראובן שיודה במעשה בלהה יהודה וזאת ליהודה מיד שמע ה' קול יהודה עאל אבריה לשפא לא הוו קא מעלין ליה במתיבתא דרקיעא ואל עמו תביאנו לא הוה ידע למשקל ומיטרח בשמעתא ידיו רב לו לא הוה קא סלקא ליה

שמעתא אליבא דהלכתא. ועזר מצריו תהיה אלמא נדוהו על תנאי או שנדה לעצמו על תנאי ואף על פי שקיים התנאי צריך הפרה:

פסק (נדרים ח.) והיכא דחזא בחילמיה דקא משמתין ליה צריך בי עשרה דתני הלכתא דשרו ליה ואפי' חזו ליה אשה או עבד או קטן בחלמייהו. אמר מר זוטרא והוא דגמירי אבות ומדות אבל מתנו ולא תנו לא. וצריך למיטרח עד פרסה ואי ליכא אפילו מתנו ולא תנו ואי ליכא אפי' בי עשרה בעלמא ואי ליכא נפיק לרשות הרבים ואי מתרמי ליה בי עשרה לשרו ליה ואי ליכא אפי' בתלתא מאי טעמא רחמי הוא דקבעו ליה אמר ליה רבינא לרב אשי אי ידע מאן שמתיה מהו למיזל לגביה ומשרא ליה א"ל דילמא כי שוויה שליח לשמותיה אבל למשרייה לא שוויה שליח. אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי חזא דשמתיה ושרו ליה מאי א"ל כשם שאי אפשר לבר בלא תבן כך א"א לחלום בלא דברים בטלים דילמא משרא דברים בטלים בעלמא הוא דחזא. (מכות יא.) אמר רב יהודה אמר רב קללת חכם אפילו בחנם היא באה מנלן מאחיתופל. אמר רבי אבא קללת חכם אפילו על תנאי היא באה מנלן מעלי דקא"ל לשמואל כה יעשה לך אלהים וכה יוסיף אם תכחד ממני דבר אף על גב דכתיב ויגד לו שמואל את כל הדברים ולא כחד ממנו כתיב ולא הלכו בניו בדרכיו. (ב"ב קיט:) והלכתא חולקין כבוד לתלמיד במקום הרב והלכתא אין חולקין קשיא הלכתא אהלכתא לא קשיא הא דפליג ליה רביה יקרא הא דלא פליג רביה יקרא. (ערכין כא:) שום היתומים שלשים יום ושל הקדש ששים יום ומכריזין בבקר ובערב. מאי שנא בבקר ובערב אמר רב יהודה בשעת הוצאת פועלים ובשעת הכנסת פועלים בשעת הוצאת פועלים דאי איכא דניחא ליה למיזבן א"ל לפועלים איזלו סיירו לה ניהלי בשעת הכנסת פועלים דנידכר דאמר להו ניזיל נישלינהו. תנ"ה שום היתומים שלשים יום ושל הקדש ששים יום ומכריזין בבקר ובערב בשעת הוצאת פועלים ובשעת הכנסת הפועלים אומר שדה פלונית בסימניה ובמצרניה כך היא יפה ובכך היא שומה כל הרוצה ליקח יבא ויקח על מנת ליתן לאשה בכתובתה ולבעל חוב את חובו למה לי למימר ליתן לאשה בכתובתה ולבעל חוב את חובי דאיכא דניחא ליה באשה ואיכא דניחא ליה בבעל חוב איכא דניחא ליה באשה דשקלא על יד על יד ואיכא דניחא ליה בבעל חוב דמקיל בזוזי.

(שם כב.) ת"ר שום היתומים שלשים יום ושל הקדש ששים יום דברי רבי מאיר ר' יהודה אומר שום היתומים ששים יום ושל הקדש תשעים יום וחכמים אומרים אחד זה ואחד זה ששים יום אמר רב חסדא אמר אבימי הלכה כרבי מאיר שוה היתומים ששים יום יתיב רב חייא בר אבין וקאמר לה להא שמעתא א"ל רב נחמן בר יצחק לרב

חייא בר אבין ששים קאמרת או שלשים קאמרת א"ל ששים דיתומים או דהקדש א"ל דיתומים כר' מאיר או כרבי יהודה אמר לי' כר' מאיר והא רבי מאיר דיתומים שלשים יום קאמר א"ל הכי אמר רב חסדא קולפי טאבי בלעי מיניה דאבימי עלה דהא שמעתא בא להכריז רצופין שלשים בשני ובחמישי ששים ואע"ג דכי חשיב להו מר ליומי דהכרזה לא הוו אלא תמניסר יומי כיון דמשכא מילתא שמעי אינשי. אמר רב יהודה אמר רב אסי אין נזקקין לנכסי יתומים אלא א"כ היתה רבית אוכלת בהם ורבי יוחנן אמר או לשטר שיש בו רבות או לכתובת אשה משום דקא מפסדא מזוני ורב אשי מאי טעמא לא אמר כתובת אשה אמר לך הא תקינו רבנן מעשה ידיה תחת מזונותיה ואידך זימנין דלא ספקה. (כתובות קי:) המוציא שטר חוב על חבירו כתוב בבבל גובה מעות בבל שטר ארץ ישראל גובה עליו כסף ארץ ישראל היה כתוב סתם והוציאו בבבל גובה מעות בבל בארץ ישראל גובה עליו מעות ארץ ישראל כתוב כסף סתם מגבהו מה שירצה לוה מה שאין כן בכתובת אשה. (ערכין כב.) מרימר אגבי כתובה לגרושה מנכסי דיתמי אמר ליה רבינא למרימר והאמר רב יהודה אמר רב אסי אין נזקקין לנכסי יתומים אלא אם כן היתה רבית אוכלת בהם ור' יוחנן אומר או לשטר שיש בו רבית או לכתובת אשה משום מזוני ואפילו רבי יוחנן לא קאמר אלא באלמנה דקמפסדא מזוני אבל גרושה לא אמר ליה אנן ההיא דרבי יוחנן משום חינא משנינן לה. אמר רב נחמן מריש לא הוה מיזדקיקנא לנכסי דיתמי כיון דשמענא להא דאמר הונא חברין משמיה דרב יתמי דאכלי דלא דידהו ליזלו בתר שבקינהו מכאן והילך מזדקיקנא ומעיקרא מאי טעמא לא הוה מיזדקיק רב פפא אמר פריעת בעל חוב מצוה ויתמי לאו בני מיעבד מצוה נינהו ורב הונא בריה דרב יהושע אמר אימר צררי אתפסה מאי בינייהו איכא בינייהו שחייב מודה אי נמי דשמתוה ומית בשמתיה שלחו מתה שמתוה ומית בשמתיה והלכה כרב הונא בריה דרב יהושע. (שם כב:) תנן שום היתומים שלשים יום ושל הקדש ששים יום ומכריזין בבקר וערב במאי עסקינן אי נימא בבעל חוב גוי מי ציית ואלא פשיטא בבעל חוב ישראל בשלמא לרב הונא בריה דרב יהושע מוקי לה בשחייב מודה אלא לרב פפא קשיא אמר לך רב פפא אי בעית אימא כתובה משום חינא ואיבעית אימא בעל חוב גוי שקיבל עליו לדון בדיני ישראל אי קיבל עליו לינטר להו ליתמי עד דגדלי שקיבל עליו לזה ולא קיבל עליו לזה. ת"ש אין נפרעין מנכסי יתומים אלא מן הזיבורית במאי עסקינן אי נימא בבעל חוב גוי מי ציית בבעל חוב גוי שקיבל עליו לדון בדיני ישראל אי קבל עליו לינטר להו ליתמי עד דגדלי שקיבל עליו לזה ולא קיבל עליו לזה. ת"ש על מנת ליתן לאשה בכתובתה ולבעל חוב את חובו בשלמא לרב הונא בריה דרב יהושע מוקים לה בשחייב

מודה אלא לרב פפא בשלמא כתובה משום חינא אלא בעל חוב קשיא הכא במאי עסקינן בבעל חוב גוי שקיבל עליו לזו ולא קיבל עליו לזו רבא אמר משום שובר א"ל רב הונא בריה דרב יהושע לרבא ומי חיישינן לשובר והתנן הנפרעת שלא בפניו לא תפרע אלא בשבועה וא"ר אחא שר הבירה מעשה בא לפני ר' יצחק נפחא באנטוכיא ואמר לא שנו אלא כתובת אשה משום חינא אבל בעל חוב לא ורבא אמר רב נחמן אפילו בעל חוב נמי ואי חיישת לשובר התם נמי ניחוש א"ל התם כדאמרינן טעמא כדי שלא יהא כל אחד ואחד נוטל מעותיו של חבירו והולך ויושב לו במדינת הים ואתה נועל דלת בפני לווין. אמר רבא הלכתא אין נזקקין לנכסי יתומים ואם אמר תנו נזקקין שדה זו ומנה זו נזקקין ואין מעמידין אפוטרופוס שדה סתם ומנה סתם נזקקין ומעמידין אפוטרופוס אבל נמצאת שדה שאינה שלו נזקקין ואין מעמידין אפוטרופוס אמרי נהרדעי בכולהו נזקקין ומעמידין אפוטרופוס לבר מנמצאת שדה שאינה שלו דאחזוקי סהדי בשקרי לא מחזקינן. אמר רב אשי הלכך אנן איזדקוקי לא מזדקקינן דהא אמר רבא הלכתא אין נזקקין ואי מזדקקינן מוקמינן אפוטרופוס דאמרי נהרדעי בכולהו נזקקין ומעמידין אפוטרופוס לבר מנמצאת שדה שאינה שלו דאחזוקי סהדי בשקרי לא מחזקינן. (ב"ב לב:) רבא בר שרשום הוה איכא עליה קלא דקאכיל ארעא דיתמי א"ל אביי אימא לי איזה גופא דעובדא היכי הוה אמר ליה ארעא הוי נקיטנא במשכנתא מאבוהון דיתמי ואכלתה שני חזקה והוה אית לי זוזי יתירי עליה ואמינא אי מהדרנא לה לארעא ואמינא דאית לי זוזי גביה הא אמור רבנן הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה אלא אוכלה שיעור זוזי דכי מהדרנא להו ארעייהו מגו דאי בעינא אמינא לקוחה היא בידי כי אמינא דאית לי זוזי אחרינא מהימנא א"ל לקוחה היא בידי לא מצית אמרת דהא איכא קלא עלה דארעא דיתמי היא אלא אהדרה ניהלייהו ולכי גדלי יתמי אישתעי דינא בהדייהו. (כתובות ק:) אמר רב יהודה אמר שמואל מטלטלין של יתומים שמין אותן ומוכרין אותן לאלתר ורב חסדא אמר אבימי מוליכין אותן לשוקים ולא פליגי הא דמקרב שוקא והא דמרחק שוקא. רב כהנא הוה בידיה שיכרא דרב משרשיא בר חקלאי יתמא שהייה עד ריגלא אמר אע"ג דהוי ביה איצצא מייתי זוזי חריפא. (כתובות כ.) בר שטיא זבין ניכסיה אתו בי תרי אמרי כשהוא חלים זבין ואתו בי תרי אמרי כשהוא שוטה זבין אמר רב אשי אוקי תרי להדי תרי ואוקי נכסי בחזקת בר שטיא. (ב"ב קעה.) אמר רבא שכיב מרע שאמר מנה לפלוני בידי ואמרו יתומים פרענוהו נאמנין תנו מנה לפלוני ואמרו יתומים פרענו אין נאמנין כלפי לייא אדרבה היכא דאמר תנו דפסקה אבוהון למילתא איכא למימר דפרעו אמר מנה לפלוני בידי ולא אמר תנו דלא פסקה אבוהון למילתא איכא

למימר דלא פרעו אלא הכי קאמר שכיב מרע שאמר מנה לפלוני בידי ואמרו יתומים חזר ואמר לנו אבא פרעתיו נאמנין מאי טעמא מדלא פסקה אבוהון למילתא סבר אידכר הוא תנו מנה לפלוני ואמרו יתומים חזר ואמר לנו אבא פרעתיו אין נאמנין אי איתא דפרעיה לא אמר תנו. בעי רבא שכיב מרע שתבעוהו והודה מהו צריך לומר אתם עדי או אין צריך לומר אתה עדי צ"ל כתובו או אין צ"ל כתובו אדם משטה בשעת מיתה או אין אדם משטה בשעת מיתה בתר דבעיא הדר פשטה אין אדם משטה בשעת מיתה ודברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו. יתומים שהוציאו שטר חוב על אחריה ואמרו להם ליתומים פרוע הוא ואפי' צוה אביהם שאינו פרוע והן אומרים פרוע נשבעין שפרוע הוא דכיון דהלכתא כדרב פפא דאמר (שבועות מא.) דמאן דנקיט שטרא דחבריה וא"ל פריעא הוא אמרינן למלוה אשתבע השתא דליתיה למלוה למשתבע יתמי לא מצו למשתבע דאין אדה מוריש שבועה לבניו הלכך משתבע לוה ואם רצה לוה משתבעי יתמי שבועת יתמי וכן הלכה. יתומים שאמרו שמענו מאבינו שהיה נושה בראובן מנה אפילו שבועה על ראובן ליכא אימר להשביע את בניו עשה. יתומים שמצאו כתוב בכתב אביהם שנושה בראובן מנה אפי' שבועה על ראובן ליכא אימר להשביע בניו עשה:

פסק אדם שתפש בדין בעל אחותו או אחיו או אחותו ואמר להם ממון בבית אבי ולא מצאתי אותו ופסקו עליהם שבועה ועשו ביניהם פשרה ונתנו לו דבר מועט והחל להם את השבועה וקנו מידו אי קנו מידו בלשון הזה שנטלתה ממון זה והחלת כל שיש לך אף ע"פ שנתגלתה עליהם ממון אביו מה שעשה עשוי שהרי החל להם אבל אם כלשון הזה קנו מידו שנטלתה ממון זה והחלת שבועתך ולאחר מיכן נתגלתה עליהם ממון בית אביו שבועה החל ממון לא החל ומחזיר מה שנטל ומחזירים מה שנתגלתה עליהם וחזרה שבועה למקומה. מאן דאית ליה הלואה או פקדון גבי חבריה ואית ליה ברתא ואית ליה בעל ופקדיה להההוא הלואה או להההוא פקדון לברתיה ושכיב הוא ושכיבת ברתיה אף על גב דלא מטא לידיה דבעל מחיים דילה ירית ליה בעל להההוא ממונא דתנן (גיטין יג.) האומר תנו גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי ומת לא יתנו לאחר מיתה תנו מנה לפלוני ומת יתנו לאחר מיתה ומסקנא דברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו. מאן דכתב בשטר מתנה יהבית לפלוני ברי או לברתי או לאינתתי כל דאית לי ודהוי לי לא קני אלא מאי דהוה ליה בההיא שעתא דכתב ליה אבל לבתר דכתב ליה שטר מתנה קנא ביתא או עבדא או מטלטלי לא קני דקיי"ל אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. איתתא דיריתת ממונא מן בית נשא ממילא כדלא איתפקד בה א"נ אית לה ממונא גבי איניש מעלמא הלואה או שטרא ושכיבת לא ירית לה בעל מ"ט דמחסרי גובייא ולא

דמיא לקמייתא דקמייתא אמרי רבנן דברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו אבל האי ראוי הוא ובעל אינו נוטל בראוי כבמוחזק:
סליקא להו הלכות נדוי

סימן מח

(דף קו) (ב"ב קח.) יש נוחלין ומנחילין נוחלין ולא מנחילין מנחילין ולא נוחלין לא נוחלין ולא מנחילין ואלו נוחלין ומנחילין האב את הבנים והבנים את האב והאחים מן האב נוחלין ומנחילין. האיש את אמו והאיש את אשתו ובני אחיות נוחלין ולא מנחילין. האשה את בנה והאשה את בעלה ואחי האם מנחילין ולא נוחלין. האחים מן האם לא מחלין ולא מנחילין. (שם קיג.) ובני אחיות תנא בני אחיות ולא בנות אחיות למאי הלכתא אמר רב ששת לקדם והלכתא בנות האחין קודמין לבני אחיות בנחלה והיכא דשכיב ושבק בני וחד מנהון בכור הוא שקיל תרין חולקין על חד מצרא (שם קכד.) דכתיב כי תהיין לאיש וכתיב כי את הבכור בן השנואה יכיר תניא יכיר יכירנו לאחרים. (שם קכז:) ותניא א"ר יהודה נאמן אדם לומר זה בני בכור וכשם שנאמן אדם לומר זה בני בכור כך נאמן לומר זה בן גרושה וחליצה וחכמים אומרים אין נאמן והלכתא נאמן אדם לומר זה בני בכור הוא בן גרושה הוא ממזר הוא כרבי יהודה והני מילי היכא דלית ליה להאי ברא בני (יבמות מז.) אבל אית ליה להאי ברא בני לא מהימן מאי טעמא דכי הימניה רחמנא לאבא על בריה למימר ביה כל מה דבעי היכא דלית ליה להוא ברא בני אבל אית ליה בני להוא ברא לא מהימן אבא על בריה למפסלינהו לבני בריה כרבנן. (קדושין עד.) ואמר רב נחמן שלשה נאמנין על הבכור אביו ואמו וחיה חיה לאלתר אמו כל שבעה אביו לעולם. (ב"ב קכו:) אמר רב יוסף אמר איש פלוני בני בכור לא יטול פי שנים דלמא בוכרא דאימא קאמר כי ההוא דאתא לקמיה דרבה בר רב נחמן א"ל מוחזק אני בזה שהוא בכור א"ל מנא ידעת דקארו ליה בוכרא סכלא דלמא בוכרא דאימא הוא דגמירי דבוכרא דאימא בוכרא סכלא קארו ליה. א"ר אמי טומטום שנקרע ונמצא זכר בכור הוא ואין נוטל פי שנים דאמר קרא והיה הבן הבכור בעינא בשעת הוויה בן וליכא. ובוכרא דזבין חולקיה מקמי דליפליגו לא הוו זביניה זביני דשלחו מתם בכור שמכר קודם חלוקה לא עשה ולא כלום אלמא קסבר אין לו לבכור פי שנים קודם חלוקה והלכתא יש לו לבכור פי שנים:

פסק ואלמן דנסיב בתולתא והוה ליה מינה בוכרא בכור לכהן הוי דבפטר רחם תלא רחמנא אבל לנחלה לא דכתיב ראשית אונו ולא אינה. וכי שקיל בכור פי שנים בנכסי

האב אבל בנכסי דאימא לא שקיל דכתיב לו משפט הבכורה משפט הבכור לאיש ולא לאשה והני מילי דשקיל פי שניה במוחזק אבל בראוי לא. ואם נכסי אינון דלא נפלו לאבוה מן כד הוה בחיי אבא דאבוה ובתר דמית הוא דירתינון אי נמי בנה בתי ולא שלמינהו נצב כרמי ולא אייתו פירי לא שקיל פי שנים ואי שבק אבוהון הלואה אי נמי אשבחו נכסי לאחר מיתת אביהם לא שקיל בהון פי שנים דאמר רב פפא (שם קכה:) הלכתא אין הבכור נוטל פי שנים לא במלוה ולא בריבית מאי טעמא דכיון דבעידנא דשכיב אבוהון הלואה לא הוה גביה ושבח נכסי נמי לא הוה לא שקיל בהון פי שנים דבעינא בכל אשר ימצא לו וליכא. (בכורות נא.) בכור נוטל פי שנים בנכסי האב ואינו נוטל פי שנים בנכסי האם ואינו נוטל בשבח ואינו נוטל בראוי כבמוחזק ולא האשה בכתובתה ולא הבנות במזונותיהן ולא היבם וכולן אין נוטלין בשבח ולא בראוי כבמוחזק. בכור נוטל פי שנים בנכסי האב ואינו נוטל פי שנים בנכסי האם מאי טעמא לו משפט הבכורה לאיש ולא לאשה. ואין נוטל בשבח ולא בראוי כבמוחזק שנאמר בכל אשר ימצא לו ולא האשה בכתובתה איני והאמר שמואל בעל חוב גובה את השבח א"ר אבא מקולי כתובה שנו. ולא הבנות במזונותיהן דתנאי כתובה ככתובה דמי. ולא היבם מאי טעמא בכור קרייה רחמנא. אמר אביי לא שנו אלא בשבח ששבחו נכסים בין מיתה ליבום אבל בין יבום לחלוקה שקיל מאי טעמא יקום על שם אחיו קאמר רחמנא והרי קם רבא אמר אפילו בין יבום לחלוקה נמי לא קא שקיל מאי טעמא בכור קרייה רחמנא מה בכור אין לו קודם חלוקה אף יבם נמי אין לו קודם חלוקה אין נוטל בשבח דאין נוטלין בשבח דממילא כגון חפורא והוו שובלי שלופפי והיו תמרי. ולא בראוי כבמוחזק לאתויי נכסי דאבי אבא. כיצד אינו נוטל בראוי כבמוחזק מת אביו פשוט בחיי אביו נוטל פי שנים בנכסי אביו ואין נוטל פ"ש בנכסי אבי אביו ואם היה אביו בכור אף נוטל פ"ש בנכסי אבי אביו. ה"ד ראוי ומוחזק יעקב ראוי לירש את יצחק מת יצחק החזיק יעקב בנכסיו הוה ליה יעקב מוחזק אם מת יעקב ראובן נוטל פי שנים בנכסיו מת יעקב בחיי יצחק אביו ראובן נוטל פי שנים בנכסי אבי אביו. וכן הבעל בנכסי אשתו רחל ראויה לירש לבן מת לבן וירשתו בתו ואחר כך מתה בתו הויא לה רחל מוחזקת לכי מייתא רחל יעקב בעלה יורש אותה וכי מיית יעקב מוריש אותן נכסים לבני זלפה ולבני בלהה ולכל מי שירצה אבל מתה רחל בחיי אביה דלא אחזיקה בנכסים ואחר כך מת אביה לבן דהויא לה רחל ראויה יוסף ובנימין יורשין נכסי לבן אבי אמן אבל יעקב בעלה אין יורש כלום שאין הבעל בנכסי אשתו נוטל בראוי כבמוחזק. וכן היבם בנכסי אחיו שמעון וראובן ראויין לירש את יעקב אביהם מת יעקב וירשוהו בניו ואח"כ מת ראובן בלא בנים

ועמד שמעון ויבם את אשתו של ראובן אחיו נוטל חלקו של ראובן אחיו אבל מת ראובן בחיי יעקב דהוה ליה ראובן ראוי ועמד שמעון ויבם את אשתו ואח"כ מת יעקב אי נמי מת יעקב ואחר כך ייבם שמעון אין שומעין נוטל בראוי כבמוחזק אלא מנכסי דמטו ליה לראובן מן יעקב אבוה לא מטו ליה לשמעון אלא כחד מנאתא מאחי'. וכן לענין האם אין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחי' מן אביו. ראובן ראוי לירש את אמו לאה ולאה ראויה לירש את לבן אביה מת לבן וירשתו בתו הויא לאה מוחזקת ואחר כך מתה לאה וירשה ראובן בנה ומת בלא בנים אחיו מאביו יורשין אותו אבל מת ראובן ואחר כך מתה אמו אם יש לו בן הבן עומד ויורש במקום אביו להנחיל בנכסי אם אביו לאחי אביו מן האב אין לו בן ויש לו אחים מן האב ומן האם מהו דתימא שיעמדו אחיו מאביו לירש בנכסי אמו עם אחיו מאמו קמ"ל דאין אדם יורש את אמו בקבר להנחיל לאחיו מאביו ופסיק בשאילתא דבי מר רב יהודאי גאון ראובן הוה ליה בני וחד מנהון בכור ושכיב בחיי אבוהי ושבק בני וברתא קטנה ושכיב ראובן וישבק ממונא וקתבעין בני בריה דראובן חלק בכורה בנכסי דראובן דינא הוא דשקלין בני בריה דראובן חלק בכורה ואף על גב דשכיב ראובן בחיי אבוהי וברתה לית לה עשור נכסי אלא בנכסי דאבוה ואי בעו למישם לה ארעא וסלוקה בזוזי שיימין לה ארעא ומסלקין לה בזוזי ויהבין לה כד מינסבא. (ב"ב קכה:) אמר רב פפא הלכתא אין הבכור נוטל פי שנים לא במלוה ולא בקרקעות הבאות לאחר מיתת אביו. והלכתא יכול האב לפטור את בנו פשוט במתנה כל שהו שנאמר והיה ביום הנחילו את בניו התורה נתנה רשות לאב להנחיל לכל מי שירצה אבל בכור אינו יכול לפוטרו מחלק בכורה דכתיב לא יוכל לבכר ותנן נמי (שם קכו:) האומר איש פלוני בני בכורי לא יטול פי שנים איש פלוני בני לא יירש עם אחיו לא אמר כלום מפני שהתנה על הכתוב שבתורה וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל. ותנן נמי המחלק נכסיו לבניו על פיו ריבה לאחד ומיעט לאחד והשוה להם את הבכור דבריו קיימין מאי השוה דאפילו לא יהיב ליה כפשוט אלא משהו דבריו קיימין והוא דלא אמר בלשון ירושה דקתני ואם אמר לשום ירושה לא אמר כלום אבל אם אמר בלשון מתנה שפיר דמי והמחלק לשון מתנה הוא:

פסק בכור דפלג בהדי אחיה בחדא ארעא ולא תבע בה פי שנים ושקל מנאתא כפשוט ולא מחי אחולי אחיל לית ליה למתבע חלק בכורה בשארה בי הא דמר זוטרא מדרישבא פלג בצנא (נ"א בקנא) דפלפלי בהדי אחי בשוי ולא מיחה לסוף אתא קא תבע חלק בכורה אתא לקמיה דרב אשי אמר ליה הואיל ויתרתא במקצת ויתרתה בכל הנכסים כולן והלכתא יש לו לבכור קודם חלוקה. ושכיב מרע שאמר חד בנאי לירתאי וחדא

ברתא תירתינהו לנכסי דינא הוא דירתין דתנן (שם קל.) האומר איש פלוני יירשני במקום שיש בת בתי תירשני במקום שיש בן לא אמר כלום שהתנה על מה שכתוב בתורה וכל המתנה עמ"ש בתורה תנאו בטל ר' יוחנן בן ברוקה אומר אם אמר על מי שראוי לירשו דבריו קיימין על מי שאין ראוי לירשו אין דבריו קיימין. וא"ר ישמעאל לא נחלק אבא וחכמים על אחר במקום בת ובת במקום בן דלא אמר כלום על מה נחלקו על בן בין הבנים ובת בין הבנות שאבא אומר תירש וחכמים אומרים לא תירש. א"ר יהודה אמר שמואל הלכה כר' יוחנן בן ברוקה וכי אמרו רבנן היכא דכתבינהו לנכסי לחד בריה או לחדא ברתא ואפי' קטן המוטל בעריסה לא עשאו אלא אפוטרופוס ה"מ כתב אבל אמר יירשני אחד מבני שפיר דמי. ואי כתב לתרתין בניה במקום דאית ליה בני אחריני או לתרתין בנתיה לא אמרינן שווינהו אפוטרופי ואי אמר פלוני בני בכור לא יטול פי שנים לא אמר כלום מפני שהתנה על מה שכתוב בתורה וכל המתנה עמ"ש בתורה תנאו בטל. (שם קכב:) אחד הבן ואחד הבת בנחלה אלא שהבכור נוטל פ"ש בנכסי האב ואינו נוטל פי שנים בנכסי האם והוינן בה מאי קאמר אמר מר בר רב אשי הכי קאמר אחד הבן ואחד הבת שוין בנכסי האם כבנכסי האב מה נכסי האב בן קודם לבת אף נכסי האם בן קודם לבת וכן הלכה. (שם קמב:) אמר מר בריה דרב יוסף משמיה דרב בכור שנולד לאחר מיתת אביו אינו נוטל פי שנים מאי טעמא בעינן יכיר וליכא. היכי משכחת לה כגון שהיו שתי נשים או שלש נשים מעוברות וקדימא חדא מינייהו וילידא לענין חמש סלעים מיחייב דבפטר רחם תלא רחמנא ולמשקל פי שנים לית ליה. ובן שנולד לאחר מיתת אביו אינו ממעיט בחלק בכורה מאי טעמא וילדו לו בעינן וליכא והיכי משכחת לה כגון דהוה אית ליה בכור ופשוט והוה מיעברא דביתהו כדמית ושבק מאה וחמשין זוזי ההוא ברא דאיתיליד לבתר דמית אבוהי אינו ממעט בחלק בכורה היכי שקיל בכור מהנך מאה וחמשין זוזי חמשין חלק בכורה דידיה והנך מאה זוזי דפיישין פלגין להון בתלתא חולקין בשוה והיינו בן שנולד לאחר מיתת אביו אינו ממעט בחלק בכורה. תינוק בן יום אחד נוחל ומנחיל למאי הלכתא אמר מר בריה דרב יוסף משמיה דרבא לומר שממעט בחלק בכורה היכי משכחת לה כגון דאית ליה לראובן בכור ופשוט והדר הוה ליה חד ברא אחרינא ומית ראובן ביומיה ובתר דמית כד הוה ההוא ברא בר חד יומא מית לא תימא הני ניכסי דראובן פלגין להון הלין תרין בני קשישי דפיישין בכור שקיל תרי תילתי ופשוט שקיל תילתא אלא פלגין להון בארבעה חולקין שקיל בכור פלגא ופשוט ריבעא ואידך ריבעא פלגין לה בכור ופשוט בשוה ודוקא תינוק בן יום אחד אבל עובר לא דכתיב וילדו לו ילוד אין שאין ילוד לא. והיכא דשכיב בכור בחיי אביו

ושבק בני הנך בני שקלין חלק בכורה דאבוהון בהדי אחי אבוהון דהכי אשכחן בבנות צלפחד דתנן (שם קטז:) בנות צלפחד נטלו שלשה חלקים בנחלה חלק אביהם שהיה מיוצאי מצרים וחלקו עם אחיו בנכסי חפר ושהיה בכור נוטל שני חלקים. תניא (שם קיח:) נתן תתן להם זו נחלת אביהן בתוך אחי אביהם זו נחלת אבי אביהם והעברת את נחלת אביהן להן זה חלק בכורה ר' אליעזר בן יעקב אומר אף נחלת אחי אביהן נטלו שנאמר נתן תתן להם. (שם יב:) פשיטא חלק בכורה וחלק פשוט יהבינן ליה אחד מצרא חלק יבם מאי אמר אביי היא היא מאי טעמא בכור קרייה רחמנא רבא אמר אמר קרא והיה הבכור אשר תלד הווייתו כבכור ואין חלוקתו כבכור יבם שקיל מנתא דמטיא ליה בפירא ושקיל מנתא דאחוה מדוכתא אחריתי דמטיא ליה (שם קכה:) אמר רב פפא הלכתא אין הבעל נוטל בראוי כבמוחזק ואין הבכור נוטל פי שנים במלוה בין שגבו קרקע ובין שגבו מעות במלוה שעמו פליגי.

(שם קכג:) ת"ר בכור נוטל פי שנים בזרוע בלחיים ובקבה ובמוקדשין הניח להם אביהן פרה מוחכרת ומושכרת ביד אחר או שהיתה רועה באפר וילדה בכור נוטל בהן פי שנים אבל בנה האב ונטע הבכור נוטל פי שנים. (שם קטד) סדר נחלות כך הוא ואל בני ישראל תדבר לאמר איש כי ימות וגו' בן קודם לבת כל יוצאי ירכו של בן קודמין לבת בת קודמת לאחין וכל יוצאי ירכה של בת קודמין לאחי' האחין קודמיו לאחי האב וכל יוצאי ירכן של אחין קודמין לאחי האב זה הכלל כל הקודם בנחלה יוצאי ירכו קודמין האב קודם לכל יוצאי ירכו. ולא מיבעיא היכא דשבק בני דאינון ירתין ליה אלא אפי' שבק בני ובנאתא בני ירתין בנאתא לא ירתין מדקאמר רחמנא ובן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו טעמא דליכא בן הא איכא בן בן ירית ואע"ג דאיכא בת. והיכא דשכיב בן בחיי אביו ויש לו בן ויש לו אחיות בן הבן ירית בת לא ירתא דירושה דבן היא ואף על גב דשכיב ירתיה לאבוה בקבריה ומורית ליה להדין בריה. ולא מיבעיא בר ברא דהוא ירית מקמי ברתא דתניא ובן אין לו אין לי אלא בן בן הבן ובת הבן ובת בן הבן מנין ת"ל אין לו עיין עליו. והיכא דליכא ירתי דבן בת ירתא מקמי אבא ולא מיבעיא בת דקדימא לאבא אלא אפילו שכיבא בת בחיי אבוה ואית לה בן או בת אינון ירתין וכמה דאיכא יוצאי יריכה של בת מהדרינן דאינון קדמין לאב דתניא בת אין לי אלא בת בת הבת ובן הבת ובן בת הבת מנין ת"ל אין לו עיין עליו. והיכא דשכיב ולא שבק לא בן ולא יוצאי ירכו ולא בת ולא יוצאי ירכה ואית ליה אחי למיתנא ואית ליה אבא אבוהי ירית ליה אחוהי לא ירית ליה דכתיב והעברתם את נחלתו לבתו וכתיב בשארה ונתתם (שם קט.) מאי שנא דכתיב בשארא ונתתם והכא כתיב והעברתם הכי קאמר רחמנא עבור מאב ותן

לבת אבל ליכא בת אב קודם דתנן האב קודם לכל יוצאי ירכו. ואי לית ליה אב למיתנא אחוהי ירתין ליה מקמי אחי דאבא ובני אחי נמי קדמין לאחי דאבא וכמה דאיכא יוצאי ירכן (דף קז) דאחי אינון ירתין ליה דתנן וכל יוצאי ירכן של אחין קודמין לאחי האב. ותניא אין לי אלא אח בן אח ובת אח ובן בת אח מנין ת"ל אין לו עיין עליו. והיכא דליכא אחין ולא יוצאי ירכן אחי אבא ירתין ואי ליכא אחי אבא ולא יוצאי ירכן מהדרינן על קרוב במשפחתו. וכי ירת אחי ואחי דאבא היכא דמן אב אינון אבל מן האם לא ירתין כדתנן האחין מן האם לא נוחלין ולא מנחילין (שם קי.) דאמר קרא ממשפחתו וירש אותה משפחת אב קרויה משפחה משפחת אם אינה קרויה משפחה דכתיב למשפחתם לבית אבותם וברא הוא דירית לה לאימיה ואם לבן לא ירתא דכתיב ממשפחתו וירש אותה והם הכין דחזי בני למירת בנכסי אב הכין ירתין בנכסי אם (שם קיא.) דכתיב וכל בת יורשת נחלה ממטות היאך בת יורשת שני מטות אלא זו שאביה משבט אחד ואמה משבט אחר ומתו ויורשתן אין לי אלא בת בן מנין אמרת קל וחומר ומה בת שהורע כחה דהיכא דאיכא בן ובת בנכסי האב בן ירית ברתא לא יריתא [יפה כחה בנכסי האם] בן שיפה כחו בנכסי האב אינו דין שיפה כחו בנכסי האם וממקום שבאתה מה להלן בן קודם לבת אף כאן בן קודם לבת ר' יוסי בר' יהודה ור' אלעזר ברבי שמעון משום ר' זכריה בן הקצב אמרו אחד הבן ואחד הבת שוין בנכסי האם דיו לבא מן הדין להיות כנדון מאי היא בן לא כתיב בנכסי האם בת היא דכתיבא בן מקל וחומר הוא דאתי מבת מסתייה לשוויה כבת. רב ושמואל דאמרי תרוייהו אין הלכה כר' זכריה בן הקצב. ומאן דפקיד מנכסי לאחרים אי אמר בלשון ירושה לא קני אי אמר בלשון מתנה קני דתנן (שם קכו:) כתב בין בתחלה בין בסוף בין באמצע לשום מתנה דבריו קיימין. (שם קכח:) שלח ליה ר' אבא לרב יוסף בר חמא האומר תיטול אשתי כאחד מן הבנים נוטלת כאחד מן הבנים אמר רבא ובנכסים של עכשיו ובבנים שנולדו לו לאחר מיכן וכן הלכה. והיכא דאיכא בכור ופשוט דאיערבו להו ולא ידיע הי מינייהו בכור כותבין הרשאה זה לזה ודוקא דהוה ידיע בכור מעיקרא ואיערב ליה בהדי פשוט אבל בכור ופשוט דאיתילידו במחבא בהדי הדדי ולא ידיע בכור מעיקרא לא כתבין הרשאה דדרש רבא (שם קכז.) שחי נשיו שילדו שני זכרים במחבא כותבין הרשאה זה לזה א"ל רב פפא לרבא והא שלח רבין באיגרתיה דבר זה שאלתי לכל רבותי ולא אמרו לי דבר ברם כך אמרו משמיה דר' ינאי הוכרו ולבסוף נתערבו כותבין הרשאה זה לזה הדר אוקים רבא אמורא עליה ודרש דברים שאמרתי לפניכם טעות הן בידי ברם כך אמרו משמיה דרבי ינאי הוכרו ולבסוף נתערבו כותבין הרשאה זה לזה לא הוכרו כל עיקר אין כותבין הרשאה זה לזה. היכי דמי

כגון דקנו מבעלי דינין דכל מאי דפסקינן עליכון בין לזכות בין לחובה מקבלתון ופסקו עליהון מאי דפסקו אי פסקו עליהון מדינא דאורייתא או מדרבנן ובטעמא דרבנן אמרו לא מצו בעלי דינין למהדר בחד מינהון ואפי' בשודא דדייני כי הא דאמרינן (שבועות מח:) האי דיינא דעבד כר' אליעזר עבד כרב ושמואל עבד אבל ודאי פסקו עליהן דינא דלאו כאורייתא ורבנן אלא מדעתייהו הדרין בעלי דינין בהון. הנותן כל נכסיו במתנה לאחרים קנו ואפי' יש לו בנים דתנן (שם קלג:) הכותב נכסיו לאחרים והניח את בניו מה שעשה עשוי דוקא דאמר להון בלשון מתנה והוא דברי הוא אבל שכיב מרע בעינן עד דמשייר משהו. ומתנת שכיב מרע במקצת בעיא קנין דקא יהיב מקצת נכסים לאחר ואשתו לגבי יורשים כאחר דמיא. (שם קיד.) אתמר קטן עד מתי חוזר רבה אמר כל זמן שב"ד יושבין רב יוסף אמר כל זמן שעסוקין באיתו ענין והלכתא כוותיה דרב יוסף. (שם קלג.) אמר רב הונא שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחר רואין אם ראוי לירשו נוטלן לשום ירושה ואם לאו נוטלן לשום מתנה. שלח רב אחא בריה דרב עויא לדברי רבי יוחנן בן ברוקה נכסי לך ואחריך לפלוני אם ראשון ראוי ליורשו אין לשני בהן כלום לפי שאין לשון מתנה אלא ירושה וירושה אין לה הפסק א"ל רבא לרב נחמן והא פסקה א"ל איהו סבר יש לה הפסק ורחמנא אמר אין לה הפסק. (שם ע"ב) ההוא דא"ל לחבריה נכסי לך ואחריך לפלוני וראשון ראוי ליורשו הוה בתר דשכיב ראשון אתא שני קא תבע סבר רב עיליש קמיה דרבא למימר שקיל שני א"ל רבא דייני דחצצתא הכי דייני לאו היינו דשלח רב אחא בריה דרב עויא איכסיף קרי עליה אני ה' בעתה אחישנה אלמא הלכתא כרב אחא בריה דרב עויא. הכותב כל נכסיו לאחר והניח את בניו מה שעשה עשוי אבל אין רוח חכמים נוחה הימנו רשב"ג אומר אם לא היו נוהגין בניו כשורה זכור לטוב. א"ל שמואל לרב יהודה שיננא לא תיהוי כי עבורי אחסנתא אפי' מברא בישא לברא טבא וכל שכן מברא לברתא דלא ידעת מאי זרעא נפוק מינייהו. (שם קלד.) האומר זה בני נאמן למאי הלכתא אמר רב יהודה אמר שמואל לירשו ולפטור את אשתו מן היבום. (שם קלה:) שכיב מרע שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת רואין אם כמייפה את כוחו כותבין ונותנין ואם לאו אין כותבין ונותנין היכי דמי מייפה את כחו כדאמר רב חסדא וקנינא מיניה מוסף על מתנתא דא הכא נמי דאמר אף כתבו וחתמו והבו ליה. מתיב ר' אבא בר ממל ברי שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת אין כותבין ונותנין הא שכיב מרע כותבין ונותנין הוא מותיב לה והוא מפרק לה במייפה את כחו. אתמר אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כותבין ונותנין. וכן אמר רבא אמר רב נחמן הלכה כותבין ונותנין. (שם קלו.) הכותב נכסיו לבניו צריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה דברי ר' יהודה ר' יוסי

אומר אינו צריך מאי טעמא זמנו של שטר מוכיח עליו. אמר רב הלכה כר' יוסי ואע"ג דאמר רב הלכה כר' יוסי צריך שיכתוב מהיום כר' יהודה (גיטין פה:) דאתקין רב יהודה בגיטי איך פלוני בר פלוני פטר ותריך ית פלניתא איתתיה מן יומא דנן ולעלם מן יומא דנן לאפוקי מדר' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו. לעלם לאפוקי מדבעא מיניה רבא מרב נחמן היום אי את אשתי ולמחר את אשתי מהו (גיטין פג:) תיבעי לר' אליעזר עד כאן לא קאמר ר' אליעזר התם אלא דלמאן דקשרי קשרי לעולם אבל הכא לא או דילמא לא שנא תבעי לרבנן עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא דלא פסקה מיניה לגמרי אבל הכא כיון דפסקה פסקה מסתברא בין לר' אליעזר ובין לרבנן כיון דפסקה פסקה. (ב"ב קלו.) בעא מיניה רבא מרב נחמן בהקנאה מהו א"ל בהקנאה אינו צריך אמר רב פפא האי אקנייתא זמנין צריך כתיבה זימנין לא צריך כתיבה כתוב ביה אקנייה וקנינא מיניה לא צריך כתיב ביה קנינא מיניה ואקנייה צריך מאי טעמא אקנייה וקנינא מיניה דאקנייה מהשתא משמע קנינא מיניה ואקנייה אע"ג דקנינא מיניה לאו מהשתא משמע הכי קאמר קנינא מיניה מהשתא דאקנייה לאחר מיתה.

(שם קלז.) תניא נכסי לך ואחריך לפלוני ירד ראשון ומכר ואכל השני מוציא מיד הלקוחות דברי רבי רשב"ג אומר אין לשני אלא מה ששייר ראשון בלבד ורמינהו נכסי לך ואחריך לפלוני יורד הראשון ומוכר ואוכל אין לשני אלא מה ששייר ראשון דברי ר' רשב"ג אומר אין לראשון אלא אכילת פירות בלבד קשיא דר' אדר' קשיא דרשב"ג אדרשב"ג דר' אדר' לא קשיא הא בגופא הא בפירא דרשב"ג אדרשב"ג לא קשיא הא לכתחילה הא דיעבד. אמר אביי איזהו רשע ערום זה המשיא עצה למכור בנכסים כרשב"ג כי אתא רבין א"ר יוחנן ואמרי לה אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן הלכה כרשב"ג ומודה רשב"ג שאם נתנה במתנה שכיב מרע לא עשה ולא כלום מאי טעמא אמר אביי מתנת שכיב מרע לא קניא אלא לאחר מיתה וכבר קדמו אחריך א"ר זירא א"ר יוחנן הלכה כרשב"ג ואפי' היה בהם עבדים ושפחות והוציאן לחירות פשיטא מהו דתימא א"ל למיעבד בהו איסורא לא יהבו לך קמ"ל. אמר רב יוסף א"ר יוחנן הלכה כרשב"ג ואפי' עשאן תכריכין למת. פשיטא מהו דתימא א"ל לשווינהו איסורי הנאה לא יהבי לך קמ"ל. (שם קלט.) הניח בנים גדולים וקטנים אין הגדולים מתפרנסין ע"י הקטנים ולא הקטנים ניזונין ע"י הגדולים אלא חולקין בשוה נשאו הגדולים ישאו הקטנים [לאחר מיתת אביהם] ואם אמרו הקטנים הרי אנו נושאין כדרך שנשאתם אתם אין שומעין להם אלא מה שנתן להם אביהן נתן. הניח בנות גדולות וקטנות אין הגדולות מתפרנסות ע"י הקטנות ולא הקטנות ניזונות ע"י הגדולות אלא חולקות בשוה זה חומר בבנות מבבנים

שהבנות ניזונות על הבנים ואין ניזונות על הבנות. אמר רבא האי גדל אחי דלבש וכסי מדאחי מאי דעבד עבד דניחא להו דלישתמען במילי והאנן תנן אין הגדולים מתפרנסין על ידי הקטנים מתניתא בשרכא שרכא פשיטא מהו דתימא לא ניחא להו דליתזל קמ"ל. נשאו גדולים ישאו קטנים מאי קאמר אמר רב יהודה הכי קאמר נשאו גדולים לאחר מיתת אביהם אבל אם נשאו גדולים בחיי אביהם ואמרו קטנים לאחר מיתת אביהם הרי אנו נושאין כדרך שנשאתם אתם אין שומעין להם אלא מה שנתן להם אביהן נתן. (שם קמח:) אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים רואין אם במחלק מת קנו כולן עמד חוזר בכולן אם בנמלך מת קנו כולן עמד אינו חוזר אלא באחרון ודילמא עיוני קא מעיין סתם שכיב מרע מידק דייק ברישא והדר יהיב. אמר רב אחא בר מניומי אר"נ שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים אע"פ שלא קנו מידו אם עמד אינו חוזר חיישינן שמא יש לו נכסים במקום אחר ואלא הא דקתני שייר קרקע כל שהו מתנתו קיימת לא שייר קרקע כל שהו אין מתנתו קיימת אמאי ניחוש שמא יש לו נכסים במקום אחר אמר רב חמא באומר כל נכסי אלו. מר בר רב אשי אמר במוחזק. איבעיא להו חזרה במקצת הויא חזרה בכולהו או לא ת"ש כולן לראשון ומקצתן לשני שני קנה ראשון לא קנה מאי לאו בשמת לא בשעמד. הכי נמי מסתברא מדקתני סיפא מקצתן לראשון וכולן לשני ראשון קנה שני לא קנה אי אמרת בשלמא בשעמד משום הכי ראשון קנה דשייר שני לא קנה דלא שייר אלא אי אמרת בשמת תרוייהו ליקנו א"ל רב יימר לרב אשי ותיהוי נמי בשעמד אי אמרת בשלמא חזרה במקצת הויא חזרה בכולהו היינו דשני מיהת קנה ראשון לא קנה אלא אי אמרת חזרה במקצת לא הויא חזרה בכולהו לחד מינייהו לא ליקני והלכתא חזרה במקצת הויא חזרה בכולהו רישא משכחת לה בין בשמת ובין בשעמד סיפא לא משכחת לה אלא בשעמד. אמר רב ששת יטול יזכה יחזיק ויקנה כולן לשון מתנה הן במתניתא תנא אף יחסין ויירת בראוי ליורשו ורבי יוחנן בן ברוקה היא. (שם קמט.) איבעיא להו שכ"מ שמכר כל נכסיו מהו זמנין אמר רב יהודה אמר רב אם עמד חוזר וזמנין אמר רב יהודה אמר רב אם עמד אינו חוזר ולא פליגי הא דאיתנהו לזוזי בעינייהו הא דפרעינהו בחובו. איבעיא להו שכיב מרע שהודה מהו ת"ש דאיסור הוה ליה תריסר אלפי זוזי בי רבא רב מרי בריה הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה הוה ובי רב הוה אמר רבא במאי נקנינהו רב מרי להני זוזי אי בירושה לאו בר ירושה הוא אי במתנה מתנת שכיב מרע כירושה שוויוה רבנן כל היכא דאיתיה בירושה איתיה במתנה וכל היכא דליתיה בירושה ליתיה במתנה אי במשיכה ליתנהו גביה אי בחליפין אין מטבע נקנה בחליפין אי אגב ארעא לית ליה ארעא אי במעמד שלשתן שלח

לי לא אזלינא לגביה מתקיף לה רב איקא בריה דרב אמי ולודי איסור דהני זוזי דרב מרי נינהו וליקנינהו באודיתא אדהכי נפיק אודיתא מבי איסור איקפד רבא אמר קא מגמרי טענתא אינשי ואתו ומפסדו לי. (שם קמט:) שייר קרקע כל שהו מתנתו קיימת וכמה כל שהו אמר רב יהודה קרקע כדי פרנסתו רב ירמיה בר אבא אמר מטלטלין כדי פרנסתו א"ר זירא כמה מכוונן שמעתתא דסבי קרקע כל שהוא מ"ט דאי קא סמיך עילויה מטלטלין נמי אי קא סמיך עלייהו ולאו דוקא קרקע אלא אפי' כל שהו מטלטלי הוי שיור. (שם קנ.) אמר מטלטלי לפניא כל מאני תשמישתא איקרו מטלטלי וקני בר מחיטי ושערי כל מטלטלי אפילו חיטי ושערי ורחים העליונה לבר מרחיים התחתונה כל דמיטלטל ואפי' רחיים התחתונה. סימן עב"ד עבדי"ם עדו"ת קרק"ע תינו"ק אש"ה ושט"ר. (שם קכז:) שלח ליה רבי אבא לרב יוסף בר חמא עבדי גנבת והוא אומר לא גנבתי מה טיבו אצלך אתה מכרתו לי אתה נתתו לי במתנה רצונך השבע וטול נשבע ואינו יכול לחזור בו (שם קכח.) מאי קמ"ל תנינא אמר לו נאמן עלי אבא נאמן עלי אביך נאמנין עלי ג' רועי בקר ר' מאיר אומר יכול לחזור בו וחכמים אומרים אין יכול לחזור בו הא קמ"ל באתן לך מחלוקת והלכה כדברי חכמים. שלח ליה ר' אבא לרב יוסף בר חמא הלכה בעל חוב גובה מן העבדים רב נחמן אמר אין גובין (שם ע"ב) והלכתא אין גובין הני מילי לאחר מיתה אבל מיניה דידיה גובין ואשה אפילו מיניה דידיה לא גביא מעבדים שלח ליה רבי אבא לרב יוסף בר חמא (שם קכח.) הלכה שלישי בשני כשר רבא אמר אפי' בשלישי בראשון מר בר רב אשי אכשר באבא דאבא ולית הלכתא כמר בר רב אשי. שלח ליה ר' אבא לרב יוסף בר חמא היה יודע לו בעדות קרקע עד שלא נסתמה ונסתמה פסול ושמואל אמר כשר איפשר דמיכוין מצרניה אבל גלימא לא רב ששת אמר אפי' גלימא איפשר דמיכוין מדת ארכו ומדת רחבו אבל נסכא לא ורב פפא אמר אפילו נסכא איפשר דמיכוין מדת משקלותיו. מיתיבי היה יודע לו בעדות עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו פקח ונתחרש פיתח ונסתמא שפוי ונשתטה פסול תיובתא דכולהו תיובתא. (שם ע"ב) שלח ליה רבי אבא לרב יוסי בר חמא האומר על תינוק בין הבנים נאמן ור' יוחנן אמר אין נאמן מאי קאמר אמר אביי הכי קאמר האומר על בן בין הבנים יירש כל נכסי נאמן כר' יוחנן בן ברוקה ור' יוחנן אמר אינו נאמן כרבנן אמר רבא אי הכי נאמן ואינו נאמן יורש ואינו יורש מיבעי ליה אלא אמר רבא הכי קאמר אמר על בן בין הבנים בכור הוא נאמן כר' יהודה ורבי יוחנן אמר אינו נאמן כרבנן והלכתא כדשלח ר' אבא בין היכא דתרצה רבא בין היכא דתרצה אביי דקיי"ל הלכתא כר' יהודה וכרבי יוחנן בן ברוקה ותרוייהו הלכתא נינהו. שלח ליה רבי אבא לרב יוסף בר חמא האומר תטול

אשתי כאחד מן הבנים נוטלת כאחד מן הבנים אמר רבא ובנכסים של עכשיו ובנכסים הבאין לאחר (דף קח) מיכן. שלח ליה רבי אבא לרב יוסף בר חמא המוציא שטר חוב על חבירו מלוה אומר לא נפרעתי כלום ולוה אומר פרעתי מחצה ועדים מעידים אותו שפרע כולו הרי זה נשבע וגובה מחצה מנכסים בני חורין אבל מנכסים משועבדים לא מאי טעמא דאמרי לקוחות אנן על עדים סמכינן. דרש מר זוטרא משמיה דרב שימי בר אשי הלכתא ככל הני שמעתתא כדשלח רבי אבא לרב יוסף בר חמא. (תוספתא כתובות פ"ב) העדים שאמרו מעידין אנו באיש פלוני שהוא בן גרושה או בן חלוצה ממזר או נתין עד שלא נחקרה עדותן אמרו מבודים אנו הרי אלו נאמנין משנחקרה עדותן אמרו מבודים אנו אין נאמנין כללו של דבר עדים שהעידו לטמא ולטהר לרחק ולקרב לאסור ולהתיר לפטו' ולחוב עד שלא נחקרה עדותן ואמרו מבודים אנו הרי אלו נאמנין משנחקרה עדותן ואמרו מבודים אנו אין נאמנין. יפה כח השטר מכח עדים שהשטר מוציא את האשה מבעלה מה שאין כן בעדים ויפה כח עדים שהעדים שאמרו מת פלוני תנשא את אשתו כתוב בשטר מת פלוני לא תנשא אשתו ואם אמרו מה שכתוב בשטר זה שמענו ושכחנו תנשא אשתו. כותב אדם עדותו בשטר ומעיד עליה לאחר כמה שנים. יפה כח השטר מכח הכסף שהשטר גובה מנכסים משועבדים מה שאין כן בכסף יפה כח הכסף שהכסף פודה את הערכין ואת החרמין ואת ההקדשות ומעשר שני מה שאין כן בשטר.

(ב"ק יב.) תני אבימי פרוזבול חל על הקרקע ואינו חל על העבדים מטלטלין נקנין עם הקרקע ואין נקנין עם העבדים. (קדושין מב:) אמר רבא אמר רב נחמן האחין שחלקו הרי הן כלקוחות פחות משתות נקנה מקח יתר על שתות בטל מקח שתות קנה ומחזיר אונאה לא אמרן אלא דלא שמוה בי דינא אבל שמוה בי דינא לא דתנו רבנן שום הדיינין שפחת שתות או הותיר שתות מכרן בטל הני מילי מטלטלי אבל מקרקעי אין אונאה לקרקעות וכולהו נמי לא אמרן אלא באומדנא אבל במשחתא אפילו כל דהו חוזר דאמר רבא כל דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין אפי' פחות מכדי אונאה חוזר. (גיטין מב.) אין כותבין גט חירות לשני עבדים בכתב אחד או לשתי שפחות בכתב אחד או לעבד ושפחה בכתב אחד אלא לכל אחד ואחד בפני עצמו:

פסק ועבדא דכתב ליה מריה גט חירות מעליא ומקמי דיהביה ניהליה א"ל בפני עדים ואתני בהדיה דכי מיית ההוא גברא מריה הוא דהוי משוחרר אפילו כי מיית מריה נמי לא הוי משוחרר מאי טעמא דהוה ליה גט לאחר מיתה ואי בההיא שעתא א"ל מעכשיו משוחררת בתנאה דפלחת קמאי כל ימי חיי הוי משוחרר מעכשיו לאיחיובי במצות ולמינסב בת ישראל אסור עד דמיית רביה מאי טעמא דילמא מיית איהו מקמי רביה

ולא מיקיים תנאיה. (נזיר סב:) עבדא דמשתבע דלא למיעבד מלאכה בכל מילי דמשעבד לרביה לא צריך הפרה כל עיקר ואי משתבע למיעבד מילי אחרנייתא לא מצי רביה מיפר ליה דהכין אמר רחמנא אב ובעל מיפר אבל רבה לעבד לא מיפר. לקח שפחה ובא עליה ונתעברה ממנו ואחר כך שיחררה והטבילה לשום חירות וילדה אותו ולד גר הוי ולא צריך טבילה דסגי ליה בטבילת אמו ולענין נחלה לא ירית ליה דלאו בריה מיקרי מאי טעמא דבעינא זרע שנזרע בקדושה וליכא. וכן מי שנשא את הגויה הטבילה לשום גירות ואחרי כן ילדה בנה גר הוי ואין צריך טבילה דאמר רבא (יבמות עח.) נתגיירה מעוברת וילדה בנה אין צריך טבילה ולענין נחלה לא ירית ליה דלאו בניה מיקרי ואי נקבה היא בין מן הנכרית בין מן השפחה כשירה לישראל ואסורה לכהן. ומאן דמשחרר אמתא ומתני בהדה תנאה וכפיל ליה ומינסבה ההיא שפחה והוו לה בני ולבסוף לא מקיימא ליה להההוא תנאה הויא שפחה למפרע וכל בני דילידת עבדי נינהו וצריכין שיחרור. שבעה גוים דאשלימו מן קמי כיבוש הארץ שרי להו למיעל בקהל דכי אסר רחמנא שבעה גוים דאיתנהו בארץ ישראל אבל דשרו בחוצה לארץ לא אסר רחמנא. והני זנגאי אי מיגיירי שרו למיעל בקהל ואית רבנן דפליגין על זנגאי ועל שבעה גוים דלא עיילין בקהל. ושבעה גוים נמי כל היכא דידיעי באיסורייהו קיימי ולא אמרינן כבר עלה סנחריב מלך אשור ובלבל את כל האומות דקאמרינן בימי רבי בקשו להתיר את הנתינין ואע"ג דמיגיירי קיימי בלא תתחתן בם הא קאמרינן (יבמות עו.) הדר אמר רבה בגיותן לית להו חתנות זנות בעלמא נתגיירו אית להו חתנות ואסיר לאיחתוני בהו. ואי קשיא לך רחב הזונה דאיגיירא ונסבה יהושע רוסתקייתא הות ולא משבעה גוים הות. ומר רב יהודאי גאון אמר כשנכנסו מרגלים דיהושע איגיירא ועדיין לא נכנסו ישראל לארץ. גבעונין הרי הן כממזירין פתן ויינן מותר ומיחייבין בכל מצות כממזירין ואסור למינסב מינהון ולאנסובינון אבל להעד ולדין כשרין ולענין חליצה פסולין. כותאי צבואי ושמראי חד גוהר נינהו כותאי על שום דאגלינון סנחריב מכות שנא' ויבא מלך אשור מבבל ומכותה. צבויי דצבעו נפשייהו בישראל שלא לשמה שמראי על שום דאותיבינון סנחריב בשומרון שנאמר וישב בערי שומרון תחת בני ישראל. (קדושין עו.) ואסיר לקבולי גר מנהון בין למאן דאמר ממזר מאחותו נתערב בהן ובין למאן דאמר עבד ושפחה נתערב בהן ולית להו תקנתא. גבעונים נתינין וכנענים חד גוהר נינהו ולא מקבלין מינייהו גר דאמרינן (יבמות עט:) בימי ר' בקשו להתיר את הנתינים ואע"ג דתנן (ידים פ"ד) בו ביום עמד יהודה גר עמוני לפניהם אמר להם מה אני לבוא בקהל אמר לו רבן גמליאל אסור אתה אמר לו רבי יהושע מותר אתה אמר לו רבן גמליאל והלא כבר נאמר לא יבא עמוני

ומואבי בקהל ה' אמר לו ר' יהושע וכי עמון ומואב במקומן הם יושבין והלא כבר עלה סנחריב ובלבל את כל האומות שנאמר ואסיר גבולות עמים ועתודותיהם שושיתי אמר לו רבן גמליאל והלא כבר נאמר והיה באחרית הימים אשיב את שבות בני עמון וכבר שבו אמר לו ר' יהושע והלא כבר נאמר ושבתי את שבות עמי ישראל ויהודה ועדיין לא שבו והתירוהו לבא בקהל אלמא כיון דאגלינון סנחריב איבדרו להו ואיערבו להו בידי גוים ואיכא למימר כל דפריש מרובא פריש ומקבלין מינייהו גר מעמון ומואב הני כותים ונתינים כיון דקביעי וידיעי דוכתייהו לית להו תקנתא ולא מקבלינן מינייהו ואי קשיא לך מאי שנא יהודה גר עמוני דהתירוהו לבא בקהל ומאי שנא (יבמות עו:) מנימין גר מצרי דלא הוו שרו ליה למיעל בקהל עד שלשה דורות משום דאשכחן במצרים דכד בדרינהו רחמנא קבע להו דוכתא לאהדורינהו ואהדרינהו דכתיב והשבתי אתכם ארץ פתרוס:

פסק איתתא דאית לה זוזי ובעיא לברוחינהו מגברא ניכתוב לה מקמי דמקדש לה וליתן לה והכי כתיב לה על מנת שאין לי רשות בהם ולא דין ולא דברים ואי דחלא דילמא שמיט ואכיל להו מינה. ולית ליה נכסי (כתובות עט.) תכתבינון למאן דניחא לה במתנה והכין כתבא בשטרא הרי הן לך במתנה מן היום לכשאני רוצה דאמור רבנן דכי האי גוונא קני עד ההוא יומא דבעיא להו מינה. (פאה פ"ב) מעשה שזרע ר' שמעון איש המצפה לפני רבן גמליאל עלה ללשכת הגזית ושאל ואמר נחום הלבלר מקובלני מרבי מייאשא שקבל מאבא שקבל מן הזוגות שקבלו מן הנביאים הלכה למשה מסיני הזורע את שדהו שני מיני חיטים אם עשאן גורן אחד נותן פאה אחת שני גרנות נותן שתי פאות. מאן דאתי מאורחא ומטא יומא טבא אי מרחק מן מאתא פלגיה דיומא או חד ליליא שרי לסגויי בכרעיה ההוא פלגיה דיומא ואי לא אסיר ואי מרחק טפי מהכי רחמנא פטריה ואי פיסחא הוא פטיר מלמיעבד פיסחא בחולא ואי סוכה היא מיחייב בסוכה לחולא. (סנהדרין יז:) הלומדין לפני חכמים לוי מרבי. דנין לפני חכמים שמעון בן עזאי ושמעון בן זומא וחנניה בן בינאי וחנן המצרי. רב נחמן בר יצחק מתני חמשה שמעון שמעון חנן וחנניה. רבותינו שבבבל רב ושמואל רבותינו שבארץ ישראל ר' אבא. דייני גולה קרנא. דייני דארץ ישראל ר' אמי ור' אסי. דייני דפומבדיתא רב פפא בר שמואל דייני דנהרדעא רב אדא בר ממומי. סבי דסורא רב הונא ורב חסדא. סבי דפומבדיתא רב יהודה ורב עינא. חריפי דפומבדיתא עיפא ואבימי בני רחבה. אמוראי בפומבדיתא רבה ורב יוסף אמוראי בנהרדעא רב חמא. נהרבילאי מתנו רמי בר בריבי. אמרי בי רב רב הונא והאמר רב הונא אמרי בי רב אלא רב המנונא. אמרי במערבא ר' ירמיה. שלחו מתם ר' יוסי בר' חנינא מחכו עלה במערבא רבי אלעזר והא שלחו מתם לר' יוסי בר'

חנינא אלא איפוך (עירובין מו:) רבי יעקב ורבי זריקא אמרו הלכה כר' עקיבא מחבירו למאי הלכתא ר' אסי אמר הלכה רבי חייא בר אבא אמר מטין רבי יוסי ברבי חנינא אמר נראין ובלשון הזה אמר רבי יעקב בר אידי אמר ר' יוחנן רבי מאיר ורבי יהודה הלכה כרבי יהודה רבי יהודה ורבי יוסי הלכה כרבי יוסי ואצ"ל רבי מאיר ורבי יוסי שהלכה כר' יוסי אמר רב אשי אף אנו נאמר ר' יוסי ור' שמעון הלכה כר' יוסי דאמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן רבי יהודה ור' שמעון הלכה כר' יהודה אמר רב משרשיא ליתנייהו להני כללי וסיפא קאמרינן דהני כללי לאו דברי הכל נינהו. (ביצה ד.) רב ורבי יוחנן הלכה כרבי יוחנן ורב הוא דלית ליה הני כללי. (יבמות מב:) מסתמיך ואזיל רבי אבהו אכתפא דרבי נחום שמעיה מלקיט ואזיל הלכתא מיניה מחלוקת ואחר כך סתם מאי הלכה כסתם סתם ואחר כך מחלוקת מאי א"ל אין הלכה כסתם סתמא דמתניתא ומחלוקת דברייתא מאי א"ל הלכה כסתם מתניתין מחלוקת דמתניתא וסתמא דברייתא מאי א"ל וכי רבי לא שנאה רבי חייא מנין לו (ב"מ נד.) והכא סתם לן תנא כר' יאשיה הבעלים אומרים בעשרים וכל אדם בעשרים הבעלים קודמין מפני שמוסיפין חומש. (יומא ד:) א"ר מוסיא בריה דרבי מוסיא משמיה דרבי מוסיא רבה מנין לאומר דבר לחבירו שהוא בבל יאמר עד שיאמר לו לך אמור שנאמר לאמר אמר לו לך אמור (ב"ב לט.) אמר רבה בר רב הונא כל מילתא דמיתאמרה בתלתא לית בה משום לישנא בישא כי אזיל אמר לה למרא דהויא לה בפרהסיא:

סליקו להו הלכות נחלות

סימן מט

היכא דשקל זוזי עסקא מחבריה ומית אי נמי שקל מיניה זוזי למיעבד בהון זבינא ואיתיה לזביניה בעיניה ומית וידיע דהאי זבינא בהנך זוזי שקיל אף על גב דנפלו להו נכסי קמי יתמי הדר עסקא למריה ואתי מריה שקיל ליה דאמר רב אידי בר אבין (ב"מ קד:) אם מת נעשה מטלטלין אצל בניו רבא אמר להכי קרו ליה עסקא דאם מת לא יעשה מטלטלין אצל בניו והלכתא כרבא. ודאי ליתיה בעסקא ואישתני ליה מעסקא לעסקא נשבע וגובה מחצה ואפילו ממטלטלי דאמר רבא (ב"ב ע:) שטר כיס היוצא על היתומים נשבע וגובה מחצה ואפילו ממטלטלי דאי ס"ד ממקרקעי קאמר רבא עד כאן לא שמעינן דבעל חוב גובה ממקרקעי אלא רבא כטעמיה סבירא ליה דלא יעשה מטלטלין אצל בניו. (שם קעג:) המלוה את חבירו על ידי ערב אם יש נכסים ללוה נפרעין מן הלוה ואם אין נכסים ללוה נפרעין מן הערב אבל המלוה את חבירו על ידי קבלן בין יש נכסים ללוה ובין אין

נכסים ללוה נפרעין מן הקבלן היכי דמי ערב והיכי דמי קבלן (שם קעד.) אמר רב הונא הלוהו ואני פורע הלוהו ואני ערב הלוהו ואני חייב הלוהו ואני נותן לך כולן לשון ערבות הן תן לו ואני קבלן תן לו ואני פורע תן לו ואני חייב תן לו ואני נותן כולן לשון קבלנות הן. והיכא דאמר ליה נמי ממי שארצה אפרע כקבלן דמי:

פסק ומאן דמוזיף זוזי לחבריה וקבע ליה זמנא ללוה ומטא זמניה ולא פרעיה ואזל ונחת לנכסים בדלא תבעיה מסלקינן דההוא דיינא דאחתיה למלוה לנכסי דלוה מקמי דליתבעיה ללוה סלקיה רב חנין בריה דרב ייבא אמר רבא מאן חכים למיעבד הכי אי לאו רב חנין בריה דרב ייבא קסבר נכסוהי דבר אינש אינון ערבין ביה ותנן המלוה את חבירו על ידי ערב לא יפרע מן הערב תחלה וקיימא לן דלא יתבע ערב תחלה (שם קעו:) תניא נמי הכי המלוה את חבירו על ידי ערב לא יתבע ערב תחלה ואם אמר לו על מנת שאפרע ממי שארצה יתבע ערב תחלה. (שם קעד.) ההוא ערבא דיתמי דפרעיה למלוה מקמי דליתבעינון ליתמי רב פפא אמר פריעת בעל חוב מצוה ויתמי לאו בני מיעבד מצוה נינהו רב הונא בריה דרב יהושע אמר אימא צררי אתפסיה (שם ע"ב) מאי בינייהו איכא בינייהו שחייב מודה אי נמי דשמתוה ומית בשמתיה שלחו מתם שמתוה ומית בשמתיה והלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע. מיתיבי שטר חוב היוצא מידי ערב אינו גובה ואם כתוב בו כבר התקבלתי ממך גובה בשלמא לרב הונא בריה דרב יהושע ודאי תיובתיה אלא לרב פפא נימא תיהוי תיובתיה שאני התם דלהכי טרח וכתב ליה התקבלתי. ההוא ערבא דעכו"ם דאזל ופרעיה מקמי דליתבעינון ליתמי אמר ליה רב מרדכי לרב אשי הכי אמר אבימי מהגרוניא משמיה דרבא אפילו למאן דאמר פריעת בעל חוב מצוה ויתמי לאו בני מיעבד מצוה נינהו הכי מצי אמר ליה האי דלא תבעך משום דגוי דיניה בתר ערבא אזיל. ואיכא דאמרי אפילו למאן דאמר חיישינן לצררי כיון דגוי דיניה בתר ערבא אזיל אי לאו דצררי אתפסיה לא הוה עביד ביה ערבותא. וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר הערב לאשה בכתובה והיה בעלה מגרשה ידירנה הנאה שמא יעשו קנוניא על נכסיו של זה ויחזיר זה את אשתו:

פסק ואי (דף קט) אבא ערב דכתובתא דבריה הוא אף על גב דאית מה נכסי לבריה משתעבד מאי טעמא אב לגביה בריה שעבודי משעבד נפשיה כדקאמרינן משה בר עצרא ערב דכחובה דכלתיה הוה רב הונא בריה צורבא מרבנן הוה והוה דחיקא ליה מלתא אמר אביי ליכא דליעציה לרב הונא דניגרשה לדביתהו ותגבה כתובתה מאביה והדר נהדרה אמר ליה רבא וכי מגרש לה מאי הוי ידירנה הנאה תנן ומסקינן וקאמרינן (דקבלן היה). אתמר ערב דכתובה דברי הכל לא משעבד קבלן דבעל חוב דברי הכל

משתעבד ערב דבעל חוב וקבלן דכתובה פליגי איכא למאן דאמר אי אית ליה נכסי ללוה משתעבד והלכתא כולהו משתעבדי בר מערב דכתובה אע"ג דאית ליה נכסי לבעל לא משתעבד מאי טעמא מצוה עבד ולאו מידי חסרי'. מאן דיזיף זוזי מחבריה וכתיב ליה שטרא ומשעבד ליה נכסיה והדר אזל וזבין מהנך נכסי דשעבד למלוה דינא הוא דאזיל מלוה וטריף להו להנך לקוחות אבל היכא דאוזפיה באנפי סהדי בעלמא בלא שטרא לא טריף לקוחות דתנן (שם קעה.) המלוה את חבירו בשטר גובה מנכסים משועבדים על ידי עדים גובה מנכסים בני חורין הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו גובה מנכסים בני חורין (שם ע"ב) מאי טעמא שטר אית ליה קלא מצי אמר להו מלוה ללקוחות כיון דמשתעבדין לי נכסי' לא איבעי לכו למיזבן מלוה בעדים אמרי לא שמיע לן דמשתעבדין לך נכסיה. ומאן דיזיף זוזי מחבריה ולא קבע ליה זמנא עליהון לית ליה מן דינא למתבעיה בגווייהו עד דמלו תלתין יומין דאמר רב יהודה אמר שמואל (מכות נ:) המלוה את חבירו סתם אינו רשאי לתובעו פחות משלשים יום סבר רבה בר רב הונא קמיה דרב למימר הני מילי מלוה בשטר דלא טרח איניש וכתיב שטרא לבציר מתלתין יומין אבל מלוה על פה עביד איניש דיזיף זוזי מחבריה האידנא ופרע ליה למחר אמר ליה רב הכי אמר חביבי אחד מלוה בשטר ואחד מלוה על פה וכן הלכה. (ב"ב קעו.) אמר רב יהודה אמר שמואל חנוק וקנו מידו משתעבד מכלל דערב בעלמא לא בעי קמן ופליגא דרב נחמן דאמר רב נחמן ערב דבית דין הוא דלא בעי קנין אבל ערב דעלמא בעי קנין (שם ע"ב) והלכתא בכולהו בעי קנין ומר רב אחא משיבחא אמר הלכה כרב נחמן דערב דבית דין לא בעי קנין הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו גובה מנכסים בני חורין. (שם קעו.) בעא מיניה רבה בר נתן מרבי יוחנן הוחזק כתב ידו בבית דין מהו אמר ליה אף על פי שהוחזק כתב ידו בבית דין אינו גובה אלא מנכסים בני חורין. אמר רב פפא הלכתא מלוה על פה גובה מן היורשין ואין גובה מן הלקוחות גובה מן היורשין שלא תנעול דלת בפני לוין ואין גובה מן הלקוחות דלית ליה קלא. ולוה דמסיק ביה מלוה זוזי ולא קפרע ליה ונחית בי דינא לניכסיה ויהבו ליה ארעיה כי ממטי לי' זוזי דינא הוא דמסלק ליה (ב"מ לה.) דאמרי נהרדעי שומא הדרא עד תריסר ירחי שתא אמר אמימר אנא נהרדעאה אנא וסבירא לי דשומא הדרא לעולם והלכתא שומא הדרא לעולם משום שנאמר ועשית הישר והטוב בעיני ה'. והיכא דשמו ליה לבעל חוב ושמוה מבעל חוב לבעל חוב דיליה מסלק ליה מריה ארעא דאמר ליה לא עדיפת מגברא דאתית מיניה האיך זוזי הוה מסיק ואנת נמי זוזי מסקת. זבנה אורתא יהבה במתנה לא מצי מסלק ליה מרי ארעא דלאו אדעתא דזוזי נחיתו. וכי קאמרינן מלוה בשטר גובה מנכסים משועבדים הני מילי היכא דלית ליה

נכסי ללוה אבל אית ליה נכסי ללוה ואפילו זיבורית גבי זיבורית ולא טריף משעבדי כדתנן (גיטין מח:) אין נפרעין מנכסים משועבדים במקום שיש נכסים בני חורין ואפילו הן זיבורית וכי אתי למיטרף ואפילו קא מודה ההוא לוה דלא פרע צריך מלוה שבועה דאמרינן דלמא בקנוניא קא עבדין כדתנן (כתובות פז.) מנכסים משועבדים לא תפרע אלא בשבועה. היכי דמי נכסים משועבדים והיכי דמי נכסים בני חורין משועבדים כגון דממשכני או דמזבני אתי מנוה קמא וטריף ולוקח קמא טריף והיכי אתי לוקח קמא טריף כגון דאיכא בעל חוב דקדים ליה ואתא טרפיה אזיל היא טריף דבתריה בני חורין דלא משעבדין לשום אינש. (ב"ב קעג.) האומר לבנו שטר בין שטרותי פרוע ואיני יודע איזהו שטרות כולן פרועין נמצא לאחד שם שנים הגדול פרוע והקטן אינו פרוע אמר רבא שטר לך בידי פרוע הגדול פרוע והקטן אינו פרוע חוב לך בידי פרוע כולן שטרות פטורים. (כתובות נא:) חמשה גובין מן המחוררין ואלו הן פירות ושבח פירות והמקבל עליו לזון בן אשתו ובת אשתו וגט חוב שאין בו אחריות וכתובת אשה שאין בו אחריות. (ב"ב קט:) מי שפרע מקצת חובו ר' יהודה אומר יחליף ר' יוסי אומר יכתוב שובר א"ר יהודה נמצא זה צריך לשמר שוברו מן העכברין אמר לו ר' יוסי וכך יפה לו ואל ירע כחו של זה. אמר רב הונא אמר רב אין הלכה לא כרבי יהודה ולא כרבי יוסי אלא בית דין מקרעין השטר וכותבין לו שטר אחר מזמן ראשון. (שם קעא:) ר' יצחק בר יוסף הוה מסיק זוזי בר' אבא תבעיה לדינא קמיה דרבי חנינא פאפי אמר ליה פרען א"ל הב לי שטרי ואפרעך א"ל אירכס לי אלא פרען ואכתוב לך שובר א"ל הא רב ושמואל דאמרי תרוייהו אין כותבין שובר א"ל מאן יהיב לן מעפרא דרב ושמואל מלא עיינין דהא רבי יוחנן וריש לקיש דאמרי תרוייהו כותבין שובר וכן כי אתא רבין אמר ר' אילעא כותבין שובר ומסתברא דכותבין שובר דאי סלקא דעתך אין כותבין שובר אבד שטרו של זה יאכל הלה וחדי א"ל אביי לרבה אלא מעתה אבד שוברו של זה יאכל הלה וחדי א"ל רבה אין דכתיב עבד לוה לאיש מלוה. והלכתא כותבין שובר מהאי מעשה ולא קרעינן שטרא ולא כתבינן על גביה. מתנת שכיב מרע ומצוה מחמת מיתה חדא היא. מתנת שכיב מרע שכתב כל נכסיו ולא שייר כלום ומת מתנתו קיימת ואם עמד חוזר ואם עד שהוא שכיב מרע חזר וכתבן לאחר אחרון קנה ראשון לא קנה דאמר שמואל (שם קנא.) כל היכא דכי עמד חוזר חוזר במתנתו וקאמרינן עלה בפירוש אמר שמואל לא שנא לעצמו ולא שנא לאחר. אם שייר קרקע כל שהו וקנו מידו אם עמד אינו חוזר ואם לא קנו מידו אם עמד יכול לחזור בו דאמרינן (שם ע"ב) הלכתא מתנת שכיב מרע במקצת בעי קנין ואם אמר בשעה שהוא מצוה מחמת מיתה הוא מצוה אי נמי וי דקא מיית ההוא גברא אם

מת בין שייר ובין לא שייר בין קנו מידו ובין לא קנו מידו מתנתו קיימת ואם עמד אעפ"י ששייר יכול לחזור בו כי הא דאחתיה דרב דימי בר יוסף הוה אית לה קרנא דפרדיסא כל אימת דהוה מיחלשא הוה כתבא לה ניהליה כי הוה קיימא הוה הדרא בה זימנא חדא איחלשה שלחה ליה תא קני לא אתא שלחה ליה תא קני כל היכא דבעית אזל שייר וקנה מינה כי קיימא הדרא בה אתאי לקמיה דרב נחמן שלח ליה לא אזל לגביה אמר מאי איזיל הא שייר וקנאי מינה שלח ליה אי אתית מוטב ואי לא מחינא לך בסילוא דלא מבע דמא אזל לקמיה אמר להו לסהדי היכי אמרה אמרי ליה אמרה וי דקא מיתא ההיא אתתא. אמר רב נחמן אי הכי מצוה מחמת מיתה הוא ומצוה מחמת מיתה יכול לחזור בו. שכיב מרע שאמר ליפרעו לפלניא מן מאי דשביקנא בשטרא דאיכא עלי ושבק נכסי ארעא וזוזי אי ניחא להון ליתמי ולירתי לאגבוייה ממטלטלי מגבו ליה ויהבין ליה זוזי ומסלקינן ליה מארעא שכיב מרע שכתב במתנת בריא אם עמד אינו יכול לחזור בו (שם קלה:) ואיזו היא מתנת בריא שהיא כמתנת שכיב מרע דלא קני אלא לאחר מיתה כל שכתוב בה מהיום ולאחר מיתה. (שם קלח:) שכיב מרע שאמר מאה כסף יש לי ביד פלוני פירות יש לי ביד פלוני ר' מאיר אומר אין העדים חותמין עד שישאלו אותו האיש וחכמים אומרים העדים חותמין וכשבאין ליפרע מביאין ראיה ונפרעין והלכתא כרבנן. (שם קלח.) ת"ר שכיב מרע שאמר תנו מאתים זוז לפלוני ושלש מאות לפלוני וארבע מאות לפלוני אין אומרים כל הקודם בשטר זכה לפיכך יצא עליו שטר חוב גובה מכולן אבל אם אמר תנו מאתים זוז לפלוני ואחריו לפלוני ואחריו לפלוני אומרים כל הקודם בשטר זכה לפיכך יצא עליו שטר חוב גובה מן האחרון אין לו גובה משלפניו אין לו גובה משלפני פניו (גיטין נ:) אע"ג דבינונית קמא וזיבורית בתרא גובה מן הזיבורית ואינו גובה מן הבינונית.

(ב"ב קלח:) תנו רבנן שכיב מרע שאמר תנו מאתים זוז לפלוני בעל חובי בראוי לו נוטלן ונוטל חובו ואם אמר בחובו אין לו אלא חובו. ת"ר שכיב מרע שאמר תנו מאתים זה לפלונית אשתי בראוי לה נוטלתן ונוטלת עמהן כתובתה אמר בכתובתה ידה על העליונה רצתה כתובתה נוטלת רצתה מאתיה זוז נוטלת. תנו רבנן שכיב מרע שאמר תנו מאתים זוז לפלוני בני בכור בראוי לו נוטלן ונוטל פי שנים ואם אמר בבכורתו ידו על העליונה רצה נוטלן רצה נוטל פי שנים. (קדושין כו.) נכסים שיש להם אחריות נקנין בכסף בשטר ובחזקה ושאין להם אחריות אין נקנין אלא במשיכה והיכא דלא משך קני בחליפין דאמרינן גבי עבד כנעני (שם כב:) תנא אף בחליפין ניקנין ומקשינן ותנא דמתניתין מאי טעמא לא תני חליפין ומפרקינן כי קתני מילתא דלא קניא במטלטלי

מלתא דקניא במטלטלי לא קני אלמא קנין קני בין במקרקעי ובין במטלטלי ואף על גב דלא משכינון למטלטלי קני לבר ממטבע. (שם כו.) נכסים שיש להם אחריות נקנין בכסף בשטר ובחזקה דאמר קרא שדות בכסף יקנו ואימא עד דאיכא כסף ושטר אי הוה כתיב יקנו לבסוף כדקאמרת השתא דכתיב יקנו מעיקרא מכסף דקנא ליה ושטר לראיה בעלמא היא אמר רבא ובמקום שכותבין את השטר לא קנה עד שיכתוב את השטר. היכא דיהב ליה כספא דמי ארעא קמי סהדי קני לה בכסף ולא צריך לא קטן ולא שטר ולא מצי למיהדר ביה מוכר ואי אמר ליה לוקח דבעינא למיכתב שטרא ואמר להו מוכר לסהדי כתבו ליה שטרא אי בעי לוקח קני בכספא ואי בעי קני בשטרא אי בעי קני בכספא דאי בעי מוכר למיהדר ביה אמר ליה לוקח דאנא מכי יהבי לך זוזי דקניתה לארעא ואי בעי בשטרא קני כמה דלא כתב שטרא מצי למיהדר ביה כי הא דרב אידי בר אבין כי הוה זבין ארעא אמר ליה אי בעינא בכספא אקני אי בעינא בשטרא אקני אי בעינא בכספא אקני דלא מצו הדרו בי אי בעינא בשטרא אקני דאי בעינא למיהדר הדרנא בי. בשטר היכי דמי דמאן דבעי למיתן לחבריה ארעא במתנה ובעי לאקנויי ליה בשטר אי נמי אית ליה סהדי ובעי לזבונה מפני רעתה כותב לו על הנייר או על החרס שדי מכורה לך שדי נתונה לך הרי זו מכורה ונתונה ויהיב ליה שטרא בפני עידי מסירה וקני לה לארעא כל היכא דאיתה ולא צריכה לא כסף ולא חזקה ולא חליפין אבל מוכר שדהו דלאו מפני רעתה אה כתבה ניהליה בלשון מתנה שדי קנויה לך שדי נתונה לך קני לה בשטר ואף על גב דלא יהיב דמי אבל כתב בלשון מכר שדי מכורה לך לא קני לה בשטרא עד דיהיב זוזי. בחזקה היכא דאמר ליה לחבריה קמי סהדי יהיבנא לך ארעאי במתנה וזיל קניה בחזקה אם ארעא היא ופתח ביה מיא אדעתא לאשפירה ולא מחמת כווריי אי נמי הכר בה מיא הרי זו חזקה. ואי ביתא הוא אי נעל או גדר או פרץ כל שהו הרי זו חזקה ואם אמר לו לך חזק וקנה ומהר לו מפתח כיון שמהר לו מפתח קנה ולא צריך לא שטרא ולא חליפין. ובחליפין כיון שקנו מידו איקניא לה ארעא כל היכא דאיתה דקיימא לן הלכתא מתנת בריא במקרקעי צריכה קנין ולא צריך לא שטר ולא כסף ולא חזקה. וקנין דהוא חליפין קיה להו לרבנן דאליה מן כסף ושטר וחזקה. וכל נכסים בין שיש להם אחריות ובין שאין להם אחריות נקנין בחליפין בין במתנה בין במכר לבר ממטבע ושטרא דלא מיקנו אלא במשיכה דתנן ושאין להם אחריות אין נקנין אלא במשיכה דכתיב או קנה מיד עמיתך דבר הנקנה מיד ליד. והיכא דליתנון קמיה דלימשכינון לקניון ליה אגב ארעא דתנן (קדושין כו.) נכסים שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להן אחריות בכסף ובשטר ובחזקה מנלן אמר חזקיה אמר קרא ויתן להם אביהם מתנות רבות לכסף

ולזהב ולמגדנות עם ערי מצורות ביהודה. בחזקה מנלן אמר חזקיה דאמר קרא ושבו בעריכם אשר תפשתם במה תפשתם בישיבה דבי רבי ישמעאל תנא וירשתה וישבת בה במה ירשתה בישיבה. והיכא דקבעי למיתן מתנה זוזי לחבריה וליתיה גבי' למיתבינון ליה במשיכה לקנינון ליה אגב ארעא וכל היכא דאיתיה קני כמעשה דמרוני (שם ע"ב). וצריך למיכתב בשטר מתנה קני הא ארעא וקני הלין מטלטלי אגב הא ארעא ואפילו זוזי מיקנו אגב ארעא ולא בעינן צבורין דקיימא לן (שם כז.) קני ואגב בעינן צבורין לא בעינן והיכא דלית ליה מקרקעי דמקני להו ניהליה על גב ארעא ליזכינון על ידי אחר ולימא ליה זכי בהון בהני זוזי לפלניא וכיון דשקיל להון זכי בהון ולא צריך קנין ואי מסתפי מיניה דלמא אכיל להו ביני ביני ליתבינהו ליה קמי סהדי ולימא להון דהני זוזי דפלניא אינון וקנו מיניה. כי קא אמרינן אין מטבע נקנה בחליפין במתנה בעלמא אבל מעות דכתיבין בכתובה מיקנו בחליפין ואפילו חליפין כמי לא צריכי (שם ט:) הן הן הדברים הנקנין באמירה. והיכא דאית ליה מלוה או פקדון בדוכתא אחריתי וקבעי לשדורי שליח לאיתויינהו היכי ליעביד כדרב יהודה אמר שמואל (ב"ק קד:) אין משלחין מעות בדיוקני ואפילו עדים חתומין עליו ורבי יוחנן אמר אם היו עדים חתימין עליו משלחין והלכתא כשמואל דאמר אין משלחין אלא היכי ליעביד כדרבי אבא הוה מפקדן ליה זוזי בי רב יוסף בר חמא אמר ליה לרב ספרא בהדי דקאתית אייתינהו ניהלאי כי אזל להתם אמר ליה רבה בריה מי כתב לך התקבלתי אמר ליה לא אי הכי זיל וליכתוב לך התקבלתי ואיתא ושקול אדהכי אמר ליה התקבלתי נמי ולא כלום הוא דלמא אדהכי והכי ניחא כפשיה דרבי אבא ונפלי זוזי קמי יתמי והתקבלתי דרבי אבא ולא כלום הוא אלא זיל וליקנינהו לך אגב ארעא וכתוב לן את התקבלתי ושקול כי הא דרב פפא הוו ליה תריסר אלפי זוזי בי חוזאי ואקנינהו לרב שמואל בר אחא אגב אסיפא דביתיה כי אתא נפק לאפיה עד תווך. (ב"ב מ.) והלכתא מודעא בפני שנים ואין צריך לומר כתובו הודאה בפני שנים וצריך לומר כתובו מחאה (דף קי) בפני שנים ואין צריך לומר כתובו קנין בפני שנים ואצ"ל כתובו סתם קכין לכתיבה עומד (ע"ש) עדות בשנים וצריך לומר להם כתובו קיום שטרות בשלשה. (כתובות יט:) מודעא היו הדברים ועל תנאי היו הדברים נאמנין ואף על פי שכתוב שטר והללו על פה נאמנין. מודעא כדמר בר רב אשי דאמר חיישינן לפשיעה. על תנאי כדבעא מיניה רבא מרב נחמן על תנאי היו הדברים מאי א"ל חיישינן דהא תנאה בשטרא לא כתבין ולא מיקיים תנאיה. ומאן דמסר מודעא במודעיה אע"ג דקאמר לסהדי בעידנא דקא מסר מודעא ואי מבטלינא מודעאי לא נתבטלו לא קאמר כלום אי מבטיל להון למודעי ההוא עדנא דקנו מיניה אף על גב דאמר בעדנא דמודעא

אי מבמלינא מודעאי לא ניבטלו בטילו. (ב"ב קעא:) שטרא דמתאחר ולא כתבוה בזמניה ובעו למיכתביה בתר הכין כתבין בי' הכין וזמן שטרא דנן הות מן קדמת דנא ואנחנא הוא דאחרנוהי. (שם קסא:) א"ר יצחק בר יוסף כל המחקין כולן צריך שיכתוב ודין קיומיהון וצריך שיחזור מעטנו של שטר בשיטה אחרונה מאי טעמא (שם קסב.) אמר רב עמרם לפי שאין למדין משיטה אחרונה אמר ליה רב נחמן לרב עמרם מנא לך הא דתניא הרחיק את העדים שיטה אחת מן הכתב כשר שתי שיטות פסול מאי שנא שתי שיטות דפסול דאזיל וכתיב מאי דבעי וש"מ אין למידין משיטה אחרונה (שם קסג.) ושתי שיטין שאמרו הן ואוירן. (שם קסו:) ההוא שטרא דהוה כתב ביה שית מאה ותד זוזא שלחה רב שרביה לאביי שית מאה פשיטי וחד זוזא או שית מאה זוזי וחד זוזא או שית מאה איסתירא וחד זוזא שלח ליה בפשיטי ליכא לספוקה דפשיטי לא כתבין אינשי בשטרא אלא מיסך סיכי להו בזוזי והדר כתבי להו מאי דעתיך איכא למימר שית מאה זוזי וחד זוזא ואיכא למימר שית מאה איסתרי וחד זוזא יד בעל השטר על התחתונה. (שם קסז.) אמר אביי מתלתא ועד עשרה לא ליכתוב איניש בסוף שיטא משום דאתי לזיופיה ביה ואי כתב להדריה תרי תלתא זמני עד דמיתרמי באמצע שיטה. ההוא דהוה כתיב ביה תלתא בפרדיסא אזל שקליה לכרעיה דבי"ת שויה ופרדיסא אתא לקמיה דאביי אמר ליה לא כתבי ליה ופרדיסא חזייה אביי אמר מאי טעמא רויח ליה עלמא להאי וא"ו כולי האי כפתי' ואודי. ההוא דהוה כתיב ביה מנת ראובן ושמעון אחי הוה להו אחא דהוה שמיה אתי אזל כתב וא"ו ושויה ואחי אתא לקמיה דאביי אמר ליה לא כתבי ליה ואתי חזייה אביי אמר ליה מאי טעמא דחיק ליה עלמא וא"ו כולי האי כפתיה ואודי. ההוא שטרא דאתא לקמיה דרבא דהוה חתים עליה רבא ורב אחא בר אדא אמר ליה רבא אין חתמות דידי היא מיהו אנא קמיה דרב אחא בר אדא לא חתימי כפתיה ואודי אמר ליה בשלמא דידי כוינת אלא דרב אחא בר אדא דרתית ידיה היכי כוינת אמר ליה אותיבי ידי אמצרא ואמרי לה אזרנוקא אמר אביי כי מחוי איניש חתמות ידא לא נחוי בסוף מגילתא אלא בריש מגילתא דלמא משכח איניש וכתיב מלעיל מאי דבעי ואמר מר הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו גובה מנכסים בני חורין. ההוא ביזיאנא דאתא לקמיה דאביי אמר ליה ניחוי מר חתימות ידיה דכי אתי רבנן ומייתו לי ריסקא ממר אידע ומעברינן להו אייתי מגילתא הוה קא מחוי ליה בריש מגילתא אמר ליה ליתתי מדידיה קלי אמר ליה כבר קדמוך רבנן. כותבין גט לאיש ואף על פי שאין אשתו עמו ושובר לאשה ואע"פ שאין בעלה עמה ובלבד שיהא מכירן והבעל נותן שכר. (שם ע"ב) אמר רב יהודה אמר רב ובלבד שיכיר שם האיש בגט ושם האשה בשובר. ההוא תברא

דהוה חתים עילויה רב ירמיה בר אבא אתאי לקמיה ההיא אתתא אמרה ליה לאו אנא הואי אמר לה אנא נמי אמינא להו לסהדי דהאי קלא לאו דידה הוא ואמרו לי מיקש הוא דקשא לה ומיבגר בגר לה קלא אמר אביי אף על גב דכתיב אם לא יגיד ונשא עונו ואמור רבנן (שם קמח.) כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד צורבא מרבכן לאו אורחיה למידק. ההוא תברא דהוה חתים עילויה רבא בר רב חנין אתאי ההיא אתתא לקמיה אמרה ליה לאו אנא הואי אמר לה אין את הוית אמר אביי אף על גב דאמור רבנן צורבא מרבנן לאי אורחיה למידק היכא דדק דק. ואמר אביי האי צורבא מרבנן דאזל לקדושי אתתא לידבר עם הארץ בהדיה כי היכי דלא ליחלפו ליה. והבעל נותן שכר פשיטא לא צריכא דניחא לה לאיגרושי והאידנא שוויה רבנן אאיתתא כי היכי דלא לישהיה.

כותבין שטר ללוה ואף על פי שאין מלוה עמו והלוה נותן שכר פשיטא לא צריכא דיהב ליה זוזי בעסקא. כותבין שטר למוכר אף על פי שאין לוקח עמו ואין כותבין ללוקח עד שיהא מוכר עמו והלוקח נותן שכר פשיטא לא צריכה במוכר שדהו מפני רעתה אין כותבין שטרי אירוסין ונישואין אלא מדעת שניהם והחתן נותן שכר פשיטא לא צריכא ואפילו צורבא מרבנן דניחא להו לקריביה. אין כותבין שטר קבלנות אלא מדעת שניהם והמקבל נותן שכר פשיטא לא צריכא דאפילו בבייתא דניחא ליה דליתעבד. אין כותבין שטרי בירורין אלא מדעת שניהם ושניהם נותנין שכר מאי שטרי בירורין הכא תרגימו שטרי טענתא ר' ירמיה אמר זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד. רבן שמעון בן גמליאל אומר שניהם כותבין שנים לזה בפני עצמו ולזה בפני עצמו. נימא בכופין על מדת סדום קמיפלגי דמר סבר כופין ומר סבר אין כופין לא דכולי עלמא כופין והיינו טעמא דרבן שמעון בן גמליאל דאמר ליה לא ניחא לי דתהוי זכותך גבי זכותאי דמית עלאי כאריא ארבא. מי שפרע מקצת חובו והשליש את שטרו ואמר לו אם לא נתתי לך מכאן ועד יום פלוני תן לו שטרו הגיע זמן ולא נתן רבי יהודה אומר לא יתן רבי יוסי אומר יתן במאי קא מיפלגי רבי יהודה סבר אסמכתא לא קניא ורבי יוסי סבר אסמכתא קניא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב הלכה כרבי יוסי כי הוה אתו לקמיה דרבי אמי אמר להו וכי מאחר שרבי יוחנן מלמדנו פעם ראשונה ושניה הלכה כרבי יוסי אנו מה נעשה ולא היא אין הלכה כרבי יוסי. מי שנמחק שטר חובו מעמיד עליו עדים ובא לבית דין ועושין לו קיומו כיצד קיומו אנו פלוני ופלוני הוציא לפנינו פלוני בר פלוני שטר מחוק ביום פלוני ופלוני עדיו.

(שם ע"ב) ת"ר איזהו קיומו אנו פלוני ופלוני איש פלוני בן איש פלוני הביא שטר מחוק לפנינו ביום פלוני ופלוני עדיו אם כתוב בו והוזקקנו לעדותן של עדים

ונמצאת עדותן מכוונת גובה ואינו צריך להביא ראיה ואם לאו צריך להביא ראיה נקרע פסול נתקרע כשר נמחק או נטשטש אם היה רישומו ניכר כשר ואם לאו פסול. היכי דמי נקרע והיכי דמי נתקרע אמר רב יהודה אמר רב נקרע קרע של בית דין נתקרע קרע שאינו של בית דין היכי דמי קרע של בית דין אמר רב יהודה אמר רב מקום העדים מקום הזמן ומקום התורף אביי אמר דקריע שתי וערב (תוספתא פי"א) נימוק או שהרקיב או שנעשה ככברה כשר.

(שם קסח:) תנו רבנן מי שבא ואמר אבד שטר חובי אע"פ שבאו עדים ואמרו אנחנו כתבנו וחתמנו ונתננו לו אין כותבין לו שטר אחר במה דברים אמורים בשטרי הלואה אבל בשטרי מקח וממכר כותבין חוץ מאחריות שבו רבן שמעון בן גמליאל אומר אף שטרי מקח וממכר אין כותבין וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר הנותן מתנה לחבירו בשטר והחזיר לו את השטר חזרה מתנתו וחכמים אומרים מתנתו קיימת (שם קסט:) אמר מר חוץ מאחריות שבו היכי כתבינן ליה אמר רב נחמן שטרא דנן דכתבנוהי לא למגבא ביה לא ממשעבדי ולא מבני חרי אלא דתיקום ארעא בידא דלוקח טעמא דכתב ליה הכי אבל כתיב ליה שטרא מעליא ולא כתיב ליה אחריות גבי. אמר רפרם זאת אומרת אחריות טעות סופר הוא רב אשי אמר לעולם אימא לך אחריות לאו טעות סופר הוא אלא מאי חוץ מאחריות שבו דלא כתב ליה אחריות. (ב"מ יד:) אתמר המוכר שדה לחבירו ונמצאת שאינה שלו רב אמר יש לו מעות ויש לו שבח ושמואל אמר מעות יש לו שבח אין לו (שם טו:) אמר רבא הלכתא יש לו מעות ויש לו שבח ואף על פי שלא פירש לו את השבח הכיר בה שאינה שלו ולקחה מעות יש לו שבח אין לו ואחריות טעות סופר הוא בין בשטרי הלואה ובין בשטרי מקח וממכר. (ב"ב קסט:) ההיא אתתא דיהבה ליה זוזי להההוא גברא למזבן לה ארעא אזל זבן לה שלא באחריות אתאי לקמיה דרב נחמן אמר ליה שליחא לתקוני שדרתיך ולא לעוותי אלא זיל את זיבנה מינה שלא באחריות וזבנה ניהלה באחריות. (שביעית פ"י) תנן התם שטרי חוב המוקדמין פסולין והמאוחרין כשרין. (ב"ב קעב.) אמר להו רבא בר רב שילא להנהו דכתבי שטרי אקנייתא כי כתבינו שטרי אקנייתא אי ידעיתו זמניה כתבו בזמניה ואי לא כתבו יומא דקיימתו ביה מאי טעמא דמיחזי כשיקרא. אמר להו רב לספריה וכן אמר להו רב הונא לספריה כי יתביתו בשילי כתבו בשילי ואף על גב דמסירו לכו מילי בהיני כי יתביתו בהיני כתביתו בהיני ואף על גב דמסירי לכו מילי בשילי מאי טעמא משום דמיחזי כשיקרא. אמר רבא האי מאן דנקיט שטרא בר מאה ואמר שוויה ניהלי תרין בני חמשין חמשין לא משוינן ליה מאי טעמא עבדו רבנן מלתא דניחא ליה למלוה וניחא ליה ללוה ניחא ליה

ללוה דליפגום שטריה ניחא ליה למלוה כדי שיכוף לפרעו וכן נמי דנקיט תרי שטרי בני חמשין חמשין ואמר שויה ניהלי חד בר מאה לא משוינן ליה מאי טעמא עבדו רבנן מלתא דניחא ליה ללוה כדי שלא יכוף לפורעו וניחא ליה למלוה דלא ליפגום שטריה. אמר רב אשי (הלכך) האי מאן דנקיט חד שטרא בר מאה ואמר שוויה ניהלי חד בר חמשין לא משוינן ליה דאמרינן האי מיפרע פרעיה ואמר ליה הב לי שערי ואמר ליה אירכס לי וכתב ליה שובר בר מאה ומפיק ליה להאי בר חמשין וגבי ביה ואמר ליה הני דהדרת יזיפת מיני השתא. שנים שהיו בעיר שם אחד יוסף בן שמעון ושם שני יוסף בן שמעון אין יכולין להוציא שטר חוב זה על זה ולא אחר יכול להוציא עליהם שטר חוב נמצא לאחד בין שערותיו שערו של יוסף בן שמעון פרוע שטרות שניהם פרועין כיצד יעשו ישלשו ואם היו משלשין יכתבו סימן ואם היו בסימנין יכתבו כהן (שם קנ:) תנא ואם שניהם כהנים יכתבו דורות. (שם קעג.) שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים לא עשה כלום אלא אם כן שייר קרקע כל שהוא ולאו קרקע דוקא אלא שייר כל שהוא דוקא. הכותב כל נכסיו לעבדו יצא לחירות שייר כל שהו לא יצא דאמרינן האי דשייר דמיו הוא. הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפוטרופא הא שייר כל שהו ומת מתנתו קיימת ואף על גב דלא קנו מיניה דמצוה מחמת מיתה לא בעי קנין ודוקא דמית אבל לא מית אף על גב דקנו מיניה וקם הדר בכל דעבד. הכותב כל נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע או מעלעלי כל שהוא בפניה ושתקה איבדה כתובתה ואי צווחה הא צווחה. המברחת נכסיה מבעלה מקמי דתיהוי ליה כל נכסיה לא עשתה ולא כלום ואם שיירה כל שהו שפיר דמי דעבדת. (ב"מ קה.) אמר רבא תרי עסקי וחד שטרא פסידא דלוה כגון דיהב ליה אלפא זוזי בעסקא בתרי זמני וכתב להו בחד שערא חד עסקא דחמש מאה רווח מאתן וחד עסקא דחמש מאה עבד זיאנא מאתן פסידא דלוה דאמר ליה מלוה האי חד עסקא הוא דהא בחד שערא כתיב ואתי רווחא וקאים במקום זיאנא. ואמר רבא חד עסקא ותרי שערי פסידא דמלוה כגון דיהב ליה אלפא זוזי בעסקא וכתב עליה תרי שטרי כל חד בחמש מאה ואזל וזבן בחמש מאה חיטי ובחמש מאה שערי חיטי עבדן רווחא מאתן שערי עבדן זיאנא מאתן פסידא דמלוה דאלו חד שטרא הוה אתי רווחא וקאי במקום זיאנא השתא אמר ליה הלין תרי עיסקי הוו אכיל פלגא ברווחא ודרי תרי תילתא בזיאנא דהכי אמור רבנן אי פלגא באגר תרי תילתי בהפסד אשתכח דבעי למיכל מאה זוזי מרווחא דחיטי ודארי מאה ותלתין ותלתא ותילתא בזיאנא דשערי.

(ב"ב קלח:) תנו רבנן שכיב מרע שאמר יש לי מאתים זוז אצל פלוני אין כותבין אלא אם כן הביא ראיה לפיכך כשהוא גובה אינו צריך להביא ראיה דברי ר' מאיר וחכמים

אומרים כותבין אף על פי שלא הביא ראיה לפיכך כשהוא גובה צריך להביא ראיה אמר רב נחמן אמר לי הונא תנא רבי מאיר אומר אין כותבין וחכמים אומרים כותבין והלכה כחכמים אף רבי מאיר לא אמר אלא משום דחוששין לבד טועין. אמר רב דימי מנהרדעא הלכתא אין חוששין לב"ד טועין. מאי ניהו כותבין אעפ"י שלא הביא ראיה ולא אמרינן דילמא כי אזיל לבי דינא למגבא טעו בי דינא ולא דייקי בתר ראיה אלא אמרינן דודאי בי דינא דייקי ומאי שנא מדרבא דאמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא חולצין אע"פ שאין מכירין וממאנין אעפ"י שאין מכירין ואין כותבין גט חליצה אלא א"כ מכירין ואין כותבין גט מיאון אלא א"כ מכירין ורבא דידיה אמר אין חולצין אלא א"כ מכירין ואין ממאנין אלא א"כ מכירין וכותבין גט חליצה ומיאון אע"פ שאין מכירין ואי ס"ד אין חוששין לב"ד טועין ליחלוץ ולימאן אע"פ שאין מכירין דאמרינן כי אזלי לבי דינא אחרינא ודאי לא כתבי ליה עד דדייקי דהא אין חוששין לב"ד טועין אלא לאו היינו טעמא דאין חולצין ואין ממאנין משום דחוששין לב"ד טועין ופליגא דרבא. ותסברא והא מדקאמר כותבין אע"פ שאין מכירין מכלל דרבא נמי אין חוששין לב"ד טועין אלא רבא לעולם נמי אין חוששין לב"ד טועין ס"ל דהא אמר כותבין אעפ"י שאין מכירין ולא אמרינן דילמא טעו בי דינאי קמא ולא דייקי בי דינאי ודאי דייקי. ודקא קשיא כיון דאין חוששין לב"ד טועין ליחלוץ ולימאן אע"פ שאין מכירין דאמרי' כי אזלי לבי דינא אחרינא ודאי לא כתבי להו עד דדייקי והאי דלא קאמר רבא הכי לאו משום דס"ל דחיישינן דילמא טעו בי דינא ולא דייקי בי דינא ודאי דייקי והכא היינו טעמא דחיישינן כיון דחליצה ומיאון בי דינא הוא דאיתנהו אי אמרת ליחלוץ ולימאן אעפ"י שאין מכירין כי אתו לקמיה בי דינא אחרינא חיישינן דילמא אתו למיסמך אבי דינא קמא ואמרי אי לאו דקמו בי דינא במילתא לא הוה חלצה ולא אתו למידק בתרייהו הלכך האי דלא עבדינן הכי דחיישינן דילמא לא אתו למידק בי דינא בתר בי דינא אבל הכא בסהדי הוא דהוו ולא בי דינא אמרינן כי נפיק הדין שטרא לקמיה (דף קיא) בי דינא למיגבא ביה ודאי בי דינא אסהדי לא סמכי עד דדייקי בתר ראיה לא מגבו ביה.

(שם קל:) ת"ר אין למידין הלכה לא מפי תלמיד ולא מפי מעשה עד שיאמרו לו הלכה למעשה שאל ואמרו לו הלכה למעשה ילך ויעשה ובלבד שלא ידמה מאי ובלבד שלא ידמה והא כל התורה כולה דמויי מדמינן לה אלא אמר רב אשי ובלבד שלא ידמה בטריפות דתניא אין אומרין בטריפות זו דומה לזו ואל תתמה שהרי חותכה מכאן מתה חותכה מכאן וחיתה. א"ל רבי אסי לר' יוחנן כי אמר לן מר הלכה נעביד מעשה אמר ליה לא עד דאמינא לכו הלכה למעשה. אמר להו רבא לרב פפא ולרב הונא בריה דרב יהושע

כי אתי פסק דינאי לקמייכו וחזיתין ביה פירכא לא תקרעון עד דאתיתין לגבאי אי אית לי טעמא מהדרנא ואי לא קרענא ליה אנא לאחר מיתה ודאי לא מקרע תקרעוניה ולא מגמר תגמרון מיניה מקרע לא תקרעוניה דאי הואי אנא דילמא אמינא ביה טעמא ולא מגמר תגמרון מיניה דאין לו לדיין אלא מה שעיניו רואות. (שם קלא:) אמר רב יהודה אמר שמואל הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפוטרופא. פשיטא בנו גדול לא עשאו אלא אפוטרופוס בנו קטן מאי אמר רב נהילאי בר אידי אמר שמואל אפילו קטן המוטל בעריסה. פשיטא בנו ואחר אחר במתנה ובנו אפוטרופוס אשתו ואחר אחר במתנה ואשתו אפוטרופיא אשתו ארוסה ואשתו גרושה דברי הכל קנו. איבעיא להו בת אצל האחים ואשה אצל הבנים ואשה אצל בני הבעל מהו אמר רבינא משמיה דרבא בכולהו קניאן קניאן לבר מאשתו ארוסה ואשתו גרושה דקניאן רב עוירא משמיה דרבא בכולהו קניאן לבר מאשה אצל הבנים ואשה אצל בני הבעל (שם קלב.) בעי רבא בבריא היאך שכיב מרע הוא דלישתמען מיליה אבל בבריא הא קאים הוא או דילמא בבריא ניחא ליה דלישתמעון מיליה מהשתא. ת"ש הכותב פירות נכסיו לאשתו גובה כתובתה מן הקרקע למחצה לשליש ולרביע גובה כתובתה מן השאר כתב כל נכסיו לאשתו ויצא עליו שטר חוב ר' אליעזר אומר תקרע מתנתה ותעמוד על כתובתה וחכמים אומרים תקרע כתובתה ותעמוד על מתנתה ונמצאת קרחת מכאן ומכאן א"ר יהודה הנחתום מעשה היה ואירע דבר בבת אחותי כלה ואמרו חכמים תקרע כתובתה ותעמוד על מתנתה ונמצאת קרחת מכאן ומכאן טעמא דיצא עליו שטר חוב הא לאו הכי קניא במאי אי נימא בשכיב מרע הא אמרת לא עשאה אלא אפוטרופיא אלא לאו בברי לא לעולם בשכיב מרע ורב עוירא מוקים לה בכולהו ורבינא מוקים לה ארוסה ואשתו גרושה אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן הלכה תקרע כתיבתה ותעמוד על מתנתה ונמצאת קרחת מכאן ומכאן למימרא דרב נחמן לא אזיל בתר אומדנא והתניא מי שהלך בנו למדינת הים ושמע שמת בנו ועמד וכתב כל נכסיו לאחר ואחר כך בא בנו מתנתו מתנה רבי שמעון בן מנסיא אומר אין מתנתו מתנה שאלו היה יודע שבנו קיים לא היה כותבן לאחר ואמר ר"נ הלכה כר"ש בן מנסיא התם נמי בתר אומדנא קאזיל דניחא ליה דניפוק ליה קלא דכתבינהו ניהלה לכולהו ניכסיה. (שם קמו:) היה חולה ומוטל במטה אמרו לו כל נכסיך למי אמר להן דמיתי שיש לי בן עכשיו שאין לי בן נכסיי לפלוני ואח"כ נודע שיש לו בן לא אמר כלום וכן שאמר דמיתי שאשתי מעוברת עכשיו שאין אשתי מעוברת נכסי לפלוני ואח"כ נודע שאשתו מעוברת לא אמר כלום (שם קלב:) אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן הלכה כל העושה אשתו שותף בין הבנים איבדה כתובתה. ההוא דאמר להו

תילתא לברת ותילתא לברת ותילתא לאיתת שכיבא חדא מבנתיה סבר רב פפי למימר לית לה אלא תילתא (שם קלג.) א"ל רב כהנא אלו הדר בעל קני מי לא שקלה השתא נמי שקלה והלכתא כרב כהנא. ההוא דפלגינהו לניכסיה לאיתתיה ולבניה שייר חד דיקלא סבר רבינא למימר לית לה אלא דיקלא א"ל רב יימר אי לית לה דיקלא נמי לית לה אי אית לה מגו דנחתא לדיקלא נחתא נמי לכולהו ניכסיה והלכתא כרב יימר. (שם קעג.) זבין ליה חדא מן ארעתיה ואינשו עדים הי דא מינייהו כתב ליה קל פחותה שבהן שיד בעל השטר על התחתונה.

(שם עז.) והלכתא אותיות נקנות במסירה היכא דיהב ליה לחבריה שטרא במתנה כיון דמסריה ניהליה בפני עדים קנייה ואע"ג דלא קני מיניה דקיי"ל הלכתא כר"א בגיטין דאמר עידי מסירה כרתי. (קדושין כב:) עבד כנעני נקנה בכסף בשטר ובחזקה מאי טעמא דאיתקש לשדה אחוזה דכתיב והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם לרשת אחוזה מה שדה אחוזה נקנית בכסף בשטר ובחזקה אף עבד כנעני נקנה בכסף בשטר ובחזקה. (ב"ב קלט:) מי שמת והניח בנים ובנות בזמן שהנכסים מרובין הבנים יירשו והבנות יזונו נכסים מועטים הבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים אדמון אומר בשביל שאני זכר הפסדתי אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון. וכמה מרובין אמר רב יהודה אמר רב כל שיזונו מהם אלו ואלו שנים עשר חודש כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי זו דברי רבן גמליאל ברבי אבל חכמים אומרים כל שיזונו מהם אלו ואלו עד שיבגרו. אתמר נמי כי אתא רבין א"ר יוחנן ואמרי לה אמר רבה בר בר תנה א"ר יוחנן כל שיזונו ומהם אלו ואלו הן מרובים ואינך מועטים. ואי ליכא לאלו ואלו עד שיבגרו שקלן להו בנות לכולהו (שם קמ.) אמר רבא מוציאין מהם מזון לבנות עד שיבגרו והשאר לבנים פשיטא מרובין ונתמעטו כבר זכו בהן יורשין מועטין ונתרבו מאי ת"ש דאמר רבי אסי אמר ר' יוחנן יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטים מה שמכרו מכרו (שם ע"ב) הניח בנים ובנות וטומטום בזמן שהנכסים מרובים זכרים דוחין אותו אצל הנקבות נכסים מועטים נקבות דוחות אותו אצל זכרים. האומר אם ילדה אשתי זכר יטול מנה ילדה זכר נוטל מנה נקבה מאתים ילדה נקבה נוטלת מאתים אם זכר מנה אם נקבה מאתים ילדה זכר ונקבה הזכר נוטל מנה ונקבה נוטלת מאתים ילדה טומטום אינו נוטל אם אמר כל מה שתלד אשתי יטול הרי זה יטול אין שם יורש אלא הוא יורש את הכל. (שם קמא:) ההוא דאמר לה לדביתהו נכסי להאי דמיעברת אמר רב הונא הוה מזכה לעובר והמזכה לעובר לא קנה (שם קמב.) לכשתלד קנה ורב אמר לכשתלד לא קנה ורב ששת אמר אחד זה ואחד זה קנה. (שם ע"ב) אמר ליה שמואל לרב חנה בגדתאה פוק אייתי לי בי עשרה

דאימא לך קמייהו המזכה לעובר קנה והלכתא מזכה לעובר לא קנה לכשתלד קנה. קא אמרי רבנן המזכה לעובר לא קנה עובר דאחריני אבל דיליה קנה לפי שדעתו של אדם קרובה אצל בנו. ההוא דאמר להו כולהו נכסי לבני דיהוו ליך מינאי אתא בריה קשישא קא צווח אמר עילואי מאי תיהוי קני כחד מינייהו הנך ודאי לא קנו דהא אכתי ליתנהו הא אית ליה חולק לטליא במקום בניא או לא רבי אבין ורבי מיאשא ור' ירמיה דאמרי אית חולק לטליא במקום בנאי רבי אבהו ורבי חנינא פאפי ורבי יצחק נפחא דאמרי לית חולק לטליא במקום בניא. א"ל ר' ירמיה לר' אבהו הלכתא כוותין או הלכתא כוותייכו א"ל פשיטא דהלכתא כוותין ולית הלכתא כוותייכו דדרדקי אתון א"ל מידי בקשישותא תליא מילתא בטעמא תליא מילתא וטעמא מאי זיל שייליה לרבי אבין דאסברתה ניהליה וכרכיש בה רישיה בי מדרשא אתא שייליה א"ל אלו אמר ליה קני כחמור מי קני הלכך בני אשה לא קנו דלא הוו להו עובר ובנו גדול נמי לא קני דבחמור קא מקני ליה. (שם קמג.) ההוא דאמר לה לדביתהו כולהו נכסי ליך ולבניך אמר רב יוסף קנאי פלגא ואמר רב יוסף מנא אמינא לה דתניא רבי אומר והיתה לאהרן ולבניו לאהרן למחצה ולבניו מחצה (שם ע"ב) והלכתא כרב יוסף. ההוא גברא דשדר פיסקי דשיראי לדביתהו א"ר אמי הראוי לבנים לבנים הראוי לבנות לבנות דלית ליה כלתא אבל אית ליה כלתא לא שביק כלתיה ומשדר לבנתיה והני מילי דנסיבין אבל לא נסיבין לא שביק בנתיה ומשדר לכלתיה. ההוא דאמר להו כולהו נכסיי לבנאי הוה ליה ברא וברתא מיקרו אינשי לחד ברא בנאי או לא אמר אביי ת"ש ובני דן חשים. אמר ליה רבא ודילמא כדתנא דבי חזקיה שהיו בניו מרובים כחושים של קנים אלא אמר רבא ובני פלוא אליאב רב יוסף אמר ובני איתן עזריה. ההוא דאמר להו כולהו נכסי לבני הוה ליה ברא ובר ברא מי קרי אינשי לבר ברא בני או לא רב חביבא אמר קרו אינשי לבר ברא בני מר רב רב אשי אמר לא קארו אינשי לבר ברא בני. תניא כוותיה דמר בר רב אשי המודר הנאה מן הבנים מותר בבני בנים. הניח בנים גדולים וקטנים והשביחו גדולים את הנכסים השביחו לאמצע אם אמרו ראו מה שהניח לנו אבא הרי אנו עושק ואוכלין השביחו לעצמן וכן האשה שהשביחה את הנכסים השביחה לאמצע ואם אמרה ראו מה שהניח לכם אביכם הריני עושה ואוכלת והשביחה השביחה לעצמה. אמר רב חביבא בריה דרב יוסף בריה דרבא משמיה דרבא לא שנו אלא ששבחו נכסים מחמת נכסים אבל שבחו נכסים מחמת עצמן השביחו לעצמן איני והאמר רבי חנינא אפילו לא הניח להם אביהם אלא אודייני השבח לאמצע והא אודייני דמחמת עצמן הוא שאני אודייני דלנטירותא עבידא דאפילו קטנים מינטרי לה. (שם קמד.) אם אמרו ראו מה שהניח לנו אבא. רב ספרא שבק ליה אבוה

זוזי עבד בהו עיסקא ורווח תבעיה אחיה בדינא לקמיה דרבא אמר להו רב ספרא גברא רבא הוא לא שביק גירסיה וטרח לאחריני. וכן אשה שהשביחה את הנכסים השביחה לאמצע אשה מאי עובידתה א"ר ירמיה באשה יורשת יורשת פשיטא מהו דתימא לאו אורח ארעא קמ"ל. אמרה ראו מה שהניח לכם אביכם וכו'. פשיטא מהו דתימא ניחא לה דתיפוק לה קלא דמחלא קמ"ל. א"ר חנינא המשיא אשה לבנו גדול בבית קנאו דוקא גדול ודוקא בתולה ודוקא ראשונה ודוקא שהשיאו ראשון. ייחד לו בית וכלי בית כלי בית קנה בית לא קנה. אמר ר' ירמיה כגון שהיה אוצרו של אביו מונח שם. נהרדעי אמרי אפילו שובכא דיוני רב פפא אמר אפילו אציצא דהרסנא. מר זוטרא אנסביה לבריה תלא ליה בגנאניה סנדל דיליה דליהוו ליה אתר. רב אשי אנסביה לבריה תלא ליה אשישא דמשחא. אמר מר זוטרא הני תלת מילי שוינהו רבנן כהלכתא בלא טעמא חדא הא ואידך דאמר רב יהודה אמר שמואל הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפוטרופא ואידך דאמר רב הונא אמר רב האומר לחבירו מנה לי בידך תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה. (שם קמד:) האחים השותפין שנפל אחד מהם לאומנות נפל לאמצע חלה ונתרפא נתרפא משל עצמו האחים שעשו מקצתן שושבינות בחיי אביהם חזרה השושבינות חזרה לאמצע מפני שהשושבינות נגבית בבית דין אבל השולח לחבירו כדי יין וכדי שמן אין נגבין בבית דין מפני שהוא גמילות חסדים. אמר מר האחין השותפין שנפל אחד מהם לאומנות נפל לאמצע תנא לאומנות המלך. תנו רבנן אחד מן האחין שמינוהו גבאי או פולמוסטוס אם מחמת אחים לאחים אם מחמת עצמו לעצמו. מחמת האחים לאחים פשיטא לא צריכא דחריף טפי מהו דתימא חורפיה גרם ליה קמשמע לן. תנו רבנן אחד מן האחים שנטל מאתים זוז והלך ללמוד תורה או ללמוד אומנות יכולין אחים לומר לו אם את אצלנו יש לך מזונות ואם אין את אצלנו אין לך מזונות. וניזוניה כל היכא דאיתיה מסייע ליה לרב הונא דאמר רב הונא לפי שברכת הבית מרובה וניתבו ליה לפי ברכת הבית אין הכי נמי. (שם קמה.) המארש את האשה בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה מקום שנהגו להחזיר קידושין מחזירין מקום שנהגו שלא להחזיר אין מחזירין. אמר רב פפא הלכתא הדר ביה איהו סבלונות הדרי קידושי לא הדרי הדרה בה איהי אפי' קידושי נמי הדרי אמימר אמר קידושי לא הדרי גזירה שמא יאמרו קידושין תופסין באחותה קידושי לא הדרי משום דקידושין לטיבו עין ניתנו ואפילו קידשה בככרא דכספא דהוי שיתא אלפי זוזי לא הדרי קידושי רב אשי אמר גיטא מוכיח עליה והא דרב אשי ברותא היא דאיכא דשמע בהא ולא שמע בהא והלכתא כאמימר מפני שהשושבינות נגבית בבית דין. חנו רבנן חמשה דברים נאמרו בשושבינות נגבית בבית דין וחוזרת בעונתה

ואין בה משום ריבית (שם ע"ב) ואין שביעית משמטתה ואין הבכור נוטל בה פי שנים. נגבית בבית דין וחוזרת בעונתה דכמלוה דמי. ואין בה משום ריבית דלאו אדעתא דהכי שדר ליה. ואין השביעית משמטתה דלא קרינא ביה לא יגוש ואין הבכור נוטל בה פי שנים דהוה ליה ראוי ואין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק. אמר רב כהנא כללא דשושבינותא הוה במתא איבעי ליה למיתא הוה בדברא שמע קל טבלא איבעי ליה למיתא לא שמע איבעי ליה לאודועיה לא אודעיה תרעומות אית ליה עליה שלומי משלם וכמה אמר אביי נהוג בני גננא מדלי ליה מאי דהוה בעי מצבתא ליה ושאר משלם עד זוזא בכפיה אתייה בכרסיה אכליה עד ארבעה משלם פלגא מכאן והילך איניש איניש לפום חשיבותיה. תנו רבנן עשה עמו בפומבי ובקש לעשות עמו בצינעא יכול לומר לו בפומבי אני עושה עמך כדרך שעשית עמי עשה עמו בבתולה ובקש לעשות עמו באלמנה יכול לומר לו בבתולה אני עושה עמך כדרך שעשית עמי עשה עמו בשניה ובקש לעשות עמו בראשונה יכול לומר לו לכשתשא אשה אחרת אני עושה עמך. (שם קמו.) השולח סבלונות לבית חמיו שלח לשם במאה מנה ואכל שם סעודת חתן אפילו בדינר אינן נגבין לא אכל שם סעודת חתן ואפי' בדינר הרי אלו נגבין. השולח סבלונות מרובין כדי שיבואו עמה לבית בעלה הרי אלו נגבין סבלונות מועטין כדי שתשמש בהן והיא בביתה אביה אין נגבין אמר רבא לא שנו אלא דינר אבל פחות מדינר לא פשיטא דינר תנן מהו דתימא אפילו פחות מדינר והאי דקתני דינר אורחא דמלתא דקתני קמ"ל. אכל תנן שתה מאי הוא תנן שלוחו מאי שם תנן שגר לו מאי ת"ש דאמר רב יהודה אמר שמואל מעשה באדם אחד ששיגר לבית חמיו מאה (דף קיב) קרונות של כלי כסף ושל כלי זהב ורכב על סוס בשמחתו והלך ועמד על פתח בית חמיו והביאו לו כוס של חמין ושתה ומת וזו הלכה העלה רבי אחא שר הבירה לפני חכמים באושא ואמרו סבלונות העשויין ליבלות אין נגבין ושאין עשויין ליבלות נגבין ש"מ אפילו שתה ש"מ. בעי רבא שבלונות העשויין ליבלות ולא בלו מהו תא שמע וזו הלכה העלה רבי אחא שר הבירה לפני חכמים באושא מאי לאו אף על גב דלא בלו לא בלו דוקא ת"ש סבלונות מועטין כדי שתשמש בהן והיא בבית אביה אין נגבין תרגמה רבא בירכא וסבכתא. (שם קמו:) סבלונות מועטין כדי שתשמש בהן והיא בבית אביה. יתיב רבין סבא קמיה דרב פפא ויתיב וקאמר בין מת הוא ובין מתה היא אי נמי הדר ביה איהו סבלונות הדרי מיכלא ומישתא לא הדרי הדרא ביה איהי אפילו בישא דירקא נמי הדרא אמר רב הונא בריה דרב יהושע ושמין לו דמי בשר בזול. וכמה בזול כל זוזא חשבין ליה ארבעה דנקי. שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים ושייר קרקע כל שהו מתנתו קיימת לא שייר קרקע כל

שהו אין מתנתו קיימת (שם קנג.) לא כתב בה שכיב מרע הוא אומר שכיב מרע היה והן אומרים בריא היה צריך להביא ראיה שהיה שכיב מרע דברי ר' מאיר וחכמים אומרים המוציא מחבירו עליו הראיה. (שם קנא:) והלכתא מתנת שכיב מרע במקצת בעי קטן ואע"ג דמית מצוה מחמת מיתה לא בעי קטן והוא דמית עומד חוזר ואע"ג דקנו מיניה מצוה מחמת מיתה היכא דאפיק בפומיה דקא מיית כי דאמרינן מתנת שכיב מרע היכא דאמר סתמא ולא אפיק בפומיה מחמת מיתה כי דאמיד ביה דאזלינן בתר אומדן דעתה דאי לא שייר דעתיה דמיית אה מת קנה מתנה אם עמד חוזר שייר בנכסי ויהב ליה וקנו מידו מתנתו קיימת אם לא קנו מידו כי נמי מיית לא הואי מתנה. (שם קמז:) אמר רבא אמר רב נחמן שכיב מרע שאמר ידור פלוני בבית זה יאכל פלוני פירות דקל זה לא אמר כלום עד שיאמר תנו בית זה לפלוני וידור בו תנו דקל זה לפלוני ויאכל פירותיו. (שם קנג.) ההוא דהוה כתיב ביה כד קציר ורמי בערסיה ולא הוה כתיב ביה ומיגו מרעיה איתפטר לבית עלמיה אמר רבא הרי מת וקברו מוכיח עליו (שם ע"ב) אמר ליה אביי השתא ומה ספינות דרובן לאבד נותן עליהם חומרי חיים וחומרי מתים תולין שרובן לחיים לא כל שכן אמר רב הונא בריה דרב יהושע כמאן אזלא הא שמעתא דרבא כרבי נתן דתניא מי מוציא מיד מי הוא מוציא מידן בלא ראיה והן אין מוציאין מידו אלא בראיה דברי רבי יעקב ר' נתן אומר אה בריא הוא עליו להביא ראיה שהיה שכיב מרע ואה שכיב מרע הוא עליהם להביא ראיה שהיה בריא (שם קנא.) אימיה דרב טוביה בעיא למינסב לרב זביד אקניתינהו לנכהה לרב זוטרא בר טוביה לסוף איגרש אתאי לקמיה דרב ביבי בר אביי אמר אי משום אינסובי הוא הא אינהיבא לה אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע אטו משום דאתו ממולאי אמריתו מילי מוליאתא אפילו למאן דאמר מברחת קני הני מילי היכא דלא גליא דעתא אבל הכא גליא דעתה דארעתא דזייר לה רב זביד הוא ואי משום אינסובי הוא הא איגרשא לה. אימיה דרמי בר חמא כתביתינהו לניכסה מצפרא לרמי בר חמא באורחא כתביתינהו לרב עוקבא בר חמא אתא רמי בר חמא לקמיה דרב ששת אוקמיה בכנסי אתא רב עוקבא בר חמא לקמיה דרב נחמן אוקמיה בנכסיה אזל רב ששת לקמיה דרב נחמן אמר ליה מאי טעמא עבד מר הכי אמר ליה דהדרא בה והא שכיבא אמר ליה הכי אמר שמואל כל שאילו עומד וחוזר חוזר במתנתו ודילמא הני מילי לעצמו אבל לאחר לא אמר ליה בפירוש אמר שמואל לא שנא לעצמו ולא שנא לאחר. אימיה דרב עמרם חסידא הוה ליה מלוגא דשטרי כי קשכבא אמרה ליה הני לעמרם ברי ולא משכתינון ניהליה אתו אחי לקמיה דרב נחמן אמרו ליה והא לא תפש אמר להו דברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו. אחתיה דרב טובי בר ולפניא

אתא רב אחדבוי בר מתנה בכה לה אמר השתא אמרי האי בר בי רב והאי לאו בר בי רב אקניתינהו ניהניה אתא רב אחדבוי בר רב מתנה לקמיה דרב נחמן אוקמיה בנכסי דאמר שמואל כל שאילו עומד וחוזר חוזר במתנתו. (שם קנג.) ההיא איתתא דאקנינהי כולהו ניכסה ושיירה וקנו מינה אתא לקמיה דרב הונא אמר ליה מאי איעביד לך הא לא אקנית כדמקנו אינשי. (שם קנה:) שלח ליה גידול בר מנשה לרבא ילמדנו רבינו תינוקת בת אחת עשרה שנה ויום אחד ויודעת בטיב משא ומתן מקחה מקח וממכרה ממכר ולישלח תינוקת בת שתים עשרה שנה ויום אחד אין הכי נמי ומעשה שהיה כך היה. הא דאמרינן דאין שטר לאחר מיתה מתנת שכיב מרע כי אמר כתבו ותנו אמרינן שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה אבל ודאי כל סהדותא דסהדין קמי שכיב מרע וכל תפקדתא דמפקד כתבינן וחתמינן לאחר מיתה דברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו:

סליקו להו הלכות הלוואה

סימן נ

(סנהדרין ב.) דיני ממונות בשלשה גזלות וחבלות בשלשה נזק וחצי נזק תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה האונס והמפתה והמוציא שם רע בשלשה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים המוציא שם רע בעשרים ושלשה מפני שיש בו דיני נפשות. (סנהדרין ג:) בשלשה מנלן דתנו רבנן ונקרב בעל הבית אל האלהים עד האלהים יבא דבר שניהם אשר ירשיעון אלהים הרי כאן שלשה דברי רבי יאשיה רבי יונתן אומר ראשון תחלה נאמר ואין דורשין תחלות אלא עד האלהים יבא הרי כאן אחד אשר ירשיעון אלהים הרי כאן שנים ואין בית דין שקול מוסיפין עליהם עוד אחד הרי כאן שלשה. תניא רבי יוסי הגלילי אומר לנטות אחרי רבים התורה אמרה עשה לך בית דין נוטה (שם ה.) תנו רבנן דיני ממונות בשלשה ואם היה מומחה לרבים דן ואפילו יחידי אמר רב נחמן כגון אנא דן דיני ממונות ביחידי וכן אמר רבי חייא כגון אנא דן דיני ממונות ביחידי. אמר רב האי מאן דבעי מידן דיני ואי טעי ליפטר לישקול רשותא מבי ריש גלותא וכן אמר שמואל לישקול. (נדה מט:) כל הראוי לדון דיני נפשות ראוי לדון דיני ממונות יש ראוי לדון דיני ממונות ואין ראוי נדון דיני נפשות למאי הלכתא אמר רב יהודה לאתויי ממזר. יש כשר להעיד ואין כשר לדון למאי הלכתא אמר רבי יוחנן לאתויי סומא באחת מעיניו. (שם נ.) ההוא סמיא דהוה בשיבבותיה דרבי יוחנן דהוה קא דאין דינא ולא אמר ליה ולא מידי היכי עביד הכי והאמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה וחנן כל הכשר לדון כשר להעיד

ויש כשר להעיד ואין כשר לדון והוינן בה לאתויי מאי ואמר רבי יוחנן לאתויי סומא באחת מעיניו ר' יוחנן סתמא אחרינא אשכח דתנן דיני ממונות דנין ביום וגומרין בלילה ומאי אולמיה דהאי סתמא מהאי סתמא איבעית אימא סתמא דרבים עדיף איבעית אימא משום דקתני לה גבי הלכתא פסיקתא.

(שבועות ל:) תנו רבנן מנין לדיין שלא יעשה סניגרון לדבריו ת"ל מדבר שקר תרחק מנין לדיין שלא יושיב תלמיד בור לפניו ת"ל מדבר שקר תרחק מנין לדיין שיודע בחבירו שהוא גזלן וכן עד שיודע בחבירו שהוא גזלן בדין שהוא מרומה שלא יאמר הואיל ועדים מעידין לפני אחתכנו ויהא קולר תלוי בצואר עדים ת"ל מדבר שקר תרחק. (שם לא.) מנין לתלמיד שיושב לפני רבו וראה רבו שטועה בדין שלא יאמר אמתין לו עד שיחתכנו ואסתרנו ואבננו משלי כדי שיקרא הדין על שמי ת"ל מדבר שקר תרחק מנין לתלמיד שאמר לו רבו יודע אתה בי שאם נותנין לי מאה מנה איני מבדה מנה יש לי אצל פלוני ואין לי עליו אלא עד אחד שלא יצטרף עמו ת"ל מדבר שקר תרחק האי מדבר שקר תרחק נפקא האי מלא תענה נפקא דרחמנא אמר לא תענה במעך עד שקר אלא כגון דאמר ליה תא אתקום התם ולא תימא מידי ולא תפיק מפומך מילי דשיקרא אפילו הכי אסיר משום שנאמר מדבר שקר תרחק מנין לנושה בחבירו מנה שלא יאמר אטעננו מאתים כדי שיודה לי במנה ויתחייב לי שבועה ואגלגל עליו שבועה ממקום אחר ת"ל מדבר שקר תרחק מנין לנושה בחברו מנה וטענו מאתים שלא יאמר אכפרנו בבית דין ואודה לו חוץ לבית דין כדי שלא אתחייב לו שבועה ויגלגל עלי שבועה ממקום אחר ת"ל מדבר שקר תרתק מנין לשלשה שנושין מנה מנה באחד שלא והא אחד בעל דין ושנים עדים כדי שיוציאו ממנו מנה ויחלוקו ת"ל מדבר שקר תרחק מנין לשנים שבאו לדין אחד לבוש סמרטוטין ואחד לבוש איצטלא בת מאה מנה שאומרים לו לבוש כמותו או הלבישהו כמותך ת"ל מדבר שקר תרחק. כי אתו לקמיה דרבה בר רב הונא אמר ליה שלוף פוזמקך וקום בדינא. מנין לדיין שלא ישמע דברי בעל דין קודם שיבא בעל דין חבירו ת"ל מדבר שקר תרחק מנין לבע"ד שלא יטעים דבריו לדיין קודם שיבוא בע"ד חבירו ת"ל מדבר שקר תרחק רב כהנא מתני מלא תשא לא תשיא. ואשר לא טוב עשה בתוך עמיו רב אמר זה הבא בהרשאה ושמואל אמר זה הלוקח שדה שיש עליה עסיקין.

(סנהדרין ז:) דרש בר קפרא מנא הא מלתא דאמרו רבנן הוו מתונין בדין דכתיב לא תעלה במעלות על מזבחי וסמיך ליה ואלה המשפטים. אמר רבי אלעזר מנין לדיין שלא יפשע על ראשי עם קודש שנאמר ולא תעלה במעלות על מזבחי וסמיך ליה ואלה המשפטים (מ"ר משפטים) תניא ולא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עליו וכי

ערותן של כהנים מגולות היו והלא כבר נאמר ועשה להם מכנסי בד לכסות בשר ערוה אלא כשם שהזהיר הקב"ה את הכהנים שלא יפסיעו פסיעות גסות במקדש כך הזהיר הקב"ה את הדיינין שלא יפסעו פסיעות גסות בדין. (סנהדרין לה.) אשרו חמוץ אשרו דיין שמחמץ את דינו.

(שבועות ל.) תנו רבנן ועמדו שני האנשים בעדים הכתוב מדבר אתה אומר בעדים או אינו אלא בבעלי דינין כשהוא אומר אשר להם הריב הרי בעלי דינין אמור ומה אני מקיים שני האנשים בעדים הכתוב מדבר אם נפשך לומר נאמר כאן שני ונאמר להלן שני מה להלן בעדים אף כאן בעדים מאי ואת נפשך לומר וכי תימא מדלא כתיב ואשר להם הריב כוליה בבעלי דינין כתיב נאמר כאן שני ונאמר להלן שני מה להלן בעדים אף כאן בעדים. תניא אידך ועמדו שני האנשים בעדים הכתוב מדבר אתה אומר בעדים או אינו אלא בבעלי דינין אמרת וכי שנים באין לדין שלשה אין באין לדין ואם נפשך לומר נאמר כאן שני ונאמר להלן שני מה להלן בעדים אף כאן בעדים מאי ואם נפשך לומר וכי תימא בתובע ונתבע קא משתעי קרא נאמר כאן חטא אידך ועמדו שני האנשים בעדים הכתוב מדבר אתה אומר בעדים או אינו אלא בבעלי דינין אמרת וכי אנשים באין לדין נשים אינן באות לדין ואם נפשך לומר נאמר כאן שני ונאמר להלן שני מה להלן בעדים אף כאן בעדים מאי ואם נפשך לומר וכי תימא כל כבודה בת מלך פנימה נאמר כאן שני ונאמר להלן שני מה להלן עדים אף כאן עדים. ת"ר ועמדו שני האנשים מצוה בנידונין שיעמודו אמר רבי יהודה שמעתי שאם רצו הדיינין להושיב את שניהם מושיבין איזה הוא אסור שלא יהא אחד עומד ואחד יושב אחד אומר כל צרכו ואחד אומר לו קצר דבריך. תנו רבנן בצדק תשפט עמיתך שלא יהא אחד עומד ואחד יושב אחד אומר כל צרכו ואחד אומר לו קצר דבריך דבר אחר בצדק תשפט עמיתך הוי דן את חבירך לכף זכות. תני רב יוסף בצדק תשפט עמיתך עמות אתך בתורה ובמצות השתדל לדונו יפה. רב עולא בריה דרב עילאי הוה ליה דינא קמיה דרב נחמן שלח ליה רב יוסף עולא חבירנו עמות בתורה ובמצות הוא אמר רב נחמן מאי שלח לי לחנופי ליה הדר אמר דילמא למישרי ליה תיגריה ברישיא אי נמי לשודא דדייני. (שם ע"ב) אמר עולא מחלוקת בבעלי דינין אבל בעדים דברי הכל בעמידה דכתיב ועמדו (זבחים טז.) מה ליושב שכן פסול לעדות (דף קיג) מיושב תלמיד חכם אלמא תלמיד חכם מעיד כשהוא יושב (שבועות ל:) אמר רב הונא מחלוקת בשעת משא ומתן אבל בשעת גמר דין דברי הכל דיין בישיבה ובעלי דינין בעמידה דהא עדים כגמר דין דמי וכתיב ועמדו. אמר רבה בר רב הונא האי צורבא מרבנן ועם הארץ דאית להו דינא בהדי הדדי לא ליקדום צורבא מרבנן ליתיב גבי דיינא

דמיחזו כמאן סדר ליה לדיניה ולא אמרן אלא דלא קביע ליה עדנא אבל קביע ליה עדנא לית לן בה. ואמר רבה בר רב הונא צורבא מרבנן דידע סהדותא וזילא ביה מלתא למיזל לגבי דיינא דזוטר מיניה לא נזיל. אמר רב שישא בריה דרב אירי אף אנן נמי תנינא מצא שק או קופה שאין דרכו ליטול הרי זה לא יטול והני מילי בממונא אבל באיסורא אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה' כל מקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב. רב יימר הוה ידע ליה סהדותא למר זוטרא אתא לקמיה דאמימר אותביה א"ל רב אשי לאמימר והאמר עולא מחלוקת בבעלי דינין אבל בעדים דברי הכל בעמידה א"ל האי עשה והאי עשה ועשה דכבוד תורה עדיף. (סנהדרין ז.) אמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן כל דיין שדן דין אמת לאמיתו משרה שכינה בישראל שנאמר אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים ישפט וכל שאינו דן דין אמת לאמיתו גורם לשכינה שתסתלק מישראל שנאמר משד עניים מאנקת אביונים עתה אקום יאמר ה'. וא"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל דיין שנוטל ממון מזה ונותן לזה שלא כדין הקב"ה גובה ממנו נפשות שנאמר אל תגזל דל כי דל הוא ואל תדכא עני בשער כי ה' יריב ריבם וקבע את קובעיהם נפש. וא"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן לעולם יראה דיין עצמו כאלו חרב מונחת לו בין שתי יריכותיו וגיהנם פתוחה לו מתחתיו שנאמר הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים וגומר כולם אחזי חרב וגומר מפחד בלילות מפחדה של גיהנם שדומה ללילה. (שם ע"ב) דרש ר' יאשיה ואי תימא רב נחמן מאי דכתיב בית דוד כה אמר ה' דינו לבקר משפט וכי בבקר דנין וכל היום לא אלא אם ברור לך הדבר כבקר אמרהו ואם לאו אל תאמרהו ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן מהכא אמור לחכמה אחותי את אם ברור לך הדבר כאחותך שהיא אסורה לך מן התורה אמרהו ואם לאו אל תאמרהו. אמר רבי יהושע בן לוי עשרה יושבין בדין קולר תלוי בצואר כולם. ושפטתם צדק א"ר שמעון בן לקיש צדק את הדין בלבך ואחר כך חתכהו. (שם ח.) כקטן כגדול תשמעון. א"ר שמעון בן לקיש שיהא חביב עליך דין של פרוטה כדין של מאה מנה למאי הלכתא אי נימא לעיוני ביה ולמיפסקיה פשיטא אלא לאקדומיה. כתוב אחד אומר ואצוה את שפטיכם וכתיב ואצוה אתכם א"ר שמלאי אזהרה לצבור שתהא אימת דיין עליהם ואזהרה לדיין שיסבול את הצבור ועד כמה א"ר חנין ואי תימא ר' שבתאי עד כדי כאשר ישא האומן את היונק. (סוטה כא:) היכי דמי רשע ערום אמר רבי חנינא זה המטעים דבריו לדיין קודם שיבא בעל דין חבירו. (סנהדרין יח.) ושמת עליהם שרי אלפים וגו' שרי אלפים שש מאות שרי מאות ששת אלפים שרי חמשים שנים עשר אלף שרי עשרות ששת ריבוא נמצאו דייני ישראל שבעת ריבוא ושמונת אלפים ושש מאות מאי קמ"ל שרים מלגאו. (סנהדרין ה.) מר זוטרא בריה

דרב נחמן דן דינא וטעה אתא לקמיה דרב יוסף א"ל אי קבלוך עילוייהו לא תשלם ואי לא זיל שלים אלמא כיון דגמרו סביר וקבלוה עילוייהו ואע"ג דלא נקיט רשותא מבי ריש גלותא דיניה דינא. (כתובות קה:) והלכתא לא מיבעיא שחד ממון דאסיר אלא אפילו שחד דברים נמי אסור.

(סנהדרין מו.) תניא אמר רבי אליעזר בן יעקב שמעתי שבית דין מכין ועונשין שלא מן התורה ולא לעבור על דברי תורה אלא כדי לעשות סייג לתורה ומעשה באחד שרכב על סוס בשבת בימי יוונים והביאוהו לבית דין וסקלוהו ולא מפני שראוי לכך אלא שהשעה צריכה לכך. (סנהדרין ו:) ר' שמעון בן מנסיא אומר שנים שבאו לפניך לדין עד שלא תשמע דבריהם או משתשמע דבריהם ואי אתה יודע להיכן הדין נוטה אתה רשאי לומר להם צאו ובצעו שנאמר פוטר מים ראשית מדון ולפני התגלע הריב נטוש קודם שיתגלה לך הריב אתה רשאי לנטשו לאחר שיתגלה לך הריב אי אתה רשאי לנטשו. ר' יהודה בן לקיש אומר שנים שבאו לפניך לדין אחד רך ואחד חזק עד שלא תשמע דבריהם או משתשמע דבריהם ואי אתה יודע להיכן הדין נוטה אתה רשאי לומר להם אין אני נזקק לכם שמא מתחייב חזק ונמצא חזק רודפו משתשמע דבריהם ואתה יודע להיכן הדין נוטה אי אתה רשאי לומר להם אין אני נזקק לכם שנאמר לא תגורו מפני איש. רבי יהושע בן קרחה אומר מנין לתלמיד שיושב לפני רבו ורואה זכות לעני וחובה לעשיר מנין שלא ישתוק ת"ל לא תגורו מפני איש אל תכניס דבריך מפני איש. ויהיו העדים יודעין את מי הם מעידין ולפני מי הן מעידין ומי עתיד להפרע מהם שנאמר ועמדו שני האנשים אשר להם הריב לפני ה' ויהיו הדיינין יודעין את מי הם דנין ולפני מי הם דנין ומי עתיד להפרע מהם שנאמר אלהים נצב בעדת אל וכן ביהושפט כתיב כי לא לאדם תשפטו כי לה' ועמכם בדבר משפט שמא יאמר דיין מה לי בצער הזה ת"ל ועמכם בדבר משפט אין לדיין אלא מה שעיניו רואות. (ב"ב קל:) אמר להו רבא לרב פפא ולרב הונא בריה דרב יהושע כי אתי פסק דינאי לקמייכו וחזיתו ביה פירכא איתו קמאי אי אית לי טעמא מהדרנא לכו ואי לא הדרנא בי והני מילי מחיים אבל לאחר מיתה לא מקרע תקרעוניה ולא מגמר תגמרוניה לא מקרע שיכתבו ואלו הן ע"ז וגילוי עריות ושפיכות דמים וגזל וברכת השם. ואת חקתי תשמרו דברים שיצר הרע משיב עליהם ואומות העולם משיבין עליהם תשובה ואלו הן לבישת שעטנז ואכילת בשר חזיר ורוק יבמה (והרבעת כלאים ושור הנסקל ועגלה ערופה וצפרי מצורע ושער נזיר ופטר חמור ובשר בחלב) ושעיר המשתלח ושמא תאמר מעשה תהו הן ת"ל אני ה' אני ה' חקקתים ואין לך רשות להרהר בהן:

סליקו להו הלכות הדיינין

סימן נא

(דף קיד) (סנהדרין כז:) אלו הן הקרובין אחיו ואחי אביו ואחי אמו ובעל אחותו ובעל אחות אביו ובעל אחות אמו ובעל אמו וחמיו וגיסו הן ובניהם וחתניהם וחורגו לבדו א"ר יוסי זו משנת ר' עקיבא אבל משנה הראשונה דודו ובן דודו וכל הראוי ליורשו וכל הקרוב לו באותה שעה היה קרוב ונתרחק הרי זה כשר ר' יהודה אומר אפי' מתה בתו ויש לו בנים ממנה הרי זה קרוב והאוהב והשונא איזהו אוהב זה שושבינו שונא כל שלא דבר עמו שלשת ימים משום איבה אמרו לו לא נחשדו ישראל על כך. (סנהדרין כח:) אמר רבא אמר רב נחמן אין הלכה כר' יהודה.

(שם כז:) ת"ר לא יומתו אבות על בנים מה ת"ל אם ללמד שלא יומתו אבות בעון בנים ובנים בעון אבות הרי כבר נאמר איש בחטאו יומתו אלא שלא יומתו אבות בעדות בנים ובנים בעדות אבות (שם כח.) אשכחן קרובי האב דפסולין לעדות קרובי האם מנלן אמר קרא אבות אבות תרי זימני אם אינו ענין לקרובי האב תנהו ענין לקרובי האם. ופסולין לעדות אשכחן לחובה לזכות מנלן אמר קרא יומתו יומתו תרי זימני אם אינו ענין לחובה תנהו ענין לזכות אשכחן בדיני נפשות בדיני ממונות מנלן אמר קרא משפט אחד יהיה לכם.

(קדושין מ:) תנו רבנן האוכל בשוק הרי זה כלב ויש אומרים פסול לעדות אמר רב אידי בר אבין הלכה כיש אומרים. (ב"ב קכח.) שלח ליה ר' אבא לרב יוסף בר חמא הלכה שלישי בשני כשר ורבא אמר אף שלישי בראשון מר בר רב אשי אכשר באבא דאבא ולית הלכתא כמר בר רב אשי. (סנהדרין כח.) והלכתא כל היכא דאיכא אבות לבנים או בנים לאבות כגון ראובן ואחר להעיד לבן שמעון או שמעון ואחר להעיד לבן ראובן או בן ראובן ואחר להעיד לשמעון או בן שמעון ואחר להעיד לראובן ואין צ"ל ראובן ובנו להעיד לשמעון ואצ"ל ראובן ושמעון להעיד לאחד מבניהם כל אלו פסולין לכל עדיות שבתורה אבל בן בן ראובן ואחר להעיד לשמעון לממון פסול לקידושין צריכה גט ואצ"ל בן בן ראובן ושמעון לאחר דלגבי קידושין צריכה גט. תפוש גמרא בידך כל היכא דאיכא אחים ראשון בראשון ושני בראשון וראשון בשני ושני בשני דאורייתא פסול בשלישי בראשון דרבנן פסול שלישי בשני כשר אפילו מדרבנן. (שם ע"ב) בעל אמו הוא ובנו וחתנו. בנו היינו אחיו א"ר ירמיה לא נצרכה אלא לאחי האח. רב חסדא אכשר באחי האח. רב איקלע למיזבן גוילי בעו מיניה מהו שיעיד אדם באשת חורגו בסורא אמרי בעל

כאשתו בפומבדיתא אמרי אשה כבעלה. אמר רב הונא אמר רב מנין שהאשה כבעלה שנא' ערות אחי אביך לא תגלה אל אשתו לא תקרב דדתך היא דדתך אשת דודו היא מכאן שהאשה כבעלה וכן בעל כאשתו. אמר רב חסדא אבי חתן ואבי כלה מעידין זה לזה ולא דמו להדדי אלא כי אכלא לדנא. קיום שטרות בקרובים כשר דתנן (כתובות כח.) נאמן אדם לומר זה כתב ידו של אבא זה כתב ידו של ר' וזה כתב ידו של אחי מאי טעמא כיון דקיום שטרות מדרבנן הוא התם עדות מעלייתא וכי מסהיד קרוב עילוי צורתא בעלמא קא מסהיד. (ב"ב קכח.) שלח ליה ר' אבא לרב יוסף בר חמא היה יודע לו בעדות קרקע עד שלא נסתמה ונסתמה פסול ושמואל אמר כשר איפשר דקא מכוין מצרנהא אבל גלימא לא ורב ששת אמר אפילו גלימא איפשר דמיכוין מדת ארכו ומדת רחבו אבל נסכא לא רב פפא אמר אפי' נסכא איפשר דמיכוין מדת משקלותיו. מיתיבי היה יודע לו בעדות עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו פקח ונתחרש פתח ונסתמא שפוי ונשתטה פסול אבל היה יודע לו בעדות עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו ומתה בתו פקח ונתחרש וחזר ונתפקח פתח ונסתמא וחזר ונתפתח שפוי ונשתטה וחזר ונשתפה כשר זה הכלל כל שתחלתו וסופו בכשרות כשר תחלתו וסופו בפסלות פסול תיובתא דכולהו תיובתא (ב"ב קנט.) חתנו ועד עד שלא נעשה חתנו גזלן ועד עד שלא נעשה גזלן הן אין מעידין על כתב ידן אבל אחרים מעידין על כתב ידן והוא שהוחזק כתב ידו בב"ד ואי לא אתו בי תרי ומסהדי אחתמות ידיהון ואף ע"ג דלא איתחזק כתב ידן בבית דין ודוקא חתנו דגזירת מלך היא דרחוק היה ונתקרב אבל גזלן ופקח ונתחרש ופתח ונסתמא אי איתחזק כתב ידן בבית דין אין ואי לא אתו אינהו ומחוו אחתמות ידייהו. ועדים שהעידו ושנים העידו עליהם שהם כשרין אפילו כל ישראל מעידין עליהם שהן פסולין עדותן קיימת דהוו להו תרין ותרין והעמד ישראל על חזקתן. (סנהדרין כח:) ההיא מתנתא דהוו חתימין עלה תרי גיסי סבר רב יוסף לאכשורה דאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' יוסי א"ל אביי ממאי דכר' יוסי דמתניתין דמכשר בגיסי דילמא כר' יוסי דברייתא דפסיל בגיסי לא ס"ד דאמר שמואל כגון אנא ופנחס דהוינן אחי וגיסי אבל גיסי דעלמא שפיר דמי ודילמא אנא ופנחס משום גיסי קאמר א"ל זיל קנייה בעידי מסירה והא"ר אבא מודה ר' אלעזר במזוייף מתוכו שהוא פסול א"ל זיל לא קא שבקין לי דאתבה ניהלך. בני חמוה דמר עיקבא קרובים ונתרחקו הוו אתו לקמיה לדינא אמר להו פסילנא לכו לדינא אמרו ליה מאי דעתיך כר' יהודה אנן מייתינן איגרתא ממערבא דאין הלכה כר' יהודה אמר להו אטו בקבא דקירא אידביקו בכו אלא משום דלא צייתיתו דינא הוא. (סנהדרין כט.) האוהב והשונא איזה הוא אוהב זה הוא שושבינו וכמה א"ר

אבינא א"ר ירמיה בר אבא אמר רב כל שבעת ימי המשתה ורבנן אמרי רבא אפי' מיום ראשון ולית הלכתא כר' יהודה (דקאמרי לא נחשדו ישראל על כך) הלכך כשר להעיד לחמיו וחמיו לו דאמר רבא אמר רב נחמן אין הלכה כר' יהודה. (כתובות קה:) אמר רב פפא לא לידון איניש דינא לא למאן דסני ליה ולא למאן דרחים ליה דרחים ליה לא חזי ליה חובה דסני ליה לא חזי ליה זכותא תקרעוניה דאי הואי בחיי הוה אמינא לכו טעמא לא מיגמר תיגמרון מיניה דאין לדיין אלא מה שעיניו רואות. (סנהדרין ו:) רבי יהושע בן קרחה אומר מצוה לבצוע שנאמר אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם והלא במקום שיש משפט אין שלום ובמקום שיש שלום אין משפט אלא איזהו משפט שיש עמו שלום הוי אומר זה בצוע וכן בדוד הוא אומר ויהי דוד עושה משפט וצדקה לכל עמו והלא במקום שיש צדקה אין משפט משפט אין צדקה אלא איזהו משפט שיש בו צדקה הוי אומר זה בצוע. רבי יהושע בן קרחה אומר מצוה לבצוע שנאמר אמת ומשפט שלום איזהו משפט שיש עמו שלום זה ביצוע אמר רב הלכה כרבי יהושע בן קרחה איני והא רב הונא תלמידיה דרב הוה כי אתו לקמיה דרב הונא אמר להו דינא בעיתו או פשרה בעיתו מאי מצוה נמי דקאמר רבי יהושע בן קרחה מצוה למימר להו דינא בעיתו או פשרה בעיתו והיינו דאיכא בינייהו מצוה ר' יהושע בן קרחה סבר מצוה תנא קמא סבר רשות. (סנהדרין ו.) אמר רב אשי שמע מינה פשרה אין צריכה קנין דאי סלקא דעתך צריכה קנין מאן דאמר תלתא למה לי תסגי בתרי ולקני מיניה והלכתא צריכה קנין. אמר רב ששת אמר רב אסי טעה בדבר משנה חוזר בשיקול הדעת אינו חוזר. היכי דמי שיקול הדעת אמר רב פפא תרי תנאי ותרי אמוראי דפליגי אליבא דהדדי ולא איתמר הלכה לא כמר ולא כמר וסוגיין דעלמא אליבא דחד מינייהו ואזל איהו ועבד כאידך היינו שיקול הדעת. (שם ה:) אמר שמואל שנים שדנו דיניהם דין אלא שנקראו בית דין חצוף. (גיטין לב:) בראשונה היה עושה בית דין ממקום אחר ומבטלו בפני כמה היה מבטלו רב נחמן אמר בפני שנים רב ששת אמר בפני שלשה רב נחמן אמר בפני שנים תרי נמי בית דין מיקרו וקיימא לן הלכתא כרב נחמן אלמא תרין נמי בית דין מיקרו למימרא כשמואל. פשרה היכי דמי כגון ממונא דאיכא ביני תרי והוו אינשי בינתייהו למעבד להון פשרה ובעו ממאן דאית ליה גבי חבריה במטותא ושבק מן ממוניה מידי אי נמי דשבקיה כוליה ואחליה וקנו מיניה דכן וכן ממונא אית לך וקא שבקת ליה ואי לא קנו מיניה מצי הדר ביה דקיימא לן פשרה צריכה קנין. (סנהדרין לב.) אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה וחקירה שנאמר משפט אחד יהיה לכם א"ר חנינא דבר תורה אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה וחקירה שנאמר משפט אחד יהיה לכם ומה טעם אמרו דיני

ממונות אין צריכין דרישה וחקירה שלא תנעול דלת בפני לווין. (שם ע"ב) ר"ש בן לקיש רמי כתיב בצדק תשפוט עמיתך וכתיב צדק צדק תרדוף הא כיצד כאן בדין מרומה כאן בדין שאינו מרומה. תניא צדק צדק תרדוף אחד לדין ואחד לפשרה כיצד שתי ספינות שהיו עוברות בנהר ופגעו זו בזו אם עוברות שתיהם טובעות שתיהן זו אחר זו שתיהן עוברות וכן שני גמלים שהיו עוברין במעלות בית חורון ופגעו זה בזה אם היו עולין שניהם בבת אחת נופלין זה אחר זה שניהם עולין הא כיצד טעונה ושאינה טעונה תדחה שאינה טעונה מפני הטעונה קרובה ושאינה קרובה תדחה קרובה מפני שאינה קרובה היו שתיהן קרובות שתיהן רחוקות או שתיהן טעונות הניח פשרה ביניהם ומעלות שכר זו לזו.

(שם פז.) תנו רבנן כי יפלא במופלא שבב"ד הכתוב מדבר. ממך זה יועץ וכן הוא אומר ממך יצא חשב על ה' רעה יועץ בליעל. דבר זו הלכה. למשפט זה הדין. בין דם לדם בין דם נדה לדם לידה לדם זבה. בין דין לדין בין דיני ממונות לדיני נפשות דיני מכות. בין נגע לנגע בין נגעי אדם לנגעי בתים לנגעי בגדים. דברי אלו הערכין והחרמין וההקדשות. ריבות זה השקאת סוטה ועגלה ערופה וטהרת מצורע. בשעריך זה לקט שכחה ופאה. וקמת מיד ב"ד. ועלית מלמד שבית המקדש גבוה מכל ארץ ישראל וארץ ישראל גבוה מכל ארצות. אל המקום מלמד שהמקום גורם.

(שם פ.) ת"ר לא תגנב בגונב נפשות הכתוב מדבר אתה אומר בגונב נפשות הכתוב מדבר או אינו אלא בגונב ממון אמרת צא ולמד משלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהם דבר הלמד מענינו במה הכתוב מדבר [בנפשות אף כאן בנפשות. תניא אידך לא תגנובו כו'] בממון אף כאן בממון.

(שם מח:) ת"ר הרוגי מלכות נכסיהן למלך הרוגי בית דין נכסיהן ליורשין [רי"א אף הרוגי מלכות נכסיהן ליורשיס] אמרו לו לרבי יהודה והלא כבר נאמר הנה בכרם נבות אשר ירד שם לרשתו. אמר להם בן אחי אביו היה ראוי ליורשו היה והלא בנים הרבה היו לו אמר להם אותו ואת בניו הרג שנאמר אם לא דמי נבות ואת דמי בניו ורבנן אמרו ההוא בנים הראויין לצאת ממנו.

(ערכין טז.) ת"ר לא תשנא את אחיך בלבבך יכול לא תכנו ולא תסטרנו ולא תקללנו ת"ל בלבבך בשנאה שבלב. ת"ר מנין לרואה דבר בחבירו שחייב להוכיחו ת"ל הוכח תוכיח הוכיחו ולא קבל מנין שיחזור ויוכיחו ת"ל הוכח תוכיח מכל מקום יכול אפילו פניו משתנין ת"ל לא תשא עליו חטא.

(ב"מ לא.) ת"ר הוכח אין לי אלא הרב לתלמיד תלמיד לרב מנין ת"ל הוכח תוכיח מכל מקום. ומאן דקיימא ביה לאוכוחי ולא מוכח מיתפיס בההוא עון דאמר מר (שבת נד.) כל שאיפשר לו למחות באנשי ביתו ואינו ממחה נתפש על אנשי ביתו באנשי עירו נתפש על אנשי עירו בכל העולם כולו נתפש על העולם כולו אמר רב פפא הני דבי ריש גלותא מיתפשין אכולי עלמא. אמר רבי חנינא מאי דכתיב ה' במשפט יבא עם זקני עמו ושריו אם שרים חטאו זקנים מה חטאו אימא על זקנים שלא מיחו בשרים (עירובין סג.) אמר רבא ולאפרושי מאיסורא אפילו באנפי רביה שפיר דמי. רבינא הוה יתיב קמיה דרב אשי חזייה להההוא גברא דקאסר חמרא בציניתא בשבתא רמא ביה קלא ולא אשגח ביה אמר ליה ליהוי ההוא גברא בשמתא א"ל רבינא לרב אשי כי האי גוונא מי מיתחזי כאפקרותא או לא אמר ליה אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה' כל מקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב. (ערכין טז:) עד היכן תוכחה רב אמר עד הכאה ושמואל אמר עד קללה ור' יוחנן אמר עד נזיפה. כתנאי רבי אליעזר אומר עד הכאה ר' יהושע אומר עד קללה בן עזאי אומר עד נזיפה.

(תמיד כח.) תניא רבי אומר איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם יאהב את התוכחות שכל זמן שתוכחה בעולם נחת רוח בעולם טובה באה לעולם ברכה באה לעולם רעה מסתלקת מן העולם שנאמר ולמוכיחים ינעם ועליהם תבא ברכת טוב ויש אומרים יחזיק באמונה יתירה שנאמר עיני בנאמני ארץ. אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן כל המוכיח את חבירו לשם שמים זוכה לחלקו של הקב"ה שנאמר מוכיח אדם אחרי ולא עוד אלא שמושכין עליו חוט של חסד שנאמר חן ימצא.

(יומא סז.) ת"ר את משפטי תעשו דברים שאם לא נכתבו דין הוא הא דרב פפא סייעתא דמתניתין ודברייתא.

(סנהדרין כט.) ת"ר והוא לא אויב לו יעידנו ולא מבקש רעתו ידיננו. אשכחן שונא אוהב מנלן קרי ביה הכי והוא לא אויב לו ולא אוהב לו יעידנו ולא מבקש רעתו ולא טובתו ידיננו מידי אויב ואוהב כתיב אלא סברא הוא שונא מאי טעמא דמרחקא דעתיה אוהב נמי מקרבא דעתיה ורבנן האי לא אויב לו ולא מבקש רעתו מאי דרשי ביה אחד לדיין ואידך כדתניא איסי בן יהודה אומר והוא לא אויב לו אזהרה לשני תלמידי חכמים ששונאין זה את זה שאין יושבין בדין. כיצד בודקין את העדים מכניסין אותן ומאיימין עליהם ומוציאין אותן לחוץ ומשיילין את הגדול שבהם ואומר לו היאך אתה יודע שזה חייב לזה אם אמר הוא אמר לי שהוא חייב לו איש פלוני אמר לי שהוא חייב לו לא אמר כלום עד שיאמר בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים זוז. היכי אמרינן להו אמר רב

אשי אמר לי נתן בר מר זוטרא סהדי שקרי אאוגרייהו זילי דכתיב והושיבו שנים אנשים בני בליעל. אמרו משמיה דמר רב יהודאי סהדא דחתים על שטרא ואמר אין חתמית עליה מיהו לא קים לי במאי דכתיב ביה מהימן ואקשו רבנן קמיה אלא מעתה הני שטרי דקאתו מעלמא וקא מקיימינן להו בחתמות ידי סהדי דחתימין עלייהו היכי מקיימינן להו דילמא אי הוו סהדי הוו אמרי לא קים לן במאי דכתיב בהו ואהדר להו לכתחלה לא אמרינן אי אמרי אינהו דלא קים לן מהימני תו אקשו קמיה רבנן אלא מעתה הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו ואמר לא קים לי בגויה הכי נמי דמהימן ואמר להו התם האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי ומשלם לו שכפר ואלו לא כפר לא היה משלם ולא איכא עליה אלא חרס סתם ורבנן בתראי פליגי ואמרי אי מחזקא חתמות ידיה דהאי סהדא מקמי האידנא בבי דינא לאו כל כמיניה דמרע ליה לסהדותיה ואי לא מחזקא חתמות ידיה מהימן דתנן (כתובות יח:) העדים שאמרו כתב ידינו זה אבל אנוסים היינו קטנים היינו פסולי עדות היינו הרי אלו נאמנין ואם יש עדים שהוא כתב ידן או שהיה כתב ידן יוצא ממקום אחר אין נאמנין. קא אמרי רבנן שטרא דחתימין עליה תרי סהדי ואישתכח חד מינייהו קרוב או פסול ממונא לא מפקינן ביה אבל שבועה משבעינן ליה אפומא דהאי עד כשר. (סנהדרין כד:) אמר לו נאמן עלי אבא נאמן עלי אביך כולה הלכה כרבנן והלכתא באתן לך מחלוקת קנו מידו לפני גמר דין אין יכול לחזור בו אין לאחר קנין כלום והלכתא קרוב וגזלן פסולין בין לעדות בין לדין היכא דקביל עליה קרוב או גזלן בין לעדות ובין לדין שפיר ואי בעי למיהדר לא מצי הדר ודוקא דדייני דינא דאורייתא ודרבנן אבל דינא דמגיסתא ודנהזומאי ולא כלום. והיכא דקדיש איתתא בפסולי עדות דרבנן לא הוו קידושי מעליא עד דקדיש לה בעדים כשרים אפילו הכי לא משתריא לעלמא אלא בגיטא וליכא בין פסולי עדות דאורייתא לפסולי עדות דרבנן אלא לגט אשה בלבד אבל לכל עדיות שבתורה כי הדדי נינהו כי היכי דפסילי הני פסילי הני ואי משום קרובים הא קאמרי' בגט פשוט (ב"ב קסב:) היו ארבעה וחמשה עדים חתומים עליו ונמצא אחד מהם קרוב או פסול תתקיים עדות בשאר הני מילי כי כשר כגון דהוה חתים קרוב ברישא דאיגלאי מילתא דכבוד בעלמא הוא דעבד ליה ולאו לעדות אחתמיה אבל חתם קרוב בסוף או באמצע פסול דהא סבירא לן דאמר רב נחמן הלכה כרבי בכיצד העדים נעשין זוממין (מכות ו.) מה שנים נמצא אחד מהם קרוב או פסול עדותן בטילה אף ג' ונמצא אחד מהם קרוב או פסול עדותן בטילה וקתני עלה א"ר יוסי במה דברים אמורים בדיני נפשות אבל בדיני ממונות תתקיים עדות בשאר רבי אומר אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי ורב נחמן אמר הלכה כרבי והלכה

כר"נ כי היכי דפסילי לדיני נפשות פסילי נמי לדיני ממונות ותני בתוספתא (תוספתא בתרא פי"א) שטר שחתמו עליו חמשה עדים ונמצאו ג' הראשונים קרובים או פסולין תתקיים עדות בשאר עדים וכן הלכה. (סנהדרין כד:) ואלו הן הפסולין המשחק בקוביא ומלוי ברבית ומפריחי יונים וסוחרי שביעית ר"ש אומר בתחלה היו קורין אותן אוספי שביעית משרבו האנסים חזרו לקרותן סוחרי שביעית א"ר יהודה אימתי בזמן שאין לו אומנות אלא הוא אבל יש לו אומנות שלא הוא הרי זה כשר (סנהדרין כו.) מאי קאמר אמר רב יהודה הכי קאמר בתחלה היו אומרים אוספין כשרין סוחרים פסולין משרבו ממציאי מעות לעניים ואזלו עניים אספי ומייתי חזרו לומר אחד זה ואחד זה פסולין. קשו בה בני רחבה האי משרבו האנסים משרבו התגרים מיבעי' לי' אלא בתחלה היו אומרים אחד זה ואחד זה פסול משרבו האנסים ומאי נינהו ארנונא כדמכריז ר' ינאי פוקו זרעו בשביעתא בשביל ארנונא חזרו לומר אוספין כשרין סוחרים פסולים.

(שם כה:) תנו רבנן המשחקין בקוביא שאמרו אלו המשחקין בפספסין ולא בפספסין בלבד אמרו אלא אפילו קליפי אגוזים וקליפי רימונים ואימתי חזרתן משישברו את פספסיהן ויחזרו בהן חזרה גמורה דאפילו בחנם נמי לא עבדין. ומלוי ברבית אחד המלוה ואחד הלוה ואימתי חזרתן משיקרעו את שטריהן ויחזרו בהן חזרה גמורה דאפי' לגוים נמי לא מוזפין. מפריחי יונים אלו ממרין את היונים ולא יונים בלבד אמרו אלא אפילו בהמה חיה ועוף ואימתי חזרתן משישברו את פגמן ויחזרו בהן חזרה גמורה דאפי' במדבר נמי לא עבדי. וסוחרי שביעית אלו שנושאין ונותנין בפירות שביעית ואימתי חזרתן משתגיע שביעית אחרת ויבדקו א"ר נחמיה לא חזרת דברים בלבד אמרו אלא חזרת ממון כיצד אני פלוני בן פלוני כנסתי מאתים זוז מפירות שביעית והרי הן נתונין במתנה לעניים. תנא הוסיפו עליהן הגבאין והגזלנין והחמסנין והרועים והמוכסין (יבמות כה:) גזלן דדבריהם כשר לעדות אשה גזלן דאורייתא פסול לעדות אשה. מאן דמחיל שבתא בפרהסיא שלא באונס פסול לעדות מאי טעמא שבת וע"ז כי הדדי נינהו ותניא (חולין ה.) חוץ מן המומר לנסך יין ולחלל שבתות בפרהסיא דלאו בר ישראל הוא דפסול לעדות. (מכות ה.) אין עדים זוממין נהרגין עד שיזומו שניהם ואין לוקין עד שיזועו שניהם ואין משלמין ממון עד שיזומו שניהם. (סנהדרין כה.) אמר רבא לוה ברבית פסול לעדות והאנן מלוה תנן הכי קאמר מלוה הבאה לו ברבית. בר ביניתוס אסהידו ביה תרי סהדי חד אער דילי אוזפן ברבית וחד אמר קמי דידי אוזיף ברבית פסליה רבא לבר ביניתוס והא רבא הוא דאמר לוה ברבית פסול לעדות דהוה ליה רשע והתורה אמרה אל תשת רשע עד רבא לטעמיה דאמר רבא אדם קרוב אצל עצמו ואין

אדם משים עצמו רשע. (שם ע"ב) אמר רב יהודה סתם רועה פסול היכא דרעי קנינא דנפשיה דמקרי שארי לה סבר ניכלה. סתם גבאי כשר אמר רבא רועה בהמה שאמרו אחד רועה בהמה דקה ואחד רועה בהמה גסה (ב"מ ה:) אמר רבא אימתי בזמן שרועין לעצמן אבל רועין בשכר לאחרים כשרין חזקה אין אדם חוטא ולא לו (סנהדרין כו:) א"ר יהודה אימתי בזמן שאין לו אומנות אלא הוא אבל יש לו אומנות שלא הוא כשר. א"ר אבהו אמר ר' אלעזר הלכה כר' יהודה. וא"ר אבהו אמר ר' אלעזר וכולן צריכין הכרזה בבית דין. רועה פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר בעי הכרזה וחד אמר לא בעי הכרזה מאן דאמר לא בעי הכרזה היינו דאמר רב יהודה סתם רועה פסול אלא למאן דאמר בעי הכרזה מאי סתם רועה פסול דבסתמיה מכרזינן עליה. ההיא מתנתא דהוו חתימי עלה תרי גזלני סבר רב פפא בר שמואל לאכשורה דהא לא אכרזינן עלייהו א"ל רבא נהי דבעינן הכרזה בגזלן דרבנן בגזלן דאורייתא מי בעינן הכרזה. אכאריה דרב זביד חד גנב קבא דשערי ופסליה וחד גנב קיבורא דאהיני ופסליה. הנהו קבוראי דקברי נפשא ביום טוב ראשון שמתינהו רב פפא ופסלינהו ואכשרינהו רב הונא בריה דרב יהושע לעדות א"ל רב פפא והא רשעים נינהו סברי מצוה קא עבדינן והא קמשמתינן להו סברי כפרה קא עבדי לן רבנן. אמר רב נחמן חשוד על העריות כשר לעדות א"ל רב ששת ארבעין בכתפיה וכשר. ואמר רבא ומודה רב נחמן לעדות אשה שפסל ולא אמרן אלא לאפוקה אבל לעיולה לית לן בה ולא היא לא שנא לאפוקה ולא שנא לעיולה לא פשיטא מהו דתימא כל אימת דיתבה תותי בעלה ניחא לה משום דכתיב מים גנובים ימתקו קמ"ל כל אימת דיתבה אבראי טפי שכיחא לה. (סנהדרין כז.) אתמר עד זומם אביי אמר למפרע הוא נפסל רבא אמר מיכן ולהבא הוא נפסל והלכתא כוותיה דאביי. מומר אוכל נבילות לתיאבון דברי הכל פסול להכעיס אביי אמר פסול רבא אמר כשר (דף קטו) אביי אמר פסול דהוה ליה רשע והתורה אמרה אל תשת רשע עד רבא אמר כשר רשע דחמס בעינן והלכה כאביי. מיתיבי אל תשת רשע עד אל תשת חמס עד אלו הגזלנין ומלוי בריבית תיובתא דאביי תיובתא ואע"ג דאיתותב אביי הלכתא כוותיה דמאן דמישתבע בשיקרא פסול לעדות.

(תוספתא פ"ט) תניא ר' שמעון בן אלעזר אומר מסיעין את העדים ממקום למקוה כדי שתטרף דעתן עליהן ויחזרו בהן.

(סנהדרין פט.) ת"ר ארבעה צריכין הכרזה מסית ובן סורר ומורה וזקן ממרא ועדים זוממין בכולהו כתיב וכל ישראל וכל העם בעדים זוממין כתיב בהו והנשארים דלאו כולי עלמא חזו לסהדותא.

(שם ח:) תניא רבי יוסי ברבי יהודה אומר חבר אינו צריך התראה לפי שלא נתנה התראה אלא להבחין בין שוגג למזיד. (מכות ב.) כיצד העדים נעשין זוממין מעידין אנו באיש פלוני שהוא בן גרושה או בן חלוצה אין אומרים יעשה זה בן גרושה או בן חלוצה תחתיו אלא לוקה את הארבעים מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב לגלות אין אומרים יגלה זה תחתיו אלא לוקה את הארבעים מעידין אנו באיש פלוני שגירש את אשתו ולא נתן לה כתובתה והלא בין היום ובין מחר סופו ליתן לה כתובתה אומרים כמה אדם רוצה ליתן בכתובתה שאם נתארמלה או נתגרשה ואם מתה יירשנה בעלה. מנא הני מילי א"ר יהושע בן לוי אמר קרא ועשיתם לו כאשר זמם לו ולא לזרעו. (כתובות מ) א"ר אבהו אין מזימין את העדים אלא בפניהם ומכחישין את העדים שלא בפניהם והזמה שלא בפניהם נהי דהזמה לא הויא הכחשה הויא.

(שם יט:) ת"ר שנים שהיו חתומין על השטר ומתו ובאו שנים מן השוק ואמרו ידענו שכתב ידן הוא זה אבל קטנים היו אנוסים היו פסולי עדות היו הרי אלו נאמנין ואם יש עדים שהוא כתב ידן או שהיה כתב ידן יוצא ממקום אחר משטר שקרא עליו ערער והוחזק בבית דין אין נאמנין (שם כ.) קרא עליו ערער אין לא קרא עליו ערער לא מסייעא ליה לרבי אסי דאמר רבי אסי אין מקיימין את השטר משטר שקרא עליו ערער אא"כ הוחזק בב"ד. אמרי נהרדעי אין מקיימין את השטר אלא משתי כתובות או משתי שדות והוא שאכלום בעליהן שלש שנים ובשופי. אמר רב שימי בר אשי וביוצא מתחת ידי אחר דוקא מתחת ידי אחר אבל מתחת ידי עצמו לא דאמרינן מיחזא חזא וזייף כי איתיה בידיה מצי מכוין כי ליתיה בידיה לא מצי מכוין. תנו רבנן כותב אדם עדותו על השטר ומעיד עליה ואפילו לאחר כמה שנים ואמר רב הונא והוא שזוכרה מעצמו ורבי יוחנן אמר אע"פ שאין זוכרה מעצמו. אמר רבא ש"מ מדר' יוחנן הני בי תרי דידעי סהדותא ואינשי חד מינייהו מדכר ליה חד לחבריה ומידכר ומהדיד ולא חיישינן דילמא משני. איבעיא להו לעצמו מאי רב חביבא אמר אפי' לעצמו מר בר רב אשי אמר לעצמו לא והלכתא לעצמו לא. (שם ע"ב) ואי צורבא מרבנן הוא אפילו לעצמו כי הא דרב אשי הוה ידע ליה סהדותא לרב כהנא א"ל מי דכיר מר ההיא סהדותא א"ל לא ולא הכי והכי הוה לא ידענא לסוף אידכר רב אשי אזל אסהיד ליה חזייה לרב כהנא דקא מיהסס א"ל מי סברת עלך קא סמיכנא אנא הוא דרמאי אנפשאי ואידכרי. זה אומר זה כתב ידי וזה כתב ידו של חבירי וזה אומר זה כתב ידי וזה כתב ידו של חבירי הרי אלו נאמנין. זה אומר זה כתב ידי וזה אומר זה כתב ידי צריך לצרף עמהם אחר דברי ר' וחכמים אומרים אין צריך לצרף עמהם אחר אלא נאמן אדם לומר זה כתב ידי. (שם כא.) אמר רב יהודה

אמר שמואל הלכה כחכמים פשיטא דיחיד ורבים הלכה כרבים מהו דתימא הלכה כרבי מחבירו ואפי' מחבריו קמ"ל (שם ע"ב) אמר רב ספרא א"ר אבא אמר רב שלשה שישבו לקיים את השטר שנים מהם מכירין חתימות ידי עדים ואחד אינו מכיר אם עד שלא חתמו מעידין בפניו וחותם משחתמו אין מעידין בפניו וחותם ש"מ תלת ש"מ עד נעשה דיין וש"מ דיינין שמכירין חתמות ידי עדים שאין צריכין להעיד בפניהם וש"מ דיינין שאין מכירין חתמות ידי עדים צריכין להעיד בפני כל אחד ואחד. (כתובות לו:) אמר רב פפא ש"מ האי שטרא ריעא לא מגבינן ביה דריעא מחמת מאי אי נימא דנפק עליה קלא דזיפא הוא דכותה הכא דנפק עלה קלא דזנאי והאמר רבא יצא עליה שם מזנה בעיר אין חוששין לה אלא דאתו בי תרי ואמרי לדידהו תבעתינהו באיסורא דכוותה הכא דאתו בי תרי ואמרי לדידהו אמר להו זייפו לי בשלמא התם שכיחי פרוצים ואיזדקקו לה אבל הכא אם הוחזק כל ישראל מי הוחזקו כיון דקא מהדר אזיופי אימר זיופי זייף וכתב. (יבמות קא:) אמר רב יהודה כגון רב שמואל בר יהודה מפיקנא ממונא אפומיה מפיקנא סלקא דעתך אלא מרענא ממונא אפומיה היכי דמי דאי מפיק ראובן על שמעון שטרא דחתימי עליה תרי סהדי מעליי ואתא חד סהדא ואמר פריע הוא לא משגחינן ביה ודאי כגון רב שמואל בר יהודה דמהימן טובא אמרינן להאי דנקיט שטרא אישתבע והדר שקול בהאי שטרא. (ב"מ מז.) מקנא במנא מנלן מושלף ואף על גב דלא שוי ההוא מנא שוה פרוטה שפיר דמי אבל בפירי לא הוי קנין. וזאת לפנים בישראל בימי משה. כל דאי לא קני דהויא לה אסמכתא ואסמכתא לא קניא (שם סו:) ואי כתב ליה מעכשיו קני. ואית גמרא בנדרים (כז:) והלכתא אסמכתא קניא והוא דלא אניס והוא דקנו מיניה בבית דין חשוב:
סליקו להו הלכות עדות

סימן נב

מאן דמשתבע לקיומי מלתא או לבטולי מלתא אסיר ליה למיעבר על שבועתיה והני מילי דאפיק שבועה בפומיה אבל לא אפיק שבועה בפומיה אע"ג דגמר בליביה לא מיחייב דאמר שמואל (שבועות כו:) גמר בלבו צריך להוציא בשפתיו שנאמר לבטא בשפתים ולא בלב. והיכא דאישתבע לבטולי מצוה כגון דאמר סוכה שאיני עושה לולב שאיני נוטל תפלין שאיני מניח שבועת שוא הוא דאפיק בפומיה ולוקה עליה אבל בסוכה ובלולב ובתפלין לא איתסר דתנן (שם כז.) נשבע לבטל את המצוה ולא ביטל פטור. ומנלן דלא מיתסר (נדרים טז:) רב כהנא מתני לה אמר רב גידל אמר שמואל דכתיב לא

יחל דברו לדברו לא יחל אבל יחל לחפצי שמים. ולא מיבעיא לבטל את המצוה דפטור אלא אפילו נשבע לקיים את המצוה ולא קיים פטור מאי טעמא כיון דמושבע מהר סיני הוא לא חיילא שבועה עליה דכתיב או נפש כי תשבע לבטא בשפתים ותנו רבנן (שבועות כז.) יכול נשבע לבטל את המציה ולא בטל יהא חייב ת"ל להרע או להיטיב מה הטבה רשות אף הרעה רשות אוציא נשבע לבטל את המצוה ולא ביטל שפטור שאין הרשות בידו דכי חיילא עליה שבועה עילוי מלתא דכי לא משתבע לא מיחייב למיעבדה אבל מצוה דכי לא משתבע מיחייב למיעבדה לא חיילא עליה שבועה יכול נשבע להרע לאחריה ולא הרע יהא חייב ת"ל להרע או להיטיב מה הטבה רשות אף הרעה רשות אוציא נשבע להרע לאחריה ולא הרע שאין הרשות בידו יכול נשבע להרע לעצמו ולא הרע יהא פטור ת"ל להרע או להיטיב מה הטבה רשות אף הרעה רשות אביא נשבע להרע לעצמו ולא הרע שהרשות בידו מנין לרבות הטבת אחרים ת"ל או להיטיב ואיזו היא הרעת אחרים אכה את פלוני אפצע את מוחו. והרעת עצמו דקאמרינן דמיחייב לאו למיחבל בנפשיה אלא כדר' יוחנן דא"ר יוחנן (מכות כד.) אהא בתענית עד שאבוא דכתיב נשבע להרע ולא ימיר ואמרינן כדרבי יוחנן ולא מיבעיא אפוקי שם שמיה ובטולי דאסיר אלא אפי' לאפוקי כי לא צריך אסור ועובר משום לא תשא (נדרים ז:) והשומע הזכרה מפי חבירו חייב לנדותו ואם לא נידהו הוא עצמו יהא בנידוי. ומאן דרגיל לאפוקי שם שמים לבטלה פסול לשבועה דתנן (שבועות מה.) שכנגדו חשוד על השבועה כיצד אחד שבועת העדות ואחד שבועת הפקדון ואפילו שבועת שוא שכנגדו נשבע ונוטל. ואמרינן (כתובות פה.) ההיא אתתא דאיחייבא שבועה בי דינא דרבא אמרה ליה בת רב חסדא ידענא בה דחשידא אשבועת שוא אפכה רבא לשבועה אשכנגדה ומפרשי רבנן דקא חזיא לה דהות מפקא שם שמים לבטלה. האדם בשבועה פרט לאונס (שבועות כו.) כי הא דרב כהנא ורב אסי כי הוו קיימי מקמיה דרב מר אמר שבועתא דהכי אמר רב ומר אמר שבועתא דהכי אמר רב כי אתו לקמיה דרב ואמר כחד מנהון א"ל אידך ואנא בשיקרא אישתבעי א"ל לבך אנסך. והיכא דמיפקדי גביה פקדון ומיגניב אי נמי מסרו ליה בהמה ומתה ניתי לבי דינא ולישתבע דלא שלח בה יד וליפטר דכתיב שבועת ה' תהיה בין שניהם ולא שנא היכא דמשתבע הוא ולא שנא היכא דמשבעין ליה ועני אמן חיילא עליה שבועה דאמר מר (שם כט:) העונה אמן אחר שבועה כמוציא שבועה בפיו דמי ותנן נמי גבי שבועת העדות (שם לא:) משביעך אני ואמר אמן חייב מאי טעמא דכתיב ושמעה קול אלה וגו' ואשכחן נמי גבי סוטה דכתיב והשביע הכהן וגומר וכתיב בתריה ואמרה האשה אמן אמן דאמן גופיה שבועה הא דאמר רבי יוסי ברבי חנינא (שבועות

לו.) אמן בו שבועה בו קבלת דברים בו אמנת דברים דכתיב ויאמר ירמיה הנביא אמן והיכא דאמר ליה בלשון שבועה אלה הוא דא"ר אבהו מנין לאלה שהיא שבועה דתנן יכהו אלהים וכן יכהו אלהים זו היא אלה האמורה בתורה וכתיב בצדקיהו ויבא אתו באלה וכתיב וגם במלך נבוכדנצר מרד אשר השביעו באלהים. והיכא דאמרי ליה בלשון ארור שבועה היא דתנו רבנן ארור בו שבועה בו קללה בו נידוי דכתיב אורו מרוז אמר מלאך ה' ואמר עולא בארבע מאה שיפורי שמתיה ברק למרוז בו קללה דכתיב ואלה יעמדו על הקללה בהר עיבל וגו' וכתיב ארור אשר לא יקים וגו' בו שבועה דכתיב וישבע יהושע בעת ההיא וגו' וכתיב בימיו בנה חיאל בית האלי קרי לה בית האלי אלמא אלה היא והתם ארור הוא דכתיב ואשכחן נמי גבי שאול דכתיב ויואל שאול את העם לאמר ארור האיש וכתיב ויהונתן לא שמע בהשביע אביו קרי לה לארור שבועה והיכא דאמר לא תרין זמני אין תרי זמני שבועה היא דא"ר אלעזר אין שבועה לא שבועה לא מנלן דכתיב ולא יהיה עוד המים למבול וכתיב כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי אלמא לאו שבועה וסברא היא מדלא שבועה אין נמי שבועה ואמר רבא והוא דאמר אין אין והוא דאמר לא לא דכתיב ולא יכרת כל בשר ולא יהיה ומדלא תרי זימני אין נמי תרי זימני והיכא דמשבעין ליה סתמא בשבועה אמורה בתורה מאי ניהו בה' אלהי השמים אי נמי בכינוי השם חיילא ליה שבועה ואי דמשבעין ליה במידי אחרינא כגון שמים וארץ לא חיילא עליה שבועה מאי טעמא סתמא שבועה האמורה בתורה היא היכא דפריש מידי אחרינא הא פריש דתנן (שם לה.) משביעני עליכם מצוה אני עליכם אוסרכם אני הרי אלו חייבין בשמים ובארץ הרי אלו פטורין ואמרינן מאי טעמא אמר אביי משביע אני עליכם בשבועה קאמר בההיא שבועה דאמר רחמנא מצוה אני עליכם בשבועה אוסרכם אני בשבועה בשמים ובארץ פטורין דאיכא למימר דלאו במי שהשמים והארץ שלו קאמר אבל ודאי בחנון ורחום אע"ג דקחשיב להו גבי כינויין הנמחקין אלמא לאו שמות נינהו כי מישתבע בגווייהו מיחייב דכיון דליכא מידי דאיקרי חנון ורחום אלא קב"ה במי שהוא חנון במי שהוא רחום דתנן בא"לף ד"לת בי"וד ה"י בש"די בצבאות בחנון ורחום בארך אפים ורב חסד ובכל כינויין הרי זה חייב (שם כט.) והיכא דאמר שבועה שאוכל ככר זו והדר אמר שבועה שלא אוכלנא הוה ליה כדבר מצוה כי קא הדר ואמר שבועה שלא אוכלנה שבועת שוא היא ראשונה בעי לקיומי ושניה לא בעי לקיומי דהוה ליה כנשבע לבטל את המצוה ואי קיימה לראשונה לוקה משום שבועת שוא ותו לא ואי בטלה לראשונה וקיימה לשניה לוקה משום שבועת ביטוי ומשום שבועת שוא דשניה שבועת שקר היא.

(תו"כ ויקרא כ"ב) תניא ר' עקיבא אומר מה ת"ל ומעלה מעל בה' לפי שכל המלוה והלוה והנושא והנותן אינו מלוה ולוה ואינו נושא ונותן אלא בעדים ובשטר לפיכך בזמן שהוא מכחש מכחש בעדים ובשטר אבל המפקיד אצל חבירו (בעדים) ואינו רוצה שתדע בו נשמה אלא ג' שביניהם לפיכך כשהוא מכחש מכחש בשלישי שביניהם לפיכך אמרו חכמים הכופר בפקדון פסול לעדות. (שבועות כב:) אמר רב חייא אמר שמואל שבועה שלא אוכל ושותה חייב אי בעית אימא סברא ואי בעית אימא קרא איבעית אימא סברא דא"ל איניש לחבריה ליזיל ליכול מידי אכלין ושתן אי בעית אימא קרא כדר' שמעון בן לקיש דא"ר שמעון בן לקיש מנין לשתייה שהיא בכלל אכילה שנאמר ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך תירושך ויצהרך והא תירוש חמרא הוא וקרי ליה ואכלת שמע מינה שתיה בכלל (דף קיו) אכילה היא וכי מאחר דקרא איכא סברא למה לי מהו דתימא אע"ג דמדאורייתא שתייה בכלל אכילה בנדרים הלך אחר לשון בני אדם ולא קרו אינשי הכי קמ"ל דקרו ומשום הכי קמסייעינן וקא פרכינן עלה דשבועה שתייה בכלל אכילה איתא אכילה בכלל שתייה ליכא. שבועה שלא אוכל ואכל ושתה אינו חייב אלא אחת (גיטין לה.) אמר רב כהנא אמר רב יהודה אמר שמואל מעשה באדם אחד שהפקיד דינר זהב אצל אשה אחת אלמנה נטלתו ונתנתו בכד של קמח ואפתו בככר ונתנתו לעני לימים בא בעל הדינר אמר לה תני לי דינרי אמרה לו יהנה סם המות מבניה של אותה אשה אם נהניתי מדינרך כלום לימים מת בנה וכששמעו חכמים בדבר אמרו ומה מי שנשבע באמת כך הנשבע בשקר על אחת כמה וכמה ואמרינן מאי טעמא איענשא דאישתרשי לה מקום דינר לישה ומאי נשבעה באמת כמי שנשבעה באמת דאיהי לא הוה ידעא. שמעינן מינה דמיתפיש בשבועה ואע"ג דלא ידע ושמעינן מינה דחיילא שבועה ואפילו אפחות משוה פרוטה דהא מקום לישה לא הוי שוה פרוטה ותנן נמי (שבועות כד:) יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ארבע חטאות ואשם אחד כיצד טמא שאכל חלב והוא נותר ומן המוקדשין ביום הכפורים ואמרינן ליחשוב נמי כגון דאמר שבועה שלא אוכל תמרים וחלב דמיגו דחיילא שבועה אתמרים חיילא נמי אחלב ומפרקינן כי קא חשיב מידי דחייל אכשיעור שבועה דחיילא על פחות מכשיעור לא קא חשיב. מקשינן הרי הקדש ואמרינן בעינן שוה פרוטה מכלל דשבועה חיילא אפילו על פחות משוה פרוטה וכן הלכתא ואי איכא דקשיא עליה יהנה סם המות אמאי קא מיקריא שבועה דהוה ליה אלה וכדר' אבהו. (שם לח:) שבועת הדיינין היכי משבעינן ליה אמר רב יהודה משביעין אותו שבועה האמורה בתורה דכתיב ואשביעך בה' אלהי השמים א"ל רבינא לרב אשי כמאן כרבי חנינא בר אידי דאמר בעינן שם מיוחד אפי' תימא רבנן דאמרי בכינוי נפקא

מינה לאתפושי חפצא בידיה וכהא דאמר רבא האי דיינא דאשבע בה' אלהי ישראל נעשה כמי שטעה בדבר משנה וחוזר הלכתא כרבא ולא כרב פפא הלכתא כוותיה דרבא דהא לא נקיט חפצא בידיה. שבועה מעומד תלמיד חכם מיושב שבועה בספר תורה תלמידי חכמים לכתחלה בתפלין.

(שם לט.) תנו רבנן שבועת הדיינין אף היא בלשונה נאמרה אומר לו הוי יודע שכל העולם כולו נזדעזע בשעה שאמר הקב"ה לא תשא את שם ה' וגו' וכל עבירות שבתורה נאמר בהן ונקה וכאן נאמר לא ינקה וכל עבירות שבתורה נפרעין ממנו וכאן ממנו וממשפחתו שנאמר אל תתן את פיך לחטיא את בשרך ואין בשרו אלא קרובו שנאמר ומבשרך אל תתעלם וכל עבירות נפרעין ממנו וכאן ממנו ומכל העולם שנאמר אלה וכחש ורצוח וגנוב ונאוף על כן תאבל הארץ ואומלל כל יושב בה וגו' כל עבירות שבתורה יש לו זכות תולין לו שנים שלשה דורות וכאן נפרעין ממנו לאלתר שנאמר הוצאתיה נאם ה' צבאות הוצאתיה לאלתר ובאה אל בית הגנב זה הגונב דעת הבריות שאין לו ממון אצל חבירו וטוענו ומשביעו ואל בית הנשבע בשמי לשקר כמשמעו ולנה בתוך ביתו הא למדת דברים שאין אש ומים מכלין אותן שבועת שקר מכלה אותן אם אמר איני נשבע פוטרין אותן מיד ואם אמר הריני נשבע העומדים אומרים זה לזה סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה וכשמשביעין אותו אומרים לו הוי יודע שלא על דעתך אנו משביעין אותך אלא על דעתנו ועל דעת בית דין וכן מצינו כשהשביע משה את ישראל אמר להם דעו שלא על דעתכם אני משביע אתכם אלא על דעתי ועל דעת המקום שנאמר ולא אתכם לבדכם וגו' כי את אשר ישנו פה אין לי אלא אותן העומדים על הר סיני דורות הבאין וגרים המתגיירים מנין ת"ל ואת אשר איננו פה אין לי אלא מצות שקבלו בהר סיני מצות העתידין להתחדש כגון מקרא מגילה מנין ת"ל קיימו וקבלו קיימו מה שקבלו כבר. (שם לח:) שבועת הדיינין הטענה שתי כסף וההודאה בשוה פרוטה ואם אין הודאה ממין הטענה פטור כיצד מנה לי בידך אין לך בידי פטור שתי כסף אין לך בידי אלא פרוטה חייב (שם מ.) הני מילי בטענת מלוה והודאת לוה אבל טענת מלוה והעדאת עד אחד אפילו לא טענו אלא פרוטה ולא כפר אלא בפרוטה חייב מאי טעמא אמר קרא לא יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל חטאת לכל עון ולכל חטאת הוא דאינו קם אבל קם הוא לשבועה ותניא כל מקום ששנים מחייבין אותו ממון אחד מחייבו שבועה (שם לח:) מנה לי בידך אין לך בידי אלא חמשים דינר חייב מנה לאבא בידך אין לו בידי אלא חמשים דינר פטור מפני שהוא כמשיב אבידה. מנה לי בידך ואמר לו הן למחר אומר לו תנהו לי נתתיו לך פטור אין לך בידי חייב. מנה לי בידך ואמר לו

הן אל תתנהו לי אלא בפני עדים למחר אמר לו תנהו לי נתתיו לך חייב מפני שצריך ליתנו לו בעדים. לטרא זהב לי בידך אין לך בידי אלא לטרא של כסף פטור דינר זהב לי בידך אין לך בידי אלא דינר כסף וטריסית פונדיון ופרוטה חייב שהכל מין מטבע אחד. כור תבואה לי בידך אין לך בידי אלא לתך קטנית פטור כור פירות לי בידך אין לך בידי אלא לתך קטנית חייב שהקטנית בכלל פירות. טענו חיטים והודה לו בשעורים פטור ורבן גמליאל מחייב שהטוען את חבירו כדי שמן והודה לו בקנקנים אדמון אומר והואיל והודה ממין הטענה ישבע וחכמים אומרים אין הודאה ממין הטענה אומר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון טענו כלים וקרקעות הודה לו בכלים וכפר בקרקעות בקרקעות וכפר בכלים פטור הודה במקצת הקרקעות פטור במקצת כלים חייב אף על הקרקעות שהנכסים שאין להם אחריות זיקקין את הנכסים שיש להן אחריות לשבע עליהם וכן הלכה. ושבועה לא חיילא על דבר מצוה כדבר הרשות דכתיב בה להרע או להיטיב ומקשינן הרעה להטבה והטבה להרעה אבל נדרים חיילי על דבר מצוה כדבר הרשות דתניא (שם כה.) חומר בנדרים מבשבועות ובשבועות מבנדרים חומר בנדרים שהנדרים חלין על דבר מצוה כדבר הרשות מה שאין כן בשבועות חומר בשבועות שהשבועות חלות על דבר שאין בו ממש כדבר שיש בו ממש מה שאין כן בנדרים. ומאן דמשתבע שבועת ביטוי כגון דאמר שבועה שאוכל ושלא אוכל שאכלתי ושלא אכלתי ועבר עליה אי במזיד אשתבע מיחייב מלקות אי בשוגג אישתבע מיחייב עולה ויורד דתנן (שם כז:) זו היא שבועות ביטוי שחייבין על זדונה מלקות ועל שגגתה קרבן עולה ויורד. והיכא דאפקיד מידי גבי חבריה וכפריה ואישתבע ליה והדר אודי ליה מיחייב לשלומי קרן וחומש למרי פקדון ואשם בכסף שקלים למזבח שנאמר נפש כי תחטא ומעלה מעל וגו' (ב"מ נד:) וחמישתיו יוסף עליו שיהא הוא וחומשו חמשה דברי ר' יאשיה רבי יוחנן אומר חמישתיו שיהא חומשה של קרן ש"מ חומשא מלבר אלמא הלכה כרבי יאשיה והני מילי דאודי הוא מדעתא דנפשיה אבל אתו עדים והדר אודי משלם תשלומי כפל דתניא (שבועות לז:) בעל הבית שטען טענת גנב בפקדון ונשבע והודה ואחר כך באו עדים אם עד שלא באו עדים הודה משלם קרן וחומש ואשם אם משבאו עדים הודה משלם תשלומי כפל ואשם ואפילו טעניה בשוה פרוטה וכפריה ואישתבע ליה והדר אודי מדעתיה מיחייב לשלומי קרן וחומש ואשם דתנן (ב"מ נה:) הגוזל את חבירו שוה פרוטה ונשבע לו מוסיף חומש והני מילי היכא דאישתבע ליה מדעתא דנפשיה חוץ לבית דין אבל תבעיה בבית דין לא מיחייב שבועה אלא בשתי כסף דתנן (שבועות לח:) שבועת הדיינין הטענה שתי כסף וההודאה בשוה פרוטה ואם אין הודאה ממין הטענה

פטור והאידנא דליכא אשם וליכא חומש לא משלם אלא קרן. (שם לט:) אמר רב כפירת טענה שתי כסף ושמואל אמר טענה עצמה שתי כסף ואפילו לא כפר אלא בפרוטה ולא הודה אלא בפרוטה חייב ואמרינן עלה אמר רבא דיקא מתניתא כוותיה דרב וקראי כוותיה דשמואל (שם מ.) ותני רבי חייא לסיועי לרב סלע לי בידך אין לך בידי אלא סלע חסר שתי כסף חייב חסר מעה פטור והלכתא כרב דתני רבי חייא כוותיה. אמר רב נחמן אמר שמואל טענו בחיטים ושעורים והודה לו באחד מהן חייב אמר ליה רבי יצחק יישר וכן אמר רבי יוחנן. (שם ע"ב) ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן טענו חיטים ושעורים והודה לו באחד מהן פטור והאמר ליה יישר וכן אמר רבי יוחנן אמוראי כינהו ואליבא דרבי יוחנן הלכה כשמואל או הלכה כרב ת"ש דאמר רב פפא טענו כלי ופרוטה הודה לו בכלי וכפר בפרוטה פטור בפרוטה וכפר בכלי חייב חדא כרב וחדא כשמואל חדא כרב דאמר עד דאיכא כפירת טענה שתי כסף ואמרינן נמי באידך פירקין (שם מח:) ואלו נשבעין שלא בטענה השותפין והאריסין והאפוטרופין והאשה הנושאת ונותנת בתוך הבית ובן בית ואמרינן עלה אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן והוא שיש טענה ביניהם שתי כסף ואמרינן עלה כמאן כשמואל ומקשינן והא תני רבי חייא לסיועיה לרב אלא אימא והוא שיש כפירת טענה ביניהם שתי כסף כמאן כרב. (שם מ:) הודה בפרוטה וכפר בכלי חייב כשמואל דאמר טענו חיטים ושעורים והודה לו באחד מהן חייב ודאי טענו חיטים והודה לו בשעורים שמואל נמי מודה דפטור מן השבועה דהוה ליה מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו. תני בתוספתא (מציעא פ"א) הודאת בעל דין כמאה עדים דמו אימתי בזמן שטענו והודה אבל אם הודה מפי עצמו יכול לחזור בו שהפה שאסר הוא הפה שהתיר. בין אישתבע בכינויין ובין אשבועינהו בבי דינא ואמר אמן אחר שבועה דאשבעוה הכין הוא דחיילא עליה שבועה וכל כמה דאשבעוהו וליכא אמן אחר שבועה לאו שבועה היא. (שבועות מ:) מנה לי בידך אין לך בידי פטור אמר רב נחמן ומשביעין אותו שבועת היסת מאי טעמא חזקה אין אדם תובע אלא אם כן יש לו אדרבה חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו התם אישתמוטי הוא דקא מישתמיט ליה סבר עד דהוה לי ופרענא ליה דאמר רב אידי בר אבין אמר רב חסדא הכופר במלוה כשר לעדות בפקדון פסול לעדות רב חביבא מתני לה אסיפא מנה לי בידך אמר לו הן למחר אמר לו תנהו לי נתתיו לך פטור ואמר רב נחמן ומשביעין אותו שבועת היסת. מאן דמתני לה אריש כל שכן אסיפא ומאן דמתני לה אסיפא התם הוא דאיכא דררא דממונא אבל הכא דליכא דררא דממונא לא. (שם מא.) מאי איכא בין שבועה דאורייתא לשבועה דרבנן איכא בינייהו מיפך שבועה בדאורייתא לא מפכינן

בדרבנן אפכינן אי אמר לוה נשתבע מלוה ונישקול אפכינן שבועה והני מילי היכא דלא כתב ביה כל אימת דנפיק שטרא דנן ובדלא קריע ובדלא מחזיק ובדלא כתיב על גביה מהימן אדיבוריה אבל כתב ביה לא משתבע. אמר רב פפא האי מאן דנקיט שטרא על חבריה ואמר לי' שטרא פרוע הוא לאו כל כמיניה ואמרינן ליה זיל שלים ואי אמר ליה אשתבע לי אמרינן ליה זיל אשתבע ליה אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי וכי מה בין זה לפוגם את שטרו אמר ליה התם אע"ג דלא טעין הוא טענינן ליה הכא אי לא טעין לא טענינן ליה (שם מא:) אמר רב פפי משמיה דרבא הלכתא המלוה את חבירו בעדים צריך לפורעו בעדים ורב פפא משמיה דרבא אמר אין צריך לפורעו בעדים ומשבעינן ליה שבועת היסת ואם אמר לו אל תפרעני אלא בעדים צריך לפורעו בעדים ואם אמר לו פרעתיך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים נאמן בשבועה. ההוא דאמר ליה לחבריה כי פרעת לי לא תפרעון לי אלא באנפי ראובן ושמעון אזל פרעיה באנפי תרין מעלמא אמר אביי באנפי תרי אמר ליה באנפי בי תרי פרעיה רבא אמר להכי אמר ליה באנפי ראובן ושמעון כי היכי דלא לידחייה. ההוא דאמר ליה לחבריה כי פרעת לי פרען באנפי בי תרי דתנו הלכתא אזל פרעיה בין דיליה לדיליה ואיתניסו אתא לקמיה דרב נחמן אמר ליה אין שקלי ואמינא ליהוו פקדון גבאי עד דמיתרמו לי בי תרי דתנו הלכתא ונקיים תנאה אמר ליה כיון דקא מודית דודאי שקלת מיניה פרעון מעליא הוי מאי איכא למימר לקיומיה תנאה זיל איתנהו דהא אנא ורב ששת דתנינן הלכתא ספרא וספרי ותוספתא וכוליה תלמודא. ההוא דאמר ליה לחבריה הב לי מאה זוזי דאוזיפתך אמר ליה לא היו דברים מעולם אזל אייתי סהדי דאוזיף ופרע אמר אביי מאי נעביד ליה אינהו אמרי אוזפיה אינהו אמרי פרעיה רבא אמר כל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי. ההוא דאמר ליה לחבריה הב לי מאה זוזי דמסיקנא בך אמר ליה לא פרעתיך באנפי פלוני ופלוני אתא פלוני ופלוני אמרי לא היו דברים מעולם סבר רב ששת למימר הוחזק כפרן אמר ליה רבא כל מלתא דלא רמיא עליה דאיניש אמר לה ולאו אדעתיה. ההוא דאמר ליה לחבריה הב לי שית מאה זוזי דמסיקנא בך אמר ליה לא פרעתיך מאה קבי עפצי דקיימי בשיתא שיתא אמר ליה בארבעה ארבעה הוו קיימי סבר רמי בר חמא למימר כל מלתא דלא רמיא עליה דאיניש אמר לה ולאו אדעתיה אמר ליה רבא סתם קיצותא דתרעא מידכר דכירי אינשי. (שם מב.) ההוא דאמר ליה לחבריה הב לי מאה זוזי דמסיקנא בך והא שטרא אמר ליה לאו פרעתיך אמר ליה הנהו סטראי נינהו רב נחמן אמר איתרע שטרא רב פפא אמר לא איתרע שטרא מאי הוה עלה רב פפא אמר לא מתרע שטרא רב שישא בריה דרב אידי אמר איתרע שטרא והלכתא

איתרע שטרא. ההוא דאמר ליה לחבריה מהימנת לי כל אימת דאמרת לא פרענא אזל פרעיה באנפי תרי לסוף אמר ליה לא היו דברים מעולם אביי ורבא דאמרי תרוייהו הא הימניה. מתקיף לה רב פפא נהי דהימניה טפי מדנפשיה טפי מדסהדי מי הימניה. ההוא דאמר ליה לחבריה מהימנת לי כבי תרי כל אימת דאמרת לא פרענא אזל פרעיה באנפי תלתא אמר רב פפא כבי תרי הימניה כבי תלתא לא הימניה. מתקיף לה רב הונא בריה דרב יהושע אימר דאמרינן תלתא עדיפי מתרי לענין אומדנא דכמה דנפישי אינשי ידעי באומדנא טפי אבל לענין עדות מאה כבי תרי ותרי כמאה והני מילי היכא דאמר ליה בי תרי ואזל ופרעיה באנפי תלתא אבל אמר ליה בתלתא ואזל ופרע באנפי ארבעה כיון דנחית לדעות נחית ולית הלכתא כמר בר רב אשי במיפך שבועה (דאורייתא) (דף קיז) דאמר מר בר רב אשי (שבועות מא. וסנהדרין לט.) אפילו בדאורייתא אפכינן שבועה ולמיכתב אודיתא מר בר רב אשי אמר לא כתבינן אודיתא עד דקבעי בי דינא ומשדרי שליחא ומזמני ליה לדינא:

פסק היכא דאיכא תרי סהדי דלא חזו לסהדותא בהדי הדדי ואודי ליה קמי חד באנפי נפשיה וקמי חד באנפי נפשיה אי נמי אוזפיה קמי חד ואודי ליה קמי חד אי נמי בבת אחת ולא איתרמי לאסהודי סהדותייהו בהדי הדדי פליגי בהא מלתא ר' יהושע בן קרחה ורבנן דתניא (שם ל.) אין עדותן מצטרפת עד שיראו שניהם כאחת רבי יהושע בן קרחה אומר אפילו בזה אחר זה. ואין עדותן מתקיימת בבית דין עד שיעידו שניהם כאחד רבי נתן אומר שומעין דבריו של זה היום ולכשיבא חבירו למחר שומעין את דבריו והלכתא בתרוייהו מצטרפין. (שבועות לח:) אין נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן ואין משביעין את הקטן אבל נשבעין לקטן ולהקדש וקא הוו בה רב ושמואל וקאמרינן (שם מב.) טענת קטן מידי מששא אית בה והלכתא טענת קטן לאו. מששא אית בה. (שם מב:) והלכתא כשמואל דאמר נשבעין לקטן ליפרע מנכסי קטן ולהקדש ליפרע מנכסי הקדש לקטן ליפרע מנכסי קטן באידך מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה וקמ"ל דמתרתי מהא דנשבעין לקטן ומהך דמנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה כדאביי קשישא דאמר יתומים שאמרו גדולים ואין צריך לומר קטנים בין לשבועה ובין לזיבורית. ולהקדש ליפרע מנכסי הקדש באידך מנכסים משועבדים לא יפרעו אלא בשבועה לא שנא משועבדין להדיוט ולא שנא משועבדין להקדש כי משתבע שקיל בין מן הדיוט בין מן הקדש (שם) ואלו דברים שאין נשבעין עליהם עבדים ושטרות קרקעות והקדשות ואין בהם לא תשלומי כפל ולא תשלומי ארבעה וחמשה שומר חנם אין נשבע נושא שכר אין משלם רבי שמעון אומר קדשים שחייב באחריותן נשבעין עליהן ושאין חייב באחריותן

אין נשבעין עליהם אין נשבעין אלא על דבר שבמדה שבמשקל ושבמנין כיצד בית מלא מסרתי לך כיס מלא מסרתי לך והלה אומר איני יודע אלא מה שהנחת אתה נוטל פטור זה אומר עד הזיז וזה אומר עד החלון חייב. (שם מג:) אמר אביי לא שנו אלא בית סתם אבל בית זה ידיע טענתיה א"ל רבא אי הכי אדתני סיפא זה אומר עד הזיז וזה אומר עד החלון חייב ליפלוג וליתני במה דברים אמורים בבית סתם אבל כבית זה חייב אלא אמר רבא לעולם אינו חייב עד שיטעננו בדבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין ויודה לו בדבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין. תניא כוותיה דרבא כור תבואה לי בידך אין לך בידי פטור מנורה גדולה לי בידך אין לך בידי אלא מנורה קטנה פטור אבל אמר לו כור תבואה לי בידך אין לך בידי אלא לתך מנורה בת עשר לטרין לי בידך אין לך בידי אלא חמש חייב כללו של דבר לעולם אינו חייב עד שיטעננו בדבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין ויודה לו בדבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין. כללו של דבר לאיתויי מאי לאיתויי בית זה. מאי שנא מנורה גדולה ומנורה קטנה מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו אי הכי בת עשר לטרין נמי מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו א"ר אבא בר ממל שאני מנורה הואיל ויכול לגורדה ולהעמידה על חמש לטרין. (שם) המלוה את חבירו על המשכון ואבד המשכון ואמר לו סלע הלויתיך עליו ושקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתני עליו וסלע היה שוה פטור סלע הלויתיך עליו ושקל הי' שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתני עליו ושלשה דינרין היה שוה חייב. סלע הלויתני עליו ושתים היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתיך עליו וסלע היה שוה פטור סלע הלויתני עליו ושתים היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתיך עליו חמשה דינרים היה שוה חייב מי נשבע מי שהפקדון אצלו שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון אהייא אי נימא אסיפא מאי איריא שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון (שם מג:) תיפוק ליה דשבועה גבי מלוה היא דהוה ליה מודה מקצת הטענה אלא אמר שמואל ארישא וכן אמר רב חייא בר רב ארישא וכן אמר רבי יוחנן ארישא ומאי רישא סיפא דרישא דקתני סלע הלויתני עליו ושלשה דינרין היה שוה חייב ואע"ג דמדאורייתא שבועה גבי לוה היא שקלוה רבנן מן לוה ושדיוה אמלוה שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון. והיכא דאוזפיה ויהב ליה משכון דשוי מפי ממאי דאוזפיה ונטרי' מלוה כדרך השומרים ואיתבד ליה פלוגתא דרבי אליעזר ורבי עקיבא דרבי אליעזר סבר כיון דנטריה כאורחא דנטוריא משתבע מלוה דנטרית יתיה הכי ואיתבד ליה ושקיל ליה מאי דאוזפיה מלוה ורבי עקיבא סבר אע"ג דנטריה כיון דאיתבד ליה משכון איתבדו להו זוזי והלכתא כרבי עקיבא וחייב בכל המשכון כולו. והיכא נמי דאוזפיה ואיתבד משכין ולא

נטריה מלוה כאורחא דנטורי ואע"ג דכתב מלוה על לוה שטרא בין רבי אליעזר ובין ר' עקיבא מודו דכיון דאיתבד משכון איתבד זוזי דתניא אבל הלוהו אלף זוז בשטר והניח לו משכון עליהן דברי הכל אבד המשכון אבדו מעותיו והוא דשויה משכון שיעור זוזיה אבל אוזפיה מאה זוזי וקא טעין לוה דמשכון דילי שוי טפי אי אית ליה סהדי משלם מלוה מאי טעמא דשומר שכר הוא דקיימא לן (ב"מ פ:) הלכתא הלוהו על המשכון שומר שכר בין הלוהו מעות ובין הלוהו פירות ולא קיימא לן הלכתא כרבי יהודה. והיכא דקא מודה מלוה במקצת כגון דאוזפיה מאה וא"ל לוה שוי משכון דילי מאתן ואמר ליה מלוה לא הוי שוי אלא מאה וחד משתבע מלוה שבועה דאורייתא אבל אמר ליה מלוה דלא שוי אלא מאה משתבע שבועת היסת דרבנן ואף על גב דקתני סלע הלויתיך עליו סלע היה שוה פטור כי קתני פטור משבועה דאורייתא אבל שבועת היסת דרבנן מיחייב. אמר שמואל האי מאן דאוזפיה אלפא זוזי לחבריה ואנח ליה קתא דמגלא משכון אבד קתא אבדו מעותיו אבל תרתי קתא לא ורב נחמן אמר אפילו תרתי קתתא אווד (ג"א אבד) חדא אווד חמש מאה אווד אידך אווד כוליה אבל קתא ונסכא לא נהרדעי אמרי אפילו קתא ונסכא אווד נסכא אווד דמי נסכא אווד קתא אווד כוליה. ליתה לדשמואל והלכתא הם כמתניתין. (שבועות מד.) אמר רבי יצחק מנין לבעל חוב שקונה משכון שנאמר ולך תהיה צדקה אם אינו קונה משכון צדקה מנין מכאן לבעל חוב שקונה משכון ודוקא שמשכנו שלא בשעת הלואתו אבל משכנו בשעת הלואתו לא קני והני מילי דכתב עליה שטרא דלא סמך אמשכון אבל לא כתב עליה שטרא ושקיל מיניה משכון בשעת הלואה קני והוי עליה שומר שכר וכי אמר רבי יצחק משכנו בשעת הלואה לא קני בדכתב שטרא ולא סמך אמשכון דאזלינן בתר אומדן דעתא. והיכא נמי דאוזפיה וכתב עליה שטרא ולבתר הכי שקל מיניה משכון הוי עליה שומר שכר והיינו דרבי יצחק. (שם מד:) כל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין ואלו נשבעין ונוטלין השכיר והנגזל והנחבל ושכנגדו חשוד על השבועה וחנוני על פנקסו שכיר כיצד אמר לו תן לי שכרי שיש לי בידך והוא אומר נתתי והלה אומר לא נטלתי הרי זה נשבע ונוטל ר' יהודה אומר עד שתהא שם מקצת הודאה כיצד אמר לו תן לי שכרי חמשים דינרין שיש לי בידך והלה אומר התקבלת מהן דינר זהב. כל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין מנלן (שם מה.) דאמר קרא ולקח בעליו ולא ישלם מי שעליו לשלם לו שבועה כיון שקבלו בעלים שבועה שוב אין משלמין ממון ההוא לכל הנשבעין שבתורה הוא דאתא ודרב הונא אמר רב ליתה מדרב נחמן. ואלו נשבעין ונוטלין השכיר שכיר נשבע בזמנו ונוטל שכיר מאי טעמא עבדו ליה רבנן תקנתא דמשתבע ושקיל. אמר רב יהודה אמר שמואל

הלכות גדולות שנו כאן הלכות הני הלכתא נינהו אלא אימא תקנות גדולות שנו כאן גדולות מכלל דאיכא קטנות אלא אר"נ אמר שמואל תקנות קבועות שנו כאן עקרוה רבנן לשבועה מבעל הבית ושדיוה אשכיר משום כדי חייו ומשום כדי חייו דשכיר קנסינן ליה לבעל הבית בעל הבית גופיה ניחא ליה כי היכי דליתגרון פועלין אדרבא פועל ניחא ליה דלוגריה אלא בעל הבית על כרחיה אגר הכא נמי שכיר על כרחיה מיתגר אלא בעל הבית טרוד בפועליו הוא וליתן לה בלא שבועה כדי להפיס דעתו של בעל הבית. (ב"מ קי:) שכיר יום גובה כל הלילה שכיר לילה גובה כל היום שכיר שעות גובה כל הלילה וכל היום שכיר שבת שכיר חודש שכיר שנה שכיר שבוע יצא ביום גובה כל היום יצא בלילה גובה כל והלילה.

(שם קיא.) ת"ר מנין לשכיר יום שגובה כל הלילה ת"ל לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר ומנין לשכיר לילה שגובה כל היום שנא' ביומו תתן שכרו איפוך אנא שכירות אין משתלמת אלא לבסוף. (שם קיא.) איזהו עושק ואיזהו גזל אמר רב חסדא לך ושוב לך ושוב זה הוא עושק יש לך בידי ואין אני נותן לך זה הוא גזל. רבא אמר זה הוא עושק וזה הוא גזל והאי דאפקעינהו רחמנא בתרי לישני לעבור עליו בשני לאוין.

(שם קיב.) ת"ר לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר יכול אפילו לא תבעו ת"ל אתך לדעתך יכול אפילו אין לו ת"ל אתך והוא שיש אתך יכול אפילו המחהו אצל חנוני ואצל שלחני ת"ל אתך ולא שהמחהו אצל חנוני ואצל שלחני. המחהו אצל חנוני ואצל שלחני אין עובר עליו איבעיא להו חוזר או אינו חוזר רב ששת אמר אינו חוזר רבה אמר חוזר אמר רבה מנא אמינא לה מדקתני אינו עובר עליו מעבר הוא דלא עבר הא מהדר הדר ורב ששת אמר אינו בתורת לעבור. (שבועות מד:) נגזל כיצד היו מעידים אותו שנכנס לביתו למשכנו שלא ברשות ואמר לו תן לי כלי שנטלת והוא אומר לא נטלתי הרי זה נשבע ונוטל רבי יהודה אומר עד שתהא שם מקצת הודאה אמר לו תן לי שני כלים שנטלת והוא אומר לא נטלתי אלא אחד. (שם מו.) למשכנו ודילמא לא משכנו מי לא אר"נ האי מאן דנקיט נרגא ואמר איזיל ואיקטליה לדיקליה לפלניא ואישתכח דקטיל ושדי לא אמרינן דהוא קטליה מ"ט עבד איניש דגזים ולא עביד הכא נמי עביד איניש דגזים ולא עביד אימא ומשכנו. ולחזי מאי משכנו אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן בשטענו כלים הניטלין תחת כנפיו דאמר רב יהודה ראוהו שהטמין כלים תחת כנפיו ואמר לקוחין הן בידי אינו נאמן (שם ע"ב) ולא אמרן אלא בעל הבית שאינו עשוי למכור את כליו אבל בעל הבית העשוי למכור את כליו נאמן ושאינו עשוי למכור את כליו לא אמרן אלא בדברים שאין דרכן להטמין אבל דברים שדרכן להטמין נאמן ושאין

דרכן להטמין נמי לא אמרן אלא איניש דלא צניע אבל איניש דצניע היינו אורחיה ולא אמרן אלא זה אומר שאולין וזה אומר לקוחין אבל זה אומר לקוחין וזה אומר גנובין לא אחזוקי איניש בגנבי לא מחזקינן. ולא אמרן אלא בדברים שאין עשויין להשאיל ולהשכיר אבל דברים העשויין להשאיל ולהשכיר ואמר לקוחין הן בידי אינו נאמן דשלח רב הונא בר אבין דברים העשויין להשאיל ולהשכיר ואמר הלה לקוחין הן בידי אינו נאמן כי הא דרבא אפיק ספר אגדתא וזוגא דסרבלי מיתמי בדברים העשויין להשאיל ולהשכיר בלא שבועה הלכתא אפילו שומר נשבע ואפילו אשתו של שומר נשבעת. בעי רב פפא שכירו ולקיטו מאי תיקו. אמר ליה רב יימר לרב אשי טעניה כסא דכספא מאי אמר ליה חזינן אי איניש דאמיד הוא או איניש דמהימן דמפקדי איניש גביה טענתיה טענה משתבע ושקיל ואי לא לא. (תוספתא פ"ב) הנשבע בפני גוים ובפני מוכסין ובפני לסטין פטור שנאמר אם תחטא ולא יגיד יהא חוטא ואם לא יגיד אל יהא חוטא כשיגיד. (שם מד:) נחבל כיצד היו מעידין אותו שנכנס תחת ידו שלם ויצא חבול אמר לו חבלת בי והלה אומר לא חבלתי הרי זה נשבע ונוטל רבי יהודה אומר עד שתהא שם מקצת הודאה אמר לו חבלת בי שתים והלה אומר לא חבלתי אלא אחת. ושכנגדו חשוד על השבועה כיצד אחת שבועת העדות ואחת שבועת הפקדון ואחת שבועת שוא היה אחד מהם משחק בקוביא מלוה ברבית מפריח יונים סוחרי שביעית שכנגדו נשבע ונוטל היו שניהם חשודים חזרה שבועה למקומה דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר יחלוקו (שם מז.) א"ל רבא לר"נ היכי תנן א"ל ליה לא ידענא הלכתא מאי א"ל לא ידענא. אתמר אמר רב יוסף בר מניומי אר"נ רבי יוסי אומר יחלוקו וכן תני רב זביד בדבי רבי אושעיא ר' יוסי אומר יחלוקו עבד ר"נ עובדא כר' יוסי דאמר יחלוקו. חזרה שבועה למקומה להיכן חזרה א"ר אמי רבותינו שבבבל אמרו חזרה שבועה לסיני רבותינו שבארץ ישראל אמרו חזרה שבועה למחוייב לה אמר רב פפא רבותינו שבבבל רב ושמואל רבותינו שבארץ ישראל רבי אבא. היכא דאמר ליה לחבריה מנה לי בידך והוא אומר אין לך בידי אלא חמשים והשאר איני יודע דיניה בעסק שבועה ומיחייב והיכי דמי עסק שבועה כדרבא דאמר רבא (ב"מ צח.) מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא חמשים והשאר איני יודע מתוך שאין יכול לישבע משלם (שבועות מז.) ההוא גברא דחטף נסכא מחבריה אתא לקמיה דרבי אמי הוה יתיב רבי אבא קמיה אוקי ביה סהדא דמיחטף חטפיה א"ל אין חטפי ודילי חטפי א"ר אמי היכי לידיינו דייני להאי דינא לישלים ליכא תרי סהדי ליפטריה איכא חד סהדא לישתבע כיון דאמר חטפי הוה ליה כגזלן א"ל רבי אבא הוי מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע וכל המחוייב שבועה ואינו יכול לישבע משלם וכן

הלכה. (שם מה.) חנוני על פנקסו כיצד לא שיאמר לו כתוב על פינקסי שאתה מחוייב לי מאתים זוז אלא אמר לו בעל הבית לחנוני תן לבני סאתים חטים ולפועלי בסלע מעות הוא אומר נתתי והם אומרים לא נטלנו הוא. נשבע ונוטל והם נשבעין ונוטלין אמר בן ננס כיצד אלו ואלו באין לידי שבועת שוא אלא הוא נוטל בשבועה (והוא) [והם נוטלין] נוטל שלא בשבועה וליתה לדבן ננס דתניא (שם מז:) אמר רבי טורח שבועה זו למה א"ל רבי חייא תנינא שניהם נשבעין ונוטלין מבעל הבית קבלה מיניה או לא קיבלה מיניה ת"ש דתניא רבי אומר פועלין נשבעין לחנוני ואם איתא לבעל הבית מיבעי ליה (דף קיח) אלא אמר רבא הכי קאמר פועלין נשבעין לבעל הבית במעמד חנוני כי היכי דליכספו מיניה ונשבע חנוני ונוטלין מבעה"ב. (שם מה.) אמר לחנוני תן לי בדינר פירות ונתן לו ואמר לו תן לי את הדינר אמר לו נתתיו לך ונתתו באנפולי ישבע בעל הבית נתן לו דינר ואמר לו תן לי את הפירות אמר לו נתתים לך והולכתים לתוך ביתך ישבע חנוני רבי יהודה אומר כל שהפירות בידו ידו על העליונה.

(שם מח.) תניא אמר רבי יהודה אימתי בזמן שהפירות צבורין ומונחין ברשות הרבים ושניהם עודרין עליהם אבל הפשילן בקופתו לאחוריו המוציא מחבירו עליו הראיה. (שם מה.) אמר לשלחני תן לי בדינר מעות ונתן לו אמר לו תן לי את הדינר נתתיו לך ונתתו באמפולי ישבע בעל הבית נתן לו את הדינר ואמר לו תן לי את המעות נתתיה לך והשלכתיה לתוך כיסך ישבע שלחני רבי יהודה אומר אין דרך שלחני ליתן איסר עד שיטול דינרו. כשם שאמרו פוגמת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה ועד אחד מעידה שהיא פרועה לא תפרע אלא בשבועה מנכסים משועבדים ומנכסי יתומים לא תפרע אלא בשבועה והנפרעת שלא בפניו לא תפרע אלא בשבועה וכן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה שלא פקדנו אבא ושלא אמר לנו אבא ושלא מצינו בשטרותיו של אבא ששטר זה פרוע א"ר יוחנן בן ברוקה אפילו נולד הבן לאחר מיתת האב הרי זה נשבע ונוטל אמר רבן שמעון בן גמליאל אם יש עדים שאמר האב בשעת מיתתו שער זה אינו פרוע נוטלין שלא בשבועה ואיתה לדרבן שמעון בן גמליאל וכן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה (שם מח.) יתומים ממאן אי נימא מלוה אבוהון שקיל בלא שבועה אינהו שקלו בשבועה ה"ק וכן היתומים מן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה רב ושמואל דאמרי תרוייהו לא שנו אלא שמת מלוה בחיי לוה אבל מת לוה בחיי מלוה כבר נתחייב מלוה לבני לוה שבועה ואין אדם מוריש שבועה לבניו. שלחוה לקמיה דרבי אליעזר שבועה זו מה טיבה שלח להו יורשין נשבעין שבועת יורשין ונוטלין הדר שלחוה בימי רבי אמי אמר כולי האי שלחי לה ואזלי אי אשכחינן בה טעמא מי לא שלחינן להו אלא א"ר אמי הואיל

ואתא לידן נימא בה מילתא עמד בדין ומת כבר נתחייב מלוה לבני לוה שבועה ואין אדם מוריש שבועה לבניו לא עמד בדין ומת יורשין נשבעין שבועת יורשין ונוטלין מתקיף לה רב נחמן אטו בי דינא קא מחייבי ליה שבועה מעידנא דשכיב לוה הוא דאיחייב ליה מלוה לבני לוה שבועה אלא אר"נ אם איתה לדרב ושמואל איתה אי ליתה ליתה אם איתה איתה אלמא מספקא ליה והאמר רב יוסף בר מניומי עבד רב נחמן עובדא כרבי יוסי דאמר יחלוקו לדבריו דר' אמי קאמר. (שם ע"ב) איקלע ר"נ לסורא עול לגביה רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי ליה אתי מר נעקרה להא דרב ושמואל אמר להו לא איכפלי ואתאי הני פרסי אלא למיעקרה לדרב ושמואל אלא נימא בה טעמא כי היכי דלא לוסיף עלה דאמר רב פפא הפוגם שטרו ומת יורשין נשבעין שבועת יורשין ונועלין. ההוא דשכיב ושבק ערבא אתו בני מלוה תבע ליה לערבא סבר רב פפא למימר הא נמי דלא לוסיף עלה הוא א"ל רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא אטו ערבא לאו בתר יתמי אזיל. ההוא דשכיב ושבק אחא אתא ההוא אחא וקתבע בשטרא דאחוה מיתמי סבר רמי בר חמא למימר הא נמי דלא לוסיף עלה הוא א"ל רבא מה לי למימר שבועה שלא פקדנו אבא מה לי שלא פקדני אחי. אמר רב חמא השתא דלא אתמר הלכתא לא כרב ושמואל ולא כר"א האי דיינא דעבד כר"א עבד כרב ושמואל עבד אמר רב פפא האי שטרא דיתמי לא מקרע קרעינן ליה ולא אגבויי מגבינן ביה אגבויי לא מגבינא ביה דילמא סבירא לן כרב ושמואל ומקרע נמי לא קרעינן ליה דההוא דיינא דעבד כר"א עבד ההוא דיינא דעבד כר"א הוה ההוא צורבא מרבנן במאתיה אמר ליה מייתינא איגרתא ממערבא דלית הלכתא כר"א א"ל לכי תיתי אתא לקמיה דרב אחא א"ל האי דיינא דעבד כר"א עבד. (קדושין כז:) זוקקין את הנכסים שיש להם אחריות לישבע עליהן. אמר עולא מנין לגלגול שבועה מן התורה שנא' ואמרה האשה אמן אמן ותנן על מה היא אומרת אמן אמן. אמן על האלה אמן על השבועה אמן שלא שטיתי ארוסה ונשואה שומרת יבם וכנוסה אשכחן איסורא ממונא מנלן תני דבי ר"י ק"ו ומה סוטה שלא נתנה לתבוע בעד אחד מגלגלין ממון שניתן לתבוע בעד אחד אינו דין שמגלגלין אשכחן ודאי ספק מנלן תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר נאמרה שבועה בפנים גבי סוטה ונאמרה שבועה בחוץ גבי טענות לפני ב"ד מה שבועה האמורה בפנים עשה בה ספק כודאי שמשביעין אותה על ספק בלא עד כודאי בעד אף טוען את חבירו וכופרו מביא עליו עד עושין בו ספק כודאי ומגלגלין עליו. (שבועות מה.) ואלו נשבעין שלא בטענה השותפין והאריסין והאפוטרופין והאשה שנושאה ונותנת בתוך הבית ובן בית אמר לו מה אתה טוענני רצוני שתשבע לי חייב חלקו השותפין והאריסין אין יכול להשביען נתגלגלה עליו

שבועה ממקום אחר מגלגלין עליו את הכל והשביעית משמטת את השבועה. (שם מח:) אמר מר ואלו נשבעין שלא בטענה אטו בשופטני עסקינן ה"ק ואלו נשבעין שלא בטענת ברי אלא בטענת שמא השותפין והאריסין והאפוטרופין והאשה הנושאת ונותנת בתוך הבית ובן בית. תנא בן בית שאמרו לא שנכנס ויוצא ברגליו אלא מכניס לו פועלין ומוציא לו פועלין מכניס לו פירות ומוציא לו פירות מאי שנא הני משום דמורו בה היתירא אמר רב יוסף בר מניומי אר"נ והוא שיש טענה ביניהם שתי כסף כמאן כשמואל והא תני ר' חייא לסיועיה לרב אימא והוא שיש ביניהם כפירת טענת שתי כסף כמאן כרב והלכתא כשמואל דכל רב ושמואל בדיני הלכה כשמואל. חלקו השותפין וכו' איבעיא להו מהו לגלגל מדרבנן והלכתא מגלגלין מדרבנן. (שם מט.) אמר רב הונא לכל מגלגלין חוץ משכיר שאין מגלגלין רב חסדא אמר לכל אין מקילין חוץ משכיר שמקילין מאי בינייהו איכא בינייהו לפתוח לו דלת. והשביעית משמטת את השבועה מנא הני מילי אמר רב גידל אמר רב אמר קרא וזה דבר השמטה אפילו דיבור משמטת. ארבעה שומרין הם שומר חנם ושואל נושא שכר והשוכר שומר חנם נשבע על הכל והשואל משלם את הכל נושא שכר והשוכר נשבעין על השבר ועל השבויה ועל המתה ומשלמין את האבידה ואת הגניבה. שומר חנם דכתיב כי יתן איש אל רעהו כסף וגו' שומר שכר דכתיב כי יתן איש אל רעהו חמור וגו'. שואל דכתיב וכי ישאל איש מעם רעהו וגו'. (ב"מ צד:) ותנו רבנן פרשה ראשונה נאמרה בשומר חנם שניה בשומר שכר שלישית בשואל בשלמא שלישית בשואל בהדיא כתיב וכי ישאל איש אלא ראשונה בשומר חנם ושניה בשומר שכר איפוך אנא מסתברא דשניה בשומר שכר שהרי חייב בגניבה ואבידה אדרבה ראשונה בשומר שכר שכן משלם תשלומי כפל בטוען טענת גנב אפילו הכי קרנא בלא שבועה עדיפא מכפילא בשבועה דהא שואל דכל הנאה שלו אפילו הכי לא משלם אלא קרנא. ושומר חנם דמשלם תשלומי כפל בטוען טענת גנב מנלן דתנן (ב"ק קח:) היכן פקדוני ואמר לו אבד משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידין אותו שאכלו משלם את הקרן ואם הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם. היכן פקדוני ואמר לו נגנב משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידין אותו שגנבו משלם תשלומי כפל ואם הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם. (שבועות מב:) ואלו דברים שאין נשבעין עליהם העבדים והשטרות והקרקעות וההקדשות. מנא הני מילי דת"ר על כל דבר פשע כלל על שור ועל חמור על שה ועל שלמה פרט על כל אבידה חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר שמטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון יצאו קרקעות שאינן מטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאעפ"י שמטלטלין אין

גופן ממון הקדש רעהו כתיב. (ב"ק קז.) כי הוא זה אמר רב חייא בר אשי עירוב פרשיות שנו כאן וכי כתיב זה במלוה הוא לכתיב שבועה דאורייתא עד דמודה מקצת הטענה שבועת היסת היכא דא"ל פרעתיך כל דאית לך אי נמי הוה לך גבאי הלכך רמו רבנן שבועה עליה כי היכי דליפרוש. וממאי דמן ממון לא פריש ומשבועה פריש (ב"מ ו.) אמר רב שישא בריה דרב אידי פרשי אינשי מספק שבועה ולא פרשי אינשי מספק ממון מ"ט האי איפשר בחזרה והאי לא איפשר בחזרה.

(תוספתא שבועות פ"ג) תניא חנניה בן חכינאי אומר ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו אין אדם כופר בעמיתו עד שכופר בעיקר פעם אחת שבת ר' ראובן בטבריא מצאו פילוסופוס אחד אמר לו איזה הוא שנוי שבעולם אמר לו הכופר במי שבראו אמר לו היאך אמר לו כבד את אביך ואת אמך לא תרצח לא תנאף ולא תגנוב ולא תחמוד הא אין אדם כופר בדבר עד שכופר בעיקר ואין אדם עובר עבירה אלא א"כ כפר במי שצוה עליה. (שבועות ל.) שבועת העדות נוהגת באנשים ולא בנשים ברחוקים ולא בקרובים בכשרית ולא בפסולין ואינה נוהגת אלא בראויין להעיד בפני בית דין ושלא בפני ב"ד מפי עצמו ומפי אחרים אינן חייבין עד שיכפרו בהן בבית דין דברי רבי מאיר וחכ"א בין מפי עצמו ובין מפי אחרים [אינן חייבין עד שיכפרו בהן בב"ד] וחייבין על זדון שבועה ועל שגגתה עם זדון העדות אינן חייבין על שגגתה ומה הן חייבין על זדונה קרבן עולה ויורד. (שם לו:) שבועת הפקדון נוהגת באנשים ובנשים ברחוקים ובקרובים בכשרים ובפסולין בפני בית דין ושלא בפני ב"ד מפי עצמו מפי אחר אינו חייב עד שיכפור בו בב"ד דברי ר' מאיר וחכ"א בין מפי עצמו בין מפי אחרים כיון שכפר בו חייב וחייב על זדון שבועה ועל שגגתה עם זדון הפקדון אינו חייב על שגגתו ומה הוא חייב על זדונו אשם בכסף שקלים. שבועת הפקדון כיצד אמר לו תן לי פקדון שיש לי בידך שבועה שאין לך בידי או שאמר לו אין לך בידי משביעני עליך ואמר לו אמן הרי זה חייב. השביע עליו חמשה פעמים בין בפני ב"ד ובין שלא בפני ב"ד וכפר חייב על כל אחת ואחת אר"ש מה טעם מפני שיכול לחזור ולהודות היו חמשה תובעין אותו אומר לו תן לנו פקדון שיש לנו בידך שבועה שאין לכם בידי אינו חייב אלא אחת שבועה שאין לך בידי ולא לך ולא לך חייב על כל אחת ואחת ר"א אמר עד שיאמר שבועה באחרונה רבי שמעון אומר עד שיאמר שבועה לכל אחת ואחת. (שם לא:) שבועת העדות כיצד אמר לעדים בואו והעידוני שבועה שאין אנו יודעין לך עדות או שאמרו לו אין אנו יודעין לך עדות משביע אני עליכם ואמרו אמן הרי אלו חייבין השביע עליהם חמשה פעמים חוץ לב"ד ובאו לב"ד והודו פטורין כפרו חייבין על כל אחת ואחת השביע עליהם חמשה פעמים

בפני ב"ד וכפרו אין חייבין אלא אחת אר"ש מה טעם מפני שאין יכול לחזור ולהודות. אמר שמואל ראוהו שרץ אחריהם אמרו לו מפני מה אתה רץ אחרינו שבועה שאין אנו יודעין לך עדות פטורין עד שישמעו מפיו. (שם לב.) מנלן דאכפירה דב"ד הוא דמיחייב אדחוץ דבית דין לא מיחייב אמר אביי אמר קרא אם לא יגיד ונשא עונו לא אמרתי אלא במקום שאם (אינו) מגיד זה מתחייב זה ממון ש"מ שבועה חוץ לב"ד כפירה בב"ד. מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי ועד אחד מעיד שיש לו לישתבע ליה שבועה דאורייתא ולא משלם (שם מ.) דכתיב לא יקום עד אחד באיש לכל עון לכל עון הוא דאינו קם אבל קם הוא לשבועה ואמר מר כל מקום ששנים מחייבין אותו ממון אחד מחייבו שבועה ותנן נמי כל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין. (סנהדרין כט:) ההוא דהוו קרו ליה קב רשו אמר מאן מסיק בי אלא פלוני ופלוני תבעוה בדינא קמיה דר"נ אמר להו אדם עשוי שלא להשביע את עצמו. ההוא דהוו קרו ליה עכברא דשכיב אדינרי הוה קא שכיב אמר מסיקין בי פלוני ופלוני זוזי תבעינון בדינא ליורשים קמיה דר' שמואל ברבי יוסי אמר להו כי אמרינן אדם עשוי שלא להשביע את עצמו הני מילי בחיים אבל לאחר מיתה לא פרעו פלגא תבעינהו בדינא באידך פלגא קמיה דרבי חייא אמר להו כשם שאדם עשוי שלא להשביע את עצמו כך אדם עשוי שלא להשביע את בניו אמרו ליה ניזיל נהדר אמר להו כבר הורה זקן. (סנהדרין לא.) כל זמן שמביא ראיה סותר את הדין אמרו לו כל ראיה שיש לך הבא מכאן ועד שלשים יום הביא בתוך שלשים יום סותר אחר שלשים אינו סותר אמר רבן שמעון בן גמליאל מה יעשה זה לא מצא בתוך שלשים ומצא לאחר שלשים. אמר רבה בר רב הונא הלכה כרבן שמעון בן גמליאל. אמרו לו הבא עדים ואמר אין לי עדים הבא ראיה ואמר אין לי ראיה לאחר זמן מצא עדים ומצא ראיה הרי זו אינו כלום אמר רבן שמעון בן גמליאל מה יעשה לא היה יודע שיש לו עדים ומצא עדים לא היה יודע שיש לו ראיה ומצא ראיה. ראה שמתחייב ואמר קרבו פלוני ופלו' והעידוני או שהוציא ראיה מתוך פונדתו הרי זו אינו כלום אמר רבה בר רב הונא הלכה כדברי חכמים. ואמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן כל מקום ששנה רבן שמעון בן גמליאל במשנתנו הלכה כמותו חוץ מערב וציידן וראיה אחרונה. (שם ע"ב) כי אתא רב שמואל בר יהודה א"ר יוחנן לעולם מביא ראיה וסותר עד שיסתום טענותיו. אמר לו הבא עדים ואמר אין לי עדים הבא ראיה ואמר אין לי ראיה אבל באו לו עדים ממדינת הים או שהיתה דיסקיא של אביו מופקדת ביד אחר הרי זה מביא ראיה וסותר.

(שם לא.) ההוא ינוקא דתבעוה בדינא קמיה דר"נ א"ל אית לך סהדי א"ל לא אית לך ראיה א"ל לא חייביה ר"נ הוה קא בכי ואזיל שמעוה הנך אינשי אמרו ליה אנן ידעינן

במילי דאבוך אר"נ בהא אפי' רבנן מודו לרבן שמעון בן גמליאל מאי טעמא דינוקא במילי דאבוה לא ידעה. ההיא איתתא דנפק שטרא אמרה ידענא ביה דפרייעא הימנה רב נחמן א"ל רבא כמאן כרבי דאמר אותיות נקנות במסירה לא שאני הכא דאיבעי קלתיה כיון דאיתחזק בבי דינא איבעיא קלתיה לא אמרי'. (שם ע"ב) איתיביה רבא לרב (דף קיט) נחמן סימפון שיש עליו עדים יתקיים בחותמיו אין עליו עדים ויוצא מתחת ידי שליש או שיצא אחר חיתום שטרות כשר אלמא שליש מהימן ואפילו אשה כי אתא רב דימי א"ר יוחנן התוקף את חבירו בדין אחד אומר נדון כאן ואחד אומר נלך לבית הועד כופין אותו והולך לבית הועד אמר לפניו רבי אלעזר מי שנושה בחבירו מנה יוציא מנה על מנה אלא כופין אותו ודן בעירו. אתמר נמי אמר רב ספרא א"ר יוחנן שנים שנתעצמו בדין אחד אומר נדון כאן ואחד אימר נלך לבית הועד כופין אותו ודן בעירו ואם הוצרך הדבר לשאול כותבין ושולחין ואם אמר כתבו ותנו לי מאיזה טעם דנתוני כותבין ונותנין לו והיבמה הולכת אחר יבם להתירה א"ר אמי אפילו מטבריא לציפורי א"ר אבהו מאי קראה וקראו לו זקני עירו ולא זקני עירה אמר אמימר הלכתא כופין אותו והולך למקום הועד א"ל רב אשי לאמימר והא דר"א מאי א"ל הני מילי היכא דאמר לוה אבל אמר מלוה כופין אותו דכתיב ועבד לוה לאיש מלוה. (שבועות לב.) והיכא דמסהיד בבי דינא וקא הדר בתוך כדי דיבור מצי הדר לאחר כדי דיבור לא מצי הדר דאמר מר אם לוא יגיד ונשא עונו כיון שלא הגיד שוב לא יגיד וממילא כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד. (שם לג:) ולא שנא היכא דחזא ולא ידע ביה ולא שנא היכא דידע ביה ולא חזא בר עדות הוא דכתיב או ראה או ידע ראיה בלא ידיעה כגון דאמר ליה מנה מניתי לך בפני פלוני ופלוני ואמר ליה היאך לא אף ע"ג דעדים לא ידעי אי מתנה יהב ליה אי אסוקי הוה מסיק ביה ופרעיה כיון דהוא קאמר ליה לא מניתה לי ועדים ראו דמנה לו עדותן עדות. ידיעה בלא ראיה דאמר ליה מנה הודיתה לי בפני פלוני ופלוני ואמר ליה היאך לא אף על גב דעדים מיחזי לא חזו כיון דאודי קמייהו והשתא קאמר ליה לא הודיתי לך עדותן עדות. (סנהדרין כט.) אמר רב יהודה וצריך שיאמר אתם עדי גבי הודאה דאי לא אמר אתם עדי מצי א"ל משטה אני בך והני מילי דקטעין הוא אבל אנן לא טענינן ליה אמר אביי לא שנו אלא דאמר ליה משטה אני בך אבל א"ל לא היו דברים מעולה הוחזק כפרן (סנהדרין כט:) אמר לי' ר"פ בריה דרב אחא בר אדא הכי אמרינן משמיה דרבא כל מילי דכדי לא דכירי אינשי. ולא שנא אמר להו מלוה אתם עדי ושתיק ליה ול"ש אמר להו לוה אתם עדי מההוא דאטמין ליה לחבריה בכילתא א"ל מנה לי בידך א"ל אין עירי ושכבי להוו עלך סהדי א"ל לא אמר רב כהנא הא קאמר ליה לא שבועה מיהו מחייבינן ליה.

ההוא דאטמין ליה סהדי לחבריה בקברא א"ל מנה לי בידך אמר לו הן חיי ומתי להוו עלך סהדי א"ל לא אר"ש בן לקיש הא קאמר ליה לא הא אשתיק הכי נמי דחייב. ואמר רבינא ואיתימא רב ספרא ש"מ מדר"ש בן לקיש הא דאמר רב יהודה צריך שיאמר אתם עדים לא שנא א"ל לוה ולא שנא אמר ליה מלוה ושתיק לוה מדקאמרינן הא קאמר ליה לא הא אישתיק הכי נמי דחייב ואי בעי תבע מן הלין סהדי אע"ג דאמר להו אתם עדי אי אמר להו כתיבו וחתימו והבו ליה כותבין ואי לא לא דלא ניחא ליה דליפוק שטרא עליה דליתזלו נכסיה ואי קנו מיניה כותבין מ"ט סתם קנין לכתיבה עומד. והיכא דאודי בב"ד כותבין מ"ט מילי דבי דינא לכתיבה קיימן ואי לא בבי דינא אינון ואמר להו הוו עלי דייני ולא כלום. הודה בקרקע כותבין מטלטלי ואיתנהו בעינייהו לאו כקרקע דמו דמחסרא גובייגא. כל היכא דאמרי עדים בפנינו הודה לו עדות מעלייתא היא דתנן אם אמר הוא אמר לי שאני חייב לו איש פלוני אמר לי שהוא חייב לו לא אמר כלום עד שיאמר בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים זוז ואמור רבנן כל היכא דאמרי בפנינו הודה לו לא צריך למימר ליה אתם עדי וכיון דהודאה הוא קנין נמי לא צריך דהכין אמור רבנן כל בפנינו הודה לו לא צריך קנין משום דעדות מעלייתא וליכא למיחש עד דחזו תרוייהו דאע"ג דלאו בהדי הדדי הויא עדות דאמר מר (סנהדרין ל:) בין הודאה אחר הודאה ובין הלואה אחר הלואה ובין הלואה אחר הודאה ובין הודאה אחר הלואה מצטרפין כמאן כר' יהושע בן קרחה דאמר אפי' בזה אחר זה מצטרפין.

(ביצה כ.) ההוא דאמר להו הבו ליה ארבע מאה זוזי לפלניא וננסבה לברתאי אר"פ ארבע מאה זוזי שקיל ואי בעי נסיב ואי בעי לא נסיב וה"מ דאמר הבו ליה וננסיב אבל לנסיב והבו ליה אי נסיב אין ואי לא לא. (סנהדרין ל.) אמר להן אחד אני ראיתי את אביכם שהטמין מעות בשידה תיבה ומגדל ואמר של פלוני הן של מעשר שני הן בבית לא אמר כלום בשדה דבריו קיימין כללו של דבר כל שבידו ליטלן דבריו קיימין כל שאין בידו ליטלן לא אמר כלום הרי שראו את אביהם שהטמין מעות בשידה תיבה ומגדל ואמר להם של פלוני הם של מעשר שני הם אם כמוסר דבריו קיימין אם כמערים לא אמר כלום. הרי שהיה מצטער על מעות לו מעשר שני שהניח לו אביו ובא בעל החלום ואמר לו כך וכך הם ובמקום פלוני הן זה היה מעשה ואמרו דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין. (גיטין יד:) הולך מנה לפלוני הלך ובקשו ולא מצאו יחזיר למשלח מת משלח ר' נתן ורבי יעקב אמרו יחזיר ליורשי משלח ויש אומר ליורשי מי שנשתלחו לו רבי יהודה הנשיא אמר משום ר' יעקב שאמר משום רבי מאיר מצוה לקיים דברי המת וחכמים אומרים יחלוקו וכאן אמרו מה שירצה שליש יעשה. א"ר שמעון הנשיא על

ידי היה מעשה ואמרו יחזיר ליורשי משלח (גיטין טו.) א"ר יוסף הלכה כרבי שמעון הנשיא והא קיימא לן דדברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו רב יוסף מוקים לה בברי דכי משדר ברי הוה סוף סוף הא מית ליה משלח וקיימא לן מצוה לקיים דברי המת דלא מית ליה אבל מית ליה משלח לו אי נמי ליתיה יחזרו ליורשי מי שנשתלחו לו דלא תיקשי מצוה לקיים דברי המת. (שם יד.) אתמר הולך מנה זו לפלוני שאני חייב לו אמר רב חייב באחריותו ואם בא לחזור אינו חוזר ושמואל אמר מתוך שחייב באחריותו אם בא לחזיר חוזר. תניא כוותיה דרב הולך מנה לפלוני שאני חייב לו תן מנה לפלוני שאני חייב לו הולך מנה לפלוני פקדון שיש לי בידי תן מנה לפלוני פקדון שיש לו בידו חייב באחריותו ואם בא לחזור אינו חוזר. הנהו גינאי דעבדו חושבנא בהדי הדדי פש חמש איסתירי גבי חד מינייהו אמרי ליה הבינהו למרי ארעא בטסקא באנפי מרי ארעא וקנו מיניה אזל עבד חושבנא בי דיליה לנפשיה לא הוה איכא גביה מידי אתא קא הדר ביה אתא לקמיה דרב נחמן א"ל מאי איעביד לך חדא דהא אמר רב הונא מנה לי בידך תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה ועוד הא קנו מינך אמר ליה רבא אטו הא דקא הדר ביה מי קאמר לא יהיבנא ליכא גבאי קאמר א"ל אם כן הוה קנין בטעות וכל קנין בטעות חוזר. (שם נט.) חרש רומז ונרמז בן בתירה אומר קופץ ונקפץ במטלטלין הפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלים. אמר רב נחמן מחלוקת במטלטלין אבל בגיטין דברי הכל ברמיזה פשיטא במטלטלין תנן מהו דתימא אף במטלטלין קמ"ל. איכא דאמרי אמר רב נחמן כמחלוקת במטלטלין כך מחלוקת בגיטין והא אנן במטלטלין תנן אימא אף במטלטלין. הפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין ועד כמה מחוי רב יהודה ארב יצחק בריה כבר שית כבר שבע רב כהנא אמר כבר שבע כבר תמני במתניתא תנא כבר תשע כבר עשר ולא פליגי כל חד וחד לפום חורפיה וטעמא מאי אמר רבי אבא בר יעקב אמר רבי יוחנן משום כדי חייו וטעותי עד כמה אמר רבי יונה ואי תימא רבי זירא עד שתות כגדול מתנתו מאי רב יימר אמר אין מתנתו מתנה מר בר רב אשי אמר מתנתו מתנה אפכיה ושדרוה לקמיה דרב מרדכי אמר להו זילו אמרו ליה לבר מר לאו הכי הוה עובדא כי הוה קאי מר חדא כרעיה אארעא וחדא כרעיה אדרגא ואמרינן ליה מתנתו מאי ואמר לן מתנתי מתנה בין מתנת בריא ובין מתנת שכיב מרע בין מתנה מרובה ובין מתנה מועטת. (גיטין עג.) ההוא גברא דזבין ליה לחבריה ארעא קביל עליה כל אונסא דמיתיליד לסוף אפיקו בה נהרא אתו לקמיה דרבינא אמר ליה זיל שפי ליה דהא קבילת עלך כל אונסא דמיתיליד א"ל רב אחא בר תחליפא לרבינא אונסא דלא שכיח הוא. רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע זבין שושמי אגודא דנהר מלכא קבילו

להו כל אונסא דמיתיליד אגר ארבויי לסוף איסתכר נהר מלכא אמר ליה אגר חמרא אפקינהו ניהלן דהא קבילת לך כל אונסא דמיתיליד אתו לקמיה דרבא אמר להו קאקי חוורי משלחי גלימי דאינשי אונסא דלא שכיח הוא. (ע"ז עב.) ההוא גברא דאמר ליה לחבריה אי מזבנינא הא ארעא לך מזבנינא לה וקנו מיניה אזל זבנה לאיניש אחרינא אמר רב יוסף קנה קמא אמר ליה אבייי והא לא פסק ומנא תימרא היכא דלא פסק לא קנה דתנן המוכר יינו לנכרי פסק עד שלא מדד דמיו מותרין מדד עד שלא פסק דמיו אסורין מאי הוי עלה מאי הוי עלה כדאמרינן דילמא שאני יין נסך דאחמירו ביה רבנן. אמר רב חייא בר אבין עובדא הוה בי רב חסדא ורב חסדא בי רב הונא ופשטוה מהא משך חמריו ופועליו והכניסן לתוך ביתו בין פסק עד שלא מדד ובין מדד עד שלא פסק שניהם יכולין לחזור בהן. ההוא גברא דאמר ליה לחבריה אי מזבנינא לה להאי ארעא לך מזבנינא לה במאה זוזי וקנו מיניה אזל זבנה לאיניש אחרינא במאה ועשרין אמר רב כהנא קנה קמא. מתקיף לה רב יעקב מנהר פקוד האי זוזי אנסוה והלכתא כרב יעקב מנהר פקוד. אמר ליה כדשיימי בי תלתא אפילו תרי מגו תלתא כדאמרי בי תלתא עד דאמרי בי תלתא כדשיימי בי ארבעה עד דשיימי בי ארבעה וכל שכן היכא דא"ל כדאמרי בי ארבעה כדשיימו בי תלתא ואתו תלתא ושמוה ואמר ליה ליתו תלתא אחריני דקים להו טפי אמר רב פפא דינא הוא דמעכב. מתקיף לה רב הונא בריה דרב יהושע ממאי דהני קים להו טפי דילמא הני קים להו טפי והלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע. (ב"מ לא:) איסור ורב ספרא עבדו עסקא בהדי הדדי אזל רב ספרא פלג זוזי בלא דעתא דאיסור. אתא לקמיה דרבי אבא אמר ליה זיל אייתי תלתא דפלגת קמייהו אי נמי תרין מגו תלתא אמר ליה מנלך הא דתנן אם יש שם בית דין מתנה בפני ב"ד אמר ליה מי דמי א"ל התם אפוקי ממונא ממר ומיתב למר הכא דילי שקלי גלוי מילתא בעלמא הוא בתרי נמי סגי תדע דתנן אלמנה מוכרת שלא בבית דין ולאו אתמר עלה אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן אינה צריכה בית דין מומחין אבל צריכה בית דין הדיוטות קשיא דרב נחמן אדרב נחמן התם אמר הלכתא כשמואל דאמר שנים שדנו דיניהם דין הכא אמר צריכה בית דין הדיוטות אלמא בעינן שלשה לא קשיא כי קאמר רב נחמן הכא בעינן שלשה לשומה קאמר:

פסק והיכא דנכנסת לחופה ולא נבעלה אי נמי הוא לא קא יכיל למיבעל ואישתהי גביה כמה יומי ולא יכיל למיבעל הרשות בידה אי בעיא יתבה גביה אי בעיא שקלה כתובתה ונפקא ואף על גב דיכיל למיבעל אחרות אמרה ליה מינאי לא פיש הא מסרית לך נפשאי ואסתכלת בי (קדושין מט:) וכולן אף על פי שאמרה בלבי היה להתקדש

לו אינה מקודשת וכן שהטעתו. ההוא גברא דזבין ניכסיה דבעא למיסק לארץ ישראל לסוף לא סליק אתא לקמיה דרבא אמר להו הוו דברים שבלב ודברים שבלב אינן דברים. (תוספתא יבמות ח.) האשה רשאה להנשא אפי' לסריס האיש אינו רשאי לשתות כוס עקרין שלא תלד רבי יהודה אומר אף המסרס את הזכרים חייב את הנקבות פטור.
(ב"ק פ.) ת"ר רועה שעשה תשובה אין מחייבין אותו למכור מיד אבל מוכר על יד על יד וכן מי שנפלו לו כלבים וחזירים בירושתו אין מחייבין אותו למכור מיד אבל מוכר על יד על יד וכן מי שנדר נדר לבנות בית ולישא אשה בארץ ישראל אין מחייבין אותו לישא מיד עד שימצא ההוגנת לו ומעשה באשה אחת שהיה בנה מצר לה ונשבעה כל שיבא עליה אינה מחזירתו ובאו עליה בני אדם שאינן מהוגנין לה וכשבא דבר אצל חכמים אמרו לא נתכוונה זו אלא להגון לה. (יבמות קכא:) אמר רב אשי ש"מ הא דאמור רבנן מים שאין להם סוף אשתו אסורה לא אמרן אלא לכתחלה אבל דיעבד לא מפקינן לה מיניה (שם קכא.) ולא שנא הוה נסיב לה גברא רבא דאית ליה קלא ולא שנא לית ליה קלא דיעבד אין לכתחלה לא. (ב"מ קו:) ר' שמעון בן אלעזר אומר משום ר' מאיר וכן היה ר' דוסא אומר כדבריו חצי תשרי מרחשון וחצי כסליו זרע חצי כסליו טבת וחצי שבט חורף חצי שבט אדר וחצי ניסן קור חצי ניסן אייר וחצי סיון קציר חצי סיון תמוז וחצי אב קיץ חצי אב אלול וחצי תשרי חום רבי יהודה היה מונה מתשרי ורבי שמעון היה מונה מן מרחשון:
סליקו להו הלכות שבועה

סימן נג

(דף קכ) (יבמות מב:) סתם ומחלוקת הלכה כסתם (עירובין מו:) רבי מאיר ור' יוסי הלכה כר"י ר' יהודה ור' יוסי הלכה כר' יוסי ר' שמעון ור' יוסי הלכה כר' יוסי ר' אלעזר ור' נחמיה ור' אליעזר בן יעקב שנחלקו עם רבי יוסי הלכה כרבי יוסי כל אלה הלכה כרבי יוסי בד"א בזמן שנחלק עליו אחד אבל אם נחלקו עליו חכמים הלכה כחכמים רבי מאיר ורבי שמעון הלכה כרבי שמעון רבי יהודה ורבי שמעון הלכה כרבי שמעון רבי מאיר ור' יהודה הלכה כר' יהודה ר' יהודה ור' אליעזר בן יעקב הלכה כרבי אליעזר בן יעקב ר' ור' אלעזר בר' שמעון הלכה כר' ר' ורבי יוסי בר' יהודה הלכה כרבי ר' ור' ישמעאל ברבי יוסי הלכה כרבי במה דברים אמורים שלא אמר משום אביו אבל אמר משום אביו הלכה כאביו. רבי ורבי שמעון בן אלעזר הלכה כרבי וכל מקום שאמר ר' שמעון בן אלעזר בלא מחלוקת הלכה כמותו ר' ורבי מאיר ורבי יהודה ורבי שמעון כולם

עם רבן שמעון בן גמליאל הלכה כרבן שמעון בן גמליאל ואפילו רבי יוסי שהלכה כמותו מחבירו ורבן שמעון בן גמליאל הלכה כרבן שמעון בן גמליאל וכל מקום ששנה רבן שמעון בן גמליאל במשנתנו הלכה כמותו חוץ מערב וצידן וראיה אחרונה וכל מקום ששנינו במשנתנו באמת ובמה דברים אמורים ואימתי בזמן הלכה למשה מסיני. רבי אליעזר ורבי יהושע הלכה כרבי יהושע רבן גמליאל ורבי יהושע הלכה כרבן גמליאל. רבי עקיבא ורבי טרפון הלכה כרבי עקיבא רבי עקיבא ורבי יוחנן בן נורי הלכה כר' עקיבא בית שמאי ובית הלל הלכה כבית הלל חוץ מבית שמאי אומרים מכבדין את הבית שהלכה כבית שמאי. (תוספתא סנהדרין פ"ז) אין שואלין מעומד ואין משיבין מעומד ולא מגבוה ולא מרחוק ולא מאחורי הזקנים אין שואלין אלא בענין ואין משיבין אלא במדע ולא השואל בענין רשאי לשאול יתר משלש הלכות אחד שואל ואחד אומר שלא להשאיל נזקקין לשואל והמשאיל מעשה צריך שיאמר מעשה אני שואל והשואל כענין והשואל שלא כענין משיבין את השואל כענין והשואל שלא כענין צריך שיאמר שלא כענין שאלתי דברי ר' מאיר וחכמים אומרים אינו צריך שכל התורה ענין אחד ענין ושאינו ענין נזקקין לענין מעשה ושאינו מעשה נזקקין למעשה הלכה ומדרש נזקקין להלכה מדרש והגדה נזקקין למדרש מדרש וקל וחומר נזקקין לקל וחומר ק"ו וגזירה שוה נזקקין לקל וחומר חכם ותלמיד נזקקין לחכם תלמיד ועם הארץ נזקקין לתלמיד היו שניהם חכמים שניהם תלמידים שניהם עמי הארץ שתי הלכות ושתי שאלות שתי תשובות ושני מעשה הרשות ביד התורגמן. חכם שנכנס אין שואלין אותו עד שתתיישב דעתו וכן תלמידי חכמים שנכנס אין רשאי לשאול עד שתתיישב דעתו נכנס ומצאן עוסקין בהלכה לא יהא קופץ לתוך דבריהם עד שידע באיזה ענין הם עוסקין אם עשה כן על זה נאמר שבעה דברים בגולם ושבעה בחכם:
סליקו להו הלכות קצובות

סימן נד

(ע"ז ב.) לפני אידיהן של גוים שלשה ימים אסור לישא וליתן עמהם מלהשאילן ומלשאול מהם מלהלוותן ומללוות מהם מלפרען ומלפרוע מהם רבי יהודה אומר נפרעין מהם מפני שהוא מיצר אמרו לו אף על פי שמיצר עכשיו שמח הוא לאחר זמן. ואסור למכור להם כל דבר שהוא לצורך אידם ואסור נשגר לו דורון ביום אידו וביום הלולא של בנו (שם ח.) ואסור לאכול ולשתות עמו ביום אידו וביום שמחתו וביום שמחת בנו. הלולא שלו לא שנא קודם הלולא ולא שנא בתר הלולא קודם הלולא (שם ע"ב) מאימת אמר רב

פפי מכי רמיין שערי באסינתי ולבתר הלולא אי אמר ליה מחמת הלולא עד כמה אמר רב פפי עד תריסר ירחי שתא. ומאן דמשכח גושפנקא או שירא דצייר עליה צורת חמה או צורת לבנה או ע"ז אסיר ליה לבר ישראל למשקליה ולאיתהנויי מיניה עד דמבטיל ליה גוי דידע בע"ז דתנן (שם נב:) נכרי מבטל ע"ז שלו וכל חבירו ואי מבטיל ליה גוי קטן אי נמי בר ישראל לא בטלה ואי לא מבטיל לה ארמאה לא בטלה ואסירה בהנאה ומיתבעי ליה למישדייה לים הגדול היכא דלא סלקא לעולם דתנן (שם מב:) מצא כלים ועליהם צורת חמה צורת לבנה צורת דרקון יוליך לים המלח והיכי מבטל לה כדתנן (שם נג.) כיצד מבטלה קטע ראש אזנה ראש חוטמה ראש אצבעה פחסה אף על פי שלא חיסרה ביטלה רקק בפניה השתין בפניה גררה וזרק בה את הצואה הרי זו אינה בטלה מכרה או משכנה רבי אומר בטל וחכמים אומרים לא ביטל. ואי מבטיל לה גוי בעל כרחיה נמי בטלה (שם מג.) דאמר רבה בר בר חנה אריב"ל פעם אחת הייתי מהלך אחר ר' אלעזר הקפר ברבי בדרך מצא טבעת ועליה צורת דרקון מצא גוי קטן לא אמר לו כלום מצא גוי גדול אמר לו בטלה ולא בטלה סטרו ובטלה ש"מ תלת ש"מ נכרי מבטל ע"ז שלו ושל חבירו וש"מ נכרי מבטל ע"ז על כורחו וש"מ היודע בטיב ע"ז ומשמשיה מבטלה ושאין יודע בטיב ע"ז ומשמשיה אין מבטלה. תנו רבנן איזו היא צורת דרקון פירש ר' שמעון בן אלעזר כל שיש לו ציצין בין פרקיו מחוי רב אסי בין פרקי צואר. א"ר חמא ברבי חנינא הלכה כרבי שמעון. וכי אסיר ליה לאיתהנויי מן ע"ז עד דמבטל לה הני מילי היכא דאיתיה עילוי גושפנקא או על שירא או על מידי יקירא אבל ודאי אשכח קומקמא או קידרא דצייר עלייהו עבודה זרה לא צריך לבטולה ושרי ליה לאישתמושי בגווייהו דתנן (שם מב:) רבן שמעון בן גמליאל אומר שעל המכובדין אסורין ושעל המבוזין מותרין (שם מג:) ואלו הן מכובדין ואלו הן מבוזין אמר רב מכובדין למעלה מן המים מבוזין למטה מן המים ושמואל אמר אלו ואלו מבוזין הן אלא אלו הן מכובדין שעל השירים ועל הנזמים ועל הטבעות. תניא כוותיה דשמואל מכובדים שעל השירים ועל הנזמים ועל הטבעות מבוזין שעל היורות והקומקמסין ושעל מחמי חמים ושעל הסדינין ושעל הספסלים ושעל המטבעות. ולא מיבעיא עבודה זרה גופה דאסירא בהנאה עד דמבטיל להו דאתמר (שם מא:) עבודה זרה שנשתברה מאיליה רבי יוחנן אמר אסורה רבי שמעון בן לקיש אמר מותרת רבי יוחנן אמר אסורה דהא לא בטלה ר' שמעון בן לקיש אמר מותרת בסתמא בטולי מבטל מימר אמר איהי לנפשה לא אצלה להההוא גברא מצלה ליה והלכתא כרבי יוחנן:

פסק והיכא דמשכח צורת דרקון ופסיק רישיה ולא ידיע אי גוי פסקיה אי ישראל פסקיה שרי בהנאה מאי טעמא דהוה ליה ספק ספיקא וספק ספיקא לא גזרינן דתניא (שם מב.) ר' יוסי אמר מצא צורת דרקון וראשו חתוך ספק ישראל חתכו מותר בהנאה ודאי ישראל חתכו אסור ש"מ כל ספק ספיקא לא גזרינן. ואלו בר ישראל דאשכח עבודה זרה וזבנה מקמי דמבטיל לה גוי אסירי דמה לעולם שנאמר ולא תביא תועבה אל ביתך (שם נד:) והיית חרם כמוהו כל שאתה מחיה מהם. וע"ז דישראל אינה בטלה לעולם ואסורה בהנאה לעולם ואע"ג דמבטל לה גוי אסורה ולית לה תקנתא אלא גניזה (שם נג:) דאמר רב יהודה אמר רב ישראל שזקף לבנה להשתחות לה ולא השתחוה לה ובא גוי והשתחוה לה אעפ"י שחזר וביטלה אסורה בהנאה מפני שנקנית לו לבר ישראל מתחלה נעשית ע"ז של ישראל וע"ז של ישראל אינה בטלה לעולם ואסורה בהנאה (שם נב.) א"ר יצחק מנין לע"ז של ישראל שטעונה גניזה שנאמר ושם בסתר קרי ביה ושים בסתר גנזה. (שם יא:) אמר רב חנין בר רב חסדא אמר רב חסדא ואמרי לה אמר רב חנין בר רבא אמר רב חמשה בתי ע"ז קבועים הם אלו הן בית בל בבבל בית נבו בבורסיף תרעתא שבמבג צריפא שבאשקלון נשרא שבערביא כי אתא רב דימי אמר הוסיפו עליהן ירוד שבעין בכי ונדבכה שבעכו רב דימי מנהרדעא מתני איפכא נדבכה שבעין בכי ירוד שבעכו. א"ל רב חנין בר רבא לרבא מאי קבועין א"ל הכי אמר אבוה דאמך משמיה דרב קבועין הם לעולם כולה שתא פלחי להו. (שם מח:) לא ישב בצילה ואם ישב טהור לא יעבור תחתיה ואם עבר טמא היתה גוזלת את הרבים ועבר תחתיה טהור זורעין תחתיה ירקות בימות הגשמים אבל לא בימות החמה ובחיזרין לא בימות החמה ולא בימות הגשמים רבי יוסי אומר אף לא ירקות בימות הגשמים מפני שהנויה נושרת והות להן לזבל. (שם מט.) ההיא גינתא דאזבלה בזבל דע"ז שלחה רב עמרם לקמיה דרב יוסף כי האי גוונא מאי א"ל הכי אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' יוסי דאפי' זבל דעבודה זרה נמי אסור בהנאה (שם ע"ב) נטל הימנה עצים אסורין בהנאה הסיק בהן את התנור אם חדש יותץ אם ישן יוצן אפה בהן את הפת הפת אסורה בהנאה נתערבה באחרות כולן אסורות בהנאה רבי אליעזר אומר יוליך הנאה לים המלח אמרו לו אין פדיון לע"ז. א"ר חייא בריה דרבה בר נחמני אמר רב חסדא אמר רב ואמרי לה אמר רב חסדא אמר זעירי הלכה כר' אליעזר ואמרינן עלה ההוא גברא דאיערב לי' חביתא דיין נסך בחמריה אתא לקמיה דרב חסדא א"ל זיל שקול ארבעה זוזי דמיה ושדי בנהרא ולישתרי לך אלמא הלכה כר' אליעזר דאמר יוליך הנאה לים המלח. ואלו בר ישראל דאנסין ליה גוים ואמרין ליה כפר במלתא דשמיא ופלח לע"ז ואי לא קטילנא לך לימסר נפשיה לקטלא ולא לפלח

לע"ז (סנהדרין עד.) דא"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק נמנו וגמרו בעליית בית נתזה בלוד כל עבירות שבתורה אם אומר לו לאדם עבור ואל תהרג יעבור ואל יהרג חוץ מע"ז וגילוי עריות ושפיכות דמים ע"ז מנלן מחנניה מישאל ועזריה דכתיב והן לא ידיע להוא לך מלכא די לאלהיך לא איתנא פלחין. גילוי עריות מנלן (סנהדרין עה.) דאמר רב יהודה אמר רב מעשה באדם אחד שנתן עיניו באשה אחת והעלה לבבו טינא באו ושאלו לרופאים אמרו אין לו תקנה עד שתיבעל לו וכששמעו חכמים בדבר אמרו ימות ואל תבעל לו תעמוד לפניו ערומה ימות ולא תעמוד לפניו ערומה תספר עמו מאחורי הגדר ימות ואל תספר עמו מאחורי הגדר. (שם עד.) שפיכות דמים מנלן מההוא גברא דאתא לקמיה דרבא א"ל אמר לי מרי דודאי קטליה לפלניא ואי לא קטילנא לך אמר ליה ליקטלך ולא תקטול מי יימר דדמא דידך סומק דילמא דחברך סומק טפי. כי אתא רב דימי א"ר יוחנן הא דאמרת כל עבירות שבתורה יעבור ואל יהרג לא שנו אלא שלא בשעת הגזירה אבל בשעת הגזירה יהרג ואל יעבור מאי טעמא כיון דגזרה למיעקרה למלתא הוי קידוש השם וקרינן ביה ולא תחללו את שם קדשי ואפי' מצוה קלה יהרג ואל יעבור מאי מצוה קלה אמר רב אפילו ערקתא דמסאנא דאיסורא דרבנן היא ולא מינכרא מלתא. (שם עד:) וכמה פרהסיא אמר רבי יעקב א"ר יוחנן אין פרהסיא פחותה מעשרה בני אדם וכולהו מישראל. אמר רבה האי גוי דא"ל לישראל קטול אספסתא בשבתא ושדי לסוסאי ואי לא קטילנא לך יעבור ואל יהרג א"ל קטול שדי בנהרא דלאו להנאתו הוא אלא לעבורי' קמכוין יהרג ואל יעבור שאר עבירות דלאו להנאתו בפרהסיא יהרג ואל יעבור להנאתו אפילו בפרהסיא יעבור ואל יהרג ואפילו עבודה זרה נמי כיון קואקי ודומנקי דפלחין לבי נורא בשעת הגזירה אפילו כל עבירות ואפילו בצינעה יהרג ואל יעבור. (פסחים כה.) כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן בכל מתרפאין חוץ מע"ז וגילוי עריות ושפיכות דמים. א"ר יעקב א"ר יוחנן בכל מתרפאין חוץ מעצי אשירה היכי דמי אי דאיכא סכנה אפילו בעצי אשירה נמי אי דליכא סכנה אפילו בכל איסורין שבתורה נמי לא לעולם דאיכא סכנה אפילו הכי בעצי אשירה לא דתניא ר' אלייעזר אומר אם נאמר בכל נפשך למה נאמר בכל מאדך ואם נאמר בכל מאדך למה נאמר בכל נפשך אם ראית אדם שגופו חביב עליו מממונו לכך נאמר בכל נפשך ואם ראית אדם שממונו חביב עליו מגופו לכך נאמר בכל מאדך. (שם ע"ב) רבינא אשכחיה למר בר רב אשי דקשייף לה לברתיה גורקי דערלה א"ל אימר דאמור רבנן היכא דאיכא סכנה היכא דליכא סכנה מי אמרי א"ל אישתא צמירתא נמי סכנה היא איכא דאמר הכי קא"ל מידי דרך הנאתן קא עבידנא. אתמר הנאה הבאה לו לאדם על כורחו אביי אמר מותרת רבא אמר אסורה

איפשר וקא מיכוין דכולי עלמא לא פליגי דאסיר לא איפשר ולא קא מיכוין דכולי עלמא לא פליגי דשרי כי פליגי בדאיפשר ולא קא מיכוון ואליבא דרבי יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור לא תיבעי לך דודאי אסיר כי פליגי אליבא דר' שמעון דאמר דבר שאין מתכוין מותר אבייי כר' שמעון ורבא עד כאן לא קאמר ר' שמעון אלא היכא דלא איפשר אבל היכא דאיפשר לא אמר.

(ע"ז יב.) תנו רבנן עיר שיש בה ע"ז אסור להכנס לתוכה ולא מתוכה לעיר אחרת דברי רבי מאיר וחכמים אומרים בזמן שהדרך מיוחדת לאותו מקום אסור אין הדרך מיוחדת לאותו מקום מותר ישב לו קוץ בפני ע"ז לא ישוח ויטלנו מפני שנראה כמשתחוה לע"ז ואם אינו נראה מותר נתפזרו לו מעות בפני ע"ז לא ישוח ויטלם מפני שנראה כמשתחוה לפני ע"ז ואם אינו נראה מותר. פרצופות המקלחות מים בכרכין לפני ע"ז לא יניח פיו עליהן וישתה מפני שנראה כמנשק לע"ז כיוצא בו לא יניח פיו על גבי סילון וישתה מפני הסכנה מאי סכנה סכנת עלקא.

(שם מג:) ת"ר טבעת שחותמה בולט אסור להניחה ומותר לחתום בה חותמה שוקע מותר להניחה ואסור לחתום בה והוא שיש עליה צורת חמה צורת לבנה צורת דרקון מ"ט משום חשדה דילמא אמרי קא סגיד לה. (שם מט:) גוי ששיפה ע"ז לצרכו היא ושפאיה מותרין לצורכו היא אסורה ושפאיה מותרין ישראל ששיפה ע"ז בין לצרכו ובין לצרכה בין היא בין שפאיה אסורין:

סליקו להו הלכות עבודה זרה

סימן נה

(דף קכא) (ע"ז כט:) ואלו דברים של גוים אסורין ואיסורן איסור הנאה היין והחומץ של גוים שהיה מתחלתו יין. יין מנלן אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה דאמר קרא אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו יין נסיכם מה זבח אסור אף יין אסור וזבח גופיה מנלן דכתיב וילמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים מה מת אסור אף זבח אסור ומת גופיה מנלן אתיא שם שם מעגלה ערופה כתיב הכא ותמת שם מרים וכתיב התם וערפו שם את העגלה בנחל מה להלן אסור אף כאן אסור והתם מנלן אמרי דבי רבי ינאי כפרה כתיב בה כקדשים. והחומץ של גוים שהיה מתחלה יין. פשיטא אטו משום דאחמיץ ליה פקע ליה איסוריה אמר רב אשי הא קמ"ל החומץ שלנו בי גוים אינו צריך חותם בתוך חותם מאי טעמא אי משום נסוכיה לא מנסיך אי משום זיופי כיון דאיכא חותם אחד לא טרח ומזייף (שם ל.) שמיאל ואבלט הוו יתבין אייתו לקמייהו חמרא מבשלא נגדה אבלט לידיה אמר ליה

שמואל הרי אמרו יין מבושל אין בו משום יין נסך. איבעיא להו יין מבושל יש בו משום גילוי או אין בו משום גילוי העיד רבי יעקב בר אידי על יין מבושל שאין בו משום גילוי. רבי ינאי ברבי ישמעאל חלש עלו לגביה רבי שמעון בן זירוד ורבנן יתבי וקא מיבעיא להו יין מבושל יש בו משום גילוי או אין בו משום גילוי אמר להו רבי שמעון בן זירוד הכי אמר רבי שמעון בן לקיש משמא דגברא רבה ומנו ר' חנינא יין מבושל אין בו משום גילוי אמרו ליה נסמוך מחוי רבי ינאי ברבי ישמעאל עלאי ועל צוארי. אמתיה דרבי חייא איגלי לה חמרא מבשלא אתאי לקמיה אמר לה יין מבושל אין בו משום גילוי וכן הלכה. אמר רבה הלכתא יין מזוג יש בו משום גילוי ומשום יין נסך. אמר רבי יהושע בן לוי שלשה יינות אין בהם משום גילוי חד מר ומתוק חד טילא חריפא דמצרי זיקי מר ירקונא מתוק חוליא. רב אחא מתני לעילויא חד חמר ופלפלין מר אספנתין מתוק מי בארג. אר"ש בן לקיש קוריאנא אין בו משום גילוי מאי קוריאנא א"ר אבהו חמרא חוליא דאתי מעסיא אמר רבא ובמקומו אסור חמר מדינה הוא. אמר רבה האי חמרא דאקריה תלתא יומי קמאי יש בו משום גילוי ויש בו משום יין נסך מכאן והילך אין בו משום גילוי ואין בו משום יין נסך נהרבילאי אמרי אפילו מכאן והילך יש בו משום גילוי זימנין דמקרי ושתי.

(שם ל:) ת"ר יין תוסס אין בו משום גילוי וכמה תסיסתו ג' ימים השחלים אין בהם משום גילוי ובני הגולה נהגו בהן איסור ולא אמרן אלא דלא רמי בהו חלא אבל רמי בהו חלא מיגרי בהו.

(שם לא.) תנו רבנן אחד הלוקח ואחד השוכר בית בחצירו של גוי ומילאהו יין ומפתח וחותם ביד ישראל רבי אליעזר מתיר בשתיה וחכמים אוסרים והלכתא כרבי אליעזר. אמר רבי אלעזר הכל משתמר בחותם בתוך חותם חוץ מיין שאינו משתמר בחותם בתוך חותם ורבי יוחנן אמר אפילו יין משתמר בחותם בתוך חותם והלכה כרבי יוחנן. (שם לג.) בר עארי טייעא אנס זיקי מרב יצחק בר יוסף נקט בהו חמרא ואהדרינהו ניהליה אייתינהו אתא לבי מדרשא אמר להו ר' ירמיה כך הורה רבי אמי הלכה למעשה ממלאן שלשה ימים מים ומערן אמר רבא וצריך לערן כל מעת לעת סבור מינה הני מילי דידן אבל דידהו לא כי אתא רבין אמר ר"ש בן לקיש אחד שלנו ואחד שלהם סבר רב אחא בריה דרבא קמיה דרב אשי למימר דוקא נאדות דאין מיכנסן לקיום אבל קנקנים דמיכנסן לקיום לא אמר ליה רב אשי אחד נאדות ואחד קנקנים. תנו רבנן קנקנים של גוים חדשים מותרין ישנין מזופפין אסורין כיצד גוי נתן לתוכן מים ישראל נותן לתוכן יין גוי נתן לתוכן יין ישראל נותן לתוכן ציר ומורייס. (שם לג:) איבעיא להו לכתחלה או דיעבד.

ת"ש דתני רב זביד בדבי רבי אושעיא לוקחין קנקנים מן הגוים חדשים נותנין לתוכן יין ישנים נותנין לתוכן ציר ומורייס לכתחלה ואינו חושש. בעא מיניה רבי יהודה נשיאה מרבי אמי קנקנים של גוים שהחזירן לכבשן האש ונתלבנו מהו אמר להם ציר שורף אור לא כל שכן אתמר נמי אמר רבי אמי אמר רבי יוחנן ואמרי לה אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן קנקנין של גוים שהחזירן לכבשן כיון שנשרה זיפתן מותרין אמר רב אשי לא תימא עד דנתרא אלא כיון דרפאי אע"ג דלא נתר. קינסא פליגי בה רב אחא ורבינא חד אסר וחד שרי והלכתא כמאן דאסר. דבי פרזק רופילא אניס כובי מפומבדיתא נקט בהו חמרא ואהדרינהו ניהלייהו אתו לקמיה דרב יהודה אמר להו כל דבר שאין מכניסו לקיום משכשכו במים ואינו חושש. ואפילו משתא חמרא במנא דאישתי ביה גוי חמרא פעם ראשון ופעם שני אסיר כגון כסי חדתי דפחרא דאתמר כסי רב אסי אסר ורב אשי שרי אשתי בהו גוי פעם ראשון כולי עלמא לא פליגי דאסיר כי פליגי בפעם שני ואיכא דאמרי בפעם ראשון ושני כולי עלמא לא פליגי דאסור כי פליגי בפעם שלישית והלכתא פעם ראשונה ושניה אסור שלישית מותר. (שם כט:) החרצנים והזגין של גוים אסורין ואיסורן איסור הנאה דברי ר' מאיר וחכ"א לחים אסורין יבשים מותרין (שם לד.) ואילו הן לחין ואילו הן יבשין אמר רב יהודה אמר שמואל לחין כל שנים עשר חודש יבשים לאחר שנים עשר חודש. אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן כשהן אסורין אסורין אפילו בהנאה כשהן מותרין מותרין אפי' באכילה. אמר רב זביד האי דורדיא דחמרא דארמאי לאחר שנים עשר חודש מותר. א"ר אחא בריה דרבא קנקנים של גוים לאחר שנים עשר חודש מותרין. אמר רב חביבא האי אבצא טייעא לאחר שנים עשר חודש מותר. (שם לט.) אמר רב חבי"ת סימן בחותם אחד אסור חמפ"ג בחותם אחד מותר חבי"ת חלב בשר יין תכלת. חמפ"ג חלתית מוריים פת גבינה. (שם לא.) היכי דמי חותם בתוך חותם אמר רבא אנאבא אפומא דדנא שריקא וחתימא הוי חותם בתוך חותם חתימא ולא שריקא שריקא ולא חתימא לא הוי חותם בתוך חותם נאד בדוסקיא חתימא ופיה למטה הוי חותם בתוך חותם פיה למעלה לא הוי חותם בתוך חותם אי קייף וצייר וחתים ודאי חיתם בתוך חותם הוי. (שם נו:) ההוא ינוקא דתנא ע"ז בשית שני בעו מימה מהו לדרוך עם הנכרי בגת אמר להו דורכין והא קמנסיך בידיה דציירין להו לידיה והא קמנסיך בכרעיה ניסוך דרגל לא שמיה נסוך. ההוא עובדא דהוה בנהרדעא ושהייה שמואל תלתא ריגלי מ"ט אי נימא משום דקא סבר דאי משכחנא תנא דאסר כרבי נתן אסריה אפי' בהנאה דתניא מדדו בין ביד בין ברגל ימכר ר' נתן אומר ביד אסור ברגל מותר אימר דא"ר נתן ביד ברגל מי אמר ניסוך דרגל לאו ניסוך הוא אלא דאי משכחנא תנא דשרי כר"ש אשרייה

אפילו בשתייה. (שם נז.) ההוא עובדא דהוה בבירם סליק גוי לדיקלא אייתו לולבא בהדי דקאתו נגע בחמרא שלא בכוונה שרייה רב לזבוניה לגוים אמרו ליה רב כהנא ורב אסי לרב והא מר הוא דאמר תינוק בן יומא עושה יין נסך אימר דאמרי אנא בשתיה בהנאה מי אמרי. גופא אמר רב תינוק בן יומו עושה יין נסך ולית הילכתא כוותיה אלא מותר בהנאה ולא בשתיה. (שם נז:) ההוא עובדא דהוה במחוזא עאל אתא גוי לחנותא אמר להו אית לכו חמרא לזבוני אמרי ליה לא הוה יתיב חמרא בדולא שכשך ביה בידיה אמר להו האי לאו חמרא הוא שקליה האיך סביא בריתחא שדייה לדנא שרייה רבא לזבוניה לגוים איפליגו עליה רב הונא בר חיננא ורב הונא בריה דרב נחמן נפקי שיפורי דרבא ושרו נפקי שיפורי דרב הונא ואסרי. (שם נח.) איקלע רב נחמן למחוזא א"ל רבא לרב אליקים שמעיה טרוק גלי דלא ניתו אינשי ניטרוד עאל לגביה א"ל כי האי גוונא מאי א"ל אסור אפי' בהנאה והא מר הוא דאמר וכי שכשך עושה יין נסך אימר דאמרי אנא לבר מדמי דההיא חמרא דמי דההוא חמרא מי אמרי. אמר רבא כי אתאי לפומבדיתא אקפן נחמני שמועתא ומתניתא דאסיר שמועתא דההוא עובדא דהוה בנהרדעא ואסר שמואל בטבריא ואסר ר' יוחנן ואמינא ליה לפי שאינן בני תורה ואמר לי טבריא ונהרדעא אינן בני תורה מחוזא בני תורה מתנייתא אגרדמים גוי שקדח במינקת והעלה או שטעם מן הכוס והחזירו לחבית זה היה מעשה ואסרו מאי לאו בהנאה לא בשתיה אי הכי ליתני ימכר כדקתני סיפא חרם גוי שהושיט ידו לחבית וכסבור של שמן ונמצאת של יין זה היה מעשה ואמרו ימכר תיובתא דרבא תיובתא. (שם ע"ב) איתמר נמי אמר רבי אמי אמר רבי יוחנן ואמרי לה א"ר אסי אמר רבי יוחנן יין שמזגו גוי אסור משום לך לך אמרין נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב. (שם נט:) ההוא אטרוגא דנפל לחביתא דחמרא שדי ידיה א"ל ר' אשי נקטוה לידיה דלא נשכשיך. א"ר אשי האי גוי דנסכיא לחמרא דישראל אע"ג דאסרי דמיה משקל דמיה מההוא גוי שרי מ"ט מקלא קלייה איכא למאן דאמר שרי לזבוניה איכא למאן דאמר אסיר אמר רב אשי מנא אמינא לה דתניא גוי שניסך יינו של ישראל שלא בפני עבודה זרה אסור ר' יהודה בן בתירא ור' יהודה בן בבא מתירין אותו משום שני דברים אחד שאין מנסכים יין אלא בפני ע"ז ואחד שיכול לומר לו לא כל הימנך שתאסר ייני לאונסי ומשום דקאמרינן (חולין מא.) רב נחמן ורב עמרם ורב יצחק דאמרי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו וקמו להו כר' יהודה בן בתירא וכר' יהודה בן בבא ש"מ הילכתא כותייהו. (ע"ז נט:) ההיא חביתא דאישתקל ברזא אידרי גוי נקטיה אמר רב פפא כל דלהדי ברזא חמרא אסיר ואידך שרי. איכא דאמרי אמר רב פפא דעד ברזא חמרא אסיר אידך שרי. (שם ס.) אמר רב פפא גוי נקיט דנא בישראל נקיט כובא

וקא מוריק חמרא אסיר דקא אתי מכח גוי נקיט כובא וישראל נקיט דונא וקא מוריק שרי ואי צריך לצדודי חמרא אסיר. (שם עב:) אמר להו רב לשקילאי דחמרא כי דייריתו חביתא דחמרא לא תקריוה לגוי לסיועי בהדייכו דילמא אגב דתמהיתון שדייתון לה עליה והוה לה דקאתי מכחו ואסיר. (שם ס.) אמר רב פפא האי גוי דדארי זיקא וקא אזיל ישראל אחוריה מלא שרי דלא מקרקיש ליה חסר אסיר דילמא מקרקיש ליה כובא מלא אסיר דילמא נגע בגויה חסר שרי דלא יכיל למינגע בגויה רב אשי אמר זיקא בין הכי ובין הכי שרי אין דרך ניסוך בכך מצרא זיארא רב פפא שרי רב אשי ואתימא רב שימי בר אשי אסר בכחו דכולי עלמא לא פליגי דאסור כי פליגי בכח כחו הוה עובדא בכח כחו ואסר רב יעקב מנהר פקוד. (שם ס:) ההיא חביתא דפקעאי לאורכה אידרי גוי חבקה שרי' רפרם לזבוניה לגוים והני מילי דפקעה לאורכה אבל לפותייה אפי' בשתיה נמי שרי מ"ט מעשה לבינתא קא עביד. ההוא גוי דאשתכח במעצרתא אמר רב אשי אי איכא טופח להטפיח בעי הדחה ובעי ניגוב ואי לא בהדחה בעלמא סגי ליה. נטל את החבית וזרקה לבור זה היה מעשה והתירוה. אמר רב אשי כל שאילו במגע הזב טמא בגוי עושה יין נסך כל שאילו במגע הזב טהור בגוי אינו עושה יין נסך מהא (נדה מג.) דאמר רשב"ל קנה בקמטו של זב והסיט בו את הטהור טהור כגון דהאי זב נקיט קנה תותי כיחשיה וקאים ואתא טהור ושניה להההיא קנה דתותי כיחשיה דזב טהור מ"ט דטהור קא מוניד ליה לזב וזב לא קא מוניד ליה לטהור אבל ודאי קנה בקומטו של טהור והסיט בו את הזב דטמא הוא דקמוניד ליה לטהור טמא מנלן דכתיב וכל אשר יגע בו הזב וידיו וגו' מאי ידיו אילימא ידיו ממש הא שאר גופו טהור והכתיב והנוגע בבשר הזב יטמא אלא זה היסטו של זב שלא מצינו לו בכל הטמאים שבתורה שמטמאין בהיסט חוץ מן הזב ואפקיה רחמנא להיסטו בלשון ידיו לומר לך מה ידיו מטמאות מבחוץ בכלי חרש שאין מוקף צמיד פתיל אף היסטו נמי מטמא בכלי חרש שאין מוקף צמיד פתיל אבל זרק זב כלי או צרור מקל וקנה ונגע בטהור לא מיטמא וכן גוי ביין נסך כי זריק חפץ ונגע ביין לא מיתסר. (ע"ז ס:) איתיביה רבינא לרב אשי וזריקה בגוי אין עושה יין נסך והתניא נטל את החבית וזרקה בחמתו לבור זה היה מעשה ואמרו ימכר בחמתו אין שלא בחמתו לא הכא במאי עסקינן דאזיל מיניה מיניה דהוה ליה כהיסטו.

(שם סא.) ת"ר אחד הלוקח ואחד השוכר בית בחצירו של גוי ומילאהו יין וישראל דר באותה חצר מותר ואע"פ שאין מפתח וחותם בידו בחצירו האחרת מותר והיא שמפתח וחותם בידו (שם ע"ב) המטהר יינו של גוי ברשותו וישראל דר באותה חצר מותר והוא שמפתח וחותם בידו א"ל ר' יוחנן לתנא תני ואע"פ שאין מפתח וחותם בידו בחצר אחרת

אסור עד שיושיב שומר או עד שיבא ממונה הבא לקצין מ"מ שאם נמצא גוי אצלו אין נתפש עליו כגנב דקאמרינן ההוא כרבא דהוה יתיב בה יין דישראל אשתכח גוי דהוה קאי ביני דני אמר רבא אם נתפש עליו כגנב חמרא שרי ואי לא אסיר. ולא מיבעיא יין נסך דאסור בהנאה אלא אפילו שכרו נמי אסור דתנן (שם סב.) השוכר את הפועל לעשות ביין נסך שכרו אסור דאית ביה תרתי אסור בהנאה ותופש את דמיו וחמיר מערלה וכלאי הכרם ושביעית. ולא מיבעיא שכר יין נסך דאסיר אלא אפי' סתם יינו שכרו אסור בהנאה וטעמא (שה ע"ב) מההוא גברא דאוגר ארביה לסתם יינם יהבו ליה חיטי באגריה אתא לקמיה דרב חסדא א"ל זיל קלינהו בנורא וקברינהו בבית הקברות והני מילי דמי יין נסך ביד ישראל אבל דמי יין נסך וע"ז ביד גוי מותר דתניא (שם סד.) ישראל שהיה נושה בגוי מנה ומכר ע"ז והביא לו יין נסך והביא לו מותר אבל אם אמר לו המתן עד שאמכור עבודה זרה ואביא לך עד שאמכור יין נסך ואביא לך אסור. (שם ל:) א"ר אסי א"ר יוחנן משום ר' יהודה בן בתירא שלשה יינות הן יין נסך אסור בהנאה ומטמא טומאה חמורה בכזית סתם יינו אסור בהנאה ומטמא טומאת משקין ברביעית המפקיד יינו אצל גוי אסור בשתייה ומותר בהנאה. (שם עג.) יין נסך אסור ואיסר בכל שהו יין ביין ומים במים (דף וקכב) בכל שהן יין במים ומים כיון בנותן טעם זה הכלל מין במינו במשהו שלא במינו בנותן טעם (שם סה:) יין נסך שנפל על גב ענבים ידיחם ואם היו מבוקעות אסורות. (שם סו.) חמרא עתיקא ועינבי דברי הכל בנותן טעם חמרא חדתא ועינבי אביי אמר במשהו בתר טעמא אזלינן ואידי ואידי חד טעמא הוא והוה ליה מין במינו במשהו רבא אמר בנותן טעם בתר שמא אזלינן והאי שמיה לחוד והאי שמיה לחוד והוה ליה מין בשאינו מינו בנותן טעם. חלא דחמרא וחלא דשיכרא חמירא דחיטי וחמירא דשערי אביי אמר בנותן טעם רבא אמר במשהו אביי אמר בנותן טעם בתר טעמא אזלינן והאי טעמיה לחוד והוה ליה מין בשאינו מינו ומין בשאינו מינו בנותן טעם רבא אמר במשהו בתר שמא אזלינן והאי חלא מיקרי והאי חלא מיקרי. והאי חמירא מיקרי והאי חמירא מיקרי והוה ליה מין במינו ומין במינו במשהו חלא לגו חמרא דברי הכל בנותן טעם וחמרא לגו חלא כגון. דקלי קלי קא נפיל חמרא לגויה דחלא חמרא קמא קמא דמאטי לגבי חלא עד דלא נפיל לחלא שחיט ליה ריחא דחלא הוה ליה ריחיה חלא וטעמא חמרא אביי אמר במשהו רבא אמר בנותן טעם אביי אמר במשהו ריחיה חלא וטעמא חמרא חלא והוה ליה מין במינו ומין במינו במשהו רבא אמר בנותן טעם ריחיה חלא וטעמא חמרא חמרא והוה ליה מין כשאינו מינו ומין בשאינו מינו בנותן טעם. (שם ע"ב) האי בת תיהא גוי לישראל שפיר דמי ישראל לגוי אביי אמר אסור רבא אמר מותר

אביי אמר אסיר ריחא מילתא היא רבא אמר מותר ריחא לאו מילתא היא תו והילכתא בכולהו כרבא. (שם עד.) יין נשך שנפל לבור כולו אסור בהנאה רבן שמעון בן גמליאל אומר ימכר כולו לגוים חוץ מדמי יין נסך שבו. (שם ע"ב) גת של אבן שזפתה גוי מנגבה והיא טהורה ושל עץ רבי אומר ינגב וחכ"א יקלף את הזפת ושל חרש אע"פ שקלף את הזפת אסורה. אמר מר חוץ מדמי יין נסך שבו (שם עד.) אמר רב הלכה כרשב"ג חבית בחבית אבל לא יין ביין ושמואל אמר אפי' יין ביין וכן אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן אפילו יין ביין וכן א"ר שמואל בר נתן א"ר חנינא אפי' יין ביין וכן אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אפילו יין ביין ואע"ג דפליגי שמואל ור' יוחנן ור' חנינא ורבה בר אבוה על רב הילכתא כרב דרב נחמן טעמיה דרבה בר אבוה קאמר וליה לא ה"ל דאמר רב נחמן הלכה למעשה יין נסך יין ביין אסור חבית בחבית מותר סתם יינו אפילו יין ביין מותר. (שם ע"ב) גת של אבן שזפתה גוי מנגבה והיא טהורה. אמר רבה דוקא זפתה אבל דרך בה לא סגי ליה בניגוב פשיטא זפתה חנן מהו דאימא הייה דאפ ילו דרך בה והאי דקתני זפתה דאפילו זפתה נמי בעיא ניגוב קמשמע לן דוקא זפתה אבל דרך בה לא סגי ליה בניגוב כי ההוא דאתא לקמיה דרבי חייא אמר ליה הב לי גברא דמדכי לי מעצרתאי אמר ליה לרב זיל וחזי דלא קא מצוחת עלי בי מדרשא אזל חזייה דהוה שיע טובא אמר האי בניגוב סגי ליה בהדי דקאזיל ואתי עלה איפלי פילא מתותי כרעיה חזיה דמלי חמרא אמר הא לא סגי ליה בניגוב אלא קילוף בעיא והיינו דאמר לי חביבי חזי דלא קא מצוחת עלאי בי מדרשא. במה מנגבה רב אמר במים ורבה בר בר חנה אמר באפר רב אמר במים במים ולא באפר רבה בר בר חנה אמר באפר באפר ולא במים אלא רב אמר במים וה"ה לאפר רבה בר בר חנה אמר באפר וה"ה למים ולא פליגי הא ברטיבתא הא ביבשתא בי רב משמיה דרב אמרי תרתי ותלת שמואל אמר תלת וארבע בסורא מתנו הכי בכהרדעא מתנו בי רב משמיה דרב אמרי תלת וארבע ושמואל אמר ארבע וחמש לא פליגי מר קא חשיב מיא בתראי ומר לא חשיב מיא בתראי פירוש לישנא קמא לרב תרתי ברטיבתא אפר ומים תלת ביבישתא מים ואפר ומים הללו לסורא הללו אחרות לנהרדעא לרב תלת ברטיבתא אפר ומים ואפר ארבע ביבישתא מים ואפר מים ואפר לשמואל ארבע ברטיבתא אפר ומים אפר ומים חמש ביבישתא מים ואפר מים ואפר ומים. (שם עה.) אמר רב יהודה הני רווקי דארמאי דמזיא מדיחן דעמרא מנגבן דכיתנא מיישנן ואי איכא קטרי שרי להו. הני דיקולי וחלאתא דחיטי להו בחבלי דצארי מדיחן דצבתא מנגבן דכיתנא מיישנן ואי איכא קטרי שרי להו.

(שם מ:) ת"ר פעם אחת חש רבי במעיו ואמר כלום יש אדם שיודע יין תפוחין של גוים אסור או מותר אמר לפניו רבי ישמעאל ברבי יוסי פעם אחת חשש אבא במעיו והביאו לו יין תפוחים של גוים ושתה ונתרפא אמר לו כל כך יש בידך ואתה מצערני אף הוא בדק ומצא גוי אחד שהיה לו שלש מאות גרבי יין תפוחים של שבעים שנה והביאו לו ושתה ונתרפא אמר ברוך המקום שמסר עולמו לשומרים. (שם סט.) המניח יינו בקרון או בספינה והלך לו בקפנדריא נכנס למדינה ורחץ מותר אם הודיעו שמפליג כדי שישתום ויסתום ויגוב רשב"ג אומר כדי שיפתח ויגוף ותיגוב. המניח נכרי בחנותו אע"פ שיצא ונכנס מותר אם מודיעו שמפליג כדי שישתום ויסתום ותיגוב. נכרי שהיה מעביר עם ישראל כדי יין ממקום למקום אם היה בחזקת המשתמר מותר אם הודיעו שמפליג כדי שישתום ויסתום ותיגוב רשב"ג אומר כדי שיפתח ויגוף ותיגוב. (שם ע"ב) אמר רבה הלכה כרשב"ג הואיל ותנן סתמא כוותיה דתנן היה אוכל עמו על השולחן והניח לפניו לגין על השולחן ולגין על הדלופקי והניחו ויצא שעל השולחן אסור שעל הדלופקי מותר ואם אמר לו הוי מוזג ושותה אף שעל הדלופקי נמי אסיר. חביות פתוחות אסורות סתומות כדי שיפתח ויגוף ותיגוב. (שם סח:) ההוא עכברא דנפל בחביתא אסריה רב להההוא שיכרא אפילו בטעמא אמרוה רבנן קמיה דרב ששת נימא קא סבר רב נותן טעם לפגם אסור אמר להו בעלמא קא סבר רב נותן טעם לפגם מותר והכא חידוש הוא דהא מימאס מאיס ובדילי אינשי מיניה ואפ"ה אסריה רחמנא הילכך בטעמא נמי אסיר. אמר רבא הילכתא נותן טעם לפגם מותר ועכברא בשיכרא לא ידענא מ"ט דרב אי משום דקסבר נותן טעם לפגם אסור ולית הילכתא כוותיה אי משום דקסבר עכברא בשיכרא אשבוחי משבח (שם סט.) איבעיא להו נפל לגו חלא מאי. א"ל רב הלל לרב אשי הוה עובדא בי רב כהנא ואסר א"ל ההוא אימרטוטי אימרטט. חבית שיש בתוכה משקין בין יין בין שמן בין כל משקה ונפל לתוכה עכבר או שרץ שיעורו אחד מאלף החבית והמשקין מותרין פחות מאלף אסורין ואם בקש לטהר את הכלי מכניסן לכבשן עד שיהיה כבתחילה רב אחאי שער בחלא בחמשין רב שימי בריה דר' אבהו שער בשיכרא בשיתין מידי דהוה אכל איסורין שבתורה.

(שם לח:) ת"ר כוספן של גוים שהוחמו חמין ביורה גדולה אסור ביורה קטנה מותר איזו היא יורה קטנה אמרי דבי רבי ינאי כל שאין ציפור דרור יכול ליכנס לתוכה והתניא בין יורה גדולה ובין יורה קטנה מותר לא קשיא הא כמאן דאמר נותן טעם לפגם אסור והא כמאן דאמר נותן טעם לפגם מותר. והני קליות דמזבני גוים בשוקא כגון בקילי וחמצי כולהו שרו דתנו רבנן הקפריסין והקפלטאות והחימטליא והחמין והקליות שלהן

מותרין ביצה צלויה אסורה (שם לט.) וקורט של חלתית אסור מ"ט משום דמפסקי לה בסכינא ואע"ג דנותן טעם לפגם הוא שמנוניתא דסכינא אגב חורפא דחלתיתא מחליא ליה. עבדיה דרבי לוי הוה קא מזבין חלתיתא אתו א"ל לרבי יוחנן מהו למישקל מיניה אמר להו עבדו של חבר הרי הוא כחבר. גבינה (חולין קטז:) כי אתא רב שמואל בר רב יצחק א"ר יוחנן מעמידין בין בקיבת נבילה ובין בקיבת שחיטת נכרי שלא לחוש לדברי רבי אליעזר. (ע"ז לח.) א"ר שמואל בר רב יצחק אמר רב כל שנאכל כמות שהוא חי אין בו משום בשולי גוים. בסורא מתנו הכי בפומבדיתא מתנו א"ר שמואל בר רב יצחק אמר רב כל שאינו עולה על שולחן מלכים לאכול בו את הפת אין בו משום בישולי גוים מאי בינייהו איכא בינייהו דגים קטנים וארדי ודייסא.

(שם כו.) ת"ר בת ישראל לא תילד את הנכרית מפני שמילדת בן לע"ז ונכרית לא תילד את בת ישראל מפני שחשודין על שפיכות דמים דברי ר"מ וחכ"א נכרי מילדת את בת ישראל בזמן שאחרים עומדין על גבה אבל לא בינה לבינה. ת"ר בת ישראל לא תניק בן לנכרית מפני שמגדלת בן לע"ז ונכרית לא תניק את בנה של בת ישראל מפני שחשודים על שפיכות דמים דברי ר"מ וחכ"א נכרית מניקה בנה של ישראל בזמן שאחרים עומדין על גבה אבל לא בינה לבינה. יהודית מילדת את הארמית בשכר אבל לא בחנה. אמר רב יוסף בשכר שרי משום איבה סבר רב יוסף למימר אולודי בשבת בשכר שרי משום איבה א"ל אביי יכלה למימר ליה דמנטרא שבתא מחלינן שבתא עילויה דלא מינטרא שבתא לא מחלינן שבתא עילויה. סבר רב יוסף למימר אונוקי בשכר שרי א"ל אביי יכלה למימר ליה אי פנויה היא בעינא לאינסובי אי אשת איש היא אמרה לא בעינא דאזהום על גבראי. סבר רב יוסף למימר הא דתניא הגוים והרועים בהמה דקה לא מעלין ולא מורידין אסוקי בשכר שרי משום איבה א"ל אביי יכיל למימר ליה קאי ברי ראיגרא אי נמי נקיטא לי זמנא מבי דואר. תני רבי אבהו קמיה דר' יוחנן הגוים והרועים בהמה דקה לא מעלין ולא מורידין (שם ע"ב) אבל המינין והמסורות והמומרין מורידין אבל לא מעלין א"ל אני שונה לכל אבידת אחיך לרבות את המומר ואת אמרת מורידין סמי מכאן מומר ולישני ליה כאן במומר לאוכל נבילה לתיאבון כאן במומר לאוכל נבילות להכעיס קא סבר אוכל נבילה להכעיס מין הוא דאיתמר מומר פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר להכעיס מין הוא לתיאבון מומר הוי וחד אמר אפילו להכעיס נמי מומר הוי אלא זה הוא מין זה העובד ע"ז ולמאן דאמר אוכל נבילה להכעיס נמי מומר הוי נשני ר' יוחנן כאן במומר אוכל נבילה להכעיס כאן במומר אוכל נבילה לתיאבון קא סבר מומר אוכל נבילה לתיאבון לא צריך כלל לרבויה.

(שם יג.) ת"ר הולכין ליריד של גוים ולוקחין מהן בהמה עבדים ושפחות בתים שדות וכרמים וכותב ומעלה בערכאים מפני שהוא כמציל מידם. ואם היה כהן מטמא לדון ולערער עמהם בחוצה לארץ וכשם שמטמא בחוצה לארץ כך מטמא בבית הקברות בית הקברות סלקא דעתך טומאה דאורייתא היא אלא אימא בית הפרס דרבנן. ומיטמא ללמוד תורה ולישא אשה א"ר יהודה אימתי בזמן שאין מוצא ללמוד אבל בזמן שמוצא ללמוד אל יטמא ר' יוסי אומר אף בזמן שמוצא ללמוד יטמא לפי שאין מן הכל זוכה ללמוד תורה ואמר רבי יוסי מעשה ביוסף הכהן שהלך אחר רבו לצידן ללמוד תורה וא"ר יוחנן הלכה כרבי יוסי (שם יא:) אמר שמואל ובגולה אין אסור אלא יום אידם בלבד ויום אידם מי אסיר והא רב יהודה שרא ליה לרב ברונא לזבוני חמרא ולרב גידל לזבוני חיטי בחגתא דטייעי שאני חגתא דטייעי דלא קביעא. (שם ו:) רבי יהודה אומר נפרעין מהן מפני שהוא מיצר אמרו לו אע"פ שהוא מיצר עכשיו שמח הוא לאחר הזמן רבינא אמר גוי לענין פירעון לעולם מיצר. מתניתין דלא כר' יהושע בן קרחה דתניא ר' יהושע בן קרחה אומר מלוה בשטר אק נפרעין מהם מלוה על פה נפרעין מהם מפני שהוא כמציל מידם. יתיב רב יוסף אחוריה דרבי אבא ויתיב רבי אבא קמיה דרב הונא ויתיב רב הונא וקאמר הלכה כרבי יהודה והלכה כרבי יהושע בן קרחה הלכה כר' יהושע בן קרחה הא דאמרן רבי יהודה דתנן הנותן צמר לצבע לצבוע לו אדום וצבעו שחור וצבעו אדום (שם ז.) ר"מ אומר נותן לו דמי צמרו ר"י אומר אם השבח יתר על היציאה נותן לו את היציאה ואם היציאה יתירה על השבח נותן לו את השבח אהדרינהו רב יוסף לאפיה בשלמא רבי יהושע בן קרחה איצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל וקיימא לן יחיד ורבים הלכה כרבים קמ"ל הלכה כיחיד אלא רבי יהודה למה לי מחלוקת ואחר כך סתם הוא ומחלוקת ואח"כ סתם הלכה כסתם מחלוקת בבבא קמא לצבוע לו אדום וצבעו שחור וסתם בבבא מציעא כל המשנה ידו על התחתונה וכל החוזר בו ידו על התחתונה ורב הונא משום דאין סדר למשנה ואיכא למימר דילמא סתם תנא ברישא ואח"כ מחלוקת אי הכי כל מחלוקת ואחר כך סתם לימא אין סדר למשנה ורב הונא כי לא אמרינן בחדא מסכתא בתרתי מסכתי אמרינן ורב יוסף כולה נזיקין חדא מסכתא היא איבעית אימא משום דקתני לה גבי הילכתא פסיקתא כל המשנה ידו על התחתונה וכל החוזר בו ידו על התחתונה. ת"ר אל יאמר אדם לחבירו הנראה שתעמוד עמי לערב רבי יהושע בן קרחה אומר אומר הנראה שתעמוד עמי לערב אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן הלכה כר' יהושע בן קרחה. ת"ר הנשאל לחכם וטמא לא ישאל לחכם אחר ויטהר לחכם ואסר לא ישאל לחכם אחר ויתיר. היו שנים אחד מטמא ואחד מטהר אחד אוסר ואחד

מתיר אם היה אחד מהם גדול מחבירו בחכמה ובמנין הלך אחריו ואם לאו הלך אחר המחמיר רבי יהושע בן קרחה אומר בשל תורה הלך אחר המחמיר ובשל סופרים הלך אחר המקיל א"ר יוסף הלכה כר' יהושע בן קרחה. ת"ר וכולן שחזרו בהן אין מקבלין אותן עולמית דברי ר"מ ר' יהודה אומר חזרו בהן בפרהסיא מקבלין אותן בצינעה אין מקבלין אותן איכא דאמרי עשו דבריהם בפרהסיא (דף קכג) אין מקבלין אותן בצינעה מקבלין אותן רבי ישמעאל ורבי יהושע בן קרחה אמרו בין כך ובין כך מקבלין אותן שנאמר שובו בנים שובבים א"ר יצחק איש כפר עיטוש א"ר יוחנן הלכה כאותו הזוג (סנהדרין פו.) א"ר יוחנן סתם מתניתא ר' מאיר סתם תוספתא ר' נחמיה סתם סיפרא ר' יהודה סתם ספרי ר"ש וכולהו אליבא דר"ע. (ע"ז עה:) הלוקח כלי תשמיש מן הגוים שדרכן להטביל יטביל להגעיל יגעיל ללבן באור ילבן השפוד והאסכלה מלבנן באור והסכין שפה והיא טהורה. תנא וכולן צריכין טבילה בארבעים סאה. מנהני מילי אמר רבא אמר קרא וטהר הוסיף לך הכתוב טהרה אחרת. ת"ר הלוקח כלי תשמיש מן הגוים דברים שלא נשתמש בהן כל עיקר מטבילן והן טהורין דברים שנשתמשו בהן בצונן כגון כוסות וקיתוניות וצלוחיות מדיחן ומטבילן והם טהורין דברים שנשתמשו בהן ע"י חמין כגון היורות והקומקמסין ומחמי חמין מגעילן ומטבילן והם טהורין דברים שנשתמש בהן ע"י האור כגון השפודין והאסכלות מלבנן ומטבילן והן טהורין ואם השתמש בהן קודם שיטביל או שיגעיל או שילבן כולן אסורים. רבי יצחק בר יוסף זבן מאנא חדתא דמדרא מגוי סבר לאטבוליה אמר ליה ההוא מרבנן ור' יעקב שמיה לדילי מפרשא לי מיניה דר' יוחנן כלי מתכות אמורין בפרשה דכתיב אך את הזהב ואת הכסף וגו' אבל הני מאני דפחרא נינהו חדשים לא צריכין הטבלה ישנים לא מפלטין דאשכחינן גבי חטאת שנא' וכלי חרש אשר תבושל בו ישבר אמר רב אשי והני כלי זכוכית הואיל וכי נשתברו יש להן תקנה ככלי מתכות דמו ובעו טבילה. קוניא פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר כתחילתו וחד אמר כסופו והילכתא כסופו ובעי טבילה. אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אפי' כלים חדשים במשמע דהא ישנים והלבינן כחדשים דמו ואפ"ה בעו טבילה. אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לא שנו אלא בלקוחים וכמעשה שהיה במדין אבל שאולין לא. איבעיא להו משכנתא מאי ת"ש דאמר מר בר רב יצחק אבא משכן ליה גוי כסא דכספא ואטבליה ואישתי ביה ולא ידענא אי משום דקסבר משכנתא כזביני דמיא אי משום דחזיה לגוי דדעתיה לשקועיה לכסא גביה. השפוד והאסכלה מלבנן באור (שם עו.) ועד כמה מלבנן אמר רבי מני עד שתשיר קליפתן. כיצד מגעילן אמר רב הונא יורה קטנה לתוך יורה גדולה יורה גדולה היכי עביד לה כי ההוא דודא דהוה ליה לרב עקביה

אהדר לישא אפומה ומליא מיא וארתחה אמר רבה מאן חכים למיעבד כי הא כרב עקביה דגברא רבה הוא קסבר כבולעו כך פולטו מה בולעו בניצוצות אף פולטו בניצוצות. והא כפא נמי צריך למישדייה לגו דודא ופלוטיה. ודאי קערות דתשמישייהו בכלי שני כי שקיל מן דודא ושדי עילויה שפיר דמי. ואע"ג דמפליט להו צריך לאטבלינהו בארבעים סאה והדר שריין לישראל. וסכין שפה והיא טהורה. אמר רב הונא נועצה עשר פעמים בקרקע אמר רבה עשרה פעמים ובמקום קשה. אמר רב הונא וסכין יפה שאין בה גומות. תניא נמי הכי סכין יפה שאין בה גומות נועצה עשרה פעמים בקרקע אמר רב הונא בריה דרב יהושע לאכול בה צונן. מר יהודה ובאטי בר טובי הוו יתבי קמיה דשבור מלכא אייתו לקמייהו אתרוגא פסק אכל פסק ויהב ליה לבאטי בר טובי דצה עשרה זימני בארעא פסק ויהב ליה למר יהודה אמר ליה באטי וההוא גברא לאו יהודאה הוא אמר ליה מר קים לי בגויה ומר לא קים לי בגויה. איכא דאמרי הכי אמר ליה אידכר מאי עבדת באורתא (שם לג:) א"ר יוסנא א"ר אמי כלי נתר אין להן טהרה עולמית מאי כלי נתר א"ר יוסי בר אבין כלי מחפורת של צריף. פירושא מאני דמידבקי במגביא מאני דפקוסנא מאני דשדו להו בנורא ולא פקעין שדו להו במיא ופשרין.

(שם עה:) תני בר קפרא מתוך שנאמר אך במי נדה יתחטא שומע אני שצריך הזאה שלישי ושביעי ת"ל אך את הזהב חלק א"כ מה ת"ל אך במי נדה מים שנדה טובלת בהן וכמה הם ארבעים סאה (שם טו:) אמר רמי בר אבא כשם שאמרו אסור למכור כלי זיין לגוים כך אסור למכור לליסטים של ישראל (שם כא.) ר' יוסי אומר אף בא"י משכירין להם בתים אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי א"ר אמי ובלבד שלא יעשם שכונה. תנא אין שכונה פחותה משלשה בני אדם. ובכל מקום אין משכירין לו את המרחץ מפני שנקראת על שמו.

(שם ע"ב) תניא רשב"ג אומר לא ישכיר אדם מרחצו לגוי מפני שנקרא על שמו וגוי זה עושה בו מלאכה בימים טובים ובשבתות. (שם כב.) הנהו מוריקאי דגוי נקיט בשבתא וישראל נקיט בחד בשבא אתו לקמיה דרבא שרא להו. איתיביה רבינא לרבא ישראל וגוי שלקחו שדה בשותפות לא יאמר לו טול אתה חלקך בשבת ואני נוטל חלקי בחול ואם התנו מעיקרא מותר ואם באו לחשבון אסור איכסיף איגלאי מילתא דהתנו מעיקרא הוו. רב גביהה מבי כתיל אמר הנהו שתלאי דערלה הוו דגוי אכל שני ערלה וישראל אכל שני היתירא אתו לקמיה דרבא שרא להו והא איתיביה רבינא לרבא סיועי סייעיה והא איכסיף לא היו דברים מעולם.

(שם יב:) ת"ר לא ישתה אדם מים לא מן הנהרות ולא מן האגמים לא בפה לא בידו אחת ואם שתה דמו בראשו מפני הסכנה מאי סכנה סכנת עלקא. ת"ר לא ישתה אדם מים לא מן הנהרות ולא מן האגמים בלילה ואם שתה דמו בראשו מפני הסכנה מאי סכנה סכנת שברירי ואי צחי מאי אי איכא איניש אחרינא בהדיה טמא ליה ואי לא טמא איהו לנפשיה פלניא פלניא אמרה ליך אמיך איזדהר משברירי שברירי ברירי רירי ירי רי בכסאי חיורי. ואלו דברים של גוים אסורין ואין איסורן איסור הנאה חלב שחלבו גוי ואין ישראל רואהו הפת והשמן שלהן [רבי וב"ד התירו השמן] ושלקות וכבשים שדרכן לתת לתוכן יין וחומץ וטרית טרופה וציר שאין בה דגה והחילק וקורט של חלתית ומלח סלקונטית הרי אילו אסורין ואין איסורן איסור הנאה. (שם לט:) ואילו מותרין באכילה חלב שחלבו גוי וישראל רואהו הדבש והדבדבניות ואע"פ שמנטפות אין בהן משום הכשר משקה וכבשין שאין דרכן לתת בהן יין וחומץ וטרית שאינה טרופה וציר שיש בה דגה עלה של חלתית וזיתי גלוסקא המגולגלין רבי יוסי אומר השלוחין אסורין והחגבים הבאין מן הסלולה אסורין מן האפותק מותרין וכן בתרומה. ת"ר איזו היא טרית שאינה טרופה כל שראש ושדרה ניכר ואיזהו ציר שיש בו דגה כל שכלבית אחת או שתי כלביות שוטטות בו. (שם מ.) ההיא מכותא דצחנתא דאתאי לסיכרא נפק רב הונא בר חיננא חזא בה קלפי ושריה אמר רבא מי איכא דשרי כי האי גוונא בדוכתא דשכיחי קלפי נפק שיפורי דרבא ואסרי שיפורי דרב הונא בר חיננא ושרו. אמר רב ירמיה מדפתי אמר לי רב פפא כי שרא רב הונא בר חיננא בצירן אבל בגופן לא. אמר רב אשי לדילי אמר לי רב פפי כי שרא רב הונא בר חיננא אפי' בגופן ואנא לא אסרנא ולא שרינא לא אסרנא דאמר ליה רב פפי כי שרא רב הונא בגופן שרא ולא שרינא דהאמר מר יהודה משמיה דעולא מחליקת לטבל בצירן אבל בגופן דברי הכל עד שיהא שדרן וראשן ניכר אמר רב פפא הילכתא שיהא שדרו של כל אחד ניכר.

(ע"ז כט.) ת"ר הקיז דם לא יאכל חגב"ש חלב גבינה ביצים שחלים אכל מאי אמר אביי ליתי רביעתא דחמרא ורביעתא דשיכרא וליערבבינהו בהדי הדדי ולישתי וכי מיפני מיפכי למזרח העיר משום דקשי ריחיה. שני לדם דג אישתא וסיבורי סכנתא (נדרים נד:) אמר שמואל סבר ואכל ציפרא פרח ליביה בציפרא ועוד תניא אין מקיזין דם לא על הדגים ולא על העופות ולא על בשר מליח והאמר שמואל נון סמא לעין נונא סמיא לעינא ההוא בסוף אוכלא בשר עוף על ידי שליקה. אמר שמואל פורסא דדמא כל תלתין יומי בין הפרקים ימעט ובין הפרקים יחזור וימעט מאי בין הפרקים ימעט ובין הפרקים יחזור וימעט דעד ארבעין שני נעביד על תלתין יומי ארבעין כל תרי ירכי עד שיתין שני

ומן שיתין לקמיה יחזור וימעט. (שבת קכט:) אמר שמואל פורסא דדמא בחד בשבא בארבעא במעלי אבל בתרין בשבא ובחמשא בשבא לא דאמר מר מי שיש לו זכות אבות יקיז דם בשני ובחמישי מפני שב"ד של מעלה וב"ד של מטה שוין כאחת בתלתא בשבא מ"ט לאו משום דקאים ליה מאדים בזויה מעלי שבתא נמי קאים מאדים בזויה כיון דדשו ביה רבים שומר פתאים ה'. אמר שמואל ארבעה דהוא ארבעה ארבעה ארבסר ארבע דהוא עשרים וארבע ארבעה דליכא ארבעה בתריה סכנתא ראש חודש ושני לו חולשא מעלי יומא דעצרתא סכנתא וגזרו רבנן בכולהו מעלי יומי טבי משום מעלי יומא טבא דעצרתא דאברי ביה חד זיקא דשמיה טבוח:

סליקו להו הלכות יין נסך

סימן נו

(קדושין ל:) תניא איש אמו ואביו תיראו אין לי אלא איש אשה מנין ת"ל תיראו הרי כאן שנים א"כ מה רז"ל איש איש ספק בידו לעשות אשה אין ספק בידה לעשות מפני שרשות בעלה עליה. אמר רב אידי בר אבין ואם נתגרשה שניהם שוין חייבין בכיבוד אם ואם. ומיחייב ליקורי בחייו ובמותו דתנו רבנן (שם לא:) מכבדו בחייו מכבדו במותו בחייו כיצד נשמע בדבריו שיגרו למקום לא יאמר מהרוני בשביל עצמי שלחוני בשביל עצמי פטרוני בשביל עצמי אלא מהרוני שלחוני פטרוני בשביל אבא. במותו כיצד היה אומר דבר שמועה משמו לא יאמר כך אמר אבא אלא כך אמר אבא מרי הריני כפרת משכבו והני מילי בתוך שנים עשר חידש אבל לאחר שנים עשר חודש זכרונו לחיי העוה"ב. ת"ר איזהו מורא ואיזהו כיבוד איזהו מורא לא יעמוד במקומו ולא ישב במקומו ולא יסתור את דבריו ולא יכריעו איזה הוא כיבוד מאכיל ומשקה מלביש ומכסה מוציא ומכנים.

(שם ל:) ת"ר נאמר כבד ה' מהונך ונאמר כבד את אביך ואת אמך השוה הכתוב כיבוד אב ואם לכיבוד המקום נאמר את ה' אלהיך תירא ונאמר איש אמו ואביו תיראו השוה הכתוב מראת אב ואם למוראת המקום נאמר איש כי יקלל אלהיו ונאמר ומקלל אביו ואמו השוה הכתוב ברכת אב ואם לברכת השם אבל בהכאה אי איפשר וכן בדין מפני ששלשתם שותפין בו. ת"ר שלשה שותפין יש בו באדם הקב"ה אביו ואמו בזמן שהן מכבדין אב ואם אומר הקב"ה מעלה אני עליהם כאילו כבדוני.

(שם לא.) תני תנא קמיה דרב נחמן בר יצחק בזמן שהבן מצער לאביו ואמו אומר הקב"ה יפה עשיתי שלא דרתי ביניהם שאילו דרתי ביניהם ציערוני. תניא ר"מ אומר גלוי וידוע לפני הקב"ה שהבן מכבד אח האם יותר מן האב מפני שמשדלתו בדברים לפיכך הקדים

הקב"ה כיבוד אב לכיבוד אם. וגלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שהבן מתירא מאביו יותר מאמו מפני שמלמדו תורה לפיכך הקדים הקב"ה מורא האם למורא האב. (שם לב.) תניא ר' אלעזר בן מתתיה אומר אבא אומר השקיני מים ויש לפני דבר מצוה מניח אני כיבוד אבא ועוסק בדבר מצוה שאני ואבא חייבין בדבר מצוה איסי בן יהודה אומר אם איפשר לעשות ע"י אחרים תיעשה ע"י אחרים ועביד שליחותא דאבוה כדי שיתקיימו שניהם ואמר רב אדא בר מתנה הלכה כאיסי בן יהודה. מימר קאמרינן מאכיל ומשקה מלביש ומכסה משל אב או משל בן היכא דרויח בן ולאב לית ליה לא תיבעי לך כיון דאמיד למיעבד צדקה בעלמא חיובי מיחייב אלא כי תיבעי לך דלא רויח בן מאי ת"ש דאיתמר רב יהודה אמר משל בן רב נתן בר אושעיא אמר משל אב ואורו ליה רבנן לרבי ירמיה כדברי האומר משל אב וכן הלכה. (סנהדרין פד:) רב פפא לא שביק לבריה למשקל ליה סילוא מר בריה דרבנא לא שביק ליה לבריה למפתח ליה בחתא (סנהדרין פה:) ואמר רבה בר רב הונא וכן תנא דבי רבי ישמעאל לכל אין הבן נעשה שליח לאביו לא להכותו ולא לקללתו חוץ ממסית ומדיח שהתורה אמרה לא תחמול ולא תכסה עליו. (פסחים נא.) תניא דברים המותרין ואחרים נהגו בהן איסור אי אתה רשאי להתירן בפניהם. רוחצין שני אחין כאחד ואין רוחצין שני אחין כאחד בכבול ומעשה ביהודה והלל בניו של רבן גמליאל שרחצו שניהם כאחד בכבול ולעזה (דף קכד) עליהם המדינה מימינו לא ראינו כך ונשמט הלל ויצא לבית החיצון ולא רצה לומר להם מותרין אתם. פירושא משום מנהג. תניא עם הכל אדם רוחץ חוץ מאביו וחמיו ובעל אמו ובעל אחותו רבי יהודה מתיר באביו משום כבוד אביו וה"ה לבעל אמו ואתו אינהו וגזרו על שני אחים משום בעל אחותו. תנא תלמיד לא ירחץ עם רבו ואם רבו צריך לו מותר רבן גמליאל אומר לא יכנס אדם למרחץ עם אביו ועם רבו וחכ"א אם רבו צריך לו מותר ויש אומרים אסור לאדם שיכנס לבית המרחץ עם אביו רבי יהושע אומר משום שיגלו ערוה זה עם זה דכתיב ויכסו את ערות אביהם ובשעה שאמר לו יעקב ליוסף שים נא ידך תחת ירכי לא עשה אמר לו א"כ השבעה לי וישבע לו:

סליקו להו הלכות כיבוד אב ואם

סימן נז

(מכות כב:) כיצד מלקין אותו כופה שתי ידיו על העמוד הילך והילך וחזן הכנסת אוחז בבגדיו אם נקרעו נקרעו ואם נפרמו נפרמו עד שמגלה את לבו והאבן נתונה מאחריו וחזן הכנסת עומד עליה ורצועה של עגל בידו כפולה אחת לשתים ושתים לארבע שתי

רצועות עולות ויורדות בה ידה טפח ורחבה טפח ומגעת לפי כריסו ומלקה אותו שליש מלפניו ושתי ידות מאחריו ואין מלקין אותו לא עומד ולא יושב אלא מוטה שנאמר והפילו השופט (שם כג.) אמר רב ששת משום ר' אלעזר בן עזריה מנין לרצועה שהיא של עגל שנאמר ארבעים יכנו לא יוסיף וסמיך ליה לא תחסם שור בדישו. שתי רצועות עולות ויורדות בה. תנא של חמור כדדרש ההיא גלילאה עליה דרב חסדא ידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו אמר הקב"ה יבא מי שמכיר אבוס בעליו ויפרע ממי שאין מכיר אבוס בעליו. המכה מכה באחת ידו בכל כחו והקורא קורא אם לא תשמר לעשות וגו' והפלה ה' את מכותך וגו' וחוזר לתחילת המקרא מת תחת ידו פטור הוסיף לו רצועה אחת ומת הרי זה גולה על ידו נתקלקל בין ברעי בין במים פטור רבי יהודה אומר האיש בריעי והאשה במים והתניא ר' יהודה אומר אחד האיש ואחד האשה ברעי אמר רב נחמן בר יצחק שניהם שוין בריעי. ת"ר אין מעמידין בחזנין אלא חסירי כח ויתירי מדע ר"י אומר יתירי כח וחסירי מדע אמר רבא כוותיה דר"י מסתברא דכתיב לא יוסיף פן יוסיף אי אמרת בשלמא חסירי מדע היינו דצריך לזהוריה אלא אי אמרת יתירי מדע מאי צריך לזהוריה ורבנן אין מזרזין אלא למזורזין תנא כשהוא מגביה מגביה בשתי ידיו כי היכי דמידלי טפי כשהוא מכה מכה באחת ידו כי היכי דתיתי מרוזיא. והקורא קורא וכו'. ת"ר הגדול שבדייניו קורא והשני מונה והשלישי אומר הכהו בזמן שהמכה מרובה מאריך בזמן שהמכה מועטת מקצר והאנן תנן חוזר לתחילת המקרא מצוה לצמצם ואם לא צמצם חוזר לתחילת המקרא. (יבמות סד:) הילכתא כרבי במלקיות דתנן רבי אימר מי שלקה ושנה בבית דין מכניסין אותו לכיפה ומאכילין אותו שעורין עד שכריסו נבקעת. (מכות כג.) כל חייבי כריתות שלקו נפטרו מידי כריתן שנאמר ונקלה אחיך לעיניך כיון שלקה הרי הוא אחיך דברי רבי חנניה בן גמליאל ואמר רבי חנניה בן גמליאל מה העובר עבירה אחת נפשו ניטלת ממנו העושה מצוה אחת על אחת כמה וכמה שתנתן לו נפשו ר"ש אומר ממקומו הוא למד ונכרתו הנפשות העושות מקרב עמם ואומר אשר יעשה אותם האדם וחי בהם הא כל היושב ואינו עובר עבירה נותנין לו שכר כעושה מצוה. ר"ש ברבי אומר רק חזק לבלתי אכול הדם ומה אם הדם שנפשו של אדם חתה ממנו הפורש ממנו מקבל שכר גזל ועריות שנפשו של אדם מתאוה להן ומחמדתן הפורש מהם עאכ"ו שיזכה לו ולדורותיו עד סוף כל הדורות. (שם ע"ב) אמר רב אדא בר אהבה אמר רב הלכה כרבי חנניה בן גמליאל. אמר רב יוסף מאן סליק לעילא ואתא ואמר אמר ליה אביי ואלא הא דאמר ר' יהושע בן לוי שלשה דברים עשו ב"ד של מטה והסכימו על ידן ב"ד של מעלה מקרא מגילה ושאילת שלום בשם והבאת מעשר מאן סליק לעילא ואתא

ואמר אלא קראי קא דרשינן הכא נמי קראי קא דרשינן. (תוספתא גיטין פג. ע"ש) שליח ב"ד שהכה ברשות ב"ד והזיק פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים רופא אומן שריפא ברשות ב"ד והזיק פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים המחתך את העובר במעי אשה ברשות בית דין והזיק פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים:
סליקו להו הלכות מלקות

סימן נח

אמר רבי יהושע בן לוי ראש וזקן ראש קודם לזקן שאינו ראש מאי טעמא דכתיב ראשיכם שבטיכם זקניכם וכתיב ויקרא לזקני ישראל ולראשיו ולשפטיו מפני מה הקדים משה ראשים לזקנים ויהושע הקדים זקנים לראשים אלא משה ע"י שהיו הכל תלמידיו הקדים ראשים לזקנים יהושע ע"י שהיה צריך להם בכיבוש הארץ הקדים זקנים לראשים.
(הוריות יג.) ת"ר חכם קודם למלך חכם שמת אין לנו כמותו בישראל מלך שמת כל ישראל ראויין למלכות מלך קודם לכהן גדול שנאמר ויאמר להם המלך קחו עמכם וגו' כהן גדול קודם לנביא שנא' ומשח אותו שם צדוק הכהן ונתן הנביא נביא קודם למשוח מלחמה. ת"ר אין בין משיח מלחמה לסגן אלא שאם היו מהלכין בדרך ומצאו מת מצוה יטמא סגן ואל יטמא משוח מלחמה סגן קודם לאמרכלא אמרכלא קודם לגזבר גזבר קודם לראש משמרה ראש משמרה קודם לראש בית אב ראש בית אב קודם לכהן הדיוט כהן הדיוט קודם ללוי לוי קודם לישראל ישראל לממזר ממזר לנתין נתין לגר גר לעבד משוחרר אימתי בזמן ששניהם שוין אבל היה ממזר תלמיד חכם וכהן גדול עם הארץ ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ א"ר אחא ברבי חנינא מאי קראה יקרה היא מפנינים מכ"ג שנכנס לפני ולפנים. ת"ר כשהנשיא נכנס הכל עומדין מפניו ואין יושבין עד שנכנס ויושב במקומו ואומר להם שבו כשאב ב"ד נכנס עושין לו שתי שורות אחת מכאן ואחת מכאן עד שנכנס ויושב במקומו כשחכם נכנס אחד עומד ואחד יושב עד שנכנס ויושב במקומו בני חכמים ותלמידי חכמים בזמן שיש בידן צורכי ציבור נכנסין ומפסיעין על ראשי העם ואע"פ שאין שבח לתלמידי חכמים לפסוע על ראשי העם יצאו לצורך נכנסין ויושבין במקומן בני תלמידי חכמים הממונין אביהם פרנסין על הציבור בזמן שיש בהן דעת לשמוע יושבין לפני אביהם ואחוריהם לפני העם אין בהם דעת לשמוע יושבין אחורי אביהם ופניהם לפני העם רבי אלעזר ברבי צדוק אומר עושין אותן כסניפין בבית משתאות אמר רבא בחיי אביהם ובפני אביהם. אמר מר יצאו לצורך נכנסין לא אמרן אלא בקטנים אבל בגדולים לא דמיבעי להו למיבדק נפשייהו.

אמר רב יהודה אמר רב לעולם ילמד אדם עצמו לצאת שחרית וערבית כדי שלא יתרחק. אמר רבינא והאידנא דנחית חולשא לעלמא אפילו לגדולים נמי. א"ר יוחנן בימי רבן שמעון בן גמליאל נשנית משנה זו רשב"ג נשיא ר' מאיר חכם ר' נתן אב ב"ד דכי הוו עיילין רבן שמעון בן גמליאל ור"מ ור' נתן הוה קיימא מתיבתא מקמייהו אמר רשב"ג מאי איכא בין אנא דנשיא אנא לרבנן דלאו נשיאים נינהו תקין להו הא מתניתא ר"מ ורבי נתן לא הוו בההיא שעתא כי אתו ר"מ ור"נ לא קמו מקמייהו אמרי להו מ"ט עבדין רבנן הכין אמרי להו הכי תקון רשב"ג א"ל ר"מ לר' נתן אנא חכם ואנת אב ב"ד תא נתקין מילתא כי הוינן למחר נימא ליה פתח תני בעוקצין דלית ליה וכי לא אמר נימא ליה מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו למי נאה למלל גבורות ה' למי שיכול להשמיע כל תהלתו וניעבריה וניהוי מר נשיא ואלא אב ב"ד שמעינהו ר' יעקב בן קדושאי אמר דילמא ח"ו אתי לידי כיסופא אזל גרסה לעוקצין להדי כותא דעליתא דהוה יתיב רשב"ג יהב דעתיה גמרה למחר אמרי ליה פתח תני בעוקצין פתח ותנא אמר להו אי לאו הוה גמירנא הוה מכספיתון ליה אפקינהו מבי מדרשא בחלישות דעתא הוו כתבי קושיאתא בפתקי ושדו לבי מדרשא אמר להו רבי יוסי תורה מבחוץ ואנו מבפנים קם רבי יוסי למיפק וקמת נמי כולה מתיבתא אמר להו רשב"ג נעיילינהו מיהו שמעתא מפומייהו לא נימרו עייליהו קריוה לר"מ אחרים ולרבי נתן יש אומרים אחוו ליה בחלמיה לר' נתן זילו פייסוה לרשב"ג ואזל לגביה תליסר זימני ופייסיה א"ל נהי דאהני לך קטרא דאבוך למיהוי אב ב"ד למיהוי נשיא מי אהני לך לר"מ לא אחוו ליה מידי דסבירא ליה דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין פגע ביה ר"מ ברבי יעקב בן קדושאי אמר עדיין יש לזה בעולם נח נפשיה והיינו דיתיב רבי וקמתני ליה לר' שמעון ברבי אחרים אומרים אילו היתה תמורה לא היה וקרב אמר ליה לאבוה מאן אחרים א"ל ר"מ מאן יש אומרים א"ל ר' נתן א"ל מימיהן אנו שותין ושמותיהן אין אנו מזכירים א"ל שבקשו לעקור כבודך וכבוד בית אביך א"ל גם אהבתם גם שנאתם גם קנאתם כבר אבדה פתח רבי ואמר משום ר"מ אמרו אילו היה תמורה לא היה קרב א"ר נחמן בר יצחק אפילו רבי דענותאנא הוא משום ר"מ אמרו אמר אמר ר"מ בהדיא לא אמר:

סליקו להו הלכות הוראות ונשתלמו הלכות סדר נזיקין

סימן נט

(דף קכה) (זבחים מז.) איזה הוא מקומן של זבחים קדשי קדשים שחיטתן בצפון פר ושעיר של יוהכ"פ שחיטתן בצפון וקיבול דמן בכלי שרת בצפון ודמן טעון הזיה על בין

הבדים ועל הפרכת ועל מזבח הזהב מתנה אחת מהן מעכבת שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון אם לא נתן לא עכב פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים שחיטתן בצפון וקיבול דמן בכלי שרת בצפון ודמן טעון הזיה על הפרכת ועל מזבח הזהב מתנה אחת מהן מעכבת שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון אם לא נתן לא עכב אלו ואלו נשרפין בבית הדשן חטאת הצבור והיחיד אלו הן חטאת הצבור שעירי ראשי חדשים ושל מועדות שחיטתן בצפון וקיבול דמן בכלי שרת בצפון ודמן טעון ארבע מתנות על ארבע קרנות כיצד עלה בכבש ופנה לסובב ובא לו לקרן דרומית מזרחית מזרחית צפונית צפונית מערבית מערבית דרומית שירי הדם היה שופך על יסוד דרומי ונאכלין לפנים מן הקלעים לזכרי כהונה בכל מאכל ליום ולילה עד חצות. העולה קדש קדשים שחיטתה בצפין וקיבול דמה בכלי שרת בצפין ודמה טעון שתי מתנות שהן ארבע וטעונה הפשט ונתוח וכליל לאשים. זבחי שלמי צבור ואשמות אלו הן אשמות אשם גזלות אשם מעילות אשם שפחה חרופה אשם נזיר אשם מצורע אשם תלוי שחיטתן בצפון וקבול דמן בכלי שרת בצפון ודמן טעון שתי מתנות שהן ארבע ונאכלין לפנים מן הקלעים לזכרי כהונה בכל מאכל ליום ולילה עד חצות. התודה ואיל נזיר קדשים קלים שחיטתן בכל מקום בעזרה ודמן טעון שתי מתנות שהן ארבע ונאכלין בכל העיר לכל אדם בכל מאכל ליום ולילה עד חצות המורם מהם כיוצא בהם אלא שהמורם נאכל לכהנים לנשיהם ולבניהם ולעבדיהם. שלמים קדשים קלים שחיטתן בכל מקום בעזרה ודמן טעון שתי מתנות שהן ארבע ונאכלין בכל העיר לכל אדם בכל מאכל לשני ימים ולילה אחד המורם מהם כיוצא בהם אלא שהמורם נאכל לכהנים לנשיהם ולבניהם ולעבדיהם. הבכור והמעשר והפסח קדשים קלים שחיטתן בכל מקום בעזרה ודמן טעון מתנה אחת ובלבד שיתן כנגד היסוד שינה באכילתן הבכור נאכל לכהנים והמעשר לכל אדם ונאכלין בכל העיר בכל מאכל לשני ימים ולילה אחד. הפסח אינו נאכל אלא בלילה ואינו נאכל אלא עד חצות ואינו נאכל אלא למנויו ואינו נאכל אלא צלי. (מדות פ"ג) המזבח היה שלשים ושתים על שלשים ושתים עלה אמה וכנס אמה זה היסוד נמצא שלשים על שלשים עלה חמש וכנס אמה זה הסובב נמצא עשרים ושמונה על עשרים ושמונה מקום הקרנות אמה מזה ואמה מזה נמצא עשרים ושש על עשרים ושש מקום הילוך רגלי הכהנים אמה מזה ואמה מזה נמצא עשרים וארבע על עשרים וארבע מקום המערכה. א"ר יוסי מתחילה לא היה אלא עשרים ושמונה על עשרים ושמונה כנס ועלה במדה הזו עד שנמצא מקום מערכה עשרים על עשרים וכשעלו בני הגולה הוסיפו עליו ארבע אמות מן הצפון וארבע אמות מן המערב כמין גמא שנאמר

והאריאל שתים עשרה ארך בשתים עשרה רחב רבוע יכול שאינו אלא שתים עשרה על שתים עשרה כשהוא אומר אל ארבעת רבעיו מלמד שמן האמצע הוא מודד שתים עשרה אמה לכל רוח וחוט של סקרא חוגרו באמצע להבדיל בין דמים העליונים לדמים התחתונים והיסוד היה מהלך על פני כל הצפון ועל פני כל המערב ואוכל בדרום אמה אחת ובמזרח אמה אחת ובקרן דרומית מערבית היו שני נקבים כמין שני חוטמין דקין שהדמים הניתנין על יסוד מערבי ועל יסוד דרומי יורדין בהן ומתערבין באמה ויוצאין לנחל קדרון. למטה ברצפה באותו הקרן מקום היה שם אמה על אמה וטבלא של שיש וטבעת היתה קבועה בה שבו יורדין לשית ומנקין אותו וכבש היה לדרומו של מזבח שלשים ושתים על רוחב שש עשרה ורבובה היתה במערבו ששם היו נותנין פסולי חטאת העוף. אחד אבני הכבש ואחד אבני המזבח מבקעת בית כרם חופרין למטה מהבתולה ומביאין משם אבנים שלימות שלא הונף עליהן ברזל שהברזל פוסל בנגיעה ובפגימה לכל דבר נפגמה אחת מהן היא פסולה וכולן כשירות ומלבנין אותן פעמים בשנה אחת בפסח ואחת בחג וההיכל פעם אחת בפסח רבי אומר כל ערב השבת מלבנין אותו במפה מפני הדמים. ולא היו סדין אותו בכפיס של ברזל שמא יגע ויפסול שהברזל נברא לקצר ימיו של אדם [והמזבח נברא להאריך ימיו של אדם] אינו בדין שיניף המקצר על המאריך (זבחים נד.) תני לוי כיצד בונין את המזבח מביאין מלבן שלשים ושתים על שלשים ושתים וגובהו אמה ומביא חלוקי אבנים מפולמות בין גדולות בין קטנות ומביא סיד וזפת וקוניא וממחה ושופך וזהו יסוד וחוזר ומביא מלבן שהוא ל' אמה על ל' אמה וגובהו חמש אמות ומביא חלוקי אבנים וכו' וחוזר ומביא מלבן עשרים ושמונה על עשרים ושמונה וגובהו שלש אמות ומביא חלוקי אבנים מפולמות בין גדולות בין קטנות ומביא סיד וזפת וקוניא וממחה ושופך וזה הוא מקום המערכה וחוזר ומביא מלבן אמה על אמה גובהו אמה ומביא חלוקי אבנים מפילמות בין גדולות בין קטנות וסיד וזפת וקוניא וממחה ושופך וזה הוא מקום הקרנות וכן כל קרן וקרן. (שם ע"ב) דרש רבא מאי דכתיב וילך דוד ושמואל וישבו בניות ברמה וכי מה ענין ניות אצל רמה אלא שהיו יושבין ברמה ועוסקין בנויו של עולם אמרי כתיב וקמת ועלית אל המקום מלמד שבהמ"ק גבוה מכל ארץ ישראל וא"י גבוה מכל הארצות לחזי דוכתיה היכא ניהו אייתי ספר יהושע בכולהו שבטים כתיב בהו ועלה הגבול ותאר הגבול בשבט בנימין ועלה הגבול כתיב ותאר הגבול לא כתיב. אמרי ש"מ הכא הוא סבור למיבניה בעין עיטם אמרי מוטב ליתתי ביה פורתא דכתיב ובין כתפיו שכן. ואיכא דאמרי גמירי דסנהדרין בחלקו של יהודה ושכינה בחלקו של בנימין סברי אי בנינן ליה התם איתפלג ליה טובא אמרו

מוטב ליתתי ביה פורתא דכתיב ובין כתפיו שכן ועל דבר זה נתקנא דואג בדוד שנא' כי קנאת ביתך אכלתני. שיר המעלות זכור ה' לדוד את כל ענותו אשר נשבע לה' נדר לאביר יעקב אם אבא באהל ביתי אם אעלה על ערש יצועי אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה עד אמצא מקום לה' כו' הנה שמענוה באפרתה מצאנוה בשדי יער הנה שמענוה באפרתה זה יהושע דקאתי מאפרים מצאנוה בשדי יער זה בנימין דכתיב בנימין זאב יטרף. (שם קית:) כתנאי חופף עליו זה מקדש ראשון כל היום זה מקדש שני בין כתפיו שכן אלו ימות המשיח רבי אומר חופף עליו זה העוה"ז כל היום אלו ימות המשיח בין כתפיו שכן לעולם הבא.

(זבחים קטו:) ת"ר וגם הכהנים הנגשים אל ה' וגו' רבי יהושע בן קרחה אומר זה הפרשת בכורות רבי אומר זו פרישת נדב ואביהוא בשלמא למאן דאמר זו הפרשת בכורות היינו דכתיב בקרבי אקדש אלא למאן דאמר זה פרישת נדב ואביהוא מאי היא דכתיב ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי אל תקרי בכבודי אלא במכובדי דבר זה אמרו הקב"ה למשה ולא ידעו עד שמתו בניו של אהרן כיון שמתו בניו של אהרן אמר לו משה לאהרן אהרן אחי לא מתו בניך אלא על קדושת שמו של הקב"ה וכיון שידע אהרן שבניו ידועי מקום הם שתק וקיבל שכר על שתיקתו שנא' וידם אהרן וכן בדוד הוא אומר דום לה' והתחולל לו אע"פ שמפיל חללים חללים את דום לה' וכן בשלמה הוא אומר עת לחשות ועת לדבר פעמים שאדם שותק ומקבל שכר על שתיקתו פעמים שאדם מדבר ומקבל שכר על דיבורו והיינו דאמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן מאי דכתיב נורא אלהים ממקדשיך א"ת ממקדשיך אלא ממקודשיך כיון שעשה דין בקדושיו מתיירא ומתעלה ומתקלס:

סליקו להו הלכות זבחים

סימן ס

(חולין כח.) תניא רבי אומר וזבחת מבקרך ומצאנך כאשר צויתיך מלמד שנצטוה משה על הושט ועל הקנה ועל רוב סימן אחד בעוף ועל רוב שני סימנין בבהמה (חולין ט.) ומי שאינו בקי בהלכות שחיטה אסור לאכול משחיטתו דכיון דלא גמיר זימנין דשהי וזימנין דדריס ולא ידע ואמור רבנן (שם ב.) הכל שוחטין ושחיטתן כשרה חוץ מחרש שוטה וקטן שמא יקלקלו את שחיטתן שמא ישהו שמא ידרוסו שמא יחלידו וכולן ששחטו ואחרים רואין אותו שחיטתן כשרה. (שם יג.) שחיטת נכרי נבלה ומטמא במשא (שס:) השוחט בלילה וכן הסומא ששחט שחיטתו כשרה. (שם יד.) השוחט בשבת וביום

הכפורים אף על פי שמתחייב בנפשו שחיטתו כשרה. (שם ג:) והיכא דשחט ולא ידעינן אי גמיר הלכות שחיטה אי לא גמיר בדקינן ליה אי גמיר שרי למיכל משחיטתו ואי לא גמיר אסור לאכול משחיטתו ולא צריך למיבדקיה וסכין נמי צריכה בדיקה בטבח דכיון דאית בה פגימתא נקבה להו לסימנין וטרפה. (שם יז:) אמר רב חסדא מנין לבדיקת סכין מן התורה שנאמר ושחטתם בזה ואכלתם. והיכא דשחט בסכין ונמצאת פגומה אפילו שיבר בה עצמות כל היום כולו טריפה. (שם י.) אתמר השוחט בסכין ונמצאת פגומה אמר רב הונא אפילו שיבר בה עצמות כל היום כולו פסולה ורב חסדא אמר כשירה אימר בעצם נפגמה (שס:) והלכתא כוותיה דרב הונא בשלא שיבר והלכתא כוותיה דרב חסדא בששיבר מאי טעמא דאין חוששין שמא פגומה היתה מעיקרא (שם וע"ש) והיכא נמי דבדקה לסכין ושחט בה ובתר דשחט בה נמצאת פגומה טריפה חוששין שמא בעור נפגמה ואי לא בדקה בתר דשחט בה ושחט בה כמה חיווי ובתר דשחטינון בדקה לסכין ונמצאת פגומה כל הנך חיווי דנשחטו בגוה טריפה נינהו דהוה עובדא וטרף רב יוסף תליסר חיווי אלמא צריך למיבדק סכינא בתר דשחיט בה שמא בעור נפגמה וטריפה היא הלכך צריך למיבדקה על כל חדא וחדא מקמי שחיטה וכן בתר שחיטה.

(שם יז:) תנו רבנן סכין שיש בה פגימות הרבה נידונית כמגירה ואסור לשחוט בה ושאין בה אלא פגימה אחת אוגרת פסולה מסכסכת כשרה. ואיזו היא אוגרת ואיזי היא מסכסכת. אמר רבי אלעזר אוגרת פגומה משתי רוחותיה מסכסכת היכא דפגימה מרוח אחת והוא דקיימא על רישא דסכינא כשהוליך ולא הביא. אמר רבי אבא שלש מדות בסכין אוגרת לא ישחוט ואם שחט שחיטתו פסולה מסכסכת לא ישחוט ואם שחט שחיטתו כשרה בשהוליך ולא הביא עולה ויורד בסכין שוחטין בה לכתחלה. (שם קיא:) אמר רב נחמן אמר שמואל סכין ששחט בה אסור לאכול בה רותח צונן אמרי לה בעיא הדחה ואמרי לה לא בעיא הדחה. (שם יז:) סכינא היכא בדקינן לה במערבא אמרי בדקינן לה להדי שימשא בנהרדעא אמרי בדקין לה במיא רב אחא בר יעקב בדיק לה בחוט השערה רב ששת בדיק לה בריש לישניה בסורא אמרי בישרא אכלה בישרא בדיק לה. אמר רב פפא וצריכה בדיקה אבישרא ואטופרא ואתלת רוחתא (שם יח.) אמר רב הונא האי טבחא דלא סר סכיניה קמי חכם משמתינן ליה רבא אמר מעברינן ליה ומכרזינן אבישריה דטריפה הוא ולא פליגי הא דנמצאת סכינו יפה והא דלא נמצאת סכינו יפה (ע"ש) ר"נ אמר היכא דלא נמצאת סכינו יפה ממסמס ליה בפרתא דאפילו לגוים נמי לא מזדבן. ההוא טבחא דלא סר סכיניה קמיה דרבה בר חיננא שמתיה ואכריז אבישריה דטריפה היא איקלעו מר זוטרא ורב אשי לגביה אמר להו ליעיינו רבנן

במילתיה דתלו ביה טפלי בדקה רב אשי לסכיניה ונמצאת סכינו יפה ואכשריה אמר ליה מר זוטרא ולא ליחוש מר לסבא אמר ליה שליחותא דידיה קא עבדינן. (שם ח:) אמר רב יהודה אמר רב טבח צריך שיהו לו שלש סכינין אחת ששוחט בה את הבהמה ואחת שמחתך בה את הבשר ואחת שמחתך בה את החלבים. סכין ששחט בה בהמה אסור לחתוך בה בשר (שם) השוחט בסכין של גוים פליגי בה רב ורבה בר אהינא חד אמר קולף מקום בית השחיטה וחד אמר מדיח מקום בית השחיטה:

פסק והיכא דאישתלי ושחט בסכין דאישתחיט בה טרפה פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר מדיחה בחמין וח"א מדיחה אפילו בצונן ושפיר דמי ואי איכא בליתא דפרסא מכפר לה לסכיניה בגויה ושפיר דמי. (שם לב.) אמר רבה השוחט בסכין רעה אפילו הוליך והביא כל היום כולו שחיטתו כשרה. (שם כח:) שחט חצי גרגרת ושהה בו כדי שחיטה אחרת והדר גמרה לשחיטתו שחיטתו כשירה. (שם ח:) אמר רב יהודה אמר רב טבח צריך שיהו לו שני כלים אחד שמדיח בו את הבשר ואחד שמדיח בו את החלבים (שם ט.) אמר רב יהודה אמר שמואל כל טבח שאינו יודע הלכות שחיטה אסור לאכול משחיטתו ואלו הן הלכות שחיטה שהייה דרסה חלדה הגרמה ועיקור מאי קמ"ל פשיטא כולהו תנינהו לא צריכא דידע למישחט מיהו הלכות שחיטה לא גמיר מהו דתימא כיון דידע למישחט לסמיך עליה קמ"ל כיון דלא גמיר זימנין דשהי ודריס ולא ידע. (שם) אמר רב יהודה אמר שמואל טבח צריך שיבדוק בסימנין אחר שחיטה ואמור רבנן טבחא דידע הלכות שחיטה ושחט בתר דשפיך כל דמא דשחיטה צריך למיבדק ווושט וקנה מקמי דתיתבר אפקותא דחיותא מאי טעמא דילמא אית בהון פסילא בקניא ובוושטא. ואי אינשי (דף קכו) ולא בדק בתר דשחט ווושט וקנה אסיר למיכל מינה דההוא חיותא. וצריך טבחא למיגמר כולהו הלכות שחיטה שפיר והדר משתרי להון לישראל למיכל מן בישרא דשחיט ומן קמי דשחיט צריך לברוכי על השחיטה והדר מישחט:

פסק וטבחא דלא בריך ואישתלי ושחט שרי למיכל מההיא חיותא דשחט ואי במזיד עביד טבחא קאים באיסורא ובישרי שרי באכילה. שהייה היכי דמי כגון דאתחיל בשחיטה ואתא אונסא ואנסיה ודלי ידיה מצואר בהמה אי נמי בעתיה שליטא ונפל סכינא מן ידיה אי נמי אתא זיבורא ויתיב ליה על ידיה אי נמי נפל סכינא מן ידיה ושקלה אי נמי קם סכינא ושהה אי נמי איתחמם ואתא חבריה ושחט אם שחט ושהה כשיעור מישחט חדא חיותא דקה לדקה וגסה לגסה והדר גמרה לשחיטה אסיר למיכל מההיא חיותא ואי לא אישתהי כי האי שיעורא כשרה. ושהייה היכא תנינא דתנן (שם לב.) נפלה סכין והגביהה נפלו כליו והגביהן או שהשחיז את הסכין ועף ובא חבירו ושחט אם שהה כדי

שחיטת בהמה אחרת טרפה פחות מיכן כשרה וכמה הוי שיעורא דשחיטת בהמה אמרי במערבא משמיה דרבי יוסי ברבי חנינא כדי שיגביהנה וירביצנה וישחוט דקה לדקה וגסה לגסה ועוף לעוף ואי שהה ליה תרין תלתא זימני בחדא בהמה מצטרפין שהיות להדדי והיכא דשהה ליה במיעוט סימנין בין בתחלה בין בסוף אסור כיון דלא איפשיטא לן עבדינן לחומרא. דרסה היכי דמי כגון דקאים טבחא וקא שחיט לה לחיותא וסכינא הוה חריפא טובא וטבחא הוה גיברא ודרסה לידיה עילוי סכינא ומקמי דלימטייה ונתייה לסכינא איפסיק אפקותא בחדא זימנא כמאן דפסיק בוצינא אי נמי ההיא חיותא רכיכא טובא ואיפסיק אפקותא מקמי דלימטייה ולתייה לסכינא אי נמי אגניה לחיותא למישחטה ונפל סכינא מן ידיה עילוי אפקותא דחיותא ואישתחיט בכל הני הויא דרסה ואסיר למיכל והני מילי דלית בה בסכין מלא צואר וחוץ לצואר כמלא צואר אבל אית בה הכי אפילו הוליך ולא הביא או הביא ולא הוליך כשרה. דרסה היכא תנינא דתנן (שם ל:) התיז את הראש בבת אחת שחיטתו פסולה היה שוחט והתיז את הראש בבת אחת אם יש בסכין כמלא צואר שחיטתו כשרה היה שוחט והתיז שני ראשים אם יש בסכין כמלא צואר אחד כשר. וסכינא דשחטין בה תורא צריכה למיהוי אורכה כפותיא דתרי צוארי דתורא א"ר זירא מלא צואר וחוץ לצואר אחד דהוו להו שני צוארין וכן מלא צואר חוץ לשני צוארין דהוו להו שלשה צוארין במה דברים אמורים בזמן שהוליך ולא הביא או הביא ולא הוליך אבל אם הוליך והביא אפילו בכל שהו ואפילו באיזמל שחיטתו כשרה אמר רב מנשה ובאיזמל שאין לו קרנים (שם לא.) נפלה סכין ושחטה אף על פי ששחטה כדרכה פסולה שנאמר וזבחת ואכלת מה שאתה זובח אתה אוכל טעמא דנפלה הא הפילה הוא כשרה ואף על גב דלא מיכוין. חלדה היכי דמי כגון דקשחיט טבחא ועייל רישא דסכינא בין (שם ל: וע"ש) משכא דחיותא לסימני או בין סימנא לסימנא אי נמי איכא מיזיא או עמרא עילוי אפקותא דחיותא ועייל סכינא מתחותייהו ושחט אי נמי רוקעתא דמידבק בקירא או בקנדרוג או בסנדרוס ודביקא ההיא רוקעתא עילוי אפקותא דחיותא ועייל סכינא תחות ההיא רוקעתא ושחט בכל הני הויא לה חלדה ואסיר למיכל מן ההיא חיותא מאי לשון חלדה כחולדה הדרה בעיקרי בתים דמיכסיא. חלודה היכא תנינא דתנן (שם לב.) שחט את הוושט ופסק את הגרגרת פסק את הגרגרת ושחט את הוושט או ששחט אחד מהן והמתין לה עד שמתה או שהחליד הסכין תחת השני ופסקו רבי ישבב אומר נבילה רבי עקיבא אומר טרפה. (שם ל:) א"ר יהודה אמר רב החליד את הסכין בין סימן לסימן ופסקו טרפה ואפילו החלידה במיעוט סימנין טרפה מאי תקנתא לישדייה לסכינא עילוי פותי' ולפקח קלי קלי ולא לידליה מצואר

בהמה וליבדקינון לסימנין דילמא פסיקין וליהדר לשחוט מעילאי לתתאי ושפיר דמי ובתר דשחיט חזי אי בזיע קניא או ושטא טרפה ואי משתכחא קושיתא או צינורתא לידחיה בפומא דסכינא לעילא או לתתא ולשחיט. (שם) רבה בדיק להו גירא ליואש בר תחליפא ושחטין בה עופא בהדי דפרח וליחוש דילמא עבדין חלדה דמיפרמין גפיה מאבראי והא בעאי לכסויי לדמיה דאזמין ליה עפרא דכולה פקתא. והיכא דאיתחלדה סכינא תותי סימנין לא מיבעיא היכא דקפסיק מלמטה למעלה דשחיטה פסולה היא אלא אפילו מלמעלה למטה דכדרך שחיטה קעביד שחיטתו פסולה וכי מאחר דכדרך שחיטה קעביד אמאי שחיטתו פסולה דכי אגמרה רחמנא למשה הלכות שחיטה הכי אגמריה ובעינן כאשר צויתיך וליכא. הגרמה היכי דמי כגון דשחיט עילוי חיטי דרישא אי שחיט משפוע כובע ולמטה ושייר בחיטי כשרה אי שחט משיפוי כובע ולמעלה ולא שייר בחיטי טרפה דהויא לה הגרמה ואסיר למיכל מההיא חיותא וטבחא דשחיט חיותא לימשח ארבע אצבעי מתותי טבעת גדולה ולישחוט חיטי דרישא דקיימין גבי רישא דקניא היכא דאיכא מידי דדמי ללישנא והיכא דשחט ליה התם אי משפי ליה לידיה לתתאי וקשחיט בוושטא כשרה ואי לא טרפה. והני מתניתא ומתניאתא ליתנהו והלכתא כרבי חנניה בן אנטיגנוס דקא מקיל במוגרמת מן כולהו תנאי. הגרמה מאן דשחיט חיותא ומגריס ליה לקניא כקולמוסא טרפה ואי מגריס ליה בהדי וושטא טרפה וכי משפי לה בקולמוסא מן תתא לעילא טרפה. והגרמה היכא תנינא דתנן (שם יח.) השוחט מתוך הטבעת ושייר בה מלא החוט על פני כולה שחיטתו כשרה רבי יוסי ברבי יהודה אומר מלא החוט על פני רובה. רב ושמואל דאמרי תרוייהו הלכה כרבי יוסי ברבי יהודה ואף רבי יוסי ברבי יהודה לא אמר אלא בטבעת גדולה הואיל ומקפת את כל הקנה אבל בשאר טבעות לא ובשאר טבעות לא והתניא רבי יוסי ברבי יהודה אומר השוחט בשאר טבעות אע"פ שאין מקיפות את כל הקנה הואיל ומקיפות את רוב הקנה שחיטתו כשרה ומוגרמת פסולה. ומסקנא הלכה כמותו בטבעת גדולה ואין הלכה כמותו בשאר טבעות. רב נחמן אכשר משיפוי כובע ולמטה אמר ליה רב אהינא בר רב קטינא לרב נחמן כמאן לא כרבנן ולא כרבי יוסי ברבי יהודה אמר ליה אנא לא חילק ולא בילק ידענא אנא גמרא ידענא דאמר רבי חייא בר אבא אמר רבי ואמרי לה אמר רבי יצחק בר נחמני אמר רבי יהושע בן לוי ואמרי לה אמר רבי אבא בר זבדא אמר רבי חנינא ואמרי לה אמר רבי יעקב בר אידי אמר רבי יהושע בן לוי משיפוי כובע ולמטה כשרה והיינו דשייר בחיטי והלכתא כוותיה דרב נחמן והלכתא משיפוי כובע ולמטה כשרה והיינו משיפוי כובע ולמעלה פסולה מהומרתא דלית גבי ליבא שפיר דמי למישחט מהומרתא ועד למתנתא

אסיר למישחט. עיקור היכי דמי כגון דקאי טבחא וקא שחיט לה לחיותא וגברא גיברא הוי וכבשא לחיותא בין מוליא לנצא ואקהיתינהו לכרעא בארעא או במוליא ומתחתיה לרישא ובהדי דנקיט סימנא דחיותא איתעקרו סימנין מקמי דשחיט לה ואפילו חד מן סימנין אישחטה ואישתכח חד מן סימנין דעקיר ולא ידע אי מקמי דאישתחיט איעקור אי לבתר דאישתחיט ליחזי אי כי שחיט הוה תפיש להו לסימנין בידיה וקא שחיט איכא למימר דמקמי הכי אישתמוט וטרפה ואי לא תפש בסימני ושחט כשרה דבידוע דאי איעקור סימני מקמי הכי לא הוה משתחטא כי לא תפיש בהו בכל הני כולהו הוי עיקור ואסיר למיכל מן ההיא חיותא וטבחא מהיכא ידע כי מתעקרין סימני דחיותא ליעיין בסימני אי דחזאי דעבידי תותי חילפתא כמתני דעמרא לידע דעקירין סימני וטרפה. ומאן דשחיט תרנגולא או כל ציפר גפא דקשו כרעייהו כי מתחי להו לכרעייהו נינקטינהו לכרעייהו ביני אצבעתיה ולארעא לא לימטו משום דרוביה דעיקור בציפר גפא הוא דהואי ובברחא אשונא ובעיזא דלית בה קרני (שבת קכח:) אמר אביי האי מאן דשחיט תרנגולא נידלינהו לכרעייהו מן ארעא דילמא מסריך ועקר להו לסימניה עקירת סימנין לא תנינא. עיקור מאן דשחיט חיותא ועקר ליה לקניא מן קועא ולא שביק תרתין שערי מן קועא אפילו חדא עוקתא טרפה ואם נתעקרו סימנין בתר דאישתחיט כשרה ומאן דשחט ניתתו ונישחוט ומאן דמידלי ושחיט אתי לידי איסורא. עיקור היכא תנינא דתנן (חולין פה.) השוחט ונתנבלה בידו והנוחר והמעקר פטור מלכסות והיכא דבתר דשחט אשכחינון לסימנין דעקירין כשרה אי אפשר לשמוטה שתעשה שחוטה ולרבי יוחנן דאמר יביא ויקיף כיון שתפש סימנין הוי עיקור ולא צריך לאקופי. (חולין כ:) אמר רבינא אמר לי רביא בר קיסי הא דתני רמי בר יחזקאל אין עיקור סימנין לעוף לא אמרן אלא לדברי האומר אין שחיטה לעוף מן התורה אבל לדברי האומר יש שחיטה לעוף מה"ת יש עיקור א"ל אדרבה איפכא מסתברא לדברי האומר יש שחיטה לעוף מה"ת הא הלכתא גמירי לה דעוף לית ליה עיקור סימנין לדברי האומר אין שחיטה לעוף מה"ת ושחיטת העוף מדרבנן היא גמר לה מבהמה וכבהמה שויו' רבנן לכולה מלתא ומאן דראוי לא לישחוט דרובה דדרוסה מרויתא הויא. ולגבי חלדה אם ברישא כד עיילא טבחא לסכינא בדרך שחיטה עיילא לסכינא אי שליף לה משתחיט חד מן סימני וטרפה ואם בריש עילא לסכינא בפותיה שליף לה קלי קלי ותריץ לה על חיותא ושחיט לה וכשרה ומאן דשחיט חיותא דאכלה לה קשיאתא וההיא שעתא דקשחיט לה מסקא פשרה ומשתכחא קשיאתא בושטא ומטיא סכינא על קשיאתא מאי תקנתא נידחיה בסכינא להכא ולהכא עד דשייפא קשייאתא או לעילא או לתחתא והדר לשחוט ושפיר דמי. (שם לג.) השוחט

בהמה חיה ועוף ולא יצא מהם דם כשרין ואי שחיט בליליא לישחיט לאור אבוקה והיכא דעבר ושחט בלא אור אבוקה שחיטתו כשרה דתנן (שם יג.) השוחט בלילה וכן סומא ששחט שחיטתו כשרה והוינן בה השוחט דיעבד אין לכתחלה לא ורמינהו לעולם שוחטין בין ביום ובין בלילה בין בראש הגג ובין בראש הספינה אמר רב פפא ברייתא דקתני לעולם שוחטין בשאבוקה כנגדו מתניתא דקתני השוחט בלילה וקתני שחיטתו כשרה בשאין אבוקה כנגדו אלמא היכא דאין אבוקה לכתחלה לא לשחוט ואי עבר ושחט שחיטתו כשרה (ע' לעיל) והיכא דשחט ליה ואזל לעלמא ולא הוה ידעינן אי הוה בקי בהלכות שחיטה או לא ובדקה לבהמה ושחטה שפיר שחיטתו כשרה מאי טעמא רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם. והיכא דשחט חרש או שוטה או קטן ואחרים רואין אותן מתחלה ועד סוף שחיטתן כשרה דתנן וכולן ששחטו ואחרים רואין אותן דבקיאין שחיטתן כשרה. (שם יב:) והיכא דזרק סכין לנועצה בכותל והלכה ושחטה כדרכה רבי נתן מכשיר וחכמים פוסלין וקיי"ל הלכה כר"נ דתני אושעי' זעירא דמן חברי' זרק סכין לנועצה בכותל והלכה ושחטה כדרכה ר"נ מכשיר וחכמים פוסלין הוא תני לה והוא אמר לה הלכה כרבי נתן דלא בעינן כוונה לשחיטה. (שם יב.) והיכא דאשכח גדי שחוט או תרנגולת שחוטה בבית או בשוק דלאו באשפה שרי באכילה דרבי חנינא מצא גדי שחוט בין טבריא לציפורי והתירוהו לו. ושחיטת נכרי נבילה ושחיטת גוי לע"ז. (שם מ.) השוחט לשום הרים לשום גבעות לשום ימים לשום נהרות לשום מדברות לשום חמה ולבנה לשום כוכבים ומזלות ולשום מיכאל השר הגדול לשם שלשול קטן הרי אלו זבחי מתים. (שם כט:) שחט סימן אחד גוי וסימן אחד ישראל טרפה שהרי עשה בה מעשה טרפה ביד גוי. והיכא דשחט ישראל פלגא ואתא גוי גמרה לשחיטה טרפה דהוה ליה גמר שחיטה ביד גוי ואסיר. והיכא דאתחיל גוי לחודיה בשחיטה פורתא ורובה דשחיטה גמרה ישראל אסיר דקיימא לן דישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף אבל מסייע ודאי אין בו ממש והלכתא אינה לשחיטה אלא לבסוף מן מאי דאיכא בתמיד נימא קסברי אחרים אינה לשחיטה אלא לבסוף וכדרבה דאמר רבה עדיין היא מחלוקת והא דרבה איתא בכל הזבחים ותו טעמא אחרינא מהכא רבא אמר פירכוס שאמרו בסוף שחיטה. (שם כ:) השוחט אחד בעוף ושנים בבהמה שחיטתו כשרה חצי אחד בעוף ואחד וחצי בבהמה שחיטתו פסולה רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה שחיטתו כשרה (שם מה.) וכל הצואר כולו כשר לשחיטה מטבעת הגדולה ועד כנפי ריאה התחתונה ואף על גב דכד שחיט סימן אחד בעוף ושני סימנין בבהמה שחיטתו כשרה צריך שישחוט את הווידין דתנן (שם כז.) רבי יהודה אומר עד שישחוט את הווידין ולא שחיטה ממש

אלא אפילו (שם כח:) מנקבן בקוץ בשעת שחיטה. (ברכות ח:) ואמר להו רבי יהושע בן לוי לבניה הזהרו בווירידין כרבי יהודה. והני מזרקי דבהמה צריכין למיחתכינהו בהדי סימנין כי היכי דניתמצי דמא דבהמה לאלתר ולא תיטגן ולא ליבלע דם באיברים ואע"ג דאמר רב חסדא לא אמר רבי יהודה אלא בעוף הואיל וצולהו כולו כאחד אבל בהמה הואיל ומנתח לה אבר אבר לא צריך דבהמה נמי זימנין דצולה כולה כאחד וצריכה.

(שם יז.) הכל שוחטין ובכל שוחטין ולעולם שוחטין הכל שוחטין הכל בשחיטה ואפילו עוף לעולם שוחטין בין ביום בין בלילה בין בראש הגג בין בראש הספינה בכל שוחטין בין בצור בין בזכוכית בין בקרומית של קנה. (שם) פירושא סימניא דאגמא. פירושא בין בצור דעביד סכינא דגללא חריפתא כדעבד יהושע בן נון דכתיב ויעש לו יהושע חרבות צורים ואי לאו דהוו חריפין לא הוו מהיל בגוייהו ואכשרוה רבנן לשחיטה בצור מהכא. (שם מא:) ואין שוחטין לא לתוך הימים לא לתוך הנהרות אבל שוחט הוא לתוך אוגן של מים ובספינה על גבי כלים. ומאן דמסגי בספינתא ובעי למישחט חיותא אסיר ליה לקבולי דם שחיטה במנא ואי אית ליה דוכתא במכותא למישחטה ואי לא לגניה לחיותא עילוי גבה דספינתא וכד שחיט לה לא ליזיל דם שחיטה (דף קכז) בחד זימנא לגוייהו דמיא דמתחזי כמאן דשחיט לשרא דימא אלא ברישא נפיל דמא עילוי גודא דספינתא ואי אזיל דמא דשחיטה להדי' לגוייהו דמיא ולא נפיל ברישא עילוי גודא דספינתא אסיר למיכל מן ההוא חיותא משום דקמחזי כמאן דשחיט לשרא דימא. תניא היה מהלך בספינה ואין לו מקום בספינה לשחוט מוציא ידו חוץ לספינה ושוחט ודם שותת ויורד על דפני ספינה ואין שוחטין לגומא כל עיקר והרוצה לנקר חצירו כיצד עושה עושה מקום חוץ לגומא ושוחט ודם שותת ויורד לגומא ובשוק לא יעשה כן שנאמר ובחוקותיהם לא תלכו ואם עושה כן צריך בדיקה אחריו:

פסק אמרו לו גוים לטבח ישראל שחוט לן הא בהמה ומשכא ובישרא (שם לט:) שקלת באגרך ודם וחלב הב לן לדידן ושחט שחיטתו כשרה דהלכה כרבי יוסי דאמר אין הכל הולך אלא אחר השוחט ואף על גב דסתם מחשבת נכרי לעבודה זרה מיהו זה מחשב וזה עובד לא אמרינן והיכא דשחט ישראל לגוי בהמה לזרוק דמה לעבודה זרה או להקטיר חלבה לע"ז אמרינן יוכיח סופו על תחלתו ואסור בהנאה. (שם מא.) והיכא דהויא בהמת חבירו רבוצה בפני עבודה זרה ושחטה ואפילו אמר הריני שוחטה לעבודה זרה ולא כלום שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו ואפילו למאן דאמר אדם אוסר דבר שאינו שלו הני מילי גוי דבלבו לעבודה זרה אבל ישראל כוונתו לשמים והאי דקאמר הכי לצעורי לחבריה קא מיכוין. (שם ה.) ומומר אסור לאכול משחיטתו ומומר לעבודה זרה ולחלל שבתות

בפרהסיא עושה יין נסך דלגבי מומר שבת ועבודה זרה כהדדי נינהו. (שם מא.) והני תיובתא שנים שאוחזין בסכין ושוחטין אחד לשום אחד מכל אלו ואחד לשום דבר כשר שחיטתו פסולה והמטמא והמדמע והמנסך בשוגג פטור במזיד חייב כי היכי דשנינהו בישראל מומר דכוונתו לשום דבר אחר היא אבל ישראל ודאי לא. אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי אתרו ביה בהאי ישראל דלא תעביד דאי לא האיך גברא בר קטלא הוא וקביל עליה התראה מאי אמר ליה אין לך מומר גדול מזה (שם יג:) והשוחט בלילה וכן סומא ששחט שחיטתו כשרה חיותא דשחטין לה בליליא אי נמי שחטה סגיא נהורא אי בדקינן לה ושחטה שפיר כשרה שחט ולא ידע אי שהה אי לא שהה אי דרס אי לא דרס מספיקא נבילה. (שם טו.) חיותא דשחט לה בר ישראל בשבת אי בשוגג שחטה בעי לשהוייה לאפוקי שבתא כשיעור מישחט חיותא ושריא אי במזיד שחט לדיליה אסור ליה למיכל מינה לעולם לאחריני שהו כשיעור משחט חיותא ואכלין. שחט את הוושט ואחר כך נשמטה הגרגרת כשרה נשמטה גרגרת ואחר כך שחט את הוושט פסולה ודוקא בעוף אבל בבהמה בעינן רוב שנים. (שם י.) שחט את הוושט ואחר כך נמצאת גרגרת שמוטה ואין ידוע אם קודם שחיטה נשמטה אם לאחר שחיטה נשמטה זה היה מעשה ואמרו כל ספק שחיטה לאיסור. (שם טו:) השוחט במוכני שחיטתו כשרה שחט במחובר לקרקע שחיטתו פסולה בתלוש ולבסוף חיברו שחיטתו כשרה נעץ סכין בכותל ושחט בה שחיטתו כשרה היה צור יוצא מאיליו וקנה עומד מאיליו ושחט בה שחיטתו פסולה (שם טז.) מנין לשחיטה שהיא בתלוש שנאמר וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת. נעץ סכין בכותל ושחט בה שחיטתו כשרה. (שם ע"ב) אמר רב ענן אמר שמואל לא שנו אלא שסכין למעלה וצואר בהמה למטה דבדרך שחיטה קעביד אבל סכין למטה וצואר בהמה למעלה לא דחיישינן שמא ידרוס והתניא בין שהסכין למעלה וצואר בהמה למטה ובין שהסכין למטה וצואר בהמה למעלה כשרה אמר רב פפא כי תניא ההיא בעופא דקליל. (ב"ק צט:) הנותן בהמה לטבח וניבלה אם אומן הוא פטור אם הדיוט הוא חייב אם נושא שכר בין אומן ובין הדיוט חייב. אמר רבי יוחנן טבח אומן שקילקל חייב לשלם ואפילו אומן כטבחי ציפורי והני מילי נושא שכר. ההוא דאתא לקמיה דרבי יוחנן אמר ליה זיל אייתי לי סהדי דמימחת לתרנגולי ואיפטרך ואם נושא שכר בין אומן בין הדיוט חייב אמר רבי זירא הרוצה שיתחייב לו טבח יקדים לו דינר. ההיא מגרומתא דאתאי לקמיה דרב טרפה רב ופטריה לטבחא מלשלומי פגעו ביה רב כהנא ורב אסי אמרו ליה עבד בך רב תרתי למעליותא מנעך מספק איסורא ורחקך מספק גזילה מדקאמרי מספק איסורא שמע מינה מוגרמת כגון ר' חנניה בן אנטיגנוס הואי

דפסולה לרבי יוסי בר' יהודה ורב סבר לה כרבי יוסי ברבי יהודה (חולין יט.) והלכתא כרבי חנניה בן אנטיגנוס דקם ליה רב נחמן כוותיה. (שם מה.) אנס את הסימנין בין של בהמה ובין של עוף ושחטן טרפה. (שם לב.) אתמר אמר רב כדי שחיטת בהמה לבהמה ועוף לעוף ושמואל אמר אפילו בהמה לעוף וכן כי אתא רבין אמר רבי יוחנן אף בהמה לעוף והלכה כרבי יוחנן למעלה (שם מז.) דלא חזי לשחיטה עד כמה אמר רב נחמן עד כדי תפישת יד כי היכי דתפיש ליה איניש בתרתי אצבעי למטה דחזי לשחיטה עד כמה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה כדי שיסעיר ושט ומאי יסעיר דקאמרינן דנפיק ביה פירצי פירצי דדמי לכרסא ולמטה כשיסעיר מי מצי שחיט והאמר רב גניבא משמיה דרב טפח בוושט סמוך לכרם זו היא כרם הפנימית והאי כי קא שחיט בכרם קא שחיט איפוך טפח בכרם סמוך לוושט ואי בעית אימא לעולם שיסעיר וכי קאמר רב בתורא דמסער טפי. והני פירצי אתיאן עד וושט (שם מג:) ותרבץ הוושט היינו מבלעתא.

(שם כח.) תניא רבי אלעזר הקפר בר' אומר מה תלמוד לומר אך כאשר יאכל את הצבי ואת האיל כן תאכלנו וכי מה למדנו לצבי ולאיל מעתה הרי זה בא ללמד ונמצא למד מקיש צבי לאיל לפסולי המוקדשין מה פסולי המוקדשין בשחיטה אף צבי ואיל בשחיטה. עוף בשחיטה מנלן דתניא (שם כז:) זאת תורת הבהמה והעוף וכי באיזו תורה שוה בהמה לעוף ועוף לבהמה בהמה מטמאה במגע ובמשא ועוף אינו מטמא במגע ובמשא אלא לומר לך מה בהמה בשחיטה אף עוף בשחיטה אי מה בהמה בשני סימנין אף עוף בשני סימנין תלמוד לומר זאת. ותני בר קפרא זאת תורת הבהמה והעוף וכל נפש החיה הרמשת במים הטילו הכתוב לעוף בין בהמה לדגים לפוטרו כל עיקר אי אפשר שכבר הוקש לבהמה לחייבו בשני סימנין אי אפשר שכבר הוקש לדגים הא כיצד הכשרו בסימן אחד ודגים דלא בעו שחיטה מנלן אימא אקשינהו לבהמה וחגבים נמי לקיש אימא ולכל נפש השרצת על הארץ אלו חגבים אמרי לא מדכתיב הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם אם את כל דגי הים יאסף להם כתבה רחמנא לאסיפת דגים גבי שחיטת בהמה למימרא דדגים לא בעו שחיטה וחגבים בתר דגים כתיבי. (שם יב.) אמר רב נחמן אמר רב ראה אחד שהוא שוחט אם ראה מתחלה ועד סוף מותר לאכיל משחיטתו ואם לאו אסור לאכול משחיטתו והוינן בה היכי דמי אי דקאתי אחד בעלמא דלא ידיע ביה אי גמיר אי לא גמיר הא אמרת רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן ומוקמינן לה בדלא גמיר הלכות שחיטה וחזינן ליה דשחט חד סימן שפיר מהו דתימא מדמקצתיה שחט שפיר כולה שחט שפיר קא משמע לן דלא אימר מקצתיה איתרמי ליה ושחט שפיר ואידך אימר שהה ודרס. (שם יב.) בעא מיניה רב דימי בר רב יוסף מרב נחמן האומר

לשלוחו צא ושחוט לי והלך ומצאו שחוט מהו אמר ליה חזקתו שחוט. (שם ל.) א"ר יהודה אמר רב השוחט בשנים ושלשה מקומות שחיטתו כשרה (שם ע"ב) כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי בעינן שחיטה מפורעת וליכא והלכתא כרב באיסורי ועוד מההוא תורא דאישתחיט בשנים ושלשה מקומות אזל רב יצחק בר שמואל בר מרתא נקיט שקל שופריה שופריה אמר ליה רבי זירא לימדתנו רבינו משנתנו בשתי סכינין ושני בני אדם. והיכא דאיתיליד ספיקא בשחיטה טרפה דתניא (שם י.) ספק בשחיטה טרפה. ומאן דאכל בשר נבילה וטרפה בר מלקות הוא דכתיב נבילה וטרפה לא יאכל ואי אכיל ליה בצינעה וסבר ליכא דידע קב"ה מתפרע מינה לו שנאמר אני ה' אני הוא שעתיד ליפרע ואני הוא שעתיד לשלם שכר. (שם לב.) נבלה שנפסלה משחיטתה טרפה מבני מעיה חמורה נבילה מטריפה. והיכא דאיהנדן לחדא דוכתא אע"ג דכולהון טבחי דההוא דוכתא ישראל נינהו לא נימא ליה לגוי זיל זבין לי בישרא משוקא מפני (שם צד.) שמוכרין לו נבילות וטריפות (שם צה.) והיכא נמי דאיכא תשע חנויות דישראל דכולהו מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבילה ולקח מאחת מהן ואין יודע מאיזו מהן לקח ספיקו אסור מאי טעמא דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי ואסיר נמצא ודאי כגון דהוה שדי בישרא בשוקא או בשבילא ואשכחיה ישראל דשדי שרי למיכליה מאי טעמא זיל בתר רובה ורובא דהיתירא הוא:

סליקו להו הלכות שחיטת חולין

סימן סא

(תו"כ שמיני) תניא אך את זה לא תאכלו ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה יש לך מעלי גרה ומפריסי פרסה שאין אתה אוכל ואיזה זה אלו טריפות (חולין עב.) דבי ר' ישמעאל תנא בין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל אלו שמונה עשר טריפות שנאמרו למשה בסיני (תו"כ שם) ואלו הן נקובת הוושט ופסוקת הגרגרת (ואפילו) ברובה ניקב קרום של מוח ניקב הלב לבית חללו נשברה השדרה נפסק חוט השדרה ואפילו ברובו ניטלה הכבד ולא נשתייר הימנה כזית הריאה שניקבה או שחסרה רבי שמעון אומר עד שתינקב לבית הסימפונות ניקבה הקבה ניקבו הדקין רבי יוסי ברבי יהודה אומר אף ניקבה המרה כרס הפנימית שניקבה או שנקרע רוב החיצונה רבי יהודה אומר בגדולה טפח בקטנה ברובה המסס ובית הכוסות שנקבו לחוץ נפלה מן הגג ונשתברו רוב צלעותיה ודרוסת הזאב רבי יהודה אומר דרוסת הזאב בדקה דרוסת הארי בגסה דרוסת הנץ בעוף הדק דרוסת הגז בעוף הגס יכול אפילו נפתתה הגלגולת ולא ניקב

קרום של מוח ניקב הלב ולא לבית חללו נשברה השדרה ולא נפסק חוט שלה ניטלה הכבד ונשתייר הימנה כזית המסס ובית הכוסות שניקבו זה לתוך זה ניטלו הכליות ניטל הטחול ניטל הלחי התחתון שלה נטלה האם שלה וחרותה בידי שמים תלמוד לומר נבילה וטרפה לא יאכל מקיש נבילה לטרפה מה נבילה שאין חיה אף טרפה שאין חיה יצאה זו שכמוה חיה יכול אפילו אכלה הרדופני ואכלה צואת תרנגולין ושתת מים הרעים תהא טרפה תלמוד לומר נבילה וטרפה מה נבילה שאינה בת חיים אף טרפה שאינה בת חיים יצאה זו שהיא בת חיים. הגלודה רבי מאיר מכשיר וחכמים פוסלין נקובת הוושט במשהו ובכל שהו בין בצפורן ובין בקוץ ובין במחט טרפה. (חולין מג:) אמר עולא ישב לה קוץ בוושט כשרה אין חוששין שמא יבריא מאי קאמר הכי קאמר ישב לה קוץ בוושט מגואי לא חיישינן דילמא בזעיה לוושט כוליה ואברי ליה להך גיסא ומאי שנא מספק דרוסה קא סבר עולא אין חוששין לספק דרוסה וליתה לדעולא משמעתיה דאמימר דאמר אמימר (חולין נג:) הלכתא חוששין לספק דרוסה (שם מג.) אמר רבה שני עורות יש לו לוושט חיצין אדום ופנימי לבן ניקב זה בלא זה כשר ודכוותה בקורקבן דעוף דפנימי שלו לבן חיצון אדום נפקא מינה דאי מחלפן טרפה. איבעיא להו נקבו שניהם זה שלא כנגד זה מהו אמר מר זוטרא משמיה דרב פפא בוושט כשר בקורקבן פסול. מתקיף לה רב אשי אדרבה איפכא מסתברא וושט כיון דמתח ליה וגמדא ליה זימנין דקיימין נוקבי להדי הדדי אימא לך דפסול אבל קורקבן כיון דנייח וקאים אימא לך כשר אמר ליה רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי הכי אמרינן משמיה דמר זוטרא דאמר משמיה דרב פפא כוותך. ואמר רבה קרום שעלה מחמת מכה בוושט אינו קרום. אמר רבה וושט אין לו בדיקה מבחוץ אלא מבפנים למאי נפקא מינה לספק דרוסה כיון דחיצון אדום לא מתידע (שם ע"ב) ההיא ספק דרוסה דאתאי לקמיה דרבה סבר למיבדקה מבחוץ אמר ליה אביי למדתנו רבינו וושט אין לו בדיקה מבחוץ אלא מבפנים הפכה רבה ובדקה ואשכח בה קורטא דדמא וטרפה ורבה נמי לחדודי לאביי הוא דבעי. (שם מד.) ופסוקת הגרגרת טרפה לא תימא עד דמפסקא לגמרי אלא איפסיק רובה ועד כמה עד רוב חללה של קנה (שם מה.) אמר רב יהודה אמר שמואל ניקבה נקבין כנפה אי חסירי מצטרפין לכאיסר ושאין בה חסרון כגון דצליקין מצלק מצטרפין לרובה ניטלה ממנה רצועה מצטרפת לכאיסר דעוף בכמה אמר רבי יצחק בר נחמני לדילי מיפרשא לי מיטה דרבי אלעזר מקפלה ומניחה על פי הקנה אם חופה את רוב פי הקנה טרפה חציו כשרה נתפתחה כמין דלת דאישתקיל מן כיסא דקניא אמר רב נחמן כדי שיכנס איסר לרחבו נסדקה כמין קנה אמרוה קמיה דרבי יוחנן אמר להו אפילו לא נשתייר בה

אלא משהו מלמעלה ומשהו מלמטה כשרה ניקב קנה למטה מן החזה נידון כריאה ניקב קרום של מוח טרפה. (שם ע"ב) רב ושמואל ולוי דאמרי קרמא עילאה ואמרי לה קרמא תתאה וסימנך דלא תיטעי ותימר קרמא עילאה חיתא דמחית בה מוחא אינקיב עילאה בלא תתאה כשרה וחד מינקיב ליבא לגואי טרפה דתניא ניקב הלב לבית חללו אפילו לבית חלל קטן טרפה. אמר אמימר משמיה דרב נחמן תלתא קני הוו חד פריש לליבא וחד פריש לריאה וחד פריש לכבדא וכי כבדא הוא מה כבדא עד דמשתקלא לגמרי אף קנה שלה (עד דמינקבה בריאה) וחד קנה פריש לריאה וכי ריאה הוא מה ריאה אם ניקבה במשהו טרפה אף קנה שלה במשהו דליבא פליגי ואמרינן מר בר רב חייא (דף קכה) מתני הכי דכבדא כריאה דריאה ככבדא דליבא פליגי אלמא סימפון דריאה טפי נפישא חיותיה מסימפון דכבדא אזל רב חייא בר יוסף אמרה לשמעתיה דרב קמיה דשמואל אמר ליה לית ליה לרב אין אומרין בטרפות זו דומה לזו אי הכי אמר רב לא ידע בטרפות ולא כלום. מחטא דמשתכח בליבא אף על גב דלא נקיב טרפה והני מילי כי משתכחא בסימפונא דליבא לגואי דלא אית ליה דוכתא למיפק וכי רישא לתתאי דכמה דאתיא נקובי מנקבא וטריפה אבל קופא לתתאי הוא לא עייל אלא בסימפונא רבה תלינן דילמא בהדי דשע נא פלטא לה ואחזוקי באיסורא לאו מילתא היא דנפקא מהתם ונקבא בדוכתא אחריתי. נשברה השדרה ונפסק החוט שלה טרפה.

(שם מה:) תנו רבנן חוט השדרה שנפסק ברובו טרפה דברי רבי רבי יעקב אומר אפילו ניקב הורה רבי כרבי יעקב אמר רב הונא אין הלכה כרבי יעקב והאידנא דליכא למיקם על חוט השדרה דפסיק או נקיב לייתי שופתא וניעיילה בתר בונכה וניעוק אי פסיק טרפה אי נקיב כשרה. ועד היכן חוט השדרה אמר רב יהודה אמר שמואל עד בין הפרשות למאי דמי לחרותא דדיקלא ואמאי קרו לה בין הפרשות דאתי ממוקרא דרישא ושפיך לחוט השדרה עד בין הפרשות ופריש לתלת דוכתא חד לעטמא מהאי גיסא וחד לעטמא מהאי גיסא וחד לגומא דאליתא. (שם מר) ניטלה הכבד ולא נשתייר הימנה כלום טרפה ואם נשתייר בה כזית במקום מרה וכזית במקום שהיא חיה כשרה חד היכא דתלאי וחד בדוכתא דמררתא אבל לא אישתייר כלל טרפה אינקיב טרפשא דכבדא. ניקבה המרה טרפה נטלה קרעינן בדוכתא וטעמינן אי מריר כשרה ואי לא טרפה (שם מג.) כדמנקיב מררתא וסתמא לה כבדא ולא משתפכא כשרה. ניטלה המרה לגמרי הוה עובדא וקרעוה לכבד ואישתכח דבליעא בגויה ואכשרוה אבל ודאי ניטלה המרה ואיתה לתלייה אמרינן מחסר חסר וטרפה ליתיה לתלייה ואיהי אישתקלה לה כשרה כדמשתכחן תרתי מרריאתא או תרתי סניי דיבי ומשתפכן להדדי כשרה כדמשתכחן

תרתי סניי דיבי ולא שפכן להדדי טרפה דקיימא לן כל יתר כנטול דמי. (שם מט.) ההיא קשיתא דאישתכח במרתא אמר רב אשי כי הוינן בי רב כהנא אמר לן האי סימפוניא נקט ועייל ואף על גב דלא קא נפקא מירבל הוא דרביל לה והני מילי בקשיתא דדיקלא דשיעא אבל בקשיתא דזיתא נקובי נקב ועייל וטרפה. (שם מח:) ההיא מחטא דאישתכח בחיתוכא דכבדא סבר מר בריה דרב יוסף למיטרפה אמר ליה רב אשי ואי אישתכח בבישרא הוה טריף לה מר אלא אמר רב אשי חזינן אי קופא לגואי סימפוניא נקט ועאל אי קופא לבר נקובי נקיב ועאל וטרפה והני מילי מחטא אלימתא אבל מחטא קטינתא לא שנא קופא לגאו ולא שנא קופה לבר אידי ואידי נקובי נקב ועאל וטרפה. (שם מט.) ההוא מחטא דאישתכח בסימפוניא דכבדא הונא מר בריה דרב אידי טריף רב אדא בר מניומי מכשר אזיל שיילוה לרבינא אמר להו זילו שקלוה לגלימיה דטרופאה ואכשרוה. והיכא דעביא לה כבדא חזינן לריאה דידה אי חיורא כעמר גופנא טרפה ואי סומקא הדרא ובריאה וכשרה. יבשה הכבד שלה טרפה (שם מח.) התליעה כבד זה היה מעשה ועלו עליה בני עסיא שלשה רגלים ביבנה ורגל שלישי הכשירוה להם מהו דתימא מידי דהוה אכבד יבשה ותהא אסורה קמ"ל דלא דמיא ליבשה וכשרה. הריאה שנקבה או שחסרה טרפה (שם מו.) רב ושמואל ורב אסי דאמרי קרמא עילאה והוא דאינקיב תתאה אבל אינקיב עילאה בלא תתאה כשרה דאמר רבה ריאה דאגליד כאהינא סומקא כשרה והוא דלא מפקא זיקא. (שם מו:) ואמר רבא ריאה שהאדימה מקצתה כשרה האדימה כולה טרפה אמר ליה רבינא לרבא מאי שנא מקצתה דהדרא בריא כולה נמי הדרה בריא מי לא תנן ושאר שקצים ורמשים עד שיצא מהם דם וכי תימא הא לשמונה שרצים מדמינן לה דתניא נצרר הדם ואע"פ שלא יצא אי הכי אפילו מקצתה נמי אלא לא שנא. אמר רבא ריאה שיבשה בין כולה בין מקצתה טרפה וכמה אמר רב פפא משמיה דרבא כדי שתהא נפרכת בציפורן אמר רבא ריאה דקיימא גלדי גלדי אוכמי חזותא חזותא כשרה. אמר אמימר משמיה דרבא אין מקיפין בבועי כדרך שמקיפין בריאה ובבני מעין ובקנה דאלו היכא דאישתכח נקב בבועא ולא ידיע אי קמי שחיטה הוה נקיב אי בתר שחיטה הוה נקיב לא תימא אינקיב בבועא בדוכתא אחריתי ואידמי לי' להאי נקב קמא כי היכי דמדמינן בריאה ובהנך אחריני אלא בבועא ודאי לא תדמי כי הנך. (שם מז.) ואמר רבה הני תרתי בועי דסמיכן להדדי חזי למקום חיבור דביני ביני כמאן דנקיב דמי ולא תכשריה אי חדא ומיתחזיא כי תרתי בדקינן לה בסילוא אי שפיך מוגלא להדדי חדא ניהו וכשרה לתרתין אימור איכא נוקבא מעילוי דסרכא ועבד תרתי בועי וחדא מינייהו נקיבא ומכה הוא ואסרחה לה וחברתה דסתמתה וטרפה. ואמר רבה הני תרתין אוני

דסמיכן להדדי לית להו בדיקותא לאכשורי והני מילי בדקיימין שלא כסדרן אבל קיימין כסדרן היינו רביתהו וכשרה. אמר רבא חמש אוני אית לה לריאה כד נפח לה טבחא אפא כלפי גברא תלת מימינא ותרתי משמאלא אי חליפן אי חסר להו טרפה אי יתרן חזינן אי קיימא ההיא יותרת בדרא דאוני ביני ביני כשרה ואי אשתכח על גבה בין מהאי גיסא אפילו זוטרא כי אטרפא דאסא טרפה. אונא דריאה דיבשה ולא משמשא זיקא לימרסא במיא חמימי שפיר קלי קלי ואי לא משמשא ליתי מיא קרירי ולישדי בקניא ולימרסה להההיא אודנא ולינפח בה אי משמשא כשרה ואי לא טרפה.

(שם ע"ב) אמר רפרם האי ריאה דדמיא לאופתא טרפה. איכא דאמרי בגישתא ממש כי אופתא איכא דאמרי בחזותא דנפיחא כי אופתא איכא דאמרי דשיעא כי אופתא והוא דלית לה חיתוכא דאוני. אמר רב כהנא ריאה דדמי גונא לגונא דכבדא כשרה לגונא דבישרא טרפה וסימנך ובשר בשדה טרפה. אמר רב אחאי ריאה דדמיא לכוחלא כשרה לדיותא טרפה דאמר רבי חנינא האי שחור אדום הוא אלא שלקה. ריאה ירוקה כשרה מדרבי נתן דאמר רבי נתן פעם אחת הלכתי לכרכי הים ובאתה אשה אחת לפני שהיתה יולדת זכרים ומלין אותן ומתים מלו ראשון ומת שני ומת שלישי ומת רביעי הביאתו לפני וראיתיו שהוא ירוק אמרתי לה בתי המתיני לו עד שיפלו בו דמיו המתינה לו ומלו אותו וחיה והעלו לו נתן הבבלי על שמו אדומה כשרה מדרבי נתן דאמר רבי נתן פעם אחת הלכתי לכרכי הים למזיגת של קפוטקיא ובאתה אשה אחת לפני שהיתה יולדת זכרים ומלין אותן ומתים מלו ראשון ומת שני ומת שלישי ומת רביעי הביאתו לפני וראיתיו שהוא אדום אמרתי לה בתי המתיני לו עד שיבלעו בו דמיו המתינה לו ומלו אותו וחיה והעלו לו נתן הבבלי על שמו אמר רב סמא בריה דרבא האי ריאה דדמיא כגונא דביעתא דחיורא כביעתא כמוריקא דירוקא כמוריקא דכשותא כולהו טרפה ואלא ירוקה כשרה כגון מאי כגון כרתי (שם מז:) אמר רבינא אטום בריאה דכי נפחת לה אית בה דוכתא דמיטמטם ולא עייל זיקא בגויה ולא קא משמש בה זיקא חוששין שמא יבשה היא מאי תקנתיה מייתינן סכינא וקרעינן בההיא דוכתא פורתא אי אית בה מוגלא מחמת מוגלא הוא דלא קא משמשא וכשרה ואי לית בה מוגלא מייתינן גדפא או רוקא ומותבינן בחיתוכא אי מבצבצא ומפקא זיקא לעיל ודאי אית בה חיותא וכשרה היא ואי לא מבצבצא ודאי יבישה היא וטרפה אמר עולא א"ר יוחנן ריאה שנשפכה כקיתון כשרה היכי דמי נשפכה כקיתון דמישתדא ככוזא דמיא. ר' חנינא חלש על לגביה ר' נתן וכל גדולי הדור אייתו לקמייהו ריאה שנשפכה כקיתון ואכשרוה אמר רבה והוא דמקיימין סימפונתא מנא ידעינן מייתינן צעא דקוניא ושפכינן לה בגוה אי אית בה סורייקי סומקי

ודאי איפסיקו שורייקי דאיחממו להו וטרפה דהי נינהו סימפונות דידה ואי לית סורייקי חיורי כשרה. אמר רב יוסף האי ריאה דכי נפחין לה אתי מינה קל אושא ולא ידיע הי אושא אי מן גוה אי מן ברא חיישינן דילמא מיבזא בזי קרמא דריאה וזיקא לתתאי קא נפיק ודוכתיה הוא דלא ידיע מאי תקנתיה מייתינן בקיטא משיכלא דמיא קרירי ואי סיתוא היא משיכלא דמיא פשורי ומותבינן לה בגויה ונפחינן לה וחזינן אי מברבקין מיא ודאי נוקבא דאית בה מן בראי וטרפה ואי לא מברבקין מיא קרמא גוא אינקיב ברא לא אינקיב ואושא בעלמא הוא דאיכא ביני סימפוני ומסרכין וביני ביני הוא דקא אושא וכשרה. אמר רב נחמן ריאה שנמוקה וקרום שלה קיים כשרה היכי דמי נמוקה דקרום שלה מאבראי קיים ובדמותיב לה מי גובה בכירה. תנ"ה ריאה שנמוקה וקרום שלה קיים אפי' מחזקת רביעית כשרה נטלה שלפוחית כשרה. (שם מח.) התליעה הכבד זה היה מעשה ועלו עליה אנשי עסיא שלשה רגלים ליבנה ולרגל שלישי התירוה להם מהו דתימא מידי דהוה אכבד יבישה ותהא אסורה קמ"ל דלא דמיא ליבישה וכשרה. אמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן מרה שניקבה ודופן סותמתה כשרה. (שם מג.) אמר רב יצחק בר יוסף א"ר יוחנן נקב קורקבן וכיס שלו קיים כשרה נקב הכיס וקורקבן קיים מאי איתמר אמר רב נחמן נקב זה בלא זה וזה בלא זה כשר. (שם מח.) אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן ריאה שנקבה ודופן סותמתה כשרה והיכא במקום רביתא אבל שלא במקום רביתא טרפה ובמקום רביתא היכא בחיתוכא דאוני. א"ר יוסף בר מניומי א"ר נחמן ריאה הסמוכה לדופן אין חוששין לה שמא נקבה העלתה צמחין דסליק לה סירכא חוששין שמא נקבה מר יהודה משמיה דאביי אמר אף ריאה הסמוכה לדופן חוששין שמא נקבה היכי בדקינן לה אמר רבא רבין בר שבא אסברה לי מייתינן סכינא דחליש פומה ומפרקינן לה מדופן אי איכא מכה בדופן האי סירכא מחמת מכה היא וכשרה ואי לא מחמת ריאה היא וטרפה איני והאמר רב יוסף בר מניומי א"ר נחמן ריאה שנקבה ודופן סותמתה כשרה התם במקום רביתא כדאמרינן. רב נחמיה בריה דרב יוסף כי האי גוונא בדיק לה בפשורי אי מברבקא טריף לה ואי מכה בדופן שרי לה ואי איכא מכה בדופן מאי טרפה ליתני נמי נקובת הדופן אלא נוקבא דלא מיטרפא ביה לא קתני. ואי ניקבה ריאה ודופן סותמתה וסביך בבישרא כשרה והתניא ניקב פסול מפני שהוא שותת נסתם כשר מפני שהוא מוליד וזה הוא פסול החוזר להכשירו זה למעוטי מאי לאו למעוטי ריאה שנקבה ודופן סותמתה ואפי' סביך בבישרא לא לעולם אימא לך היכא דסביך בבישרא כשרה אלא למעוטי מאי למעוטי קרום שעלה מחמת מכה בריאה ממקום אחר דלאו במקום רביתא. (שם מז:) ואמר רבה קרום שעלה מחמת מכה

בריאה אינו קרום. (שם מח.) בעא מיניה רבה בר בר חנה משמואל העלתה צמחין כי הני בועי דחיוורן מהו א"ל כשרה א"ל אף אני אומר כן אלא שהתלמידים מזדנזין בדבר דאמר רב מתנה ריאה מליא מוגלא טרפה מים זכים כשרה א"ל כי איתמר ההיא בכוליא איתמר. (שם מו:) ריאה דקיימא גלדי גלדי אוכמי אוכמי חזואתא חזואתא גילדי גילדי דדמי למצורע אוכמי אוכמי דדמי לכוחלא חזואתא גוני ודוקא מידי דמיתכשרא ביה ריאה כגון ירוקה ככרתי ואדומה. (שם מח.) רב יצחק בר יוסף הוה שקיל ואזיל אחורי דר' ירמיה בשוקא דטבחא חזא ריאות דהוו קיימן צמחי צמחי בועי חיורי כדאמרינן ושרא להו. אר"נ כי הוה אזלינן אחוריה דרב נחמן בשוקא דגלדאי ואמרי לה בשוקא דרבנן חזא להו דקיימן בועי דרברבן מן צמחי ושרא להו. (שם ע"ב) רבי אמי ורבי אסי כי הוו עיילין לשוקא דטבריא חזא להו דקיימן טינרי בועי דרברבן מן כנרי ולא אמרו להו ולא מידי. מחטא דמשתכחא בטרפשא ספק טרפה היא וכל ספק טרפה לאיסור. איתמר מחט שנמצאת בריאה ר' יוחנן ור' אלעזר ור' חנינא מכשרי ר' מני בר פטיש ור"ש בן אליקים ור"ש בן לקיש טרפי מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר חסרון מבפנים שמיה חסרון ומר סבר לא שמיה חסרון לא דכ"ע חסרון מבפנים לא שמיה חסרון והכא בהא קמיפלגי מאן דמכשר סבר סימפונא נקט ועאל וכשר ומאן דפסיל סבר נקובי נקיב ועאל ושמיה חסרון וטרפה בהא פליגי דמאן דטריף סבר לו בהדי דגניא בהמה עיילא בה הא מחטא ונקובי נקיב ואע"ג דליכא נוקבא קרום שעלה מחמת מכה בריאה הוא וטרפה ומאן דמכשר סבר דהא מחטא בקניא עאל וסימפוניא נקט ועאל וכשרה וכן בחיתוכא וסימפון דכבדא והלכתא כרבנן דמכשרי. ההוא מחטא דאישתכח בחיתוכא דריאה אתא לקמיה דר' אמי סבר לאכשורה איתיביה ר' ירמיה ואיתימא ר' זריקא הריאה שנקבה או שחסרה שדרוה לקמיה דר' יצחק נפחא סבר לאכשורה איתיביה רבי ירמיה ואיתימא רבי זריקא הריאה שנקבה או שחסרה הדר שדרוה לקמים דרבי אמי וטרפה אמרו ליה והא רבנן מכשרי אמר להו הם שהכשירו במחט שנמצאת בריאה והואי ריאה כולה גבייהו והוו חזו אי הוה נקובה או לא הוה נקובה ואכשרוה אנן חיתוכא דאיכא קמן נכשרה דילמא אי הוה כולה ריאה גבן הוה מיתחזי בה נוקבא אלא טעמא דליתה קמן הוא דאסירא דאמרינן מבראי דריאה הוא דנקב מחט ועאל הא איתה לכולה ריאה קמן ולא נקיבא מבראי כשרה ואע"ג דנקיבא מגואי והאמר רב נחמן האי סימפונא דריאה דנקיב טרפה דרב נחמן נקב סימפון לחבירו אבל דיצא בסימפון ולא ניקב לחבירו לא והאמר ר"נ האי הדרא דכנתא דאינקיב לחבריה כשרה מ"ט חבריה מנין עליה א"ל רב אשי טרפות קא מדמית להדדי אין אומרים בטרפות זו דומה לזו ואל תתמה שהרי חותכה

מכאן ומתה חותכה מכאן וחיתה. האי בועתא דקיימא בשיפולתא דריאה או על אודנה אי מהדר לה בשרא הדר הדרנא דבעותא ואפי' משהו בעלמא כשרה אי לא חסירה היא וטרפה. היכא דנקיב ריאה בהדי דמשמשמא (דף קכט) ידא דטבחא לא חיישינן (שם מט.) דילמא במקום נקב ניקב וכשרה. ריאה דאית בה מורנא ניעיין אי נפקין ורחשין כשרה ואי לא ניתליה לריאה בשמשא אי כי חימא ריאה נפיק מורנא כשרה ואי לא נפיק טרפה. והיכא דבתר דאישתחיט בהמה אישתכח מורנא דנקב בריאה או בכרס אחר שחיטה הוא דניקב וכשרה וכן הילכתא ולית הילכתא כרבי שמעון דאמר עד שתינקב לבית הסימפונות. ריאה דמינקבא אע"ג דלא מברי נוקבא לגואי ומבראי נקב בעלמא הוא טרפה ואע"ג דפליג ר"ש דאמר עד שתינקב לבית הסימפונות לית הילכתא כוותיה. נקבה הקיבה טרפה (שם נ.) חלב שעל גבי הקיבה דעל קשתא שרי ודעל יתרא אסיר. (שם צג.) אמר רב יהודה אמתא בריש מעיא בעי גררה וזה הוא חלב שעל גבי הדקין אמר רב יהודה אמר שמואל חלב שעל המסס ובית הכוסית אשור וענוש כרת וזה הוא חלב שעל הקרב והאי תרבא דעל קליבוסתא אסור וענוש כרת וזה הוא חלב שעל הכסלים. תרבא דעל וושטא ועל הובלליא ועל סניי דיבי ועל קשתא דכרכשתא דלא מיחבר בכרכשתא ותרבא דחלב לבא דהוא תרבא דעל כבדא ותרבא דעל כוליאתא עד תרבא דחיורא דתחות מתני ופירוסתא דעל פרסא ותרבא דגיד הנשה וקראמי וחוטי דכפלי וחוטי דכוליאתא וקראמי ודכוחלא כולהו אסיר משום כל חלב וכל דם לא תאכלו. חוטי דכרכשא אסירי רביתא היא לבר מן קטינאתא דליבא. תרבא דליבא שרי שירתא דקיימא בשילהי וגרמא טמיא וכפלי וחוטי דבין גרמא לגרמא. נקדתא דאטמא דמי קריאן ססניאתא דאטמא דמיתקרי פנוגסת וקטינאתא דאטמא וגידא נשיא דנקיט מריש אצילא ועד היכא דפריש חוטא דשדרה דאתי ממוקרא דרישא ופריש לתלתא והיינו בין הפרשות דאמרינן היכא דדמי לחרותא דדיקלא ופציל לתלתא חדא לאטמא מהאי גיסא וחדא לגרמא דאליתא ועיקי וקטינאתא דגידא ואסיאתא ובוכני דאטמא ומשכי דגרמי דבי לופאתא. מזרקי דאליאתא תרי הוו דשכיבו בהדי גרמא ותרין עילוי חומרי דחרצא מן פיקא ועד דוכתא דשרי שית חומרי הויאן ואסירן למיכל קראמי דדיכרא תמניא הוו ודנוקבתא שיתא חד דטחלא ותרין דכוליאתא ותרין דכפלי ותרין דביצי וחד דמוקרא. מורקי דאפקותא שיתא הוו ארבעה דדמא מסיבי ותרין חיורי דכיי. מזרקי דדפקי ארבעה חד דשינא וחד דגבי תחות ידא וחד דדרעא דאית עילוי מסא ועד ריש ידא וטמירתא דאתיא תחות מסא וחוטאתא ומזרקי דאית במזרקי דכפלי עשרה הוו שיתא דרכובא וארבעה דעילוי דפני. מזרקי דאטמא כמה הוו חד דאתי מן רישא דנרגא ודביק בדכר ונוקבא בכפא דאטמא

וחד בגבה דעטמא כי פתח לה טבחא לאטמא עקר לה מעיקרא מן רישא חד ובונכי חמשא חד חיורתי בנרגא דרישא חד הוי ובונכי. ומזרקי טובא הוו ברטבא דאטמא חד קטינתא דדביקא בחוטאתא וכד פתח לה לאטמא על גיסא אחרינא אתיא קטינתא דשכבא בהדיה דגרמא ואתיא קטינתא מיניה דנרגא ושכבא בגויה דחיורא ומיקריא שמינתא ומישריא לנרגא ומשקליה לדכר ונוקבא ומיפתחיה לשקא דאטמא ומעקר תלת קטינאתא דשכבן בהדי גרמא ומישריה לכפא דאטמא ושפיר דמי. כד מינקיב מעיא טרפה כד מינקיב כרכשא טרפה (שם מח:) כד מינקיב הדרא דכנתא לחבריה וחבריה מגין עליה כשרה. והיכא דמינקיב ריאה ואתי תרבא דפירוסתא סתים לה טרפה (שם מט:) דאמר רב חלב טהור סותם טמא אינו סותם מ"ט האי מיהדק והאי לא מיהדק ואפי' סתים לה תרבא דקני הלב טרפה ואמר רב נחמן חלב העשוי ככובע אינו סותם מאי כובע איכא דאמרי חיטי דתרבא דעל כרכשא איכא דאמרי תרבא דטרפשא דליבא ומן הכא טרפינן בתרבא דליבא. וכד מינקיב פירוסתא דתרבא ואע"ג דלא משתכחא לא מחטא ולא מידי בעלמא טרפה מ"ט דכנתא וכרכשא כד מינקבין הדרי סתמי דהוו להו חלב טהור ופירוסתא כד מינקבא חלב טמא ולא סתמא וטרפה ואע"ג דפליג רב ששת דאמר אחד זה ואחד זה סותם הילכתא כרב דאמר חלב טהור סותם טמא אינו סותם וכעובדא דהוה קמיה דרבא וטרף. חלב טהור בין במקומו ובין שלא במקומו סותם. אמר רבא שמעית מיניה דרב נחמן תרתי חימצא ובר חימצא חד סתים וחד לא סתים ולא ידענא הי מינייהו סתים רב הונא בר חיננא ורב הונא בריה דרב נחמן אמרי משמיה דר"נ בר חימצא תרבא דעל יתרא וסתים חימצא תרבא דעל קשתא ולא סתים וסימניך יפה כח הבן מכח האב. נקבו הדקין טרפה.

(שם נ.) תניא רשב"ג אומר בני מעיים שנקבו ולחה סותמתן כשרה מאי לחה א"ר כהנא שירקא דמעיא דנפיק אגב דוחקא ולית הילכתא כרשב"ג אמר רב בר חייא מקיפין בבני מעים דהיכא דהוו נקיבין בני מעים ולא ידעינן אי מקמי שחיטה הוו נקיבין אי בתר שחיטה נקיבין נקבינן בדוכתא אחריתי ומדמינן להו. הנהו בני מעים דאתו לקמיה דרבא אקפינהו רבא ולא אידמו קם רב משרשיא בריה מדכיה בידיה להההוא אחרינא דנקביה רבא ואידמי ליה א"ל מנלך הא א"ל סברא הוא האי כל דאתא ממשמש ביה האי ליכא דמשמש ביה אמר רבא חכים רב משרשיא ברי בטרפות כר' יוחנן ר' יוחנן ור' אלעזר דאמרי תרוייהו מקיפין בריאה ואפי' מערוגה לערוגה ומדקה לדקה ומגסה לגסה אבל לא מדקה לגסה ולא מגסה לדקה וכן בקנה כדרבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו מקיפין בקנה ואפי' מחוליא לחוליא ומבר חוליא לבר חוליא אבל לא מחוליא לבר חוליא

ולא מבר חוליא לחוליא. אמר זעירי חלחולת שנקבה כשרה הואיל וירכים מעמידות אותה וכמה (שם ע"ב) אמר רבא אמר רב נחמן במקום הדבק אפילו נטל כולו כשר והוא שנשתייר בו כדי תפישה וכמה אביי אמר כדי בטדא לתורא ושלא הדבק במשהו פירושא חלחולת פומא דכרכשא. הפנימית שניקבה או שנקרע רוב החיצונה טרפה ואיזו היא כרס הפנימית היכא דפרעי טבחי אמרי במערבא משמיה דר' יוסי בר' חנינא כל הכרס כלה כרס הפנימית היא אלא איזו היא כרס החיצונה בשר החופה את רוב הכרס ברובה והילכתא כר' יוסי בר' חנינא ברוב קרוע אבל לא ברוב נטול רבי יהודה אומר בגדולה טפח בקטנה ברובה א"ר בנימין בר יפת אמר ר' אליעזר לא גדולה גדולה ממש ולא קטנה קטנה ממש אלא כל שנקרע טפח ולא הואי רובה זו היא ששנינו בגדולה טפח וכל שנקרע רובה ולא הוי טפח זו היא ששנינו הקטנה ברובה. המסס ובית הכוסות שנקבו לחוץ טרפה. ת"ר מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות מצד אחד כשרה משני צדדין טרפה נמצא עליה קורט דם (שם נא.) בידוע שקודם שחיטה ואם לאו בידוע שלאחר שחיטה הגליד פי המכה בידוע ששלשה ימים קודם שחיטה לא הגליד פי המכה המוציא מחבירו עליו הראיה נפקא מינה למקח וממכר אי הכי כולהו ניקבי נמי ניבעי קורט דם שאני דכיון דהואי מחט דמא קריר וסמיך עליה ודוקא שניקבו לחוץ אבל עיילא מחט בין משכא למשכא דכרסא אי נמי ביני איטפי דביני כסי ודהמסיסא וניקבו זה לתוך זה לית לן בה. נפלה מן הגג. (שם נא.) חיותא דנפל מאיגרא בדלא ידיע אי רוחא דחפתא אי אשתרוקי אשתריקא או איגנדורי איגנדרא או נפלה באריתא אי מידלי איגרא או עמיקא אריתא עשרה פושקי אסירא משום ריסוק איברים ואם שהתה מעת לעת ושחטה כשרה וצריכה בדיקה אבל קיימא חיותא אאיגרא וחזת שערי ואספסתא ואידריא טליא מאיגרא לארעא ודאי מימד אמדא נפשה דמציא טליא ולא מרסקין גרמא ושחיט לה בשעתיה וכשרה וכמעשה דרבינא וכרב כהנא דאמר מימד אמדא נפשה לאו משום דסרוכי מסרכא אבל נפלה מן הגג וקיימא ומסגיא כשרה וצריכה בדיקה כנגד בני מעיים. חוט השדרה שנפסק מחוליא לחוליא ולא מציא מסגיא טרפה דחיישינן לריסוק איברים. ההיא אימרתא דהות בי רחבוניא ונפלה מאיגרא דהוה שדרן כרעא בתרייתא אמר רב יימר האי דקא שדרה כרעא שיגרוני בעלמא הוא דנקיט לה. מתקיף לה רבינא דילמא חוט השדרה איפסיק בדיק ואשכח כרבינא ואף על גב דאשתכח כרבינא הילכתא כרב יימר מאי טעמא חוט השדרה לא שכיח שיגרוני שכיחי. (נזיר לא:) תורא א"ר חסדא אוכמא למשכיה סומקא לבשריה חיורא לרדיא. (חולין נא:) ההוא תורא דבהדי דכבשי ליה נפל אישתמע קל גונחיה אזל רב יצחק בר שמואל בר מרתא נקיט שקיל שופריה

שופריה אמרי ליה רבנן לא חייש מר לריסוק איברים אמר להו הכי אמר רב צפרניו נועץ עד שמגיע לארץ. (ב"ק נ:) ההוא תורא דנפל לאריתא דדלאי אזל מריה שחטיה אסריה רב נחמן להההוא תורא א"ר נחמן אי שקיל מרי דתורא קבא דקמחא ואזל תנא אם שהתה מעת לעת ושחטה כשרה מי הוה מפסיד ליה לתוריה דקאי עליה בכמה אלמא קסבר רב נחמן יש חבט לפחות מעשרה. (חולין נא:) והילכתא עמדה אינה צריכה מעת לעת אבל בדיקה בעיא הלכה אפילו בדיקה נמי לא בעיא. נשתברו רוב צלעותיה טרפה. (חולין נב.) ת"ר אלו הן רוב צלעות שש מכאן ושש מכאן דהויא להו תרתי סרי או אחת עשרה מכאן ואחת מכאן ואמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ובאותן צלעות שיש בהן מוח היכא אמר זעירי מחציין כלפי שדרה אבל כלפי למטה כשרה. אמר עולא בן זכאי אומר נעקרו ברוב צד אחד נשתברו ברוב שני צדדין ורבי יוחנן אמר בין נעקרו ובין נשתברו ברוב שני צדדין אלמא הלכה כרבי יוחנן. וחיותא דמתעקרון עילאי דידה אפילו בלא חומרתא חדא בעלמא טרפה ואע"ג דקאמר רב עד דמיתעקרא צלע וחוליא עמה דהויא טרפה הלכה כרבה בר רב שילא דאמר משמיה דרב מתנה דאמר משמיה דשמואל גג כי מיתעקרא צלעא חדא מעיקרא אפי' בלא חומרתא טרפה. (שם ע"ב) ודרוסת הזאב רבי יהודה אומר דרוסת הזאב בדקה דרוסת הארי בגסה דרוסת הנץ בעוף הדק דרוסת הגז בעוף הגס. אמר רב עמרם אמר רב חסדא דרוסת חתול ונמיה בגדיים וטליים דרוסת חולדה בעופות. (שם נג.) בעא מיניה רב כהנא מרב יש דרוסה לחתול או לא א"ל אף לחולדה יש דרוסה. יש דרוסה לחולדה או לא א"ל אף לחתול אין דרוסה חתול וחולדה יש להן דרוסה או לא א"ל לחתול יש דרוסה לחולדה אין דרוסה ולא קשיא הא דקא"ל אף לחולדה יש דרוסה בעופות לחתול אין דרוסה בבהמה גדולה לחתול יש דרוסה לחולדה אין דרוסה בגדיים וטליים. איבעיא להו שאר עופות טמאין יש להם דרוסה או לא א"ל רב הלל לרב אשי כי הוינן בי רב כהנא אמר לן שאר עופות טמאין יש להן דרוסה אמר רב כהנא משמיה דרב שימי בר אשי יש דרוסה לשועל והילכתא כוותיה מדקאמר רב יוסף נקטינן אין דרוסה לכלב מכלל דכל הנך אחריני דאמרינן יש להן דרוסה בר מן כלב דלית ליה דרוסה כלל ודקאמרינן ספק כלבא ספק שונרא אימר כלבא לא חיישינן לדרוסתו אמר אביי אין דרוסה ולחתול ושועל ונמייה אלא ביד למעוטי רגל דלאו ואין דרוסה אלא בציפורן למעוטי שן דלא אין דרוסה אלא מדעת למעוטי שלא מדעת ואין דרוסה אלא מחיים למעוטי לאחר מיתה. איתמר אמר רב אין חוששין לספק דרוסה דכ"ע ספק עאל ספק לא עאל אימר לא עאל ספק כלבא ספק שונרא אימר כלבא עאל ויתיב בינייהו שלמא שוי קטע רישא דחד מינייהו נח ריתחיה איהו קא מעוי ואינהו קא מקרקרן אימר

בעותי קא מבעית להו כי פליגי דאיהו שתיק ואינהו קא מקרקרן מר סבר מדאישתיק קא מזיק להו ומר סבר מחמת בעתתא דקא עבדן הכי. (שם נג:) אמר אמימר הילכתא חוששין לספק דרוסה אבל ודאי לא חזינן שונרא ונפק ואתא ציפרא בדממסמס דמא אמרינן דהאי קניא מחייה אי נמי כלבא הוא וכשרה דההוא בר אווזא דהוה בי רב אשי דעאל לבי קני נפק אתא כי ממסמס קועיה דמא אמר רב אשי לאו אמרת ספק כלבא ספק שונרא אימר כלבא הכא נמי אימר קניא מחייה ואמאי כל ספק איסורא לחומרא הוא כי אמרינן ספק איסורא לחומרא כגון חתיכה של חלב שנתערבה עם חתיכות אחרות דודאי הוה איכא איסורא אבל הכא מי יימר דהוה איסורא אחזוקי איסורא הוא ואחזוקי איסורא לא מחזקינן. אמרי בני ר' חייא דרוסה שאמרו צריכה בדיקה כנגד בני מעיים אמר רב יוסף הא דבני ר' חייא כבר פירשה שמואל דאמר שמואל משום ר' חנינא בן אנטיגנוס דרוסה שאמרו צריכה בדיקה כנגד בני מעיים. בעי אילפא יש דרוסה לסימנין או לא א"ר זירא הא דאילפא כבר פירשה רב חנן בר רבא דאמר רב חנן בר רבא אמר רב דרוסה שאמרו צריכה בדיקה כנגד כל החלל כולו ואפי' בסימנין:

פסק וספק דרוסה עד דמלו לה תריסר ירחי שתא אסיר (חלב). והיכא דמידרסה חיותא צריכה בדיקה מכפא דמוחא ועד אטמא ובכל דוכתא בעלמא דכי מינקיב מיטרפא מיניה אי איכא סומקא להדיה טרפה. וכל היכא דצריכה בדיקה כגון דרוסה ונפולה אי נמי נשברה השדרה ולא ידעינן אי איפסיק חוט השדרה או לא כיון דצריכין בדיקה אי שחיט להו אסירן דכי הוה בדקינן לנפולה ולדרוסה ונשברה השדרה הני מילי ברבנן קמאי דהוו חכימין והוו בקיאין למיקם על בדיקה אבל השתא דלא ידעינן למיקם על בדיקה שפיר אמור רבנן דמשהינן לה תריסר ירחי שתא והדר משתריא ואי נקבה היא ומיעברא וילדה שריא למישחטה מקמי תריסר ירחי שתא דאמרינן (שם נח.) והילכתא בזכרים כל שנים עשר חודש ובנקבה כל שאינה יולדת. (שם נד.) כי סליק רב חייא בר יוסף אשכחינהו לר' יוחנן ולר"ש בן לקיש דיתבי וקאמרי דרוסה שאמרו צריכה בדיקה כנגד בני מעיים אמר להו האלהים דמורה בה רב מכפא דמוחא ועד אטמא. זה הכלל כל שאין כמוה חיה טרפה. זה הכלל לאיתויי מאי לאתויי שבע שמעתתא מאי נינהו דאמר רב מתנה (שם ע"ב) האי בוקא דאטמא דשף מדוכתיה בדקינן ליה אי איתיה לשוריאקי דבין אסיתא לבוכנא כשרה ואי איפסיק ניביה טרפה והילכתא אי איפסיק ניביה נמי כשרה עד דמעכלי (דף קל) איעכולי ותנן נטלו הכליות כשרה. כוליאתא כי לקיא. צילא גהיא שפיר דמי ואי לא טרפה. כי משתכחא חדא כוליאתא ואידך ליתה כלל כשרה. (שם נה.) ואמר רכיש בר פפא משמיה דרב לקתה בכוליא אחת טרפה אמרי במערבא והוא דמטיא

לקותא למקום חריץ והיכא אחיורא דתותי מתני. והיכא דאיכא בהמה דמשתכחא בעלת כוליא אחת או בעלת שלש כוליות כשרה דתניא (בכורות לט.) ואת שתי הכליות ולא בעלת כוליא אחת ולא בעלת שלש כוליות מדלגבי גבוה פסל רחמנא מכלל דלגבי הדיוט שרי (חולין נה:) ואי איכא חדא כוליאתא דזוטרא מן חברתה בבהמה דקה אי הויא כשיעור דרביא כשרה בציר מהכי טרפה ובבהמה גסה אי הויא כעינבתא כשרה בציר מהכי טרפה אמרי במערבא כל הפסול בריאה כשר בכוליא. וכל הפסול בכוליא כשר בריאה שהרי נקב דפסול בריאה וכשר בכוליא מוגלא כשר בריאה ופסול בכוליא מים זכים דלא אסרוה כשרים כאן וכאן ותנן ניטל הטחול כשרה (חולין נה.) אמר רב עוירא משמיה דרבא לא שנו אלא ניטל אבל ניקב טרפה. כי משתכחי תרין טחלי שפיר דמי ובדלא משתכח כלל שפיר דמי. (שם ע"ב) אמר רב נחומי שאילתינהו לכולהו טרופאי דמערבא ואמרי הילכתא כרכיש בר פפא ולית הילכתא כרב עוירא אלא נקב נמי כשרה והני מילי דאינקיב טחול בקולשיה אבל אינקיב בסומכיה טרפה ואי אישתייר בסומכיה אפי' כעובי דינר זהב דלא בזיע כשרה והיכא נמי דחותך מן הטחול ומן הכליות טרפה (שם סח.) דתנן חותך מן העובר שבמעיה מותר באכילה מן הטחול ומן הכליות אסור באכילה (שם מד.) ואמר רבה בר בר חנה א"ש סימנין שנידלדלו ברובן טרפה (שם נב.) אמר רבה בר רב שילא אמר רב מתנה אמר שמואל נעקרה צלע מעיקרא טרפה. וגלגלת שנחבסה ברובה ובשר החופה את רוב הכרס ברובו. נעקרה צלע מעיקרא טרפה בוכנא ואסיתא כדאמרינן (שם ע"ב) בשר החופה את רוב הכרס ברוב קרוע כדאמרינן. גלגלת שנחבטה ברובה ברוב גובהה ולחומרא. (שם מד.) סימנין שנידלדלו ברובן דאיפרוק איפרוקי מן הדדי כדאמרינן אמר רב נחמן אמר שמואל תרבץ הושט. (שם נד.) ואלו כשירות בבהמה נקבה הגרגרת או נסדקה ועד כמה תחסר ותהא מותרת רשב"ג אומר עד כאיסר האיטלקי (שם ע"ב) אמר זעירי אתון דלא מתחמי לכון שיעוריה כדינרא קורדינא אמר אביי והוי כפשיטא זוטרתא דמשתכחא ביני פשיטי רברבי דפומבדיתא (שם נד.) ואי בזיעא מחמת דרוסה הוה אפי' במשהו טרפה. (שם מה.) אריב"ל נקבים שיש בהן חסרון מצטרפין לכאיסר ושאין בהן חסרון מצטרפין לרובה. נטלה האם שלה כשרה.

(שם נה:) תניא היא האם היא טרפחת היא שלפוחית. מאי האם בית ולד של בהמה דתניא (בכורות כח:) אין פרה וחזירה יוצאין מאלכסנדריא של מצרים שאין נוטלין האם שלה בשביל שלא תלד. וחרותה בידי שמים כשרה.

(חולין נה:) ת"ר איזו היא חרותה כל שצמקה בידי שמים כשרה בידי אדם טרפה ר"ש בן אלעזר אומר אף בידי כל הבריות טרפה. פירושא בידי שמים ממאי הואי מברקי ורעמי.

בידי אדם ממאי הוי היכא דנכיסה חברתה באפה הוה עובדא ונכס טבחא כמה חיוי באנפי הדדי ואשתכחן כולהו דצמוק ריאה דידהו בידי כל הבריות ממאי הוי דחזת אריא או שמעת קליה ואיבעית אימא היכי דמי צמקה כדכתיב ושדים צמקים ומתרגמינן ותרין יבשין. רבה בר בר חנה אשכח הנהו דיכרי במדברא דאצמוק ריאה דידהו אתא שאיל בי מדרשא אמרי ליה זיל אייתי משיכלי חיורי בקייטא ומלינהו מיא קרירי ומשכלי שחמי בסיתוא ומלינהו מיא פשורי ושהינהו מעת לעת אי הדרן בריאן בידי שמים היא וכשרה ואי לא בידי אדם היא וטרפה. הגלודה ר"מ מכשיר וחכמים פוסלין. ותניא אחריתי אר"ש בן אלעזר לא נחלקו ר"מ וחכמים על הגלודה שהיא פסולה. וכבר העיד ר' אושעיא בנו של ר' יהודה הבסם לפני ר"ע שאמר משום ר' טרפון על הגלודה שהיא פסולה ואם נשתייר בעור כסלע כשרה. היכא אמר רב יהודה אמר שמואל על פני כל השדרה כולה. איבעיא להו כסלע העור דאריך וקטין וכד מצריף ליה מר הוי כסלע או דילמא כרחב סלע על פני כל השדרה. ת"ש דפירש רבי נהוראי משמיה דשמואל כרחב הסלע על פני כל השדרה כולה ורבה בר בר חנה אמר בראשי הפרקים ור' אלעזר בן אנטיגנוס משמיה דר' אלעזר בר' ינאי אומר מקום עיבורו. אמר רב כל העור כולו מציל בגלודה חוץ מעור בית הפרסות ור' יוחנן אמר אפי' עור בית הפרסות והילכתא כרב דהא הדר ביה ר' יוחנן לגביה דרב. מאי הגלודה היכא דמחיה תלגא לבהמה ואשתלח משכה.

(חולין נז.) תניא בהמה שנחתכו רגליה מן הארכובה ולמטה כשרה מן הארכובה ולמעלה פסולה. וכן שניטל צומת הגידים. ואמר רב עלה וכן בעוף. א"ר יהודה אמר רב שמועת ירך בבהמה טרפה שמוטת יד בבהמה כשרה שמועת ירך בעוף טרפה שמוטת גף בעוף טרפה חיישינן שמא תינקב הריאה. ותני לוי כל טרפות שמנו חכמים בבהמה כנגדן בעוף הוסיפו עליהם בעוף נשבר העצם ואע"פ שלא ניקב קרום של מוח (שם נו.) ודווקא בעוף של מים הואיל וקרומו רך וכן שניטל צומת הגידים (שם עו.) אמר רב יהודה אמר רב וכן תני רבי חייא למעלה מן הארכובה למטה מן הארכובה ובאיזה רכובה אמרו ברכובה הנמכרת עם הראש ועולא א"ר הושעיא כנגדו בגמל ניכר.

(שם ע"ב) ת"ר נשבר העצם ויצא לחוץ אם עור ובשר חופין את רובו מותר מאי רובו אמר רב יהודה רוב עוביו ואמרי לה רוב הקיפו. אמר רב פפא הילכך בעינן רוב עוביו ובעינן רוב הקיפו. אמר עולא א"ר יוחנן עור מצטרף לבשר א"ל רב נחמן ולימא מר עור משלים לבשר א"ל אנא עובדא ידענא דההוא בר גוזלא דאתא לקמיה דרב יוחנן נשבר העצם ויצא לחוץ הוה ואכשריה א"ל בר גוזלא קאמרת שאני בר גוזלא דרכיך עצם דידיה. תו ההוא נשבר העצם ויצא לחוץ דאישתקיל קירטתא מיניה אתא לקמיה דרבא אמר

רבא מכדי נשבר העצם ויצא לחוץ תנן מה לי תלא בגויה מה לי נפל מיניה אידי ואידי כשרה. (שם נח:) בעלת חמש רגלים ושאין לה אלא שלש הרי זה מום. אמר רב הונא לא שנו אלא שחיסור בין ביד בין ברגל ויתור ביד אבל יתור ברגל טרפה נמי הוי מ"ע כל יתור כנטול דמי. הנהו תרי סניי דיבי דאתאי לקמיה דרבינא וטרף מדרב הונא. ההיא גובתא דהוה נפקא מבי כסי להובלילא סבר ר"א למיטרפה א"ל ר"ה מר בר חייא לר"א כל הני חיווי ברייתא הכי אית להו. ההיא גובתא דהוה מעברא רעי מבי כסי לכרסא סבר מר בר רב אשי לאכשוריה א"ל רב אושעי' אעו כולהו בחדא מחתא מחתינהו היכא דאיתמר איתמר היכא דלא איתמר לא איתמר. אם מתנדב אדם בהמה לחלקה למצוה אם מבקש לאכול ממנה הרשות בידו. העיד יונתן בן שילא ראש טבחיא דציפורי לפני ר' על שני בני מעים שיוצאין מן הבהמה כאחד טרפה וכנגדן בעוף כשרה במה דברים אמורים בשיוצאין משני מקומות דהיינו שכנגדן בעוף חזו למקום נקב כאילו נקב מעיא אבל יוצאין ממקום אחד וכלין עד לכאצבע כשרה מאי כלין פליגי בה רב רחומי ורבה חד אמר הוא דהדר מתערבי רשותייהו בהדי הדדי מתתאי כעוף וחד אמר אע"ג דלא הדרי מתערבי כשרה בשלמא למאן דאמר דהדרי מתערבי היינו דקתני כלין דשלים פיסקא דידהו והדר כלין אלא למאן דאמר אע"ג דלא מתערבי מאי מי סברת מאי כלין דמתערבין מתחות מעיא לא דמערבין מעילאי מריש מעיא. אמרי רבנן נפולה שאמרו צריכה בדיקה ודרוסה שאמרו צריכה בדיקה ותנן נמי (שם נו.) דרסה וטרפה בכותל או שרצצתה בהמה והיא מפרכסת אם שהתה מעת לעת ושחטה כשרה (שם ע"ב) אר"א בן אנטיגנוס משום ר"א ברבי ינאי וצריכה בדיקה היכא דלא מתרמי חכם בקי דידע למיבדק שפיר עבדינן להו כרב הונא דאמר (שם נז:) סימני טרפה כל שנים עשר חודש. מיתיבי סימני טרפה כל שאינה יולדת רשב"ג אומר אם משבחת והולכת כשרה אם מתנונה והולכת טרפה. רבי אומר סימני טרפה אם מתקיימת שלשים יום כשרה ואם לאו טרפה אמרו לו והלא הרבה שמתקיימות שתים ושלש שנים תנאי היא דתניא ובגלגלת שיש בה נקב אחד ארוך או שיש בה נקבים הרבה מצטרפין למלא מקדח. ואמר ר' יוסי בן המשולם מעשה בעינבל באחד שנפחתה גלגלתו והעלה עליה חידוק של קרויה וחיתה אמר לו רשב"א משם ראיה ימות החמה היו וכיון שעברו עליה ימות הצנה נכנס לתוכה צנה ומתה. (שם נח.) והילכתא בזכרים כל י"ב חודש ובנקבה כל שאינה יולדת. (שם לז.) השוחט את המסוכנת רבן גמליאל אומר עד שתפרכס ביד וברגל ר' אליעזר אומר דיה אם זינקה וחכ"א עד שתפרכס ביד או ברגל. חיותא דקצירא וקא בעי למישחטא אי ההיא שעתא דכד שחיט לה פשטה היא וכרעא זקיפא לה כשרה ואי לא טרפה.

אמר רבא הילכתא כי הא מתניתא דתניא בהמה דקה שפשטה ידה ולא החזירה אסורה שאינה אלא הוצאת נפש טעמא דלא החזירה אבל החזירה כשרה בד"א כיד אכל ברגל כין כספה ולא פשטה בין פשטה ולא כפפה כשרה בד"א בדקה אבל בגסה בין ביד בין ברגל אפילו פשטה ולא החזירה כשרה מ"ט משום יוקרא ועוף אפי' רפרף בגופו וכשכש בזנבו הרי זה פירכוס ומנלן דבעולם מסוכנת שריא (שם לז:) דכתיב ואמר ה' אלהים הנה נפשי לא מטמאה מקרה יום ומקרה לילה ונבלה וטרפה לא אכלתי מאי ונבלה וטרפה לא אכלתי אילימא נבלה וטרפה ממש הוא דלא אכיל מכלל דכולהו חברי' אכיל אלא דומיא דנבלה וטרפה קאמר ומאי ניהו בשר כוס כוס ואע"ג דשרי הרחק מן הכיעור ומן הדומה לכיעור אי אמרת בשלמא דשרי היינו רבותיה דיחזקאל דקאמר אע"ג דשרי אנא פרשי מיניה ולא אכלי אלא אי אמרת דכ"ע אסיר מאי רבותיה. (שם נח:) אחוזת הדם והמעושנת והמצוננת ושהלעיטה חלתית ותיאה ושאכלה הרדופני או ששתה צואת כלבים או ששתה מים רעים כשרה אכלה סם המות או שהכישה נחש או שנשכה כלב שוטה מותרת משום טרפה ואסורה משום סכנת נפשות והאמר שמואל הלעיטה חלתית טרפה לא קשיא הא בעלין הא בקרטין. והיכא דעבר ואכל ולא איתבגר לא מלקינן ליה משום טרפה. (שם נו.) ואילו טרפות בעוף נקובת הוושט ופסוקת הגרגרת הכתה חולדה על ראשה במקום שעושה אותה טרפה. היכי בדקינן לה רב ושמואל דאמרי מכניס ידו לתוך פיה ובודק אם מבצבץ ועולה טרפה אם לאו כשרה. עוף של מים שקרומו רך כיון שנשבר העצם שלו טרפה דתניא רשב"א אומר בודקין לחולדה ביד אבל לא במסמר. נשבר העצם אע"פ שלא ניקב קרום של מוח טרפה אמרי סיפא אתאן לעוף של מים הואיל ואין לו קרום אין לו קרום סלקא דעתך אלא הואיל וקרומו רך. רב שיזבי בדיק בשמשא רב יימר בדיק במיא רב אחא בר יעקב מייץ בגילא דחיטתא. אמר רב שיזבי והני אווזי דידן הואיל ושכיח להו מיא דנחתן בגווייהו כעוף של מים דמיין. נפלה לאור ונחמרו בני מעיה אם ירוקין פסולה אם אדומין כשרה. (שם נו:) א"ר יוחנן משום ר' יוסי בן יהושע שיעור ירוקתן כשיעור נקיבתן במה נקיבתן במשהו אף ירוקתן במשהו. ההיא תרנגולתא דהואי בי ריב"ל ושדרה לקמיה דרבי אלעזר הקפר ברבי ירוקין הואי ואכשרה א"ל והאנן תנן ירוקין פסולה לא אמרו ירוקין פסולין אלא בקורקבן בלב ובכבד. רב יצחק בר יוסף הוה ליה ההיא תרנגולתא שדרה לקמיה דרבי אבהו אדומים הואי וטרפה א"ל והא אנן תנן אדומים כשרים א"ל ירוקין שהאדימו טרפה ואדומין שהריקו טרפה. אמר רב שמואל בר חייא בר יהודה א"ר מני אדומין שלא הוריקו ושלקן והוריקו פסולין מ"ט איגלאי בהתתייהו. אמר רב נחמן בר יצחק אף אנו נאמר ירוקין שהאדימו שלקן והוריקו

כשרה מ"ט קוטרא בעלמא הוא דסליק בהו. אמר רב אשי הילכך אנן לא ניכול אלא בשלקה ולא היא אחזוקי איסורא לא מחזקינן. (שם) ואלו כשרות בעוף ניקבה הגרגרת או נסדקה ועד כמה תינקב (שם מה.) א"ר יצחק בר נחמני לדילי מיפרשא לי מיניה דר' אלעזר מקפלה ומקיפה על פי הקנה אם חופה את רוב פי הקנה טרפה דהיינו נקדרה בציר מהכי כשרה נסדקה אפי' לא נשתייר בה אלא חוליה אחת למעלה וחוליה אחת למטה כשרה (שם נו:) ניקב הזפק כשרה אמר רבא ואיתימא ר' יוחנן ואיתימא ריב"ל גגו של זפק נידון כושט מה ושט כי ניקב משהו פסול אף גגו של זפק כושט דמי פשיטא מהו דתימא לידמייה לזפק גופיה דכי מינקיב כשר לא דמי האי רויח ולא ממתח בהדי וושט האי כיון דממתח בהדיה נידון כווושט. יצאו בני מעיה ולא ניקבו. א"ר שמואל בר רב יצחק לא שנו אלא שלא היפך בהן אבל היפך בהן טרפה. נשתברו רגליה נשתברו גפיה נמרטו כנפיה:

פסק ציפרתא דציידין לה (שם נב.) בדבוקה בחד גפה כשרה בתרי גפה טרפה ואי שהי' וקיימא ומסגיא כשרה. (שם נז.) אמר רב יהודה אמר רב שמוטת ירך בעוף טרפה שמוטת גף בעוף טרפה חוששין שמא תינקב הריאה ושמואל אמר תבדק וכן א"ר יוחנן תיבדק חזקיה אמר אין ריאה לעוף רבי יוחנן אמר יש לו וישנה כעלה של וורד בין האגפים. מאי אין לו אי נימא דלית ליה כלל הא קא חזינן דאית ליה אלא אית ליה ולא מיטרפא ביה והא תני לוי כל טרפות שמנו חכמים בבהמה כנגדן בעוף הוסיפו עליהן נשבר העצם אע"פ שלא ניקב קרום של מוח אלא מאי אין לו שאין לו לא לינקב ולא ליחמר טעמא מאי א"ר חגא הואיל ורוב צלעות מגינות עליה מדקאמר ר' יוחנן יש לו וישנה כעלה של ורד בין האגפים מכלל דחזקיה סבר לית ליה כלל. אמרי במערבא משמיה דרב יוסי בר' חנינא מדבריו של בריבי ניכר שאינו בקי בתרנגולין ומנו בריבי חזקיה והלכה כר' יוחנן דאמר תיבדק דרב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן וכ"ש דקם ליה שמואל (דף קלא) כר' יוחנן דאמר תבדק וכיצד בודקה מביא שפופרת של קנה דק ומכניס בפי קנה של ריאה ומנפח ובודקה כשמואל ור' יוחנן:

פסק עופא דמיתברא כרעיה מתותי צומת הגידים כשרה מעילוי צומת הגידים טרפה. (שם עו.) והיכא צומת הגידים בארכובה מקום שהגידים צומתים. (שם ע"ב) ובעופא כד מנפצת להו לצומת הגידים שיתת עשר חוטי הוו איפסיק חד מינייהו טרפה. (שם נז.) ההוא צנא דנקורי דאתא לקמיה דרבא נשתברו רגליהן הוי בדקיה רבא בצומת הגידים ואכשריה. (שם נט.) חיותא דמשתכחא דתבירן כרעה אע"ג דאיתיה לצומת הגידים חיישינן דדילמא חיויא טרקיה ואסירא למיכל מינה באומצא ולבשוליה בקידרא אלא

תלינן להו בשפודא בתנורא אי קיימא בשפודא בתנורא לא טרקיה חיויא ואי מיתלחא ונפלה ודאי חיויא טרקה ואסירא. (שם עו:) מר בר רב אשי הוה יתיב קמי אבוה אייתו לקמיה עופא למיבדקיה בצומת הגידים ומנה ואשכח חמיסר סבר למיטרפיה חזא חד דהוה שני מחבריה נפציה נפוציה ואשכחיה תרין. אמר רב יהודה אמר רב צומת הגידים שאמרו ברובן ואפילו ברוב כל אחד ואחד כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי פשיטא מכדי תלתא הוו כי נמי מיפסקין רוב כל אחד ואחד אכתי איכא שיעורא דחד מסייע ליה לרבנאי דאמר רבנאי אמר שמואל צומת הגידים שאמרו בבהמה אפי' לא נשתייר בה אלא כחוט הסרבל כשרה. (שם נט.) סימני בהמה וחיה מן התורה נאמרו סימני העוף לא נאמרו ולא והתניא (שם סא.) נשר מה נשר מיוחד שאין לו אצבע יתירה וזפק ואין קורקבנו נקלף ודורס ואוכל אף כל כיוצא בו טמאין תורין ובני יונה מה תורין ובני יונה מיוחדין שיש להן אצבע יתירה וזפק וקורקבן שלהן נקלף ואין דורסין ואוכלין והם טהורין אף כל כיוצא בהן טהורין אמר אביי הכי קתני לא נאמר פירושן מדברי תורה אלא מדברי סופרים. (שם נט.) אמרו חכמים כל עוף הדורס טמא כל שיש לו אצבע יתירה וזפק ואינו דורס ואוכל וקורקבן שלו נקלף טהור ר' אלעזר ברבי צדוק אומר כל עוף החולק את רגליו טמא.

(שם סה.) תניא רבן גמליאל אומר כל עוף הדורס ואוכל טמא כל שיש לו אצבע יתירה וזפק וקורקבנו נקלף טהור ר' אלעזר בר' צדוק אומר מותחין לו חוט המשיחה אם חולק את רגליו שתים לכאן ושתים לכאן טמא אחת לכאן ושלש לכאן טהור ר"ש בן אלעזר אומר כל עוף הקולט מן האויר ואוכל טמא אחרים אומרים השוכן עם הטמאים טמא עם הטהורין טהור אחרים מאי אתו לאשמועינן כי היכא דכתיבי ואע"ג דקחזינן דאית בהו מסימני טהרה אסירי היכא דבר מינו הוא ולא ידעינן ליה כגון זרזיר וסנונית לבנה אע"פ שיש להן זפק וקורקבנו נקלף ולא כלום ומנא ידעינן להו דאמרינן ליה לצייד ובדיק להו כדתניא בזרזיר עוף טמא הוא וכשרצו חכמים לבדקו אמרו לו לצייד ראה דרכיו של זה הלך וראה אותו פעם ראשונה ושניה ושלישית אצל העורב בא ואמר להם לחכמים לפיכך אמרו חכמים לא לחנם הלך זרזיר אצל עורב אלא מפני שהוא מינו נימא מאן חכמים דהכא ר' אליעזר דתניא ר' אליעזר אומר לא לחנם הלך זרזיר אצל עורב אלא מפני שהוא מינו אפילו תימא רבנן בשוכן ונדמה לו. (שם סב:) דרש מרימר תרנגולתא דאגמא אסירא חזיוה רבנן דדרסה ואכלה והיינו גירותא. (שם סא:) אמרו רבנן ארבעה סימני הוו תלתא מינייהו איתנהו בשלך ורחם ודוכיפת ושארא דהני עופות עורב אית ביה תרי פרס ועזניה אית בהו חד נשר דלית ביה מידי למה לי דכתביה רחמנא השתא שאר עופות

טמאין דאית בהו תלתא אסירי נשר דלית ביה כלל מיבעיא אלא ש"מ דלמיגמר מיניה והכי קאמר כל דלית ביה חד מהני ארבעה סימני כוותיה דנשר הוא דלא תיכול דאית ביה חד אכול אלא תורין דכתב רחמנא למה לי אמר רב עוקבא בר חמא לקרבן. (שם סב.) אמר רב נחמן היה בקי בהן ובשמותיהן עוף הבא בסימן אחד טהור לא היה בקי בהן ובשמותיהן עוף הבא בסימן אחד טמא בשני סימנין טהור ובלבד שיכיר עורב. אמר אמימר הילכתא עוף הבא בסימן אחד טהור והוא דלא דריס א"ל רב אשי לאמימר הא דרב נחמן מאי א"ל לא שמיע לי כלומר לא סבירא לי. מאי איכא משום פרס ועזניה פרס ועזניה בישוב לא שכיחי. (שם נט.) ובחגבים כל שיש בו ארבע רגלים וארבע כנפים וקרסוליו וכנפיו חופין את רובו רבי יוסי אומר ושמו חגב. (שם סה.) מאי רובו א"ר יהודה אמר רב רוב ארכו ואמרי לה רוב הקיפו א"ר פפא הילכך בעינן רוב ארכו ובעינן רוב הקיפו. ת"ר אין לו עכשיו ועתיד לגדל לאחר זמן כגון הזחל הזה הרי זה מותר ר' אלעזר ברבי יוסי אומר אשר לו כרעים אע"פ שאין לו עכשיו ועתיד לגדל לאחר זמן מאי זחל אמר אביי אסקרא. (ע"ז לח.) א"ר ברונא אמר רב גוי שהצית את האור באגם כל חגבים שבאגם אסורין כמאן אזלא מתניתין דקתני ובחגבים כל שיש לו ארבע רגלים וארבע כנפים וקרסולין וכנפיו חופין את רובו. כי הא דתני בספרא דבי רב דהוא תורת כהנים (שמיני פ"ג) וכל שרץ העוף אשר לו ארבע רגלים שקץ הוא לכם יכול הכל בכלל ת"ל אך זה תאכלו מכל שרץ העוף ההולך על ארבע יכול הכל יהא מותר ת"ל ארבה סלעם חרגל חגב אין לי אלא אלו בלבד מנין לרבות שאר מיניהם ת"ל למינהו למינהו ריבה הכתוב הא כיצד הרי אני למד מן המפורש מה ארבה מפורש שיש לו ארבע רגלים וארבע כנפים וקרסולין וכנפיו חופין את רובו אף כל שכיוצא בו טהור. רבי אומר כל שרץ העוף אשר לו ארבע רגלים שקץ הוא לכם הא אם יש לו חמש טהור ואיזהו זה קרסוליו שקץ הוא פרט לערוביו מכאן אמרו חגבים טמאין שנכבש עם חגבים טהורין לא פסלו את צירן העיד רבי צדוק על ציר חגבים טמאים שהוא טהור:

סליקו להו הלכות טרפות

סימן סב

(חולין נט.) ובדגים כל שיש לו סנפיר וקשקשת ר' יהודה אומר שני קשקשין וסנפיר אחד ואלו הן קשקשין הקבועין בו וסנפרים הפורח בהן. תנן התם כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר ויש שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת.

(חולין סו:) ת"ר אין לו עכשיו ועתיד לגדל אחר זמן כגון סולתנית עפיה מותר שיש לו עכשיו ועתיד להשירן בשעה שהוא עולה מן המים כגון אקונס ואפונס כספתיוס ואכספטי' ואטוניס מותר (ע"ז לט.) אמר אביי חמרא דימא שרי תורא דימא אסיר וסימניך טמא טהור וטהור טמא אמר רב אשי שפר נונא שרי קדש נונא אסיר וסימניך קודש לה'. איכא דאמר קבר נונא אסיר וסימניך קברי גוים. ר"ע איקלע לגנזק אייתו לקמיה ההוא מינא דהוה דמי לצלובתא חפוה בדיקולי חזא ביה צימחי ושרייה. אביי איקלע לטמריה אייתו לקמיה ההוא מינא דהוה דמי לחופאשי חאפיה במשיכלי חזא ביה צימחי ושרייה. רב אשי איקלע להההוא אתרא אייתו לקמיה ההוא מינא דהוה דמי לשפר נונא נקטיה בהדי יומא חזא ביה צימחי ושרייה. רבה בר רב הונא איקלע לאקרא דאגמא קריבו ליה צחנתא בליליא שמעיה להההוא גברא דקא קרי לחבריה באטי אמר מאי דקמא לא אכל למחר חזא ביה דבר טמא קרי על נפשיה לא יאנה לצדיק כל און. (שם מ.) אמר רב ברונא אמר רב קירבי דגים ועובדן אין ניקחין אלא מן המומחה. (חולין סז:) והילכתא קוקאני דכוארי אסירי מ"ט מינם ניים כוארא ועיילי באוסיה. (מכות טז:) אמר אביי אכל פוטיתא לוקה ארבע נמלה לוקה חמש צירעה לוקה שש אכל פוטיתא לוקה ארבע דכתיב בדגים ושקץ יהיו לכם מבשרם לא תאכלו וכתיב בשרצים אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ ולא תטמאו בהם ונטעתם בם הוו להו אל תשקצו ולא תטמאו תרין וכתיב השרץ סתמא לא שנא דים ולא שנא דיבשה הני דויקרא וכתב במשנה תורה וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת לא תאכלו טמא הוא לכם. (בכורות ז:) דג טמא שבלע דג טהור מותר באכילה וטהור שבלע דג טמא אסור באכילה לפי שאין גידוליו. (מכות טז:) אכל נמלה דכתיב בה חמשה לאוין לוקה חמש דכתיב וכל השרץ השורץ על הארץ שקץ הוא לא יאכל ואומר כל הולך על גחון לא תאכלום כי שקץ הם וכתיב ולא תטמאו את נפשותיכם בכל השרץ הרמש על הארץ. אכל צירעה לוקה שש חמש דשרצים ואידך כל שרץ העוף טמא הוא לכם לא יאכלו. אמר רב יהודה ביניתא דבי כרבא אסירא משום שרץ השורץ על הארץ. ההוא דאכל ביניתא דבי כרבא נגדיה רב יהודה. ואלו שרצים דגבלין מן אוכלא או מן משקה הנהו לאו כשרצים דמו אלא כאוכל ומשקה דמו כגון בישרא וכוארי דאיתלעו שריאן. (חולין סז:) ואמר ליה רבינא לאימיה אבלע לי ואנא איכול דרמן אסירי דתניא ואת נבלתם תשקצו לרבות דרמן שבבהמה וכי קאמרינן שרצים דגבלים מן אוכלא ומן משקה לאו כשרצים דמו וכאוכל ומשקה דמו הני מילי היכא דלא פירש מן משקה ומן אוכלא אבל פירש השרץ השורץ על הארץ קרינא ביה ואיתסר ביה דכתיב כל לרבות. ומנלן דבמקום רביתיה שרי דתניא (חולין סו:) מנין

לרבות שיחין ששוחה ושותה ואינו נמנע ת"ל תאכלו מכל אשר במים. (שם סז.) אמר רב הונא לא לישפי איניש שיכרא בצבאתא בליליא דילמא פריש מורנא לצבאתא והדר נפיל לכסא ולא חזי ליה ושתי ליה וקעבר משום שרץ השורץ על הארץ אי הכי כי לא שפי נמי ניחוש דילמא פירש לדפנא דחביתא והדר נפיל לחביתא והוה ליה שרץ השורץ על הארץ דחבית היינו רביתיה צבתא לאו היינו רביתיה א"ל רב חסדא לרב הונא תניא דמסייעא לך וכל השרץ השורץ על הארץ לרבות יבחושין שסיננן פרוחי.

(שם:) תניא על הארץ לרבות הזיזין שבעדשים ואת היתושין שבכליסין ואת התולעים שבתמרים ושבגרוגרות. אמר שמואל קישות שהתליעה באביה אסורה משום שרץ השורץ על הארץ. (שם נח.) אמר רב פפא הני תמרי דכדא לבתר תריסר ירחי שתא שריין אבל בגו תריסר חיישינן דילמא מדיקלא אתלען ואסירן אלמא סבירא ליה דשמואל: סליקו להו הלכות דגים

סימן סג

דאסיר למיכל ביעי דעוף טמא דאמר חזקיה (שם סד:) מנין לביצה טמאה שהיא אסורה שנאמר ואת בת היענה וכי בת יש לה ליענה אלא איזו זו ביצה טמאה ת"ר (שם סג:) לוקחין ביצים מ"מ ואין חוששין לא משום נבלות ולא משום טרפות (שם סד.) ואלו הן סימני ביצים כל שכודרת ועגולגולת ראשה אחד כד וראשה אחד חד טהורה שני ראשיה כדים שני ראשיה חדים טמאים. חלבון מבחוץ וחלמון מבפנים טהורה חלמון מבחוץ וחלבון מבפנים טמאה חלבון וחלמון מעורבין זה בזה בידוע שהיא ביצת השרץ. והני ביעי דלא גמרן דרמיא תרנגולתא דקרי להו אינשי חטא לא תימא כיון דלא גמרן אבר מן החי היא ואסירא אלא שריא דתניא (שם ע"ב) גיעולי ביצים מותרות ביצים מוזרות נפש יפה תאכל נמצא עליה קורט דם זורק את הדם ואוכל את השאר. א"ר ירמיה והוא שנמצא על קשר שלה והני מילי דבריא לה אבל בטריפה שדיא להו להני ביעי בין גמירי קליפה החיצונה בין לא גמירי אסירין. תני ר' דרוסאי אבוה דר' אפטורקי לא שנו אלא שנמצא על חלבון שלה אבל נמצא על חלמון שלה אסורה ותרנגולתא טריפה דהוה טעינא שיחלא ורמיתיה לבתר דאיטריף אסיר ואע"ג דוולד בהמה כי האי גוונא שרי דעובר לאו ירך אמו הוא אבל ביצים כיון דמעורין בגופה כי גופה דמיין תרנגולת טריפה ביצה דידה אסורה בין שנגמרה קליפה החיצונה שלה ובין שלא נגמרה ותרנגולת דנפל שונרא עלה או בר נצא או כל דדריס ופליטא מיניה הנהו ביעי דההיא שיחלא קמא דטעינה אסירן עד דפסקה והדר טענא שיחלא אחרינא דאמר אמימר (שם נח.) הני ביעי

דספק טריפה דשיחלא קמאי משהינן להו אי הדרא טענא שריאן הני והני ואי לא אסירא. גיעולי ביצים מותרות ומאי ניהו הני ביעי דאותבינהו תותי זגתא למיעבדינהו אפרוחין ורחקיתינהו זגתא ולא יתיבא עלייהו א"נ ביעי דספנן מארעא דקיימא לן דלא עבדן אפרוחין שריאן וליכא למיחש להו דדילמא ארחישו. וביעתא דרמיתן זגתא ולא גמר קליפתה החיצונה ההיא זגתא חיישינן דילמא מחיוהא על מרבעתה ולא יכלא לקבולי דביעתא ושריא וצריכה בדיקה מאי תקנתא ליתי קלי חמרא ופרגנג או מישחא דיסמין ולישדי במרבעתה. (תמורה לא.) והלכתא ביצה טריפה אסורה אפרוח של ביצה טריפה מותר מאי טעמא דלא מסרח לא גביל אפרוח ובעידנא דקא גביל עפרא בעלמא הוא. ועוד תני' בהדיא מודים ר' אליעזר לחכמים באפרוח ביצה טריפה שמותר וכן הלכה. (ביצה ג:) והיכא דאיערבא ביצה טריפה בהדי ביצים אחרות אפילו באלף אסירן כולהו מאי טעמא חשובה היא ולא בטלה. (חולין צז:) אר"נ ביצה משמים ואין ביצה מן המנין והני מילי בביצת אפרוח ביעתא דאיבשיל בהדי בישרא אסיר למיכלה בכמכא דאמרינן בלעא לה מן בישרא:

סליקו להו הלכות ביצים

סימן סד

(דף קלב) (תו"כ קדושים פ"ט) תנו רבנן והבדלתם בין הבהמה הטהורה לטמאה הוצרך הכתוב לומר בין פרה לחמור והלא כבר מפורשין זאת הבהמה אשר תאכלו כל בהמה מפרסת פרסה ואך את זה לא תאכלו אלא מה ת"ל והבדלתם בין הבהמה הטהורה לטמאה בין טהורה לך לבין טמאה לך בין שנשחט רובו של קנה לשנשחט חציו וכמה בין רובו לחציו כחוט השערה בין העוף הטמא לטהור בין טרפה כשרה לטריפה פסולה ולא תשקצו את נפשותיכם בבהמה ובעוף ובכל אשר תרמש האדמה אשר הבדלתי לכם לטמא לאיסור. ואסר להו קב"ה לישראל למיכל בשר בהמה טמאה ובשר חיה טמאה לבר מהני עשר דבהמות דמנינהו קרא דכתיב זאת הבהמה אשר תאכלו שור שה כשבים ושה עזים איל וצבי ויחמור ואקו ודישן ותאו וזמר. והי נינהו בהמה טמאה דכתיב אך את זה לא תאכלו ממעלי הגרה את הגמל ואת הארנבת ואת השפן וכתיב ואת החזיר כי מפריס פרסה הוא וגו'. ומאי שנא הני דפרט בהו קרא משום דאית בהו סימני טהרה ותנא דבי רבי ישמעאל (חולין מב.) זאת החיה אשר תאכלו מלמד שהביא הקב"ה מכל מין ומין והראה לו למשה בסיני ואמר לו זאת תאכל וזאת לא תאכל מדכתיב זאת. והיכא דקמסגי במדברא ומשכח בהמה שפרסותיה חתוכות למטה מצומת הגידים ומאי

ניהו מן הארכובה ולמטה דלא ידע למיקם עלה אי טהורה היא בדיק בפומה דאמר רב חסדא (חולין נט.) היה מהלך במדבר ומצא בהמה שפרסותיה חתוכות בודק בפיה אם אין לו שינים למעלה בידוע שהיא טהורה ושריא ואם לאו בידוע שהיא טמאה ואסירא ובלבד שיכיר גמל והא אמרת גמל ניבי אית לה בבן גמל כגון דאתו ככי עיליאתא ושיני תחתאתא וניבי עדיין לא אתו ודילמא איכא מידי דדמי לגמל גמירי דליכא. תנא דבי ר' ישמעאל בדבי ר' שמעון בן יוחאי ואת הגמל כי מעלה גרה הוא שליט בעולמו יודע שאין לך דבר שמעלה גרה וטמא אלא גמל לפיכך פרט לך הכתוב הוא. ואמר רב חסדא היה מהלך במדבר ומצא בהמה שפיה גמום בודק בפרסותיה אם פרסותיה סדוקות בידוע שהיא טהורה ואם לאו בידוע שהיא טמאה ובלבד שיכיר חזיר ודילמא איכא מידי דדמי לחזיר גמירי דליכא. תני דבי רבי ישמעאל בדבי רבי עקיבא ואת החזיר כי מפריס פרסה הוא שליט בעולמו יודע שאין לך דבר שמפריס פרסה וטמא אלא חזיר לפיכך פרט לך הכתוב הוא. ואמר רב חסדא היה מהלך במדבר ומצא בהמה שפרסותיה חתוכות ופיה גמום בודק בבשרה אם מהלך שתי וערב בידוע שהיא טהורה ואם לאו בידוע שהיא טמאה ובלבד שיכיר ערוד ודילמא איכא מידי אחרינא דדמי לערוד גמירי דליכא. היכא בדיק אמר אביי ואיתימא רב חסדא בכנפי העוקץ. וכל היכא דבדיק בהמה ומשכחת בה סימני טהרה ולא ידע לבהמה גופה מאי איהי בודאי דמן הני עשר בהמות היא דתניא (שם סג.) ר' אומר גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שבהמות טמאות מרובות מן הטהורות לפיכך מנה הכתוב בטהורה וגלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעופות טהורין מרובין מן הטמאין לפיכך פרט הכתוב טמאין וחיה בכלל בהמה לשחיטה ולסימנין. סימני חיה.

(שם נט:) ת"ר אלו הן סימני חיה להתיר חלבה כל שיש לה קרנים וטלפים רבי דוסא אומר יש לה קרנים אי אתה צריך לחזור על טלפים יש לה טלפים אתה צריך לחזור על קרנים כללא הוא דכל שיש לה קרנים חלבה מותר הרי עז ויש לה קרנים וחלבה אסור כרוכות בעינן הרי שור דקרניו כרוכות וחלבו אסור חרוקות בעינן הרי עז דחרוקות וחלבה אסור מופצלות בעינן הרי צבי דאין מופצלות וחלבו מותר חדורות בעינן הלכך כל היכא דמיפצלן לית דינא ולית דיינא לא מיפצלן בעינן כרוכות חדורות חרוקות ומיבלע חדקייהו והני ספיקא דעיזי דכרכוז דלית בה אלא שני סימנין כרוכות וחדורות ושלחו מתם הלכתא כרב שמואל בריה דרבי אבהו דאמר עיזא דכרכוז שריה תרביה. וקרש אע"פ שאין לו אלא קרן אחת חלבו מותר אבל לענין איתסורי תרבא (כריתות ד.) לא נהיג אלא בשור וכשב ועז דהוו קריבין לגבי מזבח אסיר חלבן איל וצבי ויחמור כולהו

שרי תרבייהו ומנלן דתרבא לא נהיג איסוריה אלא בבעירא דכתיב כי כל אוכל חלב מן הבהמה וגו' ואע"ג דחיה בכלל בהמה שאני הכא דכתיב אשר יקריבו ממנה וחיה לא חזיא לקרבן. וכי לימא מר בעלי מומין הא לא חזו להקרבה רביניה קרא הוא הואיל ובמינן קרב דתניא (פסחים מג:) כי כל אוכל חלב אין לי אלא חלב תמימים הראויין ליקרב חלב בעלי מומין מנין ת"ל מן הבהמה חלב חולין מנין ת"ל כי כל אוכל חלב. וכל תרבא דלענין הקרבה קרב לגבי מזבח לענין אכילה נמי תרבא הוא ואסיר מאי טעמא אסירא (כריתות ד.) דאכילה בענינא דהקרבה כתיב והי נינהו תרבא דקרב את החלב המכסה את הקרב היינו פירוסתא אשר על הקרב היינו חלב שעל המסס ובית הכוסות דא"ר אבא אמר רב יהודה אמר שמואל (חולין צג.) חלב שעל המסס ובית הכוסות אסור וענוש כרת וזה הוא חלב שעל הקרב ומאי שנא מדכולה כרסא משום דדמי לחלב המכסה את הקרב מה מכסה את הקרב תותב וקרום ונקלף אף כל תותב וקרום ונקלף זה הוא חלב. אמר רב יהודה ריש מעיא באמתא בעי גראירא מאי טעמא תותב וקרום ונקלף הוא וזה הוא חלב שעל הדקין. (חולין נ.) וחלב שעל הקבה דאקשתא אסור דאייתרא א"ר אויא א"ר אמי מקמצין והכא נהגו בו איסור. חלב שעל הכליות היינו תרבא דצרואתא שעל הכסלים היינו תרבא דקליבוסתא היכא דליפן אטמהתא דא"ר אבא אמר רב יהודה (שם צג.) תרבא דאיקליבוסתא אסור וענוש כרת וזה הוא חלב שעל הכסלים אליה אע"ג דלענין הקרבה חלב הוא לענין אכילה רחמנא שרייה מאי טעמא דכתיב כל חלב שור וכשב ועז למאי איצטריך אי לאפוקי חיה מאשר יקריבו סגיא אלא ה"ק רחמנא דבר השוה בשור כשב ועז אסרתי לך לענין אכילה ואליה כיון דבשור ועז לא קרבא לגבי מזבח שרי דתנו רבנן (זבחים ט.) כשב לרבות את הפסח שעברה שנתו ושלמים הבאין מחמת הפסח לכל מצות שלמים שיטענו סמיכה ותנופת חזה ושוק כשהוא אומר ואם עז הפסיק הענין לימד על העז שאינה טעונה אליה ואשתריא לה באכילה דשור נמי שריא דהא אינו שוה (חולין קיז.) א"ל רב מרי לרב זביד אלא מעתה אליה (בזמן הזה) תיתסר א"ל עליך אמר קרא כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו דבר השוה בכולן. חומר בחלב מבדם וחומר מבדם מבחלב חומר בחלב שהחלב מועלין בו וחייבין עליו משום פיגול וניתר וטמא מה שאין כן בדם חומר בדם שהדם נוהג בבהמה בחיה ובעופות בטמאין ובטהורין והחלב אינו נוהג אלא בבהמה טהורה בלבד. (חולין ט.) אמר אמימר משמיה דרב פפא לא לסחיף אינש כפלי אבישרא דדאיב תרבא ובלע בישרא אי הכי כי תריץ להו נמי בלעי כפלי גופייהו מתרבא קרמא איכא בין תרבא לכפלי אי הכי תרבא גופיה נמי קוביא אית ליה רכיך ומימרטט. ומן דקאכיל בר ישראל כזית חלב דאיחייב

ליה כרת (חולין לז. ושם קט) והיכא דאכל כזית חלב דנבילה או דטריפה מיחייב תרין איסורי חד משום חלב וחד משום נבילה דכתיב וחלב נבילה וחלב טריפה ואמרינן למאי איצטריך ליה קרא למיכתב ואכל לא תאכלהו השתא בהמה טהורה דשרי בשרה אסיר תרבא טריפה דאסיר בשרה לא כל שכן אלא אמרה תורה יבא איסור כבילה ויחול על איסור חלב יבוא איסור טריפה ויחול על איסור חלב. ולא מיבעיא היכא דאכליה בעיניה דמיחייב אלא אפילו פרתיה פורתי פחות מכשעורה אי אכל כזית שיעור למיכל פלגא דריפתא מצטרף ומיחייב עליה כרת דא"ר אבהו א"ר יוחנן (ע"ז סז.) כל שטעמו וממשו אסור ולוקין עליו וזה הוא כזית בכדי אכילת פרס טעמו ולא ממשו אסור ואין לוקין עליו ונותן טעם לפגם מותר. ולא מיבעיא היכא דאכליה מיכל דמיחייב אלא אפילו ארתחיה ארתוחי ושתייה מיחייב דתנו רבנן (חולין קכ.) הקופה את הדם ואכלו או שהמחה את החלב וגמעו חייב ואמרינן בשלמא דם כיון דאמסייה אחשביה אלא חלב ענוש כרת אמאי אכילה אמר רחמנא והאי לאו אכילה היא אר"ש בן לקיש אמר קרא ונכרתה הנפש האוכלת לרבות את השותה ולא מיבעיא היכא דשתייה בעיניה דמיחייב אלא אפי' נפל כזית תרבא בבישולא דהיתירא ויהב בה טעמא אסיר למיכלה לההוא בישולא דאשכחן דאסר רחמנא טעמא דאיסורי כודאי דאיסורא מדגלי רחמנא גבי נזיר דכתיב מיין ושכר יזיר. ות"ר (נזיר לז.) משרת ליתן טעם כעיקר שאם שרה ענבים במים ויש בהן טעם יין אסור ותנן (חולין קח.) טיפת חלב שנפלה על חתיכה אם יש בנותן טעם באותה חתיכה אסור ואמר אביי ש"מ טעמו ולא ממשו בעלמא דאורייתא. (חולין צג.) אמר אביי ואיתימא רב יהודה חמשה חוטי הוו תלתא משום תרבא ותרי משום דמא דטחלא דכפלי ודכולי' אתא משום תרבא דידה ודלועא משום דמא. אמר רב כהנא ואיתימא רב יהודה חמשה קרמי הוו תלתא משום תרבא ותרי משום דמא דטחלי דכפלי ודכוליאתא משום תרבא דביעי ודמוקרי משום דמא למאי נפקא מינה דהנך דמשום תרבא אף על גב דחתכינהו ומלחינהו אסירי ואי עוינהו נמי אסירי הנך דמשום דמא אי טוינהו אי נמי חתכינהו ומלחינהו דייב דמייהו ושרו. וחוטי וקרמי דחיה הנך דמשום דמא אסירי הנך דמשום תרבא שרו דתרבא דחיה שרי. (שם מט:) איזהו שומן טהור כל שאינו יכול לינטל ביד שומן טמא דבר שנתלש ביד שומן טהור ושל צבי בין שומן טהור ובין שומן טמא סותם בדקין שלהן. (שם צג.) רב יהודה בר הושעיא הוה קא קליף ליה טחלא ללוי בריה דרב הונא בר חייא חזייה דהוה קא גייס ליה מעילאי א"ל חות ביה טפי אתא אבוה אשכחיה א"ל לא צריכת הכי אמר אבוה דאימך משמיה דרב ומנו רב ירמיה בר אבא לא אסרה. תורה אלא שעל הדד בלבד איני והאמר רב המנונא תנא קרום

שעל הטחול אסור ואין חייבין עליו היכא אי נימא שעל הדד אמאי אין חייבין עליו אלא לאו אכוליה א"ל אי תניא תניא. (פסחים כד:) א"ר אבהו א"ר יוחנן כל איסורין שבתורה אין לוקין עליהן אלא דרך אכילתן פרט לשאכל כזית חלב חי. (חולין צח.) ההוא כי זיתא דתרבא דנפל בדיקולא דבישרא סבר רב אשי לשעוריה נמי במאי דבלע דיקולא אמרי ליה רבנן לרב אשי האי דיקולא דהתירא בלע דאיסורא לא בלע כיון דכל יומא קא שדו ביה כי היכי דבלע משאי בלע נמי מהאי. ההוא כי פלגא דזיתא תרבא דנפל בדיקולא דבישרא סבר מר בר רב אשי לשעורי בתלתין פלגי זיתי א"ל אבוה לאו אמינא לך לא תזלזל בשיעורא דרבנן ועוד א"ר יוחנן חצי שיעור אסור מן התורה מלקא לא לקי עד דאכל כזית אבל איסורא איכא. (חולין צג:) אתמר טבח שנמצא אחריו חלב רב יהודה אמר רב בכשעורה רבי יוחנן אמר בכזית אמר רב פפא ולא פליגי כאן להלקותו וכאן לעברו אמר מר זוטרא כשעורה במקום אחד כזית אפי' בשנים ושלשה מקומות כשעורה במקום אחד מעברינן ליה כזית דסיפא שיעור איסורא דאורייתא אלקויי נמי מלקינן ליה מ"ט מלקות במקום מיתה עומדת והלכתא להלקותו בכזית לעברו בכשעורה. (שם צג.) אמר רב יהודה חוטין שבעוקץ אסורין חמשה חוטי איכא בכפלי תלתא מימינא ותרי משמאלא תלתא מימינא מיפצלי לתרי תרי ותרי משמאלא מיפצלי לתלתא תלתא למאי נפקא מינה אי שליף להו אדחמימי משתלפי ואי לא בעי חטוטי בתרייהו (שם קט.) הכחל קירעו ומוציא את חלבו לא קרעו אינו עובר עליו. (שם ע"ב) אמר רב זירא אין עובר עליו ומותר. תניא כוותיה דרב כחל שבשלו לחודיה מותר אבל בהדי בשר אסור. קיבה שבשלה בחלבה אסורה ומה הפרש בין זה לזה זה כנוס במעיו וזה אינו כנוס במעיו. כיצד קורעו אמר רב יהודה קורעו שתי וערב וטחו בכותל א"ל ר' אלעזר לשמעיה קרע לי ואנא איכול מאי קמ"ל מתניתין היא הא קא משמע לן דלא בעיאן שתי וערב אי נמי לקדירה. אמרה ליה ילתא לר"נ מכדי כל דאסר לן קב"ה באורייתא שרא לן באורייתא כוותיה אסר לן דמא שרא לן כבדא דם נדה דם טהור חלב בבהמה חלב חיה חזיר מוחא דשיבוטא גוריתא לישנא דכורא אשת איש גרושה בחיי בעלה אשת אח יבמה גויה יפת תואר בעינא למיכל בשר בחלב אמר להו רב נחמן לטבחי זויקי לה כחלי והאנן תנן הכחל קורעו ההוא לקדירה והא קתני שבישלו דיעבד אין לכתחלה לא הוא הדין דאפילו לכתחלה ואיידי דקא בעי למיתנא סיפא קיבה שבישלה בחלבה אסורה ואפילו דיעבד נמי לא תני רישא נמי שבשלו. (שם קי.) רבין ורב יצחק בר יוסף איקלעו לבי רב פפי אייתו לקמייהו תבשילא דכחלי רב יצחק בר יוסף אכל רבין לא אכל אמר אביי רבין תיכלא אמאי לא ליכול מכדי דביתהו דרב פפי ברתיה דר' יצחק נפחא

היא ור' יצחק מרי דעובדא הוה ואי לא דשמיע לה מבי נשא לא הוה עבדא. (שם קטו:) תנא דבי ר' ישמעאל נאמר לא תבשל גדי בחלב אמו שלשה פעמים אחד איסור בישול ואחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה. (שם צו:) אמר רב הונא גדי שצלאו בחלבו אסור לאכול אפי' מאזניו מאי טעמא משום דחלב מפעפע. (שם צב:) אמר רב ששת חוטין שבחלב אסורין ואין חייבין עליהן כרת חיטין שבכליות אסורין ואין חייבין עליהן כרת. לובן כוליא רבי ור' חייא חד אסר וחד שרי רבה ממרטט ליה ר' יוחנן ממרטט ליה ר' אסי גייס ליה מיגס אמר אכיי כווחיה דר' אמי מסתברא דא"ר אבא אמר רב יהודה אמר שמואל חלב שהבשר חופה אותו מותר אלמא שעל הכסלים אמר רחמנא ולא שבתוך הכסלים הכא נמי שעל הכוליא אמר רחמנא ולא שבתוך הכוליא:

סליקו להו הלכות הלב

סימן סה

(דף קלג) דאסיר למיכל כל דמא בין דבעירא ובין דחיה ובין דעופא דכתיב וכל דם לא תאכלו וגו' וחיה בכלל בהמה (קדושין לז:) ומאי טעמא כתב רחמנא בכל מושבותיכם בחלב ודם אצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל וכתיבי בספר קרבנות בזמן דאיכא קרבנות ליתסר חלב ודם בזמן דליכא קרבנות לא ליתסר חלב ודם כתב רחמנא בכל מושבותיכם. (כריתות כ:) ודם נהיג איסוריה בבהמה וחיה ועוף בין טמאים ובין טהורים דאי אכיל דם בהמה טמאה קאי עליה בכרת דכתיב וכל נפש אשר תאכל כל דם ונכרתה דם השחיטה בחיה בעופות בין טמאין ובין טהורין דם הנחירה ודם העיקור ודם הקזה שהנפש יוצאה בו חייבין עליו דם הטחול ודם הלב ודם הביצים ודם דגים דם חגבים ודם התמצית אין חייבין עליו רבי יהודה מחייב בדם התמצית. תנו רבנן וכל דם לא תאכלו שומעני אף דם מהלכי שתים ודם שקצים ורמשים ודם ביצים ודם דגים ודם חגבים הכל בכלל ת"ל לעוף ולבהמה מה עוף ובהמה מיוחדין שיש בהן טומאה קלה וטומאה חמורה ואיסור והיתר ומין בשר יצאו מהלכי שתים שאין בהן טומאה קלה (שם כא.) יצאו שרצים שאין בהן טומאה חמורה יצאו דגים וחגבים שכולן היתר יצאו ביצים שאינן מין בשר. לעוף ולבהמה אי מה עוף שאין במינו כלאים אף בהמה שאין במינה כלאים אוציא את הבהמה שיש במינה כלאים ת"ל ולבהמה אי מה בהמה שאינה באיסור אם על הבן אף כל הכי אוציא את העוף שישנו באיסור אם על הבנים ת"ל לעוף יצאו מהלכי שתים שאין בהן טומאה קלה (שם ע"ב) כי קאמרינן דאין בהן טומאה קלה לאחר מיתה כזית מן המת אף על גב דחיפו בבצק טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת יצאו שרצים שאין בהם

טומאה חמורה ובהמה מאי טומאה חמורה אית בה אי נימא דמטמאה במגע שרצים נמי הא מטמאי במגע אלא במשא. אמר מר יצאו דגים וחגבים שכולן היתר מאי כולן היתר אי נימא דחלבן מותר הרי חיה דחלבה מותר ודמה אסור ואלא דגידן מותר הרי עוף דגידיה מותר ודמו אסור אלא דלא בעו שחיטה. אמר מר מה עוף שאין במינו כלאים מאי היא אי נימא דשרי בהרבעה והתנן וכן חיה ועוף כיוצא בהן אמר אביי לומר שאין בצמרו כלאים. אמר רב יהודה אמר רב דם שרצים לוקה עליו בכזית מיתיבי דם התמצית באזהרה רבי יהודה אומר בכרת דם הטחול דם הלב דם כליות דם איברים הרי זה בלא תעשה דם מהלכי שתים דם שרצים ורמשים אסור ואין חייבין עליו דם דגים דם חגבים מותר לכתחלה קתני מיהא דם שרצים אין חייבין עליו מאי אין חייבין עליו כרת אבל לאו חייבין עליו אי הכי ליתנייה גבי הנך דקתני הרי זה בלא תעשה ועוד הא קתני יצאו שרצים מלאו קא מפיק להו אלא אמר רבי זירא התרו בו מחמת שרץ לוקה מחמת דם אינו לוקה. אמר רב דם דגים שכינסו אסור. מיתיבי דם דגים דם חגבים מותר לכתחלה ההוא שלא כנסו כי הא דאמר ליה רב לרב שימי בר חייא אבלע לי ואנא איכול דכוותה דם מהלכי שתים בשלא כינסו אמאי אסור והתניא דם שעל הכבד גוררו ואוכלה של בין השינים מוצצו ואין חושש אלא הא דאית בה קשקשים הא דלית בה קשקשים. תנן התם (שם כב.) הלב קורעו ומוציא את דמו לא קרעו אין עובר. אמר רבי זירא אמר רב לא שנו אלא לב עוף שאין בו כזית אבל לב בהמה הואיל ויש בו כזית ענוש כרת. מיתיבי דם הטחול דם הלב הרי זה בלא תעשה ההיא דאתאי ליה מעלמא כי קאמר רב דם דגופיה אי דאתי ליה מעלמא היינו דם איברים וליטעמיך לא קתני דם כליות וקתני דם איברים אלא תני והדר תני הכא נמי הכי ומעלמא מהיכא אתי ליה אמר רבי זירא בשעת יציאת הנפש מצרף. דם הקזה שהנפש יוצאה בו חייבין עליו ואיזה הוא דם הנפש רבי יוחנן אמר כל זמן שהוא מקלח ר' שמעון בן לקיש אמר מטיפה המשחרת ואילך. (שם כב:) דם שעל הכבד גוררו ואוכלה (רבה אכיל ליה וקרי ליה חמר בשר) דם שהנפש יוצאה בו ענוש כרת דם התמצית דם האיברין עובר בלאו דאמר רבא (כריתות ד:) חמשה לאוין בדם למה אחד לדם חולין ואחד לדם מוקדשין ואחד לדם התמצית ואחד לדם האיברין ואחד לדם כיסוי. רק את דמו לא תאכל למאי אתא לכי הא דאמר ליה רב פפא לאביי (בכורות טו.) אי מה צבי ואיל אין אותו ואת בנו נוהג בהן אף פסולי המוקדשין אין אותו ואת בנו נוהג בהן אמר ליה למאי מדמית להו אי לחולין אותו ואת בנו נוהג בהן אי לקדשים אותו ואת בנו נוהג בהן אי הכי בחלבו נמי לימא למאי מדמית ליה אלא לאו מאי אמרת אך ולא חלבו ואימא נמי אך ולא אותו ואת בנו רבא אמר אך לאותו ואת בנו

הוא דאתא וחלבו מדמו נפקא דכתיב רק את דמו לא תאכל מאי דמו אי נימא דמו ממש לא יהא אלא דמו דצבי ואיל אטו דמו דצבי ואיל מי שרי אלא מאי דמו חלבו וליכתוב חלבו אי כתיב חלבו הוה אמינא אהני היקשא ואהני קרא אהני היקשא למעוטי מכרת ואהני קרא למעוטי עליה בלאו בעלמא להכי אפקיה רחמנא בלשון דמו מה דמו בכרת אף חלבו נמי בכרת והא תנא אך ולא חלבו קאמר אילו לא נאמר קאמר אילו לא נאמר קרא הייתי אומר אך ולא חלבו עכשיו שנאמר דמו לא צריך ומה עופות שאין אותו ואת בנו נוהג בהן חייב בכיסוי הדם בהמה שאותו ואת בנו נוהג בה אינו דין שחייב בכיסוי הדם ת"ל על הארץ תשפכנו כמים. רק חזק לבלתי אכל הדם למאי אתא (פסחים כב:) לדם הקזה וכי אסיר דם האברין היכא דפירש אבל היכא דלא פירש מיכליה באומצא ולית לן בה והאי מזרקא אע"ג דלא פירש אסיר דאמר רבי אבא אמר רב יהודה אמר שמואל (חולין צג.) חולין שביד אסורין אמר רב ספרא משה מי אמר רחמנא לא תיכול בשרא אמר רבא משה מי אמר רחמנא אכול דמא חתכיה ומלחיה אפילו לקידרא שפיר דמי. והיכא דקבעי למירמא בישרא בקידרא אסיר עד דמלח ליה שפיר ומחוור ליה שפיר דאמר שמואל (חולין קיג.) אין הבשר יוצא מידי דמו אלא אם כן מולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה אתמר רב הונא אמר מולח ומדיח במתניתא תנא מדיח ומולח ומדיח ולא פליגי הא דחלליה בי טבחא הא דלא חלליה בי טבחא רב דימי מנהרדעא מלח לה במילחא גללניתא ומנפץ ליה. מילחא גללניתא דמחקא ליה לדמא ולא ניעצריה לבישרא דקמיט ליה לבישרא נפיק לדמא והדר מנפיץ ליה מן מילחיה וניחוריה שפיר ושרי לבשולי. ושיעור מימלח בישרא כל שאינו נאכל מחמת מלחו ומשהי לה למילחיה עליה שיעור טוייה אמר שמואל אין מולחין בשר אלא על גבי כלי מנוקב ואי מלחיה על כלי שאינו מנוקב הוה ליה כמאן דאיבשיל ליה בדמי משום דקיימא לן דמליח הרי הוא כרותח ואסיר:

פסק (שם קיא:) ואסור ההוא מנא דאימלח עליה ובעי למיתבריה ושרי למימלח עילוי בודיא ועילוי ארבלא ועילוי גילא כללא דמילתא כל מילי דכי שדית מיא עלייהו דייב שרי למימלח עילויה. (שם קיג.) א"ר משרשיא אין מחזיקין דם בבני מעים תרגימא אכרכשא והדרא דכנתא ואמעיא אבל כנתא גופא אסירא משום שורייקי קטינא דדמא דאית בה ואף על גב דחתכה פורתא ומלחא אסירא ולא שנא דתורא ולא שנא דכל קנינא מותבינן בי דוגי תותי בישרא מכי מתחיל דמטוי ליה ושאדי ליה גללי דמילחא ודייב ליה ולא נפיש ביה מילחא דילמא מפעפע דמא בבי דוגי ואסיר פירוש משום דכי מליחי מיא טפי לא שייבין דמא דאמר רב נחמן אמר שמואל (שם קיב.) אין מניחין כלי

תחת הבשר עד שיכלה כל מראה אדמומית שבו מנא ידעינן אמר מר זוטרא משמיה דרב משתעלה תמרתו. מתקיף לה רב אשי ודלמא תתא מטא עילאה לא מטא אלא אמר רב אשי לית ליה תקנתא אלא מישדא ביה תרתי גללי מילחא ומישפייה:

פסק והיכא דנפל בישרא משפודא לבי דוגי אסיר ההוא בישרא דאמרינן בלע ליה מדמא דבי דוגי. גרמא דבישרא כי נפל לכמכא כי קריר שרי כי חמים אסיר דתנו רבנן (פסחים עו.) בשר רותח שנפל לתוך חלב רותח וכן צונן לתוך חם אסור חם לתוך צונן קולף צונן לתוך צונן מדיח והני מילי בחי אבל בשר צלי קולף ואי אית ביה פיקעי אי נמי מיתבל בתבלי אסיר בשר חי לא אמרן אלא שלא מילחו אבל מילחו אסור דאמר שמואל מליח הרי הוא כרותח ולא אמרן אלא שאין נאכל מחמת מילחו דכיון דקא מבשלא ליה מילחיה אסיר אבל נאכל מחמת מילחו שפיר דמי. ההוא בר גוזלא דנפל לכדא דכמכא שרייה רב חיננא בריה דרבה מפשרוניא אמר רבה מאן חכים למישרא כי האי גוונא אלא רב חיננא בריה דרבא מפשרוניא דגברא רבה הוא קסבר כי אמר שמואל מליח הרי הוא כרותח הני מילי היכא דאינו נאכל מחמת מילחו דמליחתו זו היא צלייתו אבל האי כותחא הרי נאכל מחמת מילחו והני מילי חי אבל צלי בעי קליפה ואי אית ביה פילי אסיר ואי מיתבל בתבלי ואע"ג דלית ביה פילי אסיר:

פסק מאן דמטוי זגתא או יונה או גדיא בשילומיה אסיר למישרא בהו תבלי וסוכר מקמי דמתנח להו בתנורא אבל בשרא אחרינא שרי כדתנן נותן את כרעיו ואת בני מעיו לתוכו וקיימא לן (שם עד:) הלכתא מליתא שריא ואפילו פומה לעיל. (ע"ז יב.) והיכא דאייתי בר ישראל שפודא דבשרא דהיתירא ואותביה בתנורא ושפודא דבישרא דאיסורא ואותביה בתנורא ובשילו בהדי הדדי אסיר והני מילי דדמי שפודא לשפודא ובשרא לבשרא אבל לא דמו להדדי שרי. והיכא נמי דלא דמי בישרא (לבשרא) ושפודא לשפודא ונגע בישרא בבישרא אסיר מאי טעמא דדיבא שמנוניתא דאיסורא ובלע בישרא. והיכא דאקדים גוי ואותיב בתנורא אסיר ליה לבר ישראל לאותובי בתריה אבל ודאי אקדים אותיב בר ישראל ואתא גוי אותיב בתריה ולא דמי בישרא לבישרא ולא שפודא לשפודא ולא נגעי בהדדי מיפלג פליגי בהא מלתא רב ולוי (פסחים עו.) דאמר רב בשר שחוטה שמן שצלאו עם בשר נבילה כחוש אסור מאי טעמא דאזיל ההוא דהיתירא מפטים ליה להההוא דאיסורא והדר דהיתירא בלע מאיסורא ולוי אמר אפילו בשר שחוטה כחוש שצלאו עם בשר נבילה שמן מותר ריחא ולא כלום הוא והלכה כלוי דקא מסייע ליה קרא דכתיב משרת דאטעמא דקא קפיד רחמנא אבל ריחא לא ודוקא דיעבד אבל לכתחלה לא דעד כאן לא פליגי רב ולוי אלא שצלאו אבל צולין לכתחלה לא קאמרי. ואי קשיא לך

דעבד לוי עובדא בי ריש גלותא בגדי ודבר אחר הכי אמרינן עבד לוי עובדא דאיבשל גדי ודבר אחר ושרא אבל לכתחלה אסיר אלמא לית הלכתא כרב. ואתמר (ע"ז ס:) בת תיהא גוי בישראל לא עבד ולא כלום ישראל בגוי אביי אמר אסור רבא אמר מותר אביי אמר אסור ריחא מילתא היא רבא אמר מותר ריחא ולא כלום היא קם ליה אביי בשיטתיה דרב וקם ליה רבא בשיטתיה דלוי וקיימא לן אביי ורבא הלכה כרבא והויא לה הלכתא כלוי דאמר ריחא ולא כלום היא. (זבחים עח.) אמר רבי שמעון בן לקיש הפיגול והנותר והטמא שבללן זה בזה ואכלן פטור אי אפשר שלא ירבה מין על חבירו ויבטלנו ש"מ תלת ש"מ איסורין מבטלין זה את זה וש"מ נותן טעם ברוב לאו דאורייתא וש"מ התראת ספק לא שמה התראה גמרא בשחיטת קדשים. (פסחים עו:) תכי רב כהנא בריה דרב חיננא סבא פת שאפאה עם צלי בתנור אסור לאוכלה בכותח. ההיא ביניתא דאיטווי בהדי בשרא אסרה רבא מפרזקיא למיכלה בכותח מר בר רב אשי אמר אפילו במילחא נמי אסירא דקשיא לריחא ודבר אחר. (פסחים ל.) ההוא תנורא דטחו בה טחיא אסרה רבא בר אהילאי למיכלא לריפתיה אפילו במילחא לעולם דילמא אתי למיכלה בכמכא אלמא אע"ג דשגריה לא מיקלי מאי דבלע. מיתיבי אין לשין את העיסה בחלב ואם לש כל הפת כולה אסורה מפני הרגל עבירה כיוצא בו אין טשין את התנור באליה ואם טש כל הפת כולה אסורה עד שיוסק התנור כי מסיק מהא תנורא שפיר דמי אלמא מקלי תיובתא. (ע"ז לח:) ריפתא היכא דשגר גוי ואפה ישראל שפיר דמי שגר ישראל ואפה גוי שגר גוי ואפה גוי ואחדי ישראל אחדויי שפיר דמי. כי אתא רב דימי אמר דג מליח וביצה צלויה חזקיה ובר קפרא שרו רבי יוחנן אסר אמר להו רב זביד הכי אמר אביי הלכתא כמאן דאסר אשקיוה נגוטא דחלא ושכיב (שם לח.) מניח ישראל בשר ע"ג גחלים ובא גוי ומהפך בו עד שיבא מבה"כ או מבית המדרש ואינו חושש. שופתת אשה קדירה על גבי כירה ובאת גוי' ומגיסה בה עד שתבא מבית המרחץ או מן השוק ואינה חוששת. (חולין קיא.) כתנאי רבי אליעזר אומר הכבד אוסרת ואינה נאסרת מפני שפולטת ואינה בולעת רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר מתובלת אוסרת ונאסרת שלוקה אוסרת ואינה נאסרת היכא דאיתה לכבד שלימה. וכבד שנשלקה או שנתבשלה אסורה היא וכל מאי דאיתבשל בהדה לבד מן מיחלט דמאן דידע למיחלט בין בחלא ובין ברתחי שפיר דמי ודוקא דלית בה שורייקי סומקי אבל אית בה שורייקי סומקי בין ברתחי ובין בחלא אסירא:

פסק ובי דוגי אסיר למיעבד בה שום מידי אלא אחוורי בישרא והני מילי דפחרא אבל דכלי מתכות מפליט ליה כדרכיה ושרי למיעבד ביה כל מידי. דרש מרימר הלכתא בין

כבדא ובין כחלא תותי בשרא שרי והוא דליכא תותי בי דוגי עילוי בשרא דיעבד אין לכתחלה לא וכיון דקא דייבי אהדדי וקא בלעי מהדדי כבולען כך פולטן. וכבדא נמי היכא דנטפא לבי דוגי אסיר דדמא דכבדא מקפא קפי ולא שכין. ומאן דמטוי כבדא בשילומה צריך לחותכה מאי טעמא דאזיל דמא ומיכנף בסמפונות דכבדא. והיכא דלא קרעה קרע לה לאחר בישולא ומותרת (חולין קט:) וכן הלב קורעו ומוציא את דמו לא קרעו קורעו לאחר בישולו ומותר. (פסחים עד:) אומצא מטימשיה בחלא ואסוקי מיכליה לאלתר שרי מטימשיה ושהוייה עד דמסמיק הוא וחליה אסיר דכיון דאסמיק פרש ליה דם לאבראי ואסיר מאי תקנתיה תלייה בשפודא מידב דייב דמיה ושרי חתכיה ומלחיה אפילו לקדירה שפיר דמי אותביה אגומרי פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר גומרי צמתן ליה לדמא (דף קלד) ואסיר וחד אמר שייבן ליה לדמי ושרי והלכתא גומרי מישב שייבן מאן דאמר מצמת צמתן כיון דאסמיק פרש מיני' דמא ויתיב שמשא ומצמתא ומצא ומיבש עליה דמא ואסיר דהא אכיל דמא מאן דאמר מישב שייבן כיון דשיבא נורא לדמא מקלא ליה לדמא ומשתכחת אומצא בלא דמא ושרי טעמא אחרינא אומצא שהוייה בחלא אסיר מטי מטימשיה ואסוקי שרי. ומדרב ושמואל אע"ג דהוה מחוור ליה בחלא עד דאזיל סומקא דדמא מיניה לא הוה אכיל ומאי טעמא דלא ידעינן אי חליט שפיר אי לא חליט. (חולין צג:) אמר ליה רבי יוחנן לרב שמן בר אבא הני ביעי חשילאתא שריאן ואת לא תיכול משום ואל תטוש תורת אמך. אמר מר בר רב אשי הני ביעי דגדי' עד תלתין יומין שריאין בלא קליפה ולמישדינהו בקידרא כי לא מליחן מה שאין כן בכחל מכאן ואילך אורען אסירן לא אורען שריאן מנא ידעינן אי אית ביה סורייקי סומקי אסירן עד דמלח להו ואי לא אסמיקו שריאן אומצא וביעי ומזרקי פליגי בה רב אחא ורבינא בכל התורה כולה רב אחא לחומרא ורבינא לקולא והלכתא כרבינא לקולא לבר מהני תלת דרב אחא לקולא ורבינא לחומרא והלכתא כרב אחא לקולא. מאן דמטוי רישא צריך לאתנוחי בית שחיטה לתתאי כי היכי דלידוב דמא והיכא דאשתלי ואפכיה מוקרא הוא דאסיר באכילה אבל רישא כוליה שרי באכילה. והיכא דמסחים חספא ומטוי עליה מוקרא שפיר דמי. רישא בכבשא אותביה אבית שחיטה מידב דייב דמא ושרי אצדדין מקווא קאוי דמא ואסיר אנחיריה אי דק ביה מידי שרי ואי לא אסיר. ומשרא ארדי רטיבי ובשרא בהדי הדדי וטווי על טפקא שפיר דמי מאי טעמא אי לאו דהואי טפקי גחלת לא מיבשל הלכך טפקא כי גומרי דמי על גומרי מי לא שרי טווי בשרא וארדי בהדי הדדי וכל שכן בשפודא דשפיר מאי אמרת דקא דייב בישרא וקא בלע ארדא הא קיי"ל כבולעו כך פולטו. וארדי בכרסא דגדיא שפיר דמי מידי דהוה

אמליתא דשדיין ביה בשרא ושמכי ואצארי וקיי"ל (פסחים עד:) הלכתא מליתא שריא ואפילו פומה לעיל מ"ט כבולעו כך פולטו. אמר רבה הא מליתא שריא א"ל אביי והא קבלעא דמא א"ל כבולעה כך פולטה. נימא מסייעא ליה נותן את כרעיו ואת בני מעיו לתוכו מאי טעמא לאו משום דאמרינן כבולעו כך פולטו לא שאני התם כיון דאיכא בית שחיטה דמיחלחל מידב דייב ת"ש הלב קורעו ומוציא את דמו לא קרעו קורעו אחר בישולו ומותר שאני לב דשיע איני והא טבון סבא טפול ליה בר גוזלא לרב ואמרי ליה אי מעלי טפלי הב לי דאיכול התם בדסמידא דפריר והא רבא איקלע לבי ריש גלותא וטפלו ליה בר אווזא ואמר אי לאו דחזיתיה דזיג כזוזא חיוורא לא אכלי התם בחיוורתא דקריר הלכך דצמידא בין אסמיק ובין לא אסמיק שרי דחיוורתא זיג שרי לא זיג אסיר דשאר קמחי אסמיק אסיר לא אסמיק שרי והא מליתא מאן דאסר אפילו פומה לתחת ומאן דשרי אפילו פומה לעיל והני מילי בישרא אבל כבדא לא דהאמר מר (חולין קיא.) משפד נמי כבדא עילוי בישרא אסיר ואי עבר ועבד שרי לכתחלה לא והלכתא מליתא שרי ואפילו פומה לעיל:

סליקו להו הלכות דם

סימן סו

אסיר למישחט חיותא וברא בחד יומא שנאמר ושור או שה אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד וכי אסיר בהמה (חולין עט:) אבל חיה שפיר דמי ואף ע"ג דקיימא לן דחיה בכלל בהמה להכי כתב רחמנא (תו"כ אמור ז') ושור או שה בהמה אין חיה לא. והיכא דאישתחיט חיותא ומשתכח בגוה עוברא חיה ההוא שרי למישחט בשעתיה (שם עד.) ולית בה משום אותו ואת בנו. והיכא דאפיק וולד לרישיה ואישתחיט אימיה (שם סח.) כמאן דאתיליד דמי וצריך לשהוייה תמניא יומי והדר שחיט ליה לקרבן והיכא דשחיט חיותא (שבת קלה.) אסיר למישחט ולדה עד תמניא יומי ודוקא דלא כלו לו חדשיו אבל כלו לו חדשיו ביומיה הוא דאסיר למישחטיה משום אותו ואת בנו אבל לאורתא שרי למישחטיה ודאי שחטיה לאימיה בליליא אסיר למישחט ברה למחר (חולין פג.) דגמרינן ממעשה בראשית דיום הולך אחר הלילה דכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום אחד:

פסק והיכא דשחטה גוי לאימיה שרי למישחט ברה בתרה בשעתיה ולא חיישינן משום אותו ואת בנו. ואי עבר ושחט אימא וברתא בחד יומא אימא שרי למיכלה בשעתא ברתה משהי לה עד לאורתא ואכלה לה אי במזיד שחטה לברתה מלקינן ליה ולאורתא שרי באכילה. והיכא דשחט קמא ולא אישתחיט שפיר כגון (חולין פא:) השוחט ונתנבלה

בידו והנוחר והמעקר שרי למישחט בתריה מאי טעמא לא תשחטו אמר רחמנא והאי לאו שחיטה היא (שם עח:) אותו ואת בנו נוהג בנקבות ואינו נוהג בזכרים וכי אסר רחמנא בהמה אבל חיה ועוף שרי למישחט (שם פב.) ולא שנא כי שחיט אימא ולבסוף ברתא ולא שנא ברתא ולבסוף אימא אסיר. ולא שנא שחיט חד גברא אימא וברתא ולא שנא שחטין תרי גברי חד אימא וחד ברתא מיחייב אההוא ברתא מאי טעמא דכתיב לא תשחטו ביום אחד. והיכא דאיכא עיגלא או אימרא או גדיא דאישתחיט אימיה ואיהו איערב בהדי אחריני ולא ידיע הי מינייהו וקא בעי למישחט הם ביומיה מינייהו ליעיילינהו לדוכתא ולמחינהו וכל דפריש מרובה פריש וכד פיישי תרין לא לישחטינהו עד למחר. תנו רבנן אותו ואת בנו אין לי אלא אותו ואת בנו בנו ואותו ממן כשהוא אומר לא תשחטו הרי כאן שנים הא כיצד אחד השוחט את הפרה ואחד השוחט את בתה ואחד השוחט את אמה שנים האחרונים חייבין ועל מזבננא רמיא מילתא לאודועיה לזבונה דתנן (שם פג.) בארבעה פרקים בשנה המוכר בהמה לחבירו צריך להודיעו אמה מכרתי לשחוט בתה מכרתי לשחוט ואלו הן ערב יום טוב של חג וערב יום טוב הראשון של פסח וערב עצרת וערב ראש השנה וכדברי רבי יוסי הגלילי אף ערב יוה"כ בגליל ואמרינן תנא ואם לא הודיע הולך ושוחט ואין נמנע. והיכא דזבין אימא לחתן וברתא לכלה מיבעי' לי לאודועי דתנן רבי יהודה אומר אף המוכר את האם לחתן ואת הבת לכלה צריך להודיע שהדבר ידוע ששניהם שוחטין ביום אחד.

(שם עח:) תנו רבנן יכול יהא אותו ואת בנו נוהג בין בזכרים וביו בנקבות ודין הוא חייב כאן וחייב באם על הבנים מה להלן נקבות ולא זכרים אף כאן נקבות ולא זכרים מה לאם על הבנים שכן לא עשה בה מזומן כשאינו מזומן תאמר באותו ואת בנו הואיל ועשה בו את המזומן כשאינו מזומן יהא אותו בנו נוהג בזכרים כבנקבות ת"ל אותו על אחד הוא חייב ואינו חייב על שנים ואחר שחלק הכתוב זכיתי לדין חייב כאן וחייב באם על הבנים מה להלן נקבות ולא זכרים אף כאן נקבות ולא זכרים ואם נפשך לומר אותו זכר במשמע הרי הוא אומר בנו מי שבנו כרוך אחריו יצא זכר שחין בנו כרוך אחריו הלכך אותו ואת בנו נוהג בנקבות ואין נוהג בזכרים וליתא לדחנניה דאמר נוהג בין בזכרים ובין בנקבות מדא"ל ר' אבא לשמעיה (שם עט.) דא"ל רבי אבא לשמעיה כי מעיילת לי כודנייתא לריספק עיין מיני דדמיין להדדי ועייל קסבר אין חוששין לזרע האב וסימנין דאורייתא. (שם וכתובות קיא.) תניא רבי יהודה אומר פרדה שתבעה אין מרביעין עליה לא סוס ולא חמור אלא מינה ואמרינן יצחק ושמעון וישעיה אמרו הלכה כרבי יהודה בפרדות והלכתא כרבי יהודה דאמר אין חוששין לזרע האב. חיותא דילדא אסיר למישחט ולדה

עד תמניא יומי מאי טעמא דילמא נפל הוא ותנן (שבת קלו.) כל שלא שהה שבעה ימים בבהמה הרי זה נפל שנאמר ומיום השמיני והלאה כיון דלא מלו ליה תמניא יומי נפל הוא ואסיר למיכליה. רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע איקלעו לבי בריה דרב אידי בר אבין ועבד להו עיגלא תילתא ביממא דשבעה ואמרו ליה אי אתרחתיה עד לאורתא הוה אכלינן מיניה. (נדה כד.) אתמר המפלת בריה שיש לה שתי גבק ושתי שדראות אמר רב באשה אינו ולד בבהמה אסור באכילה ושמואל אמר באשה ולד בבהמה מותר באכילה (שם ע"ב) והלכתא כוותיה דרב בין שיצא לאויר העולם ובין במעי אמו אסור באכילה. (שבת קלו.) תניא רבן שמעון בן גמליאל אומר כל ששהה שלשים יום באדם אינו נפל שנאמר ופדויו מבן חדש תפדה שמונה ימים בבהמה אינו נפל שנאמר ומיום השמיני והלאה ירצה הא לא שהה ספקה הוא. איבעיא להו מי פליגי רבנן עליה דרבן שמעון בן גמליאל או לא אם תימצי לומר פליגי הלכה כמותו או אין הלכה כמותו ת"ש עגל שנולד ביום טוב שוחטין אותו הכא במאי עסקינן שכלו לו חדשיו. ת"ש ושוין שאם כולד ומומו עמו שזה מן המוכן הכא נמי שכלו לו חדשיו. ת"ש דאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן שמעון בן גמליאל הלכה מכלל דפליגי ש"מ. (חולין עז.) חיותא דכי שחיט לה משכח בה סיליתא מאן דשפירא דעתיה שרי למיכל ודאי נפקת מקצת שיליא מקמי דשחיט לה אסיר למיכל סיליתא. חיותא דכד שחיט לה ילדא אי ידיע ודאי דלבתר דגמרה לשחיטה ילדה ההוא ודאי בר נכיסתא הוא ושרי בשחיטת אמו ואי אפיק אפילו רישיה מיקמי דליגמר סימנין ההוא ולד הוא ובעי שחיטה. והיכא דנפק ליה בראי (חולין עד:) והפריס על גבי קרקע בעי שחיטה ונקורי וכל דעבדינן בבישרא. ובר נכיסתא שרי בשחיטת אמו (חולין סט.) דכתיב כל בהמה תאכלו כל שבבהמה תאכלו ולא צריך ניקורא מ"ט דעובר ירך אמו ודמיה ודאי אסיר ובעי מיקרעיה לכרסיה ואפקיה לדמיה ואי שדי ליה בקידרא בעי למימלחיה. (שם עד:) ומאן דשחט בהמה ואשכח בה בר שמונה חי או מת או בן תשעה מת קורעו ומוציא את דמו ואכיל ליה לדיליה ולתרביה (שם סט.) ואפי' אשכחיה לעובר דמיחתך במעי אמו שרי למיכליה דכתיב וכל בהמה מפרסת פרסה וליכתוב רחמנא בהמה מאי בבהמה דקאמר רחמנא כל שבבהמה תאכלו ודאי איחתך מן הטחול ומן הכליות אסור באכילה מאי טעמא דאמר קרא אותה תאכלו שלימה ולא חסירה. (שם סט.) ואי שחטה ואשכח בה דמות יונה אסורה מ"ט דבעינא פרסות וליכא ודאי קלוט במעי בהמה אע"ג דליכא פרסות שרי דתנא דבי רבי ישמעאל בדבי רבי שמעון בן יוחאי פרסה בבהמה תאכלו:

סליקו להו הלכות אותו ואת בנו

סימן סז

דאסיר למיכל גידא שנאמר על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה ותנן (שם פט:) גיד הנשה נוהג בארץ ובחוצה לארץ בפני הבית ושלא בפני הבית בחולין ובמוקדשין ונוהג בבהמה ובחיה בירך של ימין ובירך של שמאל ואינו נוהג בעוף מפני שאין לו כף ונוהג בשליל רבי יהודה אומר אינו נוהג בשליל וחלבו מותר ואין הטבח נאמן על גיד הנשה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים נאמן עליו ועל החלב והלכה כרבי יהודה בגיד הנשה דאינו נוהג בשליל (שם צב:) ומחלוקת בבן תשעה חי והלך רבי מאיר לשיטתו ורבי יהודה לשיטתו ולא שנא דבהמה ולא שנא דחיה דחיה בכלל בהמה. ואלו אטמא דאיבשיל בה גיד הנשה אסיר למיכל מן ההוא קידרא ובין מן ההיא בישרא כדתנן (שם צו:) ירך שנתבשל בה גיד הנשה אם יש בה נותן טעם הרי זו אסורה אמר שמואל לא שנו אלא שנתבשל בה דאיעי' להו בהדי הדדי אבל נצלה בה קולף ואוכל עד שמגיע לגיד הנשה ולא מיבעיא אסיתא ובוכנא ושזרתא משום שורייאני קטיני דאית בהו דאין מועיל בהו נקור וכי מבשיל ליה בקידרא היכי משערינן ליה (שם צט:) אמר רב הונא כבשר בראשי לפתות דמריר טפי ולא ידיע טעמייהו אבל אסיתא ובוכנא ושזרתא ודאי טויהי טווי קולף ואוכל עד שמגיע לגיד. (שם צז:) הנהו אטמהתא דאימלחן בי ריש גלותא רבינא אסר רב אחא בר רב אשי שרי אתו שיילוה למר בר רב אשי אמר להו אבא שרי אלמא כי אמר שמואל מליח הרי הוא כרותח צלי ולא מבושל דרותח של צלי קאמרינן. (שם צו:) גיד הנשה שנתבשל עם גידים של היתר בזמן שמכירו הוא אסור ואותן הגידים בנותן טעם אין מכירו כולן אסורין דכל חד וחד אימר דההוא דאיסורא הוא. והרוטב בנותן טעם (שם צט:) ואמאי ליבטיל ברובה בריה שאני ולא היא גיד במתן טעם לא משערינן ליה דקיימא לן הלכתא כר' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה דאמר אין בגידים בנותן טעם וכי נתבשל גיד הנשה או מומלח עם הבשר עם הגידים ומכירו שדי ליה לדיליה אבראי ובין בישרא ובין גידים שרו ולא צריך לשעוריה לא בנותן טעם ולא בששים והני מילי גיד גופיה אבל שמנונית דידיה כי נתבשלה או נמלחה אסיר כל דמיבשל בהדה בין בשר ובין כל מילי אלא בשיעורא כדאמרי רבנן בששים ובראשי לפתות דלא ידיע טעמייהו מדמרירי אינון (שם ק.) וכן חתיכה של נבילה וחתיכה של דג טמא שנתבשלו עם חתיכות של היתר בזמן שהוא מכירן היא אסורה ואותן חתיכות בנותן טעם אין מכירן כולן אסורות ואף ע"ג (דף קלה) דאיכא רובה דהיתירא לא בטיל איסורא שאני חתיכה דחשיב איסורא הואיל וראויה להתכבד בה לפני אורחים של גוים חשיב איסוריה ולא בטיל. (שם צו.) הנוטל גיד הנשה צריך שיטול את כולן רבי יהודה

אומר יקיים בו מצות נטילה. בר פיולי הוה קא מנקיר אטמא קמיה דמר שמואל הוה קא גאים א"ל חות ביה טפי השתא אי לא חזיתך ספית לי איסורא אירתת נפל סכינא מן ידיה א"ל דאורי לך כר' יהודה אורי לך. האוכל מגיד הנשה כזית סופג ארבעים אכלו ואין בו כזית חייב. (שם צג:) אמר רב יהודה אמר שמואל שני גידים הן פנימי סמוך לעצם אסור וחייבין עליו חיצון סמוך לבשר אסור ואין חייבין עליו. (שם צו:) ירך שנתבשל בה גיד הנשה אם יש בה בנותן טעם הרי זו אסורה כיצד משערין אותה כבשר בלפת. גיד הנשה שנתבשל עם הגידים בזמן שמכירו בנותן טעם ואם לאו כולן אסורין וכן חתיכה של נבילה וחתיכה של דג טמא בזמן שנתבשלו עם חתיכות אחרות בזמן שמכירן בנותן טעם ואם לאו כולן אסורות והרוטב בנותן טעם. (שם צז:) אמר רב נחמן כחל בששים היכא דלא קרעיה ולא מלחיה וכחל מן המנין גיד בששים ואין הגיד מן המנין ביצה בששים ואין ביצה מן המנין כל הני תלתא ליכא למיקם בנותן טעם דידהו. כחל בששים וכחל מן המנין אמר רב יצחק בריה דרב משרשיא אע"פ שכל הקדירה מותרת כחל עצמו אסור דאי נפיל לתוך קדירה אחרת אוסר ונאסר דתנן (שם קט:) הכחל קורעו ומוציא את חלבו לא קרעו אינו עובר עליו ומותר ותניא כלישנא קמא דרב כחל שבשלו בחלבו מותר היכא דבשליה לחודיה ולא קרעיה ודקאמרינן בגיד הנשה כחל בששים וכחל מן המנין והיכא דלא קרעיה ובשליה בהדי בשר והיכא דקרעיה לכחלא וחתכיה ומלחי' ושדייה בקידרא לכתחלה לא לישדי ואי שדייה שרי דאמרינן כיון דמלחיה בציר ליה חלביה.

(נדרים נח.) תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר כל דבר שיש לו מתירין כגון טבל ומעשר שני והקדש וחדש לא נתנו בו חכמים שיעור (ע"ז עד.) ע"ז ויין נסך וחמץ בפסח בין במינן ובין שלא במינן בין בנותן טעם ובין שלא בנותן טעם איסורן לא בטיל (חולין נח.) השתא דאמרת בזכרים שנים עשר חודש בנקבות כל שאינה יולדת אלמא טריפה אינה יולדת ואלא הא דתנן וולד טריפה רבי אליעזר אומר לא יקרב לגבי מזבח רבי יהושע אומר יקרב במאי פליגי בשעיברה ולבסוף נטרפה ובעובר ירך אמו פליגי דרבי אליעזר סבר עובר ירך אמו ואסור ורבי יהושע סבר עובר לאו ירך אמו הוא וקיימא לן דהלכתא כרבי יהושע דעובר לאו ירך אמו הוא ואלא בן פקועה אמאי משתרי בשחיטת אמו דכתיב כל בהמה תאכלו ולא שנא ספק טריפה ולא שנא ודאי טריפה (תמורה לא.) ומאי שנא מביצת טריפה דאסירא אמרי ביצה דאגידא באשכול שלה בגופה ולד מפקד פקיד פרשה ביצה מאגידא תשתרי אלמה תנן (עדיות פ"ה) ביצת נבלה אם יש כיוצא בה נמכרת בשוק בית שמאי מתירין וב"ה אוסרין משום דמיחלפא בבשרה והתנן (ביצה ו:) השוחט תרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאוכלן בחלב אמאי דפרשא נינהו ביצת טריפה תשתרי

ביצה כיון דאגידא בגופה כי גופה דמי פרשה תשתרי מיחלפא באידך וביצה גופא מנלן דשריא מדגלי רחמנא גבי ממאה דאמר חזקיה (חולין סד:) מנין לביצה טמאה שאסורה שנאמר ואת בת היענה וכי בת יש לה ליענה אלא מכאן לביצה טמאה שאסורה ודילמא היינו שמה לא ס"ד דכתיב בת עמי לאכזר כיענים במדבר מדלגבי טמאה אסר רחמנא מכלל דטהורה שריא והשתא דאוקימנא לשמעתא כולה בדאית בה אפרוח (חולין צח.) ביצים טמאות ששלקן עם ביצים טהורות שריאן בכל דהו ולא בעינן שעור בששים. כד נפל מידי מסאבא לגו קידרא משערינן ליה אי הואי בישולא שתק כההוא מסאבא שרי בישול ואי לא אסיר והני מילי דלא אימרטט אבל אימרטט לא משערינן ליה ואסיר וקידרא אי ממיני מתכות היא צריכה לפלוטה ואי דפחרא היא מיתברא. והיכא דהוה ליה עיזא וחלב מינה חלבא ועבד כמכא ושחטה ואישתכח טריפה אסור למיכל מההוא כמכא ודוקא דידעינן מקמי דניחלוב האי חלבא הואי טריפה כגון הא דקאמרינן (חולין נא.) אם הגליד פי המכה בידוע ששלשה ימים קודם שחיטה. והיכא דאישתלי ושדא כמכא דחלבא בכסא אי נמי חלב חלבא בגוכסה מחוור ליה במיא קרירי ושפיר דמי למיכל בי' בישרא מ"ט דחלבא אפילו בשעתא דחלבין ליה צונן הוא. ואי קשיא לך כמכא דחלבא דמלית הרי הוא כרותח כי אמר שמואל מליח הרי הוא כרותח היכא דאין נאכל מחמת מילחו אבל נאכל מחמת מילחו לא אמר שמואל. (שם קיא:) אר"נ אמר שמואל קערה שמלח בה בשר אסור לאכול בה רותח שמואל לטעמיה דאמר שמואל מליח הרי הוא כרותח וכבוש הרי הוא כמבושל. אמר חזקיה משמיה דאביי הלכתא דגים שעלו בקערה מותר לאוכלן בכותחא צונן שחתכו בסכין אסור לאכלו בכותחא והני מילי צונן דאגב חורפיה פליט ובלע (שם קיב.) אבל קישות גריר לה לכי פסקיה ואכיל לה קולסיה דליפתא שרו דסלקא אסירי ואי פתך בהו דליפתא שפיר דמי. בעא מיניה רב דימי בר יוסף מרב נחמן מהו לאנוחי כדא דמילחא גבי כדא דכמכא א"ל אסיר דחלא מאי א"ל שרי ומאי שנא לכי תיכול עליה כורא דמילחא האי איתיה לאיסורא בעיניה. (שם צז:) אמר רבה אמור רבנן בקפילא גוי ואמור רבנן בטעמא ואמור רבנן בששים היכי דמי מין ושאינו מינו דהיתירא כגון קדירה שבישל בה תרומה וחזר ובישל בה חולין בנותן טעם מין ושאינו מינו דאיסורא כגון קדירה שבישל בה חלב וחזר ובישל בה בשר דאיסורא הוא בקפילא גוי מין בשאינו מינו וליכא קפילא דטעים ליה אי נמי איכא קפילא וליכא למיקם אטעמא כגון שמנונית דגיד הנשה משערינן ליה בששים. ומנלן דהיכא דנותן טעם לאיסור אסור דכתיב וכל משרת ענבים לא ישתה. ות"ר (פסחים מד:) משרת ליתן טעם כעיקר שאם שרה ענבים במים ויש בהן טעם יין אסור ומכאן אתה דן לכל איסורין

שבתורה ומה נזיר שאין איסורו איסור עולם ואין איסורו איסור הנאה ויש היתר לאיסורו עשה בו הכתוב טעם כעיקר ערלה וכלאים שאיסורן איסור עולם ואיסורן איסור הנאה ואין היתר לאיסורן אינו דין שנעשה בו טעם כעיקר. (ע"ז סז.) א"ר אבהו א"ר יוחנן כל שטעמו וממשו אסור ולוקין עליו וזהו בכדי אכילת פרס טעמו ולא ממשו אסור ואין לוקין עליו ונותן טעם לפגם מותר אר"ש בן לקיש נותן טעם לפגם שאמרו אין אומרים קדירה זו חסירה מלח יתירה מלח חסירה תבלין יתירה תבלין השתא מיהא פיגמא בטעמא דגיעול. (חולין ק:) גיד הנשה נוהג בטהרה ואינו נוהג בטומאה רבי יהודה אומר אף בטומאה אמר רבי יהודה והלא גיד הנשה לבני יעקב נאסר ועדיין בהמה טמאה מותרת להם אמרו לו בסיני נאמר אלא שנכתב במקומו לידע מאיזה טעם נאסר והלכה כר' יהודה בגיד הנשה דנוהג אף בטומאה:

סליקו להו הלכות גיד הנשה

סימן סח

דאסיר למיכל בישרא דתליש מן חיותא מקמי דתשתחיט שנאמר לא תאכל הנפש עם הבשר אפילו אוכיליה לגוי נמי אסיר דתניא (פסחים כב.) רבי נתן אומר מנין שלא יושיט אדם כוס יין לנזיר ואבר מן החי לבני נח ת"ל ולפני עור לא תתן מכשול ומנלן דאיתסיר לבני נח שנא' אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו (סנהדרין נט:) יכול אף בשרצים כן ת"ל אך חלק מאי תלמודא דהאי אך חלק למעוטי שרצים הוא אמר רב הונא אמר קרא דמו מי שדמו חלוק מבשרו יצאו שרצים שאין דמן חלוק מבשרן. ואלו אבר ובשר המדולדלין בבהמה ושחטה לבהמה אם יכולין להעלות ארוכה משתרי בשחיטה דבהמה ואי לא לא משתרי היכי דמי כדי להעלות ארוכה כדתנן (חולין עו.) נשבר העצם אם רוב בשר קיים שחיטתו מטהרתו ואם לאו אין שחיטתו מטהרתו.

(חולין קב.) ת"ר אבר מן החי נוהג בבהמה וחיה ועוף בטמאין ובטהורין שנאמר לא תאכל הנפש עם הבשר כל שאתה מצווה על דמו אתה מצווה על איבריו וכל שאין אתה מצווה על דמו אין אתה מצווה על איבריו דברי ר' אליעזר וחכ"א אינו נוהג אלא בבהמה טהורה בלבד שנאמר ולא תאכל הנפש עם הבשר כל שבשרו מותר אתה מצווה על איבריו ר"מ אומר אינו נוהג אלא בטהורים בלבד שנאמר רק חזק לבלתי אכול הדם וכתיב בתריה וזבחת מבקרך ומצאנך כל שאינו בכלל זביחה אינו חייב עליו משום אבר מן החי ובהמה טמאה כיון דלאו בת זביחה היא אין חייבין עליה משום אבר מן החי והני מילי ישראל דבשחיטה תליא מילתא ואסירא להו בהמה טמאה אבל גוים דלאו

בני זביחה נינהו ובנחירה תליא מילתא ושריא להו בהמה טמאה מזהרי על הטמאים בטהורים דאמר רב גידל אמר רב מחלוקת בישראל אבל בבן נח דברי הכל מוזהרין על הטמאים כטהורים. (שם ע"ב) א"ר יוחנן ולא תאכל הנפש עם הבשר זה אבר מן החי ובשר בשדה טריפה לא תאכלו זה בשר מן החי ובשר מן הטריפה (שם קב.) ואמר רב יהודה אמר רב אבר מן החי צריך שיהא בו כזית מה שהוא בבשר וגידים ועצמות מאי טעמא אכילה כתיבא ביה וכל אכילה עד דאיכא כזית (שם לג.) אמר רב אידי בר אבין אמר רב יצחק בר אשיאן הרוצה שיבריא חותך כזית בשר מבית שחיטה של בהמה קודם שתצא נפשה ומולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה וממתין לה עד שתצא נפשה ואוכלו אחד גוי ואחד ישראל מותרין בו. תנ"ה הרוצה לאכול מבהמה חותך כזית בשר מבית שחיטתה ומולחי ומדיחו יפה יפה וממתין לה עד שתצא נפשה ואוכלו ואחד גוי ואחד ישראל מותרין בו אלמא בטהורה ליכא מידי דלישראל שרי ולגוי אסיר:
סליקו להו הלכות אבר מן החי

סימן סט

מאן דשחיט חיותא או עופא מיחייב לכסוייה לדמיה בעפרא שנאמר איש איש מבני ישראל אשר יצוד ציד חיה וגו'. (חולין פג:) ואמר רב זירא אמר רב השוחט צריך שיתן עפר למטה ועפר למעלה שנאמר ושפך את דמו וכסהו בעפר עפר לא נאמר אלא בעפר מלמד שם שוחט צריך שיתן עפר למטה ועפר למעלה. ומאן דשחיט אווזין ותרנגולין אע"ג דניצודין ועומדין ולאו אשר יצוד קרינא בהו חייב לכסות דתנו רבנן (חולין פד.) אשר יצוד אין לי אלא על יצוד ניצודין ועומדין מאיליהן כגון אווזין ותרנגולין מנין ת"ל ציד מכל מקום. ומאן דשחיט חיותא או ציפרא ושחט בהמה עליה דההוא דמא פטור מלכסות דתניא (שם פג:) רבי נתן בן יוסף אומר שחט חיה ואחר כך בהמה פטור מלכסות בהמה ואחר כך חיה חייב לכסות (שם פז.) ואלו היכא דשחט ואיבלע דמא בארעא פטור מלכסות ואם רישומו ניכר חייב לכסות ואלו מאן דשחט ואיערב ההוא דמא במיא אי אית חזותא דדמא חייב לכסות ואי איערב בחמרא חזינן אלו חזאי חמרא כי מיא הוה ידיעה חזיתא דדמא בגויה מיחייב לכסות ואי לא פטור דתנן דם שנתערב במים אם יש בו מראית דם חייב לכסות נתערב ביין רואין אותו כאלו הוא מים נתערב בדם בהמה או בדם חיה רואין אותו כאלו הוא מים ר' יהודה אומר אין דם מבטל דם. (שם ע"ב) דם הניתז ושעל הסכין חייב לכסות א"ר יהודה אימתי בזמן שאין שם דם אלא הוא אבל יש שם דם שלא הוא פטור מלכסות. ולא שנא חמרא או מיא עילוי דמא ולא שנא נפל דמא

למיא או לחמרא כי אית ביה חזותא דדמא מיחייב לכסויי דאמר רב פפא אע"ג דאמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן דם לענין זריקה כי נפיל למיא או לחמרא קמא קמא בטיל לענין כיסוי אינו כן דאין דיחוי אצל מצות. (שם פד:) ומותר לשחוט לחולה בשבת ואסור לכסות דמו בשבת מאי טעמא דהא איפשר לכסוייה לאורתא. (שם פה.) ואי שחיט טמאין פטור מלכסות שנאמר אשר יאכל והיכא דשחיט ולא אישתחיט שפיר פטור מלכסות דתנן השוחט ונתנבלה בידו הנוחר והמעקר פטור מלכסות. והיכא דקא שחיט חיה או עוף ולאו אדעתא דאכילה שחטיה אלא דקא מיבעי ליה דמיה כיון דשחיטה מעליתא היא דאי בעי למיכל מיניה אכיל חייב לכסות דתניא (שם פה:) השוחט וצריך לדם חייב לכסות כיצד הוא עושה או נוחרו או עוקרו. (שם פו.) והיכא דקא שחיט חרש שוטה וקטן אף על גב דשחטן להו שחיטה מעלייתא פטורין מלכסות ואי קא חזו להו אחריני דקא שחטין הנך אחריני מיחייבי בכיסוי. (שם פה.) והיכא דאישתחיט שחיטה מעלייתא ואיטריף פטור מלכסות (שם פז.) שחט ולא כסה וראהו אחר חייב לכסות שנאמר ואמר לבני ישראל אזהרה לכל ישראל. תניא אידך ושפך וכסה מי ששפך הוא יכסה מעשה באחד ששחט וקדם חבירו וכסה וחייבו רבן שמעון בן גמליאל ליתן לו עשרה זהובים. ובתר דמכסי ליה לדמא מיחייב לברוכי ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על כיסוי הדם. והיכא דקבעי מישחט עשר זגאתא ושחט חדא מינייהו ואיתשעי לכסייה והדר ליבריך ולישחוט הנך אחרניאתא (שם פו:) שחט מאה חיה במקום אחד כיסוי אחד לכולן שחט ולא כסה וראהו אחר חייב לכסות כסהו ונתגלה פטור מלכסות כסתו הרוח חייב לכסות (דף קלו) ר' יהודה אומר שחט חיה יכסה ואחר כך ישחוט את העוף (שם פח.) תנו רבנן וכסהו יכול יכסנו באבנים או יכפה עליו את הכלי ת"ל בעפר ואין לי אלא עפר מנין לרבות זבל דק וחול דק ושחיקת אבנים ושחיקת חרסין ונעורת של פשתן דקה ונעורת של חרשיס דקה וסיד וחרסית ולבונה ומגיפה שכתשן ת"ל וכסהו יכול שאני מרבה אף זבל גס וחול גס ושחיקת כלי מתכות וקמח וסובין ומורסן ת"ל בעפר ומה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו מרבה אני את אלו שהן מין עפר ומוציא אני את אלו שאינן מין עפר.

(שם ע"ב) תנו רבנן היה מהלך במדבר ואין לו עפר לכסות [שוחק דינר זהב ומכסה היה הולך בספינה וא"ל עפר לכסות] שורף טליתו ומכסה דאשכחן אפר דאיקרי עפר שנאמר ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת אלא דינר זהב מנלן אמר רב זירא דאמר קרא ועפרות זהב לו. (כתובות עו:) המוכר בהמה לחבירו ונמצאת טרפה בבני מעים כגון מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות משני צדדין אם הגליד פי המכה אע"ג דיהב טבח זוזי

אמרינן ליה למוכר אהדר זוזי למרייהו דזבינית דזבנת מקח טעות אינון ודאי כגון נוקבא דלא מיגלי אם מקמי דניזבנה או בתר דזבנה לא מיבעיא דכי לא יהב טבח זוזי דאמרינן ליה למוכר אייתי ראיה דנוקבא לאו ברשותך הוה ושקול דמי אלא אפילו נקיט מוכר דמי הלכתא כלישנא קמא דשמואל דזוזי מקח טעות ואמרינן ליה למוכר אייתי ראיה דהני זוזי במה אפקתינהו בחזקת דמרייהו ואי לא מהדרין זוזי למריה ואי מיגליא מלתא דבבית טבח איתילידא ביה ריעותא אע"ג דלא יהב טבח זוזי יהיב:

פסק ואסיר ליה לבר ישראל למזבן בהמה טמאה ומינכס וזבינן לגוים ואסיר ליה נמי למיזבן דגים טמאים וזבינתינהו לגוים אבל ודאי שחט בהמה טהורה ואשתכח טרפה אי נמי זבן דגים טהורין ואיתרמי בגזירה דג טמא שרי ליה לזבוני לגוים דתנן (שביעית פ"ז) אין עושין סחורה בפירות שביעית ולא בבכורות ולא בתרומות ולא בנבלות ולא בטרפות ולא בשקצים ולא ברמשים ולא יהא לוקח ירקות שדה ומוכר לשוק אבל הוא לוקט ובנו מוכר על ידן. לקח לעצמו והותיר מותר למוכרו. לקח בכור למשתה בנו או לרגל ואין צריך לו מותר למוכרו. צד חיה עופות ודגים שנתמנו להן מינין טמאין מותרין למוכרן ר' יהודה אומר אף מי שנתמנו לו לפי דרכו לוקח ומוכר ובלבד שלא תהא אומנותו לכן וחכמים אוסרין. (כתובות קו:) והלכתא אין משתכרין ולא בשל הקדש ולא בשל עניים ומאי דמפקר לעניי הקדש הוא. (סנהדרין כה.) ההוא טבחא דנפק טריפתא מתותי ידיה פסליה רב נחמן ועבריה אזל ר' ממזייה וטופריה סבר רב נחמן לאכשוריה אמר ליה רבא ודילמא איערומי קא מערים ואלא מאי תקנתיה כדרב אידי בר אבין דאמר רב אידי בר אבין ילך למקום שאין מכירין אותו ויחזיר אבדה בדבר חשוב או שיוציא טרפה מתחת ידו בדבר חשוב ומשלו. (בכורות ל.) ההוא טבחא דהוה רגיל לזבוני תרבא טמיא במר דכנתא פסליה רבא לזבוני אפילו אמגוזי אמר ליה רב פפא לרבא ואמרי לה רב אדא בר מתנה לרבא ואמרי לה רבינא לרבא כמאן כרבי יהודה אפילו מים ומלח נמי בהא אפילו רבי שמעון מודה מאי טעמא ינוקי גרו באמגוזי משבוש להו לבני טבחי וגנבי ומייתי ליה תרבא טמיא ומזבין ליה במר דכנתא. (חולין קלב:) השוחט לכהן ולנכרי פטור מן המתנות וליתני פטורין מן המתנות אמר רבא זאת אומרת הדין עם הטבח. דרש רבא מאת העם ולא מאת הכהנים כשהוא אומר מאת זבחי הזבח אפילו כהן טבח במשמע. אמר רב חסדא האי כהנא טבחא דלא מפריש מתנתא ליהוי בשמתא דה' אלהי ישראל. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן אסור לאכול מבהמה שלא הורמה מתנתה. אמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן כל האוכל מבהמה שלא הורמה מתנתה כאלו אוכל טבלים ולית הלכתא כוותיה. (חולין קלח:) והלכתא עוף טהור חייב לשלח עוף טמא

פטור מלשלח עוף טמא רובץ על ביצי עוף טהור וטהור רובץ על ביצי עוף טמא פטור מלשלח. קורא זכר ר' אליעזר מחייב וחכמים פוטרין. (חולין קמ:) היתה מעפעפת בזמן שכנפיה נוגעין בקן חייב לשלח אין כנפיה נוגעין בקן פטור מלשלח אין שם אלא אפרוח אחד או ביצה אחת חייב לשלח שנא' קן קן מכל מקום שילחה וחזרה אפילו ארבעה וחמשה פעמים חייב לשלח שנאמר שלח תשלח אפרוחין מפריחין וביצים מוזרות פטור מלשלח (שם קמ.) אם טרפה חייב לשלח אפרוחין טרפים פטור מלשלח. וכן הלכה. (שם קלא.) והלכתא כוותיה דרב דמספקא ליה אי איקרו לוים עם אי לא הלכך דמו לכהן ודמו לישראל דמו לכהן דלא שקלינן מיניה מתנות ודמו לישראל דלא יהבינן ליה מתנות והני מילי היכא דקשחיט לביתיה אבל קבע ליה דוכתא לזבוני לא מיבעיא לוי דשקלי' מיניה מתנות אלא אפי' מכהן שקלינן מיניה מתנות כדדרש רבא (שם קלב:) מאת העם ולא מאת הכהנים כשהוא אומר מאת זבחי הזבח אפילו כהן טבח במשמע וכן הלכה כי הא דאושפזיכניה דרבי טבלא כהן טבח הוה והוה דחיקא ליה מילתא א"ל זיל אישתתיף בהדי טבחי ישראל מיגו דאית להון רווחא דפטרת להו ממתנות משתתפי לך אזל חייביה ר"נ לאפרושי מתנתא א"ל והא רבי טבלא אמר לי פטירת אמר ליה אפריש ואי לא מפיקנא ליה לרבי טבלא מאונך אזל רבי טבלא לגבי רב נחמן א"ל מאי האי א"ל דכי אתי רבי אחא ברבי חנינא אריב"ל וכל זקני דרום אמרו כהן טבח עד שתים ושלש שבתות פטור מכאן והילך חייב א"ל וליעביד ליה מר כרבי אחא ברבי חנינא אמר ליה הני מילי היכא דלא קביע מסחתא מעיקרא אבל היכא דקביע מסחתא מעיקרא לא ואי יהיב דמי מתנות שפיר דמי:

פסק והיכא דקשחיט בביתא דלית בה כהן שקיל דמי מתנות ומשדר להו להיכא דאיכא כהן דתניא (שם קלד:) מקום שנהגו למלוג בעגלים לא יפשיט את הזרוע להפשיט את הראש לא יפשיט את הלחי ואם אין שם כהן מעלה אותם בדמים מפני הפסד כהן מאי טעמא נתינה כתיבא בהו דכתיב ונתן לכהן. ואיתתא כהנתא אע"ג דנסיבא לישראל יהבינן לה מתנות (שם קלא:) דכי אתא עולא אמר הבו מתנתא לכהנתא אלמא קסבר עולא ונתן לכהן ואפילו לכהנת. רב כהנא אכיל בשביל אשתו רב פפא אכיל בשביל אשתו רב יימר אכיל בשביל אשתו רב אידי אכיל בשביל אשתו. בת ישראל שנשאת לכהן וילדה הימנו בת ואותה הבת נשאת לישראל אם הבת אוכלת בתרומה בשביל בתה מכהן ואע"פ שנשאת לישראל ומנלן דאכלה דתנן (יבמות סט:) ממזר פוסל ומאכיל כיצד בת ישראל לכהן ובת כהן לישראל וילדה ממנו בת והלכה הבת ונשאת לעבד או לנכרי

וילדה ממנו בן הרי זה ממזר היתה אם אמו בת ישראל לכהן אוכלת בתרומה בת כהן לישראל לא אכלה בתרומה.
(יבמות ע.) תנו רבנן וזרע אין לה אין לי אלא זרעה זרע זרעה מנין ת"ל וזרע אין לה מ"מ אין לי אלא זרע כשר זרע פסול מנין ת"ל וזרע אין לה מ"מ והא אפיקתי' לזרע זרעה זרע זרעה לא איצטריך קרא בני בנים הרי הם כבנים כי איצטריך קרא לזרע פסול. ת"ר הריני כפרת בן בתי ממזר שמאכילני בתרומה ואיני כפרת בן בתי כהן גדול שפוסלני מן התרומה והיכא דהוה נקיט מתנות או דמי מתנות ואוודו ליה לא מחייב לשלומי לכהן דאמר רב חסדא (חולין קל:) המזיק מתנות כהונה או שאכלן פטור מלשלם. רב יימר אכשיר עד מפי עד בבכור קרי עליה מרימר יימר שרי בוכרי. והלכתא עד מפי עד כשר בבכור.
(גיטין סא.) תנו רבנן מפרנסין עניי גוים עם עניי ישראל ומבקרין חולי גוים עם חולי ישראל וקוברין מתי גוים עם מתי ישראל מפני דרכי שלום. והלכתא מלוין עם מתי גוים ושואלין בשלום גוים מפני דרכי שלום:
סליקו להו הלכות כסוי הדם

סימן ע

(כריתות ה.) תנו רבנן שמן המשחה שעשה משה במדבר בו שולקין את העיקרין דברי רבי יהודה אמר לו רבי יוסי והלא לתוך את העיקרין אינו סיפק אלא שורין את העיקרין במים ומציף עליהם שמן המשחה וקולט אח הריח וקופהו אמר לו רבי יהודה וכי נס אחד נעשה בשמן המשחה והלא תחלתו שנים עשר לוג היה ממנו נמשח משכן וכל כליו וממנו נמשח אהרן ובניו וכל שבעת ימי המילואים וכולו קיים לעתיד לבא שנאמר שמן משחת קדש יהיה זה לי לדורותיכם. תניא אידך ויקח משה את שמן המשחה רבי יהודה אומר שמן המשחה שעשה משה במדבר הרבה נסים נעשו בו מתחלתו ועד סופו תחלתו שנים עשר לוג היה בוא וראה כמה יורה בולעת ממנו כמה עצים בולעין כמה אור שורף וממנו נמשח משכן וכל כליו ואהרן ובניו כל שבעת ימי המילואים וממנו נמשחו מלכים וכהנים גדולים ואפי' כהן גדול בן כהן גדול טעון משיחה ואין מושחין מלך בן מלך ואם תאמר מפני מה משחו את שלמה מפני מחלוקתו של אדוניהו ואת יואש מפני מחלוקתה של עתליה ואת יהואחז מפני יהויקים אחיו שהיה גדול ממנו שתי שנים ומנלן דכהן גדול בן כהן גדול טעון משיחה דכתיב והכהן המשיח תחתיו מבניו וגו'. ומנלן דאין מושחין מלך בן מלך אמר רב אחא בר יעקב אמר קרא למען יאריך

ימים על ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל מלמד שהממלכה ירושה היא לבנים ומשום מחלוקתו דאדוניהו למעול בשמן המשחה אמר רב פפא אמר קרא בקרב ישראל בזמן שהשלום בישראל. תנא ואת יהוא בן נמשי מפני מחלוקתו של יורם בן אחאב ותיפוק לי' דהאי מלך ראשון הוה חסורי מיחסרא והכי קתני מלכי בית דוד מושחין מלכי ישראל אין מושחין ואם תאמר מפני מה משחו את יהוא מפני מחלוקתו של יהורם בן אחאב ומאחר דמלכי ישראל אין מושחין מפני מחלוקתו דיורם למעול בשמן המשחה כדאמר רב פפא באפרסמא דכיא הכא נמי באפרסמא דכיא. אמר מר ואת יהואחז מפני יהויקים אחיו שהיה גדול ממנו שתי שנים איני והכתיב ובני יאשיהו הבכור יוחנן השני יהויקים השלישי צדקיה הרביעי שלום וא"ר יוחנן הוא יהואחז הוא שלום הוא צדקיהו הא יהואחז קשיש אמרי לעולם יהויקים קשיש ומאי בכור בכור למלכות ומי ממלכין זוטרי מקמי קשישי והכתיב ואת הממלכה נתן ליהורם כי הוא הבכור אמרי יהורם ממלא מקום אבותיו. אמר מר שלום הוא צדקיה והא בדרי קא חשיב להו דכתיב השלישי והרביעי לעולם חד הוא ומאי שלישי שלישי לבנים ומאי רביעי רביעי למלכות דמלך יכניה והדר מלך צדקיה תנא שלום ששלמה מלכות בית דוד בימיו צדקיה שצידקו עליו את הדין ומה שמו מתניה שמו שנאמר וימלך מלך בבל את מתניה דודו תחתיו ויסב את שמו צדקיהו אמר לו יה יצדיק עליו את הדין אם תמרוד בי שנאמר וגם במלך נבוכדנצר מרד אשר השביעו באלהים. ומי הוה שמן המשחה בימי יהואחז והתניא משנגנז ארון נגנזו עמו צנצנת המן וצלוחית של שמן המשחה ומקלו של אהרן ושקדים ופרחיה וארגז ששיגרו פלשתים ומי גנזו יאשיהו גנזו כיון שראה שכתוב בתורה יולך ה' אותך ואת מלכך צוה וגנזם שנאמר ויאמר ללוים המבינים לכל ישראל וגו' א"ר אלעזר דאתיא שמה שמה דאתיא אתיא משמרת משמרת אתיא דאתיא לדורותיכם לדורותיכם אתיא אמר רב פפא באפרסמא דכיא תנו רבנן כיצד מושחין המלכים כמין נזר ואת הכהנים כמין כי אמר רב מנשיא בר גדא כמין כי יוני' תנו רבנן כשהוא מושחו מוציק לו על ראשו ואח"כ נותן לו בין ריסי עיניו והתניא בתחלה נותן לו בין ריסי עיניו ואח"כ מוציק לו על ראשו תנאי היא איכא למאן דאמר ראש ברישא ואיכא למאן דאמר בין ריסי עיניו ברישא מ"ט דמאן דאמר ראש ברישא אמר אביי דכתיב ויצק משמן המשחה על ראש אהרן והדר וימשח אותו ומאן דאמר בין ריסי עיניו ברישא קסבר משיחא עדיפא הואיל וישנה אצל בגדי כהונה ואלא הכתיב ויצק וימשח מאי וימשח כבר משח. תנו רבנן אין מושחין את המלכים אלא על גב מעיין שנאמר והורדתם אותו אל גיחון ומשח אותו שם צדוק הכהן ונתן הנביא. א"ר אמי השתא דאמרת סימנא מילתא היא מאן דבעי למידע אי

חיי אי לא הני יומי דבין ראש השנה ליום הכפורים ליתלי שרגא דמישחא היכא דליכא זיקא אי נטרא חיי. ומאן דבעי למידע אי מצלח עיסקיה אי לא ליזבון תרנגולא אי ברי ידע דמצלח עיסקיה ולאו מילתא היא משום דחלשא דעתיה אמר אביי השתא דאמרת סימנא מילתא היא בריש שתא להוי רגיל איניש דחזי תרס"ק תמרי רוביא סילקא קרא. אמר להו רב משרשיא לבניה שטופו מתניתין ועולו קמי רבה ואגפייכו לאנפי רבה וכי גרסיתו תיבו היכא דמשכי מיא ועל קיקלי דמתא מחסיא ולא על אפדני דפומבדיתא ואכולו בהרסנא סריא ולא בכמכא דרמי כיפי. רמה קרני בה' תנא רמה קרני ולא רמה פכי דוד ושלמה שנמשחו בקרן משכה מלכותן שאול ויהוא שנמשחו בפך לא משכה מלכותן. כשמן הטוב יורד על הזקן זקן אהרן תנא כמין שתי טיפין מרגליות תלויות לו לאהרן בזקנו. אמר רב פפא תנא כשהוא מספר עולות ויושבות בעיקרי זקנו והיה משה דואג אמר שמא מעלתי בשמן המשחה יצאה בת קול כטל חרמון שיורד מה טל אין בו מעילה אף שמן שעל זקנו של אהרן אין בו מעילה עדיין היה אהרן דואג אמר משה לא נהנה ואני נהניתי שמא מעלתי יצתה בת קול ואמרה לו הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד מה משה לא מעל אף אהרן לא מעל תניא (שם ט') וכי יגור אתכם גר רבי אומר ככם כאבותיכם מה אבותיכם לא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת קרבן אף הם כו'. אמר מר כשנכנסו לברית לא נכנסו אלא במילה וטבילה והרצאת קרבן בשלמא (דף קלז) מילה כתיב ואומר לך בדמיך חיי אי נמי מהאי קרא כי מולים היו כל העם היוצאים הרצאת קרבן נמי כתיב וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות אלא טבילה מנלן דכתיב ויקח משה את הדם ויזרק על העם וגמירי דאין הזאה בלא טבילה אלא מעתה בזמן הזה דליכא קרבן לא ליקבל גר אמר רב אחא בר יעקב לדורותיכם כתיב. (יבמות כד:) תנו רבנן אין מקבלים גרים לימות המשיח כיוצא בו לא קיבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה א"ר אלעזר מאי קראה הן גור יגור וגו'. מי גר אתך בעניותך הוא עליך יפול אבל אידך לא.

(כריתות ט.) תנו רבנן גר שנתגייר בזמן הזה צריך להפריש רובע לקינו אמר רבי שמעון כבר נמנה רבן יוחנן בן זכאי ובטלה מפני התקלה אמר רב אידי בר גרשון אמר רב אדא בר אהבה הלכה כרבי שמעון. איכא דאמרי לה אהא דתניא גר תושב עושה מלאכה בשבת לעצמו כישראל בחולו של מועד ר' עקיבא אומר כישראל ביום טוב ר' יוסי אומר גר תושב עושה מלאכה לעצמו בשבת כישראל בחולו של מועד ועבד ואמה כישראל התושבים בחול ר' שמעון אומר אחד גר ואחד עבד ואמה עושין מלאכה בשבת לעצמן כישראל בחול אמר רב אידי בר גרשון אמר רב אדא בר אהבה הלכה כרבי שמעון.

(שם ז:) תנו רבנן את ה' הוא מגדף איסי בן יהודה אומר כאדם האומר לחבירו גדפת את הקערה וחיסרת קא סבר מגדף מקלל הוא ר' אלעזר בן עזריה אומר כאדם האומר לחבירו גידפת את הקערה ולא שיירת בה כלום קא סבר מגדף עובד ע"ז הוא. תניא אידך את ה' הוא מגדף בעובד ע"ז הכתוב מדבר וחכמים אומרים לא בא הכתוב אלא ליתן כרת למקלל. (שם ה.) א"ר ינאי אל תהי גזירה שוה קלה בעיניך שהרי נותר אחד מגופי תורה ולא למדו הכתוב אלא מגזירה שוה דא"ר יוחנן תני זבדא בן לוי אתיא קדש קדש כתיב הכא כי את קדש ה' חלל וכתיב התם ושרפת את הנותר באש וגו' מה להלן נותר אף כאן נותר. א"ר סימאי אל תהי גזירה שוה קלה בעיניך שהרי פגול אחד מגופי תורה ולא למדו הכתוב אלא בגזירה שוה דא"ר יוחנן תני זבדאי בן לוי דיליף עון עון מנותר והנפש האכלת ממנו עונה תשא ואכליו עונו ישא מה להלן כרת אף כאן כרת. אמר אביי אל תהי גזירה שוה קלה בעיניך שהרי בתו מאנוסתו אחד מגופי תורה ולא למדו הכתוב אלא בגז"ש דאמר רבה אמר לי רב יצחק בר אבדימי אתיא הנה הנה אתיא זמה זמה. אמר רב אשי אל תהי גזירה שוה קלה בעיניך שהרי נסקלין אחד מגופי תורה ולא למדו הכתוב אלא בגזירה שוה דילפי דמיהם דמיהם מאוב וידעוני:

סליקו להו הלכות כריתות

סימן עא

(סוטה יד:) סדר מנחות כיצד אדם מביא מנחה מתוך ביתו בקלתות של כסף או של זהב ונותנה לתוך כלי שרת ומקדשה בכלי שרת ונותן עליה שמנה ולבונתה ומוליכה אצל כהן וכהן מוליכה אצל המזבח ומגישה בקרן דרומית מערבית כנגד חודה של קרן ודיו ומסלק את לבונתה לצד אחד וקומץ ממקום שנתערבה שמנה ונותנו לתוך כלי שרת ומקדשו בכלי שרת ומעלו ומקטירו בכלי שרת קירב הקומץ שיריה נאכלין ורשאין הכהנים לתת לתוכה יין ושמן ודבש ואין אסורין אלא מלחמץ. (תו"כ ויקרא פ"ו) וערכו בני אהרן יכול מאה ת"ל וערך הכהן אתם יכול יהא כהן אחד עורך כל האיברין ת"ל וערכו הא כיצד כהן אחד עורך שני איברין וכמה הן איברין עשרה ואחד בקרבי' נמצא הטלה עולה בששה דברי רבי ישמעאל ר"ע אומר וערכו שנים בני אהרן שנים הכהנים שנים מלמד שהטלה עולה בששה. (מנחות כח:) אמר שמואל משמיה דסבא גובהה של מנורה שמונה עשר טפח הרגלים והפרח שלשה טפחים וטפחיים חלק וטפח שבו גביע וכפתור ופרח וטפחיים חלק וטפח כפתור ושני קנים יוצאין ממנה אחד אילך ואחד אילך ונמשכין ועולין כנגד גובהה של מנורה וטפח חלק וטפח כפתור ושני קנים יוצאין

ממנו אחד אילך ואחד אילך ונמשכין ועולין כנגד גובהה של מנורה וטפח חלק וטפח כפתור ושני קנים יוצאין כו' וטפחיים חלק ונשתיירו שם שלשה טפחים שבהן ג' גביעים כפתורים ופרחים דכתיב שלשה גביעים משוקדים בקנה האחד כפתור ופרח כן לששת הקנים היוצאין מן המנורה ובמנורה ארבעה גביעים משוקדים כפתריה ופרחיה גביעים למה הן דומין כמין כוסות אלכסנדריים כפתורים למה הם דומין כמין תפוחי הכרתים פרחים למה הן דומין כמין פרחי העמודים נמצאו גביעים עשרים ושנים כפתורים אחד עשר ופרחים תשעה שבעה קני מנורה מעכבות זו את זו שבעה נרותיה מעכבות זו את זו גביעים מעכבין זה את זה כפתורים מעכבין זה את זה פרחים מעכבין זה את זה גביעים וכפתרים ופרחים מעכבין זה את זה. (שם פו.) זית הראשון שבראשון אין למעלה ממנו והשני שבראשון והראשון שבשני שוין השלישי שבשלישי אין למטה הימנו. (שקלים פ"ח) רשב"ג אומר משום ר"ש בן הסגן פרכת עביה טפח ועל שבעים ושנים נימין נארגת ועל כל נימא ונימא עשרים וארבעה חוטין ארכה ארבעים אמה ורחבה עשרים אמה ומשמונים ושתי רבואות מנה נעשית ושתים עושין בכל שנה ושלש מאות כהנים היו מטבילין אותה. (שם פ"ו) שלש עשרה שולחנות היו במקדש שמונה של שיש בבית המטבחיים שעליהן מדיחין את הקרבים שנים אצל הכבש האחד של שיש ואחד של כסף על של שיש נותנין את האיברין ועל של כסף נותנין כלי שרת ושנים באולם מבחוץ על פתח הבית אחד של שיש ואחד של זהב ועל של שיש נוחנין עליו לחם הפנים בכניסתו ועל של זהב ביציאתו שמעלין בקודש ולא מורידין ואחד של זהב בפנים שעליו לחם הפנים תמיד.

(מנחות סה:) תנו רבנן וספרתם לכם שתהא ספירה לכל אחד ואחד ממחרת השבת ממחרת יום טוב יכול ממחרת שבת בראשית ת"ל עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום א"ר יוסי ברבי יהודה כשהוא אומר עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים כל ספירתך לא תהא אלא חמשים יום ואם אומר אתה ממחרת שבת בראשית פעמים שאתה מונה חמשים ואחד חמשים ושנים חמשים ושלשה חמשים וארבעה חמשים וחמשה חמשים וששה חמשים ושבעה חמשים ושמונה חמשים ותשעה) הא מה אני מקיים ממחרת השבת ממחרת יום טוב (כ"ה בתו"כ אמור) רבי יהודה בן בתירא אומר ממחרת השבת ממחרת יום טוב יכול ממחרת שבת בראשית וכי נאמר ממחרת שבת הפסח והלא לא נאמר אלא ממחרת השבת וכל השנה כולה מלאה שבתות אלא צא ובקש אותה שבת למעלה נאמר ממחרת השבת ולמטה נאמר עד ממחרת השבת מה מחרת השבת האמור למטה רגל ותחילת רגל אף ממחרת השבת האמור כאן רגל

ותחילת רגל רבי יוסי אומר ממחרת השבת ממחרת יום טוב או יכול ממחרת שבת בראשית ת"ל שבע שבתות תמימות תהיינה מי שספירתה תלויה בבית דין יצאה שבת בראשית שספירתה תלויה בכל אדם הא מה אני מקיים ממחרת השבת ממחרת יום טוב ר"ש בן אלעזר אומר ממחרת השבת ממחרת יו"ט או אינו אלא שבת בראשית כתוב אחד אומר ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי חג לה' וכתוב אחד אומר שבעת ימים תאכל מצות וגו' הא כיצר יתקיימו שני כתובים הללו מצה הנאכלת כל שבעה אוכלה ששה מן החדש ושביעי מן הישן הא מה אני מקיים ממחרת השבת ממחרת יום טוב. מיום הביאכם תספרו יכול יקצור ויביא ויספור אימתי שירצה ת"ל מהחל חרמש בקמה תחל לספור יכול יקצור ויספור ויביא אימתי שירצה ת"ל מיום הביאכם תספרו יכול יקצור ביום ויספור ביום ויביא ביום ת"ל שבע שבתות תמימות תהיינה אימתי הן תמימות כשאתה מתחיל מבערב יכול יקצור בלילה ויספור בלילה ויביא בלילה ת"ל מיום הביאכם תספרו אין הבאה אלא ביום הא כיצד קצירה וספירה בלילה והבאה ביום (תו"כ שם) עד ממארת השבת השביעית תספרו חמשים יום זו היא שאמר רבי יוסי ברבי יהודה כל ספירתך לא תהא אלא חמשים יום תספרו חמשים יום יכול יספור חמשים ויקדש יום חמשים ואחד ת"ל שבע שבתות תמימות תהיינה אי שבע שבתות תמימות תהיינה יכול יספור ארבעים ושמונה ויקדש יום ארבעים ותשעה ת"ל תספרו חמשים יום הא כיצד מונה ארבעים ותשעה ויקדש יום חמשים ביובל. ד"א שבעה שבועות תספר לך מהחל חרמש בקמה תחל לספור שבעה שבועות דכתיב וספרתם לכם ממחרת השבת והוא יום טוב כדכתיב ביהושע ויחנו בני ישראל בגלגל וגו' וסמיך ליה ויאכלו מעבור הארץ וגו' (ר"ה יג. ע"ש בתוס') אימת מיקרב עומר לאורתא דחמיסר בניסן נגהי שיתסר דכתיב וספרתם לכם ממחרת השבת אמר רבא לכולהו אית להו פירכא בר מתרי תנאי בתראי ומאן נינהו ר"י בן בתירא ור"ש בן אלעזר בין ממתניתא קמייתא בין ממתניתא בתרייתא דלא הוי פירכא. אמר רב אשי מצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי. רבנן דבי רב אשי מנו יומי ומנו שבועי מר רב יהודאי גאון הכי אמר היכא דלא מנה עומר לילה קמא לא מני בשאר ללוותא מ"ט דבעינא שבע שבתות תמימות ולילות אבל בשאר ללוותא היכא דלא מנה מאורתא מני ביממא ושפיר דמי. (בכורים פ"א) ואלו מביאין ולא קורין הגר מביא ואינו קורא שאינו יכול לומר אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו אם היתה אמו מישראל מביא וקורא כשהוא מתפלל בינו לבין עצמו אומר אלהי אבות ישראל כשהוא בבית הכנסת אומר אלהי אבותיכם אם היתה אמו מישראל אומר אלהי אבותינו. (שמחות פי"ג) המלקט עצמות והמשמר עצמות והמוליך עצמות ממקום

למקום פטור מקריאת שמע ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה ואם רצה להחמיר על עצמו אינו מחמיר מפני כבוד עצמות רבי יוחנן בן נורי אומר ירחיק ארבע אמות ויקרא קריאת שמע בן עזאי אומר אם היו אחרים עמו בספינה מסלקן לצד אחד וקורא ר' יצחק אומר אם של קרובים פטור ואם של אחרים חייב ר"ש אומר בשבת פטור ובחול חייב ר' נתן אומר אם יש עמהם חבילה פטור מפני שזיקת שמירתן עליו אבל לא זיקת חבילה. אין מוציאין אמת המים לבית הקברות ולא יעשה שם שביל ולא ירעה בהמתו שם ולא יטייל שם ולא יעשה קפנדריא ולא ילקט משם עצים ועשבים ואם ליקט אסורין בהנאה ואם בשביל הנאת עצמו מלקטן ישרפם במקומן. כל הנחלות עוברות ממקום למקום ונעקרות ממשפחה למשפחה הקבר אינו עובר ממקום למקום ואינו נעקר ממשפחה למשפחה:

סליקו להו הלכות מנחות

סימן עב

(מעילה יז.) שאל ר' מתיא בן חרש את ר"ש בן יוחאי ברומי מנין לדם שרצים שהוא טמא א"ל דאמר קרא וזה לכם הטמא אמרו לו תלמידיו חכים לו בן יוחאי אמר להם תלמוד ערוך הוא בפיו של ר' אלעזר בר' יוסי פעם אחת גזרה מלכות הרשעה גזירה על ישראל שלא ישמרו שבת ושלא ימולו את בניהם ושיבעלו נידות הלך רבי ראובן בן איצטרובלי וספר קומי והלך וישב עמהם אמר להם מי שיש לו אויב יעני או יעשיר אמרו לו יעני אמר להם א"כ לא יעשו מלאכה בשבת כדי שיתענו ואמרו טבית אמר בטלוה וחזר ואמר להם מי שיש לו אויב יכחיש או יבריא אמרו לו יכחיש אמר להם ימולו לשמונה ימים כדי שיכחישו אמרו טבית אמר בטלוה חזר ואמר להם מי שיש לו אויב ירבה או יתמעט אמרו לו יתמעט אמר להם לא יבעלו נידות כדי שיתמעטו אמרו טבית אמר בטלוה הכירו בו שהוא יהודי החזירום אמרו מי ילך ויבטל את הגזרה ילך ר' שמעון בן יוחאי שהוא מלומד בנסים ואחריו מי ר' אלעזר ברבי יוסי אמר להם רבי יוסי אילו היה אבא חלפתא קיים יכולים אתם לומר לו תן בן בנך להריגה אמר להם ר"ש ואילו היה אבא קיים יכולים אתם לומר לו תן בן בנך להריגה א"ל ר' יוסי אנא אזלינא דילמא ענוש ליה ר' שמעון דקא מסתפינא כשהיו מהלכין בדרך נשאלה שאלה זו בפניהם מנין לדם שרצים שהוא טמא עקם פיו ר' אלעזר ברבי יוסי ואמר וזה לכם הטמא אמר לו ר"ש מעקיצת שפתיך ניכר שתלמיד חכם אתה אלא לא יחזור הבן בשלום אצל אביו יצא לקראתם בן תלמיון אמר להם רצונכם אביא עמכם בכה ר"ש ואמר לשפחה של בית אבא נזדמן לה מלאך

שלשה פעמים ואני לא פעם אחת יבוא הנס מ"מ קדים הוא עאל בה בברתיה דקיסר כי מטו התם אמרו ליה בן תלמיון צא בן תלמיון צא כיון דקרו ליה נפק אזל אמר להו שאול מאי דאית לכון ועולו לבי גוא שקלו מאי דאית לכון עול אשכחוה להההוא איגרא שקלוה וקרעוה והיינו דאמר ר"א בר' יוסי אני ראיתיה ברומי והיו עליה כמה טיפי דמים:

סימן עג

(דף קלה) (חולין קלג.) עשרים וארבע מתנות כהונה נתנו לאהרן ולבניו בכלל ופרט וברית מלח כל המקיימן כאילו קיים כלל ופרט וברית מלח ואלו הן עשר במקדש וארבע בירושלים ועשר בגבולין עשר במקדש חטאת וחטאת העוף אשם ודאי ואשם תלוי זבחי שלמי ציבור ולוג שמן של מצורע מותר העומר ושתי הלחם ולחם הפנים ושירי מנחות. ארבע בירושלים הבכורה והבכורים ומורם מתודה ומאיל נזיר ועורות קדשים ועשר בגבולין תרומה ותרומת מעשר וחלה וראשית הגז ומתנות ופדיון הבן ופדיון פטר חמור ושדה אחוזה ושדה חרמים וגזל הגר חטאת כגון חטאת יולדת וחטאת מצורע וחטאת נזיר אי נמי כד חאטי בר ישראל במיכל חלב או דם בשוגג אי נמי עבר על מצוה שחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת אי נמי כגון שעירי חטאת ושעירי הרגלים ושעיר של ראש חודש כל חטאת שניתן דמה על מזבח החיצון מקריב ממנה דם ואמורים על גבי מזבח ושאר אכלי ליה זכרי כהונה דכתיב כל זכר בכהנים יאכל אותה אבל חטאת שנתן דמה לפנים להיכל כגון פר כהן משיח ופר העלם דבר של ציבור ופר ושעיר של יוהכ"פ לשרפה אזלי (זבחים פב.) דכתיב וכל חטאת אשר יובא מדמה וגו'. חטאת העוף כי חאטי בר ישראל במידי דמיחייב לאתויי עלה קרבן כשבה או שעירה ולא איפשר ליה לאתויי מייתי שתי תורים או שני בני יונה דכתיב אם לא תגיע ידו די שה וגו'. אי נמי יולדת דכתיב אם לא תגיע ידה די שה וגו' אי נמי מצורע דכתיב ואם דל הוא וגו' ומייתי להו קמי כהן דכתיב והביא אתם אל הכהן וגו'. ומליק להו כהן והיכי מליק להו כדתנן (שם סה:) כיצד היו מולקין חטאת העוף חותך שדרה ומפרקת בלא רוב בשר עד שמגיע לוושט או לקנה חותך סימן אחד או רובו ורוב בשר עמו ובעולה שנים או רוב שנים ומזה דמה על קיר המזבח כדכתיב והזה מדם החטאת על קיר המזבח ובשריה אכלי ליה כהנים. אשם ודאי כגון אשם נזיר ואשם מצורע ואשם גזילות ומעילות ואשם שפחה חרופה. אשם נזיר דכתיב והזיר לה' את ימי נזרו וגו'. אשם מצורע דכתיב ולקח הכהן את הכבש האחד וגו'. אשם גזילות דכתיב נפש כי תחטא ומעלה מעל בה' וכתיב והביא את אשמו לה' אשם מעילות דכתיב נפש כי תמעל מעל אשם שפחה חרופה

דכתיב והיא שפחה נחרפת לאיש וכתיב והביא את אשמו לה' וגו' הני כולהון אשם ודאי נינהו מייתי להון קמי כהן מקריב מינייהו דם ואמורים לגבי מזבח ושארא אכלי כהני דכתיב וזאת תורת האשם וכתיב כל זכר בכהנים יאכלנו. אשם תלוי כגון שהיו לפניו שתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן ואכל חדא מינויהו ולא ידע מאיזה מהן אכל אי נמי נפלה ליה יבמה ובא עליה מקמי דמלו לה תלתא ירחי וילידא לשבעה ולא ידיע אי בן תשעה לראשון או בן שבעה לאחרון מפיק לה מספיקא וחייבין באשם תלוי הני וכן כיוצא בהן הכי מקריב דם ואמורין לגבי מזבח ושארא אכלין ליה כהנים. זבחי שלמי ציבור כבשי עצרת דכתיב ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים וכתיב והניף הכהן אתם ואע"ג דכולהו שלמים קדשים קלים נינהו הני ק"ק נינהו מקריב מינייהו דם ואמורים לגבי מזבח ובשר לכהנים (זבחים צ:) וכולן כהנים רשאין לשנות באכילתן לאוכלן צלויין ושלוקין ומבושלין ולתת לתוכן תבלי חולין ותבלי תרומה דברי ר"ש ר"מ אומר לא יתנו לתוכן תבלי תרומה שלא יביאו את התרומה לידי פסול (שם צא.) מ"ט דאמר קרא למשחה לגדולה כדרך שהמלכים אוכלין. גמר בשחיטת חולין לוג שמן של מצורע דכד הוה מיתסי מצורע מייתי כבש אשם ולוג שמן לקמי כהן ומניף להו מקריב לאשם ושקיל מילתא דמישחא דכתיב ולקח הכהן מלוג השמן וטביל אצבעיה במישחא ומדי מיניה שבע זימני לפני ה' ויהיב על בהונות ידיו ורגליו דמצורע ועל תנוך אזנו על דם אשם דמצורע ושארא דמשתייר בשמאליה שדי ליה על רישיה דמצורע מאי דמשתייר בלוג שקלי ליה כהני. מותר העומר דכד הוו מקרבי עומר בי"ו בניסן דכתיב וקצרתם את קצירה והוו מייתו תלתא גריוי שערי ומקלו ליה וטחני ליה ונהלי ליה בתליסרי מהולאתא ומפיק מיניה עשרון וקמיץ מיניה מלא קומצו למזבח ושארא אכלין ליה כהני דהכי אשכחן דכל מנחה דקמצי מינה מותרה לכהנים דכתיב זאת תורת המנחה הקרב וגו' וכתיב והנותר ממנה יאכלו אהרן ובניו וגו'. שתי הלחם דאמר רחמנא איתא בעצרת דכתיב ממושבותיכם תביאו וגו' הוה מניף להו בהדי שני כבשים דכתיב והניף הכהן אותם וגו' ואכלין ליה כהני. לחם הפנים דכתיב ולקחת סלת ואפית אותה וגו' ביום השבת וגו' הוה אפי להון במעלי דשבתא ולצפרא דשבתא מסדר להו על השלחן והויין עד לשבתא אחריתי ומייתו אחרניאתא ושקיל קמייתא ואכלי להו כהני דכתיב והיתה לאהרן ולבניו וגו'. שירי מנחות דכד הוה מנדב בר ישראל מנחה דכתיב ונפש כי תקריב קרבן מנחה לה' אי נמי כגון מנחת מחבת ומרחשת אי נמי חלות ורקיקין הוה מייתי לה לקמי כהן וקמיץ מינה מלא קומצו לגבי מזבח ושארא אכלין ליה כהני דכתיב והביאה אל בני אהרן הכהנים וגו' והנותרת וגו'. ארבע בירושלים הבכורה כי הוה מתיליד ליה

לבר ישראל בכור בהמה טהורה ואפילו לכהן וללוי הוה מקרבין מיניה דמו וחלבו דכתיב אך בכור שור וגו' ובשריה אכלין ליה כהני בירושלים דהוה ליה קדשים קלים וקדשים קלים לא מתאכלין חוץ לירושלים דכתיב ובשרם יהיה לך והני מילי בכור תם אבל בעל מום דכתיב ביה וכי יהיה בו מום וגו' הוה יהיב ליה לכהן ואכיל ליה כל היכא דבעי ואי ניחא ליה לכהן למיספא לישראל מיניה ספי דכתיב בשעריך תאכלנו. בכורים דכתיב ראשית בכורי אדמתך וגו' היכי הוה עביד כדתנן (בכורים פ"ג) כיצד מפרישים את הבכורים יורד אדם לתוך שדהו ורואה אשכול שביכר תאנה שביכרה רמון שביכר קושרן במשיחה ואומר הרי אלו בכורים וכי הוה גמר הוה מייתי להו בסלי דכתיב ושמת בטנא והלכת וגו' ומאן דהוה מרחק מירושלים הוה מייבש ומייתי להו דתנן (שם) הקרובים מביאין תאנים וענבים והרחוקים מביאין גרוגרות וצימוקים ומייתי להו לקמי כהן ואמר הני קראי מן הגדתי היום עד ושמחת בכל הטוב ומניף להו כהן ואכלי להו דכתיב בכורי כל אשר בארצם וגו'. מורם מתודה דכד הוה אמר בר ישראל הרי עלי תודה סתם הוה מייתי כבש ומייתי בהדי עשרים עשרונות סלת ואפי עשרה מינייהו חמץ מכל עשרון חדא חלה ועשרה עשרונות אחריני אפי מינייהו מצה ואפי מינייהו תלתא גווני חלות ורקיקין ורבוכה מן כל מינא עשר חלות דהוו להו לחמי תודה ארבעין שקיל מנהון ארבע חלות מן חלות חדא ומן רקיקין חדא ומן רבוכה חדא מן חלות לחם חמץ חדא ויהיב לכהן דכתיב והקריב ממנו אחד מכל וגו' ושקיל מכבש חזה ושוק ויהיב לכהן ושארא דכבש וחלות אכלי ליה בעליה ומורם מאיל נזיר כד הוה מקבל עליה בר ישראל למיהוי נזיר כי הוה נזיר ירחא או שתא הוה אסיר למישקל ממזייה ולמישתי חמרא ולאיטמויי למת ולמיכל כל מדעם דנפיק מן גופנא ואפי' חלא דחמרא דכתיב מיין ושכר יזיר וכתיב מכל אשר יעשה מגפן היין וגו' וכתיב ועל כל נפשות מת וגו' עד דמלו הנך יומי דפסק על נפשיה ואי לא פריש כמה יומי נקיט נזירות תלתין יומי דאמר רב מתנה (נזיר ה.) סתם נזירות שלשים יום וכי שלמין יומי נזירותיה מייתי קרבן כדכתיב והביא את קרבנו לה' כבש בן שנתו וגו' וחלות ורקיקין כדכתיב וסל מצות וגו' ושקיל ליה לאיל ומבשיל ליה בדודא וגזיז ליה נזיר למזייה ושדי ליה בנורא תותי דודא ושקיל כהן זרוע בשלה מן האיל וחדא מחלות וחדא מרקיקין כדכתיב ולקח הכהן את הזרוע בשלה מן האיל וגו' ומנח להו ע"י הנזיר ומעייל כהן ידיה תותי ידיה דנזיר ומניף להו ואכיל להו כהן לחזה ושוק דאיל דכתיב קדש הוא לכהן ובתר כן שרי ליה לנזיר למישתי חמרא ולמיעבד כל דניחא ליה. עורות קדשים כגון עור דעולה דכתיב והכהן המקריב את עלת איש וגו' וכולהו עורות דקדשי קדשים לכהני בר ממאי דכתיב בהו שרפה אבל עורות קדשים קלים לבעל

קרבן נינהו דתנן (זבחים קג.) עורות קדשים קלים לבעליהן ומאי נינהו קדשים קלים כגון תודה ושלמים ומעשר ופסח. ארבע בירושלים הני חמש הוו המורם מתודה ומאיל נזיר כיון דדמיין להדדי חשיב להו כחדא. עשר בגבולין תרומה דכד הוה ליה לבר ישראל ארעא וזרע ליה הוה מפריש מן כריה תרומה ויהיב לכהן שיעור תרומה עין יפה אחד מארבעים. תרומת מעשר דבתר דהוה שקיל כהן תרומה הוה מפריש מעשר ראשון אחד מעשרה ויהיב ללוי והוה מפריש לוי מההוא מעשר דיליה תרומה חד מעשרה ויהיב לכהן דכתיב ואל הלוים תדבר וגו'. חלה דכד הוה ליישא איתתא אגאנא דהוי ביה חמשת רבעים קמח דהוו ארבעין ותלתא ביעי וחומשא דביעתא מיחייבא לאפרושי מינה חלה והאידנא דליכא טהרה שקלא פורתא בריש מסא ושדיא בתנורא ומפרשא חלה אחריתי שלא תשתכח תורת חלה דאמר שמואל (בכורות כז.) אין תרומת חוצה לארץ אסורה אלא למי שטומאה יוצאה עליו מגופו והני מילי באכילה אבל בנגיעה לית לן בה דאמר רבינא נדה קוצה לה חלה ואכיל לה כהן קטן ואי ליכא כהן קטן שקלא פורתא בריש מסא ושדיא לה בתנורא והדר מפרשא חלה אחריתי ואכיל לה אפילו גדול. וביום טוב לא שדיא לה בתנורא דאין שורפין קדשים ביום טוב אלא אפיא לה ומדליא לה עד מוצאי יו"ט וקליא לה ולא מחייב לאפרושי חלתא אלא מחמשת המינין חיטין שעורין וכוסמין ושבולת שועל כוסמין גולבא שיפון דישרא שבולת שועל שובלי תעלא הני מיחייבי בחלה אבל אורז ודוחן לא ראשית הגז דכד הוה לבר ישראל קנינא דעמרא ואפילו הוי ליה חמשה פומי קנינא כי גייז להו מיחייב לאפרושי מינייהו ראשית הגז ומיתביה לכהן דכתיב וראשית גז צאנך תתן לו וכמה הוה יהיב ליה מתקל חמש איסתירי דתנן כמה נותן לו משקל חמש סלעים ביהודה שהן עשר סלעים בגליל. מתנות דמאן מישראל דהוה שחיט תורא או עיזיא או אימרא הוה מפרשא מינה דרעא דימינא ולועא וקובתא ויהיב ליה לכהן דכתיב וזה יהיה משפט הכהנים וגו' ואפילו כהן טבח דשחט לזבוני מיחייב לאפרושי כי האי גוונא דכתיב מאת זבחי הזבח ואי מחא ליה למיתן דרעא לחד כהן קיבה לחד כהן לחייה לשני כהנים שפיר דמי דאמר רב חסדא (חולין קלב:) מתנות כהונה זרוע לאחד קיבה לאחד לחיים לשנים ואי ניחא ליה לכהן למישקל בישרא חלופי מתנות הרשות בידו. פדיון הבן דכי מתיליד ליה לבר ישראל ברא מאיתתא דלא ילידת כלל אע"ג דאית ליה כמה בני מיחייב למיפרקיה כי מלו ליה תלתין יומי בחמש איסתירי דכתיב ופדוייו מבן חדש תפדה והני חמש איסתירי הויין עשרין מתקלי דהוו עשרים ותמניא זוזי ופלגא ופלגיה דדנקא בהני זוזי דידן דעשרה שבעה ואי מחא ליה לכהן לאהדרינון לאבוה דינוקא מהדר להו דתנן (בכורות נא.) ואם רצה כהן ליתנם לו במתנה רשאי

וישראל דנסיב כהנת או לויה או איתתא דילידא מקמי דלינסבה איהו אף על גב דלדיליה לא הוה ליה בני כלל ומתיליד ליה ברא מחדא מהני דאמרינן לא מיחייב למיפרקיה דכתיב כל פטר רחם בבני ישראל בפטר רחם תלא רחמנא כהנת ולויה הא פטירן. והיכא דילידה בני מקמי דתינסיב ליה איפטרא לה. פדיון פטר חמור דכד מתיליד ליה לבר ישראל בוכרא מחמרא מיחייב למיפרקיה באימרא ויהיב ליה להוא אימרא לכהן ואי לא פריק ליה באימרא מיחייב למיקטליה בנרגא מן קדליה ומיקבריה שנא' ופטר חמור תפדה בשה וגו' ודוקא דחמור אבל דסוס וגמל ושאר טמאים לא מיחייב למיפרקיה (שם ה:) ומפני מה נשתנו חמורים מכל הבהמה הטמאה שפודין אותן מפני שסייעו את ישראל בשעה שיצאו ממצרים דא"ר אלעזר אין לך כל אחד ואחד מישראל שלא היו לפניו ששים חמורים לובים טעונין כסף וזהב של מצרים שנא' וינצלו את מצרים. שדה אחוזה דכד הוה מקדיש בר ישראל ארעא דירית מאבהתיה ואמר הא ארעא תיהוי הקדש אי הוה בעי למיפרקיה היכא דהויא ארעא כדי למזרע בה כורא דשערי פריק לה בחמשין איסתירי כספא ואי בצרא מהכין או טפיא עבדין בהדיה חושבנא לפום שיעורא דארעא חמשין איסתירי הוה קדש ואי חליף יובל ולא פרקה הויא דכהני דכתיב והיה השדה בצאתו ביובל וגו'. שדה חרמים דכד הוה אמר גברא הא ארעא. תהוי חרם לא הוה אית ליה רשותא לא לזבונה ולא למיפרקה דכתיב אך כל חרם אשר יחרה איש לה' וגו' והוה שקלי לה כהני דכתיב כל חרם בישראל לך יהיה. גזל הגר מאן דהוה גזיל ליה לגר ותבע ליה בדינא ואשתבע דלא גזלתיך ובתר דאישתבע מיית ההוא גר ולא הוה ליה וולד דאיתיליד ליה בתר דאיגייר ולבסוף איתיידע ליה להוא דגזליה דודאי גזל מיניה אי נמי הדר בתשובה ואודי מייתי ליה לגזליה ומוסיף עליה חומשיה אי זוזא הוא מוסיף עליה חומשיה ואי חמשא זוזי הוי יהיב לכהן שיתא דכתיב ואם אין לאיש גאל וגו' והאי איש דכתיב הכא גר הוא דליכא בר ישראל דלית ליה גואלים בני או בנתא אחואתא או אחי דאבא או קריביה. כללי דכתיב כל קדשי בני ישראל לך נתתים. פרטי הני דחשבינן חדא חדא לחודיה. ברית מלח דכתיב כל תרומת הקדשים וגו'. אלו פירושי דפריש מר רב חנינאי ריש מתיבתא בשאלתא דכלך (נ"א דכלה).

(ערכין כח.) ת"ר מכל אשר לו ולא כל אשר לו מאדם ולא כל אדם משדה אחיזתו ולא כל שדה אחוזתו יכול לא יחרים ואם החרים יהו מוחרמין ת"ל אך חלק דברי ר"א בן עזריה א"ר אלעזר בן עזריה ומה אם לגבוה אין אדם רשאי להחרים את כל נכסיו עאכ"ו יהא אדם חשוב (דף קלט) להיות חס על נכסיו. א"ר אילעא באושא התקינו המבזבז אל יבזבז יותר מחומש. ומעשה באחד שביקש לבזבז יותר מחומש ומנו רבי ישבב ולא

הניחו חבירו ומנו ר"ע. ואיכא דאמרי ר"ע ולא הניחו חבירו ומנו רבי ישבב (כתובות סז:) והני מילי מחיים שמא ירד מנכסיו אבל לאחר מיתה לית לן בה.
(ערכין ו:) תניא מנין ליוצא ליהרג ואמר אחד ערכו של זה עלי לא אמר כלום ת"ל כל חרם אשר יחרם מן האדם לא יפדה יכול אף קודם שנגמר דינו ת"ל מן האדם ולא כל האדם תניא ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר לפי שמצינו למומתים בידי שמים שנותנין ממון ומתכפר להם שנא' אם כפר יושת עליו יכול אף בידי אדם כן ת"ל חרם לא יפדה.
(שם כד.) ת"ר ונתן את הערכך ביום ההוא שלא ישהה מרגליות. קדש לה' סתם הקדשות לבדק הבית. (בכורות מד) בכור אדם יש בכור לנחלה ואין בכור לכהן בכור לכהן ואין בכור לנחלה בכור לנחלה ולכהן יש שאינו בכור לא לנחלה ולא לכהן ואיזהו בכור לנחלה ואין בכור לכהן הבא אחר נפלים ואע"פ שיצא ראשו חי ובן תשעה שיצא ראשו מת והמפלת מין חיה ובהמה ועוף דברי ר"מ וחכ"א עד שיהא בו מצורת אדם והמפלת סנדל או שליא ושפיר מרוקם והיוצא מחותך הבא אחריהן בכור לנחלה. ואין בכור לכהן. מי שלא היה לו בנים ונשא אשה שכבר ילדה ועודה שפחה ונשתחררה נכרית ונתגיירה ומשבאת לישראל ילדה בכור לנחלה ואין בכור לכהן ר' יוסי הגלילי אומר בכור לנחלה ולכהן שנאמר פטר רחם בישראל עד שיפטרו רחם בישראל. מי שהיו לו בנים ונשא אשה שלא ילדה נתגיירה מעוברת נשתחררה מעוברת וילדה היא וכהנת היא ולויה היא והאשה שכבר ילדה ומי שלא שהתה אחר בעלה שלשה חדשים ונשאת וילדה ואין ידוע אי בן תשעה לראשון או בן שבעה לאחרון בכור לכהן ואין בכור לנחלה. (שם מז:) איזהו בכור לנחלה ולכהן המפלת שפיר מלא מים מלא דם מלא גנינין והמפלת כמין דגים וחגבים שקצים ורמשים והמפלת יום ארבעים הבא אחריהם בכור לנחלה ולכהן. יוצא דופן והבא אחריהם שניהם אינן בכור לא לנחלה ולא לכהן ר"ש אומר הראשון לנחלה והשני בחמש סלעים. בכור עד דמלו ליה תלתין יומין לא בר מיפרקיה הוא דכתיב ופדויו מבן חדש תפדה. (מנחות לז.) ותני רמי בר חמא מתוך שנאמר אך פדה תפדה את בכור האדם שומע אני אפילו נטרף בתוך שלשים יום ת"ל אך חלק ואי אית ליה עשרה בוכרי מעשר נשי בתולות מיחייב למיפרקינהו דתניא (מכילתא בא) מנין שאם יש לו חמשה בנים מחמש נשים שלא בכרו שחייב לפדותן ת"ל וכל בכור בניך תפדה וחמש סלעים כמה הויאן דכתיב בערכך כסף חמשת שקלים שקל כמה הוי תלתא זוזי ששדנג ותילתא כמה הוו להו שיתסר ששדנג ותרי תילתי דהוו עשרים וארבעה זוזי חיורי בציר דנקא אוסיף עלייהו חומש דידהו דכל מאן דפריק קדש מוסיף עליה חומש שנא' ואם

המקדיש יגאל את ביתו וגו' וכמה הוי חומש דילהון שתות מלבר כל חמשה זוזי שדי עלייהו זוזא דהוו להו כולהו עשרין ותמציא זוזי ופלגא ופלגיה דדנקא כללא דמילתא תלתין זוזי דל מינייהו חד ששדנג. והיכא דפריק ליה בגו תלתין יומין אינו פדוי דתניא (בכורות מט.) מי שפדה את בנו בתוך שלשים הרי זה אינו פדוי פדאו בתוך שלשים ומת הבן בתוך שלשים אע"פ שנתן לכהן יחזיר מת אחר שלשים אע"פ שלא נתן יתן וכהן סומא מותר לפדות את הבכור דכתיב בהו בכהנים והיו קדש בהווייתן יהו והיכא דמית אבוה מקמי דליפרקיה (קדושין כט.) כי גדיל אוהו מיחייב למיפרק נפשיה וכי פריק ליה אבוה (פסחים קכא:) מיחיוב לברוכי תרתי שהחיינו ועל פדיון הבן ולא שנא כי יהב להו לעשרה כהני ולא שנא לכהן אחד ולא שנא בבת אחת ולא שנא בזה אחר זה יצא ואפי' שקיל להו כהן ומהדר להו ניהליה יצא דתניא (בכורות נא:) נתנן לעשרה כהנים בבת אחת יצא בזה אחר זה יצא נטלן כהן והחזירן לו יצא. ובר ישראל דנסיב כהנת או לויה וילידה בכור פטור מלמיפרקיה ואף על גב דאיעבר מישראל בפטר רחם תלא רחמנא (חולין קלב.) דאמר רבינא אמר לי מרימר הילכתא כוותיה דרב והילכתא כוותיה דרב חסדא והילכתא כעולא והילכתא כרב אדא בר אהבה ואליבא דמר בריה דרב יוסף. הילכתא כוותיה דרב דמספקא ליה אי איקרי לוי עם או לא לא יהבינן ליה מתנות ולא שקלינן מיניה הילכתא כרב חסדא דאמר המזיק מתנות כהונה או שאכלן פטור מלשלם הילכתא כעולא דאמר הבו מתנות לכהנאתא דקסבר ונתן לכהן ואפילו לכהנת הילכתא כרב אדא בר אהבה דאמר לויה שילדה בנה פטור מחמש סלעים שנא' פטר רחם בישראל וכהנת ולויה לא.

(קדושין ח.) ת"ר עגל זה לפדיון בני טלית זו לפדיון בני אין בנו פדוי עגל זה בחרש סלעים לפדיון בני טלית זו בה' סלעים לפדיון בני בנו פדוי והוינן בה היכי דמי אי נימא דלא שוי חמש סלעים משום דאמר בחמש בנו פדוי אלא לאו דשוו חמש סלעים ובעינן מילתא דקיצא אמר רבא לעולם דלא שוי רישא דאמר אבי הבן וסופה דקבליה כהן כי הא דרב כהנא פריק בסודרא אמר לדילי שוי לי חמש סלעים א"ר אשי לא אמרן אלא גברא רבה כרב כהנא דידע לאחולי אבל כ"ע לא ש"מ כל היכא דקבליה כהן בנו פדוי וכן הלכה. והיכא דמפלא איתתא נפל בזימנא קמייתא והדרא מיעברא וילדה ההוא ולד פטור מלמפרקיה ולענין בכרותא שקיל פי שנים. (בכורות מו:) ארשב"ל פדחת פוטרת בכל מקום חוץ מן הנחלה ור' יוחנן אמר אפי' לנחלה. והילכתא כר' יוחנן דאמר כיון דנפק פדחת דיליה אע"ג דהדר עאל ונפק חבריה נוטל פי שנים ההוא דנפק פדחת דיליה ברישא וכן הלכה. (שם מז:) וכהן שמת והניח בן חלל מת האב בתוך שלשים יום חייב

אותו הבן לפדות את עצמו מת האב לאחר שלשים אינו חייב אותו הבן לפדות את עצמו שהרי זכה אביו בפדיונו (מפורש לעיל) מי שפודה את בנו בתוך שלשים הרי זה אין פדוי פדאו בתוך שלשים ומת הבן בתוך שלשים אע"פ שנתן לכהן יחזיר לו חמש סלעים מת לאחר שלשים אע"פ שלא נתן יתן (קדושין כט.) ומי שלא פדאו אביו והגדיל חייב לפדות את עצמו (בכורות נא.) ומי שכתב לכהן שהוא חייב לו חמש סלעים חייב ליתן לו אבל אין בנו פדוי עד שיאמר לו הילך זה בפדיון בני (שם ע"ב) ומי שנתן פדיון בנו לארבעה חמשה כהנים בנו פדוי ואם נתנו לכהן אחד בארבעה חמשה פעמים בנו פדוי. בת ישראל בתולה דאיעבר מן גוי או מן עבד וילדה זכר לכשיגדיל אותו הבן חייב לפדות את עצמו דאמרינן (שם מד) א"ר פפא בדיק לן רבא כהנת שנתעברה מגוי מהו דהוא ברא כי גדיל מיחייב למיפרק נפשיה או לא ואמרינן ליה לאו היינו דרב אדא בר אהבה דאמר לויה שילדה מגוי בנה פטור מחמש סלעים ואמר לן מי דמי לויה לית קדושתא כהנת כיון דאיעבר מגוי נחתא לה מקדושתה והויא לה כבת ישראל ומיחייב ברה למיפרק נפשיה ומדקא מיבעיא ליה כהנת שנתעברה מגוי מכלל דפשיטא ליה דבת ישראל שנתעברה מגוי או מעבד בנה חייב בחמש סלעים. (בכורות נא.) המפריש פדיון בנו ואבד חייב באחריותו. בכור בהמה טהורה. בר ישראל דמיתיליד ליה בוכרא בעאניה כי לית ביה מום מיחייב לאקדושיה קמי שמיא ואי אית ביה מום מחוי ליה לחכם ושרי ליה ויהיב ליה לכהן וכי לית ביה מומא אסיר למישדא ביה מומא אלא שביק ליה עד דנפיל ביה מומא ממילא ואסיר לאנוחא לישא עילויה באודניה דבוכרא כי היכי דלישקליה כלב ולשדי ביה מומא דתניא (שם לד.) כל מום לא יהיה בו אין לי אלא שלא יתן בו מום מנין שלא יגרום לו שלא יניח בצק או דבילה על גבי האוזן כדי שיבוא כלב ויטלנו ת"ל כל מום אמר מום ואמר כל מום אע"ג דמיתיליד ביה מומא לית ליה רשותא למישחטיה עד דמחוי ליה לחכם והיכא דעבר ושחט לא חזינן ליה למומיה אחר שחיטה אלא אסרינן ליה דתנן (שם כח.) השוחט את הבכור ומראה את מומו רבי יהודה מתיר ר"מ אומר הואיל ושחטו שלא על פי מומחה אסור ואע"ג דקיימא לן ר"מ ור"י הלכה כר"י בהא הלכה כר"מ דאמר ר"נ אמר שמואל הלכה כר"מ בגזרותיו ואפילו מומחה דאית ליה בכור ואית ביה מום לא חזי אלא מחוי ליה לאחרים דתנן (שם לא.) כל הבכורות אדם רואה חוץ מבכורות עצמו. (ביצה כו.) ובכור דנפיל ביה מומא ביום טוב אסיר למישחטיה עד למחר ואין רואין מומין ביו"ט. (בכורות לז.) אוזן פגומה מראש השפה בעור ובסחוס כדי שתהא היד משמשת בסחוס סדוקה או יבשה שתהא נפרכת. (שם לח.) ריס של עין שנקב או שנפגם או שנסדק ובעין סומא ודאי (שם ע"ב) חורוור קבוע והמים הקבועים

ובחטין פגומה כדי שתהא פגום מכאן וחטה מכאן והאמצעית ניכרת שהיא עקורה. (שם לט:) ובזנב חתוכה בין שתי חוליות ואפי' חוליא אחת (שם מ.) וברגל שבורה מארכובה ולמטה (שם לו: ותוספתא ספ"ג) מום שבגלוי הרי זה ישחט על פי שלשה דברי ר"מ רבי יוסי אומר אפילו רגלו קטועה ועינו סמויה לא ישחוט אלא על פי מומחה (שם לג:) בכור שאחזו דם ר"ש אומר יקיז אף במקום שהוא עושה מום ונשחט על אותו המום והילכתא כר"ש דברייתא. (שם לג: ותוספתא שם) העושה מום בבעל מום הרי זה לוקה את הארבעים המחמץ את המחומץ הרי זה לוקה את הארבעים המסרס את המסורס לוקה ארבעים.

(שם לה:) תניא רבי יהושע בן כפוסאי אומר בכור צריך שנים מן השוק להעיד עליו רשב"ג אומר אפילו בנו ואפילו בתו ר' יוסי אומר אפי' עשרה והן בני ביתו אין נאמנין. אמר רב נחמן הלכה כרשב"ג רבא אמר הלכה כרבי והלכה כרשב"ג אפילו בנו ואפילו בתו אבל אשתו לא מאי טעמא כי גופו דמיא. איתמר אמר רב חסדא אמר רב קטינא ספק בכור בישראל צריך שנים מן השוק להעיד עליו מ"ט כיון דהוא אכיל ליה הוה ליה כי כהן דלא מהימן ורב נחמן אמר בעלים מעידין עליו והלכה כר"נ דכהנים הוא דחשידי אמומי אבל ישראל לא חשידי. (שם לו:) אמר רב יהודה נאמן הכהן לומר בכור זה נתן לי ישראל במומו מ"ט כל מילתא דעבידא לאיגלויי לא משקרי בה אינשי דאמר רב ירמיה בר אבא (שם ע"ב) מנא ליה ליהודה הא דידי הוא ואנא קבעתה בגדול וגדול קבעה בדידיה והכי אמרי ליה נאמן ישראל לומר בכור זה נתתיו לכהן במומו ישראל פשיטא לא צריכא בקטן והגדיל מהו דתימא לא קים לי בגוה קמ"ל. בסורא מתנו כלישנא בתרא בפומבדיתא מתנו כלישנא קמא והלכתא אפילו כלישנא קמא. (שם לה.) אמר רב יהודה מותר לאדם להטיל מום בבכור קודם שיצא לאויר העולם.

(בכורות לג.) תנו רבנן אין מרגילין ביום טוב כיוצא בו אין מרגילין לא בבכור ולא בפסולי מוקדשין. פרושא אשלוחי זיקות. (תמורה ח:) בכור מוכרין אותו תם וחי ובעל מום חי ושחוט ומקדשין בו את האשה אמר רב חסדא לא שנו אלא כהן לכהן אבל כהן לישראל אסור מאי טעמא אי נימא דלמא אזיל ישראל שדי ביה מומא וממטי ליה לגבי חכם ואמר ליה בכור זה נתן לי כהן במומו ומי שרי חכם והאמר רב יהודה אין מתירין בכור לישראל אלא אם כן יש כהן עמו אמר רב הונא בריה דרב יהושע היינו טעמא דלישראל אסור מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות. מר זוטרא איקלע לבי רב אשי אמר ליה ליטעום מר מידי צבת ליה אומצא אמר ליה ליכול מר דמברי משום דבוכרא הוא וטובא מעלי אמר ליה מנא ליה האי אמר ליה מכהן זבנתיה והאמר רב חסדא כו' א"ל לא

שמיע לי כלומר לא סבירא לי אמר ליה והא מתניתין היא עד כמה ישראל חייב ליטפל בבכור בבהמה דקה שלשים יום ובגסה חמשים יום ואם אמר כהן תנהו לי בתוך זמני ואני אוכלנו הרי זה לא יתננו לו ואמר רב ששת מה טעם מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות אמר ליה התם מוכחא מלתא דודאי קמסייע הכא שביק ודאי דנקיט בידיה ונקיט ספק דלא ידע אי הוי ליה אי לא ואי יהיב אי לא הכא מזבן קא זבנינן דאמרי אינשי בוצינא טב מקרא. חלבו של בכור מוכרין אותו לגוים מיהו רבנן הוא דעבוד מעלה במוקדשין בשרו דראוי לאכילה תנא כדסבירא ליה חלבו אין ראוי לאכילה. (זבחים קל:) אמר רבי חנינא סגן הכהנים מימי לא ראיתי עור חלוץ יוצא לבית השרפה אמר רבי עקיבא מדבריו למדנו שהמפשיט את הבכור ונמצא טרפה שיאותו הכהנים בעורו (שם קד.) אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן הלכה כרבי עקיבא ואף רבי עקיבא לא אמר אלא שהתירו מומחה אבל לא התירו מומחה לא והלכה כדברי חכמים. בשר בקבורה ועור בשרפה וחכמים אומרים אין לא ראינו ראיה אלא יוצא לבית השרפה. (בכורות ג:) ההוא גיורתא דמסרו לה אחי חיותא לפיטמא אתאי לקמיה דרבא אמר ליה לית דחש לה לדרבי יהודה דאמר שותפות הגוי חייבת בבכורה. (שם כא:) הלוקח בהמה מחברו ואינו יודע אם בכרה אם לא ביכרה וילדה רב אמר בכור ודאי ושמואל אמר בכור ספק ור' יוחנן אמר חולין ודאין והלכה כרבי יוחנן. בכור בהמה טמאה. בר ישראל דאיתיליד ליה בכור מחמריה מיחייב למיפרקיה באמרא ויהיב ליה לאמרא לכהן ואי לא פריק ליה באמרא חייב למיקטליה בנרגא מקדליה ומיקבריה שנאמר ופטר חמור תפדה בשה וגו' ודוקא בוכרא דחמרא אבל דסוסיא וגמלא וכל מיני טמאים לא מיחייב למיפרקיה (שם י:) ומצוה למיפרקיה לאלתר ולא לימא עד דמלו ליה תלתין יומין כבכור אדם. (שם יג:) ישראל שנתן מעות לגוי על בהמתו ולא משכה וילדה ברשות גוי פטורה מן הבכורה. (שם ד:) שה אחד של לוים פודה בו מאה פטרי חמורים של ישראל ולא שיפדם כולן בפעם אחת אלא (שם ט.) פודה בו וחוזר ופודה בו אפילו פעמים הרבה ועד דפריק ליה אסיר למיעבד ביה עיבידתא דתניא (שם ט:) פטר חמור אסור בהנאה דברי ר' יהודה ור' שמעון מתיר והלכתא כר' יהודה ולא שנא דפריק ליה באמרא או בעיזא או בנקיא שפיר דמי למיפרקה דתנן (שם יב.) אין פודין לא בעגל ולא בחיה ולא בשחוטה ולא בטרפה ולא בכלאים ולא בכוי אבל בנקיא וברחא ובעיזא שפיר דמי וכי אתא לקמיה רבנן אמרי ליה מיבעי למיפרקיה באמרא בר (דף קמ) תלתא זוזי (בכורות יא.) כי הא דרבי יהודה נשיאה הוה ליה פטר חמור שדריה לקמיה דרבי טרפון אמר כמה בעינא למיתן לכהן אמר ליה הרי אמרו עין יפה סלע עין רעה שקל בינונית ברגיא וכמה רגיא

תלתא זוזי רגיל להכא רגיל להכא קשיא הלכתא אהלכתא לא קשיא כאן בבא לימלך כאן בעושה מעצמו. והני מילי כי פריק ליה באמרא דסגי ליה בבר תלתא זוזי אבל פריק ליה במידי אחרינא כי היכי דשוי פטר חמור (שם) דאמר רבי יצחק אמר רבי שמעון בן לקיש ישראל שיש לו פטר חמור ואין לו שה לפדותו פודהו בשויו רב נחמיה בריה דרב יוסף פריק בשילקי בשויו. אמר רב הונא הפודה פטר חמור של חבירו פדיונו פדוי לבעלים אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה ישראל שיש לו עשרה ספק פטרי חמורים בתוך ביתו והפריש עליהן עשרה שיין מעשרן והן כלו ואמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה ישראל שיש לו עשרה פטרי חמורים (ורועין) בתוך ביתו שנפלו לו מבית אבי אמו כהן ואותו אבי אמו כהן נפלו לו מבית אבי אמו ישראל והפריש עליהן עשרה שיין מעשרן והן שלו. גיורא דאתי לאיגיורי ואיתיליד ליה פטר חמור ולא ידעינן אי מקמי דנתגייר איתיליד ליה או לבתר דאיתגייר מפריש טלה והוא לעצמו דאמר רב חסדא אמר רב קטינא (חולין קלד.) שמונה ספיקות נאמרו בגר ארבעה לחיוב וארבעה לפטור קרבן אשתו וחלה ובכור בהמה טהורה ובכור בהמה טמאה לחיוב ראשית הגז ומתנות ופדיון הבן ופדיון פטר חמור לפטור וקשיין אהדדי אלא מפריש טלה והוא לעצמו. כהנים ולוים פטורין מפדיון הבן ומפדיון פטר חמור ומיחייבי בבכור בהמה טהורה דתנן (בכורות יג.) כהנים ולוים לא נפטרו מבכור בהמה טהורה ונפטרו מפדיון הבן ופטר חמור אבל בכור בהמה טהורה קדוש. (שם יב:) המפריש פדיון פטר חמור ומת רבי אליעזר אומר חייב באחריותו בחמש סלעים של בן וחכמים אומרים אין חייב באחריותו אלא בפדיון מעשר שני. העיד ר' יהושע ורבי צדוק על פדיון פטר חמור שמת שאין כאן לכהנים כלום מת פטר חמור רבי אליעזר אומר יקבר ומותר בהנאתו של טלה וחכמים אומרים אין צריך ליקבר והטלה לכהן. (שם ה:) פרה שילדה כמין חמור וחמור שילדה כמין סוס פטורה מן הבכורה שנאמר פטר חמור פטר חמור שני פעמים עד שיהא הוולד חמור והנולד חמור מה הן באכילה בהמה מטורה שילדה כמין בהמה טמאה מותר באכילה וטמאה שילדה כמין בהמה טהורה אסור באכילה שהיוצא מן הטמא טמא והיוצא מן הטהור טהור (שם ז:) דג טמא שבלע דג מהור מותר באכילה טהור שבלע דג טמא אסור באכילה לפי שאינן גידוליו. (שם ה.) תנן התם רחל שילדה כמין עז ועז שילדה כמין רחל פטור מן הבכורה ואם יש מקצת סימנין חייב. מנהני מילי אמר רב יהודה דאמר קרא אך בכור שור וגו' עד שיהא הוא שור ובכורו שור בכור כשב עד שיהא הוא ובכורו כשב בכור עז עד שיהא הוא עז ובכורו עז יכול אפילו יש בו מקצת סימנין ת"ל אך חלק. (שם יב.) ופרה שילדה כמין עז אין פודין בה פטר חמור. (שם ז.) א"ר יהושע בן לוי לעולם אין

מתעברת לא חיה מן בהמה ולא בהמה מחיה לא טמאה מטהורה ולא טהורה מטמאה ולא דקה מגסה ולא גסה מדקה חוץ מרבי אליעזר ומחלוקתו שהיו אומרים חיה מתעברת מבהמה וא"ר ירמיה דאיעבר וילידה מקלוט בן פרה. (שם ה:) א"ר חנינא שאילת את רבי אליעזר בבית מותבא רבה מה נשתנו פטרי חמורים מפטרי סוסים וגמלים דרחמנא אמר ליקדשו אמר לי גזירת הכתוב היא ולא עוד אלא שסייעו את ישראל בשעה שיצאו ממצרים שאין לך כל אחד שלא היו לו ששים חמורים לובין טעונין מכספה וזהבה של מצרים. (קדושין עד.) א"ר נחמן שלשה נאמנין על הבכור אביו ואמו וחיה חיה לאלתר אמו כל שבעה אביו לעולם דתניא יכיר יכירנו לאחרים מכאן א"ר יהודה נאמן אדם לומר זה בני בכור (שם עג:) תנו רבנן נאמנת חיה לומר זה כהן זה לוי זה ישראל זה ממזר זה נתין במה דברים אמורים שלא קרא עליו ערער אבל קרא עליו ערער אינה נאמנת וכמה ערער א"ר יוחנן אין ערער פחות משנים ונאמן בעל המקח לומר לזה מכרתי ולזה לא מכרתי במה דברים אמורים בשמקחו בידו אבל אין מקחו בידו אין נאמן. נאמן הדיין לומר לזה זכיתי ולזה חייבתי במה דברים אמורים בשבעלי דינין עומדין לפניו אבל אין בעלי דינין עומדין לפניו אין נאמן:

סליקו להו הלכות בכורות

סימן עד

(תמורה כט.) איזהו אתנן האומר לזונה הא ליך טלה זה בשכרך ואפילו מאה כולן אסורין וכן האומר לחבירו הא לך טלה זה ותלין שפחתך אצל עבדי רבי אומר אין אתנן וחכמים אומרים אתנן. תנו רבנן נתן לה ולא בא עליה בא עליה ולא נתן לה אתננה ומותר נתן לה ולא בא עליה אתנן קרית ליה ותו בא עליה ולא נתן לה מאי יהב לה אלא הכי קתני נתן לה ואח"כ בא עליה בא עליה ואח"כ נתן לה אתננה מותר נתן לה ואח"כ בא עליה אתננה מותר וליחול עליה אתנן לכתחלה א"ר אלעזר בשקדמה והקריבתו (שם ל:) נתן לה כספים באתננה אינן אתנן יינות שמנים וסלתות וכל דבר שכיוצא בו קרב ע"ג המזבח אסור. נתן לה חטים באתננה ועשאתן סלת זיתים ועשאתן שמן ענבים ועשאתן יין תני חדא אסורין ותניא אידך מותרין א"ר יוסף תני גוריון מאיספרק בית שמאי אוסרק ובית הלל מתירין בית שמאי סברי הם ולא ולדותיהם גם לרבות שינוייהם ובית הלל סברי הם ולא ולדותיהם הם ולא שינוייהן גם לבית הלל קשיא. (שם לח.) איזהו מחיר כלב הא לך טלה זה תחת כלב זה וכן שני שותפין שחלקו אחד נטל עשרה ואחד נטל תשעה וכלב שכנגד כלב אסורין שעם הכלב מותרין. תנו רבנן מחיר כלב אלו חליפי כלב וכן הוא

אומר תמכר עמך בלא הון ולא רבית במחיריהם אתנן כלב ומחיר זונה הרי אלו מותרין שנאמר שני שנים ולא ארבעה ולדותיהן מותרין שנאמר הם הם ולא ולדותיהן. (שם ל:) אמר רבא ולד נרבעה אסור היא וולדה נרבעה ולד נוגחת אסור היא וולדה נגחה ולד מוקצה ונעבד מותר. איכא דאמרי אמר רבא אפילו ולד מוקצה ונעבד אסור.

(ע"ז יא.) תניא עיקור שיש בו טרפה אסור אין בו טרפה מותר ואיזהו עיקור שאין בו טרפה מנשר פרסותיה מארכובה ולמטה תרגמה רב פפא עגלה המושכת בקרון. (תמורה טו:) תנן התם משמת יוסף בן יועזר איש צרדה ויוסף בן יוחנן איש ירושלים בעלו האשכולות שנא' אין אשכול לאכול בכורה אותה נפשי מאי אשכול א"ר יהודה אמר שמואל כל אשכולות שעמדו להם לישראל מימות משה ועד שמת יוסף בן יועזר איש צרדה היו למדין תורה כמשה רבינו מכאן ואילך לא היו למדין תורה כמשה רבינו והאמר רב יהודה אמר שמואל שלשת אלפים הלכות נשתכחו בימי אבלו של משה דאשתכח אשתכח דגמירי להו גמירי להו כמשה. במתניתא תנא כל אשכולות שעמדו להם לישראל מימות משה ועד שמת יוסף בן יועזר איש צרדה לא היה בהן דופי מכאן ואילך היה בהן דופי והתניא מעשה בחסיד אחד שהיה גונח מלבו ושאל את הרופאים ואמרו אין לו תקנה עד שיינק חלב רותח שחרית הביאו לו עז וקשרה בכרעי מעתו והיה יונק ממנה חלב רותח בשחרית לימים נכנסו חביריו לבקרו כיון שראו את העז חזרו ואמרו לסטים מזויין קשור בביתו של זה ואנו נכנסין לבקרו ישבו ובדקו ולא היה בו עון חוץ מעון העז בלבד ואף הוא בשעת מיתתו אמר אין בי עון חוץ מעון העז שעברתי על דברי חכמים שהיו אומרים אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל וקיימא לן כל היכא דאמרינן מעשה בחסיד אחד או רבי יהודה בן בבא או רבי יהודה ברבי אילעאי והא רבנן בתר יוסף בן יועזר דארי דארי הוו א"ר יוסף דופי של סמיכה קא תני והא יוסף בן יועזר מיפלג פליג בה בסמיכה אמרי כי אפליג בה בסוף שנותיו דבצר ליבא. גופא א"ר יהודה אמר שמואל שלשת אלפים הלכות נשתכחו בימי אבלו של משה אמרו לו ליהושע שאל אמר להם לא בשמים היא אמרו לו לשמואל שאל אמר להם אלה המצות שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה א"ר יצחק נפחא אף חטאת שמתו בעליה נשתכחה בימי אבלו של משה אמרו לו לפנחס שאל אמר להם לא בשמים היא אמרו לו לאלעזר שאל אמר להם אלה המצות שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה אר"י א"ר בשעה שהגיע משה רבינו לגן עדן אמר לו ליהושע שאל ממני כל ספיקות שיש לך אמר לו משה רבינו כלום הנחתיך אפילו שעה אחת והלכתי למקום אחר לא כך כתבת בי ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל מיד תשש כחו של משה ונשתכחו ממנו שלשת אלפים

הלכות ונולדו לו שבע מאות ספיקות עמדו כל ישראל להרגו אמר לו הקב"ה ליהושע לומר לך אי איפשר אלא לך וערדן במלחמה שנא' ויהי אחרי מות משה עבד ה' וגו'. ויצו יהושע את שוטרי העם לאמר במתניתא תנא אלף ושבע מאות קלין וחמורין וגזרות שוות ודקדוקי סופרים נשתכחו בימי אבלו של משה א"ר אבהו אף על פי כן החזירן עתניאל בן קנז מתוך פלפילו שנאמר ויאמר כלב אשר יכה את קרית ספר וגו' וילכדה עתניאל בן קנז וגו' ולמה נקרא שמה עכסה א"ר יוחנן שכל הרואה אותה הולך וכועס על אשתו ויהי בבואה ותסיתהו וגו' מאי ותצנח אמר רבא א"ר יצחק אמרה לו מה חמור כיון שאין לו מאכל באבוס מיד צועק אף אשה כיון שאין לה תבואה בתוך ביתה מיד צועקת. ותאמר לו הבה לי ברכה וגו' ארץ הנגב בית המניגב מכל טובה. ונתת לי גלת מים אדם שאין בידו אלא תורה בלבד ויתן לה כלב את גלת עלית ואת גלת תחתית אמר לה מי שכל רזי עליונים ותחתונים גלויים לפניו יבקש מזונות ממנו וכלב בן קנז הוא כלב בן יפונה מאי יפנה שפנה מעצת מרגלים ואכתי בן קנז הוא בן חצרון הוא דכתיב וכלב בן חצרון הוליד את עזובה אשה וגו' אמר רבא כלב חורגיה דקנז הוה ונקרא על שמו. תנא הוא עתניאל הוא יעבץ ומה שמו יהודה אחי שמעון שמו עתניאל שענהו אל יעבץ שיעץ וריבץ תורה בישראל ומה שמו יהודה אחי שמעון שמו. ומנלן דענהו אל דכתיב ויקרא יעבץ לאלהי ישראל וגו' אם ברך תברכני בתורה והרבית את גבולי בתלמידים והיתה ידך עמי שלא ישתכח תלמודי מלבי ועשית מרעה שיזדמנו לו ריעים כמותו לבלתי עצבי שלא ישגבני יצר הרע מלשנות (עצבי) אם אתה עושה כן מוטב ואם לאו הריני הולך בנסיסי לשאול מיד ויבא אלהים את אשר שאל כיוצא בדבר אתה אומר רש ואיש תככים נפגשו מאיר עיני שניהם ה' בשעה שהתלמיד הולך אצל הרב ואומר לו למדני תורה אם מלמדו מאיר עיני שניהם ה' ואם לאו רש ואיש תככים נפגשו עשה כלם ה' מי שעשאו חכם לזה עושה אותו טפש טפש לזה עושה אותו חכם זו משנת רבי נתן רבי יהודה הנשיא אומר אם ברך תברכני בפריה וריביה והרבית את גבולי בבנים ובבנות והיתה ידך עמי במשא ומתן ועשית מרעה שלא יהיה בי מיחוש ראש מיחוש אזנים מיחוש עינים לבלתי עצבי שלא ישגבני יצר הרע מלשנות אם אתה עושה לי כן מוטב ואם לאו הריני הולך בנסיסי לשאול מיד ויבא אלהים את אשר שאל כיוצא בדבר אתה אומר עשיר ורש נפגשו מאיר עיני שניהם ה' בשעה שהעני הולך אצל בעל הבית ואומר לו פרנסני אם מפרנסו מאיר עיני שניהם ה' ואם לאו עשיר ורש נפגשו מי שעשאו עשיר לזה עושה אותו עני עני לזה עושה אותו עשיר.

(פסחים קט:) תניא לא יאכל תרי ולא ישתה תרי ולא יקנח בתרי ולא יעשה צרכיו תרי.

(פסחים קי.) תנו רבנן השותה כפלים דמו בראשו אמר רב יהודה אימתי בזמן שלא ראה פני השוק אבל ראה פני השוק הרשות בידו (שם ע"ב) במערבא לא קפדי אזוגי בנהרדעא קפדי דקפיד קפדי בהדיה ודלא קפיד לא קפדי בהדיה. כי אתא רב דימי אמר שני ביצים שני אגוזים ושני קישואין ודבר אחר הלכה למשה מסיני איסתפק להו לרבנן מאי דבר אחר וגזור אכל מילי משום דבר אחר. חנות אין בה משום זוגות אורח ונמלך ואשה אין בהן משום זוגות אמר רב נחמן תרי קמי תכא וחד אתכא מצטרף חד מן קמי תכא ותרי אתכא לא מצטרף ודכולי עלמא תרי אתכא וחד בתר תכא לא מצטרף משום מעשה דרבה בר נחמני. עשרה ששה שמונה אין בהן משום זוגות. (ב"מ פו.) א"ר כהנא אישתעי לי חמא בר ברתיה דחסא רבה בר נחמני בשמדא נח נפשיה אזול אבלו ביה קורצא בי מלכא איכא גברא חד ביהודאי דקא מבטיל תריסר אלפי גברי ירחא בקייטא וירחא בסיתוא מכרגא שדרו פריסתקא בתריה ערק אזל לצריפא דעינא ומצריפא דעינא לשיחי ומשיחי לאפדנא דשכיח איתרמי ההוא פריסתקא התם קריבו ליה תכא ואשקיוה תרי אתכא ודליוה לתכא הדר פרצופיה לאחוריה אמרי ליה מאי נעביד גברא דמלכא הוא אמר להו קריבו ליה תכא ואנקטוה כסא עבדו ליה הכי ואיתסי. (פסחים קיא.) א"ר שמעון בן לקיש ארבעה דברים העושה אותן דמו בראשו הנפנה בין דקל לכותל והעובר בין שני דקלים והשותה מים שאולין ולא אמרן אלא דשיילינהו קטן אבל שיילינהו גדול לית לן בה והעובר על מים שפוכים ואפי' שפכתו אשתו בפניו ולא אמרן אלא דלא פסקינהו בעפרא ולא תף בהו רוקא ולא נפל עלייהו שמשא ולא חליף עלייהו שיתין ניגרי ולא רכיב חמרא ולא סיים מסאני אבל (דף קמא) איכא חדא מינייהו לית לן בה ודוקא בתו דליכא למיחש לכשפים אבל אשתו דאיכא למיחש לכשפים אפילו כולהו. הוה עובדא בההוא גברא דרכיב חמרא וסיים מסאני וגמוד מסאני וצואי כרעא. תנו רבנן שלשה לא ממצעין ולא מתמצעין ואלו הן הכלב והדקל והאשה ויש אומרים אף חזיר ויש אומרים אף נחש היכא דפסקיה מאי תקנתיה א"ר פפא נפתח באל ונפסק באל אי נמי נפתח בלא ונפסק בלא. (שם ע"ב) האי מאן דמיפני אגידרא דדיקלא אחדא ליה רוח פלגא דמחית רישיה עלה אחדא ליה רוח צררא דעבר על דיקלא יחידאה אי קטיל מיקטל אי איתעקורי מיתעקר ומיית מאי תקנתיה לדרוך ביה:

סליקו להו הלכות תמורה

סימן עה

(מ"ס פ"א ד) כותבין על הקלף במקום בשר ועל הגויל במקום שער ואם שינה בזה ובזה אל יקרא בו. (שם פ"ב) אין פוחתין ביריעה פחות משלשה דפין ולא מוסיפין על שמונה (שם ה' ו') ובקלפים לא נתנו שיעור אבל מוסיף כל שהוא רוצה ובלבד שלא יפחות משלשה דפין. (שם ז) היריעה שבלתה לא יטול שתים ויחזיר שתים אבל נוטל שלש ומחזיר שלש ומה שהיא מחזיר כמדת הכתב הראשון מחזיר (שם י) לא יעשה חציו גויל וחציו קלפים אבל עושה הוא חציו גויל וחציו צביים אע"פ שאינו מן המובחר. (שם יא) אין דובקין בדבק ולא כותבין בדבק ולא כותבין ע"ג מטלית ולא תופרין במקום הכתב ר"ש בן גמליאל אומר משום ר' מאיר דובקין בדבק וכותבין על גבי מטלית אבל אין תופרין במקום הכתב וספר שנקרע תולה עליו מטלית מבחוץ. (פ"ה ו') הכותב את השם אפילו מלך ישראל שואל בשלומו לא ישיבנו. היה כותב שנים ושלשה שמות כאחת הרי זה מפסיק ביניהם. הטובל את הקולמוס לכתוב את השם לא יתחיל מאותו השם אבל מתחיל הוא מאות שלפניו. המוחק אות אחת מן השם עובר בלא תעשה אמר רבי ישמעאל לכך נאמר ואבדתם את שמם מן המקום ההוא וכתיב לא תעשון כן לה' אלהיכם (שם ז) אבל דיו שנטפה על גבי הכתב מותר למוחקו שלא היתה כוונתו אלא לתקן. (שבועות לה) יש שמות שנמחקין ויש שמות שאין נמחקין ואלו הן שמות שאין נמחקין כגון אל אלהים אלוה אלהיך אלהיכם אלהי אלהיהם אלהינו אהיה אל"ף דל"ת יו"ד ה"י שדי צבאות הרי אלו אין נמחקין אבל הגדול הגבור והנורא האדיר האביר החזק והאמיץ חנון ורחום ארך אפים ורב חסד הרי אלו נמחקין.

(שם ע"ב) תנו רבנן כתב אל"ף למ"ד מאלהים יו"ד ה"י מה' הרי זה אינו נמחק שי"ן דל"ת משדי צד"י בי"ת מצבאות הרי זה נמחק ר' יוסי אומר צבאות כולו נמחק לפי שלא נקרא הקב"ה צבאות אלא על שם צבאות ישראל שנאמר והוצאתי את צבאותי את עמי בני ישראל אמר שמואל הלכה כר' יוסי. תנו רבנן כל הטפל לשם בין מלפניו ובין.מאחריו הרי זה נמחק כיצד לה' למ"ד נמחק בה' בי"ת נמחק וה' ו"ו נמחק מה' מ"ם נמחק שה' שי"ן נמחק הה' ה"י נמחק כה' כ"ף נמחק לאחריו כיצד אלהיו ו"ו נמחק אלהינו נו"ן ו"ו נמחק אלהיהם ה"י מ"ם נמחק אלהיכם כ"ף מ"ם נמחק אחרים אומרים לאחריו אינו נמחק שכבר קידשו השם אמר רב הונא הלכה כאחרים שם שלא במקומו לא קידש כולי גליון דיליה כדתניא (ערכין ו.) היה כתוב על ידות הכלים ועל כרעי המטה הרי זה יגרור ויגנוז. (גיטין נד:) ההוא דאתא לקמיה דר' אמי א"ל ספר תורה שכתבתי לפלוני אזכרות שלו לא כתבתים לשמן אמר לו ספר תורה ביד מי אמר לו ביד לוקח אמר לו

נאמן אתה להפסיד שכרך ואין אתה נאמן להפסיד ס"ת שכר הזכרות קא מפסיד. והא ההוא דאתא לקמיה דרבי אבהו א"ל ס"ת שכתבתי לפלוני גוילין שלו לא עבדתים לשמו אמר לו ס"ת ביד מי אמר לו ביד לוקח אמר לו מתוך שאתה נאמן להפסיד שכרך כך אתה נאמן להפסיד ספר תורה הכא כוליה אגריה התם שכר אזכרות ותו לא.

(סוטה כ.) תניא א"ר מאיר כשהייתי למד תורה אצל רבי ישמעאל הייתי מטיל קנקנתום לתוך הדיו ולא אמר לי דבר כשבאתי אצל ר' עקיבא אסרה עלי איני והאמר רב יהודה אמר שמואל משום רבי מאיר כשהייתי למד תורה אצל רבי עקיבא הייתי מטיל קנקנתום לתוך הדיו ולא אמר לי דבר כשבאתי אצל רבי ישמעאל אמר לי מה מלאכתך אמרתי לו לבלר אני אמר לי בני הזהר במלאכתך שמלאכת שמים היא שאם תחסר אות אחת או תותיר אות אחת אתה מחריב את כל העולם אמרתי לו דבר אחד יש לי שאני מטיל לתוך הדיו וקנקנתום שמו א"ל וכי מטילין קנקנתום לתוך הדיו והלא כבר נאמר ומחה כתב שיכול לימחק מאי קאמר ומאי קא מהדר ליה הכי קא"ל לא מיבעי' בחסירות ויתירות דבקי אנא טובא אלא אפי' אתי זבוב אכיל ליה לתגא דדל"ת ומשוי ליה רי"ש דבר אחד יש לי שאני מטיל לתוך הדיו וקנקנתום שמו. (מנחות כט:) אמר רבא שבע אותיות צריכות שלשה זיונין שעטנ"ז ג"ץ. (שם ל:) הטועה בשם גורד את מה שכתב ותולה את מה שגרד וכותב את השם על מקום הגרד דברי רבי יוסי רבי יהודה אומר אף תולין את השם רבי יצחק אומר אף מוחק וכותב ר' שמעון שזורי אומר כל השם כולו תולין מקצתו אין תולין רבי שמעון בן אלעזר אומר אין כותבין את השם לא על מקום המחק ולא על מקום הגרר ואין תולין אותו אלא מסלק כל היריעה כולה וגונזה. אתמר רב חננאל אמר רב הלכה תולין את השם רבה בר בר חנה אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא הלכה מוחק וכותב ונימא מר הלכה כמר משום דאפכי להו. אמר רבין בר חיננא אמר עולא א"ר חנינא הלכה כר' שמעון שזורי ולא עוד אלא כל מקום ששנה רבי שמעון שזורי הלכה כמותו. (שם ל.) והלכתא לעיני כל ישראל באמצע שיטה. (קדושין עא.) אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן שם בן ארבע אותיות חכמים מוסרין אותו לתלמידיהם פעם אחת בשבוע ואמרי לה פעמים בשבוע אמר רב נחמן בר יצחק מסתברא כמאן דאמר פעם אחת בשבוע. רבינא רמי כתיב זה שמי וכתיב וזה זכרי אמר הקב"ה לא כשאני נכתב אני נקרא נכתב אני ביו"ד ה"י ונקרא אני באל"ף דל"ת. (מנחות ל.) א"ר יהושע בר אבא אמר רב גידל אמר רב הלוקח ס"ת מן השוק ר"י כלוקח מצוה מן השוק כתבו מעלה עליו הכתוב כאלו קבלו מהר סיני. אר"י א"ר ששת אם הגיה בו אות אחת מעלה עליו הכתוב כאלו כתבו. (מ"ס פ"ג י"ב) אין זורקין את הספרים ממקום למקום ואין נוהגין בהן בזיון. לא ישב אדם

על גבי המטה בזמן שספר תורה מונח עליה מעשה ברבי אליעזר שהיה יושב על גבי מטה שהספר תורה מונח עליה כיון שידע בו עמד ממנה והיה דומה לאדם שנשכו נחש לא יהא אדם אוחז ס"ת ויהא מטייל וקורא בו ושונה בו כמו שהוא קורא בשטרות מפני שנוהג בו מנהג בזיון. לא ישמיט אדם ס"ת מתוכו ויחיצנו מפני שנוהג בו דרך בזיון. לא ינוח אדם ס"ת בין ירכותיו לגופו וירדם עליו מפני שנוהג בו מנהג בזיון (שם ה' ה') ובזמן שקורא בתורה אין פותח הימנו אלא שלשה דפין בלבד ואפילו שנים לא יפתח אלא שלשה דפין בלבד והפותח ומגיה פותח ומגיה ומתקן כל צרכו. הגולל ס"ת גוללו כנגד התפר אבל לא כנגד היריעה המחזיק ס"ת לא יחזיקנו מתוכו אלא מאחוריו הנותן ס"ת לחבירו לא יתננו אלא בימין והמקבלו לא יקבלנו אלא בימין וכשנתנה תורה מהר סיני לא נתנה אלא בימין שנאמר מימינו אש דת למו. (ידים פ"ד) אמר מין גלילי קובלני עליכם פרושים שאתם כותבין את המושל עם משה בגט אמרו פרושים קובלים אנו עליך מין גלילי שאתה כותב את המושל מלמעלה ואת השם מלמטה כענין שנאמר ויאמר פרעה מי ה'. (מ"ס פ"ג) הכותב את הספר לא יהפוך את היריעה על פניה מפני שנוהג בו דרך בזיון בזמן שקורא בתורה לא יניחנו על גבי המטה או על גבי כסא או על גבי ספסל ויקרא אלא אוחז בידו באימה ביראה ויקרא בזמן שצריך לדבר אינו מקפל ורואה אלא פותח ורואה ואין פותח אלא שלשה דפין בלבד ורואה. (יומא כא:) חמשה דברים היו בין מקדש ראשון למקדש שני ואלו הן כפרת וכרובים ואש ושכינה ורוח הקודש ואורים ותומים.

(ב"ב יג:) תנו רבנן הרוצה לדבק תורה נביאים וכתובים כאחד מדבק ועושה לו כדי עמוד בתחלתו וכדי היקף בסופו מתחיל מלמעלה ומסיים מלמטה ואם בא לחתוך חותך מאי קאמר הכי קאמר שאם בא לחתוך חותך. (מגילה טז: ומ"ס פי"ב ופ' י"ג) א"ר יהודה אמר רב שירת הים ושירת דבורה אריח על גבי לבינה ולבינה על גבי אריח אבל בניו של המן ופרשת מלכים שביהושע אריח על גבי אריח ולבינה על גבי לבינה ואיזה אריח ואת ואת ואיזה היא לבינה פרשנדתא דלפון אספתא מלך יריחו מלך העי הרי הלבנה אחד אחד אריח. (מ"ס פי"ג) אמר ליה רבי זירא לרבי חנינא בן אחיו של ר' אושעיא זכור אתה כששלחתי אותך אצל ר' אבא בר זבדא לשאול אותו בניו של המן אם לא היו כתובין כך לעיכוב או לאו באתה ואמרת לי משמו איני יודע וכשבא רבי אבא בר זבדא אמר בשם רב לעיכוב אם לא היו כתובין במגלה אין אדם יוצא בה ידי חובתו. (ב"ק פב.) עשר תקנות תיקן עזרא שיהו קורין במנחה בשבת ושיהו קורין בשני ובחמישי ומכבסין בחמישי בשבת ואוכלין שום בערב שבת ושתהא אשה משכמת

ואופה ושתהא חוגרת בסינר ושתהא חופפת וטובלת ושיהו רוכלין מחזירין בעיירות ותיקן טבילה לבעלי קריין טבילה דאורייתא היא דכתיב ואיש כי תצא ממנו ורחץ דאורייתא לקדשים ותרומה אתא איהו תיקן אפילו לדברי תורה. (פסחים נד.) עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות ואלו הן באר מן וקשת וכתב והמכתב והלוחות וקברו של משה ומערה שעמד בה משה ואליהו ופתיחת פי האתון [ופתיחת פי הארץ] לבלוע את הרשעים ויש אומרים אף מקלו של אהרן ובגדי אדם הראשון ומזיקין. (פסחים קיג:) שמונה כמנודים לשמין מי שאין לו אשה ומי שיש לו אשה ואין לו בנים ומי שיש לו בנים ואינו מגדלן לתלמוד תורה ומי שאינו מניח תפלין בראשו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו והמונע מנעלין מרגליו ויש אומרים אף מי שאינו מיסב בחבורת מצוה. (שם נד:) שבעה דברים מכוסין מפני אדם יום המיתה ויום הנחמה ועומק הדין ואין יודע במה משתכר ואין אדם יודע מה שבלבו של חבירו מלכות בית דוד ומלכות חייבת. (שם) שלשה עלו במחשבה על המת שיסריח ועל המת שישתכח מן הלב ועל התבואה שתרקב ויש אומרים על המטבע שיצא. (כלים פ"א) עשר קדושות הן ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות ומה היא קדושתה שמביאין ממנה בכורים והעומר ושתי הלחם מה שאין מביאין כן מכל הארצות. ועיירות מוקפות חומה מקודשות ממנה שמשלחין מתוכן מצורעין ומסבבין בתוכן את המת עד שירצו יצא אין מחזירין אותו לפנים מן החומה מקודש מהן שאוכלין שם קדשים קלין ומעשר שני הר הבית מקודש ממנו שאין זבין וזבות נדות ויולדות נכנסין לשם החיל מקודש ממנו שאין גוים וטמאי מת נכנסין לשם. עזרת נשים מקודשות ממנו שאין טבול יום נכנס לשם ואין חייבין עליה חטאת. עזרת ישראל מקודשת ממנה שאין מחוסר כיפורים נכנס לשם וחייבין עליה חטאת. עזרת הכהנים מקודשת ממנה שאין ישראל נכנסין לשם אלא בשעת צרכיהן לסמיכה ולשחיטה ולתנופה. בין האולם ולמזבח מקודש ממנה שאין בעלי מומין ופרועי ראש נכנסין לשם. ההיכל מקודש ממנו שאין נכנס לשם שלא רחוץ ידים ורגלים. בית קדש קדשים מקודש מהן שאין נכנס לשם אלא כהן גדול ביום הכפורים בשעת העבודה. א"ר יוסי בחמשה דברים בין האולם ולמזבח שוה להיכל שאין בעלי מומין ופרועי ראש ושתויי יין ושלא רחוץ ידים ורגלים נכנסין לשם ופורשין מבין האולם ולמזבח בשעת ההקטרה. זקני בית שמאי וזקני בית הלל הם כתבו מגלת בית חשמונאי ועד עכשיו לא עלה לדורות עד שיעמוד כהן לאורים ותומים והם (שבת יג:) כתבו מגלת תענית בעליית חנניה בן חזקיה בן גרון כשעלו לבקרו בית דין שלאחריהם עמדו וגנזוה ולמה גנזוה אמרו כתוב בהא ילין יומיא די לא להתענאה בהון ומקצתהון די לא למספד בהון

מריש ניסן ועד תמניא ביה איתוקם תמידא די לא למספד מן תמניא ביה ועד סוף מועדא איתותב חגא דשבועיא די לא למספד (לקמן ריש הספד) עכשיו שביטל תמיד מותר לספוד ולהתענות אפילו בשבת. אמר רבן שמעון בן גמליאל וכי הם מחבבין את הצרות ואין אנו מחבבין את הצרות אבל מה נעשה שאם באנו לכתוב אין אנו מספיקין שאלו כל הנחלים דיו וכל האגמים קולמוסין ושמים וארץ יריעות וכל בני אדם לבלרין אין אנו מספיקין לכתוב צרות רבות הבאות עלינו וגאולות ותשועות שנעשו לנו ואוסרין עלינו כל ימות השנה בהספד ותענית. דבר אחר אין שוטה נפגע ואין בשר המת מרגיש באיזמל איני והאמר רבי יצחק קשה רמה למת כמחט בבשר החי שנאמר אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל אימא אין בשר המת שבחי מרגיש באיזמל. (ר"ה יח:) אתמר רב ורבי חנינא דאמרי תרוויהו בטלה מגלת תענית רבי יוחנן ור' יהושע בן לוי דאמרי לא בטלה מגלת תענית מאן דאמר בטלה מאי טעמא דכתיב יהיו לבית יהודה לששון ולשמחה ומדהנך בטיל הני נמי בטיל ומאן דאמר לא בטלה מאי טעמא אמר לך הנהו הוא דתלנהו רחמנן בבנין בית המקדש אבל הנך כדקיימי קיימי ומסקינן (שם יט:) הלכתא בטלה והלכתא לא בטלה קשיא הלכתא אהלכתא לא קשיא הא בחנוכה ופורים הא בשאר יומי. (סוכה נה:) ביום טוב הראשון שלשה עשר פרים אילים שנים ושעיר אחד נשתיירו שם ארבעה עשר כבשים לשמונה משמרות. (ר"ה י.) כל מקום שנאמר עגל בתורה סתם בן שנה בן בקר בן שתים פר בן שלש. עשרים וארבע משמרות היו (דף קמב) במקדש ביום ראשון שלש עשרה משמרות היו מקריבין שלשה עשר פרים ושתי משמרות היו מקריבין אילים שנים ומשמרה אחת היו מקריבין שעיר אחד נשתיירו שם ארבעה עשר כבשים לשמונה משמרות שש משמרות היו מקריבין שנים שנים שהן שנים עשר כבשים ושאר שתי משמרות היו מקריבין אחד אחד ביום השני שנים עשר משמרות היו מקריבים שנים עשר פרים ושתי משמרות היו מקריבין אילים שנים ומשמרה אחת היו מקריבין שעיר אחד נשתיירו שם ארבעה עשר כבשים לתשע משמרות. חמש משמרות היו מקריבין שנים שנים שהם עשרה כבשים ושאר ארבע משמרות היו מקריבין אחד. ביום השלישי אחת עשרה משמרות היו מקריבין י"א פרים וב' משמרות היו מקריבין אילים שנים ומשמרה אחת היו מקריבין שעיר אחד נשתיירו שם ארבעה עשר כבשים לעשר משמרות ארבע משמרות היו מקריבין שנים שנים שהן שמונה כבשים ושאר שש משמרות היו מקריבין אחד אחד. ביום הרביעי עשר משמרות היו מקריבין עשרה פרים ושתי משמרות היו מקריבין אילים שנים ומשמרה אחת היו מקריבין שעיר אחד נשתיירו שם ארבעה עשר כבשים לאחת עשרה משמרות שלש משמרות היו מקריבין שנים שנים

שהן ששה כבשים ושאר שמונה משמרות היו מקריבין אחד אחד. ביום החמישי תשע משמרות היו מקריבין תשעה פרים ושתי משמרית היו מקריבין אילים שנים משמרה אחת היו מקריבין שעיר אחד נשתיירו שם י"ד כבשים לי"ב משמרות שתי משמרות היו מקריבין שתים שתים שהן ארבעה כבשים ושאר עשרה משמרות היו מקריבין אחד אחד. ביום הששי שמונה משמרות היו מקריבים שמונה פרים ושתי משמרות היו מקריבין אילים שנים ומשמרה אחת היו מקריבין שעיר אחד נשתיירו שם ארבעה עשר כבשים לי"ג משמרות ומשמרה אחת היו מקריבין שני כבשים ושארא שתים עשרה משמרות היו מקריבין אחד אחד. ביום השביעי שבע משמרות היו מקריבין שבעה פרים ושתי משמרות היו מקריבין אילים שנים משמרה אחת היו מקריבין שעיר אחד נשתיירו שם ארבעה עשר כבשים לארבע עשרה משמרות הרי אלו כולן שבעים פרים. כל משמרה ומשמרה היו מקריבין פרים שלשה חוץ משתי משמרות שהיו מקריבין שנים שנים שכל המשמרות היו שונות ומשלשות בפרי החג חוץ משתי משמרות ששונות ואין משלשות ואחת משתי משמרות שלא שילשו היו מקריבין פר הבא ביום השמיני. א"ר לוי שבעים פרים הללו כנגד מי כנגד שבעים אומות ועשרים וארבע משמרות היו מקריבין שבעים פרים על שבעים אומות. ואלו הן עשרים וארבע משמרות יהויריב ידעיה חרים שעורי' מלכיה מימין הקוץ אביה ישוע שבניה אלישיב יקים חופה ישבב בלגה אימר חזיר הפצץ פתחיה יחזקאל יבין גמול דליה מעזיהו. כולן היו מקריבין בשבעת ימי החג. ואלו הן שבעים אומות גומר ומגוג ומדי ויון ותובל ומשך ותירס אשכנז וריפת ותוגרמה אלישה ותרשיש כתים ודודנים הרי אלו ארבע עשרה בני יפת כוש ומצרים ופוט וכנען סבא וחוילה וסבתא ורעמה וסבתכא שבא ודדן ונמרוד ולודים וענמים ולהבים ונפתוחים ופתרוסים וכסלוחים כפתורים וצידון וחת היבוסי והאמורי והגרגשי והחוי והערקי והסיני והארודי והצמדי והחמתי הרי אלו שלשים בני חם. עילם ואשור וארפכשד ולוד וארם עוץ וחול וגתר ומש ושלח ועבר ופלג ויקטן ואלמודד שלף וחצרמות וירח הדורם ואוזל ודקלה עובל ואבימאל ושבא ואופר וחוילה ויובב הרי אלו עשרים וששה בני שם שהם כולן שבעים. וכיצד היו מקריבין ביום הראשון שלש עשרה משמרות היו מקריבין שלשה עשר פרים על שלש עשרה אומות והן יהויריב ידעיה חרים שעורי' מלכיה מימין הקוץ אביה ישוע שבניה אלישיב יקים חופה. ביום השני היו מקריבין שתים עשרה משמרות שנים עשר פרים על שתים עשרה אומות ואלו הן ישבב בלגה אימר חזיר הפצץ פתחיה יחזקאל יבין גמול דליה מעזיהו יהויריב. ביום השלישי אחת עשרה משמרות היו מקריבין אחד עשר פרים על אחת עשרה אומות אלו הן ידעיה חרים שעורי' מלכיה

מימין הקוץ אביה ישוע שבניה אלישיב יקים. ביום הרביעי עשר משמרות היו מקריבין עשרה פרים על עשרה אומות אלו הן חופה ישבב בלגה אימר חזיר הפצץ פתחיה יחזקאל יבין גמול. ביום החמישי היו מקריבין תשע משמרות תשעה פריה על תשע אומות אלו הן דליה מעוזיה יהויריב ידעיה חרים שעורי' מלכיה מימין הקוץ. ביום הששי שמונה משמרות היו מקריבין שמונה פרים על שמונה אומות אלו הן אביה ישוע שבניה אלישיב יקים חופה ישבב בלגה. ביום השביעי היו מקריבין שבעה פרים על שבעה אומות ואלו הן אימר חזיר הפצץ פתחיה יחזקאל יבין גמול. אספה לי שבעים איש כנגד שבעים אומות שאם יתיעצו על ישראל להרוג אותם תפלת שבעים זקנים סותרת עצתם דבר אחר למה שבעים כנגד שבעים ימים טובים שנתן להם הקב"ה לישראל ואלו הן שבעים ימים טובים שנתן להם הקב"ה לישראל שבעת ימי הפסח ועצרת וראש השנה ויום הכפורים ושמונת ימי החג וחמשים ושתים שבתות שיש בשנה הרי שבעים. דבר אחר למה שבעים כנגד היותנטין של ישראל שנא' בשבעים נפש. שבעים פרים היו ישראל מקריבין בשבעת ימי החג כנגד שבעים אומות כדי שיהו יושבין בשלוה (סוכה נה:) א"ר יוחנן אוי להם לאומות העולם שאיבדו ואינן יודעין מה איבדו בזמן שבית המקדש קיים מזבח מכפר עליהם עכשיו מי מכפר עליהם וכשהיה בית המקדש קיים כל משמרה ומשמרה אינה פחותה משנים עשר אלף כהנים שהיו עובדין עבודה ובזמן שכל משמרות שוין משמר שזמנו קבוע מקריב תמיד של שחר ותמיד של בין הערבים והוא מקריב נדרים ונדבות: סליקו להו הלכות סופרים

סימן עו

מג"ת אלין יומיא די לא להתענאה בהון ומקצתהון די לא למספד בהון מריש ירחא דניסן ועד תמניא ביה איתוקם תמידא די לא למספד מן תמניא ביה ועד סוף מועדא איתותב חגא דשבועיא די לא למספד עכשיו שבטל תמיד מותר לספוד ולהתענות אפילו בשבת. והאי דעבדין קינה ויום שמועה בשבתא מהא מתניתא. (מו"ק כז.) אין מניחין את המטה ברחוב שלא להרגיל הספד ולא של נשים לעולם מפני הכבוד (שם כח:) נשים במועד מענות אבל לא מטפחות רבי ישמעאל אומר הסמוכות למטה מטפחות בראשי חדשים ובחנוכה ובפורים מענות ומטפחות בזה ובזה לא מקוננות נקבר המת לא מענות ולא מטפחות איזהו עינוי שכולן עונות כאחת קינה שאחת מדברת וכולן עונות אחריה שנאמר ולמדנה בנותיכם נהי ואשה רעותה קינה אבל לע"ל מהו אומר בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה וגו' (שם כז:) אמר רבה בר רב הונא אין מועד בפני תלמידי חכמים

וכ"ש חנוכה ופורים ה"מ בפניו אבל שלא בפניו לא איני והא רב כהנא ספדיה לרב זביד מנהרדעא שלא בפניו אמר רב בפי ההוא יום שמועה הוה דהתם כבפניו דמי. אמר עולא הספד על לב שנאמר על שדים סופדים טיפוח ביד קילוס ברגל. תנו רבנן המקלס לא יקלס לא במנעל ולא בסנדל מפני הסכנה. ינוקא עד בר כמה מיבעי למיספדי' כדתניא (שם כד:) רבי מאיר אומר משום רבי ישמעאל עניים בני שלש עשירים בני חמש ר' יהודה אומר משמו עניים בני חמש עשירים בני שש ובני זקנים כבני עניים. אמר גידול בר מנשי' אמר שמואל הלכה כר' יהודה. (שמחות פ"ג) והיכא דבר אוריין הוא ספדין ליה בשבחא דאורייתא בר אבהן ובר אוריין ספדין ליה בשבחא דנפשיה ודאבהתיה בר ואבהן ולאו בר אוריין ספדיין בשבחא דאבהתיה דתני באבל (פ' י"ב) מעשה ברבי חנינא בן תרדיון שיצא בנו לתרבות רעה תפסוהו ליסטים והרגוהו ונמצא תפוח לאחר שלשה ימים נתנוהו במכמרת במטה והכניסוהו לעיר והיו מקלסין לפניו בכבוד אביו אביו קרא עליו פסוק זה ונהמת באחריתך בכלות בשרך ושארך ואמרת איך שנאתי מוסר וגו' ולא שמעתי לקול מורי וגו' כמעט הייתי בכל רע וגו' פירוש היה חוזר לתחלת המקרא אמו קראת עליו הפסוק הזה כעס לאביו בן כסיל וגו' אחותו קראת עליו פסוק זה ערב לאיש לחם שקר וגו'. ואסיר לאישתעויי קמי ערסא דשכבא מילי בר משבחי' דיליה דא"ר זריקא א"ר אמי אר"ש בן לקיש (ברכות ג:) אין אומרים בפני המת אלא דבריו של מת ואפילו דברי תורה וכ"ש מילי דעלמא ובית הקברות כבפני המת דמי אידי ואידי כי מרחק ארבע אמות שפיר דמי:

פסק (סנהדרין מו:) והיכא דמפקיד דלא למספד ליה יקרא דיליה הוא וקא מחיל על יקרים סבר תהוי לי כפרה. והיכא דלא פקיד שקלינן אוזיקא מיורשים דיליה ועבדינן דהספידא יקרא דשכבא היא דתניא (סנהדרין מז.) ר' נתן אומר סימן יפה למת שנפרעין ממנו לאחר מיתתו מת ולא נספד ולא נקבר או שהיתה חיה גוררתו או שהיו גשמים מזלפין על מטתו זה הוא סימן יפה למת שנפרעין ממנו לאחר מיתה אלמא כיון דאימעיט יקריה הויא ליה כפרה ש"מ יקרא דשיכבא הוא ואשכחן בקראי דהספידא יקרא דשיכבא הוא דכד אזלת אשת ירבעם בן נבט לגבי אחיה השילוט לשיולי עילוי ברא דהוה קציר אמר לה ואת קומי לכי לביתיה בבואה רגליך העיר ומת הילד וספדו לו כל ישראל וקברו אותו ואשכחן בחזקי' מלך יהודה דתנו רבנן (ב"ק יז.) וכבוד עשו לו במותו שיצאו לפניו שלשים וששה אלף חלוצי כתף דברי רבי יהודה אמר לו ר' נחמיה והלא לאחאב מלך ישראל עשו כן אלא שהניחו ספר תורה על מטתו ואמרו קיים זה מה שכתוב בזה. (שבת קה:) א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן כל המתעצל בהספידו של חכם אינו מאריך ימים מדה

כנגד מדה איתיביה ר' חייא בר אבא לר' יוחנן ויעבדו העם את ה' כל ימי יהושע וכל ימי הזקנים וגו' א"ל בבלאי ימים האריכו שנים לא האריכו. אמר רב יהודה כל המתעצל בהספדו של חכם ראוי לקוברו בחייו שנאמר ויקברו אותו בגבול נחלתו בתמנת חרס בהר מצפון להר געש מלמד שרגש עליהם הר להרגן משום דאיעצלו בהספדי'. ת"ר חכם שמת הכל קרוביו הכל קרוביו סלקא דעתך אלא הכל כקרוביו הכל חולצין עליו הכל קורעין עליו הכל מברין עליו ברחבה. אר"ש בן פזי א"ר יהושע בן לוי משום בר קפרא כל המוריד דמעות על אדם כשר הקב"ה סופרן ומניחן בבית גנזיו שנא' נודי ספרתה אתה שימה דמעתי בנאדך הלא בספרתך. (נדרים לט:) תנא ביקור חולים אין לו שיעור מאי אין לו שיעור סבר רב יוסף למימר אין שיעור למתן שכרו א"ל אביי וכל מצות יש שיעור למתן שכרן אלא אמר אביי אפילו גדול אצל קטן ואפילו מאה פעמים ביום. א"ר אחא בר' חנינא כל המבקר אוח החולה נועל אחד מששים בצערו א"ל אביי לרבה ליעיילו שיתין ולוקמוה א"ל בעישורייתא דבי רבי ובבני גילו דתניא ר' אומר בת הניזונים מן האחים נוטלת עישור נכסים אמרו לו לדבריך מי שיש לו עשר בנות ובן אין לו לבן במקום בנות כלום אמר להם ראשונה נוטלת עישור נכסים שניה במה ששיירה שלישית במה ששיירה וחוזרות וחולקות בשוה. רבי חלבו חלש נפק רב כהנא אכריז רבי חלבו באיש ר' חלבו באיש ליכא דקאתי (שם מ.) אמר ולא כך היה מעשה בתלמיד אחד מתלמידי ר' עקיבא שחלה ולא נכנסו חביריו לבקרו ונכנס רבי עקיבא לבקרו ובשביל שכיבדו וריבצו לפניו היה אמר לו ר' החייתני יצא רבי עקיבא ודרש כל שאינו מבקר את החולה כאלו שופך דמים. כי אתא רב דימי אמר כל [המבקר את החולה גורם לו שיחיה וכל] שאינו מבקר את החולה גורם לו שימות מאי גרמא אלא אומר אין מבקש עליו רחמים שיחיה. רבא כי הוה חליש יומא קמא א"ל לשמעיה טרוק גלי דלא ליתרע מזלא למחר א"ל פוק אכריז בשוקא רבא חלש רבא חלש דרחים לי ליבעי עלי רחמי דשאני לי ליחדי לי וכתיב בנפל אויבך אל תשמח וגו' פן יראה ה' וגו'. אמר רב יהודה אמר רב כל המבקר את החולה ניצול מדינה של גיהנם שנאמר אשרי משכיל אל דל וגו' ואין דל אלא חולה שנאמר מדלה יבצעני ואין רעה אלא גיהנם שנאמר כל פעל ה' למענהו אם ביקר מה שכרו ה' ישמרהו ויחייהו ישמרהו מיצר הרע ויחייהו מיסורין יאושר בארץ שיהו הכל מתכבדין בו ואל תתנהו בנפש אויביו שיזדמנו לו רעים כנעמן שריפאו את צרעתו ואל יזדמנו לו רעים כרחבעם שחלקו את מלכותו. תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר אם יאמרו לך זקנים סתור וילדים בנה סתור ואל תבנה מפני שסתירת זקנים בנין ובנין ילדים סתירה ראיה לדבר רחבעם בן שלמה. אמר רב שישא בריה דרב אידי לא ליסר אינש קצירה

לא בתלת שעי קמייתא ולא בתלת שעי בתרייתא דיומא [כי היכי דלא] ליסח דעתיה מרחמי תלת שעי קמייתא דרויח דעתיה בתרייתא תקיף חולשיה. א"ר אבין אמר רב מנין שהקב"ה זן את החולה שנאמר ה' יסעדנו על ערש דוי. וא"ר אבין אמר רב מנין שהשכינה שורה למעלה ממטתו של חולה שנא' ה' יסעדנו. (נדרים מא.) א"ר (דף קמג) אלכסנדרי א"ר חייא בר אבא אין החולה עומד מחליו אלא את כן מוחלין לו על כל עונותיו שנאמר הסולח לכל עונכי הרופא לכל תחלואיכי רב המנונא אמר חוזר לימי עלומיו שנאמר רטפש בשרו מנוער וגו' כל משכבו הפכת בחליו. אמר רב יוסף לומר שאין משתכח תלמודו. רב יוסף חלש אייקר תלמודיה אהדריה אביי קמיה ובכל דוכתא היינו דאמר רב יוסף לא שמיע לי הא שמעתא. רבי הוה גמיר תליסר אפי' הלכתא אגמריה לרבי חייא שבעה מינייהו סוף חלש רבי אהדר רבי חייא קמיה הנהו שבע דאגמריה שיתא אזדו הוה ההוא כובס דהוה שמע לרבי כי גריס להו אזל רבי חייא גמרינהו קמי ואתא אהדרינהו קמי' דרבי כי הוה חזי ליה רבי להההוא כובס א"ל אתה עשית אותי ואת חייא ואיכא דאמרי הכי הוה א"ל אתה עשית את חייא וחייא עשה אותי. א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן גדול הנס שנעשה לחולה יתר מן הנס שנעשה לחנניה מישאל ועזריה דאלו התם אש של הדיוט הכל יכולין לכבותה של חולה אש של שמים מי יכול לכבותה. א"ר אלכסנדרי' א"ר חייא בר אבא ואמרי לה א"ר יהושע בן לוי כיון שהגיע קצו של אדם הכל מושלין בו שנאמר והיה כל מוצאי יהרגני רב אמר מהכא למשפטיך עמדו היום. רבא בר רב שילא אמרו ליה שכיב גברא מן גובהה רכיב גידורונא וקא אזיל מטא תיתורא איסתיוט שרייה כי קא שכיב קרא עליה למשפטיך עמדו היום. שמואל חזייה להההוא עקרבא דיתיב על אקרוקתא עבר נהרא וטרקא גברא ומית קרא עליה למשפטיך עמדו היום. אמר שמואל אין מבקרין אלא מי שחלצתו חמה לאפוקי הא דתניא רבן יוסי בן פטרס אומר משום ר' אליעזר אין מבקרין לא חולי מעיים ולא מחושי ראש בשלמא חולי מעיים משום כיסופא אלא הנך מאי טעמא משום דרב יהודה דאמר רב יהודה דבורא קשי לעיני ומעלי לאישתא אמר רב אישתא אי לאו דפרונקא דמלאך המות הוא מעליא כחיזרא לדיקלי חד לתלתין יומין כתריאקא לגופא רב נחמן בר יצחק אמר לא היא ולא תריאקא. אמר רבה בר יונתן אמר רב יחיאל ערסן יפה לחולה מאי ערסן אמר רבי יוחנן דיסא דשערא עתיקאתא אמר אביי ובעיין בישולא כבשרא דתורא אמר ר' יוחאי בדורס אין מבקרין אותו ואין מזכירין שמו מאי טעמא אריא מפני שהוא כמעיין הנובע. (ברכות נד:) רב יהודה חלש על לגביה רב חנה בגדתאה ורבנן חזיוה דדלי ליה לעלמא אמרי ליה בריך רחמנא דיהבך לן ולא רמך בעפרא אמר להו פטרתון מאודויי והא בעי אודויי

ושבוחי בי עשרה דהיו בי עשרה והא בעי איהו שבוחי דענה אמן בתרייהו והלכתא דעני אמן בתרייהו. (ברכות ה.) אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא אם רואה שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו פשפש ולא מצא יתלה בתורה תלה ולא מצא בידוע שיסורין של אהבה הן. ואמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא כל שהקב"ה חפץ בו מדכאהו ביסורין שנאמר וה' חפץ דכאו החלי אם קבלן מה שכרו יראה זרע יאריך ימים ולא עוד אלא שתלמודו מתקיים בידו שנאמר וחפץ ה' בידו יצלח.

(קדושין נז.) תנו רבנן שמעון העמסוני ואמרי לה נחמיה העמסוני היה דורש כל אתין שבתורה כיון שהגיע את ה' אלהיך תירא פירש אמרו לו תלמידיו רבי כל אתין שדרשת מה תהא עליהן א' להם כשם שקבלתי שכר על הדרישה כך אקבל שכר על הפגישה עד שבא ר' עקיבא ולימד את ה' אלהיך תירא לרבות תלמידי חכמים. נחמיה העמסוני שימש את רבי עקיבא שנים ועשרים שנה. את אתים גם גמים ריבויין אך אכין רק רקין מיעוטין אמר ליה מה הדין דכתיב את ה' אלהיך אמר ליה אותו ואת תורתו. מיחייבין ישראל למיקם מן קמי חכם כי מאטי לארבע אמות דילהון שנאמר מפני שיבה תקום. ותניא (קדושין לג:) קימה שיש בה הידור זו ארבע אמות במה דברים אמורים ברבו שאינו מובהק אבל ברבו מובהק מלא עיניו. (שם ע"ב) א"ר אלעזר כל שאינו עומד מפני רבו נקרא רשע ואינו מאריך ימים ותלמודו משתכח ממנו ורכוב כמהלך דמי ומיחייב למיקם דתנן טמא עומד תחת האילן וטהור עובר טמא וכו' אמר רב נחמן בר כהן זאת אומרת רכוב כמהלך דמי וכן הלכה.

(שם לב:) תניא איסי בן יהודה אומר מפני שיבה תקום כל שיבה במשמע (שם לג.) אמר רבי יוחנן הלכה כאיסי בן יהודה. (שם ע"ב) א"ר חזקיה א"ר חנינא בר' אבהו א"ר אבדימי דמן חיפה חכם עובר עומד לפניו ארבע אמות וכיון שעבר יושב אב ב"ד עובר עומד לפניו מלא עיניו וכיון שעבר יושב נשיא עובר עומד לפניו מלא עיניו ואינו רשאי לישב עד שישב במקומו שנא' והביטו אחרי משה עד בואו האהלה. (סדר עולם פ"כ וכ"א) אלו נביאים שנתנבאו לעולם קודם מתן תורה אדם הראשון ונח ושם ויפת ועבר עד שבא אברהם יצחק ויעקב משבא אברהם יצחק ויעקב בלעם ולבן אביו הוא היה בעור הם המושלים שנתנבאו על מואב ואיוב ואליפז התימני ובלדד השוחי וצופר הנעמתי ואליהוא בן ברכאל הבוזי אלו נתנבאו לאומות העולם עד שלא נתנה תורה לישראל וכשנתנה תורה לישראל פסקה רוח הקודש מן האומות שנאמר ונפלינו אני ועמך. ובני זרח זמרי ואיתן והימן וכלכל ודרדע כולם חמשה אלו נתנבאו במצרים משנתנה תורה לישראל משה ואהרן ואסיר ואלקנה ואביאסף אלו נתנבאו במדבר והיתה נבואת מצרים

כבושה לתשע מאות שנה עד שבא יחזקאל בן בוזי ופרשה כשנכנסו לארץ יהושע ופנחס אלקנה ושמואל דוד וגד החוזה נתן הנביא ואסף והימן וידותון אחיה השילוני ושלמה ועדוא ועזריה בן עודד וחנני הרואה ויהוא בן חנני ואליהוא התשבי ומיכיהו בן ימלא אלישע בן שפט ויחזיאל בן זכריה בן בניה בן יעיאל בן מתניה הלוי מן בני אסף אליעזר בן דודיהו וזכריהו בן יהוידע אמוץ וישעיהו זכריהו המבין ועודד וירמיהו אוריה בן שמעיהו יחזקאל ודניאל הושע בן בארי עמוס מיכה המורשתי ועובדיה יונה בן אמיתי יואל בן פתואל נחום וחבקוק צפניה בן כושי חגי זכריה ומלאכי שבע נביאות שרה מרים דבורה חנה אביגיל חולדה הנביאה ואסתר אלו שמונה וארבעים נביאים ושבע נביאות נתנבאו ונכתבו בכתובים. ויש נביאים כיוצאי מצרים שלא נכתבו כל נבואה שהיא לצורך דורות נכתבה לצורך שעה לא נכתבה נמצא בהן עשרה שנאמר בהם איש האלהים אלו הן משה ואלקנה שמואל ודוד שמעיה ועידוא אליהו ואלישע מיכה ואמוץ. משה ואהרן ובני קרח אסיר ואלקנה ואביאסף נתנבאו במדבר יהושע כשנכנס לארץ פנחס בימי שפוט השופטים אלקנה שמואל בימי עלי גד החוזה ונתן ואסף והימן וידותון בימי דוד אחיה בימי שלמה שמעיה בימי רחבעם עדו בימי ירבעם עזריה בן עודד חנני הרואה בימי אסא יהוא בן חנני בימי בעשא אליהו ומיכיהו ועובדיה בימי אחאב אלישע ויחזיאל ואליעזר בימי יהושפט יונה בימי יהוא בן נמשי זכריהו בן יהוידע בימי יואש אמוץ בימי אמציה אחיו הושע ועמוס ישעיה זכריה המבין בימי עוזיהו מיכה המורשתי בימי יותם עודד יואל נחום וחבקוק בימי מנשה צפניה בן כושי וירמיה ואוריה בימי יאשיהו יחזקאל ודניאל בארץ כשדים חגי זכריה ומלאכי בשנת שתים לדריוש. שרה בימי אברהם מרים בימי משה דבורה בימי ברק חנה בימי עלי אביגיל בימי דוד חולדה בימי יאשיהו. אסתר בימי אחשורוש ברוך בן נריה ושריה בן מחסיה ומרדכי וחנמאל ושלום נתנבאו לצרך שעה שמואל וחנמאל נקראו רואים יחזקאל ודניאל נאמר בהן בני אדם. נבואת מצרים ואמר אליהם וגו' וימרו בי ואעש למען שמי וגו'.

(פסחים מ:) תנו רבנן מוללין את הקדירה בפסח והרוצה נותן את הקמח ואח"כ נותן את החומץ ויש אומרים נותן את החומץ ואח"כ נותן את הקמח. כד נפיל חומץ לקדירה מרתח לה לקידרה טפי וחלט ליה. רב פפי איקלע לבי ריש גלותא וכולי.

(פסחים מג.) תניא על חמץ דגן גמור ענוש כרת ועל עירובו בלאו דברי רבי אליעזר (יבמות כה:) החכם שאסר את האשה בנדר על בעלה וכו' הא התיר היתירה ישאנה ומסקנא אמר רב חסדא ביחיד מומחה. (יבמות קכ.) אין מעידין אלא על פרצוף פנים והחוטם פדחת בלא פרצוף פנים ופרצוף פנים בלא פדחת אין מעידין עד שיהו שניהם

עם החוטם אמר אביי ואיתימא רב כהנא מאי קראה הכרת פניהם ענתה בם רבן גמליאל אומר לא יכנס אדם למרחץ עם אביו ועם רבו וחכמים אומרים אם רבו צריך לו מותר ויש אומרים אסור ר' יהושע אומר משום שירגילו ערוה זה עם זה דברים המותרים ואחרים נהגו בהן איסור אי אתה רשאי להתירן בפניהם. (פסחים נא.) רוחצין שני אחים כאחד ואין רוחצין שני אחים כאחד בכבול מעשה ביהודה והלל בניו של רבן גמליאל שרחצו שניהם כאחד בכבול ולעזו עליהם בני המדינה לומר מימינו לא ראינו כך ונשמט הלל ויצא לבית החיצון ולא רצה לומר להם מותרין אתם משום מנהג. תניא עם הכל אדם רוחץ חוץ מאביו. (מדרש משלי פט"ז) פלס ומאזני משפט לה' מעשהו כל אבני כיס פלס זה מקרא ומאזני משפט אלו הדיינין לה' אלו הלכות מעשהו כל אבני כיס זה תלמוד שכל המקרא והמשנה והמדרש והתוספות והאגדות כלולין וכל עושיהן עומדין ליטול שכרן לע"ל. תניא רבי יוסי הגלילי אומר מושלין משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שהיה לו פרדס ובנה בו מגדל גבוה וצוה המלך שיתן בתוכו פועלין עלה המלך לראש המגדל והיה רואה אותן והם אינן רואים אותו לעתותי ערב בא המלך וישב עליהם בדין ואמר המשרתים יבואו ויטלו שכרן נשתיירו בהן פועלין עצלין שלא נתעסקו בעסק המלך אמר המלך הללו מה עשו אמרו לו הללו היו מפנין בתים מלאים לתוך בתים ריקנין אמר להם וכי מה הנאה יש לי גזר ואמר אלו שהיו עושין מלאכה יטלו שכרן משלם ואלו שלא היו עושין מלאכה יצאו להריגה כך עתיד הקב"ה להיות יושב בדין ואומר מי שעסק בתורה ובמצות יבא ויטול שכרו שנא' איה סופר איה שוקל איה סופר אלו מלמדי תינוקות איה שוקל אלו שוקלין קלין וחמורים איה סופר את המגדלים אלו סופרי מדרש והלכות שבאין ונוטלין שכרן אומר להם הקב"ה לרשעים לשוא ולריק יגעתם כחכם אם לא עסקתם בתורה למה לא קיימתם מצות ואם לא קיימתם מצות למה לא עסקתם במעשים טובים אלא הייתם בעולמי ככלי ריקן שאין בו חפץ אין לי חפץ בכם יכול יפטרו להם בחנם ת"ל הן כלכם קדחי אש מאזרי זיקות לכו באור אשכם ובזיקות בערתם מידי היתה זאת לכם למעצבה תשכבון אבל הצדיקים מה נאמר בהן מי בכם ירא ה' שומע בקול עבדו אשר הלך חשכים ואין נגה לו יבטח בשם ה' וישען באלהיו (תו"כ בחקתי פ"ב) אם לא תשמע למדרש חכמים או יכול למה שכתוב בתורה כשהוא אומר ולא תעשו את כל המצות האלה הא מה אני מקיים אם לא תשמעו למדרש חכמים אם לא תשמעו מה ת"ל לי זה שהוא יודע את רבונו ומתכוין למרוד בו וכן הוא אומר הוא היה גבור ציד לפני ה' שאין ת"ל לפני ה' ומה ת"ל לפני ה' שהוא יודע את רבונו ומתכוין למרוד בו וכן הוא אומר ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד שאין ת"ל מאוד מה ת"ל

מאוד אלא שהיו יודעין את ריבונין ומתכוונין למרוד בו ולא תעשו את כל המצות וכי יש לך אדם שאינו למוד אבל עושה ת"ל ולא תעשו הא כל שאינו למוד אינו עושה או יש לך אדם שאינו למוד ואינו עושה אבל אינו מואס באחרים ת"ל אם בחקתי תמאסו הא כל אדם שאינו למוד ואינו עושה סוף שהוא מואס באחרים או יש לך שאינו למוד ואינו עושה ומואס באחרים אבל אינו שונא חכמים ת"ל ואם את משפטי תגעל נפשכם או יש לך אדם שאינו למוד ואינו עושה ומואס באחרים ושונא את החכמים אבל מניח את אחרים לעשות ת"ל לבלתי עשות הא כל אדם ששונא את החכמים סוף אין מניח את אחרים לעשות או יש לך אדם שיש בו כל המדות הללו אבל מודה במצות שנתנו מהר סיני ת"ל את כל המצות הא כל אדם שיש בו כל המדות הללו אבל אינו כופר בעיקר. (פאה פ"ח) מי שיש לו מאתים זוז לא יטול לקט שכחה ופאה ומעשר עני היו לו מאתים חסר דינר אפי' אלף נותנין לו כאחד הרי זה יטול היו ממושכנין לכתובת אשה ולבעל חוב הרי זה יטול ואין מחייבין אותו למכור את ביתו ואת כלי תשמישו. מי שיש לו חמשים זוז ונושא ונותן בהן הרי זה לא יטול כל שאינו צריך ליטול ונוטל אינו מת מן הזקנה עד שיצטרך לבריות כל שצריך ליטול ואינו נוטל אינו נפטר מן העולם עד שיפרנס אחרים.

(כתובות סח.) תנו רבנן המסמא את עינו והמצבה את כריסו והמקפה את שוקיו בשביל להתפרנס אין נפטר מן העולם עד שיבא לידי כך. (שקלים פ"ו) שלש עשר שופרות שלשה עשר שלחנות שלש עשרה השתחויות היו שם ארבע בצפון וארבע בדרום שלש במזרח ושתים במערב של בית רבן גמליאל ושל בית חנניה סגן הכהנים היו משתחוין ארבע עשרה והיכן היתה יתירה כנגד דיר העצים שכן מסורת בידם מאבותיהם ששם ארון גנוז. ומעשה בכהן אחד שהיה מתעסק וראה את הרצפה שהיא משונה מחברותיה ובא ואמר לחברו ולא הספיק לגמור את הדבר עד שיצתה נשמתו וידעו ביחוד ששם ארון גנוז. (יומא נד.) תנא דבי שמואל שני כהנים בעלי מומין היו מתליעין בעצים ונשמטה קרדומו של אחד מהם ונפלה לאותו מקום ויצאת אש ואכלתהו. פירוש שופרות הללו תיבות שהיו עושין שם תרומת הלשכה והיה צר מלמעלה ורחב מלמטה מפני הרמאין שהיו משליכין שם כדי שלא יטלו משם. חמשה חומשי תורה ספר בראשית וחומש שני וספר כהנים וחומש הפקודים ומשנה תורה. שמונה נביאים הן יהושע שופטים שמואל מלכים ירמיה יחזקאל ישעיה שנים עשר. אחד עשר כתובים רות ספר תהלים ואיוב משלי קהלת שיר השירים קינות דניאל מגלת אסתר עזרא דברי הימים. ששה סדרי משנה סדר זרעים סדר מועד סדר נשים סדר נזיקין סדר קדשים סדר טהרות וששה

סדרי תוספות ותשעה דבורים. תורת כהנים וארבעה מדרש סופרים ספרא וספרי שהן ארבעה ספרי ואלו הן בראשית רבה ומכילתא דואלה שמות וספר וידבר ואלה הדברים וכולהו פירושם בתורת כהנים וחיצונות וקטנות אין מספר הלכות דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים קלין וחמורין גזרות שוות תקופות וגימטריא דבר (דף קמד) גדול ודבר קטן. (מגילה ב:) מנצפ"ך צופים אמרום וחמש אותיות כפולות הן. שבעה עונשין בתורה ואלו הן סקילה שרפה הרג וחנק כרת מיתה מלקות שמונה עשר בסקילה הבא על אשת אם ועל אשת אב ועל הכלה הבא על הזכר ועל הבהמה ואשה המביאה את הבהמה עליה המגדף והעובד ע"ז והנותן מזרעו למולך ובעל אוב וידעוני ומחלל את השבת והמקלל אביו ואמו והבא על נערה המאורסה והמסית והמדיח והמכשף ובן סורר ומורה. תשע בשרפה הבא על אשה ובתה ובת כהן ויש בכלל אשה ובתה הבא על בתו ועל בת בתו ועל בת בנו ועל בת אשתו ועל בת בתה ועל בת בנה חמותו ואם חמותו ואם חמיו. שתים בסייף רוצח ואנשי עיר הנדחת. שמונה בחנק מכה אביו ואמו וגונב נפש מישראל זקן וממרא ע"פ ב"ד ומתנבא בשם ע"ז הבא על אשת איש וזוממי בת כהן ובועלה. הוי זהיר ללמוד תורה שאינה ירושה וכרות לברית למוד להיות מקבל עליך דברי תורה בצער שיש הבטחה ויש אמת אשריך וטוב לך הלמדים לפני חכמים כולה בסנהדרין. עשרים ושלש בכרת ומאתים ושבעים ושבעה לאוין במלקות ומאתים מצות עשה וששים וחמשה פרשיות חוקים ומשפטים המסורין לציבור.

(ב"ב ח:) תנו רבנן קופה של צדקה נגבית בשנים ומתחלקת בשלשה נגבית בשנים שאין עושין שררה על הצבור פחות משנים מתחלקת בשלשה מפני שהוא כדיני ממונות תמחוי נגבית בשלשה ומתחלקת בשלשה מפני שחילוקו וגיבויו שוה תמחוי בכל יום קופה מערב שבת לערב שבת תמחוי לעניי עולם קופה לעניי העיר ורשאין בני העיר להתנות על השערים ועל המדות ועל שכר פועלים ולהסיע על קיצותם. (שם ט.) הנהו טבחי דאתנו בהדי הדדי דכל דעביד ביומא דחבריה מקרעו להו למשכיה עבד חד מינייהו ביומא דחבריה קרעינהו למשכיה אתא לקמיה דרבא חייבינהו לשלומי. איתיביה רב יימר בר שלמי' לרבא והא תניא ולהסיע על קיצותן לא אהדר ליה ולא מידי אמר רב פפא שפיר עבד דלא אהדר ליה הני מילי היכא דליכא אדם חשוב אבל איכא אדם חשוב לאו כל כמינייהו דמתנו.

(ב"ב שם) ת"ר אין מחשבין עם גבאי צדקה שנא' ולא יחשבו את האנשים. (אהלות פ"א) מאתים וארבעים ושמונה איברין שבאדם שלשים בפרסות הרגל שהן ששה בכל אצבע עשרה בקורצל שנים בשוק חמשה בארכובה אחד בירך שלשה בקתלי אחת עשרה

צלעות שלשים בפרסת היד שהן ששה בכל אצבע שני בקנה שנים במרפק אחד בזרוע ארבעה בכתף מאה ואחד מזה ומאה ואחד מזה. שמונה עשרה חוליות בשדרה תשעה בראש שמונה בצואר ששה במפתחי הלב חמשה בנקובה כל אחד ואחד מטמא במגע ובמשא ובאהל אימתי בזמן שיש עליהן בשר כראוי אין עליהן בשר כראוי מטמאין במגע ובמשא ואין מטמאין כאהל. המלקט עצמות המשמר עצמות והמוליכן ממקום למקום פטור מקריאת שמע ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה ואם רוצה להחמיר על עצמו לא יחמיר מפני כבוד עצמות ר' יוחנן בן נורי אומר ירחיק ארבע אמות ויקרא ר' שמעון בן עזריה אומר אם היו אחרים עמו בספינה מסלקן לצד אחד וקורא ר' יצחק אומר של אחרים חייב של קרובים פטור רבי שמעון אומר בשבת חייב ובחול פטור רבי נתן אומר אם יש עמו חבילה פטור מפני שזיקת שמירתו עליו ולא זיקת החבילה. אין מוציאין אמת המים לבית הקברות ולא יעשה אדם שם שביל ולא ירעה בהמתו שם ולא יעשה אותו קפנדריא ולא ילקט משם עצים ועשבים ואם ליקטן אסור בהנייה ואם בשביל הניית עצמו מלקטן ושורפן במקומן. כל הנחלות עוברות ממקום למקום ואינן נעקרות ונעקרות ממשפחה למשפחה. קבר אין עובר ממקום למקום ואין נעקר ממשפחה למשפחה:

סליקו להו הלכות הספד

סליק ספר הלכות גדולות